SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 1. IX. 1969
DO 30. XI. 1969

2

LJUBLJANA
1 9 7 0

SEJNI ZAPISKI

SKUPŠČINE SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

SEJE OD 1. IX. DO 30. XI. 1969

LJUBLJANA 1970

St-5;18/2

REPUBLIŠKI ZBOR

5. seja

(1. oktobra 1969)

Predsedovala: Miran Goslar, predsednik in Lojzka Stropnik, podpredsednik republiškega zbora.

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik Miran Goslar: Tovariši poslanci! Začenjam 5. sejo republiškega zbora, ki sem jo sklical na podlagi 168. člena ustave SR Slovenije in 27. člena poslovnika republiškega zbora skupščine.

Za današnjo sejo so opravičili izostanek: Mirko Žlender, Jožko Štrukelj, Vladimir Vrečko, dr. Majda Benedik, Zdenko Roter, Dušan Kolenc, Miha Prosen in Stane Kavčič. Stane Kavčič je odsoten zaradi udeležbe na seji zveznega izvršnega sveta v Beogradu.

V smislu 312. člena poslovnika skupščine vas obveščam, da so bili v enakem besedilu sprejeti naslednji predpisi:

— v republiškem in gospodarskem zboru: predlog odloka o sprostitvi sredstev posebne obvezne rezerve skladov iz leta 1962, predlog zakona o prispevku SR Slovenije kmetijskim delovnim organizacijam za odplačevanje določenih investicijskih kreditov, predlog sklepa in priporočila za usmerjanje in uresničevanje začrtane ekonomske politike v letu 1969;

— v republiškem zboru in enotnem zboru delovnih skupnosti: predlog zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna SR Slovenije (republiškega proračuna) za leto 1968, predlog zakona o prenehanju veljavnosti zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah, predlog odloka o prevzemu in odplačilu nekaterih kreditov, ki jih je najelo podjetje »Aerodrom Ljubljana-Pula« in predlog sklepa in priporočila o politiki proračunske potrošnje družbeno-političnih skupnosti in o potrošnji skladov samoupravnih skupnosti v letu 1969;

— v republiškem in prosvetno-kulturnem zboru: predlog zakona o odpravi komisije SR Slovenije za telesno kulturo in predlog odloka o prenosu sredstev, ki se zbirajo z odplačili posojil iz sredstev proračuna SR Slovenije za gradnjo osnovnih šol na izobraževalno skupnost SR Slovenije;

— v republiškem in socialno-zdravstvenem zboru: predlog zakona o uskladitvi pokojnin upokojenih delavcev, ki so delali na določenih dolžnostih v organih za notranje zadeve.

V smislu 210. člena poslovnika skupščine vas obveščam, da je ustavno sodišče Jugoslavije z odločbo 224/68 z dne 24. junija 1969 zavrnilo predlog generalnega direktorja službe družbenega knjigovodstva, centrale Beograd, za presojo ustavnosti in skladnosti zakona o izterjevanju terjatev zdravstvenih zavodov za zdravstveno pomoč in druge zdravstvene storitve (Uradni list SRS, št. 8/63 in 6/67) z zveznim zakonom.

Pred prehodom na določitev današnjega dnevnega reda predlagam, da vrstni red posameznih točk dnevnega reda nekoliko spremenimo, in sicer tako, da bi 2. točka, to je poslanska vprašanja, postala 4. točka. Sprememba je potrebna zaradi tega, da bi lahko na skupni seji z gospodarskim zborom poslušali uvodni ekspoze člana izvršnega sveta Rina Simonetija k predlogu za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu in k predlogu za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke. Enak predlog bo dal tudi predsednik gospodarskega zbora. Je morda kdo proti taki spremembi predlaganega dnevnega reda? (Ne javi se nihče.) To pomeni, da je predlagan tale dnevni red:

1. odobritev zapisnika 4. seje republiškega zbora;
2. predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvo;
3. predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke;
4. poslanska vprašanja;
5. akti republiške skupnosti otroškega varstva, in sicer: zaključni račun sklada za neposredno otroško varstvo za leto 1968, zaključni račun sklada otroškega dodatka za leto 1968, finančni načrt sklada za neposredno otroško varstvo za leto 1969 in finančni načrt sklada otroškega dodatka za leto 1969;
6. predlog za izdajo zakona o slovenski akademiji znanosti in umetnosti;
7. predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam;
8. predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval;
9. predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru;
10. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje in
11. volitve in imenovanja.

Se strinjate s tem dnevnim redom? (Da.) Kot vidim, se strinjate!

Prehajamo na 1. točko, to je na odobritev zapisnika 4. seje republiškega zbora. Zapisnik ste prejeli. Ima kdo kakšne pripombe? (Nihče.) Ugotavljam, da je zapisnik republiškega zbora odobren.

Takoj bomo začeli skupno sejo z gospodarskim zborom in vas prosim, da ostanete na svojih mestih.

(Seja republiškega zbora je bila za trenutek prekinjena, skupna seja z gospodarskim zborom pa se je začela ob 9.10.)

Predsedujoči Tone Bole: V dogovoru s predsednikom republiškega zbora vas vabim, da skupno poslušamo uvodno obrazložitev člana izvršnega sveta, tovariša Rina Simonetija, ki jo bo dal k predlogu za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu in k predlogu zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke.

Prosim tovariša Rina Simonetija, da da uvodno obrazložitev.

Rino Simoneti: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da podam uvodna razmišljanja k dvema predlogama za izdajo zakonov, ki sta danes pred vami.

V vseh obdobljih našega razvoja smo na različne načine uporabljali sredstva družbene akumulacije, da bi dosegli optimalne učinke družbenoekonomskega razvoja. Takoj moramo poudariti, da so združeni proizvajalci v delovnih organizacijah, tako po obsegu kot po vsebini, v vse večji meri temeljni nosilci družbene reprodukcije. To pa seveda ne pomeni, da za skladen razvoj niso potrebne tudi spodbude, usmerjanje in zagotavljanje sredstev za dosego zaželenih ciljev. To je nujno za optimalni ekonomski in socialni razvoj Slovenije v okviru skupnosti jugoslovanskih narodov.

Ta pravica in dolžnost republike temelji na 108. členu ustave SFRJ, ki določa, da v republiki delovno ljudstvo uresničuje družbeno samoupravljanje, ureja družbene odnose, usmerja razvoj gospodarstva in družbenih služb, zagotavja uresničevanje pravic občanov v okviru ustavnosti in zakonitosti, opravlja vse družbene zadeve, ki so skupnega pomena za politično, gospodarsko in kulturno življenje. Tako delovanje koristi vsem in je usklajeno z dolžnostmi in pravicami, ki jih imajo organi federacije na drugih področjih, ki so določena z ustavo in zakoni.

Do sedaj smo poleg skladov, ki so delovali na nekaterih področjih samostojno, poznali še nekatere spodbude in posege, kot so: regresi v kmetijstvu, beneficirana obrestna mera v turistični gradnji, beneficirana obrestna mera pri kreditih za modernizacijo železnic, sanacija nerentabilnih prog, depoziti gospodarstva za gradnjo zmogljivosti v energetiki, posegi na področju premogovništva, železarstva, barvne metalurgije in drugo. Vzporedno so delovali vodni sklad, cestni sklad in sklad skupnih rezerv gospodarstva. Ugotavljamo, da je bilo delovanje v okviru posegov v gospodarstvo precej nesistematično in nepregledno. Delovali smo, kot so narekovale potrebe.

Za nadaljnji razvoj ekonomskega sistema je pomembna graditev trga dolgoročnih sredstev. Izpopolnitev tržnega mehanizma ni samodejno uravnavanje vprašanj, ki jih sam odpira. Razvito samoupravljanje na vseh nivojih ne more pomeniti protislovja: neposredni proizvajalci in neproduktivni del družbe. Obratno, samo vzporedna vlaganja v ustreznem obsegu v infrastrukturo in negospodarstvo so osnova učinkovitim samoupravnim odločitvam blagovnih producentov. Možnosti samouprave tržnih producentov se bodo bistveno zmanjšale, če ne bomo pospeševali skladnega razvoja.

Vzporedno se bodo razvijale še druge oblike družbenega dogovarjanja in povezovanja investicijske aktivnosti. Na sedanji stopnji povezanosti poslovnih interesov so te oblike še nerazvite. Tudi banke, ki poslujejo po poslovnih načelih, ne bodo mogle ostati edine dominantne institucije, ker so že do sedaj zelo vplivne in spričo teritorializacije sredstev in neintegriranosti interesov težijo h kratkoročnim in srednjeročnim naložbam. Razviti se bodo morali novi instrumenti: skupna vlaganja, obveznice, vrednostni papirji in dolgoročno zavarovanje.

Intervencije družbe so torej dopolnilo in bistvena sestavina planiranja in korektor tržne stihijnosti, ki je svojstvena individualnim odločitvam blagovnih producentov.

Ni torej nikakršnih dilem, če bo razumno usmerjanje potrebno. Važnejši je koncept razvoja in koncipiranje infrastrukture in raziskovanja. Ta pa tem bolj, čim bolj hitro želimo nadoknaditi zaostanek. Razpravljati je treba o obsegu, mestu financiranja in organizaciji usmerjanja. Zaželeno pa bi bilo, da bi imeli celovit pregled, vnaprej določen program, ki bi zagotavljal demokratičnost in odgovornost vseh, ki sodelujejo pri odločanju.

Na sedanji stopnji delujejo avtomomni skladi na področju gradnje in vzdrževanja cest, vodnega gospodarstva, in tudi rezervni skladi gospodarskih organizacij. Ni potrebno ob tej priložnosti spreminjati obstoječega stanja. Vso drugo aktivnost, ki je bila doslej nepovezana in izražena v posameznih predpisih in deloma v proračunu republike Slovenije, pa bi morali povezati.

Usmerjanje, ki izhaja iz delovanja teh sredstev, bi izvajala skupščina. Samo ona ima suvereno pravico, da te vrste delovanja načrtuje in uresničuje. Tako bo najbolj prišla do izraza demokratična odgovornost nosilcev javnih pooblastil. Izvršni svet in drugi organi v okviru tega delovanja ne morejo imeti drugih pooblastil, kot jih imajo v okviru izvajanja proračuna. Na dani stopnji razvoja torej ne gre za spreminjanje ekonomskega sistema in vloge posameznih nosilcev razvoja, ampak za dopolnitev, večjo organiziranost in preglednost na tem področju. V vseh dosedanjih razpravah v okviru odborov skupščine in v drugih pristojnih organih in organizacijah, je prevladovalo mnenje, da v okviru delovanja teh sredstev ni primerno oblikovati posebnega upravnega odbora, ker to odmika odgovornost in iniciativo iz skupščinskih organov, ki so javno in demokratično dobili pooblastila in nosijo odgovornost. Poleg tega pa je v okviru družbenega plana potrebno začrtati cilje in zagotoviti sredstva, kar more le najvišji predstavniški dom. Le tako so v največji meri zavarovani družbeni interesi, kot je bilo posebej poudarjeno na seji zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet misli, da bi bilo primerno sprejeti iniciativo, da delujejo ta sredstva v SR Sloveniji v smeri realizacije dolgoročne družbenoekonomske politike. Iz tega izhaja tudi njihova vloga in pomen. Kljub dolgoročnosti pa bi morali konkretne ukrepe sprejemati letno in biti pri tem dovolj prožni v smeri vplivanja na posameznih točkah v smislu kontinuiranega programiranja in spremljanja razvoja. K temu bodo lahko mnogo pripomogli razvojni programi srednjeročnega plana in koncept dolgoročnega razvoja. Z mnogih strani dobivamo pobude in zahteve za sodelovanje in usmerjanje. Ne mislimo, da je v okviru teh sredstev in te dejavnosti treba sodelovati tam, kjer so trenutne težave. To delovanje mora ostati v okviru rezervnih skladov gospodarstva. Predvsem bo potrebno usmerjati razvoj gospodarske infrastrukture v najširšem smislu, pa tudi sodelovali pri pomembnejših raziskavah s ciljem hitre proizvodne porabe, ker smo tu v največjem zaostanku.

Ne moremo izključiti nobenega načina usmerjanja. Odločno pa je treba zavrniti razmišljanja, da se s tem vračamo v dobo investicijskih fondov. Sredstva za realizacijo dolgoročnih družbenoekonomskih ciljev ne morejo nastopati kot samostojen investitor, so le usmerjevalec in pospeševalec razvoja na področjih, ki so praviloma kapitalno intenzivna; zahtevajo torej veliko sredstev, gospodarske koristi pa so posredne in se rentabiliteta ne kaže v naložbi sami, pač pa v izboljšanju pogojev in osnov delovanja mnogih delovnih kolektivov in narod-

nogospodarske rentabilnosti. Temeljni odnos bi moral ostati kreditni. Mogoče pa so beneficirane obresti, krediti za premostitev rokov in druge gibčne oblike, s katerimi bi dosegli višjo stopnjo socializacije proizvodnih rizikov, na primer, delitev odgovornosti za uspehe ali neuspehe in s tem tudi možnost, da se naknadno sporazumevamo o višini vračil za posebno uspele naložbe. Tudi te oblike morajo biti dovolj prožne in ne bi bilo treba nobene vnaprej zavračati. Tako organizirana dejavnost ni nikakršen etatizem, ampak le dopolnjevanje pogojev za graditev gospodarskih osnov za povečano samoiniciativo samoupravnih delovnih organizacij, kot v svojih razmišljanjih poudarjata oba pristojna odbora za družbenoekonomske odnose republiškega in gospodarskega zbora. To niti najmanj ne pomeni omalovaževanja spoznanj razdrobljenih delovnih organizacij, ki ne bi videle potreb v najširšem smislu, čeprav je njihovo materialno sodelovanje pri razreševanju skromno; ampak pomeni zbiranje pobud vseh dejavnikov na tem področju. Tako organizirana dejavnost je lastna sodobnemu tržnemu gospodarstvu, ki se ne more zadovoljiti z delovanjem tržišča, ampak vsak dan vnaša elemente planiranja.

Že v okviru sedanjih možnosti bi morali povezati obstoječa sredstva, razmere pa bodo pokazale še nove možnosti. Ni nobene potrebe, da se danes določajo novi viri, zlasti pa iz tega ne more nastati nobena nova linearna obremenitev.

Mislimo, da je dolgoročno dogovarjanje o skupni porabi različnih sredstev v okviru koncipiranja družbenega razvoja skladno z resolucijo VI. kongresa Zveze komunistov Slovenije. Le tako more delovati demokratično organizirana in na znanstveni osnovi vodena socialistična družba, katere cilj je humanizem in boljši jutrišnji dan. Smo v obdobju velikanskega razvoja tehnologije in znanosti, po notranji razvitosti pa še vedno predindustrijska družba. Tak pospeševalec razvoja je samoupravnim kolektivom proizvajalcev potreben in bo imel velik pomen tudi za razvoj Jugoslavije kot celote. Taka razmišljanja narekujejo čas in potrebe, zahteva jih naša samoupravna socialistična praksa in so tudi strokovno utemeljena. Če bomo dobili podporo, je v nadaljnji demokratični razpravi mogoče še marsikaj dopolniti in dodatno osvetliti.

Na področju usmerjanja delitve osebnih dohodkov nudi obstoječa veljavna zakonodaja nove možnosti. Te so se povečale posebno po sprejemu zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka. Družbeno dogovarjanje o delitvi dohodka je šele na začetku. Vedno so bili in bodo ostali osebni dohodki v središču pozornosti vsake organizirane družbe in to iz mnogih razlogov. Udeležba osebnih dohodkov v družbenem proizvodu je pomemben pokazatelj ekonomske politike. Od višine te udeležbe je odvisna akumulacija in s tem možnosti za razširjeno reprodukcijo. V preteklosti sprejeti programi so določali rast osebnih dohodkov, ki naj postanejo pospeševalec potrošnje in s tem proizvodnje. Ne glede na to mislimo, da bi udeležba osebnih dohodkov v masi družbenega proizvoda relativno ne smela naraščati. Nismo še na tako visokem tehničnem in znanstvenem nivoju, da bi uporaba raziskovalnega dela in inovacije lahko v večji meri zamenjale nujno potrebna sredstva za tehnični progres. Zavedamo se, da osebnih dohodkov ni mogoče zniževati brez resnih ekonomskih in socialnih pretresov; ostajajo več ali manj stalni in ne prenesejo prilagajanja obstoječi konjunkturi. Ostanek čistega dohodka postaja gibljiv, medtem ko so osebni dohodki nespremenjeni s tendenco rasti in zgledovanja. Ob teh spoznanjih je treba v dobi visoke konjunkture misliti na rezerve in akumulacijo; v depresivnih obdobjih pa zadržati raven osebnih dohodkov, ker je sicer škoda še večja.

Znotraj združenega dela obstaja široka paleta zapletenih odnosov. Pozornost pritegnejo enkrat eni, drugič drugi pojavi. Največjo nejevoljo seveda povzročajo ekscesi, pretirane delitve, ki jih je največ v nekaterih delovnih organizacijah, ki imajo monopolen značaj. V konkurenčni proizvodnji pri večjih in dobro organiziranih organizacijah praviloma ne prihaja do pretiravanj. Drug problem so razponi, ki so pri nas, če jih primerjamo z visoko razvitimi ekonomijami, visoki, če pa jih primerjamo z manj razvitimi od naše, nizki. Razlike med dohodki zaposlenih po kvalifikacijah so pri nas sorazmerno majhne.

Posebno vprašanje je vrednotenje dela. Kaj je rezultat dela? Imamo dve skrajnosti. Na eni strani priznavajo nekateri le udeležbo živega dela. Druga skrajnost pa je, priznati vsakršno ceno, ki se doseže na trgu, tudi nenormalno, kot rezultat dela in nanjo prilagoditi možnosti delitve. Tu in tam se poskuša izolirano obravnavati uspehe in se zanemarja rezultate širše družbene produktivnosti dela. Mislimo, da bi morali vedno bolj govoriti o normalnih cenah, o dogovorjenih osebnih dohodkih in normalni udeležbi pri dobičku. Delitev lahko postane konvencija; v tej smeri želimo spodbuditi in razviti večjo aktivnost. Odločno je treba poudariti, da je v samoupravnem sistemu udeležba na delu dobička sestavni del samoupravnega proizvodnega odnosa. Toda tudi ta udeležba mora biti v okviru primernosti in dogovorjene višine. Želimo dati iniciativo za široko dogovarjanje o višini osebnih dohodkov za vse udeležence združenega dela. To bo omogočilo postavitev realne kalkulacije, vključevanje normalnega dobička in določanje dogovorjenega dela za delitev. Doseči želimo dogovarjanje vseh dejavnikov in ustrezno sankcioniranje sprejetih dogovorov. Podlaga za tako snovanje je temeljni zakon o oblikovanju in delitvi dohodka.

Sprejemamo predlog, s katerim na centralno mesto postavljamo družbeno usmerjanje delitve in s tem idejo za preimenovanje zakona. Naš cilj je spraviti osebne dohodke v dogovorjene okvire in preprečiti izigravanje tripartitnih dogovorov.

Mislim, da doslej ni nihče oporekal potrebam po dogovarjanju o višini osebnih dohodkov. Delovni ljudje zahtevajo, da preprečimo velike razlike med osebnimi dohodki enako kvalificiranih zaposlenih delavcev. Prevelikim razlikam nasprotujejo, četudi se javljajo v posameznih dobro idočih podjetjih in ustanovah. Razlike bodo seveda obstajale tudi vnaprej in so nujne kot gibalo napredka, vendar morajo biti v okviru dogovorjenih in normalnih razponov. Ni pa mogoče pristati na tista razmišljanja, ki priznavajo potrebe po dogovarjanju, izključujejo pa vse sankcije za izigravanje dogovora. V tako naivnost in preproščino ni mogoče iti, saj se v splošno škodo često izpostavljamo nevarnosti, ki izhaja iz nespoštovanja družbenih meril in zakonodaje. Kdor sam ne skrbi za svojo akumulacijo, ampak na račun nje izplačuje visoke osebne dohodke, pač ne more oporekati, če bo za kršitev družbenega dogovora nekaj denarja vrnil družbi, ki ga bo potem uporabila s polno odgovornostjo za druge potrebe.

V negospodarsko potrošnjo se ta sredstva po sili zakona ne morejo prelivati. Predpis, ki bi zavaroval družbene dogovore, nima nobenih davčnih ciljev. Nobenih načrtov ni, ki bi jih kdorkoli želel pokriti z morebitnim pritokom sredstev iz obdavčitve presežnih osebnih dohodkov. Bilo bi zelo koristno, če kršitev dogovorov ne bi bilo in se iz tega naslova ne bi natekla nobena sredstva. Sprožiti moramo pospešeno dogovarjanje, zavarovanje dogovorov pa je instrument gospodarske politike, ki nima fiskalnih ciljev in ne ovira ekspanzije v podjetjih.

Obseg regulativ mora biti postavljen racionalno, preprosto in čim manj administrativno. Ne smemo se izpostavljati možnosti izigravanja in ne umetnemu dviganju kvalifikacij. Slaba struktura zaposlenih je ovira napredku. Sprejemamo resolucijo o kadrih, ko pa imamo v rokah močna sredstva za spodbujanje in izboljševanje kadrovske strukture, nekateri omahujejo. Bilo bi nedosledno in neodgovorno do mladih, šolanih kadrov, ki jih je vse več in čakajo na delovna mesta. Šolske kvalifikacije so torej osnova za kalkulacije. Merila moraju biti postavljena tako, da je mogoče vkalkulirati relativno visoke osebne dohodke in omogočiti primerno udeležbo na dobičku brez kakršnihkoli obdavčitev. Meje morajo biti torej sorazmerno široke, lestvice pa postavljene tako, da je mogoče normalno poslovati brez davka, pri izrednih pretiravanjih pa je stopnja obdavčitve lahko visoka, morda celo prohibitivna.

Zavedamo se mnogih odprtih problemov. Predvsem bi morali preprečiti dodatne stroške v delovnih organizacijah. Vemo, da bi nekatere organizacije lahko prenesle poseben davek in kljub temu izplačevale visoke osebne dohodke.

Druge imajo možnosti, da nove stroške prevržejo na potrošnike. To se tudi danes dogaja. Pri teh delovnih organizacijah bodo potrebni posebni ukrepi in pobude, če jih bomo hoteli zadržati v razumnih mejah, nikakor pa ne bi smeli nemočno dvigniti roke.

Izvršni svet se bo vključil v razpravo in konkretizacijo tega predloga in pri tem želi izmenjati mnenja z vsemi zainteresiranimi, posebno s sindikati in gospodarsko zbornico. Za mnenje bo vprašan tudi ekonomski svet.

Namen današnje razprave torej ni odločanje za osnutek ali proti osnutku, ampak zbiranje najrazličnejših pobud. Če bodo razprave narekovale boljše in dodatne rešitve, jih bomo z veseljem sprejeli. Hvala!

Predsedujoči Tone Bole: V skladu s prejšnjim dogovorom vam sporočam, da bosta zbora na ločenih sejah takoj nadaljevala z obravnavo pravkar obrazloženih predlogov za izdajo zakona. Gospodrski zbor bo zasedal v mali dvorani, republiški zbor pa v veliki dvorani. Hvala!

(Skupna seja je bila zaključena ob 9.30, seja republiškega zbora pa se je nadaljevala ob 9.35.)

Predsednik Miran Goslar: Druga točka dnevnega reda je predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvo. Ta predlog je skupščini predložil izvršni svet. Predstavnik izvršnega sveta je Boris Vadnjal, prestavnik republiškega sekretariata za finance pa Riko Jerman.

Predlog za izdajo zakona so obravnavali: odbora za družbenoekonomske odnose v republiškem in gospodarskem zboru, ki sta predložila pismeno poročilo in zakonodajno-pravna komisija, ki je prav tako dala svoje poročilo.

Na sejo zbora so bili vabljeni k tej in tudi k ostalim točkam dnevnega reda: Zveza sindikatov Jugoslavije — republiški svet za Slovenijo, predstavnik gospodarske zbornice in predstavnik centralnega komiteja Zveze mladine Slovenije.

Odpiram razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Matičič!

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Naj mi bo kar na začetku mojega izvajanja dovoljeno, da izrazim

svoje zadovoljstvo zaradi predloga za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu. Ta moja ugotovitev sloni na naslednjih elementih:

Prvič, na prepričanju, da se s tem zakonom na svojevrsten način pridružujemo že obstoječim in ugodno delujočim analognim mehanizmom v vrsti razvitejših držav;

— drugič, na prepričanju, da predvideni in predloženi zakon, kolikor mu seveda damo tudi značaj anticiklističnega korektiva, lahko postane eden bistvenih instrumentov v doseganju smotrnosti, racionalnosti in dolgoročne usmerjenosti ekonomskega razvoja naše dežele.

Prvi element je dokaj precizno in obširno opisan, tako v samem predlogu kot v poročilih, ki so bila predložena. Dovolite mi torej, tovariš predsednik, da poskusim v nekaj besedah opisati nekaj misli in tudi predlogov, ki bi jih bilo treba upoštevati — seveda, če se strinjamo, da je drugi element, ki sem ga pravkar omenil, v nadaljnjem obravnavanju predloženega predloga tudi upoštevan. Dejstvo, da se v pogledu opravljanja postavljene in predlagane naloge sam predlagatelj ne zavzema za institucijo posebnega avtonomnega sklada, pač pa za to, da bi se ta funkcija opravljala v okviru posebej opredeljenih sredstev v okviru republiškega proračuna, mi daje misliti, da se s samim tem predlogom že predlagatelj sam, čeprav tega ni nikjer zapisal, načeloma opredeljuje tudi za to, da bi zakonu pritisnili pečat anticiklističnega korektiva v našem gospodarstvu. Z drugo besedo: to pomeni, da smo priče uvajanja zelo pomembnega ekonomskega elementa v naš republiški proračun, ki je bil v zadnjih desetletjih vse preveč obremenjen s pretežno fiskalnimi elementi. Mislim, da je prav v tem in prav zaradi tega treba ta predlog še posebno pozdraviti.

V tem prizadevanju se potemtakem popolnoma približujemo izkušnjam, ki jih nekatere razvitejše dežele že nekaj časa poznajo. Na Švedskem so funkciji proračuna že v tridesetih letih tega stoletja pripisali tudi princip sistematičnega anticiklističnega regulatorja v ekonomiki dežele. V štiridesetih letih zasledimo prve tovrstne poskuse tudi v Veliki Britaniji, kjer dobi proračunska politika tudi ekonomsko funkcijo kompenzatorja, ki prek povpraševanja vpliva na skladnost med povpraševanjem in ponudbo.

V štiridesetih in petdesetih letih se v opisani smeri razvija tudi pojem proračuna v ZDA. Najprej dobiva obeležje regulatorja povpraševanja, v šestdesetih letih in kasneje pa tudi vlogo aktivnega in zelo pogostnega intervenienta v ekonomiki ZDA. Ekonomski vidik proračunske politike dobi poseben poudarek v letu 1965 in kasneje, ko je marsikatera dežela že prispela do položaja, ki ga lahko označimo s pojmom polne zaposlenosti.

Naj navedem še primer Zvezne republike Nemčije, ki je podobne instrumente uvedla s tako imenovanim zakonom o stabilizaciji v letu 1967. Ta zakon omogoča razširitev ali redukcijo proračuna v določenih mejah na eni strani, kot tudi modificiranje davčne politike na drugi strani; vse seveda v skladu s potrebami stabilizacije.

Ker je ena od bistvenih nalog tako postavljenega predloga vzdrževanje in pospeševanje zdravega ekonomskega razvoja; ta pa — kot vemo — izključuje vedno prisotne inflacionistične tendence; vsekakor bo nujno, da sprostimo v tem relativno ozkem prostoru med polno zaposlenostjo na eni strani in inflacionističnimi tendencami na drugi strani vse obstoječe ekonomske in tudi politične instrumente, ki so nam na voljo. Da bom še bolj jasen: s tem se že dotikam

obeh predlaganih virov sredstev. V IV. poglavju pravi predlagatelj, da je treba vire sredstev določiti vnaprej, in sicer v odstotku od celotnih proračunskih dohodkov ali pa s prepustitvijo posameznih konkretnih virov proračunskih dohodkov z odločitvami skupščine ob proračunski oziroma splošni bilančni razpravi in s sprejetjem ustreznih zakonov. Iz duha moje razprave bo razumljivo, da se s prvim virom nikakor ne moremo strinjati. Če bi se, bi seveda popolnoma negiral to, kar najbolj poudarjam, se pravi, ekonomski anticiklistični in stabilizatorski vidik tega instrumenta.

Dovolite, dragi poslanci, da nekoliko polemiziram v zvezi z drugim virom. Najprej moram omeniti tiste vrste proračunske akcije, ki jih na splošno označujemo s terminom avtomatični stabilizatorji, in tiste vire sredstev, ki jih ti instrumenti ne predstavljajo. Pod tem razumemo zmanjševanje fiskalnih dohodkov v dobi recesije in padanje dohodkov na eni strani ter zviševanje fiskalnih dohodkov o obdobju čiste ekspanzije na drugi strani. Ti korektivi so posebno pomembni v tistih deželah, v katerih je uvedena progresivna lestvica obdavčevanja. Po zdravi logiki razvoja se vsi ti sistemi napajajo predvsem v obdobju ekspanzije, trošijo pa pretežno v obdobjih recesije. Tako jih je moč smatrati kot avtomatične stabilizatorje, ki v znatnem obsegu prispevajo k umirjanju kratkoročnih cikličnih gibanj v gospodarstvu. V sodobnih državah dajejo pomembno prednost prav tem avtomatičnim stabilizatorjem. Seveda pa vpliv teh stabilizatorjev ni povsod enak. Dokaj močnejši je nedvomno tam, kjer so odvisni od kategorij, ki izkazujejo visoko elastičnost v razmerju do konjunkture, na primer od osebnega dohodka in podobno. Precej neznaten pa je seveda tam, kjer so odvisni od kategorij, ki izkazujejo v razmerju do konjunkture slabo elastičnost.

Seveda pa sami avtomatični stabilizatorji tudi niso vedno uspešni. Včasih so bojda celo zaviralni. Nekaj podobnega se namreč normalno dogaja v obdobjih vzpona po končani depresiji. Zaradi avtomatizma se namreč pričnó dvigati tudi fiskalni dohodki. Sredstva, ki bi jih prav tedaj gospodarstvo najbolj potrebovalo, se mu torej v tem obdobju odtegujejo. S tem se zavira ali pa celo onemogoča hitrejša rast gospodarstva, konjunktura in polna zaposlenost. Instrumenti torej, ki naj bi v takem položaju blažili depresijski del ciklične krivulje, postajajo tako podaljševalec te depresije in zavore v vzponu. V takih primerih je seveda treba sprožiti začasno delovanje ustreznih korektivov, med njimi po vsej verjetnosti modifikacijo stopenj. Seveda pa samo proračunski avtomatizmi ne rešujejo vseh problemov fluktuacije ekonomske aktivnosti. S tem želim povedati, da samo tem avtomatizmom, pa naj so še tako racionalno postavljeni, ne smemo vedno zaupati. V primerih, ko ugotovimo, da nam zaostajanje povpraševanja ogroža doseganje predvidenih ekonomskih ciljev, je potrebno sprostiti delovanje instrumentov, ki omogočajo večjo ekspanzijo proračuna; čim pa ugotovimo, da pričnó pritiski povpraševanja negativno vplivati na doseganje predvidenih ciljev, moramo sprožiti delovanje instrumentov, ki imajo za posledico restriktivno delovanje proračuna.

Sleherni proračun ima na razpolago dve kategoriji: dohodke in izdatke. Proračunsko politiko torej lahko vodimo bodisi z modificiranjem, širjenjem in krčenjem široke palete dohodkov, bodisi s širjenjem oziroma krčenjem števila komitentov, ki so odvisni od tega proračuna. Praksa nas vsekakor uči, da se zatekajo države predvsem k modificiranju fiskalne politike, dokaj bolj redko pa tudi k spremembam v okviru potrošnikov proračuna.

Več kot običajno je, da poskušajo dosegati stopnjo stabilnosti s spreminjanjem obsega oziroma stopenj široke palete direktnih in indirektnih davkov. Kolikor se sedaj poslužujemo predvsem tovrstne prakse, morajo biti možnosti spreminjanja toliko široke, da omogočajo učinkovit vpliv na stabilizacijo. Strokovnjaki so mnenja, da je tovrstni korektiv učinkovit v primeru, če imajo vlade pooblastilo, da originarno in brez predhodnih razprav povečajo oziroma zmanjšajo stopnjo davkov do višine enega odstotka od družbenega bruto produkta dežele. Če upoštevamo oceno družbenega bruto produkta, bi to pomenilo pri nas v Jugoslaviji 3,02 milijarde din, v Sloveniji pa 394 milijonov dinarjev. Če upoštevamo še nadaljnje pritiske, ki jih elementi nestabilizacije povzročajo tudi na druge kategorije, predvsem na monetarno politiko, na politiko cen in stroškov, na možnost spremembe paritete oziroma spremembe v fleksibilnih kurzih, o katerih se danes veliko govori, z vsemi temi, pa morajo biti proračunski instrumenti nedvomno nujno usklajeni — pomeni to, da bi v takem primeru vlada oziroma pri nas izvršni svet moral imeti korekturno pravico v obsegu plus ali minus 3 % od družbenega produkta.

Praksa nam kaže, da so vsi anticiklični ukrepi mnogo enostavnejši ter tako politično kot ekonomsko manj boleči, če je paleta direktnih in indirektnih davkov dovolj široka in pestra. Poleg tega je tudi evidentno, da je treba anticiklične korektive uporabiti ne samo za davek od dohodka, pač pa prav tako za prometni davek in za druge indirektne davke in takse. Ob vseh teh korektivnih ukrepih, ki jih narekujejo potrebe zaradi zavarovanja stabilizacije, seveda ne smemo pričakovati, da bi zaradi fiskalnih ukrepov na indirektne davke ne prišlo do inflatornih teženj zaradi stroškov. To pomeni, da morajo biti korektivi tako dimenzionirani, da inflatorni pritiski zaradi stroškov ne morejo prebiti zgornje, še vedno znosne meje. Sicer pa je samo po sebi umljivo, da je treba te korektive opustiti oziroma omiliti v dobi recesije in ponovno vzpostaviti v obdobju prebujanja rasti inflacije, ki ji normalno sledi.

Sleherno modifikacijo davčnih stopenj in davčnih oblik je treba vedno smatrati le kot začasno, kot spremenljivo in kot obojestransko delujočo. Bogata praksa nekaterih držav nam nudi vrsto primerov, s katerimi države prav na ta način aktivno korigirajo ciklična nihanja v gospodarstvu in prav na način tudi prenašajo tako nabrana sredstva ponovno nazaj v gospodarstvo. Na Švedskem imajo, na primer že dolgoletne izkušnje s tako imenovanimi rezervnimi projekti, ki jih v skladu z intenziteto cikličnih nihanj lahko takoj uveljavijo pa tudi takoj ustavijo, čim je to potrebno. Nekaj podobnega poznajo tudi v ZDA, kjer so leta 1961 zelo podrobno klasificirali in določili vrstni in hitrostni red posameznih rezervnih programov, ki naj bi premostili grozeče depresijske dele gospodarskega cikla. Podobne akcije so bile že nekajkrat sprožene, v Belgiji 1961. in 1964. leta, v Franciji 1958. leta, v Veliki Britaniji 1957. leta in tako dalje.

Ker odpade okoli 3/4 celotnega povpraševanja na potrošnjo, bo seveda popolnoma razumljivo, da so prav modifikacije vseh vrst davkov na potrošnjo bistveni element v anticikličnih prizadevanjih proračunske politike, s tem pa tudi vir sredstev za posege v gospodarstvo. S tem pa seveda še ni rečeno, da lahko povsem opustimo pritiske in vplive na druge oblike povpraševanja. Mislim pri tem predvsem na investicije, ki predstavljajo bistveni del preostale četrtine tega povpraševanja. Ker je prav investicijsko povpraševanje podvrženo dokaj močnim variacijam, je vsekakor zelo umestno vpeljati določene korektive, ki jih včasih imenujemo kompenzacijske akcije, tudi v to kategorijo

povpraševanja. Med tiste, ki lahko v znatni meri vplivajo anticiklično, je šteti časovne modifikacije kreditov, davkov in davčnih stopenj ter subvencij, ki jih namenjamo investicijski potrošnji.

V nekaterih deželah imajo v veljavi tudi tako imenovani časovno omejeni in začasni davek na določene oblike investicijske potrošnje. Mislim, da bi bilo primerno v tem pogledu posvetiti posebno pozornost praksi, ki jo že nekaj časa poznajo na Švedskem. Naj jo na kratko opišem. Vsakemu podjetju je dana možnost, da izloči določen neobdavčen odstotek svojega čistega dohodka v poseben sklad: 46 % tako izločenih sredstev je treba naložiti pri centralni banki. V obdobju, ko se pokažejo prvi resnejši znaki depresijskega dela gospodarskega cikla, je centralna banka dolžna ta sredstva deblokirati in nameniti investicijski potrošnji. Če jih podjetje investira, namreč v obdobju depresije, lahko računa na 15% subvencijo glede na višino kupljenih investicijskih dobrin in do 30 % subvencijo glede na višino stroškov v depresijskem obdobju dograjenih investicijskih objektov oziroma instalacij.

Ta sistem ima nedvoumne prednosti. Mislim, da so predvsem tele: prvič, spodbuja podjetja, da investirajo predvsem v obdobju recesijskih delov cikla; drugič, predstavlja neke vrste avtomatičen in stimulativen korektiv v borbi proti cikličnim gibanjem; tretjič, v obdobju visoke konjunkture in prekomernega povpraševanja vpliva na zavestno zmanjševanje previsoke likvidnosti podjetij.

Čeprav kaže, da podobnih sistemov v našo prakso še ne bomo mogli takoj vnesti, bi bilo vseeno koristno, da bi nekaj tu opisanih elementov upoštevali pri nadaljnjem obravnavanju tega predloga.

Ker sem v svojih mislih obravnaval predvsem širši pomen predloženega predloga ter virov sredstev, se spričo dejstva, da potrpežljivosti svojih kolegov ne morem prekomerno izkoriščati, ostalih okoliščin ne bom dotikal.

Naj ponovno poudarim, da sprejemam misel in idejo predlagatelja. Tovrstna kodifikacija je slehernemu daljnovidnemu racionalnemu in smotrnemu ekonomskemu sistemu nujna in življenjsko važna. Kajti golemu tržnemu in podjetniškemu mehanizmu, ki je kratkoročno izredno eksploziven, dinamičen in stimulativen, dolgoročno pa bolj ali manj slep, neracionalen, včasih pa tudi samomorilski, ne moremo prepustiti dolgoročne usmerjenosti razvoja našega gospodarstva, najmanj pa seveda usode razvoja infrastrukture, ki lahko (železarstvo Slovenije je danes zato najbolj zgovoren primer) zaradi slepe kratkoročne igre tržnega in podjetniškega mehanizma zaide v nezavidljiv in za perspektivo dežele izredno neugoden in beden položaj. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Rado Pušenjak ima besedo. Prosim vse ostale govornike, da se prijavijo pismeno.

Rado Pušenjak: Tovariši in tovarišice! Z zadovoljstvom podpiram predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu. Zlasti se strinjam z namenom zakona, da med drugim podpira težnje za povečanje racionalne zaposlenosti. Sicer pa menim, da bi morala biti sredstva iz tega bodočega zakona na razpolago predvsem za razvoj zaostalih področij v Sloveniji. Predlagam, da se besedilo poglavja »Namen sredstev« dopolni v tem smislu, da bi v koriščenju teh sredstev imela prednost gospodarsko zaostala območja.

V tej zvezi želim opozoriti pristojne organe, da postaja zaradi zastoja prodaje nekaterih kmetijskih pridelkov zadeva vsestransko kritična. V Sloveniji se bomo morali lotiti preusmeritve kmetijske proizvodnje v hribovskih predelih, kar brez načrtnosti in družbene pomoči ne bo šlo. Značilen je zlasti primer Slovenskih goric, iz katerih smo še pred nedavnim izvažali 5000 vagonov jabolk, danes pa je to vse skupaj propadlo. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Tone Kropušek, predsednik republiškega sveta zveze sindikatov.

Tone Kropušek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Naj mi bo dovoljeno, da temu zboru posredujem nekatera stališča, ki so se izoblikovala v slovenski sindikalni organizaciji.

Predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu je eden tistih predlogov, ki je upravičeno zbudil pozornost slovenske javnosti in seveda tudi slovenskih sindikatov. Zato smo o njem organizirali razprave v naših organizacijah na občinski ravni in v nekaterih delovnih organizacijah. Razprava sicer še ni končana, vendar je iz dosedanjih posvetovanj že mogoče ugotoviti tista vprašanja, ki se najpogosteje pojavljajo, in narediti tudi nekatere sklepe.

Ta predlog je pomemben predvsem zato, ker zadeva nekatera odprta vprašanja glede oblikovanja in funkcioniranja sistema razširjene reprodukcije. Ta odprta vprašanja je po našem mnenju treba obravnavati z dveh vidikov: prvič, ali s predlogom krepimo položaj proizvajalcev in njihovih asociacij in uresničujemo sprejeta načela, da morajo samoupravljalci vse bolj postati nosilci razširjene reprodukcije, in drugič, ali učinkovito rešujemo probleme, ki jih poraja razvoj.

Menimo, da je naš skupen namen čimbolj uspešno odgovoriti na oba vidika tega vprašanja, pri čemer nam mora biti utrjevanje položaja proizvajalcev vsekakor izhodišče. Naj poudarim, da nikakor ne mislimo, da se problemi razširjene reprodukcije lahko rešujejo samo na ravni podjetij, torej izolirano, nepovezano in da ni potrebna nikakršna koncentracija sredstev. Za nas je pomembno, da se potrebna koncentracija sredstev zagotavlja po stvarno ugotovljenih potrebah in na način, ki bo v največji meri omogočil vpliv proizvajalcev na odločitve pri oblikovanju in porabi tako koncentriranih sredstev. Pri tem moramo seveda zagotoviti tudi kar najbolj ekonomično porabo. Določena koncentracija sredstev je nujna, saj obstaja defektnost trga teh sredstev, hkrati pa je treba upoštevati, da v precejšnji meri koncentrirajo sredstva tudi banke in različne integracije in da prihaja do združevanja sredstev na podlagi dogovarjanja, čeprav to še ni povsem razvito. Prav tako je treba upoštevati že doslej doseženo koncentracijo sredstev z obstoječimi na pol samoupravnimi skladi in seveda tudi vlogo proračuna. Ni dvoma, da nastajajo problemi, ko dohodek kot motiv za alokacijo sredstev ne pokriva uspešno vseh področij in da bo v infrastrukturi še vedno prisotna družbena skupnost s svojim vplivom na zbiranje in razporeditev sredstev za določene namene.

Stari načini koncentracije in razdelitve sredstev, ki jih poznamo iz časa državnega kapitala, so zastareli tako ekonomsko kot tudi politično in kakršnokoli vračanje k starim metodam ne more priti v poštev. S tem pa ne zanikamo potrebe po družbeni intervenciji, ki pa mora biti skladna s sistemom, opravljena na podlagi potreb in ekonomsko učinkovita.

Iz razprav v naših organizacijah izhaja, da bi morali zagotoviti določen postopek, kadar bi se odločali za kakšno novo koncentracijo, kot na primer s tem predlogom za izdajo zakona. Pri tem mislim predvsem na naslednje:

— prvič, vsekakor bi morali imeti razvojni program;

— drugič, ugotoviti bi morali, kaj v tem programu in s kakšnimi ekonomskimi instrumenti je mogoče zagotavljati po redni poti z investicijskimi odločitvami podjetij, z njihovimi asociacijami na podlagi združevanja sredstev in po bančni poti;

— in tretjič, pregledati bi bilo treba obstoječe sklade in proračun ter ugotoviti, kaj z njimi lahko financiramo.

Velja ugotoviti, da nimamo majhnih možnosti, naj jih nekaj naštejem: vodni sklad, cestni sklad, del proračuna za intervencije v gospodarstvu, del sredstev iz odpravljenega stanovanjskega sklada, ki jih upravlja banka in so namenjena za intervencije v komunalni infrastrukturi, sredstva rezerv gospodarskih organizacij, sredstva, ki se zbirajo na podlagi zakona za investicije v energetiki — torej kar lepa paleta.

Treba bi bilo podrobneje proučiti funkcijo teh sredstev pri reševanju obstoječe problematike na področju investicij in morda revidirati njihov obseg in funkcije in se šele nato v skladu z razvojnim programom odločati o ustanavljanju novega sklada.

Vsekakor bi bilo potrebno v prvi vrsti revidirati obseg in značaj funkcije sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij. Znanstvena in tehnološka revolucija že danes posega na področje našega gospodarstva in nenehno pritiska na spremembo njegove strukture. Pospeševanje prestrukturiranja opravlja tudi sklad skupnih rezerv. Pri tem bodo stalno in ne le kratkoročno prisotni precejšnji problemi, tako po ekonomski kot socialni plati. Za uspešno reševanje takih obsežnih problemov pa sedanji sklad niti po funkciji niti po obsegu več ne ustreza. Zato bi ga bilo treba nujno preoblikovati tako, da bi lahko zagotavljali materialno podlago družbeni pomoči za hitrejše prestrukturiranje gospodarstva in da bi z ekonomskimi ukrepi razreševali tudi socialna vprašanja, ki so nujen spremljevalec vsakega prestrukturiranja, njihovo razreševanje pa pogoj za take strukturne spremembe.

Verjetno bi kazalo proučiti tudi funkcijo in obseg drugih skladov in ne nazadnje tudi vlogo tistega dela proračuna, ki se mora nujno pojavljati kot intervenient v gospodarstvu. Očitno je, da se o vsem tem ne moremo uspešno dogovoriti, ne da bi prej izdelali vsaj srednjeročni program in ne da bi vedeli, katere probleme moramo čimprej uspešno rešiti.

Zato mislim, da bi bilo sprejetje nekakšnega splošnega zakona o sredstvih republike za posege v gospodarstvu za enkrat še vprašljivo.

Ker razvojnega programa še nimamo, ne moremo pa čakati z nekaterimi odprtimi vprašanji — saj jih moramo v interesu našega razvoja reševati sproti — v sindikatih prevladuje mnenje, da bi za posamezne večje posege na področju razširjene reprodukcije v infrastrukturi, kjer je še potrebna koncentracija sredstev, zaradi družbene intervencije sprejemala skupščina posamezne zakone. Tako bi se izognili nevarnosti, da bi obstoječi zakoni prišli v neskladje z novim splošnim skladom, hkrati pa bi se izognili iluzijam, ki se ob tem predlogu zakona v precejšnji meri že javljajo, češ da bo mogoče ugoditi vsem, ki se bodo javljali z zahtevki pri tem skladu in da bo mogoče v veliki meri prenesti odgovornost za razširjeno reprodukcijo na družbeno skupnost. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Tovariš Kreft je naslednji govornik.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Razlogov za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu je verjetno še več, kot jih navaja gradivo izvršnega sveta in ekspoze tovariša Simonetija. Nove razloge sta navedla tudi predgovornika, tovariš Cene Matičič in Rado Pušenjak; deloma tudi tovariš Tone Kropušek. Naj nekatere navedem še jaz, in sicer zelo kratko,

Naše 25-letne izkušnje so nas prepričale, da je prepozno ukrepati, ko je podjetje prišlo že v tako veliko krizo, da ga ni mogoče več rešiti, vsaj ne s tako majhnimi sredstvi, kot ob pravočasnem ukrepanju. Vse bolj pa se tudi zavedamo, da nismo tako bogati, da bi mogli zagotoviti obstoj slehernemu podjetju, ki je zašlo v težave po lastni krivdi. Rešujemo lahko le podjetja, za katera je skupnost posebno zainteresirana in so prišla v težave iz objektivnih razlogov. Ne damo se več prepričati, da bo manj politične škode, če bo nerentabilno podjetje še naprej obstajalo kot posebno draga ustanova. Že v času prve reforme oziroma nove gospodarske politike, kakor smo je uradno imenovali, smo zatrjevali, da ne bomo z nobenimi vlaganji ali s kritjem izgub reševali, kar ni bilo in ne bo nikoli rentabilno, še bolj pa smo to vprašanje zaostrili ob sprejemanju sedanje reforme. Menim, da bi morali dosledno zagotoviti osebno odgovornost direktorja in vodilnega osebja podjetja ter v primeru slabega gospodarjenja in zlorab uporabiti vse zakonske sankcije.

Ob predlogu za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu je umestno vprašanje, kdo naj bi imel pravico, da bi se potegoval za ta sredstva. Nadalje bi bilo treba zaostriti kriterije za dodeljevanje teh sredstev in določiti, kdo bo spremljal način uporabe sredstev ter učinkovitost naložb. S takim nadzorom se verjetno ne bi mogla ukvarjati pristojna poslovna banka, še manj pa Skupščina SR Slovenije. Mnenja sem, da bi lahko to kontrolo opravljala popolnoma nevtralna služba družbenega knjigovodstva.

Spominjam se še, s kakšnimi pričakovanji je zvezna skupščina leta 1962 sprejemala zakon o službi družbenega knjigovodstva. Pričakovala je, da ji bo s tem zakonom uspelo zagotoviti zakonitost, smotrnost in ekonomičnost pri razpolaganju z družbenimi sredstvi. Toda novelirani zakon o službi družbenega knjigovodstva omogoča tej službi le, da ugotavlja, če je poslovanje uporabnikov družbenih sredstev v skladu z veljavnimi predpisi, kar pa je vsekakor premalo. Poznam gospodarsko organizacijo, ki je zašla v velike težave tudi iz povsem subjektivnih razlogov, toda organom družbenega knjigovodstva ni hotela dati nekaterih podatkov, češ da ima služba družbenega knjigovodstva pravico ugotavljati le, če so formalno kršeni predpisi in nič več. Taka samozavest delovne organizacije pa nikakor ni bila umestna, saj se je le-ta pozneje znašla v težavah, iz katerih se kljub dodatni pomoči družbene skupnosti dosedaj še ni izmotala. Da bi v bodoče preprečili take pojave v gospodarstvu, bi morali dati z zakonom organom službe družbenega knjigovodstva večja pooblastila. Ta moj predlog ni v nasprotju z načeli samoupravljanja, ker mora imeti naša socialistična skupnost možnost kontrole nad tem, kako gospodarske organizacije upravljajo sredstva, katera jim je zaupala družba.

Za razbremenitev gospodarstva bi bilo treba realizirati intencije gospodarske reforme in že v letu 1970 zagotoviti, da bodo gospodarske organizacije razpolagale s 70 % dohodka, družbena skupnost pa s 30 %. Tako bo manj problemov v gospodarskih organizacijah, lahko pa se pojavijo večje težave v negospodarski sferi. Pri tem pa sem prepričan, da bodo gospodarske organizacije ob zmanjšanju

družbenih dajatev kljub temu imele dovolj posluha tudi za potrebe širše družbene skupnosti.

S tem sem na kratko utemeljil, da podpiram predlog za izdajo tega zakona. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Morda predstavnik odbora, ki je obravnaval predlog? (Ne javi se nihče.)

Če ne želite več razpravljati, bi morali formulirati takšen sklep, ki bi dal možnosti, da vse nadaljnje pobude pridejo do izraza. Končno gre v prvi fazi sprejemanja tega zakona v bistvu samo za to, da odločimo, ali naj se to vprašanje uredi z zakonom; ne odločamo pa še o dokončnih rešitvah. Mislim, da se je že v dosedanjih razpravah popolnoma jasno oblikovala misel, da v bistvu ne gre za sklad, ki bi imel avtomatično zagotovljen dotok sredstev, nato pa distribucijo po potrebah in zahtevkih, kar bi pomenilo, da uvajamo obliko, ki smo jo nekdaj že imeli. Kolikor je tak strah v nekaterih razpravah še zaznaven, je popolnoma neupravičen. Taka zamisel ne izhaja iz predloga za izdajo zakona; mislim pa, da so razprave, ki so sledile predlogu za izdajo zakona, zelo jasno pokazale pot za oblikovanje osnutka v tej smeri, da bo o uporabi sredstev odločala skupščina kot celota, pri tem pa bo zagotovljen močan vpliv gospodarstva.

Zaradi tega mislim, da bi morali danes sprejeti tak sklep, ki bo omogočal izvršnemu svetu, da upošteva vse pobude, ki bodo še sledile današnji razpravi.

Na podlagi današnje razprave torej predlagam, da sprejmemo takle sklep:

1. predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu se sprejme. Dosedanja razprava je pokazala, da je zakonska ureditev tega področja potrebna;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Pri tem na izhaja s stališč, izraženih v dosedanji razpravi, upošteva pa naj tudi druge predloge, ki lahko prispevajo k dokončnim normativnim rešitvam. Zato bo tudi nadalje koristna konzultacija čimširšega kroga gospodarskih delavcev, delovnih organizacij in njihovih asociacij.

Gre torej za takšno formulacijo, ki daje absolutno možnost nadaljnjim pobudam, njihovi selekciji in pomoč izvršnemu svetu, da dokončno formulira osnutek. Mislim, da je to tudi v smislu ekspozeja, ki ga je imel tovariš Simoneti. Ali mislite, da je to sprejemljivo? (Da.)

Kdor je za tak predlog, naj prosim, dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor soglasno sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu.

Naslednja točka dnevnega reda je predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke.

Predlog za izdajo zakona je predložil izvršni svet, njegov predstavnik je Boris Vadnjal, predstavnik republiškega sekretariata za delo pa Jože Božič.

Odbora za družbenoekonomske odnose našega in gospodarskega zbora sta dala skupno pismeno poročilo, prav tako zakonodajno-pravna komisija. Tudi na to sejo so vabljeni predstavniki republiškega sveta Zveze sindikatov, zbornice, Zveze mladine Slovenije in službe družbenega knjigovodstva, centrala za Slovenijo.

Pričenjam razpravo. Imamo že dve prijavi; prvi se je javil Tone Remc.

Tone Remc: Spoštovane tovarišice in tovariši poslanci? Skupščina občine Ljubljana-Center je na seji 17. septembra obravnavala predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke. Odborniki ugotavljajo potrebo po sistemskem usmerjanju politike delitve dohodka, zahtevajo proučevanje globljih vzrokov objektivne in sistemske narave, ki omogočajo ekscese in ekstreme v praksi delitve osebnih dohodkov in želijo, da se ob sprejemanju posameznih ukrepov več kot doslej razmišlja o njihovih objektivnih konsekvencah. V razpravi o predlogu za izdajo zakona so se opredelili, res da ne eksplicitno, ampak smiselno, za naslednja načela: Uveljavljati dogovarjanje po samoupravni poti; povečevati akumulacijsko sposobnost gospodarstva; odkloniti nove obremenitve gospodarstva, posebno pa zajemanje sredstev po fiskalno administrativni poti; stimulirati produktivnost, stimulirati delovne organizacije za izboljševanje kvalifikacijske strukture zaposlenih.

Tovarišice in tovariši poslanci! Obstaja nekaj osnovnih elementov položaja, ki utemeljujejo potrebo po družbenem usmerjanju in dogovarjanju o politiki razdelitve nacionalnega dohodka in politiki delitve osebnih dohodkov posebej:

1. Sodobni ekonomski, tehnološki in tudi politični tokovi v svetu postavljajo pred našo družbo z vso ostrino zahtevo, da globlje spozna nekatera temeljna protislovja, ki izhajajo iz objektivne narave in načina delovanja zakonitosti blagovno-tržnih odnosov, še posebej v pogojih samoupravnega sistema in relativno nizke znanstvene, strokovne ter politične strukture. Smo v položaju, ko se v praksi med seboj prepletajo elementi ekonomskega liberalizma, ostanki administrativnega upravljanja in elementi samoupravljanja. Obstoje različni pogledi na nekatera temeljna teoretska, idejna in politična vprašanja; da omenim samo nekatere osnovne kategorije: to je dohodek, odnos med opredmetenim in živim delom in tako dalje. Ustvariti moramo tako politično ozračje in se tako organizati, da bo to stimuliralo razvoj ekonomske, politološke in sociološke ter vsakršne strokovne misli in dejavnosti; ustvariti moramo položaj, v katerem se znanost lahko v praktičnih odnosih uveljavi kot realna pospeševalna in materialna družbena sila;

2. da bi se slovensko in jugoslovansko gospodarstvo lahko na ustvarjalen način vključevalo v sodobne procese in v ekonomsko tehnološko revolucijo v svetu, se bo treba odločiti za nekatere korenite in dolgoročne posege v strukturi gospodarstva. Tako bo treba zgraditi moderno infrastrukturo, po samoupravni poti združevati sedaj razdrobljena sredstva in povečevati akumulacijo, nacionalno kot podjetniško, spremeniti odnos med splošno, investicijsko in osebno potrošnjo v korist tistih oblik potrošnje, ki stimulirajo razvoj proizvajalnih sil, krepijo samoupravni položaj delovnega človeka v združenem delu in stimulirajo razvoj znanja ter obče kulture medčloveških odnosov. Korenito spremeniti obstoječo izobrazbeno strukturo in tako dalje.

Vse te ekonomske politične naloge opravičujejo potrebo po usmerjavalnih in regulativnih sistemskih ukrepov v politiki delitve dohodka;

3. predlog za izdajo zakona o progresivnem davku ocenjujem kot koristen poskus družbene intervencije, ki je v skladu s samoupravnim sistemom in usmerjen k razreševanju osnovnih družbenih protislovij.

V tem trenutku ne smatram za potrebno, da se posebej opredeljujem za eno od številnih predlaganih variant. Mislim, da je prednost tega gradiva, prav v tem, da odpira dileme in variante strokovno opredeljuje; v tem pogledu pa predstavlja izhodišče za nova proučevanja. Predlagam, da se tudi osnutek

zakona pripravi v več variantah, ki naj prikažejo medsebojne zveze vzrokov in posledic, ki bi jih uzakonitev posameznih variant imela.

Ob izdelavi osnutka je treba nadaljevati razmišljanje o tem, kako zajemati predvsem konjunkturni dohodek in posebej monopolne ekstra profite. Predloženi osnutek postavlja namreč vse delovne organizacije, ki presegajo dogovorjeno raven osebnih dohodkov, pod enak režim. Potrebno bi bilo razmišljati o različnem odnosu do tistih, ki presegajo to raven prvenstveno zaradi večje produktivnosti, in do tistih, ki jo presegajo v posebnih, privilegiranih pogojih po poti monopolizacije, kartelizacije in drugih načinih ustvarjanja dohodka, ki ni utemeljeno na objektiviranih rezultatih dela. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Dagmar Šuster, predstavnik republiške konference Zveze mladine Slovenije.

Dagmar Šuster: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Nobenega dvoma ni o tem, da je vitalni interes slovenske mladine in tako nujno tudi njegove organizacije, da sodeluje v samoupravnem procesu, ko gre za tako pomembno problematiko, kot jo danes predstavlja razprava v vašem zboru o predlogih za izdajo teh dveh zakonov. Zato tudi ni le naključje, da se po razpravah, ki smo jih imeli o teh vprašanjih v naši organizaciji, poskušamo vključiti tudi v vašo razpravo. To je pomembno tudi zato, ker pomenijo naša stališča konkretizacijo zadnjih političnih dogovorov v Zvezi mladine Slovenije, kot so lanski 8. kongres Zveze mladine, letošnja 1. seja republiške konference in drugi.

Opozoriti želimo le na nekatere načelne vidike in nimamo namena razpravljati konkretno in o vsem, kar je pri tej problematiki prisotno. Po naši oceni ne more biti sporno vprašanje, ali so trenutne razmere z vso pestro in zahtevno problematiko, ki jo porajajo na tem področju, takšne, da terjajo ukrepanje oziroma reguliranje z družbeno konvencijo. Naj navedem le dve dejstvi:

Prvič, Jugoslavija oziroma Slovenija je pri vrhu lestvice tistih držav v Evropi, ki imajo največje razpone v osebnih dohodkih med panogami in znotraj njih. Hkrati pa so razlike med osebnimi dohodki zaposlenih v kvalifikacijskih strukturah razmeroma majhne.

Drugič, določen del gospodarskih organizacij neracionalno deli svoj dohodek predvsem v tem smislu, da brez potrebe in ekonomskega opravičila pretirava z višino osebnih dohodkov, seveda na račun razširjene reprodukcije in investicij v kadre.

Razen potreb po regulativnih oziroma družbenih dogovorih in družbenem vplivu, ki jih terja praksa, si je tudi teorija več ali manj enotna, da so ti elementi potrebni. Seveda obstaja ob tem vrsta konkretnih vprašanj: Kako sprejeti, na vsak način pa po temeljiti široki in strpni demokratični razpravi družben dogovor oziroma zakon in kakšen naj bo? Posledice zakona bodo pozitivne z več vidikov, če si dovolimo predpostavko, da bo zakon oziroma njega ideja samoupravno sprejet; prepričani smo namreč, da bi bile posledice v nasprotnem primeru izredno, da ne rečem zgodovinsko negativne. Med drugim se bo lažje, na primer, uveljavila skrb za dolgoročno perspektivo in tako tudi večja pozornost za vlaganja v razširjeno reprodukcijo in kadre. Delitev dohodka bo racionalizirana, stimulirana bo višja kvalifikacijska struktura. ki je v Sloveniji

že itak skrajno slaba in smo za njeno izboljševanje mladi še posebej zainteresirani.

Naj še posebej opozorim na dejstvo, da bo uresničitev te ideje pomenila pomemben element z vidika socialne politike, načel našega samoupravnega, humanega socializma na splošno in iz vidika dolgoročnega ekonomskega razvoja.

Kot rečeno, je ideja izredno pomembna, pa tudi pogumna. Zato smo proti uporom, ki so zasnovani na ozkih interesih, in kar je še bolj zaskrbljujoče, na netočnih predvidevanjih. Menimo, da ni intencija te ideje, da bodo z njeno realizacijo prizadeti najsposobnejši. To je milo rečeno poenostavljeno nerazumevanje ali kaj drugega, čeprav želimo prav ob tem poudariti, da mora konkretizacija ideje upoštevati element stimulacije poslovne uspešnosti in ustrezne delitve osebnih dohodkov strokovnim delavcem, vendar samo v odvisnosti od njegovega dela in rezultatov tega dela. Prav tako smo prepričani, da ne gre nasprotovanje reformi ali temeljnemu zakonu o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Pri tem želimo opozoriti tudi na to, da ni nujno, da so bolj produktivne in bolj za reformo tiste delovne organizacije, ki so danes v boljšem ekonomskem položaju. Prav tako menimo, da ekonomski subjekti ne morejo biti dosledno v enakopravnem položaju v pogojih blagovno-tržnega gospodarstva; zato so potrebni korektivi v distribuciji. Sporno je tudi dejstvo, da elementov, ki vplivajo na dohodek, ni moč kvantificirati.

Strinjamo se tudi z mnenjem zakonodajno-pravne komisije, da bi delovne organizacije z monopolnim in privilegiranim statusom posebej obravnavali. Če namreč pravilno razumemo intencije ideje, ki jo ponuja zakonski predlog, bi bila ideja maksimalno dosežena v primeru, ki bi iz tega naslova ne zbrali niti »pare«, ker bi se delovne organizacije same s svojimi samoupravnimi dogovori držale s konvencijo dogovorjenih racionalnih okvirov.

Opozoriti želimo še na to, da se v tem sklopu pojavljajo tudi vprašanja gibanja osebnih dohodkov v negospodarstvu v odvisnosti od gospodarstva, kar ni nepomembno vprašanje. Družbena konvencija o delitvi osebnega dohodka bi morala veljati tudi za negospodarsko sfero. To sicer ne pomeni avtomatičnega uveljavljanja tega zakona v negospodarski sferi, temveč se ob tem pojavlja zahteva po spoštovanju družbenih dogovorov glede delitve osebnih dohodkov tudi v tej sferi.

Ob tej priložnosti bi želeli opozoriti še na mentaliteto, ki je pri nas vse bolj prisotna, vendar je nespremenljiva, jo zavračamo in se moramo proti njej boriti. Gre namreč za to, da se priznava za samoupravo samo tisto, kar je dogovorjeno in sprejeto v delovni organizaciji, vsak dogovor v občini ali republiki pa se etiketira z etatizmom, birokratizmom in drugimi znanimi »izmi«. Pri tem se neupravičeno abstrahira nujnost po samoupravnih dogovorih na različnih nivojih in borba za doseganje takšnih odločitev, ki bodo rezultat učinkovitega in resničnega vpliva neposrednih proizvajalcev. Samoupravljanje na višji ravni ni njegova nezaupnica ali negacija, temveč nova kvaliteta, seveda ko to zahtevajo konkretne potrebe in interesi vseh prizadetih.

Naj na zaključku povemo, da smo prepričani, da pomeni ideja predloga za izdajo zakona pomemben korak k širšemu sistemskemu urejanju celotne problematike družbenega usmerjanja delitve dohodka. Zato to idejo tudi podpiramo. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Maks Jamšek, v imenu odbora za družbenoekonomske odnose.

Maks Jamšek: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da na kratko interpretiram stališče odbora za ekonomske odnose tega zbora, ki ste jih v pismeni obliki sicer že prejeli.

Odbor za družbenoekonomske odnose podpira napore izvršnega sveta za iskanje načinov usmerjanja delitve dohodka, osnova pa naj bodo dogovori na samoupravni podlagi. Smatramo, da obdavčitev sama problema ne bo rešila spričo tega, ker imamo veliko organizacij, ki so privilegirane ali pa so monopolisti in bi z lahkoto lahko plačale tudi najbolj progresivne ali prohibitivne davčne stopnje. Zaradi tega je potreben družbeni dogovor in na tej osnovi postavljene sankcije.

Mnenje odbora je, da ni pričakovati hitre rešitve, s katero bi lahko vsestransko racionalno in za vse dejavnosti našli ustrezne osnove in merila. Zaradi tega smatramo, da bi morda našli za tiste organizacije in grupacije, ki so monopolizirane, posebne dogovore ali določili način njihove obdavčitve v prehodnem obdobju. V tem predhodnem obdobju pa bi dali čas in mesto strokovnim organom, zbornici in izvršnemu svetu za iskanje res temeljitih vsestranskih rešitev.

Ker so intence zakona v javnosti močno publicirane s pomočjo javnih informacijskih sredstev in zato, ker se je javnost prek raznih strokovnih organizacij, predvsem pa sindikatov, vključila v razprave, smatramo, da bi si morali prizadevati v tej smeri, da se izpodbije vsako tolmačenje značaja zakona v tem smislu, da gre za ukrep fiskalne narave.

Zelo enotni smo bili v mnenju, da je potrebno zakon pripraviti tako — kar je bilo danes v ekspozeju tudi rečeno — da ne bo terjal obilice zapletenih administrativnih posegov, da ne bo povzročil dodatnih stroškov in ne bo prizadel prizadevne, sposobne in prodorne kolektive.

Glede na to, da so nam bile predložene številne variante za obdavčitev presežnih osebnih dohodkov, moram povedati, da odbor ni izrečno izbiral med variantami, vendar pa je bilo v razpravi največ simpatij za četrto varianto, to je za rešitev na osnovi poprečnih dogovorjenih osebnih dohodkov, korigirani s kvalifikacijskim multiplikatorjem, ki bi upoštevala večjo strokovno usposobljenost in s tem tudi nagradila kolektive z boljšo kvalifikacijsko strukturo. Ker bi taka rešitev lahko spodbudila pridobivanje formalnih kvalifikacij, bi morali to nevarnost odstraniti z vzporednimi predpisi.

Odbor je bil enoten v mnenju, da mora družba na področju delitve dokončno opustiti vlogo nočnega čuvaja in jo zamenjati z zahtevnejšo in doslednejšo politiko.

Končno želim povedati še svoje osebno mnenje v zvezi z idejo zakona. Menim namreč, da bi morali hkrati rešiti vprašanje tistih osebnih dohodkov, ki se skozi zadnja vrata prikradejo v osebne dohodke. To je vprašanje nesorazmernih dnevnic in drugih materialnih stroškov, kot so povračila za uporabo avtomobila in podobno, vprašanje neustrezne uporabe skladov skupne porabe in tako dalje. Strinjam se tudi s pobudo za preimenovanje zakona; njegov naslov naj bi ne omenjal le davka na presežne osebne dohodke, temveč naj bi ustrezal ideji usmerjanja delitve osebnih dohodkov. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Besedo ima tovariš Tone Kropušek.

Tone Kropušek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog za izdajo zakona naj bi dal spodbudo in usmeritev za urejanje

čimbolj racionalne notranje delitve dohodka na osebne dohodke in sklade v delovnih organizacijah, hkrati pa naj bi spodbujal in usmerjal samoupravno in družbeno dogovarjanje, ki naj vpliva na ekonomsko in družbeno čimbolj smotrno delitev dohodka v delovnih organizacijah. Razgovori o tem predlogu potekajo tudi v sindikalni organizaciji, vendar lahko že na podlagi dosedanjih razprav izoblikujemo nekatera stališča in predloge, ki jih želimo posredovati temu zboru.

Temeljni zakon o oblikovanju in delitvi povezuje proizvodnjo oziroma oblikovanje dohodka in njegovo delitev v enotno funkcijo dobrega gospodarjenja in nalaga samoupravljalcem pravico in dolžnost, da to funkcijo kar najbolj smotrno opravljajo v svoje dobro in v interesu družbene skupnosti. Obenem družbeni skupnosti nalaga tudi dolžnost, da tistim samoupravljalcem, ki bi iz kakršnega koli razloga svoje funkcije ne opravljali skladno s svojim in družbenim interesom, torej tistim, ki ne bi najbolj smotrno skrbeli za reprodukcijo živega dela in sredstev za proizvodnjo, prepreči neracionalno ter ekonomsko in družbeno nesprejemljivo ravnanje. To pomeni, da mora družbena skupnost poseči v področje oblikovanja in delitve dohodka na način in s sredstvi, ki krepijo samoupravo in popravljajo samoupravne odločitve, kadar le-te niso v skladu z resničnimi interesi.

V sindikatih so se doslej izoblikovala s tem v zvezi takale stališča:

1. Republiški zakon bi moral najprej zahtevati in spodbujati delovne organizacije, da bi v statutih, zlasti pa v pravilnikih o delitvi, določile obvezna merila in instrumente za delitev na osebne dohodke in sklade. Ugotavljamo namreč, da številne delovne organizacije področja delitve nimajo urejenega in da delijo dohodke tako, da ne upoštevajo poslovnih rezultatov in dolgoročne razvojne politike. Če bi se vse delovne organizacije obvezno ravnale po vnaprej postavljenih splošnih merilih in v skladu s svojimi dolgoročnimi potrebami, k čemer naj bi jih zakon zavezal, bi mnogi ekscesi prav gotovo odpadli.

2. Temeljni zakon uvaja kot instrument usmerjanja delitve dohodka samoupravno in družbeno dogovarjanje. Praksa kaže, da se ta instrument še ni uveljavil zlasti zato, ker nismo podrobneje dogovorili in s predpisi določili nekaterih osnovnih kriterijev in postopkov za dogovarjanje. Če bosta vsebina in postopek ostala popolnoma neopredeljena, potem bomo še naprej ugotavljali, da je dogovarjanje nesmisel, da so nekateri dogovori škodljivi ali vsaj neučinkoviti in podobno. Primerov, ki to potrjujejo, imamo že nekaj. Zato menimo, da mora republiški zakon posamezne prvine dogovarjanja opredeliti in dati osnove za racionalne samoupravne odločitve v delovnih organizacijah in za učinkovite samoupravne in družbene dogovore.

Izhajati bi morali iz nujne potrebe, da se čvrsteje opredeli položaj delavca pri odločanju o njegovi reprodukciji in da se zagotovi tehnični in tehnološki razvoj.

Menim, da bi se morali dogovoriti, katera je tista spodnja meja osebnega dohodka, ki v danih razmerah zagotavlja življenjski minimum. Pri tem nobena kalkulacija, zlasti pa nobena kalkulacija novih investicij, ne more računati z osebnimi dohodki pod določeno spodnjo mejo, ali z drugimi besedami, nihče ne sme prikazovati rentabilnosti na račun zniževanja osebnih dohodkov pod dogovorjeno mejo, ki v danih razmerah omogoča normalno reprodukcijo živega dela. V praksi to pod pritiskom razmer priznavamo, in sicer zlasti v primerih, ko se bojimo političnih zapletljajev. Pri tem nikakor ne mislimo, da so to

državno zagotovljene plače, zakaj dejanski zaslužek mora ostati v odvisnosti od doseženega dohodka; vendar pa bi z določanjem spodnje meje osebnih dohodkov dobili eno od obveznih meril za samoupravno dogovarjanje o tem, kdaj je potrebno začeti ukrepati v proizvodni usmeritvi posameznih podjetij, da bi zagotovila tak dohodek, ki bi omogočal tudi pokrivanje dogovorjenih minimalnih stroškov reprodukcije živega dela. Tak ukrep bi po drugi strani v veliki meri prispeval k povečanju pritiska na spreminjanje obstoječe strukture v gospodarstvu. Pri tem je odprto še vprašanje, ali naj se odločimo za povprečni minimum reprodukcije živega dela, ali pa naj bi to opravili po kvalifikacijah; vsekakor pa kaže, da bi moral biti minimum reprodukcije živega dela opredeljen za vse zaposlene, in sicer ne glede na to, na katerem področju delajo, v kateri veji ali dejavnosti so zaposleni. Normalno je namreč, da nam ne more biti družbeno zanimiva nobena dejavnost, ki tega ne bi zagotavljala. Če bi pri določanju minimuma upoštevali še kvalifikacije, bi v nagrajevanje lahko vnesli nekatere družbene kriterije in družbeno voljo glede politike hitrejšega spreminjanja kvalifikacijske strukture. Nevzdržno je stanje, kakršnega imamo sedaj in ki ga je treba odpraviti, namreč, da rezultate dela merimo z različnimi in tudi nepopolnimi merili. — O tem je bil govor tudi v ekspozeju tovariša Rina Simonetija.

Rezultati takega dela vsakega podjetja se verificira na trgu, zato je seveda bilo vprašljivo, ali je ta rezultat potrebno »čistiti«; vsi poskusi tako imenovanega »čiščenja« poslovnega rezultata so se dosedaj izjalovili. Če bi se pokazalo, da je potrebno rezultate družbeno »čistiti« na primer od tako imenovanega monopolnega dobička, bi bilo verjetno umestneje tega odpraviti že z instrumenti davčne politike, ne pa ob delitvi v delovni organizaciji. To je seveda stvar nadaljnje razprave, menim pa, da ni mogoče meriti rezultatov samo v primerjavi z živim delom in da prav od tod izvira vrsta nesmotrnosti, ki se pojavljajo v delitvi na osebne dohodke in sklade.

Dokler v obvezna merila ne bomo vnesli tudi uporabljenih sredstev, je težko pričakovati večjo racionalnost v delitvi. Zato mislim, da je eden od zelo pomembnih elementov dogovarjanja dogovor o merjenju rezultatov dela, ki zajema tako živo delo kot tudi uporabljiva sredstva. Če torej hočemo v načelu zagotoviti enak položaj delavca ob enakem rezultatu dela, se moramo dogovoriti o enakem merilu dela. To bi bil drugi kriterij, ki naj bi se pri oblikovanju tega zakona upošteval kot obvezna norma dogovarjanja.

Na to ugotovitev se veže tudi vprašanje, kako zagotoviti minimum reprodukcije sredstev za proizvodnjo. Reprodukcija sredstev za proizvodnjo ne more biti prepuščena naključju ali dobri volji, z drugo besedo, reprodukcijska sredstva za proizvodnjo ne morejo biti le poljubni ostanek v delitvi. Strinjamo se s tistimi, ki menijo, da morajo sredstva, ki jih uporabljamo v proizvodnji, dajati poleg minimalne amortizacije še najmanj toliko, kolikor znaša normalna obrestna mera, praviloma pa več.

S tem v zvezi nastaja seveda vprašanje, kako naj se obnašamo v normalnih razmerah, takrat ko je poslovni rezultat večji od tistega, ki pokriva minimalne stroške reprodukcije živega dela in minimalno stopnjo reprodukcije sredstev za proizvodnjo. Ni dvoma, da mora na tem večjem rezultatu sloneti stimulacija živega dela in tudi hitrejša reprodukcija sredstev za proizvodnjo. Kakšen bo neposreden odnos med enim in drugim, pa je stvar dogovorjene in sprejete ekonomske politike. V vsakem primeru mora biti ta politika s konkretnimi instrumenti delitve dohodka zagotovljena v pravilnikih o delitvi dohodka de-

lovnih organizacij. Eno od vprašanj, ki je stalno prisotno in ki povzroča politično nerazpoloženje, je tudi vprašanje večje stabilnosti v postopku delitve. Mislim, da bi se bilo treba dogovoriti, kdaj se o delitvi razpravlja in kdaj se lahko odloča o posameznih spremembah tako v pravilnikih delovnih organizacij kot tudi v samoupravnih in družbenih dogovorih glede na uzakonjene osnovne kriterije.

Praksa zadnjih let kaže, da je eden od vzrokov za nepravilnosti v delitvi in s tem v zvezi odmika od delitve po delu ter za nastajanje političnih problemov, nerešeno vprašanje kompenzacije življenjskih stroškov. Po dosedanji praksi vsak sam ugotavlja, za koliko so porasli življenjski stroški, kdaj in za koliko jih bo kompenziral in podobno. Pri vsakem povečanju življenjskih stroškov opažamo, da nekateri, ki imajo za to možnosti, kompenzirajo preveč in brez vsake mere, drugi pa, ki nimajo možnosti, seveda nič ne kompenzirajo. Tako nastajajo razlike v osebnih dohodkih, ki jih družbeno ni mogoče dopustiti, še manj pa zagovarjati. Menim, da bi kriteriji, ki naj bi jih uzakonili v republiškem zakonu o usmerjanju delitve dohodka, morali določiti tudi način in postopek, kako se kompenzira porast življenjskih stroškov za reprodukcijo živega dela.

S tem ne mislimo, da bi država lahko komu zagotavljala kompenzacijo, če ni ustvaril zadostnega dohodka, vendar bi tistim, ki imajo možnosti, preprečili, da bi se družbeno in ekonomsko neracionalno obnašali.

Ker imajo družbene dejavnosti vendarle nekoliko specifičen položaj pri delitvi, bi moral zakon tudi zanje prepisati nekatere osnovne kriterije za delitev, ki naj bi upoštevala posamezne specifičnosti. Zakon bi moral s kriteriji zagotoviti osnovno skladnost in odvisnost v delitvi med gospodarskim in tako imenovanim negospodarskim področjem.

Pri vsem tem se poraja še vprašanje, kako urediti zvezo med dogovorjeno ekonomsko politiko srednjeročnih planov in tekočo ekonomsko politiko na eni strani ter med samoupravnimi in družbenimi dogovori in delitvijo v delovnih organizacijah na drugi strani. Nagibamo se k mislim, da bi morale biti nekatere prvine ekonomske politike obvezne tako za sporazume kot za politiko delitve v delovnih organizacijah.

Ob razpravi o predlogu za izdajo tega zakona ne kaže prezreti dejstva, da bo morala družba tudi v prihodnjem vplivati na oblikovanje smotrnih razmerij med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki zaposlenih in to s progresivnim davkom na skupni dohodek občanov; kar dosedaj že imamo.

V sindikatu menimo, da so to nekatera vprašanja, o katerih bi bilo treba v nadaljnjem postopku še razpravljati in jih v zakonu o usmerjanju delitve dohodka v delovnih organizacijah dokončno opredeliti. Verjetno se bodo pojavila še nekatera, ki jih bo treba prav tako strpno obravnavati.

3. Predlog za izdajo zakona, ki je pred nami, se je pretežno omejil na eno izmed sankcij, ki jo dopušča temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v 21. členu, to je, na obdavčevanje prekomernega osebnega dohodka. To sankcijo bi morali uporabiti, če bi bilo potrebno. Za sedaj so mnenja o koristnosti tega ukrepa še različna, vendar se nam pri tem zastavlja vprašanje: ali je naš namen jemati del dohodka delovnih organizacij ali imamo namen doseči tako delitev, ki bo zagotavljala najbolj smotrno izločanje sredstev za razširjeno reprodukcijo delovnih organizacij? Glede tega se strinjam s stališčem, ki ga je predstavnik izvršnega sveta posredoval v svojem ekspozeju. Prav gotovo seveda gre za zadnje. Se pravi, da na ta način ne bi bilo treba jemati sredstev

delovnim organizacijam. Če pa menimo, da bi bilo potrebno oblikovati določene sklade izven delovnih organizacij, ki bi v prvi vrsti pospeševali spreminjanje obstoječe strukture, zagotavljali večjo socialno varnost zaposlenih ob spreminjanju strukture in reševali nekatera vprašanja infrastrukture, je potrebno o tem posebej razpravljati v zvezi s prej predloženim zakonom.

Ob koncu pa želim poudariti, da podpiramo predlog za izdajo zakona o usmeritvi delitve dohodka, ki naj v nadaljnjem postopku dobi tudi tak naslov in temu ustrezno vsebino. Sindikati bomo kot eden od dejavnikov, ki ga to samoupravno področje posebej zanima, nadaljevali s prizadevanji za konkretizacijo posameznih načel, o katerih sem govoril.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Naslednji govornik je Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Spoštovani tovariši in tovarišice! Zdi se mi, da moram na začetku dejati — kar pa ne velja na splošno, temveč za ta primer — da nisem pristaš odlaganja in ne podpiram raznih razlogov, ki lahko vodijo k odlaganju zakona, ker ti predlogi presegajo rešitve, predvidene v danem predlogu za izdajo zakona. Če bi sedaj poskušali materijo tako preorientirati, da bi zahtevali nekakšen zakon o usmerjanju dohodka ali kaj podobnega, mislim, da bi s tem zajeli dosti širše področje, kot pa je predvideno s prvotnim predlogom. Namreč, če govorimo o zakonu o usmerjanju dohodka, spadajo v širšem pomenu v to usmerjanje pravzaprav vsi gospodarski instrumenti, ki posredno in neposredno vplivajo tudi na osebni dohodek. Tudi precejšen del davkov na nek način posega v to materijo. To bi pomenilo, da imamo namen raziskati prav vse posege in vse vzvode, ki naj delujejo na dohodke. Mislim, da bi s tem prišli do precejšnjega odlaganja, ki pa ni nujno.

Mislim, da bi nasprotno morali pospešiti sprejem zakona približno v taki smeri, kot je v predlogu za izdajo zakona predvidena, z nekaterimi dopolnitvami, ki smo jih danes slišali. Prav gotovo je treba vključiti vanj tudi vprašanja, ali naj bi, na primer, zakon deloval tudi v regresivnem smislu na tisti del dohodka, ki bi lahko šel za investicije in tako dalje.

Zakaj mislim, da je nujno pospešiti, seveda na soliden način, izdelavo zakona v okvirih, kot se nam sedaj približno predlagajo? Zdi se mi namreč, da moramo sorazmerno hitro izdelovati enega za drugim tiste gospodarske instrumente, ki bi jih že davno morali imeti. Torej grę za izdelavo takih instrumentov, ki jih lahko že sedaj sorazmerno učinkovito uporabimo in za katere s sorazmerno zanesljivostjo vemo, da bodo lahko takoj našli svoje mesto.

Zakaj pa je te instrumente nujno potrebno pripraviti? Nahajamo se pred novim srednjeročnim načrtom razvoja in pred dosti pomembnimi slovenskimi nacionalnimi nalogami. Instrument, o kakršnem danes govorimo, pa je v tej konkretni slovenski in jugoslovanski situaciji, v takem tipu gospodarjenja kot ga želimo zastaviti, nekaj povsem naravnega. Zdi se mi, da pravzaprav ni zadosti ugotovljeno, kako veliki predsodki še vladajo na tem področju, predsodki, ki večkrat zavirajo izdajo instrumentov, kakršne predvidevamo s temi zakoni. Na primer, govori se, da bo morda tak zakon vodil do nekakšnega etatistično birokratskega, fiksalnega poseganja in podobno. Dejstvo pa je, da gospodarstva, ki so pravzaprav po svoji naravi še veliko bolj tržna kot naše in kjer je bolj prisoten privatno lastniški element, borze in tako dalje, imajo pravzaprav že od velike krize naprej več ali manj podobne instrumente, o kakršnih danes govorimo. Progresivni davek na osebne dohodke je, kot vemo,

v zahodni Evropi pravzaprav sestavni del, ne gospodarskega načrtovanja, temveč tistega, kar imenujemo državni intervencionizem. Uporaba tega instrumenta tam že dolgo ni več vprašljiva in nihče ne smatra, da ta instrument predstavlja tako administrativno razdeljevanje, kakršnega imamo v birokratičnem vodenju gospodarstva, ko na primer ministrstva točno določajo kredite in denarna sredstva, ko ministrstva lokacijsko delijo določene surovine, proizvedeno blago in tako dalje. Ta instrument se v celi gospodarski teoriji in praksi smatra kot povsem različen od omenjenega administrativnega urejanja. Meni se večkrat zdi, da pri nas celo vladajo nekakšni dogmatični predsodki v nasprotni smeri, da se tržišče na tak način absolutizira in dogmatizira, da to predstavlja nekakšno zavoro pri sprejemanju ukrepov, ki so v svetu zelo običajni, celo v tistem svetu, ki priznava pomembnost tržnih spodbud. Prav tako se mi zdi, da je morda eden od velikih predsodkov v tem, kar je bilo že omenjeno, da menimo, da je samoupravljanje samo tisto, kar se dogaja znotraj gospodarske organizacije, medtem ko ta zakon, kot vemo, spodbuja razvijanje samoupravnega dogovarjanja na višjih ravneh. Mi bi lahko mirno rekli, da je v nekem smislu ta zakon instrument nadaljnjega razvoja samoupravljanja na višjih ravneh, ne pa nasprotno.

O pomenu sprejema tega instrumenta v naši slovenski situaciji sem že izrekel nekaj besed. Ko stojimo pred takimi načrti, kot je na primer graditev cest, ki bo zahtevala približno 4 % slovenskega nacionalnega dohodka, ko že več let ne moremo povečati deleža, ki gre za izobraževanje, pa imamo na drugi strani prav veliko »izzivalno« potrošnjo. Sem seveda za to, da naša osebna potrošnja še naprej raste, toda če osebna potrošnja raste na tak nezdrav način, da nekdo vzame avto ne zato, ker ga potrebuje, temveč enostavno zaradi družbenega luksuza, če zaradi »ugleda« vsako leto naroča najnovejše drage avtomobile, to predstavlja, po mojem mišljenju, za razliko od opevane slovenske skromnosti, neke vrste »izzivalno« potrošnjo, ki tudi ustvarja tako gospodarsko politično vzdušje, ki nikakor ne gre v prid celotni nacionalni disciplini pri določenem povečanju potrošnje, ob katerem pa se enakomerno na vse sloje razdelijo bremena, ki so potrebna zaradi financiranja potreb izobraževanja, nabave nujnih osnovnih sredstev za potrebe Slovenije in podobno. Brez takega instrumenta bo nemogoče zahtevati od enega dela prebivalstva, da se žrtvuje, medtem ko nekateri že izzivalno razsipajo.

Nadalje se mi zdi, da je zelo dobro, da pride do tega zakona in da ne zavremo solidne nadaljnje razprave o njem, zaradi tega, ker moramo pred pripravo načrta o našem nadaljnjem srednjeročnem gospodarskem razvoju še vedno razčiščevati nekatere pojme, ki so protislovno prisotni tudi v tem predlogu. Tega predlogu ne očitam. Predlog samo izraža tista protislovja, in to ne novejša, ki v naši miselnosti in praksi še naprej obstajajo. Na primer, še vedno ni zadostno razčiščen tako imenovani ekonomski zakon dohodka in zakon delitve po rezultatih dela. Včasih se je enostavno mislilo, da oba zakona delujeta v isto smer, čeprav lahko različno delujeta. Jaz tudi nisem a priori proti tako imenovanemu zakonu dohodka, mislim le, da moramo prav s pomočjo takih zakonov, kot jih imamo pred seboj, te probleme nekoliko bolj razčleniti.

Pri nas se zelo na splošno govori o poslovnih uspehih, ne vidi pa se, da poslovni uspehi nikakor niso nujno solidni poslovni uspehi. Del poslovnih uspehov pri nas izvira iz slabega oziroma neustreznega družbenega instrumentarija. Del tako imenovanih poslovnih uspehov ne izhaja iz normalnega tržnega

uspeha, iz normalnega dohodka, temveč iz čisto drugačnih virov. Če nekatere zunanjetrgovinske organizacije, kot večkrat slišimo, opravljajo velike špekulacije in dosegajo nekakšne špekulantske poslovne uspehe, to nikakor ni dohodek na tržišču, ki bi bil družbeno izkazan kot uspešen.

Strinjam pa se, da lahko prihaja tudi do določenih poslovnih uspehov in večjih dohodkov, ki niso odvisni samo od subjektivnega prizadevanja delovne sile, količine njenega dela in njene kvalifikacije, ki pa so vendar instrument razvoja. Sem za to, da bi bil del takih poslovnih uspehov izražen in priznan tudi potem, ko bomo uvedli progresivni davek. Če imajo ponekod večje osebne dohodke zaradi tega, ker ima neka panoga v Sloveniji ugodne prirodne ali geografske ekonomske pogoje, ker ima tako imenovane komparativne prednosti in se zato tja steka delovna sila, je to povsem normalno, ker bo potem tudi celotnemu slovenskemu gospodarstvu taka panoga nekaj več dala.

Zdi se mi, da tudi niso utemeljeni predlogi, po katerih bi morali, preden bi tak zakon sprejeli, vse probleme najprej zelo »temeljito proučiti«. Seveda sem za temeljito proučevanje. Toda poglejte, če si postavljamo kot cilj proučevanje vprašanja, kateri dohodek je moč pripisati delovnim skupnostim kot rezultat njihovega dela, trdim, da je to izredno dolga in težka raziskava, ki bo lahko trajala toliko časa kot priprava srednjeročnega plana, ali celo dveh srednjeročnih planov. Če bomo ukrepe sprejemali šele takrat, ko bomo imeli končane take raziskave, se temeljito politično motimo.

Mislim, da je tudi napačno trditi, da ob takih in podobnih ukrepih vidimo samo posledice, ne pa tudi vzroke. Meni se zdi, da s takim zakonom, kot ga imamo tukaj, gremo proti tistim vzrokom, ki so vidni. Iz določenih podatkov je zelo jasno razvidno, da že daljšo dobo obstojajo pri nas cele panoge, ponavljam, cele panoge, ki imajo razmeroma zelo visoke dohodke, čeprav je iz svetovnih primerjav očitno, da te panoge na splošno nimajo visokih dohodkov zato, ker bi imele v svetovnih merilih boljšo kvalifikacijo ali pa zato, ker bi bila celo ista kvalifikacijska struktura v svetu normalno boljše plačana. Očitno je, da imajo te panoge pri nas nekakšen poseben položaj. Priložene tabele kažejo, da imajo nekatere panoge še vedno nesorazmerne dohodke tudi v primeru, če v teh panogah povečamo najvišji dovoljeni dohodek zaradi boljše kvalifikacijske sestave. Včasih lahko tudi na prvi pogled ugotovimo, da to niso panoge, ki bi imele neke izrazite komparativne prednosti. Gre torej enostavno za to, da s tem zakonom sekamo nekakšen vzrok, namreč tisti vzrok, ki ga predstavlja pri nas še zelo neurejena delitev. Seveda pa bomo s tem posegli samo v en del teh vzrokov.

Mislim, da tudi ni pravilna dilema: najprej samoupravljanje, potem pa zakon, če samoupravljanje ne bo šlo. Mislim, da je nujno prav zato da bi se samoupravljanje na višjih ravneh glede tega razvijalo, sprejeti zakon, da bi ta pospeševal tako samoupravljanje. Že več let traja tako pojasnjevanje, da bomo imeli družbene dogovore, rezultatov pa ni.

Ne želim vas dolgo zadrževati, mislim pa, da bi bila naša diskusija koristna, če se morda ne bi opredeljevali za posamezne variante, ki so prikazane v tem zakonu, ali pa celo za posamezne številke, ki so v njem navedene. Morda bi bilo bolje, da se v diskusiji pogovorimo o nekaterih osnovnih razpotjih in celo protislovjih, ki so sicer vključena in povezana z razpravo o tem zakonu, vendar pa niso odvisna le od sestavljalcev zakona, ker tudi v naši družbi objektivno obstajajo. Na primer, v samem zakonu je kot razpotje zavestno postavljeno

na 10. strani tudi tole: ali bomo z zakonom podpirali predvsem kvalifikacije tako, da bomo priznali višjo dovoljeno osnovo tistim, ki imajo boljšo kvalfikacijsko strukturo, ali pa bomo posameznim podjetjem priznali poprečno kvalifikacijsko strukturo njihove panoge tako, da bodo nekatera podjetja, ki sploh te strukture ne bodo imela, vseeno lahko delila večji dohodek. Osebno sem odločno za prvo rešitev in proti drugi. Mislim, da tega skoraj ni treba utemeljevati.

Drugo vprašanje, ki sicer ni principialno, vendar pa ni dovolj jasno razčiščeno: ali naj ta zakon obsega samo tisto, kar je po naši uradni terminologiji gospodarstvo, ali pa tudi druga podjetja in ustanove, ki samostojno ustvarjajo dohodek, na primer bančništvo, pa so pri nas v določenem smislu tretirane kot javne službe. Mislim, da mora biti ta zakon širši in da mora obsegati vse samostojno delujoče organizacije.

Nadaljnja dilema, ki se je pojavila, je ta, ali naj se v zakonu upoštevajo samo osebni dohodki, ki se ljudem izplačajo na roko, ali tudi tista osebna potrošnja, ki gre v sklade. Če bi dopustili možnost, da se delovne organizacije lahko izognejo plačilu penalov na ta način, da čimveč dajo za vile na morju, za potrošniške regrese, za počitnice, za dnevnice in podobno, bi bila to velika napaka.

Kot sem že rekel, obstaja dilema, ali naj se nagrajuje poslovni uspeh ali dohodek in se na tej osnovi morda celo postavlja vprašanje, ali ne bi morda ločili posamezne skupine panog, z različno postavljenimi osnovami. Mislim, da nikakor ne bi smeli za različne panoge določiti različne osnove tako, da bi sedanje stanje zamrznili. Morda bi lahko panoge delili v takem smislu, da bi upoštevali različno plačano celo isto kvalifikacijo v svetu ali pa, recimo, panoge, ki imajo posebno ugodne pogoje pri nas. Nikakor pa ne bi smeli upoštevati take poslovne uspehe, ki vsebujejo povsem različne elemente. Nekateri poslovni uspehi so posledica čisto špekulativnega iskanja lukenj v našem sistemu, drugi pa nastajajo zaradi resnično dobrega gospodarjenja.

Obstaja tudi dilema glede vprašanja, ali naj davčna progresija stalno raste ali ne. Po tabelah, ki jih vidimo na koncu predloga, se progresija neprogresivno vzpenja, vzpenja se skoraj linearno. Sem za prohibitivno progresijo pri zelo visokih dohodkih. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Marija Kladnik kot predstavnik centralne službe družbenega knjigovodstva.

Marija Kladnik: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Predlog zakona o progresivnem davku na presežna sredstva za osebne dohodke stremi za tem, da bi se, če že ne opravljale, pa vsaj omiljevale neprimerne posledice v delitvi sredstev za osebne dohodke, kakršne lahko nastanejo zaradi ugodnejših pogojev pridobivanja dohodka, oziroma zaradi neupoštevanja načel delitve po delu. Predlagane so meje, nad katerimi bi bila sredstva za osebne dohodke podvržena progresivnemu davku.

Družbeno usmerjanje delitve dohodka je nujno potrebno in to ne samo zato, da bi se odpravljale razlike in posledice, ki jih povzročajo prekomerni osebni dohodki, temveč tudi zato, da bi se gospodarskim organizacijam zagotovila primerna akumulacija in pa, da bi se gibanje osebnih dohodkov na splošno uskladilo z načeli, danimi za določeno obdobje. Tako je na primer za naslednje

obdobje s sklepom in priporočilom za uresničevanje začrtane ekonomske politike v tem letu dano priporočilo, da naj bi osebni dohodki naraščali počasneje od produktivnosti dela, povečani dohodek pa naj bi gospodarske organizacije namenile predvsem za izboljšanje likvidnosti in za svoj nadaljnji razvoj. Dovolite mi, da iz teh osnov dam k bodočemu zakonu nekaj pripomb.

Akumulacije lastnih sredstev gospodarskih organizacij, mislim reprodukcije sredstev, to je notranje delitve sredstev, bodoči zakon ne ureja in vendar naj bi bili osebni dohodki odvisni tudi od tega, kaj in koliko potrebujejo gospodarske organizacije za svoj nadaljnji razvoj. Zato bi bilo dobro, da tudi s tega stališča presojamo višino primernih osebnih dohodkov.

Pri visoko akumulativnih gospodarskih organizacijah, bodoči zakon s progresivnim obdavčenjem ne zagotavlja, da bodo prekomerni osebni dohodki dejansko odpravljeni, ker lahko visoka akumulacija tudi progresivne davke prenese brez škode za visoke osebne dohodke in za njihovo nadaljnje naraščanje. Z bodočim zakonom in z mejami, ki bodo ločile primerne osebne dohodke od presežnih, osebni dohodki, ki določenih meja ne bodo dosegali, verjetno ne bodo smatrani pri delavcih kot primerni; primerna višina osebnih dohodkov pa bo morala biti določena razmeroma visoko. Smisel bodočega zakona ni v dodatni obdavčitvi gospodarskih organizacij. Ali ne bo prišlo zaradi tega marsikje do stremljenja po dvigu osebnih dohodkov nad mejno črto, čeprav za ceno lastne akumulacije?

Praksa nam dokazuje, da gredo celo gospodarske organizacije, ki poslujejo z izgubo, večkrat v korak s splošnim naraščanjem osebnih dohodkov. Zato bi bilo umestno, da bi zakon skupno z obdavčitvijo presežnih sredstev za osebne dohodke urejal tudi celotno notranjo delitev sredstev v gospodarskih organizacijah.

Bodoči zakon obdavčuje presežna sredstva za osebne dohodke in daje tudi variante za izračun presežnih sredstev. Pri tem nastaja vprašanje, ali v okviru sredstev za osebne dohodke, ki bodo sicer v okviru dogovorjene višine, ni mogoče, da bodo razlike na posameznih delovnih mestih neprimerne in se bo višina posameznih osebnih dohodkov odmikala od načel delitve po delu. Kritiki običajno niso podvržena skupna sredstva za osebne dohodke, ki jih gospodarske organizacije izplačujejo, temveč višina osebnih dohodkov posameznih delovnih mest.

Urejanje višine primernih osebnih dohodkov je izredno delikatno vprašanje, ki ga je treba reševati z mnogo posluha. Mislim, da bi bilo treba v zvezi z nujnimi merili in usmerjanjem celotne delitve sredstev znotraj gospodarskih organizacij, mislim sredstva, s katerimi gospodarske organizacije razpolagajo, pri osebnih dohodkih upoštevati tudi tista sredstva, ki so namenjena skupni porabi.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Predlagam, da bi razpravo prekinili. Imam še štiri prijave za diskusijo, vendar, če sedaj nadaljujemo, potem moramo zaradi zasedenosti restavracije delati še najmanje eno uro. To pa bi bilo verjetno preveč. Mislim, da je najbolje, da prekinemo delo za pol ure in nato nadaljujemo. Se strinjate s tem. Torej začetek seje je 20 minut pred 12. uro.

(Seja je bila prekinjena ob 11.10 in se je nadaljevala ob 11.45.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo z razpravo. Besedo ima Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Tovarišice in tovariši. Gospodarstvo Slovenije je izplačalo v letih 1966, 1967, 1968 skupno 14 milijard 10 milijonov N dinarjev osebnih prejemkov nasproti 3 milijardam 223 milijonov N din v letu 1965. V treh letih je torej zvišalo osebne dohodke za 4 milijarde 831 milijonov N din ali povprečno letno za 1 milijardo 610 milijonov N din. Če bi gospodarstvo striktneje izvajalo načelo nagrajevanja, bi bilo samo v minulih treh letih izplačanih za 4 milijarde 170 tisoč N dinarjev manj osebnih dohodkov. Tu so vzroki za sedanjo nelikvidnost in nadaljevanje inflacije. Ker so pa osebne dohodke lahko povečavale le nekatere gospodarske veje, je razumljivo, da smo prišli tudi do kričečih socialnih razlik, ki postajajo za socialistični sistem vedno bolj nevzdržne. Glede na navedeno poudarjam, da je skrajni čas, da družba z zakonskimi predpisi zagotovi realizacijo načel politike nagrajevanja, ker je bila po mojem mnjenju že sedaj napravljena nepopravljiva gospodarska in politična škoda.

Proti predlogu zakona je seveda tudi odpor. Razumljivo, tisti, ki so se navadili sprejemati, brez večjega truda visoke osebne dohodke, in to v raznih oblikah, se bodo seveda težko odpovedali tem svojim pravicam. Marsikdo bo branil svoje egoistične interese s trditvijo, da se je družba neupravičeno vmešala v upravljanje delovnih kolektivov. Mnogi namreč pozabljajo, da naši borci v NOV niso krvaveli zato, da bi nekateri bogateli brez lastnih zaslug, drugi pa bili reveži brez svoje krivde. Nikakor ne bi smeli prezreti tudi tega, da so kapitalisti sposobni obremeniti svoje visoke plače celo s stopnjami nad 8 %. Četudi bi bil prvi zakon, ki bi usmerjal dohodke, slab, je še vedno boljše, kot da ga sploh ne bi bilo. S sedanjim osnutkom zakona se skuša napraviti na področju nagrajevanja čimprej red in odpraviti izkoriščanje kolektivov po kolektivu. Nedvomno bo to največje delo sedanjega sklica skupščine.

Sem za to, da bi se začela progresija že pri stopnji 15 %, ne pa pri stopnji 10 %. Sem torej za zaostritev progresije. Nadalje sem za to, da se uporabljajo enake stopnje pri isti izobrazbi, ne glede na to, kje je delavec zaposlen.

Realno je, da bodo marsikje skušali održati sedanje visoke osebne dohodke ter prenašati davek ali na sklade podjetja ali na višje cene. Da bi to preprečili, predlagam, da se predpiše poleg progresivnega dela presežka osebnih dohodkov še tudi minimalna stopnja akumulacije za sklade podjetij, ki pa mora biti različna za gospodarske panoge. Menim, da je to važno zaradi tega, da bo začela družba dejansko usmerjati dohodke v gospodarstvu, na drugi strani pa bi tako olajšali situacijo na področju obratnih sredstev. Računati moramo namreč, da se bodo zbrana sredstva uporabljala le za investicije.

Kakor mnogim gospodarskim organizacijam do sedaj ni bilo mar, kako živijo sosedi, tako je pričakovati, da tudi v času obravnavanja zakona v naši skupščini ne bodo ravnale drugače. Računati je celo s tem, da bodo razdelile toliko osebnega dohodka, kolikor ga bodo pač mogle. S tem pa se bodo socialno-politični problemi še bolj zaostrili in dan bo še en pomemben prispevek k povečevanju inflacije. Menim, da bi bilo potrebno to na vsak način preprečiti. Apeliram na Zvezo komunistov Slovenije, na SZDL Slovenije in na sindikate, da zastavijo ves svoj politični vpliv, da se to ne zgodi. Preizkusimo enkrat tudi učinkovitost naših političnih sil. V tej zvezi bi lahko mnogo koristila tudi sredstva javnega obveščanja, ki se sedaj izogibajo vsaki kritiki o amandmajih

na področju nagrajevanja. Deloma je temu vzrok tudi prevelika odvisnost tiska od gospodarskih podjetij. Prepričan sem, da bomo s stabilizacijo politike osebnih dohodkov postavili močno osnovo za hitrejši gospodarski razvoj Slovenije, s čimer se bo bistveno izboljšala politična situacija. Zaradi tega bom glasoval za vsak predlog, ki se bo resno zavzemal za ozdravitev vse težjih socialnih razmer v naši republiki.

Predsednik Miran Goslar: Naslednji govornik je Marjan Orožen.

Marjan Orožen: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Podpiram pobudo izvršnega sveta, ki se je odločil predlagati skupščini predpis, ki naj na tako pomembnem področju, kot je delitev dohodka, omogoči, da se zavaruje in sankcionira samoupravni družbeni dogovor. Zlasti sprejemam obrazložitve tovariša Simonetija, ki je osvetlil namen in cilje tega zakona in pri tem zlasti poudaril, da gre za instrument, ki ne izključuje, ampak predpostavlja in sprošča široke možnosti dogovarjanja, da ni njegov namen samoupravno dogovarjanje izključevati, ampak od njega izhajati in ga sankcionirati, da je njegov cilj preprečiti ekscese, ki povzročajo ne le ekonomske, ampak tudi družbeno-politične probleme, vzbujajo pri širokem krogu proizvajalcev razburjenje in nezadovoljstvo.

Soglašam s konstatacijo, da delitev dohodka v delovnih organizacijah ni le zadeva delovnih organizacij samih, temveč tudi stvar, ki se neposredno ali posredno tiče družbenih interesov, ki je zadeva, se pravi stvar, ki presega okvire posameznega kolektiva, zadeva, ki vpliva na odnose med posameznimi deli družbe.

Ne bi pa mogel sprejeti izhodišča v prvem odstavku predloga, citiram: »da je notranja delitev stalno navzoč družbenoekonomski in socialno politični problem, odkar je bila z uredbo leta 1952 dana kolektivom pravica, da o delitvi sami odločajo«. Kljub nadaljnjim pozitivnim trditvam v predlogu, da je delitev v poprečju racionalna in ekonomsko primerna, vendarle, tako kot je postavljeno, izgleda, da so problemi nastopili, ko smo vpeljali samoupravljanje oziroma odpravili državno regulativo na tem področju. Lahko bi se tudi razumelo, kot da je problem v tem ne pa v zakonitostih in značilnostih tržnega gospodarstva, na kar smo vsekakor računali zavestno, čeprav vedno ne tudi obvladovali ali vsaj zavestno obvladovali.

Temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah omogoča, da skupščine predpisujejo progresivno obdavčenje osebnega dohodka, ki presega bodisi s sporazumom bodisi s zakonom določeno višino osebnega dohodka. Postavlja se mi vprašanje, kaj naj bo izhodišče naši skupščini pri sprejemanju tega zakona. Osebno sem, in takega mnenja so tudi tisti, ki sem jih uspel konzultirati v svoji volilni enoti, da naj bo izhodišče sporazum in samoupravni dogovor, ki bi s sprejetim zakonom praktično dobil le pravno zaščito, če že ni mogoče ugotoviti ter onemogočiti in izključiti monopolnega položaja, ki ga posamezne panoge oziroma delovne organizacije v našem ekonomskem sistemu imajo.

Da pridemo do meril s sporazumom, pa bi se morali angažirati vsi samoupravni organi in drugi družbeno-politični dejavniki, zlasti sindikati in zbornice. Pridružil pa bi se tudi mišljenju tovariša Kropuška, ki je opozarjal na to, da je potrebno predmet in metode dogovarjanja in sporazumevanja v naši družbi bolj opredeliti, bolj precizirati.

Iz materialov, ki smo jih dobili, ni razvidno, kaj je na tem področju do sedaj bilo storjenega in kaj ni bilo storjenega. Šele če se ti samoupravni družbeni organi ne bi uspeli dogovoriti, ostane možnost, da zakon kot sredstvo državne prisile v interesu družbe določi konkretna merila o tem, kaj je normalni in kaj presežni osebni dohodek. Smatram pa, da vseh samoupravnih možnosti na tem področju nismo še izčrpali.

Državo si predstavljam kot sredstvo samoupravne družbe za zaščito njenih interesov, ne pa kot korektiv samoupravljanja. Če se ne motim, smo se tako dogovarjali in dogovorili tudi na IX. kongresu. V tem pogledu njena vloga pri nas gotovo ni povsem ista, kot je na zahodu, oziroma se pri primerjanju njene intervenistične vloge pri nas in na zahodu vendarle mora upoštevati, da pri nas imamo in razvijamo samoupravni sistem. Iz literature kakor tudi iz prakse pa vemo, kakšni so intervenistični cilji države v kapitalistični družbi.

Postavlja se nadalje vprašanje, ali je družbeno usmerjanje v tem, da se z usmerjanjem zbrana sredstva stekajo v proračun, ali je usmerjanje to, da se delovne organizacije postavijo v položaj, da bodo videle svoj interes v povečanih vlaganjih svojega dohodka v sklade, oziroma za razširjeno reprodukcijo. Na rešitve, ki jih vsebuje predlagani predlog zakona, so dali na terenu pripombe in dolžan sem te pripombe prenesti skupščini.

Mnogi so vendarle kljub vsem zagotovilom mnenja, da gre v bistvu za napajanje nove oblike družbenega investicijskega sklada, da gre v bistvu za obdavčenje in že sedaj opozarjajo na to, kako se bo upravljalo, če bo to sprejeto, in kdo bo upravljal s temi sredstvi. Opozarjajo na to, da bodo ta sredstva predstavljala možnost novih nesporazumov, ker bodo na njih pritiskali tako tisti, ki so upravičeni, kakor tudi tisti, ki ne bi bili upravičeni. To je pokazala tudi današnja diskusija.

Sem torej za usmerjanje, usmerjanje pa ne more potekati le skozi zbiranje in prelivanje določenih sredstev prek enega centra.

Predlagam, da se nadaljnji postopek razvija tako, da bodo vsi zainteresirani faktorji o tem lahko dali svoje kvalificirano mnenje. Vendarle gre za zakon, ki posega v samoupravne odnose, danes pa smo že slišali, da bi morali razmišljati tudi o tem, da se celo predpišejo tudi razmerja med skladi in osebnimi dohodki. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Republiški sekretar za delo tovariš Jože Božič se je tudi javil k besedi.

Jože Božič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zelo na kratko bi rekel nekaj v zvezi z dosedanjo razpravo v javnosti. Predlog je namreč sprožil v javnosti izredno široko zanimanje in tudi zelo različen odziv: od odobravanja, izražanja dvoma, do direktnega nasprotovanja. Tako reagiranje je posledica zelo različne konkretne situacije na področju delitve osebnih dohodkov v naši samoupravni praksi. Drugače so reagirale delovne organizacije, ki sodelujejo v svobodnih tržnih odnosih, od delovnih organizacij, ki zaradi določenih administrativnih instrumentov te svobode nimajo. Drugače so reagirale delovne organizacije z visokim osebnim dohodkom, od tistih z nizkimi osebnimi dohodki. Drugače delovne organizacije, ki imajo sredstva za razširjeno reprodukcijo, od tistih delovnih organizacij, ki živijo iz rok v usta. Ne samo, da je tako različen položaj delovnih organizacij diktiral pestrost pogledov, ampak je k temu pripomogel tudi sam predloženi predlog

o progresivnem prispevku na osebne dohodke, ki je že pri snovanju izpeljal samo delne osnove na področju družbenega usmerjanja. Tega smo se zavedeli že pri pripravljanju predloga. V tej fazi smo se namreč izogibali kompleksnejšega vmešavanja v notranjo delitev dohodka in osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, ker bi lahko to praktično pomenilo zapiranje svobodnega odločanja delovnih organizacij v delitvi dohodka na sklade in osebne dohodke. Prav gotovo pa je kompleksnejše družbeno usmerjanje naš dolgoročnejši cilj in se nahajamo pred težavno realizacijo sistema, ki bi postavil najbolj optimalne odnose in usklajene interese neposrednih proizvajalcev in družbe v celoti. Ker pa bo to usmerjanje verjetno le rezultat množice različnih dogovorov med neposrednimi proizvajalci in družbo, sodim, da bi morali razmišljati o etapnih pristopih. Vsa dosedanja razprava, tako v odborih republiškega in gospodarskega zbora, občinskih skupščinah, posebno pa v zvezi sindikatov kot tudi v javnosti, postopoma razjasnjuje upravičenost oziroma neupravičenost posameznih variant predloga, oziroma smotrnost ali nesmotrnost celotnega koncepta. Pojavljajo se tudi novi predlogi: individualni predlogi redkih posameznikov, ki se bavijo s teorijo dohodka, in predlogi nekaterih republiških institucij. Uspeli smo aktivirati na konkretni obdelavi predloga in njegove izpeljave nekaj najbolj razvitih delovnih organizacij v Sloveniji, vendar teh rezultatov še nimamo. Izhodišča v dodatnih predlogih so dokaj različna. Eni se opirajo na izhodišča predloga in obstoječega dohodkovnega sistema, drugi pa zahtevajo revizijo tega sistema z uvedbo kalkulativnih plač, participacije na dobičku in podobno. Razumljivo, da so ene in druge rešitve različne sistemske narave in možnosti konkretizacije odprte od nekaj mesecev do nekaj let. Argumentacija in možnost realizacije v naslednjih mesecih bo potrdila ali ovrgla posamezna izhodišča. Ni pa brez nevarnosti, da se vse skupaj spelje na tir dolgotrajne, teoretične debate. Ne glede na to, da razprave dobivajo dilemske okvire, je enotnost razprav dosežena v tem, da je družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnega dohodka nujno. Kakršenkoli predlog je prišel pred ta zbor, ne glede na njegove konkretne variante, menim, da je bil dosežen korak naprej s tem, da so se vključili v te razprave posamezni dejavniki v naši družbi in se začeli kvalitetno drugače obnašati do problemov delitve kot so se do včeraj in da se vendarle začenjamo pogovarjati, kako se bomo v bodoče dogovarjali na področju delitve. Najbrž poti nazaj ni. Dilema je v tem, katero pot bomo izbrali za čim kvalitetnejše družbeno usmerjanje. Ideje o predlogu so usmerjene na čimprejšnjo, pa četudi samo na parcialno ukrepanje družbe proti nenormalnim pojavom v delitvi osebnih dohodkov. Nekateri predlogi izbirajo drugo pot, ki bi trajala nekaj let, da se izpeljejo dogovori, ustvarijo merila, izdelajo potrebne analize in podobno. Tak predlog obstaja v gospodarski zbornici. Gre za dejansko popolno usmerjanje notranje delitve v delovnih organizacijah, glede akumulacije in osebnih dohodkov. Prepričan sem, da tako eni kot drugi avtorji žele nekaj prispevati in izhajajo iz enotnih izhodišč, da je samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje v merilih in kriterijih za delitev med akumulacijo in osebnimi dohodki neposredna dolžnost in pravica samoupravljalcev samih, ne pa administrativnega vmešavanja. Družbena sankcija pa naj bi nastopila takrat, ko se kršijo sporazumi in dogovori. Zato menim, da bo naslednja faza prav konfrontacija teh pogledov, je pa zelo težko reči, koliko časa bo trajala. Moram pripomniti, da do predložitve predloga v razpravo pristojnim zborom, konkretnega reagiranja na ta predlog predvsem od gospodarstva ni bilo. Sama sprožitev debate na tako odgovoren

način pa že rojeva prve rezultate in aktivnost tudi v gospodarstvu, za kar smo seveda najbolj zainteresirani in se popolnoma strinjam s tovarišem Kropuškom, da so primarne rešitve, ustvarjanje meril in delitvenih odnosov stvar delovnih organizacij samih in da se morajo vzporedno realizirati te obveznosti delovnih organizacij po zakonu ugotavljanja o delitvi dohodka. Menim pa, da ni upravičena etiketa, ki se je na en ali drug način nalepila na predlog in sicer, da predstavlja čisti fiskalni instrument. Samo tisti, ki je prebral le naslov in se ni poglobil v predlog, je lahko tako sklepal. V predlogu so nekatere pobude. ki karakterizirajo družbeno usmerjanje in to prav dejstvo, da je predlog načel bistveni problem o določitvi meje ekonomsko-socialne in politične optimalne delitve in kdo naj o tem odloča. V predlogu sploh ni alternative ali usmerjati z dogovarjanjem ali usmerjati z obdavčenjem. Izhodišče vseh variant je, da za osnovno tako imenovano optimalno mejo določijo z družbenim dogovarjanjem sporazumno družbeni dejavniki in samoupravljalci sami. Menim, da številne današnje pobude lahko pomenijo nadaljnji start na že predloženih izhodiščih.

Današnja razprava, ki daje tako številne pobude, pa bo uspela v svoji realizaciji le, če bo združila vse sile tudi na konkretni izdelavi novih predlogov in le tako bo omogočeno, da bomo prišli do uspešnejših rešitev. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Rudi Rebek.

Rudi Rebek: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Iz razprav o predlogu zakona na našem področju, ki so bile v tem času, je sklepati, da naši delovni ljudje ne samo, da pozdravljajo, temveč pričakujejo odločne posege v smeri, da se izplačevanje osebnih dohodkov spravi v razumne meje na sedanji stopnji našega razvoja. Iz predloženih variant in predlogov, ki so bili v obravnavi na našem področju gospodarske organizacije, politični forumi itd., menijo, da nobena od predloženih variant ni sprejemljiva, ker ne zagotavlja odprave delitve neupravičeno visokih osebnih dohodkov.

Glede na te razprave si dovoljujem dati k tej današnji diskusiji skromni prispevek in sicer:

S samoupravnimi dogovori naj bi se določila lestvica neobdavčenih poprečnih osebnih dohodkov po panogah in podskupinah gospodarstva. Po istih podskupinah naj bi veljala diferencirana stopnja obdavčenja osebnih dohodkov, ki bi presegali v skupščini sprejeta in predpisana poprečja. Za predlaganje diferencirane stopnje po posameznih podskupinah imamo dovolj republiških institucij — kot je že predgovornik omenil, ki je že na tem delal — ki lahko ugotovijo, v katerih panogah in podskupinah predstavlja rezultat dela le vloženo delo, oziroma lahko ugotove, da predstavlja rezultat dela monopolni položaj, posebne pogoje itd.

S tem v zvezi je odločno sprejemljiva varianta 5 pod B predloga, ki se glasi: »Delovna organizacija, ki dosega v svoji skupini dejavnosti izredne poslovne uspehe, izplačuje po tem uspehu neprimerno nizke osebne dohodke, ker zbira oziroma vlaga sredstva za modernizacijo gospodarstva oziroma poslovanja, lahko zahteva oprostitev v celoti ali deloma plačila prispevka za republiški proračun. Ker so strukture panog in gospodarstva po podskupinah tako različne, je težko sprejeti določeno poprečje osebnih dohodkov. V varianti se navaja obdavčitev osebnih dohodkov na podlagi poprečja po kvalifikacijskih stopnjah. V tej fazi razvoja in pri sedanjem stanju v naših organizacijah to

ni sprejemljivo. Mogoče bi bila sprejemljiva tako diferencirana struktura kot so diferecirane obdavčitve po posameznih skupinah in podskupinah.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Tovarišica Magda Kočar.

Magda Kočar: Tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za finance in proračun republiškega zbora je obravnaval predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežna sredstva za osebne dohodke in podprl izvršni svet v tem, da je treba nadaljevati z delom in najti najboljša merila za ureditev tega področja.

V odboru so bila o tem predlogu izražena različna mnenja, vendar je v glavnem obveljalo mnenje, da spričo tekmovanja nekaterih delovnih organizacij ali panog v višini izplačanih osebnih dohodkov, raznih razprav o tej temi na terenu in zaradi zelo različnih načinov delitve dohodka, izplačila iz sredstev sklada skupne porabe, ki imajo prikrit ali neprikrit značaj osebnih dohodkov, je zakon za urejanje dohodka zlasti osebnih dohodkov in za družbeno usmerjanje na tem področju potreben, čeprav verjetno ne bo rešil vseh bistvenih problemov delitve. Nekatere delovne organizacije si namreč pravico samoupravne delitve razlagajo dokaj liberalno, gledano le s stališča svojega dohodka in ne upoštevajo pri tem marsikdaj privilegiranega in konjunkturnega položaja svoje delovne organizacije. To ne velja le za gospodarstvo, to velja za vse delovne organizacije, tudi v negospodarstvu, zato menim, da bi se moral zakon uporabljati za celotno gospodarsko in negospodarsko področje.

Osnutek zakona bo vsekakor moral točno predvideti mejo, ki bo temeljila na zakonski osnovi in ki bo ločnica opravljene delitve, ki bo z družbenega in političnega vidika še primerna. Ne gre za neutemeljeno poseganje v pravice samoupravljanja na področju delitve, vendar menim, da brez zakonske prisile ne bo mogoče doseči discipline na tem področju, kajti, če bi delovne organizacije s svojim samoupravnim mehanizmom vodile ustrezno politiko delitve in ne povzročale političnih in gospodarskih ekscesov s često neprimernimi odstopanji, bi zakona, o katerem govorimo, verjetno ne potrebovali.

Osnovni namen tega zakona naj ne bi imel fiskalnega značaja, temveč odstranitev nepravilnosti, ki so na področju delitve. Zakon naj zagotovi čiste odnose in izključi subjektivizem posameznih dejavnikov. Preprečiti bi moral, da bi nekatere delovne organizacije obdržale visoke osebne dohodke, davek na te osebne dohodke pa izplačevale v škodo lastne akumulacije, ali ga vkalkulirale v ceno in na ta način siromašile splošno akumulacijo in povzročale porast cen, kar bi v skrajni liniji bremenilo potrošnika. Zakonska določila je treba pripraviti tako, da davek ne bo bremenil podjetniške akumulacije, pač pa da bo prvenstveno vplival na delitev dohodka in izplačila osebnih dohodkov, torej, da bo odigral svojo vlogo pri družbenem usmerjanju delitve, katera je nujna.

Zakon bi vsekakor moral delovati tako, da ne bo dušil prizadevanj delovnih kolektivov po doseganju večjih osebnih dohodkov, če bodo ti rezultat resnično večjih delovnih uspehov, večjega dohodka na zaposlenega, boljše organizacije dela in boljše kadrovske strukture zaposlenih.

Ko smo predlog za izdajo tega zakona obravnavali v odboru, je predstavnik gospodarske zbornice odbor obvestil, da je gospodarska zbornica izdelala študijo z določenimi predlogi za rešitev teh problemov, vendar nam žal takrat še ni bila predložena. Zato si dovoljujem, da povzemam nekatere najvažnejše

misli in predloge iz gradiva, ki je bilo naknadno poslano, vendar pa so člani odbora na seji predlagali, naj zbornica predloži ta svoj material izvršnemu svetu, ki naj vse sprejemljive predloge zbornice upošteva pri sestavi zakona.

Predlog zbornice je, da mora družbeno poseganje na področju delitve odpraviti različna merila, ki jih gospodarske organizacije uporabljajo za zagotavljanje uspešnosti poslovanja delovnih organizacij, uvesti in sprejeti je torej treba enotnejša merila uspešnosti gospodarjenja, kajti nekatere delovne organizacije se poslužujejo obračuna na osnovi fizičnega obsega proizvodnje, druge delovne organizacije se poslužujejo realizacije, tretje raznih variant dohodka, četrte pa izpolnjevanja planov ipd.

Enotni osebni dohodek je v praksi izgubil obeležje dvodelnosti — plačila za uspeh na delovnem mestu in delitev poslovnega rezultata — ter je postal kot celota v praksi stroškovna kategorija. Posledice tega so večkrat negativne. Sprotno izplačevanje bremeni likvidnost organizacije, namesto da bi se z delom izplačila osebnih dohodkov čakalo do obračuna. Često realizacija zaostane, del osebnih dohodkov, ki pomeni v bistvu udeležbo v dobičku, pa še ni krit s poslovnim rezultatom. To torej narekuje ponovno uveljavitev sistema dvodelnega osebnega dohodka oziroma dohodka za neposredno opravljeno delo na delovnem mestu in udeležbo na dobičku, če je le ta dosežen.

Osebni dohodki za neposredno opravljeno delo, to so začetni kalkulacijski osebni dohodki, bi morali biti določeni po kvalifikacijah zaposlenih in to verjetno z zakonom — osebno namreč menim, da samoupravno dogovarjanje ne bo dalo želenih rezultatov. Zakon bo moral določiti strukturo strokovne usposobljenosti, sicer bo nujno prišlo do splošnih premikov navzgor v kvalifikacijski lestvici delovnih mest.

Utemeljitev za to najde vsaka delovna organizacija na pretek. Pri dejanski strokovni usposobljenosti se bo pojavilo vprašanje, kako obravnavati delavce, ki so se z dolgoletnim praktičnim delom in tekočim teoretičnim izpopolnjevanjem usposobili za docela zadovoljivo opravljanje določenih strokovnih del. Dilema ali je dejanska strokovna usposobljenost izkazana le s šolskim spričevalom ali tudi z delavčevim znanjem za opravljanje zahtevanega dela, bi ne smela obstajati, za to je treba to v zakonu določeno definirati. Poleg izplačila osnovnih začetnih kalkulacijskih osebnih dohodkov naj bi bila določena udeležba v dobičku in to v degresivni lestvici. Posebno vprašanje so izplačila za nadurno delo. Verjetno bo treba določiti mejo, do katere se ti prejemki lahko vštevajo v začetne kalkulacijske osebne dohodke, prek nje pa za delitev dobička, ki naj bi bil obdavčen.

Menim, da je nadaljnji predlog gospodarske zbornice o obvezni minimalni akumulaciji iz doseženega dobička sprejemljiv instrument, saj bo gospodarstvu zagotavljal vsaj minimalno akumulacijo in preprečeval že znano dejstvo, da se nekatere delovne organizacije »zajedajo«. Hkrati pa bo pri visoko akumulativnih organizacijah preprečeval previsoko izplačevanje dobička. Minimalna akumulacija, določena v odstotku za panoge, bi se verjetno lahko uporabila kot dokaj enoten instrument za celotno gospodarstvo. Mislim, da bi bilo treba proučiti možnost prelivanja dela akumulacije v intervencijski sklad republike za posege v gospodarstvu.

Ti in še nekateri drugi predlogi gospodarske zbornice, ki so v njenem materialu obširno navedeni, a sem jih lahko le na kratko povzela, gredo predvsem v smeri usmerjanja in delitve dohodka, so tehtni in utemeljeni in menim, naj bi jih sestavljalec upošteval pri izdelavi osnutka zakona, ki naj

bi bil temeljito pripravljen in naj bi njegovo izvajanje za delovne organizacije ne bilo tehnično zapleteno.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Prosim, tovariš Cene Matičič.

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Pred letom dni in več sem se na tem mestu ob upoštevanju večjega dela ustreznega ekonomskega instrumentarija zavzemal za uvedbo tovrstnega progresivnega davka. Danes je predlog tu. Smatram, da je predlog, ki je tu pred nami, sprejemljiv začetek realizacije te ideje, mora pa dobiti v nadaljnjih obravnavah tehtnejše in predvsem bolj argumentirane oblike v pogledu družbenega usmerjanja delitve dohodka in pa delitve osebnega dohodka. S tem v zvezi si dovoljujem izraziti misel in predlog štirih poslancev republiškega in gospodarskega zbora tega doma, predsedstva občine skupščine Domžale in pa odgovornih gospodarstvenikov občine Domžale.

1. Smatramo, da je predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežna sredstva za osebne dohodke lahko smatrati kot dober pristop k nadaljevanju prizadevanj naše družbe za večje družbeno usmerjanje delitve dohodka in delitve osebnih dohodkov v delovnih organizacijah in

2. predlagamo, da bi še pred obravnavo samega osnutka zakona izvedli vzorčne izračune na osnovi vseh štirih variant za zadnjih 12 mesecev oziroma za leto 1968. O sprejemu variante 1, 2, 3 oziroma 4 naj bi potem odločala Skupščina SR Slovenije in to na osnovi debate o izvršenih vzorčnih računih. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Nihče več!

Tovariši poslanci, podobno kot prej sem poskušal formulirati sklep, ki naj daje spodbudo za nadaljnje delo na tem področju. Ta sklep je nekoliko drugačen od običajnih stereotipnih zaključkov, ki jih povzemamo ob predlogih za izdajo zakona, je tudi nekoliko daljši, vendar pa omejen le na najbistvenejše. Predlagam takle sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke se sprejme. Dosedanja razprava v delovnih telesih Skupščine SR Slovenije in v javnosti, kakor tudi na današnji seji je pokazala, da je normativna ureditev usmerjanja dohodka potrebna. Obrazložitev predloga za izdajo zakona je podlaga za nadaljnje delo pri pripravi osnutka zakona o družbenem usmerjanju dohodka in osebnih dohodkov. To delo je treba pospešeno nadaljevati.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, pri čemer mora izhajati iz načela, da bo na osrednje mesto postavljeno družbeno dogovarjanje in družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov, progresivni davek pa je le sankcija za tiste, ki se dogovorov ne bi držali. V tem smislu naj se spremeni tudi naslov zakona.

3. Pri konkretnih rešitvah, ki jih bo vseboval osnutek zakona, naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije sodeluje z republiškim svetom sindikatov in z gospodarsko zbornico SR Slovenije, da bi z zakonom uresničili vse tiste predloge in pobude v smislu na seji zbora izraženih stališč in načel, ki bodo omogočile čimbolj dosledno uresničenje načel 19. in 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Ima morda kdo kakšno pripombo k takšnemu sklepu. (Ne javi se nihče.) Če se strinjate, potem prehajamo na glasovanje. Kdor je za predlog sklepa, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona soglasno.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to so poslanska vprašanja.

Naprej bodo dani odgovori na vprašanje Staneta Vrhovca, in sicer bo za cestni sklad SR Slovenije odgovoril tovariš Rudolf Cimolini. Prosim.

Rudolf Cimolini: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da v imenu upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije podam odgovore na poslanska vprašanja poslanca republiškega zbora tovariša Staneta Vrhovca.

Vprašanja se nanašajo na hitre ceste oziroma avtoceste na območju Ljubljane.

Vprašanje: Ali je cestni sklad enostavno prevzel izdelane projekte ljubljanskega urbanističnega zavoda za ceste skozi Ljubljano, izdelane na podlagi odloka mestnega sveta Ljubljane, ali pa samostojno in neodvisno projektira cesto skozi ljubljanski prehod, ustrezno določilu zakona, da je treba projektirati tako traso kot cestne elemente na podlagi tehnično, prometno in ekonomsko utemeljenih programov in osnov?

Odgovor: Cestni sklad je sicer dolžan upoštevati odlok o generalnem urbanističnem razvoju Ljubljane, ki ga je sprejel mestni svet v januarju 1966. leta. To pa ne pomeni, da se mora v celoti s tako odločitvijo tudi strinjati in da ne bi smel razmišljati o variantnih rešitvah in jih primerjati s tako sprejetimi ter predlagati dopolnitve oziroma spremembe že sprejete rešitve. V načelu sta glede na glavno cesto, ceste daljice ali magistrale v območju Ljubljane začrtana dva sistema; skozi mesto in okoli mesta. Brez dvoma zahteva promet na območju Ljubljane za povezavo posameznih delov mesta ustrezno zmogljive ceste. Prav tako pa je res, da ceste cestnega križa ne morejo biti prekinjene v svojem osrednjem delu ravno na sečišču na območju mesta Ljubljane.

Izgleda, da enkratno in sočasno reševanje obeh zadev po isti trasi s pomočjo tako imenovane variante H ni uspelo kot kaže postavljeno vprašanje, objave v časopisu, začeta akcija zveze inženirjev in tehnikov Slovenije in naknadne objave avtorjev ter da sta potrebna oba sistema in ne nazadnje odgovori na vprašanja nekaterih uglednih strokovnjakov iz Jugoslavije in iz tujine.

Cestni sklad pripravlja načelno študijo o hitrih cestah v Sloveniji in je pri tem naletel na posebno vprašanje izpeljave teh cest na območju Ljubljane in na potrebo ponovne preveritve sicer že sprejetega odloka. Kar pa so za tako važno presojo vsekakor premalo točne študije, ki so že bile objavljene v časopisju, bo cestni sklad SR Slovenije, skupaj s skupščino mesta Ljubljane oddal to nalogo ustrezni organizaciji v proučitev. Spričo izredno zahtevne naloge se poraja kot misel tudi natečaj, zlasti pa vključitev in sodelovanje strokovnjakov iz dežel, kjer so se že pečali s takimi vprašanji, in jih po oceni tudi posrečeno reševali. Pripominjam še, da so domače projektantske zmogljivosti komaj zadostne ali celo nezadostne za izvršitev že aktualnih nalog, ki

so bile dane z ustreznimi odloki. Pri tem bodo potrebne tudi spremljajoče študije na primer o prometu, o geologiji, rezervatih in podobno.

Vprašanje: Ali cestni sklad računa na podražitev gradnje zaradi specifičnih lokalnih zahtev in ali zahteva, da dražje izvedbe plača ustrezna družbenopolitična skupnost?

Odgovor: Problem je zanimiv, vendar spričo nedokončno sprejete rešitve trenutno še ni aktualen. Vsekakor bomo posvetili posebno pozornost ekonomiki rešitev in tudi s tega vidika primerjali posamezne variantne rešitve. Načini teh primerjav so nam znani, še posebej v zvezi z zahtevami mednarodne banke za obnovo in razvoj. Morebitno dolžnost financiranja večjih stroškov bomo obravnavali zato kasneje.

Vprašanje: Ali je cestni sklad že začel s projektiranjem ceste skozi ljubljanski prehod in kako je to zastavil, ali upošteva samo mestni odlok ali pa tudi razna druga mnenja?

Odgovor: Načrtujejo se rešitve cest na območju Ljubljane nekako od leta 1954 dalje. Pri tem delu ves čas sodelujejo tudi republiški organi za ceste. Kot rečeno bo cestni sklad v dogovoru s skupščino mesta Ljubljane skrbel za nadaljnje proučevanje vprašanja, privzel dosedaj izdelano bogato gradivo in skušal doseči čimprej dokončno rešitev. To potrebujemo tudi med drugim za ustrezno načrtovanje sosednih odsekov hitrih cest v bližini območja Ljubljane.

Smatramo, da bo tak elaborat pokazal morebitne dodatne zahteve nasproti sprejetemu odloku. Kot rečeno, citirani odlok po našem mnenju ni nobena ovira za pripravo najustreznejše variante.

Vprašanje: Ali namerava cestni sklad predlog trase skozi ljubljanski prehod predložiti še pravočasno javnosti, da bo tudi najširša zainteresirana javnost mogla kaj reči, saj je to vprašanje za Ljubljano življenjskega pomena.

Odgovor: Menim, da je javnost bila že do sedaj ustrezno obveščena o snovanju, o načrtovanju hitrih cest oziroma avto-cest in posebej avto-cest na območju mesta Ljubljane. Skušali bomo s pristojnimi organi tudi v bodoče posredovati zainteresirani javnosti vse podatke. Če bo dosedanji odlok dopolnjen, bo treba podatke tudi javnosti razgrniti.

Vprašanje: Kateri forum potrjuje projekte avtomobilskih cest — glede trase kot cestnih elementov — in kdo je končno odgovoren, da ga bo slovenska javnost lahko nagradila, pa tudi grajala oziroma kaznovala, da se ne bi ponovil primer neznane odgovornosti, kot je bil v zvezi z EKK ali z ljubljanskimi cestnimi podvozi?

Odgovor: Projekte avtocest potrjujejo pristojni organi v smislu veljavne pravne regulative v okviru postopka za pridobitev soglasja k lokaciji in dovoljenja za gradnjo. To sta zlasti republiški sekretariat za urbanizem in republiški sekretariat za gospodarstvo. V postopku pa obvezno sodelujejo številni organi in zainteresirane organizacije.

Pri obravnavani izpeljavi avtocest bo vsekakor precej pomembno vlogo odigrala tudi skupščina mesta Ljubljane oziroma skupščine pristojnih občin.

Znano pa je, da je doslej vse prehodne pravne akte, ki določajo osnovne elemente in grobi potek trase avtocest, odobravala Skupščina SR Slovenije na predlog izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije oziroma cestnega sklada SR Slovenije, ki opravlja posle investitorja za avtoceste v Sloveniji.

Smatramo, da je po obstoječi pravni regulativi in vpeljani praksi zagotovljeno polno sodelovanje in odločanje pristojnih organov in zainteresiranih organizacij.

Vprašanje: V Delu dne 4. januarja letos je omenjena obširnejša študija obvoznic v Ljubljani. Ali je ta študija že produkt študijskega dela cestnega sklada. Vendar kot je razvidno iz sklepa v omenjenem članku, pravna primerjava s cesto skozi Ljubljano tedaj še ni bila narejena, saj ostaja sklep dokaj medel in brez pravega zaključka. Kaj cestni sklad lahko reče o tej primerjavi sedaj?

Odgovor: Študijo o avtocestah na območju Ljubljane je objavil Janez Umek, dipl. inž., v Delu 4. januarja letos in v listu Naše ceste maja letos. Čeprav izvirajo osnovni podatki za obe študiji od cestnega sklada SR Slovenije, avtor pa je bil svoječasno tudi uslužbenec tega sklada, študiji ne pomenita stališča cestnega sklada SR Slovenije. Tudi natančnost teh in podobnih študij, ki so bile v zadnjem času obdelane, ne zadostujejo za kakršno koli dokončno odločitev. Kot rečeno je cestni sklad zagotovil točnejšo obdelavo obstoječih in drugih možnih rešitev.

Vprašanje: Ali je še kje v Sloveniji poleg Ljubljane predvideno, da bi šla cesta skozi mesto? Pred časom je bilo nekaj podobnega slišati tudi za Maribor.

Odgovor: V Sloveniji se bomo v načelu izogibali izpeljave avtocest skozi mesta. Med možnimi izjemami štejemo za enkrat, dokler seveda ne bo potek avtocest do kraja razčiščen, Ljubljano in Maribor. Ponovno pa poudarjamo, da bo cestni sklad skrbel za čimprejšnjo in temeljito proučitev obeh zadev.

V pojasnilo lahko navedem, da je za Maribor izdelana variantna rešitev skozi mesto in odmaknjena trasa izven mesta. Pravkar je v teku recenzija te študije.

Za Ljubljano bosta v smislu dogovora skrbela skupščina mesta Ljubljane in cestni sklad za temeljito proučitev in izdelavo potrebnih študij ter projektov, ki bodo podlaga za dokončno odločitev.

Zavedamo se, da je to zahtevna in odgovorna naloga. Skušali jo bomo ustrezno reševati z angažiranjem domačih znanstvenih ustanov in projektnih organizacij, angažirali pa bomo pri tem problemu tudi priznane mednarodne strokovnjake, ki že sedaj spremljajo pripravo avtocest pri nas. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Za sekretariat za urbanizem bo odgovoril Lojze Blenkuš.

Lojze Blenkuš: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec republiškega zbora tovariš Stane Vrhovec, je postavil republiškemu sekretariatu za urbanizem štiri vprašanja, in sicer:

1. Kako je zastavljena avtomobilska cesta skozi ljubljanski prehod v regionalnem programu razvoja Socialistične republike Slovenije?

Odgovor: Regionalni prostorski plan za območje Socialistične republike Slovenije mora biti izdelan na podlagi odloka Skupščine SR Slovenije do konca leta 1970 po posebnem programu. Splošna zasnova osnovnega prometnega omrežja bo v skladu s programom izdelana v letu 1970. Iz tega sledi, da avtomobilska cesta skozi ljubljanski prehod v sedanji delovni fazi izdelave regionalnega prostorskega plana za območje SR Slovenije še ni in ne more biti dokončno zastavljena niti ne odločena.

2. Kako koordinira biro za regionalno planiranje svoje delo s cestnim skladom SR Slovenije?

Odgovor: Biro za regionalno prostorsko planiranje koordinira svoje delo s cestnim skladom SR Slovenije na več ravneh:

— prek komisije izvršnega sveta za vprašanja regionalnega prostorskega planiranja, v katerem je tudi kot član predstavnik cestnega sklada SR Slovenije. Komisija je na svojih zasedanjih že obširno obravnavala problematiko hitrih cest;

— biro za regionalno prostorsko planiranje neposredno operativno koordinira zasnove cestnega sklada SR Slovenije o hitrih cestah z zasnovami ostalega prometnega omrežja, z zasnovami vodno gospodarskih ureditev in z drugimi elementi regionalnega prostorskega plana in ne nazadnje so zagotovljeni neposredni osebni in obojestranski stiki za hitro reševanje tekočih problemov in za usklajeno programiranje posameznih del.

3. Kako daleč je uzakonitev rezervatov za prometne zveze v Sloveniji in kakšna je konkretna situacija na področju Ljubljane? Ali je rezervirano zemljišče za varianto skozi mestno središče, ali pa je rezervirano tudi zemljišče za obvozne variante?

Odgovor: Uzakonitev rezervatov za osnovne prometne mreže bo dokončno možna šele ob sprejetju regionalnega prostorskega plana za območje SR Slovenije s strani Skupščine SR Slovenije. Po veljavnih zakonskih predpisih, mislim predvsem na 15. člen zakona o regionalnem prostorskem planiranju, pa lahko izvršni svet Skupščine SR Slovenije sprejme splošno prepoved graditve največ za dobo 4 let na takih območjih, kjer je močan pritisk po zazidavi, ki lahko resno ogrozi ali podraži organizacijo regionalnega prostorskega plana in njegovih elementov, kot je na primer hitra cesta. Praktičen primer je splošna prepoved graditve na območju ljubljanskega barja zaradi predvidene avtoceste. Odgovor na vprašanje glede rezerviranja zemljišč skozi ljubljanski prehod bo obširneje podal predstavnik skupščine mesta Ljubljana.

4. Ali je cestni sklad SR Slovenije kot investitor in projektant pri projektiranju in izvedbi trase ter cestnih elementov dolžan upoštevati razne odloke družbeno-političnih skupnosti, ki bi se nanašale na traso ali cestne elemente pri prehodu skozi posamezna področja. Kako je urejeno pravno, skladno z določili zakona, da je treba traso in cestne elemente določiti na podlagi ekonomsko utemeljenih programov in osnov. Kdo je odgovoren za usklajevanje, če rezultati strokovnega dela kažejo drugače?

Odgovor: Investitor je pri projektiranju in izvedbi trase ter cestnih elementov seveda dolžan upoštevati odloke družbeno-političnih skupnosti pri prehodu skozi njihova območja. Urbanistični programi prizadetih občin so na podlagi predhodnih študij cestnega sklada SR Slovenije že določali rezervat za potek avtoceste, zaradi tega potek trase in cestni elementi na odseku ceste Vrhnika—Postojna niso bili sporni.

Druga vprašanja, ki zadevajo prostorsko urejanje, so se usklajevala v lokacijskem postopku sporazumno s prizadetimi občinami. Usklajevanje trase in cestnih elementov je po ekonomsko utemeljenih programih izvršil investitor s pomočjo posebej za to ustanovljene strokovne komisije. Presoja ekonomske utemeljenosti pa tudi sicer ne sodi v pristojnost urbanističnega organa, temveč v pristojnost investitorja.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Za skupščino mesta Ljubljana bo odgovoril Marjan Kolarič, predsednik sveta za urbanizem.

Marjan Kolarič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Posredoval vam bom odgovor skupščine občine mesta Ljubljana

na poslanska vprašanja poslanca tega zbora tovariša Staneta Vrhovca v zvezi s potekom avtomobilskih cest skozi Ljubljano. Sam odgovr je sestavljen iz dveh delov, in sicer splošne obrazložitve sistema hitrih cest na območju Ljubljane, v drugem delu pa so konkretni odgovori na vprašanje poslanca. Poleg tega so tovariši poslanci dobili tudi slikovni material.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Kolarič, prosim, če berete samo odgovore, ker imajo poslanci uvodni del v pismeni obliki.

Marjan Kolarič: Dobro. Prvo vprašanje :Ali skupščina mesta vztraja na svojem sklepu o avtomobilski cesti skozi središče mesta.

Odgovor: Kolikor se poslančevo vprašanje nanaša na vodenje daljinske hitre ceste na območje mesta, skupščina mesta Ljubljane ne vztraja na vodenju skozi mesto, za kar se normativno tudi nikoli ni opredelila. Za vodenje daljinske hitre ceste skozi mesto, s tehničnimi in funkcionalnimi elementi, ki jih določa zakon, v generalnem planu ni ustreznih rezultatov, zato pa vztraja na vodenju mestne hitre ceste skozi mesto, kot določa generalni plan, urbanistični program in urbanistični načrt mesta Ljubljane. Mestna hitra cesta po varianti II med drugim predstavlja optimalno možnost priključevanja mestnega cestnega sistema in prometnega terminala na vse možne poteke daljinske hitre ceste na območju Ljubljane.

Zaradi tega in zaradi nadaljnje urbanistične rasti mesta, ki bo vplivala na porast prometa v tolikšni meri, da ga obstoječe cestno omrežje ne bo moglo prevzemati, skupščina mesta vztraja na zaščiti rezervatov za poteke novih cest, ki jih določa generalni plan.

Pojasnilo: V času sprejemanja generalnega plana je mestni svet ob prioritetnem upoštevanju potreb mesta osvojil potek hitre ceste skozi mesto. Na podlagi rezultatov prometne študije je gradil svojo odločitev le na ekonomsko-prometnih podatkih, ne pa na zakonsko določeni kategorizaciji sistema hitrih cest na območju Slovenije. V tem času je bila zasnova avtocestnega križa v naši republiki natančneje določena le za avtocesto bratstva in enotnosti hkrati s priporočilom zveznega izvršnega sveta, da lahko poteka skozi mesto.

Šele z zakonom o izgradnji hitre ceste Šentilj—Gorica so bili opredeljeni tehnični elementi, razpored priključkov in opredeljena je bila zahteva po uvedbi cestnine.

Po sprejetju tega zakona je bila izvršena strokovna presoja o možnosti vodenja daljinske hitre ceste na območju Ljubljane v smislu njegovih določil.

Ugotovljeno je bilo, da splošni rezervati v generalnem planu omogočajo vodenje daljinske hitre ceste na območju mesta, kot to zakon predpisuje. V izdelavi je ekonomsko-tehnična in urbanistično-prostorska presoja optimalnega poteka daljinske hitre ceste na območju Ljubljane.

2. Vprašanje: Če vztraja na tem, da gre avtomobilska cesta skozi Ljubljano, ali so ji znani vsi protiargumenti (kot stroški, hrup, smrad, angažiranje ogromnih mestnih površin za cesto, estetika, uničevanje zelenih površin v Tivoliju, številna priporočila in težnje zmanjševati promet v mestu, ki so jih dala razna združenja in strokovni organi širom sveta itd.), ki ob sprejetju odloka prav gotovo niso bili znani, saj je bila mestnemu svetu predložena le ena varianta.

Odgovor: Nastanek in razvoj Ljubljane na prostoru med Rožnikom in Gradom sta vplivala tudi na koncentracijo mestnega omrežja v tej ožini.

Nenehno naraščanje prometa, ki se je v zadnjih desetih letih povečalo za približno 6-krat, v prihodnosti pa se bo skladno s predvidenim razvojem mesta še nadalje večalo, terja zaradi zagotovitve normalnega delovanja mestnega organizma nove posege v cestno omrežje samega mestnega središča.

Kljub temu, da so skupščini mesta Ljubljane poznani vsi protiargumenti, navedeni v vprašanju poslanca, je skupščina mesta primorana vztrajati na stališču, da perspektivnega prometa v mestu ne bo mogoče reševati brez novih mestnih cestnih zvez višjega ranga.

Naslednje vprašanje poslanca: Kje bo skupščina mesta Ljubljane vzela finančna sredstva za dražjo mestno varianto in ali je prepričana, da jo bodo občani Ljubljane podprli?

Odgovor: Skupščina mesta Ljubljane ne ve, kje bo dobila sredstva za kakršno koli gradnjo novih cest. Glede dražje mestne variante pa skupščina mesta ne more odgovoriti na vprašanje poslanca. Ker bi bilo za tehten odgovor z razčlenitvijo stroškov potrebno predhodno določiti neposredne in posredne ekonomske učinke investicije. Skupščina mesta pa je prepričana, da se bodo občani mesta opredelili za tisto ekonomsko rešitev, ki bo največ prispevala k reševanju prometne problematike v celoti.

Nadaljnje vprašanje: Če ne vztraja na cesti skozi Ljubljano ali namerava skupščina mesta Ljubljane razveljaviti tisti del odloka, ki se nanaša na avtomobilsko cesto skozi Ljubljano in prepustiti strokovno odločitev odgovornim projektantom in strokovnjakom, seveda na podlagi potrebnih utemeljitev in dokazov teh primerjav.

Odgovor: Odgovor na del vprašanja je vsebovan v odgovoru na prvo vprašanje s tem, da bo odlok o sprejetju generalnega plana urbanističnega razvoja mesta Ljubljane dopolnjen tudi z določitvijo poteka daljinske hitre ceste na območju Ljubljane. Skupščina mesta Ljubljane pa pripominja, da je bila celotna izdelava generalnega plana, njegova nadaljnja obdelava in konkretizacija, vključno s prometnim sistemom na območju mesta, zaupana odgovornim projektantom in strokovnjakom, ki izdelujejo predloge na podlagi potrebnih utemeljitev, dokazov in primerjav.

Nadaljnje vprašanje: katere mestne površine so z odloki rezervirane za bodočo avtomobilsko cesto na območju mesta Ljubljane?

Odgovor: Z določili odloka o sprejetju generalnega plana urbanističnega razvoja mesta Ljubljane so za mestno hitro cesto rezervirane površine ob gorenjski in tržaški progi, nadalje ob železniški progi Ljubljana—Zagreb do studenca, ter na vzhodni strani mesta v smeri sever-jug od Šentjakoba mimo Zajčje Dobrave do Podlipoglava in Šmarja. V okviru rezervatov generalnega plana pa so podane možnosti za vodenje daljinske hitre ceste na zahodu za Rožnikom, na jugu prek Barja ob Malem grabnu, na severu ob Črnučah ter v višini Tomačevega in Litostroja ter na vzhodu od Šentjakoba ob Zajčji Dobravi proti Podlipoglavu in Šmarju. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Vrhovec ali morda želiš postaviti dodatno vprašanje? (Ne.) Hvala. Slavko Bohanec bo odgovoril na poslansko vprašanje Ivana Krefta z dne 16. 7. in potem še na vprašanje Franca Svetelja.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš poslanec Ivan Kreft je postavil naslednje vprašanje: Na seji dne 10. julija 1969 je zvezni izvršni svet sklenil, da bo predlagal zvezni skupščini, naj

sprejme po skrajšanem postopku spremembo zakona o bankah in kreditnih poslih, kar bo omogočilo odobravanje posojil za gradnjo šolskih objektov iz dela hranilnih vlog naloženih v bankah. Vprašujem republiški sekretariat za prosveto in kulturo, če že ima točnejše podatke o tem, za kolikšna sredstva gre pri tem dopolnilnem viru in pod kakšnimi pogoji bodo na razpolago v naši republiki?

Odgovor je naslednji:

Ne glede na to, da zakon o bankah in kreditnih poslih še ni dopolnjen v tem smislu, da bi banke lahko izrecno odobravale posojila za gradnjo osnovnošolskih objektov iz dela hranilnih vlog, naloženih pri njih brez odpovednega roka, je v SR Sloveniji že sprejet dogovor, na podlagi katerega lahko občine najemajo posojila tudi iz teh sredstev. Že pa sedanjem dopolnjenem zakonu o bankah in kreditnih poslih (Uradni list SFRJ št. 26/68) so banke dolžne dajati iz hranilnih vlog, naloženih pri njih brez odpovednega roka, kredite do največ 10 % njihovega skupnega zneska, med drugim tudi za gradnjo objektov za otroško varstvo. V SR Sloveniji je bilo dogovorjeno, da bo tretjina vseh teh razpoložljivih sredstev namenjena za kreditiranje otroškega varstva. Gre torej za približno 20 milijonov dinarjev. Po dogovoru naj bi iz teh sredstev dajale banke kredite tudi za gradnjo tistih osnovnih šol, ki zagotavljajo prostore za varstvo otrok za celodnevno bivanje, za varstvene oddelke, za male šole, za prehrano in podobno.

Republiška izobraževalna skupnost je zbrala zahteve občin za kredite iz teh sredstev. Predlagala je kredite za gradnjo 12 šol v 11 občinah. Skupna vsota kreditov po predlogu republiške izobraževalne skupnosti znaša 16 695 000 din. Doslej so bili odobreni krediti 6 občinam v skupnem znesku 7 440 000 din. Kreditni pogoji iz teh bančnih sredstev so odplačilna doba 7 let in 7% obrestna mera. Izvršni odbor izobraževalne skupnosti SR Slovenije je z namenom, da bi podprl prizadevanja občin pri gradnji osnovnih šol, sklenil na seji 8. julija 1969, da bo izobraževalna skupnost SR Slovenije krila razliko pri obrestni meri 3 %, ostali del odstotkov pa naj bi krile občine iz lastnih sredstev.

Tovariš poslanec Franc Svetelj je postavil naslednje vprašanje: Kako ocenjuje republiški sekretariat za prosveto in kulturo sedanjo prakso sprejemanja prosvetnih delavcev v delovno razmerje za določen čas. Če sekretariat smatra, da je omenjeni pojav presegel normalne okvire, ki jih dovoljuje temeljni zakon o delovnih razmerjih in seveda tudi ustava, ki pravi, da je vsakemu občanu pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto, kaj je sekretariat storil oziroma kaj namerava ukreniti, da se ta praksa v prihodnje ne bi nadaljevala. (Prebral sem samo vprašanja brez uvoda.)

Odgovor je naslednji:

V skladu z republiškimi in zveznimi zakoni lahko šola sprejme učitelja v delovno razmerje za določen čas, kadar se delovno mesto izprazni samo začasno. Ti primeri so bolezenski dopust, odsluženje vojaškega roka ipd. ali pa zaradi tega, ker se na razpis delovnega mesta ni javil nihče s predpisano izobrazbo. Gre torej za izjemne pogoje, katerih pogostnost je na različnih področjih različna, saj na to vplivajo objektivne okoliščine. Republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo je znano, da so tudi primeri, ko šole razpišejo zasedbo delovnega mesta za določen čas mimo navedenih zakonitih razlogov. Po naših ugotovitvah je razlog največkrat v tem, da se šole ob začasnem povečanju obsega dela boje razpisati delovno mesto za nedoločen čas, ker bi

morali kasneje, ko bi se obseg dela zopet zmanjšal, odpovedati učitelju delovno razmerje.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je dogovorjen z zavodom za šolstvo SR Slovenije, da bo le-ta ob svojih rednih pregledih dejavnosti šol ugotavljal tudi take primere ter opozarjal na njihovo zakonitost. Po potrebi se bo poslužil tudi drugih ukrepov, ki mu jih daje zakon o pedagoški službi.

Tovariš poslanec mimogrede opozarja na pojav, da se delovno razmerje za določen čas sklepa samo za čas trajanja šolskega pouka. Ne glede na pravno pravilnost, ali nepravilnost take prakse, na katero opozarjajo tudi sindikati, je po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo — takšna praksa, ki v resnici postavlja večje število učiteljev v položaj sezonskih delavcev — kot to tudi ugotavlja tovariš poslanec, moralno in politično nevzdržna. Republiški sekretariat je že v dogovoru z republiško izobraževalno skupnostjo in republiškim odborom Zveze sindikatov, da bi našli najuspešnejši način za preprečevanje takih primerov. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Dodatnih vprašanj ni. Naslednji je odgovor Silva Gorenca, republiškega sekretarja za notranje zadeve, na poslansko vprašanje Miloša Poliča.

Silvo Gorenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec tega zbora, tovariš Miloš Polič, je postavil naslednje poslansko vprašanje:

Po naši ustavi je zastava znak nacionalnosti in državnosti, simbol socialistične družbe. Za praznik 1. maj in 4. julij so naša mesta v Sloveniji pokazala vse drugo, samo ne simbola državnega, oziroma nacionalnega praznika. V Avstriji, ki nima socialistične družbene ureditve, smo 1. maja imeli priliko videti na vseh zgradbah zastave, pri nas samo na zgradbah, ki so v družbeni lastnini. Ko so pred nekaj dnevi demonstrirali avtoprevozniki, so svoje avtomobile okrasili z zastavami.

Glede na to, da se bliža 22. julij (vprašanje je bilo namreč dano 18. 7. 1969) in ker je situacija v tem pogledu že nevzdržna, prosim predsedstvo Skupščine Socialistične republike Slovenije in izvršni svet, da mi odgovorita na naslednje vprašanje:

Kaj se bo ukrenilo, da se bodo spoštovali ukrepi o izobešanju zastav ob nacionalnih in državnih praznikih?

Odgovor: Področje izobešanja zastav je v zvezni in republiški zakonodaji dokaj neurejeno. Razen določb v 4. členu zvezne ustave in v 11. členu ustave SR Slovenije, ki določata obliko, velikost in barve jugoslovanske oziroma slovenske zastave, vsebuje 14. člen zakona o prekrških zoper javni red in mir (Uradni list SRS, št. 38/59) le nekaj načelnih določb. Zastave, ki se izobešajo, ne smejo biti v smislu teh določb raztrgane, zamazane in sicer neprimerne. Treba jih je odstraniti, ko mine razlog, zaradi katerega so bile izobešene. Te določbe so sankcionirane v 4. točki 1. odstavka 18. člena tega zakona.

Tudi v občinskih merilih izobešanje zastav na splošno ni urejeno. Večina občin v Sloveniji ni sprejela predpisov s tega področja, marveč se oslanjajo na ustavne določbe in na določbe republiškega zakona o prekrških zoper javni red in mir. Aktivnost občinskih skupščin in njenih organov ter družbeno-političnih organizacij je ob nacionalnih in državnih praznikih ter podobnih drugih svečanostih usmerjena zgolj na pozivanje delovnih organizacij, stanovanjskih

podjetij in hišnih svetov ter lastnikov hiš, da izobesijo zastave. Večidel se s tem ukvarjajo komunalne službe, ki v nekaterih občinah neposredno skrbijo za izobešanje zastav in pravočasno snemanje, seveda le na javnih zgradbah, medtem ko je izobešanje zastav na zasebnih hišah prepuščeno politični in nacionalni zavesti lastnikov hiš.

Neznatno je število občin, ki so s predpisi regulirale izobešanje zastav. Očitno se kažejo v teh predpisih različna stališča glede odgovornosti in pristojnosti in nadzorstva. Ustrezno je rešila to vprašanje skupščina mesta Ljubljane s sprejemom odloka o ureditvi in načinu izobešanja zastav v Ljubljani. V tem odloku je izobešanje zastav podrobno urejeno, predvideni pa so tudi prekrški in kazni za delovne in druge organizacije ter tudi za posameznike. Posebne odloke o izobešanju zastav imajo tudi v Mariboru, Kamniku, Slovenskih Konjicah, Slovenj Gradcu, v Ravnah na Koroškem in Ljutomeru, vendar je izvajanje le-teh zaradi zastarelosti, precej problematično. Občine Krško, Novo mesto, Celje, Trbovlje, Koper in Ravne na Koroškem so to področje uvrstile v odloke o komunalni ureditvi in zunanjem videzu mest in naselj, občini Izola in Murska Sobota pa v odlok o javnem redu in miru. V vseh teh odlokih gre v bistvu le za to, da ponovijo določbe republiškega zakona o prekrških zoper javni red in mir in da konkretno določijo čas, kdaj je treba zastave sneti.

Gorenjske občine pripravljajo v tem času nove odloke o javnem redu in miru, v katerih nameravajo urediti tudi izobešanje zastav.

Pomanjkljiva in po drugi strani zelo različna pravna ureditev na tem področju prinaša vrsto negativnih pojavov. Zastave obvezanci ne izobesijo ob praznikih in drugih priložnostih in jih ne odstranijo v pravem času. Precej je ob takih priložnostih izobešenih zastav, ki so zamazane, raztrgane, neprimerne ali kako drugače ne ustrezajo ustavnim določbam. Zastave se izobešajo in uporabljajo ob neprimernih priložnostih, na primer za veselice, ob verskih obredih, ob demonstracijah itd. Različne organizacije ob svojih internih slovesnostih uporabljajo zastave za pokrivanje miz, pohištva in podobno. V skladu z ustavnimi določbami bi morala skupščina družbeno-politične skupnosti urediti problem izobešanja zastav v skladu s svojimi pristojnostmi. Gre namreč za državne, republiške, pokrajinske oziroma zastave narodnih manjšin in občinske zastave. Ker gre za vprašanje, ki se nanaša na enotno prakso v vsej Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, naj bi izvršni svet Skupščine SR Slovenije zainteresiral za rešitev pristojne zvezne organe. V vsakem primeru bi bilo potrebno vsaj priporočilo vsem skupščinam občin, da bi izdale odloke, ki bi vsebovali enotna in kompleksna določila o izobešanju in snemanju državnih in republiških zastav.

In končno: obveščen sem, da je izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije sprejel glede tega problema tudi ustrezno politično stališče.

Predsednik Miran Goslar: To, kar je tovariš sekretar na koncu omenil, je bilo s posebnim dopisom sporočeno tudi Skupščini SR Slovenije. Izvršni odbor republiške konference SZDL sporoča s svoje seje dne 19. t. m. naslednje stališče:

»Izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije se obvezuje, da bo mobiliziral vse občinske in krajevne organizacije SZDL glede izobešanja zastav na državne praznike. Poleg tega menimo, da bi morali poostriti dolžnost

izobešanja državnih zastav in striktno izvajati tudi sankcije, ki jih določa zakon. S tem v zvezi bi morali na to opozoriti vse občinske skupščine.«

Je kako dodatno vprašanje? (Ne.) Imamo še poslansko vprašanje Rada Pušenjaka. Nanj bo odgovoril Riko Jerman, republiški sekretar za finance.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec tovariš Rado Pušenjak je postavil vprašanje v zvezi s povečanjem izplačil dnevnic in kilometrin ter raznih pavšalov, ki niso obdavčeni. Konkretno vprašanje se glasi:

»Če in kakšne ukrepe namerava izvršni svet storiti, da bi se v prihodnjem letu obdavčil tisti del čistega osebnega dohodka, ki izvira iz kreditiranih dnevnic, kilometrine in raznih pavšalov. S tako pridobljenimi proračunskimi sredstvi bi bilo moč razbremeniti tisti del prebivalstva, ki ima premajhne dohodke.«

Odgovor: Dnevnice in kilometrine se uvrščajo med prejemke, ki pomenijo povračilo dejanskih stroškov in kot taki po veljavnih predpisih — to je konkretno določeno v 44. členu zakona o prispevkih in davkih občanov — niso obdavčeni. Višina dnevnic oziroma kilometrine se določa s statutom ali splošnim aktom delovne organizacije. Ob taki ureditvi je torej dana vsa možnost skrbne presoje upravičenosti, smotrnosti in primernosti višine teh povračil, seveda ob upoštevanju pogojev poslovanja, okoliščin potovanja, ustrezne izbire prevoznih sredstev in podobno. Če so samoupravni organi pri določanju višine zasledovali te smotre, gre torej res za povračilo dejanskih stroškov, ki so upravičeno izvzeti iz obdavčitve.

Ob tako različnih pogojih in okoliščinah, na podlagi katerih se določa višina povračil, menimo, da ni mogoče določiti mejno višino povračil, nad katero naj bi bila tovrstna izplačila obdavčena. Primernost višine lahko najskrbneje presodijo le samoupravni organi vsake delovne organizacije, zlasti še, ker je to vprašanje tudi tesno povezano s težnjo po doseganju čim boljšega delovnega uspeha teh organizacij. Hkrati z ugotovitvijo, da ne bi bilo primerno uvesti obdavčenja povračil nad neko določeno višino, pa je treba pripomniti, da bi bil potreben skrbnejši nadzor nad uporabo določb o povračilih, ko gre za navidezno izkazovanje dnevnic, torej za ponarejanje oziroma za navidezno prikazovanje prevoženih kilometrov ali za izplačevanje povračil nad višino, določeno v samoupravnih aktih. To je verjetno tudi razlog za pojave, ki jih tovariš poslanec navaja v svojem vprašanju. Mislim, da je hotel v tem smislu postaviti vprašanje. V tej zvezi bi bilo primerno, da samoupravni organi zaostrijo nadzor v delovnih organizacijah. Morebitne prekoračitve višine povračila, določene s samoupravnim aktom, je dolžna nadzirati služba družbenega knjigovodstva. Če se ugotovijo zlorabe, potem gre za kaznivo dejanje in za sankcijo, ki je najmanj takšna, da se odvzame vse, kar je bilo neupravičeno prisvojeno. Ne gre torej samo za to, da bi vse, kar je bilo neupravičeno prisvojeno, tudi obdavčili.

Menimo, da v vprašanju navedeni negativni pojavi zaslužijo vso pozornost, predvsem inšpekcijskih organov, zlasti službe družbenega knjigovodstva. Službo družbenega knjigovodstva smo še posebej opozorili na vsebino tega vprašanja in na aktualne naloge, ki jih čakajo v zvezi z bolj pozornim pregledovanjem realnosti vseh zaračunanih dnevnic, potovanj in podobno.

Predsednik Miran Goslar: Zdaj je možno postaviti nova poslanska vprašanja, če kdo to želi. Prosim, tovariš Pučnik.

Ivan Pučnik: Spoštovani tovariši in tovarišice. Dovolite, da načnem vprašanje v zvezi s problematiko, ki se pojavlja na podeželju, vsaj na območju naše občine. Gre za vprašanje odkupa.

Vsi vemo, da je letos sorazmerno bogata letina sadja in tudi krompirja. Če pogledamo po bivših odkupnih bazah, da jih tako imenujem, vidimo, da ne odkupujejo jabolk in ne krompirja. To dejstvo ne ustvarja samo določenega problema, marveč tudi malodušje, saj presežkov, ki jih imajo na razpolago. kmetje ne morejo vnovčiti. Trenutno, npr. ni v Sloveniji nobene embalaže za sadje. Že to, da nismo pripravili embalaže za tržne presežke, ustvarja vtis, da za to problematiko nimamo potrebne evidence.

Izgovor, ki se tu in tam čuje, da kmečko sadje ne ustreza potrebam trga, povsem ne drži. V kmečkih sadovnjakih je namreč še vedno precej lepega sadja, ki bi ga sprejel tudi naš potrošnik, če bi se mu ga posredovalo po zmerni ceni. Razumljivo je, da to ustvarja problem, saj se kmečke družine znajdejo še v težjem finančnem položaju. Vse to potegne za seboj posledice kot so nepotrjene zdravstvene izkaznice, skrajno slabo preskrbljeni šoloobvezni otroci itd. Zato postavljam vprašanje, ali smo lahko ravnodušni do teh problemov in ali so poslovna združenja storila svojo dolžnost, da bi zajela vsaj kvalitetne tržne presežke sadja in krompirja z odkupom in jih na najcenejši način posredovala potrošnikom. Kdo je odgovoren, da temu ni tako?

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Naslednji govornik je tovariš Pušenjak.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Zaradi skoraj popolnega zastoja pri odkupu poljskih pridelkov, zlasti sadja in krompirja, nastaja na vaseh težka gospodarska in politična situacija. Menim, da je nujna pomoč, zlasti gospodarske zbornice kot tudi izvršnega sveta.

Prosim predstavnika izvršnega sveta, da se izjavi, če in kaj bo lahko storil izvršni svet in vsi predstavniki gospodarstva, da se situacija glede vnovčenja poljskih pridelkov čimbolj omili in da bi propadlo čim manj blaga?

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Še kakšno vprašanje? Tovariš Svetelj.

Franc Svetelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Služba družbenega knjigovodstva, centrala za Socialistično republiko Slovenijo v Ljubljani je 21. 8. 1969 poslala vsem podružnicam okrožnico, s katero jih opozarja na pismo glavne centrale v zvezi s spremembami temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki se nanašajo na nadurno in honorarno delo in na zasedbo delovnih mest z nepolnim delovnim časom. Omenjena okrožnica opozarja na določbe 38. člena zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih, na podlagi katerega lahko delovne organizacije uporabljajo določbe temeljnega zakona, ki so veljale do 16. maja 1969, dokler ne bodo izdani republiški predpisi, najdalj pa 3 mesece od dneva, ko je začel veljati zakon o spremembah in dopolnitvah, to je 16. 8. 1969. Ker SR Slovenija še ni sprejela zadevnih predpisov, so 16. 8. 1969 prenehale veljati vse pogodbe, odloki in odločbe delovnih organizacij, ki so v nasprotju z določbami 43. člena temeljnega zakona. SDK opozarja tudi na spremembo 138. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da se za delovno razmerje ne šteje

opravljanje dela ali nalog, ki po svoji naravi niso take, da bi bilo v delovnih organizacijah potrebno zanje posebno delovno mesto, ker so občasne ali začasne in ne trajajo več kot 30 dni v posameznem koledarskem letu, doslej brez presledka ne dalj kot 3 dni, če ni seveda z republiškim predpisom za posamezne panoge ali dejavnosti drugače določeno. Tudi teh predpisov v naši republiki še nimamo.

In končno še sprememba 44. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, na podlagi katerega sme delovna skupnost vpeljati delo daljše od polnega delovnega časa samo v skladu s statutom. Ta pa se mora ujemati z ustreznim republiškim predpisom, ki natančneje določa primere in pogoje za uvedbo nadurnega dela. Tega predpisa pri nas še nismo sprejeli. Ker je omenjeni položaj po 15. avgustu povzročil v naših delovnih organizacijah precej nejasnosti in zmede glede možnosti in pogojev za uvedbo dela z nepolnim delovnim časom, in dela, daljšega od polnega delovnega časa, prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije za odgovor na naslednji vprašanji:

1. ali izvršni svet smatra, da v naši republiki potrebujemo predpise, ki bi podrobneje urejali odnose na področju delovnih razmerij po uveljavitvi sprememb v temeljnem zakonu o delovnih razmerjih, ki so začeli veljati 15. maja letos?

2. če so po mnenju izvršnega sveta taki predpisi potrebni, zakaj se z njihovim sprejetjem odlaša in kdaj lahko pričakujemo ureditev omenjenih vprašanj tudi v naši republiki? Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Tovariš Lešnik ima besedo.

Zoran Lešnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V uradnem listu SRS, št. 36 z dne 12. 12. 1968 je bil objavljen pravilnik o minimalnih higienskih in tehničnih pogojih za obratovanje klavnic, mlekarn in drugih obratov za predelavo mleka, mesa, rib in jajc, katerih proizvodi so namenjeni za notranji promet. Končne določbe pravilnika so, da morajo biti do 1. 1. 1970 odpravljene vse pomanjkljivosti in vsi ti objekti usposobljeni tako kot to določa pravilnik. Če se bo pravilnik dosledno uveljavljal, potem lahko sklepamo, da se bo moralo precej klavnic s 1. 1. 1970 zapreti.

To bi bil udarec za kmetijske organizacije in tudi za zasebne mesarje. Ne zagovarjam, da bi dopuščali anarhijo in da ne bi bilo v teh klavnicah reda; vendar menim, da bi bilo možno nekatera vprašanja reševati nekoliko bolj življenjsko. Kolikor pa to življenjsko reševanje ni možno, pa predlagam, da bi se rok podaljšal zaradi tega, ker kmetijske organizacije in tudi zasebniki nimajo toliko denarja, da bi klavnice lahko naenkrat preuredili. To še zlasti ne zato, ker so primeri, da so klavnice preurejali leta 1968.

Ko pa je stopil v veljavo zakon, so začele sanitarne inšpekcije delati zapisnike in zahtevajo dosledno uresničevanje njegovih določil. Med drugim tudi to, da ni mogoče in da se ne sme nositi meso skozi klavnico v razsekovalnico, da pa se lahko nosi v dežju, v snegu, blatu in prahu prek dvorišča v te prostore. Vprašanje je, če je možno v okviru tega pravilnika reševati nekatera vprašanja, zlasti v tistih klavnicah, kjer se tedensko zakolje nekaj govedi, bolj življenjsko. Če takšno reševanje ni možno, naj se podaljša rok za odpravo teh slabosti, zlasti če te ne posegajo globlje v nepravilnosti, ki so nakazane s tem pravilnikom.

Nadalje me zanima, ali smo v razpravah in analizah o pokojninskem zavarovanju kmetov prišli dalj od tiste prvotne analize, ki je bila objavljena v brošuri. Če nismo, me zanima, kdaj bomo začeli o tem pomembnem vprašanju, ki zadeva nad 100 000 kmečkih gospodarstev, razpravljati in tudi reševati. Zanima me še nekaj. Na prejšnjem zasedanju zbora sem morda ne povsem dosledno zastavil tudi nekatera vprašanja. ki zadevajo urejenost cest I. reda, II. in III. reda. Zlasti kako je s financiranjem in kdo kontrolira porabo denarja. To vprašanje ni niti v zapisniku zbora, niti ni bilo kakorkoli omenjeno, da bi bil že dan nanj kakršenkoli odgovor.

Predsednik Miran Goslar: Verjetno ni bilo postavljeno kot poslansko vprašanje?

Zoran Lešnik: Bilo! Postavil sem dvoje vprašanj. Na prvo mi je odgovoril tovariš Milovan Zidar, član izvršnega sveta, na drugo vprašanje pa nisem dobil odgovora.

Predsednik Miran Goslar: To bomo pogledali in bomo to vprašanje interpretirali kot poslansko vprašanje z odgovorom na naslednji seji. Verjetno prav zaradi tega, ker je tovariš Zidar takoj odgovoril, ni prišel drugi del vprašanja v obravnavo.

Je še kakšno poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Če ne, potem je ta točka dnevnega reda zaključena.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo aktov republiške skupnosti otroškega varstva.

Za to točko ste prejeli zaključni račun sklada za neposredno otroško varstvo za leto 1968, zaključni račun sklada otroškega dodatka za leto 1968, finančni načrt sklada za neposredno otroško varstvo za leto 1969, finančni načrt sklada otroškega dodatka za leto 1969, poročilo o poslovanju sklada republiške skupnosti otroškega varstva za neposredno otroško varstvo za leto 1968 in poročilo o delu republiške skupnosti o delu otroškega varstva.

Predstavnik republiške skupnosti otroškega varstva je bil vabljen na sejo zbora. Navedeno gradivo je obravnaval odbor za socialno politiko in zdravstvo, ki je dal pismeno poročilo. Gradivo je bilo poslano izvršnemu svetu v smislu 165. člena poslovnika. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Ivan Kreft se javlja.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Preden prosim za konkretno pojasnilo v zvezi s temi dokumenti, ki so pred nami, bi rad z nekaj besedami opozoril na nekatere probleme otroškega varstva.

Otroško varstvo je doseglo posebno lani lep razvoj, letos pa je prišlo ne le do stagnacije, temveč celo do njegove okrnitve na vsem podeželjskem območju. V celoti so bile namreč pokrite potrebe tako imenovanega »A« programa, ne pa tudi »B« programa, v katerega je vključeno tudi otroško varstvo.

V zadnjem času se stanje na področju otroškega varstva zopet nekoliko popravlja. Glede na to, da je letos dobra letina, so kmečki proizvajalci na svojem območju pripravljeni prispevati otroškim vrtcem marsikatere svoje pridelke, ki bi jih morali sicer kupiti. Še težji problem kot je bil doslej, pa so nujne

investicije v ustanove otroškega varstva, za katere ni mogoče zagotoviti sredstev, vsaj ne v manj razvitih občinah, kot je npr. radgonska. Republiška skupnost otroškega varstva je odobrila tej občini oziroma ji je bila pripravljena odobriti v letošnjem letu približno 14 milijonov kredita za investicije v ustanove otroškega varstva s pogojem, da sodeluje z enakim deležem tudi občina. Občina pa je izgubila približno 60 milij. S din dohodka od prometnega davka, ker je bila meja precej mesecev zaprta. Zato so Avstrijci pokupili v Radgoni precej manj mesa in tudi manj drugih proizvodov. Zaradi tolikšnega izpada sredstev občina ni mogla dosedaj zbrati potrebnih 14 milij. S din za investicije v otroško varstvo in ne 11 milij. za načrte za regulacijo Ščavnice. Manjkajoča sredstva za investicije za namene otroškega varstva so sedaj pripravljeni zbrati prebivalci sami. Ker gradbena sezona še ni potekla, bi želel vedeti, če so ta sredstva še na razpolago. Če jih je namreč republiška skupnost otroškega varstva angažirala v iste namene kje drugje, bi bila ta obmejna in relativno še slabo razvita občina dvakrat prizadeta, čeprav je pokazala precej dobre volje pri razvijanju otroškega varstva. Za to dejavnost je žrtvovala in žrtvuje precejšnja sredstva. Zato zasluži vse razumevanje in pomoč republiške skupnosti otroškega varstva. Prosim za pojasnilo glede tega vprašanja.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Franc Vrviščar ima besedo.

Franc Vrviščar: Tovariš predsednik in tovariši poslanci. Moje izvajanje bo bolj vprašanje kot razprava o delu in sredstvih republiške skupnosti otroškega varstva za leto 1969, vendar ga ni treba jemati kot poslansko vprašanje.

Znano je, da se v letošnjem letu po določenih predpisih zbirajo sredstva za izgradnjo otroških ustanov. V ta namen je bil razpisan tudi natečaj za izgradnjo otroških ustanov, ki je bil zaključen približno v mesecu juliju. Prav tako je bila imenovana tudi komisija za pregled projektov, ki naj bi se gradili letos. Kolikor vem, je natečaj že zaključen, toda odgovora prosilci še niso dobili. Tudi pregled projektov, menim, da gre nekoliko prepočasi. Ko so obiskovali predstavniki republiške skupnosti otroškega varstva občinske skupščine, so bile dane obljube, da bodo ta sredstva na razpolago do gradbene sezone 1969, oziroma do meseca julija letošnjega leta. Nekaterre občine so zaradi takšnega stanja začele graditi otroške objekte in zašle v določene težave zato, ker prej omenjene zadeve niso rešene, kot je bilo to obljubljeno, oziroma predvideno.

Zanima me, zakaj kljub zaključku natečaja in predložene dokumentacije prosilci še niso dobili odgovora. Če gre pri tem za zmanjšanje investicij, bi bilo verjetno treba reči to že v začetku; če pa gre za nekatere tehnične zadeve, naj bi se le-te hitreje reševale.

V primeru, da moja informacija ni povsem točna, prosim za opravičilo predvsem zaradi tega, ker sem v materialu, ki sem ga danes prejel, zasledil, da so nekateri krediti odobreni, vendar o tem prosilci ne vedo še ničesar. Menim, da je bilo reševanje prošenj prepočasno in so zato v nekaterih občinah nastale določene posledice. Predlagam, da se zadeva pospeši in nadomesti zamujeno, ker so nekatere občinske skupščine že začele graditi in so zato v težki situaciji.

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Drago Benčina.

Drago Benčina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. K poročilu odbora za socialno politiko in zdravstvo z dne 10. 6. 1969, ki smo ga prejeli kot gradivo k tej točki dnevnega reda, želim navesti še nekatere dopolnitve. Pismeno poročilo je namreč pomanjkljivo predvsem glede na predložene akte, to je oba zaključna računa in oba finančna načrta republiške skupnosti otroškega varstva. Odbor je namreč razpravljal na seji 10. 6. 1969 o splošnih problemih otroškega varstva. Zato se tudi pismeno poročilo navezuje na nekatere probleme, ki niso v neposredni zvezi z zaključnim računom in finančnimi načrti.

V zvezi z razpravo o zaključnem računu in finančnem načrtu sklada za neposredno otroško varstvo je odbor opozoril, da razpoložljiva sredstva v letu 1968 niso bila dovolj izkoriščena in izrazil hkrati bojazen, da se bo to ponovilo tudi v letu 1969. Ne glede na vsestransko prizadevanje republiške skupnosti otroškega varstva in nekaterih drugih dejavnikov je treba namreč ugotoviti, da še vedno nimamo izdelanih programov razvoja otroškega varstva niti v republiki in tudi ne v večini občin. Glede na to, da močno zaostajamo v razvoju neposrednega otroškega varstva, na drugi strani pa že razpolagamo z znatnimi finančnimi sredstvi, je po mnenju odbora potrebno vložiti maksimalne napore, da se čimprej izdelajo občinski in tudi republiški programi razvoja otroškega varstva. To je ob sodelovanju mnogih drugih činiteljev in dejavnikov ena izmed najpomembnejših nalog skupnosti otroškega varstva. Odbor se je zato zavzel, da se pospeši izdelava programov razvoja otroškega varstva in konkretnih načrtov, ker je to predpogoj za hitrejši in racionalnejši razvoj predvsem neposrednega otroškega varstva in tudi jamstvo za racionalno trošenje sredstev republiškega sklada za neposredno otroško varstvo. Strinjali smo se z mnenjem in stališčem republiške skupnosti, da brez navedenih programov in vsestransko proučenih načrtov ni mogoče odobravati in črpati sredstev tega sklada in zato obstajajo upravičeni razlogi, da sredstva sklada niso bila potrošena.

Ko je odbor razpravljal o zaključnem računu in finančnem načrtu sklada za otroški dodatek, je bil mnenja, da bi bilo treba ponovno proučiti funkcijo in celoten sistem otroškega dodatka. Nekateri poslanci so namreč postavili vprašanje, ali sedanji sistem otroškega dodatka zadovoljivo opravlja svojo funkcijo družbene pomoči pri vzgoji in varstvu otrok. Predvsem pa je bil odbor soglasen, da je treba v prihodnjem letu dvigniti višino otroškega dodatka posebno tistim družinam, ki imajo večje število otrok in hkrati ublažiti premoženjske cenzuse za pridobitev pravic do otroškega dodatka, seveda v skladu z realnimi finančnimi možnostmi in v okviru obstoječe prispevne stopnje. Odbor je namreč ugotovil, da se višina otroškega dodatka in premoženjski cenzusi v letu 1969 niso spremenili, čeprav so znatno porasli življenjski stroški. Posledica tega je, da se nenehno zmanjšuje število upravičencev do otroškega dodatka, za kar pa ni utemeljenih razlogov. Odbor je bil tudi mnenja, da nekatere določbe našega davčnega sistema negativno vplivajo na življenjske pogoje družin z večjim številom otrok in da bi bilo treba zato te določbe spremeniti.

To so bili razlogi, zaradi katerih je odbor priporočil, naj bi republiška skupnost otroškega varstva proučila in analizirala sedanji sistem otroškega dodatka in tiste določbe veljavnega davčnega sistema, ki bi jih bilo treba po mnenju skupnosti, zaradi neustreznega delovanja na družino in otroka, spremeniti.

O konkretnih predlogih za spremembo višine in premoženjskih cenzusov za dosego pravic in otroškega dodatka za leto 1970 in o eventualnih drugih predlogih bo odbor razpravljal v zvezi s predlogom družbenoekonomskih izhodišč za pripravo bilance sredstev SR Slovenije za leto 1970.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Tovariš Korbar, predstavnik republiške skupnosti otroškega varstva.

Boris Korbar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Na kratko bi rad odgovoril na obe vprašanji.

Kar zadeva sistem reševanja otroškega varstva »A« in »B« program, je republiška skupnost otroškega varstva že večkrat opozorila na neustreznost tega sistema, ker gre za reševanje enotnega problema. Republiška skupnost otroškega varstva si bo skupaj z republiško izobraževalno skupnostjo prizadevala, da se bo ta način financiranja spremenil.

Kar pa zadeva vprašanje, ki se konkretno nanaša na kredit, ki je bil odobren skupščini občine Gor. Radgona, lahko odgovorim, da je bil odobren kredit s sklepom in da so ta sredstva občini zagotovljena. Na sestanku, ki ga je sklicala republiška skupnost otroškega varstva, se je predstavnik skupščine občine Gornja Radgona izrazil, da verjetno občina ne bo mogla koristiti kredita. Republiška skupnost otroškega varstva bo zahtevala, naj občina pismeno sporoči, ali so še vedno zainteresirani za ta kredit. Zaenkrat so sredstva v tej višini zagotovljena. Kar zadeva prvi natečaj, ki se ga je udeležila tudi skupščina občine Gornja Radgona, naj omenim, da takrat še ni bilo upoštevano dejstvo, ki smo ga že upoštevali pri drugem natečaju, da smo dopolnjevanim občinam znižali lastno participacijo še do največ 15 %.

V zvezi z vprašanjem, zakaj vlagatelji prošenj še niso dobili odgovore, bi povedal tole:

Strokovna komisija za organizirano gradnjo objektov otroškega varstva intenzivno dela na vlogah in bo, upajmo, v prvi polovici tega meseca dostavila republiški skupnosti otroškega varstva svoje strokovno mnenje glede vseh vlog. Na podlagi tega strokovnega mnenja bo potem odločal o teh vlogah izvršni odbor. Menimo, da bodo vlagatelji prošenj lahko prejeli sklepe konec tega ali v začetku prihodnjega meseca. Da se je stvar res nekoliko zavlekla, gre predvsem na račun še prvega natečaja in tudi dejstva, da smo zavestno pri drugem natečaju podaljšali rok prijav na dva meseca. Čeprav smo vedeli, da bo konec roka padel prav na čas dopustov, smo vendarle želeli pomagati tistim občanom, ki niso blizu republiškim centrom in ki nimajo možnosti, da bi v kratkem času pripravile vso potrebno dokumentacijo. Če tovariša poslanca nista s tem odgovorom zadovoljna, smo pripravljeni odgovoriti še bolj podrobno na prvi prihodnji seji našega zbora.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Pri tej točki ne gre za formalno sklepanje o predloženih dokumentih, marveč lahko na osnovi razprave ugotovimo samo to, da se strinjamo s poročilom o poslovanju in z drugimi dokumenti, ki dajejo sliko o delu republiške skupnosti otroškega varstva. Ni pa potrebno formalno glasovanje o zaključnih računih, oziroma o finančnem načrtu skladov.

S tem je ta točka dnevnega reda zaključena.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na obravnavo in sklepanje o predlogu za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Predlog za izdajo zakona je predložil izvršni svet. Njegov predstavnik je dr. Ernest Petrič.

Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta predlog za izdajo zakona obravnavala. Imamo njuni pismeni poročili. Na sejo odbora je bil vabljen tudi predstavnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Povabljeni ste k razpravi. Kdo želi besedo?

Prosim, besedo ima tovariš Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Josip Vidmar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V razpravi je predlog za izdajo zakona o akademiji. Ta predlog je pripravil izvršni svet v sporazumu s slovensko akademijo. Čutim dolžnost, da v imenu akademije ta predlog podprem in priporočim skupščini izdajo tega zakona.

Za izdajo zakona ima akademija tri bistvene razloge. Prvi razlog je, da je sedanji zakon zelo star. Izdan je bil leta 1946 in od takrat se je v našem življenju marsikaj spremenilo. Na podlagi starega zakona je danes akademiji skoraj onemogočeno poslovanje v takem smislu, kakršnega zahteva današnji čas. Veste, da se je akademija med tem časom razvijala, da je spreminjala svoj ustroj in da danes stoji pred novimi nalogami. To je prvi razlog, ki se mi zdi popolnoma jasen, če upoštevamo vse spremembe, ki so se v našem kulturnem in znanstvenem življenju izvršile od leta 1946 dalje.

Drugi razlog je v tem, da želi akademija, in mislim, da mora to želeti tudi vsa naša javnost, da se njena funkcija končno definitivno opredeli. Znano vam je, da imajo akademije v Jugoslaviji — specialno obravnavamo primer slovenske akademije — poseben položaj, ki bi ga prikazal s tem, da na eni strani ta akademija še zdaleč ni podobna francoski akademiji in tudi ne francoskemu inštitutu, ki vodi znanstveno življenje Francije. Prav tako tudi ni podobna akademijam v državah socialističnega bloka, kjer akademije predstavljajo v bistvu nekakšno svojevrstno nadomestilo ministrstva, ali vsaj bistveno pomoč za urejanje kulturnih, znanstvenih in podobnih zadev v državi. Lahko bi vam navedel primer, ko sem se pogovarjal s predsednikom sovjetske akademije. Ta mi je dejal, da ima v izvršnem odboru akademije med drugim tudi dva admirala, komandanta vzhodnega in zahodnega brodovja in da se akademija posveča tudi znanstvenim raziskavam morij.

Jasno je, da je področje, ki ga upravlja sovjetska akademija, tako ogromno, da jo dejansko lahko primerjamo z ministrstvom, ki posluje po svojih notranjih zakonih in v skladu z ustavno ureditvijo Sovjetske zveze.

Naša akademija torej ni ne taka, kot je francoska, in ne taka, kot je sovjetska. Vendar bi se nam vsem zdelo potrebno, da se karakter naše akademije v novem zakonu precizira in da se ji odmeri delokrog, v katerem naj opravlja svoje delo. Mislim, da je to zelo pomembna naloga in naravna želja izvršnega sveta in akademije, da se to enkrat za vselej ali vsaj za prihodnja desetletja fiksira v zakonu.

Tretja stvar, ki nas vodi k temu, da je treba akademiji dati zakon, ki jo bo definitivno opredelil, je sedanje stanje razvoja našega znanstvenega življenja.

Popolnoma jasno je, da mora akademija, ki je sestavljena iz 40 — 50 vodilnih slovenskih znanstvenikov, zaposlenih na raznih sektorjih znanosti, sodelovati v taki ali drugačni obliki pri organiziranju in pri vodenju našega znanstvenega življenja. Mislim, da je ta stvar jasna in, da je nujno potrebno, da se vloga akademije v organiziranju in vodenju znanstvenega življenja v republiki Sloveniji v zakonu opredeli tako, da bo mogla funkcionirati smotrno in striktno na tistih področjih, ki jih ji bo določil zakon. To je naravna potreba te usnove, ki se mora znajti v času in prostoru na eni strani, na drugi strani pa je za vse akademike, ki so člani te ustanove, rekel bi, moralna potreba, da dobi akademija svojo smiselno in jasno eksistenco, ki danes še ni v zadostni meri opredeljena.

Akademija — letos je minilo 30 let, odkar je bila ustanovljena — je iskala svoj smisel in svoje delo in ga tudi prilagajala našim družbenim razmeram političnega življenja sploh. Naša akademija je v začetni fazi skoraj dobivala približno tak koncept, kot ga ima ruska akademija. Znano vam je, da je akademija ustanovila vrsto velikih inštitutov, ki so ji bili podrejeni. To je inštitut za nuklearno fiziko »Jožef Stefan«, kemijski inštitut »Boris Kidrič« in inštitut za električno gospodarstvo, ki se danes imenuje po Milanu Vidmarju. Poleg tega je vodila veliki turbo inštitut. Vsi ti inštituti so se pozneje osamosvojili in akademija ima samo še vlogo njihovega ustanovitelja. No, kasneje se je akademija morala zavzeti za to, da je svojo eksistenco opravičevala s tem, da se je posvetila nekim specialnim nalogam. S tem se je približala tisti koncepciji, katero priporoča akademija tudi danes s tem zakonom. Akademija naj namreč ostane prvenstveno znanstvena institucija, ki bo vodila vse znanstveno delo, ki je v zvezi z usodo slovenskega naroda, z njegovo zgodovino in z njegovim teritorijem.

To bi bila najožja opredelitev nalog akademije za bodoče. Pri tem pa seveda akademija ne bi smela nikdar opustiti pozornosti do vseh ostalih znanosti, ki niso nacionalne. To je sorazmerno obsežna problematika, ki nalaga akademiji permanentno skrb in dolžnosti, za katere bi želeli, da so jasno opredeljene. Zato prosim skupščino, da predlog za izdajo zakona o akademiji sprejme in da ga vsestransko prouči, po možnosti v sodelovanju z akademijo in z upoštevanjem njenega mnenja.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Še kdo želi besedo? (Nihče več.) Potem predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o slovenski akademiji znanosti in umetnosti se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, ki naj pri pripravi osnutka upošteva načela predloga za izdajo zakona, pripombe odbora za prosveto in kulturo, zakonodajno-pravne komisije in predloge, dane na seji zbora. Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo soglasno sprejeli sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Sledi 7. točka dnevnega reda, to je obravnavanje in sklepanje o predlogu za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

Predlagatelj je izvršni svet, njegov predstavnik pa je dr. Vladimir Bračič. Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta obravna-

vala predlog za izdajo zakona in dala pismeni poročili. Želi kdo razpravljati? (Ne). Ker ne vidim nikogar, predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, pri čemer naj upošteva načela predloga za izdajo zakona, pripombe odbora za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravne komisije.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko). Je kdo proti? (Nihče). Se je kdo vzdržal? (Nihče).

Ugotavljam, da smo sprejeli sklep o predlogu za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval.

Predlagatelj je izvršni svet. Tudi tu je njegov predstavnik dr. Vladimir Bračič. Odbor za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravna komisija sta dala pismeni poročili. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če ne, predlagam naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet, ki naj pri tem upošteva načela predloga za izdajo zakona ter pripombe odbora za prosveto in kulturo in zakonodajno-pravne komisije.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo tudi sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval, sprejeli soglasno.

9. točka dnevnega reda je predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru.

Predlagatelj je izvršni svet, njegov predstavnik pa dr. Vladimir Bračič. Odbor za prosveto in kulturo je v svojem dodatnem poročilu z dne 22. 9. predlagal, da se obravnava o predlogu zakona odloži. V zvezi s tem predlogom bi bilo primerno, da predstavnik izvršnega sveta pojasni svoje stališče kot predlagatelj. Prosim, tovariš dr. Bračič ima besedo.

Dr. Vladimir Bračič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker so se ob obravnavi predloga zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru pojavile nekatere nejasnosti in nesporazumi, ki izvirajo po mojem mnenju predvsem iz nezadostne informiranosti, želim zato dati nekatera pojasnila v želji, da bi se poslanci lažje odločali.

Izvršni svet je sprejel osnutek zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru potem, ko je temeljito proučil gradivo o dveletnih razpravah o ustreznosti oziroma neustreznosti nadaljnjega šolanja »višjega dentista«, ki sta ga od leta 1960 šolali stomatološki oddelek medicinske fakultete na svoji prvi stopnji in višja stomatološka šola v Mariboru. Pri tem je ugotovil, da je večina strokovnih organov od interfakultetne konference medicinskih fakultet Jugoslavije do medicinske fakultete v Ljubljani, republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo ter republiškega zdravstvenega centra, enotna v oceni, da zaradi splošnih načel medicinske doktrine in že doseženih kadrov-

skih normativov ni več potrebno in umestno šolanje »višjega dentista«. Temu mnenju so se pozneje priključili tudi zdravstveni organi v Mariboru in tudi strokovni kolegij višje stomatološke šole.

Strokovni kadrovski kazalci torej govorijo za ukinitev šole takšne kot je danes. To dejstvo je bilo temeljno izhodišče za odločitev izvršnega sveta. Sedaj, ob predlogu zakona o prenehanju višje stomatološke šole ta argument ni bil postavljen pod vprašaj. Ko sem kot predstavnik izvršnega sveta sodeloval na sejah odborov, sem na to dejstvo opozoril celo tako, da sem uporabil izraz, »da menim, da bi vračanje razprave na problem umestnosti oziroma neumestnosti nadaljnjega šolanja ‚višjega dentista' oziroma razprave o utemejenosti in neutemeljenosti ukinitve višje stomatološke šole, takšna kot danes je, pomenilo zapravljanje dragocenega časa«. Ugotovim lahko, da v odborih ni bilo razprav o tem, ali višjo stomatološko šolo pod takimi pogoji kot je danes, ukinemo ali ne, oziroma odpravimo ali ne, temveč, da so bile dane nekatere pripombe, da bi bilo treba za lažjo presojo in odločitev poslancev predlog le podrobneje utemeljiti.

Dovolite mi, tovariši poslanci, da tej zahtevi vsaj delno ustrežemo. Ne bi se želel spuščati na področje medicinske doktrine, ker za to nisem strokovnjak, ki v poenostavljeni interpretaciji meni takole: »medicinska znanost je enotna znanost in je vsak poseg v človeško telo, torej tudi zdravljenje zob, odgovorno dejanje, ki ga naj po možnosti opravi medicinsko popolnoma šolan strokovnjak«, v našem primeru diplomirani stomatolog oziroma zdravnik specialist. Menim, da te zahteve v načelu ne moremo odklanjati, marveč jo moramo sprejeti.

Leta 1959 so takratni strokovni republiški zdravstveni organi ugotovili, da močno primanjkuje zobnih terapevtov, število zavarovancev pa stalno raste. Stomatološki oddelek medicinske fakultete je takrat dajal 5 do 12 diplomiranih stomatologov na leto. To je bilo toliko, da so s tem le nekaj presegli letni izpad in ni bilo pričakovati, da bi lahko nastopilo izboljšanje na tem področju. Zato je bil sprejet sklep o stopnjevanju študija stomatologov in sklep o ustanovitvi višje stomatološke šole v Mariboru. Zanimanje za takšno obliko skrajšanega stomatološkega študija je bilo zelo veliko in ker sta obe ustanovi imeli svoboden vpis, je bilo vpisano nadpoprečno število študentov.

Kadrovska vrzel, ki je bila izrazito močna in ki je pogojevala odločitev o ustanovitvi šole, je bila zamašena skoraj enkrat hitreje, kot je bilo prvotna predvideno. Pospešil jo je še tako imenovani presežek, ki je nastal predvsem zato, ker so se pojavile nekatere neurejene ali nekatere ne dovolj urejene razmere v tej službi in še posebej premajhna materialna sredstva za zdravstveno službo v celoti. Zato predvsem ni bilo mogoče odpirati novih delovnih mest stomatologov. Upoštevajoč načelo zveznega zakona o oblikah zobozdravstvenega varstva otrok, bi po kadrovskih normativih, ki jih je letos 16. maja sestavil republiški zdravstveni center, potrebovali naslednje število zobozdravstvenih terapevtov, in sicer: 420 za odrasle nad 18 let, 193 šolskih terapevtov in 24 ortodontov, skupno torej 637. Dne 31. 12. 1968 smo imeli v Sloveniji 599 zobnih terapevtov, torej nam jih je manjkalo 37 do tega normativnega števila. Samo na medicinski fakulteti, na njenem stomatološkem oddelku, je vpisanih v prvi letnik 64, v drugi letnik 50, v tretji letnik 30, v četrti letnik celo 112 in v peti letnik 71 študentov. Temu številu je treba prišteti še študente in nekaj absolventov višje stomatološke šole. Podatki torej zgovorno pričajo, da bo zobnih terapevtov dovolj in da je predlagana odločitev o prenehanju

višje stomatološke šole v Mariboru takšne, kot sedaj je, tudi s tega stališča utemeljena.

Dovolite, da pri tem opozorim na ugotovitev odbora za prosveto in kulturo, ki v 4. odstavku pravi, bom kar citiral: »vse pripombe, da bi bila takšna odločitev preuranjena in premalo proučena, izhajajo predvsem iz splošno znanih utemeljitev, da občani niso deležni utemeljene in zaželene zdravstvene pomoči in to kljub temu, da bo imela Slovenija do leta 1970 v Evropi optimalni standard glede števila zobozdravstvenih delavcev. Vse kaže, da tudi ta zakon opozarja na problem neučinkovite organizacije in financiranja zobozdravstvene službe in s tem v zvezi tudi na pomanjkanje dolgoročne napovedi kadrovskih potreb po zobozdravstvenih delavcih, ki morajo biti ob tej priložnosti odgovorno precizirani.« Toliko o argumentih in o utemeljenosti predloga zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru.

Po odločitvi o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru so se začele razprave o tem, kako to, nesporno ugotovljeno zelo dobro učno bazo, čim racionalneje uporabiti v bodoče. Bilo je že več razgovorov, v katerih so sodelovali predstavniki te šole, medicinske fakultete, medobčinskega zdravstvenega centra in bolnišnice v Mariboru, občinske skupščine in združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, republiškega sekretariata za zdravstvo in prosveto, predstavniki izvršnega sveta in končno tudi predstavniki republiške skuščine. Danih je bilo več pobud in predlogov, vendar za sedaj do konkretne odločitve še ni prišlo. Pri tem je šlo za iskanje predvsem v dveh smereh, ki jih tudi navaja poročilo pristojnega odbora.

Ponovno citiram: »preosnovanje obstoječih zmogljivosti šole in kadrov v zobozdravstveno ambulanto, ki bi hkrati z reorganizacijo zdravstvene službe dobila še posebne naloge na področju otroškega zobozdravstva, nadzora in podobno in 2.) vključitev obstoječih zmogljivosti šole, to je kadrov, prostorov in opreme v razširjeno učno bazo medicinske fakultete v Ljubljani za izobraževanje zdravnikov splošne medicine«.

Pri tem želim takoj povedati, da je drugo nakazano možnost rešitve, to je vključitev obstoječih zmogljivosti višje stomatološke šole v kakršnikoli obliki razširjeno učno bazo medicinske fakultete tako za šolanje stomatologov kot tudi zdravnikov splošne prakse, medicinska fakulteta doslej odločno odklanjala. Pri tem je navajala argumente, ki jih je v celoti težko zavrniti. Zato verjetno ali skoraj zagotovo v tej smeri ni moč pričakovati rešitve, temveč jo bo treba iskati v drugi smeri. Povedati želim, da smo bili ob koncipiranju zakona o vprašanju, kako najti optimalno rešitev o uporabnosti sedanje učne baze višje stomatološke šole v Mariboru, nekoliko preoptimistični. Menili smo namreč, da bomo ob obravnavi predloga že lahko nakazali zelo konkretno rešitev.

Stvari so se razvijale nekoliko drugače, vendar sem prepričan, da bodo predstavniki organov, ki so navedeni v tretjem členu predloga zakona, našli v prihodnjem obdobju ustrezno in optimalno rešitev in to prej, preden bo šola prenehala s svojim delovanjem.

V zvezi s tem želim odgovoriti še na dve stvari. Ugotavljamo, da danes kapacitete niso polno izkoriščene. To je seveda res. Res pa je, da že danes del kapacitet uporablja oziroma souporablja pedagoška akademija v Mariboru za svoj učni proces in da se vključujejo v uporabo teh tudi nekateri drugi.

Dalje, poslanec Matičič je v razpravi o osnutku zakona nakazal eno izmed možnih rešitev, in sicer tako, da bi vključili bazo v šolanje ustreznih kadrov za potrebe dežel v razvoju. Sekretariat za prosveto in kulturo je to njegovo

sugestijo proučil in ugotovil, da bi jo danes zelo težko realizirali predvsem iz naslednjih vzrokov:

1. bila bi posebnost, da bi v Jugoslaviji, kjer sicer šolamo mnogo kadrov za dežele v razvoju, šolati profil, ki si ga sicer sami za svoje potrebe ne šolamo več. To menim, je eden izmed osnovnih argumentov. To tudi ni praksa v inozemstvu, da bi šolali kadre za potrebe nekih drugih koristnikov;

2. da bi bilo treba urediti z mednarodnimi pogodbami, kar spet zahteva določen čas in napore v iskanju teh možnosti. Zato je sekretariat mnenja, da v tej smeri ne bi kazalo dalje raziskovati, ker ni po njihovem realne možnosti, da bi lahko dosegli ustrezno rešitev.

In za zaključek še nekaj besed o amandmajih. V imenu izvršnega sveta kot predlagatelja, sprejemam amandma k 2. členu, ki ga je dal odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora, in prav tako amandma k 4. členu, ki ga je dal odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora.

Po današnji obrazložitvi po našem mnenju ne kaže odlagati s sprejemanjem zakona, ker v bistvu ne bi s tem ničesar pripomogli k razreševanju stvari.

Izvršni svet in vsi ostali, ki so navedeni v zakonu, da naj sodelujejo pri razreševanju tega problema, se bodo potrudili čimprej najti rešitev, kako vključiti to materialno bazo čimbolje v nadaljnje delovanje. O tem bodo poročali vašemu zboru ob likvidaciji šole.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Na sejo zbora so bili vabljeni tudi predstavniki višje stomatološke šole v Mariboru, medicinske fakultete v Ljubljani in združenja visokošolskih zavodov v Mariboru.

Predstavniki odborov in zakonodajno-pravne komisije ter povabljeni gostje so prav tako vabljeni k razpravi.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, dr. Anton Logar.

Dr. Anton Logar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kot predstavnik univerze in medicinske fakultete sem zadolžen, da dam nekaj pojasnil k izvajanju tovariša Bračiča. Ne bom govoril o razlogih za ukinitev višje stomatološke šole v Mariboru, ker je ta že dovolj utemeljena in je pravzaprav to že rešena zadeva. Gre za drugo stvar in to je, zakaj se naj uporabljajo kapacitete oziroma učna baza in kako in kje naj se zaposlijo učitelji višje stomatološke šole.

Že marca 1967. leta je bila fakulteta naprošena, da da mnenje, zakaj naj se uporabi učna baza višje stomatološke šole in kako naj se zaposlijo njeni učitelji. Takrat smo predlagali tri variante. Prvič, naj bi stomatološka šola postala stomatološki oddelek splošne bolnišnice v Mariboru. Mariborska bolnišnica je namreč zelo velika ustanova in ima to pomanjkljivost, da nima stomatološkega oddelka. Vemo, da imajo pri nas v Jugoslaviji, na primer v Zagrebu, bolnice in ne samo medicinska fakulteta svoje stomatološke oddelke, ki jih tudi nujno potrebujejo.

Drugič, da bi lahko služila za opravljanje staža stomatologov. Staž je bil namreč že zdavnaj uzakonjen, izvajati pa se je začel pred poldrugim letom. Jasno je, da nosi vse breme staža v glavnem stomatološka klinika medcinske fakultete v Ljubljani. Prav pa bi bilo, če bi se v ta namen uporabila učna baza v Mariboru in sicer za opravljanje staža stomatologov.

Tretjič, da bi prevzeli strokovno izpopolnjevanje zobozdravstvenih kadrov iz Maribora, oziroma štajerskega dela Slovenije in tudi vzgojo specialistov.

To pa seveda pod pogojem, če bi imeli za to nalogo ustrezne specialiste kot učitelje.

To je bil predlog, ki je bil dan že 1967. leta. Predlog, ki sem ga dobil skupaj s povabilom, da se udeležim seje tega zbora, je predlog predstojnika visokošolskih zavodov, inž. Butine. Ta pravi oziroma navaja, v kakšne namene naj bi se uporabila ta učna baza in seveda njeni učitelji in sicer: inkorporira naj se v medicinsko fakulteto kot razširjena učna baza, s čimer bi seveda bil odpravljen omejen vpis na medicinsko fakulteto. Nadalje bi s tem razbremenili pedagoške delavce medicinske fakultete. Tu so mišljeni predvsem pedagoški delavci stomatološkega oddelka medicinske fakultete.

In končno bi bilo s tem omogočeno delo z majhnimi skupinami študentov. O tem smo razpravljali tudi mi in prišli do naslednjih zaključkov:

Medicinska fakulteta oziroma stomatološki oddelek medicinske fakultete ne more pristati na predloge, da bi postala mariborska stomatološka višja šola razširjena učna baza fakultete. Za to namreč ni nikakršne potrebe. Na stomatološki oddelek so bili namreč letos sprejeti vsi, ki so se prijavili za študij stomatologije. Poleg teh, ki so se prijavili za študij stomatologije, so bili sprejeti tudi tisti, ki so se prijavili alternativno. Letos je bilo namreč pri razpisu sporočeno vsakemu študentu, ki se je javil na medicinsko fakulteto, da se lahko vpiše na medicinski ali stomatološki oddelek, ali pa alternativno na enega ali drugega. In ker je bilo prijavljencev za stomatološki oddelek premalo, je bilo sprejetih 20 kandidatov; 20 pa je bilo sprejetih tudi izmed tistih, ki so se alternativno prijavili. V letniku imamo lahko 50 študentov, dobili pa smo na žalost samo 40 študentov, ker prijav več ni bilo. Jasno je torej, da ne bi pomenila za nas razširjena učna baza v Mariboru nikakršne razbremenitve.

Odgovor na drugo točko je, da za stomatologe praktično že lansko leto in letos ni več omejenega vpisa. Velja samo še za medicino, vendar se tudi tu že opaža rahlo upadanje. Letos se je namreč prijavilo za ta študij vsega skupaj 220 študentov, medtem ko smo imeli še pred dvema letoma približno 350 prijavljenih kandidatov.

Kar zadeva razbremenitev, mislim, da je ta nepotrebna, ker so letniki po številu taki, ki ustrezajo kapacitetam stomatološkega oddelka medicinske fakultete. Isto velja tudi za sugestijo, da bi bilo uspešneje delati z manjšimi skupinami študentov. To je jasno, vendar imamo sedaj v kliničnih semestrih v 1. letniku 40 študentov, drugo leto pa jih bo še komaj 30. Nekaj jih namreč odpade, ker ne opravijo vseh pogojev za vpis v nadaljnji letnik. Tako računamo, da bo v kliničnih letnikih približno 30 študentov; to pa so skupine, s katerimi se da študij izvajati individualno.

K poročilu tovariša Bračiča bi omenil še to, da je stanje, kot ga je on omenil, točno. To so skupne potrebe po normativih. Nam je 31. decembra 1968 primanjkovalo 37 terapevtov. Kakšno je bilo stanje leta 1969? V letu 1969 je do 30. septembra diplomiralo še 46 študentov. To se pravi, da smo že prekoračili tisto številko, ki je potrebna glede na normative naše zobozdravstvene službe. Poleg tega moram opozoriti, da je letos absolviralo nekaj nad sto študentov, 50 pa je še starih absolventov. Tako imamo 153 rednih absolventov. Poudarjam, da to niso izredni študenti, kajti izredni študent ne predstavlja dodatnega kadra. To so namreč tisti, ki že delajo kot dentisti in ki se še dokvalificirajo. Gre torej le za redne študente, ki predstavljajo dodaten kader za zobozdravstveno službo. Računati moramo, da bodo do konca prihodnjega leta zagotovo vsi diplomirali.

Glede vpisanih pa vam ne morem navesti številke, ker se je redni vpis šele včeraj zaključil, izredni vpis pa traja še do 15. oktobra. Predvideno število vpisanih se bo gibalo med 150 in 200 študenti v vseh petih letnikih. Delovna skupina pri sekretariatu za zdravstvo, ki je izdelala elaborat o ureditvi zobozdravstvene službe v Sloveniji, je predvidevala za naprej po 30 diplomantov na leto. Te naloge bo lahko opravljal stomatološki oddelek medicinske fakultete v Ljubljani. 30 diplomantov na leto bo več kot dovolj. Vse, kar bi bilo več, bi vzgajali za tujino. Že sedaj nam je žal odšlo nekaj nezaposlenih v tujino. Bojim se, da jih bomo težko dobili nazaj.

Zanimivo je tudi razmerje med zdravniki in zobozdravniki. To razmerje znaša 3 : 1. Slovenija je imela ob koncu 1968. leta 1889 zdravnikov. V tem številu so zajeti splošni zdravniki, specialisti in zdravniki v bolnicah. Zobozdravstvenih terapevtov je tedaj imela Slovenija 559, to se pravi, razmerje je bilo 3,5 : 1. To razmerje mora ostati, kajti Slovenija stremi za tem, da bo imela 3000 zdravnikov, se pravi enega približno na 600 prebivalcev, in 1000 stomatologov. To število mora biti sinhronizirano med obema profiloma. Tako bi moral biti dejansko napravljen tudi plan za zdravstvene in zobozdravstvene kadrovske normative.

Predsednik Lojzka Stropnik: Tovariš Matičič, prosim.

Cene Matičič: Tovarišica predsedujoča, tovarišice in tovariši poslanci. Govorim kot predstavnik odbora za prosveto in kulturo in se bom spričo dejstev, da so problemi okoli tega zakona dokaj znani in v obeh poročilih našega odbora tudi nedvomno obrazloženi, dotaknil le naslednjih momentov:

1. ker je zakon o zdravstvu odpravil profil »višjega dentista«, nadaljnjega obstoja te šole ni moč zagovarjati;

2. ostaja slej ko prej odprto vprašanje o najbolj smotrni nadaljnji uporabi učne baze, katere koristna površina znaša 2500 m^2, njena vrednost pa presega milijardo starih din;

3. odbor ugotavlja, da niti izvršni svet niti za zdravstvo in šolstvo pristojni organi niso zavzeli stališča do sugestij, ki so bile predložene, niti niso dali nobenih predlogov, ki naj bi vsaj v obrisih nakazali najbolj ekonomično uporabo osnovnih sredstev, ki kot že rečeno, presegajo milijardo starih dinarjev;

4. slabe dosedanje izkušnje nas navajajo na misel, da obstajajo nevarnosti demontaže in večjega ali manjšega razvrednotenja vsega, kar sta družba in delovna skupnost šole zgradili od ustanovitve šole dalje;

5. dejstvo, da o nadaljnji usodi teh kapacitet ni niti v načelu še nič sprejetega, nas potrjuje v bojazni, da bodo šle pomembne kapacitete te šole po zlu;

6. samo iz teh obstoječih, na žalost večkrat realiziranih bojazni, predlagamo temu visokemu domu, da odloži obravnavo predloga za čas, dokler ne bo izvršni svet predlagal rešitve, ki naj bi zagotavljala, podčrtujem zagotavljala, čimbolj ekonomično izkoriščanje opreme in prostorov.

Naj zaključim: prav dejstvu, da je bilo rojstvo te šole sprejeto preuranjeno in po vsej verjetnosti ne dovolj premišljeno, se moramo zahvaliti, da ta visoka hiša v nepopolnem deceniju sprejema zakon o začetku in o koncu te šole. To nedvomno ni resno. In prav zaradi tega, ker ne želimo, da bi kasnejši ali še sedanji sklic ponovno obravnaval to nelogično ukrepanje našega doma, se

zavzemamo za to, da sprejmemo zakon tedaj, ko bomo jasno videli, kaj je in kaj bo s temi kapacitetami. Ne smemo si namreč dovoliti, da bi se problem odgovornosti, ki sloni predvsem na ravni strokovnih upravnih in izvršilnih organov, neupravičeno prenesel samo v to visoko hišo. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Želi predstavnik izvršnega sveta še besedo? (Ne.) Še kdo drug, prosim? Prosim, tovariš Janko Kuster.

Janko Kuster: Spoštovane tovarišice, spoštovani tovariši poslanci! Dovolite mi, da posredujem nekaj misli v imenu združenja mariborskih visokošolskih zavodov.

Združenje visokošolskih zavodov je že v dosedaj znanih materialih, ki jih je prispevalo ob obravnavi tako osnutka kot predloga zakona, zavzelo svoje stališče. Podpira amandma odbora za prosveto in kulturo vašega zbora, ki se zavzema za to, da se v okviru 3. člena zakona o prenehanju višje stomatološke šole jasno določi, čemu bodo služile učne in kadrovske zmogljivosti te šole.

V tem smislu je bil dan na seji odbora, ki je bila v Mariboru hkrati z ogledom šole, tudi predlog v alternaciji, ali se naj ta šola priključi učni bazi medicinske fakultete, ali pa naj ostanejo njene kapacitete na razpolago šolstvu. V tem smislu tudi soglašam s poročevalcem izvršnega sveta. Rad bi opozoril na nelogičnost, na katero predstavnik izvršnega sveta ni odgovoril. Dodatno poročilo k predlogu zakona o prenehanju višje stomatološke šole namreč vsebuje odprto vprašanje k 2. in 4. členu predloga zakona in sicer, kje bodo opravljali izpite in kdo je pooblaščen podeljevati diplome študentom. 2. odstavek namreč pravi, da mora šola omogočiti opravljanje predizpitnih praktikumov do 31. januarja 1971 in izpitnih kolokvijev po sedanjem učnem načrtu. 4. člen predloga zakona pravi: »Likvidacija šole se opravi po stanju 30. septembra.« Čim šola kot pravna oseba preneha delovati 30. septembra, se vprašujem, kako se bodo izvajali praktični izpiti, ki vežejo 35 delavcev, se pravi asistentk, tehnikov in drugega kadra, ki mora omogočiti študentom opravljanje teh praktikumov. Glede na to sta v drugem odstavku 2. člena zakonskega predloga in v 4. členu precej očitni nasprotji, ki ju je videl že odbor.

Torej je nerešeno vprašanje, kje bodo izpiti in kdo je za to pooblaščen. Jasno je, da podeljevanje diplom, glede na določila zakona o visokem šolstvu, ne moremo pustiti likvidacijski komisiji, saj gre za izdajanje javnih listin, ki jih lahko izdaja le pedagoški strokovni organ.

Predsednik Miran Goslar: Kdo že želi besedo? Prosim, tovariš dr. Sterger, vimenu višje stomatološke šole.

Dr. Aleksander Sterger: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V imenu delovne skupnosti višje stomatološke šole želim le kratko dopolniti današnjo razpravo. Poudariti želim, da se je delovna skupnost višje stomatološke šole po pričetku razprave o umestnosti šolanja zobozdravstvenega terapevka na nivoju višje stopnje potrudila, tako da danes sodobno opremljena učna baza predstavlja tudi strokovno zdravstveno institucijo na območju severovzhodne Slovenije. Zato delovna skupnost višje stomatološke šole lahko samo pritrjuje mnenju odbora tega visokega zbora, da je nujno potrebno smotrno vključiti sedanje zmogljivosti, posebej še zmogljivosti kliničnega oddelka v nadaljnje delo, kot zdravstvena institucija, da ne bi bila vsa družbena sredstva,

napori družbe, posameznikov in delovnega kolektiva razvrednotena in v tako kratkem času nekoristno zapravljena.

Samo še kratko pripombo glede iniciative združenja visokošolskih zavodov v Mariboru o vključitvi obstoječe učne baze v razširjeno učno bazo medicinske fakultete v Ljubljani. Pri tem je bilo nedvoumno predlagano, da se vključi predklinični del učne baze, ki obsega zmogljivosti za študij stomatologije s študijem splošne medicine v prvih dveh letnikih.

In končno, v imenu skupnosti študentov, bodočih absolventov zadnje generacije na višji stomatološki šoli, postavljam v njihovem imenu vprašanje, kako zagotoviti s polno odgovornostjo tem študentom, da bodo pod pogoji, pod katerimi so se vpisali in ki jim jih zagotavlja zakon o visokem šolstvu, lahko tudi v okviru predlaganih rokov redno in uspešno končali svoj študij na tej instituciji. Na to je že opozoril predstavnik združenja. Opozoriti moram, da tovrstne šole v Jugoslaviji ni in da tudi medicinska fakulteta in njen stomatološki oddelek, ki je prešel pred leti na nestopnjevan študij, te možnosti nima.

Mislim, da je to pomembno vprašanje. Naj bodo morali vsi, ki predlagajo ta zakon, precizno odgovoriti tej zadnji generaciji. Le-ta je v tem času še posebno zaskrbljena in bo jutri terjala od nas, od delavcev šole, natančen odgovor.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Prosim tovarišica Kočarjeva.

Magda Kočar: Tovarišice in tovariši poslanci! Če beremo poročilo odbora za prosveto in kulturo, je v njem nedvoumno navedeno, da sedanje kapacitete šole niso izkoriščene, da uprava šole v dogovoru z izobraževalno skupnostjo že dve leti ne vpisuje novincev in vzgaja samo še študente 3. letnika. To se pravi, da bi šola na podlagi tega dogovora prenehala z delom ob koncu letošnjega šolskega leta. Nadalje je v poročilu tega odbora dan predlog, za kaj naj se uporabi šola in njene zmogljivosti. Da naj bi šola več ne obstajala, je navedeno tudi v poročilu izvršnega sveta. Z dogovorom predsednika socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije je bilo ugotovljeno, da je predlog medicinske fakultete za ukinitev stopenjskega študija stomatologije utemeljen, ker so odpadli kadrovski pogoji, ki so pred leti narekovali njegovo uvedbo. Ker ni več dveh profilov terapevtov, tudi ni potrebna višja stomatološka šola. Ta v študijskem letu 1967 in 1968 ne vpisuje več v prvi letnik, vendar naj se študentom omogoči, da končajo študij pod danimi pogoji. Vse to me navaja na misel, da bi bilo lahko, če šola že dve leti ne vpisuje več študentov in je letos zadnja generacija, po vsej verjetnosti že vse dogovorjeno in določeno, v kakšne namene in kako naj se uporabijo prostori in oprema šole. Menim, če danes zakon sprejmemo, da je v njegovem 3. členu dovolj jasno navedeno, da odloča o uporabi poslopja in drugega inventarja šole izvršni svet Skupščine SR Slovenije v soglasju s skupščino občine Maribor in združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru. Če pa bomo odlašali s sprejemom zakona, bomo po vsej verjetnosti dali možnost, da se ta vprašanja spet odložijo. Mislim, da s 3. členom zavezujemo izvršni svet, da mora ta vprašanja v doglednem času rešiti.

Menim tudi, da dajemo z amandmajem, ki ga je sprejel tudi predstavnik izvršnega sveta, in ki zadeva rok dokončanja in opravljanja izpitov, dovolj možnosti študentom te šole, da lahko na svoji matični šoli izpite še opravijo. Če bi torej zakona ne sprejeli, bi s tem samo zavlačevali dejansko likvidacijo

te šole, če smo se zanjo že odločili in če vsi indikatorji kažejo, da ta šola ni več potrebna glede na odpravljen profil takega zobozdravstvenega delavca.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Tovariš Florjančič ima besedo.

Jože Florjančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede na argumentacijo tovarišice Magde Kočarjeve menim, da je najbrž stvar prav obratna. Predlagatelj zakona sicer vztraja na tem, da se zakon sprejme na današnjem zasedanju, kolikor pa sprejem odložimo, bo moral na prihodnji seji povedati, kaj bo s temi prostori in kapacitetami. Opozoril bi, da smo ne vem koliko časa na eni od zadnjih sej republiškega zbora razpravljali o intervencijskih sredstvih za kmetijstvo v višini milijarde starih dinarjev in se dogovarjali, kako bi to pametno izkoristili. Tu gre tudi za milijardo S din sredstev, za katera mislim, da mora biti tudi skupščina kot taka močno zainteresirana za to, za katere namene se bodo ta sredstva uporabila.

Mislim, da bi bilo prav, če bi se vsaj odgovorni dejavniki in znanstveni delavci do naslednjega zasedanja ali v roku enega meseca o tem resnično dogovorili, upoštevajoč znanstvene in ne osebne poglede o koristnosti izkoriščanja ali dislokacije obstoječih zmogljivosti pri šolanju medicinskega kadra. Pri tem naj bi upoštevali vedno tako poudarjene interese vsega slovenskega naroda na vseh področjih. Včasih človek res ne razume, kako ne dajo najbolj odgovorni ali najbolj usposobljeni ljudje pri takih odločitvah zadostne argumentacije za svoje odločitve. Mislim, da tudi predstavnik medicinske fakultete o predlogih, ki jih je dal tukaj, ni povedal, zakaj se ti predlogi niso realizirali. Zato mislim, da bi bilo prav, da bi podprli predlog odbora za prosveto in kulturo. S tem praktično ne podaljšujemo življenja šoli, ki že dve leti ne vpisuje več. Predlagatelja zakona pa bi prisilili, da tudi pove, kaj bomo storili z materialnimi sredstvi.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišica Kastrinova ima besedo.

Vida Kastrin: Odbor, ki je dal amandma k temu zakonu, je sicer k 2. členu predlagal podaljšanje roka za opravljanje izpitov. Pravzaprav je pomanjkljivo samo to, da ni pravno formulirano, kdo bo izdal spričevala tem absolventom, ki bodo po likvidaciji šole imeli še eno leto pravico opravljati izpite. Šola bo likvidirana 30. septembra 1970, študenti pa imajo možnost diplomirati 30. septembra 1971. To pravno ni urejeno in zato bi to moral predvidevati tudi zakon.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Bračič, morda bi bilo, zlasti v zvezi s 3. členom, primerno, da izvršni svet prevzame določeno obveznost glede tega roka. Treba je priti do realne odločitve in se zavezati, da izvršni svet poroča skupščini o rešitvi tega pomembnega vprašanja.

Dr. Vladimir Bračič: Tovarišice in tovariši! Nedvomno so nekatere misli tovariša poslanca Matičiča o tem, da smo v neprijetnem položaju, ko moramo v tako kratkem času odločati o ustanovitvi in ukinitvi nekega visokošolskega zavoda, zelo tehtne. Menim pa, da sem v svojem pojasnilu že obrazložil, kje so bili za to osnovni motivi. Ustanovitev je namreč narekovala potreba po

kadrih, sedanji predlog pa dejstvo, da se je kadrovska vrzel, ki smo jo imeli, izpopolnila skoraj enkrat hitreje, kot je bila prognoza. Šola namreč ni vpisovala 30 in 40 študentov, marveč na leto 60 in tudi nad 100, ker jih sicer sedaj v 4. letniku ne bi bilo 112. V svojem poročilu sem tudi skušal prikazati, koliko je bilo doslej storjeno, ne da bi navajal vse možne predloge in sugestije. Tega je bilo precej, res pa je, da smo kljub temu pred dejstvom, da jasnega in odločnega dokončnega odgovora na vsa zastavljena vprašanja nimamo.

Vprašanja, ki se navezujejo na določila 2., 3. in 4. člena, govorijo o tem, kakšne pravice dajemo s tem zakonom študentom, da bodo lahko zaključili šolanje na tej šoli in po takem programu, na podlagi katerega so se vpisali in začeli študij.

Po mnenju pravne službe in po izkušnjah, ki je bila uporabljena tudi pri prenehanju višje gospodinjske šole v Grobljah, je likvidacijska komisija — v njo so vključeni seveda tudi predstavniki šole in člani učnega kolektiva — pooblaščena, da v tem okviru skrbi za to, da se določila prejšnjih členov izvedejo, hkrati dajejo ta zakonska določila študentom možnost, da te pravice lahko realizirajo.

Kar zadeva likvidacijo, je ta zadeva mišljena in pravno izražena tako, da s tem dnem preneha redna dejavnost šole in se začne likvidacijski postopek. Ni pa rečeno, kdaj se bo ta postopek končal. Končal se bo lahko takrat, ko bo po 2. členu zagotovljena možnost, da študentje opravijo še zadnje izpite. S tistim dnem bo lahko tudi nastopil zaključek likvidacije. Tako menimo, da je zagotovljena pravna varnost študentov, hkrati pa seveda tudi normalen postopek likvidacije višje stomatološke šole kot rednega učnovzgojnega zavoda.

Kar zadeva amandmaje, predvsem tudi amandma združenja iz Maribora, meni izvršni svet, da ne kaže z nobenimi podrobnejšimi določili v zakonu obvezovati izvršnega sveta, skupščine Maribor in združenja visokošolskih zavodov, ki so po 3. členu zadolženi, da odločijo o uporabi poslopja in opreme. Rešitev tega vprašanja je prepuščena njim in čim manj jih bomo z zakonom obvezovali, toliko boljšo in stvarnejšo rešitev lahko pričakujemo! Tovariši iz Maribora prav gotovo nimajo osnove za bojazen, da ne bi imeli možnosti izraziti svoje volje in želje. V komisiji bosta namreč poleg predstavnikov izvršnega sveta tudi predstavnik skupščine občine Maribor in združenja visokošolskih zavodov v Mariboru.

Kar zadeva vprašanje tovariša predsednika, ali se lahko izvršni svet obveže za nek rok, v katerem bi lahko dal tak odgovor, menim, da bi stvari koristili, če tak rok ne bi bil krajši od treh mesecev.

Predsednik Miran Goslar: No, saj to je kratek rok.

Dr. Vladimir Bračič: Potrudili se bomo iskati rešitev in jo tudi posredovali temu zboru.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa. Še kdo želi? Tovariš Matičič ima besedo.

Cene Matičič: Tovariš predsednik! Nastopa nova situacija, ker je predstavnik izvršnega sveta predlagal določen rok 3 mesecev. Se pravi, mi smo še vedno v prvi fazi ali sprejmemo zakon, ali pa se strinjamo s predlogom našega zbora, da se zakon odloži. Ker menim, da je s tem, ko je dal predstavnik

izvršnega sveta na iniciativo našega predsednika določen predlog glede tega roka, bi prosil tovariša predsednika, če dovoli, da se člani odbora za prosveto kulturo lahko odstranijo s seje z namenom, da se o tem predlogu posvetujejo.

Predsednik Miran Goslar: Dobro. Hitro to opravite v avli. Odrejam pet minut odmora, ker menim, da je to dovolj za razjasnitev tega vprašanja.

(Seja je bila prekinjena ob 14.50 in se je nadaljevala ob 15. uri.)

Predsednik Miran Goslar: Kdo je poročevalec odbora? Tovariš Matičič, prosim.

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Zelo mi je žal, da zavlačujemo sejo, vendar menim, da bi bilo treba to stvar vendarle ponovno prediskutirati in ugotoviti mnenje članov odbora za kulturo in prosveto. Sedaj sta namreč dve stvari, ki sta sporni. Prva je, ali odbor umakne svoj predlog, da se sprejem zakona odloži, dokler izvršni svet ne najde ustrezne rešitve, in drugo vprašanje, kdo bo študentom tega letnika lahko izdal tudi spričevala.

Mislim, da tudi ta drugi problem ni rešen v 2. členu. Tovarišica Kastrinova ga je dokaj jasno osvetlila in mislim, da je zakon tudi v tem členu pomanjkljiv. Kakšna naj bi bila študija o tem členu, ne vem. Odbor je mnenja, da ne odstopa od svojega predloga, pač pa predlaga, da se zakon obravnava v obdobju, ki ne more biti daljši od treh mesecev od današnjega dne dalje.

V tem času bo izvršni svet — tako kot je obljubil — našel solucijo o pravilnem koriščenju kapacitet te šole v Mariboru. Prav tako pa še ni rešeno vprašanje, kdo naj izdaja spričevala tem študentom. Tovrstne šole v Jugoslaviji namreč ni več. Ljubljanska fakulteta nima dveh stopenj in kdo je potem tisti, ki naj ta spričevala izda. Ali morda komisija za likvidacijo?

Predsednik Miran Goslar: Tovariši, da ne bo kdo očital nekorektnosti, dajem ta predlog odbora na glasovanje, v bistvu imamo sedaj dva predloga odbora za kulturo in prosveto, in sicer, da stvar odložimo za 3 mesece in drugi predlog, da ta zakon sprejmemo in da hkrati zadolžimo dejavnike, navedene v 3. členu, da po treh mesecih poročajo o usodi teh prostorov. Glede na to, da je tovariš Bračič postavil rok treh mesecev kot možen rok za ustrezen odgovor. Se strinjate, da o tej dilemi glasujemo? Kdor je za predlog, da to stvar obravnavamo šele v roku treh mesecev, naj, prosim, dvigne roko. (20 poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (29 poslancev.)

Predlog ni dobil potrebne večine, torej nadaljujemo z razpravo o predlogu zakona. Morda ima tovariš Bračič še kakšne ugovore v zvezi z diskusijo? Prosim, tovariš Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: Na vprašanje, kdo bo izdajal spričevala in potrdila, je bilo zamišljeno, in taka je bila tudi praksa pri višji gospodinjski šoli, da izda likvidacijska komisija, v katere okviru dela posebna študijska komisija, sestavljena iz pedagoških delavcev šole, takšno spričevalo kot veljavno. Hkrati bo likvidacijska komisija zagotovila določeno število teamov in stomatoloških stolov, na katerih bodo kandidati lahko opravili praktični del izpita.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Prosim, dr. Logar.

Dr. Anton Logar: Glede diplome bi pripomnil, da diploma za prestop na študij na fakulteti sploh ni potrebna, marveč zadoščajo opravljeni izpiti, ki so predpisani. Fakulteta je marveč to ugotovila v dveh variantah. Za tiste, ki so diplomirali že prejšnja leta, da prinesejo le diplome in se s tem lahko vpišejo v 4. letnik fakultete. Tisti pa, ki še študirajo, morajo napraviti izpite. ki so točno določeni. Vse to je razvidno iz dokumentacije.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne.) Če ne, potem glasujemo najprej o amandmajih, ki so v dodatnem poročilu odbora za prosveto in kulturo. Predlagam, da glasujemo skupaj glede na to, da je predstavnik izvršnega sveta izjavil, da se s temi amandmaji strinja.

Kdor je za te amandmaje, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (1 poslanec.) Amandmaji so sprejeti.

Glasujemo zdaj o predlogu zakona v celoti. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca.) Se je kdo vzdržal? (10 poslancev.)

Zakon je z večino glasov sprejet.

Glasujemo še o delovnem sklepu in sicer, da izvršni svet skupaj z občinsko skupščino Maribor in z združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru, ki so po 3. členu zakona zadolženi, da odločajo o uporabi poslopja in inventarja ter drugega premoženja šole, v roku 3 mesecev poročajo o rezultatu te odločitve. Kdor je za ta delovni sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na obravnavo in sklepanje o predlogu odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja, danes pa še naknaden amandma, ki ga smatramo kot sestavni del predloga komisije za volitve in imenovanja. Predstavnik komisije je tovariš Marjan Orožen. Želi tovariš Orožen predlog morda še ustno obrazložiti? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Prosim, da glasujemo o predlogu odloka. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca.)

Ugotavljam, da je predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje sprejet z amandmajem komisije za volitve in imenovanja.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

Tu imamo nekaj predlogov, in sicer:

a) predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici.

Predlog je dala komisija za volitve in imenovanja. Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Prehajamo torej na glasovanje tega odloka. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Odlok je torej soglasno sprejet.

Sledi predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo.

Tudi to je predlog komisije za volitve in imenovanja. V zvezi s tem ste prejeli danes pozitivno mnenje izvršnega sveta. Kdo želi razpravljati? (Nihče.) Prehajamo na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo je sprejet. Ugotavljam, da smo tako razrešili tovariša Svetka Kobala in Rudolfa Hribernika in imenovali tovariša Silva Gorenca in Andreja Levičnika za člane sveta, Franca Hočevarja pa za tajnika sveta za narodno obrambo.

Sledi predlog odloka o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem.

Izvršni svet je poslal k predlogu odloka pismeno mnenje, s katerim sporoča, da se strinja. Prav tako imam tudi mnenje, ki mi ga je poslal predsednik gospodarskega zbora, v katerem sporoča, da je gospodarski zbor na podlagi 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije na današnji seji razpravljal o predlogu odloka komisije za volitve in imenovanja. S predlaganim imenovanjem Borisa Mikoša za republiškega sekretarja za urbanizem se zbor strinja.

Pri tem pa je treba popraviti obrazložitev predloga odloka, v kateri ni rečeno, da je tovariš Boris Mikoš med tem diplomiral na gradbeni fakulteti. To se pravi, da ni več absolvent gradbene fakultete, marveč diplomirani gradbeni inženir.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Ker nihče, prehajamo na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je odlok o imenovanju tovariša Borisa Mikoša za republiškega sekretarja za urbanizem soglasno sprejet.

S tem je dnevni red današnje seje izčrpan in zaključujem sejo.

(Seja je bila zaključena ob 15.10.)

6. seja

(19. in 20. novembra 1969)

Predsedovala: Miran Goslar,
predsednik republiškega zbora, in

Lojza Stropnik,
podpredsednik republiškega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 6. sejo republiškega zbora, ki sem jo sklical na podlagi 168. člena ustave SR Slovenije in 57. člena poslovnika republiškega zbora.

Svojo odsotnost sta opravičila poslanca Igor Janhar in Jože Florjančič.

V smislu 312. člena poslovnika vas obveščam, da je bil v enakem besedilu sprejet v republiškem in prosvetno-kulturnem zboru predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru.

Pred prehodom na določitev dnevnega reda vam predlagam, da k osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike in politike zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 poslušamo uvodni ekspoze izvršnega sveta, ki ga bo dal predsednik izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič na skupni seji z enotnim zborom.

Glede na to vam predlagam še spremembo vrstnega reda posameznih točk dnevnega reda, in sicer tako, da poslanska vprašanja premaknemo za 3. točko, to je za osnutek resolucije. Tako bomo brez čakanja po odobritvi zapisnika lahko takoj prešli na skupno sejo z enotnim zborom. Dnevni red bi torej izgledal takole:

1. odobritev zapisnika 5. seje republiškega zbora,
2. osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970;
3. poslanska vprašanja;
4. predlog zakona o rudarstvu;
5. osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970;
6. predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma;

7. predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica;

8. predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banja Luki;

9. predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev;

10. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno;

11. predlog zakona o označevanju vina;

12. sklep in priporočilo za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v Sloveniji;

13. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih;

14. osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb;

15. osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva;

16. osnutek zakona o tržni inšpekciji;

17. osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij;

18. predlog zakona o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanjih v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu;

19. predlog odloka o spremembah odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani;

20. predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru;

21. volitve in imenovanja.

Kot vidite, je dnevni red zelo dolg. Ali se strinjate s tako predlaganim dnevnim redom in predlogom za skupno sejo? (Poslanci se strinjajo.) Kot vidim, se strinjate. Dnevni red je torej sprejet.

Iz vabila ste videli, da je možno, da bo seja trajala dva dni, seveda je odvisno to od diskusije, od poteka današnjega dne, od racionalnega pristopa k razpravi in tako naprej. Mislim, da se bomo v teku dneva lahko sporazumeli, kako naj časovno ta seja poteka. Prosim vas pa, da računate vendarle z racionalnim pristopom k diskusijam, kar seveda ne pomeni, da bi koga omejevali v času kot tudi v tem, ali se odloči za diskusijo ali ne.

Preden preidemo na obravnavo posameznih točk dnevnega reda, vas še obveščam, da so bili k vsem točkam dnevnega reda vabljeni: predstavniki Zveze sindikatov Jugoslavije, republiškega sveta za Slovenijo, gospodarske zbornice SR Slovenije, centralnega komiteja Zveze mladine Slovenije in Združenja poslovnih bank Ljubljana, k posameznim točkam pa še drugi, o čemer bom pri posameznih točkah povedal.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je odobritev zapisnika 5. seje republiškega zbora.

Poslance obveščam, da je pri prepisovanju zapisnika prišlo do tehnične napake, in sicer glede navedbe datuma seje v naslovu zapisnika. Potrebno je namreč spremeniti datum seje iz 16. 7. 1969 na 1. 10. 1969.

Ali so še kakšne pripombe k zapisniku? (Ne.) Kot vidim, ni nobenih drugih pripomb. To pomeni, da je zapisnik 5. seje republiškega zbora lahko odobren. S tem prekinjam sejo in vas vabim, da odidete v veliko dvorano, kjer bomo imeli skupno sejo z enotnim zborom.

(Seja je bila prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala ob 10.10.)

Predsednik Miran Goslar: Nadaljujemo z 2. točko dnevnega reda, to je z osnutkom resolucije.

Poleg gradiva, ki vam je bilo poslano že ob prvem sklicu, ste bili naknadno seznanjeni s stališči in pripombami, ki so jih poslali: republiški svet Zveze sindikatov SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije, republiška skupnost otroškega varstva in skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje. Celotno gradivo so obravnavali: odbor za družbenoekonomske odnose, odbor za socialno politiko in zdravstvo, odbor za proizvodnjo in blagovni promet, odbor za prosveto in kulturo in odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo.

Ti odbori so dali svoja stališča matičnemu odboru, to je odboru za finance in proračun. Odbor za finance in proračun je osnutek resolucije z ostalimi gradivi in stališči odborov obravnaval na seji dne 6. novembra, dne 18. 11. 1969 pa je odbor obravnaval tudi mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na 1. zasedanju v Skupščini SR Slovenije, k osnutku resolucije.

Poročilo s prve seje odbora za finance in proračun ste prejeli s sklicem, dodatno poročilo s seje, ki je bila včeraj, pa ste prejeli danes na klop. Prav tako ste danes prejeli tudi stališča predsedstva in izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije in mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na prvem zasedanju. Osnutek resolucije je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo.

Kot je razvidno iz teh dokumentov, pa tudi iz časopisnih, radijskih in televizijskih vesti itd., je osnutek resolucije doživel velik odmev v javni razpravi, ki je šla zelo v širino in spodbudila veliko zanimanje, tako da predstavlja današnja razprava samo nadaljevanje in dopolnitev te že zelo bogate razprave.

Izvršni svet je kot svoje predstavnike k tej točki določil dr. Franceta Hočevarja, Zoro Tomič, Franca Razdevška, Jožka Štruklja in Milovana Zidarja.

Potem pa so tu še predstavniki republiških upravnih organov: Jože Novinšek, Ivo Klemenčič in Dragica Dekleva.

Na sejo zbora so bili vabljeni: predstavnik Zveze sindikatov Slovenije-republiškega sveta za Slovenijo, predstavnik gospodarske zbornice, predstavnik CK Zveze mladine, predstavnik združenja poslovnih bank, predstavnik zasedanja delegatov občin, predstavnik republiške skupnosti otroškega varstva, predstavnik izobraževalne skupnosti SR Slovenije in predstavnik republiške skupnosti socialnega zavarovanja.

Vsi ti so tudi vabljeni k razpravi, če se je želijo udeležiti. Doslej sta se prijavila dva razpravljalca, verjetno pa bo še kaj prijavljenih in prosim, da se prijavljate pismeno.

Dr. Vojan Rus: Spoštovane tovarišice in tovariši poslanci! Nikakor nimam pretenzije, da bi govoril o vseh aspektih dosedanje in prihodnje eko-

nomske politike, ampak samo o nekaterih vidikih, za katere se mi zdi, da so bili v dosedanjih razpravah nezadostno poudarjeni. Zdi se mi, da je možno, da ekonomska politika v naslednjem letu ne bo prinesla zaostrenih družbenih spopadov in to prvič zaradi domače in svetovne konjunkture, ki nam je skupni lonec precej napolnila, in drugič, če se bo uresničila uravnotežena politika do vseh področij družbene reprodukcije, predlagana s strani izvršnega sveta.

Ker pa ni nujno, da se bo konjunktura nadaljevala tako kot dosedaj, se bodo morda nekateri problemi zaostrili. Zdi se mi, da je nujno iskati večjo jasnost glede bodoče daljnoročne politike in da je nujno v naslednjem letu pripravljati stabilne družbenoekonomske in sistemske temelje za dolgoročno in srednjeročno planiranje.

V razpravi se bom dotaknil samo nekaterih razlik glede ocen dosedanjega ekonomskega razvoja in razlik, ki so možne glede predvidevanj in nalog.

Zdi se mi, da ni dovolj reči, da so naše osnovne sedanje slabosti samo nestabilnost tržišča, finančnih gibanj in plačilne bilance, kot je zapisano na prvi strani osnutka resolucije. Vse te slabosti obstojijo, obstoje pa tudi druge strukturalne družbene slabosti, ki jih moramo zlasti v 1970. letu popraviti, ker se v tem letu nekako izplačujejo stari štiriletni računi, in ker se postavljajo temelji za naprej.

Prva slabost in prva naloga, ki jo po mojem mišljenju lahko izvlečemo iz lanskoletnih izkušenj in tudi iz predloženih materialov, bi bila naslednja. Mislim, da smo še vedno preveč potrošniška družba v smislu neobrzdane rasti osebnih dohodkov in osebne potrošnje. In kot nalogo iz tega bi izvlekel, da se moramo v celoti bistveno bolj pripraviti za to, da bomo bolj akumulativna in proizvodna družba. Če pogledamo materiale zavoda za planiranje, vidimo, da je predviden od leta 1969 do leta 1970 celo določen porast osebne potrošnje, medtem ko imamo predvideno zelo majhno povečanje družbenih investicij v osnovna sredstva. Imamo pa celo predvideno zmajšanje vlaganj v obratna sredstva. Omenil bi samo še to, da verjetno ne bi smeli ostati samo pri tem, da obdržimo sedanjo višino akumulacije, o čemer je govoril predsednik, temveč bi se morali truditi, da jo zvečamo. Pri tem bi morali računati v akumulacijo, za razliko od zahodnih metodologij ne samo fiksna in obratna sredstva, ampak tudi dodatno delovno silo. Tako v to akumulacijo kot gonilni propeler našega razvoja štejemo tudi dodatno izobrazbo in podobno.

Naslednja slabost in naloga, ki mislim, da nista dovolj poudarjeni, je nujnost določene prerazdelitve med posameznimi družbenoekonomskimi sloji. Zdi se mi, da v naši celotni politiki doslej skoraj nismo zasledovali, v kakšni meri so pri ustvarjanju naše akumulacije obremenjeni posamezni sloji, ne glede na katerem področju družbenega dela so. Na primer v kakšni meri so obremenjeni tisti, ki imajo dohodek do 60 000 din, tisti, ki imajo dohodek do 100 000 din in tako naprej. Mislim, da je upravičena teza, ki pa se je skoraj sramežljivo izgubila v resoluciji, da je nujno v naslednjem letu doseči, da bodo več prispevali tisti, ki imajo večje dohodke. Tudi davčni sistem je potrebno, zlasti v naslednjem letu, prilagoditi tem načelom in s tem omogočiti socialno-razredno prerazdelitev.

Mislim, da so v tem pogledu nekateri koraki, ki jih izvršni svet predvideva, upravičeni. So pa nekatera vprašanja še odprta, na primer, ali je najboljša metoda zmanjševati prispevne stopnje na osebne dohodke in povečevati prispevne stopnje na dobiček. Vprašanje je namreč, kako nam bo metodološko uspelo, da to razčlenimo in ali nam bo to tudi operativno uspelo.

Če ne bomo vse temeljito pretresli in reformirali davčnega sistema v tem smislu, da bo vzgojno vplival na večjo akumulacijo in na večjo proizvodnjo ter na uspešnejšo prerazdelitev, mislim, da bomo napravili napako, ki nas bo spremljala še v našem srednjeročnem in dolgoročnem planu.

Iz gradiva, ki smo ga dobili, nimamo niti približnega pregleda, kako so posamezni sloji obremenjeni z davki, razvidno pa je, da se v komunalno-regionalnih nivojih pojavljajo možnosti znatnih socialnih razlik.

V materialih, ki smo jih dobili, imamo podatke, da imamo zelo različne davke od stavb. Najbolj bogate občine, tam, kjer resnično obstaja možnost zajemanja rente, recimo v letoviških krajih, ne razpisujejo davka, v nekaterih manjših občinah pa imamo zelo visoke davke. S tem lahko nastajajo seveda velike socialne razlike. Nimamo tudi nobenega pregleda o tem, koliko razne parazitske oziroma neproizvodne potrošnje se skriva v skladih skupne porabe. To priznavajo sami materiali.

Nimamo tudi nobenega točnega pregleda, kakšen je delež prometnega davka, kakšno obremenitev imamo na tako imenovane luksuzne proizvode ter kakšen je delež davka na tiste predmete osebne potrošnje, ki so nujni za reprodukcijo delovne sile.

Naslednja stvar, ki mislim, da še ni dovolj razčiščena, je teza o neproizvodni potrošnji. Človek se mora skoraj čuditi, kako je lahko prišlo do tako poenostavljene teze o neproizvodni potrošnji, ki se izenačuje s splošno porabo. Nimam nič proti terminu splošne porabe, rad pa bi odgovor na vprašanje, ali so visoki osebni dohodki trošeni za luksuzne predmete proizvodna potrošnja, to pa, kar trošimo za izobraževanje, pa neproizvodna potrošnja, kot je označeno v dokumentih. Ob tem pa se pojavlja po mojem še zelo neprecizen termin obremenitev gospodarstva. Ne bi imel nič proti temu, če bi se govorilo o obremenitvi proizvodnih organizacij. To je povsem opravičeno govoriti, ker ta problem res obstoji. Obremenitev gospodarstva pa je umetna megla, pesek v oči, in ne razkriva osnovna politična razmerja. Dejstvo je, da imamo v gospodarstvu kot vemo trgovske, turistične in podobne organizacije, ki zelo dobro živijo, ki niso preveč obremenjene in ki bi jih morali bolj obremeniti ipd. So pa tudi mnoge proizvodne organizacije, ki so preveč obremenjene. Zato bi bilo bolj umestno govoriti o deležu gospodarskih organizacij, ne pa o obremenitvi gospodarstva nasploh.

Kot zadnjo stvar pa bi rad omenil nekatera vprašanja vzgoje in izobraževanja. Ne bom kupčeval z 1 milijardo in mislim, da ima izvršni svet v tem smislu prav. Mislim pa govoriti o mestu izobraževanja in vzgoje v celem našem sistemu, ker so se v zvezi s tem v današnji razpravi pojavila velika nerazumevanja. Če se uresničijo tudi najbolj optimalna predvidevanja glede obsega sredstev za izobraževanje, bodo še vedno imeli delavci na tem področju v poprečku za okrog 20 % nižje dohodke kot drugi sloji. Jaz bi bil prvi, ki bi se boril, da se iz tega sedaj ne delajo neki veliki socialni problemi in bi bil prvi, ki bi o tem prepričeval delavce s področja izobraževanja. Mnenja sem, da je potrebno to vprašanje gledati vsebinsko, pri čemer moramo ugotoviti, da je bil v zadnjih letih napravljen velik napor s strani skupščine in družbe, da se stanje na tem področju popravi. Če pa bi prišlo do zmanjševanja minimalne variante izvršnega sveta, pa se bojim, da bi lahko resnično prišlo do socialnih problemov. Vsak si namreč lahko sam izračuna, kakšni so odnosi dohodkov in verjemite, da ne bi bilo treba prav nobenega hujskanja s strani

kogarkoli, da bi nastale na tem področju spet težave in da bi se ponovno pričele razprave o denarju, namesto da bi se pogovarjali o vsebinskih problemih.

Rad bi tudi poudaril, da se nikakor ne smemo uspavati s tem, koliko smo v zadnjih letih za področje izobraževanja storili. Lahko je namreč govoriti o velikih odstotkih povečanja, če je začetna osnova nizka. Vsekakor bi morali v diskusijah uporabljati drugo merilo, ki ga pa na žalost v materialih nimamo obdelanega, to je, kakšen delež ima izobraževanje v nacionalnem dohodku.

Pri tem bi omenil naslednje. Po uradnih podatkih je delež izobraževanja v 1962. letu znašal 4,8 % nacionalnega dohodka in znaša po ocenah, ki jih imamo pred seboj, leta 1969 ta odstotek samo 4 %, torej 8 desetink manj in da bi sedaj, če bi bila osvojena minimalna predvidevanja izvršnega sveta, ta odstotek znašal — poskušal sem ga izračunati in upam, da se nisem zmotil — 4,4 %. Delež je torej še vedno manjši, zato je potrebno še naprej temu področju dajati določeno prioriteto, vendar ne zaradi plač, ki bodo vedno nekaj manjše kot v gospodarstvu, ampak zaradi pozornosti, ki jo družba posveča temu področju in ki je še vedno manjša kot je bila leta 1962, in še vedno ni v skladu s sklepi kongresa Socialistične zveze pred petimi leti, ki nas na nek način moralno in politično obvezujejo.

Da spet jasno pokažem, da ne gre za osebne dohodke, temveč za strukturalne probleme v vzgoji in izobraževanju, naj omenim naslednje. Vsem nam je znano, da pri naši bodoči inteligenci nastaja ogromna deformacija, ki izvira predvsem iz neuravnovešenosti regionalne in socialne strukture dijakov in študentov. Te deformacije lahko popravimo z večjimi štipendijami, boljšimi dijaškimi domovi, s subvencijo prevozov itd. Le na ta način nam bo uspelo spremeniti sedanjo regionalno in socialno strukturo v korist dosedaj zapostavljenih regij in socialnih slojev. Dejstvo je, da predstavlja to, kar je predvideno v izračunih izobraževalne skupnosti za štipendije, za dijaške domove, za prevoze in za socialne dajatve študentom, še vedno samo okrog 3 % tega proračuna, da pa je potrebno, da ta odstotek povečamo. Ne plediram torej predvsem za plače, ampak za razumevanje, da bo ta dom takrat, ko bomo prišli morda z znatno večjimi zahtevami glede omenjenih vprašanj, te zahteve razumel in jih tudi upošteval.

Že dalj časa se postavlja tudi vprašanje znanstvenih kadrov na univerzi, zlasti glede mlajših asistentov. Ta kader bo potrebno v kratkem pomnožiti, ker drugače enostavno ne bo prišlo do reprodukcije slovenske inteligence, niti na dosedanjem nivoju.

Na kratko se bom dotaknil tudi otroškega varstva. Čeprav smo socialistična dežela, smo daleč za sosednjimi kapitalističnimi deželami, ki imajo podoben nacionalni dohodek. Dejstvo je, da ima, na primer, tako imenovana kapitalistična Avstrija, ki ima približno podoben nacionalni dohodek kot Slovenija, okoli 40 % predšolskih otrok zbranih v otroškem varstvu in da je ta odstotek pri nas približno 10-krat manjši. Tudi to vprašanje ima svoj močan vpliv zlasti na socialno šibke sloje, zato ga bomo morali čimprej zadovoljivo rešiti in predlagam, da se to že v tem dokumentu omeni.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! V zvezi z resolucijo smo dobili poslanci veliko tehtne dokumentacije. Ta ugotovitev je priznanje sestavljalcem dokumentacije, nočem pa, da bi poslanci dobili vtis, da optimistično

gledam na sedanji gospodarski položaj in njegov nadaljnji razvoj v državnem in v slovenskem merilu.

Če bi dogovor o reformi spoštovali na vseh nivojih, bi ne moglo priti do sedanjega stanja, ki je povsem podobno predreformskemu. Gradivo, ki je služilo kot začetna osnova za resolucijo in ga je poslancem dostavil republiški sekretariat za finance z datumom 10. 7. 1969, je, kakor bomo videli, kmalu izgubilo vso aktualnost, ker so se razmere od takrat, ko je to gradivo nastajalo, močno spremenile. Predvsem velja to glede cen, ki so bile takrat stabilnejše oziroma je bilo njihovo naraščanje bolj umerjeno. V času skupščinskih počitnic, posebej pa še septembra, so začele cene nepričakovano hitro rasti. Cene pa so, kot vemo, ne samo prvina standarda, temveč tudi gospodarska kategorija. Pri nestabilnih cenah je težko delati kalkulacije in sestavljati bilance. Iz istih razlogov tudi ni lahko dati čvrste in učinkovite oblike naše resolucije. Poglejmo najprej, kako je z našo trgovinsko bilanco.

Zunanja trgovina se je v letošnjih 9 mesecih povečala. Izvoz je porastel od 11 138 milijonov na 12 943 milijonov dinarjev. Toda uvoz se je povečal še bolj, od 16 256 na 19 749 milijonov dinarjev, tako da se je povečala pasiva zunanje trgovine od 5118 milijonov lani na 6806 milijonov dinarjev letos, to je za 1680 milijonov, in to samo v 9 mesecih letošnjega leta.

V Sloveniji se je letos izvoz povečal od lanskih 2054 na 2459 milijonov, uvoz pa od 3059 na 3872 milijonov dinarjev v devetih mesecih letos. V letošnjem oktobru smo uvozili v našo državo za 2 milijardi dinarjev blaga, izvozili pa smo ga za 1 819 000 000. Desetmesečni izvoz v letošnjem letu pa je še za 1 milijardo manjši od celotnega izvoza v lanskem letu. Celoten uvoz v 10 mesecih letos pa je le za 470 milijonov dinarjev manjši od uvoza v vsem lanskem letu.

Ne spominjam se več, v katerem roku smo nameravali izenačiti plačilno bilanco. Lahko pa rečem, da je še ne bomo tako hitro, saj se je deficit že toliko povečal, da znaša v devetih mesecih letošnjega leta 7 milijard in približno 200 milijonov deviznih dinarjev. Tako je z zunanjetrgovinsko bilanco.

Glede drugih bilanc pa se strinjam s predlogom, da naj bi SR Slovenija sprejela svoj predpis, s katerim bi uzakonila obveznost sestavljanja bilanc, plana in zaključnih bilanc, ker takšne spremembe temeljnega zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti letos verjetno še ne bodo sprejete. Slovenski predpis bi uredil vsebino in sistematiko ter določil postopek sprejemanja bilanc, dokler ne bi s temeljno zakonodajo uredili tega vprašanja za celotno državo. V okviru federacije pa bi bilo potrebno sprejeti še nekatere druge predpise za vso državo. Med drugim tudi glede evidentiranja dohodkov od carine po posameznih republikah, čeprav so carine zvezna sredstva. Carine plačujejo gospodarske organizacije, ustanove in posamezniki, za katere se točno ve, iz katere republike so. To poudarjam zaradi tega, ker so v poglavju I. izhodišč za republiško bilanco 1970 prikazana sredstva, ki se na območju Slovenije zbirajo z davčnimi metodami, kot dohodek Slovenije, ne glede na to, kdo sredstva koristi. Izjema so le sredstva vodnega in cestnega sklada, ki so namensko usmerjena. Niso pa v tem poglavju zajeta sredstva od carin.

Glede na to, da je Jugoslavija enoten gospodarski prostor, je treba poskrbeti za evidenco o tem, katera podjetja plačujejo carino za uvoženo blago in katera ga ne plačujejo, ker je blago oproščeno plačevanja carine. O tem smo že veliko razpravljali, zato smo upravičeno pričakovali ureditev te zadeve. Carina je večmilijardna obremenitev in kdor je carine oproščen, je v enotnem

gospodarskem prostoru v privilegiranem položaju na račun celotne skupnosti. Privilegije pa smo sklenili z reformo za vselej odpraviti.

Osnutek zveznega zakona o carinski službi pa ne prinaša glede tega nikakršnih novosti. Predlagatelji zakona gredo mimo upravičenih zahtev, ker hočejo s centralizirano organizacijo terenske službe doseči enotnost izvajanja carinske politike. Pravilna in pravična carinska politika pa ne zahteva centralizirane organizacije. Zakaj ne bi uzakonili že dosedaj uveljavljene prakse v obmejnih občinah naše republike, to je zlasti praksa sodelovanja, saj so družbeno-politične skupnosti močno zainteresirane na učinkovitem izvajanju carinske politike in na čimboljšem delovanju carinske službe. Zvezni upravi carin bi prepustili predvsem skrb za izvajanje enotne carinske politike in skrb za usklajevanje delovanja carinske službe, regionalne carinarnice za večja zaključena območja, pa naj bi skrbele za organizacijo carinske službe na svojem območju, za preprečevanje tihotapstva, za strokovni kader, kadrovska vprašanja ipd. Tako bi carinska služba, decentralizirana na tri stopnje, imela evidenco, kdo je plačal carino in kdo ne. Ta evidenca bi morala biti javna.

Skupščinski odbori so zadolžili republiški sekretariat za finance, da pripravi za federacijo predlog, po katerem naj bi se povečala udeležba republike na zveznem prometnem davku od tekočih goriv in maziv od 20 na maksimalno 80 % in minimalno na 70 %. Na VII. kongresu jugoslovanskega društva za ceste, ki je bil pred kratkim v Mostarju, je okoli 500 delegatov iz vseh republik soglašalo, naj bi razdelili ta davek tako, da bi republike in federacija dobile enak delež. Po geslu »bolje nekaj kot nič«, bi bil tudi ta predlog sprejemljiv. Bolj pa je upravičen predlog naših skupščinskih odborov, zato bi bilo treba vztrajati pri njem. Tako bi bilo več sredstev, ki bi se lahko namensko uporabljala za pospešeno modernizacijo in razširitev cestnega omrežja, ki je sedaj izključno odvisno od sredstev republik in občin. Če bi sprejeli predlog delitve 80 nasproti 20 v korist republik, bi se namenska sredstva za ceste v SR Sloveniji povečala vsako leto za okoli 150 milijonov N din. Izgubljeni dohodki v federaciji pa naj bi se krili iz tistih virov, ki bolj pravično obremenjujejo vse republike. Vzdrževanje cest v Sloveniji pa ni le problem republike, temveč je tudi problem občin, ki so se poleg investicij za šolstvo najbolj zadolžile z investicijami za ceste.

Posebno pereč je ta problem za najmanj razvite občine, med katerimi je na prvem mestu občina Gornja Radgona, ki mora skrbeti tudi za ureditev cest III. reda, če hoče, da bodo prihajali motorizirani turisti, ne samo v Radgono, Radence in Kapelo, temveč na vse področje med Radgono in Ptujem, ki je turistično interesantno, ki pa še vedno živi v največji meri izključno od kmetijstva, saj je celotno območje brez vsakega industrijskega obrata. Če to kmetijsko, toda nežitorodno območje ni imelo doslej nobenih olajšav, ker so olajšave veljale le za žitorodna območja izven Slovenije, pa naj ima olajšave vsaj pri ustvarjanju dohodkov od turizma. Za turizem pa so ceste prvorazrednega pomena. Kar je bolj logično kot to, da se ta sredstva decentralizirajo na republike v smislu ključa 80 : 20 in da na njih participirajo tudi občine. Če pa federacija še letos ne bo v določeni meri ugodila tej zahtevi, pa naj upošteva drugo, že večkrat postavljeno zahtevo, da črta iz temeljnega zakona o prometnem davku oprostitve republiškega in občinskega davka od blaga na drobno, za umetne brezalkoholne pijače, žvečilni gumi in podobno, v smislu predloga iz 1968. leta, ki je dobil vso podporo tudi v naši skupščini prejšnjega sklica. Na zboru delegatov občin, dne 13. novembra t. l.,

pa je ta predlog utemeljeval tovariš Berden, delegat Lendave, in mu nihče ni nasprotoval. To sicer ne bo ne vem kakšen dohodek občin, morda pa bo le tolikšen, da bi bilo mogoče pokrivati anuitete za šole, tistim najmanj razvitim slovenskim občinam in ki jih je največ 10, ki so prišle v petletni plan z novimi šolami, pa ne zmorejo zanje 50 % participacije, ker morajo plačevati anuitete za že zgrajene šole. Za SR Slovenijo bi to bila letna obremenitev v višini največ enega do dveh milijonov dinarjev.

V pričakovanju, da bodo predlogi, ki niso le moji, upoštevani, bom glasoval za osnutek resolucije.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Magda Kočar.

Magda Kočar: Spoštovani gostje, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor za finance in proračun republiškega zbora je za današnjo sejo predložil poročili z obeh sej, na katerih je obravnaval osnutek resolucije o ekonomski politiki in zbiranju sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Zlasti zato, ker ste poročilo z včerajšnje seje dobili šele danes, sem dolžna dati kratko obrazložitev nekaterih problemov, ki so v poročilih navedeni, vendar menimo, da bi jih kazalo še posebej poudariti.

Predvidevanja za gibanja v gospodarstvu v naslednjem letu so bolj umirjena od letošnjih, poraba splošne potrošnje pa ni usklajena z razvojem gospodarstva. Glede na to, da povečana sredstva, ki rezultirajo iz presežkov tekočega leta, vključujemo v splošno porabo za leto 1970, ne da bi se zato zmanjšale obveznosti gospodarstva, se bo splošna potrošnja, zaradi sistema financiranja, ki ga imamo v letu 1971, še povečala, če ne bomo uvedli potrebnega varčevanja na vseh področjih ter racionalnega in programiranega trošenja vseh družbenih sredstev. Pri ekonomski politiki za leto 1970 pa morajo biti prisotni tudi ukrepi in naloge, ki jih je treba uresničiti v gospodarstvu samem in onemogočiti ekscese, ki povzročajo tako ekonomske kakor politične probleme.

Realneje je treba tudi na tem področju uveljavljati delitev dohodka in osebnih dohodkov. Povečevanje osebnih dohodkov v gospodarstvu se po verižni reakciji odraža v zahtevkih neproizvodne sfere in tako povečuje obremenitev gospodarstva, ki ustvarja sredstva za kritje splošne družbene režije v glavnem na osnovi prispevkov iz osebnih dohodkov. Zato je v gospodarskih organizacijah nujno voditi realno politiko nagrajevanja. Vsak ukrep, ki omogoča manjše izločanje sredstev iz gospodarstva, je v prid krepitvi stabilizacije in povečanju reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, to pa je proklamirana politika v obdobju reforme.

Večina razprav v zvezi z osnutkom resolucije je zavzela odklonilno stališče do povečanja davkov od prometa blaga na drobno od 3 in pol na 4 % zato, ker bi to povečanje povzročilo še večji porast življenjskih stroškov z vsemi posledicami in ker bi najbolj prizadelo občane z nižjimi osebnimi dohodki, posredno pa bi vplivalo tudi na gospodarstvo. Zvišanje tega prometnega davka bi pomenilo okoli 20 milijonov dinarjev. Odbor meni, da naj izvršni svet in sekretariat za finance preštudirata možnost zmanjšanja tega zneska v splošni potrošnji, ne da bi bilo prizadeto področje izobraževanja, za katerega sanacijo je v osnutku resolucije znesek predviden. S tem v zvezi se odpira in nakazuje rešitev ob vprašanju, če je v republiškem proračunu že v začetku leta treba fiksirati zneske za intervencije v gospodarstvu, čeprav še ne vemo, za kakšne namene naj bi se ti zneski uporabili.

Verjetno bi za konkretne primere tekom leta lažje našli ustreznejšo obliko financiranja kakor je republiški proračun, zlasti še, ker je v pripravi osnutek zakona o sredstvih za posege v gospodarstvu, ki bo vire predvideval tudi izven proračuna.

Splošna potrošnja se financira brez pravih srednjeročnih programov. Postavljeni smo pred dejstvo, da leto za letom parcialno rešujemo probleme in da rešujemo zdaj to, zdaj drugo vejo splošne potrošnje, namesto da bi razvijali vsa področja splošne porabe po programu tako na področju investicij kakor na področju redne dejavnosti, brez večjih pretresov. Določiti bi morali dinamiko reševanja investicijske in redne dejavnosti splošne potrošnje v skladu z razvojem gospodarstva. Zavedati se moramo, da ne moremo uveljavljati povsod najsodobnejših oblik razvoja družbenih služb na podlagi standardov in normativov, ki jih naša družba zaenkrat ne more financirati, temveč moramo upoštevati naš celotni razvoj in si zastaviti nekoliko skromnejše programe razvoja posameznih dejavnosti in te dopolnjevati in izpopolnjevati tako, kakor nam bodo narekovale možnosti.

Neprogramirana dejavnost in parcialno reševanje področij splošne potrošnje povzroča stalne zahteve po povečanju sredstev in ker ne gre skladno z razvojem gospodarstva, povzroča česte ekonomske in politične konflikte ter nestabilnost in nelikvidnost. Prav bi bilo, da tudi prispevka od osebnega dohodka v letu 1970, po mnenju odbora, ne bi povečali zaradi tega, da ne bi dodatno obremenjevali gospodarstva, in ker bi s tem povečali tudi osnovo za bodoče financiranje splošne potrošnje, vemo pa, da je kasneje zelo težko stopnjo zmanjšati. V naslednje leto prenašamo tudi v letošnjem letu imobilizirana sredstva, ki so po svojem bistvu inflacijski denar, čeprav bi ta sredstva morala ostati imobilizirana ali pa se uporabljati kot rezervni sklad, podobno kot v gospodarstvu. Sredstva, ki bi se natekala iz povečanega prispevka na osebni dohodek, so v osnutku resolucije namenjena za sanacijo področja izobraževanja in vzgoje. Ker je ta sanacija obveznost republike, naj ne bi, če bi ne povečali prispevne stopnje od osebnega dohodka, prizadeli tega področja, temveč bi morali poiskati druge vire. Kazalo bi proučiti možnost oročitve nekaterih sredstev republiškega proračuna in na tej osnovi najeti kredit za pokritje nekaterih fiksnih obveznosti. Tako bi bremena prihodnjega leta prenesli časovno za nekaj let naprej. Odpira se tudi možnost razpisa obveznic za republiški proračun in morda še kaj.

Izvršni svet naj bi pri izdelavi predloga resolucije upošteval nujnost razbremenitve gospodarstva, kakor tudi ostale dejavnike, ki govorijo proti povišanju prometnega davka in prispevka na osebni dohodek ter proučil možnost uskladitve republiškega proračuna brez dodatnih obremenitev, ki jih osnutek resolucije predvideva. Glede zakonskih in drugih določil, na osnovi katerih se morajo v letu 1970 opraviti nekatere korekture pri porabnikih sredstev splošne potrošnje in jim zagotoviti večja sredstva, bi drugačna rešitev verjetno ne prišla v poštev. Zagotoviti moramo namreč normalni razvoj najnujnejših družbenih funkcij ob sočasni krepitvi reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, od katere je odvisna njegova konkurenčna sposobnost na domačem in mednarodnem tržišču in uvajati dosledno nacionalno varčevanje na vseh ravneh.

Zaostriti je treba tudi politično odgovornost vseh samoupravnih institucij in samoupravnih organov, zlasti pa vodilnih delavcev za dosledno izvajanje deklarirane politike potrošnje sredstev in splošno štednjo pri vseh koristnikih. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Andrej Smrekar ima besedo.

Andrej Smrekar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Dovolite mi, da dodam nekaj misli k osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike za leto 1970.

Vse diskusije, ki smo jih imeli pri nas na Tolminskem, na najrazličnejših nivojih, podpirajo resolucijo tako, da bom zanjo glasoval tudi jaz. Glede ocene razvoja našega gospodarstva pa smatram, da kaže resolucija dokaj optimistično sliko, po drugi strani pa nam ne zakriva oči pred inflacijskimi težnjami na posameznih področjih družbene potrošnje. Po obravnavi resolucije so me volivci moje volilne enote opozorili na načelna stališča do resolucije in njene nadaljnje realizacije.

Zavzemam se za stališča, da moramo končno le priznavati, da obstajajo tudi v Sloveniji manj razvita področja. Resolucija naj bi nakazala smer reševanja vprašanj takih področij v Sloveniji. Zato smatram, da moramo imeti poslanci v rokah analizo posameznih občinskih proračunov, preden bomo glasovali za republiški proračun. Posamezna področja imajo namreč svoje specifičnosti, katerih gibalni pokazatelji se ne prikažejo, čeprav so ti nekje odvisni od proračunske potrošnje.

Dovolite mi, da nakažem samo nekaj problemov, ki so prisotni na terenu. Žal imam podatke za svojo občino, verjetno pa me bodo drugi poslanci kasneje lahko dopolnjevali.

Na Tolminskem smo v starostni in socialni strukturi prebivalstva v zelo neugodnem položaju. V občini Tolmin imamo 52 550 prebivalcev, od tega je kar 6600 kmečkega prebivalstva v naslednji starostni strukturi: do 15 let imamo 930 prebivalcev, od 16—29 let 580 prebivalcev, od 30—49 let 1450, od 50—64 let 1930, od 65—69 let 733, od 70—74 let 440 in nad 75 let kmečkega prebivalstva celo 530 prebivalcev. Če analiziramo to starostno strukturo kmečkega življa, lahko ugotovimo, da se ukvarja s kmetijstvom pri nas na Tolminskem 2/3 prebivalstva, ki je starejše od 50 let. Struktura njihovih posesti je prav tako silno neugodna, saj merijo posamezne parcele kmečkih gospodarstev na Tolminskem v poprečju 0,26 ha. Dohodek, od katerega živijo naši kmetovalci, je prav tako minimalen. Katastrski dohodek 4600 gospodarstev ne presega 200 000 S din, 900 gospodarstev pa ima katastrski dohodek okoli 400 000 S din.

Iz teh podatkov lahko sklepamo, da bo postajal ta del naših občanov socialni problem družbe, kolikor ne bomo učinkovito reševali problematiko zdravstvenega in socialnega zavarovanja kmetovalcev. 2500 občanov, ki so stalno ali pa občasno potrebni materialnih pomoči, je socialno ogroženih. Ta pomoč pa je prav tako minimalna in znaša v poprečju 6000 S din, tako da znašajo najmanjše pomoči celo 3000 S din. Kako se taki občani preživljajo, mislim, da ni treba posebej pojasnjevati. 400 občanov je pri nas vojnih invalidov. Pri strukturi prebivalstva pa moramo upoštevati tudi dejstvo, da je med narodnoosvobodilno borbo na Tolminskem sodelovalo v oboroženih partizanskih enotah okrog 4000 ljudi, 1037 je bilo interniranih, 1900 jih je bilo na prisilnem delu in pa deportiranih, 590 borcev je padlo v narodnoosvobodilni borbi, 1140 pa se jih je vrnilo iz koncentracijskih taborišč in prisilnega dela.

Vse to imam danes pred očmi, ko se odločamo o potrditvi tako važnega dokumenta, kot je omenjena resolucija. Pri sprejemanju kriterijev financiranja kakršnekoli dejavnosti moramo le upoštevati specifičnosti posameznih področij Slovenije. Financiranje investicij v šolstvu je prav za ta področja nevzdržno.

Sistem čim večje lastne udeležbe kot predpogoj za možnost aktiviranja republiških sredstev ustvarja še večji razkorak med posameznimi območji, v občinskih mejah pa nezadovoljstvo in politične konflikte. Pri tem bi dodal še to, da živimo v neposredni bližini meje z Italijo, kar celotno situacijo postavlja še v drugačno luč.

Predlagam, da dobimo pred sprejemom republiškega proračuna tudi posamezne občinske analize občinskih proračunov, da bomo poslanci vedeli, kako se bodo v nerazvitih področjih reševali nastali problemi. Reševanje take problematike, ki nam povzroča socialne in politične probleme, je odvisno od proračunskih sredstev. Zato moramo za občine, ki so v težjem finančnem položaju, le najti ustreznejše instrumente pri delitvi sredstev, da bomo uspešneje reševali nastalo problematiko.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Rado Pušenjak.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Če ocenjujemo lansko, tako zvezno, kakor tudi republiško resolucijo o ekonomski politiki v letošnjem letu, nas rezultati ne bodo mogli zadovoljiti kljub temu, da ni podcenjevati velikega dviga proizvodnje.

Prebivalstvo je sicer zadovoljno s tem, da konjunktura vključuje dokajšen del nezaposlenih v proces proizvodnje, toda vse uspehe zasenčuje dejstvo, da so porasli življenjski stroški v letošnjem letu za ca. 10 %. Iz aspekta gibanja življenjskih stroškov pa ocenjujejo volivci uspešnost dela neke vlade in parlamenta. Dejavniki v Jugoslaviji se premalo zavedajo, kakšno ogorčenje vlada med prebivalstvom z nizkimi dohodki zaradi stalnega dviganja cen in naraščanja življenjskih stroškov. Razpoloženje večine prebivalstva bi moralo bolj prihajati do izraza pri našem delu. Zato se je npr. pasivnost bilance močno povečala, da so življenjski stroški porasli za 10 %, da smo se v tako veliki meri oddaljili od cilja reforme, bi morali odgovorni dejavniki v Jugoslaviji nostiti posledice za svoje nestrokovno delo.

Izraz stabilizacija je postal povsem kompromitiran. Prepričan sem, da je glavni vzrok za sedanje stanje v neprestanem tekmovanju, katera gospodarska organizacija bo dala višje osebne dohodke ne glede na kritje in pa v naši davčni politiki. Posledica sedanje prakse na področju nagrajevanja, ki ga spremlja neustrezna davčna politika, se odražajo v nevzdržnih socialnih razlikah. Razponi v osebnih dohodkih zaposlenih delavcev, ki so znašali svoječasno 1 : 4 in to takrat, ko smo zabeleževali naše največje vzpone, znašajo sedaj ne samo 1 : 10, temveč tudi 1 : 20, v nekaterih primerih pa še celo mnogo več. Osebni dohodek polkvalificiranega tovarniškega delavca, na primer v Agrokombinatu Maribor, znaša za polni dnevni čas 34 000 S dn ali pa največ 40 000 S din mesečno, pri zelo težkih pogojih dela. Precej podobno je v drugih, zlasti kmetijskih podjetjih. Nihče pa se ne vpraša, kako živijo njihove družine. Na drugi strani pa razpolagam s podatki, da je dosegel nek potnik v manjšem industrijskem podjetju, v za njega najbolj bogatem mesecu, 2 382 110 S din čistega osebnega dohodka. To pa je bilo le 40 % njegovih bruto dohodkov, ki so mu bili izplačani. Ostalih 60 % v obliki dnevnic in potnih stroškov pa je prejel v tem mesecu skupno v višini okrog 5 500 000 S din. Da me ne bo kdo slabo razumel. Poudarjam, da tega dohodka ni prejel v enem letu, temveč v enem mesecu. Pa ne bom trdil, da gre za strokovnjaka, za katerega se borijo v inozemstvu.

S stališči, ki jih je podal na 8. seji CK ZK Slovenije tovariš Vinko Hafner, glede vprašanj socialnih razlik, kakor tudi s sklepi CK ZK Slovenije, se strinjam z željo, da bi postale besede čimprej tudi dejanja. Prav tako se tudi povsem strinjam, z izjavami, ki jih je zlasti v tej zvezi dal predsednik izvršnega sveta tovariš Kavčič. Bilo pa bi naivno, da bi kdo pričakoval, da bomo prakso na področju nagrajevanja uskladili z našimi načeli brez odločnega posega. Zelo dvomim, da bodo predvideni ukrepi brez najostrejših sankcij in brez radikalnejših sprememb na področju davčne politike omogočile realizacijo zaželenih ciljev, ki bi se morali odražati tudi v preprečevanju izkoriščanja kolektiva po kolektivu. Ko smo imeli razpone v osebnih dohodkih zaposlenih delavcev 1 : 4, je bila davčna politika, zlasti takratna višina maloprodajnega davka, povsem sprejemljiva. Ne more pa biti sedaj, ko imamo razpone 1 : 10 ali pa tudi več. S tem, da se maloprodajni davek stalno zvišuje, so obremenjeni namreč predvsem prebivalci z nizkimi osebnimi dohodki.

Tovariši, rad bi vas opozoril na lanskoletne sklepe in razprave. V lanskem letu decembra smo imeli v razpravi dva predloga v zvezi z obremenitvijo celotnega letnega osebnega dohodka. Takrat se je naš zbor odločil za milejšo verzijo, to je tisto, ki predvideva večje davčne olajšave za delavce, ki imajo nad 2 milijona S din dohodka, hkrati pa je bil sprejet sklep, da se zviša maloprodajni davek za 1,5 %. Mnenja sem, da je takšna politika nevzdržna zlasti še ob dejstvu, da naj bi se maloprodajni davek v naslednjem letu zvišal še za 0,5 %. Prepričan sem, da bi morali vire iskati drugje, ne pa da z dviganjem maloprodajnega davka še večamo socialne razlike. Nekaj podatkov. V Sloveniji ima 31,5 % zaposlenih delavcev osebne dohodke nekaj izpod 800 dinarjev. Kmečko prebivalstvo je imelo v letih 1966/1967 in 1968 vsako leto približno isti dinarski dohodek in to okrog 112 milijard S din, letos pa se bo ta dohodek glede na višjo ceno živine zvišal, mogoče za 4 %. Kmečkemu prebivalstvu, ki ga je v Sloveniji 26 %, se je torej, predvsem zaradi neupravičenega dviga osebnega dohodka zaposlenih, zmanjšal standard v zadnjih treh letih, za okrog 20 do 25 %. Omenil bi še upokojence. Nove podražitve so pobrale njihov zvišan dohodek, še preden je bil dodatek izplačan. Zavedati pa se moramo, da delavci z dohodkom izpod 800 dinarjev ter kmetje in upokojenci predstavljajo veliko večino slovenskega prebivalstva.

Tudi dejstvo, da imamo ponekod med šolskimi otroki 20 % podhranjenih, zasluži resnejšo pozornost. Prometni davek na vino je pripeljal vinogradništvo tako daleč, da se nahaja v skrajno perečem položaju. V januarju naj bi se zvišala tudi najemnina. Kako bo zmogel vse to občan z nizkimi dohodki. Na drugi strani pa živi del občanov v največjem izobilju, ki v mnogih primerih nikakor ni plod njihovega dela.

Če primerjam ta predlog, mislim glede davka, bi vas želel opozoriti na določilo na strani 7 pod točko 2, ki pravi, da bi se uveljavilo načelo obdavčevanja po dejanskem doseženem dohodku tako, da bi skupnim potrebam več prispevali tisti, ki imajo večje dohodke. To se pravi, da mi s tem ukrepom zvišanja že kršimo ta princip, kakor to razumem.

Mislim, da je praksa v navzkrižju z načeli, o katerih je danes govoril tovariš Kavčič in katere bomo sigurno vsi podpirali na vseh področjih. Izredno pa me preseneča ugotovitev odbora za finance, ki je po nekaj tedenski razpravi prišel s predlogom, da se prometni davek ne zviša. Ta predlog v celoti podpiram in predlagam, da se poiščejo sredstva, ki bodo zaradi tega izpadla, drugje. Če pa bi kljub temu sprejeli ta predlog, pa predlagam, da se z ustreznim delom

tega zvišanja, ki odpade na kmečko prebivalstvo, dotira sklad zdravstvenega zavarovanja kmetov, ki je v zelo težki situaciji.

Tako kot lani, meseca decembra, menim tudi sedaj, da so ugodnosti glede prispevkov na skupni letni dohodek več kot 2 milijona absolutno preširoke, dalje se mi ne zdi v redu, da ne preprečimo velikih špekulacij s prodajo hiš, ki so do 25. leta starosti davka proste, ko dobivajo ljudje težke milijone samo zaradi tega. Dalje mislim, da bi bil čas, da se dogovorimo o tem, da bi del obresti, ki jih dobivajo zlasti večji vlagatelji, dobila družba. Dalje menim, da se da nekaj denarja dobiti tudi iz obdavčitve raznih umetnih pijač, kar bi lahko prineslo vsaj kakšno milijardo dinarjev v proračune. Zavzemam se tudi za to, da naj bo bodoča zasnova za obdavčevanje družinski dohodek, ne pa dohodek posameznika. Zavod za planiranje naj bi v bodoče obdeloval tudi gibanja dohodkov zasebnih kmetovalcev, saj predstavljajo tretjino prebivalcev v Sloveniji. Mnenja sem dalje, da moramo brezpogojno ustaviti neprestano dirko med cenami in osebnimi dohodki. To je zahteva večine prebivalstva in tej zahtevi se bo morala naša politika v celoti podrediti. Kakor rečeno, ne strinjam se z zvišanjem prometnega davka od 3 na 4 %, v ostalem pa podpiram predlog resolucije. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Danes sem v »Delu« zasledil na drugi strani poročilo iz včerajšnjega sestanka predstavnikov kovinsko-predelovalnega kompleksa, ki so kritizirali osnutek resolucije, na tretji strani pa je poročilo iz včerajšnjega sestanka predsedstva Socialistične zveze, ki osnutek resolucije odobrava. Mislim, da je bil izvršni svet kot predlagatelj tega dokumenta gotovo v težavah, ker je bil med dvema mlinskima kamnoma. Na eni strani potrošnja, na drugi strani pa proizvajalci.

Ne oziraje se na to, da me je predsednik Kavčič danes precej prepričal o pravilni sestavi osnutka resolucije, sem se vendarle odločil, da razpravljam in sicer predvsem iz aspekta proizvajalcev.

Ne bi se dalj časa zadrževal pri vprašanjih, o katerih so govorili že drugi, pač pa bi se malo dalj zadržal pri problemih, ki danes še niso bili omenjeni.

Popolnoma jasno je, da je varčevanje osnovni pogoj, če hočemo doseči gospodarsko reformo, da pa se prav za ta ukrep zelo neradi odločimo. Mogoče še v kakšni razpravi, takrat pa, ko bi morali kaj storiti, pa je nekoliko drugače. Če se celo Amerika ne more izogniti varčevanju, če se hoče izogniti inflaciji, če se je morala Francija odločiti za znatno zoževanje proračunske potrošnje, se verjetno temu ukrepu tudi mi ne bomo mogli izogniti. Prepričan sem, da gremo preveč po liniji najmanjšega odpora in da neradi zaplavamo proti toku, dokler je še čas, pa se tudi zavedamo, da nas tok nosi proti zelo nevarnim brzicam, kjer ne bo mogoče več izplavati.

Bil sem delegat IX. kongresa Zveze komunistov in prisoten, ko smo manifestativno sprejeli slavni dokument resolucije, ki pa je, po moji presoji, 8 mesecev po tem, v obiliki resolucije, ki jo danes obravnavamo, več ali manj demantiran.

Smo v petem letu gospodarske reforme in moramo ugotoviti, da je treba spremeniti naš, do sedaj zgrešeni kurz in se ponovno vrniti na prvotne zasnove gospodarske reforme, kajti le tako bomo lahko dosegli cilje, ki smo si jih z reformo začrtali. Brez dvoma je to, kar je Pušenjak govoril o povečanju

življenjskih stroškov za 10 %, taka stopnja inflacije, ki bi lahko bila prisotna samo pred reformo, na noben način pa ne bi smeli dopustiti tega sedaj, ko naj bi si prizadevali za zboljšanje in stabilizacijo našega gospodarstva.

Kako zavreti inflacijo, je posebno vprašanje, na vsak način pa izgleda da je v določeni meri vključena tudi v načrte za prihodnje leto in da resolucija vse premalo govori o tem, kako to inflacijo spraviti v razumne okvire. Poleg tega mislim, da lahko resolucijo imenujemo s pravim imenom le v drugem delu teksta, ki govori o politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, kajti prvi del se zelo malo ali skoraj nič ne zadržuje pri gospodarstvu, ki naj s presežkom vrednosti omogoči, da bo taka potrošnja tudi lahko dosegljiva. Na vsak način bi morala resolucija gospodarstvu posvetiti več pozornosti. Splošna potrošnja naj bi bila v prihodnjem letu večja za 23,8 % in naj bi dosegla skoraj 5 milijard N dinarjev, kar pomeni, da je dvig potrošnje dvakrat večji od predvidene rasti družbenega bruto produkta. To nas mora na vsak način skrbeti. Ne glede na to, da odobravam to, kar je govoril tovariš Kavčič, sem prepričan, da bi se morala bremena bolj enakomerno razdeliti kot pa to predvideva resolucija. Povedano je bilo, da je taka rešitev, kot je predvideva resolucija, več ali manj neodložljivo zlo, če hočemo, da ne bo nastala konfliktna situacija zaradi osebnih dohodkov zaposlenih v negospodarstvu. Mislim pa, da bi morali pomisliti tudi na konfliktne situacije, ki nastajajo na drugem področju zaposlenih, v obliki štrajkov, prekinitev dela in ki so skoro vsakodnevni pojav. K temu moramo brez dvoma dodati še odhajanje naših kvalificiranih in visoko kvalificiranih strokovnih delavcev v inozemstvo in to najboljših, tako da je struktura zaposlenih v gospodarskih organizacijah ne vedno boljša, temveč vedno slabša. Naslednji zaskrbljujoč pojav je tudi v tem, da se mladina več ne odloča za študij za industrijsko zahtevne vede in da se mladina noče odločati za težke, tehnološko in fizično zahtevne poklice, temveč bolj za humanistične in filozofske vede. To nas mora na vsak način skrbeti, ker je to odraz neke konfliktne situacije, ki ne bo danes, ampak jutri zelo neugodno vplivala tudi na splošno potrošnjo, zlasti če jo bomo še dalje hoteli tako širiti in bohotiti kot izgleda, da jo hočemo v naslednjem letu. V predlogu resolucije je predvideno, da se bodo življenjski stroški zopet povečali, zato resolucija pravi, da bi v letu 1970 poprečni realni dohodki na zaposlenega porasli za 4 %, produktivnost dela pa za 6 %. Ta postavka temelji na predvidevanjih, da bo gospodarstvo ob intenzivnejšem razreševanju problema medsebojnih terjatev oziroma nelikvidnosti primorana izvajati izredno predvideno politiko delitve dohodka. Pa vendar se moramo zavedati, da lahko samo gospodarstvo in tisti, ki so v neposredni proizvodnji, to je tisti, ki ustvarjajo presežek vrednosti, dosežejo tudi povečanje produktivnosti dela. V tem primeru morajo torej doseči kar za vse zaposlene za 6 % večjo produktivnost, da bi se jim lahko realni osebni dohodek dvignil za 4 %. Ne vem, če smo dovolj mislili na to takrat, ko smo sestavljali to resolucijo.

Podpiram tisti del resolucije, ki govori o sredstvih, namenjenih za posege v gospodarstvo. To ni nova stvar, o tem je ta dom že govoril. Teh sredstev je predvidenih 85 milijonov ali 1,7 % od celotnih sredstev predvidenih za splošno potrošnjo. Zdi se mi, da je to zelo malo. Prepričan sem, da bomo morali v bodoče ta sredstva povečati, če bomo hoteli doseči skladnejši razvoj našega gospodarstva. Od celotnega proračuna oziroma od celotno predvidenega družbenega produkta znašajo ta sredstva samo 0,5 %, medtem pa predvideva osnutek resolucije za splošno potrošnjo 28,7 % družbenega produkta. Ta odstotek

je brez dvoma visok, ne glede na to, da je tovariš predsednik Kavčič poskušal to dobro utemeljiti. Opozoriti moram namreč, da je znašal leta 1966 ta delež 25,5 %, letos bo znašal 28,5 % v drugem letu pa se planira 28,7 %. Mislim predvsem, da se moramo bati tendenc, nadaljnjega povečevanja deleža za splošno potrošnjo in družbenega produkta. Zato nas to seveda na vsak način skrbi.

Ne vem, kje naj dosežemo tisto varčevanje, o katerem je bilo danes toliko govora. Izgleda, da samo pri investicijah. Varčevanje pri investicijah pa pomeni zmanjševanje investicij, zmanjševanje industrijske dejavnosti ter neposreden ekonomski problem predvsem za tiste tovarne, ki izdelujejo sredstva za delo, kakor tudi za storitvene dejavnosti, montažo ipd. Vsi ti bodo prišli v težak ekonomski položaj, ker je popolnoma jasno, da se prek noči ne morejo preorientirati na plasma svojih izdelkov na inozemska tržišča, za kar so potrebni seveda posebni pogoji, denar za obratna sredstva in poleg tega seveda tudi konkurenčna sposobnost.

Iz tega članka, ki govori o včerajšnjem sestanku predstavnikov kovinsko-predelovalne industrije, se jasno vidi, da pada reproduktivna sposobnost te naše največje industrijske veje in da pada tudi konkurenčna sposobnost, zaradi tega, ker imajo premalo obratnih sredstev. Kako moremo ob tem razvijati optimizem za naslednje leto, ko vidimo, da so na vseh področjih gospodarstva, da ne omenjam kmetijstva, problemi, ki bi jih bilo treba v naslednjh letih razreševati. Vprašanje je, če jih bomo razrešili s povečanjem davka na promet za 0,5 %. Mi lahko govorimo, da to ne bo neposredno vplivalo na proizvajalce in na gospodarstvo, bo pa vplivalo indirektno v obliki pritiska na povečanje osebnih dohodkov in s tem seveda na inflacijo.

Tovariš Pušenjak je že večkrat dejal, da je gospodarstvo v lanskem letu zelo dvignilo osebne dohodke in da je to eden od osnovnih vzrokov, da žiro računi gospodarskih organizacij kopnijo, istočasno pa se bogatijo blagajne proračuna. Mislim, da ni samo gospodarstvo tisto, ampak da je pri tem procesu brez dvoma prisotno tudi negospodarstvo. Moram pa še dodatno reči, da ni razkorak samo med gospodarstvom in negospodarstvom, temveč, da je razkorak tudi na področju osebnih dohodkov znotraj gospodarstva. Samo en primer. Črna metalurgija je imela letos sredi leta 114 000 S din poprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega, kar pa je za 35 % manj kot jih je imelo elektrogospodarstvo.

Če pa primerjamo črno metalurgijo z negospodarstvom, lahko ugotovimo, da ima črna metalurgija 10 % manjše poprečne osebne dohodke. Vidimo torej, da tudi tu lahko napravimo določene primerjave. Slišal sem na primer, da ima direktor osnovne šole večji osebni dohodek kot na primer precej velikega industrijskega podjetja. Na vseh področjih se torej dobijo razkoraki. Na vsak način pa je res, da smo prav področje osebnih dohodkov najbolj izgubili iz rok in če teh vprašanj ne bomo reševali drugače kot jih rešujemo, to je samo z idealizmom dohodkovnega sistema, verjetno ne bomo rešili vprašanja inflacije, ki je v glavnem posledica nekontrolirane rasti osebnih dohodkov.

Danes smo slišali, da imamo kar 22 % upokojencev. Ta številka nas mora na vsak način skrbeti. Sigurno je ne moremo zmanjšati, mora pa nam biti opozorilo, da ne smemo delati še novih zahtev, temveč moramo ustvarjati take življenjske pogoje, da bodo lahko ljudje čim dalj časa aktivni in delovni. Sedaj se namreč dogaja, da mladi ljudje zaradi določenih razlogov tiščijo iz proizvodnega procesa in iz rednega dela starejše tovariše, pri tem pa se niti ne zavedajo, da si s tem nalagamo nove in znatno težje probleme.

Tega, kar sem rekel že prej, ne more nihče zanikati, namreč da se pri izobraževanju preveč premikamo v smeri humanističnih in filozofskih ved in da zanemarjamo tiste vede, od katerih je odvisno ustvarjanje presežka vrednosti in seveda tudi dodatnega poviševanja splošne potrošnje, ki se bo morala z leti gotovo večati. Vtis imam, da bomo počasi postali narod upokojencev, humanistov in filozofov in da bomo tehnike počasi izgubili, če ne bomo spremenili politike tudi na področju nagrajevanja.

Mislim, da resolucija dosega precej dobro ravnovesje na področju republiškega proračuna, slabše pa je ta problem rešen pri občinskih proračunih. To bo imelo svoje negativne posledice pri gospodarskih organizacijah, ki bodo izpostavljene določenim pritiskom občinskih skupščin, ki bodo morale iskati sredstva za svoje neuravnovešene proračune, ravno pri njih. S tem pa bodo gospodarske organizacije še dodatno obremenjene. O tem je zelo plastično govoril tudi poslanec Smrekar iz Tolmina.

Mislim, da bi morala resolucija bolj jasno povedati in tudi seveda usmeriti vse dejavnosti v to, da bi vsak dajal svoj delež pri uveljavljanju družbene in gospodarske reforme.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Franc Vrviščar.

Franc Vrviščar: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! O resoluciji nimam namena podrobno razpravljati, ker sem o tem razpravljal že v odboru za finance in proračun ter na določene nejasnosti tudi dobil pojasnila, s katerimi sem povsem zadovoljen.

V letu 1968 pa tudi že prej smo bili priča velikim kritikam, da nismo sposobni rešiti določenih nacionalnih vprašanj, bodisi s področja šolstva, zdravstva, socialnega varstva, skrbi za borce, vprašanje pokojnin in tako dalje. Danes, ko so te zadeve v resoluciji precej jasno začrtane, pa zopet govorimo, da se nikakor in pod nobenim pogojem ne moremo strinjati s povečanjem proračunske in vse ostale splošne potrošnje. Sprašujem se, kje je tu skladnost med razpravo v preteklih letih in današnjo razpravo. Osebno sem prepričan, da je bolje danes sprejeti resolucijo z določenimi žrtvami, kakor pa braniti stanje, kakršno je bilo na teh področjih v preteklih letih. Naj omenim še to, da ne zagovarjam resolucije zaradi tega, ker bi bili moji osebni dohodki odvisni od proračuna, ali ker bi bil zaposlen nekje v šolstvu, zdravstvu ali prosveti, zaposlen sem namreč v gospodarstvu, temveč zagovarjam osnutek zato, ker menim, da je tako pravilno.

Imam še vprašanje v zvezi s poročilom odbora za proračun in finance. Sem član odbora in se mi zdi, da na včerajšnji seji ni bilo sklenjeno tako, kot je to zabeleženo v poročilu. Gre za naslednje besedilo: »odbor priporoča, da ostane stopnja republiškega davka od prometa blaga na drobno nespremenjena, to je 3,5 %.«

Na odboru smo se namreč dalj čas pogovarjali, ali naj bo stopnja prometnega davka za 0,5 % večja ali pa naj ostane na letošnji višini. Večina članov odbora je bila za to, da se osvoji predlog, ki je zapisan v resoluciji, dva tovariša pa sta bila proti temu povišanju in sta predlagala, da naj stopnja ostane na isti višini kot v letu 1969. Po razpravi ji bil sprejet sklep, da se podpre stopnja, predlagana v resoluciji. Prosim predsednico odbora, da nastalo situacijo pojasni.

K resoluciji imam dva predloga. Ne vem, koliko sta umestna in ali ju bo skupščina sprejela, menim pa, da se o teh dveh predlogih danes veliko razpravlja. Gre za vprašanje gospodarsko manj razvitih področjih v SR Sloveniji. O tem so razpravljali že odbori, delegati občinskih skupščin, na to pa opozarja tudi gospodarska zbornica. Poudarjeno je bilo, da so velike razlike med razvitimi in nerazvitimi področji iz dneva v dan večje. S tem ne mislim trditi, da tudi ta področja niso dosegla določenega gospodarskega napredka, temveč hočem poudariti, da spričo majhne gospodarske osnove in materialne baze zelo zaostajajo za gospodarsko razvitimi, kar je razumljivo in logično glede na dosedanjo politiko. Obstaja velika in realna bojazen, da bo, kolikor ne bomo sprejeli določenih ekonomskih ukrepov, razkorak med bogatimi in revnimi pojutrišnjem še večji. Zato predlagam, da resolucijo dopolnimo z naslednjim besedilom: »V SR Sloveniji obstajajo tudi manj razvita področja, kot na primer — ne rečem da bom vse naštel — Primorska, Prekmurje, Dolenjska, vključno z Belo krajino, Ribnica, Kočevje itd. Zaradi tega je potrebno ustvariti pogoje za hitrejši gospodarski razvoj teh predelov Slovenije. V ta namen naj Skupščina SR Slovenije izdela jasnejša izhodišča za hitrejši gospodarski razvoj manj razvitih področij.«

Moj drugi predlog pa je v zvezi z borci NOB. Predlagam, da se resolucija dopolni z naslednjim tekstom: »SR Sovenija bo dotiranim občinam prispevala dopolnilna sredstva za priznavalnine borcev v taki višini, da bodo znašale v povprečju najmanj 100 N din.« To velja za že priznane in odobrene priznavalnine. Menim, da ta predlog ne potrebuje posebnega komentarja in obrazložitve. Vsi vemo, da v občinah, katere so manj gospodarsko razvite, živi veliko število borcev, katerih življenjski standard je v velikem številu odvisen od skromnih priznavalnin, ki v povprečju znašajo v pretežni večini 70 N din in od dohodka od kmetijstva, ki pa je ravno tako skromen, zlasti glede na majhne kmetijske površine ter slabo fizično sposobnost pretežne večine borcev, ki so ostali na kmetijah in niso imeli priložnosti zaposlitve. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Tone Tribušon, podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov.

Tone Tribušon: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da vas seznanim z nekaterimi ocenami, stališči in predlogi, ki jih je sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na svoji plenarni seji 13. tekočega meseca, in sicer potem ko je obravnaval osnutek resolucije o ekonomski politiki in politiki splošne porabe v naši republiki za leto 1970, in ko je hkrati obravnaval stališča in predloge svojega predsedstva, s katerimi je že seznanjen del skupščinskih odborov in jih zato seveda posebej ne bom navajal. V razpravah na različnih ravneh, predvsem pa v razpravi na zadnji plenarni seji republiškega sveta je bilo poudarjeno, da pri začrtovanju ekonomske politike v naši republiki za naslednja leta ne moremo mimo dejstva, da je Jugoslavija enoten gospodarski prostor z enotnim družbenim gospodarskim sistemom, v katerem se gibanja, dosežki in problemi odražajo v visoki stopnji medsebojne odvisnosti. Zato je normalno, da daje na ravni federacije dogovorjena ekonomska politika osnovno smer in enoten okvir za ekonomsko politiko naše republike. Osnovna koncepcija te politike za leto 1970 je že dogovorjena in v bistvu pomeni, da smo se odločili za doslednejše izvajanje družbene in gospodarske reforme, oziroma za ustvarjanje pogojev za njeno uspešnejše uresničevanje. Pri tem upošteva dosežene rezultate, probleme in negativne

pojave, ki nas spremljajo letos. Po našem mnenju mora zavzemati osrednje mesto v ekonomski politiki stabilizacije trga in cen. Ne bom tega obrazlagal, zato, ker smo to obrazložili oziroma predložili že ob reformi.

Ko se je republiški svet opredeljeval za odločnejšo politiko stabilizacije trga in cen, je menil, da je potrebno temu cilju podrediti rast družbenega proizvoda, njegovo delitev in znotraj tega tudi vse oblike porabe. Le tako bo možno postopno zagotovljati večjo reproduktivno sposobnost gospodarstva in s tem osnovo za skladnejši razvoj gospodarstva in družbenih dejavnosti. Republiški svet je prav tako menil, da morajo konkretna politika in ukrepi upoštevati osnovne težave in probleme in jih postopno, vendar zelo odločno reševati. Pri tem ekonomska politika seveda ne sme popustiti pritiskom, ker bi sicer izgubila osnovno smer in bi zvodenela in v skrajni posledici ne bi ničesar rešila. Opozarjamo, da so pritiski prisotni. To beremo vsak dan tudi v časopisih. Smo odločno za to, da se tem pritiskom upremo, ne glede na to, kje se pojavljajo. Upoštevajoč ta izhodišča za ekonomsko politiko v naslednjem letu, je republiški svet prišel do naslednjih ocen, stališč in predlogov:

1. Prav je, da je republika Slovenija aktiven in soodgovoren tvorec jugoslovanske družbene in ekonomske politike, kot je to poudarjeno v prvem poglavju osnutka resolucije in to tako glede tistih zadev, ki jih lahko sama ureja, kot glede tistih zadev, ki se urejajo na ravni federacije. Zelo koristno bi bilo, če bi pri končnem oblikovanju besedila resolucije lahko že konkretneje opredelili nekatere nakazane smeri za dopolnjevanje sistema.

2. Pojavljajo se resni dvomi, ali je prognozirana stopnja rasti realna. Taki dvomi se porajajo predvsem ob dejstvu, da konjunktura na zunanjih tržiščih popušča, da so zelo narasli stroški v gospodarstvu in da se je s tem zmanjšala njegova konkurenčna sposobnost, da ni primerne stimulacije za izvoz, da premalo računamo z začasno zaviralnimi učinki ukrepov za postopno odpravljanje likvidnosti in ukrepov za notranjo in zunanjo stabilizacijo. Na te dvome opozarjamo predvsem zaradi tega, ker menimo, da bi bilo zelo nevarno za stabilizacijo, če bi vnaprej načrtovali porabo na sorazmerno visoki stopnji rasti ob precejšnjih neznankah in ob minimalnih finančnih rezervah.

3. V ekonomski politiki za leto 1970 je treba doseči tako skladnost pri delitvi družbenega proizvoda, ki bo upoštevala celotno družbeno reprodukcijo in ki bo z enako zavzetostjo obravnavala vse njene sestavne dele v njihovi medsebojni odvisnosti. V mislih imam medsebojno razvojno odvisnost gospodarstva in družbenih dejavnosti. Žgoči in nerešeni problemi v eni sferi motijo reprodukcijo družbe kot celote. Od tod naše že znano stališče do znanstvenoraziskovalnega dela, inflacije pokojnin, vzgoje in izobraževanja, otroškega varstva ter kulture. Na teh področjih je bilo doslej že precej storjenega za izboljšanje materialnega položaja, manj pa je bilo napravljenega za povečanje njihove družbene učinkovitosti, kar sicer velja tudi za druge družbene dejavnosti, ki jih tukaj posebej ne navajamo. Prav tej njihovi družbeni učinkovitosti bi morala resolucija posvetiti večjo pozornost, sicer pa se strinjamo, da se tudi v prihodnje nadaljuje z lani sprejeto politiko naše skupščine glede sanacije pokojnin in družbenih dejavnosti po dogovorjeni prioriteti.

Ko govorimo o celovitosti družbene reprodukcije, ne moremo mimo opozoril našega članstva oziroma delovnih organizacij v gospodarstvu. Ti nas upravičeno opozarjajo, da se žarišča ekonomskih in socialnih problemov zaostrujejo prav v gospodarstvu, kar je argumentiral pravzaprav že v ekspozeju predsednik izvršnega sveta in tega z istimi številkami in istimi podatki ne bom ponavljal.

Ukrepi proti nelikvidnosti in drugi stabilizacijski ukrepi bodo stanje v gospodarstvu prav gotovo še bolj zaostrili. To so zares problemi, ki jih ne moremo več reševati z gesli, ne moremo jih odlagati, temveč se moramo z njimi že v naslednjem letu odločneje spopasti. V ekonomsko politiko moramo vgraditi takšne elemente, s pomočjo katerih bomo načrtno odpravljali vire nizke produktivnosti, ki predstavljajo stalno žarišče socialne negotovosti in konfliktov. Predvsem je treba izdelati program za preusmeritev ali likvidacijo določenih gospodarskih organizacij, o katerih že nekaj let govorimo, da stojijo zelo slabo. Zanje bi morali predvideti, kaj bomo storili v letu 1970 in kaj pozneje in s kakšnimi sredstvi bomo to reševali. Elemente navedene politike bi morali vgraditi že v resolucijo za prihodnje leto in to z opredeljenimi obveznostmi za delovne organizacije, občine in republiko. Skladno s tem se zavzemamo, da bi čimprej dobili nov republiški zakon o skladu skupnih rezerv, kar mimogrede rečeno omogoča oziroma bo omogočal nov zvezni zakon. Po tem zakonu naj bi oblikovali take rezerve, ki bodo zadostna finančna opora za reševanje odprtih problemov, seveda po vnaprej dogovorjenem programu.

4. Zaostreni problemi v gospodarstvu nam prepovedujejo za leto 1970 še nadaljnje relativno povečevanje davčnih obremenitev v gospodarstvu. S tem pa je tudi že postavljena zgornja meja za financiranje potreb splošne porabe, kar pomeni, da se zavzemamo celo za nekoliko nižji obseg splošne porabe od tistega, ki je predviden z resolucijo. Menimo, da bi uresničitev takega stališča še vedno omogočala, da nadaljujemo z dogovorjeno sanacijo pokojnin in družbenih služb, seveda po prioritetah, morda le z nekoliko manjšimi ambicijami za prihodnje leto.

Pri tem podpiramo vgraditev varnostnega instrumenta v politiko oblikovanja in porabe sredstev splošne porabe tako kot je predlagano v resoluciji, da bi na narodnogospodarski ravni preprečili pojave neprogramirane porabe družbenega proizvoda mimo družbenih dogovorov.

5. Znotraj že opredeljenega globala splošne porabe je treba najti možnosti za izboljšanje položaja začasno nezaposlenih, ki živijo od nadomestil in so socialno ogroženi.

6. Smo za načrtno politiko delitve dohodka in osebnih dohodkov in za politiko usmerjanja delitve s samoupravnimi in družbenimi dogovori. To je potrebno predvsem za doslednejše uveljavljanje načela delitve po delu tako v gospodarstvu kot izven njega. Tako bi preprečili tisti del socialne diferenciacije, ki z rezultati dela nima nič skupnega. Ob tem še posebej opozarjamo na probleme socialne diferenciacije v splošnem. Menimo, da bi morali že v prihodnjem letu za njeno ublažitev sprejeti nekatere ukrepe. Predvsem se zavzemamo za to, da bi čimprej opredelili realno spodnjo vrednost reprodukcije živega dela. Sodimo, da bi bilo treba delovna mesta, na katerih družbeno dogovorjenega najnižjega osebnega dohodka ne bo mogoče zagotoviti, temeljito proučiti in predvideti, v kakšnem času in s katerimi ukrepi bo možno zagotoviti večjo produktivnost ali pa ta mesta ukiniti.

Pridružujemo se tudi mnenjem, da je treba proučiti možnosti, po katerih naj bi se pri obdavčenju skupnega dohodka občanov upošteval za osnovo družinski dohodek in ne dohodek posameznika. Ugotavljamo namreč, da se najbolj kritične socialne razlike kažejo prav pri dohodku na družinskega člana, medtem ko so razlike med individualnimi dohodki marsikje celo premajhne in niso spodbudne. Predlagamo, da se v resoluciji o ekonomski politiki za leto 1970 opredelijo stališča o ukrepih za ublaževanje socialnih razlik.

7. Kar zadeva politiko na področju stanovanj in komunalnih storitev, se strinjamo s stališči resolucije. Opozarjamo pa, da je treba glede najemnin proučiti in sprejeti ustrezne ukrepe za omilitev položaja nekaterih socialno ogroženih kategorij prebivalstva. Pri cenah komunalnih uslug pa je potrebno opozorilo, naj bodo glede na stanje, kakršnega imamo, in skladno s politiko stabilizacije v letu 1970, vse odločitve pretehtane in zmerne.

Tovarišice in tovariši poslanci, v imenu republiškega sveta predlagam, da pri končnem oblikovanju resolucije upoštevate tudi naše ocene, stališča in predloge. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Naslednji govornik je zvezni poslanec Roman Albreht.

Roman Albreht: Tovarišice in tovariši poslanci! Celotna konstrukcija politike, ki je predložena v osnutku resolucije, je vsekakor logično koncipirana in logično zasnovana na ugotovitvah, ki jim je dejansko težko ugovarjati. Zato se ne bi spuščal na to področje debate. Mislim, da bi bilo težko postavljati predloženo konstrukcijo pod znak vprašanja, težko bi bilo najti argumente, s katerimi bi zavrnili nekatere, dejansko obstoječe neskladnosti, ki so verjetno tudi eden izmed vzrokov nestabilnosti v naših družbenih odnosih.

Opozoril bi rad na nekatere materialne zadeve, ker mislim, da bi morali pri končni redakciji dati točnejše odgovore na nekatera vprašanja, ki vsaj tukaj niso dovolj prisotna, še manj seveda identificirana, vsekakor pa premalo upoštevana, ki so v dokumentu direktno ali indirektno omenjena.

Sedanja dinamika proizvodnje je v pomembnem delu pogojena z nepokrito potrošnjo. Pričakovati je, da bo morala biti ta nepokrita potrošnja v naslednjih obdobjih na tak ali drugačen način urejena, izbilansirana, to se pravi, da bo pomenila določeno obremenitev na račun tekočih dohodkov v prihodnosti.

Mislim, da se to postavlja kot zelo akutno in zelo aktualno vprašanje zaradi tega, ker ekspanzija potrošnje presega vse meje, ki jih lahko tolerira razumno gospodarstvo. Če bi ta trend nadaljevali, se resno bojim, da bomo prišli v situacije, ko bomo prisiljeni posegati po zelo brutalnih administrativnih sredstvih restrikcij, ki imajo zelo daljnosežne in zelo globoke posledice v celotnem kompleksu družbene reprodukcije. Veliko vprašanje je, ali so kondicije gospodarstva, materialne itd. tolikšne, da bodo sposobne vzdržati programirano raven dinamike proizvodnje, ne da bi se s tem, kot sem že prej hotel reči, zapletli v take globoke inflatorne tokove, ki bi nas privedli pred posege, katerih si najbrž nihče od nas ne želi. Ob teh vprašanjih se mi poraja razmišljanje, kako bo predložena konstrukcija, zasnovana na nekaterih nezadostno realnih osnovah, vplivala na tokove družbene reprodukcije in kaj bo kot element družbene akcije izzvala v končni konsekvenci v družbenih odnosih in v materialnih tokovih? Moram reči, da so ta razmišljanja premalo prisotna in da iz dokumentov in materialov nisem dobil takih odgovorov, da bi lahko pomirjeno šel prek zadeve. Bojim se, da če ne bomo na to odgovorili, da bomo sicer lahko startali z zelo lepim dokumentom, kateremu bomo vsi od srca zaploskali, za katerega končno usodo pa ne bomo vedeli. Kot rečeno, se ne protivim tako koncipirani konstrukciji, če predlagatelji mislijo, da se lahko pomirimo glede teh vprašanj, ki sem jih sedajle samo kot vprašanja povedal.

Drugo vprašanje, na katerega bi želel opozoriti, pa je določena intonacija, ki je prisotna v gradivu in stališčih nekaterih odgovornih ljudi v naši državni aparaturi in v naši družbeni skupnosti sploh. Osnovna značilnost te intonacije je poenostavljeno povedano takale. V sedanji splošni ekspanziji vseh oblik potrošnje, ki presega realne možnosti gospodarstva, se ocenjuje ekspanzija osebnih dohodkov na drugačen način kot ekspanzija ostalih oblik potrošnje. Značilnosti teh teženj so največkrat v podtekstu, da se kvalificira in obravnava osebni dohodek kot čisti strošek, ne pa kot oblika ekonomske reprodukcije živega dela. Da bi se izognil možnim nesporazumom in napačnim interpretacijam, naj takoj ugotovim, da v celoti delim mnenje z oceno, da se tako kot druge oblike potrošnje, giblje tudi osebna potrošnja v sorazmerjih, ki niso v skladu z doseženimi gospodarskimi rezultati.

Prav tako se strinjam z oceno, da obstoje občutljivi problemi znotraj delitve osebnih dohodkov. Na nekatere od njih je tovariš Stane Kavčič v svojem ekspozeju zelo naglašeno opozoril. Te razmere imperativno zahtevajo angažiranje vseh subjektov pa tudi domov slovenske skupščine, da se usposobimo za učinkovito reševanje problemov, ki so tu in ki se bodo še porajali, ker je sama narava naše proizvodnje taka in sistem delitve po delu tak, da pravzaprav poraja probleme socialne narave, da blagovna proizvodnja poraja možnosti ustvarjanja dohodka mimo dejanskih rezultatov dela itd. S temi stvarmi je treba računati in za njihovo uspešnejše reševanje se moramo dejansko vsi hitro in učinkovito usposobiti. Zdi se mi pa, da je povsem nesprejemljivo stališče, ki konfrontira osebne dohodke in akumulacijo na način, ki ne vidi, da so osebni dohodki ekonomska osnova reprodukcije, ki konfrontira osebne dohodke z akumulacijo na način, ki v podtekstu zanika družbeni interes delavcev za akumulacijo, ki zanika velike strukturalne probleme znotraj osebne potrošnje, glede katerih imamo prav tako kot glede splošne potrošnje, jasno opredeljen program tudi v tem domu in imamo stališča, ki nas zavezujejo. Imamo na primer sprejeto politiko zaščite doljne meje realnega standarda delavca, imamo sprejeto politiko zagotovitve osebnih dohodkov na določenem nivoju tudi v času, ko podjetje ne dosega svojega dohodka. Mi smo sprejeli načelo solidarnosti v delitvi, ki je integralni del principa osebnega dohodka po rezultatih dela. Imamo sprejeto in osvojeno načelo, da moramo skrbeti za prestrukturiranje zaposlenih, ki »implicite« nosi s seboj zahtevo po določenem vlaganju v živo delo. Opozarjam samo na to, da ne moremo in ne smemo zaradi problemov, s katerimi se dejansko konfrotiramo in katerim v tem trenutku nikakor ne bi hotel zmanjševati njihovo težo, pozabiti na enako jasno definirano politiko glede drugih problemov, ki so enako pereči in pri nas enako prisotni.

Usmeritev, o kateri sem govoril, ima po mojem mnenju ekonomsko socialne in politične implikacije, ki nas pravzaprav oddaljujejo od uveljavljanja sprejete politike.

Opozoril bom samo na nekaj ekonomskih implikacij. Družbeno diskvalificiranje politike zavarovanja standarda delavcev je zelo nevarna težnja. Taka orientacija, ki pravzaprav globalno razglaša, da je osnovno zlo vseh problemov, s katerimi smo se konfrontirali, nekontrolirano gibanje osebnih dohodkov, nas pripelje v situacijo, ko zapremo vse zelene luči za urejanje problemov znotraj osebne potrošnje. Kako lahko sprejmemo tak zaključek, ki bi se nujno ponudil v situaciji, ko smo pred dejstvom, o katerem nas je informiral tovariš predsednik izvršnega sveta, da ima ena tretjina delavcev na Slovenskem osebne

dohodke pod 800 din mesečno. Dvomim, namreč, če je kjerkoli in kdorkoli sposoben dokazati, da so osebni dohodki na tem nivoju danes dejansko ustrezen ekonomski faktor reprodukcije živega dela na slovenskem gospodarskem in družbenem področju? Ne gojim nobenih iluzij, da moremo čez noč iziti iz take situacije, nikakor pa ni pravilno, da sprejmemo neko orientacijo, ki bi kompleksno razglasila osebno potrošnjo za izvor vseh težav, s katerimi se srečujemo. To bo hočeš, nočeš pripeljalo do tega, da bi vsa ta vprašanja bila izven domene organiziranega in smiselnega družbenega delovanja, usmerjanja itd.

Mislim, da je taka orientacija hote ali nehote že prisotna tudi v dokumentu, s katerim razpolagamo. Recimo, v dokumentu je po mojem mnenju ohlapno, če ne bi lahko uporabljal celo težjih izrazov, obravnavan odnos do realnega osebnega dohodka, in to celih struktur delavstva na Slovenskem. Mislim, da je za mene povsem nov fenomen, da dokument naenkrat začne govoriti o nominalnih osebnih dohodkih in da ne daje natančnejših elementov za ugotovitev trenda realnih osebnih dohodkov, ampak daje samo odstotek, na katerem nivoju se bo gibal realni osebni dohodek.

Mislim, da je zaskrbljujoča tudi usmeritev, da linearno povečamo prometni davek na maloprodajo. Nisem toliko zaskrbljen zaradi ekonomskega učinka, temveč predvsem zaradi klime, ki bo iz tega vznikla. Tak instrument se namreč običajno razume kot zelena luč, da lahko vsak udeleženec v delitvi zadosti svojim potrebam in da se lahko uskladi z drugimi. Lahko bi predložil celo vrsto dokazil, da je to resnično. Mislim, da je ta nevarnost še bolj naglašeno prisotna v tem momentu, ko odgovorne strukture v vsej državi, precej benevolentno gledajo na dokaj nekontrolirano gibanje cen in ko pravzaprav nimamo nobenih resnih in ekonomsko zasnovanih predlogov družbene politike glede te dinamike. Mislim, da bi v taki situaciji pomenil ta ukrep indirektno ustvarjanje atmosfere, ki bi dejansko lahko še bolj ogrozila realni standard.

Zdi se mi, da je konstrukcija o gibanju osebnih dohodkov težko sprejemljiva. Rečeno je, da se bo količina osebnih dohodkov nominalno gibala na nivoju 10 %, za novo zaposlenost do nivoja 13 %. V tem je predvideno povečanje zaradi porasta produktivnosti za 6 % zaradi dviga cen na začetku leta 6 %. To se pravi, da že produktivnost in dvig cen, upoštevana skupaj, absorbirata 12 % porasta osebnih dohodkov. To se pravi, da je s tem že konsumirano celotno povečanje. K temu pa je treba prišteti še inflacijo, in mislim, da ni nihče toliko nerealen, da bo mislil, da v letu 1970 do nje ne bo prišlo, saj je v ozračju. Zaradi tega sploh ne vidim prostora za povečanje osebnih dohodkov za 4 %, realno.

Težko bi sprejel tako računsko konstrukcijo kot orientacijo gibanja reprodukcije živega dela v naslednjem letu, ki bo nedvomno zahtevna in ki bo terjala napore od nas in od nosilcev združenega dela. Mislim, da nas taka konstrukcija neizogibno vodi v situacijo, iz katere bomo imeli dva možna izhoda. Izhod je, da bomo prišli v stalen konflikt z velikim delom zaposlenih in da bodo v teh konfliktih osebni dohodki veliko bolj nekontrolirano rasli kot sicer. Mislim, da tudi za to trditev niso potrebni novi dokazi, ker nam pretekla leta to jasno dokazujejo. Drugi izhod pa je v tem, da bomo prisiljeni sprejeti pobude, ki se že kot na pol formulirani predlogi pojaljajo na Slovenskem, in sicer, da naj gremo enostavno na določanje plač in delitev dobička. S tem bi v bistvu že na startu pospravili z dnevnega reda uresničevanje zakona o dohodku. Mislim, da bi to pomenilo dokončno odtujitev delitve od

nosilcev dela in upravljanja in mislim, da bi ob taki varianti, česar se predlagatelji ne zavedajo, morali pristati na ekonomsko ceno delovne sile, ker bi imeli drugače nove konfliktne situacije in bi take rešitve v sedanjih pogojih v bistvu privedle do ekspanzije ne pa do zadrževanja osebnih dohodkov. Samo če bodo delavci sami dejansko konfrontirali svojo potrošnjo s svojimi pogoji dela in oboje skupaj obravnavali kot faktor večjega dohodka, bomo lahko brez globalnih konfliktov v družbi, stvari premaknili naprej. Mislim, da bi nas vsaka usmeritev odtujitve delitve od nosilcev dela postavila v položaj, da se bodo delavci dejansko osredotočili le na problem plač, ne pa, da bi svojo pozornost osredotočili na bistvo zadeve. Bistvo zadeve pa je v tem, kar je predsednik izvršnega sveta rekel, in ga pri tem v celoti in iskreno podpiram, da je bitka za delo bitka za dohodke. V sedanjih pogojih je treba dejansko koncentrirati vse naše razpoložljive sile na to, da iz obstoječih materialnih možnosti, ker velikih prerazdelitvenih možnosti do 1970. leta nimamo, dejansko potegnemo večjo substanco, večji dohodek za vse skupaj. Poudariti moram, da smo dejansko v naši politiki zelo tolerantni do vsakega dohodka in toleriramo gospodarjenje ne glede na nivo dohodka. Smatramo, na primer, da je gospodarjenje uspešno, če ne pride do izgub, čeprav vemo, da nikjer na svetu nihče ne uporablja sredstev, če ne dosega vsaj obrestne mere, ki jo da na primer naložba v banke. Zelo smo tudi tolerantni do vseh oblik stroškov, ki se pojavljajo, hkrati pa si po mojem mnenju bolj z administrativnimi ukrepi prizadevamo, da bi razgibali produkcijsko osnovo. Uzakonili smo reelekcijo strokovnih kadrov. Nosilcem proizvodnje smo zakonsko naložili dolžnost, da zaposlujejo stažiste itd. Čutimo, da produkcijska baza ni dovolj usposobljena in razgibana in jo skušamo razgibati s takimi instrumenti, hkrati pa ustvarjamo klimo, v kateri dejansko razglašamo osebne dohodke za čiste stroške in jih dejansko kar naprej konfrontiramo z akumulacijo, ki je edina pogoj napredka. Mislim, da s tem osebno potrošnjo praktično degradiramo, ekonomsko in družbeno. Mnenja sem, da moramo sprejeti drugo orientacijo, to je, da se bodo delavci pričeli pogovarjati o programu svoje potrošnje in da se bodo na tej podlagi pogovarjali o organizaciji dela, o produktivnosti, o ekonomičnosti, o svoji sposobnosti, o sposobnosti kadrov in o pogojih, v katerih gospodarijo. Mislim, da je vnaprejšnje blokiranje osebne potrošnje v bistvu potuha slabi organizaciji, slabemu delu in neprestanemu konfliktu družbe z delavci.

Naslednja zadeva, o kateri bi rad rekel nekaj besed, pa so nekatera konkretna opozorila v zvezi s predloženim tekstom. Moram reči, da bi želel, da bi predlagatelji dokumenta vnesli v resolucijo osnovna izhodišča, ki nam jih je tu razložil tovariš Stane Kavčič. Mislim, da resoluciji tak jasen družbeno-ekonomski pogled manjka. Ne trdim, da ga ni mogoče iz resolucije razumeti. Ker pa gre za dokument, ki je namenjen javnosti, bi bilo pametno, če ta napor napravimo.

Glede ocene sedanje stopnje bi bilo potrebno, da ne ostanemo pri naturalnem pokazatelju o dinamiki proizvodnje, ampak bi bilo dejansko treba pokazati, s kakšno novo realno substanco dohodka smo razpolagali v preteklem letu in s kakšno realno substanco dohodka mislimo razpolagati v naslednjem letu. Mislim, da brez tega pokazatelja v konstrukciji sami sebe varamo in zapeljujemo na teren, ki je po mojem mnenju ekonomsko nevaren.

V zadnjem odstavku 1. točke na tretji strani so dane nekatere ocene in sicer, da lahko kot pomemben element za pričakovano gospodarsko rast jemljemo sorazmerno ugodne rezultate pri dosedanjem prilagajanju proizvodnje

zahtevam zunanjega in notranjega tržišča, ter kvalitetne, strukturalne premike itd. Takšen tekst bi težko sprejel, ob tem ko imamo porast disparitete v kurzu, ko imamo tako intenzivno dinamiko cen, ko imamo tako nelikvidnost, kakršno imamo, in ko imamo popolno ekspanzijo potrošnje.

V 5. točki na 5. strani je napisano načelo, da se morajo osebni dohodki gibati v skladu z rezultati gospodarjenja. To načelo moramo precizirati v tem smislu: ali velja za vsako organizacijo ali pa samo globalno. To ni formalno vprašanje. To je bistveno vprašanje, zlasti zaradi tega, ker delamo zaključke vedno na osnovi globalnih ocen. V globalnih ocenah pa so integralno prisotne tiste komponente gibanja osebnih dohodkov, ki so uveljavljene z družbeno politiko in ki jih ni mogoče uskladiti z omenjenim načelom, ker pomenijo ravno korektiv v odnosu na to načelo. Na dinamiko osebnih dohodkov na primer vplivajo tudi osebni dohodki, ki jih izplačujemo tedaj, ko gospodarstvo ne dosega pozitivnih rezultatov. To je politika, za katero smo se dogovorili. Na razmerja pri delitvi vpliva še cela vrsta drugih elementov, ki so integralni del dogovorjene politike. Mi moramo jasno povedati ali gre za globalni kriterij ali ne. V nasprotnem bomo prenašali dispariteto med osebnimi dohodki in rezultati enega dela gospodarstva direktno na življenjski standard delavcev tistega dela gospodarstva, ki sicer dobro gospodari jo.

Na šesti strani v deveti točki predlagam, da naj se konsktrukcija gibanja osebnih dohodkov ponovno prouči in naj se skuša tudi v tem pogledu najti sprejemljive rešitve, ker je ta konstrukcija dejansko nesprejemljiva.

K besedilu drugega poglavja na strani 7 imam nekatera vprašanja. Na razumem namreč teksta, ki govori o sistemu zajemanja prispevka iz osebnega dohodka v načelu iz bruto osebnih dohodkov, ker je to zakonsko predpisana zadeva in ne vem, kaj se s tem hoče. Ideja predloga po mojem mnenju ni jasna.

Glede progresivnega obdavčevanja osebnih dohodkov na ravni, ki je določena s sporazumi oziroma družbenimi dogovori, sem mnenja, da bi bilo stališče, če bi ga sprejeli, direktno nasprotno stališču sprejetemu na IX. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. V zvezi z zmanjševanjem prispevnih stopenj na osebne dohodke in hkratno uvajanje obdavčitve dobička ni jasno determinirano ali se misli na dobiček s področja privatnega dela ali pa se misli na dobiček s področja združenega dela. To je potrebno jasno determinirati. V primeru, da gre za poskus legaliziranja kategorije »dobička«, potem moram reči, da sem odločno proti, ker bi morali za uvajanje takega kapitalnega instrumenta v instrumentarij naših pravnih in samoupravnih dokumentov vsekakor predhodno skleniti družbeni dogovor.

Imam še pripombo k besedilu na 8. strani, kjer se govori o povečanju prometnega davka, in sicer iz razlogov, o katerih sem že govoril.

Na koncu bi rad izrazil samo še svojo resno zaskrbljenost nad stališčem republiškega sveta sindikatov, ki se zavzema za uvedbo tako imenovanega družinskega davka. Mislim, da to ni tehnično ekonomska odločitev, ampak je to globoko socialna in družbena odločitev in bi morala biti predhodno dosežena ideja in politična enotnost. Moram reči, da je za mene povsem novo pojmovanje; ker sem bil do sedaj mnenja, da konfrontiramo v davčni politiki državljana z njegovimi osebnimi pravicami in doslej nisem vedel, da lahko sklenitev zakonske zveze razlasti nekoga njegovih ustavnih pravic. To je sicer moje osebno mnenje, mislim pa, da bi si morali te zadeve ideološko in politično razjasniti, ne pa, da predlagamo tako rešitev zgolj zaradi prakticističnih razlogov. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Franc Svetelj.

Franc Svetelj: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V dosedanjih razpravah o družbenoekonomskem razvoju naše republike v prihodnjem letu se je razprava v kamniški občini osredotočila predvsem na dvoje vprašanj:

1. Zakaj smo pred dobrim mesecem dni sprejemali stališča in sklepe 8. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, če jih že v tem najbolj pomembnem dokumentu, ki naj v prihodnjem letu usmerja gospodarski in družbeni razvoj naše republike, ne nameravamo dosledno upoštevati.

2. Ali se bomo prepustili določenemu toku gospodarskih gibanj, kamor nas bo pač zaneslo ali pa bomo s konkretnimi ukrepi usmerjali ta gibanja v družbeno sprejemljive okvire s tem, da bomo v resoluciji dali vso podporo elementom stabilizacije naše ekonomske politike in doslednemu izvajanju reforme. Komunisti, člani Socialistične zveze in Zveze sindikatov, skratka, velika večina naših občanov je v celoti osvojila stališča predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije in zadnjega plenuma slovenskih komunistov, ker jasno in nedvoumno govore, da se je treba z vsemi silami zavzemati za ustalitev našega gospodarstva, da se je treba odločno zoperstaviti pojavom nelikvidnosti in inflacije ter si prizadevati, da se poveča reprodukcijska sposobnost gospodarstva.

Dalje, da se je treba zavzemati za takšne spremembe v deviznem in zunanjetrgovinskem sistemu, ki bodo dajale večjo spodbudo proizvodnim gospodarskim organizacijam za povečanje izvoza itd.

Vseh teh ukrepov pa predlagani osnutek resolucije ne obravnava tako kot to terja sedanji položaj. Nasprotno, dopušča celo pojave, ki so popolnoma v nasprotju s stališči naših političnih vodstev. Resolucija oziroma osnutek resolucije ne predvideva nobenega konkretnega ukrepa, s katerim bi zaustavili divjanje cen in nenormalno povečevanje življenjskih stroškov. Prav to pa naše ljudi najbolj vznemirja, ker ne vidijo neke garancije za ustalitev gospodarske situacije.

Pred časom objavljeni podatki o razvrednotenju denarja oziroma o podražitvah v posameznih zahodnih državah v letih 1956—1968 kažejo, da se je to razvrednotenje gibalo v posameznih državah od 0,19 do 0,5 % letno; Avstrija 3 %, Italija 3,2 % v desetih letih itd. Pri nas pa življenjski stroški v enem letu porastejo kar za 10 % in to smatramo že kar za normalno.

Glede gibanja cen smo se doslej večinoma izenačevali s svetom, kadar jih je bilo treba povečati, kadar pa so jih drugod zmanjšali, smo rekli, mi se ne gremo več. Odveč je poudariti, da je politika osnovni element vsake ekonomske politike. Prav temu vprašanju pa resolucija ne posveča dovolj pozornosti. Stabilnosti našega gospodarstva prav gotovo ne bodo koristile nekatere tendence, ki jih zasledimo v osnutku resolucije. O tem je bilo že danes precej govora. Osnutek resolucije predvideva znatno večji porast osebnih dohodkov od produktivnosti dela, večji porast splošne potrošnje kot družbenega proizvoda. Povečuje se prometni davek, ki bo vplival na nadaljnji porast cen in življenjskih stroškov. Obremenitev proizvodnih korektivov v prihodnjem letu se bo povečala, čeprav minimalno, prek stopenj, vendar vemo, da se to povečevanje zvišuje tudi prek dogovarjanja, ki je postalo že stalna oblika v občinah za pridobitev sredstev za potrebe investicij v šolstvo, za narodno obrambo itd. Večjih sprememb na področju zunanjetrgovinskega in deviznega sistema tudi v prihodnjem letu ne bo.

Osnutek resolucije preveč neprizadeto obravnava to vprašanje. Težko je verjeti, da se bo ob povečani konjunkturi in višjih cenah na domačem trgu in ob spremenjenih izvoznih pogojih obseg izvoza povečal za toliko kot predvidevamo. Treba je reči, da smo na očitke, ki so bili z naše strani dani zveznemu gradivu zveznega zavoda za gospodarsko planiranje pri sestavi našega dokumenta, povsem pozabili. Osnovna pripomba k zveznemu gradivu pa je bila, da v zveznem gradivu ni zaslediti učinkovitih ukrepov za izboljšanje gospodarskega položaja. Tudi naš osnutek daje podatke za rešitve na področju družbenih služb in socialnega varstva, preveč na splošno pa govori o gospodarstvu in njegovem položaju v prihodnjem letu.

Opozoril bi še na nekaj vprašanj, ki kažejo med drugim tudi na to, da je predlagani osnutek v marsičem tudi sam s seboj v nasprotju.

1. V peti točki osnutka je govora, da bo z razvijanjem samoupravnih in družbenih dogovorov pri določanju politike delitve dohodka v delovnih organizacijah potrebno zagotovilo za uresničevanje sprejete politike, ki določa, da se morajo osebni dohodki gibati v skladu z rezultati gospodarjenja. V deveti točki na strani 6 pa ugotavljamo, da bodo nominalni osebni dohodki na zaposlenega v družbenem sektorju porasli v poprečju za okoli od 10 % do 11 % in da se bo pri tem produktivnost dela povečala le za okoli 6 %.

2. Osnutek ugotavlja, da je porast sredstev splošne porabe od predvidenega porasta družbenega proizvoda večji. Porast splošne porabe v primerjavi s predvidenim porastom družbenega proizvoda je neizogiben, ker se bo le tako izboljšal materialni položaj nekaterih področij, ki so v prejšnjih letih zaostajala. V vseh dosedanjih razpravah je prevladovala ugotovitev, da je potrebno nadaljevati saniranje družbenih področij, kot so socialno varstvo in šolstvo, vendar v okviru porasta družbenega proizvoda. Drugače bomo nedvomno vplivali le na porast cen in je veliko vprašanje, kolikšna bo realna vrednost izboljšanja materialnega položaja na teh področjih.

3. Pri izvoznih možnostih osnutek resolucije pravi, da naša odvisnost od zunanje konjunkture še bolj poudarja dejstvo, da se predvideva bolj umirjeno povpraševanje na domačem tržišču. Hkrati pa izhodišča za sestavo resolucije na strani 3 ugotavljajo, da moramo dejansko računati tudi ob zmerni inflacijski stopnji s tendenco nadaljnjega porasta življenjskih stroškov in s tem s pritiskom v smeri povečevanja nominalnih osebnih dohodkov. To pa seveda pomeni tudi večje povpraševanje. Tores smo spet v začaranem krogu. So tudi mnenja, da bi moral predlog resolucije vsebovati več alternativnih in argumentiranih rešitev z vsemi posledicami, ki naj bi jih realizacija posamezne rešitve imela. Predlog nikakor ne bi smel prezreti številnih predlogov, ki so bili dani v dosedanjih javnih razpravah. Hvala lepa.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Tone Remc.

Tone Remc: Tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da predstavljata predložena resolucija in še posebej ekspoze predsednika izvršnega sveta uresničevanje nekaterih osrednjih ekonomskih in političnih ciljev, ki jih razumemo pod skupnim imenom »družbena in gospodarska reforma«. Menim tudi, da je resolucija odraz realne stvarnosti in ne registrov želja. V tem je njena prednost.

Svet za proračun in finance ter svet za gospodarstvo skupščine občine Ljubljana-Center sta razpravljala o resoluciji in podpirata njeno usmeritev glede razvoja stanovanjskega in komunalnega gospodarstva.

Glede stanovanjskega gospodarstva sveta ugotavljata, ko podpirata načela postopnega uveljavljanja ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, da postajajo najemnine že sedaj neekonomske. Zato bi vsako odlaganje povečanja stanarin zmanjšalo stanovanjsko izgradnjo, kar ne bi bilo v skladu z zvezno resolucijo iz leta 1965 o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva in tudi ne z dejanskimi potrebami. V zvezi s tem bi moral reči, da je v celoti nemogoče obravnavati planiranje in usmerjanje politike stanovanjske izgradnje in stanovanjskega gospodarstva ločeno od gibanja in strukture osebne potrošnje in dinamika rasti realnih osebnih dohodkov. Mislim, da dejansko obstajajo ob tem, ko ugotavljamo, da je treba spoštovati ekonomska načela ob stanovanjskem gospodarstvu, določene socialne kategorije, ki so danes ogrožene. Zato bi bilo treba združevati sredstva na vseh nivojih, da ne bi pri tem rušili v celotnem kompleksu ekonomska načela, da bi hitreje zagotovili osnovne življenjske standarde tej kategoriji prebivalstva. Imeti bi morali tudi izdelan nek načrt gradnje cenenih stanovanj, katera bi lahko hitreje zgradili. S tem stališčem bi se v celoti strinjal.

Prav tako oba sveta podpirata predlagatelja resolucije v njegovi težnji, da se preide k postopnemu in k hitrejšemu uveljavljanju ekonomskih odnosov v komunalnem gospodarstvu. To se ne dela dovolj hitro, kar ima v Ljubljani določene posledice.

V splošni razpravi o resoluciji menim, da je bila — vsaj za mene osnovna misel, da se je treba z vsemi sredstvi upreti pritiskom, da se še nadalje ogroža že sedaj spodnja meja akumulacije gospodarstva v širšem smislu in ne v smislu posameznih delovnih organizacij in da je treba ekonomsko, politično in strokovno organizacijsko usposobiti tehnološko gospodarstvo za ekspanzijo v razširjeno reprodukcijo.

V tej zvezi mi dovolite, da razpravo malo razširim. Zdi se mi, da bi se morali dejansko upreti pritiskom — trendu zmanjševanja v produkcijske in akumulacijske sposobnosti gospodarstva. Tu med nami ni razhajanj. Vendar mislim na nekatere relacije in korelacije, ki niso spoznane in tudi ne mislim, da jih sam globlje poznam. Vendar bi jih naštel:

Najprej gre za korelacijo med razširjeno reprodukcijo in bojem za povečanje akumulacijske sposobnosti za ekspanzijo in na drugi strani za nadaljnje izpopolnjevanje in razvoj delitvenih sistemov.

Druga relacija je politika stabilne in perspektivne rasti realnih osebnih dohodkov. Predvsem v tej relaciji se mi zdi ta politika realna z rastjo obče produktivnosti združenega dela. To relacijo, to je odvisnost od realnih osebnih dohodkov od stopnje rasti in moči nacionalne ekonomike, bi bilo treba organizirati na vseh nivojih. To se pravi, da bi morala biti masa realnih osebnih dohodkov na nacionalnem nivoju v odvisnosti od produktivnosti nacionalne ekonomičnosti. Dovolite, da uporabljam te izraze, ki so sporni. Konkretni osebni dohodek na določenem delovnem mestu bi moral biti opredmeten z rezultati individualnega dela. Razmerje med akumulacijo in osebnimi dohodki v podjetju bi moralo biti v korelaciji s sposobnostjo te gospodarske organizacije. V tej smeri delo stoji in zato bi se moralo gibati prav v tej smeri.

Nadalje, ne bi smeli zreducirati samoupravljanja na delovno organizacijo in vpliv delovnega človeka zreducirati na konkretno politiko njegove delovne organizacije, čeprav je to seveda zelo pomembno. Slovensko gospodarstvo stoji pred nalogo, da ustvari višjo stopnjo koncentracije kapitala, znanje strokovnjakov, da ustvari višjo stopnjo akumulacije, nacionalnega bogastva. To pa

pomeni, da je treba razvijati v družbenoekonomskem in političnem sistemu samoupravni sistem in sistem socialistične demokracije na višjih nivojih, na republiškem in naprej ter, da je treba jasneje postaviti odnose med temi družbenimi dejavniki, ki se ne bi pojavljali pravni prostori. Torej je izgrajevanje samoupravnega sistema problem, ki ga je možno opazovati na nivoju mikro družbene strukture. V tem konkretnem primeru mislim, da je predvsem problem, kako preprečiti nastajanje centrov ekonomske moči, ki ne bi bili pod neposrednim nadzorstvom in vplivom družbenega proizvajalca in socialistične sile in še posebej republiške skupščine, kot najvišjega organa samoupravljanja. Znotraj tega je treba krepiti pozicijo izvršnih svetov in izvršilnih organov teh teles. Oprostite, da sem šel iz konteksta, vendar ker smo se kasno sestali, sem to storil.

V predloženi resoluciji nimamo posebno novih sistemskih rešitev na nivoju tako imenovanega gospodarstva in negospodarstva. Seveda ni to krivda predlagateljev resolucije, marveč je to rezultat nizke stopnje naše ekonomske in politične misli in na koncu koncev tudi rezultat slabo organiziranih kadrovskih in drugih sil, s katerimi pa vendarle Slovenci razpolagamo v dokajšnjem obsegu. Tudi na tej seji so se govorniki odločno postavljali proti polemikam, ki se nam vrivajo skozi zadnja vrata, polemikam na nivoju gospodarstvo — negospodarstvo kot je to na primer mezdni konflikt. Zdi se mi, da je slovenski izvršni svet s konkretnimi ukrepi zadnjih treh let ustvaril realnost, ki je presegla polemike in ne bi smeli pristati, da jih ponovno nekdo oživlja ob novih priložnostih.

Dejstvo, da v tej resoluciji ni bilo mogoče predlagati nekih bistveno novih sistemskih rešitev, samo narekuje potrebo, da se izgradi modern sistem družbenega usmerjanja. Nekoč smo ga imenovali planiranje. To dejstvo nam narekuje, da moramo priti do znanstvene projekcije družbenega razvoja, ki bi potem, ko sprejemamo take in podobne akte, omogočala družbene aplikacije. To je, če že ne konfrontacija, vsaj globoka strukturalna analiza notranjih razmerij med tako imenovanim gospodarstvom in negospodarstvom znotraj gospodarstva in znotraj vsake potrošnje, osebne, splošne in investicijske. Tu obstajajo globoka strukturalna neskladja, ki jih je treba spoznati. Zdi se mi, da skuša resolucija presegati ta strukturalna nasprotja, čeprav samo skozi presek.

Drugo, kar želim še posebej poudariti, je metoda družbene intervencije. Po mojem mnenju sedaj opravlja svojo zelo pozitivno vlogo. Pri tem mislim na konkretne sanacijske programe za šolstvo, za zdravstvo, za socialno politiko in podobno. Menim, da so ti programi dobro opravili svoje delo. Vendar ne bi prišli daleč, če bi skušali našo družbenoekonomsko politiko reševati samo s »paketi« sanacijskih programov, ker bi se znova pojavljale vsako leto posamezne socialne skupine kot licitator za posamezne sanacijske programe. In takrat, ko bi sanirali eno sfero družbene dejavnosti, bi za drugo med tem časom že toliko potrošili, da bi bila spet potrebna nova sanacija. Torej ne glede na to, da je treba sanacijske programe dokončno izpeljati, treba jih je izpeljati celo kvalitativneje. Treba je doseči torej nekaj drugega, in sicer sinhroniziran razvoj vseh sfer združenega dela. Kako se bodo in na kakšnem nivoju, v kakšnem obsegu in s kakšno dinamiko razvijale posamezne sfere družbenih dejavnosti, je predvsem odvisno od naše skupne ekonomske moči. Se pravi, da je treba osnovna prizadevanja vseh nacionalnih sil usmeriti k povečanju obče produktivnosti družbenega dela.

Ob vsem tem pa je treba razvijati moderni sistem družbenega usmerjanja, saj igrajo ekonomska znanost in druge družbene znanosti odločilno vlogo. V prihodnjem letu bi bilo treba v bodoči resoluciji določiti ne sanacijske programe, marveč etapne cilje za vsako področje združenega dela in sicer kot etapne cilje znotraj neke osnovne projekcije, ki jo osvojimo in potem sistematično razvijamo. Končno mislim, da je treba že na tem mestu podpreti slovenski izvršni svet in strokovno-politične sile, ki so se z desetletno zamudo odločile pripraviti koncept dolgoročnega razvoja Slovenije.

Zdi se mi, da ta odločitev doslej ni doživela dovolj odločne strokovne, moralne in politično-ekonomske podpore. Vendar to ne govorim zaradi tega, ker bi želel, da pride čimprej to, kar je že doslej izdelano pri pripravljanju razvojnega koncepta Slovenije kot so osnovna izhodišča, parametri in podobno v javno in strokovno verifikacijo. To bo tudi omogočilo, da se na teh projektih angažirajo širše sile kot so se angažirale doslej.

Na kraju bi želel podpreti misel tovariša Kavčiča v ekspozeju, in sicer na spremenjeno smer družbene intervencije pri nadaljnjem razvoju izobraževanja. To se pravi, da se je treba od enostranske usmeritve na sanacijo osebnih dohodkov in njihovo usklajevanje z nivojem dohodkov v gospodarstvu v letu 1969 usmeriti na materialno tehnične, pedagoške in organizacijske pogoje izobraževanja. Predvsem na vsebino študija.

Vendar bi bila ta misel med prosvetnimi delavci lahko vzeta tudi drugače. Lahko bi bila razumljiva v tem smislu, da je treba notranje odnose v delitvi znotraj izobraževalnih institucij zamrziti na obstoječi ravni ter da ne bi bilo treba izdelati sistema delitve po delu tudi v institucijah znanstvene, pedagoške, prosvetne in podobne dejavnosti. Če bi v tem smislu razumeli to misel, bi jo zelo napačno razumeli. Govorim o tem zaradi tega, ker so zelo pogosta v javnosti mnenja, da intelektualno delo ni merljivo, da študij ni delo in da ga kot takšnega ni mogoče ovrednotiti.

V svetu obstaja več kot 10 sistemov. Francija ima 10 modelov, ki skušajo tudi praktično opredeliti intelektualno delo, ki se kot tako tudi nagrajuje. Če bi usmerili izgrajevanje sistemskih delitvenih instrumentov znotraj sfere drugače kot se obravnava delavca v materialni proizvodnji, kar seveda ne bi izobraževanja, ne bi napredovali. Mislim, da bi udarili proti strokovnosti, proti ustvarjalnosti in proti afirmaciji dela in znanja in posredno tudi proti integraciji sfere znanosti, kulture in prosvete v družbeno strukturo. Torej v načelu drugače kot se obravnava delavca v materialni proizvodnji, kar seveda ne bi bilo prav.

Predsednik Miran Goslar: Pred odmorom ima besedo še Cene Matičič.

Cene Matičič: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Najprej moram izraziti svoje zadovoljstvo, da se tako pomemben akt obravnava v še vedno pravočasno postavljenem terminu; s tem imamo nedvomno možnost, da ga temeljito in pošteno pretresemo, očistimo navlake, kolikor jo še ima, dopolnimo z novimi mišljenji, ali pa zavržemo — če smo mnenja, da ni zadovoljiv, in zadosti veren odraz tistih gibanj in tendenc, ki jih kot realistični reformski delavci želimo v naslednjem letu doseči.

Naj bo dovolj teh uvodnih kurtuaznih besed.

Kar zadeva material — in to ne velja le za to točko, pač pa za vse ostale — sem naslednjega mnenja:

V skladu s poslovnikom naše skupščine predlagam, da se pod vsemi poročili, študijami, informacijami in sploh vsemi materiali, ki so nam poslani, podpisujejo ne samo predstojniki teh ustanov, pač pa tudi tisti strokovni delavci, ki ta dokument sestavljajo in skrbijo za njegovo sestavo.

To se mi zdi nujno potrebno. Ta zahteva naj po svoje vodi k utrjevanju odgovornosti vseh strokovnih in upravnih služb — torej kolektivne odgovornosti, za katero podpisuje šef ustanove; posebno pa še k utrjevanju osebne, individualne odgovornosti strokovnega delavca, ki je to delo vodil, organiziral in besedilo sestavljal.

Spomnimo se samo mučne lanskoletne situacije, ko je na tem istem mestu skupina poslancev izražala nezaupnico bivšemu sekretarju za gospodarstvo tovarišu Kobalu za akt, pod katerim je bil sicer kot šef ustanove podpisan, sestavljali pa so ga popolnoma drugi ljudje.

Kar zadeva sam osnutek resolucije, bi se najprej zadržal na nekaterih mestih po izraženi trditvi, da se delež gospodarstva v družbenem produktu dežele ne sme poslabšati.

Če si ogledamo stran 4. izhodišč oziroma zadnjo stran ocene gospodarskih gibanj v letu 1970 in vzamemo v roke logaritmično računalo, pridemo do nekoliko drugačnih ugotovitev:

Obremenitev v letu 1967 je znašala 32,1 % od družbenega produkta, medtem ko je v letu 1968 znašala 33,5 % od družbenega produkta. V letu 1969 je ta obremenitev znašala 34,55 % od družbenega produkta in naj bi v letu 1970 znašala 35,3 % od družbenega produkta.

Te številke govore, da tako imenovano obremenjevanje gospodarstva ne bo padalo ali vsaj stagniralo, pač pa celo rastlo. Čeprav je res, da moramo računati pri tem tudi na sredstva, ki se bodo natekla v intervencijski sklad našega proračuna — ta pa se bodo v gospodarstvo ponovno vrnila — pa ta sredstva, predvidena v višini 33,5 milijona N dinarjev, bistvo te trditve ne spremene. Obremenitev je v tem primeru še vedno 35 % ali za 0,5 % večja od one v letu 1969. To vzeto absolutno, ni ravno majhna številka in znese nič več kot 114,15 milijona N dinarjev.

Druga postavka, ki je zame sporna, je delež SR Slovenije za pokrivanje potreb federacije. Res je, da tovrsten delež pada na tisto mejo, ki naj bi bila optimalna. Od stopnje 13,5 % od družbenega produkta v letu 1967 se popne na 14 % v letu 1968 in pade zopet na 13,75 v letu 1969, za leto 1970 pa pričakujemo kot kaže material 13,4 % od družbenega produkta.

Vse to je sicer res in prav, vendar pa ob dejstvu, da prehaja vrsta nalog iz federavije na republiko, ni razumljivo, da smo še vedno precej nad mejo, ki jo je svojčas kot optimalno prav na tem mestu omenil predsednik izvršnega sveta tovariš Kavčič.

Naj poskusim to trditev pojasniti tudi z druge strani. Pred nekaj dnevi smo nekateri poslanci dobili obsežne materiale o zveznem proračunu za leto 1970. Iz tega materiala izhaja, da bo zvezni proračun v letu 1970 za 13 % večji od onega v letu 1969. Ker je zvezni proračun za leto 1970 mišljen za 13 mesecev, seveda to ni prava komparacija. Če poskušam izračunati pravo komparacijo, potem ugotovim, da bo zvezni proračun v letu 1970 le za 4 % večji od onega v letu 1969. V poprečju torej dajejo vse republike federaciji 4 % več sredstev kot v letu 1969. Če pa pogledamo delež poprečja, ki ga daje Slovenija,

pa ugotovimo, da znaša tak delež za našo republiko 10 %. Torej ob poprečnem povečanju družbenega produkta za 8 % daje Slovenija 10 % več federaciji. In še drugače, ob poprečnem povečanju zveznega proračuna za 4 % da je republika Slovenija kar 10 %. Smatram, da je treba tudi ta problem drugače urediti.

Glede reševanja nelikvidnosti bi želel omeniti dejstvo, ki ga resolucija ne upošteva.

Najprej ugotovitev, da gre ob nelikvidnosti za celo vrsto nerešenih problemov v okviru finančnega sistema, kajti sleherno razvito denarno gospodarstvo je hkrati tudi finančno gospodarstvo. Ti problemi pa so verjetno naslednji.

Po oživljanju od srede 1968. leta dalje izgleda, kot da se je naš ekonomski stroj nekoliko pregrel.

Da bi pospešili njegov tek, smo sprva vbrizgali v obtok novo denarno maso. S tem smo pospešili rast potrošnje, pa tudi nagib k zadolževanju — ob pričakovanju inflacije je seveda tudi nagib k zadolževanju vedno večji.

In še bolj čudna logika: ta kreditni vbrizg, ki je bil injekcija za proizvodno sfero, se je prelil v roke končnih potrošnikov in predvsem v investicije. Vemo pa, da se sleherna investicija v svoji končni fazi prelije v potrošnjo.

Tako smo sedaj priče naslednjega. V letu 1964 je bilo v rokah gospodarstva 30 % celotne denarne mase, v rokah prebivalstva po le 22 % denarne mase. V letu 1969 je slika popolnoma obrnjena. Gospodarstvo ima le 20 % denarne mase, prebivalstvo pa ima v rokah 36 % denarne mase. Ali drugače rečeno. Likvidnost v gospodarstvu pada in je sedaj zelo nizka. Likvidnost prebivalstva pa obratno raste in je sedaj zelo visoka.

Če se sedaj ta vbrizgana masa še nadalje preliva v trgovino, v bančništvo in v roke individualnega potrošnika, postaja vse skupaj ne samo ekonomski pač pa že tudi družbeni problem — saj postaja ta sfera sedaj potencialni akumulator kapitala. To pa se nam že dogaja.

Konkreten predlog: Tako kot se v 4. točki te resolucije obračamo s pozivom in priporočilom na delovne organizacije, bi se morali seveda prav tako obrniti tudi na prebivalstvo. S tem v zvezi prav tako predlagam, da bi v okviru nadaljnje obdelave davčnega sistema mislili tudi na tako imenovano kategorijo davka na bogastvo. Ob dejstvu, da je politika primarne in sekundarne delitve dohodka neustrezna, smo namreč že priče akumulacije potencialnega zasebnega kapitala. Tega je po nekaterih ocenah že okoli 8 % našega nacionalnega dohodka. Ker ta kapital nima možnosti, da bi prehajal v družbeno blagajno — to priložnost smo že zamudili — se lahko ali tezavrira ali pa odhaja v inozemstvo, ker se v okviru privatne dejavnosti v smislu naše ureditve pač ne more investirati prek določene meje.

Tak davek ne bi bil nikakršna novost in glede tega ne bi bili prvi, ki bi ga uvedli. Pravkar ga uvajajo v Veliki Britaniji — torej v deželi, kjer je že po naravi možno »neomejeno prisvajanje privatne lastnine«.

Veseli me, da se materiali, ki so nam predloženi, močno zavzemajo bodisi direktno ali manj direktno za neko zagarantirano spodnjo mejo akumulacije. V preteklem sklicu — leto ali več nazaj — se nas je vrsta poslancev zavzemala za to, vendar smo bili skoro vedno odklonjeni. Mislim, da ni potrebno, da bi ponovno obdeloval ta problem, saj je moje stališče glede tega docela

jasno in poznano. Smatram pa, da bi moral ob tem opozoriti še na naslednji zelo pereči trend:

1. Narašča delež finančnih sredstev v rokah zasebnikov, ki lahko takoj investirajo.

2. Družbena obrt in ostali tovrstni sektorji se v družbeni lastnini zmanjšujejo.

3. Akumulacijska stopnja delovnih organizacij pada; predvidevamo pa prav tako tudi rast deleža zunanjega kapitala, ki je po svoji naravi privatnega značaja.

Trend vsega tega je torej v naslednjem:

Če ves ta kapital združimo, vidimo, da postaja družbeni sektor kot ekspanzionistični sektor šibkejši.

Vprašanje, ki je že družbeno-politične in ne samo družbenoekonomske narave, je torej jasno: kako zavarovati družbeno lastnino kot novi družbenoekonomski odnos v bodoče?

Strinjam se z mislimi, ki jih je izrekel poslanec iz Metlike tovariš Vrviščar o nerazvitih območjih oziroma pokrajinah v naši republiki. V zvezi s tem bi opozoril na kriterije, ki jih je obdelal ekonomski inštitut v Zagrebu, s katerimi bi lahko definirali pojem nerazvitosti v Sloveniji.

Menim, da bi kot kriterije morali upoštevati naslednje štiri faktorje:

1. nacionalni dohodek v nerazviti pokrajini oziroma nerazvitem območju mora biti manjši od 500 dolarjev na glavo prebivalca;

2. zaposlenost v sekundarnem in terciarnem sektorju je manjša od 50 %;

3. družbeni produkt, ki ga daje sekundarni sektor, to je industrija, je manjši od 40 % celotnega družbenega produkta in

4. določiti bi bilo potrebno tudi določeno mejo glede pismenosti.

Predsednik Miran Goslar: Ob 13.45 nadaljujemo s sejo.

(Seja je bila prekinjena ob 13.10 in se je nadaljevala ob 14. uri.)

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci, nadaljujemo s sejo.

Med odmorom se je še precej poslancev prijavilo k razpravi. Trenutno je še 9 prijavljencev, kar pomeni, da bo seja tudi jutri. Zato predlagam, če se strinjate s tem, da bi delali do sedmih in jutri nadaljevali ob 8. uri. Je to sprejemljivo? (Vsi poslanci se strinjajo.) Karel Forte želi razpravljati.

Karel Forte: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Glede na to, ker so že mnogi predgovorniki govorili o problemih, o katerih sem mislil govoriti tudi jaz, bom skušal biti v razpravi kratek. Žal mi je, ker niso bili materiali in stališča Socialistične zveze, sindikatov in zbornice predloženi že prej, marveč smo jih v glavnem prebrali v časopisih. Zaradi tega ne moremo zavzeti konkretnih stališč do teh materialov.

Že v lanski razpravi o osnutku družbenoekonomskih izhodišč za pripravo republiške bilance sredstev in obveznosti splošne porabe v 1969. letu, sem se zavzemal za stabilen, smotrn in učinkovit instrumentarij in hkrati nasprotoval pogostim spremembam predpisov in improvizacijam, ki nedvomno vnašajo v naše družbene odnose in gospodarske odločitve negotovost in nezaupanje

v trajnejšo veljavo sistema. Zelo mi je žal, ker nismo skupaj z osnutkom resolucije prejeli tudi rezultate realizacije lanskoletnih ocen.

Kot je iz predložene dokumentacije razvidno, v instrumentariju za leto 1970 dejansko skoraj ničesar ne menjamo, razen predlaganega povečanja republiškega davka na maloprodajo za 0,5%. Mislim, da smo glede tega predloga vsi več ali manj rezervirani iz razlogov, kot so jih že navajali moji predgovorniki. V celoti podpiram stališča, ki jih je dala predsednica odbora za finance in proračun. Zaskrbljuje me situacija na vseh nivojih. Ugotavljamo, da je kljub skoraj rekordni letini v letošnjem letu, kljub povečanemu izvozu in rekordnemu obisku tujih turistov ter kljub veliki konjunkturi v svetu in pri nas, proces nestabilnosti — po izjavi podpredsednika izvršnega sveta Grličkova, intenzivnejši kot je bil v letu 1967 in 1968 in da gremo v leto 1970 z intenzivnejšo stopnjo nestabilnosti. Zaradi tega mislim, da so ukrepi, ki jih je predlagal zvezni izvršni svet, za takšno situacijo nezadostni. Dnevno časopisje že zdaj po sprejemu »paketa ukrepov« ugotavlja, da po podatkih zveznega zavoda za statistiko krije izvoz le 2/3 uvoza. Glede na trend povečanja cen, na povečanje osebnega dohodka, na povečano splošno potrošnjo ob neustrezajočem porastu nacionalnega dohodka, je zame zelo vprašljivo, kaj naj našega izvoznika še stimulira za izvoz v situaciji take inflacije in povečanja cen pri nas. Evropa mu priznava samo dejansko povečanje, ki se na Zahodu giblje približno 3 %. Nikjer ne vidim, da bi bilo treba upoštevati tudi možnost, da konjunktura v Evropi ne bo šla s tako močjo in s takšnim tempom, kot je to bilo v preteklih letih. Kaj bo, če se to zgodi? Ko je Grličkov odgovarjal v zvezni skupščini na pripombe poslancev, je med drugim dejal: »Zato imamo na razpolago ukrepe, ki so v sistemu, Morali bomo odločneje vztrajati, da bo splošna potrošnja pod ali na naravni rasti narodnega dohodka. Zato bo treba neobhodno zmanjševati instrumente za zajemanje iz gospodarstva.« Tudi tega verjetno ne bomo dosegli. Strinjam se v celoti z mnenjem novinarja Jarca, da je zelo težko omejiti splošno potrošnjo, ko je že oblikovana in da jo je še preoblikovati težko. Zlasti me zaskrbljuje dejstvo, da bo vključevanje presežkov iz leta 1969 za splošno porabo v letu 1970 precej povečalo potrošnjo nad zbranimi sredstvi iz tekočega poslovanja gospodarstva in iz osebnih dohodkov v letu 1970. Pred kakšnimi problemi se bomo znašli takrat, ko bomo izdelovali proračun za leto 1971? Mislim, da ta zaskrbljenost ni izražena samo z moje strani, marveč tudi s strani odborov za finance in proračun, odbora za družbenoekonomske odnose in odbora za proizvodnjo in promet našega zbora. Z njihovimi stališči se povsem strinjam.

Na seji občinske skupščine Trbovlje so v zvezi s pokojninskim zavarovanjem odprli splošno vprašanje, kaj bo v prihodnjih letih. Nujno bo torej treba valorizirati pokojnine na osnovi zviševanja življenjskih stroškov v enakih zneskih in ne v enakih odstotkih. Zdi se mi, da je že zjutraj dal tovariš predsednik izvršnega sveta s tem v zvezi izjavo, ki bo staroupokojence, ki jih je v revirjih precej, pomirila.

V zvezi z zdravstvenim zavarovanjem kmetov ne bi smeli v bodoče popuščati tendencam, da se povečuje njihov prispevek v pavšalu na kmečko gospodarstvo. Mislim, da je predlog, ki ga je dala ljubljanska skupnost, in sicer povečanje od 20 000 na 25 000 starih dinarjev, nesocialen. Že ob sprejemu teh predpisov smo upali, da se ta odstotek udeležbe v bodoče ne bo povečal.

Že prej sem dejal, da se strinjam z ugotovitvami in predlogi odborov za finance in proračun in za družbenoekonomske odnose našega zbora. Posebej

se zavzemam za to, kar zahtevata odbora, in sicer, da bi že v fazi programiranja določili, koliko in kakšne potrošnje potrebujemo in kakšne smo sposobni tudi plačati, predvsem, kar zadeva šolstvo. Dovolite mi, da v zvezi s tem citiram del govora predsednika republike v Zagrebu, dne 10. oktobra 1969. Dejal je: »Učne programe in načrte le počasi prilagajamo potrebam nenehnega znanstvenega in tehničnega razvoja ter čedalje večjim zahtevam produktivnega in modernega gospodarstva. Že večkrat sem govoril o tem, da v naših šolah ni takšnega programa, ki bi ustrezal današnji stopnji našega razvoja in industrializacije. Mnogo študentov se posveča bolj humanističnim vedam kot tehničnim, ki dajejo nove strokovnjake. To se mora urediti, kajti mi rabimo mnogo več strokovnjakov, kot jih danes imamo.« O tem je dopoldne govoril že tudi poslanec Klančnik.

Zaostajanje na področju tehnične vzgoje v Sloveniji je bilo v minulem letu ugotovljeno v poročilu o uresničevanju srednjeročnega plana. Vendar se razmere tekom zadnjega leta niso bistveno spremenile. Nagel razvoj znanosti in tehnike vsakodnevno vnaša velike spremembe, zlasti na področju materialne proizvodnje. Sodobna tehnologija je danes eden odločilnih dejavnikov v gospodarskem in družbenem napredku vsake države. Za uspešno uvajanje moderne tehnologije v proizvodnjo in za nadaljnji razvoj so potrebni ustvarjalni in tehnični kadri. Tem potrebam prilagajajo v svetu vsebine izobraževalnih programov v šoli in v drugih izobraževalnih in vzgojnih ustanovah. Formiranje sposobnih in ustvarjalnih tehničnih kadrov je dolgotrajen proces. Zato naj bi se tehnično izobraževanje vključevalo v celotni sistem vzgoje in izobraževanja vse od osnovne šole do visokih šol. Danes se pri nas na Slovenskem vse prepočasi dopolnjuje sestav kvalificiranih učiteljev za tehnično vzgojo. Zastarela je materialna oprema in očitno je tudi pomanjkanje sodobnih učnih sredstev za to področje. S tem v zvezi se brez dvoma postavlja vprašanje, kakšni so načrti za prilagajanje učnih programov znanstvenemu in tehničnemu razvoju v smislu potreb našega gospodarstva in kakšni so načrti za intenzivnejše urejanje kadrovskih in materialnih problemov na področju tehnične vzgoje? In končno, kakšne rešitve so predvidene za organizacijo službe za oskrbovanje šol s sodobnejšimi učnimi sredstvi za tehnično vzgojo? V zvezi s temi problemi naj opozorim na pomembno odločitev zvezne skupščine z dne 12. novembra 1969 in sicer, da se za šolsko opremo in predmete za pouk odpravi zvezni davek na promet pod pogojem, da se za to vrsto blaga odrečejo temu davku tudi republike in občine. Zato predlagam, naj se odpravi republiški davek na promet za šolsko opremo in predmete za pouk in priporoči občinskim skupščinam, da store isto. Ta davek naj se odpravi tudi za tehnične igrače, ki jih uporabljajo za vzgojo in pouk. Izpad teh sredstev naj se nadomesti z višjim davkom na »šund« literaturo in na vzgojno problematične igrače, kot na primer orožje. V zvezi s tem menim, da bi moral predlog, ki je bil predložen, upoštevati stališča odborov, ki sem jih navedel.

Predsednik Miran Goslar: Naslednji govornik je Mirko Žlender.

Mirko Žlender: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ne bi razpravljal dolgo, niti ne načelno, ker je bilo k resoluciji danih že dovolj načelnih pripomb kot tudi pripomb v obliki pismenih poročil, ki so nam bila predložena. Posredoval bi svoje osebno mnenje glede resolucije in dejal, da gre v bistvu za določena predvidevanja, za določeno strategijo, ki jo je izvršni

svet predložil skupščini. Verjetno je v tej resoluciji vrsta neznank, ki izvirajo iz določenih objektivnih zakonitosti, ki jih že danes najboljši ekonomisti ne morejo predvideti za leto 1970. Prepričan sem, da je izvršni svet delal prav, ko je predvidel strategijo, ki jo želi upoštevati pri gospodarskem in družbenem razvoju v naši republiki v letu 1970.

Dotaknil bi se dveh vprašanj, in sicer najprej vprašanja, ki zadeva razvita in nerazvita področja. Strinjam se s tistim, kar je dejal predsednik Kavčič v svojem uvodnem ekspozeju in sicer, da je treba dati vprašanju razvitosti oziroma nerazvitosti na nekaterih območjih v Sloveniji drugačno težo kot je to bilo v preteklosti. Vendar se mi zastavlja vprašanje, kje so tisti kriteriji, da se lahko postavi meja med razvitostjo in nerazvitostjo? Mislim, da je današnja praksa glede tega docela nesprejemljiva, ko je v Sloveniji 40 občin, ki so nerazvite, saj prejemajo posredno ali neposredno dotacijo iz republiškega proračuna ali pa iz republiškega sklada za izobraževanje.

Mislim, da je to nenormalno stanje in da ne moremo govoriti, da sta dve tretjini Slovenije dejansko nerazviti.

To vprašanje bi navezal na stališče, da bi bilo treba povišati maloprodajni davek za 0,5 % za potrebe tiste splošne potrošnje, ki se nabira s strani republike. Upam si trditi, da smo v preteklosti, pri tem ne zanikam problemov določenih razvitih območij, pač pa tistih, ki so res nerazvita, vodili politiko osiromašenja določenih centrov. Predvsem tistih centrov, ki so več ali manj navezani na določeno proizvodnjo, na strukturno slabo gospodarstvo in na proizvodnjo, ki v našem sistemu ni akumulativna. Mislim, da je predlog za povečanje prometnega davka s stališča razvoja teh centrov nesprejemljiv. Če bi že kdaj v perspektivi šli na kakršnokoli povečanje maloprodajnega davka, bi bilo treba tem centrom tudi pustiti neka sredstva, da se lahko vsaj normalno in ekonomično razvijajo. Upam si trditi, da so nekatera mesta v Sloveniji stagnirala oziroma, da nazadujejo, in to predvsem tista mesta, ki niso nerazvita in da nekatera nerazvita območja ekonomsko in družbeno hitreje napredujejo.

Opozoril bi samo na ta problem in se protivim temu, da bi se povečal maloprodajni davek za tiste potrebe, ki naj bi jih krila republika iz svojih sredstev.

Drugo vprašanje, ki se mi zastavlja in o katerem bi rad govoril, je splošna potrošnja in to v tistem obsegu, kolikor se ta napaja direktno iz proračuna, bodisi republiškega, občinskih oziroma iz skladov za izobraževanje.

V našem družbenem sistemu poudarjamo samostojnost občin. Vprašal bi, kakšna je ta samostojnost občin, če se napravi bilanca potreb v republiki za potrebe oziroma za financiranje tistih potreb, ki jih mora financirati republika, neupoštevajoč pri tem finančni položaj, v kakršnem se znajdejo občine? In ko istočasno ta resolucija pravi, da ne smejo občine iti z nobenimi prispevki navzgor, pravi, da so le-te sicer samostojne. Razumem vse ekonomske razloge za to, da ne gre na zvišanje prispevnih stopenj, da ne gre na nadaljnjo obremenitev gospodarstva, vendar je treba opozoriti na naslednji problem. Če vodi republiška izobraževalna skupnost v smislu sprejetega zakona politiko sanacije izobraževanja in si zasigura sredstva za tiste šole, ki jih neposredno financira, to je za visoke, višje ter srednje šole in si zasigura tudi sredstva za dopolnjevanje občin, je najbrž treba voditi tudi račun o tistih občinah, ki niso tako srečne, da bi bile dotirane in ki takih obremenitev, ko ne smemo zvišati prispevne stopnje in nobenih drugih davščin, niso sposobne uvesti.

Zastavlja se mi vprašanje, ali je sprejemljivo to, da bo dotirana občina imela na našem območju na razpolago več sredstev kot tista občina, ki ni dotirana. Mislim, da je nemogoče vzdržati tak politični konflikt in da je absurdno govoriti o nekem nacionalnem reševanju problema prosvete, če niso hkrati zajamčena tudi sredstva v tistih občinah za to, da se pokrije to, kar je bilo nekje dogovorjeno. Konkretno bi navedel tole: Republiški sklad za izobraževanje predvideva 30% povišanje sredstev za izobraževanje nasproti potrošnji iz leta 1969. Mislim, da je precej občin v Sloveniji, ki 30 % enostavno ne morejo zbrati, če bodo verne dokumentu, ki ga bo skupščina sprejela in sicer, da ne bodo povišale niti prispevkov niti davščin. Na ta problem bi izrecno opozoril in se mi zdi, da bi morali pri sestavi resolucije le upoštevati tudi zmogljivost občin za dosego tistih sredstev, ki jih občine potrebujejo za pokrivanje tega, kar je navedeno v resoluciji. To je, da se pokrijejo potrebe izobraževanja, izvede sanacija kulture in še nekaterih drugih področij.

Mislim, da je težko govoriti o samostojnosti občin, če jih v istem dokumentu vežemo, da je bistvo njihova sposobnost samostojnega odločanja, ki je tudi ekonomsko omejena in tudi s političnim dokumentom dejansko zaprta. Menim, da gre tu za konflikt te samostojnosti občin in za nujno potrebo, da se določena področja, kot je prosveta in kultura, v nacionalnem prostoru enotneje in enakomerneje obravnavajo. Tu je, po moji sodbi, prisoten tak konflikt, da občine, kljub svoji ustavni samostojnosti spričo ekonomskih pogojev niso sposobne dati sanacijskih sredstev, da bi lahko pokrivale v istem obsegu, kot bo to republiška izobraževalna skupnost oziroma republiški proračun, potrebe izobraževanja oziroma kulture. Zato prosim, da bi se to upoštevalo pri sestavi konkretnih aktov, ki jih bo skupščina sprejela.

Opozoril bi samo še na eno vprašanje. Resolucija naj bi bila resen dokument. Dozdeva se mi, da je poročilo, ki je napisano na strani 20, precej neresno, Tu namreč piše, da naj tiste občinske skupščine, ki so v letu 1969 prekoračile priporočeno stopnjo prispevka iz osebnega dohodka, proučijo možnost za znižanje teh stopenj v letu 1970. Tovariši, ne vem kako je lahko zapisati to v dokument, ko se na drugi strani pričakuje od občin sanacija šolstva, in to v obsegu približno 20 ali 30 %, in ko vemo, da bodo splošna proračunska sredstva narasla v občinah od 10 oziroma 13 %. Zato je verjetno ta stavek v tej resoluciji zelo neresen, kajti dvomim, da bi katera občina v letošnjem letu zviševala prispevne stopnje samo zaradi »luksuza«. V to so bile več ali manj primorane, da so si zajamčile sredstva za pokrivanje tistih minimalnih izdatkov, ki so jih pokrivala v letu 1969. Če pričakujemo, da bo treba v letu 1970 šolstvo in kulturo izdatneje sanirati, potem je najbrž neresno, če se govori in pledira na občine, da naj celo letošnje obremenitve znižajo v letu 1970.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Zdenko Roter.

Zdenko Roter: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želim izraziti svoje nesoglasje s stališči tistih razpravljalcev v današnji razpravi, ki so dejali v zvezi s poskusom ugotoviti vzroke za nestabilnost in za inflacijske težnje, da je osnovni vir vsega zla v tako imenovani splošni potrošnji. Sem navadno uvrščamo prosveto, kulturo, šolstvo, pokojnine, pomoč borcem in podobno. Mislim, da gre tu za zamenjavanje vzrokov s posledicami

in še več. Kolikor bi sprejeli tako stališče, bi lahko občutili hude posledice. Praktično to pomeni, da bi izvajali vse sanacijske ukrepe zopet tam, kjer so se v preteklosti že dostikrat izvajali. Glede taga smo v prejšnjih skupščinskih debatah in v konkretni aktih že izrekli svoja stališča.

Ne delim sicer mnenja s tistimi, ki pretiravajo posledice nekontroliranega gibanja osebnih dohodkov v gospodarstvu, vendar kljub temu menim, da je prav to eden temeljnih virov inflacije in nestabilnosti pri nas. V zvezi je treba pozdraviti vse pobude, ki težijo za tem, da bi se vendarle že odločili za ustrezajoče akte, ki naj bi omogočili družbeno usmerjanje delitve dohodka v gospodarskih organizacijah. Vem, da je s tem v zvezi čestokrat izražena beseda »etatizem«. Vendar bi se morali že zediniti glede tega, da ne živimo v povsem samoupravni družbi, da pri nas država še vedno ni odmrla in da najbrž še dolgo ne bo. Torej se državna in samoupravna družba še zelo močno prepletata in zato bi morali, če želimo racionalno in pametno gospodariti, upoštevati tudi državo pri vodenju družbenih zadev v tistih mejah kot to zahteva dana situacija.

S tem v zvezi seveda tudi ne delim mnenja s tistimi, ki so mogoče podzavestno, pa vendarle omenjali humanistične vede kot nekaj nepotrebnega in kot neko nujno družbeno zlo. Rečeno je bilo, da bomo kmalu postali narod filozofov, humanistov in upokojencev. Žal, moram ugotoviti, da ta formulacija diskvalificira neko področje družbenega dela, zanj se ne zavzemam zato, ker slučajno izhajam iz njega, marveč zato, ker ima družbeno priznano vrednost tudi izven meja naše domovine in tudi v kapitalističnih državah.

Industrijsko proizvodnjo v modernem svetu že dolgo več ne rešujeta samo tehnik ali inženir, marveč jo rešuje tudi industrijski sociolog, da ne naštevam še vrsto drugih poklicev. Vsi ti poklici, ki sodijo v sklop humanističnih disciplin, imajo svojo nesporno družbeno vrednost. Bil bi že skrajni čas, da bi dobili domovinsko pravico tudi pri nas. Mogoče sem pretiral v oceni tovrstnih debat, vendar se mi zdi potrebno, da na tem mestu opozorim na to, da ne bi živeli v zmoti in da se ne bi v javnosti ustvaril vtis, kot da pokopava našo družbeno skupnost zbor filozofov, humanistov in upokojencev.

Podpiram izhodišča, ki so vsebovana v osnutku resolucije predvsem glede na dodatno pojasnilo predsednika izvršnega sveta. Podpiram tudi tiste predloge v današnji razpravi, ki so težili k temu, da se vključijo nekatera pojasnila iz njegovega ekspozeja tudi v tekst resolucije. To menim zaradi naslednjih razlogov:

1. ker se mi zdi, da pomeni osnutek izraz edino mogoče realne politike v slovenskem nacionalnem in tudi v jugoslovanskem prostoru, še posebej glede na sprejete obveznosti, o katerih smo odločali v tem domu že v preteklem in tudi v sedanjem sklicu;

2. ker je ta osnutek že v dobršni meri osvobojen različnih utopičnih in ideoloških shem, npr. o produktivni bazi in jalovi nadstavbi in mnogih drugih shem, ki jih še danes srečujemo v najraznovrstnejših dokumentih. Dejal sem, da je osnutek resolucije v dobršni meri tega že osvobojen, čeprav še najdemo tu in tam določene pomanjkljivosti, ki pa niso bistvenega pomena;

3. ker osnutek resolucije vendarle odpira možnosti, da bomo mogli v prihodnje tudi v tem domu odločati o čvrstejšem nacionalnem programiranju in vodenju družbenih zadev, tudi tistih, o katerih je že tekla današnja razprava kot npr. o razvitih in nerazvitih območjih, socialni diferenciaciji in o mnogih drugih stvareh, ki jih osnutek navaja oziroma so nanje opozorili razpravljalci.

Predsednik Miran Goslar: K besedi se je prijavil Ciril Baškovič, predstavnik skupnosti študentov.

Ciril Baškovič: Spoštovani tovariši poslanci, tovariš predsednik! Dovolite mi, da kot predstavnik skupnosti študentov povem nekaj stališč v zvezi z osnutkom resolucije, ki je na dnevnem redu vašega zbora.

Gospodarstvu ne smemo nalagati novih obveznosti. Utemeljitev vam je znana in je ne bom ponavljal. Iz tega izpeljano stališče je naslednje: v tako določenih okvirih splošne potrošnje za prihodnje leto in tudi za kasnejša leta, je treba prevrednotiti posamezna področja. Spremeniti je treba vrstni red pomembnosti posameznih področij zavestno in jasno. V zvezi s tem je treba dati prednost v okviru splošne potrošnje, razloge bom navedel kasneje, področju znanosti, prosvete, vzgoje, kulture ter strokovnosti, in sicer dolgoročno in že sedaj. Glavna utemeljitev za to je naslednja: To področje je bistven element. Ko rečem »bistven element«, mislim na to, da pri vsakem pojavu obstaja samo en bistven element, drugi so malo manj bistveni. Je bistven element gospodarske in družbene reprodukcije ne samo za eno leto, marveč za dolgo prihodnost. Pri tem bi rad opozoril na razlikovanje dveh pojmov, in sicer »gospodarska reprodukcija« in »družbena reprodukcija«. Včasih ju enačimo in ne vemo točno, kaj enačimo z enim, kaj z drugim pojmom. Gospodarska reprodukcija je po našem pojmovanju samo del družbene reprodukcije. Predvsem poslanci republiškega zbora bi morali imeti pred očmi, kadar o teh stvareh govorijo, družbeno reprodukcijo, ki ne povišuje samo življenjskega standarda, marveč izključuje tudi reprodukcijo družbenih odnosov na vedno višji ravni. Mislim, da smo to razčistili že z revolucijo. Vendar je vprašanje, kaj o tem mislijo komunisti poslanci in neposlanci takrat, kadar je treba konkretno govoriti tudi o stvareh, ki zadevajo neposredno ekonomsko politiko in kako to upoštevajo pri svojih odločitvah.

Naslednji razlog, zakaj je treba dati prioriteto temu področju s temi dejavnostmi, je ta-le: brez sredstev ne bo mogoče vsebinsko izboljšati šolstva, izobraževanja in strokovnega znanja. Lahko bi navedel primere, zakaj tega ni mogoče storiti, vendar se bom, ker je čas dragocen, dotaknil samo enega primera. Na slovenskem znanosti ne bomo mogli razvijati. Znanost bo stagnirala tako dolgo, dokler bo imel pri temeljnih predmetih, kaj šele pri specialističnih, profesor samo enega asistenta. Potem pa se vprašujemo, kdo bo naprej vodil določeno stroko, če imamo enega asistenta? Dober ali slab asistent bo vodil delo naprej, če slučajno ne bo šel v gospodarstvo, kjer bo prejemal boljše osebne dohodke. To je v redu, da gredo takšni strokovnjaki v gospodarstvo, vendar nastane s tem prekinitev v kontinuiteti razvoja, denimo znanstvene stroke itd. Ker sem študent, mi dovolite, še primer:

Študent »zabije« polovico časa, poudarjam »zabije«, s tem, da hodi na predavanja. To pomeni, da profesor predava in študenti vse to pišejo, 14 dni pred izpitom se to snov naučijo. Videli boste torej, kako kvaliteten je študij, ki ga izvajamo. Šest mesecev študenti tako pišejo, namesto da bi 6 mesecev študirali. Zakaj ne študirajo? Vzrokov je več, vendar se omejujem na enega. Ni namreč ustrezne učne literature, knjig in tako naprej, če pa že je, so ti učni pripomočki predragi, ali pa ne dovolj kvalitetni. Vse to stane. Razen tega mora nekdo te knjige in skripta tudi napisati. Tudi to vprašanje moramo na univerzi rešiti. Ne gre samo za denar, gre tudi za to, da brez jasnega političnega odnosa do te sfere ne bo mogoče vsebinsko izboljšati procesov na tem področju.

Če se ne bo republiška skupščina ali nek drug organ, ki je za republiško skupščino najbolj primeren, izrekel za to, da se napravi red na tem področju, tako dolgo ne bomo imeli realnih osnov za izdelavo evidence nacionalne kadrovske politike, za enotno metodologijo mednacionalne kadrovske politike in za uresničevanje vsega tega tudi v praksi. Torej stvari, ki so povsem nepojmljive za današnje čase. Naj dodam podatek, da Japonska že danes ve, da bo do leta 1980 doštudiralo 90 % mladih ljudi, to je biološko-optimalna številka, višja ni mogoča. Ve tudi približno, kaj bo kdo študiral.

Zaradi vsega tega predlagam, da je treba dati temu vprašanju prioriteto tudi z dolgoročnih vidikov. Če hočemo torej dati prioriteto temu področju, se ne moremo zavzemati za predlog izvršnega sveta, ki pravi, naj se da prosveti, kulturi in znanosti 100 milijard, marveč moramo podpirati predlog republiške izobraževalne skupnosti, ki predlaga za to področje 109 milijard. 9 milijard sredstev namreč niso tako nepomembna kot se nam zdi. V njih so zajeti investicijski objekti na področju izobraževanja in kulture kot so na primer dijaški domovi. Pri tem se moramo zavedati, da je srednja stopnja danes poglavitna ovira pri normalnem pretoku sposobnih mladih ljudi od nižje na višjo stopnjo. Če pri nižji stopnji odštejemo 40% osip, ne bomo mogli zgraditi študentskih domov. Nedavno ste obravnavali poročilo o kadrovski sestavi v Sloveniji, o pomanjkanju določenih kadrov itd. Pojasnim naj vam, da letos v Sloveniji 800 študentov ne more stanovati v študentskih domovih, čeprav bi radi tam stanovali. Zaprosili so sicer za sprejem, marsikdo ni niti zaprosil, niti se ni poskušal šolati v Ljubljani ali Mariboru, prav zato, ker je vedel, da ne bo mogel dobiti niti štipendije niti stanovanja.

Skupaj z mariborskimi študenti smo pripravili predlog za nujno zgraditev v dveh letih treh študentskih domov, in sicer enega v Mariboru in dva v Ljubljani, če seveda želimo odpraviti sedanjo stisko. Čez dve leti bo stiska mnogo večja tudi zaradi pametne politike republiške izobraževalne skupnosti, ki se je odločila reševati zadevo pri jedru, to je na srednji šoli in tam podeljevati štipendije. Tako omogoča pritok mladih ljudi, ki so jim bila do danes vrata v visoke šole zaprta prav zaradi materialnih vzrokov. Sedaj bodo prišli in potrkali na vrata univerze ter naleteli na ozka grla, o katerih sem govoril. Da rastejo življenjski stroški, čutimo med drugimi tudi študentje. Naj povem, da so se v Ljubljani letos povečali izdatki za stanarino in hrano v študentskih domovih za 6000 starih dinarjev. Ker bomo prišli na ekonomsko poslovanje, ki je edino racionalno, se bodo ti stroški povečali do jeseni prihodnjega leta za 12 do 16 tisoč starih dinarjev. Te številke so zanesljive, ker so izračunane na podlagi študije, ki jo je izdelal profesor ekonomske fakultete. Okvirne so pa zato, ker nihče ne ve, kakšna bo dinamika gibanja cen v prihodnjem letu, kar ste ugotovili že sami.

Sedaj teče akcija za povečanje višine štipendij in za povečanje njihovega števila. Kako lahko pričakujemo, da bo pri tem nosilo gospodarstvo levji delež, če vemo, v kakšni težki situaciji je, čeprav ne gre pri tem za velika sredstva? Pri republiški izobraževalni skupnosti smo se morali, kljub nasprotovanju študentov, zavestno odločiti za to, da se omeji predvideno podeljevanje štipendij, kreditov in drugih oblik pomoči zaradi tega, ker republiška izobraževalna skupnost ne ve, če bo lahko prihodnje leto prav zaradi devetih milijard sploh podeljevala nove štipendije, zlasti srednješolcem. To je povsem točno, saj smo o tem na seji upravnega odbora dvakrat razpravljali. Zato apeliram na vas, tovariši poslanci, da v konkretni razpravi o številkah, ki bo sledila

razpravi o osnutku, upoštevate te stvari in v skladu še z drugimi potrebami in možnostmi ocenite umestnost sedanjega predloga.

Zdaj bi se še kratko dotaknil nekaterih zanimivih stvari, ki so v današnjih razpravah prišle na dan. Glede humanističnih ved in tehnične vzgoje je tovariš Roter povsem v redu odgovoril. Dodal bi še nekaj drugega. Pri nas je zelo veliko nesorazmerje med študenti glede posameznih usmeritev. Primanjkuje nam v primerjavi z drugimi deželami, ki so na približno enaki ali nekoliko višji stopnji družbene organizacije, predvsem tehničnega kadra. Še bolj nam primanjkuje pedagoškega kadra. Ne moremo govoriti o izboljšanju dela na področju kulture in prosvete brez pedagoškega kadra. Tega kadra zelo primanjkuje. Dalje bi navedel še nesoramerje, ki nastaja, vendar se ga ne zavedamo. Tako je na področju humanističnih ved 13,5 % vseh študentov prava. Mi smo, naj mi študenti-pravniki ne zamerijo, ustvarili situacijo, ko ustanova, družbena služba in delovna organizacija ne potrebujejo ekonomistov, psihologov, sociologov in tako naprej, marveč pravnike. To zategadelj, ker se je dostikrat poslovalo bolj po načelu »odkrij luknje in boš prišel dobro skozi« kot po načelu zdravega gospodarjenja. Tega se moramo zavedati. Še premalo imamo tehničnih strokovnjakov, povpraševanje po pravnikih pa je veliko večje kot so ponudbe. Na račun tega smo zapostavili izobraževanje psihologov, sociologov, socialnih delavcev, ljudi, ki bi proučevali znanstveno organizacijo dela, planirali in podobno. Celo ekonomisti so čestokrat zapostavljeni na račun tega.

Kar zadeva tehnično vzgojo bi opozoril samo na tole: na univerzi in na visokih šolah zagovarjajo profesorji mnenje, da so najboljši študentje tisti, ki so šli skozi gimnazijo, torej tisti, ki so se učili teoretičnih ved. V prvih dveh ali treh letih mora univerza dati človeku takšno temeljno teorijo, da je sposoben slediti dinamiki spreminjanja tehnologije, proizvodnje in podobno. Človeka, ki ga na univerzi izšolamo za »saldakontista«, bo znal vse življenje samo to. Drugi vidik je idejni vidik, ki ga ne bi smeli izpustiti z razprave, zlasti ne poslanci komunisti. Vedeti moramo, da če je izobraževalni proces na srednji stopnji povsem ločen od določenih plati družbenega življenja, recimo od konkretnega dela tudi v malo težjih pogojih, potem se to odseva tudi v miselnosti mladih ljudi.

Tovariš Klančnik, prosim, ne me napak razumeti, mislim, da so besede, ki ste jih izrekli, oris stanja v vašem podjetju. Verjetno imate kakšne probleme s strokovnjaki. Morda jih primanjkuje ali pa odhajajo v tujino. Morda bi se kar vprašali, zakaj odhajajo strokovnjaki iz vašega podjetja v tujino? Ali zaradi nekih svojih osebnih »muh«, ali morda zato, predpostavljam samo, ker so jim nadrejeni nestrokovnjaki? Povsem se strinjam in globoko podpiram predlog, ki ga je izrekel tovariš poslanec Forte. Govoril je o »šund« literaturi, o nevzgojnih igračah in podobno. Mislim, da to sicer ne sodi na današnjo sejo, vsekakor pa sodi tudi v takšne organe, kot je najvišji samoupravni organ v republiki.

Za konec dajem še en predlog v imenu skupnosti študentov Ljubljana in Maribor: skupščina SR Slovenije naj posveti več pozornosti, in to čim prej, vprašanjem s področja prosvete, kulture, znanosti in strokovnosti, ne samo z materialnega gledišča, marveč tudi z gledišča družbenega položaja in vrednotenja teh dejavnosti, z gledišča njihove perspektive in povezave s perspektivnim razvojem prebivalstva na Slovenskem.

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima tovariš Franc Bart.

Franc Bart: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Svojo razpravo bom skrajšal, ker so že predgovorniki govorili o marsičem, o čemer sem želel govoriti tudi sam.

Mislim, da je resolucija v redu in jo tudi podpiram. Prav tako se strinjam z razpravo in tudi z ekspozejem tovariša Staneta Kavčiča. Mislim, da smo ob vseh teh problemih mogoče le premalo poudarili uspehe tega leta, na katerih sloni resolucija za razvoj gospodarstva v letu 1970. Mislim, da je razvoj družbenega proizvoda in na podlagi tega tudi dohodka za vse ostale družbene službe, eden od zelo pozitivnih pokazateljev in pravzaprav osnova za nadaljnji razvoj. Menim, da je največja bojazen v tem, ali se bo rast družbenega proizvoda nadaljevala ali ne. Okrog tega pozitivnega elementa je namreč lahko opaziti vse negativne, ki lahko ogrožajo to rast. O teh negativnih elementih je bilo izrečenih že precej besed. Ker dejansko obstajajo, moramo nekaj storiti. Imejmo pri tem pred očmi samo to, da je v takem rastu družbenega proizvoda kljub temu 133 podjetij v Sloveniji pasivnih. To pomeni, da so nekatera mogla napraviti veliko več kot bi sicer. Ker smo pokrili tudi izgube teh podjetij, ker nelikvidnost raste in rastejo tudi cene, to se pravi inflacijske težnje, moramo vso zadevo začeti uspešno reševati. Pridružil bi se tistim govornikom, ki so prikazali vzroke za takšno stanje. Mi postavljamo, da je glavno gibalo naše družbe samoupravljanje, delitev po delu znotraj posameznih delovnih organizacij in naš skupščinski sistem ter sistem občin itd., navzven pa pravimo, da velja tržna zakonitost. To se pravi, da se je treba čimbolj vključiti v naš tržni mehanizem. Če upoštevamo te tri kategorije in da so to glavne osnove našega razvoja, moramo delu in samoupravljanju ter tržnemu mehanizmu posvetiti nekoliko več pozornosti. Mislim, da imajo prav tisti, ki so se vprašali, če je delovala takrat pri nas delitev dela. Pravim, da ne. Dejal bi takole: če gledamo delavca od spodaj navzgor, od navadnega delavca in mogoče do mojstra, ga do kraja ocenjujemo in dejansko plačamo po delu. Vse, kar je višje od mojstra, za tiste, ki vodijo politiko v podjetjih in tudi izven podjetja, pa se mi postavlja vprašanje, če je pri njih ta delitev prava. Mislim, da precej ljudi v Sloveniji in v Jugoslaviji prejema nizke osebne dohodke prav zaradi uspešne poslovnosti. To se pravi, da je treba glede tega nujno napraviti red. Zaradi tega prihaja v podjetjih do konfliktov med delavskim svetom in tudi med delavci. To je pravzaprav paradoks. Mislim, da moramo samoupravne organe vzgojiti tako, da bodo sposobni dati generalne ocene svojih poslovnih ljudi na kateremkoli področju. Mislim, da bi bilo treba organe delavskega samoupravljanja razrešiti raznih drobnarij in jih usposobiti tako, da ocenjujejo in kličejo sposobne poslovne ljudi na odgovornost, kar bo vplivalo tudi na njihovo še boljše delo. Če temu dodamo še to, da bo za dobro poslovnost še bolje plačan, bo to nov element, kateri bo le podžigal slovensko in jugoslovansko poslovnost. Posebej še zato, ker smo bili vajeni 10 let tako imenovanega delegiranega gospodarstva. Sedaj, ko imamo svobodno gibanje gospodarstva, mora biti poslovnost še mnogo večja, za kar pa smo še premalo usposobljeni. Zato mislim, da je prav, če poudarjamo močno strokovnost. Menim, da moramo združiti diplomo s prakso, kajti če bomo govorili o diplomi, bo slabo in slabo bo, če bomo govorili samo o strokovnosti. To se pravi, da moramo začeti to dvoje povezovati in da moramo napisati: »potrebujemo inženirja, ekonomista, ki se je mogoče že tudi pokazal kot uspešen delavec pri dosedanjem delu«. Menim, da posvečamo vsemu temu premalo pozornosti. Imenujemo te ljudi in ta podjetja. Tako bodo mogoče tudi slabi našli pravilno pot.

Še nekaj besed o delitvi osebnega dohodka. Mislim, da moramo v podjetja, ki imajo monopolen položaj, poseči z nekimi merami v delitev njihovih osebnih dohodkov. Tudi o tem so poslanci že govorili in povedali svoje mnenje. Sem direktor nekega velikega podjetja in zaslužim 300.000 dinarjev. Drugi pa morda 400 000 dinarjev za mnogo slabše delo in manjše odgovornosti. To ni delitev po delu po slovenskem merilu, kar pomeni, da to lahko pasiviziramo. Imamo primere, da je šel direktor podjetja v privatno obrt, ker je nekaj časa gledal, kako drugi s slabšim znanjem in s slabšimi pogoji dobro zaslužijo. Jasno je, da je prestopil v privatno obrt, kjer zasluži trikrat več. Razumljivo je, da so taki pojavi neugodno vplivali na to, kar je omenil tovariš Forte, ko je dejal, da se tako usmerja kapital tudi v druge sfere.

Če hočejo naša podjetja zagospodariti svobodno, jih moramo tudi finančno osvoboditi. Neki pokazatelji kažejo, da razpolaga banka s 70 % kapitala v gospodarskih organizacijah. Če govorimo v materialih o zalogah blaga in o obratnih sredstvih, se mi zdi, da držijo banke v Sloveniji roko nad vsem tem. Mislim, da je to nevzdržno. Če je tako, naj bo banka odgovorna za gospodarstvo v Sloveniji. Če bi dobila podjetja pred desetimi leti vsa obratna sredstva, ki so jih dobila doslej v obliki kratkoročnih kreditov, in odplačevala anuitete, bi imele banke danes prav takšen kapital in tudi podjetja že skoraj vsa ta sredstva v obliki lastnih obratnih skladov. S tem bi sicer šlo nekaj manj denarja v drugo potrošnjo, ker bi bil angažiran v obratnem kapitalu, vendar bi bili manjši pritiski na tržišče, kar bi blažilo inflacijo. Če bo šel ta proces tako naprej, bodo nastale inflacijske težnje. Te težnje bi nastale v bančnem sistemu, ker bi podjetja del svojih sredstev, namesto da bi jih vlagala v svoje lastne obratne sklade ali v odplačevanje anuitet za stalna obratna sredstva, vlagala kot del akumulacije v stabilizacijo gospodarstva. Te težnje bi bile nekoliko manjše v obliki inflacije. Zato predlagam, da naj se občasna obratna sredstva in druga sredstva pri bankah čimprej pretvorijo v dolgoročne stalne obratne kredite. Tako bi podjetja dokončno razpolagala s tem denarjem in vedela pri čem so. Tako bomo danes dobili 300—500 milijonov dinarjev za 6 mesecev za 4 mesece, in podobno. Danes pa ne vedo, s čim gospodarijo. Banka naj bo torej regulator gospodarstva.

Kako je mogoče, da lahko npr. ena banka, ki zajema npr. 200 podjetij, navadno ima banka kreditni odbor s 3—4 člani iz vrst svojih uslužbencev, ocenjuje 200 podjetij na svojem območju?

Mislim, da je bolj pametno, da vsakemu podjetju pustimo to ocenjevanje. Toda tisti, ki so predlagali investicijske programe, naj podpišejo in naj odgovarjajo tudi osebno in materialno. Ni niti enega primera v Sloveniji, da kdo recimo, odplačuje 10 let tretjino svoje plače zaradi tega, ker je izdelal slab program in ni znal gospodariti. Dokler bo tako, ne bo nihče nosil za svoje slabo delo materialnih posledic. Tudi tu bodo potrebni neki instrumenti, ki naj omogočijo našo vsesplošno poslovnost. Če trdim, da naj dajejo podjetja nekaj več v svoje lastne obratne sklade oziroma naj odplačujejo anuitete za stalna obratna sredstva, bi postalo najbrž že jutri še 10 podjetij pasivnih, ker morajo dati nujno nekaj denarja v sklad oziroma za odplačilo anuitet. Mislim, da je prav, da čimprej ugotovimo, katero podjetje je sposobno in katero ni. Tistim, ki ima perspektivo, bomo pomagali, tisto podjetje, ki je pa nima, moramo preusmeriti v druge naloge. Tu se bo najbrž zaostril konflikt med gospodarstvom in splošno potrošnjo. Vendar to ni nič hudega. Mislim, da bi bilo prav, če bi bilo v resoluciji napisano, da mora perspektivno res ostati nekaj več denarja gospodarstvu.

Če bo gospodarstvo akumulativno in se dobro razvijalo, bomo lahko razreševali vse probleme, od osebnih dohodkov in akumulacije podjetij, od prometnega davka do sociale in podobno. Mislim, da je naš sistem, ki je podedovan od prejšnjega administrativnega, nekoliko preobremenjen s tako imenovano družbeno potrošnjo. Kazalo bi izdelati pregled o tem, če je v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji družbena potrošnja povsod utemeljena. Tu ne mislim na tako politiko, da bomo zniževali plače zdravnikom ali prosvetarjem — nikakor ne. Treba je te še bolje nagrajevati. Verjetno pa imamo vrsto delovnih mest v Sloveniji in Jugoslaviji in je vprašanje, če so vsa tudi družbeno utemeljena in nujno potrebna. Če človeka izven gospodarstva prestavimo v gospodarstvo, pomeni to dva človeka. Prvič, ni treba zanje plačevati in drugič bo sam sebe reproduciral.

Predsednik Miran Goslar: Štefan Sambt je naslednji govornik.

Štefan Sambt: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z ekspozejem tovariša predsednika izvršnega sveta se v glavnem strinjam. Vendar imam pripombo, ki velja tudi za resolucijo. Tovariš predsednik je v svojem ekspozeju omenil težave delovnih organizacij in posebno skrb za tiste delovne ljudi, ki imajo osebne dohodke pod 60 000 ali 80 000 S din. Ni pa omenil težav našega zasebnega kmeta, katerega dohodki v mnogih primerih ne dosegajo niti polovico najnižjega osebnega dohodka delavca. Skrb naše družbe bi morala težiti k ustvarjanju pogojev, da bi se tudi kmečkemu proizvajalcu zagotovil skladen razvoj z drugimi panogami našega gospodarstva.

Resolucija ne govori o porastu standarda, ne govori o porastu produktivnosti, niti ne o porastu potrošnje pri zasebnem kmetijstvu. Kmetijski proizvajalci bodo torej imeli vtis, da je tako vse v redu in da se tega sploh ne splača omenjati v resoluciji. Zato predlagam, da se v osnutek resolucije vstavi tudi to, da Socialistična republika Slovenija posebno skrbi za izboljšanje položaja zasebnega kmetijstva, ki zaostaja za našim družbenim razvojem. Za dosego tega cilja naj pripomorejo sredstva za intervencije v gospodarstvu. Podpiram ugotovitve tovariša Smrekarja in Pušenjaka, ki sta prikazala dejansko stanje na terenu. Sedanje stanje terja večjo skrb družbe do tega dela kmetijskega prebivalstva, ker menim, da se bo odlaganje teh vprašanj hudo maščevalo in mladina bo še bolj zapuščala vasi. Ali ne bo splošno zvišanje cen in zvišanje prometnega davka najbolj prizadelo najrevnejši del našega prebivalstva? Zato predlagam isto stopnjo kot velja za letošnje leto. Ali tudi nestabilnost ne bo vplivala za znižanje standarda kmetijskega prebivalstva?

Pri zdravstvenem zavarovanju kmetov se mi poraja tale problem: po navodilih republiškega izvršnega sveta naj bi se izdatki za zdravstveno zavarovanje v prihodnjem letu zvišali za 8 %, ker so se za toliko povečali materialni stroški. To je točno. Na drugi strani pa resolucija predvideva, naj ostanejo obremenitve kmetov na isti višini kot letošnje leto. To je nemogoče in tega mi kmetje enostavno ne razumemo. Odpira se vprašanje, kako kriti letošnje primanjkljaje, ki bodo nastali v skladu zdravstvenega zavarovanja kmetov? Mnogo smo govorili o socialnih razlikah, premalo pa o razlikah med raznimi panogami. Naj povem samo primer:

Elektrogospodarstvo je visoko akumulativna stroka, zasebno kmetijstvo pa mora plačevati takse na elektromotorje poleg energije in nihče ne ugotovi,

da to plačuje zasebno siromašno kmetijstvo neupravičeno. Zato predlagam, da se v bodočih resolucijah posveti malo več pozornosti tudi zasebnemu kmetu.

Predsednik Miran Goslar: Zoran Lešnik ima besedo.

Zoran Lešnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Rad bi povedal samo nekaj ugotovitev in zapažanj v zvezi z dosedanjo razpravo o osnutku resolucije, ki je bila v odborih republiške skupščine, na terenu in zlasti v klubih poslancev.

Že nekaj časa govorimo o spremenjenih oblikah dela in o novem načinu dela. Govorimo o novem, delamo pa po starem. To nam dokazuje tudi letošnji začetek razprave o resoluciji. Nočem reči, da z razpravo nismo pričeli demokratično. O resoluciji smo govorili precej, se prepričevali, bili nasprotnih mnenj, predlagali in podobno. Toda kakšen je bil zaključek? Nič drugačen kot pred leti, ko v našem sistemu ni bila prisotna še toliko demokracija kot letos. Po večurnih razpravah smo prišli namreč do zaključka, da drugačne resolucije kot je ta, o kateri govorimo, danes ni mogoče sestaviti. V razpravah je sicer prevladovalo mnenje, da je v resoluciji marsikaj nesprejemljivo kot na primer povečanje maloprodajnega davka, tolikšno zvečanje osebnega dohodka ipd. Toda tisti, ki so to zagovarjali, so dobili odgovor, da je tako prav in da ni mogoče ničesar spreminjati.

Tovarišice in tovariši poslanci, zlasti člani republiškega izvršnega sveta. Vprašal bi vas, zakaj smo potem o osnutku resolucije sploh toliko govorili? Zakaj smo izgubljali dragocen čas? Dopuščam možnost, da smo nekateri govorili o resoluciji nestrokovno in nekvalificirano. Toda v razpravi so sodelovali tudi tovariši, ki so glede teh vprašanj doma, kot temu pravimo. Vendar se še vedno trdovratno vztraja, da je edino to, kar je pripravil izvršni svet, za nas sprejemljivo. Nimam namena oporekati opravljenemu delu tako v izvršnem svetu kot tudi v sekretariatih. Vem, da to delo ni bilo lahko in enostavno. Uskladiti razne interese potrošnje je zelo težko, še zlasti, ker so zahteve tako različne. Toda prepričan sem, da ni »sveto« samo tisto, kar se naredi v republiški skupščini in v izvršnem svetu. Napak ne bi bilo, če bi nekoliko bolj razumevajoče prisluhniti tistim, ki pametno in pošteno predlagajo nekatere spremembe.

Predsednik republiškega izvršnega sveta tovariš Stane Kavčič nas je v ekspozeju prepričal, da je takšna ekonomska politika — kot se predlaga v osnutku resolucije, — zadostno jamstvo za uspešnost gospodarjenja tudi v prihodnjem letu. Toda v republiški gospodarski zbornici in v posameznih regijah, zlasti na sestankih klubov poslancev pravijo, da takšno povečevanje proizvodnje, tolikšno povečevanje osebnih dohodkov, tolikšno povečevanje splošne potrošnje, ni jamstvo za uspešno gospodarjenje v prihodnjem letu. Nisem strokovnjak in zaradi tega ne morem ocenjevati, kdo ima prav in kdo ne. Ne morem pa razumeti, da bi imel le eden prav, drugi pa povsem narobe. Poskušajmo uskladiti ta različna mnenja in usmerjajmo naše gospodarstvo in družbeno življenje tako, da ne bomo že v kratkem stopili na rob prepada, v katerega se hitro pade in iz katerega vrnitev na boljše bo zelo težka.

Tovarišice in tovariši poslanci! Pred nekaj več kot petimi leti smo se zavestno odločili za gospodarsko in družbeno reformo. Bojim se, da bomo morali ponovno odločati, kajti to, kar delamo, ni v celoti v duhu gospodarske in družbene reforme. Vsaj za nekatere stroke gospodarstva velja ta ugotovitev. Če bi

bili bolj disciplinirani, bolj gospodarni, bolj pošteni, verjetno ne bi tako odstopali od načela reforme, kot se to v resnici dogaja. Vesel bom, če me bo kdo prepričal obratno. Upoštevajmo, da je Slovenija v Jugoslaviji. V vseh dosedanjih razpravah smo to večkrat slišali. To je povsem točna ugotovitev, tako kot je točna tudi ugotovitev, da marsičesa v Sloveniji ne moremo tako uspešno reševati zaradi obstoječih zveznih predpisov. Če nam delajo zvezni predpisi težave, da v Sloveniji ne moremo tako uspešno reševati nekaterih stvari, kot bi jih lahko, če ti predpisi ne bi bili taki, bi vprašal, kaj delajo naši poslanci in kaj je vse storil republiški izvršni svet, da bi se ti predpisi spremenili?

K resoluciji imam samo eno pripombo, o kateri je bilo na današnji seji že govora. Osebno ne soglašam s povečanjem maloprodajnega davka od 3,5 na 4 % in to predvsem zaradi tega, ker bi to pomenilo globoko poseganje v žep. Globlje takrat, ko bo nastala verižna reakcija. Prepričani smo lahko, da se bo v primeru, če bo maloprodajni davek povišal določeno ceno, teoretično predpostavimo, za 50 S din, se bo le-ta zvišala za 100 S din. Zaradi tega bi bilo prav, da bi skušali tisti manjkajoči 2 milijardi poiskati kje drugje, tudi morda tako, kot je predlagal tovariš Kreft in sicer, da se predpiše davek na umetne brezalkoholne pijače, na zvečilni gumi itd. in morda tudi močnejši davek na umetne alkoholne pijače.

Predsednik Miran Goslar: Ivan Franko želi razpravljati.

Ivan Franko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Splošnih pripomb k osnutku resolucije je bilo precej in zato jih ne bi ponavljal. Pač pa bi najprej in predvsem omenil nekatere konkretne stvari, za katere smatram, da jih je treba glede na osnutek resolucije poudariti še posebej.

Resolucija ugotavlja, da je v Sloveniji skoraj 18 % družbenega bruto produkta namenjenega izvozu. Ta podatek na eni strani kaže, da je pri nas dosegla reforma pomembne rezultate, kar je vsekakor razveseljivo. Na drugi strani pa menim, da ta podatek vsebuje tudi nove probleme. Kaže na določeno odvisnost gibanj našega gospodarstva oziroma na njegovo povezanost s svetovnim gospodarstvom oziroma z gospodarstvom dežel, v katere največ izvažamo. To je vsekakor nova kvaliteta in mislim, da bi morala resolucija upoštevati ta dejstva v vse večji meri.

Postavlja se vprašanje, kakšna je vzročna zveza med tako koncipirano politiko, kot je gospodarska politika za 1970. leto, ki je prikazana v osnutku resolucije, in med dejstvom, da z 18 % sodelujemo v mednarodni menjavi? Kakšen bo vpliv takšne politike, oziroma resolucije na takšno izmenjavo? Na drugi strani bo to vsekakor zahtevalo določene projekcije vsaj približno na gibanja v deželah, s katerimi imamo blagovno menjavo. Zdi se mi, da je teh razmišljanj in teh podatkov v materialih, ki smo jih prejeli, premalo. Če bi šli v tej smeri na slepo brez kakršnekoli perspektive ali prognoz, potem se lahko ponavljajo določene neugodnosti, kakršne smo doživeli na področju kmetijstva.

Drugi problem, ki bi ga hotel posebej poudariti, je dejstvo, da je, po mojem mnenju, v osnutku resolucije premalo poudarjena potreba po racionalnem poslovanju, po racionalni potrošnji in po varčevanju. V tem smislu bi podprl stališča, ki so bila zavzeta na seji upravnega odbora gospodarske zbornice. V osnutku resolucije na 10. strani so se tega problema dotaknili sestavljalci osnutka samo s splošno oceno, ki pravi, »da se hkrati zahteva od posameznih

nosilcev sredstev splošne porabe skrbno gospodarjenje, varčevanje, racionalnost in večja intenzivnost«. Mislim, da bi bilo treba iti tukaj še dlje in zahtevati od potrošnikov, od koristnikov teh sredstev splošne porabe z delitvijo sredstev tudi programe racionalizacije, programe varčevanja itd. Tako bi ti dve akciji šli vzporedno, in sicer na eni strani sporazumeti se v tem, koliko sredstev bodo dobili posamezni potrošniki splošne porabe za tekoče leto in na drugi strani bi bili tudi dolžni družbi povedati, kako bodo svojo dejavnost organizirali, da bi bila ta čim bolj racionalna in čim bolj učinkovita. Strinjam se s tem, da ni samo splošna potrošnja vzrok naših kriz, marveč tudi proizvodnja. To sta dve plati iste medalje in medsebojno odvisni. Vendar, ko danes razpravljamo o potrošnji, lahko ugotovimo, da je vsa naša dilema v tem, da več porabimo kot proizvajamo. To je stara in precej znana kriza. Če kdo, ki se ukvarja z našo nelikvidnostjo, spremlja podobna dogajanja po svetu in jih primerja z našimi gospodarskimi težavami, bo videl, da te ugotovitve ne veljajo samo za nas v Jugoslaviji, marveč tudi drugod po svetu. Celo obstajajo dobronamerna mnenja, ki menijo, da bi se dale mnoge težave v Jugoslaviji kaj hitro urediti in odpraviti, če bi imeli toliko hrabrosti za vpeljavo takšnih ukrepov, kot sta jih vpeljali kapitalistična Francija in Italija. Očitajo nam, da nismo na področju potrošnje dovolj odločni in smeli.

Ko sem govoril o programih racionalizacije in varčevanja, sem dejal, da bi moral imeti vsak porabnik sredstev splošne porabe svoj program racionalizacije in varčevanja. Znano je na primer, o tem govorimo približno že tri leta, da bi kazalo proučiti republiško upravo. Mislim, da je celo ustanovljena že komisija v ta namen. Še danes nimamo nikakršnih rezultatov, vsaj meni o tem ni ničesar znanega. Nadalje bi navedel kot primer s področja vzgoje in izobraževanja, ki je postal že nacionalni problem in o katerem razpravljamo, kako zadostiti potrebam na tem področju. Medtem pa premalo razpravljamo, kako racionalizirati poslovanje na tem področju. Ponavljam, da vzgojo in izobraževanje jemljem samo kot primer ne zaradi tega, ker smatram, da je prav tu treba pričeti z racionalizacijo in varčevanjem. Imam na primer poročilo službe družbenega knjigovodstva z naslovom »osebni dohodki v šolstvu« in zato tudi navajam ta primer. Problem pri nas je vedno v tem, ali bomo dali šolstvu in vzgoji toliko, kolikor potrebuje po naši presoji ali pa bi se dalo tudi s temi sredstvi kje bolj racionalno poslovati. To poročilo ugotavlja, da imamo v Sloveniji 439 osnovnih šol, 23 šol za kvalificirane delavce, 50 tehničnih šol in drugih strokovnih šol, 51 učiteljišč, 34 gimnazij, 40 šolskih centrov, 24 višjih visokih šol in fakultet, 11 drugih šol ter 675 šolskih zavodov. Ne vem kakšni so ti zavodi. Na primer, imamo šolo, za katero so skoraj vsi prepričani, da ni potrebna. Procedura ukinitve traja neverjetno dolgo. Na drugi strani ugotavlja isto poročilo, da so osebni dohodki na osnovnih šolah zelo različni. V celoti so osebni dohodki v šolstvu izpod tiste meje, ki smo jo začrtali v skupščini in sprejeli kot svoj program. Vendar imamo primere, da so osebni dohodki v osnovnih šolah v različnih občinah zelo različni. Nekateri so celo izpod 1050 N dinarjev za pedagoške delavce s srednješolsko izobrazbo. Isto je v drugih skupinah pri pedagoških delavcih. Morda bi se dalo tudi v tej smeri, čeravno to ne bi rešilo problema nagrajevanja pedagoškega osebja, kaj storiti.

Zanimiva je tudi druga ugotovitev v tem poročilu, ki navaja, da so zajeti osebni dohodki iz rednega delovnega razmerja, medtem pa iz poročil zveni, da precejšnje število pedagoških delavcev ustvarja dohodke izven rednega

delovnega razmerja. Konkretno navaja poročilo naslednje: Na neki ljubljanski gimnaziji, ki ni znana kot ena tistih, kjer je pedagoško osebje posebno močno zaposleno z delom izven matične šole, poučuje 6 pedagoških delavcev tudi na drugih šolah, pri raznih strokovnih izpitih sodeluje 7 pedagoških delavcev in kot zunanji sodelavci raznih institucij dela 7 pedagoških delavcev. To se pravi, da je dobra polovica pedagoških delavcev zaposlena z delom izven matične šole. Nadalje poročilo ugotavlja, da bi posebno močno poskočili osebni dohodki pri pedagoškem osebju na višjih in visokih šolah in fakultetah, če bi poleg plačila za redno delo v matični šoli upoštevali še plačila za druga dela v matični ustanovi in drugod. In dalje navaja kot primer: izredni profesor neke fakultete dela še na dodatnih 6 rednih zaposlitvah itd. Torej ti podatki kažejo, da morajo ljudje delati poleg rednega, še honorarno zaradi nizkih osebnih dohodkov, lahko bi nekdo upravičeno vprašal, zakaj imamo sredstva za to dopolnilno in honorarno delo, a nimamo sredstev za povečanje osebnih dohodkov? Lahko bi se postavilo tudi vprašanje, ali ti ljudje delajo 24 ur na dan ali pa v 8, 9, 10 urah opravljajo takšne in takšne naloge? Vsekakor mislim, da ti podatki govorijo, da je tudi v tej dejavnosti občutiti potrebo po programu racionalizacije in smotrne uporabe sredstev.

Očitno je, da iz vse razprave izzveni, da je ta resolucija dokument, ki ima predvsem namen preprečiti in zavreti inflacijo. Ni pa dokument, ki bi že v letošnjem letu vlil nove sokove naši reformi. Izrazito je to dokument, ki hoče zavreti oziroma omiliti inflacijo. Vendar bi v zvezi s tem pripomnil, da bi bil že čas, da začnemo dejansko tudi v naših skupščinskih aktih planirati inflacijo direktno. Posredno je prisotna v osnutku resolucije. Danes je inflacija splošno dejstvo. Če se ne motim, se smatra, da znaša v Evropi v poprečju tolerantna inflacija 4,5 %. In če je že tako, zakaj ne bi potem vnesli stopnjo inflacije, katero predvidevamo, tudi v takšen dokument, kot je predložena resolucija.

V osnutku resolucije je rečeno, da bomo pokojnine, tudi v ekspozeju je bilo tako rečeno, uskladili zaključno s 1970. in 1971. letom. To je predvideno v 2. členu temeljnega zakona. V tej zvezi bi podprl mnenje zakonodajno-pravne komisije, da ni primerno to, kar je v resoluciji zapisano in sicer, da bi valorizaciji pokojnin po 93. členu sledila politika, na podlagi katere bi se predvsem valorizirale v večji meri nižje pokojnine v primerjavi z višjimi. V tej komisiji je bilo izraženo mnenje, da bi bil takšen ukrep v nasprotju s 93. členom na eni strani, na drugi strani pa tudi politično gledano, ne bi bil primeren. Glede na vse to menim, da bi kazalo še enkrat proučiti ali je takšna obljuba oziroma takšna formulacija, kot je dana v osnutku resolucije, tudi primerna.

In še o obremenitvi gospodarstva. V resoluciji je rečeno, da ostane relativna obremenitev gospodarstva. Popolnoma se strinjam z diskutantom, da ne kaže govoriti o gospodarstvu nasploh, marveč predvsem o proizvajalcih, ki dejansko ustvarjajo novo vrednost. Torej, da bi ostala relativna obremenitev gospodarstva na lanskoletni ravni z izjemo prometnega davka na drobno, honorarnega dela in nadurnega dela. To bi se povečalo skupaj za 1,88 %. Vendar izhaja iz resolucije, da bi se tudi povečala prispevna stopnja za izobraževanje, kot mi je znano, je znašala lani prispevna stopnja 3,26, letos se predlaga 3,53. Iz resolucije in obrazložitve izhaja, da znaša povečanje za 0,33. Če nisem v zmoti, bi znašalo skupno povečanje nekaj čez 2 %, točnejše 2,2 %. To bi bile konkretne pripombe na osnutek resolucije.

Že v lanskoletni razpravi sem poudaril, da bi kazalo v bodoče sprejemati takšne dokumente prej tako, da bi občinske skupščine lahko sprejele svoje proračune vsaj ob koncu meseca decembra. Tudi letos to ne bo mogoče in bodo verjetno sprejemale občinske skupščine svoje proračune v januarju, odvisno od tega, kdaj bo slovenska skupščina sprejela konkretne instrumente. To se bo zgodilo verjetno v decembru. Mislim, da bi tudi letos kazalo ponovno poudariti, da bi vsaj v prihodnjem letu dosegli to, da bi vse instumente, ki omogočajo sredstva občinskim proračunom, sprejeli v takšnem času, da bi lahko občinske skupščine sprejele svoje proračune v decembru. Upoštevati moramo, da morajo iti občinski proračuni tudi v razpravo na zbore volivcev.

Kot sem že uvodoma dejal, je bilo o resoluciji načelnih pripomb dovolj. Mislim, da se postavlja vprašanje, kakšen dokument in kaj naše gospodarstvo in naša družba potrebuje. Ali rabi, da se tako izrazim, konservativne ali kirurške posege? V raznih razpravah se je velika večina opredelila za bolj radikalne ukrepe, rekel bom za kirurške posege. Izvršni svet, vsaj tako izhaja iz osnutka resolucije, meni, da je še vedno čas za konservativno terapijo. To je odvisno pač od ocene trenutka in stanja. Kdo ima prav, bomo videli že v teku prihodnjega leta. Mislim pa, da so številnejši tisti, ki menijo, da bi morala biti resolucija radikalnejša.

Predsednik Miran Goslar: Doslej je razpravljalo skupaj dvajset poslancev in gostov. Pismenih prijav nimam več. Kdo želi še besedo? Prosim, da se javi. Tovariš Pučnik ima besedo.

Ivan Pučnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Zdi se mi, da resolucija res malo preveč podpira možnosti osebni potrošnji, kar je že bilo danes ugotovljeno, na račun družbene potrošnje. Pri vsem tem je opaziti, da odpira resolucija vrata bolj organiziranim potrošnikom kot neorganiziranim. Recimo: prosvetni delavci že nekaj let opozarjajo na problem nižjih osebnih dohodkov, in so te svoje zadeve uredili, ker so pač bolj organizirani. Kulturno področje, ki nastopa manj organizirano, pa v tej delitvi zaostaja. Šoloobvezni otroci v zaostalih občinah, mislim predvsem v podeželskih občinah, nimajo svojega sindikata in zato so potrkali na ta naša družbena vrata bolj rahlo ali sploh niso potrkali. Zato jim teh vrat več ali manj ne odpira tudi resolucija oziroma jim ne daje svojega mesta.

V prejšnjih razpravah so predstavniki izvršnega sveta ugotavljali, da je gospodarsko gibanje delno utesnjeno zaradi zveznih predpisov. Prav bi bilo, da bi sedaj, ko razpravljamo o resoluciji, analizirali te predpise in sprejeli tudi določena izhodišča, ki naj bi jih skupščina predložila zveznim organom v takšnem dialogu, da bi lahko uspešno reševali te probleme.

Razumljivo je, če začenja republika razčiščevati odnose na relaciji zveza — republika, potem mora brez dvoma v prvi vrsti razčistiti tudi odnose republika — občine. O tem je bilo že danes marsikaj rečeno.

Samo še to. Ko smo se tudi danes sklicevali na socialistično solidarnost, menim, da ni prav, da smo pri nas pri tem pozabili na kmečki življ in njegove probleme. O tem je bilo že precej besed v javnih razpravah. Zdi se mi, da tudi ni prav, da ni socialistična zveza v svojih zaključkih podprla teh stališč. Menim, da tu ni pravilnega kontakta, ali pa so te razprave na podeželskih območjih neplodne.

Predsednik Miran Goslar: Magda Kočar želi razpravljati.

Magda Kočar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da dam glede na razpravo tovariša Vrviščarja, člana odbora za finance in proračun, češ da poročilo odbora ni v skladu z zaključki včerajšnje seje, kratko pojasnilo.

Odbor se je v odmoru sestal in sprejel naslednji sklep:

Že na prejšnji seji, še bolj pa na včerajšnji, je odbor, ko smo obravnavali poročilo gospodarske zbornice, poročila in stališča zasedanja delegatov občin in druge dokumente, v celoti zavzel stališče, da naj se gospodarstvo ne obremenjuje več, kot je bilo obremenjeno v letošnjem letu. Ko smo nato razpravljali o prometnem davku, je bilo izraženo mnenje, naj bi sekretariat za finance in izvršni svet našla ustrezno nadomestilo iz drugih virov kot nadomestilo za izpad višjih sredstev iz povečanega prometnega davka. Nato je bilo v razpravi pojasnjeno, da drugih možnih virov ni in da gredo ta sredstva v celoti za šolstvo. Ob eventualnem izpadu teh sredstev bi bile prizadete predvsem dotirane občine. Zaradi tega, da bi izpad teh sredstev ne prizadel področja izobraževanja, je odbor sprejel sicer deljeno, vendar večinsko mnenje, da naj ostane tako republiški davek od prometa blaga na drobno, kot tudi prispevna stopnja od osebnega dohodka za šolstvo, kakor je to predvideno v osnutku resolucije, če seveda ni druge rešitve. Vendar naj izvršni svet ob izdelavi predloga resolucije le skuša najti druge vire, da bi lahko ostala stopnja prometnega davka kot tudi prispevna stopnja iz osebnega dohodka na višini tekočega leta. To mnenje je odbor v poročilu, ki ste ga prejeli danes, v celoti navedel. Verjetno je zaradi tega prišlo do nesporazuma, ker ga časovno ni bilo mogoče prebrati, zato mi dovolite, da ga preberem:

»Odbor priporoča, naj ostane stopnja republiškega davka od prometa blaga na drobno nespremenjena, to je 3,5 % in tudi, da se ne poveča prispevna stopnja za šolstvo, kolikor more izvršni svet izpad teh sredstev nadomestiti iz drugih virov. Pri tem so bile na seji odbora izražene misli o ustreznem povišanju obdavčitve luksuznega blaga, morda tudi iz naslova zbranih sredstev po zakonu o usmerjanju delitve dohodka, morda tudi iz eventualnega zmanjšanja deleža, ki ga republika prispeva za kritje potreb federacije in tako dalje.

Kolikor ni mogoče najti ustreznih drugih virov, odbor predlaga, naj izvršni svet ponovno preveri eventualne možnosti za znižanje sredstev, potrebnih za kritje potreb splošne porabe. Tu je mišljen tudi republiški proračun. Če tudi to ni možno, naj ostane v osnutku resolucije predvideno povišanje stopnje republiškega davka od prometa blaga na drobno in prispevne stopnje od osebnega dohodka za šolstvo.« Menim, da je s tem ta nesporazum pojasnjen.

Predsednik Miran Goslar: Milo Vižintin se je javil k besedi.

Milo Vižintin: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Resolucija in zlasti še ekspoze tovariša predsednika izvršnega sveta me je prepričal, da je izvršni svet predložil ta dokument na podlagi današnje situacije. Ni mogel pač drugega predložiti, če vemo, da je situacija takšna. Prek noči se ne da rešiti vseh vprašanj. Ko diskutiramo spodaj, kažemo s prstom na republiški in na zvezni izvršni svet. Ko diskutiramo tu, kažemo s prstom navzdol. Vprašujem, ali je moč to politiko ravnovesja našega gospodarstva reševati z dvema

obrazoma? Mislim, da tako ni mogoče delati. Poudaril bom samo to, da morajo gospodarske in druge delovne organizacije uvesti disciplino na tem področju in se držati dogovorov in sklepov, ki jih sprejemajo sami, ali pa jih sprejemajo predstavniška telesa. Kajti, če se teh dogovorov ne bodo držali in sklenjenega ne izpeljali v življenje, potem so vse razprave zaman. Skrbeti moramo, da bo sklenjeno držalo, saj situacija ni tako kritična in jo lahko rešimo. Bili smo že v težjih situacijah in zato ni vzroka, da se ne bi znašli, seveda samo pod pogojem, da bomo vsi disciplinirani in, da bo vpeljan red za slehernega človeka, da bo napravil tisto, kar je njegova dolžnost. Če ne dela človek tako, se vodilni kader ne drži dogovorov. Potem je seveda treba nekaj ukreniti in ne pustiti, da gre tako tudi še naprej. Zakaj imamo potem zvezo komunistov v podjetju, zakaj sindikate, zakaj Socialistično zvezo in druge dejavnike, če ničesar ne storijo? Menim, da kdor krši dogovor, mora občutiti sankcije, in če ne zaleže beseda, potem se mu naj odpove delo. Naj gre tak človek iskati delovno mesto drugam, ne pa da rovari in da se ne drži dogovorov.

Jaz bi nagradil inženirje, tehnike, gospodarstvenike do take mere, kolikor bodo pokazali, da so sposobni reorganizirati in modernizirati našo industrijo in dvigniti kvaliteto proizvodov ter zmanjšati njihovo prodajno ceno. Le tako so vredni, da jih nagradimo. Če bi bilo tako, bi bila situacija tudi drugačna. Ker pa vsak po svoje »vozi« in ker gre najprej za osebne interese in potem šele za družbene interese, seveda stanje ne more biti drugačno. Mislim, da je treba po vsem tem, kar je bilo že dostikrat rečeno, zaostriti disciplino in klicati vsakogar, ki ne dela tako, na odgovornost, drugače ne bomo prišli nikamor. Tudi delavci nas bodo vprašali, kaj pa delate »na vrhu« v vodstvenih organih?

Mislim tovariši, da so to resne stvari, in da smo dolžni vse pomanjkljivosti čimprej odpraviti, da pripeljemo »naš voz« na pravo cesto. To se da storiti, če se le hoče, če smo enotni, če hočemo biti disciplinirani in če hočemo spoštovati obveznosti, ki jih sprejemamo.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Gregor Klančnik se je javil k besedi.

Gregor Klančnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko sem se zjutraj javil k razpravi v zvezi z resolucijo o ekonomski politiki za naslednje leto, sem se že naprej bal, da ne bom koga prizadel in to predvsem zaradi pete točke dnevnega reda, v kateri bomo obravnavali železarstvo. Verjetno sem se izrazil malce napačno, zato je tak učinek tudi delno bil. Moram pa reči, tovariš Roter, da niso tehniki in tisti, ki delajo v železarnah in v proizvodnih organizacijah, proti sleherni filozofiji. Verjetno sem se malo provokativno izrazil, strukturalni premik pa vendarle v veliki meri drži, kar naj prikažem z naslednjim dejstvom.

Železarna Ravne je razpisala zelo veliko število štipendij. Štipendije za strojništvo in metalurgijo je razpisala 20 % višje kot za druge poklice, pa vendar ne more dobiti kandidatov, ki naj bi te štipendije prevzeli. Prej smo slišali od predstavnika študentov, da se mora njihova organizacija, hočeš ali nočeš, sprijazniti s tem, da se znižajo sredstva za kreditiranje oziroma za drug način štipendiranja iz republiških sredstev. Javno povem, da na razpisane štipendije ne moremo dobiti tistih, ki naj bi jih prevzeli. Naj povem še to, da se je letos vpisalo relativno veliko število študentov na metalurgijo.

Mislil sem, da je nastopil preokret, vendar smo že v kratkem času spoznali, da so se vpisali le zaradi statusa študenta, saj niti niso začeli obiskovati predavanj. Sestav študentov ni torej tak, kot bi moral biti, marveč nekoliko drugačen. Mi na periferiji, kjer obstaja industrija, se moramo predvsem baviti s tem problemom, Ljubljana je sicer glavno mesto, je pa administrativno politični in kulturni center. Tu je koncentrirano gospodarstvo le v bančništvu in v blagovnem prometu in je tudi važen komunikacijski center, industrija pa je zastopana zelo slabo. Ta več ali manj obstaja na periferiji in zaradi tega ljudi ne vleče tja in se raje zaposlijo v kulturnem centru.

Zato verjetno ni naključje, da na periferiji nimamo nezaposlenih, visoko strokovnih ljudi, v Ljubljani pa takšne primere imamo. Strinjam se, da vsak gleda na stvari po svoje, tako kot jih doživlja. Zato tudi tovariš Baškovič trdi, da najbolj potrebujemo pedagoški kader, in da v industriji trdimo, da najbolj potrebujemo tehnični in ekonomski kader in predvsem matematike, ki so trenutno najbolj iskan poklic. To pa zategadelj, ker se v našem gospodarstvu vse bolj uveljavljajo računalniki. Mislim, da bi morali o vsem tem izdelati podrobno analizo in šele potem bi lahko o vsem tem govorili. Nedvomno drži, da ne moremo razviti tehnologije v železarnah in v vseh tovarnah, predvsem v kovinsko-predelovalnih objektih, brez tehničnega kadra. Če pa bodo sodelovali ob močnem tehničnem kadru, potem bodo dali seveda tudi svoj prispevek. Zato mislim, da je treba v to analizo vključiti problem odhajanja naših ljudi v inozemstvo.

Prvo vprašanje je, kateri so tisti poklici, katerih nosilci najbolj odhajajo v inozemstvo.

Najprej naj torej ugotovimo, kateri poklici so interesantni za inozemstvo in zakaj odhajajo ti profili delavcev. Odgovor na to vprašanje je na dlani. V inozemstvo odhajajo ključavničarji, strugarji, topilci, livarji, skratka tisti poklici, ki jih visoko razvita industrija najbolj potrebuje. Ni niti pomembno, kdo posamezno tovarno vodi, če je v njem visoko število zaposlenih delavcev teh poklicev. Konkretno: železarna Jesenice je v sanacijskem načrtu. Na podlagi dogovora z izvršnim svetom je dolžna letošnje leto predvsem prispevati svoj del, da bi ta delovna skupnost lahko reševala svoje podjetništvo.

V letošnjem letu je dala ta železarna v 10 mesecih na tržišče, izračunano v obliki realizacije, 25 % več kot v istem obdobju lani. V začetku leta je imela 6400 zaposlenih, zdaj jih ima samo še 6000. In kaj mislite, kateri so odšli? Najslabši ne, marveč tisti, ki se najlaže plasirajo. Na žalost, dobri odhajajo, slabih pa se je težko znebiti.

Zato se seveda v teh kolektivih pojavlja problem reprodukcije kadra. Na nekem sestanku je dr. Vodopivec, doktor metalurgije, dejal, da je metalurgija neperspektivna in v njej mladina ne vidi dobre prihodnosti. Zato tudi svojega sina ne bi dal študirati te vede. Mislim, da je to povsem objektivno. Na Jesenicah je na vodstvu železarne magister in vendar tega procesa kot direktor ne more spremeniti. Zato je potrebno izdelati točno analizo in prišli bomo do spoznanja, da prav iz industrijskih podjetij, predvsem iz kovinsko-predelovalnega kompleksa z metalurgijo vred, odhajajo ljudje v inozemstvo. To pa zaradi tega, ker so osebni dohodki taki, da mladina noče v to dejavnost. Mladina se noče odločiti za te poklice prav zaradi tega, ker ne vidi perspektive in zaradi sedanjega stanja glede osebnih dohodkov. Ta problen ni samo v železarstvu, tak je tudi na področju kovinske industrije, zato je toliko bolj potrebna takšna analiza. Mislim, da bi bila takšna analiza tudi zelo primerna diplomska naloga za sociologa ali politologa.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Nihče več? Prosim, tovariš dr. France Hočevar, podpredsednik izvršnega sveta.

Dr. France Hočevar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! K osnutku resolucije so bile dane mnoge pripombe v tem domu, v drugem domu, na zasedanju delegatov občin, s strani družbeno-političnih organizacij, občinskih skupščin itd. Mislim, da je smisel razprav o osnutku ta, da se registrirajo in konfrontirajo vsa ta stališča, predlogi in interesi in da se pri izdelavi končnega teksta resolucije tudi upoštevajo. Predpostavljam, da bo izvršnemu svetu naloženo, da pripravi predlog resolucije. Izvršni svet bo temeljito vodil račun ne samo o današnji razpravi, o stališčih, predlogih in interesih, ki so bili tu izraženi, marveč prav tako tudi o tistih, ki so bili izraženi na drugih mestih. Seveda bo pri tem izhajal iz tega, da je dobila resolucija v svojih osnovnih izhodiščih vendarle podporo tako v tem domu kot tudi v drugem domu in na drugih mestih.

Treba je upoštevati, da so nekateri interesi in mnenja, ki so bila izražena tukaj, takšne narave, da se ne bodo mogli v resoluciji dokončno razrešiti. Ali so divergentna, nasprotujoča si, ali pa so take narave, da bodo morala, če bodo tovariši insistirali, dobiti obliko poslanskih amandmajev. Pri tem mislim na diskusijo tovariša Lešnika, ki je dejal, da je postopek demokratičen, vendar se ničesar ne spreminja. Resolucija ostane ista, ker je zaenkrat šele v osnutku. Spremeniti se bo morala sedaj pri končni pripravi. Vendar se tako spet ne bo mogla spremeniti, da bi bila v njej zajeta vsa razprava. Tisti tovariši, ki menijo, da bo treba vključiti njihova stališča tudi v končni tekst resolucije, bodo morali pač nastopiti s poslanskimi amandmaji. Razrešilo se bo to z glasovanjem. Končno stališče o tem, kako bo resolucija izgledala in kakšna bo, ne bo v rokah izvršnega sveta, marveč v rokah tega doma in skupščine nasploh.

Resolucijo, mislim, da je treba izboljšati v smislu današnje razprave v vseh njenih delih. Predvsem v prvem delu, ki govori o gospodarskih gibanjih, kjer je treba izhajati iz dejstva, da lahko zasnujemo gospodarsko politiko v okviru splošne jugoslovanske politike. Mi smo jo tudi tako skušali zasnovati in podpreti s svojimi ukrepi in stališči napore, da dosežemo v tem letu stabilizacijo, to se pravi, da omejimo inflatorno gibanje.

Resolucija računa s takšnimi okviri omejevanja kot izhajajo iz zveznih dokumentov. Če bi bili zvezni dokumenti drugačni, bi se tudi mi opredelili drugače. To so pač okviri, v katerih se gibljemo in te okvire — vsaj pri formiranju republiške politike — ne moremo spreminjati. Republiški izvršni svet in tudi skupščina sta čestokrat nastopila z raznimi iniciativami pred zvezno skupščino in pred zveznim izvršnim svetom. Nedvomno bosta tako nastopala tudi v bodoče in prispevala k takšnemu gibanju gospodarstva in razrešitvi posameznih vprašanj, ki so v interesu razvijanja gospodarske in družbene reforme.

Menim, da bi bilo prav, da se razčistijo v prvem delu resolucije tista vprašanja, ki so bila tukaj omenjena, predvsem kar zadeva gibanje osebnega dohodka. Msilim, da je prav, da se nekaj več pove tudi o racionalnem varčevanju in nekaj več o kmetijstvu. Tudi kar zadeva vprašanje nerazvitih občin, se je treba v resoluciji bolj jasno opredeliti. Izvršni svet se bo v tem smislu potrudil.

Kar zadeva splošno porabo, moram reči, da je izvršni svet že naročil, da se prouči, kakšne možnosti obstajajo, da zadržimo maloprodajni davek na

stopnji 3,5, in da ga ne povečamo in prav tako tudi prispevek iz osebnega dohodka. To delo ni lahko, ker gre za vsoto 5 starih milijard dinarjev, kar mora nekoga prizadeti ali pa več potrošnikov. To je torej v proučevanju in iskali bomo vse možnosti, da se takemu povečanju izognemo, če bo le mogoče. Sicer pa bo v rokah tega doma, da o tem odloči. V primeru, če se ne bo dalo doseči tega zmanjšanja, se bo treba pač odločiti ali naj potrošnja ostane takšna kot je zamišljena v resoluciji ali pa se znižuje, kar bi seveda prizadelo potrošnike.

Strinjam se s tistimi tovariši, ki menijo, da ne bi bilo treba na področju splošne potrošnje uveljavljati sanacije. To smo storili na področju izobraževanja glede na znan položaj, v katerem se je znašlo izobraževanje, ko je resnično zaostalo za potrebami družbenega razvoja, ko se je močno zaostrilo vprašanje osebnih dohodkov. Morali smo to stanje presekati in presekali smo ga, kot veste, sredi leta in zelo težko iskali za 1968. leto neka dodatna sredstva. Mislim pa, da to ne more biti presedan, da bi sedaj delali take sanacije na raznih področjih, saj sanacije zahtevajo izreden napor. Razen tega meni izvršni svet, da bo s sanacijo osebnih dohodkov v letu 1970 tudi na področju izobraževanja dosežena že taka stopnja ravnovesja z drugimi področji združenega dela, da ne bi bilo treba preiti na take sanacijske programe, kot smo jih sprejeli glede izobraževanja, marveč na razvojne programe za posamezna področja, kjer ne bi bilo težišče na osebnih dohodkih, marveč na reševanju vsebinskih vprašanj razvoja in prilagajanja posameznih področij nadaljnjemu razvoju naše družbe.

Moral bi povedati glede na diskusijo še to, da nikdar ni bilo vprašanje, ali naj sredstva za štipendiranje in kreditiranje dijakov povečujemo ali ne. Glede sredstev, ki jih je predlagala izobraževalna skupnost za kreditiranje in štipendiranje študentov, od vsega začetka navadena številka stoji tudi v resoluciji. Ta številka, ki jo je predložila republiška izobraževalna skupnost, pomeni 70% povečanje sredstev za naslednje leto. To je, mislim, dokajšen, če ne največji skok znotraj samega izobraževanja. Razlika med 100 in 109 milijardami se nanaša na obseg osebnih dohodkov, na obseg materialnih izdatkov, in sicer ali naj damo 20 ali 30 % več v naslednjem letu za investicije in za dopolnilna sredstva nerazvitim območjem. To so tiste razlike med 109 in 100 milijardami. Drugih razlik ni. Vse številke, ki se nanašajo na študente, bodisi da gre za štipendiranje, kreditiranje, za zavarovanje, za prevoze, so soglasne med izobraževalno skupnostjo in izvršnim svetom kot tudi s predlogom resolucije.

Sanacijo področja izobraževanja in sanacijo osebnega dohodka ni treba gledati z lekarniško tehtnico. Pri vsem tem je šlo ne samo za računsko finančno operacijo, marveč za družbeni premik, da se področju izobraževanja posveča večja pozornost, da dobi to področje združenega dela materialno podlago in da lahko sledi potrebam razvoja celotne družbe.

Pred sanacijskim programom so nastopale razlike v osebnem dohodku, npr. pri osnovnem šolstvu, tudi več kot 100 %. Tako so znašali npr. na območju nekaterih štajerskih občin osebni dohodki v osnovnem šolstvu 50 do 60 000, na Primorskem pa so že takrat imeli nad 100 000. Ta sanacijski program je poleg tega, da je zvišal osebne dohodke, predvsem skušal odpravljati te razlike, kolikor te razlike niso posledica razlike individualnega dela, marveč posledica tega, ali nek učitelj opravlja isto delo v razviti ali nerazviti občini. In če so te razlike takšne, da se gibljejo med 102 000 in 110 000, to izhaja iz dokumenta službe družbenega knjigovodstva, potem menim, da smo cilj dosegli. 100% razlike smo zmanjšali na razlike do 10 %. Izhajajoč iz republiškega poprečja

smo za leto 1969 postavili, vzporejajoč ga s stanjem na drugih področjih združenega dela. Posamezne občine so se temu približale s tem, da so dosegle številko 102 000 ali pa 103 000, nobena občina ni dosegla manj. Cilj je dosežen, kljub razliki 2 ali 3000 dinarjev, prirodno pa je, da gredo razvite občine iznad tega poprečja.

Mislim, da moramo voditi politiko izenačevanja, to je naša naloga. Ne moremo pa preprečevati večje napore in večja vlaganja tam, kjer sredstva imajo. Tako se bodo določene razlike vedno pojavljale in je treba računati z njimi.

Še nekaj besed glede honoranega dela v šolstvu, o katerem je govoril tovariš poslanec Franko.

Honorarno delo v šolstvu se uporablja tam in takrat, kadar bi bilo neracionalno nastaviti za polni delovni čas prosvetnega delavca. Seveda je v republiškem poprečju zelo težko vpogledati v vsak šolski zavod, ali dela racionalno. Na splošno pa je honorarno delo v prosveti racionalna stvar, samo gibati se mora v določenih okvirih. Kolikor sem obveščen, bo republiška izobraževalna skupnost, prav zaradi tega, da bi bilo honorarno delo v racionalnih mejah, upoštevala pri dodeljevanju sredstev tudi poprečne okvire. S tem želi odpraviti morebitne zlorabe in pojave neracionalnosti.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Prosim tovariš Mirko Žlender.

Mirko Žlender: V tej zvezi želim postaviti naslednje vprašanje: razumem in sprejemam tvojo razlago, ki gre v tej smeri, da se nihče ni boril za neko uravnilovko in se zato tudi izvršni svet ne bori zanjo. Vendar, kako je mogoče obrazložiti, da bodo učitelji v nedotiranih občinah manj plačani kot v dotiranih?

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Hočevar.

Dr. France Hočevar: Kolikor mi je znano, dela republiška izobraževalna skupnost na teh merilih. Gledal sem material, ki so ga pripravili za prihodnjo sejo, in sem opazil, da so ravno glede tega vprašanja prišli do zaključka, da nekatere občine ne sodijo med nerazvite in jih ni treba v bodoče več dotirati, ker dosegajo po teh kriterijih, ki jih terja republiška izobraževalna skupnost, že tako raven, da jim niso več potrebne dotacije. S tem bi se sredstva za dotiranje nerazvitih območij povečala. Republiški izvršni svet podpira napore republiške izobraževalne skupnosti, ker meni, da smo vendarle šli prek nekih nacionalnih okvirov. Popolnoma se strinjam z razpravo, ki je potekala danes v tem domu, da dotiranje 40 občin od 60 glede osnovnega šolstva ni racionalno. Potem tukaj nekaj ni v redu. Ali smo postavili previsoke standarde, ki jih zaenkrat v Sloveniji ne moremo dosegati, ali pa smo napravili napako pri nekaterih občinah in jih brez potrebe uvrstili v dotiranje. Mislim, da se je treba korigirati v eni in v drugi smeri, ali pa celo v obeh. Smatram, da do te situacije ne bi smelo priti, da bi dotirane občine lažje vzdrževale osnovno šolstvo kot nedotirane, razen če za to obstajajo kakšni posebni razlogi.

Predsednik Miran Goslar: Kot vidim, je razprava zaključena. Mislim, da je v besedah tovariša Hočevarja izražena tudi tista misel, ki sem jo sam

imel o tem, kako naj zaključimo današnjo razpravo. Predlagam, da ne zavzemamo nikakršnih dokončnih stališč, se pravi, da ne glasujemo o posameznih rešitvah, ker gre v bistvu za to, da pomeni današnja razprava zaključek razprave, ki je bila predhodno v družbeno-političnih organizacijah, v samoupravnih skupnostih, na terenu, v zboru delegatov občin itd. in da je ta razprava tudi danes dala vrsto novih pobud, zlasti pa je dala priložnost izvršnemu svetu, da oceni težo posameznih predlogov, da oceni to, kar prevladuje in da na osnovi tega lažje koncipira dokončni tekst predloga resolucije. Torej predlagam, da ne glasujemo o posameznih rešitvah, razen, če kdo izrecno želi. Kolikor takšnih predlogov ni, potem bi bil naš zaključek splošen, predvsem v tej smeri, ki naj omogoči izvršnemu svetu, da izlušči pri dokončnem tekstu vse tisto, kar je v dosedanji razpravi doživelo največjo podporo. Se pravi, da se naj še bolj približa realnosti in seveda tudi vsebini posameznih stališč. Če torej kdo želi, da o kaki stvari glasujemo že danes, naj to zahteva. Vidim, da takega predloga ni. To pomeni, da lahko predlagam naslednji sklep:

Republiški zbor je o osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 razpravljal na 6. seji dne 19. novembra 1969 in sprejel naslednji sklep.

1. Republiški zbor naroča izvršnemu svetu, da — upoštevajoč odloke po poslovniku — pripravi predlog resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 tako, da bo naslednje zasedanje republiškega zbora, na katerem bo zbor obravnaval predlog resolucije, v prvih dneh meseca decembra. Ali je ta rok sprejemljiv za izvršni svet glede na to, da je relativno kratek? (Da).

2. Pri pripravi predloga resolucije naj izvršni svet prouči pripombe in sugestije, dane v razpravi na 6. seji republiškega zbora. Kot tudi vse druge pripombe in predloge, dane v razpravah v zvezi z razpravo osnutka resolucije, predvsem pa mnenja, stališča in predloge zbora delegatov občin, družbeno-političnih organizacij, odborov republiškega zbora in drugih udeležencev razprave.

Tak bi bil torej sklep, ki daje vso možnost izvršnemu svetu, da dokončni tekst predloži v tisti obliki, za katero meni, da bo najprimernejša za sprejem.

Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko). Je kdo proti? (Nihče). Se je kdo vzdržal? (Nihče).

Ugotavljam, da smo sklep sprejeli soglasno. Zaključujem to točko dnevnega reda in odrejam pol ure odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 16.20 in se je nadaljevala ob 17. uri).

Predsednik Miran Goslar: Smo šele pri 3. točki dnevnega reda. Na vrsti so poslanska vprašanja. Imamo 13 poslanskih vprašanj. Prosim vas, da se strinjate s tem, da tisti, ki bodo odgovarjali na poslansko vprašanje, ne ponavljajo več zastavljenega vprašanja, ker ga imamo vsi v pismeni obliki.

Pavle Bojc bo odgovoril na poslansko vprašanje Zdenka Roterja.

Pavle Bojc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Na vprašanje poslanca Zdenka Roterja dajem v imenu izvršnega sveta naslednji odgovor.

Odnosi z verskimi skupnostmi in državo so v SFRJ urejeni z ustavo in zakoni. Temeljna vprašanja odnosov med rimsko-katoliško cerkvijo in vlado SFRJ so še dodatno urejena z znanim protokolom iz meseca junija 1966. leta.

V zadnjem obdobju so bili odnosi z verskimi skupnostmi v glavnem normalni in zadovoljivi. Deloma se je celo poglobilo prizadevanje nekaterih predstavnikov verskih skupnosti za sporazumno reševanje odprtih vprašanj. Stopnja pripravljenosti posameznih cerkvenih predstavnikov za tako reševanje pa je dokaj različna. S tem seveda ni rečeno, da zlasti pri delovanju rimsko-katoliške cerkve v pokoncilski dobi ne prihaja do posameznih primerov, ki jih lahko ocenimo kot preseganje zakonito dovoljenih okvirov oziroma kot tendenco političnega uveljavljanja katoliške cerkve, ki se izraža z različnimi oblikami pritiska na občane pri organiziranju kulturne, socialne, rekreativne in športne dejavnosti in podobno. Pričakujemo, da se bodo verske skupnosti trajno prizadevale, da bodo uravnale svoje delo po ustavi, zakonih in konkretnih sporazumih nedvomno in iskreno, v duhu časa in pogojev, v katerih živimo, ter da se bo cerkev držala izključno cerkvenih programov in religioznih opravil. Obojestranski interes zahteva spoštovanje in podporo vsem naporom, ki bi stremeli k nadaljnjemu razvijanju pozitivnih odnosov med državo in verskimi skupnostmi. Dokler in kolikor bodo verske skupnosti ostajale v mejah zakonito dovoljene verske aktivnosti, bo svoboda delovanja popolnoma zagotovljena. Vsako prehajanje iz verskih okvirov ali vsaka drugačna zloraba cerkvene dejavnosti, njenega vpliva ali avtoritete cerkve, bo tudi v bodoče naletelo na najostrejšo obsodbo in ukrepe družbe in njenih pristojnih institucij ne glede na to, v kakšnih oblikah in od katerih cerkvenih forumov oziroma posameznikov bi bila spodbujana ali izvajana taka dejavnost.

To je le kratka ocena odnosov med verskimi skupnostmi in državo, ki jih v okviru poslanskih vprašanj ni mogoče obširneje obravnavati. Izvršni svet meni, da je pravilno in potrebno razpravljati o teh vprašanjih javno, torej tudi predvsem v Skupščini SR Slovenije kot najvišjem oblastnem in samoupravnem organu.

Komisija SR Slovenije za verska vprašanja je prav zaradi tega že pripravila obširno poročilo o vseh zadevah s področja odnosov med državo in verskimi skupnostmi. Tako bo v tem poročilu jasneje vidna problematika, stanja in vprašanja, ki jih je treba intenzivneje reševati, pri čemer mislimo tudi na nekatere zakonske rešitve s tega področja.

Predsednik Miran Goslar: Sedaj sledi splet vprašanj s kmetijskega področja. Nanje bo odgovoril Milovan Zidar.

Milovan Zidar: Prvi odgovor je na vprašanje tovariša Zdenka Roterja.

Arondacijo kmetijskih zemljišč za potrebe družbenih in kmetijskih gospodarstev kot tudi za namene trajnejše in smotrnejše proizvodnje kmetov v kooperacijskem sodelovanju ureja zvezni temeljni zakon o izkoriščanju kmetijskega zemljišča iz leta 1965 tudi novela tega zakona iz leta 1967. Obstoječa zakonodaja kot tudi sodna praksa je krepila arondacijo kot postopek agrarne operacije z namenom, da se grupirajo kmetijska zemljišča. Po določilih tega zakona je arodacijski postopek dovoljen, kadar gre za grupiranje zemljiških parcel zaradi doseganja smotrnejše obdelave, za racionalnejšo uporabo meha-

nizacije, za izvedbo melioracijskih in protikorozijskih del, za zgraditev gospodarskih objektov ter za vzgojo trajnih nasadov kot tudi, če bi bilo sicer obdelovanje zemljišča s sodobnimi agrotehničnimi metodami onemogočeno ali otežkočeno.

Navedeni zakon natančneje ureja tudi odškodnino za arondirana zemljišča. Temeljno načelo zakona je, da se daje za pripojena zemljišča prizadetim kmetom praviloma v zameno zemljišče enakih kvalitet, ali pa pravična odškodnina.

Seveda daje zakon možnost, da se stranki o arondaciji docela sporazumeta tako glede pripojitve zeljišča kot tudi glede odškodnine. Zakon jamči odškodovancu pravno in sodno varstvo njegovih pravic. Družbena kmetijska posestva so v preteklem desetletju z zamenjavo parcel, z zaokroževanjem zemljiških kompleksov z zakupom, z nakupom in arondacijami pretežno že zaokrožila svoj zemljiški fond v racionalnejše obdelovalne enote.

Po podatkih imajo družbena posestva strnjeno približno 75 % svojih zemljišč. Produktivnost dela in doseženi pridelki kažejo velik porast v primerjavi z razdrobljenimi parcelami. Vpliv reformnih ukrepov na področju kmetijstva se kaže v širjenju tržnih odnosov v kmečki proizvodnji, v večjem interesu za zemljo in v večji pravni varnosti. Posledica tega je, da so cene v zadnjih letih močno porasle. Hkrati pa tudi težave družbenih in kmetijskih delovnih organizacij močno zmanjšujejo reproduktivne sposobnosti in zmanjšujejo interes za večanje zemljiške posesti. Tako se v zadnjih letih v okviru splošnega zmanjšanja investicijske aktivnosti v družbenem kmetijstvu zmanjšuje tudi nakup kmetijskih zemljišč, čeprav zadnje analize kažejo, da se proces razslojevanja nadaljuje. Zaostreni pogoji gospodarjenja v kmetijstvu nasploh, obstoječe razmere v strukturi kmečke posesti, za katero je značilna velika razdrobljenost, ki onemogoča racionalnejšo obdelavo, zahteva kompleksen pretres obstoječe zemljiške politike in opozarja na določene nujne zakonske spremembe. Objektivno stanje v agrarni strukturi zahteva, da se omogoči proces prestrukturiranja zemljiške posesti. Ukrepi za pospeševanje, združevanje in za proizvodno sodelovanje kmetov so nujni tudi z gledišča racionalnejše proizvodnje, zaradi uporabe sodobne tehnike kmetijstva. Zato so razumljive zahteve kmetov, da se z radikalnejšimi ukrepi prepreči drobitev zemljiške posesti — kar pomeni spremembo dednega prava — in da se olajša arondacija in komasacija in tudi, da se močneje zavaruje kmetijsko zemljišče pred urbanizacijo. Take zahteve so izražene tudi v skupščinskih sklepih in stališčih o nekaterih problemih kmetijstva. Predsedstvo Skupščine SR Slovenije je že imenovalo posebno delovno skupino za proučitev vprašanj s področja zemljiških razmer. Strokovne službe upravnih organov pa pripravljajo ustrezajoče analize, čeprav je bilo na področju urejanja družbenih kmetijskih zemljišč že mnogo storjenega. Cilji, ki so bili ob sprejemu zakona o izkoriščanju kmetijskega zemljišča postavljeni, še niso v celoti realizirani. Poleg dejstva, da je še vedno četrtina zemljiškega fonda razdrobljena, kažejo podatki, da je še približno 4500 ha kmetijskih zemljišč, ki niso vključena v proizvodnjo. Večji del teh marginalnih površin dajejo kmetijske delovne organizacije v zakup, del površin pa so celo odprodale. Proizvodnja na tem delu zemljiškega fonda je neracionalna. Zaradi tega bodo v prihodnje nujni napori, da se družbena kmetijska zemljišča še naprej grupirajo, zlasti bodo potrebni melioracijski ukrepi za dosego boljših proizvodnih učinkov.

Glede na nepravilnosti, ki so se pojavljale v procesu arondacije, ugotavljamo, da je bila v prvem obdobju pred letom 1965, ki je potekalo na podlagi

zakona, ta je omogočal, da se tudi kmetom, če ne bi bilo na razpolago ustreznih zemljišč, izplača odškodnina v denarju. Za nekmete tudi sedaj ne velja obvezna zamenjava zemljišč, pač pa denarna odškodnina. Zaradi tega je bilo zlasti v okolici velikih mest, kjer je največ kmečkih gospodarstev, mnogo arondacijskih postopkov, ki so bili izvedeni le proti denarni odškodnini. Novela zakona zagotavlja, da dobijo kmetje odškodnino v obliki zemlje in denar le v primeru, če sami na to pristanejo. Glede na to ugotavljamo, da se število arondacijskih sporov v zadnjih letih zmanjšuje. Tako je bilo po podatkih republiškega sekretariata za gospodarstvo še leta 1967 149 pritožb, od katerih je bilo ugodno rešeno 72 pritožb. Če ocenjujemo arondacijske postopke pred letom 1965, moramo upoštevati takratni ekonomski položaj in agrarno politiko, ki je izhajala iz tega. S temi ukrepi naj bi omogočili hitro koncentracijo družbenih zemljišč in formiranje večje družbene proizvodnje, ki naj bi rešila državo permanentnega pomanjkanja hrane, in razbremenili težaven položaj v plačilni bilanci, ki je bila močno obremenjena z izdatki za uvoz velikih količin živil.

Za to obdobje je značilno tudi močno migracijsko gibanje ljudi iz vasi, manjša zainteresiranost in možnost za obdelavo zemljišč, zato tudi nizka cena zemlje. Znano je, da je bilo mnogo socialnih problemov, ki so nastali v tem obdobju, odpravljenih in to z zaposlovanjem kmečkega prebivalstva izven kmetijstva, z uvajanjem novih kooperacijskih proizvodov na kmetovih in družbenih proizvodnih kapacitetah. Nekatere občine so za najtežje probleme ostarelih kmetov uvede tudi poseben sklad za starostno varstvo. Ne glede na to so ti problemi ponekod še vedno prisotni in jih bo treba tudi v prihodnje upoštevati in reševati v okviru sanacije socialnih problemov, ki se tudi sicer tekoče porajajo. Kolikor navaja tovariš poslanec kot utemeljitev svojega vprašanja primer agrokombinata iz okolice Ljubljane, velja poudariti, da gre tu bolj za specifičen primer iz neposredne okolice mesta, ki je narekoval svojstvene rešitve in ga zato ne gre posploševati. Zadeva je sedaj predmet podrobne razprave pri občinski skupščini Ljubljana-Bežigrad. Situacija se sanira tudi v okviru delovne organizacije v agrokombinatu »Emona« ob sodelovanju pristojnih republiških upravnih organov.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Je morda dodatno vprašanje? Prosim.

Zdenko Roter: V splošnem sem zadovoljen z odgovorom tovariša Zidarja, vendar bi rad omenil tole: Sam navaja, da so bile v obdobju do 1965. leta nepravilnosti v arondacijskem postopku. Izjavljam, kolikor mi je znano iz občinske skupščine Ljubljana-Bežigrad, je bil obseg teh nepravilnosti prav v arondacijskem postopku. Dalje, obstaja skupna volja organov občinske skupščine in tudi vodstev družbeno-političnih organizacij, da se te nepravilnosti tudi odpravijo in ne samo ugotove. Želel bi samo, da bi ustrezni organi republike kot prvi pokazali dobro voljo organov občinske skupščine in drugih, da se nepravilnosti tudi odpravijo tako v konkretnem primeru občine Ljubljana-Bežigrad, kot tudi seveda v vseh drugih primerih, kolikor takšne nepravilnosti tudi obstajajo. Ali obstajajo ali ne, seveda nisem ugotavljal, marveč sem to vprašanje naslovil izvršnemu svetu, da pove, v kolikšni meri obstajajo take eventualne nepravilnosti tudi drugje.

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Zidar, nadaljujete.

Milovan Zidar: Tovariš Rudi Rebek vprašuje o konceptu dolgoročnega razvoja in njegovem programu.

Izhodišča študije o razvojni usmeritvi kmetijstva so v prvi vrsti odvisna od komparativnih pridelovalnih prednosti Slovenije, potrebe po prehrambenih proizvodih, izračunanih na osnovi predvidenih demografskih in socialnih sprememb strukture prebivalstva in glede na trajne usmeritve določenih kmetijskih proizvodov na tuje tržišče. Koncept dolgoročnega razvoja kmetijstva in živilske industrije bo kmalu pripravljen za širšo razpravo. Ta razprava naj vsestransko dopolni tista predvidevanja, ki jih lahko krepimo z ekonomskimi, znanstvenimi in družbeno-političnimi utemeljitvami dovolj tehtno. S tem bodo vsekakor dane široke možnosti za udeležbo zainteresiranih pri skupnem razčiščevanju izhodišč za skladen razvoj celotne družbene skupnosti kot pogoj za nadaljnje proučevanje življenjskega standarda vsega našega prebivalstva. Z razjasnitvijo kmetijstva v okviru koncepta dolgoročnega političnega razvoja Slovenije bo hkrati opravljena naloga, ki jo je naložila republiška skupščina v novembru 1968 v svojem dokumentu o reševanju nekaterih problemov kmetijstva v Sloveniji. Ko bo gradivo izdelano, bo izvršni svet zavzel do njega ustrezno stališče in ga posredoval tudi skupščini. Dana bo torej možnost razpravljanja na dovolj široki osnovi.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Rebek, je v redu? (Da.) Prosim, nadaljujete, tovariš Zidar.

Milovan Zidar: Vprašanja tovarišev Ivana Pučnika, Rada Pušenjaka in Zdravka Dolinška se nanašajo na probleme, ki izvirajo iz letošnje letine in na plasma sadja in krompirja. Vsa tri vprašanja bi skušal povezati v skupni odgovor.

Najprej o krompirju. Ugodni prirodni pridelovalni pogoji v Sloveniji in delež krompirja v strukturi prehrane prebivalstva Slovenije so v preteklosti prispevali, da je pridelava krompirja v naši republiki zelo razširjena. Vpliv družbeno organizirane proizvodnje je prispeval k povečanju hektarskih pridelkov tako, da so proizvajalci začeli že omejevati in zmanjševati površine za pridelovanje krompirja. Čeprav je pridelovanje krompirja blagovnega pomena, kar dokazuje tudi uveljavljanje kvalitetnejših sort krompirja, zajema celotni evidentirani odkup le 6000 vagonov, kar je približno 6 % vsega pridelka, oziroma 40 % vseh tržnih presežkov krompirja. Za ostale presežke kmetje sami iščejo možnosti prodaje. Posebej moramo ugotoviti, da ostaja neprodan predvsem manj kvaliteten krompir, ki ga vnovčijo proizvajalci v večji ali manjši meri tudi prek živinoreje. V zadnjih letih je bilo priporočeno proizvajalcem, da se čimbolj orientirajo na proizvodnjo kvalitetnih sort krompirja, kajti samo ta absorbira čedalje zahtevnejši trg. Ne majhen vpliv na prodajo ima tudi naraščajoč obseg pridelovanja krompirja v drugih republikah, ki so bile pred leti naš stalni kupec. Za pridelovanje krompirja veljajo varstvene cene. Garantirana cena za krompir je bila uvedena že s prvimi ukrepi gospodarske reforme, vendar se je naši kmetijski proizvajalci niso posluževali, saj se je gibala tržna cena krompirja v teh letih nad garantirano. Za letošnji pridelek so kmetijske delovne organizacije registrirale pri republiškem zavodu za rezerve s pogodbami le 600 vagonov krompirja. Navedene količine so zelo majhne in so bolj simbolične, ker ne morejo v bistvu vplivati na prodajo. Ugotavljamo lahko, da se pridelovanje krompirja čedalje bolj ustaljuje. Zato je tudi pričakovati, da se bodo

morali zasebni kmetijski proizvajalci bolj opirati na sklepanje dolgoročnih pogodb s tem, da bodo imeli možnost uveljavljanja zajamčenih cen s strani države. Letošnje tržne cene krompirja so nekoliko nižje od lanskih, vendar še vedno nad zajamčenimi. Prav ta okolnost opozarja na pomen varstvenih cen za stabilizacijo proizvodnje in plasma krompirja in da se bodo morali tudi naši proizvajalci posluževati te institucije v večji meri kot doslej.

Nekatere delovne organizacije in republiški činitelji že nekaj časa delujejo na tem, da se v Sloveniji zgradi prva tovarna za predelavo krompirja, ki bo tudi prispevala k normalizaciji plasmaja in stabilizaciji tržišča.

Glede sadjarstva je treba omeniti, da je v Sloveniji 35 000 hektarov sadovnjakov, od tega le približno 10 % intenzivnih, ki predstavljajo zaradi redne rodnosti stalno proizvodnjo in kvaliteto. Vsi drugi sadovnjaki so intenzivni z izmenično rodnostjo, kar povzroča velika nihanja v proizvodnji. Pridelki so slabše kvalitete in se iz leta v leto težje prodajajo.

V letošnjem letu je relativno bogata sadna letina večja od lanske. Obrodila so predvsem jabolka, medtem ko druge sadne vrste ne. Tako računamo, da je bilo letos v Sloveniji približno 700 vagonov jabolk nasproti 5500 vagonom lani. Tržni presežki kvalitetnega sadja, ki se javljajo vsako jesen v poprečnih sadnih letinah, predstavljajo spričo potrošnje sadja, ki znaša v Sloveniji na prebivalca le 46 kg, navidezno zasičenost trga. Tako kot pri krompirju se seveda proda večje količine prek neposredne prodaje. Vedno več je zlasti zimskih jabolk, ki se kupujejo sproti prek vsega leta. Takšen promet zahteva sodobno skladiščenje in hladilnice. V zadnjih letih so trgovske in kmetijske organizacije že zgradile precej skladiščnih kapacitet za sadje. Zato lahko trdimo, da je za trenutno proizvodnjo kvalitetnega sadja v Sloveniji že dovolj teh prostorov. Trenutno je v Sloveniji uskladiščenih 1300 vagonov jabolk. Za nadaljnjo predvideno proizvodnjo so paralelno že izdelani načrti za izgradnjo novih kapacitet in tudi intenzivno se iščejo sredstva za ta namen.

Glede na to, da kmetijske organizacije nimajo dovolj lastnih sredstev za izgradnjo skladišč, se bo tudi v letu 1970 za te namene usmerjalo republiška sredstva, verjetno tudi sredstva republiškega sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij, nadalje sredstva direkcije živil in poslovnih bank, ki so doslej že sodelovale pri izgradnji objektov.

Glede na konkretna vprašanja tovarišev poslancev moramo poudariti, da pogoji tržnega gospodarstva narekujejo delovnim organizacijam in kmetom, da se še bolj zavzemajo za dolgoročnejše sklepanje poslovnih dogovorov z namenom, da si zagotovijo stalno prodajo svojih pridelkov in da se v tem smislu tudi bolj organizirajo.

Glede na povedano menimo, da morajo sami kmetijski proizvajalci in druge organizacije najti ustrezno rešitev v samoorganiziranju. To je namreč edina prava pot, ki ne more nadomestiti nikakršnega administrativnega posega, z izjemo varstvenih cen in organiziranja proizvodnje in prodaje prek skupnega fonda kot oblike asociacije proizvajalcev in trgovine. Takšna iniciativa bi morala biti deležna družbene pomoči. Ugotoviti moramo, da je pomoč proizvajalcev s strani njihovih asociacij prešibka, kar opozarja proizvajalce, da morajo tudi ta vprašanja bolje urediti.

V zvezi z izvozom sadja moramo ugotoviti, da so se izvozna podjetja trudila, da bi sadje izvozila, vendar se srečujejo pri tem z velikimi težavami. Tako je znano, da je območje evropske gospodarske skupnosti preskrbljeno z lastno proizvodnjo, kljub temu bi se dalo nekaj količin izvoziti, vendar so naši pro-

izvajalci zahtevali cene, ki za trg niso sprejemljive. Glede cen bi morali biti nižji od 10 do 20 %.

Prav tako je bila trgovina usmerjena v vzhodne evropske države, ki občutijo pomanjkanje tega blaga. Vendar je za trgovanje na tem področju vrsta težav in zato žal ne pride do konkretnih aranžmajev.

Lahko bi izvozili oziroma imeli viške kvalitetnega blaga v tej zelo bogati letini od 250 do 300 vagonov kvalitetnih jabolk. Te količine bi ustrezale po kvaliteti in izboru. Večina kmečkega sadja pa ne ustreza izvozni kvaliteti in tudi kot industrijsko blago ne pride v poštev, predvsem zaradi nizkih cen na zunanjem trgu.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Tovariši poslanci, je kakšno dodatno vprašanje? Tovariš Pučnik, prosim.

Ivan Pučnik: Tovarišice in tovariši! Tovarišu Zidarju, članu izvršnega sveta se zahvaljujem za odgovor in tudi za njegovo intervencijo na terenu. Vendar bi imel še dodatno vprašanje.

Glede na hladilniške kapacitete v Sloveniji, ki znašajo 1300 vagonov, menim, da ni prav, da podjetja izražajo popolno suverenost v odnosih do razpolaganja in odklanjajo skladiščenje sadja domačih proizvajalcev. Navajam primer. Kmetijski kombinat Slovenska Bistrica je želel v hladilnici Celje skladiščiti 30 vagonov sadja iz kmečkega odkupa v lastnem riziku in s plačilom, ki je predviden za hadilniški prostor. Ta želja je bila zavrnjena z odgovorom, da uskladiščijo samo jonatan in zlati delišes. Zaradi takih in podobnih odnosov v hladilnicah v naši republiki uskladiščimo samo približno 400 vagonov sadja proizvajalcev iz naše republike ali približno 900 vagonov iz drugih republik, ki jih je bilo treba pripeljati več sto km daleč. Na drugi strani pa dobiva naše sadje na jugoslovanskih razstavah najvišje ocene. Prav tako ti potrošniki govorijo v prid kvalitete našega sadja. Cena ne more biti sporna, saj je nižja kot na jugoslovanskem tržišču. Zakaj potem razkorak s trgovino, ko pride do odkupa? Vprašujem, kaj je ukrenila gospodarska zbornica Slovenije, da bi koordinirala zajemanje tržnih presežkov sadja in jih vezala med organizacije za trgovino v smislu usklajavanja kmetijske proizvodnje? Takšno sodelovanje bi bilo tudi v interesu potrošnikov. Smatramo, da bi bila osnovna dolžnost zbornice, da bi že pred sezonami odkupa ustvarila evidenco presežkov, da ne bi prišlo do takih nasprotij, ki škodujejo našemu gospodarstvu.

Postavljam še dodatno vprašanje in sicer: ali bo v bližnji perspektivi postavljen dolgoročni program sadjarstva, ki bi načrtno bil vezan na zajamčen odkup, da bi lahko na osnovi sodelovanja obstajale trajne poslovne zveze na relaciji proizvodnja-hladilnice do prodaje?

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Zidar.

Milovan Zidar: Skušal bom nekatere stvari dodatno osvetliti.

Tovarišu poslancu lahko pojasnim, da so sadne hladilnice, ki so bile grajene tudi s pomočjo sredstev zvezne direkcije za materialne rezerve, pogodbeno vezane na obvezno skladiščenje po razporedu te direkcije, in sicer tako za pridelek iz jugoslovanskega področja, kot iz uvoza. Del kapacitet v odstotku, s katerimi razpolaga direkcija, je običajno enak deležu kreditne udeležbe direk-

cije pri investiciji. Tako lahko pričakujemo tudi v prihodnjih letih, da bo blago uskladiščeno v skladiščih, ki so bila zgrajena s pomočjo teh sredstev.

Druga stvar je, dogovoriti se pravočasno v okviru zadrug, s hladilnicami o tem, po kakšni ceni in v kakšni količini bodo lahko uskladiščile blago. Prepričan sem, da tega ne bodo odklanjale. Vendar je to stvar organizacij, ki se morajo o tem pravočasno poslovno dogovarjati. Seveda je to težko doseči oktobra ali novembra, ko mora dober gospodar poskrbeti, da ne bodo skladišča prazna.

Res je, da ni izhoda v ugotavljanju in žalovanju nad tem, da staro »kmečko« sadje več ne gre, pač pa moramo ugotoviti, da moramo iti v obnovo tudi kmečkih sadovnjakov in iz tega potegniti določene zaključke. V konceptu dolgoročnega razvoja bomo skušali bilančno prikazati potrebe in možnosti proizvodnje. Naloga proizvajalcev pa je, da se v ta namen povežejo v okviru kmetijskih zadrug, kombinatov, posestev in podobno. Kar zadeva zbornico, odgovora seveda ne morem dati.

Predsednik Miran Goslar: Sedaj je na vrsti Jože Božič, ki bo odgovoril na poslansko vprašanje Franca Svetelja.

Jože Božič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanje poslanca tovariša Franca Svetelja dajem naslednji odgovor:

Predlog za izdajo zakona v zvezi z novelami temeljnega zakona o delovnih razmerjih glede uporabe skrajšanega delovnega časa, nadurnega dela in dela v civilno-pravnem razmerju je že predložen v obravnavo izvršnemu svetu. Z delom smo začeli takoj, ko je stopil v veljavo temeljni zakon. Vendar je bilo zaradi nekaterih razlogov delo dokaj dolgotrajno in je trajalo skoraj pol leta. Predvsem zaradi tega, ker je bilo nujno nekolikokrat prositi za mnenje zainteresirane delovne organizacije, gospodarsko zbornico in ustrezne odbore Zveze sindikatov Slovenije in nekatere druge republiške institucije predvsem s področja zdravstva, prosvete in kulture, na drugi strani pa je bilo nujno usklajevati zelo različna gledišča. Bile so namreč želje, da bi bil zakon tako neomejeno širok, da bi lahko vsak delal, kar bi hotel. Na drugi strani pa so bile želje, da bi bil ozek in kazuistično postavljen. Zato smo imeli nekoliko več časa te konzultacije, in prišli do nekega okvira, ki bi bil za slovenske razmere, vsaj tako sodimo, v začetku razprave primeren.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Ni dodatnega vprašanja? (Ne). Jože Novinšek bo odgovoril na vprašanje Romana Pirjevca.

Jože Novinšek: Na vprašanje o pripravi za sprejem srednjeročnega plana dajem naslednje pojasnilo:

Uvodoma moram poudariti, da po informacijah, ki jih imamo, poteka delo na planu že dalj časa v gospodarskih organizacijah in raznih gospodarskih in negospodarskih skupnostih, vendar z različno intezivnostjo. To aktivnost je vsekakor pospešila široka akcija v zvezi z dolgoročnim konceptom Slovenije, nadalje večja usmerjenost delovnih organizacij na modernizacijo in rekonstrukcijo, spodbudno pa dajejo tudi zvezne priprave za srednjeročni družbeni plan. V teku so organizacijske priprave, ki naj poživijo delo na vseh nivojih v delovnih organizacijah, zbornici, občinah, v raznih širših skupnostih in v raznih drugih nosilcih.

Glede republiškega družbenega plana bi opozoril, da je izvršni svet že v juniju letos sprejel delovni program in organizacijo dela v zvezi z družbenim planom razvoja Slovenije za obdobje 1971—1975. Nov srednjeročni plan republike bo zajel predvsem temeljne družbenoekonomske odnose in gibanje ter ukrepe oziroma tako imenovane »strateške elemente« srednjeročne politike z ustreznimi kvantifikacijami. Pristop k temu delu bo torej bolj makroekonomski in analitičen. Da bi bila predvidevanja realnejša, bo družbeni plan republike v večji meri slonel na podatkih in predvidevanjih osnovnih nosilcev. V okviru republiškega zavoda za planiranje se intenzivno zbirajo potrebne dokumentacijske osnove in s strani delovnih organizacij potrebne informacije. Prav tako so v teku že dogovori v okviru republiških upravnih organov in med posameznimi pomembnejšimi nosilci. Res pa je, da so delo v zvezi s problematiko razvoja v prihodnjem letu in nekatere druge aktualne naloge nekoliko zavrle vso to aktivnost.

Določena ovira je tudi dejstvo, da s strani federacije še niso na razpolago nekatere najnujnejše projekcije, zlasti ne sistemske rešitve. Po informacijah bodo te na razpolago postopoma v naslednjem obdobju.

Za prvo fazo obravnav pripravljamo v okviru zavoda gradivo »Predpostavke in cilji razvoja Slovenije v letih 1971—1975«. Temu gradivu bo sledilo preverjanje variant globalnih projekcij. V dosedanjem momentu še ni možno časovno precizirati končne faze oblikovanja družbenega plana, zlasti še, če želimo, da naj bi ta plan v čimvečji meri upošteval predvidevanja in težnje osnovnih nosilcev razvoja, upošteval dolgoročni koncept in tudi elemente zveznih projekcij, sistema in ekonomske politike. Vsekakor pa bo treba vsebinskemu razreševanju problemov dati vso prednost.

Predsednik Miran Goslar: Dodatno vprašanje? (Ne). Imamo še vprašanje tovariša Pirjevca. Nanj bo odgovoril Boris Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovariš poslanec Pirjevec je postavil naslednje vprašanje izvršnemu svetu:

Katere so, po mnenju izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, važne prometne zveze, kje se predvidevajo glavne točke blagovne menjave s sosednjo republiko Italijo ter kdaj in kako se predvideva realizacija v skupnem poročilu navedenih načelnih stališč k temu vprašanju?

(Tu je poslanec mislil na stališča, ki so bila objavljena v zvezi z obiskom delegacije izvršnega sveta Slovenije v pokrajini Furlaniji in Julijski Krajini.)

Državno mejo in s tem tudi Socialistično republiko Slovenijo in Italijo prečka sedaj 53 cestnih prehodov. Promet čez te prehode stalno narašča. Lani je na primer prečkalo to mejo v obeh smereh približno 21 milijonov vozil in približno 30 milijonov potnikov. Važnejši prehodi, ki imajo na leto več kot milijon prehodov v obeh smereh, so: Škofija, Sežana, Kozina, Gorica in Rateče. Ti prometni tokovi nakazujejo tudi verjetne bodoče glavne povezave med omrežjem glavnih cest v Sloveniji in v Italiji. O teh povezavah so doslej tekle že razprave na ravni organov za cestno službo obeh dežel npr. posvet med predstavniki zveznega sekretariata za gospodarstvo SFR Jugoslavije in pristojnega organa Italije v Rimu, nadalje na mednarodni konferenci prometnih ministrov na Dunaju in podobno. Glede samih cestih odsekov bodo potrebni še nadaljnji stiki med obema državama za določitev podrobnih tehničnih in prometnih pogojev za povezavo.

Znano je, da je Skupščina SR Slovenije sprejela 10. marca letos zakon o modernizaciji ceste državna mesta Šentilj—Gorica, razen tega pa tudi potrdila odlok o finančnem programu za financiranje projektiranja novih cestnih odsekov v Sloveniji. Ta odlok nalaga proučevanje in izdelavo projektov tudi za druge smeri. Čeprav so cestne povezave med obema deželama še v proučevanju in še niso sprejete dokončne odločitve, lahko ocenimo že po dosedanjih stikih in razpravah med organi obeh držav kot važna prehodna in pomembna kraja za izmenjavo blaga v smislu postavljenega vprašanja in sicer verjetno prehod pri Gorici in Sežani. Glede same realizacije zamisli o prehodu bo še razprava ob obravnavi predloga razvoja cestnega omrežja za obdobje 1971—1975, oziroma ob obravnavi omrežja hitrih cest v Sloveniji. Potrebno bo seveda usklajevati vse akcije tudi časovno in ne samo tehnično.

Predsednik Miran Goslar: Sedaj bo odgovarjal Lojze Komel na nekaj vprašanj in sicer najprej na vprašanja Zdravka Dolinška z dne 13. 10. in poslancema Lešniku in Žnidaršiču.

Lojze Komel: Tovarišu poslancu Lešniku odgovarjam naslednje:

Vsaka klavnica, ne glede na kapaciteto klanja živali, lahko pomeni nevarnost za prenos živalskih kužnih bolezni, če ne izpolnjuje določenih higienskih in tehničnih pogojev. Nehigiensko pripravljeno meso pomeni nevarnost za zdravje potrošnikov. Zato morajo biti vse klavnice higiensko urejene.

Zaradi varstva zdravja in živinoreje je bilo od leta 1952 do danes sprejeto več zveznih predpisov, ki določajo higienske in tehnične pogoje za obratovanje živalskih obratov. Veterinarska in sanitarna služba sta že več let ugotavljali, da nekatere gospodarske organizacije in zasebni obrtniki ne spoštujejo dovolj veljavnih predpisov. Takšni obrati predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi in živine. Republiški sekretariat za gospodarstvo je že leta 1966 predlagal, naj se z zakonom določi rok za ureditev oziroma odpravo pomanjkljivosti v klavnicah. Skupščina SR Slovenije je leta 1967 v določilu 39. člena zakona o ukrepih za pospeševanje živinoreje in o zdravstvenem varstvu živine sprejela ta predlog in določila rok za ureditev klavnic, ki je 1. januarja 1970. Na podlagi omenjenega zakona je leta 1968 republiški sekretar za gospodarstvo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo sprejel pravilnik o minimalnih higienskih in tehničnih pogojih za obratovanje klavnic, mlekarn in drugih obratov za predelavo masti, mleka, rib in jajc, katerih dejavnost so namenjene za notranji promet. Pravilnik ni bil nekaj novega in strožjega, marveč samo strokovna interpretacija in izvajanje določil zveznih predpisov.

Posamezne gospodarske organizacije, ki so dovolj resno začele odpravljati pomanjkljivosti v klavnicah, imajo danes urejene obrate. Takšnih obratov je v Sloveniji približno 33. Letna zmogljivost teh klavnic je 101 000 ton mesa. Ker nekatere gospodarske organizacije sanirajo obstoječe klavnice, nekatere pa jih celo gradijo nove, bo znašala v letu 1970 skupna kapaciteta klavnic v SR Sloveniji 129 000 ton.

Predvidevamo, da bo Slovenija leta 1970 potrebovala 50 klavnic za pridobivanje 80 000 ton mesa. Higiensko urejeni živalski obrati bodo že leta 1970 torej obratovali samo s 65 % zmogljivostjo. Jasno je, da nekatere obstoječe klavnice v SR Sloveniji nimajo pogojev za nadaljnje obratovanje. Teh klavnic je po ugotovitvah občinskih veterinarskih inšpektorjev 101. Klavnice te kategorije ne izpolnjujejo niti najosnovnejših higienskih pogojev. Če tudi so lastniki

teh klavnic že deset let opozorjeni na tozadevne predpise, še do danes niso odpravili osnovnih pomanjkljivosti. Zato menimo, da bo vsako nadaljnje odstopanje od predpisanega roka tudi v bodoče neučinkovito.

Pri izvajanju zveznih in republiških predpisov ni mogoče imeti različnih kriterijev za eventualno kategorizacijo klavnic, ker menimo, da mora biti potrošnik enako zavarovan in oskrbovan z neoporečnim mesom v vsej Sloveniji. Posvetovanja o preskrbi, ki jih je imel naš sekretariat s pristojnimi predstavniki občinskih skupščin in gospodarskih organizacij, kažejo, da zaradi prepovedi obratovanja nehigienskih obratov ne bi smelo biti težav v zvezi s preskrbo prebivalstva z mesom in z odkupom živali. Do težav lahko pride le tam, kjer posamezne gospodarske organizacije, zadruge in privatniki ne bodo pravočasno organizirali preskrbo iz higiensko urejenih obratov.

Tovariša poslanca bi na koncu opozoril tudi na informacijo, ki jo je izdelal republiški sekretariat za gospodarstvo in poslal vsem občinam. Iz nje je razvidna podrobnejša problematika. Republiški sekretar za gospodarstvo bo tudi naprej še sodeloval z občinskimi skupščinami in pomagal pri uveljavljanju pravilnika.

Tovarišu poslancu Žnidaršiču pa odgovarjam: Pravilnik o minimalnih higienskih in tehničnih pogojih za obratovanje klavnic in nekaterih drugih predelovalnih obratov, tako kot sem že prej omenil, je zbir vseh zveznih veterinarskih in sanitarnih predpisov, ki obravnavajo vprašanje higiene živil živalskega porekla. Ker je rok za odpravo pomanjkljivosti v omenjenih obratih z zakonom predpisan, se bo moral pravilnik po 1. 1. 1970 dosledno izvajati. Izvajale ga bodo pristojne veterinarske in sanitarne inšpekcije občinskih skupščin. Izvajanje bosta nadzirala veterinarski inšpektorat republiškega sekretariata za gospodarstvo in sanitarni inšpektorat SR Slovenije. Odkup oziroma prodaja goveje in druge živine, za katere vprašuje tudi tovariš poslanec, bodo morali urejati proizvajalci prek svojih zadrug. Te naj z dolgoročnimi pogodbami zagotove prodajo živine trgovini in industriji adekvatno tako kot je omenil inž. Milovan Zidar pri prodaji sadja, krompirja in vseh drugih kmetijskih proizvodov. Hvala.

Predsednik Miran Goslar: Morda dodatno vprašanje: Prosim, tovariš Lešnik.

Zoran Lešnik: Povsem soglašam s tem, da so higienski ukrepi nujno potrebni v vseh klavnicah, vendar se zastavlja vprašanje, ali smo res sprejeli tak pravilnik predvsem zaradi higienskih ukrepov, ali zaradi neizkoriščenosti nekaterih klavnic. Popolnoma soglašam, da se tiste klavnice, ki ne ustrezajo predpisom, zaprejo. Vendar moram vprašati, zakaj smo v zadnjih letih dovoljevali dodatno adaptacijo? Tistim, ki so te adaptirali, smo priznali, da so dobro napravili, zdaj pa vse to spet ni v skladu s tem pravilnikom. Kje naj zdaj kmetijske organizacije — gre za njihove klavnice — vzamejo denar za ponovno adaptacijo? Če bodo hoteli imeti klavnice, jih bodo morale adaptirati. Nekaj primerov:

Za adaptacijo slovenjegraške klavnice je bilo porabljeno 30 milijonov S dinarjev, Ta klavnica po predpisih, sprejetih 12. 12., ne ustreza. Dodatno bi bilo potrebno vložiti še 70 milijonov. K sodelovanju so povabili republiške veterinarske inšpektorje, da bi izdelali program adaptacije klavnice. Tako sem bil

seznanjen na zasedanju občinske skupščine. Veterinarski inšpektorji so program pripravili, dali predloge, kako naj se to napravi, pozneje pa od tega odstopili. Zdaj se postavlja vprašanje, kaj je s to klavnico. In ne samo to. Postavlja se tudi vprašanje, kako bo z oskrbo mesa v mežiški, mislinjski in zgornjedravski dolini? In drugo; kakšna bo usoda 2000 živinorejcev? Isti primer je v Murski Soboti. Če bo klavnica zaprta s 1. januarjem, se zastavlja vprašanje, kje naj zakoljejo 2 milijona piščancev? Če jih ne bodo mogli klati, proizvajalci ne bodo mogli pitati, in ker jih ne bodo mogli pitati, se bo za toliko zmanjšal dohodek kmetov.

Imam še dodatno vprašanje, ki se bistveno ne razlikuje od prejšnjega; ali obstaja možnost, da se v primerih, kjer so klavnice neposredno povezane z vprašanjem proizvodnje in oskrbe, delno podaljša rok za ureditev teh klavnic? Hkrati pa menim, da je nesmiselno dovoljevati gradnjo novih klavnic. V Mariboru je primer, da je klavnica le 35 % izkoriščena, hkrati pa gradijo v neposredni bližini novo klavnico.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Komel, ali lahko odgovoriš?

Lojze Komel: Kar zadeva slovenjegraško klavnico oziroma nepokrivanje izkupa živine, sem že povedal, da se da to z dobro organizacijo urediti. Namesto, da bi v Slovenj Gradcu 70 milijonov vložili za ureditev trgovine z mesom, gradijo novo klavnico, ki bo sčasoma postala itak problematična glede rentabilnosti. Mislim, da je takih primerov, t. j. odpiranje novih klavnic precej v Sloveniji in smatramo, da je to nevzdržljivo, če gledamo stvari ekonomsko. Vendar sedaj nismo začeli ekonomsko reševati ta problem, marveč le ugotavljamo, ali so klavnice higienske ali niso. To je osnovno vprašanje. Jasno pa je, da vse klavnice, ki jih imamo, ne bodo mogle obstajati še nadalje zaradi ekonomskih razlogov. V svetu velja namreč norma, da lahko relativno poslujejo samo klavnice, ki predelujejo približno 5000 ton mesa. Te lahko modernizirajo proizvodnjo in z racionalizacijo in boljšo organizacijo tudi pocenijo svoje proizvode.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Prosim še odgovor na poslansko vprašanje tovariša Krefta z dne 31. 10. 1969.

Lojze Komel: Tovarišu poslancu Ivanu Kreftu bi odgovoril takole:

Strokovna komisija republiškega zavoda za rezerve si je grad ogledala in ugotovila, da vsi trije objekti negovskega gradu, to je novi in stari del gradu ter gospodarsko poslopje, niso primerni za skladiščenje živilskih artiklov. Zavod potrebuje za skladiščenje svojega blaga suha skladišča in to na primernih lokacijah. Skladišča morajo imeti dovolj manipulacijskega prostora za hiter prevzem in opremo večjih količin blaga. Objekti v sklopu negovskega gradu se tudi z velikimi stroški ne bi dali usposobiti za varno skladiščenje blaga.

Novi del gradu, ki bi se ga dalo z adaptacijo še kolikor toliko preurediti v skladišča, bi lahko sprejel le približno 600 ton blaga, to je na 400 m^2. Ta količina pa je premajhna, da bi se zavodu splačalo postaviti svojo organizacijo za prevzem in hranitev blaga za stalne rezerve. Poleg tega moram omeniti, da imajo gospodarske organizacije v ožjem območju nezasedena skladišča in to na dobri lokaciji z industrijskim tirom, z manipulativnim prostorom in mehanizacijo. Ta skladišča občasno dajejo zavodu za skladiščenje blaga za materialne

rezerve. To so podjetja »Koloniale« Maribor, »Elektro« Lendava in »Potrošnja« Murska Sobota.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Zdaj imamo še vprašanja poslanca Zdravka Dolinška glede gasilstva. Odgovoril bo Silvo Gorenc, republiški sekretar za notranje zadeve.

Silvo Gorenc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Na vprašanje tovariša Zdravka Dolinška, ali je izvršni svet že obravnaval vprašanje, kako zagotoviti protipožarni službi v SR Sloveniji trajne oblike financiranja, oziroma kaj je vzrok, da ta problem še ni rešen, odgovarjam naslednje:

1. Do izdaje temeljnega zakona o zavarovanju in zavarovalnih organizacijah v letu 1967 (Ur. list SFRJ, št. 7/67), so zavarovalnice prispevale za napredek protipožarne službe iz skladov za preventivne in represivne ukrepe 4 % od vseh plačanih požarnih zavarovanj. Ta prispevek je znašal na leto približno 260 milijonov S dinarjev. Z navedenim zakonom je bil sklad za preventivne in represivne ukrepe odpravljen, protipožarna služba v Sloveniji pa prikrajšana za prej omenjeni dohodek.

2. Po 45. členu temeljnega zakona o varstvu pred požarom iz leta 1956, (Ur. list FLRJ, št. 18/56 in SFRJ, št. 10/6) so zavarovalnice dolžne plačevati občinskim skupščinam 4 % od vseh premij požarnega zavarovanja. Ta dajatev ni odvisna od pripravljenosti ali pobude zavarovalnic, marveč je to njihova dolžnost, ki je utemeljena z zveznim zakonom. Po ukinitvi prej omenjenega prispevka iz sklada za preventivne in represivne ukrepe so sedanji 4 % od premij požarnega zavarovanja najizdatnejši vir dohodkov občinskih gasilskih skladov, v katere se steka ta prispevek. Prispevek se mora namreč uporabljati izključno za varstvo pred požarom, zato je ta prispevek namenjen gasilskemu skladu kot namembnemu premoženju. Sredstva iz tega vira znašajo približno 260 milijonov S dinarjev na leto.

3. Znano je, da se že nekaj let pripravlja nov zvezni zakon o varstvu pred požarom. Za razliko od obstoječega zakona, ki je temeljni zakon, naj bi bil novi zakon splošni zakon. V predlogu za izdajo novega zveznega zakona ni predvidena dolžnost zavarovalnic, da financirajo protipožarno službo. Vprašanja financiranja naj bi se uredilo pogodbeno z zavarovalnico in občino, oziroma gasilsko organizacijo. Predvideno je torej pogodbeno financiranje. Republiški sekretariat za notranje zadeve je v svojih pripombah k osnutku predloga za izdajo zveznega zakona in kasneje k osnutkom tega zakona zagovarjal obstoječi način obveznega financiranja protipožarne službe s strani zavarovalnic, vendar brez uspeha.

4. Vprašanje financiranja protipožarne službe v novih pogojih je bil predmet živahnih razprav v skupščinskih odborih in v izvršnem svetu SR Slovenije ob obravnavi predloga za izdajo republiškega zakona o varstvu pred požarom. Sprejeto je bilo stališče, da mora zvezni zakon predpisati obvezno financiranje, če se naj zagotovi trajni vir sredstev za razvoj in napredek protipožarne službe. Hkrati je bilo zavzeto stališče, da republiški zakon takega obveznega načina financiranja ne more vpeljati.

5. Na 9. seji odbora izvršnega sveta za samoupravljanje in notranjo politiko 19. 9. t. l. je bil sprejet sklep, naj republiški sekretariat za finance, sekretariat izvršnega sveta za zakonodajo, komisija izvršnega sveta za zadeve požarne varnosti in Gasilska zveza Slovenije skupaj proučijo in pripravijo ustrezen

predlog za financiranje protipožarne službe v SR Sloveniji. Predstavniki teh organov so na posebnem posvetu dne 22. 10. 1969 sprejeli sklep, naj se gasilska služba financira iz sredstev zavarovalnic, občin in delovnih organizacij. Razen tega naj bi se dopolnjevala sredstva za gasilsko službo še s participacijo na stanarinah, zakupninah in zgradarini. Prispevki zavarovalnic naj bi bili obvezni po sili zveznega zakona, dočim bi vprašanje participacije stanarin, zakupnin in zgradarin rešil republiški zakon. O tem bo republiški sekretariat za notranje zadeve obvestil izvršni svet Skupščine SR Slovenije s posebno informacijo. Navedeni viri za financiranje gasilske službe naj bi se vnesli v osnutek republiškega zakona o varstvu pred požarom.

6. Odbori zvezne skupščine so v tretjem četrtletju ponovno obravnavali osnutek splošnega zakona o varstvu pred požarom. Odbori so se pozitivno izjasnili o predlogu, razen o sistemu financiranja, za katerega so mnenja deljena. Eni predlagajo, naj bi se financiranje v celoti prepustilo občinam, drugi zastopajo stališče, da je treba vire financiranja za gasilsko službo zagotoviti z zveznim zakonom. Dokončnega stališča o financiranju gasilstva še ni. Osnutek zakona je bil vrnjen predlagatelju.

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Na drugi del vprašanja tovariša Krefta bo zdaj odgovoril tovariš Slavko Bohanec.

Slavko Bohanec: Odgovoril bom na drugi del vprašanja tovariša poslanca Ivana Krefta, ki v zvezi z Negovskim gradom sprašuje, kakšno je stališče republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, oziroma zavoda za varstvo spomenikov Socialistične republike Slovenije do take rešitve tega problema.

Mnenje je torej naslednje: Grad Negova v občini Gornja Radgona sestoji iz gradu z osrednjim notranjim dvoriščem in predgradjem renesančne arhitekture izmed 1568. in 1612. leta. Grajsko jedro kaže mnogo gradbenih in kamnoseških elementov iz 15. in 16. stoletja. Zato bi ga kazalo glede na bližino Negovskega jezera predelati v gostišče. Predgradje je močno zapuščeno in prostrane kleti bi se moglo uporabiti npr. za shranjevanje kmetijskih pridelkov. Izkoriščenje gradu za gospodarske in turistične namene naj bi imelo poleg čisto poslovnih namenov pred očmi še spomeniško varstvene namene. Oba namena, katerima naj bi služilo grajsko jedro, turistični grajski obod pa gospodarskim namenom, bi gradu, ki je ostal brez izrazite funkcije, vrnila obstojnost in s tem pogoje za vzdrževanje. Sicer se bo zgodilo, da se bo grad pred našimi očmi spremenil v razvalino. Če bi se realizirala zamisel o gospodarskem in gostinskem izkoriščanju gradu, bi bilo s tem rešeno eno najtežjih vprašanj spomeniškega varstva v Podravju.

Predsednik Miran Goslar: S tem so poslanska vprašanja izčrpana, vsaj tista, ki so bila dostavljena, razen vprašanja Ivana Krefta v zvezi s hitro cesto Šentilj—Nova Gorica. Odgovor na to vprašanje je vključen v vsebini informacije o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica, ki jo imamo danes na programu. Glede na to je bilo dogovorjeno s tovarišem Kreftom, da ne bo zahteval posebej pri tej točki odgovora na svoje vprašanje. Opozoril bi poslance na možnost, ki jo nudi 26. člen poslovnika skupščine, da bi se morda v večji meri posluževali tega člena, ki predvideva, da ima

poslanec pravico zahtevati pismeni odgovor na svoja vprašanja. V tem primeru se pismeni odgovor pošlje direktno poslancu in ni treba, da nanj odgovarjajo predstavniki vlade oziroma upravnih organov na seji. Prosim vas, da morda to upoštevate tudi glede na čas. Morda želiš postaviti novo poslansko vprašanje, tovariš Žlender?

Mirko Žlender: Opozoril bi na 30. člen poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki določa, naj bodo odgovori na poslanska vprašanja kratki.

Predsednik Miran Goslar: Na to stalno opozarjam, vendar brez uspeha.

Je še kaj dodatnih vprašanj? Prosim, tovariš Svetelj ima besedo.

Franc Svetelj: Zagrebški »Vjesnik u srijedu« je 5. novembra letos objavil daljši prispevek Saliha Zvizdića z naslovom »Belo blago potuje«. Članek ugotavlja iz razgovora z našimi delavci v Zahodni Nemčiji in s predstavniki nemških firm, da več jugoslovanskih podjetij prodaja svojo in tujo delovno silo mimo vednosti oblasti in v nasprotju z meddržavnimi pogodbami pobira glavarino ter vara in oškoduje delavce. Članek dalje ugotavlja, da je od 5000 delavcev, ki jih zaposlujejo naša podjetja v inozemstvu, približno 2000 delavcev danih v najem oziroma prodanih nemškim firmam. Tekst pogodb, ugotavlja pisec, je prirejen tako, da zavaja naše in nemške organe, da bi se prikrila trgovina z belim blagom, ki je v obeh državah strogo prepovedana. Ker v mnogih primerih ne gre za nikakršno kooperacijo v naših podjetij s tujimi firmami, je oškodovan delavec, ker je socialno zavarovan le na podlagi dinarskega zneska, ki predstavlja večkrat le četrtino njegovih osebnih prejemkov v Nemčiji. Oškodovano je naše socialno zavarovanje, ker ne dobi prispevka od polnega osebnega prejemka delavca, na njegovo breme pa pade tudi zdravljenje družine tako zaposlenega delavca.

Do danes na ta članek še ni nihče reagiral, niti delovne organizacije, ki so prizadete, niti republiški, niti zvezni organi. Ker pisec na prvem mestu omenja nekatera slovenska podjetja, ki se ukvarjajo s takimi posli, to so poslovno združenje »Rudis« iz Trbovelj, »Avtomontaža« in industrijsko montažno podjetje iz Ljubljane, »Tehna« iz Maribora in druga, prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije za odgovor na naslednja vprašanja:

Ali so resnične ugotovitve v članku Saliha Zvizdića »Belo blago potuje« — »Vjesnik u srijedu« 5. 11. 1969, da katera slovenska podjetja dejansko ne kooperirajo z nemškimi firmami, marveč dajejo le delovno silo v najem oziroma jo prodajajo pod pretvezo kooperacije?

Drugič, če so navedbe točne, ali je mogoče v naši republiki kaj storiti, da bi preprečili tak način zaposlovanja naših delavcev v inozemstvu, ki sloni na izkoriščanju delavcev in na goljufanje skladov socialnega zavarovanja, kar nikakor ne more biti v skladu z načeli naše socialistične družbe?

Predsednik Miran Goslar: Naslednji je tovariš Cene Matičič.

Cene Matičič: Upoštevaje zelo tehtne pripombe našega spoštovanega predsednika o racionalizaciji časa bom svoja vprašanja prekvalificiral v pismena.

Predsednik Miran Goslar: Vidim, da bi rad tovariš Božič že takoj odgovoril na vprašanje tovariša Svetelja. To je zelo dobrodošlo, ker zmanjšuje administracijo. Prosim, tovariš Božič.

Jože Božič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Že nekaj mesecev vodimo razgovore z omenjenimi organizacijami, ki so bile v »Vjesniku« in tudi v drugih podobnih kritikah omenjene. Hkrati smo tudi prejeli od komisije za družbeno nadzorstvo naše skupščine pred nekaj dnevi pismo, v katerem se zahteva točen odgovor, kaj so ukrenili republiški organi in kakšni so dejanski pravni in drugi odnosi, ki so s tem nastali. Podrobno poročilo o tem bomo v zelo kratkem času posredovali komisiji za družbeno nadzorstvo, na drugi strani pa opozarja na to tudi konkretna razprava, da so naši predpisi zelo nepopolni glede poslovno-tehničnih odnosov in aranžmajev med delovnimi organizacijami doma in v tujini. Prav jutri bomo na zveznem svetu za delo obravnavali nekatere novele s tega področja, med drugim tudi novelo o temeljnem zakonu o prometu z blagom in storitvami v tujini. Predvidena je namreč novela, ki prepoveduje direktne stike oziroma direktno posojanje naših delavcev tudi delovni organizaciji v tujini. Vendar smatramo, da bomo morali podpirati tak ukrep v naši zakonodaji, ki bo točno opredelil, kaj je pozitivno, kaj negativno pri zaposlovanju naših delavcev v tujini s strani delovnih organizacij. Točen odgovor na to vprašanje bomo torej dali prek komisije za družbeno nadzorstvo Skupščine SR Slovenije.

Predsednik Miran Goslar: Tu so tri vprašanja. Tovariš Matičič, ali želiš pismeni odgovor na seji?

Cene Matičič: Upošteval sem tvojo intencijo o racionalizaciji časa. Zato bom predložil pismeno vprašanje.

Predsednik Miran Goslar: Želiš odgovor na govornici na prihodnji seji? (Ne.) Je še kakšno vprašanje? Tovariš Tavčar ima besedo?

Adolf Tavčar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Regionalni in socialni sestav učencev na srednjih in visokošolskih zavodih ni ustrezen. Ocenjuje se, da zaradi visokih stroškov za preživljanje v kraju šolanja in za nabavo učnih pripomočkov ne moreš ovirati precejšnjega dela nad poprečno nadarjeno mladino.

Skupščina SR Slovenije je že večkrat priporočila občinskim skupščinam in delovnim organizacijam, izobraževalne skupnosti pa z zakonom obvezala, da štipendirajo nadarjene učence že v osnovnih šolah. Prosim republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da mi na eni izmed prihodnjih sej odgovori:

1. Kakšen je regionalni in socialni sestav študentov in učencev srednjih šol, oziroma kakšni so rezultati dosedanjih prizadevanj za izboljšanje tega sestava?

2. Ali razpoložljiva družbena sredstva za izobraževanje omogočajo ustrezne materialne pogoje tistim učencem, ki dosegajo v osnovni in na srednji šoli odličen ali prav dober uspeh, vendar zaradi pomanjkanja sredstev ne morejo nadaljevati šolanja?

3. Kolikšen odstotek učencev s takšnim učnim uspehom ne nadaljuje študija na srednjih oziroma visokošolskih zavodih?

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? prosim, tovariš Smrekar.

Andrej Smrekar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Občinska skupščina Tolmin me je zadolžila, da postavim izvršnemu svetu vprašanje v zvezi z neurjem, ki je bilo na območju občine Tolmin od 11. do 14. novembra letos. V teh dneh so vode, glede na velike količine padavin — pretok Soče se je takrat povečal v 24 urah od 17 m^3 na 170 m^3 na sekundo — povzročile zelo veliko gmotno škodo na našem območju. Porušilo je 4 mostove, poškodovalo cestišča, uničilo kmetijske pridelke, ki so bili že uskladiščeni, in tudi kmetijske površine, vodovodne instalacije, stanovanjske objekte in drugo. Škode je v skupni vrednosti približno za 520 milijonov S din. Glede na to je to območje še sedaj brez pitne vode in odrezano od komunikacij; pouk v šoli Žaga je onemogočen. Prav tako je onemogočen prevoz blaga in ljudi v vasi Čezsoča. V imenu občinske skupščine postavljem izvršnemu svetu naslednje vprašanje.

Občinska skupščina Tolmin ima v svojem rezervnem skladu 14 milijonov S din, s katerim lahko le delno sanira nastalo škodo. Kaj misli izvršni svet ukreniti v zvezi z nastalo škodo in kakšno finančno pomoč bi lahko nudil?

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Še kakšno vprašanja? Če ne, je ta točka zaključena.

Prehajamo na naslednjo točko. Prosim, da nekoliko spremenimo vrstni red, in sicer zaradi odsotnosti nekaterih tovarišev, ki sodelujejo pri tej točki. Predlagam zato, da začnemo obravnavati 9. točko dnevnega reda, to je predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev.

Predstavnik izvršnega sveta je Ivan Zupan, predstavnik republiškega sekretariata za delo pa Jože Božič. Morda želita besedo? (Ne). Kot vidite, je iz pismenega poročila razvidno, da je odbor za družbenoekonomske odnose razpravljal o tem predlogu za izdajo zakona in tudi zakonodajno-pravna komisija.

Pričenjam razpravo. Želi kdo besedo? (Nihče). Ne želi nihče besede? To pomeni, da lahko sprejmemo naslednji sklep:

1. predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, pri čemer naj upošteva pripombe odbora za družbenoekonomske odnose in zakonodajno-pravne komisije.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljamo, da smo predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev sprejeli. Ta točka dnevnega reda je torej zaključena.

Prehajamo na naslednjo točko, to je na 4. točko dnevnega reda, na obravnavo in sklepanje o predlogu zakona o rudarstvu.

Predlog zakona je predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet, njegov predstavnik je Miran Cvenk. Zakonodajno-pravna komisija je dala zboru pismeno poročilo. Izvršni svet je v smislu 165. člena poslovnika prejel celotno gradivo in z dopisom z dne 12. novembra sporočil, da nima pripomb k predlogu zakona v celoti, pač pa predlaga dva amandmaja, in sicer k 22. in 23. členu predloga zakona. Na sejo zbora je bil vabljen tudi predstavnik skupščine mesta Ljubljana.

Kdo želi razpravljati o tem predlogu zakona? (Nihče.) Torej glasujemo. Najprej bomo glasovali o amandmajih, ki sta jih dala izvršni svet in zakonodajno-pravna komisija k 22. in 23. členu predloga zakona o rudarstvu. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. Tovariš Furlan se javlja, verjetno kot predstavnik zakonodajno-pravne komisije.

Dr. Branko Furlan: Ker je zakonodajno-pravna komisija predlagala lastni amandma na seji 22. oziroma 18. novembra, je predstavnik izvršnega sveta umaknil svoja dva amandmaja. To se pravi, da amandma, ki je vsebovan v dodatnem poročilu naše komisije, nadomešča dva amandmaja izvršnega sveta.

Predsednik Miran Goslar: Ali je točno? Je v redu? (Da.) To pomeni, da bomo glasovali samo o amandmajih, kakršni so v dodatnem poročilu zakonodajno-pravne komisije z dne 18. novembra. Je v redu tako, tovariš Furlan? (Da.) Gre samo za novi 30. člen. Prosim, tovariš Cvenk.

Miran Cvenk: Gre ravno za 30. člen glede na amandma izvršnega sveta, dočim je zakonodajno-pravna komisija sporazumno s predstavnikom izvršnega sveta dodala 30. člen, s čimer je vsebinsko identificirala tudi stališče izvršnega sveta. Poleg tega še obstaja amandma zakonodajno-pravne komisije. Tudi ta amandma je predlagatelj sprejel.

Predsednik Miran Goslar: To se pravi, da najprej glasujemo o amandmajih, ki so v tekstu zakonodajno-pravne komisije z dne 24. oktobra. To je prvo poročilo k predlogu zakona o rudarstvu. Amandmaji zakonodajno-pravne komisije so k 1. členu, k 9., 24., 25. členu, v poglavju »kazenske določbe« in tako naprej. Kdor je za to, kar predlaga zakonodajno-pravna komisije, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Amandmaji zakonodajno-pravne komisije so sprejeti. Zdaj glasujemo še o amandmajih zakonodajno-pravne komisije, ki so razvidni iz dodatnega poročila z dne 18. 11. in so vsebinsko usklajeni s predlogi in amandmaji, ki jih je dal izvršni svet k 30. členu.

Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Vzdržan? (Nihče.) Tudi ti amandmaji zakonodajno-pravne komisije so sprejeti.

Glasujemo o predlogu zakona v celoti. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zakon o rudarstvu v republiškem zboru sprejet.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, na osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev Socialistične republike Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970.

Ker tovariša Zupana ni, začnemo z obravnavo 6. točke dnevnega reda, to je s predlogom za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma.

Predlagatelj je izvršni svet, njegov predstavnik je France Razdevšek, Ivo Klemenčič pa je predstavnik sekretariata za gospodarstvo. Želita morda besedo? Prosim, tovariš Razdevšek se javlja.

Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke, tovariši poslanci! Najprej bi prosil v imenu izvršnega sveta, da bi zbor razpravljal o načinu sprejemanja tega zakona in sicer tako, da bi bil zakon sprejet po hitrem postopku. Smo namreč precej v zamudi. Šele 28. 7. letošnjega leta je dala narodna banka po navodilu zveznega zakona tolmačenje o bonifikaciji obrestne mere, čeprav se nanaša bonifikacija na vse letošnje leto. Ker je zakon zelo jasen in tudi nedvoumen, bi bilo primerno, da se sprejme po hitrem postopku. To so predlagali tudi že ustrezni odbori in sicer, da bi bil zakon sprejet po skrajšanem postopku. Na koncu želim poudariti samo to, da je po hitrem postopku danes soglasno sprejel ta zakonski predlog tudi že gospodarski zbor naše skupščine.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Torej, naj pojasnim. Predlog, ki ga je dal tovariš Razdevšek, pomeni, da v bistvu preskočimo obe fazi in da razpravljamo o tem zakonu že kot o predlogu zakona, torej v zadnji fazi. Mislim, da so tako predlagali tudi pristojni odbori. Tovariš Cvenk potrjuje, da je res tako. Torej prosim, da se najprej izjavite o tem, ali ste za to, da razpravljamo o tem zakonu kot o predlogu zakona. Se strinjate? (Da.) Ta predlog je torej sprejet.

Nadaljujemo z razpravo. Kdo želi besedo? Tovarišica Magda Kočar, prosim.

Magda Kočar: Odbor za finance je predlagal, naj se zakon obravnava po skrajšanem postopku in sicer kot predlog zakona. Odbor je že takrat sklenil, naj se zakon sprejme čimprej in to po postopku, ki je možen. Zato se odbor strinja s tem, da se zakon obravnava kot predlog zakona.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Janko Česnik ima besedo.

Janko Česnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ne da bi se protivil hitremu postopku glede sprejema zakona, vendar moram opozoriti na določeno nesoglasje med našim in zveznim zakonom. Gre za to, da naš zakon pomembno razširja uporabo teh sredstev tudi za zasebne gostince in za privatne kmetovalce. Pri tem seveda izzveni nerodno zadnja določba predlaganega zakona, kjer je rečeno, da začne zakon veljati 13. februarja 1969. V dogovoru z nekaterimi člani naše komisije menim, da bi bilo najboljše, če bi dali dva diferencirana datuma in da bi, recimo za družbene organizacije, ki že tako izkoriščajo ta sredstva po zveznem zakonu, lahko veljal datum 13. februar 1969, čeprav smo v načelu proti retroaktivnemu učinku zakona. Naša komisija meni, da bi za zasebne gostince in za višinske kmetije veljal zakon osmi dan po objavi. Prosim predstavnika izvršnega sveta, če lahko da morda v tej zvezi kakšno pojasnilo.

Franc Razdevšek: Čeprav bi bilo najbrž s pravnega stališča možno, da sprejmemo dva diferencirana datuma, enega za privatni sektor gostinstva in za kmetovalce, in drugega za družbeni sektor, vendar menim, da je to nepotrebno. Upravičenost bosta preverjala sekretariat za gospodarstvo in sekretariat za finance. Menim, da predlogov za beneficirane obrestne mere s strani privatnih sektorjev letos sploh še ne bomo dobili. Na to se namreč šele pripravljamo. Kot vidite, gre v zakonu prvenstveno za to, da bi se beneficirala obrestna mera tam, kjer se angažirajo privatniki pri povečanju prenočitvenih

in prehrambenih kapacitet. Tako vinotoči in klasične gostilne tako ali tako ne pridejo v poštev. Tudi komite za turizem pri izvršnem svetu bo izdal pravilnik, kako se bo lahko uporabljala v okviru turističnega razvoja v Sloveniji ta benefikacija.

Predsednik Miran Goslar: Hvala. Kdo še želi besedo? Tovariš Matičič, prosim.

Cene Matičič: Tovariši poslanci, tovariš predsednik! Sicer se ne protivim sprejemanju tega postopka, ki je izreden, vendar moram pri tem opozoriti na naslednje:

Ob sprejemanju takega zakona, ki je več ali manj sam postopek in vezan več ali manj na zadovoljivo razreševanje problemov našega turizma, se pojavljajo v tej zvezi še drugi problemi. Skušal bom to ilustrirati.

Smatram, da je diskusija o problemu zaslužka banke v turističnem napredku. Kar poglejmo: najprej 6 % obresti, ki jih vrača investitor. Za to dobi banka dodatne 3 %, nato da zvezni izvršni svet še 2.5 % in nato damo mi še 2,5 %. To znese skupaj 14 %. Kje v svetu se kapital prodaja po 14 %, in to za razvoj tiste skupine, ki jo smatramo kot komparativno prednost Slovenije? Poleg tega moram opozoriti, da banke istočasno zahtevajo poleg vsega tega še neke določene odstotke od retencijske kvote, ki jo doseže. Mislim, da je to problem, ki sedaj sicer ni v razpravi, vendar bi bilo treba o njem nujno razpravljati.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Predstavnik Turistične zveze Slovenije je bil vabljen na sejo zbora k tej točki dnevnega reda. Tovariš Forte želi besedo.

Karel Forte: Tovariš predsednik, samo prosim za pojasnilo, za katere objekte gre drugod in kje se to misli, v Jugoslaviji ali v inozemstvu, kar je nakazano v 1. členu, zadnji odstavek.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Razdevšek bo odgovoril na to vprašanje.

Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke in tovariši poslanci, odgovoril bom konkretno.

Eden takih primerov je letališče Pulj, ki sodi pod letališče Brnik. Nismo uspeli dobiti določene benefikacije v Socialistični republiki Hrvatski, čeprav je za razvoj našega letališča in za razvoj turizma na slovenski obali prav tako pomembno to letališče. Drugih takih primerov trenutno nimamo, čeprav bi seveda zahteval tudi naše turistične organizacije, konkretno »Kompas« v Dubrovniku, da bi jim beneficirali to obrestno mero. Doslej tega nismo storili, vendar menimo, da bi to bilo v interesu našega slovenskega turizma.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? (Nihče.) Lahko torej glasujemo o predlogu zakona? Kdor je za zakon o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma v republiškem zboru sprejet.

Zdaj prehajamo na 5. točko dnevnega reda, in sicer na osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev Socialistične republike Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970.

Predlagatelj je izvršni svet, ki predlaga, da ta predlog obravnavamo po skrajšanem postopku kot osnutek zakona.

Predstavnik izvršnega sveta je Ivan Zupan, predstavnik sekretariata za finance pa Riko Jerman. Želiš, tovariš Zupan, besedo? (Da.)

Ivan Zupan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Pred nami je osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev Socialistične republike Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966/1970. Z omenjenim osnutkom zakona predlagamo, da usmerjena sredstva, namenjena za financiranje infrastrukturnih objektov za potrebe turizma, preusmerimo za reševanje problemov naših železarn. Kateri globlji vzroki in tekoča bodoča politika nas navajajo k takemu predlogu, ko se zavedamo, da turizem, ta nadvse pomembna gospodarska veja z veliko perspektivo razvoja in z neblagovnim izvozom nadvse pomembno vpliva na našo zunanjetrgovinsko bilanco? Skratka, pomen turizma, kot gospodarske dejavnosti je takšen, da tega ni treba še posebej poudarjati. V našem gospodarstvu imamo nekaj žarišč gospodarske nestabilnosti, med njimi so na prvem mestu železarne. Vse slovenske železarne so poslovno leto 1968 zaključile z izgubo, ki je znašala skupno 66 milijonov dinarjev, od tega samo železarna Jesenice 57 milijonov dinarjev. Kakšen pomen imajo dogajanja v železarnah za naše gospodarstvo? Črna metalurgija sodi med najbolj razvite veje industrije in rudarstva v Sloveniji, saj znaša delež slovenskih železarn kar 30 % celotnih dohodkov jugoslovanskih železarn. Jeklo in železo sta osnovna surovina naše kovinske industrije, ki je z 20 % deležem v celotnem dohodku industrije in rudarstva daleč na prvem mestu. K temu dodamo še, da potrošimo v Sloveniji 430 kg jekla na prebivalca, s čimer prednjačimo pred Italijo, Francijo, Beneluksom in Veliko Britanijo, zaostajamo pa za Češko, Zahodno Nemčijo in drugimi. Jugoslovanska proizvodnja znaša nekaj pod 100 kg na prebivalca, potrošnja pa 130 kg. Zato postaja teža problema vse bolj jasna.

Izvršni svet smatra, da je odprava žarišča gospodarske nestabilnosti in nelikvidnosti v tako pomembni veji prvorazredno vprašanje, ki ga je treba reševati. Po temeljiti analizi je izvršni svet meseca marca letos sprejel vrsto predlogov in sklepov, kaj morajo storiti železarne, kaj občine, republika, banke in federacija. Naj navedem samo nekaj najzahtevnejših ukrepov.

Železarne morajo pri izdelavi sanacijskih programov izdelati tak program, da bodo poslovno leto 1969 zaključile brez izgub. Osebne dohodke morajo uskladiti s finančnim stanjem v podjetjih. Za čas sanacije osebni dohodki ne smejo v masi prekoračevati zneska, izplačanega za osebne dohodke v zadnjem četrtletju 1968. leta. Zmanjševati je treba število zaposlenih, povečati proizvodnjo in produktivnost, pri tem pa uspehe poslovanja — poleg občinskih pokazateljev — meriti predvsem s finančnimi. Po taki sanaciji železarn, za katero je bilo predvideno, da mora biti izvedena v letu 1969, bo treba izdelati program za gradnjo slovenskih železarn s konceptom dolgoročnih investicij.

Pri tem bo treba posebno proučiti kreditno sposobnost gospodarskih organizacij in tudi večjo udeležbo družbe. Torej dvostopno reševanje.

Danes že lahko ugotavljamo, da se je stanje v železarnah že močno zboljšalo. Dokaj je sanirana železarna Ravne, sledi ji železarna Štore. Obe poslujeta s presežkom dohodka. Iz najtežjega položaja je tudi železarna Jesenice, ki je tretje četrtletje zaključila že z 8,4 milijona din presežka. Letošnje poslovno leto bo predvidoma zaključeno že z majhno aktivo. Skupno so železarne v desetih mesecih letošnjega leta dale na tržišče v vrednosti za 25,2 % več blaga, v primerjavi z istim obdobjem v minulem letu. Železarna Jesenice je v letošnjem letu znižala število zaposlenih za 400. Zaradi objektivnosti je treba še dodati, da pomaga reševati letošnja konjunktura tudi finančno stanje jeseniške železarne. Nedvomno pa takih rezultatov ni moč dosegati ob skrajnem varčevanju, ko so na primer v naših železarnah osebni dohodki na 39. mestu, od skupno 69 evidentiranih skupin, medtem ko vodita v Evropi rudarstvo in črna metalurgija na lestvici osebnih dohodkov.

Že danes lahko sklepamo, da bo letošnji program sanacije železarn realiziran. Že so v teku tudi priprave za dolgoročno sanacijo železarn, s programom za gradnje in za zaokrožanje kapacitet.

Kot pomembno moram navesti znano dejstvo, da so ustvarile vse tri slovenske železarne z integracijo združeno podjetje slovenskih železarn. Dana je tako osnova optimalnega usklajevanja proizvodnih programov in formiranja dolgoročne skupne politike. Skratka, z integracijo bo možno zasnovati in voditi tako gospodarsko politiko, ki bo kar najbolje ustrezala interesom železarn in kovinsko-predelovalni industriji.

Ko danes v tem domu razpravljamo o položaju v črni metalurgiji, moramo navesti vsaj nekaj najpomembnejših vzrokov za stanje, ki trenutno prevladuje. Poleg vseh zgodovinskih in drugih dejstev je vplival v zadnjih letih na stanje v železarnah odločilno tudi nereden dotok sredstev, kar je vplivalo tudi na rekonstrukcijo. Zaradi zavlačevanja dodeljevanja sredstev za rekonstrukcije, ki so bile v teku, naj bi železarne plačale za 152 milijonov dinarjev več imatrikularnih obresti kot bi bilo sicer to potrebno. Sorazmerno velika lastna investicijska sredstva v višini 148 milijonov in najeti krediti so ostali za proizvodnjo neizkoriščeni. Toda od teh sredstev so plačale železarne samo leta 1968 5,7 milijona din v poslovni sklad federacije. Ekonomski nesmisel, toda težko breme za gospodarske organizacije.

Ko so v minulem letu pregledovali inozemski strokovnjaki stanje v naših železarnah, so se glede izgradnje pohvalno izražali. Vsi po vrsti pa so poudarjali, da ne bi mogla pri takem načinu navlačevanja izgradnje in pri takih cenah kapitala nobena železarna poslovati rentabilno, najmanj pa naša glede na oddaljenost surovin in relativno zaostalostjo.

Drug pomemben vzrok za tako stanje je zamrznjenje cen proizvodov črne metalurgije. Splošno je znano, kakšne težave in neuspehi spremljajo državne ukrepe, ki skušajo obvladati porast cen; za nas to velja še prav posebno. Cene proizvodov železarne so bile do pred kratkim nespremenjene, čeprav so cene surovinam, pomožnemu materialu, energiji in storitvam močno narasle. Leta 1967 in 1968 so bila »suha leta« za železarsko industrijo zahodne Evrope. Konjunktura zadnjega leta polno izkorišča kapacitete. S povišanjem cen je železarska industrija nadoknadila izgubljeno in že akumulira za naslednja obdobja. Pri nas pa vodimo dolgotrajne zavlačevalne razprave okoli regulacije cen, kar v bistvu zadržuje trajno razporeditev dohodka. Ob tem pa zahteva po

naredbah zveznega zavoda za cene – kovinska industrija spremembo cen svojih izdelkov. Svojo zahtevo utemeljuje s tem, da to pogojujejo močno porasle uvozne cene. Če bi še naštevali argumente, ne bi smeli mimo ugotovitev, da je bilo med železarnami premalo povezanosti, notranje usklajenosti in tudi premalo smelosti za resnično notranjo prestrukturiranje. Čas nam ne dopušča, da bi se globlje spuščali v to problematiko. Povratni učinki so že tu in vsi zdaj delamo na njeni sanaciji. Ob vsem tem ne moremo mimo dejstev in sicer, da ni sile in sredstev, ki bi lahko rešile problematiko naših železarn izven njih samih. Najbolj napredne sile bodo morale mobilizirati več razpoložljivih umskih potencialov na podlagi realnih interesov, začrtati svojo dolgoročno politiko ter pri tem angažirati kolektive za njeno realizacijo. Iluzorno je računati in pričakovati, da bi se lahko železarne same izkopale iz sedanjih težav. Doslej se je dogajalo, da železarne niso mogle več zaradi slabega izkoriščanja kapacitet pokrivati stroškov izgradnje. Stalno blokirani računi povzročajo popolno nepleksibilnost kratkoročnih premostitvenih kreditov.

Doseženi rezultati poslovanja železarn v letošnjem letu dokazujejo, da je proces stabilizacije železarn na začetni stopnji in da ugodno poteka. Analiza dokazuje, da brez družbene intervencije ne bo in ne more biti dosežena stabilizacija in da bo brez družbene pomoči zavret njen proces. Odlaganje reševanja mora povzročiti krizo in v krizi bo cena reševanja nesorazmerno večja. Ta realna stvarnost je vodila izvršni svet, da je predlagal predlog zakona o preusmeritvi sredstev v te namene. Predvsem je še pomembno, da bodo sredstva ob koncu leta skoraj v celoti na razpolago. Železarne predvidevajo v primeru, če ne bo zakon sprejet, še dodatna lastna sredstva, ki se naj oplemenitijo še s sredstvi banke. Predvidevajo, da bi tako zbrana sredstva zadoščala za predvideno dinamiko rasti proizvodnje, vsaj za nekaj naslednjih let. Železarne so v 10 mesecih letošnjega leta, v primerjavi z obdobjem minulega leta povečale za 25,2 % vrednost vseh dobav svojih proizvodov. Ni treba poudarjati, kaj pomeni v sedanji situaciji proizvodnja jekla v svetu in kaj pomeni to doma za kovinsko industrijo ter kakšen vpliv ima vse to na našo zunanjo trgovinsko bilanco. Končno pomeni rešitev problema obratnih sredstev železarn tudi plačilo dobaviteljem, pa naj bodo to železnice, poslovno energetska združenja in še drugi dobavitelji. Železarne dolgujejo tem nad 150 milijonov dinarjev. K takim ukrepom nas obvezuje tudi naša generalna gospodarska politika. Že junija letos smo prvič opozorili vse merodajne činitelje in jugoslovansko javnost, da ugodno rast proizvodnje spremlja zaskrbljujoča gospodarska nelikvidnost z vsemi negativnimi posledicami. Aktivni in glasni smo bili tudi pri predlaganju ukrepov za odpravo nelikvidnosti. Zveznim organom smo predlagali, da sredstva, namenjena za potrebe turizma, usmerimo za odpravo nestabilnosti in nelikvidnosti. To je dokaz, da se lotevamo te problematike resno.

Mislim, da ni treba poudarjati, da je prav, da smo v tekoči politiki tudi dosledni in konsekventni. Nihče ne dvomi, da ne bi sredstva za investicije v turizem, ki se zdaj s predlogom preusmerjajo v železarstvo, turizmu tudi ne koristita, oziroma, da bi bila, gledana z narodnogospodarskega aspekta, neustrezno in zgrešeno usmerjena. Težava je v tem, da socialistična republika Slovenija v tem času ne razpolaga z drugimi, za te namene primernimi sredstvi, da bi lahko z njimi intervenirala na obeh področjih. Da bi bila vaša odločitev lažja, vas želim seznaniti še z nekaterimi dejstvi.

Položaj turizma v smislu njegove dinarske rentabilnosti ni posebno ugoden, čeprav se ta veja gospodarstva zelo hitro razvija. Narodnogospodarski pomen turizma je prav zaradi devizne aktivnosti sorazmeren z materialnimi možnostmi Jugoslavije in ga je treba zato tudi ustrezno stimulirati. To pomeni predvsem usmerjanje bančnih investicijskih sredstev v naložbe za turizem, saj je bilo z maksimirano aktivno obrestno 8 % mero omogočeno, da si turizem pridobi 11 % obresti. Pri tem pa so ob pogoju kredita na 15 let plačane naprej celo 2 % obresti, kar praktično pomeni tudi 20 do 30 % kredita. Pri tem plača turizem investitorju iz svojega dohodka le 3 in pol % obresti. Razliko obresti plačata federacija in republika iz svojega proračuna. Tudi devizna stimulacija turizmu v obliki sorazmerno visoke udeležbe v deviznem efektu povzroča pozornost vseh bank, ki se v mejah svojih možnosti udeležujejo poslov pri kreditiranju turistične izgradnje.

Res je, da vsi objekti v turizmu, zlasti tako imenovana turistična infrastruktura, niso deležni take pozornosti bank kot izgradnja hotelskih in restavracijskih ter zabaviščnih objektov. To ni povsem logično. Vse to nas odtujuje od tržnega gospodarstva kot železarstvo načelo administrativnega zadrževanja cen in poslovanje bank, da se udeležujejo le investicij v objekte, ki jim nosijo nesorazmerno visoke obresti in ki so glavni vir deviznega poslovanja. To za banke praktično ne pomeni neobhodno potrebno potezo, da se lahko pojavljajo v mednarodnih financah, zanemarjajo pa ali celo odklanjajo naložbe v nujno potrebno turistično infrastrukturo, kar je — obzirno povedano — kratkovidno, neekonomsko in z družbenoekonomskih vidikov tudi škodljivo. Jasno je, da zgrajeni turistični objekti ne bodo dali dinarskega ali deviznega učinka, če ne bodo urejena vsa najnujnejša komunalna vprašanja v turističnih krajih. Če tega ne bo, je dvomljiva naložba bank tudi v najbolj sodobne turistične objekte. Banke s takim ravnanjem same sebi večajo rizik svojih vlaganj, hkrati pa drže turistične delovne organizacije pri nizki rentabilnosti. Znana je resnica, da še tako luksuzno urejena hotelska soba in restavracija v zanemarjenem okolju, v pomanjkanju vode, elektrike in neustrezne kanalizacije ne daje niti polovičnega učinka.

Smisel družbene intervencije na področju turizma, ki v Socialistični republiki Sloveniji ni majhna, je v tem, da se sistematično in kompleksno hitro veča turistična proizvodnja, in ne v tem, da se enostransko razvija in da je intervencija smatrana kot nagrada bankam za izgradnjo turističnih kapacitet. Razmerje v Socialistični republiki Sloveniji glede družbene podpore turistični izgradnji je naslednje:

Opremo za termoelektrarno Šoštanj III bomo dobili s pomočjo inozemskega kredita. Banka, ki je prevzela ta aranžma, bo morala približno 10 let po izgradnji vračati zapadle obroke v devizah, dinarska sredstva pa bo zato plačevala elektrarni. Dolžnost banke je samo, da bo oskrbela potrebne količine deviz. Da bi ji to omogočili, ji dajemo že v času izgradnje tega objekta na razpolago dinarska sredstva v celotnem obsegu vrednosti inozemske opreme. Ta sredstva zbiramo prek obveznih depozitov za energetiko. Banka ima torej možnost, da z naložbami dinarskih sredstev v objekte, ki so sposobni deviznega vračanja, zagotovi možnost odkupa deviz v času dospelih inozemskih obveznosti. V letih 1969—1971 razpolaga banka v celoti z nad 200 milijonov dinarjev v naslednjih letih za neodplačani delež. V obstoječem deviznem sistemu so take možnosti predvsem v turizmu. Če pri tem upoštevamo še možnost, da banka vnovči

2-odstotne beneficirane obresti naprej za dobo najmanj 15 let, pridobi s tem 20 milijonov dinarjev. To je že dodatni kapital, s katerim je mogoče kreditno ugodno reševati tudi probleme nujne turistične infrastrukture.

Socialistična republika Slovenija je po sili zakona prenesla v kreditni sklad KBH svoj celotni bivši republiški stanovanjski sklad, ki je v času prenosa znašal 305,2 milijona dinarjev. Letos se ta sklad obnavlja s približno 20 milijoni dinarjev. Vse obveznosti s tega sklada so bile poravnane že leta 1968; torej je ves priliv od leta 1969 dalje neobremenjen. Sredstva bivšega sklada so na voljo le v velika komunalna dela, to je vodovode, kanalizacijo, sanacijo obale in podobno. Komunalna dela so v bistvu turistična infrastruktura, če gre za območje, kjer je turizem pomembneje udeležen npr. v obmorskih krajih. S sredstvi upravlja banka sama. To je trajno dolgoročno financiranje z nizko 2 % obrestno mero, in kot tako zelo primerno za turistično infrastrukturo.

Republika iz proračuna beneficira kredit za turizem z 2 %, oziroma po zakonu, ki ste ga pravkar prejeli, z 2,5 % obrestno mero. Zato bo Socialistična republika Slovenija plačala iz republiškega proračuna v 1969. letu 6,1 milijona dinarjev. Za leto 1970 kažejo izračuni že nad 8,7 milijona dinarjev. Ta obveznost republike kaže v bodočih letih tendenco hitrega porasta. Poleg tega financira republika iz proračuna tudi propagandno dejavnost, za kar bo v letu 1969 porabila nad 430 000 dinarjev. Vse te podatke navajam z namenom, da bi vam predočili resnična dejstva, ki so potrebna za vašo odgovorno odločitev.

Navedena dejstva povedo, da smo v zadnjih letih vgradili v sistem vrsto stimulativnih elementov v korist turizma, bremena iz te zveze pa je prevzela družba. Inozemski kredit za nabavo opreme za termoelektrarno Šoštanj nudi nadaljnje ugodne možnosti za financiranje turizma. Sredstva bivšega stanovanjskega sklada so na voljo za velika komunalna dela, torej tudi turizmu. V akutnem pomanjkanju investicijskih sredstev v Socialistični republiki Sloveniji je relativno še največ sredstev na razpolago prav turizmu. Vse to predstavlja bistveno spremenjeno situacijo nasproti času, v katerem so bila usmerjena republiška sredstva. Če navedem še podatek, da je v Sloveniji sklenjenih za približno 60 milijard S din pogodb in dogovorov za investicije v turističnem gospodarstvu v naslednjih letih, potem vidimo, da že delujejo stimulativni elementi. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo spremljal gibanja v turizmu in po svojih močeh vplival, da se bodo namenjala sredstva tudi za investicije v turistično infrastrukturo. S tem izvršni svet prevzema obveznost, da bo ob priliki proučevanja vračila državnega kapitala v gospodarstvu in ob sestavi srednjeročnega plana proučil možnosti, da nadomestimo izpadla sredstva za namene turizma.

Tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet je želel pred vami razgrniti situacijo v dveh gospodarskih vejah in sicer v železarstvu in turizmu z namenom, da bi se spoznali z njihovim stanjem in se tako lažje odločili. Ta visoki dom bo s sklepom o predlogu zakona odločil o politiki in gibanju v obravnavanih strokah.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Dajem predlog izvršnega sveta, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku, to je kot zakonski predlog, v razpravo. Pri tem opozarjam na stališči odbora in zakonodajno-pravne komisije, ki sta glede tega negativni. Prosim, da se zbor o tem izjavi. Prosim, tovariš Jenko.

Stane Jenko: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Zastopam izrazito turistično občino, ki je zainteresirana za usodo zbranih sredstev za financiranje infrastrukture v turizmu. Moram poudariti, da je bilo v zadnjih 20 letih vloženih prav malo sredstev v infrastrukturne objekte v naših turističnih krajih. Takih infrastrukturnih objektov pa niso sposobne zgraditi same naše turistične in gospodarske organizacije. Samo s posteljo in z morjem vse premalo nudimo tujemu turistu. Zato se ne smemo čuditi, ko ugotavljamo, da tuj turist v naših turističnih krajih porabi zelo malo in sicer od 50 do 100 % manj kot v drugih turističnih deželah. Bral sem nekje, da potrošijo tuji turisti v Italiji, poleg zneska za penzion, še dodatnih 13 do 14 dolarjev po osebi, v Jugoslaviji pa samo od 6 do 7 dolarjev.

Mnogokrat pišemo, da tuji turisti tožijo, da nimajo možnosti potrošiti devizna sredstva in da čestokrat odhajajo v druge turistične države, kjer jim nudijo večje možnosti za trošenje sredstev, namenjenih za letni počitek. Če realno ocenim položaj, v katerem je danes naš turizem, in s kakšnimi objekti razpolagamo, potem bi se težko odločil za to, da se sredstva namenijo v železarstvu. Vendar skušam in želim razumeti tudi težave, v kateri je danes za Slovenijo tako važna stroka, kot je železarstvo, ki je hrbtenica slovenskega gospodarstva. Pri vsem tem me moti to, ali bodo ta sredstva, prvotno namenjena turizmu, resnično pomagala slovenskemu železarstvu, da se izvleče iz sedanjih težav? Ali ne bodo ta sredstva neefikasna in nezadostna injekcija za ozdravitev železarstva glede na to, da so premajhna za tako velike potrebe, kot jih ima danes železarstvo? Mislim, da glede tega manjka analiza, ki naj bi prikazala sanacijski program in iz katerega bi bilo razvidno, koliko sredstev danes potrebuje združeno slovensko železarstvo za svojo sanacijo.

Kot zastopnik turistične občine bi se lahko ob taki analizi brez večjih pomislekov odločil, da se ta sredstva začasno namenijo železarnam. Tako bi lahko tudi to svoje stališče obrazložil volivcem. Kolikor bi se danes odločil za predloženi namen sredstev brez omenjenega sanacijskega programa in podrobnih obrazložitev, ne bi mogel tolmačiti svojega stališča svojim volivcem. Mislim, da je treba najprej izdelati sanacijski program in ugotoviti, kaj je treba vse storiti in kaj lahko s takimi ukrepi pričakujemo. Šele potem naj bi podrobno obravnavali ta zakonski predlog.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo glede skrajšanega postopka? Prosim, tovariš Tavčar.

Adolf Tavčar: Govorim v imenu odbora za proizvodnjo in blagovni promet. Naš odbor je razpravljal o tej situaciji in večina članov odbora, razen enega, se je odločila za nek alternativni predlog in sicer, naj bi republiški zbor sprejel predlog zakona o usmeritvi teh sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letu 1966-1970 pod pogojem, če bi predlagatelj predložil ustrezno rešitev za zagotovitev sredstev za bodoče financiranje infrastrukturnih investicij v turizmu. Tovariš Zupan kot predstavnik izvršnega sveta se je obvezal v imenu izvršnega sveta, da bo le-ta ob priliki proučevanja vračila državnega kapitala proučil možnosti, da nadoknadi izpad teh sredstev. To se pravi sredstev, ki naj bi jih danes na podlagi zakona usmerili v železarstvo. Tudi zakonodajno-pravna komisija omenja, da ni razlogov za tako imenovani skrajšani postopek, marveč naj se zakon sprejme po normalnem postopku. Naše mnenje je takšno: če je obveznost izvršnega sveta tako močna, da bodo sred-

stva v turizmu nadoknadena, potem ni tehtnih razlogov, da se tak predlog izvršnega sveta ne bi sprejel. Strinjam se s tem, da so stvari marsikje še neproučene in zato naj bi se zakon sprejel po normalnem postopku.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Prosim, tovariš Žlender.

Mirko Žlender: Tovarišice in tovariši! Čeprav gre sicer za proceduralno vprašanje v zvezi s predlogom za hitri postopek, se moram nujno tudi vsebinsko ozreti na sam predlog zakona.

Podpiram predlog izvršnega sveta kljub temu, da ima mariborska občina tudi nekatere turistične ambicije, in to iz dveh razlogov.

Vprašanje materialne intervencije v železarstvu, je kot je tovariš Zupan povedal, akutno vprašanje, ki ni pomembno samo za železarstvo v Sloveniji, temveč za cel kompleks kovinsko predelovalne industrije. Sedanja konjunktura v Evropi navaja naša podjetja k iskanju ustreznega blaga za predelavo, tega pa praktično na tržišču ni. Glede na strukturo delavstva in proizvodnje v Sloveniji bi zato morali hitro in učinkovito intervenirati. Naše železarstvo namreč predstavlja bazično industrijo, ki zalaga dobršen del slovenske kovinske predelovalne industrije.

Drug razlog, zaradi katerega podpiram predlog, pa je odnos naših poslovnih bank do naložb v gospodarstvo. Če smo odkriti, moram priznati, da so banke, spričo atraktivnosti nekaterih naložb v trgovino in turizem, danes gluha za kakršnekoli uspešne intervencije v industriji. Danes je neprimerno lažje dobiti v poslovni banki kredit za trgovino in za turizem, ne more pa ga praktično dobiti nobena industrija, ker se kapital, vložen v industrijo, ne obrača tako hitro kot v trgovini oziroma turizmu. Tudi iz tega razloga se zavzemam za to, da se predlog izvršnega sveta sprejme in obravnava po hitrem postopku.

Tovariš Zupan je omenil tudi vprašanje sredstev bivšega stanovanjskega sklada. Čeprav to sicer ni na dnevnem redu, želim s tem v zvezi postaviti zahtevo, da kreditna banka poda poročilo o trošenju sredstev bivšega stanovanjskega sklada v letu 1968 in 1969. Skupščina prejšnjega sklica je sprejela odločitev, da se sredstva republiškega stanovanjskega sklada, v katerem so vplačevale vse občine, uporabljajo za kreditiranje večjih komunalnih del in za kreditiranje stanovanjske izgradnje za republiške potrebe, za potrebe visokega šolstva in organov za notranje zadeve. V nekem razgovoru s kreditno banko sem zvedel, da banka tretira ta sredstva kot svoj kapital; sredstva bivšega republiškega stanovanjskega sklada je praktično vnesla v svoj bančni fond in daje kredite iz teh sredstev pod istimi pogoji kot bančne kredite. Mislim pa, da gre za kvalitetno drugačna sredstva.

Ker je skupščina določila namen uporabe teh sredstev, bi morala kreditna banka poročati skupščini o tem, kako je uporabila ta sredstva in pod kakšnimi pogoji daje kredite iz teh sredstev.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariš Miran Goslar.

Miran Goslar: Tovariši poslanci! Mislim, da nas mora pri odločitvi o vprašanju ali sprejmemo redni postopek ali ne, voditi predvsem misel, da tu ne gre za kakšno težko materijo, temveč gre preprosto za odločitev: da ali ne. S tem ne želim kritizirati sklepa, ki ga je sprejel gospodarski zbor; ta se je namreč odločil za redni postopek in vrnil zakon v prvo fazo, kar pomeni, da ni

sprejel predloga izvršnega sveta; vendar pa mislim, da taka odločitev k učinkovitemu reševanju stvari nič ne prispeva, ker v bistvu samo odlaga rešitev, kajti gre za preprosto vprašanje: ali ta sredstva preusmeriti v železarstvo ali pa jih ne preusmeriti. Pri tem bi bilo morda celo umestneje postaviti vprašanje obravnavanja zakona po hitrem postopku in ga danes sprejeti v zadnji fazi. Vendar takega predloga ni; če pa danes sprejmemo ta zakon v fazi osnutka, ga prihodnjič lahko že obravnavamo kot zakonski predlog.

Glede vsebinske rešitve zagovarjam stališče, da moramo ohraniti prvotno namenjeni obseg sredstev za potrebe turizma in da je zato treba ob predlagani preusmeritvi sredstev na drug način nadoknaditi sredstva za področje turizma. Le ob tem pogoju je predlagani zakon sprejemljiv.

Ne strinjam se s tistimi, ki menijo, da zadeva ni proučena; prav tako pa tudi ni dvoma, da so sredstva nujno potrebna železarnam kot turizmu. Prav danes zjutraj je služba družbenega knjigovodstva predložila poročilo, po katerem je predvsem zaradi pomanjkanja obratnih sredstev stanje v železarni na Jesenicah katastrofalno ne glede na boljše finančne uspehe in ne glede na to, da bo letos železarna ustvarila celo nekoliko presežka.

Če torej z intervencijskimi sredstvi kakorkoli ne pomagamo, na ta način le še zaostrujemo položaj v zvezi s posledicami te nelikvidnosti. Naša razprava bi morala biti usmerjena tako, da se odločimo za tako ali drugačno rešitev; le odlašanje ne vodi nikamor. Odločitev je namreč pravzaprav zelo preprosta. Ponavljam, gre za »da« ali »ne«. Pri tem presodimo, ali zadostuje poroštvo, ki ga je tovariš Zupan v svojem ekspozeju dal glede zagotovitve sredstev za potrebe turizma, ko je dejal, da bo izvršni svet za te namene poiskal sredstva ob likvidaciji »državnega kapitala«. Zato mislim, da bi glede postopka morali biti enotni. Čimprej je treba priti do odločitve. Če sprejmemo ta osnutek zakona, lahko hkrati naložimo izvršnemu svetu, da do predložitve zakona v zadnji fazi najde tudi rešitev, s katero bi zagotovil manjkajoča sredstva za potrebe turizma.

Mislim, da bi tako našo odločitev delavci v železarnah ocenili mnogo bolj pozitivno kot pa, če bi odločanje odložili, ker se nismo sporazumeli o proceduri. Zaradi tega nasprotujem podaljševanju postopka in predlagam, da začnemo vsebinsko razpravo o predloženi rešitvi ter čimprej sprejmemo pozitivno ali negativno stališče.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo? Prosim, tovariš Ivan Kreft.

Ivan Kreft: Mogoče smo premalo poudarili napore delovnih kolektivov železarn, da z lastnimi silami rešijo krizo, v katero so zabredli brez lastne krivde. Če bi bilo potrebno, bi lahko celo po hitrem postopku odločili o tem zakonu. Vsekakor pa naj bi odločili na prvi decembrski seji.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Želi še kdo besedo?

Stane Jenko: Ob predloženem zakonu gre za dvoje vprašanj. na eni strani naj bi pomagali železarnam iz sedanjega težavnega položaja, na drugi strani pa bi morali zagotoviti, da se bodo v določenem roku ta sredstva vrnila turizmu za potrebe infrastrukture. Če bosta oba vidika zagotovljena, se bomo lahko odločili.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Želi še kdo besedo? Prosim, tovariš Forte.

Karel Forte: Po vsem gradivu, ki smo ga imeli na razpolago, lahko dodam, da so železarne prišle v tak položaj, med drugimi tudi zaradi zavlačevanja bank. Če bi zdaj tudi mi odlašali z odločitvijo, bi napravili gospodarstvu medvedjo uslugo. Zaradi tega se strinjam s predloženim postopkom, se pravi, z obravnavo zakona po skrajšanem postopku in bom zato tudi glasoval za predlog izvršnega sveta. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo? Prosim, tovariš Zupan.

Ivan Zupan: Postavljeno je bilo vprašanje, kaj resnično ta sredstva pomenijo, koliko lahko pomagajo, ali ni ta injekcija premajhna?

V svojem ekspozeju sem že navedel, da železarne predvidevajo, da bi k tem sredstvom v višini 510 milijonov novih oziroma 5,1 milijarde starih dinarjev dodale svoja lastna obratna sredstva, in jih oplemenitila tudi z bančnimi sredstvi. Tako bi v naslednjih letih železarnam zagotovili potrebna minimalna obratna sredstva. Mislim pa, da je k temu treba še nekaj povedati. Že v ekspozeju sem na kratko povedal, kakšne zahteve je postavil izvršni svet pri obravnavanju sanacije železarn. Odločili smo se za sanacijo v dveh stopnjah.

Najprej smo zahtevali od železarn, da s smelostjo in vitalnostjo popeljejo svoje kolektive iz sedanjega stanja na pot hitrega napredka. Zato smo od njih zahtevali, da letos poslujejo tako, da poslovno leto zaključijo brez izgub in da zmanjšajo osebne dohodke na raven izplačanih osebnih dohodkov v zadnjem četrtletju preteklega leta. Navedel sem že podatke, da se na osnovi take politike železarne nahajajo na 39. mestu od vseh 69 grupacij, medtem ko so v svetu skupno z rudarstvom na prvem mestu. Naj nadalje še povem, da je bila postavljena zahteva za znižanje števila zaposlenih. Na Jesenicah dejansko znižujejo število zaposlenih za več kot 400. Potrebne pa so bile še nadaljnje zaostritve in restrikcije, ki so privedle železarno Jesenice tako daleč, da je črtala tudi svoj prispevek za toplo malico. Če ob tem navedem še dejstvo, da smo v ta namen praktično izpraznili vse občinske rezervne sklade in prizadete občine osiromašili za vse mogoče prispevke, je najbrž jasno, da so bili ob takih zahtevah storjeni ukrepi, kakršnih v našem gospodarskem življenju v povojni dobi praktično ne poznano.

Omenjene zahteve so terjale od delovnih kolektivov, da pokažejo svojo življenjsko silo, svojo vitalnost in energijo pri reševanju kompleksa teh problemov. Kolektivi so svojo nalogo dobro opravili, moram pa reči, da ne smemo ostati le modri svetovalci, ki z modrimi besedami kolektivu svetujejo, kako naj več dela, kako naj manj je, kako naj se vsemu mogočemu odpove, družba pa zanje nima posluha. Prav zaradi tega smatram za svojo dolžnost, da ta visoki zbor seznanim z omenjenimi zahtevami in ukrepi v delovnih kolektivih.

Na vprašanje, ali ta sredstva resnično kaj pomagajo, sem že odgovoril: zagotavljajo trenutno najbolj nujna obratna sredstva in s tem preprečujejo še nadaljnje poslabšanje položaja.

Reči moram pa še nekaj: obstojajo mere in meje, do katerih lahko postavljamo kolektivu zahteve po lastnih žrtvah, vendar pa bi še nadaljnje re-

strikcije nujno povzročile odhod vseh strokovnjakov. Gospodarstvenikom pa je nedvomno jasno, da se najhitreje in na najenostavnejši način likvidira določena dejavnost tako, da sposobni delavci odidejo drugam, za preostale pa mora poskrbeti družba.

Zato mislim, da smo tudi mi dolžni tem kolektivom povedati, da znamo ceniti njihove napore, da niso ostali prezrti in da jim dajemo minimalne pogoje za izvedbo sanacije. Odrekanje naše pomoči bi pomenilo krizo; v krizi pa bo cena reševanja zanesljivo večja.

Če iz teh aspektov gledam na predlagano rešitev, mislim, da je s tem predlogom podana osnova, da hitro in učinkovito podpremo železarne, ter jim tako nudimo pogoje, da izpeljejo prvo etapo svoje sanacije; povedal pa sem vam že, da tečejo priprave za drugo etapo in da se bomo s to kompleksno problematiko v tej hiši ponovno srečali v času, ko bodo te priprave končane. Do tedaj naj bi tudi njihova nova formacija pokazala svojo življenjsko tvornost in sposobnost. Hkrati pa menim, da to ne pomeni bistvenega odlaganja investicij v turistično infrastrukturo oziroma v turizem na splošno; to predstavlja le majhen zamik in verjetno se bomo lahko v kratkem srečali s številkami in podatki, ki nam bodo to potrjevali. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala lepa. Tovariš Remc.

Tone Remc: Tovarišice in tovariši poslanci! Vsem vam, in bolje kot meni je znano, da je gospodarska politika pred uvedbo reforme pripeljala slovensko železarstvo v zelo težak položaj. Znana vam je tudi prva reakcija kolektivov slovenskih železarn na sprejem paketa ukrepov v zvezni skupščini, ko je bila sprejeta prva faza reformne politike. Znano vam je tudi, kaj so kolektivi in še posebej jeseniška železarna, doslej sami žrtvovali iz svojih sredstev in svojih osebnih dohodkov, da bi se, ne da bi zahtevali kakšne posebne družbene beneficirane ukrepe, izmotali iz nastalega položaja.

Nadalje se mi zdi, da je ves proces integracije slovenskega železarstva in vključevanja tega železarstva kot integrirane ekonomske enote v slovensko gospodarstvo vendarle primer treznega gospodarskega dejanja in hkrati poskus doseganja ekonomskih rezultatov po relativno normalni demokratični samoupravni poti, čeprav tudi tu ni šlo brez konfliktov.

Končno se vsi, in specializirani ekonomisti bolje od mene, zavedamo, kaj pomeni metalurgija za razvoj ostalih gospodarskih panog.

Iz vseh teh razlogov je treba predlog za preusmeritev sredstev sprejeti čimprej, se pravi, po skrajšanem postopku, čeprav sem sicer v načelu proti hitrim postopkom povsod tam, kjer bi ti lahko škodovali bistvu stvari, namreč, kjer bi na ta način začasno reševali določene probleme, perspektivno pa odlagali temeljne odločitve. Mislim, da v tem primeru ne gre za to in podpiram tiste tovariše poslance, ki se zavzemajo za čimprejšnjo odločitev. Želim, da bi ta bila pozitivna. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Želi še kdo besedo? Tovariš Renko, prosim.

Ivan Renko: Tovarišica predsednica, tovariši poslanci! Mislim, da ni treba nadaljevati razprave v tem smislu, da presojamo, kaj je važnejše. Tudi

predstavniki izvršnega sveta so nam dali dovolj podatkov o pomenu ene in druge veje. Vendar smo poslanci, ki smo se v preteklosti zelo mnogo angažirali za napredek turizma in tako ali drugače skušali pripomoči, da se uvrsti na tisto mesto v našem gospodarstvo, ki mu gre, sedaj v nekoliko težavnem položaju.

Nisem za to, da se v obstoječih okoliščinah poskušamo s proceduralnimi razlogi izogniti odločitvi. Glasoval bom, danes oziroma jutri, kadar bo to na dnevnem redu. Sem tudi za to, da odločamo po hitrem postopku.

Zaradi tega podpiram predlog tovariša predsednika zbora, da izvršni svet do prihodnje seje, ki naj bi bila v decembru, da tehtnejšo obrazložitev tako glede učinka, ki bi ga ta sredstva imela na železarstvo, kot tudi glede nadomestil, ki bi se predvidela za turizem oziroma glede posledic, ki bi jih preusmeritev sredstev povzročila turizmu. Po taki obrazložitvi bi se tudi poslanci, ki zastopamo določeno turistično območje, lažje odločili. Vendar to ne pomeni, da smo zaradi tega lokalisti in da ne upoštevamo širših potreb celotnega slovenskega gospodarstva. Želimo le temeljito obrazložitev pred rešitvijo, ki mora v takšnih primerih res temeljiti na našem spoznanju in naši zavestni odločitvi. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog na glasovanje. Kdor je za skrajšani postopek po predlogu izvršnega sveta, naj dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Dva poslanca dvigneta roko.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da se republiški zbor strinja s predlogom izvršnega sveta, da se predloženi zakon obravnava po skrajšanem postopku, to je, kot osnutek zakona.

Pričenjam načelno razpravo o predloženem zakonu. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem načelno in pričenjam podrobno obravnavo osnutku zakona. Želi kdo besedo k 1. členu; k 2. členu; k 3. členu; k 4. členu; k 5. členu in k 6. členu? (Ne javi se nihče.) Zaključujem podrobno obravnavo osnutka zakona in predlagam republiškemu zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o spremembah o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966–1970 se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet, pri čemer mora upoštevati mnenje in stališča, izražena v poročilih odbora za proizvodnjo in blagovni promet in zakonodajno-pravne komisije ter mnenja in stališča, izražena na seji zbora.

3. V obrazložitvi predloga zakona mora predlagatelj z enako pozornostjo prikazati problematiko tako v železarstvu, kot v turizmu in natančno obrazložiti vse posledice predlaganega ukrepa v obeh sferah; zlasti pa, kako bodo nadomeščena sredstva za turizem. Predlagatelj je tudi dolžan pri pripravi predloga zakona sodelovati s predstavniki slovenskih železarn in predstavniki turističnih organizacij Slovenije.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

S tem zaključujem današnji del seje zbora; seja zbora se bo nadaljevala jutri ob 8. uri, verjetno v tej dvorani.

(Seja je bila prekinjena ob 19.30 in se je nadaljevala 20. novembra 1969 ob 8.30.)

Predsednik Miran Goslar: Tovarišice in tovariši poslanci! Dobro jutro in dober dan. Začenjam drugi del naše seje.

Na vrsti je 7. točka dnevnega reda, to je predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica.

Predlog odloka skupaj z informacijo je skupščini predložil izvršni svet. Uvodno obrazložitev bo dal član izvršnega sveta Boris Vadnajal. Prosim.

Boris Vadnjal: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! Tudi v imenu izvršnega sveta vsem dobro jutro!

V poročilu izvršnega sveta glede možnosti in dinamike gradnje cestnih odsekov, ki je bilo objavljeno 6. 9. 1969 v dnevnem časopisju, je izvršni svet najavil, da bo natančnejše poročilo o položaju v zvezi z uresničitvijo odloka o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika—Postojna—Razdrto in Hoče—Levec s potrebnimi pojasnili in podatki predložil Skupščini SR Slovenije. Tako odločitev je izvršni svet sprejel, ker je bil mnenja, da morajo biti vsi skupščinski organi, predvsem zato, ker so vseskozi aktivno sodelovali pri oblikovanju zakona o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica, seznanjeni s položajem, ki je nastal potem, ko cestna odseka Hoče—Levec in Postojna—Razdrto nista bila s strani zveznega izvršnega sveta predložena mednarodni banki za četrto tranšo posojila za financiranje cest.

Izvršni svet meni, da mora poleg že objavljenega gradiva in stališč obvestiti skupščino o stanju pri uresničevanju obveznosti, ki izhajajo iz zakona o modernizaciji ceste državna meja pri Šentilju—Maribor—Celje—Ljubljana —Postojna—državna meja pri Novi Gorici in odloka o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika—Postojna—Razdrto in Hoče—Levec. Predložena informacija cestnega sklada o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Gorica po mnenju izvršnega sveta dovolj izčrpno pojasnjuje sedanje stanje in problematiko v zvezi z uresničitvijo omenjenih skupščinskih odlokov. Iz predloženega gradiva izhaja, da so priprave za začetek gradnje oziroma modernizacije cestnega odseka Vrhnika—Postojna v dolžini 31,5 km v zaključni fazi. Zagotovljena so vsa potrebna finančna sredstva, izdelani glavni projekti, opravljen natečaj o sposobnosti za udeležbo na licitaciji za prevzem gradbenih del in poslani pozivi za licitacijo ponudnikom, ki jim je posebna komisija priznala sposobnost za izvedbo del. Za ta odsek je že izdana lokacijska odločba in pridobljena so vsa potrebna soglasja. V sami trasi se bliža koncu postopek za pridobitev nepremičnin, izdani so že krčitveni nalogi za posek gozda in rušenje zgradb. V okviru cestnega sklada je glede na določbe zakona o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica organizirana posebna investicijska grupa, katere kadrovska sestava zagotavlja uspešno izvedbo skladu naložene investitorske naloge.

Ti ukrepi dajejo solidno osnovo za ugotovitev, da se bodo gradbena dela na trasi lahko začela spomladi leta 1970 in da bodo končana do konca leta 1972. Pojasniti pa je treba, da se z odlokom predvideni rok izgradnje tega cestnega odseka tako podaljšuje za eno leto. To podaljšanje je razumljivo in opravičljivo ter po naši oceni tudi brez posebnih posledic za razreševanje cestno-prometnih problemov v Sloveniji. Razgovori z mednarodno banko za

obnovo in razvoj in federacijo ter urejanje odnosov z investitorji v Jugoslaviji je trajalo dlje kakor smo v lanskem letu predvidevali.

V okviru priprav za gradnjo tega odseka je bila šele 5. 6. 1969 sklenjena pogodba med mednarodno banko za obnovo in razvoj in federacijo za najetje posojila za gradnjo cest, ki zajema tudi odsek Vrhnika—Postojna. V skladu z določili te pogodbe je bila 22. 9. 1969 podpisana tudi subsidiarna pogodba med Socialistično republiko Slovenijo in federacijo, s katero je urejen način realizacije kredita mednarodne banke in s tem v zvezi tudi odnosi med federacijo in republiko.

Sklenitev te pogodbe se je zavlekla predvsem zaradi nejasnosti glede pristojnosti za podpis pogodbe. Pogodbo je podpisal republiški sekretar za finance v skladu z razlago zveznega sekretariata za finance, da mu dajeta že sprejeti republiški zakon o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica in odlok o modernizaciji omenjenih cestnih odsekov zadostno pravno podlago za podpis take pogodbe. Naknadno pa je državni sekretar za zunanje zadeve, ki mora nasproti mednarodni banki avtorizirati veljavnost subsidiarne pogodbe, glede tega izrazil pomisleke in zahteval, da podpisano pogodbo potrdi z odlokom republiška skupščina, ker posamezni elementi te pogodbe presegajo določila omenjenega zakona oziroma odloka. Podrobnosti pogodbe in postopka so razvidne iz obrazložitve oziroma predloga odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe. S temi ukrepi je tako vsestransko zagotovljena izvedba modernizacije cestnega odseka Vrhnika—Postojna.

Za odseka Hoče—Levec in Postojna—Razdrto so bile doslej izvršene vse potrebne tehnične priprave. Tako je bila že do 15. avgusta 1969 izdelana potrebna tehnična dokumentacija za cesto Hoče—Levec z dvema variantama. za štiripasovno in dvopasovno z elementi štiripasovne, s čimer so bili tudi izpolnjeni pogoji, ki jih mednarodna banka zahteva za začetek postopka za odobritev kredita. V teku je tudi postopek za pridobitev lokacije; v pripravi pa so tudi razpisni pogoji za mednarodno licitacijo za oddajo del. Tako obstoji možnost, da bi lahko v začetku leta 1970 strokovnjaki mednarodne banke pregledali tehnično ekonomsko dokumentacijo za izgradnjo teh dveh odsekov; seveda, če bo zvezni izvršni svet vključil ta dva odseka v predlog za prvo naslednje posojilo, in kolikor bo mednarodna banka to upoštevala. Pričakujemo, da bosta zvezni izvršni svet in mednarodna banka obravnavala in upoštevala predlog, kar bi omogočilo normalno dograditev z odlokom predvidenih cestnih odsekov.

V Sloveniji se že pripravlja elaborat o graditvi omrežja hitrih cest, ki seveda zahteva uskladitev s projekcijo razvoja celotnega cestnega omrežja v Jugoslaviji do leta 1985 in s programom razvoja cestnega omrežja v Jugoslaviji od leta 1971 do 1975. Elaborat bo obravnaval predvsem magistralne smeri, ki se križajo v ljubljanskem prostoru, cepijo pa se pri Postojni in Mariboru. Te cestne povezave se daljinsko povezujejo s cestnim omrežjem sosednjih držav, Italije in Avstrije, kakor tudi sosednje republike Hrvatske. V predloženi informaciji so vpisani konkretni stiki, ki so bili doslej opravljeni glede usklajevanja priprav programov graditve cest. Vse dosedanje razprave s predstavniki mednarodne banke za obnovo in razvoj, ki sodeluje pri financiranju modernizacije cestnega in železniškega omrežja v Jugoslaviji, pa so pokazale nujnost večje uskladitve programov graditve cest, in sicer tako republiških programov v jugoslovanskem prostoru kot tudi investicijskih vlaganj v cestno in železniško omrežje. Zato je bila pri zveznem zavodu za planiranje imeno-

vana posebna komisija, ki naj bi pripravila za naslednji srednjeročni družbeni plan razvoja Jugoslavije predlog sistemskih in družbenoekonomskih izhodišč za usklajevanje razvojnih programov na področju prometa, kot tudi ocenila realne možnosti naše družbe za vlaganje v prometno infrastrukturo. Tudi v nedavnih razgovorih s predstavniki izvršnega sveta Socialistične republike Hrvatske, v prisotnosti člana zveznega izvršnega sveta tovariša Marka Orlandiča, je bila ponovno potrjena nujnost medsebojnega usklajevanja razvojnih programov predvsem pri določanju tras hitrih cest.

Zavedajoč se problemov, ki nastajajo pri usklajevanju razvojnih programov prometne infrastrukture, kot tudi pri njihovem uresničevanju, je republiški sekretariat za gospodarstvo že pripravil obširnejšo informacijo, ki naj pokaže, s kakšnimi ekonomskimi instrumenti naj bi usmerjali prometne tokove v Sloveniji. Obstojajo tudi nekateri predlogi, da bi se deloma povečala cena nafte in cestne takse. Verjetno pa tudi na novo pridobljena sredstva ne bi zadostovala za postopno realizacijo programov modernizacije cestnega omrežja v naši republiki, zaradi česar bo potrebno iskati še druge oblike oziroma vire financiranja. Pri tem mislimo predvsem na drugačno razdelitev dohodkov od zveznega davka na prometna pogonska goriva po letu 1970 in morebitni drugi vir.

Tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet meni, da dosedanje izjave in predložena informacija dajejo zadovoljivo podlago za oceno aktivnosti izvršnega sveta pri izvrševanju skupščinskih odločitev za modernizacijo odsekov hitre ceste Šentilj—Nova Gorica. Hvala lepa! !

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa! Navzoči so tudi predstavniki cestnega sklada, in sicer predsednik Alojz Žokalj. Predlog odloka in informacijo sta obravnavala odbor za finance in proračun in odbor za proizvodnjo in blagovni promet; oba odbora sta dala pismeni poročili. Morda želijo poročevalci odborov besedo? Tovariš Maček se javlja!

Polde Maček: Tovariš predsednik, tovariši in tovarišice! Odbor za proizvodnjo in blagovni promet, ter odbor za finance in proračun sta v razpravi na skupni seji prišla do enotnih mnenj in predlagata republiškemu zboru sklepe, ki so navedeni na tretji strani skupnega poročila. Prosim, da to poročilo pogledate. Ker je bila v razpravi postavljena zahteva, da cestni sklad SR Slovenije pripravi in predloži republiški skupščini kriterije za vzdrževanje in rekonstrukcijo cestnega omrežja, dovolite, da popravim poročilo v tem smislu, da se ta zahteva vključi med sklepe. Predlagam, da se na tretji strani črta besedilo četrtega sklepa in na njegovo mesto postavi nov četrti sklep z besedilom: »Cestni sklad SR Slovenije naj do 1. januarja 1970 predloži Skupščini SR Slovenije kriterije za rekonstrukcijo in vzdrževanje cest I., II. in III. reda v Sloveniji.« Temu sledi peti sklep z besedilom: »Cestni sklad naj do 1. februarja 1970 predloži Skupščini SR Slovenije informacijo o izvajanju, vzdrževanju in rekonstrukciji cest I., II. in III. reda v Sloveniji za preteklo leto in srednjeročni program vzdrževanja in rekonstrukcije cest I., II. in III. reda v Sloveniji za obdobje 1971 do 1975 na osnovi sprejetih kriterijev.«

Odbora sta predlagala navedeno spremembo zato, ker sta menila, da je nujno temeljito in ločeno obravnavati kriterije, na podlagi katerih bo cestni sklad izvajal vzdrževanje in rekonstrukcijo cest I., II. in III. reda; poleg tega smo tudi menili, da je potrebno pri izdelavi srednjeročnega programa izločiti

vse subjektivne dejavnike, podlaga za izdelavo takega programa pa morajo biti kriteriji, ki jih bo sprejela republiška skupščina oziroma pristojni organ. Menili smo, da je nemogoče skupno predložiti srednjeročni program in kriterije, temveč je treba najprej posebej obravnavati kriterije, šele na osnovi kriterijev pa je mogoče pripraviti srednjeročni program.

Nadalje smo bili v odborih mnenja, da bi morali kriterije poznati vsi, ki želijo sodelovati pri oblikovanju programa — torej tudi občinske skupščine. Tako bi tudi razblinili vse mogoče sume in pritiske, ki so včasih subjektivnega značaja.

Zaradi pravkar obrazloženih sprememb sedanji peti sklep postane šesti, sedanji šesti pa postane sedmi sklep.

V zvezi z razpravami v teh dveh odborih želim še opozoriti, da sta oba odbora precej razpravljala o vprašanjih javnega posojila in ugotovila, da v tej zvezi nimata potrebnega gradiva. Zato bi morali tako gradivo pripraviti. Razpolagamo samo s podatkom, da se je v anketi, ki je bila izvedena v Sloveniji, 64 % anketiranih opredelilo za vpis javnega posojila. Ugotovili pa smo tudi, da obstojajo glede razpisa posojila zelo nasprotujoča si stališča. V našem interesu in v interesu javnosti, bi morali čimprej zavzeti stališče o javnem posojilu in pojasniti tako razloge za razpis posojila kot tudi nasprotne razloge. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Ker se je to vse zgodilo v naglici, prosim, da se te spremembe hitro razmnožijo in razdelijo po klopeh.

Ker gre za pomembne sklepe, je vprašanje, ki ga postavljam tovarišu Žokalju, umestno: Ali cestni sklad lahko uresniči te sklepe oziroma ali ste bili o tem med razpravo konzutirani? Prosim, tovariš Žokalj!

Alojz Žokalj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Smatram, da vsi ti sklepi v zvezi s posojilom, kriteriji in programi trenutno ne spadajo k subsidiarni pogodbi in informaciji o gradnji hitrih cest. Sicer menim, da je razprava v odborih bila dobronamerna in lahko služi upravnemu odboru in strokovni službi cestnega sklada pri sestavi petletnega plana in dolgoročnega plana razvoja cestne mreže v Sloveniji. To pa je povezano z vprašanjem financiranja, in sicer od vprašanj prometnega davka do ljudskega posojila. Tako sem smatral, da je tekla razprava v tem smislu, da se cestnemu skladu in strokovni službi pomaga v pripravah petletnega dolgoročnega plana razvoja cestne mreže.

Kar pa zadeva informacije in priporočila, naj pojasnim, da bomo ob zaključku štiriletnega programa predložili bilanco in poročilo cestnega sklada, upravnega odbora in strokovne službe o tem, kako so bila v štirih letih uporabljena sredstva sklada, in kaj je narejenega. Tudi ob predložitvi petletnega plana razvoja cestne mreže bomo prikazali probleme financiranja z variantnimi rešitvami in ostalo problematiko.

Zaradi tega menim, da bi bilo primerno o teh vprašanjih razpravljati v zvezi s planom za leto 1971—1975, medtem ko trenutno ta vprašanja niso v ničemer povezana s subsidiarno pogodbo ali z informacijo o gradnji hitre ceste. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: S subsidiarno pogodbo ta vprašanja res niso povezana, so pa z informacijo. Osebno sem bil prepričan, da so ti sklepi,

ki sta jih predložila odbora, tudi glede rokov in ostalega usklajeni z vami, ker ste bili na seji navzoči. Po tem, kar je tovariš Žokalj povedal, pa sklepam, da on predlaga, naj ne sprejmemo nobenih sklepov.

Prosim, da zdaj rešimo to vprašanje. Sicer pa mislim, da informacija ni predložena samo zato, da se z njo seznanimo, pač pa je o njej možna razprava in tudi predlogi. Ker torej naši odbori predlagajo konkretne sklepe, moramo glede njih zavzeti stališče.

K besedi se javlja tovariš Cvenk!

Miran Cvenk (iz klopi): Predstavnik cestnega sklada je izjavil, da bo cestni sklad predložil Skupščini SR Slovenije dolgoročni plan razvoja do meseca februarja 1970.

Predsednik Miran Goslar: Kaj pa zdaj ta novost glede kriterijev?

Miran Cvenk: Kriteriji pa so povezani s politiko razvoja mreže in bodo tudi predloženi.

Predsednik Miran Goslar: Če je tako, ni problema! Kot vidite, je zakonodajno-pravna komisija dala svoje poročilo, ki ste ga danes dobili na klopeh in v katerem predlaga majhen amandma.

Odpiram razpravo! Razpravljamo o obeh dokumentih, to se pravi o predlogu in o informaciji. Želi še kdo besedo? Tovariš Polič.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! VII. kongres jugoslovanskega društva za ceste, ki je bil prejšnji mesec v Mostarju, je prinesel zelo resne zaključke glede programiranja in graditve jugoslovanskega cestnega omrežja. Med drugim je ugotovil, da je promet sam čisto ekonomski faktor, ki ga je treba analizirati in programirati v okvirih ekonomskega razvoja, ceste in železnice pa so gradbeni element, katerega je treba vedno obravnavati z aspekta regionalno-prostorskega planiranja in planiranja ekonomskega razvoja posamezne republike oziroma jugoslovanskega prostora z vseh vidikov razvoja. Kongres je opozoril na neskladnost tega programiranja v celotnem jugoslovanskem prostoru, nastale zaradi tega, ker se je graditev cest obravnavala kot element prometa, kar pa je popolnoma napačno.

Upoštevati je treba z vso resnostjo sedanje stanje, ki narekuje nujne spremembe nekaterih aktov, sprejetih pred nedavnim v tej skupščini. Sprejeli smo namreč zakon o modernizaciji ceste državna meja pri Šentilju–Maribor–Celje–Ljubljana–Postojna–meja pri Novi Gorici. Nadalje smo sprejeli odlok o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika–Postojna–Razdrto in Hoče–Levec. Dejansko imamo sedaj tri odseke: Vrhnika–Postojna, Postojna–Razdrto in Hoče–Levec. Zaradi tega treba v odloku spremeniti besedilo 1. točke. Nadalje ni več ustrezna 2. točka odloka, v kateri je za dograditev cestnega odseka Vrhnika–Postojna–Razdrto določen rok 31. december 1971. Iz informacije, ki jo imamo pred seboj, pa izhaja, da se ta rok podaljša do konca leta 1972. Da bi omenjeni odlok obdržal resnost, ki jo sicer terjamo od vseh skupščinskih aktov, moramo v njem predpisani rok spremeniti. Poleg tega je treba iz odloka črtati rok 31. 12. 1973, ki se nanaša na odsek Hoče–Levec in na novi odsek Postojna–Razdrto, ker nimamo nobenih finančnih elementov za zgraditev tega odseka.

Ker se v 4. točki omenjenega odloka omenja mednarodni kredit v višini 478 000 000 dinarjev, v subsidiarni pogodbi pa gre za 16 160 000 dolarjev, moramo spremeniti tudi to postavko, da ne bi bil celoten odlok neresen.

Zato predlagam sklep, da izvršni svet v najkrajšem času predloži odlok o spremembi odloka o modernizaciji cestnega odseka Vrhnika—Postojna. Mislim, da resnost položaja, v katerem smo, zahteva, da smo precizni v naših skupščinskih aktih.

Predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe sprejemam, vendar pa prosim, da se spremeni zadnji stavek, ki govori o dolarskem znesku posojila kot deležu pri financiranju graditve avtomobilske ceste Vrhnika—Postojna. Niti z zakonom niti z odlokom namreč ne gradimo avtomobilske ceste Vrhnika —Postojna. Tako besedilo je torej v nasprotju z zakonom in z odlokom ter predlagam, da se besedilo odloka o potrditvi spremeni tako, da se omenjeno posojilo opiše kot delež pri financiranju prve etape modernizacije ceste državna meja Šentilj—državna meja Nova Gorica.

Končno menim, da je informacija, ki smo jo prejeli, zelo realna in čista in jo je treba podpreti. Cestnemu skladu moramo dati priznanje za dosedanje delo in ga podpreti v prizadevanjih, da se čimprej začnejo gradbena dela na odseku Vrhnika—Postojna.

Glede sklepov, ki jih je predlagal poslanec Polde Maček, pa menim, da so utemeljeni, vendar naj bi jih obravnavali takrat, ko bomo imeli na dnevnem redu srednjeročni program in pa program za leto 1970. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Naprej! Še kdo želi besedo? Tovariš Vadnjal, treba bo odgovoriti na vprašanja in predloge tovariša Poliča.

Boris Vadnjal: V zvezi s pripombami tovariša poslanca Poliča postavljam vprašanje, ali je resnično umestno, da že zdaj spremenimo v začetku leta sprejete predpise o graditvi hitre ceste in s tem pravzaprav že vnaprej soglašamo z morebitnimi spremembami pri uresničevanju programa, ki ga je sprejela skupščina. Glede tega mislim — najbrž bi se tudi izvršni svet s tem strinjal — da ne bi bilo primerno v tem trenutku spreminjati zakona o modernizaciji hitre ceste Šentilj—Gorica. Celotni ta zakon se bo vključil v zakon o omrežju hitrih cest, o katerem naj bi v skupščini predvidoma razpravljali spomladi prihodnjega leta.

Za sprejem odloka o graditvi posameznih cestnih odsekov smo se v skupščini premišljeno odločili in pri njem vse do sedaj vztrajali. Menim, da bi ga lahko spremenili šele takrat, kadar bi resnično nastal tak položaj, v katerem zaradi finančnih razlogov odloka ne bi mogli uresničiti. Finančne težave bi utegnile nastati predvsem na strani mednarodne banke, ne pa na naši, ker smo naša finančna sredstva z odlokom zagotovili.

Zato predlagam, da bi sedaj ne sprejemali takega sklepa; razpravo o teh vprašanjih pa odložimo do prihodnjega leta, ko bomo videli, kako se bodo nadaljevali razgovori z zveznim izvršnim svetom in mednarodno banko! Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Dalje! Tovariš Žokalj, prosim!

Alojz Žokalj: Tovariš predsednik, poslanec Miloš Polič ima prav glede terminologije v odloku!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Sprašujem, kakšna stališča imata izvršni svet in cestni sklad glede sklepov, ki jih predlagata odbora? Ali so zanje sklepi sprejemljivi? Prosim!

Boris Vadnjal: Tovariš predsednik! Sklepi, ki jih predlaga odbor za proizvodnjo in promet, pravzaprav odražajo resnično stanje našega cestnega omrežja, predvsem pa izredno zainteresiranost vseh naših občanov za vprašanja razreševanja problematike cestno-prometnega omrežja. Zato mislim, da je kljub temu, ko danes le ocenjujemo informacijo in potrjujemo predlog odloka o subsidiarni pogodbi, vendarle logično, da hkrati razpravljamo tudi o ostalih problemih cest.

Ker se cestni sklad prav sedaj pripravlja, da predloži skupščini srednjeročni program do leta 1975, prav tako pa tudi program graditve omrežja hitrih cest, je bila sednja razprava v okviru odbora koristna za predstavnike cestnega sklada, ker jim je že nakazala smeri bodočih razprav v skupščini.

Vsem nam je še v spominu, da smo pred nekaj leti razpravljali o kriterijih za sestavo srednjeročnega programa vzdrževanja in rekonstrukcije cest, ki naj bi jih cestni sklad predložil skupščini, ker je prav nesmiselno, da bi v tej hiši razpravljali o posameznih cesticah, ki niso posebnega pomena, ne da bi poprej sprejeli kriterije, na podlagi katerih cestni sklad določi vrstni red, pa tudi vrsto vzdrževanja in rekonstrukcije posamezne ceste.

Zato so vsi predlogi, ki jih daje odbor, sprejemljivi in jih izvršni svet tudi podpira; prav tako izvršni svet sprejema obveznosti po 5. točki teh sklepov.

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Polič se ponovno javlja za besedo.

Miloš Polič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z odgovorom tovariša Vadnjala se ne morem strinjati.

Niti z besedico nisem predlagal spremembe zakona, ta naj ostane takšen, kakršen je! Ampak, če mi v 1. prilogi subsidiarne pogodbe govorimo o zgraditvi dela C projekta ceste Vrhnika—Postojna, mora tudi naš odlok točno določiti: A) Vrhnika—Postojna, B) Postojna—Razdrto in C) Hoče—Levec, da imamo akte povsem usklajene.

Nadalje, zakaj ne bi spremenili datuma 31. december 1970 v 31. december 1972, če je že povsem jasno, da prvi rok ne drži? Zakaj naj bi o tem razpravljali šele, ko bi se to zavleklo in tako dalje, ko pa hkrati glede odsekov Postojna—Razdrto in Hoče—Levec sploh ne vemo roka, niti ne vemo, kot je že prej rekel tudi tovariš Vadnjal, ali bo zvezni izvršni svet vključil ta dva odseka v pogodbo.

Če že pustimo v našem odloku navedbe cestnih odsekov, pa je nujno izpustiti omenjeni rok ali ga opredeliti samo za prvi del, ker menim, da je to potrebno zaradi resnosti skupščinskega akta. Čestokrat celo zakone spreminjamo zaradi nebistvenih zadev, medtem ko je v tem primeru jasno, da gre za dolgoročne odločitve, pomembne tudi za bodoče rodove; zato bodimo glede njih jasni!

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Žlender!

Mirko Žlender: Ne strinjam se s tovarišem poslancem Poličem, da bi bilo treba danes spremeniti odloke o modernizaciji cest Postojna—Razdrto

in Hoče—Levec, in sicer iz razloga, ki ga je navedel že tovariš Vadnjal. Poleg tega pa moramo upoštevati še drug razlog, namreč, zakaj bi vzbujali politični nemir na terenu zaradi sprememb odloka, katerih smisel bi ljudje povsem drugače tolmačili.

Želim pa opozoriti na nekaj drugega. Problem, ki ga je sprožil tovariš Polič, je problem zakonodajne tehnike naše skupščine. Skoraj na vsaki seji skupščine se srečamo tudi s spremembami raznih finančnih odlokov, s katerimi se prekoračujejo investicijske vrednosti, ki so bile z odloki določene. Mislim, da je treba tudi v tem primeru gledati na ta odlok tako, da se bo skupščina najbrž trudila, da bo program, ki ga je v tem odloku določila, tudi poskušala uresničiti. Mene prav nič ne moti, če danes obstoja odlok, ki v bistvu nalaga izvršnemu svetu in vsem drugim operativnim organom v republiki, naj delajo tako, da bo ta volja skupščine, ki je bila takrat izražena v obliki odloka, tudi izpolnjena. Zakaj naj bi mi prvi vrgli puško v koruzo in rekli, da se zadeve ne da izpeljati? Tako bi le pasivno prepustili drugim dejanske odločitve o sredstvih za modernizacijo ceste; menim pa, da je treba nastopati mobilizacijsko in zahtevati od vseh odgovornih organov, da uresničujejo naloge po sprejetem odloku.

Zato sem proti temu, da bi danes sprejeli kakršnokoli pobudo za spremembo omenjenih odlokov v smislu predloga tovariša Poliča. Pri tem je treba resno upoštevati izjavo tovariša Vadnjala, da se bo o usodi tega govorilo takrat, ko bo izvršni svet predložil program modernizacije cest za obdobje 1971—1975, kar naj bi se zgodilo spomladi leta 1970.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Tovariš Polič, ali vztrajaš pri svojem predlogu in naj o njem glasujemo? (Da.) Dobro!

Najprej glasujemo o odloku o potrditvi subsidiarne pogodbe. Dan je predlog, da se spremeni besedilo zadnjega odstavka, in sicer naj bi se besedilo v predzadnji vrsti glasilo takole: »kot delež pri financiranju prve etape modernizacije ceste državna meja Šentilj—Nova Gorica.« Sam pa predlagam, da dodamo še v oklepaju besedilo: »odsek Vrhnika—Postojna«, da bo povsem jasno, za kateri cestni odsek gre. Lahko pa se namesto oklepaja da pomišljaj. Celotno besedilo bi se tako glasilo: »kot delež pri financiranju prve etape modernizacije ceste državna meja Šentilj—Nova Gorica (odsek Vrhnika—Postojna)«.

Mislim, da lahko glasujemo o predlogu odloka v celoti, vključno s tem spremenjenim besedilom; pri tem pa upoštevamo še amandma zakonodajno-pravne komisije, ki je naveden na drugi strani njenega poročila in je v bistvu redakcijske narave.

Alojz Žokalj: Prva etapa vključuje odseka Hoče—Levec in Vrhnika—Razdrto, glede na okoliščine pa smo primorani sedaj graditi le en del prve etape, in sicer odsek Vrhnika—Postojna. Besedilo odloka naj bi v tem smislu preformulirali.

Predsednik Miran Goslar: Prav. Gre tedaj za »delež pri financiranju dela prve etape«. To pojasnjuje tudi dodano besedilo: »odsek Vrhnika—Postojna«. Mislim, da je stvar popolnoma jasna! Ali lahko glasujemo? Kdo je za predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Odlok je soglasno sprejet.

Tovariš Polič vztraja pri svojem predlogu kljub ugovorom izvršnega sveta in argumentom, ki jih je navedel tovariš Žlender. Kdor je za predlog tovariša Poliča, naj dvigne roko. (7 poslancev dvigne roko.) Kdo je proti? (Večina poslancev dvigne roko.) Se je kdo vzdržal? (Trije poslanci dvignejo roko.)

Ugotavljam, da predlog ni sprejet.

Glasujemo še o sklepih, ki jih predlagata odbora. Predlagam še majhno spremembo, s katero se verjetno strinjata oba odbora; mislim namreč, da je zadnja točka nepotrebna, ker smo odlok že posebej sprejeli. Po danes predloženih spremembah naj bi glasovali o 1., 2. in 3. točki, tako kot so napisane v prvotnem poročilu; 4. točka se črta in namesto nje prideta nova sklepa pod številko 4. in 5., ki ste ju pravkar dobili na mizo, prejšnja 5. točka postane 6. Dosedanja 6. točka pa odpade, ker se nanaša na odlok o potrditvi subsidiarne pogodbe, kot sem že omenil.

Pri novi 6. točki predlagam še redakcijsko spremembo. Besedilo »predloga dolgoročnega sistema in virov financiranja« spremenimo tako, da se glasi: »problematiko dolgoročnega sistema in virov financiranja«, ker je dvomljivo, če bo mogoče predlog resnično izdelati; odvisen je namreč od sprememb zveznih predpisov. Ali se strinjate? (Da.) Lahko glasujemo? (Da.) Kdor je za predlagane sklepe, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so sklepi sprejeti in smo s tem to točko zaključili.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banja Luki.

Predlog odloka je skupščini predložil izvršni svet, njegov predstavnik je Boris Vadnjal, republiški sekretariat za finance pa zastopa tovarišica Dragica Dekleva.

Tovariš Vadnjal ima besedo.

Boris Vadnjal: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Prepričan sem, da sam odlok ne potrebuje posebne obrazložitve. Smatramo pa za potrebno, da skupščino obvestimo o poteku akcij in obsegu pomoči prebivalcem Banja Luke oziroma Bosanske krajine.

Naša republika, od republiških organov do delovnih organizacij in posameznikov, je pričela nuditi pomoč Banja Luki in drugim prizadetim krajem v Bosanski krajini takoj po prvih vesteh o posledicah potresa. Republiški izvršni svet je takoj, čim je izvedel za potres, poslal v Banja Luko svoja predstavnika, da bi na kraju samem v stiku s pristojnimi organi ugotovila potrebe po pomoči in v skladu s tem usmerila akcijo za pomoč iz naše republike. Takoj po potresu se je sestal tudi operativni del republiškega štaba za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami in na podlagi prvih skopih obvestil o posledicah potresa sklenil, da se kot prva pomoč pošlje v Banja Luko kirurška ekipa iz kliničnih bolnic v Ljubljani z vso potrebno opremo, vključno s suho krvno plazmo, avtocisterne za prevoz pitne vode, električni agregati za razsvetljavo, odeje, večji šotori in konservirana hrana. Kirurška ekipa, avtocisterne, odeje in agregati so bili poslani v Banja Luko že v prvih urah po potresu, hrana in šotori pa naslednjega dne zjutraj. Nadaljnje usmerjanje in koordinacijo pomoči je v republiki prevzel republiški štab

za koordinacijo pomoči Banja Luki, ki je bil ustanovljen na podlagi sklepa republiškega štaba za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dan po potresu razpravljal o akcijah, ki naj jih podvzame republika za pomoč potresnemu območju Bosanske krajine. Potrdil je program akcije republiškega štaba in sprejel sklep, da se iz republiške rezerve dodeli kot pomoč milijon dinarjev. Prepričan sem, da bo skupščina ta sklep izvršnega sveta danes tudi potrdila. Poleg tega je bil pri biroju gradbeništva Slovenije ustanovljen še strokovni štab za tehnično pomoč Banja Luki. V Banja Luko pa je bila že 29. oktobra poslana ekipa gradbenih izvedencev, da bi v stiku s pristojnimi organi ugotovila potrebe za angažiranje slovenske gradbene operative pri sanaciji in obnovi prizadetih predelov in prek strokovnega štaba zagotovila njeno organizirano vključitev v te naloge.

Agitacijo za zbiranje pomoči sta prevzela Socialistična zveza ter Rdeči križ Slovenije. V ta namen je republiška konferenca Socialistične zveze ustanovila odbor za pomoč Banja Luki in izdala ustrezen poziv za pomoč prizadetim krajem. Že 28. oktobra je začela v Banja Luko pritekati pomoč iz vseh krajev naše republike; ker tedaj slovenski republiški štab še ni imel svojega tekočega računa, so nekatere občine in delovne organizacije nakazale finančna sredstva neposredno štabu v Banja Luki. Vsa ostala pomoč pa se je že od 27. oktobra odvijala v okviru priporočil in navodil, ki jih je republiški štab prejel od zveznega štaba za boj proti elementarnim nesrečam in od republiškega štaba Bosne in Hercegovine. Pri nadaljnjem usmerjanju pomoči je republiški štab upošteval tudi priporočila tovarišev, ki so bili v Banja Luki in sodelovali z občinskim štabom Banja Luke. Delovne organizacije ter družbeno-politične skupnosti so pošiljale pomoč v materialu neposredno v Banja Luko in sicer po navodilih republiškega štaba, pomoč posameznikov pa so zbirale organizacije Rdečega križa. V okviru te pomoči so bile poslane v Banja Luko večje količine sveže in konservirane hrane, odej, perila, obleke, obutve, sanitetni avto, kamioni, vlačilci in avtobusi. Vso to pomoč so delovne organizacije in Rdeči križ pošiljali v Banja Luko vse dotlej, dokler tamkajšni štab ni sporočil, da mu tovrstna pomoč ni več potrebna. Tako so bile poslane v Banja Luko tudi večje količine cementa, opeke, lesa in drugega gradbenega materiala.

Posebej naj omenim, da so družbeno-politične skupnosti ter delovne organizacije darovale tudi opremo, vozila in objekte za nastanitev, ŽTP 18 vagonov, avtobusna podjetja 11 avtobusov, trolejbusov in nekaj turističnih prikolic, barake in tako dalje. Skupna vrednost pomoči v materialu iz naše republike znaša 4 962 000 dinarjev. Poleg tega so delovne organizacije ter ožje družbeno-politične skupnosti že, ali pa še bodo, zbrale 3 900 000 dinarjev denarne pomoči. V to vsoto so vračunani tudi prispevki posameznikov, ki bodo vplačani ob prevzemu osebnih dohodkov v mesecu decembru in deloma tudi kasneje .Na tekočem računu republiškega odbora Rdečega križa pa se je do zdaj zbralo 353 000 dinarjev. Skupna vrednost do sedaj zbrane in napovedane pomoči Slovenije znaša torej 8 704 000 dinarjev ne računajoč pomoči iz republiškega proračuna.

Iz slovenske gradbene operative je bilo pri sanaciji objektov na prizadetih predelih doslej angažirano le podjetje »Gradis«, in sicer pri obnovi tovarne celuloze in viskoze v Banja Luki. Strokovni štab za tehnično pomoč Banja Luki pri biroju gradbeništva je v stalnih stikih z direkcijo za obnovo Banja Luke. Naša republika se je vključila tudi v akcijo nastanitve ter šolanja otrok

iz prizadetih krajev. V Slovenijo je prišlo 853 otrok in 44 učiteljev in vzgojiteljev, ki bodo ostali pri nas predvidoma do konca maja 1970. Otroci so nastanjeni v okrevališčih in počitniških domovih na Debelem Rtiču, Strunjanu, Savudriji in Rakitni in bodo tam obiskovali tudi redni pouk.

Ugotoviti moramo torej, da so se družbeno-politične skupnosti, delovne in družbeno-politične organizacije ter občani z velikim razumevanjem in solidarnostjo odzvali pozivu za pomoč prizadetim krajem. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Vadnjal, nisi še dal izjave glede amandmaja zakonodajno-pravne komisije k 2. točki! Gre sicer navidezno za majhno zadevo; ali pa je majhna. Pri pomoči je ponavadi važno, kdaj jo daš! Zakonodajno-pravna komisija tudi v tem primeru predlaga, da odlok velja naslednji dan po objavi v Uradnem listu, ne pa takoj.

Boris Vadnjal: Izvršni svet se z amandmajem strinja.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Dajem predlog odloka na glasovanje! Kdor je zanj, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? Nihče.) Ugotavljam, da je odlok o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim v Banja Luki sprejet skupaj z amandmajem zakonodajno-pravne komisije.

9. točko smo odpravili že včeraj.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno.

Zakon je predložil poslanec Rado Pušenjak s predlogom, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku kot zakonski osnutek.

Tovariša Pušenjaka vprašam, če glede na razprave, ki so bile v odboru za finance in proračun ter zakonodajno-pravni komisiji, in glede na stališče izvršnega sveta, še vztraja pri tem predlogu. Prosim, tovariš Pušenjak!

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ker je včeraj gospodarski zbor odložil sklepanje o mojem predlogu, predlagam, da republiški zbor to točko dnevnega reda odloži. Vendar prosim, tovariš predsednik, za dovoljenje, da dam v tej zvezi še nekaj pojasnil.

Predsednik Miran Goslar: Mislim, da to ni potrebno, če bomo točko odložili. Pač pa boš lahko govoril takrat, ko bo spet na dnevnem redu.

Rado Pušenjak: Želim le predlagati, da sprejmete enak sklep kot gospodarski zbor; namreč, da republiški sekretariat za gospodarstvo v sodelovanju z gospodarsko zbornico in republiškim sekretariatom za finance predloži skupščini gradivo o stanju vinogradništva, zlasti družbenega sektorja, ter o davčni politiki glede alkoholnih pijač s predlogi za uvedbo novih davkov na umetne alkoholne pijače ter za zmanjšanje davkov na naravno vino.

Predsednik Miran Goslar: Dobro! Hvala lepa!

Ti tvoji predlogi se ujemajo s predlogi odbora in mislim, da lahko sprejmemo delovni sklep, s katerim republiškemu sekretariatu za gospodarstvo

nalagamo, da v sodelovanju s sekretariatom za finance in gospodarsko zbornico pripravi in predloži republiškemu zboru kompleksno informacijo o stanju in o problemih na področju proizvodnje in blagovnega prometa z vinom, hkrati s predlogi za ureditev odprtih vprašanj.

Kdo je za ta predlog? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je delovni sklep sprejet; o celotni materiji bomo ponovno razpravljali takrat, ko bo predloženo dodatno gradivo.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o označevanju vina.

Ta predlog je podal poslanec gospodarskega zbora Jože Slavič, ki hkrati predlaga, da ga obravnavamo po skrajšanem postopku, torej kot zakonski predlog. Poslanec Slavič mi je poslal še posebno pismo z obrazložitvijo predloga za izdajo zakona. V pismu se opravičuje, ker zaradi neodložljive odsotnosti ne bo mogel prisostovati seji našega zbora in pooblašča tovariša Pušenjaka kot svojega predstavnika pri obravnavi predloga zakona. Ker je prosil, da njegovo obrazložitev dostavim tudi vsem poslancem, smo vam jo dali danes na klopi.

Najprej moramo rešiti vprašanje postopka. Ob prvotnem predlogu za skrajšani postopek in tem pismu predlagatelja, mi ni povsem jasno, ali tovariš Slavič predlaga obravnavo v prvi ali drugi fazi. Morda bo to tovariš Pušenjak lahko pojasnil? Prosim, tovariš Pušenjak!

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, jaz ne nasprotujem temu, da se zakon obravnava po normalnem postopku, vendar pa je tokrat upoštevati veliko željo našega vinogradništva, da se ta zakon vendarle po možnosti čimprej sprejme, to pa zaradi tega, da bi se zakon uporabljal že za letošnji pridelek slovenskih vin. To je naša velika želja in prosim, da bi ob predloženem zakonu ne zapletali vprašanj postopka. Zakon tudi nima finančnih posledic in menim, da ne more povzročiti nobenih težav, če so se strokovnjaki sporazumeli o njegovi vsebini.

Predsednik Miran Goslar: Poročili odbora in zakonodajno-pravne komisije izražata mnenje, da bi zakon obravnavali v prvi fazi, torej kot predlog za izdajo zakona.

Prosim, tovariš Pušenjak!

Rado Pušenjak: Slovensko vinogradništvo je v težkem položaju tudi zaradi tega, ker je bilo zaupanje potrošnikov v slovenska vina, vsaj v Sloveniji, že precej let nazaj, zelo trhlo. Nezaupanje je bilo upravičeno. Potrošniki mnogokrat niso vedeli ali uživajo sok vinske trte ali pa pijejo neko industrijsko pijačo. Zahtevo po primerni zaščiti vina so postavili vinogradniki vse Slovenije na svojem zboru leta 1967 v Mariboru in letos v Ptuju. Te zahteve se sedaj odražajo v predlogu, ki ga je v imenu vinogradništva in zlasti organizacije »Styria« predložil tovariš Slavič. Velik uspeh vinogradnikov, dosežen z uvedbo varstvene znamke v pogodbenem razmerju z združenjem »Styria«, daje zagotovilo, da je sedanja pot pravilna in da se zaupanje potrošnikov v kvaliteto slovenskih vin počasi vrača.

S sprejetjem tega zakona se bo letos uvedena praksa le sankcionirala. Zakon bo omogočil, da se odstranijo s trga nekvalitetna vina, ki so se doslej

prodajala kot kvalitetna in so vsekakor kvarila ugled slovenskih vin. Potrošnikom bi nudili jamstvo za kvaliteto naših vin, kar je, skratka, tudi glavni cilj tega predloga. Bistvo predloga je v določilu, da označba vina na etiketi steklenice strogo ustreza resnični vsebini, da se tako preprečijo zlorabe. Stekleničena kakovostna vina bodo morala biti označena tudi z imenom proizvajalca, kakor tudi podjetja, ki je vino vstekleničilo; namizno vino bi lahko nosilo naziv podjetja, ki je vino vstekleničilo. S tem bo zagotovljena tudi večja odgovornost proizvajalcev in trgovcev. Vino, ki ne izpolnjuje pogojev glede sorte, okoliša in kakovosti, se bo lahko prodajalo le kot namizno vino.

Namen zakona bo dosežen toliko bolj, kolikor bolj vestno bodo opravljale svoje naloge pristojne občinske inšpekcije. Sprejem predloženega zakona je pomemben za prodajo vina tako na notranjem kot tudi na zunanjem trgu. Zvezna republika Nemčija je, na primer, uredila uvoz vina tako, da lahko uvaža na njeno tržišče kvalitetna vina le tisti, ki jih ima tudi v domači državi zakonsko zaščitena.

Predsednik Miran Goslar: Predlog sta obravnavala odbora za proizvodnjo in blagovni promet našega in gospodarskega zbora prav tako zakonodajno-pravna komisija. Njihova poročila imate. Izvršni svet je dobil celotno gradivo v smislu 175. člena poslovnika in se s predlogom strinja. Na sejo je bil vabljen tudi predstavnik kmetijskega inštituta Slovenije.

Želi kdo besedo? Prosim, tovariš Kreft!

Ivan Kreft: Tovariši in tovarišice! Podpiram izdajo tega zakona iz naslednjih razlogov:

Vsi napredni ljudje v vinorodnih območjih Haloz in Slovenskih goric so v predvojnem času s težavo reševali probleme vinogradništva, posebej pa še viničarjev, zaradi tega, ker je kapitalistični režim dopuščal, da so izvozili mnogo cistern umetnega vina v razne evropske države, predvsem še v ČSSR. To umetno vino je bilo take kakovosti, da so higienske inšpekcije odprle pipe na cisternah in ga odtočile v kanale. Hkrati pa viničar, ki je v vinogradu prideloval pravo, kakovostno, dobro vino, tega ni mogel prodati in ni mogel živeti.

Prepričani smo bili, da se v novi Jugoslaviji kaj takega ne bo moglo nikoli več dogoditi. O tem je bil prepričan dr. Žgeč, je bil prepričan dr. Potrč in vsi drugi. In kaj podobnega se res ni zgodilo, vsaj ne v taki meri, četudi nas je zelo prizadelo, ko je bil v prvi osnutek zveznega zakona o vinu uvrščen tudi člen, ki dovoljuje pridelovanje umetnih vin.

Vendar ta osnutek zakona ni prodrl in ga je zvezna skupščina morala umakniti z dnevnega reda. Šele po letu in pol je prišlo do novega osnutka, ki ni več imel določila o umetnem vinu. Ampak kljub temu se še dogaja, o tem pišejo tudi časopisi, da se pridela veliko več vina, kakor bi se ga lahko dobilo iz grozdja, se pravi, da so še pojavi izdelave umetnega vina, kar je treba z zakonom odpraviti.

Mislim, da med nami ni nikogar, ki tega problema ne bi razumel; upam, da bomo v normalnem postopku končno sprejeli ta zakon.

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Verbič!

Janez Verbič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Od kmetijskega inštituta Slovenije sem pooblaščen, da podam ustrezno mnenje k predlogu zakona.

Kmetijski inštitut smatra, da je zakon o označevanju vina nujno potreben zato, da se v interesu proizvajalcev in potrošnikov vsaj delno uredi probleme na tržišču z vinom.

V imenu kmetijskega inštituta predlagam. da se predlog zakona o označevanju vina sprejme.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? (Ne javi se nihče.) Predlagam tale sklep:

1. Predlog za izdajo zakona o označevanju vin se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi republiški sekretariat za gospodarstvo, pri čemer naj upošteva stališča in mnenja predlagatelja predloga za izdajo zakona, stališča in mnenja odborov za proizvodnjo in blagovni promet republiškega in gospodarskega zbora, zakonodajno-pravne komisije ter stališča in mnenja, izražena v razpravi na seji zbora.

3. Pri pripravi osnutka zakona naj republiški sekretariat vpraša za mnenje gospodarsko zbornico, kmetijski inštitut Slovenije, dosedanjega predlagatelja in druge zainteresirane institucije.

4. Republiški sekretariat za gospodarstvo je dolžan osnutek zakona predložiti najkasneje do konca januarja 1970, če je možno pa tudi prej.

Tovariš Pušenjak želi še besedo!

Rado Pušenjak: Predlagam, da se rok za predložitev osnutka zakona skrajša.

Predsednik Miran Goslar: Ali je tu kdo od sekretariata? Tovariš Klemenčič, prosim!

Ivo Klemenčič: V enem mesecu bi verjetno težko pripravili osnutek zakona, zlasti še, če bo treba dobiti dokumentacijo.

Predsednik Miran Goslar: Že današnji predlog je pripravljen v obliki členov in s pripravo osnutka ne bo velikih težav.

Rado Pušenjak: Mnenja sem, da bi sekretariat lahko pripravil osnutek zakona v enem mesecu, se pravi, da bi ga lahko predložil že v mesecu decembru.

Predsednik Miran Goslar: Torej rečemo v sklepu, da sekretariat pripravi osnutek do konca decembra. Kdor je za celotem sklep, naj dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo sprejeli sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o označevanju vin.

12. točka dnevnega reda je predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v Sloveniji.

Sklep in priporočilo je predložila komisija republiškega in socialno-zdravstvenega zbora za pripravo predloga akta za izboljšanje krvodajalstva. Majda

Benedik je predstavnica komisije. Želi morda besedo? Prosim, tovarišica Benedik!

Dr. Majda Benedik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Kot članica komisije za pripravo predloga akta o izboljšanju krvodajalstva v Sloveniji in kot zdravstvena delavka, ki vsak dan ugotavlja pomembnost in učinek transfuzije krvi in krvnih derivatov pri zdravljenju raznih bolezni, z zadovoljstvom ugotavljam, da je prišlo vprašanje krvodajalstva na ta zbor. Ugotavljam sicer: kot je razvidno tudi iz gradiva, katerega so tovariši poslanci prejeli, da je transfuzijska služba pri nas na zavidljivi višini in da do sedaj ni nikoli odpovedala. Vse od njenih začetkov v letu 1945 ni bilo primera, da bolnik, ki je potreboval transfuzijo krvi ali plazmo, le-te ne bi prejel.

Šele pri podrobnejši proučitvi organizacije te dejavnosti sem ugotovila, da prihaja vprašanje krvodajalstva pravzaprav pozno in, lahko rečem. tudi v dokaj mili obliki pred skupščino. Res je, da zakoni o krvodajalstvu niso možni, zato pa je tem nujnejše, da predlagani sklepi in priporočila ne ostanejo samo na papirju, temveč je naloga nas vseh, da spremljamo in najrigorozneje terjamo njihovo izvajanje.

Krvodajalstvo je pri nas sicer dobro organizirano, vendar pa ugotavljamo, da se tej dolžnosti ne odzivamo vsi v enaki meri. Številne delovne skupnosti, celo pasamezni predeli ali občine so nekako pasivne in se ne odzivajo pozivom Rdečega križa ob organiziranju akcij. Zato pa tako posamezniki kot tudi nekatere delovne skupnosti večkrat v enem letu dajo kri, namesto tistih, ki tega ne store niti enkrat v življenju. Sedaj, ko smo dobili v naši republiki že drugi aparat za pripravo krvne plazme, ki ne služi le dnevni terapiji, temveč je namenjena predvsem za ustvarjanje rezerv za primere večjih nesreč; v tem smislu smo nudili tudi pomoč Banja Luki; in je nepogrešljiv element v vseljudski obrambi, je nujno, da se vključi v krvodajalstvo vsak posameznik, vsaka delovna skupnost, občinska skupnost in celotna republika. Zagotoviti moramo zadostno količino krvi za dnevne potrebe naših zdravstvenih zavodov in obenem ustvarjati potrebne rezerve v skladu z zmogljivostjo aparatur, ki jih imamo za to na razpolago. To bo uspelo, če bo Rdeči križ kot organizator krvodajalstva dobil vso podporo družbeno-političnih organizacij ter delovnih skupnosti. Izkušnje so namreč pokazale, da je število krvodajalcev največje v tistih občinah, kjer to akcijo podpirajo občinske skupščine in družbene organizacije ter jo izvajajo s pomočjo vodstev delovnih skupnosti.

V drugi točki naših priporočil, ki jih imate pred seboj, nalagamo tudi zdravstvenim zavodom oziroma celotni zdravstveni službi proučitev nekaterih strokovnih vprašanj. Dolžna pa sem opozoriti, da je zdravstvena služba v celoti o teh vprašanjih pogosto razpravljala. Tako je že leta 1948 prvi kongres slovenskih zdravnikov razpravljal o tedaj še mladi panogi medicine, transfuziologiji in njenih problemih. 20 let pozneje, aprila 1968, pa je postavilo Slovensko zdravniško društvo na svojem II. kongresu vprašanje transfuzije krvi v samostojen simpozij kongresa. Pri Slovenskem zdravniškem društvu je ustanovljena samostojna transfuziološka sekcija, ki je aktiven posredovalec novih izsledkov in izkušenj v zvezi s transfuzijo krvi oziroma njenih derivatov. Republiški zdravstveni center je že imenoval posebno skupino strokovnjakov z nalogo, da prouči in posreduje zdravstveni službi odgovore na nekatera strokovna vprašanja.

Apeliram na tovariše poslance, da predlagane sklepe in priporočila sprejmejo in da tudi nadalje spremljajo njihovo uresničevanje, ker bomo le tako dobili zadostne količine krvi in s tem dosegli enakomerno udeležbo vseh in ne le posameznikov. Pripominjam tudi, da se komisija strinja z mnenjem zakonodajno-pravne komisije k predlogu naših sklepov in priporočil; prav tako se strinja z mnenjem izvršnega sveta, ki predlaga, da naj se naloga, predvidena za izvršni svet, to je proučitev problema financiranja krvodajalskih akcij, naloži republiškemu sekretariatu za zdravstvo in socialno politiko.

Predsednik Miran Goslar: Odpiram razpravo! Kdo želi besedo?

Prosim, tovariš Majdič, predstavnik glavnega odbora Rdečega križa Slovenije.

Ivo Majdič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ne želim ponavljati rezultatov, ki so bili v Sloveniji doseženi na področju krvodajalstva, tudi ne želim ponavljati vseh problemov, ki so se na tem področju v Sloveniji pojavljali, in s katerimi se organizacije Rdečega križa spopadajo na tem področju dela. Želim pa na kratko osvetliti nekatere probleme, s katerimi se spopadamo in na ta način podkrepiti vašo odločitev v zvezi s sklepi in priporočili, ki jih danes obravnavate.

Že nekaj let, zlasti pa po ekonomski reformi, ugotavljamo, da je za krvodajalstvo vse preveč skrbela samo organizacija Rdečega križa. Vse dotlej, dokler niso nastopile nekatere težave kot posledice ekonomske reforme, je Rdeči križ kar dovolj lahko opravljal to nalogo. Zaradi teh težav nismo mogli uresničiti marsikaterih stališč in sklepov, sprejetih na posvetovanjih, ki jih je organizirala Socialistična zveza ali republiški odbor Rdečega križa. Mislim, da je prav, če slovenska skupščina podpre misel, da je krvodajalstvo resnično stvar celotne družbe in da bi se morala celotna družba, vsi njeni dejavniki, zavzemati za to, da bi resnično zagotovili zadostne količine krvi. Moram poudariti, da Rdeči križ v teh prizadevanjih velikokrat ni imel podpore niti pri sami zdravstveni službi. Imamo veliko posameznih zdravstvenih delavcev, ki zelo aktivno delujejo na področju krvodajalstva, vendar je bil odnos celotne zdravstvene službe dostikrat zelo indiferenten. Mislim, da bi prav ta akt, ki ga danes vaš zbor sprejema, moral pomeniti tudi opomin zdravstveni službi, da se tu bolj angažira.

Mislim, da je za krvodajalstvo zelo pomemben odnos vodilnih ljudi v vsaki občini, v vsaki delovni organizaciji do tega vprašanja. Kjer smo uspeli vodilne ljudi prepričati, da je krvodajalstvo resnično družbena zadeva, tam ni problemov in tam zastavljene naloge na področju krvodajalstva tudi izpolnjujemo. Kjer pa so vodilni ljudje indiferentni do tega vprašanja, pa seveda ni uspehov. Zato mislim, da je potrebno prav na osnovi teh sklepov in priporočil zagotoviti v občinah družbene dogovore glede krvodajalstva, planiranja krvodajalskih akcij in njihovega izvajanja. To je tembolj pomembno, ker ugotavljamo, da kljub tako lepim rezultatom, ki jih imamo na področju krvodajalstva v Sloveniji, nismo uspeli ustvariti rezerv krvne plazme. Prav z narodno obrambnih namenov je treba še posebej delovati na področju krvodajalstva tako, da bi te rezerve lahko ustvarili. Mislim, da mora krvodajalstvo postati del zdravstvenega varstva našega prebivalstva, zaradi česar bo moralo krvodajalstvo dobiti tudi ustrezno mesto v bodočem zakonu o zdravstvu.

Drug pomemben problem predstavlja nenehno prilagajanje organizacije samega krvodajalstva obstoječim razmeram. Mislim, da pri tem nastaja vrsta problemov, ki jih Rdeči križ in zavod za transfuzijo ne moreta sama rešiti in je za njihovo reševanje nujno sodelovanje družbeno-političnih skupnosti, zlasti pa delovnih organizacij. Gre namreč za probleme, ki so povezani z izvajanjem ekonomske reforme. Tako je vprašanje izgube delovnega časa krvodajalcev, ki ga lahko rešujemo le v tesnem sodelovanju z delovnimi organizacijami in skupnimi dogovori o tem, kako bomo organizirali odvzem prvi, da bi delavec za to izgubil čim manj časa.

Nadalje je vprašanje kmetijskih zavarovancev in pa tudi krvodajalcev, ki niso zdravstveno zavarovani, kajti kadar ti pri zdravljenju v bolnišnici dobijo kri, jo morajo plačati. Mislim, da je to problem, ki ga moramo v naši bodoči zakonodaji na področju zdravstvenega zavarovanja rešiti. Nemogoče je imeti na eni strani prostovoljno krvodajalstvo, na drugi pa plačevanje krvi pri zdravljenju. Z zakonom bi morali zagotoviti, da bo vsak državljan kri dobil brezplačno, če že na drugi strani od njega zahtevamo, da daje kri brezplačno. Stroške predelave krvi naj bi nosili družbeni skladi.

Nadaljnje vprašanje, ki ga prav tako težko sami rešujemo, je vprašanje večje informiranosti naših ljudi o dejavnosti na področju krvodajalstva, o namenu zbiranja krvi, njeni uporabi in drugih podobnih vprašanjih. Tudi v tej smeri bi se morala zdravstvena služba bolj angažirati in biti aktivnejša.

Menim, da bi bilo treba kompleksno proučiti celotno problematiko krvodajalstva; ne samo z vidika težav, ki jih imata Rdeči križ in zavod za transfuzijo, temveč tudi z vidika našega gospodarstva. Ugotoviti bi morali tudi, kakšne težave nastajajo v gospodarstvu zaradi izostanka od dela v zvezi s krvodajalstvom.

Kot zadnje želim podčrtati še vprašanje, ki se zlasti v zadnjem času vedno bolj zaostruje, to je vprašanje financiranja stroškov samih krvodajalskih akcij. V predloženih sklepih in priporočilih je postavljena zahteva, da se problem financiranja prouči, poleg tega pa se reši tudi vprašanje pristojnosti za določanje cene oziroma stroškov za predelavo krvi, kar je še vedno v pristojnosti federacije. Smatramo, da so v tem pogledu take razlike med posameznimi republikami, da ne more veljati nekakšno jugoslovansko poprečje. V Sloveniji dosegamo bližino vrha na področju krvodajalstva, jugoslovansko povprečje in stanje v posameznih republikah pa je veliko slabše. Zato so tudi stroški celotne organizacije krvodajalstva in odvzemanja krvi v posameznih republikah različni. Ker vemo, da spremembe v tem smislu še ne moremo pričakovati kmalu, pa predlagamo, da ta vprašanja prouči ustrezni organ v naši republiki in poišče vsaj začasne rešitve zlasti glede financiranja organizacijskih nalog.

Menim, da je v Sloveniji mogoče obdržati sedanjo raven krvodajalstva in še povečati rezerve krvne plazme samo tedaj, če bo resnično celotna družba spoznala, da je krvodajalstvo njen problem, in seveda, če bodo vsi dejavniki, ki so za to zainteresirani, ustrezno sodelovali pri organizaciji krvodajalstva. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Hvala! Tovariš Franko se javlja!

Ivan Franko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Podpiram predložene sklepe in priporočila.

V predlogu sklepov in priporočil je bilo navedeno, naj bi bilo krvodajalstvo splošna družbena obveznost, zakonodajno-pravna komisija pa je iz formalnih razlogov predložila, da se to besedilo spremeni tako, da se »družbena obveznost« nadomesti z besedilom »družbena skrb«. Mislim, da je ta sprememba iz formalne plati nujna in v redu, sicer pa je dejansko stanje takšno, da bi krvodajalstvo resnično moralo biti splošna družbena obveznost. Imamo namreč nevzdržno ureditev, v kateri lahko uporabljajo zbrano kri prav vsi občani, kri pa dajejo samo nekateri in sicer povsem prostovoljno. Prav zato podpiram predlog, ki ga je malo prej podal tudi predstavnik Rdečega križa, namerč, da bi ta skupščina o tem problemu še enkrat kasneje bolj resno razpravljala. Priporočila in sklepi, ki jih bomo sprejeli danes, naj bodo predvsem posredna moralna podpora posameznikom in institucijam, ki se ukvarjajo z organizacijo krvodajalskih akcij, neposredno pa celotnega problema ne rešujejo. Zaradi tega še enkrat menim, da bi bilo nujno o tem še bolj resno in poglobljeno razpravljati. V tej zvezi pa predlagam, da se dotlej pripravi obširnejša analiza o dosedanjih izkušnjah na tem področju. Mislim, da bi bilo predvsem koristno enkrat razgrniti pred slovensko javnostjo imena tistih doslej brezimnih požrtvovalnih ljudi v naši skupnosti, ki se v krvodajalstvu najbolj žrtvujejo. Pri tem ne mislim na organizacije, temveč na same krvodajalce. Bojim se, da tudi v tej solidarnostni, humani akciji sodelujejo predvsem tisti ljudje, ki v tej družbi sicer nosijo največkrat najhujše breme, na drugi strani pa se kot koristniki rezultatov teh akcij verjetno velikokrat javljajo ljudje iz tistih slojev in skupin, ki imajo manjše družbeno breme, pa velike koristi. Zato predlagam, da se pripravi tudi analiza o samih krvodajalcih, in sicer po slojih, po skupinah, po poklicih in podobno, da bomo lahko ugotovili, kdo nosi glavno breme na tem področju. Verjetno bi takšna bolj konkretna analiza, povezana z močnejšo propagandno akcijo, ustvarjala tudi močnejši čut solidarne in humane obveznosti pri vsakem občanu, da v tej akciji neposredno in aktivno sodeluje.

Predsednik Miran Goslar: Hvala lepa! Dalje. Prosim, tovariš Tavčar!

Adolf Tavčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želim dati samo nekaj sugestij v zvezi z obravnavano točko dnevnega reda.

Ko smo v odboru za socialno politiko in zdravstvo obravnavali problematiko krvodajalstva, smo ugotovili, da v Sloveniji praktično nimamo nobenih pravih zalog krvi za pomoč ob kakšni večji elementarni nesreči, da vojne niti ne omenjam. Tako stanje pa nas zavezuje, da se z vso odgovornostjo lotimo vprašanj ustvarjanja potrebnih zalog krvi v Sloveniji.

Poleg tega, kar je navedeno v sklepih in priporočilih, predlagam, da tudi vsi štabi za civilno zaščito v republiki in občinah ter ustrezni organi za narodno obrambo obravnavajo vprašanja krvodajalstva in ustvarjanja zalog krvi za njihove potrebe.

Ker predelava krvi v krvno plazmo terja precejšnje stroške, približno 400 dinarjev za liter, naj se prouči možnost delnega financiranja te dejavnosti iz sklada državnih blagovnih rezerv. Tako bi lahko ustvarili prepotrebne večje zaloge krvi.

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Prosim, tovariš Renko!

Ivan Renko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želim le opozoriti na neko neskladje v tem priporočilu, in sicer v 3. točki, po kateri naj delovne organizacije v svojih internih samoupravnih aktih zagotovijo nadomestilo osebnega dohodka za čas, ki ga izgubi krvodajalec zaradi dajanja krvi.

Imamo delovne organizacije, v katerih se velik del kolektiva odzove takšnim akcijam, ter druge, ki takih akcij pravzaprav ne sprejemajo. V prvem primeru, v katerem so se člani kolektiva odločili za to humano akcijo, prelagamo na kolektiv tudi breme materialnega nadomestila. Če je veliko članov kolektiva dalo kri, to pomeni, da bodo izgubili dohodek iz delovnega razmerja, ali pa ga bo kolektiv nadomestil iz lastnih sredstev. Zato predlagam, da se poskuša najti možnost za kritje te izgube oziroma nadomestila za izgubljen delovni čas na širši družbeni osnovi. Nimam sicer konkretnega predloga, vendar se mi zdi, da to preveč obremenjuje samega krvodajalca in pravzaprav preprečuje širino same akcije v delovnih organizacijah, ker jo povezuje še z materialnimi obveznostmi.

Predsednik Miran Goslar: Čeprav razumem, ne predlagaš spremembe besedila akta, temveč proučitev tega vprašanja.

Ivan Renko: Ne predlagam novega besedila, ker ga ne bomo danes našli; gre pa za širšo proučitev možnosti financiranja, ki je omenjena pod točko 1.

Predsednik Miran Goslar: O tem je bilo že veliko razprav. Tovarišica Benedikova se javlja. Prosim!

Dr. Majda Benedik: Tovariš poslanec je najbrž že ugotovil, da je v 3. točki priporočil predlagano, naj delovne organizacije v svojih internih samoupravnih aktih zagotovijo nadomestilo osebnega dohodka krvodajalcev za čas, ki ga izgubijo z akcijo. Na ta način hočemo zavezati delovne organizacije, da priskočijo na pomoč. V razpravi v našem odboru je bilo namreč rečeno, da, odkar je bil delovni čas oziroma dohodek še bolj strogo določen, delovne organizacije niso bile naklonjene temu, da bi njihovi delavci izostajali od dela zaradi krvodajalstva in so morali celo sami nositi to izgubo delovnega časa. Zato priporočamo delovnim organizacijam, da v svoje samoupravne akte vnesejo določilo, da one nosijo to breme in da se delavcu ne odtegne zaslužek za izgubljeni delovni čas.

Predsednik Miran Goslar: Tovarišica Benedikova, tovariš Renko je prav razumel, le predlagal je, da bi finančno sodelovala širša skupnost oziroma da bi našli druge vire tako, da bi delovna organizacija ne bila plačnik teh stroškov.

Dr. Majda Benedik: Samo še informacijo tovarišu poslancu, ki je želel, da bi dobili podatke o tem, kateri naši občani nosijo breme krvodajalstva.

Ko smo včeraj poslušali razpravo ob resoluciji o ekonomski politiki za leto 1970 in je nekdo od poslancev tudi dejal, da imamo v Sloveniji nerazvite kraje, mi je tovarišica direktor transfuzijskega zavoda rekla, da je prav v teh nerazvitih krajih Slovenije večina krvodajalcev. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi? Tovarišica Gasparijeva!

Majda Gaspari: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V zvezi s pripombo poslanca Renka želim povedati tole:

Mislim, da se je že tovariš Majdič v svoji razpravi zavzemal za to, da je treba celotno akcijo odvzema krvi zastaviti tako, da bomo čim manj ljudi odtegovali proizvodnemu procesu, da bo čim manj izostankov od dela in da se bo le malokdaj pojavljala potreba nadomeščati izgubljeni dohodek zaradi tega, ker smo pač krvodajalce hoteli imeti takrat, ko morajo biti na delovnem mestu. Poznamo izkušnje iz drugih držav, kjer se organizacije, ki odvzemajo kri, veliko bolj prilagajajo delovni organizaciji in krvodajalcu. Menim, da bi morali v tej smeri postavljati zahteve predvsem našim organizacijam ki odvzemajo kri, ne pa obratno.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? Prosim! Besedo ima tovarišica Sonja Sovdat iz zavoda za transfuzijo krvi.

Sonja Sovdat: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Mislim, da gre tukaj za nesporazum oziroma nejasnost. Razlikovati je namreč treba dve stvari. Po eni strani gre za to, da bi delovne organizacije v svojih notranjih aktih predvidele, da imajo krvodajalci za izgubljen čas plačano nadomestilo, na drugi strani pa gre za iskanje virov za kritje stroškov, ki nastajajo ob organizaciji krvodajalskih akcij. Torej gre za dve različni vprašanji.

Predvsem se zavzemamo za to, da bi imeli v delovnih organizacijah krvodajalci plačan čas, ki ga izgubijo pri dajanju krvi. Razpravljali smo o možnosti, da se najde drug vir, vendar v tej smeri nismo našli rešitve. Ugotovili smo, da bi bila potrebna ogromna sredstva, ki jih ne bi bilo mogoče zagotoviti. Z delavci bi morali v takem primeru izenačiti tudi kmete in bi se dajanje krvi sprevrglo v prodajo oziroma plačevanje, kar bi imelo tudi negativne posledice. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Prosim, tovariš Klančnik!

Gregor Klančnik: Že dalj časa sem se moral baviti s tem problemom, ker vsaka taka in druga akcija na koncu pade tudi na delovne organizacije in na vodstvo teh delovnih organizacij. Po vsej verjetnosti je bil pred enim desetletjem ta problem bolje rešen kot zdaj. Takrat smo te probleme reševali kot da gre za obveznost celotne delovne skupnosti in tudi vodstva delovnih organizacij.

Vendar nas v delovnih organizacijah precej zanima, kateri sloji največ prispevajo v teh akcijah. Ne vem, če imam prav, vendar mislim, da delavci na težjih delih prispevajo več krvi, kot pa tisti, ki sedijo v pisarnah. Nadalje bi bilo zelo interesantno ugotoviti, ali pride več krvi s podeželja ali iz mestnih središč. Na vsak način priporočam vsako akcijo, ki pomeni aktivizacijo in zbiranje krvi vseh slojev našega prebivalstva. Sam pa se sprašujem, ali ima smisel iskati kompliciranе rešitve za to, da bi delovne organizacije spodbujali k udeležbi v tej humani akciji. Tudi glede izgubljenega zaslužka gre le za nekaj ur, ki ne pomenijo občutne izgube. Če mora krvodajalec na težkem delovnem mestu tistega dne, ko je dal kri, ostati doma, je vendarle vsaj

nekoliko stimuliran s tem, da mu takrat dodamo še posebno hrano. Brez dvoma pa je, da moramo podpreti vsako akcijo, ki gre v tej smeri, da zberemo več krvi, predvsem pa je pri tem važno, da poskušamo v akcijo vključiti celotno prebivalstvo. Če bomo pri tem uspeli tudi v delovnih organizacijah, ne bo težav zaradi izgubljenega zaslužka krvodajalcev, ker zanj nobenemu delavcu ne bo žal. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Kreft!

Ivan Kreft: Ker sem se že prej prijavil za besedo, sem prišel na oder. Sicer se popolnoma strinjam s tovarišem Klančnikom, želim pa povedati še tole: Precej sem pomagal pri organiziranju krvodajalskih akcij in lahko s ponosom rečem, da moja domača vas, ki jo verjetno vsi poznate iz desedanjih diskusij, zelo aktivno sodeluje v krvodajalstvu že 10 let in prihajajo na krvodajalsko akcijo ljudje oddaljeni tudi do 7 kilometrov. Ker nimamo nobene industrije in obrti, so krvodajalci le kmetje, vendar vsi radi sodelujejo povsem prostovoljno in še nihče ni vprašal za kakršnokoli denarno nadomestilo. Kakor je tovariš Klančnik ugotovil, velja to tudi za njihove delavce in naj bi veljalo tudi za vse druge.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Dajem na glasovanje predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v Sloveniji s tem, da so amandmaji zakonodajno-pravne komisije in izvršnega sveta že vključeni v besedilo, ker jih je tovarišica Benedikova kot predstavnik komisije sprejela. Kdor je za sklep in proporočilo, naj prosim dvigne roko! (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v Sloveniji sprejet.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda, na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih. Predlagatelj je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo. Kot gradivo ste poleg predloga za izdajo zakona sprejeli še predlog pravilnika o minimalnih tehničnih kadrovskih pogojih za delo obstoječih domov za stare in poročilo komisije za pregled domov za stare o stanju domov.

Ali želi morda predstavnik predlagatelja besedo? (Ne.) Odbor za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora je obravnaval predlog za izdajo zakona; zakonodajno-pravna komisija prav tako. Izvršni svet je dal pismeno mnenje.

Kdo želi besedo? Magda Kočar!

Magda Kočar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Vsekakor je stanje v naših domovih za stare takšno, da nujno terja sistematične rešitve. Zato je prav, da so se začele priprave za sprejem normativov in kriterijev za ocenjevanje obstoječega stanja, za odpravo pomanjkljivosti in za zidanje novih domov.

Vendar pa mislim, da je ob tem treba opozoriti na nekatere rešitve, ki naj bi jih predvidel osnutek zakona. V glavnem bodo stroški, tako za sanacijo starih domov kot za novogradnje bremenili le družbeno-politične skupnosti.

Res je, da imamo nekaj sredstev od štiriodstotnega prispevka od pokojnin, vendar pa je uporaba tudi teh sredstev pogojena s soudeležbo družbeno-političnih skupnosti. Če računamo, da se bo po novih kriterijih zmanjšalo število postelj za 529, bi morali vsaj za enako, če ne za večje število oskrbovancev zagotoviti nove zmogljivosti. Po podatkih iz začetka letošnjega leta stane ena postelja v novem domu upokojencev po normativih približno 10 milijonov starih dinarjev. To pomeni, da bi za nove gradnje potrebovali približno 5 in pol milijarde starih dinarjev, seveda samo za investicije, brez sredstev, ki bi se nujno morala precej povečati tudi za redno vzdrževanje in za nove namestitve. Ob tem pa se postavlja vprašanje neizkoriščenih zmogljivosti nekaterih bolnišnic, predvsem bolnišnic za TBC. Z medobčinskim dogovarjanjem skorajda ni mogoče doseči ustreznih sporazumov, ki bi vodili k temu, da bi se ti objekti lahko prekvalificirali v domove za stare ljudi. Mislim, da bi osnutek zakona moral tudi v tem pogledu storiti korak naprej in dati možnosti za uporabo teh zmogljivosti. Če je možno, da se ti zavodi uporabijo, je treba rešiti vprašanje ustanoviteljstva. Prepričana sem namreč, da nobena občina, na katere območju leži taka bolnišnica, ne bo hotela biti ustanoviteljica doma, v katerem se bodo oskrbovali oskrbovanci iz več občin, zaradi tega, ker določene materialne obveznosti in stroški bremenijo ustanovitelja. Za ureditev teh vprašanj je nujno potrebna intervencija pristojnega sekretariata in medobčinski dogovori.

V zakonu bo treba nadalje rešiti tudi vprašanje cene oskrbnega dne. Današnja cena oskrbnega dne ne pokriva niti enostavne reprodukcije, da o razširjeni sploh ne govorimo. Če bi bila cena oskrbnega dne tolikšna, da bi lahko pokrivala vsaj enostavno reprodukcijo in deloma tudi razširjeno, v današnjih domovih za stare ne bi imeli takšnega slabega stanja, kakršno je danes, ko je človeka resnično sram, kadar vstopi v kak tak dom, ki niti ni primeren za bivanje ljudi. Verjetno bo treba v osnutku zakona predvideti ceno oskrbnega dne tudi v variantah. Ne smemo namreč pozabiti, da cena oskrbnega dne vpliva na občinske proračune zaradi tega, ker se v teh domovih oskrbujejo ljudje, ki sami deloma ali v celoti ne plačujejo oskrbovalnine, temveč gre ta oskrbovalnina deloma ali v celoti iz sredstev občinskih proračunov.

Mislim, da je rok treh let, ki je v gradivu naveden za ureditev obstoječih domov na podlagi predloženih normativov, absolutno prekratek. Po sporazumu z občinskimi in republiško skupščino, saj je tudi ona ustanoviteljica nekaterih domov, je treba predložiti ustrezni daljši rok, v katerem bi bilo mogoče izvesti sanacijo obstoječih domov kakor tudi nadomestitev zaradi ostrejših kriterijev zmanjšanih sedanjih posteljnih zmogljivosti.

Morda niti pet let ne bo dovolj, da bi lahko to nalogo izpeljali, saj poznamo možnosti proračunov. Mislim, da tudi v letu 1970 in v letu 1971 ne bo kaj dosti več sredstev za redno vzdrževanje teh domov niti v občinskih niti v republiškem proračunu; izvzemam pri tem sredstva za investicije, ki se vežejo na 4 % prispevek od pokojnin, pa tudi ta so pogojena s soudeležbo občin, kot sem že prej omenila.

Menim, da bodo do izdelave osnutka zakona vsekakor morale dati svoje mnenje o tem predlogu občinske skupščine, ker bodo one nosile glavno breme celotne predvidene rekonstrukcije in celotnega vzdrževanja.

Menim tudi, da bi v osnutku zakona moralo biti urejeno vprašanje zdravstvenega varstva v teh domovih. V nekatere domove zdravniki prihajajo ali pa ne; skratka to vprašanje ni dokončno in stabilno urejeno. Potrebno pa

ga je urediti zaradi tega, da bo lahko tudi zdravstvena služba svoje delovanje v teh domovih vnesla v svoje organizacijske in finančne načrte ter uredila razmerja z domovi oziroma njihovimi ustanovitelji.

Zakon ne bi smeli sprejeti med letom tako, da bi vplival na že sprejete občinske proračune, ki povečanih obveznosti še niso mogli upoštevati.

Sem za to, da se predlog za izdajo tega zakona sprejme, vendar s temi pomisleki, ki sem jih navedla in s predlogom, da se osnutek zakona pripravi v variantnih možnostih, v skladu z našimi finančnimi možnostmi in v dogovorih z občinskimi skupščinami. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Kdo še želi besedo? Tovariš Maček.

Polde Maček: Strinjam se z ugotovitvami komisije, ki je pregledala domove; strinjam se s tem, da verjetno na tem področju nismo vsega naredili, kar bi lahko; mislim pa, da smo naredili to, kar smo v okviru materialnih možnosti lahko.

Včeraj smo govorili o problemih financiranja družbeno-političnih skupnosti. Vsi smo ugotavljali, da se proračunska potrošnja ne sme povečati oziroma, da se mora celo zmanjševati. Na zadnjem sestanku predstavnikov občin smo vsi ugotavljali, kakšne so materialne možnosti občin, ki že za pokrivanje obstoječih potreb nimajo dovlj sredstev. Ugotavljali smo, da je že 40 občin dotiranih oziroma nerazvitih; ugotovili smo tudi to, da bodo vsak čas tudi v Ljubljani take občine; zdaj pa spet sprejemamo določene obveznosti na breme občin. V poročilu je povsem jasno napisano, da bodo po sprejetju normativov občine dolžne dajati za razvoj teh institucij znatno večja sredstva.

Mislim, da to ni v skladu niti z včerajšnjo razpravo niti s tisto, ki bo sledila. Treba se bo vprašati, kaj predlagani normativi pomenijo. Poznam, na primer normative za otroško varstvo, ki so sicer v redu, vendar se moramo glede njih odločiti ali želimo varstvo otrok ali želimo v varstvu že kar fakulteto; ali želimo, da bo otrok znal, ko bo tri leta star, abecedo od A do Ž in računati, ali pa želimo le dejansko varstvo. To pomeni, da želimo vedeti, kaj ti normativi v materialnem pogledu pomenijo. Zavedam se, da smo, kot piše v tej informaciji, v zaostanku za nekaterimi evropskimi deželami in tako naprej. Vendar smo v zaostanku tudi v kakšnih drugih pogledih, verjetno po narodnem dohodku in tako dalje. Zato mislim, da se je treba takih posplošenih primerov izogibati in v okviru naših materialnih možnosti ugotavljati, kaj zmoremo in česa ne zmoremo.

Naj še povem, da že nekaj let zahtevamo od teh domov, da nam pojasnijo, kakšna je pravzaprav struktura cene oskrbnega dne. Sam moram ugotoviti, da imamo zelo različne cene oziroma da vsak dom računa po svoje; odgovora na naše vprašanje pa ne dobimo.

Zaradi tega predlagam, da se najprej ugotovi, kaj to pomeni, za občine in proračune, potem pa se bomo lahko naprej pogovarjali. Naj se tudi jasno pove, od kje viri sredstev in kdo jih bo zagotovil, ker drugače verifikacija nič ne pomeni. Vem, da smo govorili tudi o verifikaciji gimnazij, pa smo ugotovili, da Ljutomer potrebnega denarja nima. Tudi o gimnaziji v Mostah smo dovolj govorili, pa smo rabili pet let za to, da smo jo verificirali. Mislim, da je triletni rok zelo problematičen. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Pušenjak ima besedo!

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Ne strinjam se s tovarišem predgovornikom, ki dvomi glede materialnih možnosti. Tovariši, če kje, potem se na tem področju ne moremo pohvaliti, da smo kaj napravili v zadnjih 20 letih! Prav resno mislim. Mene, tovariši, je resnično sram, ko grem tu in tam nerad pogledat hiralnico, to ni dom starcev, na primer v Lokavcih pri Ljutomeru. V njej je nevzdržno stanje in moramo enkrat najti tudi materialne možnosti, da bomo začeli odpravljati to, kar smo 20 let zanemarjali! Zato ne moremo prav tu postaviti še posebej vprašanje materialnih možnosti. Stanje je tako kričeče, da moramo tudi kot socialisti, kot kumunisti, napraviti prelomnico.

Jaz v celoti podpiram, tudi v imenu odbora za socialno politiko in zdravstvo, ta predlog. Potrebne so ostrejše mere, čim ostrejše bodo, prej bomo to zadevo rešili. Morali bi imeti neprimerno več teh domov starcev, ne hiralnic. Hiralnic smo imeli včasih — pred vojno — enkrat več kot imamo danes domov starcev, ki pa, kakor rečeno, to nikakor niso domovi.

Za ljutomersko občino vem, da sicer nima potrebnih sredstev za ureditev doma, vendar pa se čuti tudi pomanjkanje pomoči sosednjih občin, ki pošiljajo v ta dom svoje ljudi, ustreznih sredstev, zlasti za investicije, pa ne prispevajo. To vprašanje moramo rešiti v tem smislu, da bodo tudi druge občine prispevale del sredstev za investicijska dela. Nevzdržno je tudi to, da v isti dom sprejemajo zdrave, bolne, umobolne in invalide.

Mislim, da je treba celo grajati pristojne organe za socialno-varstvo, ker tega predloga niso prej predložili. Naša dolžnost je, da damo predlogu vso podporo; tokrat res ne smemo postavljati na tehtnico materialnih bremen, ki konec koncev ne bodo tako usodna, treba pa je že enkrat zadevo urediti. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tone Remc!

Tone Remc: Tovarišice in tovariši poslanci! Na mojem volilnem območju sta dva domova za stare in nekaj drugih socialnih zavodov. Ti zavodi se sicer imenujejo socialni zavodi in so namenjeni za reševanje socialnih problemov, vendar imam glede na njihovo stanje večkrat vtis, da delujejo v smeri poglabljanja in reprodukcije socialnih problemov.

Ne gre samo za domove za starčke, v podobnem kritičnem položaju je velika večina vzgojno-poboljševalnih in drugih domov. Mi delikventa zapremo v preurejen zapor in mu na ta način onemogočimo, da bi se čimprej resocializiral in normalno vključil v družbene odnose. Podobno je tudi z zavodi za duševno prizadeto mladino, še posebej v nerazvitih območjih. V Ljubljani je stanje vendarle nekoliko boljše. To naj bo samo kot uvodna opomba.

Mislim, da bi se morali dogovoriti za različne prispevne stopnje, ki jih družine ali posamezniki plačujejo za oskrbni dan oziroma za oskrbo v domovih. Imamo primere, da mladi zakonci z zelo visokimi osebnimi dohodki, ki hočejo imeti čim več časa za sebe, pošiljajo mamo ali očeta v dom za starčke in plačujejo toliko kot plačuje tista mamica, ki je sama. Tu verjetno nekega humanega odnosa ni. V tem smislu je formuliran tudi eden od predlaganih sklepov, ki ga jaz v tem smislu podpiram. Zaradi tega je treba izdelati različne prispevne stopnje, različne kriterije. Mislim da bo treba sčasoma te domove pripraviti tudi za druge ostarele ljudi, ne samo za socialno ogrožene. Vedno več bo primerov, ko se mladi ljudje doma zaradi tempa življenja

in zaposlitve ne bodo več mogli ukvarjati s svojimi ostarelimi starši, ki bodo potrebni celo bolj strokovne nege. V zvezi s tem pa bi bile seveda potrebne ustrezne razlike v ceni.

Menim nadalje, da je treba uveljaviti odprtost teh domov. Ne smemo zapreti te ljudi v posebno mentalno higiensko karanteno. Treba jih je odpreti za krajevno skupnost, treba jih je odpreti za socialistično zvezo, ne samo za društvo upokojencev. Marsikaj nam imajo povedati, verjetno tudi tistim dijakinjam, ki si s plinom jemljejo življenje. Verjetno bi se določene življenjske konflikte med njimi dalo reševati tudi s preprostim človeškim pogovorom, česar pa sedaj ne delamo.

Na koncu želim podpreti pobudo strokovnih delavcev na teh področjih — mene je za to še posebej zaprosila tovarišica Beletova, direktorica novega zavoda na Taboru — za ustanovitev posebne strokovne službe, ki bi spremljala, usmerjala, nadzorovala in pomagala pri delu teh domov v tem smislu kot imamo prosvetno-pedagoško službo za prosvetne zavode.

Strinjam se, tovariš Maček, da veljajo finančni kriteriji tudi na tem področju, vendar je sicer z enakim metrom treba meriti na drugačen način. Verjetno bi bilo treba v strukturi družbenih sredstev in proračunov poiskati možnosti, da se s prestrukturiranjem potrošnje določena vprašanja, ki so elementarno človeškega pomena, hitreje rešujejo kot pa tista, ki jih lahko nasloniš na normalno dinamiko rasti ekonomske zmogljivosti družbe. Hvala!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Ivan Pučnik!

Ivan Pučnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Mislim, da so poleg materialne osnove, o kateri smo že govorili, bistvenega pomena za delo teh domov tudi vodilni kadri v domovih. Menim, da bi moral zakon natančneje določati, kakšno izobrazbo naj ima upravitelj ali ravnatelj — kakorkoli ga že imenujemo — takega doma. Ni namreč vseeno, kakšno osebje vodi ta dom, ker se zaradi nekvalificiranih ljudi pojavljajo res pravi ekscesi. Na Štajerskem se je, na primer, dogodilo, da je bil direktor doma nekdo, ki je delal celo življenje, ali vsaj dobrih 20 let v kaznilnici. Razumljivo je, da je poskušal tudi uvajati red, ki ga je bil navajen na čisto drugem področju dela. Mislim, da bi moral zakon zagotoviti, da bodo na teh mestih res ljudje s tako izobrazbo, ki bodo to delo uspešno izvrševali in ne bodo utesnjevali ostarelih ljudi, ki v takem domu preživljajo zadnji del svojega življenja. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Jamšek se javlja k besedi.

Maks Jamšek: Tovariši poslanci! Samo še nekaj besed. Mislim, da je treba pozdraviti pobudo, po kateri smo dobili pregled, oziroma fotografijo stanja na tem področju. Mislim, da ne bi smeli to področje odrivati stran od naših problemov, ker je naša družba pač taka, da ne more del naših državljanov ostati tako na dnu lestvice standarda, kot to lahko vidimo iz fotografije stanja, ki smo jo dobili. Pozdravljam z obema rokama pobudo, da se zakon dopolni in čimprej sprejme, da najdemo sistemsko rešitev in boljši način financiranja potreb teh ljudi, med katere bomo prej ali slej sodili tudi mi. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Tovariš Jenko želi besedo.

Stane Jenko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Popolnoma se strinjam z mnenjem, da je stanje v nekaterih domovih za starce zelo kritično, zelo slabo in zelo pereče, vendar menim, da bi bilo potrebno izdelati sanacijski program za nekatere domove. Ta program bi moral izdelati sekretariat za zdravstvo v sodelovanju z občinskimi skupščinami in z zavodom za socialno zavarovanje. Tako sodelovanje je potrebno zato, ker nekatere občine ne bodo mogle izvajati sanacije domov le s svojimi proračunskimi sredstvi. Ob sestavljanju programov bi se tudi proučile možnosti financiranja ureditve domov. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Besedo ima Martin Košir!

Martin Košir: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Jaz sicer podpiram nakazano smer reševanja tega problema, vendar vsaj na podlagi lastne prakse sodim, da pri reševanju teh vprašanj terjamo vedno najdražje variante. Morda bi se dalo nekatere zadeve urejati tudi nekoliko ceneje. Nikjer ni rečeno, da občani v krajevnih skupnostih ne bi mogli razreševati tudi nekaterih teh problemov. Menim tudi, da je nehumano, če človeka, ki je živel v danem okolju, v določeni krajevni skupnosti, na starost, ko postane onemogel, prestavimo iz tega okolja drugam. Mislim, da bi morali tudi mentaliteto ljudi razvijati v drugo smer, namreč da človeka ne trgaš iz okolja, v katerem je stalno živel.

To bi morali upoštevati tudi pri pripravi zakona in ugotoviti, kaj je treba storiti za ureditev posebnih domov za stare ljudi in kaj bi bilo treba reševati v okviru stanovanjskih skupnosti in drugod. Tudi s pomočjo sredstev prispevka od pokojnin bi najbrž v krajevnih skupnostih ali strnjenih naseljih lahko zgradili nekaj več domov upokojencev, kajti danes gre v glavnem za upokojence, saj ni več ljudi, ki nimajo pokojnine, oziroma jih je zelo malo. Upokojenci pa imajo tudi svoja sredstva. Ob vsem tem bi se najbrž dalo v njihovem dotedanjem okolju urejati ta vprašanja nekoliko ceneje. Mislim, da bi se dalo v večjih stanovanjskih blokih urediti tudi posebne prostore v ta namen. Tako bi bili stroški znatno manjši kot pa če gradimo velike, drage ustanove.

Mislim, da bi blok z 20 do 30 stanovanji lahko imel eno stanovanje izključno za stare in onemogle ljudi iz tistega bloka, nekdo iz tistega bloka bi jih lahko čuval. Zakaj moramo imeti prav za čuvanje samo strokovnega človeka? Mislim, da to lahko opravlja tudi amater, priučen človek, tisti, ki se je pripravljen vključiti v tako humanitarno akcijo.

Če bomo ravnali drugače, ne vem, če se bomo tedaj v tej skupščini ali pa v občinskih skupščinah lahko sporazumeli glede potrebnih sredstev. Ker mislim, da je to praktično nemogoče izvesti, postavljam tudi vprašanje, kakšna je na tem področju vloga centrov za socialno delo in patronažne službe. Mislim, da se ti centri in službe ne bi smeli ukvarjati le z ugotavljanjem socialnih indikacij, temveč bi morali skrbeti tudi za varstvo in organizacijo ustanov za varstvo ostarelih ljudi.

Te službe, ki jih že tako financiramo, bi morale napraviti korak naprej in začeti organizirati tudi socialno službo za varstvo ostarelih na prostovoljni podlagi. S tem pa seveda ne zanikam, da je problem sedanjih domov treba

rešiti, ker smo stare in onemogle postavili v razne gradove oziroma kasarne, ki sicer že same po sebi slabo vplivajo na človeka, še bolj pa na nekoga, ki se je v njem znašel, daleč od okolja, v katerem je živel.

Mislim, da bi zakon moral izhajati iz skrbi za človeka, pri čemer ima najvažnejšo vlogo občina, ki naj organizira varstvo za svoje občane.

Če naj na koncu ocenim še pravilnik o minimalnih tehničnih in kadrovskih pogojih, lahko rečem, da mi vzbuja vtis, kot da gre za bolnišnice, pri tem pa vemo, da takih objektov ne bomo mogli graditi in da tudi sredstev za to ne bomo mogli dobiti. Sicer je to lahko nekakšna perspektiva, vendar pa je nemogoče, da bi to izpeljali v treh ali petih letih.

Predsednik Miran Goslar: Milo Vižintin!

Milo Vižintin: Tovariši poslanci, tovariš predsednik! Čeprav je bilo stanje že znano, nam ga sedaj poročilo še bolj odkriva in je res tako, kot so nekateri predgovorniki že ugotavljali.

Tudi jaz sem proti temu, da se gibanje starih ljudi koncentrira. Če se to osredotoči tako, kakor imamo sedaj, ima ne samo tisti, ki biva tam, ampak tudi vsak, ki to ogleduje vtis, da je to kazensko taborišče oziroma taborišče smrti. Drugače pač ne more biti, če so skupaj ljudje z raznimi boleznimi in motnjami.

Predlagam, da v bodoči zakon postavimo načelo, da so otroci moralno obvezni, da starše vzdržujejo doma in da skrbijo zanje do smrti. Vendar bo pri našem načinu stanovanjske graditve to težko izvedljivo, ker gradimo majhna stanovanja, enosobna in dvosobna. Ko družina mladoporočencev naraste, nimajo staršev kam dati. Morali bi imeti več dovolj velikih stanovanj, da bi lahko, kdor jih seveda ima, tudi starše imel pri sebi. To bi bila ena rešitev.

Druga rešitev pa je v plačevanju varstva. Starši imajo marsikje imetje, imajo hišo, imajo zemljo in tako dalje. So pa tudi otroci, ki se za take starše ne brigajo, radi pa bi, da starši ne bi prodali imetja zaradi plačevanja varstva in skrbi, po smrti pa se prepirajo za dediščino.

Strinjam se s tovarišem Koširjem, ki pravi, da je treba v stanovanjskih skupnostih poskrbeti, da bi tisti, ki nimajo svojih otrok, bivali med ljudmi, bivali tam, kjer pač živijo ljudje, da bi imeli na koncu svojega življenja družbo, ki jo potrebujejo. Če skrbimo za človeka od njegovega rojstva, ali še prej, od oploditve oziroma zanositve dalje, prek otroštva in mladosti pa do časa, ko je še produktiven, bi morali poskrbeti za tega človeka tudi do konca, do njegove smrti. Naša velika napaka pa je v tem, da tega ne delamo. Ko človek ni več produktiven, ga okolje, v katerem živi, zavrže in ga obravnava le kot breme za družbo, katerega se je treba čimprej znebiti. Ker obstojajo taka mišljenja, tudi marsikdaj ni za rešitev teh vprašanj storjeno več.

Mislim, da ne sodi v našo družbo to, da imamo te naše stare ljudi v gradovih iz fevdalnih časov, v gradovih, kjer so biriči uničevali naše kmete in podložnike. Mislim, da je naša socialistična družba dolžna to vprašanje čimprej primerneje rešiti. Če je element socializma tudi humanizem, naj se ta tudi odraža!

Mi smo naredili mnogo stvari, za katere smo našli denar; še sedaj stojijo naokrog spomeniki; za takega našega človeka pa nismo imeli dovolj posluha. Saj ne rečem, da nismo po vojni mnogo naredili, mnogo smo izboljšali človekov standard in tako dalje, zlasti še naši mladini; zanjo smo se tudi

borili, da bo bolje živela kakor smo mi v svoji mladosti. Dajmo tudi temu človeku, ko živi jesen življenja in je poprej dal od sebe, kar je mogel, dostojno življenje vsaj pred smrtjo. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Drago Benčina!

Drago Benčina: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Oprostite, ker se oglašam. Bilo je sicer že precej razprave, pa vendar menim, da ni popolnoma jasno, zakaj se pravzaprav predlagajo spremembe in dopolnitve obstoječega zakona o socialnih zavodih.

Dosednja razprava je tekla predvsem v zvezi s problemom financiranja teh zavodov. To je seveda res eno izmed pomembnih vprašanj in problemov, ki jih je treba rešiti, vendar to ni edino vprašanje, ki se postavlja ob spremembi zakona. Zakon je namreč treba spremeniti tudi zaradi tega, ker ni usklajen z ustavo in z ustavnimi amandmaji, njegovo uskladitev pa zahteva tudi revizija zakonodaje.

V načelih, ki so postavljena v predlogu in so v glavnem, po mojem mnenju, sprejemljiva, je povedano, da ne gre samo za to, kako bomo v bodoče rešili vprašanje financiranja, temveč gre predvsem za to, da določimo, kakšne vrste zavodov imamo na tem področju. Ne moremo namreč rešitve tako poenostaviti, da lahko vse stare ljudi, ki jih imamo v krajevni skupnosti, strpamo v en zavod, ali pa v eno sobo. Treba je upoštevati, da imamo stare ljudi, ki so sicer še zdravi, imamo bolne, imamo duševno prizadete in drugače bolne. Teh ne moremo spraviti skupaj v eno sobo ali v en zavod. Treba je vendarle ugotoviti, kakšne zavode hočemo imeti in moramo temu primerno take zavode tudi organizirati in financirati.

Strinjam se s tovarišem Koširjem v tem, da za zdrave ljudi lahko poskrbimo v okviru stanovanjske skupnosti, kjer živijo. To je menda tudi zaželeno in menda najcenejše. Ne moremo pa ljudi, ki so duševno prizadeti ali pa težje bolni in vsak čas potrebni zdravniške pomoči, enostavno prepustiti hišnemu svetu ali nekemu varuhu. Zato mislim, da je treba z zakonom določiti, kakšne vrste zavodov imamo in kako jih urejamo, po kakšnih načelih in s kakšnimi kadri. Ne vem, če je tovarišica Kočarjeva to spregledala, vendar je v načelih za bodoči zakon točno povedano, da je treba ugotoviti, kakšno zdravstveno varstvo bomo nudili tem ljudem, ali bo to redna zdravstvena služba ali je treba postaviti posebno zdravstveno službo.

Tudi naš odbor se je zavzel za to, da je treba urediti vprašanje financiranja, ker je to res odprto vprašanje. Vendar ni mogoče čez noč rešiti vprašanj, ki so se nakopičila v toku toliko in toliko let, ko verjetno nismo dovolj skrbeli, da bi te probleme reševali.

Prav tako je v načelih povedano, da je treba posebej obravnavati vprašanje normativov glede strokovnosti kadra, ki je v teh zavodih zaposlen. Nadalje, da je treba rešiti vprašanje ustanoviteljstva; imamo nekatere zavode, ki bodo lahko delovali v območju krajevne skupnosti, drugi v območju občine, nekateri v medobčinskem območju, nekaj pa jih bo morala ustanavljati republika, ki je že sedaj praktično njihov ustanovitelj, ker ni toliko teh starostnikov, da bi si lahko vsaka občina ali pa tudi več občin skupaj, da ne govorimo o krajevnih skupnostih, privoščila tak specializiran zavod.

Mislim, da so vse te stvari v načelih postavljene in ne vidim razloga, da bi ta načela zavrnili; strinjam pa se, da je morda prekratek rok 3 do 5 let,

v katerem naj bi zakon uresničili. Morda je treba posebej poudariti in sprejeti sklep, da je treba posebej proučiti vprašanje financiranja in seveda tudi vire sredstev. Mislim, da je nemogoče vsa ta bremena obesiti samo občinskim skupščinam. Mislim, da so tudi drugi financerji, ki morajo biti in bodo zainteresirani, da se najdejo potrebna finančna sredstva. Treba je izdelati program za realizacijo teh nalog. Ne gre za neke sanacijske programe, o čemer je bil govor; nazive sanacijski programi je treba opustiti, ker ne ustrezajo. Perspektivne programe bomo seveda izdelali sporazumno z občinami, s krajevnimi skupnostmi, pa tudi z delovnimi organizacijami. V tistih občinah, v katerih so dajali več sredstev v te namene in imajo domove bolje urejene, vprašanje verifikacije ne bo aktualno in bodo morale urediti le nekatere malenkosti. Tako je, na primer, tu v Ljubljani, in se tovarišu Mačku čudim, da tako kritično postavlja vprašanje sredstev. Dom na Taboru je bil zgrajen pred nekaj leti in je verjetno že zgrajen v smislu normativov, ki so tu postavljeni. Povsem drugače pa je v tistih domovih, ki se nahajajo v nekaterih starih ruševinah in ne zagotavljajo najosnovnejših življenjskih pogojev tem ljudem. Seveda se je v teh primerih treba odločiti, ali bo mogoče dom sanirati ali pa ga bo treba enostavno zapreti, ker ne moremo dopustiti, da bolni in onemogli starejši ljudje živijo v nemogočih življenjskih pogojih. Če ne bo mogoče zbrati potrebnih sredstev, je bolje, da občinske skupščine tak dom ukinejo, kot pa pustiti ljudi, da hirajo in umirajo v takih nevzdržnih življenjskih pogojih. Če naša družba predpisuje normative celo za živino in določa, v kakšnih hlevih mora bivati in koliko mora imeti življenjskega prostora, je tembolj potrebno, da določimo normative za življenje naših starejših ljudi. Mislim, da so si ti ljudje to zaslužili.

Moram reči, da je bil naš odbor za socialno politiko in zdravstvo popolnoma enoten v energični zahtevi, da se ti problemi začno reševati na tak način, kot je v teh načelih prikazano, razen kot sem dejal, da je treba vendarle premisliti, v kakšnem roku se bo opravila verifikacija in kakšni naj bodo zanjo pogoji. Hvala lepa!

Predsednik Miran Goslar: Še kdo želi besedo? Prosim, tovarišica Gasparijeva!

Majda Gaspari: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Rada bi vas vendarle opozorila na to, da je naš sekretariat pred enim letom predložil skupščinskim zborom obsežen elaborat o problematiki družbene skrbi za ostarele prebivalce. Že v takratnem elaboratu smo opozorili na stanje, kakršnega imamo v domovih za stare in že takrat smo opozorili, da so nekateri od teh domov na ravni hiralnic. Skupščinski zbori so o tem elaboratu razpravljali in so že takrat sprejeli sklep, da mora naš sekretariat takoj začeti resno akcijo za ureditev stanja v domovih za stare.

To, kar je danes pred vami, je pravzaprav samo realizacija sklepa skupščinskih zborov in ni ničesar novega; torej nadaljujemo z akcijo, ki je bila v skupščini začeta pred enim letom.

Sprejemam vse vaše pripombe in sugestije v tem smislu, da bi osnutek zakona, ki bo sledil tej prvi fazi, izdelali v variantah. Že ob razpravah v odborih smo se obvezali, da bomo k osnutku zakona priložili tudi zelo temeljit izračun potrebnih sredstev za ureditev obstoječih domov za stare v skladu s predloženimi kadrovskimi in strokovno-tehničnimi normativi.

Mislim, da bodo takrat zbori imeli priložnost, da izberejo najboljše rešitve in določili krajši ali daljši rok za sanacijo; prav tako bodo lahko presodili, ali predloženi normativi ustrezajo in jih bodo sprejeli ali pa odklonili. Mislim, da je danes prezgodaj za sprejemanje dokončnih stališč o teh vprašanjih in vam zagotavljam, da bomo zanesljivo pripravili osnutek zakona v tem smislu, da boste vse variante lahko ocenili in potem o njih odločili ter nam seveda dali končne instrukcije za pripravo predloga zakona. Mislim pa, da je celotni razpravi v prid, da imate že v prvi fazi na razpolago predlog minimalnih normativov, ki vendarle nudijo predstavo o tem, v kateri smeri je treba izvesti sanacijo.

Nadalje opozarjam še na to, da imamo sedaj večje možnosti za hitrejšo ureditev stanja, kot to izgleda na prvi pogled.

Vi veste, da se še nabira iz sklada pokojnin 4 % stanovanjski prispevek, katerega polovica se uporabi za subvencioniranje stanarin upokojencem, polovica pa je namenjenega za urejanje stanovanjskih problemov upokojencev. V razgovorih z upokojenci smo že skupno prišli do zaključka, da ni koristno in smotrno ta sredstva nalagati v individualno gradnjo stanovanj, ker se ta stanovanja dejansko potem ne gradijo za upokojence, temveč za njihove otroke in jih zato dolgoročno izgubljamo kot osnovo, s katero urejamo stanovanjske probleme ostarelih prebivalcev. Upokojenci se povsem strinjajo s predlogom, da se ta sredstva namenijo predvsem za ureditev obstoječih domov za stare in za graditev novih zmogljivosti seveda tam, kjer prebiva veliko ostarelih ljudi in kjer bi bili ti domovi vkomponirani v normalno življenjsko okolje. Torej jih ne bi usmerjali v gradove in izven okolja, v katerem so ostareli ljudje doslej prebivali.

Zlasti za ureditev specialnih domov za tiste ostarele ljudi, ki so duševno bolni, ali pri katerih gre za drugačne probleme in je zato treba zanje urediti specialne domove, vidimo možnost v preusmeritvi nekaterih zmogljivosti bolnišnic. Mi smo vas nekoč že informirali, da moramo v Sloveniji nujno preusmeriti za drugačno rabo najmanj 700 bolniških postelj, ki so doslej služile zdravljenju bolnikov s tuberkulozo. Ker je ta bolezen močno upadla, so sedanje bolnišnice postale prevelike, so pa razmeroma zelo dobro urejene in bi preusmeritev praktično ne terjala nobenih novih naložb. Mi smo prav s tem namenom že izdelali projekt za preusmeritev bolnice Sežana; ravnokar smo končali projekt za preusmeritev oddelka TBC v Novem Celju; odprto je še vprašanje preusmeritve Pohorskega dvora in še nekaterih drugih manjših bolniških institucij, ki dolgoročno nimajo prespektive, da se ohranijo in bi bilo po našem mnenju najbolj smotrno, da se preusmerijo prav v te namene.

Če se bomo zelo obirali z urejanjem celotne problematike domskega varstva ostarelih oseb, nam bodo te možnosti seveda ušle, potem pa bomo morali vsako novo mesto pridobivati s popolnoma novo graditvijo in z naložbo celotnih sredstev za tako mesto. Menimo, da je treba glede na stanje in možnosti, kakršne imamo, intenzivirati delo na pripravi zakona, vam pa, kot sem že rekla, zagotavljam, da bomo osnutek zakona pripravili v variantah, da bi lahko odločili, katera varianta je sprejemljiva in tudi izvedljiva.

Predsednik Miran Goslar: Še eno vprašanje, tovarišica Gaspari! Ali ne bi bilo, glede na številne probleme, ki so bili obravnavani, morda bolje pripraviti v celoti nov zakon in ne samo spremembe in dopolnitve sedanjega zakona?

Majda Gaspari: To misel sprejemamo in smo se s takim predlogom strinjali tudi že ob razpravi v odborih.

Predsednik Miran Goslar: Še kdo? (Ne javi se nihče.)

Predlagam naslednji sklep:

1. Potrebne so spremembe in dopolnitve zakona o socialnih zavodih. Glede na značaj teh sprememb in dopolnitev je umestna priprava novega zakona, ne pa le novela obstoječega.

2. Osnutek zakona pripravi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, pri čemer mora upoštevati pobude in mnenja, izražena v poročilih odbora za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora, zakonodajno-pravne komisije, zlasti pa mnenja iz razprave na seji zbora.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Predlog za izdajo zakona o socialnih zavodih je sprejet. Dajem pol ure odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 10.50 in se je nadaljevala ob 11.30.)

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Prehajamo na 14. točko dnevnega reda, in sicer na osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb.

Osnutek zakona je predložil republiški sekretariat za delo. Hkrati z osnutkom zakona ste prejeli tudi osnutek pravilnika o določitvi delovnih mest za slepe invalidne osebe. Predstavnik sekretariata je Jože Božič. Osnutek zakona in pravilnika sta obravnavala odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora in zakonodajno-pravne komisije. Odbor in komisija sta dala pismeni poročili. Želita poročevalca odbora ali komisij besedo? (Ne želita.)

Celotno gradivo k tej točki dnevnega reda je bilo poslano v smislu 165. člena poslovnika skupščine izvršnemu svetu. Izvršni svet je dal k osnutku zakona pismeno mnenje, v katerem se z osnutkom zakona in pravilnika strinja. K osnutku zakona je dal mnenje odbor za invalidsko varstvo in invalidsko-pokojninsko zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora. Na sejo zbora je bila vabljena Zveza slepih Slovenije.

Pričenjam načelno razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Zaključujem načelno razpravo, in pričenjam podrobno obravnavo osnutka zakona.

Imamo pripombe zakonodajno-pravne komisije k 1., 2., 3. in 4. členu. Če nima nihče več pripomb, zaključujem podrobno obravnavo osnutka zakona in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora, ki naj pri pripravi predloga zakona upošteva mnenja in stališča pristojnih odborov, zakonodajno-pravne komisije in odbora za invalidsko varstvo ter invalidsko-pokojninsko zavarovanje.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva.

Osnutek zakona je predložil republiški sekretariat za gospodarstvo, ki je za svojega predstavnika določil Iva Klemenčiča. Ali želi predstavnik dati še ustno poročilo? (Ne želi.)

Osnutek zakona sta obravnavala odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko našega zbora in odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora, ki sta dala zboru skupno pismeno poročilo, in zakonodajno-pravna komisija, ki je dala zboru tudi pismeno poročilo. Ali želita poročevalca odbora ali komisije besedo? (Ne želita.)

Celotno gradivo je bilo v smislu 165. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije poslano izvršnemu svetu. Izvršni svet je dal pismeno mnenje, v katerem se z osnutkom zakona strinja.

Pričenjam načelno razpravo. Želi kdo besedo? Tovariš Košir, prosim.

Martin Košir: Osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah smo obravnavali v obeh odborih, kot je bilo pravkar omenjeno. Kasneje, po seji odborov, pa se je obrnil na predsednika republiške skupščine inšpektor tovariš Lekšan iz Kopra in predlagal ponovno proučitev 17. člena osnutka zakona o tehničnih inšpekcijah.

17. člen določa, da mora tehniški inšpektor imeti visokošolsko izobrazbo ustrezne stroke, 5 let delovnih izkušenj v tej stroki in opravljen strokovni izpit. V 19. členu pa je v tej zvezi določeno, da tehniški inšpektor, ki ne izpolnuje pogojev iz 17. člena tega zakona, lahko ostane na svojem delovnem mestu do konca leta 1975.

V zvezi z Lekšanovim predlogom smo zaprosili za mnenje republiški sekretariat za gospodarstvo in republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo.

Mislim, da je prav, da se pred izdelavo predloga zakona dokončno pogovorimo o tem vprašanju.

Po zbranih podatkih vsi sedanji republiški inšpektorji izpolnujejo pogoje, ki jih predvideva sedanji 17. člen osnutka zakona, v občinah pa teh pogojev ne izpolnuje 38 inšpektorjev. V občinah ima le 5 inšpektorjev ali 13,1 % visoko strokovno izobrazbo; 8 inšpektorjev ali 21 % ima višjo šolsko izobrazbo; 25 inšpektorjev ali 65,9 % pa jih ima le srednješolsko izobrazbo. V občinskih inšpekcijskih službah je sistemiziranih 62 delovnih mest, pri čemer manjka 24 inšpektorjev ali 38,7 %, pogojev pa ne bi imelo 33 inšpektorjev ali 53,3 %.

K zakonskemu osnutku je dalo svoje pripombe le 7 občinskih upravnih organov, od katerih eden predlaga, naj bi za občinskega inšpektorja ustrezala tudi višješolska izobrazba. Vendar sta bila odbora na skupni seji mnenja, da je za tehničnega inšpektorja, zlasti za elektro stroko in za kotlovno inšpekcijo, brezpogojno potrebna visoka šolska izobrazba, ustrezna praksa in položen strokovni izpit. Na seji je bilo sicer tudi omenjeno, da v občinski gradbeni inšpekciji ne gre za zahtevne naloge in za zahtevne objekte, zaradi česar bi morda zadostovala tudi srednja šolska izobrazba, vendar je prevladalo stališče, da tudi občinski gradbeni inšpektor nadzira višje strokovno delo. Zaradi tega sta se oba odbora odločila, da ne predlagata možnosti, da bi lahko imel občinski tehnični inšpektor oziroma tudi gradbeni inšpektor le srednješolsko izobrazbo. Vendar se je jasno pokazalo, da takih inšpektorjev sedaj nimamo, vprašljivo pa je, če jih bomo lahko dobili v prihodnjem obdobju, zlasti za gradbeno inšpekcijo. Res je, da imamo tudi dobre gradbene inšpektorje s srednješolsko izobrazbo, katerim moramo dati priznanje, da so opravili

pomembno delo, tudi v strokovnem pogledu, ker jim je tudi praksa dala ustrezno usposobljenost. To omenja tudi tovariš Lekšan, ki nadalje meni, da je ob zahtevi, da si je treba do 1975. leta pridobiti visokošolsko izobrazbo, malo verjetno, da bo katerikoli od teh inšpektorjev ostal na sedanjem delovnem mestu, temveč bo že sedaj iskal možnost druge zaposlitve in ne bo čakal do leta 1975. Tako lahko ostanemo brez inšpektorjev.

Lekšan v svoji vlogi opozarja, da bi iz formalnih razlogov moralo leta 1975 zapustiti delo 78 % sedanjih občinskih inšpektorjev in postavlja vprašanje, zakaj tako nezaupanje do kadra, ki je vztrajal pri tem poslu in v redu opravlja! svoje naloge. Opozarja tudi na primere na drugih področjih, kjer se dovoljuje tudi srednja šolska izobrazba z ustrezno prakso in ustreznim izpitom; konkretno omenja kmetijsko inšpekcijo, cestno inšpekcijo in tako dalje. Po njegovem predlogu naj bi v inšpekciji ostali vsi sedanji inšpektorji, ki imajo srednješolsko izobrazbo ustrezne stroke, 10 let prakse in strokovni izpit.

Jaz njegov predlog podpiram, vendar le glede gradbene inšpekcije, ne pa tudi glede ostalih tehničnih inšpektorjev.

Tisti, ki bi se na novo zaposlili kot občinski inšpektorji, bi morali imeti visoko izobrazbo in petletno prakso; po predlogu Lekšana pa lahko tudi srednjo izobrazbo ustrezne stroke, 10 let prakse in ustrezen izpit. Vendar slednji predlog tovariša Lekšana pri večini nima podpore. Po mojem mnenju niti ni toliko pereče vprašanje pogojev po letu 1975, pomembnejše je sedanje stanje in vprašanje, kam z ljudmi, ki so sedaj zaposleni kot inšpektorji. Nadalje moramo imeti pred očmi, da s tem zakonom urejamo le eno področje inšpekcije, v kratkem pa bomo obravnavali celotno problematiko inšpekcijskih služb in bomo takrat nujno ponovno na splošno razpravljali o kvalifikacijah inšpektorjev. Tudi zvezna skupščina ima v svojem programu urejanje inšpekcijskih služb v celoti. Predloženo zakonsko ureditev tehničnih inšpekcij sprejemamo v bistvu zato, ker še niso zakonsko urejene in je to praznino nujno potrebno zapolniti še pred razpravo o celotni problematiki inšpekcijskih služb. Takrat bomo obravnavali tudi vprašanje teamskega dela inšpekcij, ki bo najbrž terjalo strokovnjake različnih profilov, za določena opravila tudi z različno šolsko izobrazbo in seveda tudi z različno prakso.

Morda bi ob sedanjem stanju najbolj ustrezala rešitev, po kateri naj bi se 17. člen glasil takole: »Po letu 1975 lahko ostanejo na svojih delovnih mestih le tisti občinski gradbeni inšpektorji, ki imajo višjo šolsko izobrazbo ustrezne tehnične stroke, desetletno prakso in strokovni izpit.« Torej srednja šolska izobrazba ne bi mogla zadostovati. Do leta 1975 lahko z izrednim študijem pridobijo višjo šolsko izobrazbo tudi sedanji inšpektorji, za novo sprejete pa bi v celoti veljal 17. člen. To je moj predlog! Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Tovariš Miloš Polič, prosim.

Miloš Polič: Tovarišica podpredsednik, tovariši in tovarišice poslanci! Vprašanje tehničnih inšpekcij, ki jih obravnava ta osnutek zakona, zajema dva oziroma tri zelo močna področja, ki jih poskušamo z enim zakonom razrešiti. Pri tem mislim predvsem na gradbeno inšpekcijo. Ko sprejemamo zakon o neki inšpekciji, moramo vedeti, kakšen namen zasledujemo in kakšno organizacijo hočemo postaviti. Kakšen je namen gradbene inšpekcije? Namen inšpekcije je, da kontrolira investitorja, gradbena in obrtna podjetja in pro-

izvajalce gradbenega materiala. Če želimo ta namen doseči, potem je nujno, da sprejmemo mnenje, ki ga je že predgovornik povedal. Drugo pa je vprašanje, kje se gradbena dejavnost sploh pojavlja. V prometni inšpekciji imamo poleg prometnih inšpektorjev še inšpektorje za ceste, za železnice itd. Prav tako posega urbanistična inšpekcija v gradbeno dejavnost, nadalje vodno-gradbeni inšpektorji kontrolirajo gradbeno dejavnost, v gozdarstvu imamo gradnjo cest, na področju energetike se gradijo elektroenergetski objekti itd. Postavlja se vprašanje, ali je s tem osnutkom zakona pravilno rešen in postavljen namen in organizacija gradbene inšpekcije. Če imamo za našteta področja posebne zakone o inšpekcijah, potem smatram, da nujno razčistimo tudi vprašanje zakona o gradbeni inšpekciji in kje naj ta inšpekcija deluje. Danes imamo v Sloveniji nad 20 000 raznih gradbenih objektov, ki se po obsežnosti inšpekcijskih zadev ne da primerjati z nobeno drugo tehnično inšpekcijo, ki smo jo dosedaj obravnavali. V tem osnutku zakona je gradbena inšpekcija v bistvenih določilih nejasno in pomanjkljivo formulirana za uspešno nadzorstvo nad izvajanjem vseh predpisov, ki se nanašajo na gradnjo objektov v širšem pomenu besede. Povedal sem že, v pristojnost gradbene inšpekcije ne spadajo objekti cest, železnice, zato je nujno potrebno, da se izda poseben zakon o gradbeni inšpekciji. V Sloveniji bi potrebovali po nekih analizah okoli 60 gradbenih inšpektorjev. Menim, da je problematika elektro-energetske inšpekcije in inšpekcije parnih kotlov zelo pomembna, vendar strokovno bistveno drugačna, kakor pa gradbena inšpekcija in jo zato ne moremo v istem zakonu in po istem kriteriju obravnavati. Tri republike imajo že svoje posebne zakone o gradbeni inšpekciji, ki urejajo vsa vprašanja gradbeništva. Menim, da bi bila bolj logična povezava med urbanistično in gradbeno inšpekcijo ali pa med gradbeno, cestno in železniško inšpekcijo, če ne mislimo sprejeti posebnega zakona, ki bi določal namen in osnove te inšpekcije. Nesmisel pa je vezati na prometno inšpekcijo vse, kar spada pod ceste, železnice, avtobuse itd. Ker urbanistično vodno-gospodarsko, cestno, železniško inšpekcijo že urejajo posamezni zakoni, ne vidim razloga, da bi gradbeno inšpekcijo obravnavali skupaj z elektro-energetsko inšpekcijo in inšpekcijo parnih kotlov. Ne vidim tudi razloga, zakaj zmanjševati pomembnost gradbene inšpekcije in jo obravnavati skupaj s popolnoma drugimi dejavnostmi.

Predlagam, da tudi v naši republiki sprejmemo poseben zakon o gradbeni inšpekciji, posebno še, ker je sekretariat za gospodarstvo že leta 1965 pripravil osnutek zakona o gradbeni inšpekciji. Zato naj republiški sekretariat za gospodarstvo spremeni svoj predlog in predloži skupščini osnutek zakona o gradbeni inšpekciji. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariš Matičič želi besedo.

Cene Matičič: Tovarišica predsedujoča, tovarišice in tovariši poslanci! Pred seboj imam zakon o tehničnih inšpekcijah poročilo zakonodajno-pravne komisije in poročilo obeh matičnih odborov. Po izjavi predsednika, enega od matičnih odborov pa se pojavlja nov problem, ki v poročilih ni nakazan Predsednik matičnega odbora se sicer ni izjavil v imenu svojega odbora, zato smatram, da bi razpravo preložili s tem, da se matični odbor v tem vprašanju izjasni, ker sicer ne morem glasovati o zakonu, ali pa se naj predloži amandma, tako kot ga je predlagal predsednik matičnega odbora. Spričo

pomislekov, ki jih je izrazil poslanec Polič pa menim, da naj matični odbori to vprašanje prouče. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Še kdo želi besedo? Prosim, tovariš Ivo Klemenčič.

Ivo Klemenčič: Tovariši in tovarišice poslanci, kot je bilo že omenjeno in je iz materiala razvidno, je republiški sekretariat za gospodarstvo, predvsem izhajal s stališča, da izpolni vrzel, ki je nastala zaradi odprave zveznih predpisov. Tovariš Košir je omenil, da zvezni organi pripravljajo splošni zakon o inšpekcijah. Kot je znano tudi republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo pripravlja material o organizaciji inšpekcijske službe v naši republiki. Zato smo izhajali predvsem s tega stališča, da nekako začasno izpolnimo vrzel v naši zakonodaji s tem zakonom. Zavedamo se, da verjetno s tem nismo zadostili zahtevam, ki se bodo postavile v zvezi z novimi predpisi o inšpekcijskih službah, tako v okviru republike, kakor tudi na zveznem nivoju.

Zato predstavlja ta zakon neko začasno rešitev do izdaje novih predpisov in je po našem mnenju zadosten. Zato prosim, da sprejmete osnutek zakona v predloženem besedilu, glede vprašanja, ki ga je postavil tovariš Košir, moram vztrajati na našem stališču, ker gre pri tem za delo, ki zahteva kvalifikacijo. Zato bi prosil, da to upoštevate, odvisno seveda od intencij, ki bodo prevladovale v zboru, ki jih bomo upoštevali. V načelu pa smatramo, da naj se zahteva visoka kvalifikacija. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Še kdo želi besedo? (Da.) Prosim, tovariš Košir.

Martin Košir: Predlog, ki sem ga podal, je v bistvu amandma, ne korektura predlogov ali stališč odborov. Moj spreminjevalni predlog k 17. členu, o katerem naj odloči zbor, se glasi: »Po letu 1975 lahko ostanejo na svojih delovnih mestih le tisti občinski inšpektorji, ki imajo višjo šolsko izobrazbo srednje tehnične stroke, 10 let prakse in strokovni izpit.« To je predlog amandmaja in prosim, da se o njem glasuje.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariše poslance opozarjam, da sprejemamo ta zakon v drugi fazi, ker obravnavamo osnutek in lahko s sklepom naročimo predlagatelju, kako naj predlog zakona pripravi. Tako, da glasovanje sedaj ni potrebno. Želi še kdo besedo? Prosim, tovariš Branko Furlan.

Dr. Branko Furlan: Opozoril bi rad samo na pripombo zakonodajnopravne komisije, ki jo je dala že v prvi fazi razprave tega zakona. Komisija meni, da kljub temu, da gre za različno materijo, oziroma za dve različni inšpekciji, ki bi ju lahko urejale v dveh različnih zakonih, se lahko to materijo uredi z enim samim zakonom. Vendar pa bi morali v vsaki posamezni inšpekciji posvetiti posebno poglavje. Tako bi se celotna materija razdelila v posamezna poglavja. To bi bila neka kompromisna rešitev na prejšnji predlog. Komisija ponovno opozarja predlagatelja, naj to pripombo upošteva pri sestavi predloga.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Še kdo, prosim? (Ne javi se nihče.) Če nihče ne želi več razpravljati, zaključujem načelno razpravo in prehajam na obravnavo osnutka zakona po členih.

Če nima nihče pripomb k posameznim členom osnutka zakona, zaključujem podrobno obravnavo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep.

1. Osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, pri čemer naj upošteva stališča in mnenja odborov, zakonodajno-pravne komisije ter stališča in mnenja, izražena na seji zbora.

Kdor je za ta sklep, prosim, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (1 vzdržan).

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, in sicer na osnutek zakona o tržni inšpekciji.

Osnutek je predložil sekretariat za gospodarstvo in je za svojega predstanika določil Iva Klemenčiča. Ali želi dati predstavnik predlagatelja uvodno besedo. (Ne.) Osnutek zakona so obravnavali odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko našega zbora, odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora, ki sta zboru dala pismeni poročili. Osnutek je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki je tudi predložila pismeno poročilo. Ali želijo poročevalci odbora ali komisije besedo? (Ne.) Celotno gradivo je sprejel tudi izvršni svet, ki je dal k osnutku zakona pismeno mnenje in se z osnutkom zakona strinja.

Pričenjam načelno razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče ne želi razpravljati, pričenjam podrobno obravnavo o osnutku zakona po členih:

1. K naslovu zakona. K 1. členu, 2. členu, 3. členu, 4. členu, 5. členu, 6. členu, 7. členu, 8. členu. Ker nima nihče pripomb, zaključujem podrobno obravnavo in predlagam, da sprejme zbor naslednji sklep:

1. Osnutek zakona o tržni inšpekciji se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, pri čemer naj upošteva stališča in mnenja odborov ter zakonodajno-pravne komisije.

Kdor je za tak sklep, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo glasovanja vzdržal? (Nihče.)

Prehajamo na 17. točko dnevnega reda, in sicer na osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij

Osnutek je predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo in je za svojega predstavnika določil Slavka Bohanca. Ali želi predstavnik sekretariata dati še ustno obrazložitev. (Ne.) Hvala.

Osnutek so obravnavali odbor za prosveto in kulturo, odbor za družbeno-ekonomske odnose, odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora in zakonodajno-pravna komisija skupščine. Odbori in komisije so dali k osnutku zakona pismena poročila. Ali želijo poročevalci odborov dati še ustno poročilo. Prosim.

Jože Žnidaršič: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da vam prav na kratko posredujem stališča odbora za prosveto in kuturo tega zbora, glede osnutka zakona o poklicnem izobraževanju

in o urejanju učnih razmerij. Odbor predlaga zboru, da predloženi osnutek sprejme in predlog utemeljuje kakor sledi:

1. Zakon o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij bo omogočil ustreznejši uk in zaposlitev dela učencev, ki sedaj ne končajo uspešno osnovne šole in ki jih je v Sloveniji približno 10 000 na leto in tistim učencem, ki se sedaj ne morejo zaposliti.

2. Zakon bo omogočal družbeno nadzorstvo nad izobraževanjem, zaposlovanjem in delom teh učencev v privatnih obrtnih delavnicah in v delovnih organizacijah. Omogočil bo tudi družbeno nadzorstvo in uravnovešenje teoretičnega in praktičnega dela pouka ter višino in način izplačevanja mesečnih nagrad. Predvsem pa bo ob ustreznem nadzorstvu preprečil tudi izkoriščanje teh učencev pri delu.

Zakon bo torej uredil vprašanje pravic in dolžnosti zasebnih obrtnikov, njihovih obrtnih delavnic, delovnih organizacij, kot učencev, kar je postalo zlasti pereč problem ob ukinitvi zvezne uredbe o vajencih, ki je urejala ta vprašanja. Odbor za prosveto in kulturo meni, da je potrebno vzporedno z nadaljnjo pripravo in izpopolnjevanjem osnutka zakona pripraviti tudi nomenklaturo poklicev, katerih izobraževanje bo urejal predloženi zakon. Brez te namreč ni mogoče natančneje ocenjevati posameznih določb zakona.

Dovolite mi, da vam posredujem tudi popravek k predloženemu poročilu odbora za prosveto in kulturo, ki se nanaša na pojasnilo oziroma mnenje odbora k 4. členu.

Gre za spremembo v tem smislu, da se začetni stavek po mnenju nekaterih članov odbora spremeni tako, da se glasi: »po enotnem mnenju članov odbora«. Odbor se namreč ne razhaja v mnenju, da ta člen ni umesten, ker je treba spoštovati v zvezi s tem členom določbo 27. člena zakona o srednjem šolstvu, po katerem se na srednjo šolo lahko vpiše učenec, ki bo uspešno končal osnovno šolo, marveč so bila v odboru izražena različna mnenja o tem, kako naj bi se omogočil bolj in čimbolj racionalen prehod iz ene na drugo šolo. V tej smeri so šli predlogi posameznih članov odbora, da naj bi popolno osnovnošolsko izobrazbo ti učenci, bodisi pridobili v osnovni šoli za odrasle ali pa s preizkusom znanja pred sprejemom na srednjo šolo. Poleg mnenj k posameznim členom, ki so priložena k poročilu odbora, se je odbor še posebej strinjal z oceno, da bo zakon zlasti ob sodelovanju organov gospodarske zbornice in šolskih zavodov iz posameznih strok pomagal izpolniti vrzel, ki je v našem gospodarstvu zaradi pomanjkanja tistih poklicev, za katere je potrebno manj kot dveletno šolanje.

Dovolite mi še svojo osebno pripombo, in sicer k poročilu zakonodajno-pravne komisije, ki pravi, da bi naj vprašanja izobraževanja in urejanja učnih razmerij urediti pravzaprav z dvema ločenima zakonoma. Čeprav gre pri tem res, kot navaja to poročilo za statusno različni pravni sferi, in sicer prvič za pedagoški proces poklicnega izobraževanja in drugič posebej za učno razmerje, vendar menim, da kljub temu velja, da sta tako poklicno izobraževanje in izpopolnjevanje v učnem razmerju dva med seboj strokovno, pedagoško in tudi drugače tesno povezana aspekta enega in istega izobraževalnega ali vzgojno-učnega procesa, zato se s predlogom zakonodajno-pravne komisije ne strinjam. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojka Stropnik: Še kdo, prosim? Tovariš Kreft ima besedo.

Ivan Kreft: Tovarišice in tovariši poslanci! Obmejne občine – mislim ob avstrijski meji, so že dolgo časa zahtevale sprejem takega zakona, o katerem sedaj razpravljamo v obliki osnutka. Glavni razlog je to, da gre za nerazvita področja, kjer je bilo v preteklih letih šolstvo, oziroma osnovna šolska vzgoja zelo pomanjkljiva. Manjkali so učitelji in učila, pa tudi šolski prostor, zato je tudi do 50 % učencev zapuščalo višje razrede, posebno zadnji razred šolskega pouka brez zaključene osemletke. Vemo, da to niso bili nenadarjeni otroci, ampak da je bilo med njimi mnogo takih, ki bi radi končali osemletko, pa zaradi dela na polju, pomoči v družini, varstva otrok, ki je tudi omejeno le na družino, niso mogli šole končati in ko je šolska obveznost prenehala, so bili v 6. ali pa v 7. razredu osnovne šole. In kam zdaj v poklic? V srednjo šolo, niti v gostinsko šolo niso mogli biti sprejeti, ker niso imeli dokončane osemletke. To so izkoristili predvsem privatni obrtniki na drugi strani meje, ki so samo iz radgonske občine zaposlili kot vajence nad 100 otrok. Tovariši, naj imamo še tako dobre mednarodne odnose in tudi vemo, zakaj jih imamo, toda vzgoja otroka, ki je prepuščena drugemu narodu, ne more biti to, kar je vzgoja v domači zemlji. Zato pozdravljamo napor in začasno rešitev, ker ne moremo vztrajati pri tem dolgo časa, da bi se z nedokončano osemletko usmerili naši otroci v poklic, ampak moramo gledati, da čim prej dosežemo to, kar si prizadevata izvršni svet, republiška skupščina, da imajo vsi otroci iste pogoje, in da jim zagotovimo kot drugim dokončanje popolne osemletke.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Prosim. Besedo ima Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik: Nadaljeval bi tam, kjer je tovariš Ivan Kreft končal. Čudno se sliši, da pri nas zahtevamo več kot pa v Avstriji, če hočemo nekoga priučiti, da nekaj dela. Moram pa biti iskren, ko povem, da smo si predstavniki gospodarskih organizacij celo v političnih organizacijah dolgo časa prizadevali, da bi dokazali, da je treba tudi tiste, ki niso končali osnovno šolo, zaposliti. Pride namreč tudi do takih primerov, ko na sestankih razglabljajo, da morajo vsi Slovenci končati osnovno šolo in da bi to dosegli, bi morali izboljšati izobraževanje, ker je to ovira pri sprejemanju na delo in morajo odbijati take, ki nimajo dokončane osnovne šole, kar je naslovljeno tudi na pedagoške delavce, da bi pripravili učence, da se učijo. Zato gre za pritisk na industrijske organizacije, da otrok brez osnovne šole ne sprejemajo na delo. Mislim, da je to čist absurd in nemogoče stališče. Vsi vemo, da nekateri osnovne šole ne morejo končati zaradi tega, ker se ne učijo, nekateri, ker se težko učijo, največ pa je tistih, ki nimajo pogojev, da bi se učili doma in zaradi tega enostavno ne morejo končati osemletke.

Naj iskreno povem še to, da tisti, ki konča osemletko in nato konča poklicno šolo, običajno ne misli ostati na takem delovnem mestu, za katerega je pravzaprav predvideno to šolanje, temveč gleda, da se čimprej premakne v neko drugo šolo, pa čeprav na povsem drugem področju. Ko pridobi pogoje in spričevalo, se lahko vključi v naslednjo šolo in tako se ta pritisk nadaljuje. Na ta način pa seveda v podjetjih enostavno ne dosežemo tiste strukture delavcev, ki nam je potrebna in sicer takih, ki se morajo učiti 3 leta, pa tudi takih, kjer je potrebno krajše šolanje, 2 leti, 1 leto in celo samo 6 mesecev.

Brez dvoma bi bilo drago, če bi bilo za pridobivanje poklica predpisano le triletno šolanje. Tam, kjer to ni potrebno, prav želimo, da ne bi vsi končali

osnovno šolo, da bi pridobivali tako mladino, ki bi se bila pripravljena priučiti in izučiti določenih poklicev in jih nato tudi učinkovito izvrševati. Praksa kaže, da bi bilo zelo napačno, zadrževati take, ki ne končajo osnovne šole, doma. V industrijska podjetja jih težko sprejemamo kot delavce, ker jih je treba vključiti v delo, kar je pred 18. letom nemogoče. To pomeni, da je zelo nesmotrno zadrževati te mladince doma in na cesti, namesto da jih vključujemo v neko šolo in priučevanje, ki nato v relativnem kratkem času, že dajo neprimerne učinke. Gotovo je boljše kakršnokoli priučevanje, kot nobeno, zato je fenomen, na primer na Ravnah, kljub temu, da je tudi obmejna občina, drugačen kot tam, kjer ni industrije. Enostavno smo se sami odločili, da brez zakonske osnove delamo v smislu tega zakona, ki ga šele danes sprejemamo; že vrsto let imamo dveletno, enoletno in šestmesečno šolo priučevanja. Šli smo celo tako daleč, da ne sprejemamo samo fante, čeprav gre za železarje, ampak sprejemamo tudi dekleta, da bi jih priučili za ustrezne poklice, ki jih prav tako uspešno opravljajo. Seveda je to zaradi tega, ker tam, kjer je le težka industrija, dekleta težko dobijo zaposlitev.

Pri tako improviziranem šolanju smo zašli v težave, ker se tej mladini ne priznajo otroški dodatki. S tem zakonom bo ta ovira odstranjena. Zato v celoti podpiram utemeljitev, ki jo vsebujejo poročila in sam osnutek zakona. Prizadevati bi si morali in pospešiti postopek, da bi ta zakon čimprej sprejeli. Ne vem, če bi bilo smotrno, da bi urejali to materijo z dvema zakonoma, kar bi verjetno pomenilo podaljševanje postopka za sprejemanje, kot to predlaga zakonodajno-pravna komisija. Razlog, ki ga ima komisija za to, je verjetno pravne narave. Za podjetja oziroma za praktično uporabo pa je bolj enostavno, če je v enem zakonu urejena pedagoška stran in vprašanje sklepanja učnih pogodb. Osnovni smoter, ki ga moramo zasledovati, pa je priučevanje oziroma izobraževanje delavca za praktično delo. Zato moramo učenca čimbolj približevati sami delovni skupnosti, s katero sklene pogodbo za priučevanje. Pri tem mislim na določila, ki urejajo posamezna vprašanja, kot so nagrade in podobno. Osebno sem prepričan, da gre pretežno za praktičen pouk in da ne sme v okviru 42 ur tedensko prevladovati teoretičen pouk. Zato ne bi bilo smotrno, da bi kompliciral vprašanje nagrade v času trajanja teoretičnega pouka. Če učencu zagotavlja ta zakon nagrado v času dopusta, potem bi bilo prav, da mu priznamo enako nagrado tudi takrat, ko se uči. S tem bi ga tudi bolj povezali z delovno skupnostjo. Zato se strinjam s predlogom odbora za družbenoekonomske odnose, ki meni, da naj bi za te učence veljala tudi določba samoupravnih aktov glede discipline, tako kot za ostale delavce v podjetju. Zato podpiram ta predlog. Na kraju bi izrazil še željo, menim, da jo lahko izrazim v imenu vseh industrijskih podjetij, da bi ureditev priučevanja za določene poklice bila čimprej sprejeta. Hvala.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Tovariši poslanci, storila sem majhno napako, ker je dobil besedo predstavnik odbora in smo načeli že obravnavo besedila osnutka zakona. Zato predlagam, da obravnavamo osnutek tega zakona le v načelu in da na kraju s sklepom naložimo republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo, da nam na podlagi razprave in pripomb ponovno pripravi nov osnutek zakona oziroma dva zakonska osnutka. V načelni razpravi pa bi bilo potrebno rešiti vprašanje oziroma pripombe zakonodajno-pravne komisije, ki pravi, da naj se z zakonom uredi posebej poklicno izobraževanje, kot je predvideno v tem osnutku, in posebej učna razmerja,

ki nastajajo po pogodbi o izobraževanju. Prosim, da o teh predlogih poslanci zavzemajo stališča. Prosim, besedo ima tovariš dr. Vojan Rus.

Dr. Vojan Rus: Tovarišica podpredsednica, tovariši in tovarišice poslanci! Zadržal bi se na nekaterih mislih, res samo na temeljnih vprašanjih, ki so pomembna tako za ta zakon kot verjetno za vso zadevno področje. Najprej se bom zadržal na enem od stališč, ki je napisano v poročilu enega odbora in ki pravi takole: »Poslanci so podprli stališča gospodarstva, ki jih je v javni razpravi povzela gospodarska zbornica zlasti, da se s tem zakonom odpirajo široke možnosti izobraževanja...« poudarjam široke možnosti izobraževanja... »in zaposlitve, tako mladine in že zaposlenih delavcev od priučevanja na delovnem mestu in izobraževanja v poklicnih in drugih srednjih in visokih šolah. Pomembna je tudi ugotovitev, da 40 % mladine ne dokonča osnovne šole« itd. Mislim, da tukaj stojimo pred zelo pomembnim razpotjem. Kot vidimo iz te ocene, ki jo imamo pred seboj, naj bi predstavljal ta zakon neke vrste začetni ventil, ki naj bi, tako rekoč, spremenil naše šolstvo in tudi odpiral drugačno pot v celotno naše šolstvo, obenem pa reševal vprašanje tistih 40 ali nekaj manj odstotkov mladine, ki ne dokonča osnovne šole.

Pri tem, oprostite, bom povsem brez pretencioznosti govoril ne samo v interesu prosvete, ampak bom izrazil mišljenje, kaj je v interesu delavskega razreda, gospodarstva in proizvodnje. Predvsem mislim, da je nujno ugotoviti, oziroma, da je prav gotovo upravičeno sprejeti nek zakonski predpis, ki bo omogočal čimprejšnjo zaposlitev tistih, ne vem točnega števila, sedem ali osem tisoč mladine, ki je nezaposlena tudi zaradi tega, ker ni končala ustrezne osnovne šole. Strinjam se, da se v zakonu, ki ga obravnavamo, predvidi tudi možnost, da za mladino, ki ni mogla nadaljevati šolanje in je na ulici, ki je socialno in duševno na nek način potisnjena ob stran, najdemo možnost izobraževanja in vključevanja v poklice brez dokončane osnovne šole. Nikakor pa ne mislim, da bi lahko s tem zakonom, ki ga imamo pred seboj, lahko razrešili tisto vprašanje in v tisti smeri, kot je omenjena v navedenem stališču.

Naj začnem pri vprašanju, ali ta zakon res tako široko odpre možnosti, da bi lahko rešil usodo tistih 40 % mladine, ki ne dokonča osnovne šole. Zagrešili bi veliko napako proti tistim, ki so morda socialno in krajevno najbolj zapostavljeni, če mislimo, da bi na tak lahek način, kot ga dozdevno kaže ta zakon, rešili vprašanje teh 40 % mladine. Napravili bi po mojem mnenju greh ne samo proti sedanjemu, ampak tudi proti nadaljnjemu razvoju delovnega razreda in slovenske celote. Vzroki, da do 40 % mladine pri nas ne dokonča osnovne šole, so predvsem v naših družbeno-političnih sferah, predvsem v obsegu sredstev, ki se dajejo za ta področja. In tu smo spet pri eni od težav, katere bomo morali drugače reševati, kot pa s takim zakonom. To je ena od težkih in bolečih ran pri nas, ki jih bomo v naslednjem razdobju, čeprav za leto 1970 nismo zaostrili tega vprašanja, morali drugače zagrabiti. Gre enostavno za to, kot že rečeno, da po ugotovitvah, ne prosvetnih delavcev, ampak upravnih organov, pretežni del tistih, ki ne dokončajo osnovno šolo, jo ne dokonča zaradi socialnih, regionalnih in podobnih materialnih razlogov, ne pa zaradi posebno slabih učiteljev v tistih šolah. Zaradi neke povsem napačno pojmovane racionalizacije smo zato ukinili čim več šol. Danes pa ugotavljamo, da je največ tistih, ki šol ne končajo, na zaostalih področjih, kjer smo ukinili kombinirane šole. Otroci se morajo še bolj daleč voziti v šolo, večkrat celo s kolesi. Med tistimi, ki ne dokončajo šole, je veliko teh vozačev,

ki so morali po dežju in v najtežjih pogojih hoditi ali se voziti v šolo, čeprav smo kombinirane šole ukinjali zaradi »racionalizacije« in to šole zlasti v hribovskih in oddaljenih predelih, ter smo jih vključili v večje centre. V večjih centrih pa prav za te najbolj zaostale večkrat nismo ustvarili tistih minimalnih pogojev, ki so potrebni, kot na primer: topli obrok, hrana ali celo morda stanovanja v internatu itd. Torej vidimo, da gre za najbolj neracionalno racionalizacijo, kar jih je sploh možno zamisliti, za povsem nesmiselno razmetavanje človeške delovne sile. Pri tem, kot vidimo, so prizadeti predvsem tisti, ki so socialno ogroženi. Za ta pojav ni osnovni vzrok v šolah, čeprav je v šolah še dosti napak. Omenjene vzroke ne bomo reševali s takimi predlogi, ki jih imamo pred seboj, če gledamo s stališča delavskega razreda. Od vseh zaposlenih v Sloveniji od leta 1967 je po zadnjih podatkih samo 16,2 % tistih, ki imajo srednjo, višjo in visoko šolo. To je zelo slaba struktura našega delavskega razreda v celoti, oziroma najslabša v Jugoslaviji. Nekateri pravijo, v drugih republikah je še slabše, saj tam v izobražene štejejo tudi tiste, ki so jim šole naknadno »priznane«. Tega pa je tam sorazmerno malo, ker gre tudi za srednje šole. Poleg tega imamo tudi pri nas določen odstotek, ki so jim priznane višje šole brez faktične izobrazbe.

Vemo, da ta problem obstaja povsod. Samo v najrazvitejših deželah, kot je Amerika in tudi v evropskih deželah, ki so samo malo razvite kot Slovenija, ima srednjo, višjo in visoko šolo nad 30 % vseh zaposlenih. Če bodo naši delavci vsaj poskušali držati korak in če bomo skušali celo prehiteti delavce drugod po Evropi, potem je vnaprej jasen odgovor na vprašanje: ali bomo šolanje čimbolj pospeševali, ali pa hočemo imeti čimveč tistih, ki osnovno šolo ne končajo in mislimo, da bo s tem gospodarstvo prosperiralo. Menim, da taka logika ne more vzdržati.

Zelo pomembna je naslednja ugotovitev. Po podatkih anket, ki smo jo izvedli v določenih krajih, kot v Velenju, ki niso gospodarsko najbolj zaostali, je celo med mladino, ki ne konča osnovno šolo, precejšnje število inteligenčno sposobnih in visoko sposobnih. To pomeni, da ni vzrok v inteligenci otrok, ampak gre spet za tiste, ki nimajo materialnih in podobnih pogojev. Če ne bo več razumevanja za kvalitetno šolo, bomo spet razmetavali z najboljšim kapitalom, ker bomo zapostavljali tiste, ki bi bili lahko po svojem socialnem poreklu nosilci socialističnih idej. Velika je iluzija misliti, da bomo na čim lažji način rešili vprašanje visokega in višjega šolstva, če bomo imeli čim »lažje« prehode iz ene stopnje šol na drugo. Tako naj bi »na zadnja vrata« spustili na srednje in višje šole čim več delavcev kot rečeno v poročilu. Po 4. členu zakonskega predloga naj bi bilo omogočeno, da se nekdo, tudi če ne dokonča osnovne šole oziroma, če konča le določeno poklicno šolo, lahko vpiše na srednjo in potem na višjo šolo. Kdo bi se potem mučil z redno šolo. Hotel bi naglasiti tudi precejšnjo nepravičnost takih pogledov do tistih, ki se v enako težkih pogojih trudijo, da resnično izpolnijo pogoje, ki jih zahteva določena stopnja. To pomeni protiustavno neenakost pred zakonom, če sprejmemo tak zakon, kot nam je danes predložen.

Nekateri tovariši, ki delajo v gospodarstvu in v upravi na teh vprašanjih, ne cenijo delavski razred in gospodarstvo z gledišča, ki je vsebovano v omenjenem zakonskem predlogu in stališčih. Tovariši iz Maribora so poudarili, da je tam največji problem, ker mariborska industrija oziroma gospodarstvo

nimajo ljudi z visoko, višjo in celo s srednjo strokovno izobrazbo. To je glavni problem našega delavskega razreda.

Sicer bo treba v naši družbi še mnogo stvari bistveno spremeniti. Ne gre vedno samo za vprašanje boljšega ekonomskega položaja tistih, ki študirajo. Bodimo iskreni. Danes mnogi študirajo enostavno zato, ker je pač v družini taka navada, ali pa se v določenem sloju bolj ceni. Mnogi učitelji do nedavna niso imeli boljših prejemkov, kot jih imajo mnogi visoko kvalificirani delavci ali pa srednje strokovni kadri. Samo učitelji so morebiti še iz razumevanja do izobrazbe pošiljali svoje otroke na študij, nekateri srednje strokovni ali celo visoko kvalificirani delavci pa ne, ker pri teh prevladuje miselnost, čimprej priti do kruha in da se ne izplača mučiti z izobrazbo, zato da boš kot intelektualec dosti slabše plačan, ker nimaš nobenega ugleda in tako naprej. Zato bodo potrebne temeljite spremembe, ki bodo v objektivnem interesu gospodarstva in delavskega razreda.

Dovolite, da dam še dve konkretni pripombi, ki sta obenem načelni. Četudi sprejmemo besedilo 2. člena, kot je predloženo, bi predlagal, da se na koncu tega člena doda, da se v teh manj zahtevnih šolah zahteva znanje vsaj iz osnovnih predmetov osnovne šole. Morali bi izkoristiti te nove šole, da bi se v njih učili tudi matematike in slovenščine, torej ne vseh običajnih 14 predmetov, tako da damo učencu nekaj več znanja, da bo lahko napredoval in položil prestopne izpite, če bo hotel kasneje napredovati.

K 5. členu predlagam, da bi poleg gospodarske zbornice, ki ima določeno prednost pri tem in republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, sodelovale tudi prosvetno-znanstvene ustanove pri določanju nomenklature poklicev. Bom jasno povedal, kaj mislim s tem. Nisem za to, da napravimo obširen spisek poklicev, ki niso deficitarni, temveč se naj v tem seznamu registrirajo le deficitarni poklici. Sicer bi se skozi širok spisek poklicev lahko precejšnje število otrok, ki ne bi končali osnovno šolo, vključilo v srednje šole in s tem bi sami sebe ogoljufali.

Pri tem mislim še na zadevo, ki jo večkrat srečujemo in ki je tudi sedaj prisotna. Večkrat slišimo, da naj bi bilo v interesu delavskega razreda, da naj bi se pri nas morda celo polovica ljudi, ki gredo v srednjo šolo in šolo, izobraževala ob poklicnem delu. S tako politiko, bi prizadejali največjo škodo tistim, ki imajo najslabše socialne pogoje, ker tisti, ki imajo boljše socialne in krajevne pogoje, si bodo že sami omogočili, da gredo njihovi otroci brez poklicnega dela v šolo. Predvsem pa bi bili prizadeti tisti, ki nimajo ustreznih pogojev in niso mogli pravočasno končati šol. Menim, da je stališče, da naj bi se večina ali polovica doraščajoče generacije, ki se normalno učijo in normalno napredujejo v šolanju, izobraževala ob poklicnem delu proti interesu samih delavcev in proti interesu celotnega gospodarstva.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariš Renko, prosim.

Ivan Renko: Tovarišica predsednica, tovariši in tovarišice poslanci! Predvsem želim reči, da se strinjam s tem osnutkom zakona, obenem pa bi želel poudariti, da smatram ta zakon kot ukrep za reševanje problema, ki je nastal v naši družbi zaradi neurejenega stanja v šolstvu. Mislim, da nimamo pravice, da tolmačimo ta zakon kot nekaj naprednega, oziroma kar je bolj napredno od tistega, kar smo do sedaj imeli. S tega gledišča bi tudi jaz ne mogel podpirati dejstva, da popustimo ali celo diskvalificiramo tiste naše napore, ki so

dobivali tudi politično podporo v prizadevanjih in borbi za to, da čim več naših otrok dokonča osemletko. Ne smatram tega za neko politično gledišče niti ne za neke neustrezne popadke. Gre za preprosto dejstvo, da v vseh naprednih deželah, te statistične podatke sem st sam ogledal, dokončuje osnovno izobraževanje, ki traja od 8 let do 10 let, od 88 do 92 % mladine. Če je pri nas 60 % take mladine ali manj, to še ne pomeni, da je naša mladina bolj zabita. temveč pomeni, da bodisi nimamo ustreznega programa ali nimamo ustreznih učnih pogojev, da se izobraževalni program izvede. Mislim, da bi morala biti v bodoče, ne glede na to, da sprejmemo ta zakon, za katerega bom tudi glasoval, naša prizadevanja usmerjena v drugo smer. Torej ne v tej smeri, kako bomo čim več otrok na hitro spravili do kruha, ampak kako bomo omogočili, da bodo otroci doknčali vsaj osemletko. Osebno smatram, da mora vsak poprečni občan danes imeti osnovno šolsko izobrazbo, da so tisti 8 ali 10 % otrok, ki tega dejansko ne zmore, res samo izredno zaostali ali duševno defektni, za katere pa mora družba še posebej poskrbeti. To je moje mnenje k temu zakonu. Želel sem poudariti predvsem to, da ne bi zdaj, ko smo poskrbeli in na nek način res rešili vprašanje te mladine, zmanjšali naših prizadevanj za normalizacijo razmer v šolstvu, ampak, da damo ustrezno, sodobno izobrazbo našemu mlademu človeku, ki se bo na ta način lahko polnovredno vključil na vsako delovno mesto.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovarišica Ulrihova.

Ela Ulrih: Spoštovane poslanke in poslanci! Želela bi se vključiti v to razpravo in najprej reči, da zelo soglašam s predlogom sklepa, ki ga je tovarišica podpredsednica že sedaj nakazala, namreč, da bi se faza osnutka ponovila in da bi pristojni organi še enkrat pripravili tako izpopolnjen osnutek zakona, kakor ga narekujejo vse razprave, ki so v zadnjem času potekale v zvezi z osnutkom tega zakona.

Razen tega bi rada omenila, da je obdelava te materije za predlagatelja precej težka. Predlagatelju smo naložili nalogo, da predloži precej delikaten zakon, ne samo s formalno-pravne oziroma tehnične plati, saj ureja pravzaprav dva vida učenja, v šoli in v gospodarski organizaciji, ampak tudi iz vsebinske, ker je sama vsebina tega zakona taka, da na eni strani predstavlja ta zakon korektor nekih družbenih razmer, na drugi strani pa izpolnjujejo vrzel, ki je nastala potem, ko so bili nekateri predpisi v zvezi z vajenci razveljavljeni. Rešiti to nalogo ob nasprotovanju šolstva, ki ni dopustilo, da bi se znižal nivo splošne izobrazbe kot predpogoj za nadaljnje šolanje in enakopravno vključitev državljana v vse naše zapletene proizvodnje in družbene odnose in na drugi strani ob vse bolj glasni splošni družbeni zahtevi, da je treba z velikim številom učencev, ki niso uspešno končali osnovne šole, vendarle nekaj storiti, da se jim omogoči kolikor toliko normalna duševna rast, razvoj, in kot rečeno, enakopravnejša vključitev v življenje, je dokaj težka naloga. S tem zakonom mislim, da v večji meri rešujemo družbeni problem kot nek specifičen šolski problem. Ta zakon podaljšuje določeno socialno obdobje za tiste otroke, ki niso uspešno končali osnovne šole in se po izpolnitvi šolske obveznosti, torej potem, ko so vseh 8 let hodili v šolo in dosegli 15 let starosti, ne morejo vključiti v delo. Delovne organizacije jih ne sprejemajo v delo. Mislim, da je razlog v tem, ker bi potem izobraževanje te mladine padlo na njihovo breme. Delovne organizacije, ki lahko dobijo že formiranega človeka,

se temu dodatnemu izdatku pač rade izognejo. V tem je neka logika in tudi pravica delovnih organizacij, da se tako obnašajo, saj prispevajo za redno šolanje že po veljavnem sistemu. To socialno obdobje, kot bi ga lahko imenovali, se torej za te otroke podaljšuje, da določen čas, za leto morda dve leti, in pomeni v pravem pomenu besede varstvo za zaposlitev in vzgojo teh otrok, da jih odtegnemo cesti in negativnim vplivom, ker so to kot je že rekel tovariš Rus, v pretežni meri otroci materialno šibkejših slojev. Ta zakon je torej korektor, upala bi trditi, neke družbene napake v našem sistemu izobraževanja, ki je v tem, da tako visok odstotek otrok ne konča uspešno osnovnega šolanja. Vzrokov za tako velik osip osnovnošolske mladine najbrž danes ne bi mogli ugotoviti. Razen tega mislim, da smo jih parcialno že obravnavali, in da smo tudi v zadnjih dveh letih že storili marsikakšen ukrep, da se to stanje popravi. Celotni program sanacije šolstva je pravzaprav usmerjen v to, da se izboljša učinkovitost učno-vzgojnega procesa in da se ta visok osip zmanjša. Ta osip ni normalen in si upam glede tega debatirati s tovariši, ki eventualno želijo, da bi tak osip obstajal zato, da bi dobili delovno silo za najtežja dela. To, kar je (popačeno!), je nastalo mimo naših programov in zavestnih prizadevanj, tega ne moremo podpirati, niti si moremo to želeti. Ničkolikrat in na številnih mestih smo deklarirali zahtevo, da je občan hkrati proizvajalec in upravljalec. Če občan nima zadostnega družboslovnega znanja, in vsaj minimalnega splošnega znanja matematike, izražanja, pismenosti, tak občan se v te komplicirane odnose prav gotovo ne more vključiti in se zato s takim stanjem tudi ne moremo zadovoljiti. V najboljšem primeru lahko od njega pričakujemo le slepo izvajanje proizvodnih opravil.

Nadaljnje vprašanje, ki že malo presega okvir te razprave, je vprašanje učnih načrtov. Če upoštevamo, da daje 7. in 8. razred največ znanj iz gospodarske geografije, in novejše zgodovine, postane jasno, da s 6. razredom osnovne šole učenec nekaterih znanj o svoji domovini sploh ni dobil. Pogosto pa se slišijo očitki glede pomanjkanja patriotizma, ki ga z golim verbalizmom in parolarstvom ni mogoče privzgojiti. Mislim, da koncepcija vračanja pouka na 6 razredov nikakor ni sprejemljiva in da je o tem skoraj škoda izgubljati besede. Letos slavimo 100-letnico 8-razredne obvezne osnovne šole in če je takratna družba bila zmožna nositi stroške za obvezno osemletno šolanje, potem danes o tem ne more biti govora.

Končno še glede osnovne dileme, ali naj to materijo rešuje eden ali dva zakona. Mislim, da vsebinski razlogi govorijo v prid enega zakona. Gre, kot je že tovariš Žnidaršič, kot poročevalec našega odbora povedal, za enovit vzgojni proces, v katerem je poudarjen praktičen del tega učno-vzgojnega procesa, kjer se ne odpovedujemo zahtevi, da se pedagoški nadzor in pedagoško vodstvo šole podaljša na delovno mesto, na katerem bo učenec pridobival praktična znanja. Prav učno-vzgojni proces zahteva, da se vprašanja uredijo z enim zakonom. Verjetno bi bila večja zapreka, če bi imeli glede istega subjekta, učenca, dva zakona, ki bi jih morali v praksi upoštevati. Tako pa en zakon obravnava dve mesti, na katerih se učenec nahaja in pridobiva svoje znanje. Ta zakon praktično odpravlja dvojni tretman učenca in delovni odnos podreja izobraževanju in vzgoji. Tudi problem nagrad bi se postavil v veliko bolj ostri obliki pred nas, čim bi imeli dva zakona. Delovne organizacije bi verjetno dajale nagrade samo za praktični del pouka, medtem ko bi se za teoretični del šolanja bilo najbrž potrebno ponovno dogovarjati, da bi delovne organizacije prispevale določen del tudi za teoretično izobraževanje. Poudarjam, da

gre za otroke socialno šibkejših slojev in je zato taka pomoč in solidarnost nad vse na mestu. Strinjam se in pri tem spet opozarjam na težavnost te materije, da je ta osnutek zakona precej nejasen. Zato so intervencije zakonodajno-pravne komisije glede tega več kot dobrodošle.

Ta dilema je najbrž še dokaj neargumentirana. Predlagatelju zakona pa bo prišel prav ta čas zato, da bo še enkrat proučil razloge »za« in »proti«.

Glede pripomb zakonodajno-pravne komisije, ki pledira na večjo čistost in poenostavitev teksta tam, kjer je v določenem členu osnutka za ureditev nekega vprašanja navedenih več subjektov, pa bi morala reči, da je ta zakon morda do sedaj še najbolj upošteval združena prizadevanja gospodarstva in šolstva za oblikovanje tega profila kadrov. Mogoče je bilo v preteklosti prav to slabo, da smo preveč šolsko urejali ta vprašanja, zdaj pa morda po nekaterih vprašanjih zapadamo v drugo skrajnost, ker hočemo, da bi stvari, ki po svoji naravi sodijo bodisi sekretariatu za prosveto in kulturo, bodisi zavodu za šolstvo reševala gospodarska zbornica. Menim, da je ta nevarnost manjše zlo, kakor če bi se tudi glede tega izobraževanja šolstvo zapiralo v ozke šolske norme. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariš podpredsednik dr. France Hočevar ima besedo.

Dr. France Hočevar: Tovarišica predsedujoča, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Bohanec kot sekretar za prosveto in kulturo bo diskutiral v imenu predlagatelja, jaz pa se oglašam k besedi kot poslanec in tudi kot tisti, ki sem sodeloval pri razpravah ob pripravi tega zakona, zato bi želel nekatere stvari dodatno pojasniti in pomagati pri razčiščevanju nekaterih nesporazumov.

Prvi nesporazum je v tem, da ta zakon nima namena in ni njegov glavni namen, da ureja vprašanje neuspehov v šolstvu, ali pa položaj tistih 40 % učencev, ki ne dokončajo osemletke. Ta zakon ureja vprašanja tistih poklicev, za katere ni potrebno dokončati poklicne triletne šole, oziroma srednje šole. Poklicne triletne šole smatramo kot del srednjih šol oziroma del srednješolskega sistema. Ta zakon pa ureja izobraževanje oziroma izučitev za poklice, za katere ni potrebno triletno šolanje. To je namen zakona. Ta zakon je zaradi tega potreben ne glede na to, ali bi imeli ali ne bi imeli osipe v osnovnem šolstvu. Ne more biti nobenega dvoma posebno pa med tovariši, ki to materijo pobliže poznajo, da imamo v naši družbi poklice, za katere ni potrebno triletno poklicno izobraževanje po končani osnovni šoli. Prav ta zakon naj ureja izobraževanje teh tako imenovanih »kratkih« poklicev, ki traja dve leti ali pa še manj. Do danes takega zakona sploh nismo imeli in tudi nimamo urejene nomenklature teh poklicev. Do tega časa se ni nihče do kraja in sistematično bavil s tem vprašanjem, da bi tako nomenklaturo do kraja izdelal. Z nomenklaturo je treba ugotoviti, kateri so tisti »kratki« poklici, kjer izobraževanje traja manj kot tri leta. In to je tudi glavna in najodgovornejša naloga te nomenklature. Ker je ta naloga tako odgovorna in pomembna, se osebno zelo strinjam s predlogom zakonodajno-pravne komisije, da to nalogo poverimo sekretariatu za gospodarstvo, ki bi jo opravil v sodelovanju z gospodarsko zbornico. Zakon v drugem členu odpira možnost, da se za posamezne poklice kratkega profila postavi manjši pogoj predizobrazbe kot je končana osemletka. Nikakor ne razumem 2. člena tako, da bo

predlagatelj nomenklature, to je sekretariat za gospodarstvo sporazumno z gospodarsko zbornico, določil glede vseh teh »kratkih« poklicev, da učencem ni treba imeti končane osemletke. Smatram, da bo za pretežno večino tudi teh »kratkih« poklicev potrebna kot predizobrazba končana osemletka. Zakon odpira le možnost, da za določene poklice, ki jih je prav gotovo treba restriktivno opredeliti, ni potrebna končana osemletka, ampak recimo le 6, ali 7 razredov.

Res je, da imamo velik osip v osemletkah. O tem vprašanju ne bi posebej govoril. Omenim pa naj, da tudi v državah, kjer nimajo osipa v osnovni šoli in ki so razvitejši od nas, za posamezne določene poklice ne zahtevajo popolne osnovne šole. Glede na naše razmere, ne samo v šoli tudi v naši družbi, ne vidim razloga, zakaj bi zaostrovali ta vprašanja prek naših možnosti. Morda bomo kdaj pozneje lahko glede tega postavili ostrejše pogoje, saj nomenklatura ni večna stvar. Ona mora biti gibljiva, mora se prilagajati našemu družbenemu razvoju in nivoju splošne izobrazbe, potrebam gospodarstva, možnostim, ki jih ima šolstvo in tako dalje. Mislim, da je treba zato izhodišče, ki je izzvenelo iz ust nekaterih poslancev gotovo dobronamerno, popraviti tako, da to ni koncepcija vračanja na šest razredov osnovne šole, niti se ta zakon ne predlaga zaradi neurejenega stanja v šolstvu, ampak zaradi potrebe, da uredimo izobraževanje za nekatere poklice.

Po mojem mnenju mora ostati možnost, da se z nedokončano osnovno šolo lahko izuči poklic, res izjemna in jo je treba restriktivno obravnavati. Vendar menim, da je to možnost treba odpreti v naših sedanjih družbenih pogojih, ne glede na osip v osnovnih šolah. Ker se je že danes na široko obravnavalo vprašanje osipa otrok v osnovnem šolstvu, bi vendarle izkoristil to priliko, da povem nekaj besed o tem našem zelo perečem družbenem problemu tudi zato, ker vidimo v tisku in v televizijskih oddajah, da nekatere stvari ne ocenjujemo v relacijah in gibanjih, kot praktično potekajo.

1. Moram reči, da je bila koncentracija osnovnega šolstva v osemletke v naših pogojih zelo težka operacija. To lahko sklepamo tudi iz tega, da smo koncentracijo opravili v bistvu pred desetimi leti od 1958 do 1959 in jo še danes do kraja nismo preboleli. Še zmeraj nismo rešili odprtih problemov tako glede prostorov, opreme in kadrov, ki so nastali s to koncentracijo.

Osemletka kot obvezna šola ima za cilj, da vsak občan v roku obveznega šolanja dokonča nižjo stopnjo srednje šole. To se pravi, da vsak občan konča bivše nižje štiri razrede gimnazije, ali bivšo meščansko šolo. Kar pa se tiče osipa, moram povedati, da je bil osip pred nekaj leti še mnogo večji. Kljub temu, da je danes še zelo velik in znaša še vedno blizu 40 %, se vendarle iz leta v leto zmanjšuje.

V prvih letih prehoda na osemletke je končalo to šolo v rednem roku le 30 % otrok. Pred nekaj leti je torej končalo osemletko še enkrat manj otrok, kot jih konča danes. To se pravi, da je treba gledati na ta pojav realno in upoštevati napore, ki se vlagajo, da dokonča vedno večje število otrok osemletko v rednem roku. Popolnoma se strinjam s tistimi, ki trdijo, da osip prepočasi odpravljamo. Samo vedeti moramo, da zmanjševanje osipa ni samo posledica dobre volje učiteljev oziroma kadrov, ki delajo v šoli, saj je osip rezultat kompleksnega stanja v osnovnem šolstvu. V njem se prepletajo vzroki od dotrajanih šolskih zgradb, slabe opremljenosti, neustreznega oziroma še ne dovolj kvalificiranega kadra do socialnih in drugih razlogov, o katerih je tovariš Rus govoril. Zelo se zavedam vpliva socialnih razlogov, katere lahko le

postopno rešujemo. Zavedam se pa tudi dobro, da na osip v veliki meri vpliva neurejeno stanje v šolstvu, katero pa lahko hitreje rešujemo in smo ga tudi dolžni hitreje reševati. Veliko lažje je reševati vprašanje osnovnošolskega prostora, učiteljskega kadra in opreme šol, kakor pa vprašanje socialnih razlik v naši družbi in socialnega stanja sploh v družbi, kar je gotovo dolgoročen problem. Moram reči, da nastajajo očitni premiki glede osipa in glede uspehov v osnovnih šolah tam, kjer smo zgradili nove šole, kjer smo opremili šole in izboljšali kadrovski sestav v njih. Te razlike so tolikšne, da lahko beležimo 10 in večodstotno izboljšanje v enem letu, kjer smo te pogoje uredili. Nedavno tega sem obiskal dvojezično šolo v Lendavi, ki je brez dvoma veliko zahtevnejša kot normalna šola. Ko smo to šolo preselili v novo stavbo, in smo kolikor toliko uredili vprašanje učnih pripomočkov in opreme, ter vprašanje učiteljskega kadra, so v tej šoli dosegli velik uspeh: 91 % učencev v rednem roku konča osemletko. Iz tega vidimo, da je ob nespremenjenih socialnih razlogih ogromno pripomogla k zmanjšanju osipa ureditev šolskih razmer. Če bomo v bodoče pospešeno delali tako, kot zadnja 3 leta, da razmere v šolstvu popravimo, sem prepričan, da bomo doživljali uspeh tudi glede zmanjševanja osipa. Kdaj se bomo pa približali razvitim državam, kjer se osip giblje od 8 % do 10 %, je težje predvidevati, ker delujejo pri tem tudi socialni razlogi, katere pri nas ne bo tako lahko odpravljati. Vendar s posebno socialno skrbjo za šolske otroke, z ureditvijo predšolskih in varstvenih ustanov celodnevnega bivanja, šolske prehrane in drugih bomo brez dvoma v veliki meri vprašanj vplivali na uspeh in osip.

Glede na diskusijo tovariša profesorja Rusa bi moral povedati, da mora izobraževanje v naši družbi potekati po več tirih in da nobeno obliko izobraževanja ne smemo podcenjevati. Vsaka vrsta poklicnega in strokovnega izobraževanja, od visokega šolstva do izobraževanja ob delu, ima svojo določeno vlogo, in določeno mesto v naši družbi. Nobeno od teh stvari ne smemo zanemarjati, vsakemu moramo dati ustrezno mesto. Res pa je, da še za enkrat nimamo proučenega niti zastavljenega programa, kakšno mesto naj imajo posamezne zvrsti izobraževanja z vsemi posledicami, ki jih imajo za družbeno reprodukcijo. Že ves čas se zavzemamo za to, da pripravimo še preden izvršimo sanacijski program, ki ga sedaj izvajamo v šolstvu in ki je osredotočen na oblikovanje osebnega dohodka. Kompleksen koncept in program razvoja izobraževanja, s katerim bomo zagotovili v naslednjih letih vlaganj v posamezne vrste izobraževanja, v katerem bodo jasno začrtani cilji in želeni rezultati. Jasno je, da pri tem ne smemo zanemariti poklicnega izobraževanja in tisti del izobraževanja, ki odpira pot na visoke in višje šole. Prav tako moramo mnogo bolj razviti kot doslej izobraževanje ob delu, ki ni karakteristično za nerazvito družbo. Nasprotno, izobraževanje ob delu v razviti družbi dobiva vse večjo vlogo. V naši republiki predstavljajo gimnazije manj kot ¼ srednjega šolstva, potem imamo strokovne šole, polovico vsega srednjega šolstva pa predstavljajo poklicne šole. V drugih republikah je stvar drugačna, tam predstavljajo gimnazije 60 % srednjih šol. Zaostajamo pa glede študentov, kar ni brez zveze s strukturo srednjega šolstva, verjetno imamo 4-letnih srednjih šol razmeroma malo. Če hočemo doseči ekspanzijo v visokem šolstvu, potem moramo poleg poklicnega šolstva skrbeti istočasno — ne bom rekel ne bolj, ne manj, ker nočem govoriti o prioritetah, tudi za razvoj 4-letnih srednjih šol. To se pravi, smo v situaciji, ko noben del izobraževanja ne smemo zanemariti, in ko moramo vsakemu dati svoje mesto in vlogo, ker nam nepre-

mišljeno polaganje težišč na eno ali drugo vrsto izobraževanja ali šolo lahko prinaša nezaželene posledice. Glede na to menim, da je treba v izobraževanju omogočiti elastične prehode. Treba je odmeriti, kakšne prehode lahko omogočimo mladini, ki je končala šolanje za kratke poklice, posebno če imamo pred očmi dejstvo, da se bo lahko tega poklica učil tudi nekdo, ki nima končane osnovne šole. Sem pristaš velike elastičnosti in velikih možnosti prehajanja v šolstvu. Menim, da je oteževanje prehoda iz ene vrste šol v drugo ali iz ene v drugo stopnjo izraz birokratizma in izoliranosti.

Na vprašanje, ali naj sprejmemo enega ali več zakonov, je zelo težko odgovoriti. Ta materija je kombinirana. Zato bi prisluhnil tistim, ki ta zakon rabijo in ki govorijo o tem, da je vendarle racionalnejše, da se vsa materija uredi v enem zakonu.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Besedo ima tovariš Slavko Bohanec. Prosim.

Zdenko Roter: Podpiram intencije zakona, kar seveda ne pomeni, da se strinjam z vsemi določbami osnutka. Menim, da je sporen 4. člen, na katerega nas je opozoril profesor Rus in če je namen zakona takšen, kakor nam ga je obrazložil tovariš Hočevar, potem ugotavljam, da 4. člen ni v skladu z namenom zakona. Predgovornik je rekel, da v zakonu ne smemo videti koncepcijo vračanja na 6-letno šolanje in da naj predstavlja vključevanje v poklicno izobraževanje s 6. razredi osnovne šole izjemo. Besedilo 4. člena pa se pravzaprav spreminja v pravilo. Nisem proti temu zaradi nekih romantičnih razlogov, marveč zaradi tega, ker so mi znani veliki napori delovnih organizacij, da zaradi priučevanja pri delu v mnogih krajih pomagajo materialno in organizacijsko vzdrževati večerne osemletne šole, ki jih organizirajo delavske univerze. Nisem navdušen nad večernimi šolami. Mislim pa, da je večerno šolanje, kolikor stvari poznam, vendarle velik napor, da se mladim ljudem pomaga v trenutku, ko se jim nudijo priložnosti, da končajo 8-letno šolanje. Program osemletnega šolanja najbrž ni bil postavljen kar tako iz nekih abstraktnih razlogov, marveč iz zelo konkretnih vzrokov našega programa za dvig splošne izobrazbe in znanja ljudi. Zaradi tega podpiram zakon in mislim, da je potreben ter da bo mnogo kaj doprinesel. Predlagam, da naj se besedilo 4. člena črta ali pa bistveno spremeni, tako da naj postane to, kar sedaj določa kot pravilo, le kot izjema.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Besedo ima tovariš Slavko Bohanec. Prosim.

Slavko Bohanec: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Če sem prav razumel predlog, ki je bil danes oblikovan, da predlagatelj na osnovi pripomb, ki so jih dali odbori in današnja razprava prečisti osnutek in predloži nov osnutek v obravnavo, potem moram najprej ugotoviti, da s tehtnim predlogom soglašam. To pa predvsem zaradi tega, ker imamo resnično opraviti s težko problematiko, saj se ne nanaša zgolj na posamezne rešitve, ampak tudi na gledanja in stopnjo spoznanja o celotnem problemu, ki je več ali manj nov.

Mislim, da prečiščen osnutek ne bo težko pripraviti, ker imam kljub težki problematiki vendarle občutek, da govorimo z istim jezikom. Mi smo

z veliko pozornostjo preštudirali pismene predloge, ki so jih dali odbori in zakonodajno-pravna komisija in moram reči, da razen nekaterih drugih manjših kontradiktornosti, ki obstajajo v teh predlogih in nekaterih drugih manjših razlik, ni bistvenih problemov. Mislim, da bo nov osnutek brez nekih posebnih težav možno v kratkem času pripraviti.

Ne bi ponavljal stvari, ki so bile danes že izrečene, ker se najbrž že predolgo zadržujemo na tem problemu, vendar bi poudaril samo to, da se popolnoma strinjam s tovarišem dr. Hočevarjem, ki je govoril o tem, kaj pravzaprav hočemo s tem zakonom doseči. Predvsem hočemo urediti poklicno izobraževanje za tiste poklice, ki se doslej ne izobražujejo po zakonu o srednjem šolstvu. To je osnovni namen. Pri tem zakonu ne gre za začasno rešitev. Te poklice bomo morali v vsakem primeru izobraževati. Kar je začasnega, je to, kar smo vsi podčrtali, da namreč omogočimo učencem, ki ne končajo osmega razreda osnovne šole, izobraževanje za poklic. Toda začasno v tem smislu, da to zdaj omogočimo le pri nekaterih poklicih ozkega profila in da kasneje tudi pri teh težimo k vse večji zahtevnosti oziroma, da se v izhodišču približujemo osmemu razredu osnovne šole. Cilj je, dosegati vse višjo splošno izobrazbo, pri čemer pa moramo biti dokaj dinamični, realni in postopni.

Nadalje bi prosil, da se zbor odloči o dilemi, ki jo je tovarišica podpredsednica že navrgla. Gre namreč za predlog, ki ga je izoblikovala zakonodajno-pravna komisija: Dilema je tale: ali urediti to materijo tako, da pripravimo dva zakona ali en zakon. To odločitev predlagam predvsem zaradi tega, ker je to zelo pomembno za pripravo novega prečiščenega osnutka. Kljub temu, da nekateri razlogi govore za dva zakona, pa vendarle menim, da bi bilo najbolje, da skušamo to urediti v enem zakonu. Za to govori cela vrsta razlogov, ki so zlasti praktično pedagoške in funkcionalne narave, kar je bilo danes že rečeno. Bistveno je, da je enotni izobraževalni proces in ni mogoče ločiti teorije od prakse. Upoštevati bi morali, da se pouk predvsem uresničuje na delovnem mestu oziroma v okviru učnega razmerja. To stališče bi lahko še nadalje utemeljevali. Tudi funkcionalnost tega predpisa bi bila mnogo večja, saj bi čisto iz pravno uporabnega vidika bilo koristneje, če imamo opraviti z enim zakonom. Ko razmišljam o stvareh v zvezi z delovnimi razmerji, se spomnim, da smo tudi v drugih zakonih urejevali ta vprašanja povezano s šolsko zakonodajo. Na primer: razmerje med učiteljem in šolo, delovno obveznost in učno obveznost, razpisane roke in druge stvari smo urejali v šolskih zakonih, kljub temu, da jih imamo v temeljnem zakonu o delovnih razmerjih.

Sprejemam torej predlog, da prečistimo osnutek zakona. O posameznih drugih predlogih nisem govoril, ker menim, da moramo najti za te in tudi za tiste, ki so bili dani na današnjem zasedanju, ustrezne rešitve. Zato prosim, da se danes odločimo o dilemi ali smo za en ali za dva zakona. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Prosim. Besedo ima tovariš Gregor Klančnik.

Gregor Klančnik: Ne bi rad, da bi se opredeljevali za progresivne in za konservativne, ker bi se tokrat moral uvrstiti med konservativne. Rad bi pa povedal, da je približno pred desetimi leti, to je bilo leta 1959 ali 1958, tovariš Majhen kot sekretar okrajnega komiteja v Mariboru rekel: »Slovenci nismo tako neumni, da ne bi vsi končali osnovno šolo.« Vendar pa je zdaj

že 10 let od tega, in imamo še vedno 40 % osipa. Zato si ne delajmo iluzij, da bi ta odstotek lahko v kratkem spremenili. Pred takim dejstvom smo seveda v gospodarskih organizacijah takrat, ko pridejo očetje in matere prositi za svoje otroke, da bi jim omogočili zaposlitev. Pravim, da reševanje prek noči ni možno. Dogaja se, da od »mitinga« do »mitinga«, kot sem prej rekel, osvežimo zahteve, da takih otrok brez osnovne šole ne smemo sprejemati v delovno organizacijo, zato ker bi s tem dajali potuho, da otroci ne končajo osnovne šole, čeprav vemo, da otroci zaradi različnih drugih razlogov šole ne končajo. Da sem si sicer dovolil izjaviti, da celo želim, da ne bi vsi končali osnovno šolo pa je razlog v tem, ker se tistih 60 % otrok, ki končajo osnovno šolo, odločijo izključno samo za poklicno šolo, ne pa tudi za neko priučevanje. Ko bodo enkrat vsi končali osnovno šolo, se bodo pač morali opredeljevati, ali za eno, ali za drugo šolanje, ker se enostavno vsi ne bodo mogli priučevati tri leta, saj za vse poklice ni potrebno triletno šolanje.

Na žalost pa je tako, in bo verjetno tudi še čez 10 let tako, da bo pri stružnici tudi potreben delavec, čeprav vemo, da bomo potrebovali več inženirjev in tehnikov, in tudi več novih inženirjev in tehnikov bo spet rabilo verjetno še več strugarjev, ključavničarjev, valjavcev in drugih delavcev, da se bo lahko tehnološki postopek normalno razvijal. Ni dvoma, da kdorkoli pridobi več teoretičnega ali praktičnega znanja, lahko dosega neprimerno večje rezultate. To velja seveda tudi takrat, če se kdo vključi v delo s polno osemletko, ali pa s sedmim ali šestim letom osemletke. Imamo celo vrsto takih učencev, ki na primer zaradi angleščine ne morejo končati osnovne šole. In kaj s takimi? Ne vem, če se ne bo to tudi še v bodoče dogajalo. Prepričan sem, da prek noči ne bomo znižali 40 % osip. Za industrijo je tak učenec prav tako dober, ker angleščine ne bo rabil zato, da bi dobro stružil. Mogoče pa je celo zelo pripraven za določeno delo, ker se je doma naučil marsikaterega dela. Zlasti so tisti dobri delavci, ki morajo doma delati. Taki v relativno zelo kratkem času prekoračijo normo in se izpopolnjujejo, s tem pa jim je tudi odprta pot, da se v raznih večernih tečajih izobražujejo naprej.

Vprašanje postavljam glede večernih osnovnih šol. Nam se namreč dogaja in to zopet zaradi takih hitrih zahtev, da smo ustanovili večerne šole in poskušamo doseči, da delavec, ki v rednem šolanju ni mogel končati osnovne šole, je nato v večerni šoli v enem letu končal štiri reazrede. Tak način šolanja je zgolj zaradi tega, da dobi delavec spričevalo, kar nima nobenega smisla. Popolnoma sem prepričan, da je bolj smotrno, če delavca takoj vključimo v eno šolo za priučevanje, ker se ob praktičnem delu gradi tudi dodatno oziroma teoretično izpopolnjuje s tem, da se pretežno praktično izobražuje in tako prej postane neposredni delavec. Obenem pa ima še vedno odprto možnost nadaljnjega šolanja.

Zato menim, da je treba upoštevati ob sprejemanju tega zakona pogoje, v katerih se nahajamo in katere bomo postopoma izboljševali. Zato menim, da naj bi besedilo 4. člena ostalo v osnutku zakona, kot je bilo predloženo.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Besedo ima tovariš Ivan Pučnik.

Ivan Pučnik: Tovariši poslanci! Smatram, da je zakonski osnutek, o katerem danes razpravljamo, pravzaprav precej pozno predložen, ko smo

organizirali osemletno osnovno šolstvo ob nedozorelih pogojih za tako šolstvo, kar je bilo že danes tukaj naglašeno, potem bi morali nujno poskrbeti za tisti del učencev, ki jih je bilo nad polovico in jim je bila glede na tako visok kriterij našega osnovnega šolstva odvzeta možnost poklicnega izobraževanja. Teh 40 % oziroma nad polovico učencev, ki ne izdela osemletke, niso samo tisti, ki nimajo pogojev, da bi jo izdelali, ampak so posledica več ali manj materialnih pogojev v šolstvu oziroma celo kadrovskih razmer, ki povzročajo tak osip. Poglejmo. Naši učitelji so postali pravzaprav obrtniki. Stanujejo — ker pač nimajo stanovanj v bližini šol — tudi do 25 km daleč od šole. Poročene učiteljice komaj čakajo, da mine pouk in da zaprejo šolski razred ter gredo domov. Dokler ne bomo rešili materialno plat šolstva, je nujno, da kot začasen ukrep vendarle sprejmemo ta zakon, ki bo omogočal prizadetim učencem poklicno izobraževanje vsaj za tiste poklice, ki ne zahtevajo popolne osnovnošolske izobrazbe.

Vedno je boljše, da otroke izobražujemo doma in da mu omogočimo delo kot pa da bodo na primer kakim avstrijskim obrtnikom dobesedno hlapčevali. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Kdor še želi besedo? (Ne javi se nihče.) Mislim, da delite z menoj mnenje, da bi republiškemu sekretarju za prosveto in kulturo naložili, da skupaj z zakonodajno-pravno komisijo in pravnim svetom reši dilemo, ali sprejmemo en zakon ali pa naj bi urejala to materijo dva zakona. Ali se strinjate s tem predlogom? (Da.) Ali še kdo želi razpravljati? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in predlagam zboru, da sprejme naslednji sklep:

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj glede na številne pripombe odbora za prosveto in kulturo, odbora za proizvodnjo in blagovni promet. odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora ter zakonodajno-pravne komisije ponovno pripravi osnutek zakona, oziroma osnutka zakonov, upoštevajoč vsa dana stališča in predloge tako v odborih in komisiji, kakor tudi na seji zbora.

Zlasti naj republiški sekretariat za prosveto in kulturo prouči pripombo zakonodajno-pravne komisije, da naj se v sedanjem osnutku zakona urejena materija uredi z dvema zakonoma. Pri pripravi osnutka naj sekretariat za kulturo in prosveto sodeluje z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, gospodarsko zbornico in z drugimi zainteresiranimi činitelji.

Kdor je za ta sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Tovariši poslanci, ali morda želite četrt ure odmora? (Ne.) Potem nadaljujemo sejo.

Prehajam na 18. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Predlog odloka je predložila skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve poslovnika Skupščine SR Slovenije. Predstavnik komisije je tovariš Marjan Jenko. Ali želi predstavnik komisije dati še ustno obrazložitev? (Da.)

Marjan Jenko: Tovarišice in tovariši poslanci! Skupna komisija je k predlogu odloka predložila zelo obsežno obrazložitev. Zato ne mislim govoriti o obrazložitvi, temveč bi opozoril poslance le na tri značilnosti, ki so bile povezane z delom naše komisije in s predloženim odlokom.

Prva značilnost je, da je po mnenju komisije s predloženim odlokom končana prva faza njenega dela, ki je bila v tem, da je določbe poslovnika pravnoformalno prilagodila s sprejetim ustavnim amandmajem.

Že komisija za poslovnik skupščine prejšnjega sklica je sprejela odlok o spremembah in dopolnitvah poslovnika skupščine o prvih sejah zborov in prvi skupni seji vseh zborov Skupščine SR Slovenije, glede na spremenjeni način volitev poslancev republiške skupščine. Poprej se je namreč vsaki dve leti obnavljala polovica poslancev, medtem ko smo na letošnjih volitvah izvolili v celoti vse poslance. Tem spremembam v ustavi je bilo treba prilagoditi tudi določbe o prvih sejah zborov po volitvah. Nato so v mesecu juniju letos zbori skupščine sprejeli odlok o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin Skupščine SR Slovenije, s katerim sta bila začasno urejena sklic in delo teh dveh novih institucij v našem skupščinskem življenju.

S predloženim odlokom se urejajo vprašanja, ki jih ustavni amandmaji sicer načelno rešujejo, namreč delovna področja zborov skupščine, nadalje, vprašanja, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju skupščine in pa razmerja med zbori in skupščine pri njihovem delu.

Komisija sodi, da je s temi tremi odloki zagotovljeno redno delo skupščine v novi sestavi, kakršna je nastala po sprejetju amandmajev in volitvah pomladi letošnjega leta in da je s tem zaključila prvo, nekoliko manj zahtevno fazo svojega dela. Že sprejeti odloki in odlok, ki ga predlagamo danes, so le začasni odloki, ki naj veljajo, dokler ne bo pripravljeno in sprejeto novo besedilo poslovnika skupščine v celoti.

Komisija bo sedaj pričela z drugo fazo svojega dela, to je z izdelavo pregleda o posameznih poglavjih poslovnika, izdelavo predloga za spremembe in dopolnitve poslovnika in prilagoditvi njegovih odločb, novi strukturi skupščine in nalogam, ki so ji naložene. Delo v tej fazi ne bo usmerjeno formalnopravnemu prilagojevanju določb poslovnika novi strukturi skupščine, temveč predvsem prilagojevanju določb poslovnika duhu ustavnih amandmajev in razvoju skupščine in njenih funkcij od leta 1963 dalje. Pri tem bo treba upoštevati tudi dveletne izkušnje pri izvajanju sedaj veljavnega poslovnika in potrebe, ki so se doslej pokazale.

Naj opozorim le na to, da poslovnik še vedno preveč izraža zakonodajno funkcijo skupščine in v zvezi s tem, predvsem ureja postopek pri sprejemanju zakonov in drugih aktov, v mnogo manjši meri pa so obdelana vprašanja v zvezi s funkcijo skupščine kot najvišjega organa samoupravljanja v republiki. V še večji meri bo treba obrniti skupščino, zlasti njene zbore delovne skupnosti k samoupravni bazi, iz katere izhaja. Pri tem svojem delu bo komisija proučevala vprašanja, ki jih zastavlja že dosežena stopnja skupščinskega sistema in njegovega razvoja v prihodnje, pri iskanju najustreznejših rešitev pa bo kar najtesneje sodelovala s skupno komisijo vseh zborov zvezne skupščine za spremembe in dopolnitve poslovnika kakor tudi z ustreznimi organi in organizacijami v republiki. Predvsem pa bo komisija morala pri tem delu sodelovati s skupščinskimi telesi, odbori in komisijami zborov, zagotoviti pa bo

morala tudi sodelovanje vseh zainteresiranih poslancev. Poudariti je namreč treba precejšnje zanimanje nekaterih poslancev za čimboljšo ureditev dela v skupščini in njenih teles, kakor tudi predloge, ki so jih dale nekatere organizacije. V drugi fazi svojega dela bo komisija upoštevala vse predloge, in preden bo zborom skupščine predložila novo besedilo poslovnika, bo sprožila o vseh vprašanjih v zvezi z dokončno rešitvijo tudi razprave v komisijah in odborih skupščine in zborih.

Kot drugo značilnost v delu komisije moramo poudariti, da se je komisija glede delovnega področja enotnega zbora delovnih skupnosti kakor tudi zasedanja delegatov občin v skupščini odločila za restriktivni pristop. Zato je vnesla v delovno področje teh institucij le tista področja, glede katerih po mnenju komisije ni dvoma, da spadajo v njihovo pristojnost. Glede majhnih področij se je komisia zaenkrat odločila, da jih ne vnaša v delovno področje enotnega zbora oziroma zasedanje delegatov občin. Praksa v delu teh institucij naj pokaže, kolikor bo potrebno spremeniti njihovo pristojnost. Komisija je pri tem izhajala s stališča, da sta obe instituciji komaj zaživeli in bo šele nujno delo v prihodnje pokazalo, ali je potrebno pristopiti k nadaljnjemu razširjanju njunih pristojnosti. To tembolj, ker ima predsedstvo skupščine vedno možnost dodeliti enotnemu zboru delovnih skupnosti v obravnavo reševanje tudi druge zadeve, zasedanju delegatov občin pa lahko na pobudo predsednika skupščine, enega izmed zborov četrtine občinskih skupščin oziroma izvršnega sveta, da v obravnavo tudi posamezna druga vprašanja, če sodi, da vprašanje spada v delovno področje zasedanja.

Kot tretjo značilnost želim poudariti rešitev, ki jo vsebuje predloženi odlok glede razmerij med zbori skupščine pri njihovem delu. Že določba 160. člena ustave daje vsakemu odboru skupščine pravico, da obravnava predloge zakonov o družbenem planu, proračunu in podobna vprašanja, s področja drugega zbora in da glede takega predloga ali vprašanja da pristojnemu odboru svoje mnenje, če posega predlog oziroma vprašanje tudi v njegovo delovno področje.

Pristojni zbor mora obravnavati tako mnenje in zavzeti do njega stališče. Ker dosedanja praksa od leta 1963 dalje ni pokazala pri izvajanju te ustavne določbe najboljših rezultatov, in so bila takšna mnenja in stališča zainteresiranega odbora obravnavana v pristojnih zborih le formalno, določa 4. točka ustavnega amandmaja VII, da lahko vsak zbor med obravnavanjem zakona ali drugega akta, pri kateri izdaji ne sodeluje, predlaga pristojnemu zboru spremembo ali dopolnitev zakona ali drugega akta, če gre za vprašanja, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi in občane, ki jih v zboru predstavlja. Če pristojna zbora oziroma pristojni zbor s takšnim predlogom ne soglašata, je lahko zakon ali drugi akt, na katerega se predlog nanaša, sprejet šele, ko se opravi postopek, določen s poslovnikom Skupščane SR Slovenije, po katerem razpravljata o spornem vprašanju pristojna zbora oziroma pristojni zbor, ki je dal predlog.

Ko je komisija razpravljala o konkretni izpeljavi ustavnega amandmaja v poslovniku, je sprejela stališče, da je pristojnost posameznih zborov določena z ustavo in da ne gre, omejevati politične in družbene odgovornosti posameznih zborov pri reševanju vprašanj iz njihove pristojnosti. Zaradi tega tudi ni mogoče sprejeti zamisel, naj bi se nekatera vprašanja reševala po tako imenovanem načelu večdomnosti.

Komisija je vztrajala na dvodomnem reševanju vprašanj, pri tem pa skušala poiskati takšno rešitev, ki bi vendarle zagotovila vpliv zainteresiranih zborov pri razpravah in odločanju pristojnih zborov o vprašanju ali aktu, ki je posebnega pomena za delovne ljudi in občane, katere predstavlja ta zainteresirani dom. Komisija je mnenja, da rešitev, ki jo je dala v predlogu odloka, zagotavlja vsestransko in poglobljeno obravnavanje sporne zadeve na sejah pristojnih zborov, da pa obstaja tudi možnost za ustanovitev skupne komisije pristojnih zborov in zainteresiranega zbora, ki naj sporna vprašanja prouči z vseh vidikov in pripravi ustreznejšo rešitev. Enako je omogočen sklic skupne seje pristojnih zborov in zainteresiranega zbora, na kateri se lahko obravnava sporno vprašanje. Komisija sodi, da je s predlaganim postopkom v celoti zadoščeno zahtevam ustavnega amandmaja in da se lahko ob upoštevanju mnenj in argumentov vseh prizadetih dejavnikov poišče za dano situacijo najustreznejšo rešitev.

V imenu skupne komisije zborov predlagam, da se odlok o delovnem področju sprejme v besedilu kot je predložen. Hkrati sporočam, da komisija sprejema pripombe in dopolnitve zakonodajno-pravne komisije.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Ugotavljam, da nismo sklepčni. Zato bom poklicala tovariše poslance, ki niso v dvorani. Ali še kdo želi besedo? Prosim, tovariš Remc.

Tone Remc: Spoštovana tovarišica podpredsednica, spoštovane tovarišice poslanke in poslanci! Predlagam, da se predlog odloka skupščinske komisije za poslovnik sprejme. Nanj nimam pripomb. Pripombe, ki sem jih imel v odboru, so bile v večini primerov sprejete. Nimam namena razpravljati o konkretnih problemih in spornih vprašanjih nadaljnjega dela na poslovniku, ker menim, da bo za to še čas. Oglasil sem se k besedi, ker bi želel, da zbor danes da nekatere načelne napotke za drugo fazo dela skupščinske komisije za poslovnik in da oceni njeno dosedanje delo. Osebno menim, da je potrebno in možno dati komisiji priznanje za dosedanje delo, z razpravo o tem delu pa tudi pobudo in izhodišča za prihodnja prizadevanja.

Tovarišice in tovariši poslanci! Komisija s predložitvijo odloka zaključuje zadnjo fazo konstituiranja skupščine v novem sestavu in po spremembah, ki so nastale z uresničevanjem ustavnih amandmajev. Hkrati pričenja republiška skupščina prvo fazo globalne proučitve vsebine odnosov znotraj skupščine, predvsem s stališča poslanca, kot temeljnega subjekta in utvarjalca skupščinskega sistema. Pred nami in ne samo pred komisijo, stoji splošna revizija poslovnika s stališča praktičnega funkcioniranja posameznih, predvsem novih institucij, ki smo jih vnesli v skupščinski sstem. Potrebno je oceniti, do kam smo prišli, kakšne izkušnje smo v tem času nabrali, kaj je treba zavrniti in kaj je treba negovati.

Kot izhodišče želim precizno poudariti, da mora biti edino in osnovno izhodišče skupščina, kot ustrezni iniciativni, odgovorni, kvalificirani in najvišji samoupravni organ političnega sistema Jugoslavije. Menim, da se bodo v nadaljnjem razvoju skupščinskega sistema krepile in da se bodo morale krepiti samoupravne komponente skupščine ter da se bodo modificirale komponente oblastveno-zakonodajnega organa in organa za obče politične diskusije.

Kot drugo izhodišče menim, da je potrebno nadalje krepiti izvršni svet, kot izvršilno-politični organ skupščine. To pomeni, da mu je treba z ustano-

vitvijo v skupščini in ne nazadnje tudi poslovnikom, omogočiti, da maksimalno samostojno, odgovorno, strokovno in učinkovito deluje znotraj svojih ustavnih pooblastil. V tem smislu čutim potrebo, da opozorim na nek vtis, ki sem ga dobil, čeprav v tej skupščini še nisem dolgo, da vendarle obstoja po mojem mnenju nek dualizem, neko dvotirno delo in da bi bilo potrebno razmisliti, kako bi bilo možno delovno vključevati poslance v pripravljanje posameznih zakonskih in drugih aktov že v fazah strokovno političnih priprav, ki se opravljajo na ravni republiške uprave in izvršnega sveta. Na ta način bi verjetno hitreje in bolj strokovno prišli do posameznih rešitev pa tudi izvršni svet bi se počutil v skupščini kot organ te skupščine. Osnovne smeri prizadevanja bi morale biti dosežene resnično, nikakor pa ne v meščanskem smislu parlametarizma, temveč tako kot pri nas razumemo demokratičnost, učinkovitost, racionalnost ter kar največjo strokovnost in odprtost skupščine. Storiti je treba vse, da se negujejo demokratične institucije, ki smo jih doslej uveljavili in da se omogoči kar največji vpliv delovnega človeka v občini in samoupravni skupnosti na delo skupščine. V tem smislu je treba proučevati notranjo strukturo in funkcioniranje.

Pri tem opozarjam na sklep odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko, da se kot ena od prioritetnih delovnih nalog postavi razprava o volivnem sistemu. Te razprave pa ni mogoče začeti, dokler nimamo zbranih in izmenjanih osnovnih izkušenj o funkcioniranju skupščine glede na strukturo, ki je sedaj spremenjena.

Sedaj pa nekaj praktičnih predlogov, ki jih dajem v premislek in če je možno, prosim, da se glede njih opredelite že na tej seji.

Kot prvo predlagam, da Skupščina SR Slovenije naroči pri ustreznih znanstvenih ustanovah, predvsem mislim na visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo ter na inštitut za sociologijo in filozofijo, izdelavo znanstvene študije o našem skupščinskem sistemu. Na politični šoli imamo eksperte, ki se na primer posebej ukvarjajo s strukturo političnega procesa in z znanstveno metodologijo političnega dela. Vsi tisti, ki ste bili poslanci prejšnjega sklica, se spominjate ankete, ki jo je izvedel med vami tovariš Toš in mislim, da je to anketo treba uporabiti pri tem delu. Ugotavljam, da od leta 1963, ko je tovariš Kardelj izdelal za zvezno skupščino študijo z naslovom »Oblike in metode dela zvezne skupščine« nimamo resnejšega politikološkega znanstvenega dela, ki bi govorilo o skupščinskem sistemu Jugoslavije. Menim, da je treba takšno študijo izdelati.

Kot drugo predlagam, da skupščina da pobudo znanstvenim ustanovam, da pristopijo h komparativnim študijam o skupščinskih, ali če hočete, parlamentarnih sistemih v svetu. Menim, da smo mi dolžni pred zgodovino ustrezno predstaviti svetu naš samoupravni sistem. Menim, da tega nismo storili. UNESCU se sklicuje na sovjetski sistem, ko govori o socializmu, ker preprosto nimajo v rokah dovolj gradiva in znanstvenih študij, ki bi opredeljevali naša izhodišča in naše izkušnje. Takšne komparativne študije bi bistveno prispevale k razvoju teorije in prakse socializma, kar je v tem zgodovinskem prelomnem trenutku izrednega pomena.

Drugi predlog za premislek je v tem, ali bi kazalo s skupino poslancev, lahko pa tudi s komisijo, ki bi imela stalni značaj, permanento spremljati in proučevati funkcioniranje skupščine in na ta način omogočiti, da v določenih obdobjih sproti popravljamo tisto, kar se je v praksi izkazalo kot premalo proučeno, neučinkovito ali sicer nezadostno.

In zadnji predlog, ki se bolj nanaša na metode dela skupščinske komisije, je pobuda, da komisija vključuje v svoje delo čim širši krog poslancev, predstavnikov samoupravnih institucij in znanstvenih ustanov, predstavnikov sredstev javnega obveščanja, ki imajo možnost spremljati v praksi delo skupščine ter vse druge občane in združenja, ki so zainteresirani na učinkovitem demokratičnem in strokovnem delu republiške skupščine. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Ali še kdo želi besedo? Prosim, tovariš Jenko.

Marjan Jenko: Tovarišice in tovariši poslanci! Moram uvodoma reči, da se zahvaljujem za zelo zanimive ideje in sugestije, ki jih je dal tovariš Remc v zvezi z delom naše skupne komisije za pripravo poslovnika. Težko bi sam zavzel stališča do njegovih konkretnih predlogov.

Predlagam, da se njegova celotna razprava skupaj z idejami, sugestijami in s konkretnimi predlogi predloži skupni komisiji, ki bo lahko zavzela stališča do konkretnih predlogov, ki jih je dal tovariš Remc. Hvala!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Ali še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje.

Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Prehajamo na 19. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za finansiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani.

Predlog odloka je predložil izvršni svet, za svojega predstavnika pa je določil tovariša Vladimira Bračiča. Predlog odloka sta obravnavala odbor za finance in proračun republiškega zbora in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala pismeni poročili.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne.) Ali želita poročevalca odbora, oziroma komisije dati še ustno poročilo? (Ne.) Če ne, pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdo je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za finansiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani.

Prehajamo na 20. točko dnevnega reda, in sicer na predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru.

Predlog odloka je predložil izvršni svet. Kot gradivo ste prejeli tudi poročilo republiškega sekretariata za finance o podražitvi študentskega stolpiča II v Mariboru.

Predstavnik izvršnega sveta je tovariš Vladimir Bračič, predstavnik republiškega sekretariata za kulturo pa Slavko Bohanec. Predlog odloka sta obravnavala odbor za finance in proračun republiškega zbora in zakonodajno-pravna komisija. Odbor in komisija sta dala zboru pismeni poročili.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta dati še ustno poročilo? (Ne.) Ali želita poročevalca odbora ali komisije dati ustno poročilo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Remc.

Tone Remc: Tovarišice in tovariši poslanci! Zelo kratek bom. Predlagam, da se odlok sprejme, seznanjam pa vas s predlogom skupnega sestanka izvršnih odborov skupnosti študentov Ljubljana-Maribor, in sicer da naj se:

1. čimprej sprejme dolgoročni program razvoja izgradnje objektov študentskega standarda, pri čemer se vključijo tudi dijaški domovi in

2. da naj se pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo ustanovi strokovna skupina, razširjena s predstavniki študentskih organizacij, univerze in visokošolskih zavodov Maribora, ki bo poskušala priti, prvič, do objektiviranih kriterijev in standardov, po katerih bi se pristopilo k opredeljevanju prioritete izgradnje posameznih objektov, in drugič, objektiviziranih kriterijev, na katerih bi slonela dinamika izgradnje vseh ostalih objektov, ki jih bomo morali za te potrebe graditi v prihodnjih letih. Kakor veste, je predvideno in študenje predlagajo, da se stori vse, da bi bili zgrajeni v dveh letih trije pomembni objekti, in sicer III. stolpič v Mariboru, IX. stolpič v študentskem naselju v Ljubljani in dom višje šole za zdravstvene delavce. Vrstni red naštevanja ne pomeni vrstnega reda prioritete. Hvala lepa.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Ali še kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Prosim, da najprej glasujemo o amandmaju k 2. točki predloga odloka, to je o amandmaju zakonodajno-pravne komisije in odbora za finance. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Sedaj glasujemo o predlogu odloka v celoti. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor predlog odloka sprejel.

Prehajamo na 21. točko dnevnega reda, in sicer na volitve in imenovanja.

a) Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje je predložila komisija za volitve in imenovanja skupščine SR Slovenije.

Predstavnik komisije je Milan Vižintin. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog? (Ne.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje.

Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

b) Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije je predložila komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije.

Ali želi predstavnik komisije dati še ustno obrazložitev? (Ne.)

Izvršni svet je dal pismeno mnenje, v katerem se s predlogom odloka strinja. Gospodarski zbor je dal k predlogu odloka mnenje.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Lado Simončič.

Lado Simončič: Tovarišica podpredsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Iz gradiva, ki smo ga prejeli, je razvidno, da je za članstvo v upravnem odboru cestnega sklada zelo veliko zanimanja. To nas ne čudi, saj vemo, da bo republika Slovenija vlagala v naslednjih letih zelo velika sredstva v izgradnjo cest. Pri imenovanju članov upravnega odbora republiškega cestnega sklada pogrešam predstavnika ene od osnovnih dejavnosti, to je gozdarstvo.

Gozdarstvo gospodari s 47 % vseh površin v republiki Sloveniji, na teh površinah pa gradi tudi veliko cestno omrežje. V zadnjih letih je zgradilo 360 km cest, ki nimajo le tehnološki namen, temveč odpirajo razvoj celih področij naše republike, kot so: Pokljuka, Jelovica, Pohorje, Kočevski rog in podobno. Te ceste, čeprav so v osnovi namenjene gozdni proizvodnji, omogočajo močne turistične tokove, vključujoč tudi tujski turizem. V ceste vlaga gozdarstvo letno povprečno 20 milijonov oziroma 2 milijardi S din. Na svojih, kakor tudi na javnih cestah ima gozdarstvo okoli 500 cestnih vozil, v glavnem tovornjakov, nekaj pa tudi traktorjev in prikolic. Razen tega pa je gozdarstvo z okoli dva in pol milijona kubikov lesa, ki se prevaža po cestah, vključeno tudi v javni cestni promet. Menim, da je sestavljalec predloga naredil napako, ko za članstvo upravnega odbora ni sprejel predloga poslovnega združenja za gozdarstvo, ki je predlagalo tovariša inž. Cajnkota, direktorja biroja, za člana upravnega odbora.

Predlagam in prosim, če lahko danes o tem predlogu odločamo.

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Hvala. Ali še kdo želi besedo? Besedo ima tovariš Marjan Orožen, predsednik komisije. Prosim.

Marjan Orožen: Glede na razpravo tovariša poslanca Simončiča moram omeniti naslednje:

1. Sestav cestnega sklada je urejen z zakonom o cestnem skladu. V njem je določeno, katera delovna področja in katere družbene institucije predlagajo, oziroma imajo svoje člane v upravnem odboru tega sklada. V zakonu ni določeno, da naj bi bil predstavnik gozdarstva v upravnem odboru sklada.

2. Ceste, o katerih je govoril tovariš Simončič, se financirajo iz drugih sredstev in ne iz sredstev, s katerimi upravlja cestni sklad.

Toliko glede na razpravo. Glede predloga komisije, ki je kot veste, enkrat že bil v obravnavi in je bil zavrnjen, pa bi rad povedal naslednje:

1. Naloga komisije je bila, da predlaga v okviru svojih pristojnosti kandidate za tista mesta, ki jim je potekel mandat, ne pa da pride pred ta zbor še z drugimi predlogi. Glede na pripombe, dane na seji republiškega zbora pa je komisija prosila zakonodajno-pravno komisijo za mnenje o vprašanju združljivosti funkcije predsednika sklada s funkcijo poslanca gospodarskega zbora. Zakonodajno-pravna komisija je mnenja, da s pravnega vidika to ni nezdružljivo, je pa vprašanje, če je to oportuno, če je to umestno in če je politično v redu. V tem primeru gre za funkcijo oziroma položaj, ki po eni plati sodeluje pri odločanju o stvareh, katere mora potem praktično izvrševati v upravnem odboru. Komisija ni pristojna, da o tem odloča, saj so za to pristojni zbori, menim pa, in v komisiji smo o tem razpravljali, da je potrebno imeti pred očmi čas, v katerem bi sprejeli takšno ali drugačno odločitev.

2. Komisija je dala dokaj obširno obrazložitev prav zaradi tega, da bi bil zbor seznanjen s celotnim potekom in težavami, ki jih je omenil že tovariš Simončič in na katere smo naleteli ob pripravljanju predloga kandidatov za upravni odbor cestnega sklada.

Posebno zanimanje niso pokazali le gozdarji. Tudi nekateri drugi činitelji so v tem smislu imeli svoje predloge. Bilo bi pravilno, če bi tudi izvršni svet imel več vpliva v tem skladu kot do sedaj. Razen cestnega prometa obstaja interes tudi drugih panog prometa, da bi bile zastopane v tem skladu. Obstojajo zahteve slovenskih občin, da bi bile zastopane v večjem številu, kakor tudi zahteve cestnih podjetij.

Skratka, zdi se mi, da so se od časa, ko je bil ta sklad ustanovljen, pa do danes, mnoge reči spremenile, da so nastopili novi pogoji, v katerih bi morali, to komisija tudi predlaga, kompleksno proučiti način upravljanja s sredstvi cestnega sklada. To v bistvu pomeni nov zakon o cestnem skladu, ki bi na novo in v novih pogojih uredil celotno problematiko. Gre za to, kar smo zapisali v osnutku resolucije, da je potrebno proučiti ne samo vlogo tega sklada, temveč vlogo skladov nasploh, v smislu njihovega preraščanja v samoupravne skupnosti na določenih področjih. V tem smislu so že pripravljeni zakonski predlogi za nekatera druga področja, zlasti za nekatere sklade na področju kulture. Predlagal bi republiškemu zboru, da zaradi razmer, v katerih se nahajamo, sprejme predlog komisije s tem, da je to smatrati kot začasno rešitev, do novega zakona, ki naj zadeve na novo uredi. To predlagam še zlasti zaradi tega, ker položaj v tem trenutku ni povsem jasen. Glede na to, da je polovici članov upravnega odbora mandat potekel že v prejšnjem sklicu in da moramo naše odloke spoštovati, menim, da ne bi smeli odlašati z imenovanjem novih članov.

Ob koncu naj omenim, da v bistvu ne gre za avtonomne predloge komisije, razen v treh ali štirih primerih, temveč za predloge, ki jih po zakonu dajejo druge institucije, kot gospodarska zbornica SR Slovenije, Avto moto zveza, Turistična zveza in podobno. Kolikor bi razpravljali o predlogu, potem bi v bistvu lahko razpravljali le o tistih treh ali štirih članih, ki jih neposredno predlaga komisija. Hvala lepa!

Podpredsednik Lojzka Stropnik: Tovariš Simončič, ali se strinjaš z obrazložitvijo predsednika komisije? (Da.) Ali še kdo želi besedo? (Nihče.)

Dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije.

c) Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij je predložila komisija za volitve in imenovanja. Izvršni svet je dal pismeno mnenje, v katerem se s predlogom odloka strinja. Gospodarski zbor je dal pismeno mnenje. Gospodarski zbor se s predlagano razrešitvijo in imenovanjem člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij strinja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

č) Predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru je predložila komisija za volitve in imenovanja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru .

d) Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto je predložila komisija za volitve in imenovanja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto.

e) Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov vrhovnega sodišča Socialistične republike Slovenije je predložila komisija za volitve in imenovanja.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov vrhovnega sodišča SR Slovenije.

f) Prehajamo na zadnjo točko, in sicer na predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, statutov združenj visokošolskih zavodov in statutov visokošolskih zavodov.

Predlog odloka ste prejeli danes. Ustanovitev te komisije je potrebna, da bi lahko opravili obširno in zahtevno delo ob potrjevanju statuta univerze v Ljubljani, statutov združenj visokošolskih zavodov in statutov visokošolskih zavodov.

Komisija je sestavljena iz poslancev našega zbora, iz poslancev prosvetno-kulturnega zbora, izmed članov zakonodajno-pravne komisije in iz zunanjih

znanstvenih, strokovnih in javnih delavcev. Takšen sestav komisije zagotavlja, da bo to obširno in zahtevno delo steklo kar najbolj koordinirano in pospešeno.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Če nihče, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je republiški zbor sprejel predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov.

S tem je dnevni red izčrpan. Zaključujem sejo in se vam za sodelovanje zahvaljujem. Hvala.

(Seja je bila zaključena ob 14.15.)

GOSPODARSKI ZBOR

5. seja

(1. oktobra 1969)

Predsedoval: Tone Bole,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik Tone Bole: Začenjam 5. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili naslednji poslanci: Natan Bernot, Martin Gobec, Ivan Gole, Pavle Kovič, Egon Prinčič, Anton Zimšek in Mara Žlebnik.

Razen teh so odsotni še Janez Beravs, David Jazbec in Martin Mlinar.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 4. seje gospodarskega zbora;
2. predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvo;
3. predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke;
4. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje;
5. volitve in imenovanja;
6. poslanska vprašanja.

Predlagani dnevni red je nekoliko spremenjen glede vrstnega reda obravnave posameznih točk. Kot ste videli, predlagam, da poslanska vprašanja obravnavamo kot zadnjo točko in ne kot drugo točko dnevnega reda. Sprememba je potrebna, če se bomo odločili, da skupno z republiškim zborom poslušamo uvodno obrazložitev k 2. in 3. točki dnevnega reda, to je k predlogu za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu in k predlogu za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke.

Kdor se strinja s predlaganim dnevnim redom in predvidenim načinom obravnave, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Obveščam vas, da sem na današnjo sejo povabil poleg predstavnikov izvršnega sveta in pristojnih upravnih organov še predstavnike gospodarske zbornice in republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 4. seje gospodarskega zbora.

Ima kdo kakšno pripombo k osnutku zapisnika? (Nihče.) Če nima nihče nikakršne pripombe, ugotavljam, da zapisnik 4. seje gospodarskega zbora odobrimo.

V skladu s prejšnjim dogovorom predlagam, da pred obravnavo naslednjih dveh točk dnevnega reda poslušamo uvodno obrazložitev, ki jo bo k obema predlogoma za izdajo zakonov dal član izvršnega sveta tovariš Rino Simoneti. Prosim poslance, da se udeleže skupne seje, ki bo takoj sedaj v veliki dvorani.

Prekinjam sejo in vas obveščam, da bomo po končani obrazložitvi takoj nadaljevali sejo v tej dvorani. Hvala.

(Seja je prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala ob 9.40.)

Predsednik Tone Bole: Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvo, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Uvodno obrazložitev predlagatelja k predlogu za izdajo zakona smo poslušali že na skupni seji z republiškim zborom. Predstavnik izvršnega sveta k tej točki dnevnega reda je Ivan Zupan, član izvršnega sveta, predstavnik republiškega sekretariata za gospodarstvo pa tovariš Andrej Levičnik, republiški sekretar za gospodarstvo.

Predlog za izdajo zakona je obravnaval odbor za družbenoekonomske odnose in predložil pismeno poročilo. Poročevalec odbora je tovariš Janez Vidmar. Želi ta še ustno dopolniti pismeno poročilo, ki so ga poslanci prejeli? (Ne želi.) Hvala.

Predlog za izdajo zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in prav tako predložila pismeno poročilo. Želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije še ustno dopolniti poročilo? (Ne.) Hvala.

Začenjamo razpravo. Tovariš Globačnik, predstavnik sindikata želi besedo. Prosim.

Jože Globačnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Predog za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu je eden izmed tistih predlogov, ki je upravičeno vzbudil pozornost slovenske javnosti in seveda tudi slovenskih sindikatov. Zato smo organizirali razpravo v naših organizacijah na občinski ravni in v nekaterih delovnih organizacijah. Razprava sicer še ni končana, vendar je iz dosedanjih posvetovanj že mogoče ugotoviti, katera vprašanja se najpogosteje pojavljajo in narediti tudi posamezne sklepe.

Ta predlog je pomemben predvsem zato, ker zadeva nekatera odprta vprašanja glede oblikovanja in funkcioniranja sistema financiranja razširjene reprodukcije. Predlog je po našem mnenju treba obravnavati z dveh gledišč

in sicer: ali z njim krepimo položaj proizvajalcev in njihovih asociacij in tako uresničujemo sprejeta načela, da morajo samoupravljaci vse bolj postati nosilci razširjene reprodukcije, in če z njim učinkovito rešujemo probleme, ki jih poraja razvoj.

Menimo, da je naš skupni namen čimbolj uspešno odgovoriti na oboje, pri čemer nam mora biti utrjevanje položaja proizvajalca vsekakor izhodišče. Naj poudarim, da ne mislimo, da se problemi razširjene reprodukcije lahko rešujejo samo na ravni podjetij, torej izolirano, nepovezano in da ni potrebna nikakršna koncentracija sredstev. Za nas je pomembno, da se potrebna koncentracija sredstev zagotavlja po ugotovljenih potrebah in na način, ki bo v največji meri omogočil vpliv proizvajalcev na odločitve o oblikovanju in uporabi tako koncentriranih sredstev. Pri tem moramo seveda zagotoviti kar najbolj ekonomično rabo sredstev.

Določena koncentracija sredstev je nujna, saj je trg teh sredstev defekten, hkrati pa je treba upoštevati, da v precejšnji meri koncentrirajo sredstva tudi banke in različne druge integracije in da prihaja do zadolževanja na podlagi dogovarjanj. Prav tako je treba upoštevati, da je že doslej dosežena določena koncentracija z obstoječimi na pol samoupravnimi skladi in seveda tudi s proračunom. Ni dvoma, da nastajajo problemi in da ne pokrivamo uspešno vseh področij. V infrastrukturi bo še vedno morala družbena skupnost vplivati na zbiranje in na razporeditev sredstev za določene namene. Stari načini delitve sredstev, ki jih poznamo iz časov državnega kapitala, so se preživeli tako ekonomsko kot tudi politično in vračanje na stare metode ne more priti v poštev. S tem pa ne zanikamo potrebe po družbeni intervenciji, ki pa mora biti skladna s sistemom upravljanja, na podlagi potreb in ekonomsko učinkovita.

Iz razprav v naših delovnih organizacijah izhaja, da bi morali zagotoviti določen postopek, ko se odločamo za neko novo koncentracijo kot na primer s tem predlogom za izdajo zakona. Pri tem mislimo na naslednje:

1. Vsekakor bi morali imeti razvojni program.

2. Ugotoviti bi morali, kaj v tem programu in s kakšnimi ekonomskimi instrumenti bo možno zagotoviti po redni poti z investicijskimi odločitvami podjetij in njihovih asociacij in kaj s kreditiranjem prek bank.

3. Pregledati bi bilo treba obstoječe sklade in proračun ter ugotoviti, kaj lahko financiramo z njihovo pomočjo. Ugotovili bi verjetno, da nimamo tako majhnih možnosti. Naj jih nekaj naštejem: vodni sklad, cestni sklad, del proračuna za intervencije v gospodarstvu, del sredstev iz odpravljenega stanovanjskega sklada, ki jih upravlja banka in ki so namenjena za intervencijo v komunalni infrastrukturi, sredstva skupnih rezerv gospodarskih organizacij, sredstva, ki se zbirajo na osnovi zakona za investicije v energetiki; torej kar lepa paleta. Kazalo bi podrobneje proučiti funkcijo teh sredstev pri reševanju obstoječe problematike na področju investicij in morda revidirati njihov obseg ali funkcije in se šele nato v skladu z razvojnim programom odločati o ustanavljanju novega sklada.

Vsekakor bi bilo potrebno v prvi vrsti revidirati obseg in funkcijo sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij. Znanstvena, tehnična in tehnološka revolucija danes že posega na področje našega gospodarstva in nenehno zahteva spremembo njegove strukture. Pospeševanje preusmeritve zahteva tudi sklad skupnih rezerv. Pri tem se bodo stalno in ne le kratkoročno pojavljali veliki ekonomski kot tudi socialni problemi. Za uspešno reševanje takih problemov

pa sedanji sklad skupnih rezerv niti po funkciji niti po obsegu že ne ustreza več. Zato bi ga bilo treba oblikovati tako, da bi lahko predstavljal materialno podlago za družbeno pomoč, za hitrejšo preusmeritev gospodarstva in da bi z ekonomskimi ukrepi reševal tudi socialna vprašanja, ki so nujen spremljevalec vsakega preusmerjanja, njihovo reševanje pa pogoj za take spremembe. Verjetno bi kazalo proučiti tudi funkcijo in obseg drugih skladov in ne nazadnje tudi vlogo tistega dela proračuna, ki se mora pojavljati kot intervencija v našem gospodarstvu. Očitno je, da se o vsem tem ne moremo uspešno dogovoriti, ne da bi prej izdelali vsaj srednjeročni program in ne da bi vedeli, katere probleme moramo čimprej uspešno rešiti.

Mislimo, da bi bilo sprejetje nekega splošnega zakona o sredstvih republike Slovenije za posege v gospodarstvu prenagljeno.

4. Ker razvojnega programa še nimamo, ne moremo pa čakati z nekaterimi odprtimi vprašanji, ki jih moramo v interesu našega razvoja sproti reševati, prevladuje med sindikati mnenje, da bi za posamezne večje posege na področju razširjene reprodukcije v infrastrukturi, kjer je še potrebna koncentracija sredstev za družbeno investicijo, sprejela skupščina posamezne zakone. Tako bi se izognili temu, da bi obstoječe sklade korigirali z nekim novim splošnim skladom. Hkrati bi se izognili tudi iluzijam, ki se ob tem predlogu zakona v precejšnji meri pojavljajo, češ da bo mogoče vsem, ki se bodo pojavljali z zahtevki pri tem skladu, ugoditi in da bo mogoče v veliki meri prenesti odgovornost za razširjeno reprodukcijo na družbeno skupnost. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo se javlja k besedi? Prosim, tovariš Knez.

Jože Knez: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovani tovariši poslanci! Opravičujem se, ker ne bom govoril tako zbrano. To razpravo sem sestavil na hitro. Razpravljal bom o drugem zakonu, to se pravi o zakonu o progresivnem obdavčenju osebnega dohodka.

S tovarišem Simonetijem se ne strinjam glede tega, da je to samo korektura obstoječega sistema in da ne posega globoko v sistemska vprašanja. Mislim, da ta zakon globoko posega v sistemska, če ne tudi v ustavna vprašanja. Sprašujem se, ali smo izrekli nezaupanje v samoupravljalce, ki naj bi zavestno pravilno delili dohodek med sklade in osebne dohodke in če smo, zakaj smo to storili? Mislim, da je to sistemsko vprašanje! Poleg tega menim, da na osnovi dohodkov, ki je po našem pojmovanju ekonomsko neopredeljena masa, ne moremo ocenjevati osebnih dohodkov ali na osnovi take ocene ugotavljati, kakšno obdavčevanje večjih osebnih dohodkov, ki izvirajo iz nepravilne delitve, je potrebno.

Tovariš Simoneti je govoril o dobičku, moramo se zavedati, da sta dobiček in dohodek različni kategoriji. Vsaj v praksi je to dvoje različnih stvari.

Lahko si predstavljam tak sistem, o katerem se je v nekaterih naših strokovnih krogih že veliko govorilo in to je, da bi se recimo naše gospodarske organizacije prek stalnega mehanizma dogovorile za bazične osebne dohodke. Mislim, da tako dogovarjanje gospodarskim organizacijam ne bi bilo tuje, ker se s tem dohodki ne bi prelivali iz ene delovne organizacije v drugo. Dogovarjanje namreč ne more uspeti takrat, kadar skušamo z dogovarjanjem doseči prelivanje dohodkov. Dogovor o osebnih dohodkih pa bi po mojem mnenju lahko izpeljali. Jasno pa bi se morali opredeliti tudi za to, da je s takim

dogovorom določena cena dela, to je bazični osebni dohodek — proizvodni strošek. Ker do sedaj ne priznavamo določene cene dela kot strošek, je situacija v naših gospodarskih organizacijah protislovna.

Tako imenovane kalkulativne osebne dohodke vodimo namreč kot strošek, čeprav jih pozneje prištejemo skladom in ta seštevek razglašamo kot dohodek. Drugače namreč ne moremo dobiti prodajne cene našega blaga.

Nadalje mislim, da je razprava o zakonu potrebna še zaradi drugih vzrokov, predvsem pa zaradi tega, ker nam v gospodarskih organizacijah niti ekonomsko niti politično ni vseeno, kakšno je gibanje osebnih dohodkov v drugih gospodarskih organizacijah. Zato je tako imenovana absolutna samostojnost vprašljiva, ker povzroča specifično spiralo cen. Ta spirala se giblje takole:

Najprej dvignejo plače monopolne gospodarske organizacije, potem sledijo druge, ki stoje tržno boljše. To se prenese v nadgradnjo, kjer se začne govoriti, da so plače v gospodarstvu porastle, plače v družbenih službah pa zaostajajo. Nato se vrši prilagojevanje, ki pomeni dviganje prispevkov, ki jih plačuje gospodarstvo za družbene službe. Posledice takega gibanja vodijo k povečanju cen. Ta spirala je sicer drugačna kot jo poznamo iz zahodnega — kapitalističnega sveta. Tam se pritisk plač na cene izvršuje v vseh družbenih nivojih istočasno. Vprašanje je, če ta sočasnost povečanja plač in pritiska na cene ne vpliva bolj stabilizirajoče kot pa naša specifična spirala. Mislim, da.

Smatram, da je prišel čas, ko je treba reči, da določanje osebnih dohodkov ni absolutna pravica izoliranih gospodarskih kolektivov, ker se osebni dohodki teh kolektivov odražajo na drugih nivojih. Zato pa bi morali začeti postopno regulirati tudi v medpodjetniškem prostoru, zlasti pa med gospodarstvom in družbenimi službami.

Druga stvar je vprašanje, kako naj bi bil osebni dohodek v našem družbenem sistemu pravična cena dela. V praksi se je pokazalo, da sedanja razdelitev osebnih dohodkov ne nudi gotovosti, da je delo stvarno pravično ovrednoteno. V ceni dela so konjunkturni elementi, elementi monopolizma in še posebej elementi jugoslovanske specifične tržne zaprtosti, ki mnogim gospodarskim organizacijam omogoča lahak zaslužek. Najboljše namreč zaslužiš, če delaš v gospodarski organizaciji, ki se uspešno prilagaja tržnim, deviznim in drugim instrumentov. Osebni dohodek je torej rezultat mnogih činiteljev, na katere delovne organizacije lahko vplivajo ali pa tudi ne. Poglejmo si elektro gospodarske skupnosti. Družba jim je dala sredstva, ki se ne obrestujejo tržno, to pa pomeni, da relativno mali kolektivi prejemajo visoke osebne dohodke, na osnovi preteklega, ne pa sedanjega dela. Vidimo torej, da tamkaj ustvarjen osebni dohodek najbrž ni cena dela, ampak nekaj drugega.

Tretje vprašanje, s katerim se srečavamo, ko govorimo o dohodku, je to, o čemer je tovariš Simoneti pravilno govoril. Ne gre le za ovrednotenje sedanjega dela, ampak družba mora razpolagati vedno z večjim deležem preteklega dela. To preteklo delo postaja posebno komplicirano, ker je npr. razvoj znanosti tudi vračunan v ceno proizvoda, čeprav se znanost razvija na čisto drugem nivoju. Vse to končno vpliva poleg tržnih gibanj na višino dohodka. Nagrada za živo delo je torej rezultat vseh teh činiteljev in zato prihaja večkrat do tega, da se plače gibljejo na nivoju, za katerega je težko dokazati, da je rezultat neposrednega dela. Takšna situacija pa povzroča sedanjo deformacijo osebnih dohodkov. Če se bomo lahko za naprej dogovorili za primernejšo razčlenitev faktorjev, ki vplivajo na gospodarski rezultat, potem

bomo lahko vodili in nadzorovali ločeno gibanje dogovorjenih osebnih dohodkov in dobička. Tega kot rezultat vseh omenjenih činiteljev.

Omenil bi še, da naša razprava ni važna samo zaradi zaščite družbene akumulacije. Morda je zakon o usmerjanju dohodka potrebnejši kot proti inflacijska mera. Menim namreč, da gospodarstvo že dosedaj ni delilo slabo svojih rezultatov v korist skladov. Niti ne vem, če bi drugačna delitev v celoti povečala maso skladov v nacionalnem dohodku. Predvidevam, da bi nastopila taka situacija, v kateri bi delovno intenzivne industrije — npr. lesna industrija, kjer so dosedaj osebni dohodki relativno nizki — morale odvajati za osebne dohodke več, medtem ko bi morale kapitalno intenzivne industrije odvajati več za sklade.

Ali bi ta premik za slovensko gospodarstvo pomenil več akumulacije ali manj, je težko ocenljivo. Mislim pa, da bi ta premik bil potreben. Današnji sistem delitve forsira razvoj delavno intenzivnih organizacij, ki rabijo manjša sredstva. Na drugi strani pa imamo stalen problem, kako naprej s kapitalno intenzivnimi panogami, ali drugače povedano, problem je v tem, da železarna z desetimi milijoni potrebnih sredstev za delavno mesto mora odvajati za sklade trikrat več, kot lesna industrija, ki rabi za delovno mesto le tri milijone. Zato kapitalno intenzivne delovne industrije, kamor je predvsem usmerjen razvoj svetovnega gospodarstva v naših delitvenih razmerjih, ne repruducirajo potrebnih sredstev za svojo obnovo in tekmo s svetovnim razvojem.

Tudi zaradi tega vidika sem za dogovor o osebnih dohodkih, seveda pa si sistem sporazumov ne predstavljam tako, kot se odvijajo danes sporazumi pri delitvi deviz. Za sporazume o osebnih dohodkih bi morala stati kvalitetna organizacija dogovarjanja o podjetjih in občin, različnih strokovnih skupin ter republiških in zveznih samoupravnih in političnih institucij. Vendar dogovor o osebnih dohodkih ni še vse. Potrebno je določiti tudi minimalno obrestovanje vloženih sredstev. Če se bomo dogovarjali za oba dva ta elementa in oba vnesli v našo bodočo delitev, potem bodo preostala prosta sredstva zmanjšana na bistveno manjši obseg. Če bomo hoteli naprej temu preostanku dati pravilno usmeritev, lahko to dosežemo z obdavčitvijo tistega dela, ki se bo pretirano usmerjal v osebne dohodke.

O vsem tem, o čemer sem dosedaj govoril, je bilo že razpravljano znotraj raznih strokovnih institucij in opisano v razni strokovni literaturi. Opozoril bi še na zadnjo polemiko med profesorjem Lipovcem in tovarišem Tanjkotom. Profesor Lipovec zagovarja namreč definicijo dohodka tako, da je deljiv le en dohodek, ki ostane gospodarski organizaciji po tem, ko pokrije določeno obrestovanje kapitala. Osebno menim, da bi sporazumi predpisali le minimalno obrestovanje. Delovna organizacija pa naj obdrži pravico, da to minimalno obrestovanje poveča po svoji potrebi. Če bo delovna organizacija želela pritegniti kapital tudi od drugod, bo morala nujno povečati svoje obrestovanje sredstev nad minimalnim. Na ta način bi se tudi povečala mobilnost družbenega kapitala, ker bi ta začel težiti k mestom največjega obrestovanja.

Preostanek sredstev potem, ko pokrije gospodarska organizacija dogovorjene dohodke in potrebno obrestovanje sredstev predstavlja dopolnilni dohodek delovnega kolektiva in gospodarskega uspeha. Kolikor je ta preostanek neracionalno določen in kar se lahko ugotovi z ozirom na višino obrestovanja sredstev, se ga lahko progresivno obdavči. Zato bo tudi za naprej verjetno tako, da bo imelo podjetje, ki bolje gospodari, večje osebne dohodke, kot podjetje, ki gospodari slabo. Zato tak model delitve ne pomeni uravnilovko v osebnih dohodkih, temveč usmerjanje delitve gospodarskega rezultata podjetij.

Na koncu moram vprašati še: Ali lahko vprašanja, o katerih govorimo danes, in ki pomenijo usmerjanje delitve gospodarskih rezultatov, lahko rešujemo sami, to je v okviru naše republike in nepovezano z ostalimi jugoslovanskimi področji. Jaz zelo dvomim, da je to mogoče, ker se z umerjanjem dohodka odpira tudi drug idejno in politično nerešen problem delovanja in statusa družbenega kapitala.

Za mene je zakon o usmerjanju dohodka sprejemljiv, ker je neutemeljena taka institucija delitve, da lahko vsako podjetje deli drugače ne glede na odgovornost do razširjene reprodukcije lastnega podjetja in vse družbene skupnosti. Enako kot odgovornost za razširjeno reprodukcijo pa vrednotim tudi odgovornost za ustvarjanje osebnih dohodkov. Za mene je politično nedopustno, da pustimo delavce z nizkimi osebnimi ali celo minimalnimi osebnimi dohodki iz leta v dan. Morda je za tiste delavce sicer to edina alternativa, ne smemo pa je razglašati kot socialistično. Za mene je višina osebnih dohodkov tudi dokaz večje ali manjše sposobnosti samoupravnih organov in vodstev podjetij. V praksi pomenijo visoki osebni dohodki dobro vodstvo in obratno nizko produktivnost in slabo vodsto. Zato je osebni dohodek vedno povezan z uspešnostjo gospodarjenja, vendar ne bi smeli nekaterih gospodarskih organizacij reševati na račun revščine njihovih delavcev. Skratka, dogovor o osebnih dohodkih ne sme biti samo limit zgornje, temveč tudi spodnje meje.

Prav na koncu bi še dodal. Glasoval bom za to, da se o tem zakonu razpravlja. Razprava naj bo čim širša tako, da lahko odkrije vse probleme in iniciative. Sem pa proti, če hočemo z obdavčitvijo ustvariti neko konstrukcijo, ki bo slonela le na matematičnem modelu in na neživljenjskih predpostavkah. Spomnimo se samo na davek za ekstraprofit, ki je bil tako umetno konstruiran. Plačevali smo ga celo v lesni industriji, čeprav smo bili takrat in danes na koncu lestvice osebnih dohodkov. Zato ponovno opozarjam, da je za uspešno usmerjanje dohodka potrebno tega najprej razčleniti na njegove organske prvine. Če je na to potrebno znotraj razčlenjenega gospodarskega rezultata progresivno obdavčiti prelivanje osebnih dohodkov na račun premajhnega obrestovanja sredstev — sem tudi za to.

Predsednik Tone Bole: Opozarjam tovariše poslance, da razpravljamo o drugi točki dnevnega reda. Kdo se javlja k razpravi? Tovariš Lamut, prosim.

Franc Lamut: Tovarišice in tovariši poslanci! Glede na uvodna razmišljanja tovariša Simonetija in na stališče sindikata, o katerem je govoril tovariš Globačnik, mislim, da je izvršni svet s pripravo predloga za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu, pravilno pristopil k reševanju tega problema. Pri tem menim, da so bili, kot predpriprava k izdaji tega zakona, storjeni tudi že določeni ukrepi glede našega dolgoročnega programiranja.

Strinjam se z načeli, ki jih predlagatelj predlaga in odobravam metodo, da se ta načela tudi direktno konfrontirajo s stališči obeh odborov; to je odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega in republiškega zbora, ki smo jih v materialih prejeli. Mislim, da se ta stališča bistveno ne razlikujejo od načela, ki so v predlogu za izdajo tega zakona in da bomo tako lahko prišli do osnutka zakona.

Pri tem predlogu za izdajo zakona me moti samo tisto, kar je navedeno med razlogi za izdajo. Čeprav deluje slovensko gospodarstvo v okviru jugoslovan-

skega trga, menim, da ne kaže sklicevati se na to, da je v jugoslovanskem gospodarstvu sistem družbeno organizirano materialno posredovanje nujno in da ima federacija to že urejeno. Vemo namreč, da bo potrebno določene stvari na tem področju korigirati in jih prenesti v ustrezne organe na področju republike, predvsem pa bo potrebna decentralizacija funkcij.

Vsekakor menim, da je ta ideja oziroma predlog zelo pomemben, ker povečuje vlogo republike v posegih gospodarstva. Pričakujemo namreč lahko, da bo tako možno uravnavati razvoj nekaterih dejavnosti, za razvoj katerih je družba zelo zainteresirana, ki pa pri ureditvi sedanjih skladov niso bile upoštevane. Posegi bodo seveda različni: v obliki premostitvenih kreditov ali kot zmanjšanje obrestne mere za kredite in podobno.

Ob predlogu za izdajo tega zakona pa se postavlja še en problem. Vsi se zavedamo, govorimo v svojem imenu in v imenu tovarišev iz gospodarstva, s katerimi sem se posvetoval, da je zakon o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu potreben. Postavlja pa se vprašanje, ki v tem predlogu ni dovolj konkretizirano; ali naj se ta sredstva zbirajo z dodatno obremenitvijo gospodarstva in kako. Vsekakor ne kaže linearno povečati obremenitev. Predlagam, da predlagatelj zakona, ko bo pripravljal osnutek, podrobno obrazloži, kakšen način bi bil za zbiranje teh sredstev najboljši. Tu je več načinov, predvsem pa je treba proučiti dva:

1. ali se lahko odtegnejo določena sredstva iz proračuna;
2. ali se jih odtegne gospodarstvu s tem, da se ga še dodatno obremeni.

Ob drugem načinu je potrebno še posebej proučiti, ali bo gospodarstvo v današnjem položaju dodatno obremenitev lahko sploh preneslo. Upoštevati pa je treba, da bi gospodarstvo tako zbrana sredstva koristno uporabljalo.

Prav ob sprejemu tega zakona se mi zdi, da je škoda, ker še nimamo izdelanega dolgoročnega programa razvoja Slovenije niti srednjeročnega plana, čeprav je ta zakon obenem tudi garancija, ki jo bomo imeli za uresničevanje z obema instrumentoma začrtane poti.

Že v ekspozeju je bilo povedano, da je bistvena razlika med dosedanjim in predlaganim skladom. Sredstva predlaganega sklada naj se zbirajo pri proračunu tako, da bi imela skupščina lahko neposreden vpliv pri njihovem angažiranju. Na razporejanje teh sredstev bodo vsekakor vplivali v programu razvoja začrtani cilji in pa interes družbe, ne samo z resolucijami, ampak tudi s pametno zbranimi finančnimi sredstvi vpliva na razvoj dejavnosti, ki so z družbenega stališča pomembna. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Besedo želi tovariš Nemec. Prosim!

Štefan Nemec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Kot je bilo v uvodnem govoru tovariša Simonetija povedano, bodo srednjeročni in dolgoročni programi gospodarskega razvoja Slovenije zahtevali organizirano skrb vseh dejavnikov v republiki za dosego ciljev družbenoekonomske politike. Zato menim, da je predlog za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu potreben. Domneve, da morda gremo s tem na etatistično obliko reševanja in financiranja razširjene reprodukcije, so neumestna, posebno, ker tudi gospodarske organizacije do tega vprašanja zavzemajo pozitiven odnos. Govorim glede na situacijo na jeseniškem območju, kjer smo o tem zakonu razpravljali tudi v okviru kluba gorenjskih poslancev, oziraje se predvsem na stanje v železarstvu. Ne zavzemamo se za to, da bi se

zbrana sredstva iz tega naslova uporabljala za sanacije oziroma za reševanje podjetij, ki slabo gospodarijo. Je pa potrebno intervenirati v takih primerih, kjer je v težavah neka panoga brez lastne krivde in kjer je potrebno omogočiti modernizacijo, da bi lahko rentabilno poslovala in bila ob normalnih pogojih konkurenčna tudi na svetovnem trgu. Ponovno poudarjam, da je ta zakon potrebno izdati in soglašam s predloženim predlogom za izdajo tega zakona. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo želi besedo? Tovariš Atelšek, prosim.

Ivan Atelšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Načeloma sem za koncentracijo kapitala, vendar sem danes proti sprejetju takega zakona, oziroma proti temu, da se sprejme odlok, da se pripravi osnutek zakona. Vzroka za to sta dva in sicer: sredstva, ki danes obstojajo v vseh skladih republike, od rezervnega, energetike in tako naprej, niso kompleksno analizirana, poleg tega ni proučeno, kaj bi sprejem take dodatne obremenitve pomenil za gospodarstvo, posebno, ko ves čas govorimo, da moramo gospodarstvo razbremeniti dajatev. Z dodatno obremenitvijo se bo zmanjšal profit v gospodarskih organizacijah, ki je že tako majhen in s tem interes za rentabilno poslovanje.

Republiški koncept razvoja je vsekakor nujno potreben in bo gotovo narekoval vrsto posegov v gospodarstvu. Vendar se ne morem strinjati s tem, da bo ta sklad intervencijski, kot je omenil eden od predgovornikov ter da bomo iz njega dajali subvencije. To bi bilo samo za potuho nam v gospodarstvu, da bi spet začeli neekonomsko gledati na dinar.

Tovariši poslanci, če je namen predlaganega zakona tak, ga ne podpiram. Poleg tega imamo danes zakon o skupnih rezervah gospodarskih organizacij. Ali jih ne bi mogli, če ta sredstva ne zadostujejo, povečati. Za energetiko zbiramo 10-letno posojilo. Naložba, vemo, da je potrebna, vendar ali se ne da pogovoriti z gospodarskimi organizacijami, da bi namesto, da jemljejo ta denar nazaj, sredstva vložile in pustile za nadaljnji razvoj. To so možnosti, ki bi jih bilo treba preštudirati, predvsem pa pregledati, kaj vse se zbira danes pri republiki. Nisem pa za to, da bi se zbirala sredstva in se jih neracionalno nalagalo.

Podatki kažejo, da tehnološka zaostalost pri nas iz leta v leto raste in v večjih gospodarskih organizacijah bolj kot v celem kompleksu. Zato je prav da mislimo na intervencijo. Zato predlagam, da predlagatelj razmisli in nam pokaže podatke, da vidimo, kako je s sredstvi, iz kakšnih virov se bodo ta sredstva zbirala in kaj bo to pomenilo v gospodarstvu. Nakazati pa mora tudi pametno rešitev glede tega, kdo bo s temi sredstvi razpolagal in kam se bodo nalagala. Če bo predlog tako obdelan, ga bodo gotovo podprli tudi v gospodarstvu, saj vsi vemo, da je moč v velikem kapitalu, ne pa v malem.

Predsednik Tone Bole: Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Lesar.

Jože Lesar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Atelšek je proti temu, da bi sprejeli sklep, da se predlagani predlog zakona sprejme. V tej razpravi me moti to, da najprej razpravljamo o skladu, o proračunih pa nismo, to se pravi o predhodni točki, ko je vse skupaj odvisno od tretje točke. Če se sporazumemo o obdavčevanju sredstev na en ali drug način, šele nastopi problem, na kakšen način in kje naj se akumulirajo sredstva in na

kakšen način naj se delijo. Mislim, da je to obrnjeno na glavo in izhajam iz tretje točke, ko pravimo: »da ni cilj obdavčenje osebnih dohodkov zaradi akumulacije, ampak je cilj obdavčenja določena skladnost v osebnih dohodkih, ki naj bo v primarni ali sekundarni stopnji.« Izgubil sem stik z gradivom, kjer je predsednik opozoril, naj diskutiramo samo o 2. točki in posebej o 3. točki dnevnega reda.

Mislim, da glede predlaganega zakona ne bomo prišli nikamor naprej, ker obstoja upravičen strah. Če se postavljamo na stališče, da obdavčujemo osebne dohodke zato, da dobimo neka sredstva za posege v gospodarstvo, sem proti temu. Soglašam pa s tem, da se obdavčijo sredstva zato, da bi prišlo do uravnovešenja in družbenega normiranja v kalkulativni sferi in v sferi participacije na dobičku. Samo to je lahko osnova tega, da se izognemo socialno političnim zapletom, ki nastajajo v slovenskem in tudi širšem prostoru. Mislim, da je treba najprej odpraviti popolnoma neopravičljive diference, predvsem pa se tu dogovoriti, pri katerem organu se bodo ta sredstva zbirala.

To mora biti organ, ki mu bodo vsi zaupali. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Opozarjam vas, da razpravljamo o drugi točki dnevnega reda, to je o predlogu za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvo. Kdo želi besedo? Tovariš Antončič, prosim!

Alojz Antončič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Pred nami je predlog za izdajo zakona o sredstvih za posege v gospodarstvu. Iz uvodnega ekspozeja sem razumel, da je bila efikasnost nekaterih centraliziranih sredstev, ki jih zbiramo v republikah, različna. Ugotavljamo, da smo v raznih oblikah zbirali sredstva, da bi namensko posegali v urejevanje gospodarskih razmer. Med te oblike ne prištevam samo cestnega sklada, vodnega sklada, sklada skupnih rezerv, ampak mislim, da je bilo gospodarstvo v preteklosti obremenjeno še z vrsto obveznih izločanj in obveznega oročanja sredstev. Gospodarske organizacije vodijo ta sredstva v bilancah, z njimi pa dejansko ne razpolagajo, oziroma je razpolaganje z njimi omejeno. Zato menim, da bi bilo umestno širše razpravljati o potrebi sprejetja takega zakona in se v tem pridružujem razpravam tovarišev pred menoj. Gre namreč za ponovno zmanjševanje sredstev gospodarskih organizacij, zato je zlasti v našem zboru potrebno, da se tesno povežemo z gospodarskimi organizacijami in da sprožimo takšno iniciativo.

Osebno se načeloma strinjam, da je tak zakon in takšno zbiranje sredstev nujno potrebno, vprašujem se le, kakšen bo njegov efekt, posebno ko smo videli, da zlasti sklad skupnih rezerv ni bistveno pripomogel k preusmerjanju našega gospodarstva v smislu ocen reforme. Zato menim, da bi morali ob tem predlogu razpravljati zlasti o tem, kako bo zakon deloval oziroma kako bodo vplivala ta sredstva in kako jih bomo usmerjali.

Če so sredstva sklada za posege v gospodarstvu nujno povezana z uresničevanjem našega srednjeročnega plana, potem se mi zdi, da je za sprejetje takega zakona dokaj prezgodaj in da bi ga morali sprejeti šele takrat, ko bomo sprejemali srednjeročni plan. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Prosim, kdo želi besedo? (Nihče.) Ker nihče več ne želi razpravljati, prosim predstavnika izvršnega sveta za pojasnila

glede na razpravo. Prosim, besedo ima tovariš Zupan, predstavnik izvršnega sveta.

Ivan Zupan : Tovarišice in tovariši poslanci! Že uvodoma smo povedali, da želimo danes razpravljati o osnovnem namenu takega zakona. V ekspozeju je bilo že povedano, da namen razprave ni le opredeljevati se samo za ali proti, ampak postaviti osnovna izhodišča oziroma le-ta preverjati, morda jih dopolniti ali spreminjati.

V razpravi je bilo postavljenih nekaj vprašanj, glede tega, zakaj takšen namen tega sklada, ko imamo sredstva v banki, ko imamo sredstva v skladu skupnih rezerv ter imamo še nekaj specializiranih skladov, za katere pa vsi več ali manj vemo, da so strogo namenski. Postavlja se torej vprašanje, kakšen je potem namen tega sklada.

Ko o teh stvareh razmišljamo, prihajamo do naslednjih zaključkov. Sredstva se dejansko zbirajo v bankah. Banke ne razpolagajo več z majhnimi vsotami. Toda banke po svoji osnovni usmeritvi težijo k nalaganju svojih sredstev v take gospodarske organizacije in v take dejavnosti, kjer se ta sredstva hitro obrestujejo, hitro vračajo, z drugo besedo, čim hitreje oplemenitujejo. To je osnovna intencija poslovnih bank in je reči, da naj se banke orientirajo tudi na take dejavnosti, ki so za skladen razvoj nekega gospodarstva potrebne niso pa atraktivne. To so predvsem infrastrukturne dejavnosti. Ko smo o tem razpravljali, je bil naš namen, da bi tudi bančni kapital usmerili na ta področja, vendar ob družbeni intervenciji, ki ne bi bila v tem, da bi izvajali na banke pritisk, naj se glede teh dejavnosti neposlovno odločajo, ampak obratno, da bi z določenimi sredstvi intervenirali in morda beneficirali obrestno mero ali nudili kake druge ugodnosti, da bi bančni kapital pritekal tudi na taka področja. Ko govorimo namreč o izgradnji naših infrastrukturnih objektov, o izgradnji cest, o modernizaciji železnic, o naši bazni industriji, ki je za skladen razvoj ostalega gospodarstva potrebna, potem se seveda postavlja vprašanje, kako to usmerjati.

Drugo je vprašanje, kakšno vlogo ima v tem primeru sklad skupnih gospodarskih rezerv. Mislim, da bo potrebno za naslednjo razpravo njegovo vlogo nekoliko bolj definirano podati, oziroma jo nadalje precizirati. Sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij je namenjen za intervencije v gospodarstvu, kadar gospodarske organizacije zaidejo v določene težave in jih je treba iz teh situacij reševati. Dejansko pa je do sedaj sklad skupnih rezerv posegal tudi na druga področja. Mislim, da je bilo to umestno in potrebno, vendar se nam zdi, da bo treba njegovo funkcijo jasneje opredeliti in da se bodo potem sredstva tudi hitreje izčrpala.

Če se torej zavedamo, da v Sloveniji dajemo regres za mleko, da dajemo regres za kmetijstvo, da smo prejeli določene obveznosti za gradnjo cest in druge stvari, potem nam postane zelo jasno, da bo republika morala posredovati, da bodo bančna sredstva pritekala tudi na tista infrastrukturna področja, ki so za uspešen razvoj gospodarstva potrebna. Če tako gledamo, potem se ne postavlja vprašanje, da bi ta sklad igral vlogo nekega dodatnega reševalca na določenih področjih, da bi s tem dajal potuho in bi se sredstva pretakala v roke tistim, ki so manj učinkoviti. S sredstvi bo skupščina intervenirala prvenstveno na področju infrastrukture, ne pa v primerih, ko se dajejo sredstva nepovratno. Te funkcije ne bi smel imeti in menim, da je tudi ne bo imel.

Če razpravljamo o skladnem razvoju našega gospodarstva moramo vedeti, da bo tisti del gospodarstva, ki ima na trgu precej svobodno področje delovanja, moral sam skrbeti za svojo razširjeno reprodukcijo, medtem ko bo morala družba skrbeti za tiste dejavnosti, ki so bazne in ki so potrebne ter najti neka sredstva, da bi jih napravili atraktivne za pritok tujega kapitala. To so osnovne intencije. Mislim, da je diskusija pokazala in potrdila ta osnovni namen. V razpravi je bilo povedanih precej misli, ki nam bodo ob pripravi osnutka zakona koristile. Ob razpravi o osnutu bomo predložili tudi že nekaj gradiv, ki bodo osvetlila določena vprašanja in razprave. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, še kdo želi besedo? (Nihče.) Če ne, zaključujem razpravo.

Tovariše poslance opozarjam, da smo razpravljali šele o predlogu za izdajo zakona. Glede na razpravo se mi zdi, da ne želimo ustaviti zakonske iniciative že na prvi stopnji in sprejeti po 255. členu poslovnika sklep, da predlog za izdajo zavračamo.

Mislim, da noben diskutant ni razpravljal v tem smislu. Zato predlagam zboru naslednji sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o sredstvih Socialistične republike Slovenije za posege v gospodarstvu:

1. Predlog za izdajo zakona se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet na podlagi v predlogu za izdajo zakona sprejetih načel, kakor tudi na podlagi mnenj in pripomb pristojnih odborov gospodarskega in republiškega zbora in zakonodajno-pravne komisije ter ob upoštevanju mnenj in stališč danih v razpravi na seji zbora. V fazi priprave osnutka zakona naj se izvršni svet posvetuje z delovnimi organizacijami in njihovimi asociacijami.

Kdor je za tako formuliran sklep, naj prosim dvigne roko.

Za besedo prosi tovariš Eržen. Prosim!

Jože Eržen: Nisem se prijavil prej k diskusiji zaradi tega, ker sem menil, da so tovariši poslanci osnovne misli pravzaprav že povedali. Me je pa nekoliko presenetil predlog sklepa.

Osebno sem za zakonsko iniciativo v tem smislu, da razpravljamo o problematiki, na nekaterih področjih razširjene reprodukcije, zlasti onih, pri katerih se nedvomno postavlja zahteva po usklajevanju v nacionalnem gospodarstvu, pravzaprav tudi v tem smislu kot ga je razložil član izvršnega sveta.

Prijavil sem se sedaj k diskusiji zaradi tega, ker s takim sklepom vendarle potrjujemo morda stvari, ki so nekoliko drugačne. Lahko bi sprejeli iniciativo za sprejem zakona, samo ne v taki obliki kot je tu predlagana, zlasti v tistem delu, ko se govori o namenu sredstev, o načinu in o virih. Če tak sklep sprejmemo, bo to osnova, ugotovitve v razpravi pa samo pripombe. Zdi se mi, da bo predlagatelj nekoliko prejudificiral stvari, oziroma bo šel mimo pripomb, ki so bile k predlogu povedane v razpravi.

Menim, da kot zaključek iz razprave lahko povzamemo to, da je potrebno razpravljati o problematiki na nekaterih področjih razširjene reprodukcije. Šele potem bi obravnavali predlog za izdajo zakona, ki mora po našem poslovniku pravzaprav že povedati, kakšen bo zakon in na čem bo osnovan. Če bo osnova za zakon to, kar je v predlogu za izdajo napisano, potem se bo začela razprava šele pri osnutku.

Zato predlagam, da se tista konkretizacija, ki je sporna v predlogu za izdajo zakona, če ga že sprejmemo, iz tega predloga izpusti in pusti širše odprta vrata za diskusijo o osnutku kasneje. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, tovariš Eržen, če lahko konkreťneje poveš, kaj predlagaš.

Jože Eržen: Predvsem predlagam, da se kot osnova za izdelavo osnutka uporabijo načela, ki so posredovana v poročilih pristojnih odborov in tista, ki so bila podana danes v razpravi, ne pa načela, ki so posredovana v predlogu za izdajo zakona.

Predsednik Tone Bole: To se pravi, da te motijo načela, sprejeta v 2. členu sklepa. Sem prav razumel?

Jože Eržen: Da.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Eržen, ti torej ne predlagaš amandmaja po 255. členu poslovnika, da se zakonska iniciativa že v prvi fazi ustavi, ampak predlagaš drugačno formulacijo 2. člena sklepa. 2. člen sklepa naj bi se po tvojem mnenju potem glasil takole:

Osnutek zakona pripravi izvršni svet na podlagi mnenj in pripomb pristojnih odborov gospodarskega in republiškega zbora in zakonodajno-pravne komisije ter ob upoštevanju mnenj in stališč, danih v razpravi na seji zbora. V fazi priprave osnutka zakona naj se izvršni svet posvetuje z delovnimi organizacijami in njihovimi asociacijami.« Torej se iz 2. člena sklepa izpuste besede: »na podlagi v predlogu za izdajo zakona sprejetih načel, kakor tudi«.

Jože Eržen: Da, tak sklep bi bil pravilen.

Predsednik Tone Bole: Torej druga točka sklepa se glasi: »osnutek zakona pripravi izvršni svet na podlagi mnenj in pripomb pristojnih odborov gospodarskega in republiškega zbora in zakonodajno-pravne komisije ter ob upoštevanju mnenj in stališč danih v razpravi na seji zbora. V fazi priprave osnutka zakona naj se izvršni svet posvetuje z delovnimi organizacijami in njihovimi asociacijami.«

Kdor je za tako modificiran sklep oziroma modificirano 2. točko sklepa, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (4 poslanci.)

Ugotavljam, da je zbor z večino glasov sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona, pri čemer so se 4 poslanci glasovanja vzdržali.

Odrejam odmor 15 minut.

(Seja je bila prekinjena ob 10.50 in se je nadaljevala ob 11.20.)

Predsednik Tone Bole: Nadaljujemo s 5. sejo gospodarskega zbora in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

Ugotavljam, da smo uvodno obrazložitev predlagatelja k predlogu za izdajo zakona poslušali že na skupni seji z republiškim zborom. Predstavnik izvršnega

sveta k tej točki dnevnega reda je tovariš Ivan Zupan, član izvršnega sveta. Predstavnik republiškega sekretariata za delo je tovariš Rado Miklič, pomočnik republiškega sekretarja za delo. Predlog za izdajo zakona je obravnaval odbor za družbenoekonomske odnose in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora tovariš Tribušon še ustno dopolniti poročilo odbora? (Ne, hvala!)

Predlog za izdajo zakona je obravnavala zakonodajno-pravna komisija in prav tako predložila pismeno poročilo. Ali želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije ustno dopolniti poročilo? (Ne želi.) Hvala.

Začenjam razpravo. Kdo želi besedo? K besedi se javlja tovariš Sonc. Prosim.

Ivo Sonc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko obravnavamo predlog za izdajo zakona za progresivno obdavčitev osebnih dohodkov, mislim, da se podajamo na eno izmed zelo kočljivih področij, ker s tem občutno posegamo v tisto, kar je pravzaprav vsem delovnim ljudem najbližje. Gradivo zadevnega predloga smo v Domžalah obravnavali skupno s predstvniki občinske skupščine, družbeno-političnih in delovnih organizacij in smo pri tem ugotavljali zlasti naslednje.

Strinjali smo se, da podpremo v določeni meri, ne pa v celoti, izdajo tega zakona, ker se dejansko pri nas že dogajajo anomalije na področju delitve osebnih dohodkov, ki nujno terjajo določene sporazumne rešitve ali pa ustrezne družbene posege in če drugače ne gre, pa celo na ta način, da izdamo zakon. Mislim, da nam je vsem dobro znano, da prejemajo delavci za neko enako delo, ki se da meriti, tako različne osebne dohodke, da se ti gibljejo celo v razmerju 1 : 4. To smo ugotavljali na domžalskem primeru. Poleg tega smo bili mnenja, da je vsekakor treba stvari predhodno dobro preveriti, ne pa sprejeti eno od predloženih variant za takojšnjo rešitev. Sodimo, da so posamezne variante, več ali manj matematično obdelane, pa se kljub temu lahko v praksi pokažejo nezaželene posledice. Zgolj s sporazumi najbrž ne bomo dosegli tistega, kar želimo doseči. Praksa nas uči, da so nekateri sporazumi, katerim smo bili v zadnjem letu priča, privedli do nezaželenega monopola. Na primer, sporazumi poslovnih združenj o enotnem nastopanju na tržišču itd. Imeli smo pripombo na 4. varianto predloga, ki predvsem temelji na dejanski šolski izobrazbi. Spričevalo in diploma tudi ne more biti edino in dokončno merilo za nagrajevanje. Znani so nam primeri, da v inozemstvu nagrada za neko konkretno delo ne temelji zgolj oziroma a priori na neki diplomi. V imenu omenjenih predstavnikov, ki so razpravljali o tem gradivu, predlagam, da bi še prej, ko bi razpravljali o zadevnem predlogu za izdajo zakona, napravili ustrezne analize po nekem vzorčnem sistemu. Izbrati bi morali iz različnih gospodarskih panog eno slabše in eno dobro stoječe podjetje. Zato nam ne bi bile potrebne številne analize in bi praktično preizkusili predložene variante na teh konkretnih primerih. Tako bi bržkone lažje razpravljali o vsebini predloga za izdajo tega zakona. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Franc Puterle.

Franc Puterle: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ob razpravi o zadevnih predlogih nimam najboljših občutkov. Dozdeva se mi, da v delovnih organizacijah postavljamo to stvar v obratni smeri.

Najprej smo razpravljali o sredstvih, ki jih bomo zbirali. Pri tem pa ne vemo, za koga jih bomo izbrali, niti zakaj jih bomo izbrali. V gospodarskih organizacijah najprej napravimo program planiranja, postavimo si cilj, potem pa razpravljamo o sredstvih, ki jih potrebujemo in kje jih bomo dobili. To so formalno in vsebinsko jasni koncepti v naših delovnih organizacijah. Tu pa se mi dozdeva, da smo najprej začeli zbirati denar, potem pa bomo razpravljali, kaj bomo s tem denarjem počeli. To so pravzaprav razlogi, da so me prevzemali mešani občutki, zato sem se tudi vzdržal glasovanja.

K predlogu za izdajo zakona bi dal rad nekaj pripomb k predlaganim variantam, pri katerih bi bilo le treba upoštevati še nekatera dodatna vprašanja, predvsem zato, da bodo stvari bolj razčiščene. Dozdeva se mi, da bo zelo veliko razprav okoli predlaganih variant. Obdavčitev osebnih dohodkov je tista ost, ki lahko močno spodbudi kolektiv za nove uspehe in dosežke ali pa ga potisne v stagnacijo. Zato bi želel opozoriti na močne posledice, ki lahko izhajajo iz zadevnega predloga.

Pri določitvi poprečnih osebnih dohodkov za posamezne kvalifikacije na podlagi kalkulativnih ur bi morali upoštevati tiste industrijske veje, kjer se pojavlja zaradi potreb trga večje število nadur in nočnih ur. Namesto kalkulativnih ur bi bilo potrebno upoštevati reducirane ure. V maso osebnih dohodkov bi bilo nujno vključiti tudi sredstva skupne porabe, saj vemo, da se iz sklada skupne porabe tudi izplačujejo osebni dohodki v obliki raznih regresov za dopuste, ki prav tako pomenijo direktna izplačila osebnih dohodkov. Vrednotenje posameznih delovnih mest oziroma kvalifikacijskih profilov bo potrebno poenotiti za vse gospodarstvo. Vendar mora ta dogovor v okviru panog in skupin upoštevati možnost strukturnih premikov kadrov.

Kolikor sprejmemo za določeno leto poprečje osebnih dohodkov po obstoječi kadrovski strukturi, moramo vključiti v sistem obračuna eventualne kadrovske spremembe, ki bi lahko poprečje dvigale. S tem bomo stimulirali prizadevanja za zboljšanje kadrovske strukture. Določeno poprečje osebnega dohodka naj bi se med letom korigiralo, kolikor se spremeni kvalifikacijska struktura zaposlenih. Uvajanje novih proizvodnih kapacitet pomeni dodaten problem, vsaj v začetnem obdobju, dokler niso popolnoma aktivirane in še ne dajo vseh pričakovanih rezultatov, kar seveda vpliva med drugim na povečanje stroškov in osebnih dohodkov, zato varianta določanja dohodka na zaposlene ni najbolj primerna.

Letna revalorizacija osebnih dohodkov, ki je predvidena v predlogu za izdajo zakona, je tesno povezana z republiškim planom oziroma drugimi ukrepi republiške skupščine. Kolikor sprejmemo tak sistem revalorizacije, potem bi se moral v republiškem planu določiti dvig produktivnosti vsaj na nivoju gospodarskih panog, ker je razvoj posameznih panog dokaj različen. To bi seveda zahtevalo dobro poznavanje razvojnih tendenc posameznih panog. Plan in planski ukrepi bi morali biti sprejeti že v septembru za naslednje leto in upoštevati vse sistemske spremembe, razvoj posameznih dejavnosti in gibanja na trgu. Ker uvedba funkcionalne amortizacije neposredno vpliva na oblikovanje dohodka, je potrebno najti ustrezno rešitev, ki bi upoštevala, da se amortizacija in skladi skupaj uporabljajo za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Po skupinah proizvajalcev bi bilo potrebno določiti minimalno stopnjo akumulativnosti glede na vložena sredstva, ki naj bi bila osnova za določanje mase akumulacije. Skladi, amortizacija in ostala sredstva iz dohodka naj bi se uporabljala za pokritje zakonskih in pogodbenih obveznosti

ter osebnih dohodkov. Za tekoče ugotavljanje akumulativnosti bi bilo potrebno uvesti tekočo revalorizacijo osnovnih sredstev. S tem bi ustrezno zaščitili akumulacijo ter odprli možnost dviga osebnih dohodkov v skladu z boljšimi rezultati poslovanja.

Predlog za izdajo zakona ne rešuje problema visokih osebnih dohodkov, lahko pa reši problematiko akumulativnosti posebno tam, kjer se dvigajo osebni dohodki na račun akumulativnosti vložnih sredstev.

Pereč problem so tudi nizki osebni dohodki, določenih kategorij delavcev, ki zahtevajo valorizacijo in spremembe v poslovanju posameznih podjetij. Kolikor se bomo dogovorili glede poprečij posameznih kvalifikacij, lahko v posameznih primerih pride do takih projekcij osebnih dohodkov, da izgine še tista akumulacija, ki gre danes na račun nizkih osebnih dohodkov. Pojavijo pa se lahko strukturalni problemi, ki bodo povzročili težave tako tistim, ki so nad poprečjem, še bolj pa tistim, ki so pod poprečjem osebnih dohodkov. Zakon bi bilo potrebno oblikovati tako, da se progresivno obdavči visoke osebne dohodke, hkrati pa zaščiti potrebno akumulacijo, torej je potrebno v zakon vključiti kombinirane ukrepe.

Predsednik Tone Bole: Besedo želi predstavnik sindikatov tovariš Jože Globačnik.

Jože Globačnik: Tovarišice in tovariši poslanci! Organizirali smo vrsto posvetovanj v okviru občinskih sindikalnih svetov in v nekaterih delovnih organizacijah, da bi dobili čim več mnenj, konkretnih idej in prispevkov v zvezi z oblikovanjem predloga za izdajo zakona. Zakon naj bi dal spodbudo in usmeritev za urejanje čim bolj racionalne notrajne delitve dohodka na osebne dohodke in sklade v delovnih organizacijah, hkrati pa naj bi spodbujal in usmerjal samoupravno in družbeno dogovarjanje, ki naj vpliva na ekonomsko in družbeno čim bolj smotrno delitev dohodka v delovnih organizacijah. Omenjeni razgovori še potekajo, vendar lahko že na podlagi dosedanjih izoblikujemo nekatera stališča in predloge.

Temeljni zakon o oblikovanju in delitvi dohodka povezuje proizvodnjo oziroma oblikovanje dohodka in njegovo delitev v enotno funkcijo dobrega gospodarjenja in nalaga upravljalcem pravico in dolžnost, da to funkcijo kar najbolj smotrno opravljajo v svoje dobro in v interesu družbene skupnosti. Obenem družbeni skupnosti nalaga tudi dolžnost, da tistim samoupravljalcem, ki bi iz kakršnegakoli razloga svoje funkcije ne opravljali skladno s svojim družbenim interesom, da torej tisti, ki ne bi najbolj smotrno skrbeli za reprodukcijo živega dela in sredstev za proizvodnjo, prepreči neracionalno ter ekonomsko in družbeno nesprejemljivo ravnanje. To se pravi, da mora družbena skupnost poseči na področje oblikovanja in delitve dohodka na način in s sredstvi, ki krepijo samoupravo in popravljajo samoupravne odločitve v primerih, ko le-te niso v skladu z dejanskimi interesi. Na dosedanjih posvetovanjih so se izoblikovala takale stališča:

1. Republiški zakon bi moral najprej zahtevati in spodbuditi delovne organizacije, da bi v statutih in zlasti v pravilnik o delitvi določile obvezna merila in instrumente za delitev na osebne dohodke in sklade. Ugotavljamo namreč, da številne delovne organizacije delitev dohodka nimajo urejeno in da dohodek delijo tako, da ne upoštevajo poslovnih rezultatov in dolgoročne razvojne politike. Če bi vse delovne organizacije obvezno ravnale po vnaprej

postavljenih merilih in v skladu s svojimi dolgoročnimi potrebami, za kar naj bi jih zakon zavezal, potem bi mnogi ekscesi prav gotovo odpadli.

2. Temeljni zakon uvaja kot instrument usmerjanja delitve dohodka samoupravno in družbeno dogovarjanje. Praksa kaže, da se ta instrument še ni uveljavil, zlasti zato, ker se podrobneje nismo dogovorili in s predpisi določili kriterije in postopke za dogovarjanje. Če bosta vsebina in postopek ostala popolnoma neopredeljena, potem bomo še naprej ugotavljali, da je dogovarjanje nesmisel, da so nekateri dogovori škodljivi ali vsaj neučinkoviti in tako dalje. Zato menimo, da mora republiški zakon posamezne prvine dogovarjanja opredeliti. S tem bi dali osnove za racionalne samoupravne odločitve v delovnih organizacijah in za učinkovite samoupravne in družbene dogovore. Izhajati pa bi morali iz nujne potrebe, da se čvrsteje opredeli pozicija delavca glede njegove reprodukcije in da se zagotovi tehnični in tehnološki razvoj.

Menimo, da bi se morali dogovoriti, katera je tista spodnja meja osebnega dohodka, ki v danih razmerah zagotavlja pokrivanje življenjskega minimuma. Pri tem nobena kalkulacija, zlasti pa za nove investicije, ne more računati z osebnimi dohodki pod določeno spodnjo mejo ali z drugimi besedami — nihče ne sme prikazovati rentabilnosti na račun zniževanja osebnih dohodkov pod dogovorjeno mejo, ki v danih razmerah omogoča normalno reprodukcijo živega dela.

V praksi to, pod pritiskom razmer, priznavamo zlasti v primerih, ko se bojimo političnih zapetljajev. Pri tem nikakor ne mislimo, da so to državno zagotovljene plače, kajti dejanski zaslužek mora ostati v odvisnosti od doseženega dohodka. Vendar bi z določanjem spodnje meje osebnih dohodkov dobili eno od obveznih meril, kdaj je potrebno začeti ukrepati v proizvodni usmeritvi posameznih podjetij, da bi zagotovili tak dohodek, ki bi omogočal tudi pokrivanje dogovorjenih minimalnih stroškov reprodukcije živega dela.

Tak ukrep bi po drugi strani v veliki meri prispeval k povečanju pritiska za spreminjanje obstoječe gospodarske strukture. Pri tem je odprto še vprašanje, ali naj se odločimo za poprečni minimum reprodukcije živega dela ali pa naj bi to opravili po kvalifikacijah. Vsekakor kaže, da bi moral biti minimum reprodukcije živega dela opredeljen za vsakega posameznika na isti ravni, in sicer ne glede na to, na katerem področju ali dejavnosti ti zaposleni delajo. Normalno je namreč, da nam ne more biti družbeno zanimiva nobena dejavnost, ki tega ne bi zagotavljala. Če bi pri določanju minimuma upoštevali še kvalifikacije, bi v nagrajevanje lahko vnesli nekatere družbene kriterije in družbeno voljo glede politike spreminjanja kvalifikacijske strukture.

Stanje, kakršnega imamo sedaj, namreč, da rezultate dela merimo z različnimi in tudi z nepopolnimi merili, je nevzdržno in bi ga bilo treba odpraviti. Rezultat dela vsakega kolektiva se verificira na trgu, zato je vprašljivo, ali je ta rezultat, ki je dosežen, potrebno »čistiti«. Vsi poskusi tako imenovanega čiščenja poslovnega rezultata so se doslej izjalovili. Če bi se pokazalo, da je potrebno rezultate družbeno čistiti n. pr. tako imenovanega monopolnega dobička, bi bilo verjetno umestneje to opraviti že z instrumenti davčne politike, ne pa ob delitvi v delovni organizaciji. No, to je seveda stvar nadaljnje razprave, menimo pa, da ni mogoče meriti rezultatov samo v primerjavi z živim delom in da prav od tod izvira vrsta nesmotrnosti, ki se pojavljajo v delitvi na osebne dohodke in sklade. Dokler v obvezna merila ne bomo vnesli tudi uporabljenih sredstev, je težko pričakovati večjo racionalnost v delitvi. Zato mislim, da je eden od zelo pomembnih elementov delitve

dogovor o merjenju rezultatov dela, ki zajema tako živo delo kot tudi uporabljena sredstva. Če torej hočemo v načelu zagotoviti enak položaj delavca ob enakem rezultatu dela, se moramo dogovoriti o enakem merilu dela.

Na to ugotovitev navezuje tudi vprašanje, kako zagotoviti minimum reprodukcije sredstev za proizvodnjo. Reprodukcija sredstev za proizvodnjo ne more biti prepuščena naključju ali dobri volji, z drugo besedo, da bi bila reprodukcija sredstev za proizvodnjo, lahko le poljubni ostanek v delitvi. Strinjamo se s tistimi, ki menijo, da morajo sredstva, ki jih uporabljamo v proizvodnji, dajati poleg minimalne amortizacije najmanj še toliko, kolikor znaša normalna obrestna mera. S tem v zvezi nastaja vprašanje, kako naj se obnašamo v normalnih razmerah takrat, ko je poslovni rezultat večji od tistega, ki pokriva minimalne stroške reprodukcije živega dela in minimalno stopnjo reprodukcije sredstev za proizvodnjo. Ni dvoma, da mora na tem večjem rezultatu sloneti stimulacija živega dela in tudi hitrejša reprodukcija sredstev za proizvodnjo. Kakšen bo neposreden odnos med enim in drugim pa je stvar dogovorjene in sprejete ekonomske politike. V vsakem primeru mora biti ta politika s konkretnimi instrumenti delitve dohodka zagotovljena v pravilniku o delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Eno od vprašanj, ki je stalno prisotno in ki povzroča politično nerazpoloženje, je tudi vprašanje večje stabilnosti v postopku delitve.

Menim, da bi se bilo treba dogovoriti, kdaj se o delitvi razpravlja in kdaj se lahko odločamo za posamezne spremembe v pravilnikih delovnih organizacij, kakor tudi, kdaj se naj menjajo samoupravni in družbeni dogovori. Praksa zadnjih let kaže, da je eden od vzrokov za nepravilnosti v delitvi in s tem povezani odmiki v delitvi po delu ter za nastajanje političnih problemov, nerešeno vprašanje kompenzacije življenjskih stroškov. Po dosedanji praksi vsak sam ugotavlja, za koliko so porasli življenjski stroški in kdaj in za koliko jih bo kdo kompenziral itd. Pri vsakem povečanju življenjskih stroškov opažamo, da si nekateri, ki imajo za to možnosti, kompenzirajo preveč in brez vsake mere, drugi, ki pa te možnosti nimajo, pa tega povečanja ne morejo nadoknaditi. Tako nastajajo razlike v osebnih dohodkih, ki jih ne bi smeli niti dopustiti, še manj pa zagovarjati. Menimo, da bi v kriterijih, ki naj bi jih uzakonili z republiškim zakonom, morali določiti tudi način in postopek glede kompenziranja porasta življenjskih stroškov. S tem ne mislimo, da bi komu država lahko zagotavljala kompenzacijo, če nima zadostnega dohodka, vendar bi preprečili tistim, ki to možnost imajo, da se ne bi družbeno škodljivo in ekonomsko neracionalno obnašali. Ker imajo družbene dejavnosti le nekoliko specifičen položaj pri delitvi, bi moral zakon tudi zanje predpisati kriterije delitve, v katerih bi upoštevali posamezne specifičnosti. Zakon bi moral s kriteriji zagotoviti osnovno skladnost in odvisnost v delitvi med gospodarskim in tako imenovanim negospodarskim področjem. Pri vsem tem se poraja še eno vprašanje. Kako urediti zvezo med dogovorjeno ekonomsko politiko v srednjeročnih planih in tekočo ekonomsko politiko na eni strani, ter med samoupravnimi družbenimi dogovori in delitvijo delovnih organizacij na drugi strani. Nagibamo se k misli, da bi morale biti nekatere prvine ekonomske politike obvezne, tako za sporazume, kot za politiko delitve v delovnih organizacijah. Ob razpravi o predlogu za izdajo zakona ne kaže prezreti dejstva, da bo morala družba tudi v prihodnje vplivati na oblikovanje smotrnih razmerij med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki zaposlenih in to s progresivnim davkom na skupni dohodek občanov. V sindikatih menimo,

da so to vprašanja, o katerih bi bilo treba v nadaljnjem postopku podrobneje razpravljati in se v zakonu o usmeritvi delitve dohodka v delovnih organizacijah dokončno opredeliti. Verjetno se bodo pojavila še nekatera vprašanja, ki jih bo treba prav tako skrbno obravnavati. Predlog za izdajo zakona, ki ga obravnavamo, se opira predvsem na eno izmed sankcij, ki jo dopušča temeljni zakon o ugotavljanju dohodka za delitev (člen 21), to je na obračunavanje prekomernega osebnega dohodka. To sankcijo bi morali uporabiti, če bi bilo potrebno. Za sedaj so mnenja o koristnosti tega ukrepa še deljena. Vendar se nam pri tem zastavlja vprašanje, ali je naš namen odtujevati del dohodka v delovnih organizacijah, ali pa je namen doseči tako delitev, ki bo zagotavljala najbolj smotrno izločanje sredstev za razširjeno reprodukcijo delovnih organizacij. Prav gotovo gre za slednji namen. To se pravi, da od tod ne bi bilo treba odtujevati sredstev iz delovnih organizacij. Če pa menimo, da je treba oblikovati določene sklade izven delovnih organizacij, ki bi v prvi vrsti pospeševali spremembe v obstoječi strukturi, zagotavljali večjo socialno varstvo zaposlenih ob spreminjanju strukture in reševali nekatera vprašanja infrastrukture, potem je potrebno o tem posebej razpravljati v okviru programa razvoja in v okviru davčne politike, ne pa to vprašanje vezati z usklajevanjem delitve dohodka, ki ima namen zagotoviti najbolj smotrno in družbi najbolj sprejemljivo reprodukcijo žive sile in družbenega bogastva.

Ob koncu bi želel poudariti, da podpiramo predlog za izdajo zakona o usmerjanju delitve dohodka, ki naj v nadaljnjem postopku dobi tudi tak naslov in temu ustrezno vsebino. Sindikati bomo, kot eden od dejavnikov, ki ga to samoupravno področje zelo zanima, nadaljevali s prizadevanji za konkretizacijo posameznih načel, o katerih sem govoril. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo želi besedo? Besedo želi predstavnik zbornice tovariš Jože Valentinčič, prosim.

Jože Valentinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Smatramo, da bi bilo potrebno organizirati širšo diskusijo o predlogu za izdajo tega zakona, ki bi usmerjal delitev dohodka in s tem tudi osebne dohodke. Naše mišljenje, ki je bilo prediskutirano na letošnji skupščini gospodarske zbornice Slovenije pa je naslednje. Predlog za izdajo zakona o ukrepih za družbeno usmerjanje delitve osebnih dohodkov se omejuje le na obdavčitev presežnih sredstev za osebne dohodke, ki jih lahko izplačujejo le nekatere delovne organizacije ali pa panoge gospodarstva, zahvaljujoč le svojemu posebnemu položaju. Ničesar pa zakonski predlog ne ureja glede zaščite podjetniške akumulacije. Kako naj se po tem dogovarjanju pride do določene meje, prek katere bi bila delitev neprimerna, to v predlogu ni jasno določeno. Zato bi bilo koristno pristopiti k izdelavi kriterijev za delitev dohodka in k zadolžitvi posameznih, v zakonu določenih nosilcev, da sistemsko uredijo področje samoupravnih in družbenih dogovorov o delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Intencija predloga, da se z družbenim vplivom usmerja notranja delitev, je seveda koristna. Toda z ukrepi, ki so predvideni v variantah, se to ne bo doseglo. Tako mišljenje je izrazil precejšen krog ljudi. Po sprejemu takega zakona bi imeli še naprej pojave zelo visokih osebnih dohodkov pri istih dejavnosti kot doslej. Delovne organizacije, ki dajejo prednost osebnim dohodkom pred akumulacijo, bodo zmanjšale svojo akumulacijo za ustrezen del progresivnega davka, ki ga bodo morale plačati. Osebne dohodke pa bodo obdržale

na istem nivoju ali pa jih bodo celo še višale. Negativen vpliv previsokih osebnih dohodkov na politično razpoloženje ljudi bi seveda s tem ostal. Nabralo bi se samo nekoliko sredstev iz tega progresivnega davka. Seveda bi to poskušale še druge delovne organizacije, da bi dosegle višje osebne dohodke in verjetno bi to storile na račun akumulacije. Če predlagamo progresivni davek na presežna sredstva na osebne dohodke na osnovi kritike računov, na prevelike razlike osebnih dohodkov, potem je to le poskus pomiritve političnih problemov. To bi mnogo uspešneje dosegli z dogovorom o ustreznem nivoju osebnih dohodkov. Tako je zaenkrat stališče članov gospodarske zbornice Slovenije.

Naj obvestim gospodarski zbor, da so strokovne službe gospodarske zbornice Slovenije izdelale predlog, katerega v tem času obravnavajo strokovni odbori in sveti. Ko bodo organi zbornice prediskutirali ta predlog, ga bomo posredovali republiški skupščini.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Prosim, želi še kdo besedo? Želi morda besedo predstavnik izvršnega sveta? (Da.) Prosim, besedo ima predstavnik izvršnega sveta, tovariš Ivan Zupan.

Ivan Zupan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pri obravnavi te materije tako iz današnje razprave, kot tudi iz vseh dosedanjih razprav v skupščinskih odborih in v drugih forumih prihajajo do izraza nekatere misli, ki nas pri tem vprašanju združujejo v osnovnih izhodiščih. Mislim, da smo vsi istega mnenja, da je treba v naši družbeni stvarnosti akumulacijo zaščititi. Menim, da smo si dokaj enotni v mišljenju, da je treba odpraviti nepotrebno dražitev delovne sile in s tem tudi konflikte situacije, ki izhajajo iz takih rezultatov. In kot tretje, precej istega mnenja smo, da vlada v našem gospodarstvu zelo različna situacija. V gospodarstvu, ki je tržno orientirano, v katerem v polni meri delujejo tržne zakonitosti, ni nobenih posebnih anomalij. Povsod tam, kjer pa prevladuje privilegiran ali monopolni položaj, je bistveno drugačen.

Če izhajamo iz rezultatov, ki so ekonomsko pomembni za razvoj nekega gospodarstva in iz drugih, da iz neutemeljenih in povsem nerazsodnih delitev osebnih dohodkov nastajajo take konfliktne politične situacije, ki terjajo na nujne posege, potem nam postaja precej prezentno, da je po tem vprašanju potrebno nekaj napraviti. Ko je izvršni svet pričel razpravo o tem problemu, je izhajal s stališča, da je o tej naši stvarnosti, o tem vprašanju, potrebno spregovoriti, da je potrebno z zakonskimi predpisi to urediti, da pa s tem materialom, ki je predmet današnje razprave, ne zapira diskusije o enem ali drugem predlogu, ampak šele odpiramo to problematiko v tem našem gospodarstvu in načenjamo vprašanje, kaj smo v dani situaciji v stanju in pripravljeni rešiti.

Pred vam je predlog, ki je bil izoblikovan zato, da na njegovi osnovi pokrenemo to diskusijo. Predstavnik gospodarske zbornice je povedal, da se bo zbornica pojavila s svojim dopolnilnim materialom, ki v istem cilju pristopa k temu vprašanju, sicer nekoliko drugače. V današnji razpravi je bil že omenjen predlog tov. Tanko in še nekaterih drugih, ki so o tem problemu razpravljali. Mislim, da smo se na tem mestu sestali zato, da se med seboj poskušamo dogovoriti, v kakšnem obsegu in kako daleč smo pripravljeni rešiti to vprašanje. Mi izhajamo iz osnovnega dejstva, da je vprašanje urejanja delitve osebnih dohodkov eden izmed globokih sistemskih posegov, h kateremu bomo najbrž morali pristopiti, da bomo v izravnavanje pogojev gospodarjenja v našem

družbeno-političnem življenju vnesli določen red. Mislim, da je prav današnja razprava prispevala tudi k temu in nakazala potrebo za obravnavanje teh vprašanj. Naše osnovno izhodišče, ki sem ga že omenil, da dikusijo o teh vprašanjih šele odpiramo, da lahko v skupščini primerjamo svoja stališča in poglede in da se dogovorimo, s kakšno širino smo pripravljeni reševati to vprašanje. Če je temu tako, in tak je bil naš namen, potem mislim, da današnja razprava in materiali, ki se še pripravljajo, predstavljajo prispevek k reševanju tega problema.

Pri tem bi hotel povedati še nekaj. Ne moremo mimo tega, da v tem domu ne razpravljamo tudi o političnih posledicah, ki nastajajo danes v naši gospodarski stvarnosti. Te izhajajo nekako iz naslednjega. Če ponovim misel, da te problematike v glavnem ni povsod tam, kjer je gospodarstvo v realnem tržnem odnosu, tam pa, kjer imajo posamezne dejavnosti privilegiran ali celo monopolni položaj, tam se gospodarske organizacije do tega problema različno in po našem mnenju nerazumljivo obnašajo. Iz tega izhaja nemogoč političen položaj. Večkrat je presenetljivo, da je politična situacija še toliko mirna, če na primer v neki, razmeroma majhni vasi, deli ena gospodarska organizacija osebne dohodke v poprečju nad 2000 din, sosednja gospodarska organizacija, ki je v preteklosti dolgo časa prenašala breme vsega okraja na svojih ramenih, pa izplačuje osebne dohodke v poprečju okoli 650 din. Pri tem je popolnoma jasno, da delujejo na eno vse tržne zakonitosti, pa tudi nered pri uvozu. Vse to pa do take stopnje, da se postavlja vprašanje elementarne eksistence. Za drugo gospodarsko organizacijo pa je družba zbrala težka finančna sredstva, ji dala v roke gospodarjenje z objekti, ki so infrastrukturnega značaja in ni dvoma, da imajo ti prednost pred vsemi. Če vse to upoštevamo, potem nam postane jasno, da je rešitev tega problema zahtevna tudi s stališča politične stabilizacije. Kot gospodarstvenike, ki zasedajo v gospodarskem zboru skupščine, pa nas seveda prvenstveno zanima ekonomski gospodarski moment, ki pri tem nastopa. Zato mislim, da stališče, ki sem ga že povedal, sprejmemo s tem, da se poskušamo dogovoriti in da izdelamo skupen koncept, na osnovi katerega bomo nadaljnji razvoj našega gospodarstva kar najbolje reševali in usmerjali. Zaradi tega menim, da ni ovire, da bi pri nadaljnjem kreiranju vsebine in oblike tega zakona ne našli skupnih izhodišč in dobrih rešitev. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo še želi besedo? Besedo ima tovariš Ivan Atelšek.

Ivan Atelšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Že drugič se oglašam k besedi, ker me moti to, da predlog za izdajo zakona ne omenja in se celo odmika od produktivnosti dela. Naj navedem konkreten primer. V nekem kovinsko-predelovalnem podjetju je produktivnost dela ob isti predelavi pločevine za eno tono določeno število ur, vzemimo za primer 10 ur, v drugem podjetju pa 15, na kar vplivata predvsem intenzivnost dela in mehaniziranost tovarne, ki je nekaj večja. Trdim, da bi morala biti pri takih odnosih zelo močno navzoča misel o produktivnosti dela. Dejstvo je, da bo za res intenzivno delo delavec obdavčen, medtem ko za neintenzivno delo ne bo plačeval ničesar. Bojim se, da se ne bomo znašli pred novimi problemi, ker bomo z zaposlovanjem večjega števila delavcev reševali novo nastali položaj v podjetjih.

Podpiram predlog, ki ga je dal inž. Valentinčič in predstavnik sindikatov, da bi morali z nekim aktom, najsi bo to s priporočilom ali predpisom, ki ga lahko sprejme naša skupščina glede delitve čistega dohodka s tem, da bi upoštevali funkcionalne amortizacije, kar naj bi pripomoglo, da bi podjetja čimbolj usposobili in da bi imeli kolektivi večji interes sebi zagotoviti eksistenco za v bodoče.

Smatram, da smo o tem premalo govorili in da bi morali s tega izhodišča razpravljati o tem vprašanju. Strinjam se, da so visoki osebni dohodki na račun monopolnega položaja zaradi nekega drugega privilegija res vprašljivi. Iz podatkov in iz poročil vidimo, da znašajo nekje tudi od 1900 do 2000 dinarjev v povprečju. Take primere bi se dalo urediti z določenimi instrumenti o delitvi dohodka na osebne dohodke, in sicer, kdor noče vlagati v sklade, ta naj plača davek. Sredstva bi le morali pustiti gospodarstvu za nadaljnjo razširjeno reprodukcijo. Kdor pa noče vlagati v sklade, tega naj zadenejo ukrepi obdavčitve. Podpiram tak predlog zato, da ne bi z novimi obremenitvami prizadeli vsega gospodarstva, ker je že drugih dajatev ogromno in pa zato, da ne bi destimulativno vplivali na prizadevanja kolektivov v naših gospodarskih organizacijah. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Ker ne želi nihče več besedo, zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke:

1. Predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke se sprejme, ker so dosedanje razprave pokazale, da je normativna ureditev usmerjanja dohodka družbeno potrebna in da je predlog za izdajo zakona podlaga za pripravo osnutka zakona o družbenem usmerjanju dohodka in osebnih dohodkov.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, pri čemer mora izhajati iz načela, da bo na osrednje mesto postavljeno samoupravno in družbeno dogovarjanje in družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov. Progresivni davek ali drug ustrezen instrument pa naj bo le sankcija za tiste, ki se dogovorov ne bi držali. V tem smislu naj se spremeni tudi naslov zakona.

3. Osnutek zakona naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravi v posvetovanju z republiškim svetom Zveze sindikatov za Slovenijo in z gospodarsko zbornico SR Slovenije ter pri tem upošteva tiste njihove predloge in pobude, ki bodo omogočili čim bolj dosledno uresničitev načel 18., 19. in 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Naj pojasnim, kaj obravnavajo 18., 19. in 21. člen temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka. Namreč, 18. člen normativno ureja samoupravno dogovarjanje, 19. člen ureja družbeno dogovarjanje in 21. člen navedenega zakona ureja sankcije na podlagi samoupravnega in družbenega dogovarjanja.

Jože Knez (iz klopi): Smatram, da naj izvršni svet prouči tudi vprašanja, ki imajo ekonomski značaj, zato naj se razširi krog sodelavcev obvezno na druge strokovne institucije.

Predsednik Tone Bole: Če sem prav razumel, tovariš Knez, se tvoje dopolnilo nanaša na 3. točko sklepa, ki bi se s tvojo dopolnitvijo glasil tako: »Osnutek zakona naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravi v posvetovanju z republiškim svetom Zveze sindikatov za Slovenijo, gospodarsko zbornico SR Slovenije in z drugimi strokovnimi institucijami.« Za slednje naj se v sklepu določi ustrezen izraz, za tem pa bi se besedilo nadaljevalo: »ter pri tem upoštevati tiste njihove predloge in pobude, ki bodo omogočile čim bolj dosledno uresničitev načel 18., 19. in 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah.«

Mislim, da sem pripombo smiselno prav interpretiral. Kdo je za tak predlog sklepa? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je gospodarski zbor soglasno sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o progresivnem davku na osebne dohodke.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije. Omenjena komisija je pred pričetkom seje predložila tudi določene spremembe odloka, ki so bolj oblikovne narave in ste jih že sprejeli. Ali želi predstavnik komisije tovariš Lutar obrazložiti predlog odloka? (Ne.)

Glede na to, da je komisija predlagala dopolnitev odloka danes pred sejo, bomo razpravljali o predlogu odloka in o predmetnih dopolnitvah. Pričenjam razpravo. Prosim, kdo želi besedo? (Nihče.) Ker nihče ne želi besedo, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka s predlagano dopolnitvijo na glasovanje. Kdor je za tak predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet in prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na volitve in imenovanja.

V okviru te točke dnevnega reda bomo obravnavali predlog odloka o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem. Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Glede na to, da predlog odloka sprejme republiški zbor samostojno, daje gospodarski zbor samo svoje mnenje. Želi predstavnik te komisije za volitve in imenovanja tovariš Lutar k pismeni dodati še ustno obrazložitev? (Ne.)

Karel Lutar (iz klopi): Želim obvestiti zbor, da je tovariš Mikoš med tem časom, ko je bil poslan material za to sejo, diplomiral. Imam samo to dopolnilno informacijo.

Predsednik Tone Bole: To se pravi, da je problem urejen.

Slišali smo dopolnitev, ki jo je dal predstavnik komisije za volitve in imenovanja in dajem predlog odloka v razpravo. Kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.) Ker nihče ne želi besedo, zaključujem razpravo. Glede na to, da zbor nima pripomb k temu imenovanju, predlagam, da obvestimo republiški zbor, da se gospodarski zbor s predlaganim odlokom strinja.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

V času med obema sejama je poslanec Žarko Žigon postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje, ki ste ga sprejeli skupaj z gradivom za to točko današnjega dnevnega reda. Na poslančevo vprašanje bo odgovoril tovariš Boris Vadnjal, član izvršnega sveta in ga prosim, da poda odgovor. Prosim.

Boris Vadnjal: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec Žarko Žigon je postavil dve vprašanji, in sicer ali je izvršni svet Slovenije dal avstrijskim oblastem obljubo, da bo cesta Radlje—Radeljski prelaz v najkrajšem času modernizirana, in drugo: Ali izvršni svet Skupščine SR Slovenije smatra, da je konstrukcija cest, ki vodi do obmejnih prehodov, le stvar občinskih skupščin, ali je to tudi dolžnost republike in federacije.

K prvemu vprašanju bi dal pojasnilo, da je bilo avstrijski vladi ob raznih priložnostih že sporočeno, da izvršni svet Skupščine SR Slovenije uradno soglaša s predlogom, da se mejni prehod druge kategorije na prelazu Radlje čimprej prekvalificira v cestni prehod za mednarodni promet. Do formalnega dogovora med pristojnimi zveznimi organi obeh držav pa še ni prišlo. Točno je, da je avstrijska vlada ob raznih priložnostih, pred kratkim pa tudi z noto avstrijskega generalnega konzulata v Ljubljani, naslovljeno na izvršni svet Skupščine SR Slovenije, pokazala interes za čimprejšnjo modernizacijo ceste Radlje—Radeljski prelaz. Na noto je bilo odgovorjeno, da je glede popravila ceste Radlje—državna meja znano tudi avstrijskim strokovnjakom, da je to na jugoslovanski strani za enkrat cesta tretjega reda, dolga približno 5 km, v makadamski izvedbi v širini 2,5 do 3 metre, z zelo ostrimi krivinami v vzponih do 22 stopinj. Kakršnakoli večja rekonstrukcija te ceste bo zahtevala velika sredstva, zaradi česar po sedanjem planu, žal do vključno leta 1970, ni mogoče dati ustreznih zagotovil. Obenem pa je bilo kljub temu sporočeno, da so strokovnjaki za cestni promet zadolženi, da to vprašanje resno proučijo, da je upati, da bo v okviru naslednjega programa upoštevan tudi predlog rekonstrukcije te ceste.

Glede drugega splošnega vprašanja, kar zadeva gradnjo cest, vključno tudi ceste, ki vodijo do mejnih prehodov, je znano, da federacija ne sodeluje več pri financiranju teh cest, temveč sodeluje samo pri gradnji uradnih obmejnih prehodov, kjer delujejo službe, ki spadajo v zvezno pristojnost, kot na primer carina. Republiški sklad za ceste skrbi za financiranje cest prvega do tretjega reda v mejah dejanskih možnosti in v okviru sprejetega programa.

Predsednik Tone Bole: Prosim tovariša Žarka Žigona, da se izjavi, ali ga odgovor predstavnika izvršnega sveta zadovoljuje oziroma, ali ima poslanec še kakšno dodatno vprašanje? (Da.) Prosim.

Žarko Žigon: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V glavnem me odgovor izvršnega sveta zadovoljuje, vendar sem verjetno moje vprašanje postavil nepopolno, ker sem v sami obrazložitvi vprašanja navajal, da je bila občinska skupščina zainteresirana na reševanju tega problema, da je vrnila zadevo republiškemu cestnemu skladu, in že precej časa ni dobila nobenega odgovora. Verjetno danes ne bom mogel zahtevati odgovora, ker nisem mojega vprašanja tako formuliral. Zato prosim, da mi ta odgovor posredujete v pismeni obliki.

Predsednik Tone Bole: Če sem vas prav razumel, tovariš Žigon, ste sedaj postavili dopolnilno vprašanje in zahtevate pismeni odgovor od cestnega sklada SR Slovenije. (Da.)

Na zadnji seji gospodarskega zbora je postavil poslansko vprašanje republiškemu sekretarju za finance poslanec tovariš Karel Lutar. Na postavljeno poslansko vprašanje bo odgovoril republiški sekretar za finance, ko bo prejel ustrezni odgovor od zveznega sekretariata za finance. Prosim tovariša Lutarja, ali se zadovolji s takšnim odgovorom oziroma, da do nadaljnjega počaka glede odgovora na svoje vprašanje. (Da.)

Na zadnji seji gospodarskega zbora je postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje poslanec tovariš Stojan Makovec. Na postavljeno poslansko vprašanje bo odgovoril tovariš Lojze Komel, pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo. Prosim tovariša Komela, da dá odgovor.

Lojze Komel: Poslanec gospodarskega zbora skupščine tovariš Stojan Makovec, je postavil izvršnemu svetu naslednje vprašanje:

»Ali namerava izvršni svet podvzeti ukrepe za odstranitev velike ovire, ki preprečuje moderno kmetovanje zaradi razdrobljenosti in razparceliranosti kmetijskih zemljišč? Kakšne ukrepe za komasacijo in arondacijo kmetijskih zemljišč lahko podvzame oziroma bo podvzel izvršni svet, da bo omogočena uporaba sodobnih metod kmetovanja.«

Na postavljeni vprašanji daje izvršni svet naslednji odgovor:

»Značilno za Slovenijo je, da je zasebna zemljiška posest zelo razdrobljena. V letu 1968 je znašala parcela na območju občine Koper poprečno 13 a, na območju Lendava 15 a, Črnomelj 20 a. Ajdovščina 29 a itd. Ta razdrobljenost predstavlja veliko oviro za racionalno in sodobno izkoriščanje zemljišč. Po obstoječi pravni ureditvi je možna arondacija, komasacija in pogodbena, prostovoljna ureditev lastniških razmerij, in sicer: temeljni zakon o izkoriščanju kmetijskega zemljišča sicer omogoča arondacijo tudi v korist kmetov, vendar le tistih, ki so sklenili večletne kooperacijske pogodbe s kmetijsko organizacijo, če presega površina po sklenjenih pogodbah 30 % skupne površine zemljišča v kompleksu, ki je predmet arondacije.

Take primere že zasledimo v naši praksi, na primer pri snovanju večjih nasadov, žal pa so to le začetki. Novela citiranega temeljnega zakona pa omogoča, da se lahko določi komasacija tudi na zahtevo večine lastnikov zemljišč, zajetih z območjem, za katere je predlagana komasacija, če zaradi velike razdrobljenosti zasebnih zemljiških parcel teh ni mogoče umneje obdelovati. Pred novelo zakona se je komasacija lahko izvedla le na zahtevo kmetijske organizacije ali pa na zahtevo upravnega organa, ki je pristojen za kmetijstvo. Tudi po noveli bo mogoče, kolikor gre za komasacijo, na zahtevo kmetov zajeti v komasacijo zemljišča v kmetijsko organizacijo le s privolitvijo te organizacije.

Komasacijski postopek je dolgotrajen in drag. Po citiranem temeljnem zakonu trpijo stroške s komasacijo zemljišč in stroške z investicijami v zvezi s komasacijo komasacijski udeleženci sami v sorazmerju s površino zemljišč, ki so jih vložili v komasacijski sklad. To določilo zelo ovira izvedbo komasacijskih postopkov. Pogodbena, to je prostovoljna ureditev zemljiških razmerij je bila sicer vedno možna, vendar pa je vprašanje od letos dalje mnogo lažje rešljivo, kot je bilo to prej.

Novela našega republiškega zakona o prometnem davku od nepremičnin in pravic je namreč uzakonila oprostitev od tega sicer dokaj visokega davka v primerih, ko gre za promet z zemljiškim namenom arondacije oziroma komasacije na osnovi kupoprodajne ali menjalne pogodbe. Zadostuje, da ugotovi namen arondacije oziroma komasacije pristojen občinski upravni organ.

Obstoječa pravna ureditev arondacije in komasacije ne ustreza več. Spremeniti bi bilo treba tudi druge predpise, da bi bila vsaj v določenih primerih onemogočena nadaljnja drobitev zemljiških posesti, predvsem pa olajšanje postopka komasacije in arondacije.

Že 21. oktobra 1968 je predsedstvo Skupščine SR Slovenije sprejelo sklep o imenovanju posebne delovne skupine za proučitev vprašanj s področja zemljiških razmerij, ki proučuje številne probleme agrarne zakonodaje. Znano je tudi, da smo pred revizijo in delno kodifikacijo celotne naše zakonodaje. Zavzemamo se, da so temeljna načela o arondaciji in komasaciji urejena v civilnem kodeksu, sicer pa naj bo celotna materija urejena z izrazito okvirnim temeljnim zakonom, republikam pa mora biti prepuščeno, da urede oba instituta glede na specifične razmere vsake republike.

V teku so torej priprave, pri katerih sodelujejo komite za kmetijstvo in gozdarstvo pri izvršnem svetu ter republiški upravni organi, da se v skladu s sklepi in priporočili Skupščine SR Slovenije v zvezi z nekaterimi problemi kmetijstva v Sloveniji pripravijo predlogi za spremembo agrarne zakonodaje tudi v smeri, da se prepreči nadaljnje drobljenje posesti in olajša zložitev kmetijskih zemljišč.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Prosim tovariša Stojana Makovca, da se izjavi, ali se zadovoljuje z odgovorom? Prosim.

Stojan Makovec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Z odgovorom se sicer popolnoma ne zadovoljujem, računam pa s tem, da bomo o tej problematiki širše razpravljali, ko bo skupščina obravnavala celoten kompleks vprašanj slovenskega kmetijstva.

Predsednik Tone Bole: Če razumem prav, tovariš Makovec, se zadovoljuješ z odgovorom, pričakuješ pa konkretnejšo razpravo in odgovore, ki jih bo dala prihodnja razprava o problemih kmetijstva.

Na zadnji seji gospodarskega zbora je postavil poslansko vprašanje izvršnemu svetu tudi tovariš Egon Prinčič. Glede na to, da je poslanec Egon Prinčič, opravičil svojo odsotnost z današnje seje, prosim, da odložimo odgovor na njegovo vprašanje in prosim predstavnika izvršnega sveta, da ga da na prihodnji seji zbora.

S tem so izčrpana vsa dosedaj postavljena poslanska vprašanja. Ali želi kdo izmed poslancev postaviti novo poslansko vprašanje? (Da.) Prosim. Besedo ima tovariš Martin Vidmar.

Martin Vidmar: Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije postavljam poslansko vprašanje, ki se nanaša na problem rudnika Senovo.

Rudnik Senovo je nedvomno najtežji problem med neperspektivnimi premogovniki v Sloveniji, ker zaposluje nad 900 ljudi. To je približno toliko, kot jih zaposlujejo vsi ostali neperspektivni premogovniki v Sloveniji. Rudnik

je življenjsko povezan s termoelektrarno v Brestanici, ki porablja približno 40 % celotne proizvodnje tega premogovnika. Redno obratovanje termoelektrarne v Brestanici se zaradi visokih obratovalnih stroškov in izgradnje termoelektrarne Šoštanj III predvideva samo še do konca leta 1972, nakar bi postala le še kot topla in hladna rezerva. Obstojajo pa tudi možnosti za njeno popolno likvidacijo. V neposredni oziroma bližnji okolici premogovnika ni industrije, ki bi lahko zaposlila odvečno delovno silo ob likvidaciji rudnika. Vso težo problema povečuje še dejstvo, da izhaja delovna sila, zaposlena pri premogovniku, iz nerazvitega in pasivnega pohorskega, delno pa tudi s kozjanskega področja.

Rudnik Senovo je že 4. junija letos vložil kreditni zahtevek pri kreditni banki v Ljubljani in upravnem odboru republiškega rezervnega sklada za realizacijo programa preusmeritve rudnika Senovo. Celotni program preusmeritve rudnika Senovo zajema obrat za proizvodnjo gradbenih žerjavov in obrat za proizvodnjo keramičnih ploščic po vzorcu sodobnejše italijanske tehnologije. Oba obrata bosta kot samostojna obrata v sklopu Metalne Maribor, ki hkrati prevzema tudi vso odgovornost za preorientacijo in likvidacijo rudnika Senovo.

Predloženi program preusmeritve oziroma izgradnje obeh omenjenih obratov je že recenziran in ocenjen kot rentabilen, predvsem so pokazali ekonomski pokazatelji izredno visoko akumulativnost keramičnega obrata.

Kreditna banka Ljubljana izjavlja, da je zainteresirana sofinancirati obrat za proizvodnjo keramičnih ploščic. Ker pa se je dva meseca in pol za rudnikom Senovo pojavil z enakim programom za proizvodnjo keramičnih ploščic pri kreditni banki in hranilnici v Ljubljani še drug neperspektivni rudnik, ki je slučajno njen komitent, se je kreditna banka in hranilnica v Ljubljani odločila, da odloži obravnavo o financiranju tovarne keramičnih ploščic, dokler ne bodo izdelani primerjalni izračuni o ekonomičnosti in rentabilnosti obeh projektov, pri čemer bi v primeru enakih pogojev morala dati prednost svojemu komitentu.

Po grobi oceni se predvideva, da bo za preorientacijo neperspektivnih premogovnikov v Sloveniji potrebno približno 20 milijard din. Vsi pa vemo, da republiški rezervni sklad s tolikšnimi sredstvi ne razpolaga. Jasno je torej, če se ta sklad ne bo večal iz kakšnih drugih virov, da bo treba za reševanje tega problema angažirati tudi banke. Pri tem bi morale banke imeti pred očmi prvenstveno splošni družbeni interes in ne le interes svojih komitentov, kajti v nasprotnem primeru ne bomo nikoli rešili problema tistih neperspektivnih premogovnikov, ki so, ne po svoji krivdi, komitenti majhnih področnih poslovnih bank. Potrebno bi bilo takoj postaviti prioritetetni vrstni red preusmerjevanja slovenskih neperspektivnih premogovnikov, pri čemer bi morali predvsem upoštevati rentabilnost, količino zalog, montan-geološke razmere, število zaposlenih, možnosti zaposlovanja drugje itd.

V zvezi z omenjenim postavljam izvršnemu svetu Slovenije naslednja vprašanja:

1. Ali je razmišljal o tem, po kakšnem vrstnem redu naj se preusmerjajo neperspektivni premogovniki v Sloveniji?

2. Od kje naj se črpajo sredstva za to preorientacijo in kakšno vlogo naj bi pri tem odigrale naše banke?

3. Ali morajo banke v primeru enakih pogojev ekonomske upravičenosti za naložbe kapitala res dati prednost svojim komitentom, ali pa mora biti pri njihovih odločitvah prisoten tudi splošni družbeni interes?

Predsednik Tone Bole: Ali želi predstavnik izvršnega sveta na današnji seji odgovoriti tovarišu poslancu Vidmarju, ali pa bo odgovoril na prihodnji seji? (Prosim.) Besedo želi predstavnik izvršnega sveta tovariš Ivan Zupan.

Ivan Zupan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš poslanec je pravkar postavil poslansko vprašanje v zadevi rudnika Senovo. Izvršnemu svetu je celotna problematika dobro poznana. Tudi ta zbor je bil pred časom že obveščen o tem, da smo v pretečenem letu izdelali program razvoja energetike Slovenije, to je energetike kot celote in da zavzemajo v tem programu razvoja tudi naši premogovniki svoje potrebno mesto. Žal, je večini naših rudnikov glede na rudna bogastva, težo prirodnih del v teh premogovnikih in na ostale okolnosti, njihova perspektiva omejena na relativno kratek čas. Postavlja se vprašanje preorientacije v teh rudnikih.

Tovariš poslanec, ki je obenem predstavnik te dejavnosti, je postavil danes poslansko vprašanje v zvezi s premogovnikom Senovo.

Na prvo vprašanje, ali obstaja nek vrstni red, po katerem naj bi se rudniki razglasili za neperspektivne ali prioritetne, moram reči, da takega vrstnega reda ni. Kajti, nikogar tudi ni, ki bi želel arbitrirati z enim ali drugim delovnim kolektivom in širšim rajonom, kako določiti vrstni red in kaj napraviti. Pri tem se postavljajo bolj realna vprašanja. Vsak rudnik za sebe bo moral na svojem delovišču ugotavljati, kakšne ima svoje montane geološke pogoje, rudne rezerve, možnosti plasmaja proizvodov in s kakšnimi možnostmi razpolaga. Razprava v tej hiši in na drugih forumih je imela prav ta namen, da se v okviru obstoječih rudnikov načne realna diskusija, kaj storiti za v bodoče. Moram reči, da so se rudniki prizadevno poglobili v ta problem in so začeli iskati možnosti za preorientacijo in seveda tudi za to potrebna sredstva. Tako so v izdelavi elaborati za preorientacijo premogovnika Senovo in Kočevje. V zadnjem času se v tej smeri intenzivno pripravlja tudi rudnik Laško, dočim so te priprave v rudniku Sečovlje več ali manj pred zaključkom. Torej, kakega vrstnega reda ni, ki bi ga naj nekdo arbitrarno določil, temveč je vse odvisno od življenjske sposobnosti ljudi na tem področju in vseh činiteljih, ki lahko pri tem odigrajo svojo vlogo.

Izvršni svet arbitrirati ne bo mogel. Zaveda se pa pomembnosti tega posega in bo po svojih močeh pri tem pomagal.

Drugo je vprašanje sredstev. S kakšnimi sredstvi razpolagamo in kakšne cilje in namene imamo pri tem, smo tudi danes slišali, ko smo razpravljali o formiranju sklada za posege v gospodarstvu.

Tam, kjer rudarstvo ne bo imelo svoje eksistence, se bo moralo preorientirati. Samo tega bremena in težnje ne bo moglo nositi, zato si bomo morali te težave porazdeliti. Sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij se je že tudi vključil v reševanje teh problemov, in so zato v obravnavi oblike oziroma pota in sredstva za te potrebe.

V tretjem vprašanju gre za vlogo bank. V glavnem so banke usmerjene predvsem v poslovne aranžmaje in bi jim potem težko naprtili take ali drugačne odločitve. Vendar moram reči, da je tudi za banko interesantno iskanje

najbolj ustreznih rešitev, tako v primeru rudnika Senovo, Kočevja in drugih rudnikov. Po razgovorih, ki so opravljeni v zadnjem času, moram reči, da banka kaže interes za financiranje tako projekta v Senovem, kakor tudi interesenta iz Kočevja. Ime tega danes ni bilo imenovano. Ne moremo pa biti proti temu, da bi banka po svojih strokovnjakih proučevala realnost takih zahtevkov in pa upravičenost naložb v te predele. Mislim, da je konkretna vloga in volja banke v tem primeru že izkazana in da prihaja pri proučevanju do pozitivnih zaključkov. Menim, da se bo ta zadeva, če se bo razvijala tako kot je bila zastavljena na zadnji seji sklada skupnih rezerv in na banki, lahko razmeroma ugodno reševala.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Vidmar, ali vas je govor predstavnika izvršnega sveta zadovoljil.

Martin Vidmar (iz klopi): Odgovor me je zadovoljil. Stališča pa mi niso najbolj všeč. Nimam dopolnilnega vprašanja.

Predsednik Tone Bole: Poslansko vprašanje želi postaviti tovariš Javornik. Prosim.

Jože Javornik: Imam čisto kratko vprašanje, ki je bolj tehničnega značaja. Zakon o ustanavljanju in poslovanju kreditno-hranilnih služb kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacij (Ur. list št. 22/69) nalaga obstoječim hranilno-kreditnim službam uskladitev njihovega poslovanja z določbami omenjenega zakona do konca leta 1969. S tem v zvezi postavljam republiškemu sekretarju za finance naslednje poslansko vprašanje:

Ali lahko vodijo hranilno-kreditne službe pri kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacijah od 1. 1. 1970 dalje svoja sredstva na žiro računu ustanovitelja oziroma, ali so dolžne voditi sredstva ločeno od sredstev ustanovitelja na svojem posebnem žiro računu?

Predsednik Tone Bole: Ker je vprašanje zelo enostavno, prosim predstavnika sekretariata za finance, če lahko že danes na tej seji odgovori, ali pa si pridrži pravico za odgovor na prihodnji seji. Kakor vidim, da predstavnika sekretariata za finance ni v sejni dvorani, zato predlagam, da se vprašanje tovariša Javornika pismeno naslovi na sekretariat za finance in če se tovariš Javornik strinja, bo lahko na prihodnji seji dobil tolmačenje na to vprašanje.

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Da.) Prosim, besedo ima tovariš Rudi Vavpotič.

Rudi Vavpotič: Glede na to, da so gospodaske organizacije pred izdelavo svojih planov za leto 1970 in se nahajamo pred vrsto težkih odločitev, ki so v zvezi s splošno situacijo v Jugoslaviji še dokaj nejasne, postavljam naslednje poslansko vprašanje:

Kdaj nameravamo pristopiti k pripravi splošnih izhodišč glede obremenitev gospodarstva za leto 1970 in ostalih vprašanj, ki tangirajo finančno-gospodarsko plat gospodarskih organizacij.

Drugo vprašanje pa se nanaša na 42-urni delovni čas, v tednu, na katerega preidemo z letom 1970. Glede na to, da delujejo gospodarske organizacije, v glavnem že v treh izmenah in so s sredstvi za razširjeno reprodukcijo že dovolj omejene. Vprašanje se glasi:

Ali je za leto 1970 že definirano, da bodo morale gospodarske organizacije preiti na 42-urni tednik? Vem, da ne bodo mogle s svojimi lastnimi odločitvami podaljšati 42-urnega tednika in da s to rezervo ne morejo več računati. V letu 1969 je večina gospodarskih organizacij z notranjimi akti uvajala 42-urni, ampak 46-urnik na teden. Kakšne so glede tega možnosti za leto 1970 in za naprej? Ali bi lahko, če je to mogoče, še danes dobil odgovor?

Naslednje vprašanje se nanaša na visoke carinske stopnje na proizvajalna sredstva, predvsem za avtomatizacijo in za ostalo blago, ki ga ne proizvajamo v Jugoslaviji. Vprašanje se glasi:

S kakšnim ciljem so postavljene tako visoke carinske stopnje, ki se gibljejo med 28,60 do 30 % in ali je za leto 1970 predvideno, da se bodo te stopnje znižale? Naše gospodarske organizacije morajo imeti jasno orientacijo, zato jih moramo pravočasno seznaniti s carinskimi stopnjami za v bodoče.

In še eno vprašanje s področja carine:

Sprejete so bile carinske stopnje za uvoz gotovih izdelkov in polizdelkov za blago široke potrošnje, ki so določene med 30 in 36 %, tako za trgovino kot za ostalo gospodarstvo. Postavlja se pa vprašanje, ali veljajo te carinske stopnje tudi za blago za potrebe kooperantske proizvodnje. To vprašanje postavljam zaradi tega, ker lahko nastanejo problemi za vrsto kooperacij in ker lahko nastajajo zaradi teh stopenj določene dileme na področju kooperacijskih odnosov. Pismeno vprašanje sem postavil tako izvršnemu svetu kot tudi pristojnim zveznim sekretariatom. Menim, da bo odgovor na to vprašanje koristen za vse gospodarske organizacije, ki jih omenjene carinske stopnje tangirajo.

Predsednik Tone Bole: Prosim za majhno pomoč, tovariš Vavpotič. Če sem te prav razumel, naslavljaš to vprašanje na izvršni svet. (Da.) Prosim predstavnika izvršnega sveta ali lahko že na tej seji da odgovor na postavljeno vprašanje, ali bo odgovoril na prihodnji seji. Prosim, tovariš Ivan Zupan ima besedo.

Ivan Zupan: Zaradi kompleksnosti vprašanja bi dal odgovor na prihodnji seji.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Da.) Prosim, besedo ima tovariš Franc Korelc.

Franc Korelc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Vemo, da so nekateri rudniki neperspektivni, in so v težkem položaju. Zato so v letošnjem letu nekateri odbori obravnavali vprašanje predčasnega upokojevanja rudarjev. Dogovorjeno je bilo, da bomo še letos razpravljali o predmetnem zakonu in da ga bo ta skupščina sprejela. Že v letu 1970 bo nastopilo to vprašanje v nekaterih manjših premogovnikih, zato postavljam vprašanje izvršnemu svetu, kdaj oziroma v katerem času bo predložil predmetni zakon v razpravo in ali ga sploh namerava predložiti. Vprašanja, ki bi jih naj z zakonom

uredili, so bila postavljena s strani rudnikov Slovenije kot zelo aktualne. Druge republike so ta zakon sprejele že v lanskem letu in je tudi v Sloveniji ta zakon nujno potreben. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Ali lahko predstavnik izvršnega sveta že na današnji seji odgovori poslancu tovarišu Korelcu? (Ivan Zupan: Ne, odgovoril bom na prihodnji seji.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.) Če nihče ne želi besedo, zaključujem to točko dnevnega reda.

S tem smo tudi izčrpali dnevni red 5. seje gospodarskega zbora in zaključujem sejo. Hvala.

(Seja je bila zaključena ob 12.40.)

GOSPODARSKI ZBOR

6. seja

(19. novembra 1969)

Predsedoval: T o n e B o l e ,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 15.35.

Predsednik T o n e B o l e : Pričenjam 6. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost so opravičili poslanci: Franc Cuznar, Tone Polajnar, Franc Puterle in Janko Kolarič.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen in predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 5. seje gospodarskega zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma;
4. osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev Socialistične republike Slovenije za investicije v gospodarstvo v letih 1966—1970;
5. predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacijo o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica;
6. osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva;
7. osnutek zakona o tržni inšpekciji;
8. predlog zakona o rudarstvu;
9. osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb;
10. predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku;
11. osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno;
12. predlog zakona o označevanju vina;
13. predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu;

14. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje;

15. predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije;

16. predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

Kdor se strinja s predlaganim dnevnim redom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Obveščam vas, da sem na današnjo sejo poleg predstavnikov izvršnega sveta in pristojnih upravnih organov, povabil še predstavnike gospodarske zbornice, Zveze sindikatov Slovenije, Turistične zveze Slovenije in cestnega sklada SR Slovenije.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 5. seje gospodarskega zbora.

Ima kdo pripombo k osnutku zapisnika? (Ne javi se nihče.) Če nima nihče pripomb, ugotavljam, da je zapisnik 5. seje gospodarskega zbora odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na 4. seji gospodarskega zbora je poslanec Egon Prinčič postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje, na katero bo odgovoril tovariš Boris Vadnjal, član izvršnega sveta.

Egon Prinčič (iz klopi): Umikam poslansko vprašanje, ker sem se med tem časom prepričal, da je izvršni svet že podvzel ukrepe za realizacijo predlogov Skupščine SR Slovenije, ki so bili posredovani zvezni skupščini glede pospešitve in razvoja dejavnosti v prostih carinskih conah.

Predsednik Tone Bole: V času med obema sejama je poslanec Ivan Atelšek postavil republiškemu sekretarju za gospodarstvo poslansko vprašanje, ki ste ga prejeli skupaj z gradivom za to točko dnevnega reda. Na to vprašanje bo odgovoril tovariš Ivo Klemenčič. Prosim tovariša Klemenčiča, da odgovori na vprašanje tovariša Atelška.

Ivo Klemenčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec tovariš Atelšek je postavil vprašanje, kaj nameravajo republiški organi, ki so seznanjeni s problemom preskrbe s pločevino, ukreniti pri ustreznih zveznih organih, da bi ta problem rešili in to:

1. kaj bodo ukrenili takoj, da ne pride do zastojev v proizvodnji in

2. kaj nameravajo ukreniti v perspektivi, da se ta problem, ki povzroča, da so naše organizacije v nemogočem položaju glede na zahteve plana in tržišča, ne bi ponavljal?

Reguliranje uvoza pločevine je v zvezni pristojnosti. Problemi, ki večkrat nastajajo predvsem v zvezi s preskrbo z reprodukcijskim materialom iz uvoza nalagajo republiškim organom, da posredujejo pri zveznih organih. To je bilo opravljeno tudi glede uvoza pločevine, kjer je republiški sekretariat za gospodarstvo že večkrat uspešno posredoval. Pri tem pa je treba upoštevati, da je letos realiziran uvoz pločevine za potrebe Gorenja za okoli 80 % večji kot v

preteklem letu. Velika ekspanzija tega podjetja na eni strani in pomanjkanje konvertibilnih sredstev na drugi strani, je problem s preskrbo tega materiala še zaostrila. Kljub temu je uspelo tudi tokrat iz dodatnih virov zagotoviti pločevino tako, da bodo zadovoljene najnujnejše potrebe za letošnje leto.

Informirani smo, da se že dogovarjajo o razdelitvi 40 % letošnjega uvoza pločevine kot avansa za prihodnje leto, kar bo vsekakor pripomoglo k boljši in bolj kontinuirani preskrbljenosti s tem materialom v prihodnjem letu.

Razumljivo pa je, da obstoječi devizni in zunanjetrgovinski sistem tudi v prihodnosti, zlasti še ob upoštevanju že znanih težav, ne bo mogel rešiti vseh problemov. Zato narekuje preskrba z reprodukcijskim materialom iz uvoza posebno pozornost predvsem v tistih primerih, ko proizvodnja sunkovito raste iz leta v leto s sto in več odstotki, v dopolnjevanju deviznega in zunanjetrgovinskega sistema s tem, da se v čim večji meri upoštevajo tudi uspehi proizvodnje v izvozu. V tem smislu republiški organi že dalj časa konstruktivno prispevajo k dopolnjevanju tega sistema tako, da bi se odpravile tudi podobne težave v preskrbi z reprodukcijskim materialom. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ali ste tovariš Atelšek z odgovorom zadovoljni? (Ne.) Prosim.

Ivan Atelšek: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Prej smo govorili o resoluciji za prihodnje leto, v kateri tudi Gorenje predstavlja pomemben proizvodni faktor s proizvodnjo okrog 90 milijard starih dinarjev.

Danes prvikrat sprašujem glede reprodukcijskega materiala. Preskrba z njim je problematična v vsej Jugoslaviji, v Sloveniji pa ne le pri Gorenju, ampak pri vrsti predelovalnih podjetij kot so tudi EMO Celje, industrija motorjev Maribor itd.

Prepričan sem, da bi že bilo treba ta problem rešiti enkrat v celoti in da bi slovenski izvršni svet pri zveznem izvršnem svetu, v katerega pristojnost spada blagovni kontingent, uredil naslednje:

— da se kupi doma, kar pri nas proizvajamo;

— v drugi instanci naj se na vzhodu kupi to, kar se dobi, vendar naj se dovoli tudi uvoz pločevine z zahoda, ker nam je domači proizvajalci ne morejo dobaviti.

Proizvodnji stroški pri današnjem načinu reševanja tega problema zelo naraščajo. Železarne dobavljajo in proizvajalci kupujejo pločevino v nesortiranih formatih. Odpadkov je namesto 3 % 10—12 % in če porabimo 30 do 36 000 ton pločevine na leto, si lahko mislite, da je to velika razlika.

Glede nabav iz akontacije za prihodnje leto pa inž. Klemenčiča lahko obvestim, da smo od potrebnih 36 000 ton dobili odobrenih 3480 ton, kar zadostuje za dober mesec proizvodnje. Dobavni rok za pločevino je zdaj najmanj dva do tri mesece, in to dva meseca le pri zelo dobrih dobaviteljih.

Imeli smo pogodbo o dobavi 8000 ton pločevine iz železarne Skopje. Dobavila nam je 2650 ton, vse ostalo je stornirala. Dogaja pa se celo to, da železarna Skopje kupuje pločevino v Grčiji, jo potem reže in prodaja s posredovanjem trgovske mreže po 290 do 294 dinarjev za kilogram, Uvozna cena je okrog 215 do 220 dinarjev, njihova odobrena cena pa okrog 226 dinarjev.

Zato menim, da je posredovanje našega izvršnega sveta nujno, kajti monopol, ta zvezdica, ki jo imajo danes železarne, mnogo pomeni in brez nje ni mogoče uvažati.

Strinjam se s tovarišem Klemenčičem in tudi sam sem predlagal v zveznem sekretariatu za zunanjo trgovino, da so nas delno rešili z 2 tisoč tonami iz uvoza in s 500 tonami iz avansa, ker bi se drugače že letos ustavila proizvodnja. Bojimo pa se, da bo do tega prišlo v začetku prihodnjega leta.

Kontingent pločevine naj se za prihodnje leto razdeli na osnovi povečanega izvoza. Če bi bilo tako, kajti izvoz je za več kot 300 % večji od lanskega leta; poraba pločevine se je povečala skupaj le za 80 %. Poraba tiste pločevine, ki jo uvažamo z zahoda, je za 10 % večja, vso ostalo smo dobili z vzhoda ali iz domačih virov.

Zaradi dejstev, ki sem jih navedel in ker ta industrija predstavlja pomemben del proizvodnje, menim, da je treba najti način in se v zveznem izvršnem svetu pogovoriti, da se ta problem reši. Sedaj porabimo največ časa za nabavo materiala, bolje pa bi bilo, če bi se ukvarjali s problemi, kot so: kako bomo zmanjšali stroške, kako bomo mehanizirali proizvodnjo, kako bomo plasirali proizvode in kakšno novo proizvodnjo bomo uvajali .

Moram vam še povedati to, da so vsi režimi za reprodukcijski material monopolni, režimi za gotove izdelke pa ne in da si to lahko privoščimo samo v Jugoslaviji.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Atelšek, prosim te za pomoč. Ali je to dopolnilno vprašanje, na katerega zahtevaš od izvršnega sveta oziroma njegovih upravnih organov odgovor?

Ivan Atelšek: Prosim izvršni svet, da to posreduje zveznemu izvršnemu svetu in da se ta problem na primeren način reši. Če pa to ni mogoče, je treba jasno povedati, da je na razpolago določena količina pločevine in da je treba omejiti proizvodnjo. Menim, da ta, drugi način, ne bi bil v skladu z načeli reforme.

Predsednik Tone Bole: To se pravi, da zahtevaš posredovanje.

Ivan Atelšek: Da. Povedal pa bom še en primer. Sami smo hoteli rešiti probleme nakupa pločevine in smo v Rusiji sklenili pogodbo o nakupu 10 000 ton vložkov za valjanje, kar bi kompenzirali z izvozom štedilnikov. Valjanje vložkov v Italiji pa smo bili pripravljeni plačati iz svoje globalne devizne kvote. Za to seveda nismo dobili odobritve. Celo take primere se namreč postavlja v zvezo s problematiko železarne v Skopju. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Na 5. seji gospodarskega zbora je poslanec Jože Javornik postavil republiškemu sekretarju za finance poslansko vprašanje. Na postavljeno poslansko vprašanje bo odgovoril tovariš Riko Jerman. Prosim, tovariš Riko Jerman.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Jože Javornik, poslanec gospodarskega zbora naše skupščine, je na 5. seji gospodarskega zbora 1. 10. 1969 postavil poslansko vprašanje v zvezi z uveljavitvijo zakona o ustanavljanju in poslovanju hranilno-kreditnih služb kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacij.

Vprašanje se glasi: Ali lahko vodijo hranilno-kreditne službe pri kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacijah od 1. 1. 1970 dalje svoja sredstva

na žiro računu ustanovitelja oziroma ali so po zakonu dolžne voditi sredstva ločeno od sredstev ustanovitelja na svojem posebnem žiro računu.

Odgovor je naslednji: Zakon o ustanavljanju in poslovanju hranilno-kreditnih služb kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacij v posebnem členu med drugim določa, da služba ne sme dati ustanovitelju kredit pod ugodnejšimi pogoji kot občanom, to pa je izvedljivo samo, če se sredstva hranilno-kreditne službe ne vodijo na istem žiro računu kot sredstva ustanovitelja.

V 10. členu zakona je določeno tudi naslednje: s sodno izvršbo zoper ustanovitelja ni mogoče zaseči sredstev hranilno-kreditne službe za izterjavo njegovih obveznosti zunaj hranilno-kreditne službe. Če pride ustanovitelj v stečaj, potem sredstva, pravice in obveznosti kreditno-hranilne službe ne spadajo v stečajno maso. Končno je v 12. členu omenjenega zakona določeno za hranilne vloge pri hranilno-kreditnih službah subsidiarno jamstvo SR Slovenije.

Izvajanje vseh navedenih določil, ki zagotavljajo posebno varnost in likvidnost vlog pri omenjenih službah, je lahko učinkovito in izvedljivo le takrat, če se sredstva hranilno-kreditnih služb vodijo ločeno od sredstev ustanovitelja, to je na posebnem žiro računu, ki bo zato za kreditno-hranilne službe v prihodnje obvezen. Omenjeno stališče je bilo sprejeto tudi na posvetu oziroma sestanku prizadetih kmetijskih in gozdnih delovnih organizacij na gospodarski zbornici v začetku oktobra letošnjega leta.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Javornik, ste zadovoljni z odgovorom oziroma s pojasnilom? (Da.)

Na 5. seji gospodarskega zbora je poslanec Franc Korelc postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje. Na postavljeno poslansko vprašanje bo odgovoril tovariš Franc Bricelj. Prosim, tovariš Bricelj.

Franc Bricelj: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Tovariš Franc Korelc, poslanec tega zbora je postavil vprašanje, kdaj bo skupščini predložen osnutek oziroma predlog zakona o posebnih pogojih za pridobitev pokojnine delavcev, zaposlenih v premogovnikih, ki deloma ali v celoti opuščajo proizvodnjo. Sporočam, da je predlog oziroma zakonski osnutek že predložen in sta ga že obravnavala dva odbora te skupščine.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Korelc, ste zadovoljni s pojasnilom. (Da.)

Na 5. seji gospodarskega zbora je poslanec Rudi Vavpotič postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje. Na postavljeno poslansko vprašanje bodo odgovorili, ker je vprašanje kombinirano, tovariš Riko Jerman, tovariš Franc Bricelj in tovariš dr. Stane Pavlič.

Prosim, tovariš Riko Jerman.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Vprašanje tovariša poslanca Rudija Vavpotiča se glasi: kdaj bodo delovne organizacije seznanjene z gospodarskim instrumentarijem za leto 1970?

Kot je znano, temelji naš gospodarski sistem predvsem na zvezni zakonodaji, za to vam glede eventualnih sprememb sedanjega sistema, če je vezan na zvezno zakonodajo, ne morem dati dovolj natančnega odgovora. Znano pa je, da so spremembe predpisov deviznega in zunanjetrgovinskega režima že

predložene zvezni skupščini, prav tako v zvezni skupščini že obravnavajo osnutke predpisov s področja gospodarstva in kreditne politike, katerih namen je odprava vzrokov za visoko stopnjo medsebojne zadolženosti.

V smislu 15. in 16. člena temeljnega zakona o prispevkih in davkih občanov so dolžne vse družbeno-politične skupnosti, torej tudi federacija in republika, sprejeti predpise, ki vplivajo na možnosti za gospodarjenje do konca decembra, če hočejo, da bodo takšni predpisi veljali od 1. januarja naslednjega leta naprej. Predlogi sprememb republiških predpisov so bili skupščini že poslani in so označeni v predlogu resolucije o družbenoekonomskih izhodiščih za bilanco leta 1970, kar ste obravnavali v prvi točki. Kot veste, so določene le manjše in nebistvene spremembe. Globalna obremenitev osebnih dohodkov v gospodarstvu naj bi po predlogu te resolucije ostala na ravni obremenitev iz tekočega leta, stopnje prispevkov niso limitirane, kar pomeni, da bodo občinske skupščine in skupnosti za zdravstveno zavarovanje same določale svoje stopnje. Druge spremembe, ki bi materialno vplivale na delitev, zaenkrat niso bile predlagane.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Vavpotič, si zadovoljen z odgovorom tovariša Rika Jermana? (Da.)

Prosim tovariša dr. Staneta Pavliča, da odgovori na drugo vprašanje tovariša Vavpotiča.

Dr. Stane Pavlič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš Rudi Vavpotič, poslanec vašega zbora je postavil izvršnemu svetu SR Slovenije naslednji dve vprašanji:

1. Zakaj so določene visoke carinske stopnje za uvoz proizvajalnih sredstev, ki se ne proizvajajo v naši državi? Uvajanje takih carinskih stopenj pomeni oviro pri hitrejšem moderniziranju proizvodnje.

2. Zakaj so carinske stopnje za uvoz končnih izdelkov osebne potrošnje iste kot za njihove sestavne dele? Take stopnje namreč preprečujejo razvoj kooperantskih odnosov.

Izvršni svet SR Slovenije odgovarja na prvo vprašanje naslednje: osnovna izhodišča gospodarske reforme kot so: načelo uveljavljanja tržnega gospodarstva, enoten devizni tečaj in postopna liberalizacija zunanjetrgovinskega in deviznega režima, so tudi carinski politiki dala novo osnovo. Carinska politika naj bi postala sestavni del ekonomske politike države. Zaščitni značaj carinske politike je bil zasnovan na predvidenem gospodarskem razvoju v državi kot tudi na uvozni politiki, ki iz tega razvoja izhaja; ker pa višina carinskih stopenj ne pomeni samo večjo ali manjšo stopnjo zaščite domačega trga, temveč vpliva kot vsak davek v produkcijskem procesu na stroške proizvodnje, je nujno pri obravnavanju carinskih stopenj upoštevati obe smeri njenega delovanja.

Za obstoječo carinsko politiko so značilne visoke stopnje na uvoz opreme oziroma proizvajalnih sredstev, ker se teži k zaščiti domačih proizvajalcev opreme. V mnogih primerih je oprema celo močneje zaščitena kot izdelki osebne potrošnje. Nedvomno visoka carinska zaščita proizvajalnih sredstev vpliva na zmanjšano možnost vključevanja v mednarodno delitev dela. Zvišuje namreč proizvodne stroške, ker povečuje amortizacijo in obresti na poslovni sklad. Ta problem se še potencira v procesu pospešene modernizacije,

skrajšanju amortizacijske dobe in zaostrovanju pogojev investicijskih kreditov.

Težko pa se je opredeliti za različne carinske stopnje pri zaščiti opreme, glede na to ali to opremo proizvajamo doma ali jo uvažamo. Če bi veljale za uvoz opreme, ki jo proizvajamo doma, višje carinske stopnje, bi domače gospodarske organizacije poslovale pod neenakopravnimi pogoji, saj bi tiste, za katere se oprema ne proizvaja doma, imele za višino carinske stopnje, ki je včasih tudi nad 30 %, nižjo finančno obremenitev na proizvajalna sredstva v primerjavi z ostalimi.

Gospodarske organizacije bi se usmerile na uvoz popolnejše opreme iz tujine, čeprav bi bolj enostavna oprema zadostovala za njihov proizvodni proces ter bi na ta način kupile opremo pod ugodnejšimi finančnimi pogoji.

Končno se je težko opredeliti za različne carinske stopnje na opremo tudi zato, ker se v pogojih nezadostne zaščite proizvodnja popolnejše opreme sploh ne bi mogla začeti razvijati. S tem bi ohranjali proizvodno strukturo opreme na sedanji, to je nižji ravni. Zato menimo, da bi bilo potrebno ponovno kompleksno proučiti našo carinsko politiko v skladu s konceptom dolgoročnega razvoja našega gospodarstva. Dokler pa ta koncept ne bo izdelan, bi se bilo treba pri uvozu opreme posluževati carinskih kontingentov v tem smislu, da bi bila carinska stopnja za uvoz proizvajalnih sredstev praviloma nižja od stopnje za uvoz blaga široke potrošnje. Predlog v tem smislu je SR Slovenija že posredovala pristojnim zveznim organom.

Odgovor na drugo vprašanje pa je naslednji: Pri opredeljevanju naše carinske politike je bilo ob reformi sprejeto načelo, da imajo sestavni deli določenega proizvoda isto carinsko stopnjo kot končni izdelki. S tem se je želelo omejiti razvoj industrijske proizvodnje na osnovi uvoženih sestavnih delov.

Praksa pa je pokazala, da se s takšno carinsko politiko ne otežuje samo razvoj kooperacijskih odnosov s temi proizvajalci, temveč se podražuje in s tem zmanjšuje konkurenčna sposobnost vseh ostalih izvoznikov, ki uporabljajo uvožene sestavne dele v proizvodnji. SR Slovenija je zaradi tega že predlagala pristojnim zveznim organom, da ponovno prouči smotrnost tega načela naše carinske politike ter da se na sestavne dele predpišejo nižje carinske stopnje kot na končne izdelke.

Kot mi je znano, je spomladi 1969, še v času prejšnjega sklica, zvezna uprava carin predlagala, da se sprejme nov carinski zakon. Takrat smo po hitrem postopku uspeli to preprečiti. Sedaj ponovno proučujejo vse gradivo, naša načela, ki sem jih prej navedel pa je izvršni svet, oziroma skupščina ponovno predlagala. Žal pa, kot vam je znano, je to v zvezni pristojnosti in naše predloge pogosto premalo ali pa sploh ne upoštevajo. Upam, da bo tudi ta vaša intervencija pomagala, da se stvari premaknejo v pozitivni smeri. Hvala lepa!

Predsednik Tone Bole: Tovariš Vavpotič, ste zadovoljni z odgovorom tovariša Staneta Pavliča? Prosim, tovariš Vavpotič.

Rudi Vavpotič: S prvim odgovorom se absolutno ne strinjam zaradi tega, ker to ni bil odgovor na moje vprašanje. Jasno sem povedal, da me zanima, zakaj je carinska stopnja višja za opremo oziroma za moderne stroje,

ki se ne proizvajajo v Jugoslaviji. Tu ne gre za zaščito jugoslovanskega proizvajalca, ampak gre za ekspanzijo opremljanja gospodarsta s tako opremo. Če danes neko podjetje razvija kooperacijo, je jasno, da zunanji partner zahteva določeno kvaliteto izdelka po določenih cenah. Ta kvaliteta izdelka in cena pa se lahko dosežeta samo z uporabo najsodobnejše opreme, to se pravi opreme, ki jo ima tudi zahodni partner. V takih primerih so naši instrumenti nemogoči. Če se nabavi na primer, v predelavi duroplastov določena oprema v Švici, ki je tehnološko najsodobnejša, je treba plačati 33 % carine, kar pomeni pri čisto običajnem stroju 30 milijonov dinarjev. Te opreme ne proizvajamo niti v Jugoslaviji niti je ne proizvajajo v kateri izmed vzhodnih dežel.

Ta primer sem povedal zato, da bomo točno vedeli, da gre za to, da so nekatere določbe o carinskih stopnjah nemogoče. Zvezni organi so mi odgovorili, da je kriva nomenklatura, ker v njej ni jasno povedano, kateri moderni stroji se ne proizvajajo pri nas.

Postavil sem torej konkretno vprašanje in nanj nisem dobil odgovora. O odgovoru na drugo vprašanje pa bi lahko tudi polemizirali.

Predlagam, da bi mogoče skupaj s predstavniki izvršnega sveta ta problem jasneje opredelili in predložili zveznim organom ter ga nato s skupnimi močmi skušali rešiti. Tako bi omogočili celotnemu gospodarstvu vključevanje v modernizacijo, ker ne gre za eno tovarno ali pa za koncept, ampak za razvoj vsega slovenskega gospodarstva. To vprašanje moramo rešiti, ker predstavljajo carine pri nabavi opreme znatne vsote — poprečno skoraj tretjino cene.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Vavpotič, torej predlagate, da bi v direktnem kontaktu z določenimi organi izvršnega sveta razčistili probleme in dobili odgovor na tista vprašanja, na katera niste dobili zadovoljivega odgovora? (Da.)

Tovariš Bricelj bo odgovoril tudi na 3. vprašanje tovariša Vavpotiča. Prosim.

Franc Bricelj: Poleg že navedenih vprašanj je tovariš Rudi Vavpotič postavil še vprašanje, če bo možno v letu 1970, ko bi morale delovne organizacije preiti na 42-urni delavnik, na podlagi notranjega sklepa delovnega kolektiva, delati več ur.

V zvezi s tem ugotavljamo dvoje:

— eno dejstvo je, da je še veliko število delovnih organizacij, ki imajo velike težave s prehodom na 42-urni delovni teden;

— drugo dejstvo pa je, da ima republika po zveznem zakonu pooblastilo, da ta rok lahko podaljša. Republiški sekretariat za delo izbira in obdeluje gradivo, na podlagi katerega bo prišel do zaključka ali naj predlaga skupščini podaljšanje roka še za eno leto ali pa bo dal v presojo skupščini, da se ta rok ne podaljša. Glede na to ne morem odgovoriti na vprašanje ali bo lahko delovna organizacija z notranjim sklepom podaljšala delovnik od 42 na več ur, ker bo o tem skupščina še razpravljala in sprejela zakon o podaljšanju roka ali pa se bo kot roka treba držati leta 1970.

Predsednik Tone Bole: Prosim, tovariš Vavpotič, se zadovoljujete z odgovorom? (Da.)

S tem je prvi del druge točke dnevnega reda, ki se imenuje odgovori na poslanska vprašanja, zaključen.

Prosim ali želi kdo od poslancev postaviti novo poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Papič.

Ferdo Papič: V imenu občinske skupščine Tolmin postavljam izvršnemu svetu vprašanje glede škode, ki jo je povzročilo neurje v občini Tolmin 13. in 14. novembra letos. V teh dneh so vode na našem področju povzročile veliko gmotno škodo. Bilo je veliko dežja, tako da se je pretok Soče povečal v 24 urah od 17 kubikov na 1700 kubikov na sekundo. Voda je porušila 4 mostove, razrila ceste, uničila kmetijske pridelke in površine, vodovodne instalacije, stanovanjske objekte itd. v skupni vrednosti približno 520 milijonov starih dinarjev. Čezsoški log je brez pitne vode in odrezan od komunikacij, tako da je učencem obisk pouka v šoli Žaga onemogočen, prav tako ni možen prevoz blaga tudi v vas Čezsoča.

Ker ima občinska skupščina v rezervnem skladu 14 milijonov starih dinarjev, s katerimi lahko le delno sanira nastalo škodo, postavljam izvršnemu svetu v imenu občinske skupščine vprašanje, kaj misli ukreniti v zvezi z nastalo škodo in kako finančno pomoč bo izvršni svet nudil v te namene.

Predsednik Tone Bole: Predstavnik izvršnega sveta, prosim, ali lahko že na tej seji odgovori na vprašanje poslanca Ferda Papiča. (Ne.)

Tovariš Papič, odgovor boste dobili na prihodnji seji.

Prosim, kdo še želi postaviti poslansko vprašanje? Tovariš Lesar, prosim.

Jože Lesar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Poslanci gospodarskega zbora Jože Knez, Albin Kuret, Janez Šter in jaz postavljamo izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

Zvezni izvršni svet je 7. maja 1969 sprejel sklep o carine oproščenem kontingentu uvoza opreme za modernizacijo za nekatere panoge gospodarstva, med drugim tudi za lesno industrijo. Vsa jugoslovanska združenja lesne industrije in organi zvezne gospodarske zbornice so pripravili in predložili zveznemu sekretariatu za finance vse potrebno dokumentacijo, pa kljub temu po 6 mesecih zvezni sekretariat za finance še zadržuje uveljavitev sklepa zveznega izvršnega sveta, čeprav je bil le-ta zelo precizen in jasen.

Menimo, da je postopek sekretariata za finance neopravičljiv in nevzdržen. Podjetja, ki dobivajo opremo za modernizacijo, morajo zaradi tega, kljub sklepu zveznega izvršnega sveta, plačevati visoko carinsko stopnjo. Tako zvezni sekretariat za finance tudi direktno ruši avtoriteto zveznega izvršnega sveta.

Prosimo izvršni svet Skupščine SR Slovenije, da po najhitrejšem postopku zadevo razišče in o vzrokih in stanju pismeno obvesti podpisane poslance.

To poslansko vprašanje postavljamo tudi zaradi tega, ker je delegacija petkrat obiskala v Beogradu člane zveznega izvršnega sveta, ki se čudijo, zakaj se ta sklep ne izvede. Prav tako je bilo več osebnih obiskov in pogovorov z odgovornimi predstavniki sekretariata za finance, vendar pa to vprašanje še vedno ni rešeno.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta za odgovor. Tovariš Simoneti, prosim.

Rino Simoneti: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tako postavljeno poslansko vprašanje bi težko spravil v proceduralne okvire

vprašanj, ki se naslavljajo na izvršni svet. To je predlog za preiskavo dela organov, ki imajo svoje pristojnosti, pravice in dolžnosti določene z zakoni in ustavo.

Po drugi strani je to predlog za intervencijo, ki ga je mogoče sprejeti po normalni poslovni poti na osnovi dogovarjanja, nikakor pa ne v obliki poslanskega vprašanja. Zavedam se pomembnosti problema in izražam pripravljenost izvršnega sveta, da v primerni obliki sodeluje pri reševanju tega vprašanja. Vendar se moramo v bodoče ogibati poslanske tribune za poslovne intervencije, vsaj tedaj, kadar niso jasno definirane kot poslanska vprašanja. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Lesar, prosim.

Jože Lesar: Mislim, da je poslansko vprašanje zelo opredeljeno in da tu ne gre za poslovni odnos. Delovne organizacije nimajo možnosti, da bi intervenirale pri organih oblasti, zato smo se poslužili te oblike.

Menim, da je odgovor tovariša Simonetija kot predstavnika izvršnega sveta neumesten. V kolektivih je veliko razburjanja. Odgovor žele tudi nekateri delavski sveti, ki se bodo drugače poslužili vseh komunikacijskih sredstev in obvestili javnost o tem primeru. Svetovano nam je bilo, naj se poslužimo oblike poslanskega vprašanja. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Odgovor tovariša Simonetija, člana izvršnega sveta, sem razumel tako, da je ponudil sodelovanje pri rešitvi tega problema. To pa je, kot sem razumel, tovariš Lesar tudi predlagal v poslanskem vprašanju.

Prosim, tovariš Lesar, ali vztrajaš pri predlogu, da izvršni svet posreduje pri zveznem sekretariatu za finance, na kar je tovariš Simoneti v svojem odgovoru pristal? Prosim.

Jože Lesar: Če izvršni svet sprejema posredovanje v akciji, da se sklep uveljavi, potem se strinjam.

Predsednik Tone Bole: Prosim, bo še kdo postavil poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Vujčič!

Peter Vujčič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Znano je, da se več slovenskih podjetij v zadnjem času zelo intenzivno vključuje v mednarodno delitev dela. Industrijska oprema pa je dokaj izrabljena in podjetja imajo dosti težav s plačevanjem carine za novo opremo. Zato prosim izvršni svet, da pojasni ali neko podjetje lahko uvozi opremo začasno na posodo, na primer za nekaj let in ali mora v tem primeru plačati carino kot za uvoz opreme, ki jo kupi za stalno.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika izvršnega sveta, da odgovori na poslansko vprašanje Petra Vujčiča.

Rino Simoneti: Obžalujem, tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci, da moram s takim vprašanjem nekoliko polemizirati. Če je vprašanje mišljeno tako, da naj izvršni svet pove, kaj o tem misli, potem je seveda naš odnos do tega vprašanja pozitiven. To se pravi, smo za to, da se v takem primeru plača carina takrat, ko poteče rok začasnega uvoza.

Če pa je tovariš poslanec želel vedeti ali je to pravno mogoče ali ne, je treba prositi sekretariat za zunanjo trgovino, če lahko da avtentična tolmačenja, oziroma, če ima dispozitivno pravico, da izda posebno odločbo o tem.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Vujčič!

Peter Vujčič: Prosim izvršni svet, da posreduje vprašanje pristojnim organom, ki naj dajo avtentično tolmačenje tega problema.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne.)
Ker je s tem izčrpan drugi del točke, poslanska vprašanja, zaključujem 2. točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikov investicijskih kreditov na področju turizma, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.
Izvršni svet je k predlogu za izdajo zakona predložil tudi osnutek zakona. Za svojega predstavnika je določil tovariša Franca Razdevška. Ali želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti predlog za izdajo zakona? (Da.) Prosim, tovariš Razdevšek!

Franc Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Preden preidemo na obravnavo zakona, predlagam v imenu izvršnega sveta, da sprejmemo ta zakon po hitrem postopku. Odbori so že predlagali skrajšani postopek, ker pa je potrebno, da zakon čimprej začne veljati, predlagam, da se predlog sprejme po hitrem postopku. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Predlog za izdajo zakona je obravnaval odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo, v katerem predlaga, da bi zbor v smislu 294. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije obravnaval zakon po skrajšanem postopku, že kot osnutek zakona. Prosim predstavnika odbora, poslanca Viktorja Korenčana, da pove mnenje o predlogu, ki ga je dal predstavnik izvršnega sveta tovariš Razdevšek, da bi se zakon obravnaval po hitrem postopku.

Viktor Korenčan: V imenu odbora sprejemam predlog, ki ga je dal tovariš Razdevšek.

Predsednik Tone Bole: Odbor za proizvodnjo in blagovni promet se torej strinja s tem, da se omenjeni zakon obravnava po hitrem postopku. Hvala.
Predlog za izdajo zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo. Ali želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije še ustno povedati mnenje ob upoštevanju dodatnega predloga tovariša Razdevška? (Ne.)
Predlog, da se zakon obravnava po hitrem postopku, dajem na glasovanje. Kdor je za takšen postopek, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)
Ugotavljam, da je zbor sprejel sklep, da se zakon obravnava po hitrem postopku.

Pričenjam razpravo o predlogu zakona. V skladu s poslovnikom pričenjam najprej načelno razpravo o predlogu zakona, medtem ko bomo o posameznih členih razpravljali pozneje.

Kdo želi besedo v načelni razpravi? (Nihče.)

Ker se nihče ne javlja k načelni razpravi, zaključujem razpravo in pričenjam razpravo v podrobnostih po posameznih členih. Kdo želi razpravljati k 1. členu, 2., 3., 4., 5. in 6. členu? (Ne javi se nihče.)

Glede na to, da v razpravi ni bilo danih pripomb k posameznim členom in da niti odbor za proizvodnjo in blagovni promet niti zakonodajno-pravna komisija v svojih poročilih ne predlagata sprememb in dopolnitev, dajem predlog zakona na glasovanje. Kdor je za predlog zakona, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma soglasno sprejet.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970, ki ga je predložil izvršni svet, hkrati s predlogom, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku kot osnutek zakona.

Izvršni svet je za svojega predstavnika določil tovariša Ivana Zupana. Prosim predstavnika izvršnega sveta, da obrazloži predloženi osnutek zakona in utemelji predlagani skrajšani postopek. Prosim.

Ivan Zupan: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Pred nami je osnutek zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970. Z omenjenim osnutkom zakona predlagamo, da usmerjena sredstva, namenjena za financiranje infrastrukturnih objektov za potrebe turizma, preusmerimo v reševanje problemov obratnih sredstev naših železarn. Ker pa je v razpravi že bilo govora o železarnah, moram pojasniti, da ne bi prišlo do neljubih zamenjav, da so se prejšnja izvajanja nanašala na železarne izven naše republike.

Vsi priznavamo in se zavedamo, da je turizem zelo pomembna in perspektivna gospodarska panoga, ki z neblagovnim izvozom pomembno vpliva na našo zunanjetrgovinsko bilanco. Skratka, pomen turizma nam je znan in moj namen niti ni potreba, da vse to ponovno prikazujemo.

V našem gospodarstvu pa je nekaj žarišč gospodarske nestabilnosti, med njimi so na prvem mestu železarne. Zaradi znanih dogajanj v letu 1968/69 so vse tri slovenske železarne poslovno leto 1968 zaključile z izgubo, ki je znašala skupno 66 milijonov din, od tega samo železarna Jesenice 57 milijonov din. Tako stanje v naših železarnah vpliva tudi na ostale panoge gospodarstva. Črna metalurgija spada med najbolj razvite panoge gospodarstva v Sloveniji, saj znaša delež slovenskih železarn kar 30 % dohodka vseh železarn, jeklo in železo pa sta osnovna surovina naše kovinske industrije, ki je z 20% deležem v celotnem dohodku industrije in rudarstva na prvem mestu. V Sloveniji potrošimo 430 kg jekla na prebivalca, smo pred Italijo in Francijo, Beneluxom in Veliko Britanijo, zaostajamo pa za Češko, Zahodno Nemčijo in drugimi. Proizvajamo pa 330 kg jekla na prebivalca. Jugoslovanska proizvodnja znaša manj kot 100 kg na prebivalca, potrošnja pa okrog 130 kg. Ti podatki nam jasno kažejo težavnost problema.

Izvršni svet meni, da je nestabilnost v tako pomembni panogi vprašanje, ki ga je potrebno zavestno reševati. Po analizi stanja v železarstvu je izvršni svet marca letos sprejel vrsto predlogov in sklepov z namenom, da bi prispeval k sanaciji. Pri tem je preciziral tudi to, kaj morajo storiti v železarnah sami, kaj pa v občinah, republiki, bankah in v federaciji.

Navedel bom samo nekaj najzahtevnejših ukrepov. Železarne morajo pri izdelavi sanacijskih programov izdelati vsaj tak program, da bodo poslovno leto 1969 zaključile brez izgub. Osebne dohodke morajo uskladiti s finančnimi sredstvi podjetja, v času sanacije pa osebni dohodki ne smejo v masi prekoračevati zneska izplačanih osebnih dohodkov v letu 1968. Zmanjševati morajo število zaposlenih, povečati proizvodnjo in produktivnost in pri tem meriti uspeh poslovanja s količinskimi in predvsem s finančnimi pokazatelji.

Po taki sanaciji železarn, za katero je bilo predvideno, da mora biti izvedena v letu 1969, pa bo potrebno pristopiti k izdelavi programa dograditve slovenskih železarn s konceptom dolgoročnih investicij, pri čemer bo potrebno posebno proučiti kreditno sposobnost samih gospodarskih organizacij, kakor tudi večjo udeležbo družbe. Gre torej za dvostopenjsko reševanje.

Danes z določenim zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da se je situacija v železarnah močno izboljšala. Dokaj je sanirana železarna Ravne, sledi ji železarna Štore in obe poslujeta s presežkom dohodka. Iz najtežjega položaja pa je prišla tudi železarna Jesenice, ki je tretje četrtletje zaključila že s 8,4 milijona presežka dohodka. Letošnje poslovno leto bo predvidoma zaključila že z majhno aktivo. Skupno so železarne v desetih mesecih letošnjega leta dale na tržišče vrednostno za 25,2 % več blaga kot v enakem obdobju preteklega leta. Železarna Jesenice je v letošnjem letu tudi znižala število zaposlenih za 400 delavcev glede na stanje ob koncu lanskega leta. Zaradi objektivnosti je potrebno dodati, da letošnja konjunktura pomaga reševati položaj, nedvomno pa takih rezultatov ni lahko doseči ob varčevanju, saj so na primer osebni dohodki v naših železarnah na 39. mestu od skupno 69 evidentiranih grupacij, medtem ko v Evropi rudarstvo in črna metalurgija vodita na lestvici osebnih dohodkov.

Lahko sklepamo, da bo za leto 1969 zastavljen program sanacije železarn realiziran. Pripravlja pa se že tudi dolgoročna sanacija železarn s programom dograditve in zaokroževanja kapacitet, torej začetek druge etape. Pomembno dejstvo je tudi to, da so se vse tri slovenske železarne integrirale v združeno podjetje slovenskih železarn. Tako je nastala osnova za optimalno usklajevanje proizvodnih programov in formiranje dolgoročne skupine politike, skratka, s koncentracijo pameti bo možno zasnovati in voditi tako gospodarsko politiko, ki bo kar najbolje ustrezala interesom železarn in kovinsko-predelovalne industrije v Sloveniji.

Ko danes v tem domu razpravljamo o položaju v črni metalurgiji in predvsem o težavah, bom navedel vsaj nekaj najpomembnejših vzrokov za stanje, ki je nastalo v tej panogi. Poleg vseh zgodovinskih, poslovnih pa tudi neposlovnih vzrokov je v zadnjih letih na stanje v železarnah odločilno vplival nereden dotok in s tem cena kapitala za rekonstrukcijo. Zaradi podaljševanja tranš za rekonstrukcijo, ki je bila v teku, ko so prenehala združena investicijska sredstva, naj bi železarne plačale za 152 milijonov dinarjev več interkalarnih obresti, kot bi bilo potrebno. Sorazmerno visoka lastna investicijska sredstva v višini 148 milijonov in najeti krediti pa so ostali proizvodno neizkoriščeni. Toda od teh sredstev so železarne samo leta 1968 že plačale 5,7

milijona dinarjev v poslovni sklad federacije, kar je ekonomski nesmisel, toda težko breme za gospodarsko organizacijo.

Ko so v preteklem letu inozemski strokovnjaki pregledovali stanje v naših železarnah, so pohvalili posamezne zasnove izgradnje. Vsi po vrsti pa so poudarjali, da pri takem zavlačevanju izgradnje in pri taki ceni kapitala nobena železarna ne bi mogla poslovati rentabilno, najmanj pa naša s tako oddaljenostjo od surovin in relativno majhno selekcijo.

Drug pomemben vzrok težav pa je politika zamrzovanja cen proizvodov črne metalurgije. Splošno je znano, kakšne težave in neuspehi spremljajo državne ukrepe, ki poskušajo obvladati porast cen, pri nas pa velja to še prav posebno. Najlažje pa je povsod kontrolirati cene proizvodov črne metalurgije in to se po reformi dogaja tudi pri nas. Cene proizvodov železarn so ostale nespremenjene, čeprav so cene surovinam, pomožnemu materialu, energiji in uslugam močno porastle.

Leta 1967 in 1968 so bila slaba leta za železarsko industrijo zahodne Evrope. S konjunkturo v zadnjem letu, ki je omogočila popolno izkoriščanje kapacitet in zvišanje cen, je bila nadomeščena izguba in železarska industrija že akumulira za naslednja obdobja in modernizacijo. Pri nas pa že dolgo razpravljamo o regulaciji cen, kar zadržuje dosedanjo prerazporeditev dohodka, ob tem pa po navedbah zveznega zavoda za cene kovinska industrija zahteva spremembo cen za svoje izdelke zaradi tega, ker so močno porasle uvozne cene.

Če bi navajal še naprej vzroke za sedanje stanje v železarstvu, bi moral navesti vsekakor še naslednje: premajhna povezanost in usklajenost med železarnami ter premalo smelosti za resnično notranje prestrukturiranje.

Čas nam ne dopušča, da bi se globje spuščali v to problematiko. Posledice so že tu in vsi se ukvarjamo z njihovo sanacijo.

Problematike železarn ne bomo mogli reševati samo izven železaren. Najbolj napredne sile bodo morale mobilizirati ves razpoložljivi umski potencial ter na osnovi realnih interesov začrtati skupne cilje dolgoročne politike, pri tem pa angažirati celotne kolektive za njihovo realizacijo.

Iluzija pa je tudi pričakovati, da bi se železarne same lahko rešile iz dosedanjih težav. Posledice dogajanj v letih 1967 in 1968, ko železarne zaradi nizkega izkoriščanja kapacitet niso mogle več pokrivati stroškov, zadrževanje cen, zavlačevanje financiranja izgradnje in tako visoke cene kapitala, so breme, ki ga železarne same ne bodo zmogle. Stalno blokirani žiro računi povzročajo popolno nefleksibilnost, kratkoročni in premostitveni krediti pa odliv težko pridobljenih sredstev. Doseženi rezultati poslovanja železarn v letošnjem letu dokazujejo, da se začenja proces stabilizacije v železarstvu in da ugodno poteka. Analiza poteka tega procesa pa dokazuje, da brez družbene intervencije stabilnost ne bo in ne more biti dosežena. Če družba ne bo razumela in pomagala, bomo zavrli proces stabilizacije.

Odlaganje reševanja bi povzročilo krizo, v kateri pa bo cena reševanja nesorazmerno večja. Taka ocena stvarnosti je vodila izvršni svet, da je predlagal predlog zakona o preusmeritvi sredstev, ki jih daje železarnam za obratna sredstva. Pri tem pa je predvsem pomembno to, da bodo sredstva konec leta v celoti na razpolago. Železarne nameravajo, če bo zakon sprejet, k tem dodati še lastna sredstva in jih prek bank oplemenititi. Predvidevajo, da bi tako zbrana sredstva zadoščala za predvideno dinamiko rasti proizvodnje v naslednjih letih.

Železarne so v desetih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje preteklega leta vrednostno povečale prodajo svojih proizvodov za 25,2 %. To pa v sedanji situaciji, ko na domačem in svetovnem tržišču primanjkuje jekla, pozitivno vpliva na zunanjetrgovinsko bilanco.

Končno pa rešitev problema obratnih sredstev železarn pomeni plačilo dobaviteljem, pa naj bodo to železnice in energija ali vsi ostali dobavitelji. Železarne dolgujejo tem nad 150 milijonov dinarjev. Poravnave teh obveznosti bi pomenile resničen prispevek k odpravi nelikvidnosti.

K takim ukrepom nas obvezuje tudi naša splošna in tekoča gospodarska politika. Že letos junija smo prvi opozorili vse pristojne činitelje in jugoslovansko javnost, da ugodni vzpon proizvodnje spremlja zaskrbljujoča gospodarska nestabilnost in nelikvidnost z vsemi negativnimi posledicami. Aktivni smo bili tudi pri predlaganju ukrepov za odpravo nelikvidnosti. V zveznih organih je bila naša namera, da sredstva, namenjena za potrebe turizma, preusmerimo tako, da bi služila za odpravo nestabilnosti in nelikvidnosti, ocenjena kot konkreten in pomemben dokaz, da smo resno pristopili k reševanju problematike. Menim, da moramo biti zato tudi pri izvajanju tekoče politike dosledni.

Nedvomno bi sredstva za investicije v turizmu, ki jih s predlogom preusmerjamo v železarstvo, turizmu koristila, oziroma bi bila, gledano iz narodnogospodarskega aspekta uspešno naložena. Težava je v tem, da socialistična republika Slovenija v tem času nima drugih, za te namene primernih sredstev, da bi z njimi intervenirala na obeh področjih. Da se boste lažje odločili, tovariši poslanci, vas bom seznanil še z nekaterimi dejstvi.

Položaj turizma glede na dinarsko rentabilnost sicer ni posebno ugoden, čeprav se ta veja gospodarstva izredno hitro razvija. Turizem je devizno aktivna panoga, zato so za investiranje v to panogo gospodarstva stimulirane predvsem banke. Od naložb v turizmu dobijo 11 % obresti, od katerih je 2 % plačano vnaprej, če je odplačilna doba kredita na 15 let, kar praktično lahko pomeni, da dobijo tudi 20 do 30 % od danega kredita.

Pri tem pa tisti, ki investira v turizem, iz svojega dohodka plača le 3,5 % obresti, razliko pa federacija in republika iz svojega proračuna. Tudi devizna stimulacija turizma v obliki sorazmerno visoke udeležbe na deviznem efektu priteguje pozornost bank, da se v mejah možnosti udeležujejo najbolj atraktivnih bančnih poslov, to je kreditiranja turistične izgradnje. Res pa je, da vsi objekti v turizmu, zlasti turistična infrastruktura, niso deležni takšne pozornosti bank kot izgradnja hotelov in restavracijskih ter zabaviščnih objektov. Tako ravnanje bank, da se udeležujejo le investicij v objekte, ki prinašajo nesorazmerno visoke obresti in so jim glavni vir deviznih sredstev, kar poleg ostalega omogoča bankam, da se sploh pojavljajo v mednarodnih financah, zanemarjajo ali celo odklanjajo pa naložbe v nujno potrebno turistično infrastrukturo, je obzirno povedano, kratkovidno, neekonomsko in iz družbenega gledišča škodljivo.

Jasno je, da zgrajeni turistični objekti ne bodo dali tistega deviznega efekta, kot bi ga dali, če bi bila urejena vsaj najnujnejša komunalna ureditev turističnih krajev. Če tega ne bo, so dvomljive tudi naložbe bank, posebej v najbolj sodobne turistične objekte. Banke s takim ravnanjem same sebi povečujejo riziko vlaganj, obenem pa onemogočajo turističnim delovnim organizacijam povečati rentabilnost. Dejstvo je, da še tako luksuzno urejena hotelska soba in restavracija v zanemarjenem okolju, ob pogostem pomanjkanju vode, elektrike ter neustrezni kanalizaciji ne daje niti polovičnega dohodka.

Smisel družbene intervencije na področju turizma, ki je v Socialistični republiki Sloveniji precejšnja, je v tem, da se turistična dejavnost razvija sistematično in kompleksno, ne pa v tem, da bi se razvijala enostransko. Devizna stimulacija ne bi smela biti nagrada bankam za izgradnjo turističnih kapacitet, medtem ko bi bili problemi turistične infrastrukture obveznost imaginarne družbe.

Razmere v Socialistični republiki Sloveniji glede družbene podpore turistični izgradnji pa so naslednje. Oprema za termoelektrarno Šoštanj III bo pridobljena z inozemskim kreditom. Banka, ki je prevzela ta aranžma, bo v obdobju približno 10 let po izgradnji morala zapadle obroke vračati v devizah, dinarska sredstva za to pa bo plačevala elektrarna. Dolžnost banke je samo, da poskrbi za potrebno količino deviz. Da bi banki to omogočili, ji dajemo že v času izgradnje tega objekta na razpolago vsa potrebna dinarska sredstva za inozemsko opremo iz sredstev, ki jih zbiramo prek obveznih depozitov za energetiko. Banka ima torej možnost, da si z naložbami teh dinarskih sredstev v objekte, ki so sposobni deviznega vračanja, zagotovi možnost odkupa deviz v času dospetja inozemskih obveznosti. Banka bo torej v letih 1969 do 1971 razpolagala s sredstvi več kot 200 milijonov dinarjev, v naslednjih letih pa z neodplačanim deležem. Pri obstoječem deviznem sistemu so možnosti za nakup take količine deviz v glavnem le v turizmu. Če pri tem upoštevamo še možnost, da banka vnovči 2 % beneficirane obresti vnaprej za dobo najmanj 15 let, pridobi s tem še 20 milijonov dinarjev. To pa je že dodaten kapital, s katerim je mogoče kreditno ugodno reševati probleme najpotrebnejše turistične infrastrukture.

Poleg tega je Socialistična republika Slovenije z zakonom prenesla v kreditni sklad komunalne banke in hranilnice Ljubljana ves bivši republiški stanovanjski sklad, ki je v času prenosa znašal 305,2 milijona dinarjev. Letno se ta sklad obnavlja z okoli 20 milijoni. Vse obveznosti iz tega sklada so bile že leta 1968 poravnane. Torej je ves priliv od leta 1969 dalje neobremenjen. Sredstva bivšega stanovanjskega sklada pa so na voljo le za velika komunalna dela, vodovode, kanalizacijo, sanacijo obale in slično. Velika komunalna dela so v bistvu turistična infrastruktura, če gre za področja, kjer je turizem pomembna dejavnost, kot na primer v obmorskih krajih. S sredstvi upravlja banka sama. To je dolgoročen vir finaniranja z nizko 2% obrestno mero in kot tak izredno primeren za turistično infrastrukturo.

Republika iz proračuna beneficira kredite za turizem z 2% obrestno mero, po pravkar sprejetem zakonu pa z 2,5 % obrestno mero. Za to bo SR Slovenija plačala iz republiškega proračuna v 1969. letu 6,1 milijona dinarjev, v 1970. letu pa po oceni nad 8,7 milijona dinarjev. Ta obveznost republike ima v naslednjih letih tedenco hitrega porasta. Poleg tega pa republika financira iz proračuna tudi propagandno dejavnost, za kar bo v tem letu porabila 430 000 dinarjev.

Vse te podatke navajam z namenom, da bi vam, tovariši poslanci, prikazal, kakšna so dejstva, ob katerih se morate odgovorno odločiti. V zadnjih letih smo torej v sistem vgradili vrsto stimulativnih elementov v korist turizma, bremena te stimulacije pa je prevzela družba. Ob akutnem pomanjkanju investicijskih sredstev v SR Sloveniji je relativno še največ sredstev na razpolago prav za turizem. Vse to pa kaže, da se je situacija glede na tisti čas, ko so bila republiška sredstva usmerjena, bistveno spremenila. V Sloveniji je poleg

tega že sklenjenih za okrog 60 milijard S dinarjev preliminarnih pogodb in dogovorov za investiranje v turistično gospodarstvo v naslednjih letih, kar kaže na to, da stimulativni elementi resnično delujejo.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo spremljal gibanja v turizmu in po svojih močeh vplival na dotok sredstev za investicije v turistično infrastrukturo. S tem pa izvršni svet prevzema obveznost, da bo proučil možnost za nadomestitev preusmerjenih sredstev iz sredstev državnega kapitala, ki se bodo vrnila gospodarstvu ter vse to upošteval tudi pri sestavi prihodnjega srednjeročnega plana.

Tovarišice in tovariši poslanci! Izvršni svet je pokazal, kakšno je stanje v dveh gospodarskih panogah, to je v železarstvu in turizmu z namenom, da bi se tako lažje odločili. Ta visoki dom bo s sklepom o predlogu zakona odločil o politiki in razvoju v obravnavanih panogah. Kolikor bo sprejeta načelna odločitev, mislim da bi bilo umestno, da se zakon sprejme po skrajšanem postopku. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Osnutek zakona je obravnaval odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo. Prosim poročevalca odbora Ferda Papiča, da obrazloži stališča odbora do osnutka zakona, oziroma do uvodnih besed predstavnika izvršnega sveta tovariša Zupana. Prosim, tovariš Papič.

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Glede na to, da je tovariš predsednik dal v razpravo predlog, da zakon obravnavamo po skrajšanem ali pa po normalnem postopku, bom v imenu odbora prebral zadnji odstavek osnutka zakona in tudi obrazložil stališče, ki ga je sprejel odbor.

V daljši razpravi, v kateri so sodelovali vsi člani odbora, je odbor predvsem ugotovil, da gre pri predloženi spremembi zakona za zelo delikatno in družbeno-pomembno odločitev, ki utegne imeti resne materialne in tudi politične posledice. Ocenjujoč zakonski osnutek, je odbor menil, da je vprašanje sanacije sloveskega železarstva eno najpomembnejših vprašanj našega gospodarstva, ki ga s predlagano usmeritvijo sredstev v celoti ne bomo mogli rešiti, čeprav dolgoročno posegamo v družbena investicijska sredstva na področju turizma. Poslancem so se odprle nove dileme. Prevladalo je enotno mnenje, da v obrazložitvi predlagatelja niso podane ekonomske posledice predlaganih sprememb. Zato člani odbora nimajo dovolj zanesljivih pojasnil, da lahko kvalificirano in z vso odgovornostjo ocenjujejo upravičenost predlagane preusmeritve republiških sredstev.

Zato je bil odbor mnenja, naj se razprava o predloženem osnutku zakona začasno odloži. Predlagatelj naj bi dodatno obrazložil problematiko obeh področij, ki bo nastala s prenosom teh sredstev v korist železarstva. Pri tem naj bi posebej prikazal vlogo in pomen teh sredstev v celotnem programu sanacije železarn, oziroma perspektivo in možnosti nadaljnjega financiranja turistične infrastrukture v prihodnosti. Odbor je bil mnenja, da se navedeni zakon nikakor ne more sprejeti po skrajšanem postopku.

Predsednik Tone Bole: Prosim tovariša Repiča, ali je odbor upošteval možnost, ki jo je navedel predstavnik izvršnega sveta.

Ferdo Papič: Predstavniku izvršnega sveta tovarišu Zupanu je bilo na omenjeni seji predloženo, naj predloži dodatno dokumentacijo za to sanacijo, vendar izvršni svet razen ekspozeja, ki ga je imel tovariš Zupan danes, doslej ni predložil ničesar.

Predsednik Tone Bole: Prosim predstavnika odbora ali glede na izvajanja tovariša Zupana, še vztraja pri predlogu, da se zakon ne obravnava po skrajšanem postopku?

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, ni mi dano pooblastilo, da prekličem sklep, ki ga je odbor pismeno podal.

Predsednik Tone Bole: Besedo želi tovariš Eržen. Prosim.

Janez Eržen: Tovariši in tovarišice poslanci! Dal bi samo nekatera pojasnila glede postopka.

V zaključku, ki ga je odbor za proizvodnjo in blagovni promet dal v poročilu, ni podano mnenje o postopkih, ker je odbor razpravo odložil. Predložen pa je bil osnutek zakona. Mimogrede je sicer poročevalec odbora prej izjavil, da me je razumel, da smo sklepali, da se zakon sprejme po rednem postopku. Zato ponavljam, da odbor o tem ni razpravljal, ker je odložil razpravo glede na zahtevo po dodatnih argumentih v dveh smereh. Odbor je menil, da naj se vidi ali je s tem problem železarstva rešen ali ne. Ravno tako je odbor hotel ugotoviti, kaj meni izvršni svet o rešitvi problematike na področju turizma.

Danes zjutraj je odbor imel sejo, na kateri je med drugim mimogrede razpravljal o tem vprašanju, ki ni bilo na dnevnem redu. Dodatnih obrazložitev izvršnega sveta pa ni bilo. Zato je odbor sklenil, da predloži zboru tako poročilo, kot je bilo pismeno podano. Gradivo je bilo na odboru temeljito obravnavano, zato mislim, da se kot predsednik ne morem izreči v imenu odbora. Če bi želeli imeti mnenje odbora, bi seveda morali prositi zbor, da bi se sklicala seja odbora. Menim, da se bodo člani odbora, kot tudi vsi ostali poslanci, glede na obrazložitev tovariša Zupana, odločali lahko vsak posebej.

Predsednik Tone Bole: Prosim poročevalca odbora, tovariša Papiča, ali želi, da se odbor posvetuje o tem, in ali bo dal predlog, da se o zakonu razpravlja kot o predlogu za izdajo zakona?

Ferdo Papič: Predlagam, da odbor o tem vprašanju ponovno zaseda.

Predsednik Tone Bole: Prosim, da bi se odbor umaknil v sobo številka 84, zbor pa bi medtem nadaljeval z delom.

Prehajamo na naslednjo, to je na 5. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med Socialistično republiko Slovenijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacijo o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica.

Predlog odloka in informacijo je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet in določil za svojega predstavnika Borisa Vadnjala.

Ali želi prdestavnik izvršnega sveta obrazložiti predlog odloka in še ustno dopolniti predloženo informacijo? Prosim, tovariš Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! V svojem poročilu, ki je bilo objavljeno 6. 9. 1969 v dnevnem časopisju glede možnosti in dinamike gradnje cestnih odsekov, je izvršni svet najavil, da bo natančnejše poročilo o položaju v zvezi z uresničitvijo odloka o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika—Postojna—Razdrto in Hoče—Levec, s potrebnimi pojasnili in podatki, predložil Skupščini SR Slovenije.

Tako odločitev je izvršni svet sprejel, ker je bil mnenja, da morajo biti vsi skupščinski organi, glede na to, da so vseskozi aktivno sodelovali pri oblikovanju zakona o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica seznanjeni s položajem, ki je nastal po tem, ko cestnih odsekov Hoče—Levec in Postojna—Razdrto zvezni izvršni svet ni predložil za četrto tranšo posojil za financiranje izgradnje cest pri mednarodni banki. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije meni, da mora poleg že objavljenega gradiva in stališč obvestiti skupščino o uresničevanju obveznosti, ki izhajajo iz zakona o modernizaciji ceste državna meja pri Šentilju —Nova Gorica in iz odloka o modernizaciji cestnih odsekov Vrhnika—Postojna —Razdrto in Hoče—Levec. Predložena informacija cestnega sklada o problematiki modernizacije hitre ceste, po mnenju izvršnega sveta, dovolj izčrpno pojasnjuje sedanje stanje in problematiko v zvezi z uresničitvijo omenjenih skupščinskih odlokov. Iz predloženega gradiva izhaja, da so priprave za začetek gradnje, oziroma modernizacijo cestnega odseka Vrhnika—Postojna, v dolžini približno 32 km, v zaključni fazi. Zagotovljena so vsa potrebna finančna sredstva, izdelani glavni projekti, opravljen natečaj o sposobnosti za udeležbo na licitaciji za prevzem gradbenih del in poslani pozivi za licitacijo ponudnikom, ki jih je posebna komisija priznala sposobne za izvedbo del. Za ta odsek je že izdana lokacijska odločba. Pridobljena je vsa potrebna dokumentacija in dana soglasja. Na trasi se končuje postopek za pridobitev nepremičnin, izdani so že krčitveni nalogi za posek gozda in za rušenje predvidenih zgradb. V okviru cestnega sklada in glede na določbe zakona o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica je organizirana posebna investicijska grupa. Kadrovski sestav te grupe zagotavlja uspešno izvedbo naložene ji investitorske naloge. Na podlagi teh ukrepov lahko ugotovimo, da se bodo gradbena dela na trasi začela lahko spomladi leta 1970 in da bodo končana do konca leta 1972. Pojasniti pa je treba, da se z odlokom predvideni rok za izgradnjo tega cestnega odseka lahko podaljša za približno eno leto.

To podaljšanje je razumljivo in opravičljivo in po naši oceni tudi brez posebnih posledic za razreševanje cestno-prometnih problemov v Sloveniji. Razgovori z mednarodno banko in federacijo ter odnosi z investitorji v Jugoslaviji so trajali dlje, kot smo v lanskem letu to predvidevali.

V okviru priprav za gradnjo tega odseka je bila šele 5. 6. 1969 sklenjena pogodba med mednarodno banko in federacijo za tretje posojilo za gradnjo cest, ki zajema tudi odsek Vrhnika—Postojna. V skladu z določili te pogodbe je bila 22. 9. 1969 podpisana tudi subsidiarna pogodba med Slovenijo in federacijo, s katero je urejen način realizacije kredita mednarodne banke in s tem v zvezi tudi odnosi med federacijo in republiko.

Sklenitev te pogodbe se je zavlekel zaradi nejasnosti glede pristojnosti za podpis te pogodbe. Pogodbo je podpisal republiški sekretar za finance v skladu z razlago zveznega sekretariata za finance, da dajeta republiškemu sekretariatu za finance že sprejeti republiški zakon o modernizaciji ceste Šentilj—Nova Gorica in odlok o modernizaciji omenjenih cestnih odsekov, zadostno pravno podlago za podpis take pogodbe.

Državni sekretariat za zunanje zadeve, ki mora nasproti mednarodni banki avtorizirati veljavnost pogodbe, pa je glede tega naknadno izrazil pomisleke in zahteval, da podpis te pogodbe potrdi z odlokom republiška skupščina, ker posamezni elementi te pogodbe presegajo določila omenjenega zakona oziroma odloka.

Podrobnosti pogodbe in postopka so razvidne iz obrazložitve, oziroma iz predlogo odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe.

S temi ukrepi je tako vsestransko zagotovljena izvedba modernizacije cestnega odseka Vrhnika—Postojna. Za odseke Hoče—Levec in Postojna—Razdrto pa so bile doslej izvršene vse potrebne tehnične predpriprave. Tako je bila že 15. avgusta 1969 izdelana potrebna tehnična dokumentacija za odsek Hoče—Levec z dvema variantama, to je varianta štiripasovnice in varianta dvopasovnice z elementi štiripasovne ceste. Tako so bili izpolnjeni pogoji, ki jih mednarodna banka zahteva za začetek postopka za odobritev kredita.

Pripravlja se postopek za pridobitev lokacije. V pripravi so tudi razpisani pogoji za mednarodno licitacijo za oddajo del. Tako je možnost, da bi v začetku leta 1970 strokovnjaki mednarodne banke lahko pregledali tehnično-ekonomsko dokumentacijo za izgradnjo teh dveh odsekov pod pogojem, da bo zvezni izvršni svet vključil oba odseka v predlog za prvo naslednje posojilo in kolikor bo ta predlog mednarodna banka upoštevala.

Pričakujemo, da bosta zvezni izvršni svet in mednarodna banka obravnavala in upoštevala naš predlog, kar bi omogočilo uresničitev izgradnje z odlokom predvidenih cestnih odsekov.

V Sloveniji se že pripravlja elaborat o izgradnji omrežja hitrih cest, ki bi se seveda moral uskladiti s projekcijo razvoja cestnega omrežja v SFR Jugoslaviji do leta 1985 in s programom razvoja cestnega omrežja v Jugoslaviji od leta 1971 do 1975.

Elaborat bo vključil predvsem magistralne smeri, ki se križajo na širšem prostoru Ljubljane in se cepijo pri Postojni in Mariboru. Te cestne zveze se daljinsko povezujejo s cestnim omrežjem sosednjih držav Italije in Avstrije, kakor tudi s cestnim omrežjem sosednje republike Hrvatske.

V predloženi informaciji so opisani stiki, ki so bili doslej opravljeni glede usklajevanja priprave programov izgradnje cest.

Vse dosedanje razprave s predstavniki mednarodne banke za obnovo in razvoj, ki sodelujejo pri financiranju modernizacije cestnega in železniškega omrežja v Jugoslaviji, so pokazale nujnost večje uskladitve tako republiških programov v jugoslovanskem prostoru, kot tudi večje usklajevanje investicijskih vlaganj v cestno in železniško omrežje. Zato je bila pri zveznem zavodu za planiranje imenovana posebna komisija, ki naj bi za osnutek prihodnjega srednjeročnega družbenega plana razvoja Jugoslavije pripravila predlog sistemskih in družbenoekonomskih izhodišč za usklajevanje razvojnih programov na področju prometa. Ta zvezna komisija naj bi tudi ocenila realne možnosti naše družbe za vlaganje v prometno infrastrukturo.

Tudi v nedavnih razgovorih s predstavniki izvršnega sveta Sabora SR Hrvatske v prisotnosti člana zveznega izvršnega sveta tovariša Marka Orlandiča je bila ponovno potrjena nujnost medsebojnega usklajevanja teh razvojnih programov, predvsem pri določanju smeri projektiranih hitrih cest.

Zavedajoč se problemov, ki nastajajo pri usklajevanju razvojnih programov prometne infrastrukture, kot tudi pri njihovem uresničevanju, je republiški sekretariat za gospodarstvo že pripravil obširno informacijo, ki nakazuje,

s kakšnimi ekonomskimi instrumenti naj bi usmerjali prometne tokove. Obstojajo tudi predlogi, da bi se delno zvišala cena nafte in višina cestnih taks. Verjetno tudi ta, na novo pridobljena sredstva, ne bi zadostovala za postopno realizacijo programa modernizacije cestnega omrežja v naši republiki. Zato bo potrebno iskati še druge oblike oziroma vire financiranja. Pri tem mislimo predvsem na prerazdelitev dohodkov, zbranih od zveznega davka na promet na pogonska goriva po letu 1970 in morebiti tudi iz drugih virov.

Izvršni svet meni, da dajejo dosedanje izjave in predložene informacije poslancem zadovoljivo podlago za oceno aktivnosti izvršnega sveta pri uresničevanju odlokov Skupščine SR Slovenije o modernizaciji odsekov hitre ceste Šentilj—Nova Gorica.

Predsednik Tone Bole: Predlog odloka je obravnaval odbor za finance in določil za poročevalca poslanko tovarišico Maro Žlebnik. Prosim tovarišico Maro Žlebnik, da sporoči zboru stališče odbora do predloga odloka.

Mara Žlebnik: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Pismenega poročila odbora niste dobili, zato sem dolžna sklepe odbora prebrati.

Odbor za finance in odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora sta na svoji današnji skupni seji obravnavala subsidiarno pogodbo, sklenjeno med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo in predlog odloka o potrditvi te pogodbe in sta sprejela naslednje sklepe:

1. Odbora soglašata z vsebino subsidiarne pogodbe, ki jo je za SR Slovenijo po pooblastilu izvršnega sveta SR Slovenije podpisal republiški sekretar za finance. Vsebina te pogodbe je v skladu z intencijami svoječasno sprejetih skupščinskih aktov. V bistvu gre le za natančnejši dogovor o obveznostih SR Slovenije pri neposrednih odnosih do mednarodne banke.

2. Odbora soglašata s pripombo in s predlogom zakonodajno-pravne komisije, da se besedilo subsidiarne pogodbe šteje kot sestavni del odloka in tako tudi v celoti objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

3. Odbora predlagata, da zbor sprejme odlok o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj.

Predsednik Tone Bole: Informacijo o problematiki modernizacije hitre ceste je obravnaval odbor za proizvodnjo in blagovni promet in določil za poročevalca poslanca Staneta Divjaka. Prosim tovariša Staneta Divjaka, da sporoči zboru stališče odbora do predložene informacije.

Stane Divjak: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke in poslanci. Odbor za finance in odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora sta na skupni seji danes zjutraj razpravljala o informaciji in zavzela naslednje stališče:

V zvezi z obravnavo informacije o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica predlagamo, da zbor sprejme nadaljnji sklep:

1. Informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica se sprejme.

2. Cestni sklad SR Slovenije naj do konca marca 1970 predloži zboru informacijo o problematiki in dilemah v zvezi s pripravo elaborata o omrežju hitrih cest v SR Sloveniji, tako v pogledu prometnih povezav s sosednimi drža-

vami kot tudi glede vključitve razvoja cestne mreže v SR Sloveniji v cestno mrežo Jugoslavije.

3. Cestni sklad SR Slovenije naj do februarja 1970 predloži zboru informacijo o dosedanjih izkušnjah pri izvajanju srednjeročnega programa vzdrževanja in rekonstrukcije cest I., II. in III. reda v Sloveniji in predloge izhodišč, ki jih je upoštevati pri določitvi politike vzdrževanja in razvoja obstoječe cestne mreže za srednjeročni program vzdrževanja in rekonstrukcije cest v SR Sloveniji za obdobje 1971–1975.

Predsednik Tone Bole: Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo, v katerem predlaga amandma k predlogu odloka in sicer, da se v besedilu odloka objavi tudi besedilo subsidiarne pogodbe kot njegov sestavni del. Poročilo ste prejeli pred pričetkom seje.

Ali želi predstavnik zakonodajno-pravne komisije še ustno dopolniti svoj predlog? (Ne želi.) Pričenjam razpravo o predlogu odloka in o predloženi informaciji o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj–Nova Gorica. Kdo želi besedo? Tovariš Simšič.

Stane Simšič: Tovariš predesdnik, tovarišice in tovariši poslanci! V zvezi z informacijo, ki je posredovana našemu zboru, bi želel še dodatno pojasnilo in sicer glede pripravljalnih del na trasi bodoče hitre ceste. Občinske skupščine na odseku Vrhnika–Postojna so že izdale odločbo o nacionalizaciji ali začasni nacionalizaciji zemljišča. Ni pa še rešeno vprašanje odškodnine. Zanima me, kdaj in kako bo to vprašanje rešeno, da bi tudi lastniki teh nacionaliziranih parcel bili na tekočem, kako se bo to vprašanje reševalo?

Predsednik Tone Bole: Ali lahko razumem to kot poslansko vprašanje?

Stane Simšič: Ne, ker to vprašanje v informaciji ni zajeto.

Predsednik Tone Bole: Ali želi tovariš Vadnjal že na današnji seji odgovoriti, ali si pridrži to za prihodnjo sejo?

Boris Vadnjal: Mislim, da predstavnik sklada lahko takoj odgovori.

Predsednik Tone Bole: Ali lahko tovariš Žokalj že na današnji seji odgovorite ali pa si pridržujete pravico do odgovora na prihodnji seji?

Alojz Žokalj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zjutraj sem na skupni seji odbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbora za finance govoril, da razlastitev, odkup zemljišč in zgradb dokaj zadovoljivo poteka na vseh področjih občin Vrhnika, Cerknica in Postojna. Glede 43 zgradb, od katerih je že 40 porušenih, nismo imeli pri odkupu nobenega problema. Imamo delen problem le na področju občine Vrhnika in problem glede lesa, ki ne izvira iz kmečkih lastnikov, ampak imamo težave z gozdnimi gospodarstvi, ki po mojem mišljenju ribarijo v kalnem in v tej naši težavi prihajajo z zahtevami o neki biološki amortizaciji. Menim pa, da bodo te stvari v krajšem času rešene in da ne bodo več predstavljale nikakršen poseben problem.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Simšič, ali je pojasnilo, ki ga je dal tovariš Žokalj, tisto, ki si ga želel?

Stane Simšič: Konkretno ni, zato se bom oglasil še na cestnem skladu.

Predsednik Tone Bole: Prosil bi, da bi mogoče potem podrobnosti sami z njim razčistili. Kaže, da nihče ne želi razprave. Zato zaključujem razpravo in dajem predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe z amandmajem zakonodajno-pravne komisije na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep oziroma odlok sprejet. Tovariš Divjak je namreč že prečital sklep in jaz ga sedaj nisem ponovil. To sem naredil zaradi tega, da skrajšam sejo. Razumel sem pod tem tudi sklep, ki ga je tovariš Divjak tu prebral. Da ne bi bilo pomote in da ne bi ponavljal ves postopek in da ne bi prišlo do nesporazumov, ker je bil odlok že sprejet, dajem na glasovanje še sklep, ki ga je v imenu odbora prebral tovariš Divjak. Kdor je za takšen sklep, kot ga je prečital tovariš Divjak, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel tudi predlog sklepa in prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva.

Se strinjate, da obravnavamo še šesto točko dnevnega reda in se potem vrnemo na točko, ki je bila prej izpuščena? (Poslanci se strinjajo.)

Osnutek zakona je pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo na podlagi sklepa republiškega in gospodarskega zbora, sprejetega dne 16. in 17. 1969, ko sta obravnavala predlog za izdajo tega zakona. Ali želi pripravljalec osnutka še ustno obrazložiti osnutek zakona? (Ne želi.) Hvala. Osnutek zakona je obravnaval tudi odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora poslanec Egon Prinčič še ustno dopolniti predlog odbora? (Ne.) Hvala. Osnutek zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo. Prosim poročevalca ali želi še ustno dopolniti poročilo? (Ne.) Hvala.

Pričenjam načelno obravnavo o osnutku zakona. O morebitnih pripombah k posameznim členom bomo razpravljali kasneje, ko bomo o osnutku zakona razpravljali v podrobnostih. Kdo želi besedo v načelni razpravi? (Ne želi nihče.)

Prehajam k obravnavi osnutka zakona v podrobnostih in po posameznih členih. Kdo želi razpravljati k posameznim členom? Glede na pripombe zakonodajno-pravne komisije in ustreznega odbora predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. osnutek zakona se sprejme in

2. predlog zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva pripravi izvršni svet.

Pri pripravi predloga zakona naj izvršni svet upošteva pripombe, ki sta jih k zakonskemu osnutku dala v svojih poročilih odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija. Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Hvala.

Ugotavljam, da je zbor sprejel sklep o sprejemu osnutka zakona in se vračam na 4. točko dnevnega reda, in sicer na obravnavo osnutka zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970. Prosim poročevalca odbora, da nas obvesti o stališču odbora glede na novo situacijo.

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Odbor po daljši razpravi ni sprejel predloga izvršnega sveta, da se skrajša postopek, ampak meni, da naj se zakon obravnava po normalnem postopku. Odbor je menil, da obstoji možnost, da se skrajša postopek pozneje v drugi in v tretji fazi glede na to, ker gre za vsebinsko odločitev: ali turizem ali železarstvo. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Osnutek zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo, v katerem predlaga, da se zakon ne obravnava po skrajšanem postopku. Slišali ste poročilo predstavnika odbora, ki je tudi predlagal, da se zakon ne obravnava po skrajšanem postopku. Ali predstavnik izvršnega sveta še vztraja na skrajšanem postopku? (Ne.) To pomeni, da je predlog pristojnih odborov in predstavnika izvršnega sveta, da se omenjeni zakon obravnava po rednem postopku, na tej seji torej kot predlog za izdajo zakona.

Ker je zbor sklenil obravnavati zakon kot predlog za izdajo zakona po rednem postopku, pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Tovariš Nemec, prosim.

Štefan Nemec: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Podpiram osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu, to je, da se preusmeri 51 milijonov dinarjev, ki so bili namenjeni za turizem, v železarstvo. Kot je že v svojem ekspozeju poudaril tovariš Zupan, se srečujeta dve povsem različni panogi in prav zaradi tega postaja ta razprava še bolj živahna. Če se zavedamo stanja, v katerem je slovensko železarstvo, potem vidimo, da so taki posegi nujni. Ta predlog podpiram tudi zato, ker so v finančni konstrukciji, ki jo je nakazal tovariš Zupan, nakazana sredstva, ki bodo na razpolago za turizem. Kljub temu, da je znano, da 51 milijonov dinarjev ne more zadostiti za popolno sanacijo slovenskega železarstva, so to vendarle sredstva, ki bodo važna za železarne za oročitev pri najetju kreditov pri komunalni banki in hranilnici za trajna obratna sredstva v višini 235 milijonov dinarjev, katera naj bi bila po tranšah dodeljena do leta 1973. Ne bi rad ponavljal problematike, zakaj je tako stanje v železarstvu, ker je bilo to dobro povedano, vendar železarne po reformi niso mogle povečati lastnih skladov obratnih sredstev ob povečanju obsega proizvodnje, zaradi podražitve, o katerih je bilo govora v obrazložitvi. Sredstva za osnovna sredstva so bila od bank priznana, niso pa bili odobreni zahtevki glede obratnih sredstev in so zato železarne morale že uporabljati sredstva enostavne reprodukcije, to je amortizacijo za kritje primanjkljajev pri obratnih sredstvih. Ko govorimo o tem zakonu, je prav, da vemo, da je tudi v železarnah skrb za odpravo nelikvidnosti. Dolgovi železarn dobaviteljem znašajo 295 milijonov dinarjev, od tega je 151 milijonov dinarjev dolgov upnikom iz Slovenije. Če se torej odločimo za dajanje sredstev, se odločimo za tako, da bo del sredstev prišlo nazaj v slovensko gospodarstvo.

Ravno tako moramo upoštevati rast proizvodnje. Realizacija za leto 1967 je znašala 910 milijonov dinarjev, leta 1968 1 055 milijonov dinarjev, v letu 1969 pa je rezultat sanacije milijarda 285 milijonov dinarjev.

Vsa ta realizacija je dosežena ob manjši zaposlenosti ter je povečanje produktivnosti že rezultat sanacijskih prizadevanj. Nadaljnjo rast proizvodnje opravičuje vse bolj močna kovinska predelovalna industrija v Sloveniji. Kot je znano, je potrošnja jekla v letu 1968 413 kg na prebivalca. V Sloveniji je leta 1968 bila proizvodnja 334 kg na prebivalca. Od tega niti polovica ni potrošnja iz SR Slovenije, saj je 60 % potrošnje jekla pokrite iz drugih republik in uvoza.

Povečanje na milijardo 285 milijonov dinarjev v letu 1969 in realizacija v letu 1975 na 2 milijardi dinarjev ali za 56 % več, je možna le pod pogojem, da se uredi kreditiranje obratnih sredstev. Pri obravnavi tega zakona na odboru je bilo postavljeno tudi vprašanje, kakšna je perspektiva. Čeprav železarne dosedaj, zaradi lastnih problemov in pomanjkanja kapitala, niso mogle neposredno pomagati skladnemu razvoju kovinskega predelovalnega kompleksa, je jasno, da predstavljata proizvodnja in predelava jekla celoto in da je medsebojna skladnost pogoj zdravega poslovanja obeh delov te industrijske veje. Del tega, kar sem sedaj navedel, smo že poslušali pri vprašanju tovariša Atelška. Sedanja visoka konjunktura jekla, dvig izvoznih cen za 30 % ter 9-mesečni dobavni roki, so torej dosti jasen dokaz, kakšna je potreba po jeklu. Kovinska industrija že spoznava, da le ob zadostni proizvodnji domačega reprodukcijskega materiala lahko nemoteno obratuje. Medsebojni direktni dogovori se že vodijo z »EMO« Celje, za dobavo 50—60 000 ton hladno valjane pločevine, ki bi ob proizvodnji 200 000 ton pokrila celotno področje Slovenije in del Hrvatske. Tu gre za oskrbovanje direktnega kupca, kot so »EMO« Celje, »Gorenje«, »Tiki«, »Saturnus« itd.

Naše železarne so še nedograjene. Tako bo železarna Jesenice z investicijo v hladno valjarno šele tehnološko zaokrožena celota in bodo s tem dopolnjena vsa dosedanja vlaganja.

S tem bo šele dokončno rešeno vprašanje rentabilnosti v železarni. Vse to so mislim dejstva, ki narekujejo, da sprejmemo ta predloženi zakon. Pri tem je jasno, da je to le majhen del sredstev za urejanje vprašanj železarn. Jasno je, da glavna teža za rešitev ostane še verjetno na samih kolektivih. To pa je tudi spodbuda, ki bo še bolj zavezovala same kolektive, in ki bo obenem dala tudi neko priznanje, da je železarstvo v Sloveniji potrebno in da za železarstvo v Sloveniji skrbi tudi skupščina. Mislim, da je to potrebno tudi zaradi tega. Tovariš Zupan je že povedal, da so bili sanacijski ukrepi in da so v teh sanacijskih ukrepih bila, konkretno govorim za železarno Jesenice, zaprta vrata za nadaljnje izpopolnjevanje. Predvidevalo se je, da bi se s tem znebili slabih delavcev, da bi ostali bolj disciplinirani. Da bi se uredilo te stvari, se je zmanjšalo število delavcev za 400. Pri tem pa ne odhajajo samo slabi delavci, ampak veliko tudi dobrih delavcev, ki bi pri sanaciji še kako pomagali. Zato je zelo važno, da dajemo občutek, da se rešuje to vprašanje, da se pokaže kolektivom na perspektive in da zares dobri delavci v železarnah ostanejo in pomagajo pri ureditvi tega nujnega in potrebnega vprašanja za celotno slovensko gospodarstvo. Hvala lepa!

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati k 4. točki dnevnega reda? Prosim! K razpravi se je javil tovariš Jože Vrbančič.

Jože Vrbančič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Sem proti osnutku spremembe zakona o usmerjanju sredstev za investicije v gospodarstvu, predvsem iz naslednjih razlogov: menim, da poleg vseh omenjenih problemov našega železarstva, praktično s to injekcijo absolutno ne rešujemo tisto, kar želimo tukaj prikazati. Menim, da vprašanje odprave nelikvidnosti in razlik med dobavitelji in upniki, z injekcijo 51 milijonov dinarjev ne bomo rešili in tako tudi ne popravili stanja v naših železarnah.

Sem tudi zato proti osnutku zakona, ker je v ekspozeju enostransko obrazložena pomembnost beneficiranih obresti. Ni namreč povedano, da beneficirane obresti ne veljajo, da se ne uveljavljajo za kredite na področju infrastrukture. To je pa mislim, bistvo celotnega problema. Ravno v smernicah in v zakonu, ki ga je tale skupščina v letih 1967 in 1968 sprejemala, je bila ravno vodilna misel, da se ta sredstva usmerijo v turizem zato, da bi se zagotovila sredstva za financiranje infrastrukture.

Proti osnutku zakona sem končno tudi zato, ker s tem kršimo načela pravne sigurnosti. Mislim, da je zelo lepo pojasnjeno v predloženih materialih zakonodajno-pravne komisije.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati o 4. točki dnevnega reda? Ker kaže da ne želi nihče, predlagam, da zaključimo razpravo. Prosim, tovariš Lamut.

Franc Lamut: Tovarišice in tovariši poslanci! Ne bi rad zavlačeval današnjo sejo. Povedal bi le nekaj osebnih mnenj v tej zvezi.

Mislim, da se poslanci gospodarskega zbora moramo zavedati odgovornosti, ki jo ima današnje celovito slovensko gospodarstvo. Ne bi se spuščal v podrobnosti, ker mi niso toliko znane, razen kot smo ta problem lahko slišali iz ekspozeja tovariša Zupana.

Ta problem bi reševal po predloženem vrstnem redu. Ali smo sedaj sposobni sanirati železarstvo, da ga bomo imeli še naprej, ali pa smo sposobni v zelo kratkem času preusmeriti nekaj tisoč delavcev v druge panoge, ali pa bo toliko tisoč delavcev brezposelnih ali pa jih bomo morali poslati v inozemstvo.

Mislim, da ne kaže tako enostransko obravnavati problem turizma ali železarstva. Ne mislim s tem zmanjšati pomen našega turizma. Po moji presoji je ta problem v železarstvu, ki ga moramo rešiti. S tem pa, kot sem iz ekspozeja tovariša Zupana razumel, v ničemer ne negiramo nadaljnji razvoj turizma. Verjetno se bo zgodilo, da bomo turizem malo počasneje razvijali, s tem pa se ne odrekamo njegovemu nadaljnjemu razvoju.

Mislim, da je prav, da je bil danes sprejet tak sklep, da se ta zakon obravnava po rednem postopku, ker je tudi naša razprava pokazala, da bo potrebna še detajlna razprava in zelo podrobna konfrontacija mnenj. Mislim, da bomo pri tem problemu reševanja nacionalne ekonomije morali najti skupno stališče, ne le sanacijo železarn. To je stvar slovenskega naroda ne le občin Jesenice, Celja ali Raven. To vprašanje se ne bi smelo zreducirati samo na tako ozkem regionalnem področju, ampak je to problem SR Slovenije. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati k 4. točki? Prosim. Besedo ima poslanec Anton Grošelj.

Anton Grošelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da k predlaganemu osnutku zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970, s katerim naj bi se med drugim preusmerilo 51 milijonov dinarjev sredstev v železarstvo, poudarim nekaj že omenjenih dejstev, ki so privedla to bazično panogo našega gospodarstva da vprašanja — biti ali ne biti. Zaradi zastarelih, tudi do sto let starih naprav, so železarji izgubili korak s sodobno zracionalizirano in modernizirano proizvodnjo. Morali so se odločiti za mehaniziranje in rekonstrukcijo svojih obratov. Ta tehnično revolucionaren poseg pa po interesu ne more biti, kot bi to nekateri radi dokazovali, lokalnega pomena za posamezne železarne, nasprotno prerašča že republiške okvire in ima splošno jugoslovanski značaj. Zaradi tega, reševanje nastale težke situacije ni samo interna stvar železarjev. Sprememba naše jugoslovanske investicijske politike med začeto akcijo, pomanjkanje sredstev, podražitev tako opreme kot gradbeno-montažnih del, je vplivalo na zavlačevanje modernizacije železarn prek vseh ekonomsko utemeljenih rokov tako, da ta proces še danes ni logično ter funkcionalno zaključen. Vsi ti faktorji so poleg povečanja stroškov ostalih elementov strukture cene jekla, pri zamrznjenih prodajnih cenah in zaradi posledic sproščenega uvoza, vplivali na večanje deficita v poslovanju slovenskih železarn ter na nelikvidnost zaradi njihovih nezadostnih obratnih sredstev. Medtem ko se kolektivi integriranih železarn uspešno spoprijemamo z zahtevami internih sanacijskih programov, kljub vsakodnevno večjim težavam zaradi prekomernega odhajanja kvalificiranih in visoko kvalificiranih strokovnjakov v zamejstvo ali v druge gospodarske organizacije, ker se osebni dohodki zaposlenih ne smejo povečati do izboljšanja bilance poslovanja železarn, smo kot odgovorni forum za osnovno usmerjanje in intervencije v gospodarstvu dolžni realizirati naš del družbenega dogovora z 12 000 železarji. Zaradi tega podpiram predlog, da se omenjenih 51 milijonov dinarjev nameni za obratna sredstva integrirane slovenske železarne. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati pod 4. točko dnevnega reda? Prosim, tovariš Papič.

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da spregovorim še nekaj besed o tej zadevi, ker menim, da je izredno kočljiva in tudi delikatna.

Dovolite, da tudi zgodovinsko povežem vprašanja usmerjenih sredstev. Znano je, da je zakon o usmerjenih sredstvih bil sprejet leta 1965 in da je bilo v tem zakonu jasno postavljeno, za katere namene gredo sredstva. Verjetno vam je znan problem EKK Velenje. Izvršni svet je takrat predlagal likvidacijo in na žalost je to bilo prvih 5 milijard S dinarjev, ki so iz teh sredstev bila namenjena v glavnem za likvidacijo EKK Velenje.

V naslednjih točkah je potem bilo kmetijstvo, gozdarstvo in turizem. Na žalost moram ugotoviti, da sta tako kot kmetijstvo tako tudi gozdarstvo dobila doslej izredno pičla sredstva, ker je del teh sredstev čakal, del pa se formira v letih 1969 in 1970.

Ravno tako je s turizmom. Turizmu se je vsa leta obljubljalo. Na žalost se sedaj, ko smo prišili do tega, da se bodo sredstva formirala, enostavno vsa sredstva preusmerijo iz turizma v železarstvo. Moram reči, da smo v odboru ob razpravi bili za kompromisno rešitev: vsakemu nekaj. Povedati moram,

da ne zanikam pomena železarstva. Ponovno trdim, da je nujno potrebna rešitev. Vprašam, kot sem že na odboru; ali z 51 milijoni dinarjev lahko saniramo železarstvo? Kolikor je znano, brez bazične industrije ne moremo biti in kolikor je to problem slovenske nacije, potem menim, da ga moramo reševati takega kot je in v celoti.

Tovarišice in tovariši! Oprostite mi, ker bom mogoče nekatere zadeve, ki so pač zelo konkretne, ponovil. Verjetno vam je bila že danes prezentirana tolminska občina, zato vas ne bi hotel ponovno obremeniti z raznimi podatki, saj vam je bilo jasno postavljeno, kakšen je položaj. Danes vam je dr. Kovačič povedal, da je 10 % življa socialnih podpirancev, ki dobivajo 5000 do 6000 starih dinarjev podpore, da je 15 % prebivalcev nad 65 let starih itd. V tolminski občini smo prišli do zaključka, da nimamo in ne moremo od nikoder pričakovati pomoči in da je od nas odvisno, koliko bomo pač z lastnimi sredstvi ustvarili. Danes moram reči tudi to, da je bil leta 1965 simpozij o hidroelektrarni Trnovo in da je takrat bila Soška dolina pred republiškim zborom priznana kot turistična s tem, da se odpovemo hidroelektrarni, ker da je perspektivna panoga občine Tolmin turizem.

Danes, ko imamo projekte gotove, ko imamo investicije pred vrati, ko smo s konzorcijem zbrali v tej naši nizko razviti občini 11 milijonov dinarjev sredstev, na žalost ugotavljam, da nam vrata niso nikjer odprta, da bi realizirali vsaj prvi del našega projekta alpsko turističnega centra v Bovcu. Trdim, da investicija v turizem ni samo v tem, ali bomo jutri ali pojutrišnjem realizirali to investicijo, temveč je vprašanje ljudi, ki tam živijo, da bodo lahko jutri živeli sodobno, ne kot danes.

Tovarišice in tovariši! Marsikje nas ne razumejo. Marsikje postavljamo to vprašanje. Prišli smo do zaključka, kot sem prej rekel, koliko bomo sami ustvarili, toliko bomo imeli. Tudi v drugih razpravah je Soška dolina oziroma Tolmin pobarvana z zelenim, celotna je spomenik, kjer se iz varstvenega razloga ne dovoljujejo posegi v naravo, ne z industrijo. Samo na žalost je dejstvo, da od prirodnih lepot ljudje tam ne morejo živeti. Ne bom govoril o narodnem dohodku, ki je nižji od slovenskega poprečja, ki je danes že skoraj 1 milijon S dinarjev, a v občini Tolmin le 600 000 S din na prebivalca. Ne bi govoril o problemu šolstva, borcev in ostalih. Dejansko niti osnovnih problemov ne moremo rešiti. Ravno tako kot danes 12 000 železarjev, tako se v občini Tolmin 22 600 ljudi bori za obstoj in živi s poprečnimi dohodki, ki so 30 ali 40 % nižji kot jih imajo drugje v Sloveniji.

Sedaj bi želel posredovati nekatere konkretne zadeve. Prepričan sem, kot je marsikateri gospodarstvenik, da je turizem edina panoga, ki nas lahko reši glede primanjkljaja plačilne bilance. Mislim, da se nikjer krompir, solata in meso tako drago ne proda, kot se proda inozemskemu turistu, in to brez prelevmanov. Nekateri pravijo, da je letošnji turizem »bum«, jaz pa trdim, da je to rezultat vloženega dela. Število vseh prenočitev je v prvih 9 mesecih naraslo na 3 937 000 ali indeks 115, to je 15 % več kot v lanskem letu. Če primerjamo število prenočitev domačih gostov, je za 17 %, tujih pa za 14 % večje od 9-mesečnega obdobja v letu 1968. Devizni priliv znaša 61 601 368 dolarjev ali indeks 124, t.j. 24 % več kot v lanskem letu. Trdi se, da je vprašanje ali bomo turizem zgradili v 10 ali 20 letih in kako ga bomo zgradili. Delež Slovenije v skupnih prenočitvenih kapacitetah Jugoslavije je 8,2 %. Če primerjamo te podatke s podatki za sosednjo Furlanijo in Julijsko Benečijo ali za Koroško ali Hrvaško, bi moral biti naš delež kar 21,5 %, če bi hoteli

imeti poprečno toliko kapacitet kolikor ta področja. Danes je število postelj v Furlaniji 11,7 na km², na Koroškem 18,6 na km², na Hrvaškem 4,8 na km², Slovenija pa ima komaj 2,5 postelj na km². Vprašanje je ali bomo zgradili to v 5, 10 ali 20 letih. Imam podatke, koliko je potrebno turizmu sredstev za te projekte, katere hoče še izgraditi, zato je potrebno 27 milijard 421 300 S dinarjev.

Želim zboru posredovati samo to, da nisem zadovoljen z ekspozejem predstavnika izvršnega sveta, ki me ni prepričal, ker vsak tisti, ki se danes ukvarja s turizmom, ve, kaj pomeni obljuba. Verjetno z besedami, da bo izvršni svet spremljal gibanje v turizmu in po svojih močeh vplival na njegov razvoj, res ne moremo biti zadovoljni.

Mi nimamo zagotovljeno in ne vemo, kako bo dejansko to vprašanje rešeno. Konkretno, mi na tolminskem pa smo tu zainteresirani in zato tudi krepko nastopamo proti tej odločitvi. Mi smo menili, da nam bo kot nerazviti občini republika res pomagala v izgradnji alpsko-turističnega centra, s temi sredstvi, o katerih danes razpravljamo. Za začetek bi zadostovalo 500 milijonov S dinarjev ali 1 milijarda S dinarjev, ali 1,5 milijarde S dinarjev, kar je seveda vprašanje bank in izvršnega sveta.

Ponovno trdim, da ne negiram potrebo sredstev za železarstvo. Menim, da je treba rešiti vprašanje železarn, ampak ne tako, da bo v tem pogledu turizem omejen. Mogoče res niso bile prav odločitve pred 4 leti. Ne negiram tega, da se odločitve, ki so bile pred 4 leti izglasovane z zakonom, danes ne da spremeniti, vendar tako kot smo že na prvi seji odbora predlagali, kot kompromisno rešitev.

Prav tako je s sredstvi republiškega rezervnega sklada. Marsikje bi z malenkostnimi sredstvi 100, 200 milijonov S dinarjev lahko uredili določene zadeve, vendar nam večji objekti tudi iz tega vidika odvzamejo vsa sredstva, ki jih skoraj ne moremo zagotoviti. Tovariš podpredsednik Lamut je rekel, da je to danes, ono pa šele jutri. Trdim, da moramo planirati le za daljše obdobje in da turizem ni jutri, marveč je danes. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Razpravljal bo tovariš Franc Petauer, prosim.

Franc Petauer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! V kratki razpravi bi poudaril samo to, da se v celoti strinjam s prizadevanji, da se finančno pomaga slovenskemu železarstvu, da se tako skupaj z ukrepi samih železarn prebrodijo težave, v katerih se nahajajo. Vendar se ne morem strinjati, da se te težave prebrodijo na račun tiste panoge, ki prav tako rabi nujno pomoč. Strijam se s predgovorniki, da vprašanje turizma ni vprašanje jutrišnjega dne, posebno če izhajamo iz tega, po kakšni ceni izvažamo v obliki turizma naše domače storitve in blago, ki ga pridelujemo. To ne bi govoril, ker je o tem govoril predgovornik.

Menim, da rešitev, ki je predlagana, ni v redu. Prepričan sem, da obstojajo morda še drugi viri in da se niso v celoti izčrpale možnosti, s katerimi razpolaga naša republika s sredstvi. Vemo, da se mnogokrat vlagajo sredstva v namene, ki niso najbolj gospodarni. Prek teh sredstev, bodisi, da so to bolj lokalnega pomena, ali pa so sredstva neke banke, se ta vprašanja lahko rešujejo tudi v obliki premostitvenih kreditov za nekoliko let. Prepričan sem, da bi tudi iz tega naslova našli to rešitev. Razen tega rešitev vnaša pravno nesigurnost, kar je že poudaril eden od poslancev.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati, prosim? Tovariš Zupan, prosim.

Ivan Zupan: Dvakrat je bilo postavljeno vprašanje, oziroma, bila je več ali manj nakazana misel, da to pomeni premalo sredstev za železarstvo in da žrtev ne bi rodila zaželenega rezultata. Mislim, da je treba povedati dve stvari.

Ko je izvršni svet v začetku letošnjega leta razpravljal o stanju v železarnah, je le-tem naložil breme v taki obliki in take zahteve, kakršna povojna Slovenija v svoji gospodarski praksi ne pozna. Zahteve izvršnega sveta so izhajale iz tega, da morajo kolektivi železarn vložiti maksimalne napore, da se izkopljejo iz težke situacije. Postavljena je zahteva, da naj sanacijski program naredijo tako, da letošnje leto zaključijo brez izgub, pri čemer je bila sprejeta obveznost, da mora masa osebnih dohodkov, ki se bodo izplačali v letošnjem letu, ostati na nivoju mase izplačanih osebnih dohodkov zadnjega kvartala pretečenega leta.

V glavnem so te težave na Jesenicah. Mislim, da poskušamo govoriti o tem. Postavljena je tudi zahteva, da se zmanjša število zaposlenih, da je treba povečati proizvodnjo. Skratka, dana je vrsta zahtev, ki so v končni fazi ocenjevanja z vidika tega kolektiva izzvenele tudi kot modre besede, ko je kolektivu naloženo, kaj naj vse naredi, da se bo izkopal iz težav.

Dane zahteve so bile usmerjene tudi na občine, podjetjem pa je bila postavljena zahteva, da prenehajo s stanovanjsko izgradnjo in da stanovanjski sklad namenijo za sanacijo železarn, zaključujejo pa naj samo tista stanovanja, ki so bila začeta. Mnogim stvarem so se železarne morale odpovedati, tudi tem, da so odpovedale svojo soudeležbo pri malicah itd.

Dalje, zahteva je šla tudi v to smer, da so se praktično do kraja izpraznili občinski rezervni skladi in da so bile občine prisiljene, da so se odpovedale vsakim sredstvom od železarn. Menim, da je prav, da omenim brez poskusa emocionalnega vpliva na današnje glasovanje, da te zahteve, za katere sem rekel, da so v končni fazi, padejo na kolektiv kot modri nasveti in da za kolektive predstavljajo izredne napore. Kolektivi so se temu odzvali in kot sem navedel podatke, letošnje poslovanje postavlja strnjen trend napredka glede na situacijo, v kateri smo se nahajali.

Sedaj se postavlja vprašanje, kaj pomeni teh 5 milijard S dinarjev usmerjenih sredstev za železarne. Mislim, da je to eno izmed osnovnih izhodišč, s katerimi bi morali biti seznanjeni.

Železarne s temi sredstvi računajo in predvidevajo, da bodo k tem sredstvom dodale vsa svoja razpoložljiva lastna sredstva, da bi se ta sredstva prek bank povečala in da s tem za naslednji dve ali tri leta rešijo najnujnejša obratna sredstva za rastočo dinamiko proizvodnje.

V svojem poročilu sem navedel, da so železarne v letošnjem letu dale na trg 25,2 % več svojih izdelkov in da ni težko izračunati, kakšen pomen ima to za našo kovinsko in ostalo predelovalno industrijo, če je preskrbljena z materialom. Postavlja se obratno vprašanje: kolikor bodo železarne prisiljene životariti, potem se bodo najbrž morale odpovedati vsem takim in drugim nameram, da bi pomagale reševati tudi ostale. Ta injekcija torej ni malenkostna, ampak je rešitev za prvo etapo sanacije železarn, ker jim pomaga sanirati obratna sredstva. Povedal sem že, da smo vprašanja sanacije železarn vezali na dva pogoja: prvi, da se v tem obdobju pokaže maksimalna vitalnost,

energija in sila, s katerimi ta podjetja razpolagajo, in drugi, da pokažejo, ali je njihova zahteva do družbe upravičena. Prav je, da izrazim mnenje izvršnega sveta pred tem visokim domom, da so kolektivi v tej gospodarski panogi svojo vlogo in dolžnost izpolnili. Moram ponoviti misel, ki sem jo že povedal, da bi bila v dani situaciji popolna iluzija razmišljati o tem, da je družba lahko odsotna pri reševanju tega akutnega problema. Družbena odsotnost bi pomenila krizo, v krizi pa bo cena reševanja neprimerno večja.

S tem se postavlja realna možnost sanacije železarn v naslednjem obdobju. Mislim, da smo si kot gospodarstveniki vsi na jasnem, če hočemo neko dejavnost likvidirati, potem jo je treba samo daljše obdobje držati na tako nizkih osebnih dohodkih, da v tem času, kar je pametnega, zapustiti gospodarsko organizacijo, kajti ostalo mora propasti.

Družbena vloga je v tem trenutku zanesljivo v tem, da so ti kolektivi s svojo energijo, vitalnostjo in sposobnostjo pokazali, da se jim da tista minimalna stopnja možnosti, da se iz teh težav lahko izkopljejo. To govorim zaradi tega, da bi se v celoti zavedali svoje odgovornosti in pa težav, v katerih se posamezne panoge nahajajo.

Na drugi strani moram reči, da je izvršni svet praktično prevzel obveznost, da bo nadoknadil sredstva za turizem. Mišljenja smo, da sredstva za turizem ne predstavljajo v tej situaciji odlaganje, kot so posamezniki govorili. Mislimo, da turizem ne bo bistveno prizadet, da lahko nastane samo manjši časovni odmik in da bomo stvar izpeljali tako, kot bodo to zmogle gospodarske možnosti Slovenije.

Če se danes pojavljamo s tem predlogom, potem smo to storili zaradi tega, ker menimo, da je potrebno, da smo svoji tekoči politiki konsekventni in dosledni v tistih predlogih, ki jih dajemo na jugoslovanskem nivoju za sanacijo našega gospodarstva. V nekem smislu imamo obveznost, da tudi prvi saniramo tista žarišča gospodarske nestabilnosti, ki v naši gospodarski dejavnosti obstajajo.

V končni fazi je tak poseg tudi sanacija in pomoč vsem dobaviteljem pomožnih materialov, uslug in ostalih dejavnosti železarn. Železarne slovenskim dobaviteljem dolgujejo 15 starih milijard dinarjev. Sanacija obratnih sredstev pomeni tudi plačilo prevoznih uslug železnic, plačilo energije, vplačilo vseh ostalih surovin in uslužbenih dejavnosti, katero železarne uporabljajo. S tega stališča smo menili, da je predlog umesten. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati o 4. točki dnevnega reda? Kaže, da nihče. Zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. Predlog za izdajo zakona se sprejme.

2. Osnutek zakona pripravi izvršni svet, ki naj pri pripravi upošteva mnenja in stališča, izražena v poročilih odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije, ter mnenja in stališča, izražena na seji zbora.

3. V obrazložitvi osnutka zakona naj izvršni svet z enako pozornostjo prikaže problematiko tako v železarstvu kot v turizmu in točno obrazloži vse posledice predlaganega ukrepa na obeh omenjenih področjih. Izvršni svet je pri pripravi osnutka zakona dolžan sodelovati s predstavniki slovenskih železarn in predstavniki turističnih organizacij Slovenije.

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Kdo se je vzdržal glasovanja? (4 poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (2 poslanca.)

Ugotavljam, da je gospodarski zbor sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona s tem, da so se štirje poslanci vzdržali in da sta dva glasovala proti.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o tržni inšpekciji.

Osnutek zakona je pripravil republiški sekretariat za gospodarstvo na osnovi sklepa republiškega in gospodarskega zbora, ki sta ga sprejela dne 16. 7. 1969, ko sta obravnavala predlog za izdajo tega zakona. Ali želi predstavnik pripravljalca osnutka zakona še ustno obrazložiti osnutek zakona? (Ne želi.) Hvala.

Osnutek zakona je obravnaval izvršni svet in pismeno sporočil, da se s predloženim osnutkom zakona strinja. Osnutek zakona je obravnaval tudi odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora, poslanec Egon Prinčič še ustno poročilo? (Ne želi.) Hvala.

Osnutek zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo.

Pričenjam načelno razpravo o osnutku zakona. O morebitnih pripombah k posameznim členom bomo razpravljali kasneje, ko bomo osnutek zakona obravnavali v podrobnostih. Kdo želi besedo v načelni razpravi? Prosim. Kaže, da nihče.

Prehajam k obravnavi osnutka zakona po posameznih členih. Kdo želi razpravljati k posameznim členom? K 1. členu je dana pripomba odbora. (Nihče.) K 2. členu je dana pripomba zakonodajno-pravne komisije. (Nihče.) K 3. členu je dana pripomba odbora glede variante člena. (Nihče.) K 4. členu je dana pripomba zakonodajno-pravne komisije in pripomba odbora. (Nihče.) K 5. členu? (Nihče.) K 6. členu je dana pripomba odbora. (Nihče.) K 7. členu? (Nihče.) K 8. členu? (Nihče.)

Glede na razpravo, pripombe zakonodajno-pravne komisije ter odbora za proizvodnjo in blagovni promet predlagam, da zbor sprejem naslednji sklep:

1. Osnutek zakona se sprejme.

2. Predlog zakona pripravi izvršni svet. Pri pripravi predloga zakona naj upošteva pripombe, ki sta jih k zakonskemu osnutku dala v svojih poročilih odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija.

Dajem predlog na glasovanje. Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je tem sklep za izdajo predloga zakona sprejet.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o rudarstvu.

Predlog zakona o rudarstvu je predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora z dne 26. 6. 1969, ko sta obravnavala osnutek tega zakona.

Ali želi predstavnik predlagatelja še ustno obrazložiti predlog tega zakona? (Ne želi.)

Predlog zakona je obravnaval izvršni svet in je predlagal amandmaje k 22. in 23. členu predloga zakona. Predlog zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo, v katerem predlaga, da se vsebina amandamjev izvršnega sveta vključi kot nov 30. člen v »prehodne in končne določbe« s tem, da se dosedanji 30. člen in ostali členi zakona ustrezno preštevilčijo.

Predlog zakona je obravnaval odbor za proizvodnjo in blagovni promet in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora Stane Divjak še ustno obrazložiti poročilo odbora?

Stane Divjak (iz klopi): Ne želim. strinjam se s spremembo zakonodajno-pravne komisije glede amandmajev.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Pričenjam obravnavo zakonskega predloga. Kdo želi besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje. Najprej moramo glasovati o predloženih amandmajih. Glede na to, da se izvršni svet strinja s spremembami njegovih amandmajev k 22. in 23. členu, kot to predlaga zakonodajno-pravna komisija, so k zakonu predloženi le amandmaji zakonodajno-pravne komisije, in sicer k 1. členu, 9. členu, 24. členu do 29. člena in predlog za nov 30. člen, kakor tudi predlogi za ustrezne redakcijske spremembe k naslovom in oznakam posameznih poglavij zakona.

Dajem amandmaje na glasovanje. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da so amandmaji sprejeti.

Prehajam na glasovanje o predlogu zakona v celoti, dopolnjenega s sprejetimi amandmaji. Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor predlog zakona sprejel.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb.

Osnutek zakona je pripravil republiški sekretariat za delo na osnovi sklepa gospodarskega zbora, ki ga je sprejel dne 26. junija letošnjega leta, ko je obravnaval predlog za izdajo tega zakona. Ali želi pripravljalec osnutka še ustno obrazložiti osnutek zakona? (Ne želi.)

Osnutek zakona je obravnaval odbor za družbenoekonomske odnose in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora tovariš Jože Lesar še ustno dopolniti pismeno poročilo? Glede na to, da tovariš Lesar, kot poročevalec odbora ni navzoč, prosim predsednika odbora, da da dodatno abrazložitev, če jo ima.

Štefan Nemec (iz klopi): Odbor nima dodatnih pripomb.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Osnutek zakona je obravnavala tudi zakonodanjo-pravna komisija in predložila pismeno poročilo. K tej točki dnev-

nega reda ste prejeli tudi mnenje pristojnega odbora socialno-zdravstvenega zbora.

Pričenjam načelno razpravo o osnutku zakona. Kdo želi besedo v načelni razpravi? (Nihče.)

Prehajam k obravnavi osnutka zakona po posameznih členih. Kdo želi razpravljati? K 1. členu je dana pripomba zakonodajno-pravne komisije. (Nihče.) K 2. členu je dana pripomba zakonodajno-pravne komisije in pripomba odbora. (Nihče.) K 3. členu je dana pripomba zakonodajno-pravne komisije. (Nihče.) K 4. členu je dan predlog zakonodajno-pravne komisije za nov člen in sicer v smislu 5. člena osnutka pravilnika. (Nihče.) K 5. členu. (Nihče.)

Glede na razpravo, pripombe zaknodajno-pravne komisije ter pripombe pristojnega odbora predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. osnutek zakona se sprejme:

2. predlog zakona pripravi pristojni odbor republiškega zbora. Pri pripravi predloga zakona naj upošteva pripombe, ki sta jih k zakonskemu osnutku dala v svojih poročilih odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija, ter mnenje pristojnega odbora socialno-zdravstvenega zbora.

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel sklep o sprejemu osnutka zakona.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

Ali želi predstavnik izvršnega sveta tovariš Ivan Zupan predlog še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona je obravnaval odbor za družbenoekonomske odnose in predložil pismeno poročilo. Ali želi poročevalec odbora, poslanec Anton Zimšek, še ustno dopolniti poročilo?

Anton Zimšek: Hvala. Ne želim.

Predsednik Tone Bole: Predlog za izdajo zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo.

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Glede na to, da nihče ne želi besedo, predlagam, da sprejmemo naslednji sklep:

1. predlog za izdajo zakona se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi izvršni svet; pri pripravi osnutka zakona naj izhaja iz načel, ki jih navaja predlagatelj v predlogu za izdajo zakona z dopolnitvami, kot jih v svojih poročilih predlaga odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora in zakonodajno-pravna komisija.

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona.

Prehajamo na 11. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku

od prometa na drobno, ki ga je skupščini predložil poslanec republiškega zbora tovariš Rado Pušenjak, hkrati s predlogom, da se zakon v smislu 264. člena poslovnika skupščine obravnava po skrajšanem postopku že kot osnutek zakona.

Ali želi predlagatelj zakona poslanec Rado Pušenjak še ustno obrazložiti predloženi osnutek zakona? Ker predlagatelja ni med nami, predlagam, da preidemo na 12. točko dnevnega, dokler predlagatelj zakona ne pride na razpravo v naš zbor.

Prehajamo na 12. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga zakona o označevanju vina, ki ga je predložil poslanec gospodarskega zbora Jože Slavič, hkrati s predlogom, da se predlagani zakon obravnava po skrajšanem postopku, kot predlog zakona.

Ali želi predlagatelj zakona še ustno obrazložiti predlog zakona? Prosim namreč tovariša poslanca, da pove, s katero od treh alternativ se strinja. Prva alternativa je, da zakon obravnavamo po skrajšanem postopku, druga, da ga obravnavamo v rednem postopku in tretja, da zakona sploh ne obravnavamo.

(Predlagatelj se strinja, da se zakon obravnava v rednem postopku.)

Predlog zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki je predlagala, enako kot pristojni odbor in sedaj tudi predlagatelj, da zbor obravnava predloženi zakon, kot predlog za izdajo zakona, to je v rednem postopku. Izvršni svet se s tem predlogom strinja.

Glede na stališče predlagatelja zakona in stališča izvršnega sveta oziroma ustreznih odborov, pričenjam razpravo o predloženem zakonu, kot predlogu za izdajo zakona. Ali želi kdo besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. predlog za izdajo zakona o označevanju vina se sprejme;

2. osnutek zakona pripravi republiški sekretariat za gospodarstvo, ki naj temelji na načelih, ki jih predlaga predlagatelj zakona z dopolnitvami, kot jih v svojih poročilih predlagajo odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora, zakonodajno-pravna komisija ter republiški sekretariat za gospodarstvo. Osnutek zakona naj pripravljalec pripravi v sodelovanju z gospodarsko zbornico, poslovnim združenjem Styria v Mariboru in ustreznimi znanstvenimi institucijami.

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za takšen predlog sklepa, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog sklepa sprejet.

Vračamo se na 11. točko dnevnega reda, to je na obravnavo osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno, ki ga je skupščini predložil poslanec republiškega zbora Rado Pušenjak, hkrati s predlogom, da se zakon v smislu 264. člena poslovnika skupščine obravnava po skrajšanem postopku že kot osnutek zakona.

Ali želi poslanec Rado Pušenjak še ustno obrazložiti predloženi osnutek zakona? Prosim.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Predlog za znižanje davka od prometa blaga na drobno sem vložil na željo združenja Styrija, v katerem so včlanjena vsa vinogradniška posestva Slovenije.

Če skupščina do sedaj ni prejela od raznih organizacij dodatnega gradiva, ki bi bolj prepričljivo osvetlilo kritičen položaj vinogradniških delavcev, nekdanjih viničarjev iz te panoge nasploh ter anomalije na področju prometnega davka na vino, kot je bilo dogovorjeno, ni moja krivda. Zakonski osnutek sem predložil po lastnem prepričanju, ker menim, da je to moja poslanska dolžnost in ker se kot komunist nikakor ne morem strinjati s tem, da postaja nekdanji viničar v gmotnem oziru to, kar je bil nekoč.

Podatke, navedene v obrazložitvi, je zbral takratni uslužbenec Styrije prof. dr. Celnarič. Naj navedem nekaj podatkov: indeks polne lastne cene je znašal v letu 1968 nasproti letu 1964 187,7, indeks poprečnega pridelka v l. 1968 nasproti 1964 je 78, indeks materialnih stroškov v tem razdobju 142, indeks osebnih dohodkov pa le 84. Že ti podatki dovolj jasno pričajo, da je stanje v vinogradništvu in osebnih dohodkih tako resno, da najvišji organ v republiki mora najti možnosti za izboljšanje, dokler ne bo prepozno.

Pred kratkim je prikazala televizija, kakšen je bil položaj ob letošnji trgatvi v Srbiji. Bogata trgatev v drugih republikah bo letos še povečala pritisk na slovenski trg s cenenim vinom, kar bo položaj slovenskega vinogradništva še poslabšalo oziroma, se bodo izgube še povečale. Poudarjam, da je višina sedanjega davka pretirana in da to bistveno vpliva na rentabilnost vinogradništva in s tem na osebni dohodek vinogradniških delavcev. Glede na to spoznanje, številne države z močno proizvodnjo vina, tega davka ali sploh nimajo ali pa je ta zelo majhen. Zaradi tega je pričela tudi zvezna gospodarska zbornica postopek za znižanje tega davka na 30 oziroma 50 S din, seveda v merilu države. Tisti slovenski vinogradniki, ki prodajajo vino brez plačila davka, imajo glede rentabilnosti povsem drugačen položaj. Zakonski osnutek je predlagan predvsem zaradi zaščite vinogradništva in v tej panogi zaposlenih delavcev, ne pa zato, da bi šlo znižanje davka v korist trgovine in gostinstva. Če stopnja davka ne bi siromašila vinogradništva, me ne bi prav nič motilo, če bi znašal tudi 500 ali celo 1000 S din na liter. Z zakonskim osnutkom moramo gledati človeka, to je nekdanjega viničarja. Kdo se more strinjati s tem, da je zaslužil polkvalificirani delavec v agrokombinatu v letošnjem letu, za poln delovni čas poprečno le 34 310 S din mesečno? Ali verjamete, tovariši poslanci, da v marsikateri družini teh delavcev ni dovolj kruha, pa tudi čevljev ne za otroke.

Na drugi strani pa je ne majhen del prebivalcev, ki živi v izobilju. Marsikatera družina lahko vloži mesečno 5-krat in tudi 10-krat več sredstev na hranilno knjižico, kot znašajo mesečni dohodki teh delavcev.

Kljub temu pa ustvarja vinogradniški delavec, pri dosedanjih stopnjah prometnega davka, letno 400 pa tudi 700 000 dinarjev za proračune. Napravimo izračun, kolikor ustvarjajo sredstev drugi, sicer dobro plačani kolektivi. Zakonski osnutek ima namen urediti plačilo družbenih dajatev socialističnim sektorjem vinogradništva ter odpraviti nevzdržno diskriminacijo. Sedaj prodaja namreč zasebni sektor večino vina brez plačila prometnega davka. Vse vino, ki ga pa prodaja socialističen sektor pa je podvrženo plačilu tega davka. Razumljivo je, da je za tiste zasebnike, ki prodajajo vino nekontrolirano, proizvodnja še vedno precej rentabilna. Ker moramo stremeti za tem, da sta oba sektorja kmetijstva na vseh področjih enakopravna, ne more biti glede vina izjeme, zlasti glede na velike investicijske obveznosti, ki jih je moral prevzeti nekdanji viničar v zvezi z ureditvijo socialističnega vinogradništva.

V tem vidim tudi potrebo po znižanju davka na 0.40 din. Oblikovati bi bilo treba take predpise, ki bi omogočili kontrolo nad prometom vina zasebnega sektorja. Ob pogoju, da plačujejo prometni davek enako, tako zasebniki, kot socialistični sektor pa prav gotovo, finančni učinek ne bi bil manjši kot lani, kolikor bi znašal davek na primer 50 ali največ 60 starih dinarjev. S te plati bi bilo potrebno obravnavati predloženi zakonski osnutek, ne pa ga apriori zavračati in s tem vztrajati na nadaljevanju diskriminacije socialističnega sektorja. Ne morem se strinjati s tem, da je to zadeva le občinskih skupščin. Že sedanje razlike, ki znašajo od 0,60 do 1,50 N din, torej 150 %, očitno dokazujejo, da je stanje nevzdržno in da republika mora poseči vmes ali pa se sprijazniti s tem, da je socialistično vinogradništvo pred polomom.

Tako velike razlike v višini prometnega davka ogrožajo enakopravni položaj delovnih organizacij in povzročajo zmedo na tržišču. Menim, da je to dovolj upravičen razlog, da v razmere poseže republika. Pri tem ne smemo pozabiti tudi tega, da so bile občine mnogokrat prisiljene zahtevati od prometa z vinom nerealne davke, saj so lahko le na ta način izravnavale svoje proračune. Ob tej priliki bi opozoril tovariše poslance, da so nekatere občine, ki davke stalno zvišujejo. Tako se je zgodilo tudi lansko leto, ko je lani naša skupščina sprejela velike ugodnosti glede delavcev z dohodkom nad 2 milijona starih dinarjev na leto, so občine pač zvišale davek na vino. Na ta način se je prenašalo breme od velikih na male. Če tudi republiški forumi ne morejo razumeti, kakšno je dejansko stanje, kdo pa naj prepriča občinske skupščine, ki so oddaljene od vinogradništva, da je treba upoštevati pri določanju višine davka tudi stanje vinogradništva v Slovenskih goricah, Halozah itd.

Menim, da tudi ne moremo dovoliti nobeni občinski skupščini, da bi prek nerealnih davščin eksploatirala zaostala kmetijska področja, izgube pa prepuščala drugim. Prodajalci vina v socialističnem sektorju za enkrat ne vidijo druge rešitve, kot da odvajajo enaki davek tudi zasebniki ter da se enotna obveznost za vse proizvajalce tudi bistveno zniža. Odklonitev predloženega zakonskega osnutka pomeni, podaljševanje sedanjega stanja, ko prometni davek na vino plačuje le socialistični sektor, medtem ko bi bil zasebni sektor, tudi v prihodnje oproščen te obveznosti. Menim, da je naša dolžnost, da odpravljamo anomalije na vseh področjih. Ali nismo dali s podaljševanjem tega stanja posebno ugodnost tudi tistim novim, vedno številnejšim vinogradnikom, ki prihajajo iz vrst vodilnih delavcev delovnih organizacij in ki imajo, kot manjši posestniki izletniških hišic, tako dovolj velike ugodnosti.

Po statističnih podatkih je padel promet z naravnimi vini v socialističnem gostinstvu v letu 1968 nasproti letu 1967 za 43 %, v trgovini na drobno pa za 6 %. V letu 1967 je bilo nekontrolirano prodano gostinski in trgovski mreži Slovenije 4 157 vagonov vina, v letu 1968 pa le 2 901 vagon, kar pomeni, da se je prodaja zmanjšala v letu 1968 za 1 256 vagonov. Če upoštevamo te količine pri prometnem davku bomo ugotovili, da so izgubili proračuni v lanskem letu nad 1,5 milijarde starih dinarjev.

V Sloveniji je bilo prodano, kot je bilo že omenjeno, obdavčenega vina leta 1968 2.901 vagon, od tega pa je okli 1.000 vagonov kupila Slovenija v drugih republikah. Nasproti proizvodnji, ki je znašala v Sloveniji 4.820 vagonov, se ocenjuje črna prodaja na okoli 3.000 vagonov in sicer le v enem letu. Dejstvo, da je to izguba za proračun republike, ob upoštevanju 8 dinarjev po litru in tudi za občinske proračune skupaj okoli 4 milijarde starih dinarjev, je vendarle takšen znesek, da kaže zadevo kompleksno proučiti in urediti.

Računa se, da je bilo v lanskem letu nekontrolirano prodano v Jugoslaviji okoli 20 000 vagonov vina, pri tem pa so izgubili proračuni okoli 16 milijard starih dinarjev, glede na to, da so ponekod nižje stopnje. Predlog za znižanje tega davka pomeni reševanje ne le socialističnega vinogradništva, temveč tudi gostinstva, v manjši meri pa tudi trgovine z živili.

Menim, da naj plačujejo določeni davek vsi ali pa nihče. Če nismo sposobni zajeti vsaj tri četrtine tega davka, zajemamo ga le tretjino, potem pač mislim, da nekaj ni v redu, ali pa da ga je potrebno opustiti oziroma iskati sredstva iz drugih virov.

Povsem se strinjam s tem, da se je skupščina postavila na stališče, da je treba v letu 1970 doseči enak učinek iz prometa z vinom, kot je znašal v letu 1968, to je okoli 28 milijonov novih dinarjev pod pogojem, da se enako obravnavajo vsi proizvajalci vina. To pomeni, da bi zadostovalo po izračunih tovarišev za zbornici okoli 50 starih dinarjev po litru. Strinjam se, če to znaša tudi 60 starih dinarjev.

Glede na to, da bi napravili tudi veliko ne le materialno, temveč tudi politično napako, če bi večina poslancev odklonila predlog vinogradnikov za znižanje davka in ker je usklajanje davčnih bremen že večkrat bilo pred skupščino, predlagam:

1. sklepanje o predlogu za sprejem tega zakona naj bo na prihodnji seji zbora;

2. do takrat naj predloži gospodarska zbornica in sekretariat za finance prek pristojnih odborov predloge, ki bi omogočili zajemanje davka tudi od vina zasebnih proizvajalcev;

3. z novo stopnjo prometnega davka od naravnega vina naj se skuša v letu 1970 približno enak davčni učinek kot je bil v letu 1968, pri čemer je seveda upoštevati, da izračun mora temeljiti tudi na tržnih presežkih zasebnega sektorja;

4. reševanje zadev naj se obravnava tako, da bi lahko stopila nova stopnja v veljavo dne 1. 1. 1970.

Omenjeni predlogi bi prišli seveda v poštev, kolikor bi skupščina zavrnila predlog amandmaja tovariša Skvarče. Osebno ta amandma sprejemam in ga podpiram.

Končno pa dajem še pripombo k zapisniku odbora za finance gospodarskega zbora, kjer je med drugim rečeno, da bi se zmanjšal priliv dohodka občinskim skupščinam iz tega naslova za okoli 30 milijonov novih dinarjev in da bi bilo ta izpad dohodkov v letu 1970 težko nadomestiti z dohodki iz drugih virov.

Po podatkih, s katerimi razpolagam, je znašal občinski prometni davek od prometa naravnega vina v letu 1968 28 milijonov 481 943 dinarjev. Izpad v letu 1970 30 milijonov torej ne bi mogel znašati, tudi če zasebni sektor ne bi nič plačal. Če je že kdo proti predlogu vinogradnikov socialističnega sektorja in s tem za nadaljevanje sedanjih anomalij in diskriminacije, potem moram izraziti na tem mestu svoje obžalovanje, saj se z napačnimi podatki ustvarja razpoloženje proti predlaganemu osnutku zakona.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Pušenjak, prosim, če sem pravilno razumel, ti predlagaš, da se ta točka dnevnega reda izvzame z današnjega dnevnega reda in da se odloži na eno od prihodnjih sej.

Rado Pušenjak: Da, kolikor se ne sprejme amandma tovariša Skvarče.

Predsednik Tone Bole: Moram imeti jasen postopek. Odbor za finance gospodarskega zbora ima namreč predlog, da se v postopek ne gre. To se pravi, da kolikor ti vztrajaš na amandmaju tovariša Skvarče, potem moramo pričeti s celotnim postopkom. Če svoj predlog ne pogojuješ z amandmajem tovariša Skvarče, potem je tvoj predlog razumeti tako, da se predlog izvzame z današnje seje in se odloži na eno od prihodnjih sej.

Rado Pušenjak: Tovariš predsednik, samo eno informacijo.

Predsednik Tone Bole: Mislim, da je potrebno predvsem razčistiti glede postopka. Kolikor predlog pogojuješ z amandmajem tovariša Skvarče, potem moram opraviti celoten postopek. To se pravi, da moramo glasovati o mnenju odbora za finance ter mnenju zakonodajno-pravne komisije. To sta dve poti za postopek. Prosim.

Rado Pušenjak: Odbori niso imeli na voljo vsega gradiva, ki sem ga šele dodatno dal. V tem je bistveno vprašanje, saj je v vseh razpravah vedno šlo za to, kdo bo plačal razliko. Sedanji predlog temelji na tem, da se stopnja postavi tako, da bo isti učinek, seveda s pogojem, da se vključijo vsi davkoplačevalci.

Predsednik Tone Bole: Ali smem pomagati? Z vprašanji, ki si jih danes navedel, dobiva namreč problematika popolnoma novo obeležje. Odbor za finance ni mogel upoštevati vprašanj, ki si jih danes obrazložil. Stališče zakonodajno-pravne komisije je formalno-pravno zelo jasno. Zato predlagam, da to točko danes izvzamemo iz dnevnega reda, da pristojni odbori ponovno obravnavajo celotno problematiko in pri tem upoštevajo probleme, ki si jih danes obrazložil ter da sprejmemo sklep, ki si ga tudi sam predlagal. Predlog sklepa je namreč, da republiški sekretariat za gospodarstvo v sodelovanju z republiškim sekretariatom za finance in gospodarsko zbornico SR Slovenije pripravi in predloži gospodarskemu zboru kompleksno informacijo o stanju in problemih na področju proizvodnje in blagovnega prometa z vinom, hkrati s predlogi za ureditev odprtih vprašanj. Nadalje se predlaga, da republiški sekretariat za gospodarstvo predloži informacijo v prvem četrtletju leta 1970.

S tem seveda ni sprejet tvoj predlog, naj bi nova stopnja veljala že od 1. 1. 1970. To je moj predlog, odločajo pa seveda tovariši poslanci.

Rado Pušenjak: Predlagal bi, če se da, tovariš predsednik, da zadevo znova obravnavamo v decembru. Menim, da bi se to dalo narediti, saj preloženi zakonski osnutek ni prezahteven.

Predsednik Tone Bole: Za to nisem pristojen in ne morem prevzeti nobenih obveznosti. Lahko le predlagam sklep, po katerem umikaš oziroma zahtevaš odložitev zakona. To odložitev nadomešča sklep, ki sem ga predlagal.

Predlagam naslednji sklep:

1. republiški sekretariat za gospodarstvo v sodelovanju z republiškim sekretariatom za finance in gospodarsko zbornico Slovenije pripravi in predloži

gospodarskemu zboru kompleksno informacijo o stanju in problemih na področju proizvodnje in blagovnega prometa z vinom, hkrati s predlogi za ureditev odprtih vprašanj;

2. republiški sekretariat za gospodarstvo naj predloži omenjeno informacijo tekom prvega četrtletja 1970. leta.

Dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je omenjeni sklep sprejet.

Ker smo 12. in 13. točko že obravnavali, prehajamo na 14. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne želi.)

Dajem predlog odloka v razpravo. Kdo želi besedo? (Nihče.) Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za takšen odlok, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor predlog odloka sprejel.

Prehajamo na 13. točko dnevnega reda. Moram se opravičiti, ker sem to točko prezrl in zato predlagam, da se vrnemo na 13. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju Skupščine SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Predlog odloka je predložila skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve poslovnika Skupščine SR Slovenije. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog odloka? Prosim, tovariš Pungerčar.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da to ni potrebno, saj je obrazložitev dovolj izčrpna, obvestil pa bi le, da komisija sprejma stališče zakonodajno-pravne komiisje.

Predsednik Tone Bole: Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo, ki ste ga prejeli pred pričetkom seje. V poročilu predlaga zakonodajno-pravna komisija amandma k 3., 5., 7., 10., 16. in 18. členu.

Dajem predlog odloka v razpravo. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Lamut.

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Menim, da je potrebno, da se 1. in 6. člen v določenih odstavkih nekoliko popravi. Zaradi tega postavljam vprašanje predstavniku komisije tovarišu Pungerčarju, če lahko že sedaj odgovori na vprašanje o delovnem področju zborov.

Prvi člen govori o tem, kaj enakopravno obravnavata republiški in gospodarski zbor in o čem sprejemata zakone in dajeta avtentične razlage. Šesti člen govori o instrumentih glede delitve družbenega proizvoda in sicer tako, da republiški in enotni zbor delovnih skupnosti enakopravno obravnavata te-

meljna vprašanja, kar je v redu, zatem pa druga alinea našteva temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja, sistem delitve družbenega proizvoda, temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, zlasti sistem financiranja družbeno-političnih skupnosti, ter sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin.

Današnja razprava, ko smo sprejemali resolucijo o ekonomski politiki, nam potrjuje, da pod sistemskimi vprašanji obravnavamo tudi višino določenih stopenj, o katerih pozneje samostojno razpravljamo za enotnim zborom delovnih skupnosti. To me moti.

Če tovariš Pungerčar ne more dati avtentične razlage takoj, predlagam, da se ta točka umakne z dnevnega reda na naslednjo sejo, ker menim, da smo vsi že precej utrujeni, da lahko o tem temeljito presojamo. Sklepe o tem vprašanju, po mojem mnenju, ne kaže sprejemati v naglici, saj sklep o tem vprašanju lahko gospodarskemu zboru precej zveže roke v nadaljnjem delu.

Predsednik Tone Bole: Prosim, tovariš Pungerčar.

Stane Pungerčar: Komisija je pri svojem delu upoštevala amandmaje in določila o delu na področju ustavnih amandmajev. V 1. členu je govora o pristojnostih, ki jih ima gospodarski zbor skupaj z republiškim zborom, medtem ko se v 6. členu določa, da razpravlja enoten zbor delovnih skupnosti o sistemskih vprašanjih. Gospodarski zbor bo seveda že po svoji pristojnosti iz 1. člena imel pravico obravnavati zakone in predpise, ki izvirajo iz resolucije, ki je bila danes v obravnavi. Zdi se mi, da so tu zavarovane vse pravice, naloge in dolžnosti, ki jih ima gospodarski zbor glede na ustavo, poslovnik in predvsem glede na amandmaje, ki so bili sprejeti letos.

Možna je tudi druga varianta, in sicer, da izvedemo danes v zboru le načelno razpravo in da naložimo komisiji, da morebitne predloge ponovno prouči. Osebno sem prepričan, da to skoraj ne bi bilo potrebno, saj je bila v komisiji dovolj obširna razprava. Komisija je imela tudi posvetovanja s posameznimi predstavniki odborov in poslanci. Zdi se bi, da bi moje pojasnilo lahko sprejeli, saj so pristojnosti gospodarskega zbora v celoti zavarovane v tem predlogu.

Predsednik Tone Bole: Hvala. Tovarišice in tovariši poslanci! Točno je, da smo že pozni in da je tematika takšna, da o njej kaže še posebej razmisliti. Menim, da ne bo v škodo, če uporabimo 283. člen našega poslovnika s tem, da bi nadaljevali razpravo o tej točki dnevnega reda na prihodnji seji. To pomeni, da točko nismo umaknili z dnevnega reda, in da bomo razpravo nadaljevali. Ali se zbor strinja s takšnim predlogom? (Vsi poslanci se strinjajo).

Prehajamo na 15. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne.) Hvala.

Opozarjam poslance, da gospodarski zbor v skladu z 9. členom odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije daje k predlo-

ženemu odloku le mnenje, ki ga bomo posredovali republiškemu zboru, ki odloča o predlaganih razrešitvah in imenovanjih.

Pričenjam razpravo. Ali kdo želi besedo? (Nihče.) Zaključujem razpravo in ugotavljam, da se s predlaganimi razrešitvami in imenovanji nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije gospodarski zbor strinja.

Ali se zbor strinja z omenjeno ugotovitvijo? Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Eden.)

O stališčih gospodarskega zbora bom obvestil predsednika republiškega zbora.

Prehajamo na 16. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

Predlog odloka je predložila komisija za volitve in imenovanja. Ali želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti predlog odloka? (Ne.) Hvala.

Opozarjam poslance, da gospodarski zbor v skladu z 9. členom odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije daje k predloženemu odloku le mnenje, ki ga bomo posredovali republiškemu zboru, ki odloča o predlaganih razrešitvah in imenovanjih.

Pričenjam razpravo. Ali kdo želi besedo? (Nihče.)

Zaključujem razpravo in ugotavljam, da se s predlagano razrešitvijo in imenovanjem člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv, gospodarski zbor strinja. Ali se strinja zbor z omenjeno ugotovitvijo? Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Glede na to, da je dnevni red izčrpan, zaključujem 6. sejo gospodarskega zbora in se zahvaljujem za sodelovanje.

Izven dnevnega reda prosim tovariše poslance za majhno pomoč. Danes je namreč zbor delovnih skupnosti obravnaval resolucijo o ekonomski politiki za leto 1970. Predlagam, da gospodarski zbor tudi sam razpravlja o tej resoluciji. Pri tem sta dve možnosti in sicer, da gospodarski zbor o njej razpravlja sam, ali pa da za to pooblasti ustrezni odbor, oziroma odbore. Moj predlog je, da o resoluciji o ekenomski politiki in zbiranju sredstev za leto 1970 razpravlja zbor.

Ali zbor sprejema takšen predlog? (Da.)

Danes smo slišali, da izvršni svet namerava predložiti predlog resolucije okoli 5. decembra 1969. To pomeni, da nam zaradi drugih obveznosti ostane na voljo le 26. oziroma 27. november. Predlagam konkreten datum in sicer sredo, 26. november. Ali se zbor strinja s tem datumom? (Da.) Hvala.

Zahvaljujem se vam in zaključujem 6. sejo gospodarskega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 19. uri.)

GOSPODARSKI ZBOR

7. seja

(26. novembra 1969)

Predsedoval: Tone Bole,
predsednik gospodarskega zbora

Začetek seje ob 9. uri.

Predsednik Tone Bole: Pričenjam 7. sejo gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: Ivan Gole, Janez Miklavc, Martin Mlinar, Ferdo Papič, Štefan Podričnik, Egon Prinčič, Otmar Sekavčnik, Janez Beravs, Jože Eržen, Franc Puterle, Jože Kapus in Ivan Atelšek.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen in predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 6. seje gospodarskega zbora;
2. poslanska vprašanja;
3. razprava o pogojih gospodarjenja v letu 1970;
4. nadaljevanje obravnave predloga odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanjih v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Kdor se strinja s predlaganim dnevnim redom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Obveščam vas, da sem na današnjo sejo, poleg predstavnikov izvršnega sveta in pristojnih upravnih organov, povabil še predstavnike gospodarske zbornice, republiške konference SZDL Slovenije in predstavnike republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 6. seje gospodarskega zbora. Ima kdo kakšno pripombo k osnutku zapisnika? (Nihče.) Ugotavljam, da je zapisnik 6. seje gospodarskega zbora sprejet in odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na 6. seji gospodarskega zbora je poslanec Peter Vujčič postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje v zvezi s sistemsko ureditvijo najemanja opreme proti plačilu najemnine. Odbor za gospodarstvo izvršnega sveta je med tem že obvestil poslanca, da je izvršni svet oziroma njegova telesa, pripravljen obravnavati njegovo iniciativo takoj, ko bo poslanec prek organov zbornice oziroma drugih strokovnih služb predložil ustrezen predlog. S tem je na vprašanje odgovorjeno.

Na 6. seji gospodarskega zbora je poslanec Jože Lesar, direktor tovarne pohištva Brest Cerknica, v svojem imenu in v imenu poslancev Jožeta Kneza, Albina Kureta in Janeza Štera postavil izvršnemu svetu vprašanje v zvezi carine prostim kontingentom uvoza opreme za modernizacijo lesno-predelovalne industrije.

Kot vidite iz pisma odbora za gospodarstvo izvršnega sveta, ki ste ga prejeli k 2. točki dnevnega reda danes pred pričetkom seje, je v prvi fazi odgovorjeno na poslansko vprašanje.

Na 6. seji gospodarskega zbora je poslanec Ferdo Papič postavil izvršnemu svetu poslansko vprašanje v zvezi s sanacijo škode, nastale zaradi neurja, ki je bilo v občini Tolmin novembra letos. Obveščam poslance, da me je poslanec Ferdo Papič naknadno obvestil, da želi na postavljeno poslansko vprašanje pismeni odgovor. To zahtevo sem že posredoval izvršnemu svetu. Ko bo poslanec dobil pismeni odgovor, vas bom o tem obvestil.

To so bili odgovori na poslanska vprašanja in prehajamo na drugi del te točke to je na poslanska vprašanja. Želi kdo od poslancev postaviti novo poslansko vprašanje. Prosim, tovariš Lesar.

Jože Lesar: Tovariš predsednik, zahvaljujem se izvršnemu svetu v imenu skupine poslancev, ki smo na prejšnji seji postavili vprašanje za hitro intervencijo.

V pismu, ki smo ga prejeli pred začetkom seje, je kot vzrok, zaradi katerega ni bil realiziran sklep zveznega izvršnega sveta o carine oproščenem kontingentu uvoza opreme za modernizacijo, navedeno, da v dokumentaciji, ki je bila predložena zveznemu sekretariatu za finance, ni bil predložen seznam opreme, ki je ne proizvajamo doma. Obveščam zbor, da je bil seznam te opreme sestavljen v zvezni zbornici, predložen ter akceptiran od nekaterih upravnih organov v zvezni upravi in že davno predložen tudi sekretariatu za finance.

Zato si pridržujemo pravico, da ponovno prosimo za intervencijo republiški izvršni svet, če zvezni sekretariat za finance v nekaj dneh ne uveljavi izvajanja sklepa zveznega izvršnega sveta.

Predsednik Tone Bole: Sem te pravilno razumel, tovariš Lesar, da boš ponovno postavil poslansko vprašanje, če problem ne bo kmalu rešen? (Da.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Sonc!

Ivo Sonc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! V skladu z določili temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima delavec pravico, da se neposredno po odslužitvi vojaškega roka vrne na delo v svojo delovno organizacijo. Med služitvijo vojaškega roka vse pravice in dolžnosti, ki se pridobivajo po delu in iz dela v delovni organizaciji, mirujejo. Pogosti pa so primeri, da delavec v času služitve vojaškega roka zboli in ostane pri vojakih do popolne odslužitve,

ali pa ga prej odpustijo. Če ga prej odpustijo, delavec za delo v delovni organizaciji še ni sposoben. V zvezi s tem nastajajo spori, kdaj delavcu, ko se vrne od vojakov, znova oživijo pravice in dolžnosti po delu in iz dela. Ali je to takrat, ko se neposredno po odslužitvi vojaškega roka vrne in priglasi k delovni organizaciji. Zavodi za socialno zavarovanje odklanjajo, da bi bolnega delavca, ki se vrne od vojakov in se priglasi na delo, zavarovali vse dotlej, dokler ni usposobljen za delo, torej dokler delavec ne ozdravi. Stališče zavoda je, da delavcu pravice in dolžnosti ožive takrat, ko dejansko nastopi delo.

Vem, da je takih primerov kot ga omenjam, veliko. Pri tem nastopajo hudi socialni problemi, saj nekateri delavci nimajo sredstev, da bi plačevali stroške zdravljenja niti nimajo sredstev za preživljanje. Glede na to prosim predstavnika izvršnega sveta, ki je pristojen za to področje, da mi odgovori ali oživijo pravice iz dela samo tistim, ki se zdravi vrnejo od vojakov in neposredno po vrnitvi nastopijo delo ali pa oživijo pravice tudi tistim delavcem, ki se neposredno po odslužitvi vojaškega roka sicer priglasijo na delo, pa zaradi bolezni za delo niso sposobni in jih po tolmačenju zavodov za socialno zavarovanje delovna organizacija ne sme sprejeti na delo. Če slednjim pravice ne oživijo, kdo jim je potem dolžan plačevati stroške zdravljenja in preživljanja, če sami tega ne zmorejo.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Sonc, če pravilno razumem tvoje vprašanje, se lahko nanj pismeno odgovori, ker gre za problem, ki ga je treba preštudirati.

Kdo želi še postaviti poslansko vprašanje? Prosim, tovariš Petauer.

Franc Petauer: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Postavljam vprašanje sekretariatu za gospodarstvu. V zadnjem času se izredno hitro dvigajo cene masti, saj je v zadnjih štirih mesecih ta cena porasla za več kot 250 %. Poleg tega masti na trgu ni dovolj. To pomanjkanje je imelo za posledico psihozo med potrošniki, da so začeli v veliki količini nakupovati ostale maščobe — olje, rastlinsko mast. V mnogih krajih je tak nakup povzročil veliko zmanjšanje zalog in vnesel motnje v redno preskrbo.

Vemo, da bi v takih primerih morale posredovati na trgu z intervencijskimi zalogami direkcija za prehrano in republiške materialne rezeve. Ker do sedaj še nihče ni posredoval proti hitremu naraščanju cen maščobam, pedvsem masti, sprašujem sekretariat za gospodarstvo, kaj je storil, da bi ta pojav preprečil oziroma zakaj ni interveniral, če razpolaga z zalogami.

Pred dobrim letom smo mast prodajali industriji za predelavo v milo po ceni 1,50 dinarjev za kilogram. Danes pa nimamo masti, da bi jo po 10 dinarjev prodajali našim potrošnikom. Menim, da je to skrajna malomarnost, nesposobnost ali pa sabotaža tistih organov, ki so dolžni skrbeti za pravilno založenost trga z osnovnimi prehrambenimi proizvodi. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ali želi predstavnik sekretariata takoj odgovoriti ali se boste poslužili pravice, da odgovorite na prihodnji seji zbora. Prosim? (Odgovor bo dan na prihodnji seji.) Tovariš Petauer, se strinjate? (Da.)

Poslansko vprašanje bo postavil tudi tovariš Jože Knez.

Jože Knez: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Znano je, da morajo delovne organizacije po veljavnih predpisih plačevati vodni prispevek posebej za izkoriščeno ali porabljeno vodo in posebej za izpuščeno onesnaženo vodo.

Višino prispevka predpisuje republika. Zaradi odplačila odškodnine za izpuščeno onesnaženo vodo pa prihajajo v podjetja tudi ribiške družine. Te dokazujejo, da taka voda povzroča škodo ribjemu življenju in da so zato upravičene do povračila škode.

Podjetja torej plačujejo dvojne dajatve: odškodnino za onesnaženo vodo vodnemu skladu in ribiškim družinam. Sprašujem, zakaj so potrebne dvojne dajatve za plačilo iste škode in zakaj ribiške družine ne uveljavijo svojih zahtevkov pri vodnem skladu, ki pobira prispevek za onesnaženo vodo. Poleg tega je tudi vprašanje, kdo naj sploh pobira te prispevke?

Prosim za odgovor na eni prihodnjih sej.

Predsednik Tone Bole: Kdo še želi postaviti poslansko vprašanje. Prosim, Stojan Makovec.

Stojan Makovec: Tovariš predsednik! Postavljam vprašanje izvršnemu svetu glede problematike socialnega skrbstva. V povojnem razdobju se je predvsem v primorskih občinah mlada delovna sila v veliki meri izseljevala v industrijske centre, predvsem v Maribor, Kranj, Ljubljano itd. Tako so ostajali doma stari, nesposobni in neproduktivni ljudje. Zdaj predstavljajo ti ljudje za proračune v komunah veliko breme.

Menim, da je to tudi posledica naše zakonodaje. Ti ljudje žive prepuščeni samim sebi. Obračajo se na organe socialnega skrbstva v komuni, da naj ti posredujejo pri svojcih, sinovih ali hčerah. Organi socialnega skrbstva dobe v mnogih primerih negativne odgovore s pripombo, da otroci niso dolžni vzdrževati staršev. Sprašujem se, kdo je pravzaprav prvi dolžan vzdrževati starše ali svojci ali družba. Menim, da bi morala vzdrževati stare ljudi družba le v primeru, če imajo svojci tako nizke prejemke, da bi jih ne mogli vzdrževati.

Naša občina je pasivna in kljub temu vsako leto vplačuje iz proračuna v ta sklad najmanj 100 milijonov din. Če bo šlo tako naprej, bo položaj še bolj pereč, ker je starih neproduktivnih ljudi na podeželju vedno več. Tudi če je občina zaradi humanosti pripravljena pomagati tem ljudem, je vprašanje ali lahko žive s petdeset ali sto dinarji socialne podpore.

Zato predlagam, da se podvzame ostrejše ukrepe proti ljudem, ki ne žive doma, imajo pa visoke dohodke in sploh ne skrbe za svoje starše. In če se ne da drugače, poostrimo določbe zakonov in omogočimo tudi sodne ukrepe.

Predsednik Tone Bole: Tovariš Makovec, prosim, ali si opozoril in predlagal, kako naj bi se ta problem obravnaval? To moram vedeti zaradi nadaljnje procedure, da bom to posredoval določenim organom. (Da.)

Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne.)

Zaključujemo 2. točko in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na razpravo o pogojih gospodarjenja v letu 1970.

K tej točki dnevnega reda ste kot gradivo prejeli:

1. Gradivo zveznega zavoda za gospodarsko planiranje pod naslovom »Privredna kretanja u 1969 godini, elementi ekonomske politike za godinu 1970«.

2. Osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 z dodatnimi gradivi. Osnutek resolucije in dodatna gradiva je predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

3. Mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na prvem zasedanju v Skupščini SR Slovenije k osnutku te resolucije;
4. Stališča gospodarske zbornice SR Slovenije k osnutku resolucije;
5. Stališča republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije k osnutku resolucije;
6. Stališča republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije k osnutku resolucije.

Odbor za družbenoekonomske odnose našega zbora je na seji dne 24. novembra razpravljal o predlogu gospodarjenja v letu 1970. Prosim poročevalca odbora, poslanca tovariša Toneta Tribušona, da seznani zbor z ugotovitvami in mnenji odbora.

Pred poročilom pa dovolite, da se dogovorimo o delovnem postopku. Predlog je, da bi po seji zbor oblikoval stališče do resolucije in jih posredoval ustreznim organom. Da bi to učinkovito opravili, predlagam, da bi zbor izbral in pooblastil posebno komisijo poslancev, ki bi to delo opravila takoj po seji zbora. Če dovolite, predlagam v delovno skupino tovariše: Toneta Tribušona, Janeza Vidmarja, Jožeta Lesarja, Jožeta Javornika, Franca Petauerja in Franca Lamuta.

Ali se zbor strinja s takšno delovno proceduro, ki sem jo predlagal in ali se zbor strinja, da to delo opravi ta delovna skupina, ki sem jo predlagal?

Kdor je za, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da smo sprejeli predlagano delovno proceduro in predlagano sestavo delovne skupine.

Prosim tovariša poročevalca, da da poročilo odbora.

T o n e T r i b u š o n : Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije je na seji 24. novembra 1969, izhajajoč iz ocene rezultatov letošnjih gospodarskih gibanj, obravnaval elemente in predvidene ukrepe ekonomske politike, ki bodo vplivali na pogoje gospodarjenja v letu 1970. Odbor je pri obravnavi gospodarjenja v letu 1970 upošteval: načelna stališča zveznega izvršnega sveta o elementih ekonomske politike v letu 1970, izhodišča, na katerih temelji osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 v SR Sloveniji in stališča gospodarske zbornice SR Slovenije, republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in delegatov občin, zbranih na zasedanju v Skupščini SR Slovenije. Odbor zboru ni predložil pismenega poročila zaradi tega, ker je bil sklep o obravnavi pogojev gospodarjenja v letu 1970 sprejet šele na koncu 6. seje gospodarskega zbora dne 19. 11., seje odbora za družbenoekonomske odnose pa ni bilo mogoče sklicati pred 24. novembrom 1969. Čas od 24. 11. do danes je bil prekratek za sestavo in predložitev pismenega poročila zboru. Prosim zbor, da to upošteva. Obenem pa predlagam, da se po razpravi in pri eventualnih zaključkih gospodarskega zbora o tej problematiki, upoštevajo tudi ugotovitve, mnenja in stališča, ki jih je pri razpravi sprejel odbor za družbenoekonomske odnose in katere bom podal v tem poročilu.

Odbor je ugotovil, da je bilo med pripravami za sprejem osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 slišati tudi mnenja, da se gospodarski zbor ni v zadostni meri zanimal za pogoje gospodarjenja v letu 1970.

Ko je razpravljal o osnutku republiške resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, je odbor posebej obravnaval prvo poglavje te resolucije. Ni pa mogel mimo ugotovitev in stališč v drugem in tretjem poglavju, saj je vsebina le-teh prav tako sestavni del gospodarjenja. Odbor je razpravljal tudi o tistih elementih gospodarjenja, ki jih v svojem okviru rešujejo same gospodarske organizacije in gospodarstvo kot celota. Odbor je v razpravi na svoji seji prišel do naslednjih ugotovitev, mnenj in predlogov, ki naj prispevajo k oblikovanju najustreznejših rešitev in ukrepov:

1. Ocena gospodarskih gibanj v letu 1969.

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora na splošno soglaša z oceno gibanj in stanja v letu 1969, ki ga je pripravil zvezni zavod za gospodarsko planiranje, in meni, da jo lahko sprejmemo kot izhodišče v načrtovanju elementov ekonomske politike v letu 1970. Ob kritični presoji tega gradiva pa je odbor zlasti poudaril, da so pozitivna gibanja v letu 1969 nekoliko preveč optimistično ocenjena, da je razvoj v tem letu premalo analiziran s stališča izvajanja ciljev gospodarske reforme, še manj pa s stališča resolucije o temeljih ekonomske politike za leto 1969. Kolikor bi analizirali v večji meri glavne naloge gospodarske politike v tem letu kot so: hitrejši razvoj proizvodnje in izvoza v stabilnih pogojih, krepitev reprodukcijske in akumulacijske sposobnosti gospodarstva, hitrejše izvajanje reforme v negospodarskih dejavnostih, zlasti pa zniževanja proizvodnih stroškov ter modernizacijo v proizvodnji in poslovanju, bi vsekakor prišli negativni pojavi in tendence, ki močno znižujejo realno vrednost dosežkov, bolj do izraza. Pri tem so bili v razpravi še posebej poudarjeni pojavi nestabilnosti na notranjem trgu, neusklajena razmerja med proizvodnjo, izvozom in uvozom, povečanje deficita v plačilni bilanci ter slabšanja poslovnih odnosov v gospodarstvu, kar seveda znižuje likvidnost gospodarskih organizacij.

Po mnenju odbora bi analiza morala jasno ugotoviti, da se glede nekaterih temeljnih nalog resolucija o ekonomski politiki za leto 1969 izvaja neenakomerno in različno na posameznih področjih, morala pa bi poiskati tudi vzroke, zakaj je prišlo do občutnih odstopanj, ki zmanjšujejo možnosti za dinamičen razvoj v prihodnosti in za nadaljnje uveljavljanje družbenoekonomske reforme.

Negativne tendence, zlasti pa visok porast življenjskih stroškov v letu 1969 bo, kot je pravilno ugotovljeno v analizi, nujno vplival na gibanja v letu 1970. Zato je po mnenju odbora, razen obstoječih stimulansov v gospodarskem sistemu, potrebno podvzeti tudi dodatne ukrepe ekonomske politike, ki naj zagotovijo večjo stabilnost v nadaljnjem razvoju.

Soglašamo z ugotovitvijo, da omenjeno težavno in zapleteno problematiko ni mogoče rešiti z enkratnim naporom in ukrepi, vendar pa bi po mnenju odbora moralo biti v analizi več konkretnih napotkov pri iskanju rešitev za normalizacijo stanja in za ustvarjanje stabilnejših pogojev.

a) Ocena razvojnih možnosti v letu 1970.

Osnovni cilji gospodarjenja v letu 1970, ki so podani v zveznih gradivih, to je dinamična rast v stabilnih pogojih, zmanjšanje primanjkljajev v plačilni bilanci in drugo, in v prvem poglavju osnutka republiške resolucije, so v obravnavi na odboru dobili podporo. Odbor pa je v razpravi o osnovnih ciljih gospodarjenja ugotovil, da so stališča v prvem poglavju osnutka resolucije SR Slovenije, kot pogoj za realizacijo teh ciljev, premalo konkretna.

Odbor je menil, da bi morali pri izvajanju zelo zahtevnih nalog tudi v letu 1970 še v večji meri kot doslej poudariti organizacijske priprave za to, da se postavljeni cilji tudi uresničijo. V zveznem in republiškem gradivu se po mnenju odbora razvojne možnosti za leto 1970 samo nakazane, določena osnovna vprašanja pa so premalo poudarjena. Prav tako se v določeni meri tudi podcenjujejo vloge pozitivnih gibanj. Z drugimi besedami, predvidena gospodarska gibanja so za leto 1970 precej optimistična, čeprav nekateri faktorji gospodarjenja takega optimizma ne opravičujejo. Glede na to je bilo izraženo tudi mnenje, da gospodarstvo ne bo sposobno doseči predvidene rasti proizvodnje, da bi bilo nujno treba zaustaviti zvišanje cen ter rast nominalnih osebnih dohodkov, zaustaviti povečanje splošne potrošnje na višjo stopnjo, kot raste družbeni proizvod, pa tudi izboljšati doslej neučinkovito porabo akumulacije za investicije, ker vse to v letu 1969 ni v skladu z načeli gospodarske reforme, posebno pa zato, ker bo z nadaljnjo nesorazmerno rastjo teh elementov še bolj poudarjen inflacijski pritisk.

Odbor se je strinjal z oceno razvojnih možnosti za leto 1970, ker je menil, da je predvidena dinamična rast v letu 1970 v primerjavi z letom 1969, ne pa tudi v primerjavi z večletnim obdobjem. Menil je, da je nujno, da se najdejo možnosti za večjo dinamiko proizvodnje, ne pa da se obstoječo dinamiko postavi kot maksimalno možnost. Pri tem je odbor ugotovil, da nas že predvideni obseg potrošnje sili v to, da nujno upoštevamo večji porast proizvodnje in blagovne menjave s tujino, ter da moramo zato napeti vse sile, da se postavljeni cilj doseže in tudi preseže.

b) Delitvena razmerja.

Odbor je v celoti sprejel stališče, ki je navedeno v gradivu, da je treba v letu 1970 zagotoviti realnejša in ustreznejša razmerja v delitvi družbenega proizvoda med gospodarstvom in družbo, kakor tudi, da je treba zagotoviti realnejše razmerje med investicijsko, splošno in osebno potrošnjo.

Stališče, da se na področju splošne potrošnje, ne samo proračunske ampak tudi na področju financiranja samoupravnih skupnosti, zmanjša stopnja rasti, oziroma, da se njen delež v družbenem produktu zaustavi na sedanjem nivoju, bi bilo potrebno po mnenju odbora tudi realizirati, kljub temu, da sedanje tendence v zvezi, republiki in v občinah ne gredo dosledno v to smer.

V zveznem proračunu je bilo predvideno, da se ne bodo povečale obveznosti gospodarstva do zveznega proračuna. Potrošnja zveznega proračuna v letu 1970 naj ne bi rasla hitreje, kot raste družbeni proizvod SFRJ. S tem je povezano tudi važno vprašanje proračunskih presežkov iz leta 1969, ki bi se po zveznih in republiških priporočilih morali vrniti gospodarstvu. To se bo le delno izvršilo v proračunu, medtem ko bodo presežki druge splošne potrošnje ostali splošni potrošnji ter postali dohodki vseh nosilcev splošne porabe ter tako dodatni vir potrošnje.

Glede investicijske potrošnje je odbor menil, da je bilo tudi za letošnje leto predvideno, da naj bi z investicijami pospešili dosedanji počasen tempo modernizacije in rekonstrukcije gospodarskih organizacij. Dosedanji rezultati investicijske izgradnje v letu 1969 pa so zelo skromni in so pod predvidevanji. Ob proučevanju gradiva postane jasno, da bodo tudi v letu 1970 rezultati investicijske potrošnje za modernizacijo skromni. Večina investicijskih sredstev bo koncentrirana v nekaterih večjih objektih, ki niso v zadostni meri vključeni v cilje, ki jih hočemo z gospodarsko politiko doseči in bo zato, ker so v večini

njihovo financiranje prevzele posamezne družbeno-politične skupnosti, njihova izgradnja tekla naprej.

Po mnenju odbora v predloženih gradivih ni jasno, kako se bo izvedel pospešen proces modernizacije in rekonstrukcije industrije in zato obstaja bojazen, da bo tudi v letu 1970 struktura investicij ostala nespremenjena.

Odbor je ravno tako podprl stališče, da bi se za leto 1970 v republiški resoluciji predvidelo kot nujno nalogo izdelave programov za eventualno likvidacijo določenih gospodarskih organizacij, ki poslujejo z izgubo.

Na odboru je bilo tudi postavljeno vprašanje ali so v zveznem gradivu kritike osebne potrošnje realne, saj je za osebno potrošnjo ugotovljeno, da je osnovni vzrok vseh inflacijskih in nestabilnih gibanj v gospodarstvu Jugoslavije. Podatki o realni rasti družbenega proizvoda Jugoslavije z okoli 7 % ter o nominalni rasti družbenega proizvoda z 12—13 %, po mnenju nekaterih očividno kažejo, da je določen inflacijski razvoj vgrajen v predvideno stopnjo rasti družbenega proizvoda.

Odbor je ugotovil, da je iz gradiva vidno, da se bodo stabilizacijski ukrepi koncentrirali na področju osebne potrošnje. Čeprav je kritika v zveznem gradivu usmerjena tudi na ostale oblike potrošnje, je vendar na osebno potrošnjo usmerjena glavna kritika. Osebna potrošnja naj bi po zveznih stališčih v večji meri skladno spremljala gospodarske rezultate in bolj dinamičen razvoj gospodarstva. Odbor se s tem strinja, meni pa tudi, da bi bilo v SR Sloveniji v letu 1970 potrebno dokončati začeto delo v izvršnem svetu in v skupščini ter v okviru pooblastil, ki jih ima republika v zakonu o dohodku, vgraditi v sistem delitve dohodka stališče o skladni rasti osebnih dohodkov in gospodarskih rezultatov.

Po mnenju odbora bodo v mnogih panogah gospodarstva vplivale na gospodarjenje zlasti eventualne višje cene transporta, električne energije, črne metalurgije ter cen uslug v komunalnem gospodarstvu. Odbor je podprl načela, na katerih temelji predvidena politika cen in tržišča v letu 1970, vendar meni, da bi morali dati v dokumentih osnoven poudarek reševanju vprašanj na teh področjih.

Stališča glede politike cen in sistema družbene kontrole ter glede eventualne sprostitve cen na omenjenih področjih niso dovolj jasna in bi morala biti v resoluciji dosledneje opredeljena.

Po mnenju odbora bi morale biti že v dokumentih o elementih ekonomske politike v letu 1970 konkretne rešitve, ker ob nejasno postavljenih rešitvah kot so sedaj, gospodarstvu ne bo jasno, kakšni bodo pogoji gospodarjenja v letu 1970 ali pa vsaj nekateri bistveni elementi.

c) Ekonomski odnosi s tujino.

Odbor je skrbno in s posebno odgovornostjo razpravljal o ekonomskih odnosih s tujino. Glede na to, da so predvidevanja v gradivu glede ekonomske menjave s tujino izredno pomembna in da na teh ocenah temelji najbolj zahteven cilj ekonomske politike v letošnjem letu, to je dinamična rast proizvodnje v stabilnejših pogojih, pričakuje odbor, da bo tudi v razpravi na tem zboru to vprašanje posebno poudarjeno.

Z nadvse pomembno ugotovitvijo, da bo težišče problematike v prihodnjem letu na vprašanjih izvoza, uvoza in plačilne bilance s tujino ter z ocenami, ki so podane v gradivu, se odbor strinja, vendar o njih težko razpravlja, ker ni imel vpogleda v osnutek plačilne bilance in v ukrepe na področju kreditno-monetarne politike.

V razpravi se je odbor zlasti zadržal na vprašanju ali bodo dosedanja stimulacija in predvideni ukrepi, ki bodo dopolnili zunanjetrgovinski in devizni režim, zadostni in spodbudni, da bodo zagotovili takšno dinamiko izvoza kot je predvidena. Odbor meni, da bi bilo koristno temeljito proučiti situacijo plačilne bilance glede na stabilizacijsko-ekonomsko politiko, ki jo nameravajo voditi v prihodnjem letu naši najvažnejši partnerji v zunanjetrgovinski menjavi, vključujoč tudi vprašanja vse večjega zapiranja v ekonomske grupacije, rezultate trgovinskih pogovorov z državami klirinškega področja, ki so že znani, kakor tudi znana vprašanja valutnega trga.

Glede na naraščajoči delež jugoslovanskega gospodarstva, ki je usmerjen v mednarodno menjavo, je odbor poudaril, da bodo možnosti nadaljnjega razvoja v precejšnji meri odvisne od gibanja konjunkture v deželah, s katerimi imamo intenzivne trgovinske odnose. To velja še zlasti za slovensko gospodarstvo, saj je delež proizvodnje blaga za izvoz že okoli 18 % družbenega proizvoda. Odvisnost od zunanje konjunkture še bolj poudarja dejstvo, da se v prihodnjem letu predvideva bolj umirjeno povpraševanje na notranjem trgu. Zaradi tega se, po mnenju odbora v še bolj zaostreni obliki postavlja vprašanje ali so v sistemu vgrajeni stimulatorji zadostni za ekspanzijo izvoza, s katero računamo v prihodnjem letu, oziroma ali so potrebne še dodatne devizne spodbude za doseganje predvidene stopnje.

Gradivo še vedno vsebuje misel, da je plačilno bilanco možno izboljšati z omejevanjem uvoza, čeprav nam razvoj v zadnjih letih kaže nasprotno. Menimo, da bi morali bolj poudariti, da je osnova za izboljšanje trgovinske in s tem plačilne bilance predvsem v povečanju izvoza in ne v omejevanju uvoza. Dolgoročno usklajevanje plačilne bilance bi morali, po mnenju odbora, izvajati le na osnovi in v pogojih gospodarske ekspanzije in v podpiranju tiste proizvodnje in gospodarskih struktur, ki se v enakih pogojih gospodarjenja najlažje uveljavljajo na zunanjih trgih.

Ob zaključku razprave o ekonomskih odnosih s tujino je odbor poudaril ugotovitev, da se položaj naše države slabša, kar se ne kaže toliko v povečanju obsega deficitov v plačilni bilanci, kolikor v tem, da bo v letošnjem letu že okoli 55 % blagovnega izvoza uporabljeno za odplačevanje kreditov. Pričakovati pa je, da se bo ta odstotni delež še povečal.

Po mnenju odbora gradivo ne kaže v zadostni meri naporov in ne daje napotkov, kako bi prebrodili sedanje zaskrbljujoče stanje v kvaliteti ekonomske menjave s tujino. Prav tako ne bi smelo pri poudarjanju pomena obsega izvoza, zlasti na konvertibilno področje, zanemarjati vprašanj doseženih cen v izvozu, oziroma ekonomski učinek izvoza.

a) Ukrepi za stabilizacijo.

Odbor je sprejel in podprl vse predvidene ukrepe, ki naj bi bili temelj začrtani politiki stabilizacije, ob tem pa meni, da bi jim morali dati v dokumentih še večji poudarek. Pri tem je bilo podano tudi mnenje, da so enako pomembni vsi navedeni ukrepi, tako tisti na področju delitve družbenega proizvoda in dohodka nasploh, kakor tudi ukrepi na področju davčne politike, politike cen, ukrepi na področju zunanjetrgovinske menjave ter ukrepi na področju normalizacije poslovnih odnosov v gospodarstvu.

Glede udeležbe gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda, podpira odbor tiste intencije v dokumentih, ki teže k temu, da se v letu 1970 zagotovi ustreznejše razmerje v delitvi družbenega proizvoda med gospodarstvom in družbo. Predvideno razmerje, ki naj bi v primerjavi z razmerjem v letu 1969

ostalo nespremenjeno, predstavlja za leto 1970 obenem maksimalno obremenitev za gospodarstvo. V letu 1970 bi se, po mnenju odbora, morali nadaljevati napori za znižanje obremenitev gospodarstva. Tako bo tudi s tem mogoče prispevati h krepitvi reproduktivne sposobnosti gospodarstva, brez katere je nerealno pričakovati nadaljnjo kvalitetno rast gospodarstva pa tudi razvoj družbenih služb. Odbor ugotavlja, da je v dokumentih pravilno poudarjeno, da je zagotovitev reproduktivne sposobnosti gospodarstva problem celotne družbe in ne samo problem gospodarskih organizacij, podobno kakor je skladen razvoj vseh nosilcev splošne porabe tudi družbeni problem in ne samo problem delovnih organizacij družbenih služb, oziroma njihovih samoupravnih skupnosti.

Odbor meni, da nam izkušnje iz preteklega leta potrjujejo, da bi morali v bodoče opustiti sprejemanje materialnih obveznosti, sanacij, programov in tako naprej, katere je treba upoštevati pri nadaljnjih obremenitvah gospodarstva, ne da bi se v zadostni meri zagotovila tudi sredstva za plačilo teh obveznosti v okviru naših materialnih možnosti. Že zaradi povezanosti z možnostmi za hitrejšo modernizacijo slovenskega gospodarstva in zaradi prilagajanja zaostrenim pogojem na svetovnem tržišču zasluži to vprašanje v vseh dokumentih večjo pozornost. Po mnenju odbora bi se moral bolj precizirati tudi odnos družbeno-političnih skupnosti do obremenitev gospodarstva.

Politiko prispevkov in davkov za leto 1970, tako kot je postavljena v zveznih gradivih, podpiramo, vendar obenem ugotavljamo, da ne predstavlja nobenega napredka. Davčno politiko bomo morali spremeniti. To velja tudi za kreditno politiko, zlasti v odnosu do terciarnih dejavnosti, če naj terciarne dejavnosti prvenstveno rešujejo problem zaposlovanja, tako kot je nakazano v vseh gradivih.

Odbor tudi meni, da bo v Sloveniji potrebno dosledno izvajati že sprejeta stališča o osebnem delu z zasebnimi sredstvi za proizvodnjo.

Najpomembnejši ukrepi za čim hitrejšo konsolidacijo medsebojnih poslovnih odnosov so, po oceni odbora, ukrepi za zmanjšanje nelikvidnosti v gospodarstvu. Odbor je ugotovil, da je odbor za finance gospodarskega zbora v oktobru 1969 že predložil zveznemu gospodarskemu zboru mnenje o »paketu« predlogov za izdajo zakonov, ki naj bi prispevali k normalizaciji poslovnih odnosov v gospodarstvu in katerim je dal vso podporo. Že tedaj je bilo mnenje odbora, da je treba predvsem zagotoviti, da se bodo sprejeti prepisi za uveljavitev večje likvidnosti v gospodarstvu tudi dosledno izvajali. Prav tako odbor meni:

— da uveljavitev predlaganih ukrepov predstavlja šele začetek procesa povečanja likvidnosti in da je zato potrebno predlagane ukrepe dopolnjevati, zlasti tiste, ki se nanašajo neposredno na poslovanje gospodarskih organizacij;

— da je potrebno dosledneje iskati načine za stimulacijo usmerjanja sredstev v razširjeno reprodukcijo namesto v potrošnjo in

— da je potrebno vključiti v akcijo za zagotovitev likvidnosti tudi negospodarsko sfero ter z ustreznimi ukrepi omogočiti, da bodo tudi samoupravne in družbeno-politične skupnosti prisiljene poslovati tako, da ne bodo tudi one povzročale nelkvidnosti.

2. Odbor je obravnaval tudi drugo in tretje poglavje osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 v Socialistični republiki Sloveniji.

Oba dela osnutka republiške resolucije je obravnaval zato, ker s prvim delom, v katerem so obdelani osnovni pogoji gospodarjenja, predstavljata ce-

loto. Obravnaval je splošno porabo v naši republiki tudi z vidika celovitosti družbene reprodukcije. Odbor pa se obenem zaveda, da ni strokovno in politično pristojen, da bi ocenjeval višino sredstev za posamezne vrste splošne porabe. Pri obravnavanju teh dveh poglavij republiške resolucije je zato ocenjeval samo globalna razmerja.

Odbor ugotavlja, da nekateri predstavniki s področja splošne porabe trdijo v mnenjih in pripombah, da so predvidena skupna sredstva za splošno potrošnjo v letu 1970 v Socialistični republiki Sloveniji minimum, ki je potreben za normalno delo in poslovanje družbenih služb.

Strinjamo se z mnenjem, da je to sicer res minimum glede na izkazane potrebe po sredstvih za splošno porabo. Obenem pa na osnovi predloženih gradiv ugotavljamo, da so skupna sredstva za splošno porabo oziroma obremenitev gospodarstva z družbenimi dajatvami za leto 1970 maksimalna, ki jo še more sprejeti slovensko gospodarstvo. Odbor meni, da je nujno potrebno iskati predvsem možnosti za zmanjšanje obremenitev gospodarstva v letu 1970.

Ko je odbor razpravljal o konkretnih ukrepih, je predvsem ugotovil, da je v osnutku republiške resolucije poudarjeno, da se v primerjavi z letom 1969 ne bodo povečale relativne obremenitve gospodarstva. Pri tem pa se v resoluciji vendarle predlaga povečanje stopnje republiškega davka od prometa blaga na drobno za 0,5 % in povečanje stopnje republiškega prispevka za izobraževanje za 0,27 % od bruto osebnih dohodkov. Seveda tudi niso znane stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje ob delimitiranju stopnje tega prispevka.

Odbor se pri nadaljnji oceni ukrepov v osnutku republiške resolucije ni spuščal v podrobnejšo analizo posledic, ki jih bo imelo tako povečanje družbenih dajatev na povečanje proizvodnih stroškov v gospodarskih organizacijah. Odbor je menil, da bomo v razpravi na gospodarskem zboru gotovo ponovno proučili vse možnosti in nakazali pota, kako bi vendar razbremenili gospodarstvo, o čemer je odbor seveda samo delno razpravljal.

Odbor je pri obravnavi elementov ekonomskih gibanj v letu 1970 izhajal tudi iz opozoril in stališč upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in republiške konference Socialistične zveze o obremenitvah gospodarstva v letu 1970. Odbor je ugotovil, da se dejansko težišče problemov prenaša na gospodarstvo, v katerem se nekatere dejavnosti borijo z zelo velikimi težavami in so zato nujni čim hitrejši sanacijski ukrepi, to pa nas tembolj navaja na ponovno iskanje in razpravo o možnostih za relativno razbremenitev gospodarstva. Odbor je tudi menil, da bo za nadaljnjo konkretizacijo stališč o pogojih gospodarjenja v letu 1970 posebej pomembna današnja razprava na seji gospodarskega zbora, ki bo dala nove ali pa dopolnilne predloge za to, da bi v čimvečji meri mogli dosegati osnovne cilje ekonomske politike, tako kot so načelno začrtani, se pravi dinamična rast v stabilnejših razmerah. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Pričenjam razpravo o tretji točki dnevnega reda. Kdo želi besedo? Prosim, tovariš Simoneti.

Rino Simoneti: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko je izvršni svet sestavljal program ekonomske politike in bilanco dohodkov in izdatkov za prihodnje leto, se je predvsem zavedal, da je Slovenija sestavni del splošne jugoslovanske skupnosti, tako ekonomsko kot socialno, in

da ni mogoče programirati razvoja v Sloveniji izven okvirov, ki jih postavljajo parametri federacije. V okviru tega se mora izvršni svet zavzeti za tista stališča, ki enakopravno obravnavajo vsa področja življenja in dela v republiki Sloveniji. Če bi bila v preteklosti ekonomska gibanja skladnejša in stabilnejša, bi bilo mogoče sestaviti racionalnejši program, kakor je ta, ki je pred nami. Izvršni svet si bo tudi v bodoče prizadeval, da bi za leto 1970 sestavil tak program, ki bo pomenil večji prispevek k stabilizaciji vseh gibanj.

Izvršni svet je pozorno spremljal razpravo v organih skupščine, v Socialistični zvezi ter v sindikatih, upošteval je mnenje gospodarske zbornice in razmišljal tudi o mnenju ekonomskega sveta izvršnega sveta. Na osnovi razprav v teh organih in mnenja odbora za družbenoekonomske odnose, ki nam ga je posredoval poslanec Tone Tribušon, menimo, da je treba odstopiti od povišanja prometnega davka za 0,5 %. Menimo, da je treba odstopiti tudi od 0,27 % povišanja stopnje za izobraževanje. Takoj seveda ne morem reči, kakšne bodo posledice tega. Sta dve možnosti in to: da bomo predložili neusklajeno bilanco in se potem v skupščinskem postopku z vami dogovarjali, katere partije proračuna in izdatkov je treba znižati ali pa bomo sami našli možnost, da predložimo, kljub tema dvema ukrepoma, usklajeno bilanco. Če pa to naredimo, pomeni, da moralno in politično obvezujemo vse, ki imajo originalno pravico, da se dogovarjajo o obremenitvah gospodarstva, da gospodarstva ne bodo bolj obremenjevali ter da skupščina kot predstavniški organ pod nobenim pogojem ne bo opravičevala nobenega, ki bi kakorkoli neracionalno trošil družbena sredstva. Menimo, da je nevzdržno to, da prihajajo nekatere, sorazmerno velike delovne organizacije v velike težave zaradi prispevkov, ki so nadpoprečno odmerjeni. V bodoče bi moral biti to kriterij za sodelovanje bank, skladov skupnih rezerv, proračuna itd. na tistih področjih, kjer se ali z dogovori ali z enostranskimi obremenitvami nadpoprečno obremenjuje gospodarstvo. V razpravah o tem se nam vedno bolj kaže potreba po družbenih računih, po skupni bilanci prelivanja sredstev. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: K razpravi se je prijavil tovariš Franc Petauer. Prosim.

Franc Petauer: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Dobro se še spominjam konfliktov okoli ceste. Takrat so nas prepričevali, da ni osnoven moment cestna afera, ampak, da se za njo skrivajo globlji problemi in eden od teh problemov je bojazen slovenske družbe za izpolnitev smernic gospodarske reforme. Če je bilo to res, pa se zdaj sprašujem, kje so v predloženi resoluciji vidna prizadevanja za izpolnitev smernic gospodarske reforme. Jaz jih, žal, nisem opazil. Ne vem ali ne razumem številk ali je po sredi kaj drugega, ampak na osnovi predložene resolucije ne bomo ustavili tistih tokov, ki onemogočajo realizacijo načel reforme. Neskladje v resoluciji med družbenim proizvodom, nominalnimi osebnimi dohodki, splošno potrošnjo in med produktivnostjo dela jasno kaže na to. Posebno me moti porast splošne potrošnje, ker je znatno hitrejša kot stopnja rasti družbenega proizvoda. To nasprotje se pojavlja letos v slovenskem, posebno pa v jugoslovanskem merilu, pogojujemo pa ga tudi že za naprej. Razumljivo je, da zdravstveno varstvo, šolstvo, kultura, družbene službe, zahtevajo večja sredstva kot so jih dobivali doslej, predvsem zaradi tega, ker morda ravno v tej sferi niso bila v celoti izpolnjena zagotovila, dana z gospodarsko reformo, kasneje pa z raznimi dogovori. Vendar pa je

potrebno predvsem proučiti, koliko največ moremo v današnji situaciji dajati za splošno potrošnjo, da ne bi zmanjšali reproduktivne moči gospodarstva.

Na osnovi predložene resolucije moremo sklepati, da se bo v prihodnjem letu še ohranilo neravnotežje med kupnimi in blagovnimi fondi. Posledico tega čutimo vsi potrošniki, saj je rast cen ena od posledic takega neravnotežja. Posledica večjega povpraševanja od ponudbe pa je tudi v marsikateri proizvodni panogi zmanjšanje kvalitete proizvodov. Ker je na trgu konjunktura, se lahko proda vse, kar proizvajalec nudi. Kot primer navajam pohištvo in gradbeni material.

Prizadevanja, ki so izražena v resoluciji, da je nujno zagotoviti predlagani nivo splošne potrošnje, bodo imela za posledico nadaljnjo obremenitev gospodarstva. Visoka stopnja nelikvidnosti pa gospodarstvu omogoča, da bi hitreje ustvarjalo vsa potrebna sredstva, tako za lastno reprodukcijo kot za družbene potrebe. V resoluciji ni prišlo do izraza prizadevanje, niti niso nakazane konkretne smernice za odpravo nelikvidnosti. Kako bo torej gospodarstvo lahko krilo vse te obveznosti?

Tiste gospodarske organizacije, ki izvažajo predvsem na konvertibilno področje, so obremenjene z raznimi dajatvami, ki vplivajo na konkurenčno sposobnost. Konjunktura v svetu popušča in tega bi se morali zavedati, ko pripravljamo gospodarska izhodišča za prihodnje leto ter omogočiti vsaj tistim, ki nastopajo na zunanjem tržišču, da bodo konkurenčno sposobni in da bodo lahko izvažali, ne da bi s tem preveč bremenili svoj dohodek. Plačilna bilanca je pasivna in dvomim, da jo bomo lahko uravnovesili s prilivom iz turistične dejavnosti, saj se devizni vpliv, kljub turističnemu bumu, letos ni povečal sorazmerno s številom turistov.

Na osnovi vsega tega lahko zaključimo, da obstaja nasprotje med smernicami gospodarske reforme in resolucije ter v njej priznano bodočo inflacijo. Če se tega ne bomo zavedali, potem sem trdno prepričan, da bomo o tem še razpravljali, saj v resoluciji ni izražena težnja po tem, da bi splošno potrošnjo uskladili z družbenim proizvodom. Zato bo slej ko prej prišlo do konflikta, ko se bomo vprašali, kakšna bo gospodarska smer jutri in ko ne bomo mogli več govoriti o tem, da želimo ustvariti tržno gospodarstvo. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: K razpravi se je prijavil tovariš Stane Pungerčar. Prosim.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Kot materiale, ki smo jih sprejeli za današnjo razpravo, smo dobili kar 12 dokumentov. Poleg tega je bilo o tem napisanih v zadnjem času še cela vrsta časopisnih vesti in novic. Zdi se mi, da so med temi dokumenti najpomembnejša stališča, ki jih je postavila gospodarska zbornica SR Slovenije, sindikati in nekateri drugi organi, zlasti pa sklepi Predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o perečih družbenoekonomskih odnosih, ki so podlaga zasnovani koncepciji obravnavane resolucije.

Vsi brez izjeme v teh dokumentih opozarjajo na težaven položaj gospodarstva, ki se v nestabilnih pogojih bori z nelikvidnostjo in drugimi problemi. Vsi tudi opozarjajo, da je potrebno gospodarstvu zagotoviti ugodnejše pogoje gospodarjenja, posebno tiste, o katerih lahko sami odločimo, tako da se gospodarstvo ne obremenjuje posredno ali neposredno z novimi obveznostmi in da se zagotovi njegova reproduktivna sposobnost. V vseh dokumentih tudi vsi

ugotavljamo, da se mora vsa potrošnja, investicijska ali pa splošna, gibati le v mejah možnosti, v okviru naših zmogljivosti. Še več, pri tem smo vsi za take ukrepe, ki bi zagotovili na vseh področjih nacionalno varčevanje. Od delovnih organizacij zahtevamo finančno disciplino v medsebojnih poslovnih odnosih in samostojno reševanje njihovih notranjih problemov.

Po drugi strani pa v resoluciji ugotavljamo, da je zaradi specifičnosti in razlik v družbenoekonomski strukturi Slovenije nujen hitrejši porast splošne porabe od predvidenega porasta družbenega proizvoda. V tej trditvi je že določeno nasprotje.

Sprašujem se, kje bomo vzeli ta sredstva; ali z emisijo ali z dodatnimi obremenitvami gospodarstva? Tu smo že slišali pojasnilo o potrošnji in pa o življenjskih stroških. To so vprašanja, na katera bi morali dobiti odgovore kar se da precizno. Specifičnost predložene resolucije pa je tudi v tem, da v njej po eni strani prognoziramo in predvidevamo na podlagi določenih analitičnih in statističnih podatkov rezultate gospodarjenja v prihodnjem letu, po drugi strani pa smo že dokaj precizno razdelili vsa, tako predvidena sredstva, čeprav ni povsem gotovo, koliko bo teh sredstev. Nehote se mi je vrinila misel, mogoče to ni primeren izraz, da je vsebina resolucije poskus miroljubne koeksistence, in da se v njej o situaciji trdi, da je brez nasprotij, čeprav je res nasprotno.

Vse tako kaže, da se poslancem preveč prepušča odločitev ali naj hitreje rešujemo nasprotja v gospodarstvu ali pa v splošni potrošnji.

Dovolite mi, da tukaj citiram zadnji odstavek v »Delu« objavljene razprave profesor Beštrove na posvetovanju ekonomistov na Bledu. Navedene in citirane misli so, po mojem mnenju, še bolj pojasnile nekatere probleme. Če dovolite bi ta zadnji odstavek prebral.

»Tako imenovana splošna potrošnja se, kakor je znano, financira v zelo visokem odstotku, konkretno za Slovenijo 74 % splošne potrošnje, iz dohodka podjetja na obračunski osnovi osebnih dohodkov. Osebni dohodki so osnova obračuna in gibanje splošne potrošnje je odvisno od gibanja in od logike gibanja osebnih dohodkov. Ker pa se osebni dohodki v našem sistemu v zelo veliki meri obnašajo avtonomno, torej ne glede na dosežene rezultate v proizvodnji, lahko pomenijo samostojno inflacijsko žarišče, sedanje alimitiranje skladov splošne potrošnje pa je na taki osnovi lahko sekundarno žarišče inflacije. Tako alimitiranje splošne potrošnje pomeni dodatno spodbudo za dviganje osebnih dohodkov in stroškov v materialni proizvodnji in tako odpira s svoje strani spiralno gibanje osebnih dohodkov, ker je treba imeti pred očmi, da pomenijo osebni dohodki v strukturi stroškov proizvodnje storitev družbenih služb izredno visok odstotek.«

Znana so stališča, ki so bila že večkrat izrečena in napisana v resolucijah, o priporočilih in drugih političnih aktih, da lahko trošimo le toliko, kolikor ustvarjamo, oziroma v mejah danih možnosti. To bi moralo biti tudi temeljno izhodišče v resoluciji, na katerem bi gradili vse ostale dele resolucije. Znano pa je tudi, da je izhodišče za vsakoletno povečanje potrošnje, realizirana potrošnja v prejšnjem letu. Tako bo v letu 1971 gotovo letošnji presežek sredstev eden od razlogov za povečanje potrošnje. Po mojem mnenju ima tak sistem v sebi inflacijske tendence, ki se zopet odrazijo, kakor pravimo, na levi strani bilance, oziroma v gospodarstvu. Mogoče ocenjujem pregrobo, vendar imam vtis, da gospodarski zbor kot predstavnik gospodarstva v dosedanjih razpravah ni imel aktivne vloge. Mogoče pretiravam, vendar imam občutek, da je bil gospodarski zbor postavljen pred silo dejstev, in izpostavljen pritisku argumentov z desne

strani bilance. Tudi samo razmerje sil med interesnimi sferami je pripeljalo po mojem mnenju gospodarski zbor v tak položaj.

Nehote dobi človek vtis, da se z veliko prizadevnostjo obravnavajo sanacijski načrti in ukrepi za razna področja splošne porabe, medtem ko doslej nismo resneje razpravljali o sanacijskih načrtih za nekatere panoge gospodarstva, ki se nahajajo prav tako v zelo težkem položaju in kritični situaciji.

Prepričan sem, da se vsi člani gospodarskega zbora zavzemajo za skladen razvoj, ki bi še bolj integriral in usklajeval interese vseh sfer družbene reprodukcije, tako s področja gospodarstva, kakor tudi splošne porabe. Zato zavračam tiste, tudi v letošnjih razpravah, večkrat izrečene očitke, o ločenih interesih, o distanciranju gospodarstva do problemov splošne porabe ipd. Mislim, da take razprave in odnosi ne bi koristili nikomur, povzročali bi nasprotno, večjo škodo kot pa korist.

Ob zaključku svoje razprave želim poudariti, da bi morali prvemu delu resolucije, ki naj bi določala ekonomsko politiko, kot so jo bili deležni v dosedanji razpravi ostali deli in poglavja resolucije. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Besedo želi tovariš Jože Lesar. Prosim.

Jože Lesar: Tovariši in tovarišice poslanci! Vse to dokumentacijo se iz različnih virov in ob sodelovanju raznih institucij koncentrirana v dokument, ki naj bi bil produkt našega zbora. Tako se brez dvoma skušamo po eni strani vključiti v razpravo na nivoju organov federacije, po drugi strani pa imamo pravico in dolžnost, da bolj realistično in tudi iz drugih izhodišč damo svoj prispevek k uravnotežju gospodarskih tokov in prespektiv za leto 1970. Namenoma opozarjam na tako imenovano neskladje, ker bi ga hotel z nekaterimi argumenti tudi podkrepiti.

Naša resolucija v glavnem teži za tem, da z določenimi sistemskimi korekturami prispeva k stabilizaciji gospodarstva tako, da ne bi prekoračili določenih meja ekonomsko-finančnih odnosov.

Z osnutkom te resolucije in s tem njenim pomembnim karakterjem se strinjam. Skoraj sem prepričan, da bo ta dokument ostal kot sicer odsev razpoloženja naše skupščine in našega zbora, druge vloge pa ta naša resolucija ne bi imela. Zakaj? Tovariš predgovornik je omenil, da razpolagamo s stališči raznih naših družbeno-političnih institucij, strokovnih institucij pa tudi časopisnih prispevkov. Material za to našo resolucijo sem prebiral s precejšnjo resnostjo in zavzetostjo, vse dokler se nisem seznanil z zaključno besedo podpredsednika zveznega izvršnega sveta tovariša Griličkova v razpravah o ekonomski politiki za leto 1970, ki jo je podal, ko smo mi z razpravo šele začeli o tej temi.

Zakaj tam gre? Njegova izjava vsebuje bistvene elemente, od katerih je odvisen položaj gospodarstva v prihodnjem letu. Moram ugotoviti, da so ti cilji ekonomske politike za leto 1970 prilično drugačni, kot pa si jih zastavljamo mi z našo resolucijo.

Citiral bom nekatera najbistvenejša stališča tov. Grličkova, pri čemer postavljam v ospredje vsebino njegovih izjav, manj pa kako so bile formulirane. Konkretno:

1. »Mi smo za konjunkturo gospodarstva v letu 1970«

To je bilo zelo trdo pribito. Mi vemo, da to ni bila izražena samo želja, pač pa usmeritev. Mi tudi vemo, da konjunktura ni samo pojem, ki se izraža

med potrošnikom in ponudnikom, ampak je konjunktura gibanje in smer, ki ima zelo daljnosežne posledice in vpliva na celoten potek in usmeritev gospodarskega razvoja.

2. Investicije:

»Nobenih restriktivnih ukrepov ne predvidevamo na področju investicij«

To se prepušča gospodarstvu samemu oziroma investitorjem.

3. Devizna bilanca:

»Ni toliko naš cilj izravnavati devizno bilanco, ampak je naša težnja zmanjšati devizni primanjkljaj«

4. Devizni režim:

»Stimulacija za izvoz tudi na konvertibilno področje je nepotrebna, ker na tem tržišču vlada visoka konjunktura.«

5. Cene:

»Nobenih posebnih restrikcijskih ukrepov na področju cen, umirjeno zadrževanje nivoja bazičnih cen, drugače so cene prepuščene sistemu dogovarjanja med samimi proizvajalci oziroma med proizvodnjo in trgovino.«

Želim poudariti, da sem prevzel pet vsebinskih misli in stališč, o katerih je govoril tov. Grličkov.

Če si približamo samo teh pet elementov, potem iz tega lahko ugotovim, da ne bo v merilu federacije izvršenih nobenih posebnih ukrepov, čeprav ima federacija odločujočo vlogo pri usmerjanju naše ekonomike, ampak je to prepuščeno gospodarstvu samemu, da skuša samo najti ravnotežje. To so ravno tista vprašanja, za katera trdim, da so v neskladju med osnovno usmeritvijo v merilu federacije in pa težnje in cilji, ki si jih postavlja naša resolucija. Kaj bo tu prevladovalo? Mislim, da si o tem ne dela nihče od nas nobenih praznih upov.

Upravičena je zaskrbljenost, kako bo z našim izvozom na konvertibilno področje: Iz prakse v izvozu pohištva in finalnih proizvodov na področje Amerike pa tudi zahodne Evrope, lahko ugotavljamo, da so naročila za prihodnje leto bistveno manjša. Nekje dosezajo samo 50 % letošnjih pogodbenih obveznosti. Vsak pritisk za zvišanje cen z naše strani je povzročil zmanjšanje naročil s konvertibilnega področja oziroma velik odpor na kakršnokoli povečevanje cen za izdelke, ki bi se na zahodnem tržišču sicer dobro prodajali.

To je ugotovitev, ki je realna in ki nam jo kaže življenje. Ocena nekaterih organov je temu nasprotna, saj je podana ocena, da zunaj vlada visoka konjunktura, ki ima za posledico določene inflacijske premike. Zaradi tega ni treba nobenih deviznih stimulacij, ni treba z ničemer zapirati škarij med situacijo na konvertibilnem področju in divjanjem cen na našem notranjem trgu. Ko smo delali analize za pohištveno stroko, smo ugotovili, da lahko v Ameriki dosežemo 3 do 3,5-odstotno zvišanje cen in še to le na račun zboljšanja kvalitete. Hkrati smo ugotovili, da so se materialni stroški v pohištveni produkciji povečali za 16 %. Tovariš diskutant je tu govoril o ceni pohištva. Lahko povem, da so recimo gozdarji v enem letu svojim surovinam trikrat zvišali cene in sicer za okoli 40 %. Potem smo seveda zašli v verižne reakcije. To samo mimogrede.

Glede devizne bilance pa je postavljen nov cilj: ne težimo več za izravnavo devizne bilance, temveč le za njeno izboljšanje. Ne morem si predstavljati, kako bo tudi to izvedljivo, če vemo samo za en podatek. Prihodnje leto moramo plačati 400 milijonov dolarjev anuitet. Letos imamo okrog 550 milijonov dolarjev deficita. Ne znam spraviti teh številk skupaj, zato se pridružujem tova-

rišu predgovorniku, ki je rekel, da nimamo na razpolago stanja v devizni bilanci, zaradi tega tudi ne moremo odločiti. Iz take negotovosti izvirajo potem le naše iskrene želje in hotenja, kako bi to popravili, nismo pa sposobni konkretno ukrepati.

Podobna je situacija, kar se tiče cen. Prikazuje se nam 3,5 do 4% stopnja inflacije v letu 1969. Ta podatek lahko približamo le osnovnošolskemu otroku. To so nevzdržne ocene, nevzdržne številke, ker vidimo, kaj se dogaja na našem trgu. Nisem pesimist, ampak sem silno zaskrbljen, ker mislim, da nikdar nismo imeli tako zamegljenega in tako nejasnega koncepta gospodarskega razvoja, kot ga imamo za prihodnje leto.

S tem sem hotel samo opozoriti na nekatere stvari s tega področja tako, kot jih gledam jaz. Še enkrat pa bi podčrtal, v celoti se bom zavzel, da naša resolucija še pridobi na bolj natančnem izražanju, če drugega ne, bo vsaj dober dokument, pa čeprav le arhivski.

Hotel bi razpravljati še o enem vprašanju. Poglejte, kako se mi lovimo zaradi tega, ker ne obvladamo situacije v ocenah okrog stopnje splošne potrošnje. Vsi težimo, da bi bilo gospodarstvo manj obremenjeno. V pogojih stabilnejšega gospodarstva bi se odločno uprl vsakemu povečanju, torej tudi porabi presežkov iz letošnjega leta. Če pa gremo v inflacijo, potem je ocena drugačna. Ker nimamo jasnih pogledov, kakšno bo gibanje našega gospodarstva, nimamo jasnih kriterijev, da bi lahko merili, kaj je upravičeno potrošiti v določeni sferi. To je za mene jasno in zato zopet samo en dokaz več, kako nismo v stanju oceniti potreb splošne potrošnje realno, ki je organsko nujna, da eksistira kot eksistiramo mi v gospodarstvu. Ne moremo ugotoviti, kje je tista objektivna mera za razmejitev.

Na koncu samo še to. Če je resnična ocena, da se ne bod družbeni organi sedaj s sistemskimi ukrepi vmešavali v stanje in tekoče gibanje gospodarstva in da se gospodarstvo samo uravnovesi, potem je za mene jasno, da se to lahko napravi samo z inflacijo, z novo emisijo, in da bo še bolj prišla do izraza nujnost, da se ugotovi, kje je dinar v onosu do dolarja. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: K razpravi se je oglasil tovariš Jože Valentinčič, podpredsednik zbornice. Prosim.

Jože Valentinčič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da vas seznanim s stališči upravnega odbora gospodarske zbornice Slovenije k osnutku resolucije Skupščine Socialistične republike Slovenije o okvirih ekonomske politike ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Upravni odbor misli tole:

1. Gospodarska gibanja, predvidena v letu 1970, se v osnutku resolucije ocenjujejo s precejšnjim optimizmom, čeprav ukrepi za sanacijo nelikvidnosti, položaj v plačilni bilanci in zlasti stroškovna inflacija ne opravičujejo takega optimizma, razen če ne računamo že v naprej z nadaljevanjem inflacijskih tokov. Gospodarske težave, s katerimi se bomo morali spoprijeti v prihodnjem letu, so namreč tolikšne, da ne bomo sposobni doseči predvidene gospodarske rasti.

Po mnenju upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije je osnovna naloga ekonomske politike v letu 1970 zaustaviti tendence, ki so se pokazale v zadnjem času in katere pomenijo odstopanje od sprejetih načel gospodarske

reforme. Predvsem je treba zaustaviti naraščanje cen, nominalnih osebnih dohodkov ter proračunske in splošne porabe. Vse te kategorije se že nekaj let gibljejo visoko nad realnim naraščanjem družbenega proizvoda. V SR Sloveniji znaša letošnji porast družbenega proizvoda 6,6 %, porast nominalnih osebnih dohodkov 19 % in splošne porabe 18 %, upoštevaje imobilizirane presežke proračuna pa celo 24 %. V SFRJ pa se je splošna in proračunska potrošnja povečala za skoraj 30 % in osebna potrošnja za približno 20 %. Takih razmerij ne more prenesti brez posledic nobeno, še tako bogato gospodarstvo.

2. Osnutek resolucije predvideva, da bo splošna poraba rasla celo znatno hitreje od tako optimistične stopnje rasti družbenega proizvoda. Tako predvidevanje pa ni samo v nasprotju s sprejetimi političnimi sklepi o prilagajanju splošne porabe gibanju gospodarstva, ampak bo nedvomno še bolj zaostrilo inflacijske pritiske, čeprav bi spričo nestabilnega gospodarskega položaja morala celotna družbena politika težiti k stabilizaciji. Naraščanje splošne in proračunske porabe po višji stopnji, kot jo izkazuje rast nacionalnega dohodka, pa je hkrati tudi vzrok naglega naraščanja proizvodnih stroškov, s čimer se znižuje konkurenčna sposobnost našega gospodarstva na svetovnem tržišču, kar je glede na plačilno bilanco lahko usodno.

3. Če ob takem obsegu predvidene splošne porabe v letu 1970 upoštevamo tudi izrazit inflacionistični fiskalni sistem, ki po prispevkih iz osebnih dohodkov in obdavčitvi življenjskih stroškov s prometnim davkom neposredno zvišuje produkcijske stroške in še poslabšuje delitvene odločitve v delovnih organizacijah, ki so včasih že same po sebi problematične, potem moramo ugotoviti, da bodo v prihodnjem letu inflacijske težnje še močnejše. Poleg tega se predvideva zvišanje maloprodajnega prometnega davka, sprostitev prispevkov za zdravstveno zavarovanje in praktično nespremenjena politika občinskih prispevkov iz delovnega razmerja ter za izobraževanje. Zvišanje prometnega davka na drobno — danes smo sicer slišali, da tega zvišanja ne bo — bi nedvomno povzročilo naraščanje življenjskih stroškov, katerega bi morale delovne organizacije konpenzirati z višjimi osebnimi dohodki. Višji osebni dohodki bi sicer zagotovili več sredstev za splošno porabo, toda splošni dvig življenjskih stroškov bi zahteval ustrezne popravke tudi pri osebnih dohodkih zaposlenih v družbenih službah in tako bi nastale nove materialne potrebe tudi v tej sferi.

Sprostitev prispevka za zdravstveno zavarovanje in nadaljevanje sedanjih teženj v občinski davčni politiki bo pomenilo, da se bodo neposredno povečale obremenitve gospodarstva, in sicer ne samo v korist zdravstvenega zavarovanja in občin, ampak tudi vseh drugih družbeno-političnih skupnosti in skladov, v katerih se zbirajo prispevki iz osebnih dohodkov. Upravni odbor gospodarske zbornice opozarja na končno posledico, ki se bo pokazala v nadaljnji inflaciji in splošni gospodarski nestabilnosti.

Upravni odbor gospodarske zbornice SR Slovenije tudi poudarja, da morajo v letu 1970 ostati še nadalje imobilizirani presežki sredstev splošne porabe leta 1969. Sprostitev teh sredstev bi namreč ne samo delovala destabilizacijsko, ampak bi tudi ustvarjala izhodišče za raven splošne porabe v prihodnjih letih, saj je znano, da ravni splošne porabe, ki je dosežena, praktično sploh ni več mogoče znižati.

4. Upravni odbor gospodarske zbornice SR Slovenije se zaveda resnih materialnih težav na posameznih področjih, tako v gospodarstvu, kakor v splošni porabi. Gre predvsem za najnižje osebne dohodke, za likvidnost gospo-

darskih organizacij, za položaj izvoznikov, zlasti tistih, ki izvažajo na konvertibilno področje, za neurejeno financiranje razvoja slabše razvitih območij Slovenije, za nizke pokojnine nekaterih kategorij upokojencev, za sorazmerno nizke osebne dohodke prosvetnega, kulturnega in nekaterega zdravstvenega kadra, za nespodbudno nizke štipendije in podobno. Toda rešitev teh problemov ni možna s pavšalnim večanjem obremenitev gospodarstva, marveč je nujno treba uveljaviti program nacionalnega varčevanja na vseh področjih. Gibanje osebnih dohodkov je treba podrediti interesu podjetniške akumulacije, zavreti njihovo naraščanje na vseh ravneh — razen najnižjih osebnih dohodkov in tistih, ki jih omenjamo zgoraj — in tako razbremeniti produkcijske stroške. Investicijsko porabo je treba selektivno zožiti, jo podrediti obsegu realne akumulacije ter odložiti ali podaljšati graditev nekaterih ključnih objektov. Gospodarske investicije je treba osredotočiti na modernizacijo obstoječe proizvodnje, na izvozne kapacitete in na realizacijo takih ekonomsko utemeljenih programov, ki bodo omogočili večjo sposobnost gospodarskih organizacij in hitrejši gospodarsko socialni razvoj slabše razvitih predelov Slovenije.

Na področju splošne porabe je treba začeti izvajati dosleden program racionalizacije v tem smislu, da se odpovemo vsem ambicijam, ki v sedanjih materialnih pogojih niso uresničljive, zlasti nekaterim prezahtevnim investicijam ter s tako selekcijo omogočiti normalnejše pokrivanje tistih družbenih potreb, ki so v sedanjem položaju neodložljive. Med take odložljive naloge štejemo kadrovsko izpopolnitev v izobraževalnih in nekaterih zdravstvenih ustanovah, modernizacijo učnih oziroma terapevtskih pripomočkov itd. ob hkratni omejitvi nepotrebnega administriranja. Naraščanje osebne porabe v zadnjih letih pa tudi omogoča, da se nekatere družbene storitve v večji meri krijejo s participacijo neposrednih porabnikov.

Dosledna politika nacionalnega varčevanja na vseh ravneh mora torej zagotoviti stabilizacijo in v bolj stabilnih pogojih omogočiti normalno dviganje najnujnejših družbenih funkcij ob sočasni krepitvi reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, od katere je odvisna njegova konkurenčnost na domačem oziroma na tujem trgu. Le od doseženih rezultatov v gospodarskem razvoju je namreč odvisno, kako bodo vse oblike naše porabe lahko ustrezno rasle v prihodnosti. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Tovariši poslanci. Predlagam odmor do 11. ure.

(Seja je bila prekinjena ob 10.45 in se je nadaljevala ob 11.20.)

Predsednik Tone Bole: Tovarišice in tovariši poslanci. Lista prijavljenih govornikov je izčrpana, ali mogoče še kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Vidmar.

Janez Vidmar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Sam sem intenzivno sodeloval v dosedanji razpravi o resoluciji o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 in spremljal razprave tako na zboru delegatov občin, kot na seji enotnega zbora delovnih skupnosti. Iz vseh dosedanjih razprav moram ugotoviti, da je osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politike zbiranja in uporabe sredstev splošne potrošnje nesporno, vsaj v pretežni večini, budžetsko-potrošniško obar-

van. Ne morem se znebiti občutka za praktično, da v tej resoluciji ne vidim formulirano neko ekonomsko politiko za leto 1970.

Novinar je po seji enotnega zbora delovnih skupnosti napisal v »Delu« članek z naslovom: »Tokrat ubrano«. Pri tem je aludiral na to, da je doseženo soglasje med poslanci gospodarskega, kulturno-prosvetnega in socialno-zdravstvenega zbora. Po mojem mnenju tega soglasja ni bilo, ne glede na to, da ni bilo nekih nasprotij v stališčih, oziroma pogledih, in to zato, ker ga biti ne more. Razumljivo in objektivno je, da obstaja določeno nasprotje med ustvarjalci družbenega proizvoda in med vsemi porabniki družbenega proizvoda. Prav verjetno je, da moramo vključiti v to nasprotje tudi tiste porabnike družbenega proizvoda, ki so v neposredni proizvodnji, to je v gospodarskih organizacijah. Le-ti enkrat nastopajo združeni kot proizvajalci, nato pa združeni kot porabniki dela družbenega proizvoda, in sicer tedaj, ko ga sprejemajo v obliki osebnih dohodkov.

Sedaj ne moremo govoriti o tem, da je bilo tokrat ubrano, da ni bilo takih nasprotij, vsaj ne v razpravi na seji enotnega zbora delovnih skupnosti, kot so bila prisotna lansko leto na posameznih sejah zborov slovenske skupščine in še posebej na sejah gospodarskega zbora, ko smo se zavzemali za manjšo obremenitev gopodarstva in za zmanjšanje prispevnih stopenj, s katerimi naj bi ustvarili dohodke pri posameznih nosilcih splošne porabe. Dejansko letos tega ni bilo, vendar zaradi tega ne moremo govoriti, da je tokrat ubrano, rekel bi, da je tokrat lažje nabrano in da bo gospodarstvo tudi obrano. Torej, če tako pojmujemo, da je tokrat ubrano, potem pojmujemo to tako, da bo lažje nabrano, s tem, da bo seveda gospodarstvo obrano, kot je bilo sedaj in bo tudi v bodoče.

Nesporno ostane še vedno pričujoč problem delitve družbenega proizvoda, ki se praktično od reforme sem v ničemer ni spremenilo v korist gospodarstva. Ne zavzemam se samo enostransko za spreminjanje delitve družbenega proizvoda v korist gospodarstva, ampak samo pod pogojem, da se začne drugače obnašati v delitvi družbenega proizvoda tudi gospodarstvo, vse naše gospodarske organizacije.

Dejansko ne bi naredili ničesar v sedanjem sistemu zbiranja in uporabe sredstev za splošno porabo, če bi uspeli spremeniti delitev družbenega proizvoda, ne pa tudi primarno delitev, to je delitev dohodka v gospodarskih organizacijah v korist skladov.

Če bodo nominalni osebni dohodki tako kot predvidevamo za leto 1970 rastli po stopnji 13 %, verjetno pa bodo še višji, potem mi nosilcem splošne porabe nalivamo naravnost bencin na ogenj. Na koncu leta 1970 bodo namreč vsi nosilci splošne porabe lahko zopet s prstom pokazali: saj je gospodarstvo tisto žarišče, ki povzroča taka nesorazmerja med dohodki na katerem koli področju splošne porabe, zaradi osebnih dohodkov, ki so v gospodarstvu iz leta v leto višji. Zaradi tega menim, da ne bomo storili za odpravo žarišč inflacije ničesar, dokler ne bodo resneje spremenili sistem financiranja splošne porabe. Ob reformi je bilo zelo jasno nakazano, da bomo postopno zmanjševali obremenitve gospodarstva in da bomo začeli obremenjevati potrošnjo na vseh področjih. Mislim, da gremo v tem pogledu po liniji najmanjšega odpora ali oportunizma, ali pa sigurnosti. Najlažje je obremeniti osebne dohodke, ker imamo izdelane za vse delavce v podjetjih plačilne sezname, vse je treba prijaviti in tako dalje. Skratka, sredstva za splošno porabo so na ta način najlažje dosegljiva, še posebej pa pri takem obnašanju gospodarstva, kot je bil to primer v letu 1969 in kot predvidevamo, da bo v letu 1970. Z drugimi

besedami: ne glede na rentabilnost, ekonomičnost, oziroma na te osnovne kazalce poslovnega uspeha, ne gre poviševati osebne dohodke in s tem seveda avtomatično nakazovati možnosti za povečanje osebnih dohodkov na vseh področjih splošne porabe. Zaradi tega mislim, da bi se morali nujno zavzeti z vso ostrino za spremembo sitema zajemanja, zbiranja in uporabe sredstev za splošno porabo. Pri takem sistemu in pri takem obnašanju gospodarstva namreč vidimo, da gospodarstvo povzroča porast osebnih dohodkov. S tem se daje tudi močan prispevek k še višji stopnji inflacije kot smo ji sicer bili priča že v letošnjem letu.

Če pa ni mogoče, vsaj ne tako hitro zavzeti sistema, potem moramo nujno apelirati tudi na gospodarske organizacije, da se začnejo obnašati bolj racionalno in jih opozoriti, da menjajo strukturo delitve dohodka v prid skladom. Kakorkoli se pač že izrazimo, žarišče relativnega in absolutnega povečevanja splošne porabe pri danem sistemu je le v bazi, v gospodarskih organizacijah, v naših podjetjih. Človek se sprašuje, kako lahko podjetja, ki poslujejo na meji rentabilnosti ali pa celo z izgubo ne glede na vse drugo zvišujejo osebne dohodke. Teh primerov nimamo malo. Mislim, da je to zadosten razlog, da naš zbor kot najvišje samoupravno telo slovenskega gospodarstva, na to vse gospodarske organizacije še posebej opozori.

Mislim, da je eden od problemov tudi silno velika diferenciacija znotraj samega gospodarstva. Lahko naredimo zelo grobo delitev vseh gospodarskih organizacij na tiste, ki so intenzivne z delovno silo in na tista podjetja, ki so intenzivno kapitalna. Pri sistemu, ki ga imamo, pa so najbolj obremenjena podjetja, ki imajo veliko delovne sile, ker so na osebne dohodke, ki jih prejema ta delovna sila, vezane obremenitve. Znano je, da se okoli 75 % dohodka vseh nosilcev splošne porabe formira iz sredstev zbranih od prispevkov na osebni dohodek. Tam, kjer je veliko število zaposlenih, so dejansko tudi največje težave. Splošno je znano, da je to zlasti tekstilna industrija, lesna industrija, oziroma vse tiste grupacije, ki so po rezultatih, po osebnih dohodkih na najnižjih mestih. Po prizadevanjih, če gledamo podatke o izvozu, pa verjetno ta podjetja prednjačijo.

Na drugi strani imamo kapitalno intenzivna podjetja, ki zaposlujejo absolutno in relativno majhno število delavcev. Ta podjetja plačujejo sicer obresti na poslovni sklad, vendar praktično družba, v obliki prispevnih stopenj dobiva od teh podjetij absolutno majhne in nepomembne zneske za zadovoljitev potreb splošne porabe.

O tej neenakosti znotraj gospodarstva je zadnjič govoril v svojem ekspozeju tudi predsednik izvršnega sveta. Imamo seveda tudi podjetja z visokim poprečnim osebnim dohodkom, z zelo nizkim, in skoraj z nevzdržno nizkimi poprečnimi osebnimi dohodki. Če operiramo s poprečnimi osebnimi dohodki, ne vidimo vseh težkih problemov, ki so v tem, da imamo toliko podjetij, ki poslujejo z izgubo in predvsem da imamo toliko in toliko tisoč ljudi, ki prejemajo osebne dohodke do 600 dinarjev. Kako danes s 600 dinarji preživeti štiri- ali pa veččlansko družino, kako otroke spraviti do boljšega kosa kruha? Velik je problem dati otroka študirati, ga izučiti poklica, da ne govorimo o tem kako težko jih je spraviti do srednje ali fakultetne izobrazbe. Vsi ti problemi izvirajo iz nizkih poprečnih osebnih dohodkov. Treba se je nad tem dejansko resno zamisliti in začeti spreminjati in izboljševati stvari v podjetjih, na katerih gradimo celotno našo družbenoekonomsko ureditev.

Dopuščati ogromne razlike tudi v bodoče, pomeni, da nam je dejansko popolnoma vseeno, kako stvari tečejo in da se praktično, če to dopuščamo, podrejamo tistemu grškemu izreku: »panta rhei« ali »vse teče«. Borimo se le za to, da bomo zadovoljili potrebe vseh nosilcev splošne porabe. Ko sem sedel na seji komisije enotnega zbora delovnih skupnosti, sem videl, da imamo za celotno področje socialne politike podpredsednika izvršnega sveta, za področje izobraževanja in kulture imamo drugega podpredsednika izvršnega sveta, za gospodarstvo pa nimamo podpredsednika, ker menimo, da ni potreben. Ta podpredsednik izvršnega sveta bo zastavil vse sile z ostalimi zato, da bodo sprejete tiste prispevne stopnje, katere pač zahtevajo bodisi socialno ali zdravstveno zavarovanje. Podobno je na področju izobraževanja in kulture. Gospodarstvo pa, naj se znajde, kakor ve in zna. Najlažje je predvidevati tako stopnjo rasti družbenega proizvoda in tako stopnjo inflacije ter 13-odstotni porast nominalnih osebnih dohodkov, nato pa zaploskati »Živio gospodarstvo, še se tako naprej obnašaj, da ne bomo imeli problemov z vsemi nosilci splošne porabe!«

Proklamirane relativne obremenitve so ostale iste, zato se, po tej logiki, gospodarstvo ne bi smelo pritoževati, čeprav vemo, da bo pri relativno enakih obremenitvah gospodarstvo formiralo precej milijard S dinarjev več dohodka za vse nosilce splošne porabe.

Ob sanacijskem programu za šolstvo, ki dejansko zaenkrat ni čisto nič drugega kot usklajevanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev s poprečnimi osebnimi dohodki gospodarstva, se mi nehote vsiljuje vprašanje, ali ni nikogar v Sloveniji, ki bi pripravil sanacijski program za teh 100 ali več podjetij, ki poslujejo z izgubo? Ali ni nobenega foruma v Sloveniji, ki bi znal vsaj v eni resoluciji reči gospodarstvu: taka je naša ekonomska politika. Vse sile bomo usmerili v to, da bomo to ekonomsko politiko tudi realizirali.

Če bomo pustili, da bodo stvari tekle tako kot tečejo, potem sem prepričan, istega mnenja je tudi več drugih poslancev v naši skupščini, da bo prej ko slej potrebno izdelati tudi sanacijski program za gospodarstvo. Ko bomo enkrat toliko daleč, da bomo morali delati sanacijski program za gospodarstvo, bodo vsi sanacijski programi in zahteve ali želje vseh nosilcev splošne porabe padle v vodo. Takrat ne bo od nikoder več ničesar jemati. Če pa se vsi strinjamo s politiko, ki je nakazana, torej z razvojem vseh teh inflacijskih tendenc in pritiskov, ki v zvezi s tem nastajajo, potem razumljivo nima smisla, da bi si karkoli prizadevali. S tem smo se prepustili viharjem, ki nas bodo nosili tja, kamor vemo, da ne more biti srečnega konca. To seveda ne pomeni prosperiteto nacionalne ekonomije, ampak lahko le zaostajanje in pa veliko revščino.

Mislim, da bi bilo sedaj pomembno v tem skupščinskem aktu, ko so osebni dohodki usklajeni, ugotoviti, kaj lahko pričakujemo od posameznih nosilcev splošne porabe. Če so recimo osebni dohodki v šolstvu primerni, in usklajeni s poprečnimi osebnimi dohdki v gospodarstvu, ali se bo kaj bistvenega spremenilo v šolstvu? Ali nismo upravičeni zahtevati od šolstva, oziroma od izobraževalnih institucij, da po uskladitvi poprečnih osebnih dohodkov izvedejo tudi kvalitetne spremembe na področju izobraževanja? Ali pa se bomo samo zadovoljili s tem, da ne bomo imeli nobenih sporov, ali prerekanj s posameznimi ustanovami tega področja, v politiki izobraževanja in na vseh drugih področjih, v celoti pa se ne bo ničesar spremenilo.

Mislim, da bi glede na to, da nismo upravičeni, da se spuščamo v strukturo dohodkov in izdatkov pri posameznih nosilcih splošne porabe, ker nam gre predvsem za globalna razmerja, za globalno delitev družbenega proizvoda, da se na vseh področjih začnejo stvari premikati tudi v pozitivno smer v tem smislu, kot je bilo že neštetokrat povedano. Zato zahtevamo racionalizacijo in izboljšanje pouka in spremembo izobrazbene strukture v Sloveniji.

Če se nič ne bo spremenilo, če ne bo prišlo do nobene kvalitetne spremembe pri posameznih nosilcih splošne porabe, je bilo vse to samo farsa in besedičenje kaj bo storilo izobraževanje, kaj bo opravljeno na področju znanosti, kaj pa na področju kulture, ko bodo ta področja dobila take osebne dohodke kot v gospodarstvu. To bi tudi pomenilo, da je to bilo samo vaba za to, da smo se lažje odločili za povišanje prispevnih stopenj, oziroma na področju izobraževanja, za sprejetje sanacijskega programa.

Končno mislim, da bi bilo nujno potrebno čimprej spričo tega, ker je bil skupščini že predložen predlog zakona o progresivni obdavčitvi osebnih dohodkov, realizirati vse tiste ideje, ki so bile v razpravah nakazane. Tako bi prišli dejansko do družbenega usmerjanja delitve dohodka in osebnih dohodkov. Govorjenja, da bo do tega prišlo pri tistih, ki se v gospodarstvu neracionalno obnašajo, povzroča to, da za vsak primer zvišajo osebne dohodke, da bodo imeli takrat, ko se bomo družbeno dogovarjali, boljšo startno osnovo. Tako prej škodujemo celotnemu gospodarstvu z zavlačevanjem in odlašanjem sprejetja zakona o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Prosim, kdo se javlja k razpravi. K besedi se je prijavil tovariš Natan Bernot.

Natan Bernot: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. K paleti občutkov o tej naši resoluciji bi rad dodal malo črne barve. Izgleda, da je vse preveč odprtih družbenih problemov, ki niso nepomembni in ki so osnovne in načelne narave, da bi lahko pričakovali v letu 1970 večjih uspehov. Svetovno gospodarstvo bazira na visoki produktivnosti, na racionalnem trošenju in na maksimalnem invesiranju v razširjeno reprodukcijo. Pri tem investiranje v razširjeno reprodukcijo ne pomeni samo investirati v osnovna sredstva, ampak tudi v obratna sredstva, v kadre in v tehnologijo.

V svetovnem gospodarstvu so vsi gospodarski faktorji in instrumenti usmerjeni v to in tako ravnanje stimulirajo. V našem sistemu pa je, lahko trdim, ravno narobe. Nagrajevanja po delu praktično ne poznamo, ker povsod živi bolje tisti, ki ne dela, pač pa premišljuje, kako bo drugega izkoristil in to na vseh nivojih; od individualnih odnosov v naših delovnih organizacijah, med sodelavci samimi, do odnosov med podjetji, posebno donosov med raznimi asociacijami, pa do občin, republike in federacije. Povsod živi bolje tisti, ki išče luknje v zakonih, kot tisti, ki po njih delajo. Po mojem mnenju izvira naša nizka produktivnost predvsem od tod. Na žalost v resoluciji, ki je pred nami, ne vidim v tej smeri nikakršnih rešitev.

Pojma racionalnega trošenja ne poznamo. Zakaj pa bi si sploh prizadevali trošiti racionalno, ker za vsakega od nas pomeni od dela priznana vrednost samo tisto, kar odnesemo domov, kar potem tam pojemo ali na en ali drugačen način potrošimo. Ob nizki poprečni produktivnosti v Jugoslaviji, ki je pogo-

jena iz prvih ugotovitev, in v situaciji ko živimo iz rok v usta, dosti drugače delati tudi ne moremo.

Zavedati se moramo, da je razlika v produktivnosti v Jugoslaviji zelo velika in da bi morali najti način in mehanizem, kako zajemati del sredstev tistih, ki bi lahko ustvarjali več kot pa porabijo. Kako najti instrumente, ki bodo stimulirali, da bodo take delovne organizacije vračale presežek nazaj v razširjeno reprodukcijo?

Ta potencial je popolnoma neizkoriščen in v resoluciji ne vidim instrumentov, ki bi reševali ta problem. S tem je tudi praktično sklenjen krog naše ekonomije. Imam občutek, če pogledamo številke o dolgovih Jugoslavije v tujini, ki so že med 2—3 miljardami dolarjev, da se premalo zavedamo težav, ki jih bomo imeli ob vračanju kreditov samo v prihodnjem letu. O tem je slišati številko 400 milijonov dolarjev, ki naj bi jih vrnili, ob sočasnem problemu, da moramo ponovno investirati okoli 16 milijonov dolarjev tujega kapitala v infrastrukturo. S tem tudi utemeljujem svojo skepso in potrebo po črni barvi. Dolgove bomo namreč morali vrniti, sredstva za njihovo odplačilo pa ustvariti z delom.

Dela se na terenu v tovarnah, v šolah in zavodih. To so osnovne celice našega življenja, tu se porajajo uspehi in neuspehi, tu je konkurenčna borba, ki je edino lahko gonilna sila za racionalno porabo in uspešno gospodarjenje, tu je potencialna možnost, ki jo nudi samouprava, kjer ima možnost vsak da išče svoja pota, svoje rešitve, tam se oblikuje gospodarstvo. V vsakem elementu posebej in iz množice se integrira nacionalno gospodarstvo uspešno ali neuspešno.

V praksi samoupravo samo deklariramo. Gospodarske organizacije ne morejo narediti svojih planov razvoja, ker ne poznajo instrumentov in ne vedo, s čim lahko računajo. Občine ne morejo sestaviti svojih proračunov, ker ne poznajo republiških instrumentov. Republika ne more sestaviti proračuna, ker ne pozna instrumentov federacije.

To je usoda naše resolucije. Da bo federacija lahko sprejela take instrumente, kot bi si jih želeli, je seveda malo verjetno.

Tovariš predsednik, ne vem, če lahko čakamo še eno leto, da stvari izboljšamo. V resoluciji močno pogrešam potrebo po takih temeljih zgradbe naše ekonomije, v katerih bi bili v njej aktivno vključeni zdravi elementi našega gospodarstva, to je tisti, ki ustvarjajo vrednost. Te zdrave elemente moramo stimulirati na vse mogoče načine. Tu ne bi smelo biti nikakršnega strahu pred diskriminacijo, saj ima vsak pravico in dolžnost, da naredi vse, da postane zdrav element. Nevzdržna je situacija, da se kljub deklaracijam, da se sredstva gospodarstvu vrnejo nazaj, v praksi stalno pokaže prav obratno. Nevzdržno je, da si federacija najprej vzame svoje, nato pa še republika in občine. Gospodarstvo pa naj gleda, da bo z ostankom gospodarilo, kot se spodobi. Sam princip odtujevanja vrednosti tistemu, ki jo je ustvaril, je tudi že vir neuspehov. Gospodarstvo je zainteresirano za dobro in aktivno ter racionalno organizirano družbeno nadgradnjo. Zato je njegova naloga in dolžnost, da jo formira, nadzira in tudi plača. Pri tem ni nikakršnega strahu, da bi kdo izgubil svoje pristojnosti, vsaj tistih ne, ki izvirajo iz dela.

Predsednik Tone Bole: K razpravi se je prijavil tovariš Jože Knez. Prosim.

Jože Knez: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Najprej se nisem hotel prijaviti k razpravi, saj današnja tema zajema vprašnja, o katerih smo govorili že junija.

Čeprav sem takrat temu zboru vzel precej časa, nisem medtem prišel do nobenih novih spoznanj. V gospodarstvu se po mojem mnenju ni zgodilo nič bistveno novega, saj se je razvijalo naprej po poti, ki smo jo takrat kritizirali. Celo več. Proklamirana politika za prihodnje leto je politika nadaljevanja inflacije.

V svoji junijski razpravi sem se zavzemal predvsem za to, da bi bila gospodarska gibanja bolj stabilna, kot so bila v času, ko smo o njih razpravljali. Razprave vseh, ki smo tako mislili, so izzvenele kot da vnašajo pesimizem v ocenjevanje gospodarske situacije. Prav na tem vprašanju bi hotel danes dopolniti svojo takratno razpravo.

1. Nisem pesimist glede tega, da ne moremo doseči večji nominalni porast družbenega proizvoda, kolikor nadaljujemo inflatorno politiko. Pesimist sem glede tega, če je to koristno, in če bomo pri tem kaj prigospodarili za družbo in državo. Nominalna rast družbenega proizvoda sama po sebi še ni tisto, kar v gospodarstvu hočemo doseči. Moj predgovornik je govoril o parametrih, v katerih naj bi se gibalo racionalno gospodarjenje. Menim, da je stabilen razvoj možen le v obsegu, ki nam ga dovoljuje lastna razširjena reprodukcija, ali pa tuj kapital. To pomeni, da je stabilni razvoj omejen s sredstvi, ki jih imamo za razširjeno reprodukcijo. Sredstva za razširjeno reprodukcijo pa realno zmanjšujemo, čeprav jih nominalno povečujemo. V tem je moj pesimizem in ne v številkah, pa tudi ne v nominalni rasti. Pesimizem je v tem, da bomo morda prišli, kot je prvi govornik nakazal, v razmere, ki smo jih kritizirali že pred štirimi leti ob sprejemanju reforme in smo se zato odločili za nadaljnji razvoj na osnovi stabilnega tržnega in intenzivnega gospodarstva.

2. Politika, ki se sedaj razglaša za usmeritev gospodarstva v letu 1970, je politika, ki temelji na samozdravljenju v gospodarstvu, predpostavljajoč, da ima gospodarstvo dovolj sil za lastno stabilizacijo. Glede na to, da v gradivih ne predvidevamo nekih posebnih ukrepov, si zastavljam vprašanje, ali je takšno samozdravljenje mogoče? Zelo sem skeptičen in ponavljam to, kar sem včeraj povedal tovarišu Grličkovu. Naše gospodarstvo ni v polni meri tržno gospodarstvo, v katerem bi bili stabilizacijski elementi že vgrajeni. Bolehamo na mnogih preostankih administrativnih posegov v gospodarstvo, ki sami po sebi takšno samozdravljenje preprečujejo. V leto 1970 gremo z izrazitimi nesorazmerji v treh bistvenih činiteljih, ki bi lahko delovali v smeri samozdravljenja, vendar delujejo nasprotno. To je prvič, vprašanje cen, za katere vemo, da se je njihova struktura zrušila, čeprav niso nikoli bile tržno oblikovane in nikoli stabilne. Drugič, vprašanje devizne bilance. Tovariš Lesar je o tem že govoril, na to so opozorili tudi nekateri drugi tovariši. Tretjič, vprašanje likvidnosti in četrtič, vprašanje strukture gospodarstva, ki smo jo zaradi na pol tržnega sistema gospodarstva in nekaterih drugih vzrokov dogradili in ki je verjetno sama po sebi vir določenih nestabilnosti.

To so okviri, v katerih bomo morali gospodariti in v katerih je precej optimistično pričakovati samozdravljenje in stabilizacijo.

3. Res je, da zaradi delitve dveh taborov na pesimiste in optimiste nismo našli skupnega jezika glede tega, kaj bi lahko v letu 1970 storili. Menim, da je na področju našega ukrepanja v letu 1970 izredno majhen manevrski prostor tako, da bi se strinjal s tistimi tovariši, ki zagovarjajo stališče, da je bolje

storiti ničesar kot storiti nekaj, za kar ne vemo, kaj nam bo v prihodnosti prineslo.

Če je to tako, in najbrž da je, potem je edina ugotovitev, ki jo lahko povzamem iz vseh razprav, da se bojimo nekaj storiti, ker ne poznamo posledic in jih ne znamo kvantificirati. Zato menim, da bi za leto 1970 morali sprejeti vsaj politiko urejanja gospodarskih front. Politiko postopnega, intenzivnega odpravljanja vseh nesorazmerij, podedovanih ali na novo ustvarjenih po reformi, skratka politiko konsolidacije v smeri, ki jo ne moremo samo deklarativno razglašati kot tržno intenzivno smer bodočega razvoja, temveč bi iz nje morali odstranjevati vse elemente, ki to smer pretvarjajo v nekaj drugega.

V predloženi resoluciji ne vidim zagotovil za takšno smer. Zato predlagam, da komisija, kolikor bo pač upoštevala to mnenje, poudari potrebo, da se tekom leta 1970 konsolidirajo gospodarski instrumentariji in vse tiste sile, ki lahko gospodarstvo pripeljejo v stabilnejši položaj. Le v pogojih stabilnosti namreč vidim možnost doseganja maksimalnih gospodarskih rezultatov, ki pa se ne izražajo v višini nominalnega, temveč realnega dohodka.

Na tej fronti menim, da je tudi geslo gospodarske zbornice v nacionalnem varčevanju, ki ga podpiram. Če ne moremo za vrsto instrumentov ugotoviti, kam naj jih usmerimo, potem je geslo, ki zahteva nacionalno varčevanje edino, kar lahko danes sprejmemo. Pri tem je razumljivo, da nacionalno varčevanje Slovenije še ne pomeni vsega in da moramo sprejeti državno varčevanje na vseh nivojih, tudi zunaj države, saj bomo drugače, pri sedanjem tempu zadolževanja v tujini kmalu uporabili ves izvor za odplačevanje državnih dolgov. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: K besedi se je prijavil, kot zadnji prijavljeni razpravljalec, tovariš Franc Korelc. Prosim.

Franc Korelc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Pričakovani porast družbenega bruto proizvoda mora biti pogojen z nekaterimi elementi, če hočemo, da bo napredoval v normalnih, stabilnih okvirih. Kaj pa mi postavljamo v resoluciji? Po eni plati pravimo, da mora biti gospodarstvo udeleženo v vse večjem obsegu podjetniške kumulacije v družbenem bruto produktu, po drugi plati pa iniciramo delež, ki se normalno v naslednjem letu zmanjšuje. To pomeni, da v dveh tezah postavljamo povsem nasprotna stališča.

Citiram 8. točko resolucije: »Pri nadaljnjem oblikovanju finančne in kreditne politike je zlasti potrebno proučiti možnosti, da se delež v družbenem bruto proizvodu poveča in s tem gospodarstvu omogoči osamosvojitev od vpliva bank, oziroma drugih dajalcev kreditov, pri čemer bi kredit vedno bolj postajal samo dopolnilno sredstvo k lastnim sredstvom delovnih organizacij.« Kdo bi izmed nosilcev resolucije bil pripravljen prevzeti odgovornost, da se bo ta teza tudi uresničila, če hkrati sprejemamo večjo obremenitev gospodarstva? Po drugi strani pa, ali ni ta teza nekoliko v nasprotju z osnovnimi izhodišči in konceptom bančne politike, v kateri naj imajo banke drugačno funkcijo v gospodarskem sistemu s tem, da se vključujejo kot poslovni partnerji v gospodarski razvoj tistih dejavnosti, ki imajo propulzivni značaj in vlagajo lastni kapital za hitrejši razvoj.

Postavljamo torej tezo, naj se gospodarstvo osamosvoji od vpliva bank, na drugi strani pa smo bankam dali funkcijo selektivnega kreditorja, oziroma še več, funkcijo delničarja pri vlaganju denarnega kapitala v naše gospodarstvo.

Menim, da bi morala končna redakcija te stvari vendarle uskladiti in tudi povedati, ali ni morda ta del resolucije v nasprotju s prej objavljenimi izhodišči o vlogi naših bank v gospodarskem sistemu.

Nadalje, govorili smo že o obremenjevanju gospodarstva in če se spomnimo razprav ob reformi leta 1965 je bilo govora, da je potrebno postopoma prenesti obremenitev iz gospodarstva v potrošnjo. To je bila teza, ki se ni niti v najmanjši meri uresničila v štiriletnem obdobju. Kaj pa to povzroča? Imamo vrsto primerov, da gospodarske organizacije povečujejo osebne dohodke, ker logično menijo, da bo izgubo pokrival nekdo izven njih. Ob tako povečanih izplačanih osebnih dohodkih se plačujejo tudi prispevki. S tem se napajajo posamezne oblike splošne potrošnje, na drugi strani pa reproduciramo velike izgube. Menim, da je nemogoče, da se oblikujejo proračunska sredstva iz tako imenovane poslovne izgube.

Razumljivo je, da dokler bo instrumentarij dajal teritorialnim enotam možnost, da samostojno odločajo o tem, kakšni naj se oblikujejo prispevki iz osebnih dohodkov, da bodo te enote zainteresirane za ohranitev sedanjih razmerij in prispevkov, če že ne, da se le-ti še povečajo. Če se proračuni napajajo do okoli 70 % iz tega naslova, pomeni, da so življenjsko zainteresirani, da se povečujejo osebni dohodki, čeprav na račun izgub. S tem povečujemo osnovno žarišče nelikvidnosti in nesorazmerij, o katerem smo danes že govorili.

Zato menim, da bi morali težiti k temu, da se postopoma prenašajo obremenitve iz gospodarstva v potrošnjo, kar bi zelo selektivno vplivalo na gospodarstvo. Tisti, ki je propulzivnejši, bi hitreje napredoval, saj bi z nižjo ceno bil vedno konkurenčen in ne bo vprašanje ali se v končni potrošnji oblikuje tak ali drugačen davčni sistem.

S tem bi se v marsičem določene stvari hitreje izdiferencirale in bi lahko pričeli iskati nove načine reševanja tistih področij, grupacij in panoge, ki poslujejo z izgubami. S tem bi bila tudi družba prisiljena reševati ta vprašanja, saj bi sicer izgubljala na proračunskih dohodkih, ki pa so seveda pogoj za normalno kritje vseh oblik potrošnje.

Predsednik Tone Bole: Želi se kdo razpravljati? K razpravi se je prijavil tovariš Jože Rozman. Prosim.

Jože Rozman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Menim, da je bila zadnja seja enotnega zbora delovnih skupnosti, na kateri je govorilo precej predstavnikov tako imenovane splošne potrošnje, precej neučinkovita, saj so bile na njej v glavnem izražene le zahteve po sredstvih, ki naj bi jih dobilo šolstvo, zdravstvo in socialno varstvo. Na podobni ravni je danes tudi naš zbor, saj razpravlja predvsem o tem, kaj gospodarstvo ne zmore, manj pa o tem, kaj bi lahko storilo v danem prostoru in času.

Menim, da bi morali v času od seje enotnega zbora do danes vendarle poskusiti ugotoviti, kaj splošna potrošnja ob potrebni racionalizaciji nujno potrebuje in kaj je gospodarstvo sposobno dati, seveda ob drugačnem gospodarjenju, kot je bilo v letošnjem letu. Že lani smo ocenjevali, tako v gospodarstvu kot v organizacijah SZDL, na kongresih in v izvršnem svetu, vključno s predsednikom izvršnega sveta, da nam nekatera področja družbene potrošnje že vsa leta zaostajajo in da je naš cilj, s katerim smo se vsi strinjali, urediti nekatera področja t. i. družbene potrošnje.

Verjetno smo vsa leta po osvoboditvi nekoliko preveč porabili, tako v gospodarstvu, kot v negospodarstvu, pri tem pa so nekatera področja, zlasti šolstvo, zdravstvo, socialna in borčevska vprašanja precej stagnirala oziroma celo zaostajala.

Če smo se že lani teoretično strinjali, da je potrebno te stvari urediti, se mi zdi, da bi se morali tudi sedaj, ko sprejemamo resolucijo, nekoliko več pogovoriti o tem, kaj pravzaprav zmoremo in česa ne.

Razpravljamo torej o tem, kaj zmoremo oziroma kaj bomo leta 1970 zmogli. Problematična se mi zdi obtožba, da je za inflacijo v letošnjem letu kriva predvsem potrošnja v negospodarstvu, saj vemo, da smo lani sprejemali zaključke, naj se v letu 1970 osebni dohodki v šolstvu in ostalih oblikah potrošnje vsaj približno izenačijo z osebnimi dohodki v gospodarstvu. Planirali smo, naj bi osebni dohodki v gospodarstvu v letošnjem letu narastli za 9 %, vemo pa, da so v praksi doslej narastli za 20 %. Če je že lani bila upravičena zahteva po sanaciji osebnega dohodka v šolstvu — ne bom rekel sanacija šolstva, temveč osebnega dohodka v šolstvu — ko je povprečni osebni dohodek v šolah zaostajal za osebnim dohodkom v gospodarstvu za 9000 S din, potem je zahteva po usklajevanju osebnih dohodkov še bolj upravičena danes, ko zaostaja za 20 000 S din.

Menim, da v gospodarstvu v letu 1969 nismo naredili vsega, kar bi lahko storili in kar bi morali storiti. Naše tržišče je še vedno neurejeno in nepreskrbljeno, to povzroča dvig cen in sočasno dvig osebnih dohodkov. Vendar dohodka, ustvarjenega z dvigom cen, nismo usmerili v akumulacijo, čeprav smo vedno poudarjali, da se na zunanjem tržišču težko uveljavljamo, ker imamo zaostalo proizvodnjo, ker nimamo avtomatizacije in podobno. Čeprav smo to ugotavljali, smo šli na pretirano delitev osebnih dohodkov.

Ne trdim, da imamo v Sloveniji prevelike osebne dohodke, prej bi trdil, da nimamo ustrezne strukture in tehnologije proizvodnje in da predvsem ta zaostaja za nivojem zahodnih držav. Če hočemo Slovenijo razviti, bi predvsem morali stremeti za spremembo strukture gospodarstva. Menim, da tudi letos z dohodkom, ki smo ga ustvarili z zvišanjem cen, ne pa zaradi večje produktivnosti in racionalnejše proizvodnje, nismo pravilno ravnali. Zaradi tega imamo za 20 % višje osebne dohodke kot lani, pri tem pa še večja nesorazmerja kot lani.

Pogovoriti bi se morali o tem, kaj pravzaprav v letu 1970 lahko naredimo. Precej tovarišev je ugotovilo — in se s tem v celoti strinjam, — da splošno potrošnjo v glavnem financirajo ekstenzivne delovne organizacije oziroma organizacije, ki zaposlujejo razmeroma veliko delovne sile, ker prispevki iz osebnih dohodkov dajejo 62 % sredstev za proračune. Te delovne organizacije so zato očitno preobremenjene, medtem ko so delovne organizacije, ki ob višji tehnologiji zaposlujejo malo delovne sile, v boljšem položaju. Menim, da bi sistem financiranja splošne potrošnje morali spremeniti tako, da bi obdavčili dohodek delovnih organizacij, ne pa samo osebni dohodek zaposlenih. Le tako bi delovna organizacija, ki ima večji dohodek, tudi več prispevala.

V zvezi s tem bi omenil tudi predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežna sredstva za osebne dohodke, ki smo ga obravnavali na eni od prejšnjih sej. Menim, da bi morali podpreti izvršni svet, ki s stališča družbenih potreb skuša usmerjati delitev dohodka in hkrati zagotoviti dodatna sredstva za posege v gospodarstvu oziroma za njegovo preusmeritev.

Predsednik Tone Bole: Želi še kdo razpravljati o 3. točki dnevnega reda? (Nihče.) Ker se nihče več ne javlja k besedi, dovolite, da zaključim razpravo o pogojih gospodarjenja v letu 1970 in da preidem na sklepanje oziroma na predlog sklepov.

Preden bi prešli na sklepanje, bi opozoril zbor, da smo že v začetku razprave k 3. točki dnevnega reda sprejeli sklep in izvolili skupino poslancev, ki bo na osnovi ugotovitev iz poročila odbora ter razprave na zboru oblikovala ustrezen akt o ugotovitvah in stališčih zbora glede pogojev gospodarjenja v letu 1970. Zato predlagam tale sklep:

1. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj pripravi predlog resolucije o okvirih ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 ob upoštevanju ugotovitev in stališč, ki jih je sprejel gospodarski zbor, ko je razpravljal o pogojih gospodarjenja v letu 1970 in

2. Ugotovitve in stališča o pogojih gospodarjenja v letu 1970 bo zbor posredoval pristojnim telesom zvezne skupščine.

Kdor je za takšen sklep, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel predlagani sklep.

Predvidevam, da se zadnja, to je 4. točka dnevnega reda ne bo zavlekla, zato predlagam, da ne motimo delovnega poteka in da najprej končamo še 4. točko dnevnega reda. Zatem bi prosil skupino poslancev, ki naj oblikujejo stališča zbora, da se takoj umakne in da nadaljujemo z delom. To delo mora namreč skupina opraviti še danes, ker ima republiški izvršni svet že jutri sejo, hkrati pa se tudi v zvezni skupščini pričenja razprava o teh vprašanjih. Sklep bo namreč učinkovit, če delo opravimo še danes, saj se drugače zna zgoditi, da del zaključkov ne bo prišel pravočasno v roke tistim organom, ki naj upoštevajo naša mnenja in stališča pri oblikovanju dokončnih sklepov.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je na nadaljevanje obravnave o predlogu odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanjih v Skupščini Socialistične republike Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Predlog odloka je zbor pričel obravnavati že na 6. seji dne 19. novembra 1969 in v smislu 283. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sklenil, da bo z obravnavo nadaljeval na današnji seji.

Predlog odloka je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija in predložila pismeno poročilo, v katerem predlaga amandmaje k 3., 5., 7., 10., 16. in 18. členu predloga odloka. Poročilo zakonodajno-pravne komisije ste prejeli na prejšnji seji zbora.

Izvršni svet je pismeno sporočil, da se s predlogom odloka strinja.

Ali želi predstavnik skupne komisije vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve Skupščine SR Slovenije še ustno obrazložiti predlog odloka? Prosim, besedo ima tovariš Stane Pungerčar.

Stane Pungerčar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Menim, da bo potek te točke dnevnega reda kratek, zato bi ponovil le ugotovitev zadnje, 6. seje zbora in sicer, da se skupna komisija strinja s predlogi, ki jih je dala zakonodajno-pravna komisija.

Na zadnji seji, pretekli teden, je gospodarski zbor sklenil, odložiti razpravo in sklepanje o predlogu odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanjih v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Odložitev razprave je narekovala potreba po razčiščevanju nekaterih vprašanj o razmejitvi delovnega področja gospodarskega in enotnega zbora delovnih skupnosti, ki so navedena v 1. in 6. členu predlaganega odloka, zlasti v tretji alinei 6. člena.

Komisija za spremembe in dopolnitve poslovnika gospodarskega zbora se je danes sestala in pri proučevanju spornega vprašanja ugotovila, da gre za vprašanje, ki je bilo predmet obširnih razprav pri sprejemanju ustavnih amandmajev letos v januarju in ki je bilo rešeno v skladu s predlogi gospodarskega zbora.

Kot izhaja iz obrazložitve k predlogom za spremembe in dopolnitve ustavnih amandmajev, sprejete na seji ustavne komisije dne 27. januarja letos, je komisija po obravnavi mnenja gospodarskega zbora sklenila predlagati, da se določneje razmejijo pristojnosti gospodarskega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti. Zato naj se med vprašanji, ki jih enakopravno obravnavata republiški zbor in gospodarski zbor izrecno navedejo ukrepi in instrumenti o delitvi družbenega proizvoda in drugi ukrepi za usmerjanje in uresničevanje gospodarske politike.

Komisija za ustavna vprašanja je bila mnenja, da se s tako formulacijo zagotavlja gospodarskemu zboru, da enakopravno z republiškim zborom odloča o teh vprašanjih, to je o konkretnih ukrepih in instrumentih in da je s tem delovno področje enotnega zbora delovnih skupnosti omejeno le na temeljna vprašanja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, torej na načelna vprašanja in rešitve.

S temi dopolnili so bili ustavni amandmaji tudi sprejeti.

Da ponovim. Ustavni amandma VII določa v drugem odstavku 2. točke, da republiški in gospodarski zbor enakopravno sprejemata ukrepe in instrumente o delitvi družbenega proizvoda in druge ukrepe za usmerjanje in uresničevanje gospodarske politike. V tretjem odstavku te točke pa določa, da republiški in enotni zbor delovnih skupnosti enakopravno obravnavata temeljna vprašanja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti in sprejemata zakone in druge akte s teh področij.

S teoretične plati je torej zadeva jasna in je bila v celoti razčiščena že ob sprejemanju ustavnih amandmajev.

Predlog odloka o delovnem področju zborov v celoti povzema rešitev, ki je bila sprejeta z ustavnimi amandmaji, saj v glavnem dobesedno povzema takrat sprejeto besedilo.

Tretja alinea 6. člena se glasi: »Temeljna vprašanja s področja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, zlasti sistem financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti ter njihovih medsebojnih odnosov, sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin.« S tem je bolj precizirana določba ustavnega amandmaja in onemogočena njegova preohlapna razlaga, saj je izraz »temeljno vprašanje« izenačen s sistemom. Kot sem že omenil, je razmejitev delovnih področij med gospodarskim in enotnim zborom teoretično razčiščena, pri tem pa v praksi prihaja do odklonitev od sprejetih in dogovorjenih rešitev.

Osnutek resolucije o okviru ekonomske politike in o politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, razen okvirov ekonomske politike zbiranja sredstev, vsebuje tudi konkretne kvantifikacije oziroma, razen sistemskih vprašanj in rešitev tudi ukrepe za usmerjanje in uresničevanje gospodarske politike v letu 1970. Ta vprašanja pa spadajo v delovno področje gospodarskega zbora in ne enotnega zbora delovnih skupnosti, ki je obravnaval osnutek resolucije. Komisija sodi, da bo v praksi prišlo večkrat do primerov, ko se bo postavljalo vprašanje pristojnosti posameznega zbora, zlasti pristojnosti gospodarskega in enotnega zbora delovnih skupnosti, čeprav je teoretična zadeva rešena. Zato bo tembolj pomembna vloga predsedstva skupščine, ki po 108. členu poslovnika skupščine razlaga določbe o pristojnosti zborov. Tem vprašanjem bo moralo predsedstvo skupščine v prihodnje posvetiti kar največjo skrb. Komisija predlaga zboru, da sprejme predloženi odlok, ker je mnenja, da bo prav sprejem določb tega odloka pomagal k razmejitvi delovnega področja med zbori naše skupščine in onemogočil kršitev njihovih pristojnosti. Hvala lepa!

Predsednik Tone Bole: Hvala. Prosim, tovariš Lamut želi besedo.

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bi rad zavlačeval sejo, vendar menim, da sem dolžan poseči v razpravo, saj sem pobudnik, da se omenjeno vprašanje da na sejo.

S stališčem komisije se v dokajšnji meri strinjam. Vendar, zakaj bi dajali enotnemu zboru delovnih skupnosti več pristojnosti, kot je določeno z ustavo? Po razlagi komisije bi lahko skoraj vsa omenjena vprašanja dali v pristojnost enotnega zbora delovnih skupnosti, ne glede na to, da kolidirata pristojnosti med republiškim in gospodarskim zborom oziroma enotnim zborom delovnih skupnosti.

VII. amandma dobesedno pravi naslednje: »Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti enakopravno obravnavata temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih in družbenoekonomskih odnosov ter temeljna vprašanja financiranja družbenoekonomskih odnosov ter temeljna vprašanja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti; sprejemata zakone in druge akte s teh področij«. Enako določamo pri republiškem in gospodarskem zboru.

Zato sem imel pripombi k drugi in tretji alinei 6. člena predloga odloka.

Če rečemo, da enotni zbor obravnava »temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja, sistem razdelitve družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij«, smo s tem povedali, kar nam potrjuje tudi resolucija, da sprejemamo tudi določene obveznosti, kako se bodo sredstva delila.

Povedati moram zboru, zakaj sem proti takšni formulaciji in kaj predlagam. Menim, da mora biti gospodarski zbor odgovoren tudi za celotni razvoj negospodarskih dejavnosti, zlasti družbenih služb, ki so integralni del gospodarstva ter da mora imeti pri tem odločujočo vlogo. Ko smo razpravljali o ustavnih amandmajih in ko smo prišli do predlogov o enotnem zboru delovnih skupnosti, smo izhajali s stališča, da bodo v enotnem zboru enakopravno zastopani poslanci vseh področij in da nobeno delovno področje ne bo imelo prednosti. Gospodarski zbor ima 75 poslancev, ostala dva zbora

delovnih skupnoti pa po 60 poslancev. V gospodarstvu je zaposlenih nad 400 000 ljudi, v omenjenih področjih pa okoli 35 do 40 000 ljudi.

Mislim, da so to razmerja, zaradi katerih ne moremo razpravljati o novih razmerjih. Zaradi tega dajem amandma k drugi alinei 6. člena predloga odloka.

Ko govorimo o temeljnih vprašanjih s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja, sistem razdelitve družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij, predlagam, da se besedilo »sistem razdelitve družbenega proizvoda« črta, in namesto tega vstavi: »sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda«. Če je dolžnost poslancev gospodarskega zbora, da skrbijo za dinamično in usklajeno rast ter čim boljše zdravstvo, kulturo, izobraževanje in podobno, potem menim, da je tudi obratno, dolžnost poslancev drugih zborov, da skrbijo za spodbujanje elementov rasti družbenega proizvoda. Družbeni proizvod je sicer lahko deliti, težje pa ga je ustvariti. Menim, da bi to bilo koristno formulirati tudi v poslovniku, saj v tem primeru ne bi prihajalo do težav glede tolmačenja poslovnika.

Tudi predsedstvo skupščine, če še tako pazljivo obravnava vprašanja, ne bo moglo vedno najti najboljše rešitve, kaj sodi na enotni in kaj na drugi zbor.

Glede tretje alinee 6. člena predlagam, da se za besedilom »temeljna vprašanja s področja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, zlasti sistem financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, ter njihovih medsebojnih odnosov« vstavi pika. Besedilo »sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin« pa naj se črta. Hvala lepa.

Predsednik Tone Bole: Ker je poslanec Lamut predlagal amandmaja k 6. členu predloga odloka, prosim predstavnika komisije, če glede teh zavzame stališče.

Stane Pungerčar: Najprej bi prosil tovariša podpredsednika zbora, da predloži amandma v pismeni obliki. Nadalje menim, da se s predlagano spremembo bistveno posega v smisel in načela ustavnega amandmaja. Zato moram izjaviti, da v imenu komisije ne morem dati stališča ter da je potrebno, če tovariš Lamut vztraja pri tem amandmaju, predložiti amandmaje komisiji v razpravo in odločitev. Hvala.

Predsednik Tone Bole: Predlog poročevalca je, da komisija razpravlja o pismenem predlogu amandmaja. To pomeni, da danes ne moremo zaključiti te točke dnevnega reda. Predlagam, da prekinemo razpravo in da nas komisija na prihodnji seji zbora obvesti o svojih stališčih.

Sedaj moramo, tovariš Pungerčar, izbrati med dvema predlogoma. Prvi predlog je, da zadevo odložimo, ker mora komisija zavzeti stališče, drugi pa je, da se amandmaja obravnavata že na današnji seji.

Stane Pungerčar: Predlagam, da se amandma v pismeni obliki razdeli poslancem, da o njem razpravljamo in sklepamo na današnji seji. Če bo amandma sprejet, bo o njem pozneje razpravljala in sklepala komisija.

Predsednik Tone Bole: Prosim poslance, da nekaj časa počakajo, saj bo amandma v kratkem razmnožen. Prosim, besedo ima tovariš Lamut.

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Spoštujem proceduro, vendar ne vem, zakaj se komisija skriva za formalizmom. Saj vemo,

zakaj gre. Menim, da sem bil dovolj jasen, saj predlagam spremembo le dveh stavkov, enega pa predlagam, da se črta.

Predsednik Tone Bole: Besedo ima tovariš Pungerčar.

Stane Pungerčar: Opozoril bi, da zahteva kakršnakoli sprememba tega predloga razpravo tudi v enotnem zboru oziroma v zborih, ki so pristojni za sprejem poslovnika.

Predsednik Tone Bole: Predlog tovariša Lamuta ima svoj smisel, vendar mora biti tako sestavljen, da zajema »razdelitev« in »spodbujanje«. Če gremo desledno po črki, kot jo predlaga tovariš Lamut, potem bomo naredili odklon le v eno smer. Zato dajem predlog, ki verjetno ne bo zadovoljeval obeh strani, če se lahko tako izrazim, temveč eden in drugi smisel.

Predlagam, da se druga alinea 6. člena glasi takole: »Temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja.« Sedaj pa vnašam dopolnitev: »sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda in njegove razdelitve in sistem delovnih razmerij.«

Prosim, to je en predlog, drugi pa je predlog, ki ga daje tovariš Lamut. Besedo ima tovariš Lamut.

Franc Lamut: S tretjo alineo se strinjam. Poudarjam pa, da predlagam amandma k drugi alinei 6. člena zaradi tega, ker je gospodarski zbor oblikovan tako kot je sedaj preglasovan že pri sprejemanju izhodišč resolucije. Predlagana sprememba je torej bistvena in vsebinska, ne pa formalistična.

Stane Pungerčar: Z dopolnitvijo, ki jo je tovariš predsednik gospodarskega zbora prebral, menim, da se lahko strinjamo, saj bistvo določbe ostane. To velja za 2. alineo. Glede 3. alinee menim, da ne bi izgubila na pristojnosti ne ena ne druga stran, tudi če črtamo podrobno navedbo področij zajemanja sredstev. Menim, da bi takšna rešitev bila sprejemljiva.

Vsekakor pa se mi zdi, da bi moral biti ta predlog predložen skupni komisiji, ki je pripravila predloge in jih tudi predložila vsem zborom v sklepanje.

Predsednik Tone Bole: Prosim tovariša dr. Močnika za posredovanje. Z besedilom smo namreč prišli do takšne stopnje konkretnosti, da je ne glede na formalnosti zadeva dobila obliko amandmaja. Ali lahko že danes glasujemo o amandmaju ali moramo počakati, da se o amandmaju poprej izreče zakonodajno-pravna komisija in pa komisija za poslovnik? Prosim.

Dr. Rastko Močnik: V zvezi s tem bi povedal le to, da je odlok, kot je predložen, že sprejel republiški zbor. Če bi prišlo do kakršnihkoli sprememb v besedilu odloka, je potreben usklajevalni postopek.

Predsednik Tone Bole: Naj na kratko ponovim. Danes o amandmajih moramo glasovati. Če gospodarski zbor sprejme amandmaje, potem je nujen usklajevalni postopek. Našo odločitev ne zavezujejo stališča zakonodajno-pravne komisije ali komisije za poslovnik.

Dr. Rastko Močnik: Dopolnil bi le, da o amandmaju, ko je predložen, mora dati svoje mnenje še zakonodajno-pravna komisija, oziroma na seji izjavo njen predstavnik. Opozarjam, pri tem pa citiram tovariša Lamuta, da ne gre za formalno, temveč za vsebinsko spremembo. To pomeni vsebinsko spreminjanje ustavnih amandmajev.

Predsednik Tone Bole: Popravil bi tovariša dr. Močnika, da ne gre za spremembo ustavnih amandmajev, temveč predloga poslovnika.

Prosim predstavnika zakonodajno-pravne komisije, da se izjavi glede amandmaja, ki ga je predložil tovariš Lamut.

Janko Česnik: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Stališča zakonodajno-pravne komisije ne morem dati, saj se z njo nisem posvetoval.

Osebno menim, da bi amandma, ki ga je dal predsednik tovariš Bole, zakonodajno-pravna komisija verjetno sprejela. Kolikor pa gre za amandma tovariša podpredsednika Lamuta, ki posega v vsebinsko plat, pa bi se morala zakonodajno-pravna komisija sestati in to vprašanje proučiti.

Predsednik Tone Bole: Če sem pravilno razumel, je tovariš Lamut odstopil od svojega prvotnega predloga in je prevzel moj dopolnilni predlog.

Franc Lamut: Predlagam, da se druga alinea 6. člena glasi: »Temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov kot so sistem družbenega planiranja, sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij«. Tako se črta le beseda »razdelitev« in se stavek od vejice glasi naprej: »sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij«.

Pri tretji alinei se črta besedilo od vejice naprej, in sicer »sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin«.

Predsednik Tone Bole: To pomeni, da imamo dva amandmaja in originalni predlog. Po postopku se začne z amandmajem, ki je najbolj oddaljen od originalnega predloga.

Glede na to, in na stališče predstavnika zakonodajno-pravne komisije, ki je odklonil odgovornost, da sam zavzame stališče do amandmaja, ki ga je dal tovariš Lamut, je edina možnost, da uporabim 292. člen poslovnika, ki pravi, da zbor lahko sklene, da odloži obravnavo in jo nadaljuje na eni od prihodnjih sej. Zato predlagam zboru, da obravnavo na današnji seji prekinemo in jo nadaljujemo na prihodnji seji, ko bodo pristojna telesa zavzela stališče do predloženih amandmajev.

Ali se zbor strinja, da obravnavo te točke dnevnega reda preložimo na prihodnjo sejo? (Poslanci se strinjajo.)

Ugotavljam, da je zbor sprejel sklep, da se razprava o 4. točki dnevnega reda odloži. Glede na to je dnevni red današnje seje izčrpan. Zaključujem 7. sejo gospodarskega zbora in se zahvaljujem za sodelovanje.

(Seja je bila zaključena ob 13.05.)

PROSVETNO-KULTURNI ZBOR

5. seja

(2. oktobra 1969)

Predsedoval: Miloš Poljanšek, predsednik
in dr. Aleksandra Kornhauser,
podpredsednica prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci, začenjam 5. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Za današnjo sejo so se opravičili Milan Merčun, dr. Jože Furlan in Dušan Lavrič. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 4. seje;
2. poslanska vprašanja;
3. informacija o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji;
4. predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru;
5. predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti;
6. predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval;
7. predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam;
8. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Ima kdo k dnevnemu redu kakšno pripombo? (Ne javi se nihče.) Kaže, da nima; zato ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Preden bi prešli na dnevni red, vas želim obvestiti, da sem na današnjo sejo – ustrezno sprejetemu dnevnemu redu – povabil predstavnike naslednjih institucij: izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, republiškega sekretariata za delo, republiških vodstev Socialistične zveze Slovenije, Zveze sindikatov in Zveze mladine Slovenije, izobraževalne skupnosti Slovenije, univerze v Ljubljani in združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, vodstev Zveze študentov v Ljubljani in Mariboru, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, gospodarske zbornice Socialistične

republike Slovenije, zavoda Socialistične republike Slovenije za planiranje, republiškega zavoda za zaposlovanje, inštituta za ekonomska raziskovanja in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije. Vse navzoče naprošam, da se ob točkah, ki bodo zanje zanimive, priglasijo k razpravi in v razpravi uspešno sodelujejo.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 4. seje zbora. Ima kdo k zapisniku kakšno pripombo? Kaže, da ne. Ugotavljam, da smo soglasno, brez sprememb in dopolnitev sprejeli zapisnik 4. seje zbora.

Prehajam na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Poslanec Marjan Tavčar je zastavil več vprašanj v zvezi z reševanjem stanovanjskega vprašanja študentov. Izvršni svet je sporočil, da bo na ta vprašanja odgovoril republiški sekretar za prosveto in kulturo tovariš Slavko Bohanec. Prosim, tovariš Bohanec.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Tovariš poslanec Marjan Tavčar je postavil sedem vprašanj; na prvih šest vprašanj smo dobili podatke od tajništva univerze in na tej osnovi zapisali odgovore, na sedmo vprašanje odgovarjamo sami.

Prvo vprašanje: po kakšnih načelih (kriterijih) je bil opravljen letošnji sprejem študentov v študentske domove?

Odgovor: Kriteriji za sprejem so bili:

1. vsaj dober uspeh v študiju;
2. da dohodek družine ne presega 550 din na člana družine. Prednost so imeli prosilci iz Socialistične republike Slovenije, in sicer z območij, ki so najbolj oddaljena od Ljubljane, oziroma z območij, s katerih je najmanj študentov.

Drugo vprašanje: Koliko je med sprejetimi študentov iz delavskih in kmečkih družin?

Odgovor: Komisija za sprejem v domove je doslej sprejela 2459 študentov, od tega 842 prvič sprejetih. Komisija mora še obravnavati prošnjo tujih študentov, republiški zavod za mednarodno tehnično pomoč razpolaga s 110 posteljami v študentskem naselju, in študentov iz drugih republik, ki reflektirajo na posteljni sklad železarn. Med sprejetimi je bilo iz delavskih družin 37,7 %, iz kmečkih družin 0,5 %, iz uslužbenskih družin 20 %, iz upokojenskih 20,2 %, iz drugih družin 5,6 %.

Tretje vprašanje: Koliko študentov je bilo sprejetih iz Ljubljane in njene okolice, koliko pa iz ostale Slovenije? Posebej me zanima delež sprejetih študentov iz Prekmurja, Dolenjske in Primorske.

Odgovor: Po območjih je bilo sprejetih študentov: iz ljubljanskega območja 0,4 %, gorenjskega 12,1 %, primorsko-notranjskega 26,4 %, koroškega in štajerskega 19,6 %, podravsko-pomurskega 10 %, zasavsko-savinjskega 14 %, dolenjskega 11,8 %, iz drugih republik 5,3, iz tujine 0,4 %.

Četrto vprašanje: Koliko prosilcev je bilo letos zavrnjenih (povsem ali začasno); kakšna je nadaljnja usoda zavrnjenih študentov brez stanovanja; ali je kakšna ocena, koliko novovpisanih študentov se vrača domov oziroma opusti študij samo zato, ker niso uspeli rešiti stanovanjskega problema?

Odgovor: Komisija je odklonila prošnje 339 prosilcem, ki niso izpolnjevali razpisanih pogojev. Med zavrnjenimi je 250 novih prosilcev. Odklonjeni zaradi neustreznega študijskega uspeha so lahko kasneje sprejeti, če v jesenskem izpitnem roku dosežejo pogoje za vpis v višji letnik. Večina odklonjenih prosilcev si najde stanovanje pri zasebnikih ali pri sorodnikih. Koliko odklonjenih opusti študij, nam ni znano, sodimo pa, da je njihovo število majhno.

Peto vprašanje: Ali je bila sprejemna komisija res dovolj dosledna do študentov, ki so izgubili (zapravili) pravico do bivanja v domu, vendar kljub nezadovoljivim študijskim uspehom že leta neupravičeno vedrijo v študentskih domovih?

Odgovor: Komisija uporablja dosledno vsa leta kriterije za sprejem v domove oziroma za bivanje v teh domovih. Svoje sklepe o izselitvi študentov, ki so izgubili pravico do bivanja v domu, sporoča uprava doma. Drži pa, da upravi doma vselej ne uspe teh sklepov izvršiti. Letos je bilo odpovedano stanovanje v domu 145 študentom, ki niso izpolnili pogojev za vpis v višji letnik, oziroma jim je potekel absolventski staž, ne da bi bili diplomirani.

Šesto vprašanje: Koliko študentov iz tujine in koliko iz ostalih jugoslovanskih republik biva v študentskih domovih (v %)? Kakšni kriteriji so v veljavi pri obravnavanju prošenj za študentske domove slovenskih in ostalih študentov?

Odgovor: Točnega odgovora na to vprašanje ni mogoče dati, ker komisija še ni končala z obravnavo prošenj tujih študentov štipendistov železarn iz drugih republik. Doslej je bilo sprejetih 129, to je 5,3 % študentov iz drugih republik in 10,04 % iz tujine, večinoma zamejskih Slovencev. Izmed študentov iz drugih republik se sprejme v dom le tiste, ki se v Ljubljani vpisujejo na študije, ki jih na univerzi in drugih visokih šolah v njihovi republiki ni. Kajpak tudi za njih veljajo splošni kriteriji za sprejem, navedeni v odgovoru na prvo vprašnaje. Študenti inozemci, večinoma iz držav v razvoju, se sprejemajo v študentski dom, če so prišli na šolanje v Jugoslavijo na podlagi ustrezne meddržavne pogodbe.

Sedmo vprašanje: Kakšne so možnosti in načrti, da v prihodnjih (petih) letih hitreje povečujemo kapacitie ljubljanskih študentskih domov?

Odgovor: V programu je izgradnja naslednjih kapacitet študentskih domov: stolpič v Študentskem naselju s kapaciteto približno 200 postelj in študentski dom Višje šole za zdravstvene delavce v Ljubljani s približno 200 posteljami. Tak objekt naj bi nadomestil sedanji dom navedene šole, ki se mora opustiti zaradi ureditve trga revolucije. Računamo, da bo mogoče zgraditi leta 1970 enega izmed navedenih objektov. V zadnjem času sta bila zgrajena dva študentska domova in to konec 1967. leta stolpič v Študentskem naselju s kapaciteto 180 postelj in 1968. leta študentski dom v Mariboru s kapacitieto 220 postelj.

V zvezi z osnovno mislijo poslančevega vprašanja navajamo, da so bila v zadnjem času občutno zvišana sredstva za štipendije in študentska posojila iz republiških virov. Izobraževalna skupnost Socialistične republike Slovenije je razpisala za študijsko leto 1969—1970 1445 novih štipendij, od tega za učence srednjih šol in zadnjih razredov osnovne šole 760 štipendij. Poleg štipendij je bilo razpisano za študijsko leto 1969—1970 še 2000 študijskih posojil. Za primerjavo navajamo, da je bilo v študijskem letu 1967—1968 razpisano iz istih virov le 160 štipendij in da je bilo podeljeno 1470 študentskih posojil.

Naj ob tej priliki poudarim še to, da sta pri politiki štipendiranja prisotni dve stremljenji:

1. omogočiti maksimalno možne pogoje izredno nadarjenim in marljivim študentom; zato segamo s štipendijami že v srednje šole in nudimo nepretrgano pomoč na visoki stopnji, seveda ob ostrih študijskih pogojih; pri tem je stalno prisotna težnja, da bi eliminirali vse ovire, ki izhajajo iz socialne in regionalne pripadnosti, in

2. da s posojili omogočimo družbeno pomoč vsem, ki redno študirajo in izpolnjujejo druge pogoje in kriterije; pri posojilih gre seveda predvsem za to, da omogočimo študij, ne pa v toliki meri, kot pri prvem stremljenju, za selektivnost.

Predsednik Miloš Poljanšek: Vprašujem poslanca tovariša Tavčarja, če je zadovoljen z odgovorom oziroma če želi zastaviti dopolnilno vprašanje? (Ne želi.)

Poslanec Boris Feldin je pismeno zastavil več vprašanj, in sicer 1. v zvezi s pripravo predloga zakona o glasbenih šolah, 2. v zvezi z republiško bilanco sredstev in izhodišči za sredstva splošne porabe, 3. v zvezi z možnostjo najetja posojil za gradnjo šolskih poslopij iz dela hranilnih vlog in 4. v zvezi s programom izgradnje osnovnošolskega prostora v Sloveniji.

Prvo vprašanje je naslovljeno neposredno na naš zbor, zato naj poslancu tovarišu Feldinu pojasnim naslednje:

Priprave za izdelavo predloga zakona o glasbenih šolah so v teku. S pomočjo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo in skupnosti glasbenih šol Slovenije dela potekajo tako hitro, da pričakujemo, da bomo lahko o zakonu razpravljali že na prihodnji seji zbora. Prav tako imamo namen povabiti na sejo zbora in odbora pobudnika za zakon tovariša Vlada Goloba iz Maribora, ki je bil v prejšnji mandatni dobi poslanec našega zbora. Ali je poslance zadovoljen z odgovorom? (Da.)

Na ostala poslančeva vprašanja bosta odgovorila po sporočilu izvršnega sveta Slavko Bohanec, republiški sekretar za prosveto in kulturo, in Riko Jerman, republiški sekretar za finance. Tovariš Jerman, prosim.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovarišu poslancu Feldinu bi v imenu izvršnega sveta odgovoril na vprašanje glede spremembe zakona o bankah in glede dela v zvezi s pripravo bilance sredstev za leto 1970.

Vprašanja: 1. Kateri organi Skupščine SR Slovenije so že ali pa bodo razpravljali in dajali pripombe k zakonu o spremembah zakona o banka? 2. Kakšne spremembe v zvezi z zgoraj omenjenim predlogom zveznega izvršnega sveta določa zakon? 3. Ali ima izvršni svet Skupščine SR Slovenije svoje stališče do tega in kakšno je to stališče? 4. Ali bi bilo umestno opozoriti tudi na to, da se precejšen del hranilnih vlog zbira tudi pri PTT in kako bi tudi del teh hranilnih vlog zajeli v take namene? 5. Ali bo v celoti prepuščeno v zakonu samo bankam, da odločajo o možnih kreditih iz teh sredstev; ni v tem možnost nenačrtnega vlaganja prepotrebnih sredstev v gradnjo šolskih prostorov, in to tako, da bi oddaljenost banke (ali pa bližina) ter »moč« investitorjev vplivala na kreditiranje, četudi bi potrebe ne bile tako nujne ali pa bi že presegale določeno raven, nasprotno pa bi »oddaljenost« banke in »nemoč« investitorjev vplivala na kreditiranje v nasprotnem smislu? 6. Ali bi bilo

mogoče, da bi se z zakonom določilo osnovnega jemalca kreditov iz teh sredstev in bi le-ta racionalneje in načrtneje razporejal sredstva? Mislim namreč, če bi bilo mogoče, da se v zakonu napiše, da bi banke kredite iz teh sredstev dajale v soglasju z republiškim izvršnim svetom ali pa organom (npr. RIS), ki bi ga ta omogočil? V tem vidim možnost dejansko načrtnih vlaganj v gradnjo šolskih prostorov v skladu s programom, ki naj bi ga sprejeli (v zvezi z drugim poslanskim vprašanjem).

Odgovor: 1. Osnutek spremembe zakona o bankah in kreditnih poslih so obravnavali tudi pristojni organi izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Predlog za spremembo tega zakona je že pred zvezno skupščino.

2. Bistvo predlagane spremembe navedenega zakona je v razširitvi namenov, za katere poslovne banke dajejo kredite do višine 10 % sredstev hranilnih vlog, naloženih pri njih na vpogled; poleg dosedanjih namenov bodo dajale tudi za gradnjo osnovnih šol. Po stanju 20. septembra t. l. so znašale hranilne vloge na vpogled pri poslovnih bankah v SR Sloveniji (brez PTT) 1200 milijonov dinarjev. Torej znaša osnova za odobravanje kreditov za prej naštete namene 120 000 000 dinarjev. Koliko je trenutno angažiranih in izkoriščenih teh sredstev za posamezne namene, ni znano, ker tega statistika avtomatično ne zajema. Po izvedeni posebni anketi v maju letošnjega leta je bilo iz teh sredstev, ki so takrat znašala 112 000 000 din, odobrenih kreditov v višini 4/5 od te vsote, to je konkretno 79 %, izkoriščenih pa je bilo do takrat slaba polovica — 46 %. Roki vračanja teh kreditov so se v poprečju gibali med enim in dvanajstimi leti.

3. Izvršni svet podpira družbeno posredovanje v korist graditve šol in osnutka zakona ni nasprotoval, vendar pa meni, da bi bila še bolj učinkovita kakšna druga oblika podpore, npr. iz nekega dela obveznih rezerv proračuna in družbenih skladov, ki so kot sredstva na vpogled naložena v bankah. Kot je znano, se hranilne vloge na vpogled obrestujejo varčevalcem po 6 % letno; to bo vplivalo na sorazmerno visoko višino obrestne mere za odobrene kredite in s tem na možnosti najemanja in vračanja kreditov. To še posebno, ker hranilne vloge na vpogled niso primerna osnova za taka dolgoročna posojila, kakršna bi šolstvo pravzaprav rabilo. Po drugi strani pa so ta sredstva že v veliki meri angažirana za druge namene, predvsem za stanovanjsko gradnjo za trg.

4. Hranilne vloge pri PTT niso zajete med sredstvi na vpogled, ker ne rabijo kot osnova za kreditiranje. Šteje se, da so vloge pri PTT depozit Narodne banke in bi morebitna uporaba teh sredstev za kreditiranje za namene, o katerih govorimo, skoraj gotovo pomenila uvedbo kakšnega novega depozita Narodne banke ali pa povečanje sedanjega. Hranilne vloge pri PTT v SR Sloveniji znašajo le približno 1/5 drugih hranilnih vlog.

Na 5. in 6. vprašanje bi vam takole odgovoril: Po zakonu je sicer dano poslovnim bankam, da odločajo o zadevnih kreditih, ker tudi odgovarjajo za varnost hranilnih vlog, iz katerih se ti krediti dajejo; seveda pa so tu velike možnosti za dogovarjanje prizadetih organizacij s poslovnimi bankami in njihovimi združenji. Po mnenju izvršnega sveta naj bi kredite najemal tisti, ki jih bo vračal.

Dovolite mi, da v zvezi z vašim vprašanjem navedem še mnenje izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki jo tudi v vašem vprašanju navajate kot eventualno možnega nosilca kreditov. Po mnenju republiške izobraževalne skupnosti je jemalec kredita lahko ustanovitelj posamezne šole ali katerikoli drugi investitor, medtem ko je izobraževalna skupnost SR Slovenije lahko

samo posrednik med banko in investitorjem in še to samo tako, da bankam priporoča vrstni red gradenj in jim daje vse potrebne podatke o vrsti in obsegu šol, o stanju postopka, o izpolnjevanju veljavnih normativov za gradnjo in opremo šolskih poslopij. To je opravila izobraževalna skupnost SR Slovenije tudi že v letošnjem letu, ko je skupaj z republiško skupnostjo otroškega varstva predlagala poslovnim bankam, katerim občinam naj bi zagotovile kredite iz bančnih sredstev za gradnjo šol, v katerih bo zagotovljeno tudi celodnevno varstvo otrok.

Na predlog republiške skupnosti otroškega varstva in republiške izobraževalne skupnosti in na priporočilo izvršnega sveta Slovenije je strokovni odbor združenja poslovnih bank in hranilnic sklenil, da bodo poslovne banke v Sloveniji iz omenjenih sredstev dajale kredite za gradnjo osnovnih šol, ki zagotavljajo tudi dnevno varstvo otrok. V zvezi s tem je združenje poslovnih bank poslalo članicam združenja predloge in priporočila republiške skupnosti otroškega varstva in republiške izobraževalne skupnosti. Na tej osnovi so posamezne občine in občinske skupščine kot investitorji osnovnih šol v letu 1969 vložile svoje zahtevke za ustrezna posojila v skupnem znesku okrog 16 milijonov novih dinarjev. Ker pa so ta sredstva na razpolago pod težjimi kreditnimi pogoji (7 % obresti in plačilna doba okrog 7 let) je izobraževalna skupnost SR Slovenije v želji, da podpre ob prizadevanju občinskih skupščin gradnjo šol, sklenila nameniti iz svojih obratnih sredstev 1 in pol milijona dinarjev za znižanje obrestne mere za ta sredstva.

Vaše naslednje vprašanje je takole: »V lanskem letu je bila v tem času že v polnem teku razprava o republiški bilanci sredstev in o izhodiščih za sredstva splošne porabe v naslednjem letu. Prehajamo že v polovico septembra in nisem še zasledil začetkov take razprave, ki bi omogočila pravočasno soočenje potreb, možnosti in zmožnosti ter me zato zanima: prvič, kdaj bomo letos začeli razpravljati o tem; drugič, kako daleč so že priprave; tretjič, ali bo dovolj časa za temeljitejše razprave in na podlagi teh na odgovornejše odločitve ter sprejetje vseh tistih aktov, ki so za to potrebni; in četrtič, kdo dela na pripravi teh aktov?«

Odgovor: Razprava o izhodiščih za bilanco se je že začela. Delovno gradivo je bilo pripravljeno v roku, določenim s programom dela pristojnih republiških zborov. Izvršni svet bo, kakor pričakujemo, konec septembra obravnaval ta izhodišča, v prvi polovici oktobra pa jih bo kakor kaže poslal skupščini. Menimo, da je približno dvomesečno obdobje zadovoljiv časovni okvir, da se lahko izvede racionalna razprava o vseh teh zadevah. Strokovna delovna priprava v zvezi z bilanco je poverjena republiškim upravnim organom; na njihovi osnovi potem organi izvršnega sveta in izvršni svet sami oblikujejo svoje predloge izhodišč za bilanco in predloge drugih predpisov, ki jih je v zvezi z bilanco potrebno sprejeti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Naprošam še republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, da poda odgovor na ostala vprašanja.

Slavko Bohanec: Bil sem zadolžen, da pripravim odgovor na tista vprašanja tovariša poslanca Feldina, ki se nanašajo na razpravo v prosvetno-kulturnem zboru o predlogu petletnega investicijskega programa za izgradnjo osnovnošolskega prostora v Sloveniji, ko je zbor sprejel sklep, da pripravi

predlog za uresničevanje takega programa in njegovo finančno konstrukcijo izvršni svet in to predloži Skupščini Socialistične republike Slovenije. Vprašanja poslanca Feldina so naslednja:

1. Ali je predlog že pripravljen in kdaj bo v obravnavi?
2. Ali so preverjene dosedanje obveznosti izvajalcev dosedanjega programa, ki jih imajo ti za bodoča leta in kakšne so te obveznosti?
3. Ali so preverjene bodoče obveznosti izvajalcev novega programa in kakšne bi bile te obveznosti?
4. Ali je znano, kateri viri naj bi krili take dolgoročne obveznosti?
5. Ali se dovolj upošteva dejstvo, da tudi kreditiranje s strani republike (republiška izobraževalna skupnost), ali iz drugih virov pomeni dejansko samo razporeditev obveznosti na več let, kljub temu pa dolgoročno vnaprejšnje angažiranje sredstev, za katera se še ne ve, če jih bo in kako jih bo mogoče vračati, iz katerih virov bo to mogoče in kaj tako vnaprejšnje angažiranje sredstev povzroči?
6. Ali je dovolj upoštevano dejstvo, da bi bilo za načrtnejše izvajanje izgradnje osnovnošolskega in tudi drugega prostora potrebno določiti morda stabilnejše in stalnejše vire, podobno onim pri otroškem varstvu, posebno z ozirom na to, da je osnovno šolstvo obvezno in bi zato skrb za to morala biti načrtnejša in ne samo odvisna od večjih ali manjših možnosti okolja in večjega ali manjšega razumevanja, ker obvezno šolstvo po mojem mnenju ne more biti v celoti odvisno samo od tega?
7. Ali nam je sploh poznano podrobnejše stanje osnovnošolskega prostora v Socialistični republiki Sloveniji in druge materialne opreme šol (učila, pripomočki) in kakšen je ta nivo z ozirom na normative?
8. Ali ne bi bilo potrebno čimprej, a najkasneje do konca tega leta, vendarle ugotoviti stanje in potem začrtati stabilnejšo pot naprej?«

Odgovor je takle: Predlog je pripravljen in ga bo v kratkem obravnaval izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Podatki o stanju osnovnošolskega prostora in opremljenosti osnovnih šol so zbrani in so na razpolago v republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo. Ti podatki so bili tudi temelj za pripravo osnutka odloka o finančnem programu za financiranje srednjeročnega investicijskega programa izgradnje osnovnošolskega prostora v Sloveniji.

V pripravah za to delo je republiški sekretariat za prosveto in kulturo zbral za vsako občino, ki kandidira za kredite iz republiških sredstev, tudi podatke o virih za njeno participacijo. Ti podatki so torej na razpolago. Seveda so odločitve občinskih skupščin o angažiranju družbenih sredstev za izgradnjo šol v njihovi izključni pristojnosti, kar pomeni, da so le one dolžne pretehtati, kolikšne finančne napore zmorejo oziroma jih bodo zmogle. Pač pa bo pri sklepanju konkretnih pogodb o kreditih iz republiških sredstev banka, kot je to njena dolžnost, ugotavljala kreditno usposobljenost vsakega prosilca.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Boris Feldin želi besedo.

Boris Feldin: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Najprej bi se vsem tovarišem, ki so odgovarjali na vprašanja, prav lepo zahvalil. Kar zadeva bilanco je ta medtem že prišla in jo tudi že poznamo, ker pa so za njeno obravnavo določene faze in roki, se bojim, da se ne bo ponovil lanski primer, ko smo začeli razpravljati julija, pa še do februarja nismo prišli do kraja.

Glede bančnih kreditov iz hranilnih vlog, bi za vnaprej rad dobil podatke ne samo o tem, kolikšna so ta sredstva, ampak tudi o tem, na katera področja Slovenije so bila ta sredstva razporejena.

V zvezi z investicijskim programom izgradnje osnovnih šol v Sloveniji bi rad spoznal stanje glede tega v vseh občinah v Sloveniji, ne samo v tistih, ki bodo kandidirale za kredite. Res je, vsaj načeloma, pristojnost občin, da skrbijo za investicije v osnovno šolo, vendar se mi zdi, da v popolnosti samo s krediti le ne bo mogoče rešiti tega vprašanja, ne da bi družba posegla z dodatnimi sredstvi posebno na tista področja, ki niso dovolj razvita, in ki ne bodo mogla niti ob najboljših pogojih najemati kreditov. Dvomim, da so vse občine finančno sposobne tudi z dolgoročnimi krediti rešiti to vprašanje. Zato menim, da bi nam moral dati program investicijske izgradnje osnovnih šol bolj precizne odgovore in da bi morda korigiral tudi načelno stališče glede dolžnosti občin za investicije v osnovno šolstvo s tem, da bi bilo možno tudi iz republiških sredstev dobiti ne samo kreditov, ampak v bodočnosti tudi dopolnilna sredstva za tiste, ki kreditov ne bi zmogli.

Predsednik Miloš Poljanšek: Dolžan sem opozoriti še na eno vprašanje poslanca Borisa Feldina, na katero ni bil dan odgovor na prejšnji seji, ker poslanca Feldina ni bilo. Prosim republiškega sekretarja tovariša Slavka Bohanca, da odgovori.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poslanec Feldin je že pred počitnicami postavil dvoje vprašanj, na katere je odgovarjal naš sekretariat; poleg teh pa obstaja še troje vprašanj, na katera bo odgovorila republiška izobraževalna skupnost.

Vprašanja se glasijo: »S sprejetimi spremembami in dopolnitvami zakona o osnovni šoli so uvedeni popravni izpiti za učence višjih razredov osnovnih šol. Ker doslej popravnih izpitov na osnovnih šolah ni bilo, sprašujem ali namerava republiški sekretariat za prosveto in kulturo kmalu izdati pojasnilo oziroma podrobnejše določbe o načinu opravljanja z zakonom predpisanih popravnih izpitov?«

Odgovor: »Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli so bili uvedeni popravni izpiti za tiste učence od petega do vštetega sedmega razreda, ki so negativno ocenjeni iz enega ali dveh predmetov. Učenci osmega razreda, ki so bili ob koncu šolskega leta ocenjeni z negativno oceno iz enega ali več predmetov, pa so opravljali v skladu s 40. členom zakona o osnovni šoli popravne izpite že pred uveljavitvijo citiranega zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je že 14. maja 1969 poslal občinskim skupščinam, osnovnim in srednjim šolam ter zavodom za prosvetno-pedagoško službo pojasnilo k zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli. To pojasnilo vsebuje tudi nekaj smernic glede popravil izpitov in dopolnilnega pouka za učence, ki imajo popravni izpit. 23. julija smo poslali vsem osnovnim šolam obvestilo o nekaterih določbah, ki jih bo o izpitih vseboval pravilnik o izpitih v osnovnih in srednjih šolah. Sporočeno je bilo, da je ta pravilnik že pripravljen in da bo v kratkem objavljen. Zdaj ga obravnavajo pristojne strokovne in samoupravne institucije.«

Drugo vprašanje: »Republiški sekretar za prosveto in kulturo je pred kratkim izdal pravilnik o dokumentaciji v osnovnih in srednjih šolah ter do-

movih za učence teh šol. Sprašujem, zakaj smo na pravilnik tako dolgo čakali in zakaj v njem niso upoštevane sugestije, dane na posvetovanju s prizadetimi pred nekaj leti? Pravilnik zato ne prinaša bistvenih novosti, ampak samo uzakonja staro prakso.«

Odgovor: »Pravilnik o dokumentaciji v osnovnih in srednjih šolah ter v domovih za učence teh šol je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo in upošteval mnenja in predloge, ki so jih na številnih posvetih dali zavod za šolstvo Socialistične republike Slovenije in predstavniki nekaterih zavodov za prosvetno-pedagoško službo, osnovnih in srednjih šol ter domov za učence teh šol. Pravilnik vsebuje glede dokumentacije, ki jo morajo voditi osnovne in srednje šole ter domovi za učence teh šol, nekatere bistvene novosti. Predvsem predpisuje le osnovno dokumentacijo, ki jo morajo voditi osnovne in srednje šole ter domovi za učence teh šol, urejanje druge dokumentacije pa prepušča splošnim aktom šol in domov. Na novo predpisuje za osnovne in srednje šole telesno-vzgojni karton, časovno razporeditev učne snovi in knjigo učnih priprav, ki so jih dosedaj obvezno vodili učitelji razrednega pouka. Razen tega uvaja kot povsem novo v srednje šole tudi matično knjigo in matični list, v domove za učence osnovnih in srednjih šol pa zapisnike o sejah vzgojiteljskega zbora in osebne liste.

Predsednik Miloš Poljanšek: Kaže, da poslanec Feldin ni zadovoljen z odgovorom, in želi postaviti dopolnilno vprašnje. Prosim.

Boris Feldin: Pravilnik o popravnih izpitih smo sicer dobili, toda nekatera navodila niso dovolj precizna in jasna, tako da bi bilo lahko to enotneje in bolje urejeno.

Pravilnik o dokumentaciji, kljub nekaterim novitetam v srednjih šolah, kaj novega ni prinesel, in daleč odstopa od tistega, kar je bilo govorjeno na posvetovanjih. Tam je bilo npr. govora o enotni knjigi za osnovno šolo od prvega do osmega razreda, tako da bi bili vsi podatki enega razreda v eni knjigi; v pravilniku tega ni in gre dejansko le za evidenco ur.

Glede odgovorov, ki naj bi jih dala na moja vprašanja republiška izobraževalna skupnost, menim, da zdaj niso več aktualni.

Predsednik Miloš Poljanšek: Vprašujem poslance, ali želi še kdo zastaviti ustno vprašanje? Prosim, poslanec dr. Vladimir Benko.

Dr. Vladimir Benko: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci, želim zastaviti vprašanje, ki zadeva kemijski inštitut Boris Kidrič. Vprašanje bi formuliral takole:

»V javnosti je že nekaj časa aktualno vprašanje v zvezi z nadaljnjim obstojem in delovanjem kemijskega inštituta Boris Kidrič v Ljubljani. Inštitut je glede na svoje dosedanje delo sodil med osrednje znanstvene raziskovalne inštitute v Sloveniji. Predvsem je izvajal določen fundamentalni in aplikativni raziskovalni program ter se s svojimi raziskovalnimi rezultati na nekaterih področjih uveljavil doma in v svetu. Sredstva za svojo dejavnost je inštitut Boris Kidrič prejemal deloma od sklada Boris Kidrič, deloma od zveznega sklada za financiranje znanstvenih dejavnosti v obliki kredita, pogodbeno pa se je povezoval tudi z nekaterimi vodilnimi gospodarskimi organizacijami v Sloveniji in zanje opravljal naloge raziskovalnega programsko-razvojnega in analitskega

značaja. Žal je bil okvir teh naročil v veliki večini kratkoročen, kar pa za smiselno in solidno raziskovalno dejavnost ni zadosten pogoj. Obseg vsakoletnih naročil delovnih organizacij je daleč pod dogovorjenim nivojem.

Ker zaradi nezainteresiranosti večine gospodarskih podjetij za centralni inštitut in zaradi skromne družbene podpore v inštitutu ni bilo mogoče nadaljevati začetih raziskav, je le-ta v zadnjem času začel iskati nove možnosti za svoje nadaljnje raziskovalno delo. Pri tem se je povezal tudi s tovarno zdravil »Krka« v Novem mestu, ki je s svojim proizvodnim programom eno od vodilnih jugoslovanskih podjetij farmacevtske industrije.

V zvezi s tem sprašujem: Kakšen je bil odgovor tovarne zdravil »Krka« na ponudbo za sodelovanje z inštitutom Boris Kidrič? Kakšno je stališče izvršnega sveta do morebitnega predloga za popolno vključitev inštituta Boris Kidrič v razvojnoraziskovalni potencial tovarne »Krka«? Ali bo v primeru priključitve k tovarni »Krka« kemijski inštitut Boris Kidrič lahko nemoteno uveljavljal program fundamentalno raziskovalne dejavnosti, za katero so zainteresirani Slovenska akademija znanosti in umetnosti, univerza in druge raziskovalne institucije?

Predsednik Miloš Poljanšek: Nam lahko član izvršnega sveta dr. Ernest Petrič takoj da odgovor? (Da.) Prosim.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Dejstvom, ki jih je tovariš poslanec navedel v svojem vprašanju, želim dodati naslednje. Kemijski inštitut Boris Kidrič je s svojo orientacijo prišel v določene težave, ki so se pokazale predvsem v tem, da raziskovalni potenciali, s katerimi je razpolagal, niso bili zasedeni. Tu je šlo predvsem za nekatere smeri, ki naj bi delale za slovensko kemijsko industrijo. Pokazalo se je namreč, da je disperzija slovenske kemijske industrije tako široka, da inštitut, tak kot je, marsikdaj ni sposoben kvalitetno pokrivati interesov posameznih kemičnih tovarn. Zato so se te vedno bolj orientirale na razvijanje lastnih razvojnih oddelkov, saj je bil kemijski inštitut po eni strani prevelik, po drugi strani pa preozek.

Pričela se je iskati rešitev, da bi se kemijski inštitut na tistih področjih, kjer ni izrazito fundamentalen, povezal s slovensko kemijsko industrijo. Ta je pokazala različne stopnje interesa; v glavnem večine kemijskih tovarn neko resnejše dolgoročnejše sodelovanje z inštitutom, ki bi seveda vključevalo tudi materialne obveznosti kemijske industrije, ni zanimalo. Pač pa se je na drugi strani pojavila tovarna »Krka« kot interesent, da stopi v ustrezen aranžma s kemijskim inštitutom Boris Kidrič za izkoriščanje vseh njegovih raziskovalnih kapacitet.

Izvršni svet je kot eden izmed soustanoviteljev, — soustanovitelja sta tudi univerza in akademija znanosti in umetnosti — zavzemal predvsem za to, da bi ob takem aranžmaju, če bi do njega prišlo, ostali zaščiteni interesi slovenske kemijske znanosti in s tem seveda predvsem slovenske univerze. Smatral je, da bi bila idealna rešitev, če bi dosegli, da bi inštitut s svojimi kapacitetami služil hkrati »Krki« in univerzi. To bi dejansko pomenilo resnično trdno ustvarjalno vez med teorijo in prakso: na eni strani močna propulzivna tovarna »Krka« z možnostmi materialne podpore inštitutu Boris Kidrič glede opreme, na drugi strani pa visoka kvaliteta znanja na tem inštitutu, povezana z uni-

verzo, in stalno presnavljanje, stalno izmenjavanje idej, znanja in čvrsto sodelovanje.

Za izvršni svet kot enega od soustanoviteljev je bilo ves čas pomembno to, da bo pristal na aranžma takrat, ko bo na to pristala tudi slovenska univerza. Moram reči, da je bila v dosedanjih kontaktih tovarna »Krka« zelo široka in da vse kaže, da bodo v bodočem aranžmaju formalno in dejansko zagotovljeni tudi interesi slovenske kemijske znanosti, konkretno slovenske univerze. Stvari so, lahko rečem, trenutno pred efektuiranjem v tem smislu, da bi »Krka« in univerza sklenili ustrezno pogodbo glede izkoriščanja kapacitet inštituta; na to pogodbo bi potem kot eden od soustanoviteljev dal soglasje tudi izvršni svet.

Želim sumirati: menimo, da dosedanje iskanje rešitve, ki je vsekozi v sodelovanju tako z izvršnim svetom kot z univerzo in akademijo, obeta takšen rezultat, ki ne bo v škodo slovenski fundamentalni kemijski znanosti, ampak nasprotno, v korist njenega razvoja.

Predsednik Miloš Poljanšek: Sprašujem poslanca dr. Benka, ali je zadovoljen z odgovorom? (Da.) Želi še kdo zastaviti vprašanje? Prosim, poslanec Jože Bohinc.

Jože Bohinc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želel bi postaviti poslansko vprašanje v zvezi s pojasnili republiškega sekretariata za prosveto in kulturo o izpopolnitvi stopnje izobrazbe oziroma ustrezne stroke za delavce v osnovnih in srednjih šolah.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je 7. 2. 1968 poslal vsem vzgojno-izobraževalnim zavodom posebna pojasnila o izpolnitvi izobrazbe oziroma ustrezne stroke in je tako natančneje opredelil nekatere člene zakona o osnovni šoli, zlasti člena 60 in 61, ki se nanašata na določevanje pedagoške ter strokovne izobrazbe za učno-vzgojno osebje na osnovnih in srednjih šolah.

V teh pojasnilih je med drugim naveden tudi petletni rok za izpopolnitev izobrazbe, obenem pa je določene, da petletni rok ne velja za osebe, ki niso opravljale učiteljišča, niti nimajo končane višje oziroma visoke šole; torej nimajo predhodne pedagoške izobrazbe. Po citiranih pojasnilih lahko vzgojno-izobraževalni zavodi sprejmejo te osebe le v skladu s 23. členom temeljnega zakona o delovnih razmerjih, in to za določen čas, praktično torej za 10 mesecev: od 1. septembra do 30. junija. Razpis se seveda po teh zahtevah ponavlja vsako leto, dokler ne zasede delovno mesto delavec, ki izpolnjuje vse razpisne pogoje.

Navedena obvestila so bila poslana vsem vzgojno-izobraževalnim zavodom kot uradna okrožnica, objavljena pa so bila tudi v glasilu sekretariata za prosveto in kulturo: v »Objavah«. Vzgojno-izobraževalni zavodi so ta pojasnila dokaj dosledno izvajali v praksi. V zadnjem času pa beremo oziroma slišimo nekatere zelo različne razlage o navedenem dokumentu; celo take, češ da so pojasnila nekakšne neobvezna interpretacija zakona o osnovni šoli in podobno in da jih je mogoče smatrati le kot neobvezen, neuraden dokument. Menim, da so pojasnila popolnoma v skladu z zakonom o osnovni šoli ter hkrati z zahtevami in smotri o dokončnem izoblikovanju izobrazbenega profila delavcev v šolah, zlasti v šolah prve in druge stopnje. Kot take jih seveda razumemo in tudi uporabljamo v praksi. Pristojni organi za šolstvo pri občinskih skupščinah so ponekod že preverjali pravilnost uporabe teh določil v praksi in so obenem izvajali sankcije proti kršiteljem navedenih določil. Torej smo v praksi te

dokumente jemali z vso resnostjo in odgovornostjo. Šole so za delavce z neustrezno izobrazbo razpisovale delovna mesta, nameščale ljudi za določen čas in kolektivi so o teh zadevah polnoveljavno sklepali.

Iz navedenih razlogov dopolnilni dokument zakona o osnovni šoli podpiramo ter mu pripisujemo vso veljavo in avtoritativnost, posebno še v času, ko dosledno poskušamo izboljšati izobrazbeno strukturo ljudi na šolah, obenem pa prekiniti z dosedanjo prakso zadnjih desetih ali celo več let. Moti me pri tem dejstvo, da navedena pojasnila niso bila objavljena v prečiščenem besedilu zakona oziroma so bila objavljena le tista določila, ki govorijo o petletnem roku za dopolnitev izobrazbe, ne pa o potrebi razpisov in sklepanju pogodb za delavce brez predhodne pedagoške izobrazbe.

Sprašujem, ali potemtakem za vse velja navedeni rok? Če je tako, smo seveda odstopili od prvotnih zahtev in tolerirali prejšnje stanje.

Prosim za odgovor na naslednji seji, menim pa, da bi bilo potrebno pristojne zavode ponovno obvestiti o tej zadevi in o nadaljnjem razvijanju pri teh tako važnih stvareh, saj gre za ljudi in za sklepanje delovnega razmerja z njimi. Zadeva vsekakor ni zgolj formalne narave, marveč je to vsebinsko vprašanje, ki ga je vsekakor treba osvetliti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ali lahko še danes dobimo odgovor? (Da.) Prosim, tovariš Slavko Bohanec.

Slavko Bohanec: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke in tovariši poslanci! Nimam pretenzije, da zadovoljim z odgovorom, vendarle želim takoj odgovoriti.

Problem, ki ga navaja tovariš poslanec Bohinec, je takšen, kot ga je navedel. Gre v bistvu za ne dovolj jasno ali ne dovolj določeno zapisan 60. člen zakona o osnovni šoli; nedoločno zapisan predvsem zategadelj, ker ni jasno predvsem naslednje: ali to velja za vse delavce, ki so bili v delovnem razmerju oziroma, ki so bili zaposleni na šolah, ali samo za tiste, ki nimajo predhodne pedagoške izobrazbe.

Sekretariat za prosveto in kulturo je, kolikor sem informiran, dal navodilo v smeri, kot je bilo tu rečeno, namreč, da to ne velja za tiste, ki imajo pedagoško izobrazbo, oziroma velja za tiste, ki je nimajo. Na osnovi tega navodila, kot pravi tovariš poslanec, so se šole zelo dosledno ravnale in je prišlo do različnih problemov, zlasti tedaj, ko so prizadeti sprožili sodni postopek.

O nekaj takih primerih smo bili v sekretariatu obveščeni, in to v zadnjem času; zaradi tega smo že zaprosili sekretariat za občo upravo za pravno interpretacijo spornega člena. Menim, da bi bilo prav, da takšno interpretacijo poda tudi zakonadajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, da bi na tej osnovi, če bo potrebno, korigirali navodilo, ki smo ga poslali šolam.

Predsednik Miloš Poljanšek: Je poslanec Bohinc zadovoljen z odgovorom? (Da.) Kaže, da bo tudi skupščina oziroma njena zakonodajno-pravna komisija morala dati pojasnilo oziroma tolmačenje 60. člena zakona v osnovni šoli. Vprašanje želi postaviti poslanec Emil Rojc.

Emil Rojc: Moje vprašanje je vsebinsko povezano z naslednjo točko današnjega dnevnega reda, s točko, pri kateri bomo obravnavali problem

izobrazbene strukture v Sloveniji. S tem v zvezi bi postavil pristojnemu sekretariatu naslednja tri vprašanja:

1. Kakšna je ustreznost strokovno-pedagoške zasedbe učnih mest v šolah druge stopnje tehničnih smeri in v poklicnih šolah? S tem v zvezi me še posebej zanima odstopanje od realne in dejanske učne obveznosti zaposlenega kadra in število honorarnih učnih moči v teh šolah.

2. Kdo bo v bodoče skrbel za načrtno uposabljanje in kadrovanje strokovno-pedagoškega kadra za te šole?

3. Kako naj bi rešili problem vse pogostejšega odhajanja strokovnjakov s tehničnih šol v gospodarske delovne organizacije?

Že poprej sem opozoril, da so ta vprašanja neločljivo povezana z našo obravnavo problematike izobrazbene strukture, katere nedvomno ne bomo mogli ocenjevati samo z materialnega aspekta, ampak tudi iz kvalitativnega; ta pa je najtesneje povezan ter prvenstveno odvisen od kadrov.

Predsednik Miloš Poljanšek: Odgovor bo sekretar za prosveto in kulturo dal na prihodnji seji. Še kdo želi zastavljati vprašanje? Prosim, poslanec Franc Zupan.

Franc Zupan: Tovariš predsednik, tovariši poslanci! Moje vprašanje je v zvezi z vprašanjem tovariša Marjana Tavčarja. Da bo nekoliko bolj jasno, vam bom samo še enkrat prebral številke, ki jih gotovo vsi poznate. Gre za število študentov na 10 000 prebivalcev. Kot veste jih imamo pri nas 50,8, na Hrvaškem 63, v Srbiji 84, v ZDA 300. Slišali smo danes že o ukrepih, o novih štipendijah, o posojilih.

Zanima me, koliko se bo z vsemi temi ukrepi navedeno razmerje spremenilo ali izboljšalo?

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim, če bi poslanec Zupan svoje vprašanje tudi pismeno formuliral, tako da ga lahko posredujemo sekretariatu za prosveto in kulturo.

Še kdo želi zastaviti vprašanje? Kaže, da ne. Zaključujem drugo točko in prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na razpravo o informaciji o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji.

Gradivo za to točko dnevnega reda je sestavil dr. Živko Šifrer, samostojni svetovalec v sekretariatu naše skupščine, obravnaval pa ga je naš odbor za vzgojo in izobraževanje. Želita morda avtor informacije oziroma poročevalec odbora besedo? (Ne.) Potem lahko preidemo na razpravo. Kdo želi razpravljati? Prosim, tovariš Pavle Kogej z republiškega zavoda za zaposlovanje.

Pavle Kogej: Tovarišice in tovariši poslanci! Rad bi najprej dopolnil informacijo, ki ste jo dobili, z nekaj podatki, potem pa še prispeval nekaj besed k razpravi.

Iz informacije, ki jo imate na razpolago, je razvidno, da je v strukturi zaposlenih v Sloveniji 3,3 % kadrov z visoko izobrazbo in 2 % z višjo izobrazbo. Stanje je najslabše v industriji, kjer je v strukturi zaposlenih z visoko izobrazbo 1,3 % in z višjo 0,7 %. Vsakemu je prav gotovo jasno, da je ta struktura nezadovoljiva. ostavlja se zato vprašanje, kako to strukturo zamenjati, oziroma

kako jo izobljšati. Perspektive, kakršne se nam kažejo danes iz sedanje situacije in v trendih zadnjih let, so namreč zelo slabe.

Naj vam dodatno prikažem, kakšen je pravzaprav priliv novih strokovnih kadrov na teh ravneh. Osnova so posamezne vpisne generacije oziroma posamezni letniki. Slovenski letnik se suče okrog 30 000; toliko slovenskih otrok se vsako leto rodi in prihaja v osnovne šole in naprej. Če pogledamo produkt izobrazbe tega slovenskega letnika, ugotavljamo, da nam vsak slovenski letnik daje kadrov z visoko izobrazbo 3,2 %, z višjo izobrazbo pa 3,9 %. Če bomo s takim tempom prilivali nove kadre, potem lahko pričakujemo, da se kadrovska struktura ne bo spreminjala, ker imamo hkrati tudi odliv, zlasti če še računamo odliv v tujino. Lahko torej ugotovimo, da se s tem prilivom, kakršen je danes, kadrovska struktura ne more izmenjati oziroma izboljšati.

To je sveda poprečje za Slovenijo; po regijah in po občinah pa so še ogromne razlike. Najvišji procent priliva visokih kadrov je v Ljubljani, kjer od ene vpisne generacije dobimo 12,4 % kadrov z visoko izobrazbo. Ljubljani sledi Radovljica s 4,6 %, Kranj s 4,0 %, Nova gorica s 3,9 % in nato še nekaj občin, ki imajo dokaj visok odstotek; vse druge pa so zelo nizko. Najbolj žalostno je v občinah, ki so gospodarsko zaostale; tam je produkt enega letnika pod 1 %. Za primer: Kočevje 0,8 %, Šmarje 0,8 %, Trebnje 0,7 %, Ajdovščina 0,9 %, Ptuj 0,6 %, Ribnica 0,9 %, Vrhnika 0,8 %.

Iz vsega torej vidimo, da je naš produkt iz letnikov predvsem na visoki in višji stopnji izobrazbe izredno majhen, kritično majhen. Če gledamo raven naših visokih šol in univerze, je to raven, ki je doma v Evropi — ameriška raven je nekoliko drugačna — potem vemo, da je v naših generacijah poprečno okrog 15 % tako naravno sposobnih ljudi, ki bi lahko končali študij na visoki stopnji. To se pravi, če pogledamo naše naravne kapacitete, bi lahko dobili, če bi polno izkoriščali te naravne potenciale, vsako leto nekaj nad 4000 kadrov z visoko izobrazbo. Dobimo jih pa, kot veste, le 1000 oziroma nekaj manj ali nekaj več.

Če pogledamo, kje so vzroki, bomo videli, da jih je cela vrsta; vendar, preden bi se nekoliko ustavil pri vzrokih, bi vam povedal tole: če so naše naravne kapacitete 15 % in če začnemo danes s polnim izkoriščanjem teh naravnih kapacitet, bomo dosegli teh 15 % v strukturi aktivnega prebivalstva šele nekako v 60 letih. Če pa vzamemo, da danes izkoriščamo 3,3 %, potem lahko vidite, da sploh ni vredno govoriti o doseganju tega cilja.

Vendar, če gledamo naše šolske kapacitete, le vidimo, da stanje ni tako žalostno. Samo v gimnazijah, ki so pripravljalke za visoko šolstvo, imamo v prvem razredu vpisanih mest okrog 4000, kar nekako ustreza prej omenjenim 15 %. Pri tem ne upoštevam, da še iz drugih, tehničnih in podobnih šol lahko prihajajo dijaki na visoke šole. Se pravi, da kapacitete, prek katerih se pripravljajo kadri za visoko izobrazbo, niso premajhne.

Kje so potem vzroki, da gre vse skupaj tako slabo, da so perspektive tako črne? Jaz bi jih samo nekaj naštel. Štipendiranje je prav gotovo pomemben ukrep za reševanje te situacije; vendar pa je samo štipendiranje še daleč ne more razrešiti. Pri vseh prizadevanjih, da bi štipendirali tiste, ki spadajo v ta vršiček 15 %. ugotavljamo, da teh učencev niti štipendirati ne moremo, ker jih ne najdemo. Ne najdemo jih namreč s tistimi šolskimi uspehi, ki so primerni za nadaljevanje šolanja v srednjih šolah. To se pravi, da se nam od teh 15 % najbolj nadarjenih otrok dobra polovica izgubi že v osnovni šoli. Tudi če pridejo do osmega razreda, pridejo s tako nizkimi šolskimi uspehi, ki ne za-

gotavljajo nadaljnje poti. So pa še celo nekateri med njimi, ki niti do osmega razreda ne pridejo, kljub temu, da spadajo v vršiček sposobnosti kapacitet. To so predvsem otroci na zaostalih območjih, kjer so trikrat zaostali. Zaostali so v svojem družinskem okolju, ker so otroci nekvalificiranih delavcev in kmetov, kjer starši ne dajejo nobenih ambicij, nobene pomoči, nobenih aspiracij; se pravi, da je to kulturno okolje sila nizko in neambiciozno. Druga plat je ta, da ti otroci živijo v nizkem kulturnem okolju; mislim pri tem na vaško in delavsko okolje, ki spet ne stimulira. In tretjič, ti otroci hodijo v najbolj nerazvite osnovne šole, ki jim tudi ne dajejo nobenih ambicij, ker so to šole, ki so strokovno kadrovsko najslabše zasedene in imajo tudi druge pomanjkljivosti. Te šole torej ne nadoknadijo deficita, ki ga učencem prinaša okolje; zato si učenci po navodilih staršev želijo le to, da čimprej končajo osnovno šolo in se čimprej zaposlijo. Največ, kar iz tega dobimo je, da nekaj teh učencev gre za kvalificirane delavce.

Tukaj gre torej za bistvene spremembe v odnosu do otrok v gospodarsko zaostalih področjih in seveda do vseh izredno nadarjenih otrok, ki izhajajo iz nizkega kulturnega okolja, bodisi familiarnega bodisi nekoliko širšega. Če bi hoteli ta problem v celoti reševati, bi morali doseči, da bi bile osnovne šole na teh področjih celo boljše od mestnih, ker imajo otroci v mestu ogromno drugih stimulatorjev, ki jih potiskajo naprej, od družine do širšega okolja, kulturnih komunikacij itd. Če ne bomo tu začeli problema reševati, potem ne moremo pričakovati, da bomo izkoriščali naše kapacitete takšne, kakršne imamo v naravnem potencialu naših generacij.

Pri srednjih šolah vidimo, da je od slabe polovice najbolj nadarjenih, ki pridejo do srednjih šol, veliko takih, ki se zatekajo v te šole, da bi čim prej prišli do kruha. To so razne srednje šole, sicer štiriletne, ki imajo možnosti prehajanja na visoke šole, vendar pa vemo, da je ta generacija zelo minimalna. Predstavljajte si samo srednje zdravstvene šole, s katerih je sila težko sprejeti dijake na medicinsko faktulteto. Tudi nekaj drugih srednjih šol je takih, kjer so prehodi zelo težki. Tudi podatki, ki jih imamo z univerze, kažejo, da je to prehajanje težko. Najboljši način prehajanja je torej prek gimnazij. Žal pa se v gimnazije premalo vpisujejo nadpoprečno nadarjeni; slika sposobnosti dijakov na gimnazijah kaže, da je populacija gimnazij neustrezna, da v gimnazijah ni niti pol tistih, ki v gimnazijo spadajo. Se pravi, da bo treba spremeniti politiko usmerjanja nadpoprečno nadarjenih otrok v šole druge stopnje; se pravi, predvsem v gimnazije.

Pa poglejmo še naprej na visoke šole, na univerzo. Tu spet vidimo, da se na univerzo vpiše veliko število študentov, konča pa jih zelo malo. Znani so vam podatki, kako velik je osip na univerzi. Za to je več vzrokov. Eden od teh, ki vam je znan, so prav gotovo neugodni pogoji za pedagoško delo na univerzi. Drug vzrok, ki se vleče že od prej, je neselekcioniran vpis, ker nismo skozi srednje šole spravili najbolj sposobne, ampak so se prikopali do visokih šol drugi, ki nimajo izrednih sposobnosti. Pomemben vzrok za neuspešnost študentov so tudi negativne motivacije, ki prihajajo iz splošnega okolja; vemo namreč, da so delovne organizacije, pa naj bodo gospodarske ali negospodarske, pri sprejemanju kadrov za delovna mesta, kjer se zahteva visoka izobrazba, preveč nedosledne. Še vedno se z lahkoto zaposlujejo tisti, ki izobrazbe nimajo. Zaradi tega »falirani« študentje prehitevajo diplomirane. Ti podatki so bili že enkrat objavljeni; da imamo namreč med »faliranimi« študenti skoraj minimalni odstotek brezposelnih, mnogo več je brezposelnih med diplomanti. Se

pravi, da podjetja, če sem nekoliko zloben, rajši sprejemajo »falirane« kot pa diplomirane študente. Pa še en negativni motiv je, ki ima močan vpliv: če pogledamo analize osebnih dohodkov, to je vrednotenje izobrazbe, vidimo, da niso najvišji osebni dohodki med kadri z dejansko visoko izobrazbo, ampak da so višji osebni dohodki na naslednji stopnji. Se pravi, da naša družba, če gledamo nasploh v poprečju, še vedno višje vrednoti tiste kadre, ki so nekoliko defektni, ne pa tistih, ki so res popolnoma ustrezni. Zaradi tega študentje ne občutijo nad seboj pritiska, da morajo končati študij, če hočejo dobiti želeno delovno mesto. Če bi ga čutili na vseh koncih in krajih, potem bi prav gotovo resneje študirali, kot to danes delajo.

In še četrti vzrok: naše gospodarstvo, naša gospodarska struktura še ni dovolj pripravljena na sprejemanje teh kadrov. Res, da se danes mnogo govori o pomanjkanju teh kadrov, vendar je tu predvsem mišljeno trenutno pomanjkanje diplomiranih ekonomistov, pravnikov, delno še strojnih inženirjev, potem pa se to konča. Pa še to pomanjkanje se da hitro odpraviti, če bo še naprej tako, kot je danes, malo popraševanja.

Nasploh pa lahko ugotavljamo, seveda z izjemo nekaterih delovnih organizacij, ki so se že zavedle, da se delo vedno bolj intelektualizira, da ima naše gospodarstvo še vedno slab odnos do kadra z visoko izobrazbo; ne najde mu pravega mesta in ne zna ga polno izkoriščati. Ko sprašujemo kadre, ki so zapustili Slovenijo in se zaposlili v drugih deželah, predvsem v Nemčiji, nam povedo, da niso zapustili naše dežele samo zaradi osebnih dohodkov, ampak mnogi predvsem zaradi tega, ker pri nas niso bili prav izkoriščeni in niso vedeli, kaj pravzaprav početi.

To je prav gotovo eden od pomembnih vzrokov in če hočemo to situacijo reševati, se mora gospodarstvo najprej zavesti, da je intelektualizacija dela imperativ bodočega razvoja. Problem bo treba reševati na vseh področjih, tako na področju šolstva kot na področju gospodarstva; spremeniti bo treba splošno mentaliteto in zares priznati vrednost intelektualnega dela, ki je danes še vedno več ali manj deklaracija, ne pa resnica.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Leo Fusilli.

Leo Fusilli: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Podatki, ki nam jih je posredoval sekretariat skupščine, nam nudijo popolno sliko o stanju, ki se nanaša na stopnjo izobrazbe prebivalstva Socialistične republike Slovenije. Smo pred stvarnostjo, ki je izraz določenih odnosov in materialnih možnosti nove mlade družbe glede na izobrazbo in kulturo. Stvarnost, pred katero nismo nepripravljeni, a ki nas kljub temu skrbi in nas navaja k razmišljanju, ker zadeva naš celoten družbeni in šolski sistem. Zaradi obsežnosti problemov na tem področju se bom omejil le na nekatere pripombe, ki bodo, skupno s prispevki še drugih kolegov, lahko prispevale, tako vsaj upam, k njihovi lažji osvetlitvi in tudi rešitvi.

Po navedbah informacije v naši republiki analfabetizem ni več problem. Glede tega smo enotni. To rano smo zacelili, a pojavila se je druga. Tu mislim na preveliko število učencev, ki ne dokončajo šolske obveznosti in se tako pridruži že tako visokemu številu nekvalificiranih delavcev in delavcev z nižjo šolsko izobrazbo z vsemi posledicami, ki iz tega izhajajo za našo družbo. Ob tem se nam vsiljuje vprašanje, kaj ne ustreza v našem šolskem sistemu, da le približno polovica učencev dokonča šolsko obveznost v določenem roku, kljub

temu, da gre za učence z normalno stopnjo inteligence, ki gredo lahko brez težav skozi obdobje šolske obveznosti. Vzroka, razen v nižji stopnji inteligence, ni iskati le v učencu, pač pa predvsem v raznih drugih dejavnikih, ki so odvisni direktno od šole.

V tem primeru bi bil potreben najprej temeljit in poglobljen študij učnih načrtov, ker nam v tem stanju, po mojem mnenju, ne preostaja drugega, kot jih pregledati in razbremeniti ter uveljaviti počasnejši potek poučevanja. Z drugimi besedami, začeti je treba z revizijo učnih programov iz pedagoških razlogov, posebno zato, da bi zmanjšali zaostajanja in šolske neuspehe. O tem smo že velikokrat govorili, bilo pa je do sedaj zelo malo narejenega, oziroma smo se omejili le na delne rešitve, kot je možnost napredovanja z eno nezadostno oceno, možnost izpolnitve šolske obveznosti tudi z nezadostno oceno v angleščini, z uvedbo popravnih izpitov, z obveznim dopolnilnim poukom itd. Ti ukrepi so problem zgolj ublažili, nikakor pa ga ne morejo rešiti. Lahko se vprašamo, zakaj se nočemo s problemom spoprijeti in ga radikalno rešiti? Ali ni morda narodni ponos, ki zavira in zavlačuje rešitev? Če je to odločilni faktor, je treba poudariti, da v tem primeru narodni ponos naše generacije ne more in ne sme kompromitirati prihodnosti novih generacij.

Druga pobuda se nanaša na število študentov na visokih šolah, na njihovo socialno poreklo in teritorialni izvor glede na potrebe naše družbe v vedno hitrejšem razvoju. Lahko so različni razlogi stagnacije v številu vpisanih študentov v primerjavi z drugimi republikami. Vsekakor imajo nekatere prevladujočo vlogo in to je odnos do visoko kvalificiranih kadrov, popraševanje po teh kadrih in politika štipendiranja. Danes se tudi pri nas vedno bolj uveljavlja prepričanje, da brez izobrazbe in kulture in brez uporabe znanstvenih raziskav ne more biti družbenega napredka, ne kvalitetnega premika naprej. Doslej smo se preveč zadovoljevali s kadri, ki smo jih imeli na razpolago; njihova nadomestitev ali razširitev administrativnega organizma z visoko izobraženimi kadri je predstavljala finančne, politične in mogoče tudi človeške probleme. Tudi to je eden izmed razlogov, zaradi katerih so se študentje, ki jih je mikal lahek zaslužek, raje zaposlovali ob zaključku srednjih šol ali največ po končanju višjih šol, ker se je pri nagrajevanju premalo upoštevala stopnja izobrazbe. Poleg tega ni bila izdelana dolgoročna politika štipendiranja, programska politika, ki bi predvsem upoštevala bodoče potrebe na področjih, ki so deficitarna v pogledu kadrov. Danes mora družina s srednjimi dohodki, da bi omogočila šolanje svojemu otroku v Ljubljani, porabiti približno polovico osebnega dohodka družinskega poglavarja, medtem ko štipendije, ki se ne dobijo ravno lahko, niso zadostne, da bi krile izdatke za vzdrževanje študentov. Prav zato se pojavljajo neravnovesja v socialnem poreklu in teritorialnem izvoru vpisanih na univerzo. Prepričani smo, da se ti problemi ne bodo mogli rešiti v doglednem času; kljub temu pa se je treba spoprijeti z njimi z večjo energijo ter zainteresirati, spodbuditi občinske skupščine, delovne organizacije in vse tiste, ki na to lahko pozitivno vplivajo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim, poslanec Bizjak ima besedo.

Franc Bizjak: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Jaz bi samo opozoril na prvo stran informacije, na zadnjo vrsto spodaj, ki pravi, da ima popolno osemletko samo 17,9% prebivalstva v Sloveniji, kar pa je

dvakrat višji delež kot velja za vso državo, ki pa je 19,1 %. Mislim, da je to zgolj tiskovna napaka in bi prosil, da se to upošteva in popravi.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Jože Dolar.

Jože Dolar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. V svoji razpravi bi navezal na probleme, ki jih je že tovariš Kogej v začetku svojega izvajanja povedal. Izhajal bi iz nekaterih izkušenj, ki sem jih dobil na koroškem področju, ko smo sondažno testirali učence petih oziroma osmih razredov osnovnih šol in pri tem ugotavljali intelektualni potencial otrok. Izhajam iz tega, da je normalna distribucija nadarjenosti v Sloveniji naslednja: 25 % je nadarjenih, 50 % srednjenadarjenih in 25 % manj nadarjenih ljudi. Ta distribucija se po določenih analizah spreminja glede na geografsko kulturo, socialno in drugo okolje.

Največja gostota potencialov je vsekakor v krajih in mestih, ki hkrati beležijo tudi večjo ekonomsko razvitost raznih področij združenega dela občine, doma in šole. Periferija Slovenije je glede na povedano razredčena in kot takšna pod šibkejšimi vplivi konsumentov kulture, kar ne vzbuja potrebnih aspiracij ter v zadostni meri ne razvija dispozicij. Iz podatkov za področje koroških občin sklepam, da je gostota nadarjenosti na ekonomsko nerazvitih področjih neadekvatna normalni distribuciji v Sloveniji. Iz tega sledi, da je ekonomska moč predelov pomembna za razvoj aspiracij in sposobnosti posameznika in da je končno v tem razlog večjega ali manjšega vključevanja ljudi v raznovrstne šole in poklice.

Končno potrjuje to ugotovitev tudi preglednica iz informacije o izobrazbeni strukturi prebivalstva v Sloveniji, ki pove med drugim, da je na ekonomsko nerazvitem področju občine Lenart le 5,6 % ljudi nad osnovnošolsko izobrazbo, medtem ko je v ekonomsko razviti občini Ljubljana-Center 46 % ljudi nad osnovnošolsko izobrazbo. Ostale občine se seveda ustrezno razporejajo med tema dvema skrajnostima.

Glede na problem, kako pritegniti več podeželske mladine v srednje, višje in visoke šole in kako uspešneje izkoristiti naš kapital, naše talente, se bomo morali najbrž temeljiteje lotiti nekaterih teoretičnih in praktičnih vprašanj, kot npr. kakšen koncept razvoja ima posamezna regija v okviru nacionalnega razvojnega programa, kako čim bolj uspešno uresničevati načelo: prosta pot sposobnemu in pravi človek na pravo mesto. Kako ovrednotiti izobrazbo z njeno vlogo in ceno na posameznih področjih združenega dela? Kaj storiti proti velikemu osipu na osnovnih in srednjih šolah, ko 50 % učencev ne daje velikih perspektiv? Kako hitreje razvijati razne specialne službe v šolstvu in delovnih organizacijah zaradi odkrivanja sposobnih, njih plasiranja in usmerjanja v šole in poklice, da ne bo še naprej grozil propad ca. 15 % mladine, ker je skrb za nadarjene premajhna in neučinkovita? Kako odpraviti neenotnost in anomalije v enotni osnovni šoli? Kako usposobiti učitelje za notranjo diferenciacijo pouka in kako pričeti s pedagoško revolucijo v pedagoškem delu? Kakšen je skratka socialni položaj kmečke, delavske in študentske mladine nasploh?

Navedena vprašanja rastejo iz naše celotne problematike in se povezujejo s problematiko izobrazbene strukture. V bistvu bo nujno potrebno spremeniti gledanje od blizu. Ves naš slovenski prostor bo potrebno ostro premotriti, pokazati z ugotovitvami na sposobne kadre tako v šoli kot v delovni organizaciji, postaviti strategijo za prosvetne in kulturne ter učne programe,

uvesti planiranje kadrov, formirati štipendijsko politiko na objektivnih kriterijih zbiranja in razdeljevanja sredstev.

Vsebinsko bo treba v osnovni šoli marsikaj spremeniti, da bodo vsi učenci razen tistih, ki ne sodijo tja, obvladali učno snov, da se bo osip dejansko zmanjšal in da bodo do najvišjih šol prišli resnično sposobni. Spremeniti bo treba naš kadrovski sistem, ki miselnosti delavcev ne prebuja. Popraviti bo potrebno zlasti položaj delavske mladine. Večina te mladine je priučena in te je več kot 50 % v industrijskih procesih. O njej je bilo že tudi rečeno, da je v bistvu na dnu naše družbe, saj je v resnici trikrat prikrajšana. Predvsem zaradi tega, ker izhaja iz manj kulturnega okolja in to večinoma iz najbolj delovnih slojev, tri četrtine teh učencev običajno ne dokonča osnovne šole, ampak si jo mora naknadno pridobivati. Prikrajšana je tudi na svojem delovnem mestu, ker je v resnici deležna bolj ali manj samo stihijskega priučevanja ob popolni nesigurnosti in nesrečah.

Če upoštevamo, da delavec ni dodatek stroju, pač pa soupravljalec, moramo ugotoviti, da delovne organizacije malo storijo za to priučeno mladino. Le nizek odstotek je deležen družbenoekonomske vzgoje. Njihova splošna kulturna vzgoja in vzgoja za življenje pa je tudi zelo majhna. Ta del delavskega razreda je v bistvu ostal na cedilu. Zelo malo teh se dvigne v proizvodnji nad osnovno šolo. V poklicnih šolah, kolikor jih obiskujejo, morajo ponavljati v glavnem gradivo osnovne šole. Mladina pa se ne more osebnostno formirati, zato je tudi lahek plen plaže in tujih vplivov.

Razni problemi vse bolj odpirajo problem uvedbe svobodne notranje diferenciacije otrok v razredu, čeprav je okrog tega še nešteto pomislekov. Gospodarstvo je odvisno od ljudi, ki delajo, najbolj uspešno pa, če so pravi ljudje na pravih delovnih mestih. Končni rezultat naših predhodnih prizadevanj pred vključitvijo v delo bi moral biti, kako hitro, ekonomično in racionalno vključiti človeka v delo.

Ob razrešitvi mnogih vprašanj in problemov bomo na poti, da bo izobrazbena struktura v Sloveniij naraščala. Tradicionalno pridnost Slovencev pa bo, ustrezno določenim nivojem, nadomestilo znanje večjega števila ljudi.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanka Šlajmer-Japljeva.

Majda Šlajmer-Japelj: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Ob današnji razpravi bi se ponovno vrnila na vprašanje, o katerem sem govorila že v pretekli mandatni dobi, to je, o neustrezni pripravljenosti mnogih kandidatov za vpis na visoke šole in o situaciji na srednjih strokovnih šolah, ki pripravljajo kandidate za pridobitev najvišje izobrazbe. Po mojem mnenju je gimnazija kot splošna izobraževalna ustanova lahko edina popolnoma adekvatna srednja šola, ki pripravlja kandidate za študij na različnih višjih in visokih šolah. Današnje zahteve posameznih strok in današnja organizacija študija na visokih šolah in na univerzi ne dopuščajo študentu več mnogo časa za pridobitev kakršnekoli splošne izobrazbe za razširitev obzorja, ki pa je tudi eden izmed pogojev, da se lahko vživiš v delovni »team«, kjer se srečujejo ljudje raznih strok. Ta očitek je včasih veljal samo za študente iz velikih držav, npr. iz SZ, ali iz ZDA, ki šolajo sicer visoko specializirane strokovnjake na njihovem najožjem področju, da so to, če lahko rečemo, obrtniki na akadem-

skem nivoju, hkrati pa nimajo široke splošne izobrazbe. Možnost, da se preide iz strokovne šole po ozki izobrazbeni poti do najvišjih nazivov, gotovo ni idealna rešitev. S tem ne mislim, da bi se tistim, katerih izobrazbena pot je bila takšna, zaprlo pot na univerzo, res pa je, da bi morala biti procedura in postopek za to drugačna.

Omenjena je bila tudi slaba oziroma neustrezna pripravljenost kandidatov iz strokovnih šol za delo na visokih šolah. S primerom iz zdravstvenih šol se popolnoma strinjam. Situacija v strokovnih šolah je namreč taka, da se morata vodstvo in strokovni kolektiv na neki strokovni šoli odločiti, kaj bosta v štirih letih svojemu dijaku nudila, saj mora strokovna šola v štirih letih izpolniti dve nalogi: dati mora splošno izobrazbo, ki formalno zadovoljuje tudi na visokih in višjih šolah, hkrati pa mora dati tudi popolno strokovno usposobljenost za nek strokovni poklic, da kandidat lahko kasneje takoj nastopi delovno mesto. To pa je v štirih letih nemogoče. Zato se mora šola odločiti, ali vzgaja strokovne šarlatane, ker mora do neke mere črtati strokovni program, ali pa daje samo približen splošnoizobraževalni program, ki nikoli ne more biti enak tistemu programu, ki ga daje neka splošno-izobraževalna srednja šola, se pravi, gimnazija.

To je prvi problem, pred katerim stojimo na teh šolah. Drugi pa je ta: če so se na šolo vpisali zelo dobri dijaki, se je treba odločiti in reči: »Tebe je škoda, da ostaneš v tej stroki, pojdi naprej na visoko šolo ali na univerzo.« Torej smo se mi sami, ki za neko stroko delamo, prostovoljno odločili, da slabše dijake obdržimo v poklicu in s tem zapremo nekemu določenemu poklicu, če ostanem na primeru zdravstvene šole, možnost, da se razvije, ker smo vse tiste, ki so bili boljši, zavestno usmerjali v drugo stroko oziroma v višji profil iste stroke. S tem gotovo šola ne dela v smislu svojih nalog.

Popolnoma se strinjam s tem, da pri nas intelektualno delo ni pravilno vrednoteno in da družba tu preveč tolerantno reagira na take stvari, ki so zelo kričeče, na primer: preberimo dnevno časopisje, ko objavlja razpise za vodilna delovna mesta; kot pogoj je visoka šola, ali višja šola in pet let prakse, ali pa srednja šola in deset let prakse. To da jasno sliko o cenitvi strokovnosti in študija. In kaj smo dosegli s tem? To, da tisti, ki je prišel prej v službo, ki si prej nabiral delovna leta, ki si prej nabiral delovne izkušnje, ki jih upošteva ustanova, ima tudi vse prednosti. Tisti pa, ki pride z univerze, ki je moral dalj časa študirati, ki je moral dalj časa živeti skromnejše življenje, ki dalj časa ni mogel pridobiti vseh pravic iz delovnega razmerja, ima dejansko mnogo manj upanja, da v življenju uspe. Zato dvomim, da bi ob tej naši tolerantnosti lahko karkoli dosegli, dokler ne bomo tudi na tem področju bolj radikalno posegli v to, kdo naj vodi in odloča o slovenskem gospodarstvu in s tem tudi o življenju vse slovenske kulture.

Predsednik Miloš Poljanšek: Podpredsednica našega zbora poslanka dr. Kornhauserjeva želi besedo.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Spoštovani tovariši poslanci in gostje. Gotovo izražam mnenje vseh, če rečem, da smo zelo zadovoljni, ko lahko na današnji seji obravnavamo tako zelo perečo temo in ko vendar enkrat lahko govorimo z dejstvi, ki jih ni moč pretvarjati ali celo namerno potvarjati oziroma prikazovati drugače, bolj tolažilno za naše slovenske pogoje. Gra-

divo že v svojem prvem odstavku zadene bistvo, ko pove, da Slovenci v Jugoslaviji in v svetovnem merilu po izobrazbeni strukturi zaostajamo in obenem napove še nadaljnje zaostajanje v bližnji in daljni bodočnosti, kolikor ne bomo takoj sprejeli ustreznih ukrepov.

Skrbno smo vsi prebrali gradivo, zato ne bi opozarjala na posamezna dejstva; opozorila bi le na to, da nas je lastno samozadovoljstvo in vera, da bomo s prislovično pridnostjo »kranjskega Janeza« reševali vso to problematiko, privedla v položaj, o katerem moramo biti ne samo resno zaskrbljeni, ampak se moramo pogovoriti tudi o ukrepih, ki naj to izboljšajo. Po statistiki smo sicer med republikami na predzadnjem mestu v Jugoslaviji, če pa upoštevamo, da številni študenti Črne gore in Bosne in Hercegovine študirajo izven svojih republik, potem smo v Jugoslaviji prav gotovo na zadnjem mestu, in to tako v številu študentov na število prebivalstva, v številu študentov na število zaposlenih in v kvalifikacijskem sestavu zaposlenih.

Če pogledamo najnovejše svetovne podatke, vidimo, da v ZDA študira na višjih in visokih šolah skoraj polovica mlade generacije; zato mislim, da je tolažba, ki si jo marsikdo poskuša pričarati iz gradiva, češ saj je odstotek študirajočih v Nemčiji, ki je visoko knjunkturna, še nižji kot pri nas, nekoliko zapoznela. Nemčija se v zadnjih letih močno prebuja iz svoje letargije, poleg tega pa rešuje problem strokovnih kadrov z močnim uvozom, česar pa si mi, glede na naše osebne dohodke, najbrž ne bi mogli privoščiti.

Razloge za stanje pri nas vsi poznamo. Posebej bi poskušala osvetliti, zakaj je pri nas tako nizek odstotek diplomiranih, ko v poprečju diplomira na višjih in visokih šolah le 12 % vpisanih študentov. O socialnih in regionalnih vzrokih je bilo lani že veliko povedanega. Dodatno bi povedala le naslednje: odločneje moramo reševati položaj s štipendijami, kjer pa ne smemo gledati le na število štipendij, ampak tudi na njihovo višino ali bolje rečeno, prvenstveno na njihovo višino. S 26 000 S dinarji v poprečju si večina študentov ne more privoščiti študija, zlasti če izhaja iz delavskih, kmečkih in upokojenskih družin, ali pa iz regionalno oddaljenih in zaostalih predelov.

Če pogledamo še druge vzroke, zakaj tako nizek odstotek študentov diplomira, potem moramo omeniti kvaliteto, in sicer na eni strani kvaliteto srednjih šol, ki je premajhna in o kateri se bomo gotovo še pogovarjali, na drugi strani pa kvaliteto višjih in visokih šol. Poenostavljeno povedano jo lahko delimo na kvaliteto kadra in na kvaliteto opreme. S kvaliteto kadra smo se že veliko ukvarjali, ko smo obravnavali zakon o visokem šolstvu. Predpisi so podani, petletni rok za sanacijo teče in če bomo zakon izvajali, potem strahu za kvaliteten kader ne bo več, ali pa vsaj lahko rečemo, da bo ta strah bistveno zmanjšan. Drugo pa je funkcionalna oprema našega višjega in visokega šolstva. Tu žal nimamo zakona, ki bi narekoval obvezna vlaganja v funkcionalno opremo. Zato lahko ugotavljamo, da se naši študentje šolajo ob sicer dobrem kadru v izredno slabo funkcionalno opremljenih laboratorijih s skromnimi učnimi pripomočki. Skratka, zapiramo oči pred funkcionalnim siromaštvom našega visokega šolstva. Kar spomnimo se preteklih razprav o financiranju: pod pritiskom velikokrat sramotno nizkih osebnih dohodkov na področju izobraževanja in vzgoje smo se trdno borili za zvišanje osebnih dohodkov in ko smo prišli v škripce, kje odrezati, ker sredstev nismo dobili dovolj, smo se vedno odločali, da znižamo pri materialnih izdatkih. Če bomo s tako politiko nadaljevali tudi v letu 1970, potem se ne sprašujmo, zakaj tako nizek odstotek

diplomiranih. Prav gotovo je eden izmed bistvenih vzrokov tudi v slabi funkcionalni opremljenosti našega šolstva.

V tej zvezi dajem naslednji predlog: pri razpravi za razdelitev sredstev oziroma za zagotavljanje sredstev za izobraževanje in vzgojo v letu 1970 moramo v prvi plan postaviti namenska sredstva za materialne izdatke, da bi tako izboljšali funkcionalno opremo naših šol.

Ob koncu bi rada opravila še z eno »famo«, pod katero smo dolgo časa živeli. Vedno smo poslušali, da se na naše višje in visoke šole vpisuje preveliko število študentov, da so predimenzionirane, da je treba racionalizirati, zmanjšati in podobno. Končno imamo številke, ki pričajo prav o nasprotnem: odstotek nekvalificiranih v Jugoslaviji je 29,8, v Sloveniji 30,1; torej imamo več nekvalificirane delovne sile kot je jugoslovansko poprečje. Druga številka, ki nam še več pove, pa je, da je 106 529 ljudi v naši republiki, ki zasedajo delovna mesta z neustrezno kvalifikacijo; prav gotovo gre tu v znatni meri tudi za strokovnjake z visokošolsko izobrazbo.

Če pogledamo sedaj število kvalificiranih nezaposlenih, lahko v grobem ugotovimo, da to število ne predstavlja praktično kaj več kot 1 % tistih, ki zasedajo z neustrezno kvalifikacijo delovna mesta. »Fama« o brezposelnosti strokovnjakov je torej lažna, je posledica neustrezne zasedbe na delovnih mestih in jo je treba čim prej zrušiti, če nočemo, da bomo to trdo plačevali z nadaljnjim zaostajanjem. Prav tako je lažna tudi »fama« o predimenzioniranju visokega šolstva; trdim le, da je treba temeljito pogledati, kakšna je razporeditev visokošolskih kapacitet in kako jih je treba načrtno usmerjati. Vlaganje v šolstvo in tudi v višje in visoko šolstvo mora biti načrtno. Prav za to poslednje imamo sedaj idealno priliko, kako bodo naši zbori začeli obravnavati statute visokošolskih zavodov, ki so pripravljeni na osnovi novega zakona in novih učnih programov in ki, potrjeni s strani skupščine, predstavljajo fundament za nadaljnji razvoj visokošolskega sistema. Odločno se zavzemam za to, da bi pri tem upoštevali tudi podatke, ki jih danes obravnavamo, in paralelno z obravnavo statutov pripravili še načrtni sanacijski program za vlaganja v to področje. Ta načrt prav gotovo ne bo enoleten, mora pa biti realen, da bi končno le prešli od resolucij k akcijam.

Končno močno podpiram predlog odbora našega odbora za vzgojo in izobraževanje, ki predlaga, naj bi obravnavali to gradivo vsi zbori; posebej se zavzemam za skupno obravnavo te problematike z gospodarskim zborom, saj je gotovo življenjsko zainteresiran za strokovnost kadra. Vlaganja v izobraževanje in vzgojo smo doslej po navadi ločeno obravnavali, vsak v svojem zboru. Soočili smo se šele ob računih, ob zahtevkih, ne pa ob problemih. Zato so bila nasprotja neizogibna in prehuda, da bi lahko koristila reševanju problema. Izražam upanje, da bo razprava o financiranju za leto 1970 potekala drugače kot doslej, najprej o problemih, nato pa o zagotavljanju materialnih osnov za njihovo razreševanje. Menim, da je gradivo, ki je pred nami, nujna podlaga za razpravo o financiranju izobraževanja in vzgoje že za leto 1970. Ob tem svojem predlogu imam dober občutek, ker menim, da je dober znak, da naši današnji seji prisostvuje predsednik gospodarskega zbora naše skupščine tovariš Bole. Naj mu velja naš skupen poseben pozdrav in želja, da to ni enkratni obisk, temveč gesta, ki uvaja novo obdobje sodelovanja med obema zboroma.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovarišica dr. Kornhauser. Dalje, prosim, kdo želi poseči v razpravo. Tovariš Desan Justin ima besedo.

Desan Justin: Tovariši poslanci. Rad bi opozoril na nekatere momente, ki so po mojem mnenju vzrok za sedanjo relativno slabo strukturo zaposlenih v gospodarstvu.

Strinjam se s predgovorniki, da se anomalije, nesorazmerja v našem gospodarstvu pripeljale do tega težkega stanja. Mladina ima dovolj možnosti, da na druge načine, brez posebne izobrazbe, brez posebnih prizadevanj pride do sorazmerno večjih zaslužkov, kot bi ji to omogočila izobrazba pridobljena z univerzitetnim študijem.

Naslednja momenta, ki vplivata na majhno število učencev na vseh nivojih, sta po mojem mnenju, večanje življenjskih stroškov in neurejen način štipendiranja. Predvsem menim, da so skupna sredstva, ki so namenjena štipendiranju, daleč premajhna. Zasledil sem podatek, da le 17 % študentov prejema štipendije, tak je najbrž tudi odstotek na ostalih šolah. Zavzel bi se za združitev sredstev, ki so namenjena za štipendiranje, bodisi da so iz republiških virov ali pa iz podjetij. Ustanovili naj bi centralni republiški štipendijski sklad, ki naj bi seveda razpolagal z mnogo večjimi sredstvi kot doslej in prek katerega bi lahko spremljali razvoj in izobrazbo posameznih nadarjenih učencev, od osnovne šole prek gimnazije do univerze. Tako centralno telo bi najbrž bistveno vplivalo na izboljšanje učnih uspehov, saj bi vsem tistim učencem, ki bi pokazali prav dobre ali odlične uspehe avtomatično zagotovili minimalna sredstva za izobraževanje. Tak centralni sklad bi imel tudi druge pomembne funkcije, saj bi lahko po potrebah družbe prek štipendiranja usmerjal število študentov, ki naj bi študirali na posameznih vejah. Lahko bi zmanjšal deficitarnost diplomantov npr. na nekaterih tehničnih vejah, pa tudi na filozofski fakulteti opažamo na nekaterih odsekih premajhno število študentov, ki bi lahko pozneje vzgajali nov kader.

Drug problem, ki je prav tako važen, je sposobnost učnega kadra na naših izobraževalnih ustanovah, od osnovne šole do gimnazije in univerze. Menim, da so anomalije v našem gospodarskem sistemu, kot sem že omenil, privedle tudi do tega, da naši najboljši pedagogi niso stimulirani, da bi učili v izobraževalnih ustanovah. Mnogokrat so mnogi izrazito pedagoško nadarjeni ljudje zaposleni drugje, kjer dobijo večje prejemke. S tem v zvezi je edino pravilno, da sanacijski program predvideva delno izboljšanje materialnega stanja delovnih ljudi, zaposlenih v prosveti, vendar le-to ne more biti zadnji korak. Edina možnost, da bi vsi izrazito pedagoško nadarjeni ljudje res delali v prosveti, je bistveno izboljšanje materialnega stanja šolstva in finančnih prejemkov ljudi, ki so tu zaposleni. Zavedati se moramo namreč, da ni naloga prosvetnih delavcev, da samo naučijo nekatera dejstva, da z njimi seznanijo učence, ampak jih morajo pritegniti, celo navdušiti za izobraževanje. Tega pa seveda ni sposoben vsak.

Opozoril bi rad še na važno vlogo, ki jo imajo lahko pri izobraževanju raziskovalni inštituti. V mislih imam vaš véliki izobraževalni znanstveno-raziskovalni inštitut Jožef Štefan, ki razume svoje poslanstvo in se zaveda, da je poleg znanstveno-raziskovalnega dela njegova naloga tudi izobraževanje. Na tem inštitutu je bilo, v tesni povezavi z univerzo, omogočeno mnogim študentom, da so ob uporabi moderne opreme, dokončali diplomska, magistrska in doktorska dela.

Takšno delovanje naših raziskovalnih inštitutov kaže na njihovo tesno povezavo s celotnim sistemom izobraževanja. Nekateri sorazmerno dobro opremljeni inštituti lahko v tesni povezavi z univerzo, dopolnjujejo slabo ma-

terialno opremljenost, ki jo ima univerza na nekaterih oddelkih, saj njen slab finančni položaj onemogoča, da bi bili laboratoriji ustrezneje opremljeni.

Zaključil bi z mislijo, da je narod, ki nima dovolj visoko izobraženih strokovnjakov, ki bi lahko spremljali in osvajali nove dosežke v svetu, ki nima dovolj ljudi, ki bi lahko absorbirali nove informacije, ki se porajajo v svetu, neizbežno zapisan zaostajanju in bo vsak njegov napredek izredno težak; zato bi rad opozoril, da je odgovornost našega zbora ob tej razpravi zelo velika. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Nadaljnji, prosim. Prosim, tovariš Miklič, namestnik republiškega sekretarja za delo.

Rado Miklič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Dovolite mi najprej, da izrazim tudi v imenu republiškega sekretariata za delo vse zadovoljstvo in veliko veselje, da se je tudi ta vaš visoki dom odločil, da obravnava tako aktualno vprašanje, kot je izobrazbeni sestav zaposlenih, in kakšne so naloge, ki iz neustreznega sestava izvirajo. Republiški sekretariat za delo je namreč že oktobra 1966. leta izdelal in predložil pristojnim organom obsežno informacijo o problemih izobrazbenega sestava zaposlenih v delovnih organizacijah in v tej zvezi opozoril na vso družbeno, politično in ekonomsko aktualnost neprimerne izobrazbene strukture in poklicnega sestava zaposlenih. Pri tem pa je izhajal iz načelne predpostavke, da sta znanje in strokovnost zaposlenih najpomembnejši element produktivnosti dela, visoke poslovnosti, uspešnega gospodarjenja in da prav tako brez znanja, brez usposobljenosti tudi ne more biti učinkovitega razvoja samoupravljanja v naših gospodarskih organizacijah.

Zaprosil sem za besedo predvsem glede na postavko v poročilu vašega odbora, ki zadeva pripravništvo. Odbor namreč ugotavlja, da sedanji položaj pri sprejemanju pripravnikov v delovne organizacije v Sloveniji zahteva, da se obvezni pripravniški staž tudi v naši republiki uredi z zakonom. Da se vrnem prav na kratko primerjavo med informacijo iz oktobra 1966. leta in sedanjimi podatki. Ta primerjava že odkriva določen napredek in nekatere izboljšave; toda izobrazbeni sestav je še vedno akuten problem, zlasti ker se je ob dosenjih prizadevanjih, kako ta sestav izboljšati, kako priti do ustreznejših strokovnih kadrov, kako tem strokovnim kadrom zagotoviti ustrezno delo, aktivnost, posebne dohodke itd., odprla vrsta relativno novih vprašanj. Eno med njimi je, ali in kako zavezati delovne organizacije, da bi uvedle stalno skrb za strokovni naraščaj, za organizirano, sistemtično načrtno izpopolnjevnje svojega izobrazbenega sestava in kako zagotoviti, da bi ta sestav stalno prilagajali novim zahtevam, novim potrebam. Na ta vprašanja je skušal in še vedno skuša dati odgovor republiški zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov in o obveznem uvajanju pripravništva v delovnih organizacijah, ki je bil sprejet v naši republiki decembra 1968. leta. Dovolite, da vas informiram, da ravno zaključujemo v našem sekretariatu kritično presojo o tem, kako so se poglavitne intencije tega republiškega zakona ob dosedanjem devetmesečnem izvajanju uveljavile v delovnih organizacijah. S tem v zvezi, ne da bi skušal zakon kakorkoli razlagati, naj vas opozorim samo na to, da je bila soglasna odločitev, da pripravništvo in sprejemanje pripravnikov ne sme biti administrativni ukrep, pač pa zaveza, ki sem vam jo že orisal, da je treba načrtno skrbeti za strokovni naraščaj. In zato so delovne organizacije dolžne vsako leto pripraviti in pristojnim organom celo

predložiti načrt o sprejemanju pripravnikov. Iz do sedaj sprejetih načrtov izhaja, da so za letošnje leto predvidele delovne organizacije 2706 pripravnikov. Od tega je samo okoli 12 % pripravnikov predvidenih za družbene službe. Namreč družbene službe konstantno odgovarjajo, ne da nimajo potreb, ampak da nimajo sredstev. Torej vse ostalo velja za gospodarstvo. Doslej je bilo torej v sedmih mesecih sprejetih 1807 pripravnikov, od tega 633 diplomantov z visoko in višjo visokošolsko izobrazbo. Toda že analize teh podatkov so pokazale, opozorile na dva momenta. Popraševanja o pripravnikih je v naši republiki precej in očitno so potrebe večje, kot so formalno izkazane. Toda razgovori z gospodarskimi organizacijami so tudi pokazali, da mnogi diplomanti ne želijo biti sprejeti kot pripravniki, ampak zahtevajo takojšnjo zaposlitev na rednem delovnem mestu.

Toda to ni bistveno, s čimer bi vas želel na kratko seznaniti, bistveno je, da je dosedanja analiza odkrila nekaj drugih pomembnih elementov za izboljšanje kadrovskega sestava. Samo 31 % delovnih organizacij v 51 občinah je do aprila predložilo svoje programe o sprejemanju pripravnikov v letošnjem letu. Zakaj tako pičel odziv? Pokazalo se je, kako pereč problem je kadrovsko načrtovanje v delovnih organizacijah, kako je bilo dosedaj to kadrovsko načrtovanje bolj ali manj samo neko formalno izkazovanje eventualnih številk novih zaposlenih. Pokazalo se je, kako še vedno marsikje ne poznajo, kakšna dejanska znanja, kakšne poklicne profile in kakšno strokovnost terja delo v delovnih organizacijah. Zlasti pa so skromna analitična poznavanja bodočega razvoja in iz tega razvoja izhajajočih potreb po posameznih poklicnih profilih. Marsikje pa so se uvajanja in izvajanja pripravništva kar vestno lotili. Toda pri tem so naleteli na svojstvene težave, ki so logična posledica dosedanje neustrezne izobrazbene strukture. V skladu z intencijami našega zakona sodimo in na tem tudi vztrajamo, da je pripravništvo čas, ko mora biti diplomant deležen organizirane, programirane pomoči pri strokovnem usposabljanju s praktičnim delom, da se v teku pripravništva usposobi za samostojno delo, v svojem poklicu, v svoji stroki. Toda marsikje so v delovni organizaciji obstali pred vprašanjem, kdo pa naj sedaj v podjetju mlademu diplomantu to zagotovi. Marsikje so bili v težavi glede tega, kakšen naj bo program pripravniškega poteka. Po drugi strani razgovori z mladimi ljudmi-pripravniki dokazujejo, da mladi marsikje z vso upravičenostjo odklanjajo pripravništvo; namreč marsikje pripravništvo ni pripravništvo, ampak formalna zaposlitev in mlad človek je samemu sebi prepuščen. Torej vse to kaže, da pripravništva ni dovoljeno brez škode za bodoče strokovnjake obravnavati administrativno. Po drugi strani se je pokazalo, da marsikje raje sprejemajo na delo diplomanta ne kot pripravnika, preprosto zato, ker je dobro organizirano pripravništvo dražje, kot pa mladega človeka postaviti na delovno mesto, potem pa biti kvečjemu z njegovim delom nezadovoljen, ker se ni nihče zanj resno pobrigal.

Torej naš republiški sekretariat navaja vse to zato, ker bo dosledno vztrajal na izvajanju tega zakona v okviru vseh tistih intencij, ki so bile ves čas navzoče, ko je v lanskem letu tekla v tej skupščini dokaj obsežna in temeljita razprava o tem zakonu. Po drugi strani pa se je že takrat pokazalo, in sedaj zopet praksa potrjuje, da administrativna zvezanost, da bi morale delovne organizacije na določeno število zaposlenih sprejemati neko število pripravnikov problema izobrazbenega sestava ne rešuje, pač pa ga utegne samo še bolj zamotati, pripravništvo pa v duhu, kakršnega imamo pri nas predpisanega, samo izkreditirati. Skratka, da zaključim to svoje nesistematično pripovedova-

nje. Dosedanja analiza pripravništva je odkrila mnogo problemov, nakazala potrebo, da se bolj sistematično lotimo izvajanja tega zakona; hkrati pa so razmere na tem področju svojevrsten odraz mnogih odprtih problemov, tako na področju vrednotenja intelektualnega dela, kot na področju kadrovskih služb, kadrovske politike v delovnih organizacijah, kot tudi na področju strokovnega in poklicnega izobraževanja. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Miklič. Izvoli prosim, tovariš Jože Melanšek, naš poslanec.

Jože Melanšek: Spoštovani tovariš predsednik, tovariši poslanci. Kot izhodišče za svoj prispevek bi vzel tisti del, ki je v današnjem gradivu zbran pod naslednjim stavkom: »Izobraževanje se ne obravnava več kot stvar posameznika, ampak ima značaj investicije v človeka, kot investicija v znanje.«

Danes je bila že izrečena delna bojazen, da je to samo cilj, da pa še ni dejstvo! Vendar bi kljub temu nekaj prispeval k razpravi in sicer bi opozoril na tisti del poročila odbora za vzgojo in izobraževanje, kjer pozitivno ugotavlja, da je gradivo samo statistični prikaz in da je treba temeljito razreševati določene stvari. Mislim, da se je treba tehtno in pa pospešeno lotiti tega dela, saj je izboljšanje izobrazbene ravni zaposlenih določen dolgoročni proces, ki ga ne kaže prav zaradi tega preveč odlašati. Pri tem se namreč pojavlja vprašanje, kaj smo storili, da bi ublažili sedanje stanje. V zvezi s tem namreč ne gre zanemariti sodobno opremljeno šolo in pa ustrezno usposobljene pedagoške kadre. Vedno se nam namreč očita, da se borimo le za materialna sredstva, da pa ne najdemo tistega svojega lastnega deleža v prosvetni stroki. Prav zaradi tega bi hotel, da poskušamo še bolj razčistiti stališča, kako strokovno usposobiti našega učitelja. Vem, da z zakoni vsega tega ne bomo rešili. Pravilnik o obveznem strokovnem izpopolnjevanju učiteljstva, ki je izšel sredi decembra lanskega leta, zavezuje v svojem 3. členu prosvetno-pedagoško službo, da za 5-letno obdobje izdela za območje Socialistične republike Slovenije določen program, ki mora iziti do konca meseca oktobra. Obenem ko sprašujem, kako daleč smo že s temi pripravami, postavljam vprašanje pristojnim izobraževalnim skupnostim, ali vključujejo v svoje delovne programe in letne finančne načrte tudi ta del izobraževanja. V 7. členu pa pravilnik o strokovnem izpopolnjevanju nakazuje vire financiranja. Pravi, da se izvaja v skladu s finančnimi načrti pristojnih izobraževalnih skupnosti. To pomeni dogovarjanje med republiško izobraževalno skupnostjo in temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi, pri čemer se poraja bojazen, kako daleč bo to dogovarjanje šlo. Če ne bomo pri tem spet ostali na ravni revne občine — bogate občine. In tako tudi strokovnega izpopolnjevanja ne bomo mogli rešiti tako, kot bi sicer bilo najbolje.

Danes je bilo tu že precej govora o tem, da gospodarske, socialne, kulturne in pa prosvetne razmere mnogo vplivajo na razvoj mladega človeka. Ravno občine, ki so na teh področjih zaostale, imajo najmanj sredstev in vprašanje je, koliko med njimi bo lahko dajalo denar za strokovno izpopolnjevanje učiteljev. Ob tej široki problematiki kadrov v Sloveniji sprašujem in obenem izražam tudi pomislek, koliko bomo lahko prispevali v sami prosvetni stroki k dvigu celotne kadrovske strukture? Hvala!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Tovariš Ludvik Zajc, predsednik izobraževalne skupnosti.

Ludvik Zajc: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Mislim, da neka časovno srečna koeksistenca omogoča, da ta zbor oceni probleme, ki so danes na dnevnem redu, še nekoliko iz širšega zornega kota.

Gradivo, ki je danes predloženo, nam kaže položaj Slovenije v primerjavi s celotno Jugoslavijo, pa tudi znotraj same republike. Opozoril pa bi, da je izšla šele sedaj knjiga »Ameriško izzivanje«, ki nam probleme, ki jih danes obravnavamo, lahko pokaže v še nekoliko širši luči. Ne bi bilo škodljivo, če bi skupščina omogočila poslancem, da preberejo obe gradivi hkrati, saj zlepa ne bi imeli mirnega spanja, če bi to storili. Potem bi bilo tudi za daljši čas jasno, da so pravzaprav iluzija in tolažba najrazličnejše razprave, ki jih je zelo pogosto slišati od posameznih ljudi, češ da je vendarle ob taki izobrazbeni strukturi, ob takem materialnem položaju šolstva na Slovenskem, dosežen narodni dohodek tisoč dolarjev na prebivalca in da to ni tako tragično, kot se prikazuje; skratka vrsta drugih argumentov, ki skušajo izpodbijati tudi vrednost gradiva, ki je danes pred nami. Mislim, da je v tem primeru jasno, kam gremo in pravzaprav kje smo.

Tudi na področju izobraževanja smo še vedno zelo zelo daleč od tega, da bi se pomaknili od osebnih dohodkov kamorkoli naprej. Bojim se, da bo tudi razprava o financiranju izobraževanja v naslednjem letu usmerjena predvsem na ta problem. Če bo tako, potem se bojim, da ne bomo samo zamujali časa, ampak živeli v iluziji, da rešujemo probleme izobraževanja.

Povsem jasno je postalo, da sanacija šolstva ni samo razreševanje materialnih, ampak in vedno bolj nujno razreševanje vsebinskih in pa kadrovskih vprašanj. Jasno je, da je drugo z drugim povezano, da materialni položaj narekuje tudi iskanje rešitev na drugih področjih, vendar mislim, da moramo ne glede na materialno situacijo šolstva v bodoče mnogo več razpravljati o ostalih dveh vprašanjih, to je o vsebinskih in kadrovskih.

V republiški izobraževalni skupnosti nas je dosti, tovarišica dr. Kornhauserjeva nas je že opozorila na ta problem, ki menimo, da je v prvi plan, tako kot je rekla, treba postaviti probleme opreme, opremljenosti šol, modernizacije pouka in morda, če ne gre drugače, prepustiti vprašanja osebnih dohodkov sindikalnim, mezdnim in drugim gibanjem. Izobraževalna skupnost pa tudi vaš zbor ne moreta več zanemarjati vprašanja opreme ali ga zapostavljati za vprašanjem osebnih dohodkov, čeprav je seveda tudi osebne dohodke treba reševati, tem bolj, ker se nam v srednjem šolstvu v letošnjem letu dogaja, da vedno večje število najboljših strokovnjakov odhaja v proizvodnjo in se je v srednjih šolah začel proces kadrovskega razsula.

Glede vsebinskih vprašanj je bilo danes že danih nekaj opozoril. Gre za učne načrte, omenjeno je bilo stalno strokovno izobraževanje, ne samo prosvetnih delavcev, ampak vsakega strokovnjaka, ki se mora po ugotovitvah v svetu petkrat do šestkrat prekvalificirati, celotno svoje znanje obnoviti, spremeniti, na novo začeti. Mi pa že vsa leta zanemarjamo, recimo, izredni študij, ki je neka oblika strokovnega izpopolnjevanja že zaposlenih, stalno izpopolnjevanje strokovnjakov prek podiplomskih tečajev, obnove znanja, dokumentacijsko službo, ki bi nam lahko tehnično omogočila hitro obnovo znanja, in mislimo, da bomo rešili problem izobraževalne politike s tem, če bomo kolikor toliko materialno utrdili samo tiste šole, ki jih pač sedaj imamo.

Pri teh vsebinskih vprašanjih se bo treba ozreti tudi navznoter, v področje samega izobraževanja in, kot je bilo danes rečeno, nekatere iluzije razbiti tudi

znotraj prosvetnih vrst. Z vso odgovornostjo trdim, da smo tudi prosvetni delavci prispevali, da je toliko in toliko zaposlenih ljudi nekvalificiranih. Zadnji čas je, da se te svoje politike in njenih posledic tudi zavemo. Neprestano jadikujemo ali idealistično vzdihujemo, da ne želimo znižati izobrazbene ravni na naših osnovnih šolah, da ne moremo izboljšati učnih uspehov s tem, da navidezno popravljamo ocene, kar je seveda točno. Toda prav tako je točno, da je nevzdržno še naprej zapirati oči pred dejstvom, da 50 % otrok ne konča osnovne šole. Če vemo, da materialno in kadrovsko tudi sami nismo sposobni, da konča 90 % ali vsaj 85 % otrok osnovno šolo, potem se moramo zavestno odločiti, da znižamo kvaliteto absolventa osnovne šole, ker to ni stvar samo prosvetnih delavcev, ampak je še vrsta drugih dejavnikov, ki omogočajo ali pa onemogočajo boljši učni uspeh. Politike, da 50 % slovenskih otrok ne konča osnovne šole, ne moremo slepo nadaljevati in, po mojem, ne smemo izsiljevati s takim slabim učnim rezultatom reševanja materialnih in drugih vprašanj. Potem enkrat pošteno in odkrito povejmo: materialni položaj šol je tak, da opreme nimajo, kadrovski položaj je tak, da še vedno nad polovico prosvetnih delavcev, ki poučujejo na predmetni stopnji, nima ustrezne izobrazbe; torej tudi učenec, ki konča osnovno šolo, ne more imeti ustreznega znanja. Vse drugo je neodgovorno slepomišenje, katerega račun plačuje naš otrok, ki se spreminja v statistikah v nekvalificiranega delavca v slovenski industriji.

Pri tem bi nazadnje rekel še nekaj o kadrovski problematiki. Tovariš poslanec pred menoj je opozoril na problem stalnega izpopolnjevanja. Moram reči, da smo v izobraževalni skupnosti tudi v lanskem letu to področje popolnoma in zavestno izpustili. Vse je bilo usmerjeno v izenačenje osebnih dohodkov, v dvig osebnih dohodkov, v zapiranje razlik med nerazvitimi in razvitimi predeli in tako dalje. Dali pa nismo niti dinarja za stalno izpopolnjevanje prosvetnih delavcev. Tudi v sedaj obstoječih izračunih za naslednje leto se to stanje v glavnem nadaljuje.

Ali torej lahko ta vprašanja, ki sem jih navedel, kot so modernizacija pouka, oprema, izredni študij, stalno izpopolnjevanje prosvetnih delavcev in sedanji osip še nadalje zapostavljamo ali pa bi bilo pametneje, da razpravo o sredstvih za naslednje leto zelo jasno usmerimo na vsebinska in kadrovska vprašanja, ne glede na višino sredstev. Kako bo to vplivalo na osebne dohodke, se bo jasno videlo, vsekakor pa jih bo treba drugače obravnavati kot do sedaj. Želim namreč opozoriti, da si ne bi smeli zapirati oči pred vsebinskimi vprašanji in sami postavljati osebne dohodke v prvi program, kajti taka politika nas bo tepla z veliko palico, ko nam bodo upravičeno rekli, da so se osebni dohodki izboljšali, rezultati pa se slabšajo. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Zajc. Želi še kdo poseči v razpravo? (Ne javi se nihče.) Kaže, da lahko razpravo zaključimo.

V svoji kratki zaključni besedi bi ugotovil naslednje: Naša želja, ko smo dali na dnevni red informacijo o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji, je bila, da se priključimo nekaterim člankom v dnevnem časopisju, ki, kot kaže, niso doživeli ustreznega odmeva. Ne samo, da se tem opozorilom v člankih priključimo, marveč da vso resnost, vso problematiko, ki jo to gradivo odpira, prenesemo v najvišji predstavniški dom naše republike, to je v našo skupščino. Mislim, da nam je to uspelo in da resnost, prizadetost razprav številnih naših poslancev, prav tako pa tudi naših gostov, mislim tu posebej omeniti tovariša

Kogeja, tovariša Zajca, kaže, da smo imeli prav, ko smo dali na dnevni red omenjeno gradivo. Moram izjaviti, da ni bila naša namera biti plat zvona, nepotrebno dramatizirati; vsi skupaj ugotavljamo, da kaže prenehati z neke vrste samozadovoljstvom in samotolažbo ob problemu, za katerega jasno vemo, da nima le danes, marveč da bo imel nujno tudi v prihodnje dalekosežne, lahko celo zatrdim zgodovinske posledice, za katere nas bodo kasnejše generacije upravičeno obsojale, kolikor ne bi storili vsega, da po naših močeh in realnih možnostih spremenimo odnos do izobrazbene strukture. Kot za marsikaj drugega moramo tudi tu postaviti zelo jasno dolgoročno politiko, ki naj zagotovi, poudaril sem že, v mejah naših možnosti in potreb, tisto učinkovitost in tiste rezultate, za katere že danes ugotavljamo, da so možni, potrebni in realni.

Prav gotovo to, o čemer danes sprožamo obravnavo, v nobenem primeru pa je ne zaključujemo, ni samo naš problem, problem prosvetno-kulturnega zbora; prepričan sem, da je to zadeva vseh naših zborov. Sama kompleksnost problematike terja razpravo povsod, od družbeno-političnih institucij, našega izvršnega sveta, naše skupščine, do gospodarskih organizacij in občinskih skupščin; takšna razprava terja tudi ustrezne posledice, pri čemer mislim na politiko, ki jo bodo morali na podlagi takšne celotne razprave tudi izoblikovati. Kar zadeva naš prosvetno-kulturni zbor, moram opozoriti, kar je bilo deloma v razpravi že nakazano, da morajo namreč pedagoške strokovne in raziskovalne institucije postaviti takšen program, prek katerega bomo vse slabosti, o katerih je bilo govora, ali pa so prisotne, pa o njih nismo govorili, v prihodnje zavestno, načrtno odpravljali; prav tako mislim, da bodo morale gospodarske organizacije z gospodarsko zbornico in z vsemi ostalimi strokovnimi in drugimi asociacijami zavzeti pozitivnejše, benevolentnejše stališče, v katerem bo izražena čvrsta pripravljenost in potreba tudi z njihove plati, da se problematika, danes sprožena in razgrnjena tudi zaradi njih in njihovih potreb, ustrezno razrešuje.

Dr. Justin je opozoril, da je znanje izredno pomembno in da je za tako majhen narod, kakršen je naš, praktično nenadomestljiva prednost. Če je to res, potem je tembolj nujno, da brez oklevanja sprožimo razpravo, kot smo to že v poročilu odbora za vzgojo in izobraževanje povedali, v vseh prizadetih organizacijah in institucijah in, kar je prav tako važno, v vseh naših strokovnih organizacijah; tako lahko pridemo do ustrezne kvalitetne osnove za ukrepe, ki naj jih končno obravnavata in o njih sklepata enotni zbor delovnih skupnosti in republiški zbor. Ta naša namera sovpada z oblikovnjem osnov ekonomskega razvoja Slovenije, ki bodo obvezno morale vključevati tudi to problematiko, ker si ne morem predstavljati osnov našega družbenega in materialnega razvoja, ki ne bi vsebovale zelo jasne politike, zelo jasnega koncepta in zelo jasno opredeljene naloge tudi glede spremembe izobrazbene strukture na Slovenskem.

V svojem več kot dveletnem delu v skupščini tega še nisem storil, v tem primeru pa posebej naprošam poročevalce našega časopisja, RTV, da ne dajo tej problematiki običajno največkrat skromnega mesta v svojih poročilih, marveč, če je le mogoče, večji del tehtne razprave, kvantifikacijo, prikaz stanja predočijo slovenski javnosti; mislim, da so soodgovorni, da bo slovenska javnost ustrezno in popolno informirana o omenjeni problematiki.

Zaključujem razpravo in dajem polurni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 11.55 in se je nadaljevala ob 12.40.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Spoštovani tovarišice in tovariši poslanci. Nadaljujemo z delom našega zbora in prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru.

Predlog zakona je predložil izvršni svet in je za svojega predstavnika določil dr. Vladimira Bračiča, člana izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije. Želi predstavnik izvršnega sveta še ustno obrazložiti stališče predlagatelja. (Želi.) Besedo ima tovariš dr. Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. K pismeni obrazložitvi predloga zakona bi želel dodati še dodatna pojasnila, deloma zato, ker so se pojavile v zadnjem času nekatere nejasnosti v zvezi s predlogom zakona, deloma zato, da bi vaše odločanje danes bilo lažje. Izvršni svet je sprejel osnutek zakona o prenehanju višje stomatološke šole potem, ko je temeljito proučil gradiva o ustreznosti oziroma neustreznosti nadaljnjega šolanja višjega dentista kot posebnega profila zobozdravstvenega terapevta. Ker so bila v osnovi vsa strokovna mnenja enotna, da zaradi splošnih načel medicinske doktrine, ki pravi, da je medicinska znanost enotna in da so vsi posegi v človeško telo, torej tudi zdravljenje zob, tako pomembna naloga, da naj bi jo opravljali kar se da visoko kvalificirani zdravstveni delavci, ne kaže šolati kadrov, ki nimajo take popolne izobrazbe.

Na drugi strani je bil ponovno preverjen tudi tisti drugi argument, da smo dosegli po programu in normativih določeno število zobnih terapevtov v naši republiki. Želim poudariti, da je do ustanovitve višje stomatološke šole in hkratne uvedbe stopnjevanja študija na oddelku za stomatologijo medicinske fakultete prišlo po prehodni ugotovitvi, da nam močno primanjkuje tovrstnih terapevtov, da se stalno povečuje število zdravstvenih zavarovancev in da nam medicinska fakulteta oziroma njen stomatološki oddelek ni dajal toliko diplomantov, da bi lahko v doglednem času to vrzel izpopolnili. Ker pa sta obe šoli, ki sta šolali ta kader, imeli svoboden vpis in ker je bil interes za takšen skrajšan način študija izredno velik, je bil tudi vpis na obe šolski instituciji nad normalnim. Prav ta nadnormalni vpis pa je seveda prispeval k temu, da je bila približno v enkrat hitrejšem času zapolnjena kadrovska vrzel in s tem se je pojavil problem tudi z druge strani, tako imenovani presežek teh kadrov.

Najnovejša analiza, ki jo je naredil republiški zdravstveni center, in normativi, ki jih je sprejel 16. maja letos, kažejo, da bi potrebovali pri nas v Sloveniji 420 zobnih terapevtov za odrasle, 193 šolskih zobnih terapevtov in 24 specialistov ortodontov, skupno 637. Medtem pa je bilo po statističnih podatkih pri nas že 31. 12. lanskega leta 599 zobnih terapevtov oziroma jih je manjkalo 37. Po izjavi predstavnika medicinske fakultete je letos do 30. septembra že na tej fakultteti 44 novih stomatologov in je torej ta manjko, ki je bil izkazan v številu 37, v bistvu že pokrit. Ugotavljam, da sta osnovna motiva, splošna strokovna medicinska doktrina in število kadrov, temeljni razlog in osnova za to, da šolo takšno, kot je, odpravimo in še posebej ugotavljam, da v zadnjem času ni bilo več razprav o tem osnovnem problemu. Tudi na sejah odborov v skupščini ni tekla razprava o tej dilemi, temveč predvsem o drugem problemu, to je, kako po prenehanju te šole uporabiti nesporno ugotovljeno zelo dobro učno bazo čim racionalneje. Pri tem moram ugotoviti, da smo opravili že doslej vrsto razgovorov, na katerih je sodelovalo mnogo predstavnikov naj-

različnejših zdravstvenih in prosvetnih organov do predstavnikov republiške skupščine in njenega izvršnega sveta. Danih je bilo mnogo pobud, predlogov in sugestij. Vendar sedaj konkretne rešitve ne moremo posredovati. Iskanja so v zadnjem času šla predvsem v dve smeri: in sicer, kako vključiti to dobro organizirano bazo, pri čemer seveda mislim tako na ljudi in materialna sredstva, v splošno zobozdravstveno službo s posebnimi nalogami za področje mladinskega zobozdravstva, ki ga z zveznim zakonom o zdravstvenem varstvu in osnutkom republiškega zakona postavljamo nekoliko kot prioriteto; in v drugo smer, ali ne bi kazalo te materialne baze vključiti v razširjeno bazo medicinske fakultete za tako ali drugačno obliko šolanja, za delno usposabljanje zdravstvenih kadrov, različnih profilov oziroma različnih smeri. Ob tem želim ugotoviti, da na to drugo iskanje in na predloge, ki so izšli v tej smeri, medicinska fakulteta odgovarja negativno. Pri tem navaja argumente, ki jih prav gotovo, kakorkoli smo realno kritični, ne moremo ali težko odklanjamo. Zato osebno menim, da bo treba intenzivneje iskati rešitev v drugi nakazani smeri. Povedati želim, da smo pri koncepiranju zakona bili nekoliko optimistični prav glede tega, saj smo pričakovali, da bomo konkretno rešitev našli hitreje.

Ob tej ugotovitvi želim poudariti, da kljub predlogom, danim v razpravah, naj bi sprejem zakona odložili, dokler ne nakažemo konkretne rešitve tega drugega problema, s sprejetjem zakona v bistvu ničesar ne prejudiciramo. Kajti šola ne vpisuje in torej zaključuje svoj, da tako rečem, proizvodni proces. Res pa je tudi, da s sprejemom zakona brez konkretne rešitve glede nadaljnje uporabe te učne baze ničesar ne spreminjamo. Menim, da so v tretjem členu navedeni organi, to so izvršni svet, skupščina občine Maribor in združenje visokošolskih zavodov, ki naj po svojih predstavnikih in v sodelovanju z republiškimi prosvetnimi in zdravstvenimi organi rešijo problem, sposobni, da v najkrajšem času najdejo ustrezno rešitev in zato sem tudi v imenu izvršnega sveta včeraj na seji republiškega zbora sprejel obveznost, da bo izvršni svet takšno poročilo predložil skupščini v treh mesecih.

Dalje bi želel pojasniti še nekaj stvari, ki so bile prisotne v razpravah na odborih in tudi včeraj v razpravi v republiškem zboru. Gre namreč za navidezno kontradiktornost določil 2. in 4. člena predloga zakona. 2. člen predvsem zagotavlja pravico in možnosti študentom, da dokončajo študij po takšnem programu, po kakršnem so ga začeli, določilo 4. člena pa pravi, da se likvidacija šole opravi po stanju na dan 30. decembra 1970, ko konča študijsko leto generacija, ki je sedaj še vpisana kot redni študenti na šoli. To določilo 4. člena je mogoče pravno tolmačiti in izvesti v praksi tako, da moramo normalno začeti likvidacijski postopek takrat, ko se konča tisto študijsko leto, s katerim zaključuje študij zadnji vpisani letnik. V odloku o likvidacijski komisiji pa bo potrebno seveda zagotoviti, da se potem, ko so formalno-pravno šola in njeni organi prenehali z delom, pravice teh organov, predvsem pa pravica pedagoško-znanstvenega sveta, prenesejo na likvidacijsko komisijo; v okviru le-te bo formirana posebna študijska komisija, z nalogo, da zagotovi študentom, v skladu z določili 2. člena, možnost normalno končati študij do določenega roka, ki je postavljen v zakonu.

Menimo namreč, da bo ta proces dokončanja postopen, da bo študentov vsak dan manj in da bo potem likvidacijska komisija oziroma njena študijska komisija temu primerno usmerjala oziroma zagotavljala tudi določene kapacitete materialne narave, pri tem mislim stole kot učno bazo in učitelje, ki

bodo to opravili. S tem so zagotovljene zakonite pravice študentov in tudi normalni postopek likvidacije, hkrati pa seveda, po odločitvi prej omenjenih, tudi postopno vključevanje materialne baze in ljudi v novo funkcijo.

Zato predlagam, da zbor zakon v predloženi obliki sprejme. Izjavljam v imenu izvršnega sveta, da sprejemam amandma k 2. členu, kakršnega je dal vaš odbor, in amandma k 4. členu, medtem ko amandmaja k 3. členu ne sprejemam, ker prvič, univerza doslej ni izrazila nobene želje, da bi sodelovala v tem procesu in drugič, ker menimo, da to ni potrebno. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala. Predlog zakona je na dveh svojih sejah obravnaval tudi odbor za vzgojo in izobraževanje in o tem predložil nam vsem navzočim dvoje poročil. Prav tako je o predlogu zakona dala poročilo zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije; danes pred sejo zbora pa je odbor za vzgojo in izobraževanje obravnaval tudi pismeni predlog združenja visokošolskih zavodov Maribor, ki ste ga dobili na klopeh. Sedaj pa prosim poročevalca odbora, predsednika odbora tovariša Šinigoja, da posreduje zboru poročilo o današnji seji odbora.

Dušan Šinigoj: Odbor za vzgojo in izobraževanje je danes ponovno obravnaval predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru in pripombe združenja visokošolskih zavodov v Mariboru k 3. členu tega zakona. Odbor smatra, da je delovni sklep, ki ga je sprejel republiški zbor, zadostno zagotovilo, da se bodo kapacitete te šole uporabile v šolske namene. Odbor prav tako predlaga našemu zboru, da sprejme sklep, naj izvršni svet Skupščine SR Slovenije v roku treh mesecev po sprejetju zakona poroča našemu zboru o namembnosti prostorov sedanje šole. Pri tem naj vztraja na stališču, da se ti prostori uporabljajo v učne namene.

Odbor je ponovno razpravljal o svojem amandmaju k 3. členu in sklenil, da ga umakne. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala. Predloženi zakon je na včerajšnji seji obravnaval tudi republiški zbor Skupščine SR Slovenije, o čemer mi je predsednik zbora tovariš Goslar poslal naslednje obvestilo:

»Obveščam vas, da je republiški zbor na 5. seji dne 1. 10. 1969 sprejel predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru z amandmajema odbora za prosveto in kulturo k 2. in 4. členu. Poleg tega je republiški zbor sprejel tudi delovni sklep, da mora izvršni svet poročati v roku treh mesecev o ukrepih, ki jih bo glede namembnosti višje stomatološke šole v Mariboru sprejel skupno s skupščino občine Maribor in združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru.«

Odpiram razpravo. Prosim, kdo želi razpravljati o predlogu zakona? (Ne javi se nihče.) Bo kdo posegel v razpravo? Kaže, da ne. Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje amandmaje k drugemu in četrtemu členu. Kdor je zanju, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel oba amandmaja k 2. in 4. členu predloga zakona.

Sedaj lahko preidemo na glasovanje predloženega zakona v celoti. Kdor je zanj, naj prosim glasuje. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Eden.) Se je kdo vzdržal? (Eden.)

Ugotavljam, da je naš zbor zglasoval zakon o ukinitvi višje stomatološke šole v Mariboru z enim glasom proti in z enim vzdržanim glasom.

Prosim, tovarišica podpredsednica, če dalje vodite to sejo.

Predsedujoča dr. Aleksandra Kornhauser: Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Predlog za izdajo zakona je predložil izvršni svet, ki je za svojega predstavnika imenoval dr. Ernesta Petriča, člana izvršnega sveta. Želi predstavnik predlagatelja predlog za izdajo zakona še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor našega zbora za znanstveno-raziskovalno delo in zakonodajno-pravna komisija, ki sta o tem predložila svoji poročili. Želita poročevalca odbora oziroma komisije poročili še ustno dopolniti? (Ne želita.)

Začenjam torej razpravo. Kdo želi besedo, prosim? Prosim, prof. dr. Anton Kuhelj, predstavnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Prof. dr. Anton Kuhelj: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Ne bi vas zadrževal. Predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je dobrodošel, akademija ga z veseljem pozdravlja predvsem zaradi treh razlogov:

1. zakon, ki sedaj velja in ki je samo formalno usklajen z določbami ustave, je sam po sebi zastarel, saj izvira iz leta 1947;

2. akademija želi, v skladu z razvojem naše republike, bolj natančno in bolj sodobno pretehtati svoje mesto in svojo vlogo v znanstvenem in kulturnem dogajanju v naši republiki;

3. v zvezi z izdajo oziroma s pripravami za izdajo zakona o raziskovalni dejavnosti, je zelo umestno, da se tudi ob tej priliki opredeli in določi mesto naše akademije v znanstvenem raziskovanju, in sicer predvsem v bazičnih raziskavah, ki se same po sebi neposredno ne uporabljajo niti v gospodarstvu niti v drugih naših dejavnostih, ki pa so nujno potrebna podlaga ostalim razvojnim dejavnostim, predvsem v industriji in gospodarstvu.

Osebno bi želel poudariti zlasti željo, da bi bilo delo Slovenske akademije znanosti in umetnosti mogoče uspešnejše kakor do sedaj, če bi upoštevali njene specifičnosti in njeno dvojno vlogo, to so na eni strani organizacija reprezentantov naše znanosti in umetnosti, na drugi strani pa delovna organizacija, ki jo vežejo številne vezi ne samo z raznimi sorodnimi inozemskimi organizacijami, o katerih je tukaj veliko govora, ampak tudi z ostalimi akademijami sosednjih bratskih republik. Pri tem povezovanju mislim, igra naša akademija veliko in važno vlogo, ki ni omejena samo na naš slovenski prostor, ampak na celo Socialistično republiko Jugoslavijo; iskreno bi želel, da bi ravno v zvezi s temi nalogami novi zakon odprl nova pota, nove možnosti, da bi se delo prav na vseh področjih še uspešneje vršilo kakor sedaj.

Ob tej priliki bi si dovolil odgovoriti tudi na pripombo, ki je bila dana v odboru prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno in raziskovalno delo glede temeljitejšega seznanjanja z delom akademije.

Akademija objavlja veliko publikacij, vendar bi za nekoliko podrobnejše spoznanje njenega dela prišel v poštev predvsem letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki izhaja vsako leto in lahko se pohvalim, da precej

tekoče. Zdi se mi, da je letopis izšel že za preteklo leto. Poleg tega bi priporočal tovarišicam in tovarišem, ki se bolj zanimajo za delo akademije, referat, ki so ga sestavili znanstveni sodelavci oziroma znanstveni delavci akademije, in kjer nekoliko bolj podrobno orišejo naloge in opravljeno delo oddelkov oziroma inštitutov Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Nekatera od teh del obravnavajo specifične slovenske probleme, medtem ko so druga usmerjena tudi nekoliko širše. Zahvaljujem se za pozornost.

Podpredsednica dr. Aleksandra Kornhauser: Hvala lepa. Prosim za nadaljnjo razpravo. Če se nihče več ne javlja k razpravi, potem menim, da nam gradivo, ki nam je bilo predloženo, in obenem dopolnilo, ki ga je podal v razpravi predstavnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti profesor Kuhelj, zadostujeta, da lahko zaključim razpravo in predlagam, da sprejme zbor naslednji sklep:

1. predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti se sprejme;

2. osnutek zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije in

3. izvršni svet Skupščine SR Slovenije mora pri izdelavi osnutka zakona upoštevati načela predloga za izdajo zakona, pripombe odbora za znastveno-raziskovalno delo ter zakonodajno-pravne komisije kot tudi pripombe, ki izhajajo iz razprave profesorja Kuhlja, predstavnika Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Dajem predlog tega sklepa na glasovanje. Kdo je prosim za takšen sklep? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlog za izdajo zakona sprejet soglasno.

Tako lahko preidemo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval.

Predlog za izdajo zakona je predložil izvršni svet, ki je za svojega predstavnika določil dr. Vladimira Bračiča, člana izvršnega sveta. Želi predstavnik predlagatelja predlog za izdajo zakona še dodatno utemeljiti? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Sloveenije, ki sta o tem predložila svoji poročili. Želita poročevalca odbora oz. komsije še ustno dopolniti svoje poročilo? (Ne želita.)

Potem pričenjam razpravo in prosim, kdo želi besedo? Če nihče, potem smatram to kot tiho soglasje in predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep:

1. predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval se sprejme;

2. osnutek zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije in

3. izvršni svet Skupščine SR Slovenije mora pri izdelavi osnutka zakona upoštevati načela predloga za izdajo zakona, pripombe odbora za vzgojo in izobraževanje ter zakonodajno-pravne komisije.

Prosim, kdor je za takšen predlog, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Torej ugotavljam, da je predlog za izdajo zakona soglasno sprejet.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

Predlog za izdajo zakona je predložil izvršni svet, ki je za svojega predstavnika v našem zboru določil tovariša Vladimira Bračiča, člana izvršnega sveta. Želi predstavnik izvršnega sveta, to pot predlagatelja, predlog za izdajo zakona še ustno obrazložiti? (Ne želi.)

Predlog za izdajo zakona sta obravnavala odbor našega zbora za kulturne dejavnosti in pa skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta nam predložila pisani poročili. Želita poročevalca odbora oziroma komisije svoji poročili še ustno dopolniti? (Ne želita.)

Začenjam razpravo. Prosim, kdo želi besedo? Tovariš Feldin, prosim.

Boris Feldin: Kot vidim iz poročila, je odbor obravnaval tudi pripombe, ki sem jih poslal h gradivu. S stališčem odbora se v celoti strinjam; mislim, da je pameten predvsem predlog članov odbora, naj republiški sekretariat za prosveto in kulturo s strokovnimi institucijami pripravi ustrezno analizo o mreži, položaju ter splošnih in posebnih nalogah študijskih knjižnic v Sloveniji. Šele iz ocene funkcije posamezne študijske knjižnice oziroma knjižnic, med katerimi so se nekatere že preoblikovale v knjižnice bolj splošnega značaja, z različnimi oddelki, bodo možne odločitve o tem, katera študijska knjižnica je sposobna in upravičena opravljati tudi nalogo hranjenja obveznega izvoda slovenskega tiska. Tudi moje pripombe so šle v to smer, da je zakon sicer potreben, da pa nisem povsem prepričan, ali je sedanja ureditev najboljša in tudi ne vem, ali bi bila bodoča kaj drugačna. Zato me ta odločitev odbora prav veseli, ne glede na to, kako bo potem. V bistvu sem želel imeti s to svojo provokacijo, če bi jo tako imenoval, nekoliko bolj utemeljen predlog, zakaj nekatere študijske knjižnice dobivajo obvezni izvod, druge pa ne, katere so zadolžene tisk hraniti, katere pa ga morajo imeti samo za proučevanje. Hvala.

Podpredsednica dr. Aleksandra Kornhauser: Hvala. Prosim za nadaljnjo razpravo. Tovariš Marjan Tavčar, prosim.

Marjan Tavčar: Tovarišica podpredsednica, tovariši poslanci. Ker sem tudi sam sodeloval v odboru za kulturne dejavnosti, ko je tekla beseda o pošiljanju obveznega tiska študijskim knjižnicam in sem se pri tem dokaj ujel s predlogom tovariša Feldina, se čutim kot poslanec Goriškega dolžan malo temeljiteje obrazložiti svoje izvajanje v tem odboru. Sodim, da je zakon, ki ga pripravljamo, povsem primeren, če bo temeljil dejansko na obeh načelih, ki sta omenjena v tem predlogu. Prvo načelo je, da smo kot narod dolžni zagotoviti ohranitev in varnost kulturne dediščine, ki se izraža v tisku kot izredni zakladnici, ki prispeva h kulturi. Drugo načelo, ki ga je treba, po mojem, ravno tako poudarjati kot ohranitev in varnost, je načelo dostopnosti. To dostopnost je treba jemati ne samo v teoretičnem, ampak tudi v dejanskem praktičnem smislu, to pomeni dostopnost za študijsko proučevanje tiska za ljudi, ki imajo takšne potrebe. Pri tem sta bila dana predloga, bolj ali manj posrečena in do konca utemeljena; da bi študijski knjižnici na Ravnah na Koroškem, ki doslej ni dobivala nobenega obveznega tiska niti periodike, ki pa, kot kaže, čuti potrebo po tem in ima možnosti ta tisk tudi hraniti ter ga dajati na voljo ljudem v tem koncu Slovenije na Koroškem, prejemala na podlagi tega zakona

periodiko. In drugi predlog, da goriška študijska knjižnica dobiva poleg periodike, ki jo prejema že doslej, ves tisk. V dosedanjih razpravah je bilo ugotovljeno, da ti dve študijski knjižnici takšne želje že dlje časa izražata, da svoje potrebe utemeljujeta in da imata tudi možnosti, da tisk, ki bi ga po tem zakonu prejemali, tudi kvalificirano hranita.

Na hitro bi orisal zgodovino prizadevanj goriške študijske knjižnice. Goriška študijska knjižnica je pred leti dobivala ves obvezni primerek slovenskega tiska. Z zadnjo reorganizacijo okrajev, da tako rečem, je bil ta primerek ukinjen in prenesen na takratni okraj Koper, tako da je tamkajšnja knjižnica dobila pravico do vsega tiska, Goriški pa je ostala samo pravica do periodike. Z ukinitvijo okraja pa ta embargo, takrat administrativno pogojen, za študijsko knjižnico na Goriškem ni bil ukinjen, in od takrat so tekle prošnje, pritožbe, intervencije in argumentacije na vse strani, da bi ta pravica bila obnovljena. Prošnje so bile naslovljene na sekretariat za kulturo in prosveto, na ta zbor prek poslancev s tega območja, celo na republiško konferenco Socialistične zveze in podobno. Vendar vse zaman. Nikoli se nismo vprašali, kje so vzroki za tako vztrajnost, da si kulturna institucija na Goriškem ponovno pridobi svojo pravico. Kot človek s tega konca bi poskušal odgovoriti na to: Goriška študijska knjižnica je institucija regionalnega pomena, ki opravlja funkcije študijske knjižnice za štiri pomorske občine. To je torej knjižnica regionalnega pomena prav tako kot koprska, vezana na območje s 100 000 prebivalci, kjer živi 1400 ljudi z višjo ali visoko izobrazbo. Knjižnica, ki ima sorazmerno bogat fond, ki je nekako na višini koprske študijske knjižnice, je prav na račun tega zakona in drugih okoliščin obsojena na zaostajanje. Kulturni delavci na Goriškem to zaostajanje ocenjujemo kot siromašenje tega območja, ki je spričo specifičnosti tega območja še usodnejše, kot bi sicer bilo. Novo Gorico smo ustanovili in jo začeli graditi kot novo kulturno, gospodarsko in politično središče pokrajine, ki je bila z mejo odrezana od bivše goriške pokrajine. Mesto, ki je nastalo v kratkem času in ki se še ni uspelo oblikovati v kulturnem smislu, je sociološko slabo integrirano in ljudje na Goriškem ocenjujemo, da je treba izrabiti vse možnosti, tudi na kulturnem področju, da se ta integracija, ki je izrednega pomena, pospeši.

Druga okoliščina, ki govori v prid zahtevi goriške knjižnice, je dejstvo, da je novogoriška občina sorazmerno ekonomsko najmočnejša na tem območju, da na njej sloni največje breme za razvijanje kulture severne Primorske. V Novi Gorici so se v zadnjem času razvile kulturne institucije, katerih funkcije in vloge so širšega značaja, materialno breme pa sloni v glavnem na ramenih te občine. Ena od teh institucij je študijska knjižnica, nadalje revija, ki je zdaj izšla že v dvajsetih številkah, profesionalno gledališče za severno Primorsko in tako naprej. Zato je treba pri teh reakcijah okrog študijskih knjižnic imeti pred očmi kompleksnost kulture severne Primorske.

Kar najbolj pa bi rad poudaril specifični pomen te dežele ob meji. Vedno smo prisojali ljudem, ki živijo in delajo ob meji, posebno vlogo, posebno poslanstvo in tega se na Goriškem zavedamo in želimo, da bi se ga tudi kje drugje. Primorska je bila 25 let pod italijanskim vplivom in ta vpliv po vojni ni prenehal. Imamo odprte meje, katerih učinkov smo vsi veseli. Vendar se prek teh mej preliva tudi kulturni vpliv, ki pa bo koristen samo tedaj, če ga bomo lahko sprejeli z lastno močno kulturo, tako da se bosta srečevali dve enakovredni kulturi. Sicer se bomo znašli na oslabljenih, šibkih kulturnih asimilacijskih pozicijah. Imam občutek, da glede tega zaostajamo. Mreža

bibliotek v goriški italijanski pokrajini je izredno gosta. Nedavno sem imel priliko videti njihov načrt mreže bibliotek, ne samo teh študijskih. Samo letos so Italijani odprli v goriški pokrajini devet novih knjižnic in to samo v slovenskih vaseh, kjer so Italijani v manjšini in kjer torej italijanske oblasti nekako skrbijo za kulturni obstoj italijanske manjšine med slovensko večino. Mreža bibliotek kot kulturna fronta na naši strani je neprimerljiva; zato je povsem primeren predlog odbora za kulturne dejavnosti, da se po možnosti kompleksneje oceni položaj vseh knjižnic; torej ne samo študijskih. Zavedati se moramo tudi, da imamo onstran meje Slovence, ki jih pojmujemo kot goriške Slovence. Ves čas, ko govorimo o zamejcih, imamo največkrat v mislih tržaške Slovence in tudi sami naši rojaki na Goriškem poudarjajo, da še niso kulturno tako strnjeni, kot bi bilo želeti. Naša skrb zanje se more zato kazati na vsakem koraku, tudi v navideznih malenkostih. Pokazati bi morali naklonjenost za želje in za potrebe kulturne institucije na naši strani, ki vpliva tudi čez mejo in zadovoljuje potrebe naših rojakov onstran meje. Razprava o zaostajanju glede izobrazbe, ki smo jo poslušali dopoldne, ima svoj odsev tudi v kulturnem zaostajanju v tem koncu Slovenije. Z nedavno speljano sociološko raziskavo, ki je zaobsegla celo severno Primorsko, vzorec je bil zelo močan, smo ugotovili presenetljiv podatek, da 50 % Primorcev ne bere knjig, da niso prebrali niti ene knjige. Med temi je ogromno mladine, ki zna tudi italijansko in, kot je pokazala raziskava, izredno bere italijansko berilo, zlasti ilustrirane revije lažjega žanra.

Predlog kulturnikov na Goriškem ne ocenjujemo kot ozko naprezanje Goričanov, da si pridobimo neko pravico, na katero se vežejo tudi materialne koristi. Sodim, da obrazložitev k predlogu za izdajo tega zakona, ki nekako zavrača ta materialni aspekt, ni povsem ustrezna; pripomba, da se študijske knjižnice in kultura sploh še nikoli doslej niso in se po vsej verjetnosti tudi v prihodnje ne bodo valjale v denarju, je čisto izvzeta iz življenja. Knjižnica, ki ima dejanske argumente za to, da bi morala dobivati obvezni izvod, pa ji te pravice ne priznavamo, pri tem izgublja milijone dinarjev, ki bi jih sicer lahko vložila drugam. Vse študijske knjižnice so dolžne zbirati že ustvarjeni literarni fond na svojem območju. Goriška knjižnica ima to nalogo za severno Primorsko in po predvidevanjih naše knjižnice je še ogromno knjižnega gradiva na naši pa tudi na italijanski strani v privatnih rokah ali pa je raztreseno na raznih krajih. Treba bi ga bilo odkupiti in s tem zavarovati pred uničenjem. Potrebnega denarja ni, ker ga je treba vložiti za nakup najnujnejših sedanjih založniških storitev. Zato se mi zdi pametno, da bi pri pripravljanju dokončnega gradiva o položaju študijskih knjižnic prišlo do pametnega sporazuma med založniki, ki imajo tudi svoje argumente, da se poskušajo znebiti prevelikih obveznosti in knjižnicami ter drugimi dejavniki, ki so zainteresirani, da bi se ta problem čimbolj ustrezno in zadovoljivo rešil v slovenskem merilu. Prišlo naj bi do pametnega sporazuma in pri tem naj tako imenovane periferije ne bi potegnile zmeraj krajšega konca. Hvala lepa.

Podpredsednica dr. Aleksandra Kornhauser: Hvala. Prosim za nadaljnjo razpravo. Prosim, tovariš Hasl.

Miran Hasl: Tovarišica podpredsednica, tovarišice in tovariši poslanci! Zdi se mi, da moramo danes oceniti predvsem to, ali bi bil ta zakon

potreben ali ne. Tudi prispevek kolega iz Gorice bi kazalo vzeti kot dokaz, kako umesten je bil predlog našega odbora za kulturne dejavnosti, da je vendarle potrebno napraviti temeljitejšo analizo tega, o čemer je govoril tovariš Feldin. Bom zelo kratek! Predlog za izdajo zakona zagotavlja status quo ter dodaja še novo postavko, to so plošče. Če se bomo na podlagi nekih temeljitih analiz odločili za spremembe, je prav, lahko pa da bomo uzakonili tudi obstoječe stanje. Status quo, vendar po predhodni analizi! Prav pa bi bilo, da bi se zdaj izognili razpravam, katera knjižnica je bolj upravičena do obveznega izvoda in katera ne, čeprav se mi zdi mnenje, da tega problema ne bi kazalo postavljati v ospredje predvsem zaradi tega, ker obstaja nevarnost, da bi celo tiste knjižnice, ki sedaj prejemajo obvezne primerke, ki imajo zdaj, recimo, neke vrste privilegij, ostale brez obveznih primerkov, da se mi zdi takšno mnenje popolnoma nemogoče. Na odboru za kulturne dejavnosti sem tudi povedal, da me moti tudi mnenje, da želimo prek tega reševati le materialna vprašanja posameznih knjižnic. Če pa bi sprememba sedanje ureditve utegnila dodatno obremeniti založnike in bi to bil eden največjih problemov, potem mislim, da so naši založniki res veliki reveži in da mora biti njihov položaj izredno, izredno težak!? Hvala lepa.

Podpredsednica dr. Aleksandra Kornhauser: Hvala! Prosim še za nadaljnjo razpravo. Kdo se še prijavlja k besedi? Če ni več kandidatov, potem zaključujem razpravo in predlagam, da na podlagi gradiv in sedanje razprave sprejme zbor naslednji sklep, in sicer:

1. predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskih knjižnicam se sprejme;

2. osnutek zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam pripravi izvršni svet Skupščine SR Slovenije. V skladu z zahtevami, podanimi na današnji razpravi, bi pa naprosili republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da najpozneje do roka, ko nam bo predložen osnutek tega zakona, predloži tudi informacijo o mreži, položaju in splošnih ter posebnih nalogah študijskih knjižnic v Sloveniji. Ta informacija nam je nujno potrebna, če hočemo najti odgovore na perečo problematiko, na katero so opozorili razpravljalci;

3. izvršni svet Skupščine SR Slovenije mora, tako kot je to v navadi, pri izdelavi osnutka zakona upoštevati načela predloga za izdajo zakona, pripombe odbora za kulturne dejavnosti in zakonodajno-pravne komisije ter seveda tudi pripombe, ki izhajajo iz današnje razprave.

Kdo je prosim za to, da sprejmemo tak sklep? (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je zbor predlog za izdajo zakona soglasno sprejel.

Prehajamo na 8., to je zadnjo točko dnevnega reda, na predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Predlog odloka in amandma k drugemu odstavku 2. točke predloga odloka ste dobili danes na klopeh. Predložila ju je komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja.

Želi predstavnik te komisije predlog odloka in amandma k temu predlogu še ustno obrazložiti? (Ne.)

Začenjam razpravo. Se kdo prijavlja k razpravi? (Ne javi se nihče.) Če ni nikogar, ki bi se javil k besedi, potem dajem predlog odloka na glasovanje.

Kdor je za to, da sprejmemo predlog odloka z amandmajem v predloženi obliki, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.).

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje, hkrati z amandmajem k drugemu odstavku 2. točke tega odloka.

S tem je dnevni red seje izčrpan, zato zaključujem 5. sejo prosvetno-kulturnega zbora naše skupščine. Hvala lepa.

(Seja je bila končana ob 13.35.)

PROSVETNO-KULTURNI ZBOR

6. seja

(26. novembra 1969)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.10.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci, začenjam 6. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije.

Svojo odsotnost so opravičili poslanci: dr. Jože Furlan, Franc Bizjak, Janez Pešec, Ludvik Činč in Jože Grošelj. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 5. seje;
2. poslanska vprašanja;
3. osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij;
4. razprava o organizaciji glasbene mladine Slovenije in o posredovanju kulturnih prireditev;
5. predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje gradnje študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru;
6. predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani;
7. predlog odloka o razrešitvi in imenovanju namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo;
8. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje;
9. predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučevanje statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov;
10. predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Ima kdo k predloženemu dnevnemu redu kako pripombo oziroma dopolnitev? Kot kaže, nihče; ugotavljam, da je predlagani dnevni red sprejet.

Preden bi prešli na dnevni red, vas želim obvestiti, da sem na današnjo sejo zbora povabil predstavnike izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, republiškega sveta Zveze sindikatov, republiškega odbora sindikatov delavcev družbenih dejavnosti, republiške konference Socialistične zveze delovnih ljudi, centralnega komiteja Zveze mladine Slovenije, Zveze študentov, izobraževalne skupnosti SR Slovenije, gospodarske zbornice SR Slovenije, zavoda za šolstvo SR Slovenije, glasbene mladine Slovenije, prireditvene poslovalnice Festival in sklada SR Slovenije za pospeševanje kulturnih dejavnosti. Vse, ki ste se vabilu odzvali, vabim k sodelovanju v razpravi.

Prehajam na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 5. seje zbora. Ima kdo k zapisniku kakšno pripombo? Če ne, ugotavljam, da je zapisnik 5. seje zbora soglasno odobren, brez sprememb in dopolnitev.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Poslanec France Zupan je na zadnji seji zbora zastavil vprašanje, kako se bo s povečanjem štipendij in posojil spremenilo razmerje števila študentov v Sloveniji na 10 000 prebivalcev. Izvršni svet je sporočil, da bo na to vprašanje odgovoril Marjan Lah, pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

Marjan Lah: Poslanec France Zupan sprašuje, kako se bo s povečanjem štipendij in posojil spremenilo razmerje števila študentov v Sloveniji na 10 000 prebivalcev.

Odgovor: Na vprašanje ni mogoče eksaktno odgovoriti, je pa logično, da štipendije prav gotovo ugodno vplivajo na vpis, zlasti pa na uspeh študija. Gibanje študentske populacije določa namreč več dejavnikov, ki se med seboj tako prepletajo, da ni mogoče govoriti o izoliranem učinkovanju enega samega izmed njih. Na vpis in število študentov vpliva, poleg nedvomno zelo pomembnega faktorja materialne pomoči, še gibanje števila študentov v srednjih šolah, odliv absolventov teh šol v poklice, družinska poklicna tradicija in različni pogledi na smiselnost nadaljevanja študija zaradi mentalitete določenega okolja, v veliki meri pa tudi osip študentov med študijem. Vsekakor štipendije same po sebi ne morejo biti uspešen regulator brez ustreznega poklicnega usmerjanja mladine in kadrovske politike šolanja kadrov.

Trditev potrjuje komparacija med gibanjem sredstev za štipendije in druge oblike pomoči ter gibanjem vpisa študentov. V SR Sloveniji je bilo v šolskem letu deležnih štipendij 17,6 % rednih študentov, s posojili vred pa 28,6 %; v zveznem merilu pa 9,4 % rednih študentov (podatek zveznega sveta za izobraževanje in kulturo). Razmerje med številom študentov in prebivalci v Sloveniji in Jugoslaviji ni adekvatno temu razmerju. Odstotek štipendiranih rednih študentov (brez posojil) je v zadnjih letih padal (podatki zavoda za statistiko so le relativne vrednosti, ker ne uspejo evidentirati vseh štipendij), vendar se je število študentov dvignilo. V primerjavi s študijskim letom 1966/67 se je povečalo v letu 1968/69 za 15 %, ko je bilo doseženo doslej najvišje število,

to je 17 339 rednih in izrednih študentov, samo rednih pa 13 400; od tega v prvem letniku 9483.

Dejstvo je, da štipendije omogočajo oziroma olajšujejo študij ter uspešen in nagel zaključek študija sposobnim in marljivim študentom, saj le-ti diplomirajo z minimalnimi izjemami uspešno in v zelo kratkem roku. Pri tem je pomembna intervencija sredstev izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki je v letu 1967 izločila za štipendije na srednjih in visokih šolah ter za posojila 3 977 000 dinarjev, letos pa 8 700 000 din ali 119 % več; v prihodnjem letu je računati s povečanjem celo za 316 % v primerjavi z letom 1967/68.

Zlasti je pomembno štipendiranje v srednjih šolah, ki olajšuje in spodbuja prihod sposobnih dijakov na visokošolski študij. Izobraževalna skupnost je letos razpisala 700 takih štipendij, podelila pa 1189 na 2000 prosilcev glede na to, da se je na 680 razpisanih visokošolskih štipendij prijavilo 586 prosilcev, podeljenih pa je bilo 421 štipendij.

Dovolil bi si še dopolnilo k navedbi poslanca, da imamo v Sloveniji 50,8 študentov na 10 000 prebivalcev. Dejansko sta prišla v letu 1968/69 pri nas na 10 000 prebivalcev 102 študenta, (tu so mišljeni redni in izredni študentje), leto poprej pa je bilo to razmerje 92.

Predsednik Miloš Poljanšek: Je poslanec France Zupan zadovoljen z odgovorom?

France Zupan: Z odgovorom sem zadovoljen, čeprav vidim, da nekega programiranja pri celi stvari ni. Mi dejansko ne vemo, koliko študentov bo, če sem prav razumel odgovor. Torej nekakšne trdne politike, koliko študentov hočemo imeti, koliko jih bo in koliko jih rabimo, zaenkrat ne vidim.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosim tovariša Laha, da odgovori na vprašanje poslanca Emila Rojca.

Marjan Lah: Tovariš Emil Rojc je postavil naslednje poslansko vprašanje: Kakšna je ustreznost strokovno pedagoške zasedbe učnih mest v strokovnih šolah tehnične smeri ter v poklicnih šolah za učence v obrti in trgovini; kakšna je učna obveznost zaposlenega kadra in število honorarnih učnih mest v teh šolah; kako je urejeno načrtno usposabljanje in sprejemanje učiteljskega kadra v te šole; in kako rešiti vse pogostejše odhajanje strokovnjakov s tehničnih šol v gospodarske in druge delovne organizacije?

Odgovor: Po zakonu o srednjem šolstvu so učitelji na srednjih šolah lahko tisti, ki so končali drugo stopnjo visokošolskega študija ustrezne stroke. Učitelji za strokovne teoretične predmete v poklicnih šolah pa so lahko tudi tisti, ki so končali ustrezno predmetno skupino prve stopnje visokošolskega študija; le, če si za te učne predmete ni mogoče pridobiti izobrazbe z visokošolskim študijem, jih lahko proučujejo učitelji, ki so končali ustrezno tehnično šolo. Tisti učitelji, ki so ob uveljavitvi zakona že poučevali na srednjih šolah, pa nimajo zahtevane izobrazbe, morajo to izobrazbo po prehodnih določbah zakona pridobiti do 17. maja 1972.

Na šolah, na katere se nanaša vprašanje, je po stanju v tekočem šolskem letu skupaj 1501 učitelj s polno učno obveznostjo; od teh je 38,5 z visokošolsko izobrazbo, 16,4 z višjo izobrazbo, 20 % z izobrazbo tehniške ali druge štiriletne srednje šole ter 25 % učiteljev za praktični pouk, ki so končali poklicno, moj-

strsko ali delovodsko šolo oziroma, ki so si pridobili ustrezno strokovnost z izpiti.

Najboljša izobrazbena struktura učnega kadra je na šolah za prodajalce, na katerih ima ustrezno izobrazbo 84 % učiteljev. Najslabša struktura pa je na drugih poklicnih šolah, kjer ima le okoli 40 % učiteljev višjo ali visoko izobrazbo. Ta nizek odstotek je mogoče deloma obrazložiti s tem, da je na teh šolah nad 30 % učiteljev praktičnega pouka, ki so zaposleni v šolskih delavnicah in za katere zakon ne predpisuje visokošolske izobrazbe.

Tudi razmerje med učitelji, ki imajo razen strokovne še pedagoško izobrazbo, in učitelji, ki te izobrazbe nimajo, ni zadovoljivo. Po stanju v šolskem letu 1969/70 je na šolah, na katere se nanaša vprašanje, le 32 % učiteljev, ki so končali učiteljsko šolo, pedagoško akademijo, višjo pedagoško šolo, filozofsko fakulteto ali drugo šolo, ki daje pedagoško izobrazbo. Učna obveznost učiteljev srednjih šol je določena z zakonom in znaša za teoretični pouk 22 ur, za praktični pouk pa 28 ur tedensko s tem, da svet šole posameznim učiteljem lahko poveča ali zmanjša v okviru delovne obveznosti učno obveznost za največ 2 uri tedensko. Po potrebi prevzemajo učitelji učne ure izven delovne obveznosti, deloma pa šole sklepajo civilno-pravne pogodbe o poučevanju z drugimi osebami — honorarci. V šolskem letu 1969/70 je na šolah, na katere se nanaša vprašanje, 764 tako imenovanih honorarnih učiteljev ali 34 % od vseh učiteljev. Ker pa ti učitelji poučujejo le po nekaj ur tedensko, je razmerje med številom učnih ur rednih učiteljev ter številom učnih ur tako imenovanih honorarnih učiteljev povsem drugačno. Število honorarnih učnih ur po oceni ne presega 10 % celotnega fonda učnih ur.

Poseben načrt za usposabljanje in sprejemanje učnega kadra na srednje šole ni bil izdelan. Lahko bi vendarle navedli dva ukrepa, s katerima se pa skuša reševati problematika učnega kadra za šole:

1. republiška izobraževalna skupnost razpisuje vsako leto štipendije, pri katerih imajo prednost kandidati za deficitarna mesta na šolah;

2. republiški zavod za zaposlovanje v Ljubljani pripravlja plan potreb po visokošolskem kadru.

V zvezi s to nalogo je republiški sekretariat za prosveto in kulturo ugotovil potrebe po posameznih profilih visokošolskih kadrov na področju šolstva in podatke o teh potrebah sporočil navedenemu zavodu.

V zvezi z vprašanjem, kako rešiti vse pogostejše odhajanje strokovnjakov iz tehniških šol v gospodarske in druge delovne organizacije, je sekretariat mnenja, da je ta problem mogoče reševati postopoma, zlasti s povečanjem števila ustreznih strokovnjakov in z ustreznejšo materialno in drugo stimulacijo pedagoškega kadra.

Predsednik Miloš Poljanšek: Ima poslanec Emil Rojc dopolnilno vprašanje?

Emil Rojc: Ne.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Miran Hasl je pismeno zastavil vprašanje v zvezi z uresničevanjem sanacijskega programa na področju vzgoje in izobraževanja, predvsem glede na izenačevanje osebnih dohodkov prosvetno-kulturnih delavcev z osebnimi dohodki v drugih sferah.

Izvršni svet je sporočil, da bo na vprašanje odgovoril član izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič.

Dr. Vladimir Bračič: Spoštovano predsedstvo, tovarišice in tovariši poslanci! Upam, da se bodo poslanec tovariš Hasl in drugi strinjali z načelno ugotovitvijo, da pomeni leto 1968 za področje vzgoje in izobraževanja na Slovenskem pomembno prelomnico. Ob nam vsem znani situaciji smo si sredi lanskega leta na pobudo izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in ob popolni podpori naše skupščine, družbeno-političnih organizacij, občinskih skupščin, gospodarstva in celotne slovenske javnosti zastavili načrt za sanacijo materialnega položaja našega šolstva. V skupščini sprejeti sklepi in priporočila o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja pomenijo politično programsko akcijo, ki je dobila svoje dokaj konkretne oblike nalog in obveznosti v dopolnjenem 13. členu zakona o izobraževalnih skupnosti in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

Prvi in drugi del sprejetega sanacijskega programa smo lani in letos uspešno izvršili. Leta 1968 smo z dodatnimi sredstvi v zadnjem četrtletju popravili osebne dohodke v tistih občinah, kjer so bili na najnižji ravni, ter bistveno izboljšali položaj na visokošolskih zavodih, letos pa smo v vsej republiki dosegli predvideno poprečje osebnih dohodkov ter tako praktično povsem odpravili velike razlike po občinah. S tem smo izvršili eno od osnovnih zahtev prosvetnih delavcev o enotnem vrednotenju pedagoškega dela v vsej republiki. Tisti, ki ste sodelovali v prejšnjem sklicu skupščine, in med njimi je tudi tovariš Hasl, veste, da nam kljub našim velikim prizadevanjem v letu 1969 ni uspelo narediti kaj pomembnejšega za povečanje materialnih izdatkov.

V resoluciji o okvirih ekonomske politike za leto 1970 predlagane rešitve in določene globalne vsote za financiranje potreb vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v letu 1970 pomenijo po mnenju izvršnega sveta izvršitev sklepov in priporočil o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja naše skupščine, pomenijo izpolnitev družbenega dogovora, s katerim smo hoteli popraviti slabosti iz preteklosti ter jasneje postaviti in uveljaviti ustrezno družbeno vrednotenje pedagoškega dela in delavca ter področja vzgoje in izobraževanja nasploh. Pomeni torej, da politični cilj, ki smo si ga zastavili, in obveznosti, ki smo jih sprejeli, v celoti dosegamo in izpolnjujemo. K takšni ugotovitvi nas med drugim vodi že samo dejstvo, da smo v treh letih podvojili nominalno vrednost sredstev za financiranje tega področja, kar moramo oceniti kot uspeh, ki bo nedvomno ostal v novejši zgodovini našega šolstva kot ena od svetlih strani.

Resnici na ljubo moramo seveda pristaviti, da je realna vrednost omenjenega povečanja sredstev občutno zmanjšana zaradi hitrega povečanja osebnih dohodkov v gospodarstvu in s tem povezanega dviga cen. Kljub temu pa predstavlja realno povečanje vrednosti sredstev za financiranje vzgoje in izobraževanja pomembno prelomnico v materialnem položaju in še bolj v družbenem vrednotenju šolstva. In prav to slednje smo s sanacijskim programom želeli doseči. Zato resnično ne gre uporabljati milimetrske mere v primerjanju doseženih rezultatov, kot je to rekel v ekspozeju predsednik izvršnega sveta tovariš Kavčič. Iz teh razlogov seveda lahko na prvo zastavljeno vprašanje poslanca tovariša Hasla odgovorimo samo odločno odklonilno. Predlagani izračuni po trdnem prepričanju izvršnega sveta ne pomenijo nikakršnega začetka odstopanja od sanacijskega načrta, temveč narobe njegovo politično izvršitev ter materialno realizacijo.

Ko v izvršnem svetu z enako odločnostjo, s katero smo sanacijski program predlagali tej skupščini in vsej slovenski javnosti ter se zavzemali za njegovo izpolnitev, odklanjamo očitek odstopanja od sprejetih obveznosti, se globoko zavedamo dejstva, da z izpolnitvijo triletnega sanacijskega načrta še zdaleč nismo razrešili vseh temeljnih in perečih problemov šolstva, niti ne tistih materialne narave, temveč, da bomo morali v okviru bodočega družbenega načrta, ki ga bomo v letu 1970 pripravili za obdobje 1971—1975, zagotoviti na področju vzgoje in izobraževanja takšen položaj, ki bo ustrezal in bo hkrati kar se da v najvišji meri usklajen s splošnim razvojem naše nacionalne biti, z rastjo slovenske samoupravne socialistične skupnosti.

Takrat seveda ne bomo več govorili o sanacijskem programu; v ospredju ne bodo več osebni dohodki, pač pa prizadevanja za postopno ustvarjanje enotnejših pogojev šolanja vse naše mladine, skrb za razvoj, sistematično delo za dviganje kvalitete učnih kadrov, izboljšanje učnih načrtov, osvajanje sodobnih učnih metod itd. Predvsem pa bo potrebno, bolj kot doslej, uveljaviti vzgojne naloge naše šole in s tem v zvezi odločno odstranjevati pozitivizem in idejno mlačnost ter tako uresničiti njeno večjo družbeno angažiranost.

Povsem se strinjam z ugotovitvijo tovariša Hasla, da je politično skrajno zgrešeno v času naših skupnih naporov za uresničitev postavljenega sanacijskega programa, načenjati razprave o ustreznosti števila ur tako imenovane učne obveznosti, o dolžini počitnic ipd. Uredimo materialni položaj šolstva in šolnikov, potem pa bomo z vso upravičenostjo od njih terjali tudi ustrezne delovne rezultate! Takšne ali drugačne eventualne spremembe sedaj veljavnih normativov pa bodo takrat le normalen, s težnjo po višji kvaliteti pogojen samoupravni dogovor na višji ravni. Še bolj politično zgrešeno in škodljivo pa bi bilo z mezdno miselnostjo hranjeno in spodbujano drobnjakarsko seciranje postavk sanacijskega načrta in s posameznim odstotkom merjena njegova izpolnitev ter iz takšnih okvirov postavljena trditev, da sanacijski program ni v celoti izpolnjen in da ga je zato potrebno podaljšati še za eno leto.

V sedanji situaciji, o tem sem globoko prepričan, lahko takšni neustrezni, v bistvu pa tudi neobjektivni zaključki in ugotovitve povzročijo neupravičeno in tudi povsem nepotrebno vznemirjanje in malodušje v sferi vzgoje in izobraževanja ter mogoče še bolj občutno nerazpoloženje do prosvete v drugih dejavnostih združenega dela. Oboje pa je lahko za nadaljnji razvoj vzgojno-izobraževalne dejavnosti vse prej kot koristno. Zato tudi v imenu izvršnega sveta odklanjam v poslanskem vprašanju nakazano misel o podaljšanju sanacijskega načrta.

Predsednik Miloš Poljanšek: Poslanec Jože Melanšek je pismeno zastavil vprašanje v zvezi z nakupom helikopterja za potrebe gorske reševalne službe.

Izvršni svet je sporočil, da bo na poslančevo vprašanje odgovoril Adolf Dimnik, načelnik uprave pri sekretariatu za notranje zadeve.

Adolf Dimnik: Poslanec prosvetno-kulturnega zbora Jože Melanšek je v zvezi z ukrepi ob raznih gorskih nesrečah, zlasti pa v zvezi z nesposobnostjo sedanjega helikopterja, ki ga ima sekretariat za notranje zadeve za reševanje ljudi v višini nad 2000 metrov, postavil naslednja vprašanja:

»Kako daleč so prizadevanja Planinske zveze Slovenije oziroma njene komisije za gorsko reševalno službo, da bi dosegla svoj plemeniti namen; ali res

ni mogoče, da bi Slovenija dobila še en helikopter, ki bi imel sposobnost letenja in pristajanja tudi v višinah nad 3000 metrov; ali so realne možnosti, da lahko to nabavo uresničimo v prihodnjem letu; in končno, koliko sredstev bi bilo potrebnih za te namene in kako bi se zbirala v Socialistični republiki Sloveniji?«

Odgovor: Republiški sekretariat za notranje zadeve Socialistične republike Slovenije, ki upravlja s sedanjim helikopterjem znamke Bellaugusta, je po dveletni uporabi tega helikopterja za potrebe služb notranjih zadev in za potrebe gorske reševalne službe čestokrat ugotavljal, da s sedanjim helikopterjem ne more uspešno opravljati vseh nalog; zato so nekatere bile le delno izvršene, nekatere pa sploh niso mogle biti. Poudariti je zlasti treba, da ta helikopter nima višinskega motorja, da ni opremljen z navigacijskimi napravami, da nima instrumentov za nočno letenje in za letenje v neugodnih vremenskih pogojih in da tudi ni primeren za prevoz ponesrečencev.

Kljub naštetim tehničnim slabostim je doslej uspel rešiti 7 ponesrečencev, večkrat ob izrednih naporih posadke helikopterja in v zelo nevarnih pogojih za delo helikopterja. Ta helikopter se da zelo uspešno uporabljati, in se tudi zelo uspešno uporablja, ob predelih, kjer ni visokih gora, zlasti pri kontroli prometa, ob raznih javnih večjih prireditvah in pri izvrševanju drugih nalog organov za notranje zadeve.

Republiški sekretariat za notranje zadeve že dalj časa proučuje možnost nabave novega helikopterja, ki je za potrebe omenjenih institucij zelo potreben. Večji helikopter, kot rečeno, je potreben ne samo pri reševanju v gorah ali pri elementarnih nesrečah, ampak tudi ob drugih prilikah in za druge potrebe, zlasti za potrebe gospodarstva, saj se helikopter uporablja tudi pri oskrbovanju težko dostopnih krajev, raznih relejnih in televizijskih postaj v gorah ter meteoroloških postaj; uporabljati pa ga je mogoče tudi v gozdarstvu, elektrogospodarstvu, kmetijstvu, pri geoloških raziskavah, pri raznih snemanjih in podobno.

Po naši oceni in po naših ugotovitvah bi prišel v poštev za naše potrebe helikopter Bellaugusta, iste znamke kot je sedanji, s tem da bi bil nekoliko močnejši in da bi pod polno obremenitvijo letenja omogočal polet nad 4000 m nadmorske višine. Opremljen bi moral biti s specialno opremo za nočno in slepo letenje. Približna cena takega helikopterja je okrog 110 000 dolarjev oziroma z vsemi dajatvami in dodatno opremo, okrog 300 milijonov starih dinarjev.

Republiški sekretariat si skupaj s Planinsko zvezo, z gorsko reševalno službo in z drugimi institucijami prizadeva nabaviti tak helikopter in v ta namen išče pripravljenost posameznih institucij, ki bi prispevale potrebna sredstva. Nesporna je ugotovitev, da je nabava novega sposobnejšega helikopterja za republiko Slovenijo več kot potrebna, vendar ga organi za notranje zadeve sami iz svojih proračunskih sredstev verjetno ne bodo mogli nabaviti; to bo mogoče le ob sodelovanju naštetih institucij ali pa z dodatnimi sredstvi, ki naj bi bila v te namene posebej zagotovljena.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Jože Melanšek.

Jože Melanšek: Z odgovorom sem le delno zadovoljen; vendar se zahvaljujem, da so prizadevanja le šla naprej. S tem v zvezi predlagam, da se imenuje posebna začasna komisija, ki naj bi bila sestavljena iz delavcev in strokovnjakov republiškega sekretariata za notranje zadeve, gorske reševalne službe in vseh tistih gospodarskih organizacij, ki so zainteresirane za helikopter.

Predlagam, da bi tovariš republiški sekretar za notranje zadeve in zastopnik gorske reševalne službe pripravila konkreten predlog.

Svoj predlog takole utemeljujem: helikopter, ki trenutno stacionira na Brniku, ima že 600 ur letenja in je zato potreben generalnega popravila. To je zagotovljeno s strani tovarne Bellaugusta in bo trajalo približno 120 dni. To pomeni, da bo Slovenija naslednje 3 mesece v zimskem obdobju, ko bodo lahko tudi v gorskem predelu nesreče, brez helikopterja.

Da bi stanje malo širše spoznali, bom povedal še naslednje: republika Makedonija trenutno kupuje en helikopter, republika Hrvatska tri, Srbija prav tako enega, Bosna in Hercegovina pa skupaj s področjem Dalmacije in Črne gore še posebej en helikopter. Slovenija pa bo v naslednjih treh mesecih brez helikopterja.

Povedal bi rad še to, da je gorska reševalna služba že uspela zagotoviti 80 do 90 milijonov starih dinarjev in da računa, da bo do konca leta zbrala okrog 100 milijonov starih dinarjev. V letih 1970 in 1971 pa ima helikopter že zagotovljenih 400 ur letenja za potrebe elektrogospodarstva in kaninskih žičnic.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Melanšek; nekoliko ste sicer prekoračili okvir poslanskega vprašanja in odgovora, mislim pa, da iniciativa gorske reševalne službe ni neinteresantna za sekretariat za notranje zadeve, prav tako pa tudi vaš predlog, da se formira posebna komisija, ki naj bi konkretneje skrbela za nakup helikopterja.

Lahko preidemo na naslednje poslansko vprašanje, ki ga je pismeno zastavil Janez Švajncer v zvezi z dinamiko izgradnje študentskih stanovanj v letu 1970.

Izvršni svet je sporočil, da bo na to vprašanje odgovoril pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariš Marjan Lah.

Marjan Lah: Tovariš Janez Švajncer je postavil več vprašanj; prvo se glasi: Kakšna merila vodijo izvršni svet Skupščine SR Slovenije pri dinamiki gradnje študentskih stanovanj v letu 1970 v Sloveniji, če upoštevamo, da v Mariboru pride na eno ležišče v študentskem domu 78 % več rednih študentov kot v Ljubljani pri podobnem regionalnem oziroma ponekod ugodnejšem sestavu in pri ugodnejšem socialnem sestavu študentov?

Odgovor: Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je predložil julija tega leta izvršnemu svetu informacijo o potrebah za graditev objektov študentskega standarda. V tej informaciji ugotavlja potrebo po izgradnji treh študentskih domov, in sicer objektov v ljubljanskem študentskem naselju in v Mariboru ter doma višje šole za zdravstvene delavce v Ljubljani. V informaciji je bila predvidena možnost izgradnje stolpiča v ljubljanskem študentskem naselju v letu 1969/70 glede na absolutno število zavrnjenih prosilcev in glede na to, da se sprejeti študenti lahko vseljujejo postopoma v treh etapah — do februarja meseca tekočega študijskega leta. Glede izgradnje doma v Mariboru sekretariat v omenjeni informaciji ugotavlja, da je razmerje med številom študentov in mest v domovih manj ugodno kot v Ljubljani in da se vse bolj širi radij mariborskih višjih šol, ki segajo celo v druge republike, kar seveda povečuje prostorsko stisko. Menili smo, da je razmerje sicer manj ugodno, da pa je absolutno število študentov, ki ne morejo dobiti prostora v domovih, v Mariboru manjše. Ocenili smo tudi, da združenje visokošolskih zavodov v Mariboru sprejema predlagani termin 1970/71 kot relativno ugoden. Sekretariat namreč

ob predložitvi informacije še ni imel predloga mariborskega združenja glede potrebnih sredstev za investicije; ta predlog je prejel šele 14. tega meseca.

V primeru doma višje zdravstvene šole v Ljubljani gre za problem sedanjega zasilnega doma, ki ga bo treba v zvezi z izgradnjo Trga revolucije čim prej opustiti; torej ne gre za nove kapacitete. Sekretariat je predlagal, da se v letu 1970 zagotovijo sredstva za izdelavo projekta.

Pripominjamo, da izvršni svet v zvezi s to informacijo in sploh glede dinamike izgradnje študentskih domov še ni sprejel nikakega stališča ali sklepa. Sekretariat bo v svojem predlogu za izgradnjo študentskih domov, ki ga pripravlja, upošteval realne potrebe Slovenije, ugotovljene po enakih in objektivnih kriterijih, ki izključujejo enostranski prikaz stanja. Računamo s sodelovanjem študentske organizacije pri ugotavljanju dejanskih potreb, tako da bi se izognili vsaki pristranosti. O dinamiki izgradnje domov bo poslancem predložena dokumentacija, potrebna za odločitev.

Drugo vprašanje: »Ali dejanske potrebe, socialna in regionalna sestava slovenskih študentov, med katerimi sestavljajo mariborski študentje 23,5 % vseh slovenskih študentov, ne narekujejo sočasne oziroma celo prioritetne gradnje študentskih stanovanj v Mariboru?«

Odgovor: Glede na povedano v odgovoru na prvo vprašanje ne želimo prejudicirati opredelitve, ker bi to ne prispevalo k najustreznejši rešitvi.

Tretje vprašanje: »Ali ne bo kritje dosedanjih izgub in v bodoče predvidenih izgub ljubljanskih študentskih domov ter njihovo sočasno večanje z večanjem kapacitet ogrozilo nadaljnji tempo graditve študentskih stanovanj, predvsem v Mariboru?«

Odgovor: Republiški sekretariat za prosveto in kulturo ni izgradnje potrebnih študentskih domov, ne v Ljubljani ne v Mariboru, nikoli postavljal v odvisnost od dotacije izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki jo domovi prejemajo za kritje razlike med polno ceno in ceno, ki jo plačujejo študentje. Menimo, da je v sedanjih razmerah potrebno oboje. Negativno razliko med dotacijo in dejansko ceno uslug pa ni mogoče brez rezerve enačiti z izgubo.

Četrto vprašanje: »Iz podatkov republiške izobraževalne skupnosti z dne 10. 10. 1969 se vidi, da je v letu 1970 predvideno za graditev študentskih stanovanj 10 024 500 dinarjev. Iz tega sledi, da bi v letu 1970 bilo možno graditi študentski stolpič v Ljubljani z 200 ležišči za predvideno ceno 5 180 000 dinarjev (to je 25 900 din po ležišču) in študentski stolpič v Mariboru z 238 ležišči in predvideno ceno 5 110 000 din (to je 21 470 din po ležišču). Ali je izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravljen pri sedanjih omejenih sredstvih in izkazanem smotrnejšem gospodarjenju s študentskimi stanovanjskimi zmogljivostmi v Mariboru zavzeti se za takšno rešitev?«

Odgovor: Razmišljanja tovariša poslanca lahko prispevajo k iskanju najboljše rešitve, vendar menimo, da se pri tem ne bi bilo primerno opirati na neoficialno gradivo republiške izobraževalne skupnosti, to je, na interno predhodno kvantifikacijo sredstev. Izgradnja študentskih domov bo financirana iz proračuna SR Slovenije, kolikor bo skupščina predlog sprejela. Izvršni svet še ni zaključil dela na predlogu proračuna SR Slovenije za 1970. leto. Poznavajoč obseg potrebnih investicij za področje prosvete, kulture in znanosti, republiški sekretariat za prosveto in kulturo sodi, da ni računati z možnostjo, da bi v enem letu dogradili dva študentska domova.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Janez Švajncer.

Janez Švajncer: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Odgovor je bil precej izčrpen, vendar mi dovolite kratko dopolnilo. Moje poslansko vprašanje ni sestavljeno samo iz štirih vprašanj, temveč iz treh strani, na katerih so podana vsa uvodna razmišljanja in obrazložitve, zaradi katerih pride do štirih vprašanj. Že vprašanje enega od poslancev prej in polemika ob njem govorita, da so pri nas študijske težave ne samo v pomanjkanju štipendij, ampak tudi v neugodni socialni in regionalni strukturi ter še v neugodni socialni in regionalni strukturi ter še v marsičem drugem. Zato so moje uvodne besede, ki so pred vprašanji, govorile v prid položaja mariborskih študentov. Kajti, tako iz pogovorov z ljubljanskimi kolegi — študenti kot iz odgovorov predstavnika republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, izhaja, da je edina prednost stolpiča v Ljubljani v absolutnem številu študentov, ki so bili odklonjeni.

V izredno neprijetnem položaju smo se znašli predstavniki obeh študentskih skupnosti — mariborske in ljubljanske; sami se namreč dogovarjamo, da bi kar najustrezneje rešili to vprašanje. Trenutna stališča gredo v to smer, da bi v okviru sekretariata za prosveto in kulturo imenovali skupno telo, v katerem bodo predstavniki univerze, izvršnega odbora ljubljanske študentske skupnosti, izvršnega odbora mariborske študentske skupnosti in mariborskega združenja visokošlskih zavodov. Poskušali bomo najti skupno stališče, ki bo stališče skupnosti študentov Slovenije.

Predsednik Miloš Poljanšek: Za besedo prosi dr. Ernest Petrič, član izvršnega sveta.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, kot poslanec tega zbora bi postavil vprašanje v zvezi s proceduro glede tako imenovanih dodatnih vprašanj. Ker menim, da ne gre vedno za dodatna vprašanja, je poslanec, ki tako dodatno vprašanje uporabi za svoj nastop, v privilegiranem položaju, ker je nanj nemogoče replicirati. Bilo bi dobro, da so dodatna vprašanja res dodatna vprašanja ali pa predlog za razpravo v posebni točki dnevnega reda, kot to določa poslovnik zbora.

Predsednik Miloš Poljanšek: Mislim, da v tem primeru poslanec Švajncer ni storil ničesar zlega, ko je rekel, da je pripravljenost skupnosti ljubljanskih in mariborskih študentov takšna, da bodo skupaj skušali iskati ustrezno rešitev in se z njo pojaviti pred sekretariatom za prosveto in kulturo. Menim, da materialno ni kršil svojih pravic.

Želi kdo od poslancev še ustno zastaviti kakšno vprašanje? Prosim, poslanec Uršič.

Vlado Uršič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ne bi izkoriščal te tribune, če bi se neka zadeva, o kateri bom postavil vprašanje, rešila v okviru dogovora med občino Tolmin in RTV Ljubljana, Da bo lažje razumljivo, bom pojasnil samo tole: kolikor poznam geografijo, je Tolminska razmeroma precej oddaljena in da tudi prometne zveze niso ugodne; zato smo toliko bolj prizadeti glede posredovanja kulturnih dobrin, ki jih že 40 dni ne moremo sprejemati. Posredujejo nam jih le tisti, ki so nam jih vsiljevali 25 let. Zato postavljam tale vprašanja:

1. Ali je prav, da delamo že na drugem barvnem televizijskem programu, ko pa niti prvi ne pokriva celotnega slovenskega ozemlja?
2. Kakšna je zakonska odgovornost zavoda RTV Ljubljana?
3. Kje so vzroki, da RTV Ljubljana teh vprašanj ne rešuje?
4. Kdaj misli ta zavod uresničiti dogovor med občino Tolmin in njim?

Hočem povedati samo to, da 40 dni televizijskega programa praktično ne sprejemamo, ker nastajajo napake na relaciji Nanos—Skalnica—Stol. Prosil bi, če bi lahko dobil odgovor, pismeni ali ustni, na prihodnji seji zbora.

Predsednik Miloš Poljanšek: Za besedo prosi poslanec Lojze Štefanič.

Lojze Štefanič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Sem eden tistih, ki na osnovi prakse dvomim v uresničitev izjave predsednika izvršnega sveta v ekspozeju k osnutku resolucije in tovariša dr. Vladimira Bračiča glede sanacije šolstva. Zato postavljam naslednja vprašanja:

1. Ali bodo zmogle občine, ki niso subvencionirane, realizirati sanacijo šolstva v letu 1970?
2. Kako je s financiranjem »B« programa?
3. Ali lahko izvršni svet oziroma republiška izobraževalna skupnost sporoči javnosti kriterije, ki jih je upoštevala republiška izobraževalna skupnost pri izdelavi izračuna potreb za šolstvo v 1970. letu?

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Miran Hasl.

Miran Hasl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. V javni razpravi je zakon o kulturnih skupnostih, ki naj bi poleg samoupravnih odnosov uveljavil tudi boljši, predvsem pa stabilnejši način financiranja kulturnih dejavnosti in ustanov. Analiza položaja teh dejavnosti na Slovenskem je pokazala vrsto problemov in nerešenih vprašanj, tako v organizacijskem kot vsebinskem pogledu. V razlagah o kulturni problematiki na Slovenskem ter o potrebnosti predlaganih sprememb je bila tu in tam omenjena tudi sanacija. Ne glede na to, da lahko že predvidene spremembe razumemo kot stvaren pristop k reševanju kulturne problematike na Slovenskem, predlagam, da bi izvršni svet, podobno kot na področju vzgoje in izobraževanja, sprejel poseben načrt sanacije za kulturno področje. Če bi zaradi heterogenosti bilo težko ali celo nemogoče zajeti vsa področja, bi s časovno razporeditvijo bilo možno začeti načrt urejevati recimo le na določena področja, kot so gledališče, knjižničarstvo, muzeji.

Vprašujem, ali bi na podlagi ugotovljenega položaja kulture in njenega zaostajanja za družbeno-političnim in materialnim razvojem Slovenije izvršni svet izdelal in sprejel ustrezen sanacijski načrt?

Predsednik Miloš Poljanšek: Na vprašnje bo takoj odgovoril član izvršnega sveta dr. Ernest Petrič.

Dr. Ernest Petrič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Izvršni svet o nekem posebnem sanacijskem načrtu za področje kulturnih dejavnosti zaenkrat ni razpravljal in, kolikor je meni znano, takega načrta tudi ne pripravlja. Mislim pa, da ob tej priliki vendarle kaže ugotoviti, da je

v lanskem letu republika storila določen napor v smeri sanacije kulturnih dejavnosti in da je tak napor predviden tudi v izračunu za financiranje splošne potrošnje v prihodnjem letu.

To je vse, kar lahko v tej zvezi tovarišu poslancu izjavim; v izvršnem svetu menimo, da je verjetno najprimerneje, zaradi vrste neurejenih vprašanj na področju kulture, predvsem pa zaradi nerazčiščenega vprašanja o vlogi republike pri finaciranju kulturnih dejavnosti, na kar je poslanec tudi sam opozoril, ta vprašnja prej razčistiti in morda potem oblikovati nek sanacijski načrt. Mislimo, da bo ta vprašanja najlažje razčistila bodoča samoupravna skupnost za področje kulturnih dejavnosti.

Predsednik Miloš Poljanšek: Je poslanec zadovoljeni z odgovorom? (Da.) Besedo ima poslanec Boris Feldin.

Boris Feldin: Tovariš predsednik in tovariši poslanci. Na 52. seji prejšnjega sklica prosvetno-kulturnega zbora z dne 10. marca je tovariš dr. Vladimir Bračič odgovoril na moje vprašanje v zvezi s knjigovodstvom na šolah takole:

»Komisija, ki naj temeljito presodi organizacijo knjigovodstva v šolah, je že imenovana. Pripravila bo osnutke ustreznih predpisov do konca julija 1969, dokončno pa naj bi bili zakoni sprejeti do oktobra, tako da bodo pravočasno izvršene organizacijske in druge priprave za prehod na novo računovodsko poslovanje v letu 1970. V knjigovodstvu po šolah bo treba proučiti tudi možnosti za koncentracijo knjigovodstvenih služb za določene vrste šol oziroma za območje temeljne izobraževalne skupnosti. Do uveljavitve republiškega predpisa lahko vodijo delovne organizacije s področja vzgoje in izobraževanja knjigovodstvo na dosedanji način.«

No, ker so v odgovoru navedeni roki že nekoliko pretekli, bi prosil za odgovor, kako daleč smo danes, ko je že konec novembra, glede tega.

V resoluciji o druženoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe za leto 1969 smo napisali in sprejeli lani tole: »Da bo mogoče uresničiti načrtno dolgoročno sanacijo na področju vzgoje in izobraževanja, je treba opraviti kadrovsko in funkcionalno verifikacijo vseh kategorij šolstva. Le-to je treba najprej uveljaviti na področju obvezne osnovne šole in s tem zagotoviti mladim generacijam čimbolj usklajene pogoje za izobraževanje.«

V zvezi s tem sprašujem, če se že pripravlja verifikacija osnovnih šol.

Tretje vprašanje: Odbor za vzgojo in izobraževanje je na svoji seji dne 8. julija 1969 razpravljal o finančnem položaju šolstva v letu 1960. Ker gradivo, ki ga je predložila republiška izobraževalna skupnost, ni obsegalo vseh področij šolstva, je odbor sklenil, naj republiška izobraževalna skupnost do jeseni pripravi tudi informacijo o financiranju srednjega in visokega šolstva.

Sprašujem, kdaj bosta predloženi zahtevani dopolnilni informaciji oziroma, ali je že kaj storjenega za uresničenje odborovega sklepa?

V zvezi z uresničevanjem sanacijskega programa šolstva prosim, da se utemelji razlika med izračuni republiške izobraževalne skupnosti in sredstvi, ki so predvidena v bilanci za leto 1970 za področje vzgoje in izobraževanja.

Ker je že predložen zakon o filmskem prispevku, prosim, da bi ob obrazložitvi zakona zvedel za stanje kinematografov v Sloveniji. Pri tem mislim tudi na materialno stanje, število, izgube in podobno.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovariš dr. Vladimir Bračič bo odgovoril na prvo vprašanje. Prosim.

Dr. Vladimir Bračič: Točno je, da smo postavili posebno strokovno komisijo, ki se je že lotila dela; žal, so določene zapreke onemogočile, da komisija v predvidenih rokih izvrši vse obsežno delo. Pač pa me je republiški sekretar za finance prejšnji teden obvestil, da je osnutek zakona o finančno-materialnem poslovanju šolstva že pripravljen in da ga bo v najkrajšem času poslal na izvršni svet.

Predsednik Miloš Poljanšek: Na ostala vprašanja bo izvršni svet odgovoril na prihodnji seji zbora. Še želi kdo od navzočih poslancev zastaviti ustno vprašanje? Kaže, da ne; zato lahko preidemo na 3. točko dnevnega reda, to je na osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij.

Osnutek zakona je skupščini predložil v obravnavo republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Želi morda predstavnik predlagatelja osnutek še ustno dopolniti? Želi. Besedo ima tovariš France Jalen.

France Jalen: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. V odsotnosti tovariša Slavka Bohanca, republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, mi je bilo naloženo, da za začetek razprave o osnutku zakona podam nekaj uvodnih misli oziroma obrazložim stališče republiškega sekretariata kot predlagatelja osnutka do nekaterih problemov, ki so stopili v ospredje v dosedanji razpravi o osnutku v skupščinskih organih in v republiškem zboru, ki je o osnutku razpravljal prejšnji teden.

Mislim, da za začetek razprave ni potrebno ponovno navajati razlogov, ki narekujejo izdajo zakona, niti ni potrebno podajati vsebine osnutka, ker je vse to razvidno iz gradiva, ki je bilo predloženo skupščini. Glede problemov, ki so se pojavili v sedanji razpravi, želim navesti dva:

Prvi problem izhaja iz tistega določila osnutka, ki govori o tem, da je za izobraževanje po osnutku zakona potrebna končana šolska obveznost. Mislim, da moramo na novo osvetliti pogoje, ki so narekovali tako rešitev. Znano je dejstvo, da je kljub naporom za izboljšanje stanja na področju osnovnega šolstva osip učencev med osemletnim obveznim šolanjem od 35 do 40 %. Razlogi za tako stanje so kompleksni; mednje spadajo gotovo nezadovoljiva materialna podlaga izobraževalnega procesa, nezadovoljiva izobrazbena struktura učnega kadra, še vedno ne povsem dognana učna vsebina ter učni načrt in predmetnik, socialno stanje učencev, in končno, tudi subjektivni razlogi učencev. Če bi torej zaprli pot kakršnegakoli poklicnega usposobljanja vsem tistim, ki ne končajo vseh osem razredov osnovne šole, bi v določenem smislu posplošili subjektivno krivdo učencev za nezadostni uspeh v osnovni šoli in povsem zanemarili objektivne pogoje za nesorazmerno veliko osipanje učencev. V zvezi s tem bi rad poudaril, da gre pravzaprav za prehodni režim sprejemanja učencev, zakon namreč nič določnega ne govori, kakšna je predizobrazba, ki se zahteva za stopanje v učno razmerje za posamezne poklice, za katere ni potrebno izobraževanje v srednjih šolah, pač pa določa, da se ta predizobrazba določa z nomenklaturo poklicev. Ker pa se ta nomenklatura poklicev lahko in se bo morala zaradi dinamike v gospodarstvu menjati, se bo z njo lahko postopoma zaostrovalo pogoje za sklepanje učnih razmerij.

Drugi problem, ki se je pojavil med razpravo, je stališče, ki ga je zavzela zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, namreč da je potrebno pravno gradivo, ki je sedaj obseženo v osnutku enega zakona, preurediti tako, da bi izdelali dva predpisa, enega o učnih razmerjih in drugega o organizaciji izobraževalnega procesa. Razlogi, ki so vodili predlagatelja zakona za to, da je pravno gradivo zbral v enem predpisu, so tile: mislimo, da gre tu za enoten izobraževalni kompleks, ki ga je kot takega potrebno obravnavati v enem samem predpisu, torej za kompleks, v katerem enakopravno nastopajo trije činitelji izobraževalnega procesa: učenec, šola in delovna organizacija. Če bi sprejeli dva ločena zakona, bi ustvarili vtis, kot da bi urejanje učnih razmerij oziroma klasični, sedaj že preživeli vajenski sistem, potem samostojno deloval. Tako stanje bi nam preprečevalo, da bi prišli na modernejše urejanje izobraževalnega procesa, v katerem mora povsem enakopravno vlogo odigrati šolska ustanova.

Druge pripombe, ki smo jih prejeli, niso takega značaja, da jih po našem mnenju ne bi mogli s primerno redakcijo predloženega teksta upoštevati, tako da bi osnutek dobil končno vsebino in bi bil potem na novo predložen skupščini v obravnavo oziroma sklepanje.

Predsednik Miloš Poljanšek: Osnutek zakona sta obravnavala naš odbor za vzgojo in izobraževanje in zakonodajno-pravna komisija; o tem sta dala svoji pismeni poročili. Želi morda predstavnik odbora ustno dopolniti poročilo? (Ne želi.) Želi morda predstavnik zakonodajno-pravne komisije besedo? Da. Prosim, tovariš Jože Suhadolnik.

Jože Suhadolnik: Spoštovano predsedstvo, spoštovani poslanci. Samo kratko pojasnilo. Tovariš Jalen, predstavnik republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, je omenil, da je zakonodajno-pravna komisija zavzela stališče, da je potrebno to materijo obravnavati v dveh zakonih. Res je temu tako, da se je načelno izrekla za to zakonodajno-pravna komisija, toda predvsem zaradi tega, ker je osnutek zakona terminološko precej nejasen. Želim pa pri tem poudariti, da zakonodajno-pravna komisija ne vztraja, da dejansko morata biti dva zakona; lahko je tudi en sam, po poglavjih točneje opredeljen.

Predsednik Miloš Poljanšek: Začenjam razpravo, pri čemer posebej opozarjamo na to, na kar vas je opozoril že tovariš Jalen in sedaj še tovariš Suhadolnik, predstavnik zakonodajno-pravne komisije, namreč, na možnost, da osnutek zakona ostane v osnovi takšen, kakršen je, ali pa smo mnenja, da je treba materijo obdelati v dveh zakonskih predpisih, o čemer natančneje govori poročilo zakonodajno-pravne komisije.

K besedi se je javil poslanec Jože Dolar.

Jože Dolar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Ko sem prebiral gradivo o vprašanjih strokovnega izobraževanja in ga soočal s sedanjo problematiko učencev v gospodarstvu in s problemi mladine pri priučevanju, sem se odločil, da prispevam nekaj misli k današnji razpravi.

Nekatera oficialna stališča glede na položaj mladine v učnem odnosu kakor tudi glede kvalitete in povezanosti praktičnega in teoretičnega izobraževanja so se sicer menjala, kot se je menjala tudi politika izobraževanja in zaposlovanja, toda ostali so še vedno problemi. Še vedno imamo stare oblike izučevanja,

zlasti v obrti, medtem ko za poklice ozkega profila nismo razvili prav nobenega sistema izobraževanja. Le posamezne delovne organizacije, ki imajo svoje centre za izobraževanje, organizirajo priučevanje na delovnih mestih in določena funkcionalna usposabljanja, za kar imajo seveda svoje programe in svoje inštruktorje. Da bi mogli s časom spremeniti mentaliteto podcenjevanja širših in ozkih profilov, ki nastajajo po sistemu izobraževanja učencev v gospodarstvu nasproti šolskim profilom, tehnikom in podobno, je nujno, da povežemo in napravimo nedeljivo strokovno izobraževanje v strokovnih šolah in funkcionalno izobraževanje v delovnih organizacijah. To pa morajo vsebovati predvsem zakoni s področja vzgoje in izobraževanja. Tudi v novem šifrantu poklicev ne bodo smeli biti zanemarjeni poklici ozkega profila.

Splošna prizadevanja za uskladitev potreb gospodarstva in družbenih služb z učnimi programi strokovnih šol v smeri enakega vrednotenja strokovnega izobraževanja na vseh nivojih, torej tudi za poklice ozkega profila, so pri nas samo delno dosegla svoj cilj v zakonu o srednjih šolah. Zakon o strokovnem izobraževanju po dokončani šolski obveznosti naj zato regulira predvsem nerešene zadeve s področja strokovnega izobraževanja, saj smo doslej zanemarili pomemben del strokovnega izobraževanja v delovnih organizacijah in nasploh krajše oblike poklicnega usposabljanja.

Osnutek predvidenega zakona dovolj ne naglaša, da do racionalizacije strokovnega izobraževanja pride le s temeljito analizo poklicev, ki naj bi določneje pokazala na trajanje šolanja. Gre torej bolj za nove oblike in za novo vsebino strokovnega izobraževanja za specializirane poklice in za poklice, za katere se iz različnih razlogov ne more organizirati redno šolanje. Mnoge strokovne službe, zlasti služba poklicnega usmerjanja mladine in zaposlovanja, so močno pogrešale prav te dopolnitve v strokovnem izobraževanju. Posledice pomanjkanja takega zakona pa bodo močno občutili mladi in odrasli delavci in delovne organizacije.

Osnutek prešibko odpravlja stari pomislek v praksi, ali je izobraževanje poklicev ozkega profila stvar pouka ali delovnega odnosa. Menim, da je potrebno strokovno praktično izobraževanje na delovnem mestu v delovni organizaciji in pri privatnih obrtnikih razumeti kot del vzgojno-izobraževalnega procesa. Pri tem je potrebno zagotoviti minimalne pogoje tudi za izobraževanje ozkih profilov. Isto velja seveda za poedine stroke oziroma poklice v industrijski in obrtniški dejavnosti. Ne glede na to, kako ozek profil poklica nastaja, mora učni program obsegati splošna družbenoekonomska, strokovno-teoretična in strokovno-praktična znanja. Le tak učni program vodi k popolnemu poklicu.

Osnutek zakona je preveč ozek v tistem delu, ki poskuša definirati priučevanje na delovnem mestu za poklice, ki ne zahtevajo posebnega teoretičnega znanja; zlasti velja to za poklice, za katere se priučujemo. Če ne bomo dosledno zahtevali programirano strokovno izobraževanje na vseh nivojih, tudi za poklice z nižjimi zahtevami ne bomo mogli čvrsto trditi, da so vsi poklici enako družbeno priznani, niti ne bomo mogli predvideti možnosti za nadaljnje šolanje, prekvalifikacije in prehod v sorodne poklice. Služba zaposlovanja opozarja na pomanjkljivosti in zanemarjenost izobraževanja na delovnih mestih v delovnih organizacijah. Na osnovi analiz in izdelanih učnih programov bi bili večji učinki.

Tisti del osnutka, ki govori o možnostih usposabljanja za poklice telesno in duševno prizadetih, ne daje prave osnove niti garancije, da se sploh takšno usposabljanje lahko realizira. Praktičen pouk v šolah in na nekih mestih izven

šole ne daje dovolj za normalno vključitev prizadetih v življenje. Tudi za to mladino so potrebne analize poklicev, ustrezni učni načrti in usposobljeni inštruktorji. Dokler ne bo prišlo v delovnih organizacijah do drugačne organizacije dela ter izdelanih organizacijskih in kadrovskih metod in tehnik, se funkcionalno izobraževanje v podjetjih ne bo premaknilo z mrtve točke.

Naš sistem izobraževanja strokovnih kadrov še vedno zahteva korenite spremembe. Razvrščanje izobraževalnih ustanov na nižje, srednje in podobno, ni več v skladu s sedanjo stopnjo družbenega in gospodarskega razvoja. Ta razdelitev daje namreč potuho zgrešenemu vrednotenju šol in poklicev. Razvrščanje šol bi moralo potekati glede na obseg, zahteve in področja dela. Posledica takšnega stanja je očitna, saj se mladina ne odloča za poklice po željah, sposobnostih in nagnjenjih, razvrednotenost poklicev pa samo poglablja razlike med manualnim in intelektualnim delom. Vse premalo se skrbi za nadaljnje izobraževanje v samih poklicih do visoke specializacije.

Od novega zakona ne pričakujemo samo izpopolnitev sistema strokovnega izobraževanja, temveč tudi spremembo tradicionalnih stališč do izobraževanja za ozke poklice pri starših in mladini, pri delovnih organizacijah in ne navsezadnje tudi pri samih prosvetnih delavcih.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanec Peter Finžgar.

Peter Finžgar: Tovarišice in tovariši poslanci. Tako razprave, kakor predložena gradiva, so jasen dokaz, da moramo izobraževanje, ki v najkrajšem času daje kadre našemu gospodarstvu, hitro in smotrno reševati. Kljub dokajšnji dovršenosti osnutka in spremljajočih aktov bom dodal nekaj misli, katerih namen ni samo sprememba obstoječih formulacij, ampak prikaz sedanjega stanja v teh šolah, in nekaj sugestij za boljše ravnanje po sprejetju tega zakona.

Precej poklicnih šol nima lastnih prostorov, še več pa je takih, ki so v sklopu ostalih šol. Tu mislim predvsem na osnovne šole, gimnazije itd. Mnoge od teh imajo svoje učilnice v več stavbah. Že to dejstvo nudi možnosti, da tako učenci kakor učitelji nekaj svojega efektivnega časa izgube na peš poti.

V delavnicah, ki bi morale biti opremljene s sodobnimi napravami in modernimi stroji, so stare, nekajkrat amortizirane naprave, ki so nam jih »mentorji« odstopili ali pa smo jih izlicitirali na javnih dražbah kot blago, ki za druge kupce ni bilo dovolj interesantno.

Če sem prav doumel vizijo osnutka, bo način izobraževanja teh profilov slonel na efektnem izpopolnjevanju, se pravi na praktičnem laboratorijskem delu, saj pravi 12. člen, naj bo dnevno največ 5 ur teoretičnega pouka; danes pa jih imamo 7, 8 pa tudi več. Torej bomo morali odslej vlagati čim več sredstev prav v opremo delavnic. Če učenci na sodobnih napravah ne delajo niti na učnih mestih, potem je jasno, da učnega, še manj pa vzgojega smotra na tak način nismo in ne bomo dosegli. Moderne stroje mora učenec spoznati v šoli, ker jih bo kasneje kot delavec v tovarni potreboval, kot samoupravljalec pa v organih upravljanja zahteval.

Poslanec tovariš Emil Rojc je postavil vprašanje kadrov na teh šolah. Naj dopolnim odgovor: Štipendij za te vrste strokovnih kadrov ni in jih verjetno še tudi dolgo ne bo. Delovne organizacije štipendirajo kadre za svoje potrebe, temeljne izobraževalne skupnosti pa predvsem za potrebe svojih šol,

zavodov in ustanov. Iz prakse pa lahko povem nekaj besed predvsem o kadrih kovinarske in lesne stroke:

Našim programom pa tudi našim učencem najbolj ustrezajo kadri, ki so absolvirali vse faze šolanja, se pravi, poklicno šolo, srednjetehnično šolo in vsaj I. stopnjo fakultete. Če ta leta seštejemo in dodamo obvezno osemletno šolanje, dobimo za najmarljivejše kar devetnajst let. Takih kadrov ni ali pa so zelo redki. Tisti, ki so, so na naših šolah nadaljevali študij ob rednem delu. Stremimo za tem, da je na šoli čimveč stalnih ljudi, kajti večina zunanjih sodelavcev v šolo pride — oprostite izrazu — »odpredava« in odide.

Mi smo ta problem rešili tako, da smo našim bivšim najboljšim učencem nudili v času njihove redne delovne zaposlitve v delovnih organizacijah šolnino na večerni srednjetehnični šoli, ob svojem delu na naši šoli pa so dopolnili študij na I. stopnji strojne fakultete. Omenjena dejstva navajam zato, da bomo že sedaj delali na tem; kajti še tako eksakten zakon ne bo rešil problemov, če ne bomo vzporedno reševali najnujnejših spremljajočih vprašanj.

Glede dosedanjega načina financiranja tovrstnega izobraževanja ne kaže izgubljati besed. Kakšne anomalije financiranja so bile v posameznih regijah, nam najbolje ilustrira podatek, da je v I. poletju leta 1969 veljal najcenejši oddelek v naši republiki 39 000 dinarjev, najdražji pa kar 144 000. Menim, da bodo merila za financiranje, ki jih je sprejela oziroma izdala republiška izobraževalna skupnost, te anomalije odstranila. V bodoče se bomo morali o sistemu planiranja kadrov, opreme in celotnega sistema šolanja v teh šolah verjetno dogovarjati malo prej, kakor smo se v letošnjem letu. Za letošnje leto smo podpisovali pogodbe šele pred slabim mesecem, natančno 31. oktobra 1969.

Točna je ugotovitev našega odbora za vzgojo in izobraževanje, naj bodo naši mladi ljudje ne glede na vrsto šol, ki jih obiskujejo, deležni enakega družbenega znanja in s tem tudi vrednotenja. Samo s takšnimi prizadevanji bomo lomili že mladostne pregraje med umskim in fizičnim delom. Samo s trdno oporo, ki jo dobivamo v zakonu in s tistim, kar sem omenil, bomo zbrisali trditev, da je za vajenca pač vsakdo dober. Tu ne gre prezreti tudi dejstva, da privatni mojstri vidijo v učencu samo še nizko ceno delovne sile, ne pa osebnost, kateri so dolžni nuditi čimveč znanja za bodoče življenje.

Naša družba mora biti zainteresirana za te profile kadrov, saj nemalokrat čutimo, da nam prav obrtniška mentaliteta naših mojstrov onemogoča hitrejšo rast produktivnosti in s tem boljših delovnih rezultatov. Prav te, mislim mojstre, pa bodo ti, ki danes sedijo v klopeh, morali čimprej zamenjati.

Omenil sem že, da se v glavnem s predloženimi pripombami strinjam. Predlagam pa še nekatere dopolnitve v naslednjih členih:

Kljub temu, da že 1. člen precizira, katere profile izobraževanja obravnava osnutek zakona, menim, da je naslov le preširok, saj tudi nekatere druge popolne srednje šole izobražujejo določene profile poklica. Zato bi se ogreval za naslov: zakon o nižjem strokovnem izobraževanju ali pa zakon o ožjem poklicnem izobraževanju.

Člen 13: dopolnitev našega odbora za vzgojo in izobraževanje naj bi se takole spremenila: »s tem, da šola s posebno pogodbo uredi način nadzora praktičnega pouka v delovnih organizacijah oziroma pri privatnih mojstrih.« Tu mislim predvsem na to, da izgleda praktično delo pri marsikaterem mojstru takšno, kakršno mojstru ustreza, kakršna je pač njegova potreba. Zato je delo enolično, vse leto enako. Spremembo utemeljujem tudi s tem, da nekatere šole tak način nadzora praktičnega dela že izvajajo in imajo ustrezne pogodbe;

tudi republiška izobraževalna skupnost jim adekvatno priznava sredstva, mislim da štiri pedagoške ure letno na učenca.

23. člen: zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije pravilno ugotavlja nejasnost besedila tega člena. Predlagam, naj enega člana izpitne komisije imenuje pristojni svet skupščine občine, ker jih bo, kot predvideva osnutek, gospodarska zbornica za tolikšno število šol zelo težko izbrala.

25. člen: prvi odstavek, druga vrsta: namesto »pri obrtniku« naj bo »pri obrtnem mojstru«. Znano je namreč, da dobivajo danes obrtna dovoljenja tudi ljudje, ki jim je mentorstvo nad učencem zadnja skrb, pač pa jim je vajenec (pomočnikov navadno sploh nimajo, ker so predragi), edina in poceni delovna sila. To sicer regulirata 26. in 27. člen, s tem, ko določata, da mora imeti obrtnik vsaj tri leta obrtno dovoljenje, vendar ga ima tri leta lahko tudi čisto navaden, če lahko rečem, šušmar. Kako pa naj tak vzgaja bodočega pomočnika?

28. člen: Predlagam, naj bodo pogodbe sklenjene od 1. 7., za kar se zavzema tudi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, pač pa ne do 30., ampak le do 15. 9. To utemeljujem s tem, ker so do tega dne opravljeni že prav vsi, tudi popravni izpiti na osnovnih šolah, in s tem, da večina prvih letnikov začne izmeno v jesenskem delu in bi bil naknaden vpis onemogočen, ali pa bi našega učenca premaknili za celo leto nazaj, kar bi mu podaljšalo staž za eno leto.

30. člen: popolnoma soglašam z redakcijo alternative, ki jo predlaga naš odbor. Znana nam je namreč socialna struktura družin, iz katerih izhajajo naši učenci. Ti pa v času šolanja potrebujejo za učne pripomočke prevoze in bivanje v internatih vsaj toliko sredstev, kot neposredno na učnih mestih.

Predsednik Miloš Poljanšek: Besedo ima poslanka Mira Novak.

Mira Novak: Spoštovani predsednik in tovariši poslanci. Vsakih deset let se podvoji vsota informacij, s katerimi danes razpolaga znanost. Izračnunali so, da skupno število vseh raziskovalcev vseh tisočletij, od začetka naše kulture pa do pričetka našega stoletja to se pravi, vseh tistih, ki so prispevali k graditvi »Babilonskega stolpa«, ali če ima morda »Babilonski stolp« mističen prizvok, do stolpa v Hustonu in vseh tistih, ki so prispevali h graditvi evropske znanosti, ne presega števila danes živečih in danes ustvarjajočih armad znanstvenikov in raziskovalcev. Delovni polet teh ljudi, njihove domislice in njihova ustvarjalna sila spreminjajo naš način življenja, pa tudi vrednost našega izobrazbenega sklada v tej meri, da tisto znanje, ki ga imamo ob zaključnem izpitu v naslednjih šestih letih povsem zastari. Nimam v mislih le znanja akademikov, temveč tudi znanje in spretnosti kmetov, delavcev, obrtnikov, uradnikov in celo gospodinj. Kdor ne gre v korak, ga kolesa napredka zmeljejo.

Hiter razvoj našega časa pa zahteva v vedno hitrejšem tempu spremembe v tehničnih, ekonomskih in družbenih strukturah. Družba kot taka pa bo temu kos le, če si bo ustvarila take ustanove, ki bodo sposobne izoblikovati izobraženo družbo. In ne le to; naša družba v celoti in vsak njen posamezni član mora postati potencialni faktor in s tem visoko produktiven. To se pa pravi, morali bomo stremeti za tem, da razvijemo sposobnosti posameznika, sposobnosti večjih socialnih skupin tako, da si vsi pridobe šanse za zadostno mobiliteto. To se pa pravi, za tisto sposobnost, da bodo v svojem življenju petkrat ali celo osemkrat menjali svoj poklic, se pravi, sposobnost živeti v tisti moderni

družbi, v kateri bodo občutili ne le svojo ekonomsko varnost, temveč tudi pravno in socialno varnost.

In še več! Izobrazba konstituira; toda v moderni družbi nič več v naprej določene plasti inteligentov; inteligenco je mogoče izobraziti povsod. Povsod, kjer si posamezniki ali posamezne socialne skupine prizadevajo reševati po zgodovini naložene jim naloge svojega časa. Izobraževanje je vsedružbena naloga in družba sama je primarni osebek tega izobraževalnega procesa.

Kdor dobro pozna zakon o osnovni šoli, kdor dobro pozna splošno težnjo našega izobraževanja in kdor dobro ve, da ni potrebno, da si učenec pridobi v šoli le določeno število dejstev, temveč da ga šola pripravlja tudi na sposobnost samoupravljanja, ta bo z vso resnostjo in prizadevnostjo želel, prosil in zahteval, da se v drugem členu zakona o poklicnem izobraževanju črta oziroma izpusti drugi odstavek.

Predsednik Miloš Poljanšek: Razpravljati želi poslanec Dušan Šinigoj.

Dušan Šinigoj: Tovarišice in tovariši poslanci. Glede na stališče zakonodajno-pravne komisije mislim, da je nujno, da nekoliko temeljiteje razpravljamo o osnutku tega zakona, zlasti glede tistega stališča, ki govori, da bi bilo primerno urediti to področje z dvema zakonoma. Res je, da imamo poklicno izobraževanje v določeni meri že rešeno v zakonu o srednjih šolah in da obstaja v naši zakonodaji vrzel na področju tistega dela poklicnega izobraževanja, ki terja izobraževanje, ki je krajše od dveh let in ki naj reši tisti del mladine, ki uspešno ne dokonča osnovne šole. O tem je treba temeljiteje razpravljati zlasti z vidika, da poskušamo z zakonom dati mladini, ki ne dokonča osnovne šole, tem 40 % naših učencev možnost, da se naprej izobražujejo. Menim, da je upravičena potreba, da moramo dati tej mladini možnost, da se naprej izobražuje, vendar da se pri tem ne moremo sklicevati na to, da 40 % mladine ne dokonča osnovne šole in da moramo zaradi tega zakon sprejeti, ampak se moramo vprašati, kaj smo dosedaj storili v naši slovenski družbi za to, da bi izboljšali materialno stanje in sploh pogoje izobraževanja v osnovni šoli, da bi se ta procent izboljšal.

Prepričan sem, da je ta zakon umik na celi črti in da daje možnosti, da se nam ta procent ne bo izboljšal, ampak stagniral ali pa se celo zmanjšal. Vendar pa je treba dano situacijo realno ocenjevati in z določenim predpisom ta problem rešiti ter dati možnost izobraževanja za ozke profile tudi po nekem posebnem sistemu.

Drugo vprašanje, ki se mi zdi v osnutku zakona pomembno poudariti — mi smo to že na odboru zelo temeljito čutili — je vnašanje neke določene zmede med obstoječim sedanjim zakonom o srednjem šolstvu in tem, kar ta zakon predvideva. Kaj so poklicne šole, ki jih imamo že sedaj urejene in jih urejamo, in kaj so te poklicne šole, ki jih sedaj vpeljujemo, s tem, da so na poklicnih šolah, ki jih že imamo, po zakonu o srednjem šolstvu urejeni drugačni pogoji, kot so v poklicnih šolah, ki jih na novo urejamo? Zato predlagam, da bi predlagatelj osnutka zakona še enkrat temeljiteje pregledal vsa ta vprašanja.

Precej razprave je bilo tudi glede učnih razmerij. Prav gotovo, da učna razmerja, tako kot so tu postavljena, ne predstavljajo napredka in ne registrirajo niti tistega, kar že imamo napredno urejeno v Sloveniji. Tako imamo v Sloveniji učence, ki nimajo več učnih pogodb; v sedanjih poklicnih šolah

imamo učence, ki imajo tako imenovane štipendijske pogodbe; imamo pa tudi učence, ki imajo še stare vajenske učne pogodbe. Torej bi verjetno bilo nujno to področje posebej razreševati, v posebnem zakonu, čeprav je bilo pripravljalcu zakona naloženo, da hkrati uredi vso to materijo.

Predsednik Miloš Poljanšek: Še kdo želi poseči v razpravo? Tovarišica Gostenčnikova, prosim.

Lojzka Gostenčnik-Žmavc: Spoštovani tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Ob sprejemanju takega zakona je nedvomno nujno, da se z vso odgovornostjo zamislimo v situacijo, ki nastopa ob tem, ko urejamo sistem strokovnega izobraževanja; pri tem vendarle naletimo na problem, ki ga je prej nakazal tovariš Šinigoj. Vemo, da je naša osnovna šola za množico otrok zelo velik napor, vemo, da ne dela v normalnih delovnih pogojih, da je tako organizirana, da morajo otroci hoditi dopoldne in popoldne v šolo, da imamo zelo težak učni program, ki daje seveda objektivno gledano, zelo visoko stopnjo in kvaliteto izobrazbe. Vse te stvari imamo, nanje smo bili opozorjeni v uvodnem govoru pred sprejemanjem zakona; hkrati pa se tudi zavedamo, da vendarle za osnovno šolstvo nismo dosegli nikakršnega širšega strokovnega sanacijskega programa. Fragmentarno govorimo o učnih uspehih, o kadrih in tako dalje, v celoti pa se pravzaprav za pomoč osnovni šoli še nismo mogli odločiti. Ker tega nismo storili, pravzaprav neuspeha osnovne šole ne bi smeli tako popularizirati, ampak bi morali povedati, da je zakon, ki ga sprejemamo, najbrž prav prehodnega značaja. Poudariti bi morali, da se bo moral prej ali pozneje spremeniti, verjetno v takem smislu, kot je rekel tovariš predsednik odbora, da se bo morala najti solucija za izobraževanje kadra ozkih profilov in to morda v kratkem času; le-ta pa bo kot pogoj za to izobraževanje terjala končano osnovno šolo. Mislim, to je pravzaprav v tem vrzel. Po tolikih letih delovanja osnovne šole pa si ne moremo privoščiti. da bi ne vem za koliko časa, odstopali od te naše želje in zahteve, naj čim več učencev konča osnovno šolo. Zato podpiram razpravo tovarišice, jo popolnoma razumem, in istočasno opozarjam, tako kot nekateri šolniki opozarjajo, da bo morda tako zakon demotiviral učence za delo v osnovni šoli, da bodo imeli učitelji glede na to še težji položaj, da bodo, kot je opozoril tovariš predsednik odbora, morda še bolj padli učni uspehi.

Menim, da bom glasovala za zakon samo zato, ker bomo z njim uredili neko, lahko rečem, socialno-politično problematiko, ne pa nekih šolskih problemov. Zaradi tega bi morda kritično ocenila definicijo, da predstavlja zakon izpopolnitev sistema strokovnega izobraževanja.

Menim, da bi vendarle morali opozoriti, da se bo status osnovne šole moral podvreči sistematičnemu sanacijskemu obravnavanju v materialnem, kadrovskem pogledu in tako dalje. Od osnovnega programa celotnega sistema izobraževanja, kakor je zamišljen prek kompletne osnovne šole, s tem zakonom v nobenem primeru ne odstopamo. Hvala!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Še kdo želi razpravljati? Prosim, besedo ima tovariš Adolf Praprotnik.

Adolf Praprotnik: Podpiram določilo oziroma možnost, ki jo daje zakon, da si tudi tisti učenci, ki ne končajo osnovne šole, morejo pridobiti

kakršenkoli poklic, takega pač, kot ga bo nomenklatura o poklicih omogočala. Pred očmi imam tisto veliko število učencev, ki iz najrazličnejših razlogov ne končajo osnovne šole in če bi črtali možnost, da si tudi tak učenec brez osmega razreda pridobi poklic, ne verjame oziroma nisem prepričan, da bi v osnovnih šolah izdelalo več učencev. Mislim, da je prav in tudi res že čas, da tudi tem učencem damo možnost priti do nekega poklica. Potem se najbrž ne bo več dogajalo, da bi se učenci, ki osmega razreda ne končajo, morali učiti za poklic v Avstriji; osebno poznam pet primerov, ko so učenci s končanim 6. razredom morali iskati učna mesta v Avstriji. Sodim, da je prav, da takšnim tudi pri nas omogočimo pridobitev poklica. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala. Želi še kdo razpravljati? Če ne, mislim, da lahko sklenemo razpravo k tej točki.

Dovolite, da sam, ne v smislu zaključne besede, marveč da pojasnim nekatera stališča, ki so bila izražena v sami razpravi, dodam svoje lastno mnenje.

Ne delim namreč mnenja s tovariši razpravljalci, ki menijo, da je ta zakon začasne narave. Mislim, da če pošteno in realno ocenjujemo položaj, ne moremo imenovati takšnega zakona ali pa ocenjevati funkcijo tega zakona kot začasno in kratkoročno, ko točno vemo, da ne zmoremo naše osnovne šole urediti v toliko hitrem času, da bi bistveno spremenili uspeh, kakršnega zaznavamo, kljub določenemu izboljšanju v zadnjih letih. In če je res, da imamo tam, kjer so splošna zaostalost, revščina, težki socialni in materialni pogoji, tudi zaostalo šolo in neustrezno kvalifikacijsko strukturo predavateljskega kadra, potem moramo prav zaradi generacij iz teh območij braniti smisel zakona, o katerega osnutku danes razpravljamo.

Strinjam se s tem, da bi bilo veliko bolje graditi naš celotni sistem strokovnega izpopolnjevanja na uspešno končani osnovni šoli. Da, to je idealna postavka. Ni več 40 % tistih, ki ne končajo osnovne šole, 30 % jih je pa še vedno in v nerazvitih in manj razvitih območjih jih je tudi 50 %, medtem ko so v mestnih industrijskih ti odstotki daleč skromnejši. Prav zavoljo tega mi dovolite, da se opredelim za ta zakon v smislu trajnejšega delovanja in trajnejšega urejanja strokovnega izobraževanja kot sistemsko dopolnitev strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja naših mladih ljudi, kot možno obliko, ki se jo poslužuje ali ne pač tisti del generacije, ki mu le največkrat ne zaradi lastne krivde, ampak zaradi objektivnih razmer, ni bilo mogoče končati osnovne šole.

Če sem prav razumel predsednika odbora, je vendarle za to, da dobimo dva zakona in da odbor podpira misel odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora in predlaga, da se nekako tako opredeli tudi naš prosvetno-kulturni zbor. Kolikor ne, prosim, da zavzamete stališče in poveste svoje mnenje. Od takšne odločitve bo seveda potem odvisen tudi zaključek, kakršnega imam namen povzeti.

Ponovno vprašujem predstavnika odbora za vzgojo in izobraževanje ali odbor podpira omenjeno stališče, ali naj prekinemo sejo, da se odbor opredeli, ker bi bilo na ta način naše stališče identično s stališčem republiškega zbora.

Dušan Šinigoj (iz klopi): Prosim za prekinitev seje.

Predsednik Miloš Poljanšek: Prav, prekinjam sejo in prosim odbor, da zavzame stališče.

(Seja je bila prekinjena ob 10.55 in se je nadaljevala ob 11.50.)

Predsednik Miloš Poljanšek: Prosil bi predstavnika odbora za vzgojo in izobraževanje, da pove mnenje odbora, pa bi se na podlagi tega sam zbor odločil o stališčih.

Dušan Šinigoj: Odbor za vzgojo in izobraževanje je mnenja, naj bi predlagatelji pripravili dva zakona. Kolikor pa bi to zadrževalo sprejem zakona, odbor ne vztraja pri tem predlogu, ampak prepušča predlagatelju, da skupaj z zakonodajno-pravno komisijo skuša dobiti najboljšo rešitev. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. No, slišali smo mnenje odbora, naj predlagatelj pripravi dva zakonska predpisa, oziroma da prepustimo predlagatelju zakona, da sam, po svoji lastni presoji oceni, da bodisi v enem zakonskem ali dveh zakonskih predpisih reši problematiko poklicnega strokovnega izobraževanja učencev, ki so zaključili osnovnošolsko obveznost.

Ima kdo še kaj pripomniti? (Ne.) Potem zaključujem razpravo in predlagam, da naš zbor sprejme naslednji sklep in sicer:

1. republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj glede na pripombe odbora za vzgojo in izobraževanje ter zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije ponovno pripravi osnutek zakona oziroma osnutka zakonov, upoštevajoč stališče in predloge, dane tako v odborih in komisijah kakor tudi v razpravi na današnji seji zbora;
2. republiški sekretariat za prosveto in kulturo naj zlasti prouči stališče zakonodajno-pravne komisije, da naj se v sedanjem osnutku zakonov urejena materija uredi s posebnima dvema zakonoma;
3. pri pripravi osnutka zakona oziroma osnutkov zakonov naj republiški sekretariat za prosveto in kulturo sodeluje z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, z gospodarsko zbornico SR Slovenije in drugimi zainteresiranimi dejavniki.

Dajem predlog sklepa v obravnavo, pri čemer naj pojasnim, da je podoben sklep o tem zakonskem osnutku sprejel na svoji seji dne 20. t.m. tudi republiški zbor Skupščine SR Slovenije. Želi kdo razpravljati? (Nihče.) Dajem sam predlog sklepa na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Ugotavljam, da je predlagani sklep sprejet soglasno.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je na razpravo o organizaciji glasbene mladine Slovenije in o posredovanju kulturnih prireditev.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli dve informaciji, ki jih je pripravil in predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo. Med nami je predstavnik sekretariata tovariš dr. Branko Berčič. Želi morda še ustno obrazložiti gradivo? (Želi.) Prosim.

Dr. Branko Berčič: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. Ni prvič, da najvišji družbeni samoupravni organ s področja kulture razpravlja o aktu-

alnih problemih glasbene dejavnosti na Slovenskem. Tako je že v letu 1963 takratni svet za kulturo in prosveto razpravljal o problematiki glasbene umetnosti na Slovenskem in sprejel nekatere sklepe, ki so prispevali k izboljšanju pogojev za skladateljsko delo in k večjemu uveljavljanju domačih kompozicij v programih najrazličnejših posrednikov glasbene kulture. Tri leta pozneje leta 1966 je o nekaterih vprašnjih glasbenega življenja razpravljal prosvetno-kulturni zbor skupščine. Tokrat je obravnaval problematiko o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji, in sicer na podlagi dosežkov in zaznanih problemov ob izvajanju predloga republiškega sekretariata za prosveto in kulturo za bolj načrtna glasbena gostovanja po Sloveniji, ki so ga v sezoni 1965/66 začeli uresničevati glasbeni zavodi ob sodelovanju lokalnih organizatorjev glasbenih prireditev. Obsežno in izčrpno poročilo o glasbeni kulturi na Slovenskem, ki je imelo namen osvetliti podobo slovenskega glasbenega življenja kot dela nacionalne kulture, opozoriti na vlogo glasbe pri dvigu splošne kulturne ravni, pokazati na povojna prizadevanja in na uveljavitev slovenskih glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev, hkrati pa podčrtati pomanjkljivosti, ki ovirajo uspešnejši razvoj glasbene kulture na Slovenskem, pa je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo v decembru 1968 za široko razpravo v najvišjih upravnih in družbeno-političnih organih.

Omenjeno poročilo je poleg drugih oblik glasbene dejavnosti obsegalo tudi obe delovni področji, ki sta prav danes v žarišču skupne pozornosti, in sicer: posredovanje glasbenih prireditev in glasbena mladina Slovenije. Ob vsebinskem primerjanju tega gradiva s sedanjim gradivom o isti problematiki, ki vam je bilo predloženo, moremo ugotoviti, da se obe gradivi med seboj tako po prikazani problematiki kot po iskanju ustreznih rešitev dopolnjujeta, s tem da vsebujeta obe sedanji informaciji podrobnejšo obdelavo problematike o posredovanju glasbenih prireditev in o organizaciji glasbene mladine v Sloveniji ter hkrati nakazujeta njene ustrezne rešitve.

Tako prosvetno-kulturni zbor leta 1966 kakor tudi posvet širšega kroga glasbenih strokovnjakov leta 1968 sta bila enotna glede potrebe po ustanovitvi osrednje republiške prireditvene poslovalnice in po vzpostavitvi redno delujoče mreže posrednikov. To službo naj bi po predlogu vseh zainteresiranih opravljala reorganizirana prireditvena poslovalnica »Festival« v Ljubljani. Le-ta je, čeprav je po reorganizaciji v začetku sezone 1967/68 v organizacijsko-tehničnem, kadrovskem in materialnem pogledu ostala malone v istem položaju kot prej, vendar v okviru svojih možnosti v zadnjih sezonah že prispevala k poživitvi te kulturne dejavnosti. Poleg organiziranja tradicionalnih prireditev v Ljubljani in njih posredovanja drugim organizacijam je kot novost uvedla filmsko gledališče ter uspela precej povečati število koncertnih gostovanj v raznih krajih Slovenije. Ni pa uspela uvrstiti v svoj delovni krog tudi gostovanj umetnikov in ansamblov v tujini, medrepubliških izmenjalnih prireditev in delovanja glasbene mladine Slovenije, kakor je bilo to prvotno programsko predvideno. Sedanjo dejavnost bi bilo moč izpopolniti in izboljšati, če bi nosilcu te posredovalne službe omogočili notranjo organizacijo in karovsko utrditev ter ustrezneje uredili financiranje te dejavnosti. Predlog republiškega sekretariata za prosveto in kulturo predvideva rešitev v tej smeri, da bi ustanovitelj zavoda, to je ljubljanski mestni svet, financiral dejavnost, kolikor se odvija za kulturne potrebe mesta Ljubljane, kolikor pa gre za posredovanje kulturnih prireditev drugje po Sloveniji, naj bi takšno dejavnost izdatneje kot doslej financiral republiški sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti.

Drugi problem predstavlja delovanje organizacije glasbene mladine Slovenije. Informacija dovolj nazorno kaže, da je glasbena dejavnost med mladino pri nas očitno v velikem zaostanku za enako dejavnost v drugih republikah Jugoslavije. Tam deluje ta organizacija že 15 let in dosega lepe uspehe ter celo mednarodna priznanja. V Sloveniji delujeta dve organizacijski enoti glasbene mladine, in sicer v Ljubljani in Mariboru, sicer šele štiri leta in v dokaj skromnem obsegu. Poglavitni vzroki za to tičijo v pomanjkljivi organizaciji, v slabem gmotnem položaju, v nerazčiščeni programski orientaciji gibanja ter v splošni nesistematičnosti estetske vzgoje med mladino. Zato je rešitev problema moč doseči samo z vzpostavitvijo čvrste organizacije glasbene mladine Slovenije ter z akcijsko in strokovno povezavo vseh dejavnikov glasbenega in kulturnega življenja, ki delujejo z mladino ali med njo.

Tako organizirano delovanje te pomembne kulturne veje bi prav gotovo močno vplivalo na izboljšanje glasbenega življenja po Sloveniji ter na dvig kulturnega nivoja med mlado in tudi starejšo generacijo.

V predloženi informaciji je predvideno, naj bi se dejavnost glasbene mladine organizacijsko in strokovno naslonila na osrednjo prireditveno poslovalnico v Ljubljani. V zadnjem času pa je prišlo do iniciative, ki nakazuje drugačno možnost rešitve. Na pobudo obeh osnovnih skupnosti glasbene mladine v Ljubljani in v Mariboru in zveze kulturnih prosvetnih organizacij Slovenije so namreč stekle resne priprave za ustanovitev samostojne ustrezne organizacije glasbene mladine Slovenije, ki naj ima svoje temeljne organizacije po vseh večjih krajih Slovenije. Kolikor bo dejansko prišlo do takšne organizacijske utrditve glasbene mladine, ki bo zagotavljala izvajanja kvalitetnih delovnih programov in učinkovito strokovno vodenje glasbenega gibanja med mladino vse Slovenije, je gotovo interes in naloga republike, da takšno kulturno dejavnost tudi materialno podpre. Naj na koncu navedem, da je republiški sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti v predlogu finančnega načrta za leto 1970 predvidel svoje sodelovanje tako pri krepitvi posredovanja kulturnih dejavnosti v Sloveniji kot pri delovanju glasbene mladine Slovenije. Kolikšna, to se pravi kako učinkovita bo ta udeležba republike pri razvijanju obeh nakazanih problemov na področju kulturnih dejavnosti, bo odvisno od materialnih možnosti sklada v prihodnjem letu. Odločanje o vsem tem pa je v rokah tega skupščinskega zbora. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala. Gradivo o glasbeni mladini in o posredovanju kulturnih prireditev je obravnaval tudi naš odbor za kulturne dejavnosti. Želi morda predstavnik odbora še ustno pojasniti stališče? Tovariš Hasl, prosim.

Miran Hasl: Želel bi samo pojasniti, da je odbor na svoji seji obravnaval gradivo o glasbeni mladini oziroma informacijo o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji ter sprejel sklep, da bo organizacijo in vso problematiko posredovanja kulturnih prireditev v Sloveniji obravnaval posebej in je zato želel dobiti še podrobnejše podatke. Zaradi tega mislim, da bi kazalo danes povedati nekaj misli samo o problemu glasbene mladine, kar je pravzaprav informacija o posredovanju kulturnih prireditev le neke vrste dodatno gradivo.

Soglašam z mnenjem tovariša Berčiča, da je že s tem, ko vprašanje mladine obravnava naš zbor, nakazana pomembnost te tematike. Pri tem pa vendarle kaže poudariti, da gre predvsem za gibanje, ki naj bi pritegnilo v tem zelo

komercializiranem času mladega človeka h kulturni in estetski vzgoji in da torej tu ne gre za neko organizacijo s hierarhično upravno lestvico. Resnično je tudi nujno, da gibanje glasbene mladine postane vseslovensko gibanje, da se ne bi omejilo samo na Ljubljano in Maribor, kar je v intencijah predloga tako jasno podčrtano in nadalje, da bi finančna sredstva res bila namenjena predvsem za dejavnost in čim manj za administrativno upravne zadeve tega gibanja. Hvala!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Hasl. Z razpravo tovariša Hasla je že odprta razprava vas vseh. Prosim, tovariš Bračič se javlja, direktor institucije »Ljubljanski festival«.

Danilo Bračič: Spoštovano predsedstvo, spoštovani poslanci! Tovariš Hasl je pravzaprav nekako izločil vprašanje posredniške dejavnosti v Sloveniji; zato bi se jaz omejil samo na vprašanje organizacije mladinskih koncertov in pa mladinskega tedna v Ljubljani.

Podatki, ki jih je posredoval sekretariat za prosveto in kulturo, niso najnovejši, zato dovolite, da bi samo v nekaj besedah in z nekaj številkami označil naše napore in pa življenje, ki izhaja iz teh številk. V letošnjem letu do današnjega dne je naša posredovalnica posredovala 395 predstav oziroma prireditev kulturnih dobrin in segla celo v Afriko z 11 predstavami. Sami pa smo čutili, da se za glasbeno mladino Slovenije in glasbeno vzgojo mladine ni dovolj napravilo; zato smo organizirali mladinske koncerte, za katere ne trdim, da je bilo prav vse v redu, vendar smo jih v letošnjem letu uspeli organizirati 115, poleg 213 ostalih večernih. Za mladinske koncerte je naša prireditvena poslovalnica dala iz svojih sredstev k vsakemu koncertu še 384 dinarjev zaradi tega, ker jih ni nihče subvencioniral.

V začetku smo naleteli na velike težave predvsem pri pedagogih na šolah, ki so se sprva otepali organiziranja mladinskh koncertov in sicer predvsem z motivacijo, da mladina nima smisla za resno glasbo. Z upornim delom, to se pravi z obiskovanjem določenih šol tudi po trikrat, smo uspeli, da smo na posameznih področjih, kjer nimajo niti ekonomske niti kakšne drugačne možnosti za organiziranje te zvrsti umetnosti, organizirali koncert in uspeh je bil takšen, da mladina ob koncu ni hotela zapustiti dvorane. V letošnjem letu smo posredovali mladinske in ostale večerne koncerte v 64 krajev po Sloveniji, v 11 krajev izven Slovenije in v 4 druge države. Pri teh koncertih je sodelovalo 81 slovenskih umetnikov in koncentrantov, 13 pa je bilo tujih. Vsega skupaj je bilo 328 koncertov, od tega 115 mladinskih. Obiskovalcev je bilo na vseh naših koncertih 135 806; smatramo, da je to precej veliko število in ne more biti govora o tem, da se tako mladina kot odrasli ne bi zanimali za resno glasbo.

Naša posredovalna dejavnost se je začela s priključitvijo koncertne direkcije Slovenije k naši organizaciji. Vendar je bil to samo začetek brez konkretne denarne ali strokovne pomoči. Počasi smo uspevali v vseh krajih posredovati kulturne dobrine.

Letos smo se poslužili tudi organizacije mladinskega tedna, da bi tudi mladini čim več nudili in moram reči, da je bil uspeh zelo velik, saj je mladinski teden obiskalo iz vse Slovenije približno 16 500 mladincev, za kar pa naša organizacija ni dobila nobene podpore, razen 10 000 dinarjev. Stroški pa so seveda bili veliko večji. Podpore nismo dobili z motivacijo, naj sami nosimo stroške, če smo mladini v Sloveniji poklonili teden kulturnih dobrin. Mislim,

da je mladinski teden dokazal, da ga je treba obdržati, ker na vseh področjih Slovenije ni mogoče organizirati visoko kvalitetnih kulturnih predstav. Seveda pa to terja določeno podporo naših družbenih faktorjev.

Da bi spoštovani poslanci dobili neko sliko o tem, kako se uveljavljajo pravzaprav tudi naše kulturne poletne prireditve v Ljubljani, bi povedal, sicer suhoparne številke, ki pa le odražajo določeno kulturno življenje. V letu 1966 je bilo na ljubljanskih poletnih kulturnih prireditvah 8500 obiskovalcev, v letu 1967 34 000, leta 1968 38 000 in leta 1969 45 479 obiskovalcev. Te številke govorijo o tem, da poletne kulturne prireditve v Ljubljani niso več domena samo našega glavnega mesta Ljubljane, ampak segajo na širše področje celotne Slovenije, na področje bližnjih zamejskih krajev Italije in Avstrije in zajemajo v celotnem obisku poletnih prireditev približno 25 % inozemskih turistov, ki posvečajo precej pozornosti našim prireditvam.

Zato mislim, da je v gradivu republiškega sekretariata za prosveto in kulturo pravilno rečeno, da bi z nekimi določenimi sredstvi podprli ta prizadevanja, ker presegajo dejavnost, namenjeno Ljubljani. Strinjamo se predvsem s tem, da ima republika vpliv na programsko politiko, na podlagi katere naj se odvijajo poletne kulturne prireditve.

Še posebej pozdravljamo organizacijo glasbene mladine Slovenije. Pripravljeni smo ji pomagati z vsem, kar se le da, predvsem s službenimi prostori, ki jih damo zastonj na razpolago, z ostalo tehnično in organizacijsko službo, s čimer naj bi v začetku dela organizacije glasbene mladine Slovenije zmanjšali stroške poslovanja in bi ostalo čim več sredstev za neposredno organiziranje mladinskih koncertov. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Bračič. Naprej, prosim. Tovariš Janez Höfler, član pripravljalnega odbora Glasbena mladina Slovenije ima besedo.

Janez Höfler: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovani poslanci! Kot član pripravljalnega odbora, ki sedaj nekaj mesecev dela na tem, kako naj bi se glasbena mladina pri nas izoblikovala, po kakšnih smernicah naj bi po ustanovitvi teklo njeno delo, vas lahko seznanim z nekaterimi rezultati njegovega dela.

Glasbena mladina Slovenije ob ustanovitvi ne bo začela čisto brez izkušenj. Lahko se opremo na izkušnje glasbene mladine Jugoslavije v Beogradu in v Zagrebu in še nekaterih drugih mestih, ki je do sedaj že dosegla lepe rezultate, pa tudi oblike dela z mladino pri nas v Sloveniji so že znane, saj se z glasbeno vzgojo in pa s pripravljanjem glasbenih prireditev za mladino ukvarja doslej že več organizacij in pa ustanov. Med temi seveda ljubljanski Festival s svojimi mladinskimi koncerti, potem Opera, ki je že pripravila in še vedno pripravlja precej opernih prireditev za mladino tako iz Ljubljane kot iz drugih krajev; dalje je tu še Slovenska filharmonija. Nekatera večja mesta po Sloveniji, na primer Celje in Maribor, pa imajo svoje mladinske abonmaje, ki so postali že pojem, tu je še RTV Ljubljana in še nekatere institucije, ki jih tu ne naštevam.

Ko smo premišljevali o tem, kakšne oblike dela naj bi izbrali za bodočo glasbeno mladino Slovenije, smo se zavedali, da mora postati glasbena mladina Slovenije resnično gibanje in ne kakšna prireditvena poslovalnica. Tu ne bi

govoril o psiholoških in pedagoških načelih pri tem delu, o tem, kaj mora biti vodilo v delu z mladino, ki ni kakšna brezimna množica, temveč jo je treba vključiti v samo gibanje. Iz tega tudi izhaja, da koncert ne bo edina oblika delovanja glasbene mladine. Od množičnega koncerta, ki se ga udeleži npr. 600 mladincev, v veliki dvorani, kjer običajno tudi ni miru, ne moremo dosti pričakovati, če mladina nanj ni vnaprej pripravljena in uvedena. Zato je treba prek dejavnosti glasbene mladine Slovenije psihološko in po možnosti tudi sociološko do najmanjše potankosti vnaprej preštudirati glasbena dela, če naj bo dosežen pedagoški cilj, to je vzbuditi pri mlademu poslušalcu zanimanje za glasbo, ga usmeriti k uživanju glasbenih umetnin in končno v njem izoblikovati samostojno željo po tem, da bi se po lastnem preudarku odločil za vpis med redno koncertno in operno publiko. Poleg pedagoškega cilja ima glasbena mladina tudi kulturno-politične oziroma družbene cilje. Glasbena mladina naj bi namreč ne bila omejena le na nekaj članov, temveč naj bi poživljala glasbeno ustvarjalno življenje sploh, posebej na območjih, ki so daleč od naših kulturnih centrov.

Glede konkretnih oblik posredovanja glasbe mladini so seveda različne možnosti, od koncerta dalje, ki ima lahko več oblik; ali je to čisti koncert ali koncert povezan z literaturo ali z likovno umetnostjo.

Da bi glasbena mladina postala resnično gibanje, bi poleg koncertov morali organizirati tudi klubsko življenje. V ta namen smo predvideli okoli 20 centrov po vsej Sloveniji; v njihovem okviru naj bi deloval poseben klub ali pa posebno žarišče glasbene mladine, ki bi lahko pokrivalo določeno območje. Dalje je predvideno, da bi izdajali tudi glasilo glasbene mladine Slovenije, ki bi povezovala mladino s to organizacijo. Tako bi mladina tudi v času, ko ni koncerta — koncerti pa so lahko petkrat na leto — ko nima raznih drugih takšnih prireditev, lahko živela s to organizacijo. Klubi bi bili seveda lahko tudi prireditelji raznih predavanj o glasbi, samih koncertov velikih orkestrov in opernih predstav. Glasbene mladine s svojimi sredstvi gotovo ne bi mogla financirati šest velikih koncertov ali pa šest opernih predstav, ker bi ostala brez sredstev za druge prireditve. Za koncerte in operne predstave, namenjene mladini izven Ljubljane pa bi glasbena mladina pripravila razna predavanja, na katerih bi seznanila mladino z glasbo, ki jo bodo izvajali na tistem koncertu oziroma prireditvi, tako da bi prišli mladinci na te prireditve že pripravljeni. S tem hočem povedati samo to, da delo glasbene mladine nikakor ne bi bilo omejeno samo na prirejanje koncertov. Koncerti bi lahko sicer res bili pomemben del njenega dela, ne pa celotna dejavnost. Zato bi s poslovalnico ljubljanskega festivala lahko sodelovali samo pri posredovanju koncertov. Glasbena mladina Slovenije pa naj bo predvsem strokovna organizacija, ki ne bo samo prirejala koncerte, in zato mora biti njeno delo vsekakor v določeni meri samostojno. O tem, ali se bo glasbena mladina Slovenije priključila kakšni drugi organizaciji, oziroma kje bo dobila svoje delovne prostore, pa naj odločijo udeleženci ustanovnega občnega zbora. Hvala lepa.

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa. Dalje, prosim. Besedo želi tovariš Jože Bohinc.

Jože Bohinc: Spoštovano predsedstvo, tovarišice in tovariši poslanci. Gradivo, ki smo ga prejeli k 4. točki in poročilo odbora za kulturne dejavnosti,

hkrati pa tudi uvodna obrazložitev, ki smo jo danes slišali, in pa razprava na to temo, nedvomno zaslužijo vso našo pozornost. Predlogi za ureditev zadev na tem področju oziroma za ustanovitev nekega novega gibanja pa seveda hkrati tudi zaslužijo vso podporo. Iz predloženega smo razbrali, da je že dosedanje delo glasbene mladine Slovenije naletelo na dokaj širok odmev pri mladih ljudeh ter je spodbudilo njihovo pripravljenost za sodelovanje, da pa je bilo delo kljub štiriletnemu formalnemu obstoju te organizacije vklenjeno v začetniške poskuse. Tako doslej doseženih uspehov ne moremo primerjati z rezultati v drugih republikah, kot smo to tudi že danes slišali. Menim, da je vsekakor zamisel spodbudna in potrebna podpore in da je več kot utemeljena potreba po okrepitvi takšne organizacije, katere osnovni smoter je sistematična glasbena vzgoja mladine. To pa seveda še posebej spričo stanja, kakršno danes vlada na tem področju, kljub resnim prizadevanjem naših osnovnih in srednjih glasbenih šol. Organizacijska oblika glasbene mladine, ki se je iz podobnih nagibov uveljavila v drugih deželah, je za to povsem primerna in ustreza tudi ciljem, ki jih hoče doseči. Žal pa do sedaj nismo zadostili nekaterim osnovnim potrebam in zahtevam, da bi se ta mlada organizacija lahko normalno razrasla. Razumljivo je torej, da se je njeno delo omejilo na nekatere kraje, ni pa zajelo celotnega slovenskga prostora. Organizacijska učvrstitev glasbene mladine z ustanovitvijo nekakšnega osrednjega republiškega vodstva z oblikovanjem žarišč, sekcij ali klubov, kakor jih že pač imenujemo, je seveda neobhodna naloga, če hočemo doseči cilj, ki si ga je ta organizacija zastavila. Z ustanovitvijo neke strokovne tehnične oziroma administrativne službe v okviru glasbene mladine ali v okviru poslovalnice Festival Ljubljana je pravzaprav napravljen šele prvi korak. Tudi še tako kvalitetno delo oziroma dobro organizirana posredniška služba ne bosta učinkoviti, če ne bomo oblikovali tistih osnovnih žarišč po Sloveniji, ki so potrebna za uspešno delo nekega širšega gibanja ali neke strokovne posredovalne službe. Vsekakor menim, da bi žarišča morala postati glasbene, pa tudi osnovne šole in sploh druge šole ter kulturne organizacije v občinskih središčih.

Posredniška služba bo uspevala le, če bo imela dobro razpredeno organizacijsko mrežo v raznih krajih in pa razvita kulturna žarišča v občinah. Povsem soglašam s tem, kar je bilo povedano, opozoril pa bi pri tem na eno stvar. Znano je, da se v okviru programa zveze kulturno-prosvetnih organizacij in tudi skupaj z nekaterimi drugimi zainteresiranimi organizacijami ter zavodi pripravlja v prihodnjem letu sredi aprila ob republiškem srečanju pionirskih in mladinskih dramskih skupin v Idriji podobna ustanovitev gledališke mladine Slovenije. Razprava o tem se že odvija, vendar, ali ne bi kazalo že sedaj razmisliti o tem, da bi ista oziroma nekoliko okrepljena posredovalna služba zaradi racionalnosti s sredstvi in kadri opravljala posredovalno službo tudi za področje gledaliških mladinskih predstav? Potreba je že sedaj. Če samo pogledamo mladinsko gledališče v Ljubljani pa tudi druga gledališča, ki imajo v svojem programu tudi mladinske uprizoritve, lahko ugotovimo, da so taka gostovanja že precej razširjena po Sloveniji.

Gledališka mladina bo prav tako množično gibanje mladih, katerega namen je širiti med mladimi zanimanje za to zvrst umetnosti, predvsem pa nuditi gledališko vzgojo in spoznavati kreativnost gledališke umetnosti v izobraževalnih ustanovah.

Še besedo bi rekel k informaciji o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji in o posredništvu nasploh.

Lahko ugotavljamo, da so se od 1966. leta dalje močno razširila gostovanja poklicnih kulturnih ustanov po Sloveniji, in sicer v največji meri zavoljo dejanske potrebe v različnih središčih izven Ljubljane in pa zaradi dokaj smotrne politike republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti, ki je seveda takšna prizadevanja podprl, zlasti na tistih področjih, kjer so dejansko bila, tudi podprl in seveda za to namenil ustrezna sredstva. Tudi osnovne kulturne organizacije po občinah so spoznale, da take kvalitetne prireditve lahko dejansko pomenijo dragoceno obogatitev amaterske kulturne dejavnosti in splošnega kulturnega stanja na nekem območju.

Dosledno načelo o soudeležbi organizatorjev pri teh prireditvah je spodbudilo občinske svete zveze kulturnih organizacij, zavode za kulturo in druge kulturne organizacije in ustanove, da so se seveda z vso zavzetostjo lotile zbiranja sredstev, ne samo iz republiškega sklada pač pa tudi iz lokalnih virov, iz občinskih proračunov kot tudi delovnih organizacij. Ugoden odziv pri občinstvu ter potreba po nekem stalnejšem programu z več prireditvami pa so narekovali temeljitejšo proučitev potreb po prireditvah in pa seveda sestavo zahtevnejših programov za daljše obdobje, morda tudi z obliko abonmaja. Tako so se po Sloveniji v raznih krajih pojavili stalnejši programi z zelo različno in pestro vsebino prireditev, ponekod seveda več gledaliških, drugod glasbenih in podobno. Sestava takšnega programa terja večjo strokovnost pri izbiri, upoštevajoč seveda tako potrebe občinstva, programsko usmerjenost tistega območja in pa tehnične možnosti, kakršne so v posameznih krajih za nastop večjih skupin. Nedvomno bi v takih primerih bila zelo dobrodošla strokovna posredovalna služba, kakršna je predvidena, le da bi jo morali okrepiti v tem smislu, kot je predlagano. Predvsem bi morala opravljati svetovalno kot tudi mentorsko vlogo. Znano pa je, da so organizatorji prireditev po Sloveniji doslej spričo ne dovolj trdne organizacije te posredovalne službe, sami sklepali pogodbe oziroma iskali možnosti za sestavo programov direktno pri posameznih ustanovah, gledališčih in drugod.

Zato podpiram tako okrepljeno prireditveno poslovalnico, kot je predvidena v predloženem gradivu, vendar pa seveda s pridržkom, da taka posredovalna služba ne bi bila predraga in da bi svojo nalogo res opravljala operativno in učinkovito v skladu z interesi naročnikov. Sploh pa bi se morali pogovoriti o tem, ali ne bi bilo mogoče ceno odkupa poleg ostalih stroškov, ki so neobhodni, to so prevozni stroški, dnevnice umetnikom in tako dalje, najbolj obremenjujejo celotno ceno predstave.

Podpiram torej predlog, da se osnovna funkcija ljubljanskega festivala razširi na posredovalne naloge vseh vrst prireditev in predstav in to za celo področje Slovenije ter seveda tudi za predvideno medrepubliško izmenjavo in organizacijo gostovanj v tujini. Obenem pa naj skrbi za izvedbo programa glasbene mladine Slovenije. Vendar pa naj še naprej ostane v veljavi tudi praksa, da se posamezni organizatorji kulturnih prireditev in akcij lahko svobodno odločajo, ali se za vse aranžmaje povežejo s prireditveno poslovalnico ali pa direktno sklepajo pogodbe s posameznimi ustanovami, ali pa pri strokovno posredovalni službi iščejo pomoč le za sestavo programov in druge potrebne informacije. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Bohinc. Dalje, prosim, besedo ima tovariš Gabrijelčič.

Marjan Gabrijelčič: Spoštovani tovariš predsednik, spoštovani poslanci! Dovolite, da v kratkih besedah predstavim dosedanje delo pripravljalnega odbora glasbene mladine Slovenije.

V gradivu, ki nam je priloženo za današnji zbor, ste dobili informacijo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo kakor tudi poročilo odbora za kulturne dejavnosti. V obeh gradivih so deloma nakazane oblike bodočega dela glasbene mladine Slovenije kakor tudi njen pomen in vsebinski temelji. Že v dosedanji razpravi je bilo slišati mnenja, glede tega, ali naj se bodoča organizacija glasbene mladine Slovenije priključi dosedanji prireditveni poslovalnici ljubljanski Festival, ali pa naj samostojno deluje. Pripravljalni odbor glasbene mladine Slovenije je na svojem prvem sestanku dne 16. septembra letos, navzoči so bili predstavniki zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije, predsednik in generalni sekretar glasbene mladine Jugoslavije, predstavniki zavodov za šolstvo, predstavnika ljubljanske in mariborske skupnosti, ocenil dosedanje stanje in dosedanje uspehe in neuspehe glasbene mladine Slovenije, predvsem v obeh osnovnih skupnostih kakor tudi dosedanja prizadevanja glasbenih ustanov, kakor so televizija, radio, filharmonija, opera, festival. Ugotovil je, da vse dosedanje delo in prizadevanja niso dosegli tistega cilja, kakor ga opazimo pri delu glasbene mladine Jugoslavije, predvsem pa še pri delu glasbene mladine v drugih državah. Zato je dal pobudo, da se pri pripravah za ustanovitev glasbene mladine Slovenije zbere čim širši krog udeležencev glasbenih ustanov, predstavnikov šolstva in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij.

Na zadnjem razširjenem sestanku dne 24. novembra letos je pripravljalni odbor prikazal vse dosedanje delo, nakazal smernice za bodočo dejavnost, izdelal osnutek statuta in organizacijsko obliko samostojne organizacije glasbene mladine Slovenije. Želel bi poudariti, da je v tej situaciji nujno podpreti vsa prizadevanja televizije, predvsem pa vse te napore združiti. Težili so predvsem k posredovanju glasbenih dobrin, niso pa bili v zadostni meri pripravljeni mladini odpreti samostojna pota v glasbeni svet. Poleg psiholoških temeljev in sociološkiih osnov bodočega gibanja, na kar je opozoril predhodni govornik, član pripravljalnega odbora, ki so v tem delu neobhodno potrebni, pripravljalni odbor čuti potrebo, da že v prvi fazi bodoče glasbene mladine organizira široko anketo med vsemi sloji slovenske mladine predvsem glede tega, kakšen je njihov odnos do glasbene umetnosti. Vemo, da so danes velika nasprotja med tako imenovano komercialno narodnozabavno in tradicionalno resno glasbo. Ta nasprotja je nujno ne samo zgladiti, ampak predvsem mladim ljudem prikazati vrednote ene kakor tudi druge glasbe.

V tej smeri naj bi glasbena mladina zastavila svoje prvo delo. Še enkrat poudarjam, njena naloga ne bo le organiziranje prireditev, ker lahko številke zelo varajo; lahko na primer naštejemo koliko koncertov smo v enem letu organizirali v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru, Gorici in drugje, in to vseh oblik, od solističnih do simfoničnih. Navedemo lahko število poslušalcev in vse druge dobre lastnosti organizacije, obenem pa pozabljamo, kakšen je bil pravzaprav namen, kakšen je bil odziv mladih. Opozoril bi še enkrat na dejstvo, da lahko posamezni mladinec, bodisi učenec ali študent, pride na koncert, ne vemo pa, kakšna je njegova notranja vibracija pri sprejemanju tega ali drugega glasbenega dela. Zato si je glasbena mladina oziroma ta pripravljalni odbor zastavil naslednje osnovne naloge, ki jih vsebuje že osnutek statuta: da med mladino v najširšem obsegu budi in razvija smisel in ljubezen do glasbe

ter drugih umetnosti in kulture, s tem da ji omogoči čim več neposrednega stika z umetniškimi stvaritvami in umetniki; da omogoča mladni, da ne glede na razvitost okolja, v katerem živi, čim bolj spozna kulturne dosežke tako naših kakor drugih narodov; da med mladimi ljudmi razvija njihove lastne umetniške kriterije; da prispeva k temu, da postanejo dobre umetniške stvaritve vseh naših narodov splošna last; da omogoča mladini s pomočjo umetnosti iskati in uresničevati svoja umetniška doživetja, srečanja in prijateljstva. Da bi uresničila svoje družbene naloge, glasbena mladina Slovenije nenehno spodbuja vrste aktivnosti dela in prispeva k intenzivnejšemu širjenju kulture med mladino, skrbi za izmenjavo izkušenj članov gibanja in njegovih organizacij, s tem da pospešuje razvoj mladih umetnikov in ljubiteljev umetnosti, podpira in spodbuja aktivno mobiliziranje svojih pripadnikov ali aktivno vključevanje mladih ljudi v druge umetniške panoge, organizira, spodbuja in podpira srečanja, tekmovanja, festivale in druge vrste umetnostnih manifestacij mladih ter pripravlja druge akcije, katerih smoter je širjenje kulture in umetnosti med mladini, razvija sodelovanje z družbenimi in strokovnimi organizacijami, ki imajo podobne cilje.

Navedel sem nekaj nalog, ki jih vsebuje osnutek statuta, s celotno dejavnostjo glasbene mladine Slovenije pa bodo seznanjeni udeleženci ustanovnega občnega zbora, se pravi predstavniki vseh glasbenih ustanov iz Ljubljane, pa tudi iz Maribora, vseh družbeno-političnh organizacij, Socialistične zveze, Zveze prijateljev mladine kakor tudi predstavniki šolstva s celotnega območja Slovenije na ustanovnem občnem zboru. Želimo, da bi se pri bodočem delu, kot smo danes že v razpravi slišali, osnovala kulturna glasbena žarišča po vsej Sloveniji, ne glede na to, ali je ta kulturni center pri šoli, v klubu, društvu ali kje drugje. Težimo za tem, da bi delo razgibali tam, kjer so že pokazali uspehe, ne glede na ustanovo ali organizacijo.

Želel bi še opozoriti, da je pripravljalni odbor poleg osnutka statuta pripravil tudi več referatov o dosedanjem delu in smernicah za naprej. V gradivu, ki je priloženo vabilu na ustanovni občni zbor, smo želeli pokazati, da si glasbena mladina Slovenije v svojem začetku ne prizadeva posredovati umetniške, predvsem glasbene dobrine samo v središčih, to se pravi v Ljubljani, Mariboru, Celju, marveč tudi v tistih krajih, kjer so mladim ljudem, predvsem kmečki in delavski mladini, umetniške vrednote dostopne samo prek radia in televizije, kjer nimajo niti materialne možnosti, še manj pa strokovnega vodstva.

Na koncu bi želel, da bi vi, kot poslanci posredovali naše težnje ustreznim organizacijam, na vaših območjih, da v vseh krajih predstavniki šolstva, organizacij in društev že v samem začetku resnično podpro mlade, da bi spoznali vrednote glasbene umetnosti. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Še kdo, prosim, želi poseči v razpravo? Tovarišica dr. Kornhauser, prosim.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Spoštovani tovariši poslanci in gostje! Uvodoma bi želela poudariti, da sem globoko prepričana o pomembnosti te razprave na današnji seji našega zbora. Mislim, da je sam problem organizacije glasbene mladine Slovenije vreden razprave v najvišjem organu za to področje v republiki. Smatram tudi, da je tako po besedah, ki smo jih pravkar slišali, in kot so razvidne iz priloženega gradiva, orientacija za nadaljnji razvoj zelo pozitivna. Gre za široko orientacijo po vsebini, gre za slovensko orientacijo

po obsegu in prav je, da jo za nadaljnji razvoj tako postavimo in takšno tudi podpremo. Prav pa je tudi, da povemo, da je na tem področju nekaj že doseženega, čeprav ob minimalni družbeni pomoči, če lahko to rečem, in prav je, da zasnove, ki so podane, bogatimo in izpopolnjujemo. Kakor vemo iz razprave, so zametki podani in prerastejo naj v žarišča. Če se bodo poleg teh zametkov pojavljala nova in nova žarišča, ki lahko tudi presežejo dosedanja, je to vse lepo in prav, nikakor pa ne bi kazalo zametovati dosedanjih žarišč. Pravilna in edino logična je organizacija na široki zasnovi, potrebno pa je tudi, da povemo, kdo pa so tisti, ki so dolžni dati pomoč. Tu imam v mislih glasbene šole, ki so pri tej akciji prav gotovo zelo pomembne in na vse druge šole in pomoč vseh pedagogov. Ob tem pa ne moremo mimo dosedanjih organizatorjev, ki so opravili veliko delo, čeprav so se dosedanje akcije, kot vidimo iz gradiva, omejile predvsem na Maribor in Ljubljano. Številke, ki smo jih slišali za Ljubljano in tudi za Maribor kažejo, da je bilo do sedaj vloženo veliko truda. Številka 108 164 udeležencev mladine na koncertih resne glasbe, ki jo je navedel tovariš Bračič, ne more biti sicer edini kriterij, je pa pomemben, in menim, da bodo marsikdaj tudi v bodoče morali zasledovati skozi množičnost, ker bodo notranje vibracije, kot jih je omenil tovariš predgovornik, nastopile počasi in postopoma. Najbrž nihče med nami nima iluzij, da bo mlad človek po enem ali dveh koncertih ali tudi sicer že tako dozorel, da bo razumel in sprejemal najresnejšo glasbo. Gre za vzgojno zasnovo sprejemanja glasbe in v tem smislu podpiram, kot sem že rekla, iskanje uveljavljanja množičnosti pri teh akcijah, ker se bo skozi množičnost oblikovala tudi kvaliteta.

Pri vseh razpravah pa smo premalo poudarili sredstva. Sredstva so za vsako akcijo potrebna in tudi ta akcija ne bo mogla temeljiti samo na entuziazmu, pa tudi ne samo na pripravljenosti posameznih institucij, kar je treba sicer oceniti kot zelo pozitivno. Tu menim na splošno prenizka sredstva republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti, kar se sicer v letu 1970 zboljšuje, pri čemer pa ostaja odprta delitev teh sredstev. Tako kot v prosveti tudi v kulturi sredstva delimo predvsem institucionalno, zagotavljamo jih ustanovam, ki že obstojijo in smo zelo pripravljeni sprejemati njihove argumente pri zahtevah za povečana sredstva, bodisi zaradi povečane dejavnosti, bodisi zaradi inflacije, ko dinar izgublja na vrednosti in podobno. Za takšno ceno smo vedno pripravljeni podpirati predvsem institucije, premalo pa širše akcije. Ne trdim, da to ni nujno v situaciji, v kakršni smo, trdim pa, in to ne kot prva v tem zboru, da na ta račun velikokrat preostaja za širše družbene akcije samo zelo skromen ostanek in da potem vedno ugotavljamo, kako je vse to sicer pravilno družbeno utemeljeno, denarja pa ni, ker so ga že vse redne institucije pobrale.

Zato menim, da bi bilo treba zagotoviti tako na področju kulture kot na področju izobraževanja tudi nekaterim akcijam življenjski prostor v tem smislu, da ne bi dobili samo tistih sredstev, ki po neki delitvi ostanejo, ampak da bi jim zagotovili v osnovnem razdelilniku določen delež. Ta delež ne bi mogel biti odvisen od povečanih potreb rednih institucij, ampak naj bi bil samostojen, čeprav skromen. Zelo se zavzemam za to, da širše akcije ne bi bile vedno privesek in bi bile deležne samo drobtinic, ki ostajajo, potem ko so institucije svoje, čeprav skromno kosilo, pospravile. Zato se tudi pridružujem predlogu republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, naj bo akcija za organizacijo glasbene mladine Slovenije prioritetna. Oblike so očitno, sodeč po razpravah, še nekoliko sporne. Treba jih bo najti v okviru te organizacije, jih

razvijati, pri tem pa upoštevati dosedanje pozitivne izkušnje, tudi izkušnje festivala, in učinkovitost, kakršna je bila dosežena v dosedanjem delu, dosedanje uspehe, obenem pa vnašati nove kvalitete.

Predlagam prosvetno-kulturnemu zboru, da akcijo podpremo in ponovno tudi predlagam, da se zavzemamo za razmejitev sredstev v okviru republiškega sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti tako, da se določi vsaj obvezni minimum, ki mora biti namenjen širšim akcijam ne glede na takšne ali drugačne potrebe institucij. Prosvetno-kulturni zbor je dolžan obravnavati vzgojne naloge, dviganje najširše kulturne ravni, zlasti mladine. Pri tem nam pomaga statistika, ki smo jo slišali prav na tem zboru, ki kaže, da med glasbeno mladino ni huliganov in ni mladinskega prestopništva. In če bo ta statistika ostala takšna kot je, potem menim, da se bodo sredstva, vložena v to akcijo, bogato obrestovala. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Nadaljujemo z razpravo. Še kdo želi poseči v razpravo?

Kolikor ne, dovolite, da nekoliko strnem razpravo, pri čemer v resnici ne bi ponavljal tega, kar je bilo izrečeno. Bilo je veliko spodbudnega in še posebej bi opozoril, da redko srečamo in doživimo tudi pri posamičnostih tisti intuziastični duh, kakršen je danes vel iz razprave posameznikov v našem zboru, duh, ki le obeta, da nam bo gibanje glasbene mladine rodilo takšne rezultate, kakršne pričakujejo tako iniciatorji kot tudi mi v našem zboru. Strinjam se z mislijo tovarišice podpredsednice, da ni slabih mladih ljudi, vsaj ne veliko primerov, v tistih krogih, ki se zanimajo za glasbeno kulturo in dodajam k tej misli tole: tem bolj sem zadovoljen in osebno podpiram gibanje, ker sem, bolj kot za preganjanje slabega, za spodbujanje in krepitev dobrega, humanega, pozitivnega. Mislim, da je gibanje glasbene mladine ena takšnih akcij. Torej, kot rečeno, gre za novo iniciativo, ki je namenjena mladim, ki ni slučajna, marveč rezultat novih spoznanj in predvsem čvrste potrebe, da kaže mlade ljudi bolj organizirano, bolj načrtno in sistematično humanizirati, jih uvajati v lepo, v spoznanja humanega in dobrega. Mislim, da lahko naš zbor samo podpre gibanje glasbene mladine Slovenije in ji želi čimboljšega uspeha.

Same organizacijske dileme, kakršne so se v razpravi pokazale, naj razrešuje sama organizacija, predvsem pa še ustanovni občni zbor, ki bo ob prisotnosti najširšega predstavništva Slovenije imel dovolj možnosti, da se opredeli za to, kar bo po njegovi oceni tudi najustreznejše. Pri tem ne gre zanemariti obliko dela, kakršne so že bile uveljavljene in kakršne so še možne, ne gre zanemariti programiranje dela, oblikovanje programa, načrta in same organizacije. Prav to, da si želi preseči dosedanjo dejavnost, osredotočeno v dveh naših glavnih mestih — Ljubljani in Mariboru, je prav to tisto, kar daje možnost pa tudi upanje, da bomo razširili gibanje povsod tam, kjer živijo in delajo mladi in povsod tam, kjer se kaže zanimanje za glasbo, kakršnakoli je že. Všeč mi je bila pripomba razpravljalca, mislim, da je bil to tovariš Gabrijelčič, da ni potrebno ustvarjati dileme in opredeljevati mladih za takšno ali drugačno glasbo, ampak pojasnjevati vsakršno vrsto glasbe, prav v tem je ta nota nove iniciative in gibanja glasbene mladine Slovenije.

Dalje bi rad še opozoril na kadre in na sredstva. O sredstvih je tovarišica podpredsednica že govorila, mislim pa, da ne gre samo za sredstva skladov, ampak tudi za sredstva drugih organizacij, deloma pa tudi proračunov, ki jih je treba oplemenititi z dodatnimi sredstvi; skratka, gre za materializacijo vse

tiste iniciative, ki danes praktično že obstoji in ki ima tudi potencialno možnost širjenja v prihodnje.

Glede kadrov pa se strinjam in podpiram misel v gradivu, da kaže imeti čim bolj strokovne kadre, ker le takšni bodo lahko ustrezno razširjali in bogatili samo gibanje. Skratka, končam z mislijo, da samemu gibanju želimo čim večjega in čim kvalitetnejšega uspeha v prihodnje.

Prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje gradnje študijskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru.

Predlog odloka je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet, ki je za svojega predstavnika določil člana izvršnega sveta dr. Vladimira Bračiča. Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Ne želi.)

Predlog odloka sta obravnavala odbor našega zbora za vzgojo in izobraževanje in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta o tem predložila pismeni poročili. Želita morda poročevalca še ustno kaj dodati ali obrazložiti? (Ne želita.).

Začenjam razpravo. Najprej se je javil predsednik skupnosti študentov v Ljubljani Ciril Baškovič. Prosim, tovariš Baškovič.

Ciril Baškovič: Spoštovani tovariši poslanci, tovariš predsednik! Kot predstavnik skupnosti študentov iz Ljubljane podpiram predlog o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru. Prosil bi, da tako storite pri odločanju tudi vi.

Hkrati pa izkoriščam to priložnost, da vas v treh besedah obvestim o dogovorih med obema skupnostima študentov v Sloveniji glede izgradnje študentskih domov.

Stične točke med obema skupnostima študentov glede izgradnje študentskih domov so tri.

Prva je naslednja. Dogovorili smo se, da bomo skupaj določili kriterije za potrebnost izgradnje v posameznih centrih in za ekonomičnost izgradnje in sicer v sodelovanju z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo. Uradni predlog o oblikovanju kriterijev bomo posredovali sekretariatu brž ko bomo v obeh centrih opravili notranje dogovore in priprave za takšne stike.

Druga skupna stvar je odločitev za izdelavo skupnega predloga dolgoročne izgradnje objektov študentskega standarda v Sloveniji, ki ga bomo posredovali slovenski javnosti ter seveda republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo ali izvršnemu svetu direktno.

In končno, sprejeli smo stališče, da je treba v dveh letih, to je v letu 1970 in v letu 1971, do začetka leta 1972, zgraditi v Sloveniji tri objekte študentskega standarda, in sicer 9. blok v Ljubljani, 3. blok v Mariboru in nov dom za študente višje šole za zdravstvene delavce. Vrstni red, ki sem ga sedaj povedal, ni uraden, ker se zanj še nismo dogovorili; poprej moramo namreč določiti kriterij, prioriteto pa bomo v skupnih dogovorih določili še to jesen in vse seveda posredovali tja, kjer se bo o tem govorilo.

S tem zadnjim stališčem vas seznanjam zategadelj, ker predpostavlja seveda več sredstev za investicije v te objekte, kot je predvideno po dosedanjih predlogih delitve sredstev za področje prosvete in kulture; prosil bi, tovariši

poslanci, da to upoštevate tudi kasneje pri proračunskih razpravah v tem zboru. Hvala lepa!

Predsednik Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Baškovič. Naprej prosim, če še kdo želi razpravljati? Kolikor ne, zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje.

Kdor je zanj, naj prosim glasuje. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor sprejel predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru in to soglasno v enakem besedilu kot republiški zbor prejšnji teden.

Rad bi vas opozoril na to, da zakonodajno-pravna komisija predlaga, če se ne motim, v 3. točki zgolj in samo redakcijsko spremembo, in da se z njo strinja tudi naš zbor.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani.

Predlog odloka je predložil skupščini v obravnavo izvršni svet, ki je za svojega predstavnika določil tovariša dr. Bračiča. Želi morda predstavnik izvršnega sveta govoriti? (Ne želi.).

Predlog odloka sta obravnavala odbor za kulturne dejavnosti in skupščinska zakonodajno-pravna komisija, ki sta o tem predložila svoji pismeni poročili. Je morda še kakšno dodatno pojasnilo zakonodajno-pravne komisije? (Ne.) In odbora za kulturo? (Ne.)

Pričenjam razpravo. Želi morda kdo razpravljati? (Ne javi se nihče.) Kaže, da ne.

Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor sprejel predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije Ljubljana soglasno in v enakem besedilu kot republiški zbor v prejšnjem tednu.

Prehajamo na 7. točko dnevnega reda, to je na obravnavo predloga odloka o razrešitvi in imenovanju namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

Predlog odloka je predložila skupščini komisija za volitve in imenovanja. Želi morda njen predstavnik predlog še ustno obrazložiti? (Ne želi.) Kot veste, obravnava naš zbor po določilih 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije predloge za razrešitve in imenovanja republiških funkcionarjev in pristojnosti zbora in o tem da svoje mnenje republiškemu zboru, preden le-ta odloča o razrešitvah oziroma imenovanjih. Glede na to daje naš zbor danes svoje mnenje k predlogu za razrešitev Borisa Lipužiča, dosedanjega namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, in za imenovanje Romana Oberlintnerja na to mesto. Dajem predlog odloka v razpravo. Želi kdo razpravljati? Kaže, da nihče.

Zaključujem razpravo in dajem na glasovanje naslednje mnenje:

Prosvetno-kulturni zbor Skupščine SR Slovenije je na podlagi 9. člena odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije na seji dne 26. novembra 1969 obravnaval predlog komisije Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja, po katerem naj republiški zbor Skupščine SR Slovenije razreši tovariša Borisa Lipužiča dolžnosti namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo in imenuje Romana Oberlintnerja za namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

Prosvetno-kulturni zbor se s predlagano razrešitvijo in imenovanjem republiškega sekretarja za prosveto in kulturo strinja.

Se s takšnim mnenjem strinjate? Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Večina poslancev dvigne roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Dva poslanca dvigneta roko.)

Ugotavljam, da se prosvetno-kulturni zbor s predlagano razrešitvijo in imenovanjem namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo strinja, pri čemer sta se dva poslanca glasovanja vzdržala.

Prehajamo na 8. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Predlog odloka je predložila skupščinska komisija za volitve in imenovanja. Želi predstavnik odlok obrazložiti še ustno? (Ne želi.).

Začenjam razpravo. Želi kdo razpravljati? Nihče. Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvegne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Prehajamo na 9. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov. Kot veste, je na podlagi zakonov o visokem šolstvu republiška skupščina dolžna obravnavati in potrditi statute univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov.

Visokošolski zavodi oziroma njihova združenja so že pripravili in predložili skupščini v potrditev svoje statute. Da bi jih v skupščini kar najbolj temeljito proučili in ob tem zagotovili sodelovanje vseh prizadetih dejavnikov, predlagam v dogovoru s predsednikom republiškega zbora, da naš in republiški zbor na omenjeno delo osnujeta posebno skupno začasno telo, sestavljeno iz poslancev in zunanjih predstavnikov. Komisija bo takoj po ustanovitvi začela z delom, pri čemer naj povem, da jo je republiški zbor pretekli teden že imenoval.

Dajem predlog odloka v razpravo. Želi kdo razpravljati? (Ne želi.) Dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor odlok soglasno sprejel.

Prehajamo na 10. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih

morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Predlog odloka je predložila skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve poslovnika Skupščine SR Slovenije. Želi njen predstavnik, kolikor je navzoč, predlog še ustno obrazložiti. Tovariš Suhadolnik, prosim.

Jože Suhadolnik: Spoštovano predsedstvo, spoštovani poslanci! Skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembo in dopolnitev poslovnika Skupščine Socialistične republike Slovenije je predložila zborom skupščine predlog odloka, ki naj začasno uredi delovno področje zborov skupščine, dalje vprašanja glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju skupščine in razmerja med zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije pri njihovem delu. Predlogu odloka je priložena dokaj obširna obrazložitev, ki navaja izhodišča, iz katerih je komisija izhajala, dileme, ki jih je morala razreševati in razloge, zakaj se je odločila za predlagane rešitve. Zato ne bom ponavljal izvajanj pismene obrazložitve, želel pa bi poslance opozoriti le na tri značinosti v zvezi z delom skupščinske komisije za poslovnik in v zvezi s predloženim odlokom.

Prva značilnost je v tem, da je, po mnenju komisije, s predloženim odlokom končana prva faza njenega dela, ki je bila v tem, da določbe poslovnika pravnoformalno prilagodi letos sprejetim ustavnim amandmajem. Že komisija za poslovnik skupščine prejšnjega sklica je sprejela odlok o spremembah in dopolnitvah poslovnika skupščine o prvih sejah zborov in prvi skupni seji vseh zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije glede na spremenjeni način volitev poslancev skupščine. Poprej se je namreč vsaki dve leti obnavljala polovica poslancev, medtem ko smo na letošnjih volitvah izvolili v celoti vse poslance. Tej spremembi v ustavi je bilo treba prilagoditi tudi določbe o prvih sejah zborov po volitvah. V mesecu juliju so zbori skupščine nato sprejeli odlok o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanje delegatov občin v Skupščini Socialistične republike Slovenije, s katerim sta bila začasno urejena sklic in delo teh dveh novih institucij v našem skupščinskem življenju.

S predloženim odlokom pa se urejajo vprašanja, ki jih ustavni amandmaji načelno rešujejo, namreč delovno področje zborov skupščine, vprašanja glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v skupščini, in pa razmerja med zbori skupščine pri njihovem delu. Komisija sodi, da je s temi tremi odloki zagotovljeno redno delo Skupščine Socialistične republike Slovenije v novi sestavi, kakršna je nastala po sprejemu ustavnih amandmajev in volitvah letos spomladi. S tem je zaključila prvo, prav gotovo manj zahtevno fazo svojega dela. Že sprejeta odloka in odlok, ki ga predlagamo danes, so začasni odloki, ki naj veljajo, dokler ne bo pripravljeno in sprejeto novo besedilo poslovnika skupščine v celoti.

Komisija bo sedaj pričela z drugo fazo svojega dela, namreč s pregledom posameznih poglavij poslovnika, s pregledom sprememb in dopolnitev poslovnika in prilagoditvijo njegovih določb novi strukturi skupščine in nalogam, ki so ji naložene. Delo v tej fazi ne bo usmerjeno le k formalno pravnemu prilagojevanju določb poslovnika novi strukturi skupščine, ampak predvsem prilagojevanju določb poslovnika duhu ustavnih amandmajev ter razvoju skupščine in njenih funkcij od leta 1963 dalje. Pri tem bo treba upoštevati tudi

dveletne izkušnje pri izvajanju sedaj veljavnega poslovnika in potrebe, ki so se doslej pokazale. Naj opozorim le na to, da poslovnik še vedno preveč odraža zgolj zakonodajno funkcijo skupščine in v zvezi s tem predvsem ureja postopek pri sprejemanju zakona in drugih aktov. V mnogo manjši meri pa so obdelana vprašanja v zvezi s funkcijo skupščine kot organa samoupravljanja v republiki. V še večji meri bo potrebno usmeriti skupščino, zlasti pa zbore delovnih skupnosti k samoupravni bazi, iz katere izhaja.

Pri tem svojem delu bo komisija proučevala vprašanja, ki jih zastavljata dosežena stopnja skupščinskega sistema in njegov razvoj v prihodnje, in bo pri iskanju najustreznejših rešitev kar najtesneje sodelovala s skupno komisijo vseh zborov Zvezne skupščine za spremembo in dopolnitev poslovnika kakor tudi z ustreznimi organi in organizacijami v republiki sami. Predvsem bo komisija pri tem delu morala sodelovati tudi s skupščinskimi telesi, odbori in komisijami zborov pa tudi omogočiti sodelovanje vseh zainteresiranih poslancev. Ugotoviti moramo namreč precejšen interes nekaterih poslancev za čim boljšo ureditev dela v skupščini in njenih telesih, kar naj bi zagotovilo v polni meri uveljavitev naše skupščine v smislu ustavnih načel in amandmajev.

Predloge so dajale tudi nekatere organizacije. V drugi fazi svojega dela bo komisija vse te predloge upoštevala in preden bo zborom skupščine predložila novo besedilo poslovnika, bo sprožila o vseh vprašanjih v zvezi z dokončno rešitvijo tudi razprave v komisijah, odgovorih in zborih skupščine.

Kot drugo značilnost dela komisije moram poudariti, da si je komisija pri določenih področjih enotnega zbora delovnih skupnosti kakor tudi zasedanja delegatov občin v skupščini v predloženem odloku odločila za restriktivni pristop. Zato je vnesla v delovno področje teh institucij le tista področja, glede katerih po mnenju komisije ni dvoma, da sodijo v njihovo pristojnost. Glede mejnih področij se je zaenkrat odločila, da jih še vnese v delovno področje enotnega zbora oziroma zasedanje delegatov občin. Praksa dela nam kaže, koliko bo potrebno njihovo pristojnost v prihodnje še razširiti. Komisija je pri tem izhajala s stališča, da sta obe instituciji komaj zaživeli in da bo šele njuno delo v prihodnje pokazalo, ali je potrebno pristopiti k nadaljnjemu razširjanju njenih pristojnosti. Predsedstvo skupščine pa ima vedno možnost dodeliti enotnemu zboru delovnih skupnosti v obravnavo in reševanje tudi druge zahteve, zasedanje delegatov občin pa lahko na pobudo predsednika skupščine, enega izmed zborov, četrtine občinskih skupščin oziroma izvršnega sveta obravnava tudi posamezna druga vprašanja, ki ne spadajo obvezno v delovno področje zasedanja.

In kot tretjo značilnost želim poudariti rešitev, ki jo vsebuje predloženi odlok glede razmerja med zbori skupščine pri njihovem delu. Že določba 160. člena ustave daje vsakemu od zborov skupščine pravico, da obravnava predloge zakona družbenega plana, proračun in druga vprašanja s področja drugega zbora in da glede takega predloga ali vprašanja pristojnemu zboru da svoje mnenje, če posegata predlog oziroma vprašanje tudi v njegovo delovno področje. Pristojni zbor mora obravnavati tako mnenje in zavzeti do njega stališče. Ker dosedanja praksa od leta 1963 ni pokazala v izvajanju te ustavne določbe najboljših rezultatov in so bila taka mnenja in stališča zainteresiranega zbora obravnavana v pristojnih zborih le formalno, določa 4. točka VII. ustavnega amandmaja, da lahko vsak zbor med obravnavanjem zakona ali drugega akta, pri kateri izdaji ne sodeluje, predlaga pristojnemu zboru spremembo ali dopolnitev zakona ali drugega akta, če gre za vprašanja, ki imajo poseben

pomen za delovne ljudi in občane, ki jih zbor predstavlja. Če pristojna zbora oziroma pristojni zbor s takim predlogom ne soglaša, je lahko zakon ali drugi akt, na katerega se predlog nanaša, sprejet šele, ko se opravi postopek, določen s poslovnikom Skupščine SR Slovenije. To pomeni, da razpravljata o spornem vprašanju pristojna zbora oziroma pristojni zbor in zbor, ki je dal predlog. Ko je komisija razpravljala o konkretni izvedbi ustavnega amandmaja v poslovniku, je sprejela stališče, da je pristojnost posameznih zborov določena z ustavo in da ne gre krniti politične in družbene odgovornosti posameznih zborov pri reševanju vprašanj iz njihove pristojnosti. Zaradi tega tudi ni mogoče sprejeti misli, naj bi se nekatera vprašanja reševala po načelu večdomnosti. Komisija je vztrajala na dvodomnem reševanju vprašanj. Pri tem pa je skušala poiskati takšno rešitev, ki bi vendarle zagotovila vpliv zainteresiranih zborov na razpravo in odločanje v pristojnih zborih o vprašanjih ali aktu, ki je posebnega pomena na delovne ljudi in občane, katere predstavlja ta zainteresirani dom.

Komisija je mnenja, da rešitev, kot je dana v predlogu odloka, zagotavlja vsestransko in poglobljeno obravnavanje sporne zadeve na sejah pristojnih zborov, dana pa je tudi možnost za ustanovitev skupne komisije pristojnih zborov in zainteresiranega zbora, ki naj sporno vprašanje z vseh vidikov prouči in pripravi najustreznejšo rešitev. Prav tako pa je tudi omogočeno sklicevanje skupne seje pristojnih zborov in zainteresiranega zbora, na kateri skupno obravnavajo sporna vprašanja. Komisija sodi, da je s predlaganim postopkom v celoti zadoščeno zahtevam ustavnega amandmaja, da se ob upoštevanju mnenj in argumentov vseh prizadetih dejavnikov poišče za dano situacijo najustreznejša rešitev.

V imenu skupne komisije vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembo in dopolnitev poslovnika predlagam, da zbor sprejme predlog odloka o delovnem področju zborov skupščine o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenja delegati občin na zasedanju v skupščini in o razmerjih med zbori skupščine pri njihovem delu s pripombami zakonodajno-pravne komisije. Hvala.

Predsednik Miloš Poljanšek: Odpiram razpravo o odloku. Želi kdo razpravljati? Kaže, da ne. Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je prosvetno-kulturni zbor soglasno sprejel predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

S tem smo dnevni red izčrpali in lahko zaključimo današnjo 6. sejo prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije. Hvala lepa.

(Seja je bila zaključena ob 13.20.)

SOCIALNO-ZDRAVSTVENI ZBOR

5. seja

(3. oktobra 1969)

Predsednik: dr. Srečko Koren,
predsednik socialno-zdravstvenega zbora.

Začetek se je ob 9. uri.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovarišice in tovariši poslanci! Pričenjam 5. sejo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije.

Odsotnost je opravičil poslanec dr. Stjepan Bunta. Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Na sejo so bili vabljeni: izvršni svet Skupščine SR Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, republiška konferenca SZDL, republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, skupnost socialnih zavodov SR Slovenije, Društvo upokojencev Slovenije, inštitut za gerontologijo in gereatrijo, republiški zdravstveni center in Zveza slepih Slovenije. Goste pozdravljam in jih vabim, da sodelujejo v razpravi.

Za današnjo sejo zbora predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 4. seje zbora;

2. poslanska vprašanja;

3. izvajanje stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva;

4. poročilo o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov;

5. predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih in

6. predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Se strinjate s predlaganim dnevnim redom? (Da.) Ima kdo kakšen predlog za spremembo ali dopolnitev dnevnega reda? (Ne.) Če nima, ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 4. seje zbora. Zapisnik 4. seje zbora ste prejeli skupaj z vabilom za sejo zbora. Ima kdo kakšno pripombo k zapisniku? (Ne.) Če ni pripomb, ugotavljam, da je zapisnik odobren.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, to je na poslanska vprašanja.

Na vprašanje poslanca Franca Kosmača, postavljeno na zadnji seji zbora, bo odgovoril predstavnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo tovariš Kompare. Besedo ima tovariš Dušan Kompare.

Dušan Kompare: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite mi, da preberem odgovor na poslansko vprašanje poslanca Franca Kosmača.

Vprašanje se je glasilo: »Splošna želja velikega števila mladine je, da bi imela kmetijsko šolo in potem ostala na vasi. Kmetijske šole ne zahtevajo popolne osemletke za vstop v tako imenovano dveletno kmetijsko šolo, ki traja dve zimi po 5 mesecev. Vse več mladine na vasi ne dokonča osemletke in ji je pot do današnjega šolanja oziroma v poklice zaprta ter ostaja na kmetijah. Tako postaja splošna in poklicna izobrazba našega kmeta iz leta v leto slabša.

Trdno sem prepričan, da imam prav, če trdim, da nedokončanju osemletke ni vzrok pomanjkanje inteligence tega dela kmečke mladine. Zaradi pomanjkanja delovne sile na vasi otroci nimajo dovolj časa za učenje. Nobena skrivnost ni, da je velik del kmečke mladine preobremenjen s težkim kmečkim delom. Prav bi bilo, da se to vprašanje čim prej reši. Pri tem je treba upoštevati, da so absolventi prav teh kmetijskih šol najnaprednejši kmetovalci in tudi najboljši odborniki. Ne smemo se bati, da bi se ta mladina po končani kmetijski šoli usmerjala v druge poklice. Prav obratno. Vedno težje je namreč vzgojiti samo na kmetiji dobrega in naprednega tržnega proizvajalca in zato je tudi v tem pogledu kmetijska šola izredno zaželena.

Prosim odgovor na vprašanje: »Ali je mogoče absolventom omenjenih kmetijskih šol, ki nimajo popolne osemletke, priznati status osemletke?«

Odogovr: Izobrazbo osnovne šole si pridobijo tisti občani, ki v skladu z določbami 40. člena zakona o osnovni šoli — prečiščeno besedilo — in 6. člena zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS št. 18/69) uspešno končajo osnovno šolo.

Občanom, ki so končali omenjeno kmetijsko šolo, ni mogoče priznati, da so uspešno končali osnovno šolo, ker za to ni zakonite podlage. Iz obrazložitve vprašanja tovariša Kosmača je razvidno, da težišče problema ni v formalnem priznavanju osnovnošolske izobrazbe, pač pa v tem, da se z ustrezno obliko izobraževanja po izpolnjeni šolski obveznosti kmečki mladini omogoči strokovno izpopolnjevanje in to tudi tisti mladini, ki ni uspešno končala osnovne šole. To možnost bo odprl zakon o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij, ki bo predvidoma še v tem letu predložen skupščini v obravnavo. Po predlogu zakona se lahko v take šole vključijo učenci s končano osnovnošolsko obveznostjo. Če učenci uspešno končajo izobraževanje za poklic, lahko nadaljujejo izobraževanje na ustrezni poklicni šoli. Za njih ne bi veljale določbe zakona o srednjem šolstvu glede končane osnovne šole, se pravi, da morajo prej končati osnovno šolo.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec Franc Kosmač postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne.) Na vprašanje poslanca dr. Srečka Košute, postavljeno na zadnji seji zbora, bo odgovorila tovarišica Zora Tomič, članica izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije.

Zora Tomič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Tovariš dr. Srečko Košuta, poslanec socialno-zdravstvenega zbora, se na 3. seji tega zbora ni zadovoljil z odgovorom izvršnega sveta na njegovo poslansko vprašanje v zvezi s planom kadrov za novo ljubljansko bolnišnico in njegovo realizacijo. Postavil je naslednje poslansko vprašanje: »Kdo je oziroma bo odgovoren za eventualno škodo, ki bi nastala zaradi nezadostnega ali nesmotrnega programiranja ljubljanske bolnišnice.«

Ker je odgovor na vprašanje poslanca dr. Stjepana Bunte na 3. seji tega zbora obsegal problem celotne namembnosti nove ljubljanske bolnišnice in k temu izvršni svet v tem času nima kaj dodajati, kar sem na tej seji zbora tudi že izjavila, se verjetno vprašanje nanaša na kadre, zato tudi v tem smislu odgovarjamo:

1. V investicijskem programu iz leta 1963/64 ter v zakonu o nadaljnji etapni izgradnji kliničnega centra, objavljenem v Uradnem listu SRS, št. 22/66, problematika kadrov za novo bolnišnico ni obravnavana, prav tako v ta namen niso bila zagotovljena sredstva za šolanje kadrov pa tudi obratna sredstva. Prevladalo je mnenje, da je to potrebno urediti s posebnim aktom, do danes pa investitor ni dal kakega predloga za tak akt.

2. Po predhodnem soglasju s samoupravnimi organi kliničnih bolnic v Ljubljani so le-te z zakonom o etapni izgradnji kliničnega centra v Ljubljani (5. člen, zadnji odstavek) postale investitor nove ljubljanske bolnišnice. To pomeni, da so neposredni nosilci odgovornosti za to, če takega programa še ni in če bi zaradi tega nastala škoda, direkcija in svet kliničnih bolnic.

Kot sem že na zadnji seji dejala, nas je investitor, to so klinične bolnice v Ljubljani, informiral, da je v pripravi dokončen predlog kadrovskih potreb, ki bo predložen pristojnim organom hkrati s projekcijo razporeditve posteljnih zmogljivosti in funkcionalno ureditvijo kliničnega centra. Hkrati pa nas je opozoril na naslednje:

— da je kadrovsko vprašanje za nove objekte kliničnega centra možno reševati le skupno za zadevne strokovne službe v novih in starih objektih klinik in inštitutov ter ob sočasnem upoštevanju kadrov, ki so potrebni za normalizirano dejavnost poliklinike;

— da se poleg kadrov, ki so potrebni za posamezne strokovne službe klinike in inštitutov, ločeno v novih objektih potrebni tudi »skupni kadri«, npr. oskrbovanje tehničnega pogona in instalacij, za oskrbovaje elektronskih aparatov, rentgenskih aparatov itd.;

— da v kompleksnem vprašanju kadrov za nov klinični center obstaja tudi problem specialnega osebja, ki naj pripravlja pogone že pred startom in naj tudi potem ostane v delovnem razmerju zaradi rednega pogona in vzdrževanja tehničnih, instalacijskih in drugih specialnih naprav;

— da je s strani programov in projektov za nov klinični center poskrbljeno za pravilno zasedbo delovnih mest v smislu mednarodnih normativov in kot jih narekujejo tlorisi in notranja ureditev;

— da vse velike firme, od katerih bo verjetno nabavljena specialna oprema, sugerirajo in nudijo možnost, deloma pa postavljajo v okviru garancije za

brezhibno delovanje naprav tudi kot obveznost, da v svojih obratih brezplačno izvežbajo izbrane kadre, ki naj prevzamejo pogon in vzdrževanje tehničnih, strokovnih in pomožno-tehničnih naprav v novih objektih.

Ureditev kadrovskih problemov, kot priprave na pogonski start novih objektov kliničnega centra so torej kompleksnega značaja, in sicer glede:

a) potreb (tako kvantitavnih kot kvalitativnih) za nove objekte — novi objekti predstavljajo namreč 500 do 600 dodatnih standardnih postelj — če upoštevamo, da bi se po startu novih objektov normalizirala posteljna zasedba tudi v starih objektih, pomenijo novi objekti tudi določene dodatne dejavnosti strokovnega in tehnično-pomožnega značaja;

b) potreb za stare objekte, iz katerih se bodo deloma »prelili« strokovni kadri v nove objekte.

Torej osnovno odgovornost za program kadrov in uresničevanje nosi predvsem investitor, to so klinične bolnice v Ljubljani. Pristojni republiški organi bodo nudili pomoč v okviru svojih pristojnosti in možnosti, skupščina pa bo dobila kompleksno poročilo o namembnosti novih objektov in programov kadrov, ko bodo ustrezni strokovni in samupravni organi kliničnih bolnic zaključili pripravljalno delo, kot sem že rekla na zadnji seji.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec dr. Srečko Košuta postaviti še dopolnilno vprašanje? Besedo ima dr. Srečko Košuta.

Dr. Srečko Košuta: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci.

Ne želim postaviti dopolnilnega vprašanja. Odgovor članice izvršnega sveta, tovarišice Tomičeve je ustrezen in me zadovoljuje. Želel pa bi v nekaj besedah pojasniti motivacijo za moje vprašanje o vsekakor zakasnelem planiranju kadrov za novo ljubljansko bolnišnico. Za napake in lahko tudi za hude finančne posledice teh napak je odgovoren investitor, to so klinične bolnice. To smo slišali. Takšen odgovor sem tudi pričakoval. Vendar bivši direktor in organi družbenega upravljanja so že prenesli odgovornost na sedanje, sedanji na bodoče organe, končno pa posledice nosijo zdravstveni delavci kliničnih bolnic na svojih plečih. Skrbi me, da se ob bližajoči otvoritvi bolnišnice ne bomo znašli pred improvizacijo in sankcijo za krivce, novo sanacijo. Ker gre za republiško ustanovo, skratka za zavod republiškega pomena, apeliram na soodgovornost republiškega zdravstvenega centra in izvršnega sveta, da pomagajo investitorju, ki je očitno v zadregi, da bomo lahko v republiški skupščini, kolikor je še mogoče reči pravočasno, dobili v razpravo dokončne podatke o namembnosti nove bolnišnice, ki je osnova za plan kadrov in tudi elaborat o planu kadrov z ustreznim finančnim planom.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje. Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

V svojih stališčih z dne 3. 7. 1969, ki jih je izvršni svet zavzel do problematike kmečkega zdravstvenega zavarovanja, je izvršni svet predlagal, naj Skupščina SR Slovenije izda obvezno razlago drugega odstavka 6. člena republiškega zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks

v tem smislu, da 8 % republiški prispevek od kmetijstva ne spada med dohodke, od katerih republika odstopa 10 % občinskim davčnim upravam. Prosim odgovor na vprašanje:

»Ali je bila ta razlaga izdana, ali je republiški sekretariat za finance to vprašanje proučil skupaj z republiško skupnostjo zdravsvenega zavarovanja kmetov in ali so bili komunalni zavodi in komunalne skupnosti kmečkega zavarovanja o tem obveščene?« Dogaja se namreč na terenu, da so skupščine kmečkega zavarovanja že vložile tožbe proti občinskim davčnim upravam. Na prvostopenjskem sodišču so tožbe izgubile in vložile pritožbe na drugostopenjsko sodišče.

Predsednik dr. Srečko Koren: Lahko predstavnica izvršnega sveta, tovarišica Tomičeva, odgovori na vprašanje? Besedo ima tovarišica Zora Tomičeva.

Zora Tomič: Nimam namena odgovoriti. Menim, da je vprašanje naslovljeno na skupščino in bi le-ta morala odgovoriti. Izvršni svet je tak predlog dal in vprašanje njegove realizacije je vprašanje tega doma.

Predsednik dr. Srečko Koren: Tovariš Pratengrazer bo dobil odgovor na vprašanje na prihodnji seji. Besedo ima poslanec Milan Razdevšek.

Milan Razdevšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Zakon o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih, objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 20/69, bistveno drugače ureja delo daljše od plodnega delovnega časa in nekatera druga vprašanja. Za vsako opravljeno delo, ki ga ni mogoče šteti za delo daljše od plodnega delovnega časa po drugem odstavku 44. člena in po prvem odstavku 138.člena je treba odpreti nova delovna mesta in jih zasesti z nezaposlenimi ali delno zaposlenimi delavci. Le če teh ni, se lahko zaposlijo začasno tudi delavci s polnim delovnim časom, vendar je treba ta delovna mesta vsakih šest mesecev na novo razpisati. Mnogo zdravstvenih delavcev, zlasti zdravnikov — specialistov, opravlja delo v drugih zdravstvenih zavodih poleg svoje redne zaposlitve v matičnem zavodu. Zato temu predpisu ne bo lahko zadostiti, ker vemo, da nimamo nezaposlenih ali delno zaposlenih specialistov. Po novem bomo morali razpisati in drago plačevati tudi oglase vseh bolničarjev, medicinskih sester in drugih zdravstvenih delavcev, ki delajo izmenoma 8 ur s tem, da se jim ena ura, ki jo opravijo več kot je redni delovni čas, posebej plača. S to zakonsko zapovedjo, ki velja za vse delovne organizacije, so nastale nemogoče situacije, predvsem v zdravstvenih delovnih organizacijah, ki imajo v organizaciji združenega dela specifičen položaj: neprekinjenost službe, zdravstveni delavci, ki imajo določeno strokovno izobrazbo, lahko uporabljajo le izobrazbi ustrezno delo, pomanjkanje zdravstvenega kadra, kar velja še predvsem za periferne zdravstvene zavode, deficitarnost nekaterih strok itd. Zakon pooblašča republike, da lahko s svojim predpisom drugače uredijo vprašanje iz 43. a člena, kakor tudi da natančno določijo primere, v katerih je mogoče vpeljati in urediti delo daljše od polnega delovnega časa in določiti pogoje, pod katerimi je mogoče to delo opraviti.

Ker menim, da naj bi republiški predpis uredil to specifično obliko dela v zdravstvu, zato prosim za odgovor na vprašanji:

1. Ali se v republiškem sekretariatu za delo ali kakšnem drugem republiškem forumu že pripravlja predpis, ki bi drugače uredil vprašanje podaljšanega dela, kot to določa temeljni zakon o delovnih razmerjih?

2. Ali so bili dani predlogi zainteresiranih institucij in organov (kot republiškega zdravstvenega centra ali skupnosti zdravstvenih zavodov ali morda republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo), da bi se to vprašanje s tem republiškim predpisom za zdravstvo posebej uredilo?

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovor bo dala republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo, tovarišica Gasparijeva.

Majda Gaspari: Tovariši in tovarišice poslanci. Naša republika še ni izdala takega predpisa, se pa na osnovi pooblastila zveznega zakona pripravlja in je v programu, da bi bil predlog predložen skupščini do konca leta. Izdaja tega predpisa je razmeroma zelo zapletena, ker gre za številne probleme, ki se zelo specifično kažejo v posameznih družbenih dejavnostih in tudi na zdravstvenem področju. Pri koncipiranju ureditve tega vprašanja za zdravstveno področje zelo dobro in tesno sodelujemo s skupnostjo zdravstvenih zavodov in sekretariatom za delo, da bi zagotovili najbolj ustrezno izpeljavo teh določb zveznega zakona za zdravstveno področje.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi posalnec Razdevšek postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne.) Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima poslanec Franc Sagaj.

Franc Sagaj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Ker je vprašanje že postavil tovariš Pratengrazer, bi samo natančneje pojasnil učinkovitost 8 % republiškega prispevka za zdravstveno zavarovanje kmetov.

Na eni izmed zadnjih sej socialno-zdravstvenega zbora skupščine prejšnjega sklica je poslanec Štefan Sreš iz Murske Sobote zaprosil za avtentično tolmačenje drugega odstavka 6. člena zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks glede odstopa 10 % sredstev za stroške občinskih davčnih uprav v zvezi s predpisovanjem in izterjevanjem 8 % republiškega prispevka od kmetijstva.

Tako visok odstotek, določen za uprave za dohodke, skladom zdravstvenega zavarovanja kmetov, predvsem skladu zdravstvenega zavarovanja kmetov Murska Sobota, več škoduje kot koristi.

V ilustracijo navajam učinkovitost 8 % republiškega prispevka od kmetijstva, ki ga plačujejo tudi kmetje-delavci in se odvaja v sklad zdravstvenega zavarovanja kmetov Murska Sobota. Katastrski dohodek kmetov-zavarovancev znaša 4 949 594 000 S din, katastrski dohodek kmetov-delavcev 832 858 000 S din, skupni katastrski dohodek vseh kmečkih gospodarstev pa znaša letos 5 782 162 000 S din. 8 % republiški prispevek od kmetijstva predstavlja 462 656 000 S din. Upoštevajoč davčne olajšave od 8 % prispevka, ki znašajo 30 263 000 S din, znaša čisti predpis 8 % prispevka 432 392 000 S din. Predvideva se, da bo prispevek realiziran v višini 91 % in sicer naj bi znašal prispevek kmetov-delavcev 60 617 000 S din.

Letos znašajo obveznosti iz 8 % republiškega prispevka: 10 % od planirane 91 % izterjave 38 347 000 S din, 2 % za izgradnjo Skopja 7 686 000 S din in odpis 30 263 000 S din, skupaj obveznosti 76 296 000 S din.

Ti podatki nam kažejo, da so obveznosti iz naslova 8 % republiškega prispevka od kmetijstva za 16 679 000 S din višje kot pa znaša prispevek kmetov-delavcev v sklade zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Menim, da tako visok odstotek za stroške občinskih davčnih uprav ni v skladu z drugim členom zakona o dopolnitvah zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks (Uradni list SRS št. 43/67), še manj pa z družbeno in ekonomsko reformo ter gospodarsko zmogljivostjo kmetov. Na ta način ne bomo zboljšali zdravstvenega varstva kmetov, rešili problem financiranja zdravstvenega varstva in skladov zdravstvenega zavarovanja, nasprotno se bodo primanjkljaji teh skladov še povečali.

Prosim odgovor na naslednja vprašanja:

— zakaj ni bilo izdano obvezno tolmačenje drugega odstavka 6. člena zakona o uvedbi in stopnjah republiških prispevkov, davkov in taks v tem smislu, da 8 % republiški prispevek od kmetijstva ne spada med dohodke, od katerih republika odstopa 10 % občinskim davčnim upravam?

— zakaj je bil določen tako visok odstotek sredstev za povračila stroškov občinskih davčnih uprav v zvezi z izterjevanjem republiškega prispevka od kmetijstva?

— ali bo tudi v prihodnjem letu ostal isti odstotek povračila za predpisovanje in izterjavo 8 % republiškega prispevka od kmetijstva?

Predsednik dr. Srečko Koren: Vprašanje Franca Sagaja je vezano na poslansko vprašanje Jožeta Pratengrazerja in bo odgovor prav tako dan na prihodnji seji zbora. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima dr. Marta Šlibar.

Dr. Marta Šlibar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci!

Na podlagi zakona o organizaciji zdravstvene službe v SR Sloveniji so se leta 1968 združili majhni zdravstveni domovi. Zdravstveni dom Slovenske Konjice se je integriral z zdravstvenim domom Celje, čeprav so bili občinska skupščina, odborniki, podjetja in posamezniki za to, da se naš zdravstveni dom združi z zdravstvenim domom Slovenska Bistrica. Taka združitev bi bila utemeljena, ker smo v preteklosti že bili združeni s sedežem v Poljčanah in to območje tudi tvori teritorialno zaokroženo celoto. Celjani pa so nam obljubljali gradove v oblakih.

Ob integraciji zdravstvenih domov je bilo veliko govora o tem, da se bo zmanjšalo število administrativnega kadra in da bomo lahko bolje gospodarili itd. V resnici pa od vsega tega ni nič. Čeprav naša teritorialna enota izkazuje pozitivno finančno bilanco — 120 000 N din, pa s tem denarjem ne smemo sami razpolagati. Pred nekaj leti smo začeli graditi nov zdravstveni dom. Ob integraciji nam je bilo obljubljeno, da bo le-ta dokončan. Danes o tem zdravstveni dom Celje noče nič slišati. Podjetja nam nočejo pomagati, ker zdravstveni dom Celje noče prispevati svojega deleža. Pereče je tudi vprašanje rešilnega avtomobila in še mnogih drugih stvari. Ko je bil naš zdravstveni dom še samostojen, smo uspeli nadzirati stari zdravstveni dom, uspešno smo obnavljali vozni rešilni park in ga celo povečali. Danes pa delamo samo za pasivne zdravstvene domove, da pokrivamo njihove izgube. V obdobju decentralizacije zdravstvene službe

smo to službo uspeli širiti, danes pa je v stagnaciji oziroma je njen razvoj v upadanju.

Glede na navedeno postavljam naslednji vprašanji:

— kako ocenjuje izvršni svet omejitev samoupravnih pravic teritorialnih enot zdravstvenega doma, ki ima za posledico, da so nekatere občine in delovne organizacije manj zainteresirane za razvoj zdravstvenega varstva na njihovem območju?

— ali se rešitev tega problema predvideva v okviru novega zakona o zdravstvu?

Predsednik dr. Srečko Koren: Odgovor na poslansko vprašanje poslanke dr. Marte Šlibar bo dan na prihodnji seji zbora. Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? Besedo ima dr. Albin Pečavar.

Dr. Albin Pečavar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Del sredstev, ki se zbirajo za otroško varstvo, je namenjen za investicije in reševanje problemov ustanov otroškega varstva. Tako je določeno z zakonom o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji. Del teh sredstev se zbira na poseben račun pri republiški skupnosti otroškega varstva in do sedaj še ni bila rešena nobena prošnja za dodelitev sredstev, čeprav se bližamo h koncu leta. Zato je tudi zelo malo verjetno glede na postopek, ki je predviden za reševanje prošenj s strani finančne komisije, da bi bila ta sredstva v letošnjem letu tudi dodeljena investitorjem, ki že letos gradijo tovrstne ustanove, ker so potrebne na terenu zelo velike.

Glede na navedeno postavljam naslednji vprašanji:

— zakaj komisija republiške skupnosti otroškega varstva doslej še ni rešila prošenj za dodelitev sredstev, ki so prispele do predpisanega roka — 5. julija?

— Ali je mogoče prioritetno obravnavati vzgojno-varstvene ustanove, ki se že gradijo in zanje zagotoviti kredite iz letošnjih sredstev, namenjenih za otroško varstvo, ki se zbirajo pri republiški skupnosti otroškega varstva? Na ta način bi omogočili hitrejše reševanje problemov, na drugi strani pa pomagali rešiti vprašanje nelikvidnosti, ki je na tem področju velika. Gradbena podjetja financirajo sedaj tovrstno izgradnjo na kredit, ker občinske skupščine ne morejo poravnati obveznosti, ki so jih sprejele glede začetnih gradenj.

Predsednik dr. Srečko Koren: Na vprašanje poslanca dr. Pečavarja bo odgovorila članica izvršnega sveta, tovarišica Tomičeva.

Zora Tomič: Ko smo v tej skupščini sprejemali zakon o skupnostih otroškega varstva v SR Sloveniji, smo se zelo jasno zavedali, da z njim določamo prve stalne vire za financiranje tega področja in za bolj programirano investicijsko dejavnost. Prav zaradi tega smo z zakonom predpisali sorazmerno zelo stroge pogoje za izkoriščanje teh sredstev. Bili smo namreč prepričani, da je potrebna racionalnost tudi na tem področju, ki je sicer v tako kritičnem stanju.

Menim, da ni točna trditev poslanca dr. Pečavarja, da do sedaj nismo reševali vlog. Republiška skupnost otroškega varstva je razpisala javni natečaj, kjer so bili zelo jasno nakazani pogoji, pod katerimi lahko posamezna skupnost

otroškega varstva, občinska skupščina, skratka investitor, sodeluje na tem natečaju in participira na sredstvih republiške skupnosti. Pri tem bi rada opozorila, da od 20 % sredstev, kolikor se jih zbere s stopnjo, ostane občini 16 % sredstev. Razpis je bil redno zaključen in moram reči, da v republiški skupnosti izredno intenzivno delajo na strokovni obdelavi vseh teh predlogov in da se vzporedno s tem tudi rešujejo prošnje. Menim pa, da nimamo pravice posegati v odločitve te samoupravne skupnosti, ki meni, da je pred celotno republiko odgovorna za to, kje in kako bo investiran ta denar. Nadalje menim, da na njo odločitve, da je nekdo šel brez pravega programa v gradnjo ali podobno, ne bi smele vplivati. V zvezi s tem bi poudarila, da ne moremo zavzeti različnih kriterijev pri obravnavanju prošenj za dodelitev kreditov. Moram reči, da je na prejšnji seji, pred dvema dnevoma, republiški zbor tako usmeritev republiške skupnosti otroškega varstva potrdil kot pravilno in na tem stališču stoji tudi izvršni svet.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poslanec dr. Pečavar postaviti še dopolnilno vprašanje? (Ne.) Želi še kdo postaviti poslansko vprašanje? (Ne javi se nihče.)

Ker ni novih vprašanj, zaključujem 2. točko dnevnega reda.

Prehajamo na 3. točko dnevnega reda, to je na izvajanje stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog razvoja mreže domov za stare v SR Sloveniji, s poročilom komisije za pregled domov za stare o stanju domov in predlog pravilnika o minimalnih tehničnih in kadrovskih pogojih za delo obstoječih domov za stare, ki ju je skupščini predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo ter poročilo odbora za socialno in otroško varstvo, danes na mizo pa podpis republiškega zdravstvenega centra.

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na seji 26. septembra 1968. leta sprejel sklepe in priporočila za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. Današnja razprava se omejuje samo na izvajanje stališč o izboljšanju socialnega varstva, kasneje pa bo zbor, ko mu bo sekretariat predložil ustrezno gradivo, razpravljal tudi o izvajanju ostalih stališč za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo ter drugi nosilci nalog že pripravljajo ustrezna gradiva.

Želi predstavnik republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo še ustno obrazložiti predloženo gradivo? (Ne.) Želi poročevalec odbora, poslanec dr. Štefan Varga še ustno dopolniti poročilo odbora. (Ne.)

Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Slavko Osredkar.

Slavko Osredkar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Poročilo strokovne komisije za pregled domov za stare v SR Sloveniji prikazuje tako stanje teh domov, da se mi vsiljuje vprašanje, ali je takšno stanje, glede na že doseženi standard v Sloveniji in na večkrat ponosno poudarjeni narodni dohodek na prebivalca v SR Sloveniji, opravičljivo ali ne. Z drugimi besedami, postavlja se mi vprašanje, ali smo dajali za ureditev domskega varstva starih toliko sredstev, kolikor smo zmogli, ali manj. Vprašanja, ali smo dajali preveč sredstev, seveda ne postavljam. Žal ne razpolagam z nobenimi dokazi za tak ali drugačen odgovor na to vprašanje. Eno pa je gotovo, če smo dajali za domsko varstvo starih toliko sredstev, kot smo

jih zmogli, smo ravnali tako kot bi morali in moramo. Seveda pa je morebitna trditev ali ugotovitev, da smo za to varstvo dajali sredstva v skladu z možnostmi, relativna. Ob delitvi narodnega dohodka, ko se odloča, koliko denarja se da za eno ali drugo dejavnost, se namreč pogosto pojavita vsaj dve mnenji o tem, ali smo iz skupne blagajne dali za neko dejavnost sredstva v skladu z možnostmi in pomenom družbene dejavnosti. Eno mnenje se oblikuje pri tistih, ki ta sredstva odločajo o delitvi, drugo pa pogosto pri tistih, ki ta sredstva pričakujejo. Menim, da bi bilo nepošteno in tudi neutemeljno, če bi trdili, da tisti, ki imajo to odgovornost in nalogo — težko — da neposredno odločajo o delitvi sredstev, zavestno zapostavljajo neko dejavnost, hote zmanjšujejo dejansko vlogo in določene dejavnosti v družbi, kar naj bi se seveda odražalo tudi pri odmeri denarja. Dvomim pa, ali nam je vedno tudi dovolj jasno, kakšna vloga oziroma mesto neki dejavnosti, glede na njen družbeni pomen, tudi dejansko pripada. Taka osveščenost je po mojem mnenju odvisna od vrste vplivov, predvsem pa od poznavanja resničnih razmer v tej dejavnosti.

Današnje celotno gradivo, tako predlog razvoja mreže domov, kot predlog pravilnika o minimalnih tehničnih in kadrovskih pogojih za delo obstoječih domov za stare, ki ga namerava sprejeti republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, nista dokumenta, ki naj sama po sebi zagotovita hitro in učinkovito izboljšanje razmer v domovih za stare. Tudi sklepi ali kakršnikoli zaključki, sprejeti po današnji razpravi, ne bodo dosti več kot spodbuda in ponovno opozorilo na razmere, ki terjajo sistemsko in strokovno reševanje. Pomen predloženega gradiva pa je po mojem mnenju predvsem v tem, da prikazuje uresničevanje predlogov in priporočil, katere je sprejel socialno-zdravstveni zbor naše skupščine pred približno letom dni.

Pri tem je gotovo najpomembnejša in najbolj razveseljiva ugotovitev, da so se občine odzvale tem priporočilom. Prav to pa je po mojem trdnem prepričanju edino realno zagotovilo, da se bodo razmere v domskem varstvu popravile, saj so prav občine odgovorne za razvoj domskega varstva starih in da to varstvo vnesejo v svoje programe.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? (Ne.) Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključujem razpravo o tej točki dnevnega reda.

Iz razprave izhaja, da je zbor v načelu podprl okvirno orientacijo izgradnje domov, ki naj bi občinskim skupščinam služila za programiranje potrebnih domskih kapacitet. Zbor je podprl stališča in predloge odbora za socialno in otroško varstvo, izraženo v njegovem pismenem poročilu. Zbor še posebej opozarja, da je treba čimprej razčistiti vprašanje zdravstvenega varstva v domovih za stare in zagotoviti ustrezno rešitev v okviru novega zakona o zdravstvu in o zdravstvenem zavarovanju, ki sta v pripravi.

Prehajamo na 4. točko dnevnega reda, to je na poročilo o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli poročilo republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo ter skupno poročilo odbora za socialno in otroško varstvo.

Želi predstavnik republiškega sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo predloženo poročilo še ustno obrazložiti? Besedo ima tovarišica Gasparijeva, republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo.

Majda Gaspari: Tovariši in tovarišice poslanci! Poročila ne bi razlagala, ker ste ga verjetno prebrali. Informirala pa bi vas, da je že 255 vlog pozitivno rešenih in da se akcija za izpeljavo zakona približuje h koncu. Nadalje, da je izvršni svet že odobril iz svojih razpoložljivih sredstev 12 000 000 S din za izvršitev popisa nad 60 % invalidnih oseb. Predvidevamo, da bomo s popisom začeli že letos, tako da bi vsaj do maja prihodnjega leta bila skupščina informirana o stanju potreb na tem področju in o možnih rešitvah za razrešitev sedaj veljavnega zakona.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi poročevalec odbora še ustno dopolniti predloženo poročilo? (Ne.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Jože Pratengrazer.

Jože Pratengrazer: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Že na seji odbora za socialno in otroško varstvo, ki je obravnaval poročilo o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov sem zelo odločno podprl stališče sekretariata, da bi zakon zajel in priznal status žrtev vojne tudi osebam, ki nimajo 100% ali eventualno 60% telesne okvare, ampak so 100% ali nad 60% invalidi na podlagi bolezenskega stanja.

Izhajam iz kozjansko-obsotelskega območja, iz tako imenovanega izselitvenega pasu, kjer so bili za časa vojne ljudje preseljeni v taborišča. Veliko ljudi na vasi so 100% ali nad 60% invalidi na podlagi bolezenskega stanja, ki je posledica fašističnega nasilja. Zakon pa govori o 100% telesni okvari. Na seji odbora je bilo predlagano, naj bi bila pravica zagotovljena tudi nad 60% invalidom na podlagi bolezenskega stanja, pri katerih ne gre za telesno okvaro. Teh namreč zakon ne upošteva kot žrtev vojne.

Predlagal bi, da tudi socialno-zdravstveni zbor podpre stališče sekretariata, da se kot žrtve vojne priznajo tudi osebe, ki so postali invalidi na podlagi bolezenskega stanja.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključujem razpravo. Iz razprave izhaja, da zbor podpira stališče sekretariata, da bi morale biti pravice po tem zakonu zagotovljene tudi žrtvam fašističnega nasilja, ki so 100% invalidi na podlagi bolezenskega stanja, ne gre pa pri njih za 100% telesno okvaro. Zbor tudi podpira predlog republiškega sekretariata, da se izvede popis žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne in žrtev vojnega materidala, ki imajo nad 60% telesno okvaro, ker brez takega popisa ni mogoče pripraviti predloga za izdajo zakona. Zbor predlaga, da se potrebna sredstva za izvedbo tega popisa zagotovijo v republiškem proračunu za prihodnje leto. Se strinjate s takim zaključkom? Besedo ima republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo, tovarišica Gasparijeva.

Majda Gaspari: Prosim, če spremenite zadnji sklep. Kot sem vas že informirala, je izvršni svet iz razpoložljivih sredstev že odobril sredstva za izvedbo popisa, ki bi se naj začel letos. Torej je odobril sredstva iz letošnjih sredstev. Ta vaš sklep lahko povroči spremembo tega sklepa, ker predlagate, naj se ta sredstva odobrijo iz proračuna za prihodnje leto. Prosim, če bi se o tem sporazumeli.

Predsednik dr. Srečko Koren: Zadnji stavek predlaganega sklepa torej menjamo oziroma ga lahko izpustimo, ker je brezpredmeten, ker so sredstva že odobrena iz proračuna za letošnje leto. Se strinjate s tem dopolnilom? Ima še kdo kako pripombo k predlaganim sklepom? (Ne.)

Če ne, prehajamo na 5. točko dnevnega reda, to je na predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog za izdajo omenjenega zakona, ki ga je skupščini predložil republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo, poročilo odbora za socialno in otroško varstvo in poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Želi republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo še ustno obrazložiti predlog za izdajo zakona? (Ne želi.) Želi poročevalec odbora še ustno dopolniti poročilo odbora? (Ne.) Pričenjam razpravo. Kdo želi besedo? Besedo ima poslanec Slavko Osredkar.

Slavko Osredkar: Imam samo kratko, toda bistveno pripombo. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je potreba, da se obstoječi zakon o socialnih zavodih prilagodi dejanskim razmeram in ki naj bi tudi omogočil uresničevanje od republiške skupščine že sprejetih priporočil za izvrševanje nalog na teh področjih. Postavlja pa se mi vprašanje, ali bi z novelo že obstoječega zakona lahko zajeli vse potrebne spremembe in dopolnitve, oziroma ali ne bi bilo potrebno pripraviti nov zakon. Verjetno bi nam lahko le novi zakon zagotovil prilagoditev tega področja dejanskim razmeram in izvrševanje že sprejetih priporočil.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? Besedo ima tovarišica Tomičeva, članica izvršnega sveta.

Zora Tomič: Tudi odbor izvršnega sveta, ki je obravnaval predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih, je bil mnenja, da glede na predlagane vsebinske spremembe in dopolnitve v bistvu gre za nov zakon in se strinja s predlogom, ki ga je dal poslanec tovariš Osredkar, da se pripravi nov zakon o socialnih zavodih v SR Sloveniji.

Predsednik dr. Srečko Koren: Želi še kdo besedo? (Ne javi se nihče.) Če ne, zaključujem razpravo. Predlagam, da zbor sprejme naslednji sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o socialnih zavodih:

1. potrebne so spremembe in dopolnitve zakona o socialnih zavodih. Glede na značaj potrebnih sprememb in dopolnitev je umestna priprava novega zakona, ne pa le novela obstoječega zakona;

2. izvršni svet pripravi osnutek zakona o socialnih zavodih, pri čemer naj upošteva načela, vsebovana v predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih ter pripombe odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora;

3. izvršni svet pripravi osnutek zakona do konca letošnjega leta.

Ima še kdo kakšno pripombo k tako predlaganemu sklepu? (Nihče.) Kdor se strinja s tako formuliranim sklepom, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je sklep o sprejemu predloga za izdajo zakona o socialnih zavodih v celoti sprejet.

Prehajamo na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Kot gradivo za to točko dnevnega reda ste prejeli predlog odloka, ki ga je skupščini predložila komisija za volitve in imenovanja Skupščine SR Slovenije, danes na mizo pa še amandma komisije k predlogu odloka, po katerem se drugi odstavek II. točke spremeni tako, da se glasi: »Kadar obravnava komisija določena vprašanja iz svojega delovnega področja, mora na sejo vabiti predstavnike republiških in področnih pravosodnih organov in drugih zainteresiranih organov in organizacij. Katera so ta vprašanja in način obravnave, si predpiše komisija s poslovnikom.«

Želi predstavnik predlagatelja še ustno obrazložiti predlog odloka? Hvala. Pričenjam razpravo, kdo želi besedo? (Ne javi se nihče.)

Ker se nihče ne javi k besedi, zaključujem razpravo in prehajamo na glasovanje.

Najprej dajem na glasovanje amandma predlagatelja k 2. točki predloga odloka. Kdor se strinja z amandmajem, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je amandma soglasno sprejet.

Prehajamo na glasovanje o celotnem predlogu odloka. Kdor je za predlog odloka, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Hvala. Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal glasovanja? (Nihče.)

Ugotavljam, da je predlog odloka soglasno sprejet.

Dnevni red današnje seje je s tem izčrpan, zato zaključujem 5. sejo socialno-zdravstvenega zbora.

(Seja je bila zaključena ob 10. uri.)

ENOTNI ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI

2. seja

(19. novembra 1969)

Predsedoval: Miloš Poljanšek,
predsednik prosvetno-kulturnega zbora

Začetek seje ob 9.05.

Predsednik Miloš Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci. Na podlagi 1. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti pričenjam 2. sejo enotnega zbora delovnih skupnosti.

Svojo odsotnost so opravičili naslednji poslanci gospodarskega zbora: Janko Kolarič, Franc Cuznar, Franc Puterle in Tone Polajnar; poslanci prosvetno-kulturnega zbora: Marjan Tavčar in Viktor Turnšek; poslanci socialno-zdravstvenega zbora: dr. Boris Šušteršič.

Ugotavljam, da je zbor sklepčen.

Za današnjo sejo predlagam naslednji dnevni red:

1. odobritev zapisnika 1. seje enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije;
2. predlog odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti;
3. osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970;
4. predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banja Luki;
5. predlog odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah;
6. predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov odbora enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah.

Se navzoči poslanci in poslanke strinjate s predloženim dnevnim redom? Ima kdo kakšen spreminjevalni oziroma dodatni predlog? (Ne.)

S tem ugotavljam, da je dnevni red sprejet.

Pred prehodom na dnevni red vas obveščam, da sem na današnjo sejo povabil predstavnike izvršnega sveta, republiških upravnih organov, skupino delegatov z zasedanja delegatov občin, predstavnike izobraževalnih skupnosti SR Slovenije, gospodarske zbornice SR Slovenije, republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije in republiške skupnosti otroškega varstva.

Pozdravljam navzoče in jih vabim k razpravi.

Preden preidemo na dnevni red, vas vse navzoče naprošam, da se z listki prijavite k razpravi, torej tiste, ki se želite prijaviti k razpravi. To predvsem zaradi tega, ker večino poslancev žal še osebno oziroma po imenu ne poznam.

Prehajamo na 1. točko dnevnega reda, to je na odobritev zapisnika 1. seje. Osnutek zapisnika ste prejeli hkrati z gradivom. Ima kdo kakšno pripombo k temu osnutku? (Nihče.) Če ne, menim, da se strinjate in ugotavljam, da je zapisnik 1. seje sprejet.

Prehajamo na 2. točko dnevnega reda, na potrditev predloga odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti. Predlog odloka ste prejeli.

V delovno področje enotnega zbora delovnih skupnosti spada tudi proučevanje in obravnavanje vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov, zlasti proučevanje vprašanj, ki se nanašajo na ekonomsko politiko republike v prihodnjem letu, na družbenoekonomska izhodišča za republiško bilanco sredstev in na politiko zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v prihodnjem letu. Zato je bila s sklepom predsednika predhodno ustanovljena delovna skupina, v katero so bili vključeni po trije člani vsakega zbora delovnih skupnosti. Ta delovna skupina je z delom že pričela.

Glede na pomembnost vprašanj, ki jih proučuje, mora v skladu z določbami poslovnika Skupščine to delovno skupino kot začasno komisijo ustanoviti zbor. Zato predlagam odlok o ustanovitvi in imenovanju začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti zboru v potrditev.

Ima kdo kakšno pripombo oziroma spreminjevalni predlog? (Nihče.) Če ne, dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je za predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Je kdo proti? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti predlog odloka o ustanovitvi in imenovanju začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti sprejel soglasno.

Začasno komisijo sestavljajo: predsednik Janez Vidmar in člani: dr. Milan Hodalič, dr. Ivan Kopač, dr. Aleksandra Kornhauser, dr. Boris Kuhar, Matija Maležič, Stane Pungerčar, Dušan Šinigoj in Mara Žlebnik.

S tem prekinjam sejo enotnega zbora in hkrati prosim vse poslance, da počakajo v dvorani, da se nam pridružijo poslanci republiškega zbora, da bomo skupaj poslušali ekspoze predsednika izvršnega sveta k osnutku resolucije

o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Skupno sejo bo vodil predsednik republiškega zbora.

(Seja je bila prekinjena ob 9.10 in se je nadaljevala skupno z republiškim zborom ob 9.15.)

Predsedujoči Miran Goslar: Po sporazumu s tovarišem Milošem Poljanškom, ki danes predseduje enotnemu zboru, bom skupno sejo enotnega in republiškega zbora vodil jaz. Na skupni seji bomo poslušali ekspoze predsednika izvršnega sveta Staneta Kavčiča k osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Besedo ima tovariš Stane Kavčič.

Stane Kavčič: Tovarišice in tovariši poslanci. Pred seboj imate osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v naslednjem letu. Ta osnutek je napravljen na podlagi politične orientacije, ki so jo dali zaključki 5. seje predsedstva Zveze komunistov in 8. seje CK ZKS. Upoštevaje pri tem tako ustrezne sklepe in priporočila naše skupščine, kakor tudi konkretne realne razmere in možnosti, v katerih živimo in delamo. Osnovni in konkretni ekonomsko-politični cilji, h katerim vsebina osnutka stremi, so naslednji:

1. nadaljnja intenzifikacija in racionalizacija gospodarstva ter na tej podlagi optimalna možna rast ob čimbolj stabilnih pogojih;
2. nadaljnje utrjevanje in razvoj samoupravnih odnosov;
3. maksimalno možno obvladovanje tistih socialnih razlik in nasprotij, s katerimi se srečujemo zaradi značaja blagovne proizvodnje, zakonov tržišča in neenakomerne razporeditve proizvodnih zmogljivosti.

Oglejmo si te tri osnovne cilje nekoliko bolj podrobno.

Z gospodarsko reformo smo dosegli pomembne uspehe, imamo pa še mnogo nerešenih problemov slabosti in nevarnosti. Med te uspehe lahko štejemo: večjo usmeritev gospodarstva k tržnosti in racionalizaciji, zelo visoko rast proizvodnje in izvoza, večjo poslovnost, postopno menjanje strukture, veliko število novih proizvodov, težnjo k diferenciaciji in tehničnemu poslovnemu sodelovanju, hitrejše zaposlovanje in povečano storilnost dela. Hkrati z vsemi temi pozitivnimi rezultati gre tudi sprememba družbenih odnosov, utrjevanje samoupravljanja, povezovanje vseh zvrsti dela in vztrajnejša prizadevanja na podlagi lastnih sredstev. Negativni pokazatelji pa so: nestabilnost, omahovanje in odpori doslednemu uresničevanju reforme, iskanje zaščite, povečan deficit v plačilni bilanci, še vedno resen obseg izgub, nelikvidnost ter ne nazadnje in to marsikje, neskladje med načeli in prakso.

Spričo takega stanja bi bilo zelo nevarno precenjevati dosežene rezultate in podcenjevati težo nerešenih problemov. V sedanji situaciji je bolj nevarno, da bi precenjevali tisto, kar je doseženo in podcenjevali tisto, kar še ni, kot pa narobe. Naša naloga je torej jasna. Na vseh ravneh in na vsakem vprašanju ter dan za dnem utrjevati in razvijati vse tisto, kar je v skladu z reformo in voditi odločen boj proti vsemu, kar jo zavira ali krha njeno ostrino, ali pa vodi k brezperspektivnosti, omahovanju in umika spričo vsakodnevnih težav.

Tako je torej naše načelo gospodarsko prizadevanje, ki je bolj podrobno nakazano in utemeljeno v osnutku resolucije in zato ni potrebno, da to ob tej priliki ponavljamo.

Družbeni odnosi v delovnih organizacijah in vseh družbenih skupnostih so in morajo biti sestavni del naših politično-gospodarskih naporov, uspehov ali neuspehov. V središču vsega tega pa je delovni človek, ki je in postaja na podlagi svojih interesov, osebne in družbene zavesti ne samo glavni usmerjevalec presežnega dela, ampak tudi glavni oblikovalec in nosilec njegove razdelitve. Vsi dejavniki individualne in družbene produktivnosti dela, kot so znanje, delovne izkušnje, tehnika, naj bodo podrejeni temu cilju oziroma njegov delovni pripomoček, ne pa sila iznad družbe ali izven samoupravnih odnosov.

Če je taka dominantna pozicija samoupravnih odnosov naše politično izhodišče pri vsakodnevnem delu, potem bodo ustvarjeni pogoji, da se optimalno izkoristijo vse proizvodne, človeške in tehnične zmogljivosti, s katerimi razpolagamo, in postopoma se bodo povezovale vse zvrsti združenega dela, odstranjevala ali vsaj zmanjševala se bodo nasprotja med posameznimi področji družbene reprodukcije, kar bo samo v korist tako splošni politični klimi kot tudi neposrednim operativnim rezultatom dela.

V tej zvezi naj opozorim, kako izredno pomembno je, da se bo v tej smeri izpopolnila interna zakonodaja v delovnih organizacijah, ki je zaradi 15. ustavnega amandmaja sedaj naloga dneva. Ta zakonodaja se mora oblikovati tako, da se bo krepil vpliv neposrednih proizvajalcev, da se bodo še bolj razvili in utrdili samoupravni odnosi ter da bodo še bolj prišli do izraza interesi združenega dela. Vsemu, kar temu nasprotuje, se moramo zoperstaviti in pomagati z našim političnim vplivom vojevati novo zmago samoupravnih sil. Ob vsem tem se mora in se tudi lahko dviga zavest proizvajalcev in upravljalcev na načelu z delavskim razredom, ki je edino sposoben biti glavni nosilec take postopne, toda vendar zgodovinske preobrazbe naše družbe. Nobena elita, nobena izolirana strokovnost, noben režim trde roke — in to na nobeni ravni — ne more nadomestiti in dati takih rezultatov, kot razvit in dinamičen sistem samoupravnih odnosov, v katerih se povezujejo vsi interesi raznih zvrsti združenega dela in v katerih je seveda tudi dovolj prostora za individualno iniciativo, sposobnost, znanje in prizadevanje, kar moramo še posebej negovati. Tak političen in družbeni pogled mora biti naš stalni spremljevalec, nadaljnji razvoj samoupravljanja in afirmacija delovnega človeka pa naša skupna skrb, pri čemer pa ne smemo videti in misliti samo na tisto, kar je že danes tu, ampak se moramo zavzemati in verjeti tudi v tisto, kar bo samoupravljanje ustvarilo jutri in pojutrišnjem.

Reči moram, da iz raznih vzrokov, največkrat pa s pričo vsakodnevnih gospodarsko-operativnih in prakticističnih nalog, tu ali tam hoče zbledeti ali celo zastati tak razvoj družbeno-samoupravnih odnosov, kar po pravilu vedno in takoj povzroča razne nesporazume, nasprotovanja ali celo spopade. Seveda krepitev samoupravnih odnosov ni samo poezija, ni samo boj zoper preživelo, ampak je tudi, in marsikdaj celo predvsem, ustvarjanje novega in utiranje proti novim spoznanjem in samoupravni praksi na vseh ravneh in vseh smereh družbenega bitja in žitja.

Verjamem, da bo koristno, če pribijem, da je izvršni svet, ne samo pri sestavi osnutka te resolucije, ampak z vsem svojim dosedanjim delom, subjektivno strmel k takim družbenim ciljem. Koliko pa so seveda bila in bodo naša subjektivna prizadevanja v skladu z objektivno resničnostjo in potrebo,

o tem bodo povedali svojo sodbo praksa, čas, delovne množice in ne nazadnje tudi vi, tovarišice in tovariši poslanci.

Čim bolj širimo prostor delovanju zakona vrednosti tam in takrat, kjer mu je mesto, toliko bolj se odpirajo možnosti in celo nevarnosti za povečevanje lestvice socialnih razlik in za razna socialna neskladja. Vi pa sami veste, tovarišice in tovariši, da so državljani in volivci in to upravičeno zelo občutljivi na kakršnokoli odpiranje socialnih škarij. To tudi zavestnim socialističnim silam narekuje nenehno skrb, da se socialna nesorazmerja ne poglabljajo, kajti iz njih nujno rastejo tudi politični nesporazumi in spopadi glede na socialistični značaj naše družbe. Taka socialna neskladja so lahko in tudi so znotraj vsake posamezne oblike združenega dela, kot tudi v odnosu med posameznimi zvrstmi združenega dela oziroma področji družbene reprodukcije, kakor tudi med teritoriji, konkretno rečeno zlasti med občinami.

Vi sami veste, da je naša politika zadnjih teh let v tem pogledu premočrtna in zaradi tega še posebj občutljiva. Naj omenim sanacijski program v šolstvu, prelivanje sredstev med občinami, posebno skrb za borce in druge žrtve vojne, prizadevanja za izravnavo starih in novih pokojnin, politiko štipendiranja, sedanji osnutek zakona o usmerjanju delitve dohodka v gospodarskih organizacijh, sklad skupnih rezerv in sredstva za gospodarske posege, razumno izenačevanje in zaostrovanje davčne politike, progresivno obdavčenje skupnega dohodka državljanov, priporočila, da se hitreje in procentualno izdatneje povečujejo nižji kot pa višji osebni prejemki. Vse to so konkretni dokazi take naše osnovne socialno-politične zamisli. Mi predlagamo, da se v naslednjem letu ta politika nadaljuje in smo celo mnenja, da bomo, če bo to, kar predlagamo, sprejeto, na nekaterih področjih dosegli v naslednjem letu bistvene premike in izboljšave.

Nimamo seveda nobenih iluzij in dobro vemo, da je ravno v tem pogledu razdalja med našimi željami in možnostmi mnogokrat največja. Če kje, potem moramo predvsem tu upoštevati materialna dejstva, ki pa so vedno zelo trdovratne narave. Toda kljub temu smo mnenja, da bi z ukrepi in delitvijo, ki jo predlagamo za leto 1970, zaključili prvo in precej pomembno etapo take naše politike, ki jo karakterizirajo precejšnji premiki in rezultati v smeri socialnega ravnovesja vseh zvrsti druženega dela.

Če po teh temeljnih ciljih politike, ki jo predlagamo, začnemo obravnavati tudi njene konkretne predloge in ukrepe, bi dejal naslednje:

Osnovna značilnost predlaganih gospodarskih gibanj, ki pa so hkrati podlaga za predlagano delitev družbenega proizvoda in zlasti za obseg splošne potrošnje, je nekoliko umirnejši, toda še vedno precej visok tempo rasti proizvodnje in prizadevanje, da se zmanjša vpliv in obseg vseh tistih negativnih dejavnikov, od nestabilnosti do plačilne bilance, ki vise kot težki oblaki na nebu reforme. Vemo, da boste rekli, tovarišice in tovariši poslanci, da so naše prognoze o vsem, kar je pozitivno v teh gospodarskih gibanjih, preveč optimistične. Verjetno boste še dodali, da niste trdno prepričani, da bo naša gospodarska stabilnost tako trdna, kot jo nakazujejo številke.

Težko je ugovarjati tem pomislekom in takim rezervam. Vendar bi poudaril, da smo se naslonili na splošno jugoslovansko projekcijo kot njen soustvarjalec, upoštevaje pri tem dolgoletne praktične izkušnje, da so naša pozitivna gospodarska gibanja vedno en odstotek ali dve nad jugoslovanskim poprečjem. Ni razlogov za sklepanje, da tudi v prihodnjem letu ne bi bilo tako, zlasti še, če se zaostrijo kriteriji kreditno-finančnih odnosov in poslovnosti.

Ob vsem tem pa menimo, da je modro in koristno, da se v okviru naših moči trudimo, da z dejanji in gospodarskimi rezultati čimbolj razpršimo nevšečne oblake in končno, da tudi hrabro in brez malodušja participiramo pri vsem dobrem in slabem, kar nam bosta prinesla čas in razmere.

Naj dodam, da sta struktura in obseg jugoslovanskega gospodarstva takšna, da so njegovi vsakoletni rezultati odvisni tudi v mnogočem od takih dejstev, ki jih ni mogoče vnaprej natančno predvideti in kot so: kmetijska in turistična letina, kreditno-monetarna gibanja na svetovnem trgu, taka ali drugačna mednarodna trgovinska politika posameznih gospodarskih skupnosti in ne nazadnje večja ali manjša gospodarska konjunktura v Evropi in v svetu.

Upoštevaje vse to, se nam zdi, da smo s predlogom, ki je pred vami, izbrali najbolj realno pot. Zavarovali smo se pred preveliko inflacijo, tako da bo osnova obsega splošne potrošnje za vse njene porabnike predvideni finančni plan. To pomeni, da bomo, če bodo presežki, govorili o njih kasneje. Če bo primanjkljaj, se bo morala potrošnja gibati v skladu z dohodki. Kot vidite, računamo, da bo realni porast družbenega proizvoda v naslednjem letu med 8 in 9 % in porast produktivnosti dela med 5,5 in 6,5 %. Nadalje predvidevamo porast zaposlenosti od 2 do 3 % in nominalnih osebnih dohodkov med 10 in 11 % na zaposlenega. Toda to so samo poprečja, ki so kar zadovoljiva in za katera je znano, kako lahko pokvarijo pravo sliko stanja.

Pomudimo se zato nekoliko na dnu našega gospodarstva, tudi zato, ker o njem premalo vemo in razmišljamo. Letos je prvo polletje 130 večjih oziroma manjših podjetij zaključilo z izgubo. Vseh zaposlenih je v teh podjetjih 23 000. V prvih devetih mesecih je imelo 829 delovnih organizacij blokiran žiro račun in 870 delovnih organizacij je tudi v breme svojega rezervnega sklada izplačevalo osebne dohodke. Nelikvidnost grozi z minimalnimi osebnimi dohodki 60 000 zaposlenim. Še vedno je okrog 30 000 zaposlenih, ki prejemajo manj kot 60 000 starih dinarjev na mesec in 1/3 vseh zaposlenih v gospodarstvu prejema manj kot 80 000 starih dinarjev na mesec.

Ne smemo pozabiti na tiste premogovnike, ki nimajo bodočnosti. Nadalje naj omenim nerešene probleme tehnologije, organizacije in politike cen v tekstilni industriji, železarstvu, na železnici in v pomorstvu. Vse to opozarja, da imamo iz raznih razlogov še mnoga žarišča zelo nizke produktivnosti in rentabilnosti, ki pritiskajo na naš razvoj in bilance ter so hkrati stalna nevarnost socialnih ali celo političnih nemirov, kritike, nezadovoljstva in spopadov. Prosil bi vse, ki bodo želeli v tej razpravi dodatno obremenjevati predlagano bilanco in gospodarstvo, da ne pozabijo na ta dejstva, o katerih sem govoril.

Seveda je prav, da smo za selekcijo. Toda stanje, bodočnost in sanacijo tistega dela gospodarstva, ki je na robu ali celo pod rentabilnostjo, ni mogoče prepustiti samo njemu samemu, čeprav je mnogo odvisno prav od njega, ampak moramo in tudi lahko mislimo na to nologo tudi mi, zato ker nam je naloženo boriti se za širše in skupne interese naše družbe.

Ne bi podrobno razlagal ostalih številk, ki ste jih upam v dokumentaciji, ki je predložena, dobili dovolj, če ne preveč. Opozoril bi samo na odnos med celotno potrošnjo in akumulacijo ter pojasnil nekatere odstotke, ki v javnosti niso bili pravilno razumljeni.

Kot vidite, govorim o odnosu med celotno potrošnjo in akumulacijo in ne samo o odnosu med splošno potrošnjo in akumulacijo. Če izhajamo iz tistih načelnih postavk, o katerih sem govoril uvodoma oziroma iz osnovnih temeljev našega družbenega sistema, potem nam pravo sliko našega razvoja da samo

celotna primerjava med skupno potrošnjo in akumlacijo. Gledati samo odnos med splošno potrošnjo in akumulacijo, že pomeni postavljati zidove med gospodarstvom in negospodarstvom, kar postaja vse bolj in bolj ne samo ekonomsko, ampak tudi politično nevzdržno.

Če želimo pravo sliko o odnosu med potrošnjo in akumulacijo, ni mogoče upoštevati samo eno leto, ampak je potreben daljši retroperspektiven časovni pogled. Od leta 1948 do vključno 1970, upoštevaje pri tem predvideno projekcijo za naslednjo leto, so bile bruto investicije v Sloveniji udeležene v celotnem družbenem proizvodu s 24,7 %, v letih 1965 do 1970 znaša ta odstotek 22,7, v letih 1961 do 1964 pa 30,3 %. To pomeni, da smo v prvih štirih letih tega desetletja imeli bolj poudarjene investicije, in zato smo morali nujno zadrževati vse oblike potrošnje. Razumljivo, da je v letih 1965/1966 predvsem krenila naprej osebna potrošnja v gospodarstvu, kar je še bolj povečalo razna neskladja med posameznimi zvrstmi združenega dela oziroma področji celotne družbene reprodukcije. In zato ni slučajno, da tako rečem, izmišljeno, ampak nujno in naravno, da v zadnjih letih tega desetletja odpravljamo to neskladje. Pri vsem tem ne moremo mimo specifičnosti Slovenije, od katerih naj na temle mestu povem samo dve: od vseh zaposlenih v Jugoslaviji jih je v Sloveniji 14 %, od vseh upokojencev v Jugoslaviji pa jih je v Sloveniij 22 %. Nesorazmerje je tu očitno in ga ne morejo odpraviti nikakršna načelna, poprečna stališča. Lahko ga odpravi samo ustrezna delitev družbenega proizvoda. Leta 1968 nam je primanjkovalo 29 000 kadrov z visoko, višjo oziroma srednjo izobrazbo. Primanjkovalo nam je 45 000 visoko kvalificiranih, kvalificiranih in priučenih delavcev, 63 000 nekvalificiranih delavcev pa smo imeli preveč. Čeprav vzamemo te statistične številke o kadrih z vso potrebno opreznostjo in rezervo, je kljub temu naš kadrovski deficit popolnoma na dlani. Samo z ustrezno politiko v izobraževanju, ki pa ne predpostavlja samo materialnih, ampak tudi vzgojne in sistemske rešitve, lahko ta deficit odpravimo. Zaenkrat kljub vsem spremembam in sanacijskemu programu v šolstvu tega kadrovskega primanjkljaja še nismo zmanjšali. Prepričani pa smo, da se bodo rezultati pokazali v naslednjih letih.

Če povzamem, to pomeni, da so naše bruto investicije udeležene v družbenem proizvodu z okrog 25 %, čeprav se ta odstotek v posameznih obdobjih nekoliko zviša ali zniža. Da bi lažje ocenili ta položaj, ne bo odveč, če opravimo nekoliko mednarodnih primerjav. Skoraj isti odstotek udeležbe bruto investicij v družbenem proizvodu sta imeli leta 1967 Avstrija in Švica, najvišjega je imela Japonska, skoraj 33, najnižjega pa Amerika 16,6 %. Vmes pa so bile Zahodna Nemčija z 22,8 % ter Francija in Nizozemska z 21,9 %. Če imamo pred očmi cilj, da čim hitreje napredujemo, potem je jasno, da smo na spodnjem robu obsega akumulacije in da je ne bi smeli zmanjševati. Menim, da moramo biti zaradi tega zelo pazljivi do vseh oblik potrošnje, hkrati pa razmišljati in delati tako, da bomo povečevali akumulacijo predvsem s tem, da več ustvarimo, da povečamo družbeni proizvod in dohodek, da povečamo produktivnost dela, ne pa predvsem s tem, da zategujemo pasove, bolj kot je potrebno.

Osnovni cilji, ki jih zasledujemo z razdelitvijo splošne potrošnje, so naslednji:

— zajamčiti reprodukcijo obstoječega;

— maksimalna varčnost in racionalizacija vse do tega, da se vse, kar ni nujno potrebno, tudi ukine;

— odpraviti ali vsaj čimbolj zmanjšati neutemeljena nesorazmerja med posameznimi koristniki splošne potrošnje.

Kar se tiče njenega obsega, naj bi bil tak, kot ga predlagamo za naslednje leto, popolnoma v skladu z obsegom in porastom družbenega proizvoda.

V javnosti so se nepravilno komentirale številke iz dokumentacije. Zbiranje sredstev za splošno potrošnjo se je pomešalo z njeno časovno porabo. V prihodnjem letu bi torej porasla splošna potrošnja za 17 oziroma celo za 24 % v primerjavi z letos. Kot je iz dokumentacije razvidno, smo planirali celoten obseg splošne potrošnje v letošnjem letu na 402 milijardi starih dinarjev. V juniju letos smo se zavestno odločili v tej skupščini, da ostanemo v teh okvirih in da imobiliziramo vse eventualne presežke. Kot je sedaj znano, bo teh presežkov 21 milijard starih dinarjev, kar znese okrog 5 %. Ni treba posebej poudarjati, da ti dosežki niso rezultat povečanja družbenega proizvoda, ampak inflacije. Ker pa je inflacija zadela porabnike splošne potrošnje že v tem letu, je normalno in pravilno, da se jim ta izguba v prihodnjem letu nadoknadi. Vem, da se lahko taki logiki oporeka s stališča akumulacije in stabilnosti. Hkrati pa tak ugovor pomeni, da nesorazmerno velik del posledic nestabilnosti prevržemo na koristnike splošne potrošnje, namesto da bi jih, za kar se zavzemamo, sorazmerno porazdelili na vse.

Na ta način bomo torej na podlagi obstoječih instrumentov zbrali v letošnjem letu 423 milijard S din za vse oblike splošne potrošnje. Predvidevamo pa, da bomo na podlagi predlaganih instrumentov zbrali v prihodnjem letu za splošno potrošnjo 476 milijard S din. Povečanje torej znaša 12,5 %. Iz dokumentacije pa je razvidno, da predvidevamo realni porast družbenega proizvoda med 8 in 9 % in nominalni porast družbenega proizvoda 12 do 13 %. Nominalni porast dohodkov splošne potrošnje na podlagi predlaganih instrumentov in obdavčitve je torej popolnoma v skladu z nominalnim porastom družbenega proizvoda. In če vemo, da so letos življenjski stroški porasli za 10 % in da splošno potrošnjo pretežno sestavljajo osebni dohodki oz. izdatki, potem se tako njeno povečanje ne zdi pretirano, čeprav je to njena zgornja meja, ki je ne bi smeli in mogli prekoračiti. Bilo bi celo dobro, če bi jo lahko nekoliko zmanjšali. Menimo pa, da smo ravnali prav, da šele sedaj odločamo o presežkih, saj smo na ta način končno prišli do nekih prepotrebnih rezerv, ki nam vendar omogočajo vsaj minimalni manevrski prostor pri gospodarjenju na področju splošne potrošnje, kar je prvi pogoj za to, da to občutljivo področje ne živi iz rok v usta.

Sistem prispevkov in davkov za splošno potrošnjo ostane nespremenjen. Izjema je republiški davek od prometa blaga na drobno, za katerega predlagamo, da se poveča za pol %. Računamo pa, da bomo pri istih davčnih stopnjah z vso doslednostjo zbrali nekoliko več sredstev. Lahko vam zagotovimo, tovarišice in tovariši, da smo že uspeli zgraditi bolj učinkovito davčno službo in prek nje tudi kontrolo, hkrati pa apeliramo na vse kontrolne, preiskovalne in sodne organe, da so dosledni, natančni in rigorozni do vseh, ki se izmikajo svojim obveznostim do družbe.

Pri pokojninah je najpomembnejše to, da predlagamo, da nadaljujemo s prevedbo starih pokojnin na nove osnove. V ta namen je predvidenih 16 milijard S din. Na ta način bi pokojnine vseh upokojenih do leta 1970 prevedli na raven pokojnin, odrejenih v letu 1968, kar pomeni, da bi okrog 140 000 starih upokojencev dobilo samo iz tega naslova v poprečju za okrog 9000 S din višje pokojnine na mesec. Hkrati bi vsem valorizirali porast življenjskih stroškov

v poprečju za 10 do 11 %. To usklajevanje bi bilo potrebno opraviti z višjim odstotkom pri nižjih in z nižjim odstotkom pri višjih pokojninah. Tako bi učinkovito povečali samo stare in nizke pokojnine. Za obe uskladitvi bo potrebno okrog 28 milijard S din. To je izreden materialni napor, ki pa je nujen in upravičen v vsakem pogledu, saj tako priznavamo pravičen delež pri delitvi družbenega proizvoda danes tudi tistim, ki so delali in garali včeraj in pomagali ustvarjati to, kar imamo.

Približno pred tremi leti je bil zaustavljen preveč ekstenziven in za naše razmere preobsežen porast izdatkov v zdravstvu. Ne trdim, da je sedaj v zdravstvu v smislu racionalizacije in bolj ekonomičnega poslovanja že vse napravljeno, toda lahko rečem, da se je v zadnjih letih tu vodil trd boj in da je marsikaj doseženo. Gledano v celoti smo verjetno dosegli tisto mejo, pod katero ne moremo iti, če nočemo prizadeti obsega zdravstvenih storitev, oziroma izdatno povečati denarno udeležbo tistih, ki te storitve iščejo. Gotovo nimamo postelj in prostornih zdravstvenih kapacitet preveč, bi se pa z bolj smotrno porazdelitvijo le-teh dalo sedanje stanje izboljšati. Ni zavidljiv položaj v pogledu moderne opreme in instrumentarija. Tudi raven osebnih dohodkov zdravstvenih delavcev je v zadnjih treh letih dosegla občutno spremembo v lestvici zaporedja. Nazaj torej ne smemo, naprej pa v tem trenutku ne moremo. S sedanjo stopnjo prispevka, za katero se politično zavzemamo, bi torej reproducirali to, kar imamo. Ne zaradi materialno-finančnih, ampak predvsem zaradi družbeno-samoupravnih razlogov predlagamo delimitiranje prispevne stopnje za zdravstvo. Ne moremo več na tem področju zadrževati v bistvu centralistično proračunske odnose. Z delimitiranjem bi odprli širše možnosti, da se vprašanje nadaljnjega razvoja zdravstva rešuje v neposredni povezanosti in verjetno tudi v konfrontaciji med tistimi, ki plačujejo in tudi iščejo zdravstvene usluge, to se pravi neposredni proizvajalci. Samo čimbolj neposredna povezanost med vsemi prizadetimi, samo čimbolj neposreden finančni in družbeni račun in obračun med obsegom zdravstvenih storitev in njihovo ceno lahko pripelje do boljših rešitev. Iz vsega tega se bo nujno rodilo novo spoznanje, in sicer na podlagi praktičnih izkušenj, kako občutljivo in neposredno so povezane tudi tu pravice z dolžnostmi in obratno. Predlagamo torej delimitiranje prispevka za zdravstveno zavarovanje z zaupanjem in prepričanjem, da bodo delovni ljudje, plačniki in porabniki, prek skupnosti zdravstvenega zavarovanja z vso potrebno resnostjo in odgovornostjo prevzeli to nalogo na svoja ramena in jo tudi v skladu s svojimi možnostmi in potrebami razumno in preudarno izvrševali.

Verjetno ni nikogar med vami, tovarišice in tovariši poslanci, ki se ne bi zavedal, da naša moralno-politična in vzgojna skrb za otroško varstvo še ni dobila ustrezne materialne podlage. Konec koncev se je otroški dodatek kot najbolj izrazita oblika družbene skrbi za otroke v zadnjih 15 letih neprestano zmanjševal.

Nekoč je otroški dodatek za enega samega otroka predstavljal skoraj 30 % poprečnega zaslužka. Danes je to komaj 5 %. Z ukrepi, ki jih predlagamo, oziroma s konkretnimi predlogi, ki jih je dala naša republiška skupnost otroškega varstva, s katerimi se izvršni svet strinja, bi v prihodnjem letu po dolgem času zaustavili nadaljnjo devalvacijo otroškega dodatka. V ta namen bi torej valorizirali cenzus v obsegu povečanih življenjskih stroškov. Za isti obseg bi valorizirali tudi dodatek za prvega otroka, to se pravi na 6000 sta-

rih dinarjev in začeli z rahlo progresijo pri družinah z več otroki, tako da bi za drugega in za več otrok znašal dodatek v prihodnjem letu 8000 S din.

Na področju skrbi za borce bodo izpolnjene vse zakonite obveznosti, s katerimi smo v preteklih letih izboljšali in uredili ekonomska, socialna in stanovanjska vprašanja predvojnih revolucionarjev in borcev NOB. Dodatna skrb bo posvečena izboljševanju materialnega položaja vojaških vojnih invalidov ter družin padlih in po vojnih umrlih predvojnih revolucionarjev in borcev NOB.

Ne bi se spuščal glede izobraževanja v tolmačenje raznih številk, odstotkov, metodologije, izračunov in podobno, kar je vse razvidno iz dokumentacije, ki jo imate. Naj poudarim samo to, da bi bil s predvideno delitvijo izpolnjen od te skupščine sprejeti sanacijski program materialnega stanja v izobraževanju.

Ne moremo se strinjati s tistimi, ki tu materialne odnose merijo z milimetri, ampak je za nas bistveno, da so se sredstva za izobraževanje v zadnjih treh letih v republiki podvojila in da je bil s tem dosežen temeljit materialni prelom. Nihče, niti prosvetni delavci niti drugi, nimajo v prihodnjem letu, če bo skupščina potrdila naše predloge, pravico obračati svojo pozornost predvsem k tako imenovanim neurejenim materialnim vprašanjem med družbo in izobraževanjem. V imenu izvršnega sveta lahko izjavim, da se bomo z enako odločnostjo, s katero smo se zavzemali za to, da se ti materialni odnosi uredijo, uprli vsem, ki ne vidijo ali nočejo videti doseženih sprememb, in ki bi še naprej menili, da je zlasti neurejen materialni položaj prosvetnih delavcev poglavitna ovira pri njihovem delu.

Naša republika je v odnosu do izobraževanja napravila izreden materialni napor in zato upravičeno pričakuje in zahteva, da se misel, družbena pozornost in prizadevanje prosvetnih in pedagoških delavcev v večji meri kot doslej usmeri k problemom vzgoje, učnih rezultatov, sodobnih programov, skratka k vsebinskim vprašanjem pouka in odnosom do mlade generacije.

S sredstvi, ki so namenjena za koristnike republiškega proračuna, bi zlasti izboljšali materialno osnovo nekaterih kulturnih ustanov in dejavnosti. Zagotovljen bo obseg sredstev za znanstveno-raziskovalno delo po predvidenem programu oziroma zakonu, ostali koristniki pa bodo razpolagali s sredstvi v skladu s predpisi oziroma poprečnim povečanjem splošne potrošnje.

Predvidevamo in se politično zavzemamo za to, da bodo občine svojo politiko splošne potrošnje in njej ustrezajoč instrumentarij prilagodile načelom in okvirjem, ki izvirajo iz predlagane resolucije. Zelo dobro se zavedamo velikega nesorazmerja, ki obstaja med občinami in vemo, da marsikdaj vsa teža družbenoekonomskih protislovij, neenakomernega razvoja in raznih drugih posebnosti pade na občino, kot najbolj neposredno družbeno skupnost. V okviru posameznih občin se še danes najbolj neposredno zrcalijo posledice kapitalističnega obdobja in izkoriščanja, kot tudi težke rane narodnoosvobodilne borbe.

Občine imajo največ opravka z zapleteno problematiko komunalnih služb, izobraževanja in kulturnih ustanov. Zato predlagamo, da se v vse te odnose vpletajo elementi materialnega in socialnega ravnovesja in socialistične solidarnosti. Vse to pa ima svoj kratkoročen in dolgoročen vidik. Trudili smo se, da v predlaganem osnutku resolucije v kratkoročnem pogledu storimo vse, kar nam dopuščajo razmere in materialne možnosti. Zlasti s prelivanjem sredstev za financiranje izobraževanja bo tu mogoče največ storiti.

Iščemo nove sistemske rešitve tudi za druga področja in vprašanja, ki so v duhu tistega, o čemer so pred tednom dni govorili delegati občin na svojem prvem zasedanju. To so oblike in pota, ki so nujna in kratkoročna. Ob tem pa ne sme biti nobenega dvoma, da sedanji sistem, tako rekoč proračunske in ekonomske dotacije, ni perspektiva za tiste občine, ki ne morejo na podlagi svojih lastnih virov zagotoviti vsaj minimalne in celotne družbene reprodukcije na svojem območju. Trajna in perspektivna rešitev je taka razmestitev naših bodočih proizvodnih zmogljivosti, oziroma tak razvoj materialne podlage občin, pod pogojem seveda, da imajo zato realne možnosti, ki bo spremenil njihovo ekonomsko in socialno strukturo ter povečal zaposlitev in družbeni proizvod. To je perspektivna naloga, ki bo morala dobiti pomembno mesto v konceptu dolgoročnega razvoja naše republike.

Tovarišice in tovariši poslanci! Ne bi smeli zaradi želja po vsem tistem, česar še nimamo, pozabiti na vse tisto, kar že imamo in kar smo dosegli. Ni se nam treba bati niti sramovati naše realnosti. Naj nam le-ta vpliva zaupanje v naše lastne sile, v pravilnost naše poti in naj nas spodbuja k ustvarjalnemu delu. Zavedajmo se, da v neločljivi povezanosti z ostalimi narodi Jugoslavije tudi slovenski narod in z njim tudi mi, ki smo sedaj tu zbrani in od njega izvoljeni, lahko mirno gledamo na naloge, ki nas čakajo in na cilje, ki smo si jih postavili za prihodnje leto, za leto v katerem bomo slavili četrt stoletnico naše osvoboditve. Tudi te zgodovinsko-politične in moralno-človeške razsežnosti in rezultati morajo biti in naj bodo prisotni, ko bomo govorili in sklepali o našem delovanju in nehanju v prihodnjem letu.

Predsedujoči Miran Goslar: Skupna seja je zaključena. Enotni zbor bo nadaljeval z delom v tej dvorani, republiški pa po kratkem odmoru v mali dvorani.

(Skupna seja je bila končana ob 9.55, seja enotnega zbora delovnih skupnosti pa se je nadaljevala ob 10.15.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Nadaljujemo z današnjo sejo zbora delovnih skupnosti.

Z obrazložitvijo predsednika izvršnega sveta smo tako prišli na 3. točko dnevnega reda, to je na osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije nam je poslal v obravnavo za to točko dnevnega reda naslednje gradivo: osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, nekatera izhodišča za sestavo resolucije o osnovah ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, oceno gospodarskih gibanj v letu 1970 z dvema prilogama, dopolnitve in popravke h gradivu ocena gospodarskih gibanj v letu 1970.

Danes pa ste dobili na klop mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na 1. zasedanju v Skupščini SR Sloveniji k osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, poročilo začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja

družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, ki je na svoji včerajšnji seji obravnavala osnutek resolucije, mnenja, stališča in predloge delegatov občin ter stališča, ki so jih poslali republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije, republiška skupnost otroškega varstva in stališča k resoluciji o gospodarski politiki za leto 1970, ki sta jo na svoji skupni seji dne 18. tega meseca sprejela predsedstvo in izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze delovnih ljudi Slovenije.

Za svojega poročevalca je komisija določila poslanca Janeza Vidmarja. Želi predsednik komisije besedo? (Da.) Besedo ima tovariš Janez Vidmar.

Janez Vidmar: Tovariš predsednik, tovarišice poslanke, tovariši poslanci! V dosedanji razpravi o predloženem osnutku resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, ki sovpada z razpravo in prizadevanji za uresničitev nedavno sprejetih sklepov na seji predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije — in za katero je značilno med drugim tudi to, da je v njej sodelovalo veliko število udeležencev, ne samo v organih družbeno-političnih skupnosti, temveč tudi v družbeno-političnih organizacijah, samoupravnih skupnostih, delovnih organizacijah in drugod — je sodelovala tudi začasna komisija odnosov in vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora delovnih skupnosti.

Komisija je na treh sejah obravnavala obsežno delovno gradivo in izhodišča za oblikovanje ekonomske politike in politike splošne porabe za leto 1970 z ocenami in analizami gospodarskih gibanj v letu 1969, ki so jih pripravljali organi v republiki. Podrobneje je komisija obravnavala zlasti predloženi osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Komisija je na svoji včerajšnji seji še posebej proučila:

1. poročila k osnutku resolucije, ki sta ga pripravila odbor za finance in proračun ter odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora Skupščine SR Slovenije;
2. poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije;
3. stališča predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o nekaterih vprašanjih predlagane ekonomske politike in politiko zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970;
4. stališča upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije k osnutku resolucije;
5. mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na 1. zasedanju v Skupščini SR Slovenije k osnutku resolucije v okvirih ekonomske politike za leto 1970, ugotovitve in stališča skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije ter predlog republiške skupnosti otroškega varstva.

Ker je o tem pripravila za današnjo sejo enotnega zbora delovnih skupnosti pismeno poročilo, ne bi kazalo o stališčih komisije v zvezi s posameznimi formulacijami v osnutku resolucije še posebej govoriti. Vsekakor pa je potrebno ugotoviti, da so na seji komisije zbudila posebno pozornost stališča upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije k osnutku resolucije, po katerih naj bi bila osnovna naloga ekonomske politike v letu 1970 zaustaviti tendence, ki so se pokazale v zadnjem času in katere pomenijo odstopanje od sprejetih načel gospodarske reforme.

Upravni odbor gospodarske zbornice sodi, da je treba predvsem zaustaviti naraščanje cen, nominalnih osebnih dohodkov ter proračunske in splošne porabe. Da ne bi navajal vseh stališč upravnega odbora gospodarske zbornice, ki so bila tudi publicirana v časopisih, naj omenim samo še stališče, ki je dobesedno takole formulirano: »Dosledna politika nacionalnega varčevanja na vseh ravneh mora torej zagotoviti stabilizacijo in v bolj stabilnih pogojih omogočiti normalno odvijanje najnujnejših družbenih funkcij ob sočasni krepitvi reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, od katere je odvisna njegova konkurenčnost na domačem in tujem trgu.«

Komisija meni, da je potrebno pri določeni formulaciji resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 poleg stališč upravnega odbora gospodarske zbornice z enako pozornostjo proučiti tudi mnenja, stališča in predloge delegatov občin, česar komisija zaradi prekasno prejetega gradiva ni uspela opraviti.

To seveda ne pomeni, da bi pri formulaciji predloga resolucije upoštevali samo omenjena stališča, temveč bo potrebno upoštevati že vsa do sedaj oblikovana stališča in predloge, prav tako pa predloge, ki bodo sledili iz razprav na današnjih sejah pristojnih zborov Skupščine SR Slovenije in predloge, ki se bodo še izoblikovali v nadaljnji razpravi v družbeno-političnih in samoupravnih skupnostih, v delovnih organizacijah, družbeno-političnih organizacijah in drugod.

V razpravi na sejah komisije je prevladovalo mnenje, da bi morali z resolucijo jasneje opredeliti načela ekonomske politike republike, med katerimi bi morali zavzeti vidno mesto ukrepi za ustanovitev negativnih tendenc, ki se pojavljajo tudi v gospodarskih organizacijah, kot temelju narodnega gospodarstva in se odražajo v povečanju nominalnih osebnih dohodkov, dviganju cen in v drugih pojavnih oblikah, ki učinkujejo tudi v prizadevanjih za omejitev obsega splošne porabe v republiki. Čim dlje bomo odlašali z družbenim usmerjanjem delitve dohodka in osebnih dohodkov, ob sočasnem besedičenju o krepitvi reproduktivne sposobnosti gospodarstva nasploh, toliko več problemov bo nastajalo tudi v gospodarskih organizacijah in zaostrovala se bodo nasprotja med ustvarjalci in porabniki družbenega proizvoda.

Komisija v ničemer ne nasprotuje politiki zbiranja in porabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Zavzema pa se za jasno opredelitev ekonomske politike republike, ki bi se morala odraziti v spremembi delitve družbenega proizvoda v korist gospodarstva, v gospodarstvu pa bi se morala začeti radikalno spreminjati delitev dohodka v korist skladov, kar je v osnutku resolucije premalo izrazito poudarjeno. Povsem upravičena sta zaradi tega vprašanje in dilema, pred katerima se je znašla tudi komisija, koliko časa bomo še dopuščali tako delitev družbenega proizvoda ter kdaj in kako bomo začeli preprečevati negativne tendence, ki se pojavljajo pri formiranju in delitvi družbenega proizvoda.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Osnutek resolucije je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija, ki je o tem predložila svoje poročilo. Želi morda predstavnik komisije še ustno obrazložiti svoje stališče? (Ne.)

Naj navzoče obvestim tudi o tem, da želi v imenu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije povedati svoje stališče do osnutka resolucije tajnik tovariš Jože Marolt. Besedo ima tovariš Marolt.

Jože Marolt: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da vas seznanim z nekaterimi ocenami, stališči in predlogi, ki jih je sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na svoji plenarni seji 14. t. m. in sicer po tem, ko je obravnaval osnutek resolucije o ekonomski politiki in ko je hkrati obravnaval stališča in predloge svojega predsedstva, s katerimi ste bili seznanjeni že v skupščinskih odborih. Tudi sicer se je Zveza sindikatov Slovenije prek svojih organizacij in organov z vso odgovornostjo že dalj časa vključevala v razprave o ekonomski politiki za naslednje leto.

V razpravah na različnih ravneh, predvsem pa v razpravi na zadnji plenarni seji republiškega sveta je bilo poudarjeno, da pri načrtovanju ekonomske politike v naši republiki za naslednje leto ne moremo mimo dejstva, da je Jugoslavija enoten gospodarski prostor, z enotnim družbenim in gospodarskim sistemom, v katerem se gibanja, dosežki in problemi odražajo v visoki stopnji medsebojne odvisnosti. Zato je normalno, da dogovorjena ekonomska politika na ravni federacije daje osnovno smer in enoten okvir tudi za ekonomsko politiko naše republike. Osnovna koncepcija te politike za leto 1970 je že dogovorjena in v bistvu pomeni, da smo se odločili za doslednješe izvajanje ciljev družbene in gospodarske reforme, oziroma za ustvarjanje pogojev za njihovo uspešnejše uresničevanje. Pri tem smo imeli pred očmi rezultate, probleme in negativne pojave, ki nas špremljajo v letošnjem letu. V splošnem zavzema po našem mnenju osrednje mesto stabilizacija trga in cen. Ta smoter smo si zastavili že ob začetku reforme, kot enega od temeljnih pogojev za rast kakovostno novih procesov v gospodarstvu in hkrati za ustvarjanje večje socialne varnosti delovnih ljudi. Stabilnost smo takrat opredeljevali tudi kot pogoj za vse večje uveljavljanje samoupravljanja, ker prav v stabilnih pogojih gospodarjenja odpade potreba po državnih intervencijah v obliki prelivanja, subvencij ipd. in s tem po višji stopnji odtujevanja dohodka tistim, ki ga ustvarjajo.

Ugotavljamo, da smo sorazmerno visoko stopnjo stabilnosti dosegli že v letu 1967 in tudi lani ter da smo prav takrat tudi najbolj čutili ugoden vpliv teh kakovostno novih reformnih procesov. Toda ti so letos, ko zaznamujemo povečano nestabilnost, ki se med drugim odraža tudi v porastu življenjskih stroškov za 10 %, začeli izgubljati na svoji širini in intenzivnosti. Ko se je republiški svet opredeljeval za odločnejšo politiko stabilizacije trga in cen, je menil, da je temu cilju treba podrediti rast družbenega proizvoda, njegovo delitev in znotraj tega tudi vse oblike porabe. Le tako bo možno postopno zagotavljati večjo reproduktivno sposobnost gospodarstva in s tem osnovo za skladnejši razvoj gospodarstva in družbenih dejavnosti.

Republiški svet je prav tako menil, da morajo konkretna politika in ukrepi upoštevati osnovne težave in probleme, jih postopno, vendar odločno reševati. Pri tem ekonomska politika seveda ne sme poskušati ugoditi vsem pritiskom, ker bi sicer izgubila osnovno smer in bi zvodenela ter v skrajni posledici ne bi ničesar rešila.

Opozarjamo, da so pritiski prisotni tako v delovnih organizacijah, občinah, republiki in federaciji. Naj jih samo nekaj naštejem. Nekaterim je in bo stopnja rasti gospodarstva vedno prenizka, ker je jasno, da samo večji družbeni proizvod omogoča zadovoljevanje vse večjih ambicij za investiranje, splošno in proračunsko porabo ter osebne dohodke in to hkrati ko omogoča pod določenimi pogoji nestabilnosti tudi životarjenje vseh nizko produktivnih. Drugi bi radi zadržali visoko stopnjo in sedanjo za reformna prizadevanja neugodno strukturo investicij, pa čeprav delno brez kritja. Tretji bi se radi, ne glede na stvarne

možnosti in sprejete politične sklepe, rešili vseh problemov na področju družbenih dejavnosti. Četrti bi radi osebne dohodke, ne glede na to, kako se njihovi rezultati dela vrednotijo na trgu. Peti bi radi imeli več deviz za uvoz, pa čeprav zelo malo izvažajo. Šesti bi hoteli večjo carinsko zaščito in prepoved uvoza. Sedmi bi hoteli popraviti svoj položaj predvsem z zvišanjem cen itd. In ne nazadnje, nekateri bi radi, da se postopno ukine samouprava ali pa da se ji vzame vsaj del sredstev in s tem naj gospodari država ter jih deli po nekih potrebah in v imenu neke absolutne pravičnosti. Smo odločno za to, da se navedenim in podobnim pritiskom upremo kjerkoli in ne glede na to, v kakšni obliki se pojavljajo.

Upoštevajoč splošna izhodišča za ekonomsko politiko v naslednjem letu, je republiški svet prišel do naslednjih ocen, stališč in predlogov:

1. Prav je, da se republika Slovenija postavi kot aktiven in soodgovoren tvorec jugoslovanske družbene in ekonomske politike, kot je to poudarjeno v prvem poglavju osnutka resolucije in to tako glede tistih zadev, ki jih lahko sama ureja, kot glede tistih, ki se urejajo na ravni federacije. Hkrati pa bi bilo zelo koristno, če bi pri oblikovanju končnega besedila resolucije lahko že konkretneje opredelili nakazane smeri za dopolnjevanje sistema. Tu mislim predvsem na zunanjetrgovski sistem, devizni sistem, sistem planiranja, carinski režim itd.

2. Pojavljajo se dvomi, ali je prognozirana stopnja rasti realna. Taki dvomi se porajajo predvsem ob dejstvu, da konjunktura na zunanjih tržiščih popušča, da so zelo narasli stroški v gospodarstvu in da se je s tem zmanjšala njihova konkurenčna sposobnost, da ni primerne stimulacije za izvoz, da premalo računamo z začasno zaviralnimi učinki ukrepov za postopno odpravo nelikvidnosti in ukrepov za notranjo ter zunanjo stabilizacijo. Na te dvome opozarjamo predvsem zaradi tega, ker menimo, da bi bilo zelo nevarno za stabilizacijo, če bi vnaprej uravnavali porabo na sorazmerno visoko stopnjo rasti ob precejšnjih neznankah in minimalnih finančnih rezervah.

3. V ekonomski politiki za leto 1970 je treba doseči tako skladnost pri delitvi družbenega proizvoda, ki bo upoštevala interese družbene reprodukcije in bo z enako zavzetostjo obravnavala vse njene sestavne dele in v njihovi medsebojni odvisnosti. V mislih imamo medsebojno razvojno odvisnost gospodarstva in družbenih dejavnosti.

Žgoči in nerešeni problemi v eni sferi motijo reprodukcijo družbe kot celote. Na tem temelji naše že znano stališče do znanstveno raziskovalnega dela, sanacije pokojnin, vzgoje in izobraževanja, otroškega varstva ter kulture. Na teh področjih je bilo precej storjenega, še posebej za izboljšanje materialnega položaja teh dejavnosti. Toda manj je bilo napravljenega za povečanje njihove družbene učinkovitosti, kar sicer velja tudi za druge družbene dejavnosti, ki jih tukaj posebej ne navajamo. Prav tej njihovi družbeni učinkovitosti bi morala resolucija posvetiti večjo pozornost. Sicer pa se strinjamo, da se tudi v prihodnje nadaljuje z lani sprejeto politiko naše skupščine glede sanacije pokojnin in drugih družbenih dejavnosti.

Ko govorimo o celovitosti družbene reprodukcije, seveda ne moremo mimo vsakodnevnih opozoril iz delovnih organizacij, predvsem v gospodarstvu, s katerimi nas opozarjajo, češ da se žarišča ekonomskih in socialnih problemov prenašajo z enega področja na drugo področje in da se močno zaostrujejo. Predsednik izvršnega sveta je ilustriral nekatere od teh težavnih situacij v gospodarstvu in zato jih ne bi ponavljal. Menim samo, da bodo ukrepi proti nelik-

vidnosti in drugi stabilizacijski ukrepi stanje v gospodarstvu še bolj zaostrili. To so resnični problemi, ki jih ne moremo več reševati z gesli, ne moremo jih odlagati, temveč se moramo z njimi že v naslednjem letu bolj konkretno spopasti. V ekonomsko politiko moramo vgraditi takšne elemente, s katerimi bomo načrtno odpravljali vire nizke produktivnosti, ki predstavljajo stalno žarišče socialne negotovosti in konflikte. Predvsem je treba izdelati program za preusmeritev ali likvidacijo določenih gospodarskih organizacij, o katerih že nekaj let govorimo, da stojijo slabo. Zanje bi morali predvideti, kaj bomo storili že v letu 1970, kaj pozneje in s kakšnimi sredstvi bomo to reševali. Elemente navedene politike bi morali vgraditi že v resolucijo ekonomske politike republike za prihodnje leto in to z bolj opredeljenimi obveznostmi za delovne organizacije, občine in republiko. Skladno s tem se zavzemamo, da bi čimprej dobili nov republiški zakon za reševanje odprtih problemov, seveda po vnaprej dogovorjenem programu.

4. Zaostreni problemi v gospodarstvu nam prepovedujejo za leto 1970 še nadaljnje relativno povečanje obremenitev gospodarstva. S tem pa je že tudi postavljena zgornja meja za financiranje potreb splošne porabe, kar hkrati pomeni, da se zavzemamo celo za nekoliko nižji obseg splošne porabe od tistega, ki je predviden z resolucijo. Menimo, da bi uresničitev takšnega stališča še vedno omogočala, da nadaljujemo z dogovorjeno sanacijo družbenih služb, morda le z nekoliko manjšimi ambicijami za prihodnje leto.

Pri tem podpiramo vgraditev varnostnega instrumenta v politiko oblikovanja in porabe sredstev splošne porabe, tako kot je sicer predlagano v resoluciji in da bi na narodnogospodarski ravni preprečili pojave neprogramirane delitve družbenega proizvoda izven družbenih dogovorov.

5. Znotraj že opredeljenega globala splošne porabe je treba najti možnosti za izboljšanje položaja začasno nezaposlenih, ki živijo od nadomestil in so dejansko socialno ogroženi.

6. Smo za načrtno politiko delitve dohodka in osebnih dohodkov ter za politiko usmerjanja delitve s samoupravnimi družbenimi dogovori. To je potrebno predvsem za doslednejše uveljavljanje načela delitve po delu, tako v gospodarstvu kot izven njega, ter da tako preprečimo tisti del socialne diferenciacije, ki z rezultati dela nima nič opraviti.

Ob tem še posebej opozarjamo na probleme socialne diferenciacije nasploh. Menimo, da bi morali že v prihodnjem letu za njeno ublažitev sprejeti nekatere ukrepe. Predvsem se zavzemamo, da bi čimprej opredelili realno spodnjo mejo vrednosti reprodukcije živega dela. Sodimo, da bo treba delovna mesta, na katerih družbeno dogovorjenega najnižjega osebnega dohodka ne bo možno zagotoviti, temeljito proučiti in predvideti, v kakšnem času in s katerimi ukrepi bo možno na njih zagotoviti večjo produktivnost ali pa jih ukiniti.

Pridružujemo se tudi mnenjem, po katerih naj bi se pri obdavčenju skupnega dohodka občanov v naslednjem letu upošteval za osnovo družinski dohodek in ne dohodek posameznika. Ugotavljamo namreč, da se najbolj kritične socialne razlike kažejo prav v dohodku na družinskega člana, medtem ko so razlike med individualnimi dohodki marsikje celo premajhne in nespodbudne. Predlagamo, da se z resolucijo o ekonomski politiki za leto 1970 sprejme stališče o ukrepih za ublažitev socialnih razlik.

7. Kar zadeva politiko na področju stanovanj in komunalnih storitev, se strinjamo s stališči v resoluciji. Opozarjamo pa, da je treba glede najemnin proučiti in sprejeti ustrezne ukrepe za omilitev položaja nekaterih socialno

ogroženih kategorij prebivalstva. Glede cen komunalnih uslug pa je potrebno opozorilo, naj bodo, glede na stanje, kakršnega imamo in skladnost politike stabilizacije, v letu 1970 vse odločitve temeljito pretehtane in zmerne.

Tovarišice in tovariši poslanci! V imenu republiškega sveta predlagam, da pri končnem oblikovanju predloga resolucije upoštevate te naše ocene, stališča in predloge. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: To ustno obrazložitev razumem kot obrazložitev k stališčem republiškega sveta sindikata Slovenije. V odmoru se je prijavil tudi predsednik gospodarske zbornice, tovariš Leopold Krese. Želi besedo še preden preidemo na samo razpravo. (Da.)

Leopold Krese: Tovarišice in tovariši! Upravni odbor gospodarske zbornice me je zadolžil, da vas seznanim s stališči, sprejetimi na seji upravnega odbora o resoluciji, in to tembolj, ker naša stališča niso bila predložena k materialu.

Na svoji seji 4. novembra 1969 je upravni odbor gospodarske zbornice obravnaval osnutek omenjenega dokumenta, zavzel do njega kritična stališča in pri tem poudaril naslednje:

1. Gospodarska gibanja v letu 1970 so v osnutku ocenjena s precejšnjim optimizmom, čeprav ukrepi za sanacijo nelikvidnosti in položaja v plačilni bilanci ter zlasti stroškovna inflacija ne opravičuje takega optimizma, razen če ne računamo že vnaprej z nadaljevanjem inflacijskih tokov. Gospodarske težave, s katerimi se bomo morali spoprijeti v prihodnjem letu, so namreč tolikšne, da ne bomo sposobni doseči predvidene gospodarske rasti, predvsem če upoštevamo nekake restrikcije, ki so v pripravi. Po mnenju upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije je osnovna naloga ekonomske politike v 1970. letu, da zaustavi tendence, ki so se pokazale v zadnjem času in katere pomenijo odstopanje od sprejetih našel gospodarske reforme. Predvsem je treba zaustaviti naraščanje cen, nominalnih osebnih dohodkov ter proračunske in splošne porabe. Vse te kategorije se že nekaj let gibljejo visoko nad realnim naraščanjem družbenega proizvoda. V SR Sloveniji znaša letošnji porast družbenega proizvoda 16,6 %, porast nominalnih osebnih dohodkov pa 19 % in splošne porabe 18 %, upoštevaje imobilizirane presežke proračuna pa celo 24 %. V Jugoslaviji pa se je splošna in proračunska potrošnja povečala za skoraj 30 % in osebna potrošnja za približno 20 %. Takih razmerij ne more prenesti brez posledic nobeno še tako bogato gospodarstvo.

2. Osnutek resolucije predvideva, da bo splošna poraba rasla celo znatno hitreje od tako optimistične stopnje rasti družbenega proizvoda. Tako predvidevanje pa ni samo v nasprotju s sprejetimi političnimi sklepi o prilagajanju splošne porabe gibanj gospodarstva, ampak bo nedvomno še bolj zaostrilo inflacijske pritiske, čeprav bi spričo nestabilnega gospodarskega položaja morala celotna družbena politika težiti k stabilizaciji. Naraščanje splošne in proračunske porabe po višji stopnji, kot jo izkazuje rast nacionalnega dohodka, pa je hkrati tudi vzrok naglega naraščanja proizvodnih stroškov, s čimer se znižuje konkurenčna sposobnost našega gospodarstva na svetovnem tržišču, kar je glede na plačilno bilanco lahko izredno usodno. Naj dodam tu še svojo misel, da nastopa naše gospodarstvo na evropskem tržišču pod relativno ugodnimi konjunkturnimi pogoji, ki pa so zelo problematični za naslednja leta in bi se

prav v tej fazi moralo naše gospodarstvo pripraviti na tisti čas, ko bo konjunktura v Evropi za naše proizvode manjša.

3. Če ob takem obsegu predvidene splošne porabe v letu 1970 upoštevamo tudi izrazito inflacijski fiskalni sistem, ki po prispevkih iz osebnih dohodkov in obdavčitvi življenjskih stroškov s prometnim davkom neposredno zmanjšuje produkcijske stroške in še poslabšuje delitvene odločitve v delovnih organizacijah, ki so včasih že same po sebi problematične, potem moramo ugotoviti, da bodo v prihodnjem letu inflacijske težnje še močnejše.

Poleg tega se predvideva znižanje maloprodajnega prometnega davka, sprostitev stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje in praktično nespremenjena politika občinskih prispevkov iz delovnega razmerja ter za izobraževanje.

Zvišanje prometnega davka na drobno bo nedvomno povzročilo naraščanje življenjskih stroškov, katerega bodo morale delovne organizacije — hotele ali ne — kompenzirati z višjimi osebnimi dohodki.

Višji osebni dohodki bodo sicer zagotovili več sredstev za splošno porabo, toda splošen dvig življenjskih stroškov bo zahteval ustrezne popravke tudi v osebnih dohodkih zaposlenih v družbenih službah in tako bodo nastale nove materialne potrebe tudi v tej sferi.

Sprostitev prispevka za zdravstveno zavarovanje in nadaljevanje sedanjih teženj v občinski davčni politiki bo povzročilo, da se bodo neposredno povečale obremenitve gospodarstva, in sicer ne samo v korist zdravstvenega zavarovanja in občin, ampak tudi vseh drugih družbeno-političnih skupnosti in skladov, v katerih se zbirajo prispevki iz osebnih dohodkov.

Upravni odbor gospodarske zbornice SR Slovenije opozarja na končno posledico, ki se bo pokazala v nadaljnji inflaciji in splošni gospodarski nestabilnosti.

Upravni odbor gospodarske zbornice tudi poudarja, da morajo v letu 1970 ostati še nadalje imobilizirani presežki sredstev splošne porabe iz leta 1969. Sprostitev teh sredstev bi namreč ne samo negativno delovala na stabilizacijo, ampak bi tudi ustvarili izhodišča za raven splošne porabe v prihodnjih letih, saj je znano, da ravni splošne porabe, ki je bila dosežena, praktično ni več mogoče zniževati.

4. Upravni odbor gospodarske zbornice SR Slovenije se zaveda resnih materialnih težav na posameznih področjih tako v gospodrastvu kot v splošni porabi. Gre predvsem za najnižje osebne dohodke, za likvidnost gospodarskih organizacij, za položaj izvoznikov, zlasti tistih, ki izvažajo na konvertibilna tržišča, za neurejeno financiranje razvoja slabše razvitih območij Slovenije, za nizke pokojnine nekaterih kategorij upokojencev, za sorazmerno nizke osebne dohodke prosvetno-kulturnih in nekaterih zdravstvenih delavcev, za nespodbudno nizke štipendije in podobno. Toda rešitev teh problemov ni možna s pavšalnim večanjem obremenitve gospodarstva, marveč je nujno treba uveljaviti program nacionalnega varčevanja na vseh področjih. Gibanje osebnih dohodkov je treba podrediti interesu podjetniške akumulacije, zavreti njihovo naraščanje na vseh ravneh, razen najnižjih osebnih dohodkov in tistih, ki sem jih omenil ter tako razbremeniti produkcijske stroške.

Investicijsko porabo je treba selektivno zožiti, jo podrediti obsegu realne akumulacije ter odložiti ali podaljšati graditev nekaterih ključnih objektov. Gospodarske investicije je treba osredotočiti na modernizacijo obstoječe proizvodnje, na izvozne kapacitete, na realizacijo takih ekonomsko utemeljenih

programov, ki bodo mogočili večjo sposobnost gospodarskih organizacij in hitrejši gospodarsko-socialni razvoj slabše razvitih predelov Slovenije.

Na področju splošne porabe je treba takoj začeti izvajati dosleden program racionalizacije v tem smislu, da se odpovemo vsem ambicijam, ki v sedanjih materialnih pogojih niso uresničljive, zlasti nekaterim prezahtevnim investicijam ter s tako selekcijo omogočiti normalnejše pokrivanje tistih družbenih potreb, ki so v sedanjem položaju neodložljive. Med take neodložljive naloge štejemo na primer kadrovsko izpopolnitev, izobraževanje v nekaterih zdravstvenih ustanovah, modernizacijo učnih oziroma terapevtskih pripomočkov itd.

Sočasna omejitev nepotrebne administracije in naraščanje osebne porabe v zadnjih letih pa tudi omogoča, da se nekatere družbene storitve v večji meri krijejo s participacijo neposrednih uporabnikov. Dosledna politika nacionalnega varčevanja na vseh ravneh mora torej zagotoviti stabilizacijo in v bolj stabilnih pogojih omogočiti normalno opravljanje najnujnejših družbenih funkcij, ob sočasni krepitvi reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, od katere je odvisna njegova konkurenčnost na domačem in tujem trgu. Le od doseženih rezultatov v gospodarskem razvoju je namreč odvisno, kako bodo vse oblike naše porabe lahko ustrezno rasle v prihodnjih letih.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Moram nekoliko popraviti ugotovitev, da naši poslanci niso dobili mnenja upravnega odbora gospodarske zbornice. To mnenje so namreč dobili vsi člani komisije, ki so razpravljali tudi o ostalih gradivih.

Preden preidemo na samo razpravo, naj ugotovim, da so na seji enotnega zbora delovnih skupnosti navzoči naslednji predstavniki izvršnega sveta: podpredsednik izvršnega sveta tovariš Vinko Hafner, član izvršnega sveta tovariš Rino Simoneti, član izvršnega sveta tovariš Ivan Zupan in član izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič. Poleg tega so kot predstavniki republiških upravnih organov navzoči: Bogdan Zeilhofer, Riko Jerman in Jože Tepina.

Prehajamo na razpravo. K razpravi se je prijavil dr. Edmund Kovačič.

Dr. Edmund Kovačič: Tovarišice in tovariši poslanci. Prepričan sem, da gre v današnji razpravi za tako pomemben družbeni dogovor, da bi rad vsak izkoristil priliko in dal nanj pripombe, čeprav so ga obravnavali že številni forumi. Zato bom kratek in ga bom obravnaval samo z zornega kota zdravstvenega delavca iz Tolminske.

Na eni strani gledam namreč na nekatere porazne rezultate vitalne statistike in socialnega varstva, — ki so med najboljšimi pokazatelji zdravstvenega stanja in tudi varstva, — na drugi tsrani pa prebiram osnutek resolucije, v katerem je jasno povedano, da prispevno stopnjo za zdravstveno varstvo »de iure« lahko, a jo ne smemo zvišati. V predlogu resolucije je na 12. strani celo napisano: »da bodo zdravstveni zavodi v naslednjem letu povečali obseg dela za odstotek, za katerega se bo povečala zaposlenost«. Z drugimi besedami povedano, zdravstveno varstvo naj v naslednjem letu stagnira.

Morda kdo še ne ve, da gre od stopnje 5,2 % za samo zdravstveno varstvo le okoli 3,5 %, ostalih 1,7 % pa za denarne dajatve — nadomestila osebnih dohodkov za čas bolezni, povračila potnih stroškov, dodatek za novorojenca itd. To se pravi, da dajemo v Sloveniji za zdravstveno varstvo manj kot za stanovanjsko izgradnjo.

Zaprepaden sem nad nekaterimi rezultati v naši občini: za leto 1968 imamo edini v Sloveniji in verjetno v Jugoslaviji negativni naravni prirastek, minus 0,16; nadalje imamo v Sloveniji in verjetno tudi v Jugoslaviji najstarejše prebivalstvo — 12,5 % starejših nad 60 let; od 22 500 prebivalcev, kolikor jih šteje občina, je 6600 v glavnem revnega kmečkega prebivalstva in od teh sta dve tretjini starejših nad 50 let, nadalje imamo 3000 upokojencev, 400 vojaških vojnih invalidov in 2500 socialno ogroženih, ki jim je po odloku o družbeni pomoči potrebna stalna ali občasna družbena pomoč. Od teh 2500 socialno ogroženih jih 508 uživa stalno zdravstveno varstvo, pri čemer mora občinska skupščina za vsakega plačati po 5000 starih dinarjev mesečnega prispevka zavodu za socialno zavarovanje. V naši občini je 217 uživalcev priznavalnin, — po številu uživalcev je spet med najvišjimi v Sloveniji — in mesečna poprečna priznavalnina je 11 690 din.

Še bi lahko našteval take podatke, npr. močno negativen migracijski indeks, ki je kriv visokemu procentu starega prebivalstva in temu, da je v naših kolektivih večinoma zaposlena ženska delovna sila. Menim, da je že to dovolj, da si človek ustvari sliko, kako velika je že socialna diferenciacija med ljudmi v tej teritorialno največji in eni najbolj hribovitih občin v Sloveniji, ki hkrati obsega največji del meje proti zahodu.

Upoštevajoč dejansko stanje, ki ga ugotavljam, ko delam med temi ljudmi in osnutek resolucije, moram reči, da me je strah odnosa do te družbene službe. Bojim se namreč, da bomo že čez dve leti reševali to službo, kot sedaj rešujemo izobraževanje, kulturo in znanost, pa ne toliko zaradi nizkih osebnih dohodkov, kot zaradi epidemij, ki bodo nastopile, saj za preventivo že prav malo damo.

Naj omenim še nekatere pokazatelje in oprostite, če so ti zvezni in ne republiški. Iz gradiva zveznega sveta za zdravstvo, ki so ga pred kratkim dobili poslanci zveznega socialno-zdravstvenega zbora, je namreč mogoče razbrati, da so osebni dohodki v zdravstvu med 53 panogami na 51. mestu, da je bila ob letošnjem polletju stopnja odpisanosti osnovnih sredstev v zdravstvu 61 %, da so se terjatve povečale za 7 %, da bruto dohodek v zdravstvu počasneje narašča kot v gospodarstvu itd.

Ne bom vas več nadlegoval s podatki. V zvezi s tem bi povedal le še to, da med zdravstvenimi delavci vse bolj prevladuje mnenje, da večkrat udarniško delamo. Če se ponoči odpeljem — in to ni samo enkrat na mesec — na hišni obisk in to po najgršem makadamu tudi 60 km daleč ter porabim za pot in zdravniški obisk 3 ali 4 ure, sem za vse to nagrajen s 700 S din. Če nadalje povem, da kirurgi, če operirajo cele noči, dobijo le 500 S din na uro, potem sem prejšnje mnenje že potrdil.

To poudarjam zato, ker sem osebno prepričan, da smo vse preveč molčali in premalo informirali pristojne, ter da nas že dalj časa samo še etika in morala zadržujeta, da nismo v pravem pomenu besede mesarji, ki imajo boljše osebne dohodke, če ni mesa in še boljše, če je. Prav zato je po mojem mnenju tak odnos do zdravstva tudi v osnutku resolucije. Kje je v resoluciji govora o razširjeni reprodukciji v zdravstvu? Na Goriškem stojimo pred izgradnjo nove bolnice in sedaj naj zdravstveni delavci posilimo tolminsko občino, da ne glede na prej naštete pokazatelje v naslednjih petih letih zbere skoraj pol milijarde S din za prepotrebno novogradnjo.

Oprostite, če sem bil na nekaterih mestih nekoliko kritičen. S to razpravo sem hotel le skromno prispevati k informiranosti, da je sedanji nivo zdravstvenega varstva na nekaterih območjih Slovenije, še posebno socialnega varstva,

še v močnem razkoraku z razvojem naše družbe. Prav zato predlagam, da se pri občinah, ki dobivajo dopolnilna sredstva za izobraževanje, v večji meri upoštevajo specifičnosti, ki sem jih omenil za našo občino, da s predpisano prispevno stopnjo za izobraževanje ne blokira vso ostalo proračunsko potrošnjo in s tem samo še poglablja socialno diferenciacijo v naši družbi, ki naj bo socialistična. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Naslednji diskutant je Emil Rojc, razpravljati pa želi o načelnem odnosu do predloženega osnutka resolucije.

Emil Rojc: Čeprav so v osnutku resolucije navedena kvantifikacija in finančni instrumenti pomembni, bi bilo prav, če tokrat z večjim poudarkom razpravljamo o družbenoekonomskih in političnih vidikih materije, ki je pred nami. To še posebej iz razloga, ker bo nakazana politika v resoluciji imela svoj širok odmev tako v samoupravnih, ekonomskih in političnih gibanjih v bazi in nadgradnji.

Kot prvo se postavlja vprašanje, kakšno splošno stališče zavzeti do predložene resolucije. Napačno bi bilo zgolj kratkoročno ocenjevanje same usmeritve resolucije, saj v tem primeru dobimo varljivo in nepopolno sliko o njej. Treba je namreč upoštevati, da bodo posledice oziroma rezultati take resolucije imeli daljnosežne učinke. Zavzeti se moramo za celotno ocenjevanje resolucije in ne lokalistično, to je zgolj z vidika te ali one sfere. Odveč bi bilo gojiti iluzije, prisotne v bazi, da je rešitev položaja gospodarstva samo v drugačni razdelitvi družbenega proizvoda med podjetji in družbo, oziroma da bi že sama prerazporeditev nacionalnega dohodka prinesla boljše rezultate gospodarstva. Zato so najbolj sprejemljiva, po mojem mnenju, tista stališča, ki vztrajajo na tem, da je potrebno doseči bistvene premike predvsem v gospodarstvu, kot tudi v intenzifikaciji in racionalizaciji splošne porabe.

Prizadevanjem v tej smeri bi morali danes dati osnovno podporo. Zato se ob resoluciji v okvirih ekonomskega razvoja ne bi smeli zaustavljati zgolj ob delitvenih razmerjih med gospodarstvom in družbenimi potrebami, ampak bi morali pokazati na vse tiste trenutne vzvode za povečanje reproduktivne sposobnosti gospodarstva, ki so v izkoriščanju vseh notranjih rezerv, v integracijskih procesih, v kadrih in v sodobni organizaciji dela. Seveda pa ob tem nihče ne more pozabiti na nujnost večje skladnosti med realnimi materialnimi možnostmi in vsemi oblikami porabe.

Nadaljnje aktualno vprašanje je, katera idejno-politična izhodišča družbenoekonomske reforme je treba konfrontirati z resolucijo, nadalje ugotoviti razhajanja med resolucijo in temi izhodišči ter kakšna je njihova realna dimenzija? Menim, da smo zaradi čimbolj objektivnega vrednotenja predloženega osnutka resolucije dolžni v njej vsebovane smernice konfrontirati z osnovnimi smernicami reforme in tudi sklepi 5. seje predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije. Ko se lotimo te naloge, potem nam ob obravnavi resolucije o okvirih ekonomske politike za leto 1970, ko konfrontiramo realnost predvidene potrošnje z močjo gospodarske rasti, pridejo v ospredje predvsem naslednja izhodišča družbenoekonomske reforme: povečati delež gospodarstva v družbenem proizvodu, povečevati reproduktivno sposobnost gospodarstva in izboljšati njegovo likvidnost ter dosegati večjo skladnost med realnimi oziroma materialnimi možnostmi in vsemi oblikami porabe. Normalno je torej, da v dani situaciji primerjamo smernice resolucije s temi osnovnimi parametri reforme.

Toda menim, da bi bili zelo površni, če bi se zaustavljali samo ob vrednotenju, ali je predlagana resolucija na pozicijah reforme, ali pa pomeni zavesten odmik od nje. Zelo kratkovidno bi bilo intenzivna povečana vlaganja v družbene dejavnosti, kot je na primer v šolstvu, razglašati za nereformska, ko pa vsi vemo, da je bila v konceptu družbenoekonomske reforme jasno začrtana težnja k hitrejšemu ustvarjanju baze za samoupravno osamosvojitev posameznih sfer s področja družbenih dejavnosti.

Enotni moramo biti v tem, da je treba postopno, v skladu z realnimi možnostmi, krepiti materialno pozicijo gospodarstva in njegove poslovne sposobnosti, za kar pa so rešitve tako zunaj kot znotraj gospodarstva. Zato je treba temeljito preverjati realnost prognoz o zmogljivosti gospodarstva za prihodnje leto in z določnejšo kvantifikacijo dokazati, zakaj takšen razkorak med gibanjem družbenega proizvoda in povečanjem splošne porabe. Vse sfere znotraj predvidene potrošnje pa bi morale, kljub še mnogim neuresničenim obveznostim in potrebam, zavestno pristati na obstoječi maksimalni okvir splošne porabe, ki pomeni hkrati maksimalno mejo obremenitve gospodarstva in ne bi smele postavljati dodatnih zahtev, ki so sicer parcialno gledano realne, vendar z vidika družbene reprodukcije kot celote v tem času neuresničljive. S tem v zvezi bi bilo treba zaostriti odgovornost in disciplino vseh, ki bodo na različnih nivojih sodelovali pri realiziranju smernic resolucije.

Z vidika obravnave resolucije se nadalje postavlja kot aktualno, kako v bodoče opredeljevati razmerje med gospodarsko in nematerialno sfero. To razmerje zahteva nov sodobnejši način opredelitve. Zlasti v razpravah o okvirih ekonomske politike ne bi smeli izhajati iz protislovnosti obeh sfer in necelovitega gledanja na proces družbene reprodukcije. Že s samo reformo smo zastavili napore za zgraditev sistema, ki bo odražal večjo stopnjo organske soodvisnosti materialne in nematerialne sfere. Še posebej v sedanji razpravi ne bi smeli dopustiti, da se polariziramo in ekstremno obravnavamo obe sferi, da pod vtisom trenutnih težav ene in druge sfere izgubljamo pred očmi potrebo po večji skladnosti in organski povezanosti vseh sfer. Menim, da ni bilo bolj aktualnega trenutka kot je današnji, ko mora biti v zavesti vsakogar, da smo vsi zainteresirani za dobro in učinkovito gospodarstvo, da pa je gospodarstvo zelo zainteresirano za dobro in učinkovito delovanje družbenih dejavnosti, zlasti tistih, ki pomembno oblikujejo človeški faktor proizvodnje. Edino v taki orientaciji je možnost za vsestranski družbeni razvoj, v nasprotnem pa bomo še bolj poglabljali danes realno prisotne prepade med osnovnima sferama.

Ko poudarjamo potrebo, da se izogibljemo ekstremom v ocenah predložene resolucije in razpravljamo o njej z vidika obeh sfer, naj pripomnim še to, da je splošna naša slabost, da večkrat ne razpravljamo v skupščini o mostovih in integracijskih procesih, ki povezujejo te sfere, da ne razpravljamo o njih zlasti tedaj, ko nam ne visi nad glavo finančni meč, in ko nam finančni kriteriji ne postavljajo barikade in obračajo akcijo v tej smeri, kdo bo komu več dal, ali več odvzel.

Moja nadaljnja pripomba k samemu tekstu resolucije je, da bi morali v njej bolj poudariti vlogo kadrov v nadaljnjem razvoju, saj je edino s tem mogoče opravičevati večja vlaganja v to sfero in v tem je osnovna dolgoročnost resolucije glede predvidene rasti tega dela družbene potrošnje. V samem uvodu ko osnutek resolucije govori o elementih za pričakovano rast, se namreč omenjajo predvsem tehnološki činitelji, medtem ko je vloga kadrov v celoti prezrta. Menim, da je tako postavljanje slaba istočnica za kasnejše zagovarjanje potreb

po večjem deležu izobraževalne sfere v sklopu splošne potrošnje. Znotraj same izobraževalne sfere, ki je oziroma bo v sanacijskem programu z letom 1970 prišla doslej najdlje, pa moramo čimprej verificirati učinkovitost, to je nekatere rezultate dosedanjega izboljševanja baze in to tako v pogledu kvalitete kot kvantitete ter konkretno pokazati, koliko naše nove kadrovske naložbe že prispevajo družbi in v prvi vrsti gospodarstvu.

Na kraju bi poudaril, da ob obravnavi te resolucije ne smemo prezreti nekaterih dejstev v predvidevanjih srednjeročnega razvoja in da moramo danes obravnavano politiko splošne potrošnje konfrontirati tudi z našimi doloročnimi načrti na tem področju. Znano je namreč, da se je prav pri planiranju socialnega aspekta tega razvoja pokazalo največ neznank, preprek in konfliktov in je zato nujno tudi danes spregovoriti o teh vprašanjih ter spodbuditi odgovorne nosilce, da nas čimprej seznanijo s sedanjimi rezultati oblikovanja ekonomskega, socialnega in ostalih vidikov koncepta dolgoročnega razvoja Slovenije, da bi lahko daljnovidneje iskali zvezo med ambicijami sedanjosti in realnimi možnostmi prihodnosti.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Besedo ima Franc Kosmač, ki želi razpravljati o kmečkem zavarovanju in zadružništvu v zvezi z osnutkom resolucije.

Franc Kosmač: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Pazljivo sem prečital osnutek resolucije o okvirih naše ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Ugotovil sem, da je nakazanih več akutnih problemov in obstoječe stanje, manj pa, kako naj se to stanje popravi. Zato mi dovolite prosim, da opozorim na nekaj problemov s področja kmetijske proizvodnje in socialnega zavarovanja in sicer na zdravstveno in starostno zavarovanje kmetov, ter davčno politiko glede kmeta.

Na področju zdravstvenega zavarovanja kmetov je dosežen lep napredek. Kmet nima strahu, kaj bo takrat, ko zboli on, ali pa člani njegove družine. Njegov otrok je zavarovan prav tako kot delavski. Splošno znano je dejstvo, da tega zavarovanja nihče ne izkorišča brez potrebe, vendar se kot rdeča nit vlečejo primanjkljaji, ki so iz leta v leto večji. Najbolj pereča problema sta stari dolgovi in nepotrjene zdravstvene izkaznice. Ne bi rad dokazoval, kako je do tega prišlo. Vendar pa ne morem mimo dejstva, da so se, ko smo uvedli samoupravo kmečkega zavarovanja, vsi financerji hkrati umaknili, tudi velik del tistih, ki so pomagali oziroma ustvarili dolgove, v katere smo zašli in sedaj ustvarjajo dohodek v industriji. V mislih imam predvsem manjšega kmeta in mladino. 8 % republiški prispevek iz osebnega dohodka od kmetijstva, ki ga plačuje kmet-delavec, je postal neučinkovit zaradi visokega prispevka (10 %), ki so ga prejele občinske in davčne uprave zaradi odpisa teh dajatev, ne da bi jih kdo nadoknadil. Kmečkim samoupravljalcem se očita slaba izterjava. To je res. Toda ta izterjava je silno draga. Saj so 4 občine na območju goriške komunalne skupnosti prejele za izterjavo omenjenega 8 % republiškega prispevka kar 27 milijonov S dinarjev. Toda kako iz zagate? Če bi vsi poravnali svoje obveznosti, v bodoče ne bi bilo novih primanjkljajev. Zemlja naj bi bila enako obdavčena, ne glede na to ali jo ima čisti kmet, kmet-delavec, ali pa družba, ki je dobila najboljšo zemljo. Vprašam vas, zakaj tolerirati zemljo kmeta-delavca, ki si je poiskal boljše mesto v industriji, omejil pa je proizvodnjo na

zemlji, ki mu je postala le še postranski zaslužek. Torej ali je prav, da je ostalo veliko neobdelane zemlje v družbeni lasti in to brez vsakih dajatev? Če tega problema ne bomo rešili, bo nujno treba povišati prispevek kmeta-delavca od 8 na 12 %, kot zahtevajo samoupravljalci skladov zdravstvenega zavarovanja kmetov.

Starostno zavarovanje kmetov naj bi se uvedlo v letu 1970 in uveljavilo z 1971. letom. Zakaj? Prebivalstvo naše vasi se naglo stara, saj je že sedaj nad 35 % kmetov starih nad 50 let. Vprašajmo se, kakšna bo starostna struktura čez pet ali deset let? Treba je upoštevati dejstvo, da bi, če bi bilo uvedeno starostno zavarovanje kmetov in to z minimalnimi pokojninami, se velik del teh sredstev prelil v zdravstveno varstvo in to prav tistih kmetov, ki ga že sedaj morajo plačati. Čim dalj bomo odlašali z rešitvijo tega problema, toliko težje ga bomo rešili. Pravilna je bila naša politika, naj se mali kmet zaposli v industriji, ker edino to lahko reši vaško revščino, predvsem pa tisti, ki ni ustvarjal nobenih tržnih presežkov in je na krpi svoje zemlje le životaril. Toda ko so začeli zapuščati kmetije »srednji« in pa »veliki« kmetje, če jih sploh lahko tako imenujemo, predvsem pa mladina, je starostno zavarovanje kmetov postalo gospodarska nujnost, ki je ne bo mogoče odlagati v nedogled. Zelo zmotno mnenje je mnenje nekaterih, da kmet sam ne more malo ali pa nič plačati. Rešitev je samo ali v ustrezni rešitvi statusa kmeta ali v uvedbi zavarovanja samo za tiste, ki lahko sami plačajo prispevke, vendar menim, da je pravilno stališče naše družbe, da se problem v celoti reši. S stališča solidarnosti je nujno potrebna družbena podpora tistim kmetom, ki so socialno ogroženi in svojih dajatev že sedaj ne zmorejo plačevati.

Drugo zelo pomembno vprašnje je, kako povečati kmetijsko proizvodnjo. Nakazanih je več pomembnih činiteljev, ki naj zboljšajo življenjski standard kmeta. Menim, da imam prav, če trdim, da ima za dosego tega cilja prvenstveno vlogo prav živinoreja. Zavod za planiranje predvideva porast za 7 %. Toda ali je upošteval, da je pitanje živine v družbenem sektorju zaradi nerentabilnosti odpovedalo in da so pri kmetih precej prazni hlevi? Torej, kaj se tu dogaja? Nam kmetom se dostikrat očita drobnjakarstvo. Združujejo se železarne, premogovniki in elektrogospodarstvo, v kmetijstvu pa delamo ravno obratno. Zakaj? Tukaj je drobnjakarstvo še večje kot pri kmetih. To se nam že maščuje in posledice bodo še težje. Hkrati namreč vsi ugotavljamo, da se naše zadruge vsaka na svoj način bore za svoj obstoj. V vse večji meri se bavijo s trgovino in vse manj sodelujejo s kmeti, kmetijska služba se vedno slabše počuti v takem stanju. Očita se ji, da živi na račun trgovine, ki se razvija v zadrugi. Tako vodi vsak svojo politko. Ko je letina obilna, je žal za kmeta prava nesreča. Zakaj? Ob pomanjkanju kmetijskih pridelkov poskočijo cene, ob veliki ponudbi in obilni letini pa odkup odpove.

Nikakor ne trdim, da so vse zadruge slabe. Še zmeraj imajo mnogo dobrega strokovnega kadra in tudi veliko premoženja, ki ga je ustvaril kmet in seveda tudi vodstvo.

Pred nami je plan, ki močno zadeva kmetijstvo. Toda kdo lahko potrdi, da ga bomo res dosegli ali pa celo presegli. Delovni človek, gostinstvo, turizem in izvoz, vse to naravnost terja večjo in boljšo kmetijsko proizvodnjo, za kar trdim, da imamo tudi vse pogoje, toda to je vse več ali manj prepuščeno stihiji. Kmet nima prave stanovanjske in gospodarske organizacije, ki bi bila zares njegova. Hudo se motijo tisti, ki menijo, če bo vse to imel, da bo začel bogateti in da bo postal nekakšna opozicija. Dokler bo kmečka žena imela svoj sindikat

v farovžu, mož — kmet pa v vaški krčmi, dotlej ne moremo pričakovati od njega večjega napredka. Kmet naj ima svojo, boljšo zadrugo in zadružno zvezo in prek nje naj organizira večjo in boljšo proizvodnjo. Če se je v naših gospodarskih organizacijah dobro izkazalo samoupravljanje, zakaj ga ne bi uveljavili tudi za našega kmeta. Naj si tudi on deli dohodek, če ustvarja. Če bi bila zadruga res njegova, ne pa predvsem tistih uslužbencev, ki so tam zaposleni, bi bilo to lahko. Naš kmet je delaven, napreden in bo ustvarjal več, samo treba mu je zato dati potrebne pogoje.

Želim, da se čimprej sprejme nov zakon o zadrugah, ki naj uveljavi načelo, kot velja v delavskem samoupravljanju, da kdor več in boljše dela, naj več prejme ter nosi tudi polno odgovornost za dobro in slabo gospodarjenje v svoji zadrugi. Takrat bo tudi kmečki proizvajalec bolj skrbel za proizvodnjo, ne pa tako kot sedaj, ko stoji ob strani, kot da se ga to ne tiče.

Naj končam z željo, da sprejmemo za našega kmeta v letu 1970:

1. nov zakon o zdravstvu in zdravstvenem zavarovanju;
2. nov zakon o zadrugah, ki naj kmete združuje v gospodarsko organizacijo, v kateri naj kmetje sami enakopravno odločajo o delitvi dobička, ki se tam ustvarja, in tudi o izgubi;
3. nov zakon o gozdovih, ki naj bolj upošteva kmeta kot lastnika in njegov položaj v gozdarstvu, ki je bil doslej v zelo nezavidljivem položaju.

Hvala za pozornost.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: K razpravi se je prijavila Majda Poljanšek.

Majda Poljanšek: Tovarišice in tovariši poslanci. Pri sprejemanju vsakega pomembnejšega dokumenta v skupščini smo poslanci postavljeni pred težaven položaj, kako uskladiti interese volivcev in interese za razvoj tistega področja, kjer pač delujemo, z interesi širše družbene skupnosti, predvsem gospodarstva. Od jasnosti naše opredelitve mnogokrat zavisi tudi motiv za odločanje o vsakem dokumentu. Ko danes razpravljamo o resoluciji o osnovah ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, mi je pred očmi zlasti dvoje: odgovornost do volivcev ter soodgovornost, ki sem jo sprejela kot poslanec prosvetno-kulturnega zbora za nadaljnji razvoj področja kulture in prosvete. Obe odgovornosti mi namreč narekujeta, da se dotaknem tistega dela resolucije, ki govori o vzgoji in izobraževanju.

V resoluciji smo zapisali, da bomo na področju vzgoje in izobraževanja zagotovili materialne vire, ki jih določajo priporočila Skupščine SR Slovenije ter zakon o izobraževalnih skupnostih in financiranju vzgoje in izobraževanja. Povsem se strinjam, da je potrebno sanacijo nadaljevati, to še tembolj, ker smo vrsto let, tako materialno kot kadrovsko, siromašili šolo in se resnosti problema izobraževanja in vzgoje začeli zavedati zelo pozno. Za vzgojo in izobraževanje smo v letošnjem letu in tudi za leto 1970 namenili mnogo več sredstev kot leta nazaj. Zaradi povečanih sredstev, ki jih odmerjamo temu področju, mnogi vprašujejo, kaj je gospodarstvo s tem pridobilo. Prav gotovo se da polemizirati z vsemi, ki so pričakovali kvalitetnejše rezultate na področju vzgoje in izobraževanja tako hitro. V gospodarstvu se namreč mnogo hitreje pokažejo rezultati, če moderniziramo proizvodnjo, če kupimo nove stroje in podobno. Pri vlaganju sredstev v šolo pa je ta učinek bolj odmaknjen. Če vlagamo sredstva v osnovno šolo, da omogočamo učencem celodnevno bivanje,

se bo manjši osip učencev, ki ne napravijo osemletne šole, pokazal šele čez vrsto let. V šolah, ki imajo že več let organizirano celodnevno varstvo otrok, so boljši rezultati ovrgli trditve, da je defekt osnovne šole le v neprilagojenih programih in nesposobnih učiteljih. Prav tako se učinek vlaganja sredstev v sodobna učila, laboratorije, učenje učencev ob sodobnih strojih, ki jih ima industrija in v kvalitetnejše učitelje, pokaže šele po nekaj letih, ko se učenci izšolajo. Skratka, želim poudariti, da sprememba stanja v izobraževanju ni možna čez noč, ampak je njen učinek kasnejši.

Z načrtno sanacijo materialnega položaja smo letos naleteli na ugoden odmev med prosvetnimi delavci. V šolah je pričela prevladovati razprava o pouku in metodah dela z učenci, pričela pa se je opuščati razprava o sredstvih. Zato so tudi vsi dokumenti na področju vzgoje in izobraževanja naleteli na ugoden sprejem. Tudi zahteva po dopolnilnem izobraževanju prosvetnih delavcev, zlasti učiteljev, ki si morajo do leta 1972 pridobiti višjo izobrazbo, je bila ugodno sprejeta. Naša skupna prizadevanja so torej usmerjena v boljšo šolo, ki je navidezno dražja, v končnem efektu pa cenejša.

V preteklih letih, ko smo dajali manj sredstev, smo dajali sredstva tudi za tiste učence, ki niso dokončali šolanja. Zato manj sredstev predstavlja v končni fazi večjo izgubo. Letos smo pričeli sanirati tudi položaj prosvetnih delavcev in osebne dohodke uskladili na raven osebnih dohodkov sorodnih kategorij v gospodarstvu na ravni leta 1967. Z letošnjimi osebnimi dohodki torej prosvetni delavci zaostajajo za dve leti. Postopno usklajevanje je bila nuja, saj smo se vsa leta nazaj proti tej sferi bolj ali manj administrativno ponašali. Kljub temu, da smo za leto 1970 v resoluciji zapisali, da bomo osebne dohodke prosvetnih delavcev iz leta 1967 prevedli v poprečje osebnih dohodkov v letu 1969 in k temu prišteli še 13 % povečanje v letu 1970, menim, da to ni mogoče zagotoviti.

V letu 1968 se je poprečni osebni dohodek zaposlenih glede na leto 1967 dvignil za 10 %. Iz priloge zavoda SR Slovenije za planiranje je razvidno, da bodo v letu 1969 v primerjavi z letom 1968 poprečni osebni dohodki narasli za 15—16 %. Nerazumno je že to, da smo pri določevanju ravni osebnih dohodkov prosvetnih delavcev v letu 1970 predvideli le 13 % povečanje za leto 1969. Že tu nastopa razlika za 2—3 %. Ob tem pa moramo upoštevati dejstvo, da osebni dohodki v gospodarstvu niso naraščali v enakem odstotku vsem kvalifikacijam, saj statistično podatki kažejo, da so se močneje dvignili osebni dohodki delavcev z visoko in višjo kvalifikacijo. Res pa je tudi to, da v gospodarstvu marsikdaj delovno mesto samo po sebi prinaša kvalifikacijo. V mislih imam interne kvalifikacije, medtem ko učitelju dolgoletna praksa te kvalifikacije ni dala, ampak mora doseči tudi formalno višjo izobrazbo, ki jo pridobi le s šolanjem.

Četudi zanemarimo vse, kar ustreza temu, pa upoštevamo zgolj poprečno povišanje osebnih dohodkov v zadnjih dveh letih in upoštevamo samo poprečja, bi za leto 1970 morali dvigniti osebne dohodke prosvetnih delavcev za 25—26 %. Z 1 milijardo in 4,5 milijona zagotavljamo po izračunu povečanje le za 18—19 %. To pa je seveda povsem nekaj drugega, kar smo prosvetni delavci pričakovali. V zvezi s tem bo nastal problem in sicer, da bomo imeli v naslednjem letu nov razkorak, ki ga bomo naslednje leto tudi težko nadoknadili.

Vsem prosvetnim delavcem je znano, da je republiška izobraževalna skupnost za realizacijo programa za leto 1970 zahtevala 1 milijardo 90 milijonov din, da pa resolucija zagotavlja za 90 milijonov dinarjev manj sredstev. Verjetno

se v današnjem času, ko poznamo slabo kadrovsko strukturo zaposlenih v Sloveniji, ko vemo, da nimamo ustreznih profilov in kadrov, in da bomo morali odpirati še nove šole, ko moramo zagotavljati več varstva in šolanja, ne moremo odločiti, česa naj bi napravili za 90 milijonov dinarjev manj. Ob tem, ko skušamo zagotoviti večjo stabilizacijo gospodarstva in ob upoštevanju stvarnega položaja in finančne sposobnosti slovenske družbe, pa sodim, da je mnogo bolje, če v resolucijo zapišemo, da v letu 1970 sicer nadaljujemo sanacijo materialnega položaja šolstva, vendar v okviru možnosti, ki jih imamo, ni pa mogoče uresničiti vsega, kar smo določili s sanacijo in po zakonu. Sodim namreč, da je resolucija naš najširši dogovor za leto 1970, zato naj bi, po mojem mnenju, bil pošten in odkrit tudi do prosvetnih delavcev.

Prav tako je nujno, da v resoluciji zapišemo, če ni mogoče zagotoviti 15—16 % povečanja osebnih dohodkov za leto 1970, — zaradi povečanja osebnih dohodkov iz leta 1969, da lahko zagotovimo porast samo za 13 % in da tudi ta razkorak utemeljimo. Prav gotovo bi z jasnostjo in odkritim priznanjem, da tega ne zmoremo, — ker smo kot člani naše družbe soodgovorni za njen nadaljnji razvoj in zainteresirani za večjo stabilnost gospodarstva ustvarili boljše razpoloženje, kot da v resoluciji obljubimo izpolnitev vsega, kasneje pa nastaja velik razkorak med besedami, resolucijo in dejanji.

Dovolite, da strnem svoja razmišljanja in da se vrnem k osnovni dilemi, zaradi česar sem se tudi oglasila v razpravi. Kako naj usklajamo interese volivcev in soodgovornost za razvoj področja kulture in prosvete z realnimi možnostmi, da bi svojo poslansko dolžnost kar najbolje opravljali? Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. K razpravi se je prijavil Franc Lamut.

Franc Lamut: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Za razpravo se nisem sistematično pripravil. Opozoril bom le na določene probleme, ki jih moramo v tej resoluciji upoštevati. Ne bi hotel ponavljati stališč sindikata, gospodarske zbornice in tudi ne problemov, ki jih načenja sam osnutek resolucije v svojem drugem delu. Dotaknil bi se najprej nekaterih načelnih ugotovitev, ki bi jih potem podkrepil s stališči gospodarstva.

Brez dvoma pomeni osnutek resolucije, če ga primerjamo z letošnjo resolucijo, določen napredek. Vendar pa se postavlja vprašanje ali naj v letu 1970 obremenimo gospodarstvo enako kot je bilo obremenjeno v letošnjem letu, ali naj obremenitev povečamo ne glede na težave, v katerih se gospodarstvo trenutno nahaja.

Sprejemljiva bi bila le dodatna obremenitev iz prispevka iz osebnih dohodkov za 0,17 %. Glede na enoten jugoslovanski tržni prostor pa ne bi bilo sprejemljivo povečanje prometnega davka za 0,5 %. Dohodki iz povečanega prometnega davka ne bi prinašali koristi. Davek bi povečal pritisk na povečanje osebnih dohodkov zaposlenih v gospodarstvu in v družbenih službah itd., v nekaterih obmejnih predelih v SR Hrvatski pa bi se zmanjševala prodaja blaga.

Mislim, da mora resolucija bolj upoštevati težave, ki jih ima gospodarstvo. To so problemi, o katerih smo že večkrat razpravljali. Tako na primer, potreba po prestrukturiranju posameznih panog gospodarstva, vlaganja v modernizacijo in vsekakor neusklajena in verjetno prevelika splošna potrošnja. Zato mi je zelo všeč ugotovitev gospodarske zbornice in tudi sindikatov, ki je razvidno

tudi iz ekspozeja predsednika izvršnega sveta, da bomo morali izdelati program nacionalnega varčevanja na vseh področjih. Mislim, da ne odkrivam ničesar novega, če povem, da mora biti razvoj naše nacionalne ekonomije usmerjen bolj programsko. Vedno pa se ne zavedamo posledic, ki lahko nastanejo iz pretirane potrošnje. Brez dvoma moramo tu, kjer smo zbrani iz vseh področij, to je iz gospodarstva, šolstva, kulture, zdravstva itd., ugotoviti, da v zadnjem času delež gospodarstva v narodnem dohodku upada predvsem v korist proračuna. V tej resoluciji me moti, da ne skušamo bolj energično spodbujati reševanja tistih nalog, ki sodijo v pristojnost zveze in jih rešuje zvezna skupščina. Vendar o teh pomembnih nalogah sami nimamo jasnih stališč. V razpravah, ko gre za nekaj dinarjev povečanja, ali za milijardo ali dve, se obnašamo tako, kot da vidimo samo drevesa, gozda pa ne. Delež gospodarstva upada predvsem v korist ne samo tega malega republiškega proračuna,, temveč tudi proračuna federacije. Federacija je povečevala svojo plačilno sposobnost s povečanimi davki. Ne bi govoril o gradnji objektov, brez kritja, kar se še dogaja. Jasno je, da je tudi to eden izmed razlogov nestabilnosti, neravnotežja na tržišču in nelikvidnosti gospodarskih organizacij. Sklep pa je tudi jasen. Nepokrite investicije je možno pokriti samo z dodatno obremenitvijo gospodarstva. Mi pa sedaj iščemo razne druge rešitve. V ilustracijo bi povedal samo nekaj podatkov, o katerih smo razpravljali v klubu poslancev ljubljanske regije. V zadnjih dveh letih se je dotok prometnega davka predvsem v proračunu federacije pri vsakem zaposlenem v gospodarstvu povečal za 46 %. To je nesporno! Hkrati so se povečali tudi življenjski stroški zaradi zveznih odlokov, raznih toleranc pri cenah itd. Vse to je šlo v breme podjetniške akumulacije. Največ so dajali najproduktivnejši. Vsak zaposleni v Sloveniji je prispeval 4500 din, v Hrvatski 4200 din in v Črni gori 3800 din. Ne bi sedaj razpravljal o teh problemih. Pozna jih tudi enoten zbor delovnih skupnosti. To so samo direktne dajatve. Posredne so prav tako pomembne, le da jih statistično ne dokazujemo. Predvsem se te oblikujejo prek zunanjetrgovskega režima, s podražitvami repromateriala in z visokimi carinskimi stopnjami. Pri vsem tem mora biti jasno, da je reproduktivnost našega gospodarstva daleč pod mednarodno, saj naše gospodarstvo skoraj nima lastnega kapitala. Mi pa od tega gospodarstva zahtevamo, naj se vključuje v svetovno tržišče in naj bo konkurenčno s tehnično bolj organiziranimi in razvitimi podjetji v bolj razvitih državah, hkrati pa ga skušamo do maksimuma obremeniti. Razumem težave, v katerih se vsi skupaj nahajamo, ne samo gospodarstvo, ampak tudi izobraževanje, kultura in zdravstvo, vendar brez resnega nacionalnega varčevanja ne bomo mogli storiti veliko. Gospodarstvo samo ni zmožno rešiti problemov, če ne bomo imeli dobro urejenega zdravstva in izobraževanja. Vsi skupaj se zavedamo, da iz nič ni nič in da vsaka stvar nekaj stane. Ni prav, da poskušamo probleme reševati ekstremno, da skuša vsak zagovarjati lastne interese, včasih tudi neprincipialno. Sem za razgovore na nivoju, da tistega, ki dela v zdravstvu, enako zanimajo problemi gospodarstva. Gospodarstvo, predvsem pa tudi poslance gospodarskega zbora in vse gospodarstvenike mora zanimati, kako delujejo zdravstvo, šolstvo in kultura, ker so ta področja pogoj za uspešnejši prodor in uspešnejšo afirmacijo gospodarstva na svetovnih in domačih tržiščih.

Ker gospodarstvo nima lastnega kapitala niti za obratna niti za osnovna sredstva, amortizacija pa se v glavnem porabi sproti za odpravo ozkih grl, in prav tako niso pomembna sredstva poslovnih bank, se gospodarstvo ne more modernizirati in hitro vključiti v svetovno tržišče. To tržišče zahteva od nas

konkurenčnost in visoko tehnično organiziranost. Če tega ne bomo dosegli, potem smatram in posebej poudarjam, da smo pri svojem načrtovanju in pri sprejemanju te resolucije samo deklarativni in zelo kratkovidni, kar nas bo šele čez leto ali dve zelo drago stalo. Tudi mi, ki danes sedimo v poslanskih klopeh, bomo morali odgovarjati, če ne drugače vsaj moralno, da smo bili tako kratkovidni. Brez dvoma nima smisla, da si zapiramo oči pred dejstvi, ki kažejo, da smo na določenih področjih reformo močno obšli. Za to neposredni proizvajalci nimajo nekih posebnih zaslug, pač pa nosijo bremena. Kar ustvarijo več, se jim odvzame in da manj produktivnim.

Ne bi vas hotel moriti s podatki iz raznih statističnih biltenov, ki to dokazujejo. Vse to, kar sem na kratko povedal, terja do nas radikalen pristop predvsem k prvi točki, to je razbremenitev gospodarstva! Tudi ta resolucija se mora energično zavzeti za to, če naj že ima naslov resolucija o okviru ekonomske politike. Stališče o razbremenitvi gospodarstva je bilo v raznih političnih strukturah že sprejeto. Resolucija naj odraža pripravljenost za kreiranje ekonomske politike in jugoslovanskega tržnega prostora tudi v okviru federacije, ker menim, da smo tudi mi del te federacije in soodgovorni za kreiranje njene politike. V resoluciji je treba podčrtati stališča v gospodarstvu, ki so v skupščini že bila sprejeta. Ne sme vsebovati samo stališč, kako bomo razdelili sredstva, za katera sploh ne vemo, kako jih bomo ustvarili! Gospodarstvo bi morali sprva razbremeniti z odpravo obresti na poslovni sklad, znižanjem prometnega davka in carinskih stopenj na takšen nivo, da bodo cene repromateriala in opreme na nivoju svetovnih cen.

Ko sem poslušal razprave v raznih gospodarskih grupacijah v okviru gospodarske zbornice, zveznega sekretariata za zunanjo trgovino itd., sem dobil vtis, da so gospodarski funkcionarji dobili direktivo, da je treba uvoziti čimveč finanlnih izdelkov zaradi tega, da bo v proračunu čimveč dohodkov od carin.

Takšna politika je zelo nelogična. Na eni strani hočemo naše gospodarstvo usposobiti za svetovno tržišče, in imamo zato fleksibilno politiko pri uvozu in izvozu, na drugi strani pa imamo za uvoz repromateriala povišane carinske stopnje. Moralo pa bi biti obratno: nizke carinske stopnje za repromaterial in visoke za uvoz finalnih izdelkov. Ne zavzemam se za neko splošno bariero, ampak tudi s carinsko politiko je treba voditi ekonomsko politko, ne pa samo politiko zveznega proračuna.

Jasno in odločno bo treba spregovoriti tudi o problemih, ki jih skušamo reševati z raznim intervencijskim uvozom. Določena devizna sredstva se odobrijo, vprašanje pa je, kaj pa ima naš potrošnik od tega intervencijskega izvoza? To pa je posebno vprašanje.

Za izvoz je treba najti boljšo stimulacijo, predvsem za izvoz končnih izdelkov, ker je v njih več našega umskega dela, več našega združenega dela. S tega gledišča je treba vrednotiti tudi reprodukcijski material, ne pa izvažati našo osnovno surovinsko bazo itd. Mislim, da je treba iskati pota za izdatno oplemenitev surovin in bolj stimulirati izvoz finalnih izdelkov. Resolucija pa naj še močneje podčrta potrebo tehničnega sodelovanja ne samo na jugoslovanskem tržišču, marveč predvsem na svetovnih tržiščih. V sodelovanju z inozemskimi firmami lahko naša podjetja, ki imajo določene probleme, dobijo brezplačne licence in celo kompletne inženiringe. S tem se jim odpira možnost večjega izvoza svojih izdelkov na razna, predvsem na konvertibilna tržišča.

Mislim, da bi morali tudi o deviznem sistemu zavzeti jasnejše stališče. Vprašanje je, ali bodo vsaj tisti ustvarjalci deviz, ki morajo včasih za ceno lastne substance izvažati blago na konvertibilna področja, imeti kaj vpliva na te devize? Ali jim zadošča sedanja majhna retencijska kvota. To so problemi, ki niso rešeni, mi pa se jim izogibamo. Zelo se čudim stališču, naj ta resolucija obravnava le tiste probleme, ki jih je pristojna rešiti slovenska skupščina, ne pa tudi tistih problemov, ki jih je dolžna rešiti federacija.

Rad bi z nekaj besedami osvetlil učinkovitost negospodarske sfere, prevsem zdravstva, šolstva in kulture. Sleherni delavec, zaposlen v gospodarstvu, bi laično sklepal, da more gospodarstvo hitreje napredovati, če ne bi prispevalo sredstev za skladnejši in intenzivnejši razvoj zdravstva in šolstva. Ne bi želel govoriti o višini teh sredstev, kakšna je in kakšna bo. Verjetno bomo v konkretnih razpravah našli skupen jezik. Seveda pa je sprejemljiva večja obremenitev gospodarstva za potrebe šolstva in zdravstva, kot pa za potrebe proračuna, v katerem je treba še marsikaj racionalizirati.

Menim, da bi bilo potrebno v resoluciji jasno nakazati potrebo večje učinkovitosti zdravstva, izobraževanja, kulture itd.

Vse te dejavnosti so integralni del gospodarstva, tesno med seboj povezane in si brez njih ne moremo predstavljati normalnega teka življenja.

Menim, da ima gospodarstvo premajhen vpliv na izobraževanje kadrov na visokošolskih zavodih. To velja zlasti za specializacijo. Svetovno tržišče sili gospodarstvo v specializacijo in zahteva modernejšo trgovino, turizem itd. Tem zahtevam mora slediti tudi naš visokošolski sistem tako, da bo našel še določen čas za specializacijo študentov, predvsem na II. stopnji. Menim, da širok in univerzalni program, ki ga imamo sedaj, ne ustreza potrebam. Ko sem se pogovarjal z nekaterimi učitelji visokošolskih zavodov, so dejali, da so programi ustrezni, ker se vsi naši inženirji, zdravniki in profesorji v inozemstvu zelo dobro afirmirajo. Imajo skratka širok spektrum znanja in se sprašujem, zakaj se pri nas ne morejo tako dobro uveljaviti? Zaradi tega, ker pri nas proizvodni proces še ni tako specializiran, da bi se lahko diplomanti takoj vključili vanj, tako kot se lahko v Ameriki, Nemčiji itd.

Ne morem razumeti neučinkovitosti osnovnega šolstva. Naj mi učitelji oprostijo, kajti menim, da slovenska nacija ni tako neumna, da 40 % otrok ne bi moglo izdelati osnovne šole. Podobno je v srednjem šolstvu itd.

Šolstvo je potrebno modernizirati na podlagi dolgoročnega programa, v katerem bomo povedali, čez koliko let bomo na sodoben način vzgajali in učili mladino, da bo sposobna za življenje. Dogaja pa se, da se pogovarjamo samo o tem, koliko sredstev rabimo, ne pa tudi o konceptu izobraževanja, ki najbolj ustreza razvoju te družbe.

Tudi o našem zdravstvu je treba nekaj povedati. Potrebna je večja učinkovitost, ki bo dosežena tudi s koncentracijo specialstičnih služb in razvojem hospitalnih, kliničnih centrov itd.

Vprašanje je, če je smotrno, da bi skoraj vsaka občina v Sloveniji imela svojo bolnico z vsemi specialističnimi službami. To nas bi preveč stalo. Sem za takšen koncept, le če ga moremo financirati. Takšne podvige smo delali tudi na področju izobraževanja, ko naj bi vsaka vas imela popolno osnovno šolo. Sedaj smo ugotovili, da se tudi otroci lahko vozijo z avtobusi v šole. Mislim, da bo treba tudi na področju zdravstva marsikaj racionalizirati. Drobljenje sil in ekstenzivnost mreže zdravstvenih zavodov otežkoča pametne rešitve. Če ne bomo spremenili zakonov zdravstvene službe, bomo vsako leto drug drugega

posiljevali: tolikšne obremenitve gospodarstvo ne more prenesti; blago po tako visoki ceni ne gre v denar; učitelji in drugi pa bodo tarnali, da ne morejo živeti s tako nizkimi osebnimi dohodki in biti bolj produktivni brez ustrezne opreme šol. Vedeti moramo, da je rešitev le v realni ekspanziji gospodarstva, ne pa v rasti proračunov. Ta deklaracija mora postati stvarnost. Če smo odkriti, določenih zamisli še nismo sposobni realizirati. Še zmeraj smo gasilci, počasneži itd. Tudi zaradi tega pogosto nastopajo nepredvidene težave.

Vse to terja dolgoročno zasnovo smotrnega razvoja na vseh področjih, ne samo gospodarstva. Vse družbene službe mora urejevati program ekonomskega razvoja Socialistične republike Slovenije, ki bo sestavni del programa razvoja skupnosti jugoslovanskih narodov. Ko bomo takšen program imeli, bomo verjetno laže in hitreje urejali odnose med gospodarstvom in družbenimi službami.

Velike težave, s katerimi se srečujemo v gospodarstvu, so tudi kadrovski problemi. Mislim, da je treba v gospodarstvu odločno obsoditi prekupčevanje kadrov, predvsem z višjimi osebnimi dohodki. V resoluciji vseh teh podrobnosti ne moremo napisati, vendar so že pripravljeni določeni ukrepi, ki naj zavrejo odhajanje kadrov v inozemstvo.

Mislim, da bo treba v resoluciji opredeliti tudi politiko v zaposlovanju, ki jo bodo izvajali zavodi za zaposlovanje. Zavodi ne morejo biti samo distributerji kadrov, ki se prijavijo, marveč morajo poznati potrebe gospodarstva in usmerjati delovno silo, čeprav ima vsakdo pravico, da izbira delo.

Želel bi povedati še nekaj besed v zvezi z izobraževanjem. Zaman pričakujemo, da bo kmalu preložen naprednejši sistem izobraževanja, zlasti še, če se bo gospodarstvo do tega problema obnašalo mačehovsko. Mislim, da bi bilo potrebno, da nekatere delovne organizacije same neposredno navežejo stike z višjimi ali visokošolskimi zavodi tudi glede financiranja in vzgajanja kadrov za svoje potrebe.

V nekaterih naših republikah to že delajo. Velika podjetja imajo celo svoje fakultete, kjer usposabljajo kadre. Če smo popolnoma objektivni in kritični, smo zoper večjo obremenitev gospodarstva, na drugi strani pa se tudi sami ne potrudimo, da bi sami reševali problem kadrov z direktnimi vlaganji posameznih gospodarskih organizacij.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Predlagam, da ima besedo še en govornik, nakar bi imeli odmor. Razpravljal bo Miran Hasl.

Miran Hasl: Tovarišice in tovariši poslanci! Strinjam se z mnogimi pripombami, ki so bile dane v dosedanji razpravi, še posebno pa s tistimi, ki opozarjajo neskladja, nestabilnost in inflacijske pojave. Moti pa me pri vsem tem le to, da smo pri iskanju vzrokov in odpravljanju le-teh nemalokrat močno enostranski oziroma, da vzroke težav in rešitev preradi iščemo izven sebe, izven delovnega področja, kateremu pripadamo.

Ne želim zaostrovati nasprotij med tako imenovano proizvodno in neproizvodno sfero, med splošno porabo, za katero uporabljamo tudi izraz potrošnja, ali med tistimi, ki ustvarjajo in tistimi, ki trošijo. Z vsemi temi opredelitvami se ne strinjam in jih odklanjam, vendar so žal prisotne. Želel bi le glasno razmišljati o nastalem položaju. Kolegi gospodarstveniki naj mi prosim oprostijo, če bo to razmišljanje nestrokovno, laično in morda tudi poenostavljeno. Gospodarstvo me namreč močno zanima.

Splošna poraba ima lahko dvojen pomen: to so na eni strani področja izven gospodarske sfere, na drugi strani pa s tem pojmom izrazimo vse, kar ni ozko povezano s produkcijo tako izven kot v okviru gospodarstva. V tem drugem pomenu bi to lahko imenovali potrošništvo, potrošnikova mentaliteta, ki je bila močno prisotna povsod, tudi v gospodarstvu. Brez nekega posebnega vrstnega reda navajam nekatere primere. Ali ne povzroča inflacijo in nelikvidnost bolj ali manj neurejena ali nedosledno izpeljana politika uvoza? Kdo je na primer kriv za letošnjo situacijo v elektrogospodarstu, ko se je preprosto čakalo, da bo na jesen pač deževalo? Zagovorniki centraliziranega elektrogospodarstva trdijo, da je prišlo do primanjkljaja, ker le to ni centralizirano. Kaj trdijo predstavniki Slovenije in Hrvatske, ki imajo svoje poglede na centralizacijo, ne vem. Zanima me le, za koliko in kdaj se bodo znižali njihovi osebni dohodki, komu (vodilnim ali čistilkam) oziroma kdaj bodo ti začeli govoriti, kako nujno bo potrebno zaradi »nadaljnjega usklajevanja« dvigniti ceno elektrike. Zakaj zakon ponudbe in popraševanja pri nas preprosto odpove. Blaga ni, cene so visoke; blaga je bilo, cene so visoke. Rad bi zvedel, kateri položaj je za proizvajalca, posredovalca in prodajalce pravzaprav najboljši. Že ob misli na obilno letino mojstrsko ustvarjamo vizijo bodočnosti in perspektiv. Ko pa je letina res obilna, smo obupani, ker ne vemo, kam z njo. Naslednje leto je rod manjši, analiziramo in ugotavljamo vzroke, prepričujemo pridelovalce, prevzema nas popolen pesimizem itd. Valovanje se nadaljuje, žal, vsako leto na nižji ravni.

Kako je možno, da podjetje, ki posljuje z izgubo, kljub temu povečuje osebni dohodek. Verjetno, ali pojem izgube ni točno definiran, ali pa je podjetje prepričano, da mu bo pač družba pomagala. Na nekem sestanku sem slišal, da za pretirani dvig osebnih dohodkov ni mogoče kriviti vsega gospodarstva. Če torej samo nekatere delovne organizacije ustrezno ne delijo osebnih dohodkov, potem tudi načelo razbremenitve ne more veljati za vse.

Obstajajo podatki, katera področja — ali podrobneje — katere delovne organizacije v negativnem smislu izkoriščajo konjunkturo, katere so nerentabilne, nesposobne življenja? Baje je v Jugoslaviji približno 2000 podjetij, ki že 4 leta poslujejo z izgubo. Skupnost jim je plačala za pokrivanje izgub in za životarjenje 6 milijard N din. Kaj niso to stalna žarišča inflacije in nelikvidnosti! Morda se motim, vendar menim, da je bolje taka podjetja likvidirati ali reorganizirati, povečati celo brezposelnost in s tem povzročiti trenutno tudi lokalne politične in gospodarske probleme kot pa ogroziti celoten sistem in reformo. Nekje sem prebral ugotovitev: »Podaljševanje življenja nesposobnim podjetjem je pomoč tistim, ki so za nelikvidnost krivi.«

Zgodovinarji v šolah učijo in razlagajo, kako je bil v stari Jugoslaviji eden največjih virov izkoriščanja — posredništvo. V osvobodilnem boju je bilo močno poudarjeno geslo: »odprava teh virov izkoriščanja«. Danes vodi pot od proizvajalca do potrošnika prek vrste posameznikov, ki popolnoma neupravičeno podaljšujejo pot do potrošnikov, predvsem pa brez pmislekov dvigajo cene. Kdo ima od tega koristi?

Večkrat slišim kritike na račun ekonomskih instrumentov, ki naj bi zavirali razvoj tega, protežirali drugega in onemogočili tretjega. Tudi to ima mnogokrat prizvok iskanja krivca drugje. Malo simbolike. Kvaliteta glasbe je odvisna od skladatelja, od izvajalca in instrumenta. Dobro glasbo lahko izvaja dober glasbenik na dobrem ali slabem instrumentu. Še tako dober instrument slabemu izvajalcu dobre ali slabe glasbe ne pomaga. Medsebojna

odvisnost je torej očitna. Poskusimo končno ugotoviti krivca! Če je to glasba zamenjamo skladatelja, če je pa instrument dober, potem ni sposoben izvajalec, če je pa instrument slab, si nabavimo novega ali pa ga zamenjamo. Dokazi o kvaliteti so lahko samo v rezultatih dela.

To bi bili nekateri, skromno in mimogrede prikazani problemi v okviru gospodarstva. Reševanje in ugotavljanje le-teh mora biti obrnjeno predvsem navznoter. Skoraj nesmiselna se mi zdi trditev oz. želja, da bi rešili probleme in ustavili inflacijo predvsem z zmanjšanjem sredstev za vzgojo, izobraževanje, zdravstvo in kulturo, za tako imenovano splošno porabo. Po svoje je značilno naslednje: čim začenjamo popravljati in urejevati na področjih šolstva, kulture, znanosti, prosvete, začnemo govoriti o pretiranih zahtevah, o inflaciji, začenjamo dokazovati, da je ogrožen sistem, da je potrebno splošno porabo uskladiti itd. In to slišimo tudi danes, neposredno po ugotovitvah o katastrofalni izobrazbeni strukturi v Sloveniji. No, ti podatki so bili baje že ocenjeni, da so enostranski. Dovolite majhen intermezzo. Pred 10 ali 15 leti sem se začel zavzemati za reševanje problematike šolstva, dokazoval njegovo zapostavljenost, pa so me politiki opozorili, da so moji pogledi enostranski in da moram stvari opazovati kompleksno. Po skoraj 15 letih intenzivnega kompleksnega gledanja in reševanja pa sem dobil le kompleks manjvrednosti. Ali moremo v tej naši domovini dognati, kdo ne zna, ne zmore ali noče pošteno gospodariti? V okviru samoupravljanja je to možno, če bodo nosilci samoupravljanja to le hoteli!

Tovarišica Poljanškova je opozorila na nedoslednost resolucije glede realnih osebnih dohodkov v letu 1969. Tu tega ne bi ponavljal. V resoluciji je dobesedno napisano: »Učinek revalorizacije osebnih dohodkov prosvetnih delavcev v letu 1969 je bil zmanjšan zaradi hitrega in nepredvideno visokega porasta življenjskih stroškov in osebnih dohodkov na drugih področjih.« Enako ali še bolj bo zmanjšan zaradi istih vzrokov tudi v letu 1970. Odstop, čeravno ni usoden, je potrebno v resoluciji zabeležiti. Ponavljam to, kar je tovarišica Poljanškova povedala; treba se je odločiti za podaljšanje roka sanacije do leta 1971. Odbor za kulturo in prosveto republiškega zbora je sicer ugotovil, da razlike niso tolikšne, da bi bilo potrebno podaljševati rok sanacije in da bi kazalo večje razlike pokriti v letu 1970. Že povečanje razlike v letu 1969 bo težko pokriti, kaj šele razliko v letu 1970. Če bi sprejeli in zaključili sanacijo brez upoštevanja teh razlik, bi uzakonili več kot enoletno zaostajanje osebnih dohodkov. Predlagam, da se v 7. točki resolucije na 17. strani doda odstavek:

»Zaradi nepredvidenega porasta osebnih dohodkov v letu 1969 se bo v okviru sanacijskega načrta Skupščine SRS Slovenije izvedla dokončna uskladitev osebnih dohodkov v letu 1971.« Možna je tudi drugačna formulacija, ki pa bo podaljšala rok sanacije.

Naj dodam: Temeljne izobraževalne skupnosti kot organi samoupravljanja na področju šolstva so s svojo politiko in s pomočjo sanacijskega načrta uspele doseči, da ni prišlo do ostrejših reakcij med prosvetnimi delavci. Če bi bil sanacijski načrt sprejet, ko so obstajali še občinski skladi, bi kljub povečanju sredstev prišlo do zelo resnih političnih problemov. Sanacija v letu 1969 namreč ni prinesla bistvenih izboljšav za učitelje s srednjo izobrazbo, ki v osnovni šoli prevladujejo, da o investicijah niti ne govorim. Naj končam. Resolucija bo kljub popravkom in raznim kritičnim pripombam ostala v glavnem takšna kot je, saj verjetno na tej stopnji razvoja ter v sedanji družbeno-politični in gospodarski situaciji drugačna skoraj ne more biti. Resolucija ne more in ne sme biti ena od mnogih, ki jih tako ali drugače sprejemamo. Pričujoča resolucija je

družbeni dogovor, ki pa mora imeti moč zakona. Zato menim, da bi ob obravnavi in sprejemu resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno porabo v letu 1971 (če bomo takrat sprejemali še takšen akt), bila predložena poslancem še letošnja resolucija. Pri vsakem poglavju in točki pa naj bo jasno obrazložena realizacija ter ugotovitve, kje so bila predvidevanja točna in kje ne.

Niso pomembna le predvidevanja in prizadevanja, pomembni so rezultati teh prizadevanj!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa, tovariš Hasl. Preden prekinem sejo, vas želim obvestiti, da je prvi govornik po odmoru dr. Bojan Špicar. Odrejam polurni odmor.

(Seja je bila prekinjena ob 12.20 in se je nadaljevala ob 13. uri.)

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Nadaljujemo razpravo. Besedo ima dr. Bojan Špicar.

Dr. Bojan Špicar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želel bi se dotakniti posebnega problema, ki zadeva pokojninsko zavarovanje. Povsod v materialih in tudi v ekspozeju predsednika izvršnega sveta je poudarjen poseben pomen usklajevanja starih pokojnin z naraščanjem osebnega dohodka. To predstavlja težak problem za našo republiko. O njem je naša skupščina že razpravljala in priporočila, da se taka uskladitev čimprej izvede. Zato so tudi v letu 1970 za ta namen predvidena določena finančna sredstva. Pri tem bi hotel opozoriti na drug pojav, ki ne zadeva samo področje socialne politike, marveč predvsem ekonomiko. Funkcija valorizacijske rezerve je namreč v tem, da vsako leto iz svojih sredstev povečuje pokojnine za enak odstotek, kot so porasli življenjski stroški v preteklem letu. V tej valorizacijski rezervi se namreč zbirajo sredstva, ki jih zaposleni sproti dobijo, medtem ko morajo upokojenci nanje čakati eno leto. To pomeni, da se ta rezerva sicer redno lahko troši, vendar se mora z istim tempom redno obnavljati. Za prihodnje leto pa se predvideva poraba rezerve, ni pa predvidena njena obnova za leto 1971. S tem nastane za financiranje pokojninskega zavarovanja poseben problem, o katerem je razpravljala skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja na svoji seji 30. oktobra. Svoja stališča je sporočila tudi tej skupščini, vendar, ker so bila dostopna le ožjemu številu poslancev, ki so razpravljali v začasni komisiji in morda še v drugem odboru, smatram za svojo dolžnost, da z njimi na kratko seznanim Skupščino SR Slovenije, ki je pred našo celotno družbo odgovorna za razporeditev sredstev za potrebe družbene potrošnje.

Člani skupščine so v razpravi realistično in s skupnim razumevanjem podprli začrtano politiko, da se gospodarstvo ne obremenjuje z novimi bremeni in v tej luči ocenjevali poslovanje sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja za leto 1970 in tudi perspektivno za leto 1971. Ocenili pa so, da je zgrešeno načrtovati potrebe pokojninskega zavarovanja izolirano za eno samo leto, ampak je treba tako oceno raztegniti na daljše obdobje, ker samo s tem lahko povečamo stabilnost v samem skladu in obenem tudi stabilnost v gospodarstvu. Samo takšen pristop bi pomenil trden in soliden odnos gospodarstva do realnih

potreb na področju socialnega zavarovanja. Člani skupščine so zato odklanjali tak način financiranja, ki rezerve porabi, ne omogoča pa njihovo obnovo. Člani skupščine so z vso resnostjo opozorili, da bo zaradi zadrževanja stopnje prispevka na 12,9 % v letu 1970 toliko kot znaša letos, že v letu 1971 potrebna prispevna stopnja v višini 14,53 %, dočim bi bila za letošnje in naslednji dve leti potrebna poprečna stopnja samo 13,5 %, tako kot je bila prvotno predlagana.

Predloženi način financiranja sklada v letu 1970 je sicer finančno izvedljiv, vendar pa je taka politika financiranja izrazito kratkoročnega značaja in samo za leto 1970. To bo ustvarilo vse večje težave v financiranju v naslednjih letih. Taka politika tudi ni v skladu s predpisi, ki veljajo za financiranje socialnega zavarovanja, še posebno glede višine potrebnih rezerv sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja. Kratkoročno financiranje ne prispeva k stabilizaciji poslovanja sklada in tudi ni v interesu delovnih organizacij, ker bo že v letu 1970 potrebno občutno dvigniti prispevno stopnjo oziroma, kar je še bolj verjetno, dodatni obremenitvi delovne organizacije

Zaradi tega je skupščina republiške skupnosti sprejela stališče, da se v letu 1970 ne povečuje obremenitev delovnih organizacij z večjo skupno prispevno stopnjo, vendar je bila mnenja, da je taka politika do prispevka sklada invalidsko-pokojninskega zavarovanja in do naraščajočih obveznosti izrazito kratkoročna. Zaradi tega bo potrebno že v letu 1971 močno dvigniti prispevno stopnjo, da bo mogla skupnost nemoteno izpolnjevati svoje obveznosti do upokojencev in želi imeti tudi za to ustrezno zagotovilo.

Osnutek resolucije govori tudi o tem, da se bo rešilo vprašanje financiranja z novim sistemom invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Vendar se mi dozdeva, da ta dikcija skupščini socialnega zavarovanja ne daje ustreznega zagotovila. Poleg tega skupščina predlaga, da bi republiška skupščina vendarle sprejela poseben predpis o obveznem oblikovanju rezerve v pokojninskem zavarovanju, ki ga samo naša republika še nima. To bi zagotovilo pokojninskemu skladu stabilnejše poslovanje in nemoteno izpolnjevanje obveznosti do upokojencev. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Besedo ima Vlado Uršič.

Vlado Uršič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ko sem prebiral osnutek resolucije, sem prišel do zaključka, da resoluciaja sama na sebi ne more rešiti vseh protislovij, ki so se pojavila v naši družbi. Vendar pa bi morala biti vseeno manj načelna in analizirati posamezne posebnosti, ki obstajajo v tem slovenskem prostoru.

Če zadeve samo načelno obravnavamo, zakrijemo s tem tiste, ki so v naši družbi najbolj boleče in jih seveda ne rešujemo. Pravim, da resolucija prav gotovo ne more kaj posebnega prispevati k reševanju problemov, saj ugotavlja le stanje. Današnja razprava je že opozorila na določene vrzeli, na določene optimizme, pa tudi pesimizme, in ne zamerite mi, če se bom nekaterih dotaknil tudi jaz in to na področju, na katerem delam.

Če bi se sestavljalci resolucije poglobili v socialno strukturo Slovenije, potem bi ugotovili, da ponekod nastajajo iz dneva v dan vse večje socialne razlike. Vendar te socialne razlike niso od sedaj, ko je o njih razpravljalo predsedstvo Zveze komunistov, te so še od prej, samo včasih se ne upamo

ukrepati prej, preden ne pridejo določeni napotki. Prepričan sem, da socialne razlike ne bi bile tako velike, če bi jih pravočasno reševali.

K razpravi sem se prijavil predvsem zaradi tega, ker želim zvedeti oziroma razčistiti, kako bo republiška izobraževalna skupnost porabila za investicijske presežke iz leta 1969, ki so ocenjeni na približno 20 milijonov dinarjev. Kriterije za delitev teh sredstev bo treba korenito spremeniti. Območje, kot na primer del Primorske, Pomurja in Dolenjske, po sedanjih kriterijih ne morejo konkurirati za sredstva in sicer po načelu dva polovico soudeležbe. Mnenja sem, spoštovani poslanci in poslanke, da moramo od tega načela odstopiti, sicer ne moremo govoriti o enotnem šolskem prostoru, in seveda tudi ne bomo uresničili plana »sto let osnovne šole — sto šol«.

Zato predlagam, da bi v resolucijo vnesli skromno spremembo, ki se glasi: Za manj razvita območja velja udeležba manj kot 50 %. Tako bi imeli diferencirane obrestne mere in daljši rok odplačevanja. Zakaj dajem te predloge? Predvsem zaradi tega, ker imajo ta območja komaj 10 % lastnih sredstev, da pa bi lahko konkurirala za kredit pri republiški izobraževalni skupnosti, morajo vzeti še najmanj 30 do 40 % bančnih kreditov. To so komercialni kratkoročni krediti z visoko obrestno mero.

V zvezi s pripombo o velikem osipu učencev, dajem tole pojasnilo. Vzrok tega osipa je v materialnem položaju šolstva. Visok osip ni značilen za Ljubljano, za Maribor, za Celje in druge večje industrijske centre, kjer je šolstvo relativno dobro rešeno, kjer je tudi materialni položaj drugačen. Osip je velik na manj razvitih območjih.

Znani so instrumenti, po katerih se bodo zbrala sredstva za izobraževanje v letu 1970. Republiška izobraževalna skupnost bo dobila približno 550 milij. din iz prispevkov za osebne dohodke in od republiškega prometnega davka. Hkrati je v resoluciji nakazana številka, da bodo občine zbrale 430 milijonov din. Zanima me, na čem temeljijo ti izračuni, ko pa še danes ne vemo, kakšen bo instrumentarij? Ali je republiška izobraževalna skupnost ta instrumentarij že pripravila? Če ga je, kakšen je, ali bo tudi v naslednjem letu zajel 60 % ostalih prispevkov. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: K razpravi se je prijavil dr. Zdravko Javh.

Dr. Zdravko Javh: Tovarišice in tovariši poslanci! Ko človek posluša razprave v zvezi z resolucijo ekonomske politike v skupščini in nekaj dni prej na mnogih posvetovanjih, lahko vidi veliko željo po hitrejšem napredku naše družbe. Ker vsakdo zastopa svoje interese, je razprava včasih enostranska. Od tu gledano, je levica za močno materialno bazo, ki naj zagotovi napredek gospodarstva, desnica pa je za krepko duhovno bazo in zdravje, ki naj zagotovi najhitrejši razvoj družbe in seveda tudi materialne baze. Od tu gledano, sodim k desnici. Zato mi ne zamerite, da bom favoriziral človeka in namerno zapostavil materialno bazo.

Star kitajski pregovor pravi, če damo človeku ribo, ga bomo nasitili enkrat, če ga naučimo ribe loviti, ga bomo nahranili za vse življenje. Ta pregovor je kljub razvoju družbe še vedno aktualen. Naša bližnja preteklost nas uči, da so stroji le v rokah izurjenih ljudi rentabilni. Spomnimo se političnih tovarn, zaradi katerih smo med drugim začeli reformo. Večina teh tovarn bi postala rentabilna, če bi jih dobili v roke pravi ljudje. Ko barantamo za sredstva, gre

velikokrat za isto politiko kot prej, le da so oblike te politike subtilnejše, da se fetišizira sodobne stroje in moderne tovarne, na človeka, ki bi v njih delal pa pozabimo.

Vse slovenske revije in časniki so polni podatkov o nizki kvalifikacijski strukturi zaposlenih v Sloveniji. Ob vsem tem se človek vpraša, koliko časa bomo še sposobni slediti razvoju v Jugoslaviji, da ne govorim o drugih deželah na svetu. Strokovnjakov nam manjka, pravimo. Da bi vsaj za tiste, ki jih imamo, dobro poskrbeli, da bi jih dobro varovali. Toda poglejte! Začeli smo z reformo in vedeli smo, da bodo ljudje bolj fizično in psihično obremenjeni in da bodo bolj obolevali. Toda sredstva za zdravstvo smo zmanjšali. Uveljavili smo načelo nagrajevanja po delu in pozabili, da gre v medicinskem smislu za isto kot pri plačilu na akord. Ljudje skušajo iz sebe iztisniti največ, kar morejo. Stimuliramo marljivost, pri tem pa pozabljamo, da ima tudi človeško telo svoje meje zmogljivosti, za katerimi se pojavi bolezen. Tako pride do selekcije, pri kateri zaradi velikih naporov obolevajo najsposobnejši. Razpravljamo o razkoraku med razpoložljivimi sredstvi in potrebami. Menim, da bi bile vse debate odveč, če bi imeli strokovne analize, ki bi pojasnjevale, koliko sredstev potrebuje prosveta, koliko zdravstvo in koliko gospodarstvo in kaj pričakujemo od vloženega denarja.

Meni ne zadošča ugotovitev, da je treba urediti osebne dohodke v šolstvu, v zdravstvu in v kulturi in da je treba uskladiti pokojnine. Tovariši poslanci, tudi zdravstvo je rentabilno in morda še bolj ali, prav toliko rentabilno kot marsikatera industrijska panoga. Švedi ne zaposlujejo tujih zdravnikov zato, ker ne vedo kam z denarjem. Njihove analize in eksaktne ekonomske računice jim kažejo, da se jim splača uvažati zdravstvene delavce. Ko sem na posvetovanju, ki ga je organiziral klub poslancev ljubljanske regije, vprašal predstavnike izvršnega sveta, če so bile pri resoluciji upoštevane takšne analize in zdravstveno stanje, sem dobil negativen odgovor. Predlog resolucije o osnovah ekonomske politike ne omenja individualne porabe kot pomembnega dejavnika splošne potrošnje. Tudi v tej smeri ni bilo analiz. Ankete in statistični podatki v dnevnem časopisju poročajo, kako porabljamo denar. Žal ni podatkov za posamezne kategorije prebivalcev. Ne bom se veliko motil, če trdim, da prosvetarji in zdravstveni delavci porabljajo velik del denarja za reprodukcijo znanja, da pa kategorija prebivalcev, zaposlenih v trgovini, porablja denar za zlato in modne artikle, ki jih največkrat kupujejo v tujini. Trdim, da je pralni stroj v rokah matere z več otroki bolj rentabilen za družbo, kakor pa diamantni prstan na rokah samske uradnice. Načelo nagrajevanja po delu, po uspehih dela, ali po zaslugah ne bi bilo kršeno, če bi upoštevali tudi ta dejstva in jim posvetili pozornost v resoluciji.

V izhodiščih za resolucijo je predlog, naj skupščina ne omeji prispevne stopnje iz osebnega dohodka za zdravstveno varstvo, takoj za tem pa je priporočilo komunalnim skupnostim, naj pri določanju prispevne stopnje ne presežejo 5,2 % od osebnega dohodka. Priporočilo ni pošteno. Skupščina nalaga odgovornost za posledice komunalnim skupnostim. Če se bo zdravstveno stanje še naprej slabšalo, če bo smrtnost še naraščala, če bo raslo število invalidov, naj ne bodo krive komunalne skupnosti, temveč skupščina, ker je ona dejansko omejila stopnjo prispevka. Prepustimo komunalnim skupnostim, da skladno s svojim razvojem in potrebami predpisujejo prispevno stopnjo za zdravstveno varstvo, saj je edino to skladno z našo samoupravo. Predlagam, da se v celoti črta tisti del predloga izhodišč za sestavo resolucije, ki priporoča stopnjo pri-

spevka 5,2. Namesto tega odstavka predlagam, da komunalne skupnosti pri določanju prispevne stopnje upoštevajo zdravstveno stanje prebivalcev, razvitost zdravstvene službe, potrebe gospodarstva po zdravstvenem varstvu in demografske kazalce v regiji.

Za ilustracijo in podkrepitev tega, kar sem povedal, dovolite nekaj številk. Nataliteta, to je rojstvo na 1000 prebivalcev je znašala leta 1966 18,2, leta 1967 17,24, in leta 1968 16,58; torej precejšen padec rojstev na 1000 prebivalcev.

Mortaliteta, to je smrtnost na 1000 prebivalcev. Leta 1966: 8,48, 1967: 9,21, 1968: 9,88; torej strahoten porast.

Prirastek leta 1966: 9,72, 1967: 8,03 in 1968: 6,70. V treh letih je prirastek torej negativen.

Invalidnost na 1000 zaposlenih je znašala leta 1966 101 promila in 1967 leta 104,5 promile.

V zvezi s specifično mortaliteto med zdravniki, ki nas je približno 2000, moram povedati, da je mortaliteta od 1967 leta porastla za 100 odstotkov, leta 1967 — 9, leta 1968 — 18 in v letu 1969 — 19. Podatke sem dobil na republiškem zavodu za zdravstveno varstvo. Padec števila rojstev, porast smrtnosti, porast invalidnosti, nizka kvalifikacijska struktura in fetišiziranje materialnih dobrin ne govorijo v prid razvoju slovenskega ljudstva.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa. K razpravi se je prijavil dr. Boris Kuhar.

Dr. Boris Kuhar: Tovariš predsednik, tovariši poslanci. V svoji razpravi bi hotel opozoriti na dejstvo, da z razpravo o okvirih naše ekonomske politike, v letu 1970, soupada javna razprava o osnutku zakona o samoupravljanju in financiranju kulture. V razpravi na zasedanju delegatov občin so že bili konkretni predlogi k osnutku zakona, ki je tako našel mesto v stališčih tega zasedanja. Tako kot v razpravi o resoluciji tako je tudi v razpravi o osnutku zakona prišlo do izraza stališče, ki je zapisano v resoluciji. V letu 1970 je treba nadaljevati sanacijo materialnega stanja kulturnih dejavnosti in je treba za kulturo nameniti sredstva z večjim porastom, kot znaša porast republiškega proračuna. In to niso poudarjali samo delavci iz kulturnih institucij, temveč tudi ljudje z drugih področij. Tudi v vaših vrstah, tovariši poslanci, smo lahko slišali isto mnenje, zlasti v razpravah v skupščinskih odborih, ali na terenu. Razpravljali ste izredno zavzeto v korist kulture, s tem pa tudi v korist celotnega družbenega razvoja. Podobna mnenja prihajajo tudi neposredno iz vrst proizvajalcev in delovnih kolektivov. Zato je verjetno tudi predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije zapisalo v svoja znana stališča, ki so nam bila posredovana k tej resoluciji, da je treba pri proračunu upoštevati dosedanje zaostajanje materialnega položaja kulturnih dejavnosti ter da je treba temu ustrezno povečati sredstva za to dejavnost in na ta način urediti nevzdržne materialne razmere v kulturi. Če bomo hoteli v prihodnjem letu v zvezi z novim zakonom o kulturi vsaj začeti uresničevati njegov prvi del, ki zagotavlja samoupravne pravice in samoupravne integracije na področju kulture, potem moramo temu področju prav gotovo nameniti vsaj nekaj več sredstev, kot smo jih doslej. Le tako bo lahko to področje že v letu 1970 začelo jasneje uresničevati tudi široka pooblastila in odgovorne naloge, ki mu jih nalaga zakon. To je na primer uveljavitev programiranja, financiranja kulturnih dejavnosti, to je ovrednotenje programov kulturnih dejavnosti

in samo financiranje institucij. Vse to bi lahko začeli uresničevati že v prihodnjem letu, čeprav ne bomo imeli še avtonomnih virov. Kot vemo, zakon, če ga bomo sprejeli v začetku prihodnjega leta, bo lahko z vsemi svojimi posledicami začel veljati začetkom leta 1971.

Lahko rečem, da so razprave o resoluciji in zakonu sprožile izredno pozitivne procese medsebojnega dogovarjanja delavcev kulturnega področja in drugih področij združenega dela. Želel bi še enkrat — čeprav smo danes že to slišali — naglasiti, da so tudi kulturni delavci življenjsko zainteresirani, da bo naše gospodarstvo čimboljše. Obenem smo prepričani, da je tudi naše gospodarstvo — in tudi to smo že danes slišali — zainteresirano, da ima čimboljše zdravstvo, čimboljše šolstvo in čimbolj kvalitetno kulturo, ki bo dostopna slehernemu našemu človeku. Lahko vam pa tudi povem, da smo tudi v naših vrstah že začeli postavljati odločne zahteve po čimboljšem gospodarjenju.

Tudi v svojih vrstah se odločno zavzemamo za dobro gospodarjenje. Tudi kulturne institucije se trudijo za čim večjo družbeno učinkovitost, o kateri je danes govoril tovariš Lamut. Moramo pa tudi naglasiti željo in tudi že konkretno delo mnogih kulturnih institucij za neposredno sodelovanje z gospodarskimi področji. Imamo vrsto gospodarskih področij, da omenim turizem, ki se ne morejo razvijati brez dobrega delovanja kulturnih institucij, na primer spomeniško-varstvene službe. O tem smo lahko več slišali na posvetu turističnih kulturnih delavcev v Radencih. In še mnogo več bi lahko koristile kulturne institucije gospodarstvu, če bi imele obratna sredstva.

Financirajo se namreč tako, da 85 in celo več kot 90 % sredstev porabijo za osebne dohodke, ki pa so v mnogih kulturnih institucijah še vedno daleč pod poprečjem osebnih dohodkov v republiki. Le z nekoliko večjimi sredstvi za materialne izdatke bi lahko mnoge institucije znatno povečale svojo dejavnost in s tem tudi lastne dohodke. Tovariši iz gospodarstva pa dobro vedo, da brez obratnega kapitala, ali pa z zelo malim obratnim kapitalom, ni mogoče gospodariti ali pa se lahko le slabo gospodari. Danes smo že slišali, da morajo posamezni delovni kolektivi za izplačevanje osebnih dohodkov načenjati rezervne sklade. Z žalostjo pa moramo k temu pripomniti, da ne poznam kulturne institucije, ki bi imela rezervni sklad, ker svojo blagajno sproti sušijo.

Muzeji — toda to velja še za nekatera druga področja kulture — bi lahko z nekaj več sredstvi znatno povečali svojo dejavnost. Muzeji bi lahko vsaj za 50 ali pa tudi 100 % povečali število obiskovalcev. To pa pomeni 1,5 milijona več obiskovalcev in med temi bi bilo prav gotovo mnogo tujih turistov. Ti bi na ta način podaljšali svoje bivanje v kraju, kjer je muzej, in tako porabili nekaj več dolarjev. Toda razstavne možnosti muzejev so zaradi njihovih materialnih in prostorskih težav omejene. Razstaviti morejo le do 10 % predmetov. Vsak dinar, ki ga vložimo za nakup predmetov, v naslednjem letu za 100 % poveča svojo vrednost. To prav gotovo bogati naše skupno narodno bogastvo. Menim, da moramo biti za to vsi zainteresirani. Zato se tudi zavzemam za začetek temeljite sanacije na področju kulture, da bo lahko tudi to področje začelo enakopravno uveljavljati samoupravne odnose. Potreben je dolgoročni dogovor o financiranju, ki bo zagotovil tudi temu področju dovolj sredstev, predvsem pa stabilnih virov za kulturo, ki je prav gotovo, kot smo danes že večkrat slišali, sestavni del našega združenega dela.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Razpravljal bo tovariš Jože Knez.

Jože Knez: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Želel bi govoriti samo o enem aspektu gospodarskih razmer, to je o devizni bilanci.

Mislim, da je dokazljiva in nesporna inflacija domačih stroškov, ki je višja kot porast stroškov na svetovnem trgu. Zato prihaja naša izvozna industrija v vedno težje škarje. Zvezni materiali, katere sem imel priliko proučevati, priznavajo usihanje konjunkture na svetovnih tržiščih. Zato se oba protislovja, to je domača inflacija in usihajoča konjunktura med seboj seštevata in sicer tako, da postaja problem rentabilne prodaje izvozov vedno težji. Naša lesna industrija, ki ima dokaj dolgo izvozno tradicijo, beleži danes izredno previdnost tujih kupcev pri naročanju količin in pri oblikovanju cen.

Zato nas zelo presenečajo izjave podpredsednika zveznega izvršnega sveta tovariša Grličkova, da na tem področju ni potrebno ukrepati. Ne vem, na kakšnih podatkih in analizah ta izjava temelji. Če je situacija premalo proučena, to tudi mislimo, lahko prepozno ukrepanje povzroči občutno škodo vsemu nadaljnjemu razvoju našega in jugoslovanskega gospodarstva. V lastnem imenu in še v imenu poslancev, to je tovariša Lesarja in Štera, predlagam, da se besedili resolucije v prvem oddelku, ki glasi: »Glede na naraščajoči delež jugoslovanskega gospodarstva, usmerjenega v mednarodno menjavo, bodo možnosti razvoja v precejšnji meri odvisna od gibanja konjunkture v deželah, s katerimi imamo intenzivne trgovinske odnose. To še posebej velja za slovensko gospodarstvo, ker je že doslej predstavljal delež proizvodnje blaga za izvoz približno 18 % družbenega proizvoda. Odvisnost od zunanje konjunkture še bolj poudarja dejstvo, da se predvideva bolj umirjeno povpraševanje na domačem tržišču.«, dopolni s stavkom:

»Zato je potrebno ukrepati, da se izvoz reši sedanjih pritiskov, v katerega ga je pripeljala notranja nestabilnost.« Kako naj se to reši, je stvar pristojnih organov, ki to morajo znati in biti za to kvalificirani.

K razvozlanju interesnega trikotnika med skladbo, glasbili in glasbeniki dajem pripombo, da imamo še četrto situacijo, ko se glasbenik odloči za pavzo. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Razpravljala bo tovarišica dr. Aleksandra Kornhauserjeva.

Dr. Aleksandra Kornhauser: Spoštovani tovariši poslanci! V neprijetni situaciji se vključujem v razpravo. Govorimo predvsem predstavniki tako imenovane potrošniške sfere, kateri pripadam tudi jaz. Doma nisem pripravila nobenega govora in se oglašam, ker želim polemizirati z nekaterimi razpravljalci.

Predstavniki gospodarske sfere in to najbolj eminentni, so uvodoma povedali stališče gospodarstva. Ker gre za tako avtoritativne predstavnike, lahko trdim, da smo slišali največje »kanone«, zato nam naj ne bo zamerjeno, če se kot »drobiž«, ki se more oglašati le s fračami, oglašamo v večjem številu.

Slišali smo stališča za resolucijo in stališča, naj bi se predvidoma sredstva za izobraževanje in vzgojo celo znižala. Zato bom, zavedajoč se, da je čas dragocen, nanizala samo tista bistvena vprašanja, ki daleč preraščajo okvir šolstva, izobraževanja, vzgoje, kulture in znanosti, ki so skupna vprašanja in ob katerih se moramo zamisliti, če nam z avtoritativnih mest predlagajo celo znižanje sredstev za izobraževanje in vzgojo.

Resolucija že predstavlja bistveno znižanje sredstev, ki jih je predlagala republiška izobraževalna skupnost. Naj poudarim, da izračun skupnosti temelji na sklepu skupščine o sanaciji izobraževanja in vzgoje. Razlika je skoraj za 9 starih milijard dinarjev. Razlika je tolikšna, da celo največji optimisti priznavajo, da se zna na nekaterih področjih priti do odstopa od sklepa o izboljšanju osebnih dohodkov učiteljev.

Slišali smo predstavnike izobraževanja, ki trdijo, da bi bilo treba celo podaljšati čas za izvajanje teh sklepov za eno leto.

Uvodoma bi rada povedala, da tega ne mislim in bom to tudi utemeljila. Strinjam se z resolucijo, vendar ta predstavlja skrajni delež, ki ga lahko prispeva področje izobraževanja in vzgoje k resničnim težavam gospodarstva. V mislih imam odstop za 9 milijard. Dolžna sem povedati, da bi vsako nadaljnje zniževanje sredstev pomenilo odstop od sprejetih sklepov za sanacijo izobraževanja in vzgoje in da naj predlagatelji, ki to predlagajo, obenem predlagajo revizijo teh sklepov. Nevzdržno pa je ohraniti sklepe, ki jih je potrdila ta skupščina in so javen dokument, s katerimi so seznanjeni vsi delavci na tem področju, hkrati pa bi te sklepe finančno negirali in ne zagotovili možnosti za njihovo uresničevanje.

Popolnoma se strinjam tudi s tistimi, ki pravijo, da je sedaj čas, da spregovorimo tudi o vsebinskem neredu na področju izobraževanja in vzgoje, tu obstaja vrsta nepravilnosti in neracionalnosti. Ponavljam pa, da to ni izjema, kulture in znanosti. Res je, tudi ta področja niso prav nobena izjema in tudi ne v dobrem, pa tudi ne v slabem smislu.

Dolžni smo se zavedati, da bo treba racionalizacijo izvesti povsod. Ne bi hotela polemizirati s tovarišem Lamutom in z drugimi, ki so opozorili na probleme neracionalnosti na področju visokega šolstva in osnovnega šolstva. Kar zadeva visoko šolstvo, se predvsem strinjam, da je potreben mnogo večji vpliv gospodarstva na delo teh zavodov. Prav sedaj izvajamo zakon o visokem šolstvu, ki to tudi zagotavlja. Treba bo samo ustrezno izvajati zakon in ta upravičena zahteva bo uresničena.

Pripomba, da slovenski narod ni tako butast, da bi imel 30 in več odstotkov idiotov, ki ne končajo osnovne šole, pa mislim, da je nekoliko enostranska. V Ljubljani konča v povprečju uspešno šolo 92 % otrok. Letošnje slovensko poprečje je izboljšano na 69 %, kar jasno pomeni, da so mnogi kraji močno pod tem poprečjem. Vzrok za to pa ni samo šola; vzrok je tudi v neustreznem vlaganju v materialno bazo šol, ki smo jo hudo zanemarili in to v tolikšni meri, da to ne more več ostati nekaznovano. Ponavljam pa, da bi bile čiste iluzije, če bi menili, da je to edini razlog. Razlog je predvsem v splošnem interesu družine in družbe za izobraževanje, v interesu staršev, kako pospešujejo izobraževanje svojih otrok. Ta interes pa je razumljivo povezan s splošno materialno bazo vsakega področja.

Ne bi hotela tu naštevati vrste problemov, o katerih je bilo že govora. Nekateri izmed teh sploh ne sodijo semkaj. Z njimi se moramo spopasti v okviru izobraževalnih skupnosti, pa naj bo to delitev znotraj te sfere, vprašanje subvencioniranja, vprašanje kvalitete ipd. To smo dolžni in nimamo pravice, da ta zbor zadržujemo s takimi predlogi. Rada bi povedala le tole: Kaj bi pomenilo morebitno znižanje sredstev, ki jih predlaga resolucija? Samo tri bistvene probleme bi naštela. Prvič, odložitev delnega usklajevanja možnosti za enakopravno šolanje slovenskih otrok. Tu mislim na prelivanje sredstev med razvitimi in nerazvitimi. Tovariš Kavčič je lepo povedal, da je

slovenski človek občutljiv za večanje socialnih razlik. Če bomo nižali sredstva za izobraževanje in vzgojo, bomo te škarje večali. Kako bomo to obrazložili, ne vem. Pri odraslih lahko razložimo socialne razlike z različno produktivnostjo. Kako pa bomo obrazložili neenakopravnost otrok in kako bomo opravičevali zapravljanje slovenskega intelektualnega potenciala, če pa dobro vemo iz lastne zgodovine, da večina naših velikih mož ni bila rojena na parketu? Zato menim, da je vsakršno zniževanje sredstev v škodo nerazvitih območij nepravično in v nasprotju ne samo z našo socialno orientacijo, marveč tudi v nasprotju z interesi vlaganja v intelektualni potencial.

Drug tak problem, ki bi se bil zopet zaostril, če bi znižali sredstva, je problem učinkovitosti šolstva.

Skozi vsa zadnja leta smo se na področju šolstva silovito otepali z materialnimi težavami. Sprva smo v ospredje postavili sanacijo osebnih dohodkov, ne samo zato, ker bi menili, da so ti edini potrebni sanacije, ampak zaradi pritiskov, velikokrat podprtimi tudi s štrajki. Krivda tega je, da se je celotna sanacija bolj ali manj izrodila v mezdno gibanje. Celo sklepi skupščine, ki smo jih prejeli za sanacijo šolstva, so obremenjeni s takšno miselnostjo. Zaradi tega smo povsem zanemarili opremo šol.

Oprema je v tej težnji po izboljšanju osebnega dohodka postala tako šibka, da resno zavira uspešno delo. Menim da resolucija za te potrebe ne predvideva ustreznega zvišanja sredstev. Več sredstev je nujno potrebnih, ker primerna oprema neposredno pogojuje večjo kvaliteto dela.

Tretji problem, ki naj ga omenim, so kadri. O kadrih razpravljamo sedaj na vseh nivojih od CK navzdol. Skupščina je že obravnavala izobrazbeno strukturo v Sloveniji. Zato vprašujem predstavnike tistih, ki so omenili, da bi bilo treba še znižati sredstva, kako ta svoja stališča usklajajo s potrebami po kadrih. Ne bom vas morila s podatki, saj jih dobro poznate. Ponovno bi poudarila le to: če se primerjamo z Jugoslavijo, smo na zadnjem mestu, za nami sta samo Črna gora in Bosna, ker njuni študenti študirajo v drugih republikah.

In če prezremo tudi to, pa ne moremo prezreti številke, da imamo po tej analizi v Sloveniji 106 529 zaposlenih z neustrezno izobrazbo.

To je ogromno število delavcev in v prvi vrsti problem gospodarstva, kateremu pa mora šolstvo pomagati. Menim, da bi bilo znižanje sredstev tudi v nasprotju s to kadrovsko situacijo. Slišali smo tudi pripombo, da je prognozirana stopnja rasti nerealna, da je previsoka. Ne bom rekla, da zaupam računom republiškega izvršnega sveta, ker je zaupanje pač mistična komponenta. Povedala bom samo tole: ni potreben strah. Če bo stopnja rasti manjša, bo tudi realizacija nižja. Tako smo se dogovorili in vsi, ki govore drugače, menim, da žele, da bi tudi v bodoče vse defenicije nosila le določena področja. Tovariš Kavčič je v svojem uvodnem referatu povedal, da so bila ta področja z junijskim blokiranjem najbolj prizadeta. K temu naj dodam, da ta področja niso bila med tistimi, ki so izzvala težave.

Nazadnje dovolite, da še vprašam, ali res rušimo gospodarstvo? Ali so res področja izobraževanja, vzgoje, kulture, znanosti in zdravstva tista področja, ki rušijo gospodarstvo? Zelo me veseli razprava predstavnikov gospodarskega zbora, iz katere je bilo razvidno, da večina gospodarstvenikov le ne meni tako. Tistim, ki pa le menijo, da je na teh področjih vzrok nelikvidnosti gospodarstva, bi povedala samo tele splošne znane podatke. Za znanstveno-raziskovalno delo dajemo 0,2 % bruto nacionalnega dohodka; za kulturo dajemo 0,4 %, za šolstvo pa po vseh sanacijskih ukrepih 5 %, torej skupaj 5,6 %. Dodajmo sedaj še

sredstva za zdravstvo, pa bomo videli, da prilezemo tja na 10 %. Jasno je, če vsa ta sredstva znižamo, področja pa ukinemo, ne bomo rešili nelikvidnosti. Torej poiščimo že enkrat krivce tam, kjer so. Rešimo že enkrat vsa ta vprašanja tako kot se spodobi in ne iščimo velikih čarovnic tam, kjer so samo majhne coprnice, ne pa takšne, ki bi znale rešiti gospodarstvo. Sem za razbremenjevanje gospodarstva, toda ne za pavšalno. Če ga bomo tako razbremenili, se bodo na nekaterih področjih skladi za osebne dohodke še bolj povečali in s tem tudi razlike v osebnih dohodkih. To pa bo povzročilo še hujše družbene probleme.

Ob koncu bi rada ponovila to, kar sem že uvodoma povedala. Sem za resolucijo, čeprav znižuje sredstva za področja vzgoje, izobraževanja in kulture ter tudi za zdravstvo. Vsi tisti, ki predlagajo, naj bi jih še zniževali, morajo predlagati tudi spremembo sklepov skupščine o sanaciji izobraževanja in vzgoje. Zavedam se, da moramo v šolstvu veliko narediti, vendar imamo na srečo že jasne koncepte. Treba jih je le energično izvajati. Zato menim, da bomo sanacijo realizirali tudi v primeru, če sredstva v letu 1970 ne bi bila v celoti zagotovljena. Povedala sem, da je bila sanacija obremenjena z mezdnim gibanjem za višje osebne dohodke. Odslej moramo preprečiti nekontrolirano vlaganje sredstev v osebni dohodek in jih načrtno vlagati v materialne možnosti šolanja. Slovenci smo majhen narod, in majhen narod ne more biti velik ne s svojim materilnim bogastvom, kaj šele z vojaško močjo. Majhen narod je lahko velik le s svojo duhovno silo. Osnovni pogoj za tako duhovno silo pa je prav gotovo materialna baza šolstva, znanosti in kulture.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Hvala lepa! Besedo ima Janez Miklavc.

Janez Miklavc: Tovariš predsednik, tovariši poslanci in poslanke! Ob razpravah o okvirih ekonomske politike in o politiki zbiranja in uporabe sredstev je dosti mnenj in utemeljevanj, ki si nasprotujejo. To je popolnoma razumljivo, pač enostavno zato, ker so tudi sredstva omejena. To je podobno kot v podjetju, če karikiram; ko je sredstev zadosti, je v podjetju vse v redu, če pa sredstev zmanjkuje, je pa kriva proizvodnja, komerciala in tudi do samoupravnih sporov pride. Menim, da je v taki situaciji, v kakršni smo, potrebno izhajati iz realnih gospodarskih osnov in priporočil, saj mora gospodarstvo ustvarjati v danih pogojih sredstva za svoje delo in poslovanje, zraven pa tudi sredstva za skladno poslovanje v drugih sferah. To pomeni, da moramo biti obojestransko, v akumulativnih in v potrošnih področjih zainteresirani za dobro gospodarjenje pa tudi soodgovorni za usklajenost in normalno delo v celotnem kompleksu. Uspeh ali neuspeh v enem področju lahko usodno vpliva na programe, obseg dela in dejavnosti drugega področja. Mislim, da je v teh razpravah, kot jih razumem, poglavitni interes v tako imenovanem gospodarstvu, oziroma v gospodarski sferi, v tem, da le-ta hoče zdravega, izšolanega človeka-proizvajalca, ki se bo lahko vključil v krog naših sodelavcev; skratka človeka, ki bo imel poleg svojega dela tudi zagotovljeno zdravstveno varstvo in zagotovljeno eksistenco v starosti. To velja tudi v obratni smeri.

Mislim, da gre predvsem za to; treba pa je seveda za izvajanje programov imeti sredstva. Mnenja drugih govornikov in predsednika izvršnega sveta so me spodbudila, da sem se spričo znanih problemov in zaradi potreb po racionalizaciji o nacionalni štednji oglasil k besedi.

Potrebno je, da se zavedamo velike odgovornosti, ko razpravljamo o okvirih ekonomske politike in o delitvah. Biti moramo široki in gledati na probleme kompleksno, ko odmerjamo sredstva, pa vendar zahtevati, da povsod racionalno gospodarimo. Zato dovolite, da se obrnem z nekaj vprašanji tudi na področje zdravstva in šolstva.

1. Rad bi vprašal, če se s sredstvi v zdravstvu, v socialnem zavarovanju in v šolstvu dovolj racionalno gospodari, kakšne so cene storitev in kakšni so stroški. Ne morem navajati nobenih številk, ker jih ne poznam zadosti, mislim, pa, da so od poprečnih številk, ki smo jih večkrat čitali, prav gotovo nekatera odstopanja, pa naj gre za bolnika, za stranko, za šolo ali učence. V raznih uslugah in v raznih storitvah na različnih lokacijah so različna odstopanja in če te razlike so, potem je treba te razlike analizirati in dobiti odgovore, zakaj so in če razlike v znatni meri kvarijo poprečja, potem je treba taka stanja odpravljati. Žal, ni mi znano, če že imamo dovolj analiz za presojo za dajanje sredstev in tudi za ukrepanje.

2. Ali je program šolanja in izobraževanja v Sloveniji zares usklajen s potrebami vseh sfer, mislim tu na gospodarstvo in negospodarstvo, glede na perspektivo in na razvojne smeri. Čital sem pred tedni v »Naših razgledih« zaprepaščujoče številke, ki nam kažejo, koliko strokovnjakov nam primanjkuje samo v turizmu.

Vem, da imamo v Sloveniji vrsto IBM centrov, imamo pa samo nekaj programerjev, ki so sposobni v teh centrih delati in nekaj pokazati; sprašujem se, če se znamo tržni konjunkturi prilagojevati tudi s kadri.

3. Kot tretje, vprašujem, kakšno je poslovno-tehnično sodelovanje med institucijami v zdravstvu in v šolstvu. Poznamo primere v gospodarstvu in tudi vemo, da so v gospodarstvu te oblike navadno prinesle prednosti združevanja v eni ali drugi obliki in vpašujem, če je v teh panogah podobno. To vprašujem zaradi morebitnih možnosti, da se bolj racionalno in bolj učinkovito s sredstvi gospodari. Ko to sprašujem, mislim, da naj ta vprašanja zadenejo vse šolstvo, od temeljnega šolstva prek strokovnega šolstva pa tudi do univerze.

Spoštovani tovariši poslanci! Teh vprašanj ne postavljam zato, da bi oporekal dajanju in odmerjanju sredstev za negospodarske sfere, niti da bi zmanjševal njihov pomen. Nasprotno, sprašujem v želji, da bi bolj racionalno tudi tu poslovali, zlasti ker ugotavljamo, da za sedaj nimamo zadosti sredstev. Tudi v gospodarstvu se srečujemo z visokimi stroški v proizvodnji in se sprašujemo, kaj bo s plasmajem, zlasti takrat, ko narašča konkurenca na notranjem in zunanjem tržišču. Spričo tega, kar sem povedal, bi želel in zato tudi predlagam, da bi se ob sprejemanju resolucije o zbiranju in porabi sredstev razmislilo tudi o teh vprašanjih.

Ob sprejemanju resolucije moramo imeti pred očmi zlasti priporočila gospodarske zbornice in sindikatov ter stališča delegatov občin. Menim, in zato predlagam, da je potrebno osnutek resolucije z njihovimi tehtnimi pripombami dopolniti, da bo resolucija dobila svoj odraz v konkretni vsakodnevni praktični politiki in da ne bi izgubila zaradi tega na svojem pomenu.

Zato predlagam, da komisija prvotno predlagano besedilo v osnutku ustrezno dopolni in uskladi. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Razpravljal bo Boris Feldin.

Boris Feldin: Tovariš predsednik in tovariši poslanci! Želel bi omeniti samo določene stvari, ki jih drugi morda še niso. Mislim, da so nujne razlike, ki se pojavljajo v gledišči o resoluciji glede posameznih sfer, prav zaradi tega, da lahko najdemo skupni jezik za reševanje določenih stvari. Zato me toliko tudi ne moti, če so včasih različna gledišča, menim celo, da je prav, da marsikaj slišimo in da se potem lažje dogovorimo za skupno reševanje odprtih vprašanj. Pri tem ne mislim, da je strpnost vseh nas prvi pogoj za to, da bomo našli skupni jezik.

Načelna izhodišča v resoluciji se mi zdijo v redu in sprejemljiva, posebno če upoštevam tudi stališča delegatov občin, gospodarske zbornice, sindikatov, ekonomskega sveta, izvršnega sveta in socialistične zveze.

Predvsem so izhodišča vseh prizadetih v načelu enaka. Le v realizaciji teh izhodišč so si posamezni od teh dejavnikov različni, to pa zaradi tega, ker so tudi različne navedbe.

Eden trdi to, drugi trdi ono, težko pa je verjeti, kajti ne spoznamo se vsi v podrobnosti, da bi vedeli, kdo je bolj pristojen določeno vprašanje tolmačiti.

Prav tako bi bilo dobro, da bi v resoluciji povedali, kaj je mogoče z določenim denarjem narediti. Razumem težave gospodarstva in menim, da je večja obremenitev gospodarstva nemogoča, toda sem pa za to, da se dogovorimo, kaj zmoremo in česa ne zmoremo in se zavestno odločimo, da nekaterih stvari ne bomo imeli. Nikomur, po mojem mnenju, ne bi pomagalo očitati tako ali drugačno stališče, dokler se ne pogovorimo ali je res morda kaka dejavnost taka, ki jo danes zmoremo vzdrževati ali ne, posebno še, če upoštevamo stališča sklepov o racionalizaciji šolstva.

Drugi so sklepi o materialnem položaju šolstva. Če smo se tedaj zedinili, da je treba kadrovsko strukturo v šolstvu izboljševati, to dosegamo tako, da pospešujemo štipendiranje in dodatno izobraževanje. Če pa danes menimo, da za to dodatno izobraževanje učnega kadra nimamo sredstev, se bomo temu morali pač odpovedati, vendar pa se obenem zavedati, da bo to imelo določene posledice tudi na učnem uspehu, katerega pa zopet po drugi strani kritiziramo. Zaradi tega sem za to, da javno in jasno povemo, česa danes še nismo zmožni in razloge za to in prepričan sem, da bodo naši ljudje to razumeli.

Vzemimo področje investicij. V sklepih smo lansko leto sprejeli, da bomo za investicije v republiki Sloveniji v letu 1970—1974 dali iz republiških sredstev 17,5 milijarde. Rad bi videl realizacijo teh sklepov tudi v teh stališčih. Če njihova realizacija ni mogoča, moramo pač ugotoviti, da smo naloge preširoko zastavili in je to za nas prevelika obremenitev. Odkrito tudi povem, da ne vem, kako bomo porabili približno 100 milijard S din za izobraževanje, posebno še, ker jih potrebujemo 109 milijard S din. Zanima me, ali je ta razlika nastala zaradi neupoštevanja sklepov o sanaciji ali pa zaradi kakšnih drugih razlogov. Doslej mi še nihče ni povedal, od kje 9 milijard S din primanjkljaja. Ko bom za razliko zvedel, bom tudi točno lahko vedel, katero področje v tej sferi je prizadeto in se bom mogel opredeliti. Mislim, da se bodo morala povečati tudi dopolnilna sredstva občinam, ker bomo le tako mogli omiliti socialno ogroženost, ki je največkrat posledica posebnih pogojev nekaterih občin. Kar zadeva šolstvo, bo socialna diferenciacija v pretežni meri odpadla, če bodo prispevki za srednje, višje in visoke šole približno enaki prispevkom za dopolnilna sredstva.

Nekoč sem že poudaril, in zaenkrat mi teh podatkov ni še nihče oporekal, da imajo razvite občine več študentov na višjih in visokih šolah in več študen-

tov v srednjih šolah. Verjetno pa je, da tisti, ki koristi več uslug, ne pokriva vsega, če pa celo še manj prispeva za dopolnilna sredstva, se pravi, da mora prispevati nekdo drug več. Zaradi tega mislim, da o prelivanju ne smemo neprecizno govoriti.

Želel bi precizacijo 4. točke o otroškem varstvu. Ta govori, da bo otroško varstvo sodelovalo s sredstvi pri reševanju nekaterih problemov izobraževanja, ki po svoji vsebini ustrezajo namenom otroškega varstva in povedano je tudi koliko. Mene bi zanimalo, kakšno bo to sodelovanje, da se pozneje ne bomo izgovarjali, da to ni bilo jasno in razčiščeno.

Dobro bi bilo vedeti ob taki bilanci, kaj predstavlja udeležba posameznih sfer v narodnem dohodku. Mi jo imamo v gradivih zavoda za planiranje, a ne zato, da bi potem bila zastava, s katero bi mahali, pač pa da bi imeli možnost ugotavljati in spremljati udeležbo posameznih sfer v narodnem dohodku, obenem pa tudi, ali ta udeležba sledi usmeritvi, ki smo jo v skupščini sprejeli. Tega pa ne vemo.

Kar zadeva bilance občin, me moti, ker razpravljamo samo načelno. Zanima pa me, kakšne bodo konkretne posledice uveljavitve instrumentov na bilancah občin. Če je načelno izhodišče, naj ne presegajo prispevki iz osebnih dohodkov lanskega nivoja, to pomeni, da je 3,95 % sicer delimitirano, kljub temu pa vemo, da večjih odstopanj gor ali dol ne bo moglo biti. Mene pa bi zanimalo, kaj pomeni za občine v Sloveniji prispevna stopnja 3,95 %. Gre tu za vprašanje ali so določene dejavnosti res čista občinska zadeva, recimo otroško varstvo, glasbene šole, delavske univerze itd.; morda je to tudi še malo nacionalnega pomena. Določiti moramo ali bomo to priznali v strošek ali ne. Če bomo priznali, bomo morali v bilanci upoštevati, če ne bomo priznali v strošek, potem bomo pač morali v določenih zadevah tudi povedati, kdo naj te stroše krije.

V stališčih ekonomskega sveta je rečeno, da bi bilo dobro, da se povečajo udeležbe državljanov iz svojih osebnih dohodkov. To je lepo in mislim, da je treba na tem, kjer je le mogoče, vztrajati. Ni pa mogoče vztrajati povsod, saj bi s tem zopet širili instrumentarije in ponovno s to udeležbo obremenili tistega z malimi dohodki, ki je že tako in tako močno obremenjen.

Zaradi tega mislim, da mora resolucija jasno povedati, da sredstev nimamo dovolj za vse zahteve in da se moramo določenim zahtevam odpovedati.

V resoluciji je govora o presežkih. Mislim, da se bo o presežkih potrebno enkrat dogovoriti tudi o tem, kaj je normalen presežek, ki bi ga bilo potrebno usmeriti v tako imenovano rezervo in v obratna sredstva. Presežek nad tem presežkom pa je treba usmerjati tako, kot stoji v resoluciji.

Nujen bi bil družbeni dogovor o možnem obsegu vseh dejavnosti v negospodarstvu, ki bi določil, kaj zmoremo in česa ne. Če imamo v šolstvu določene zakone in imamo točno določene kriterije, celo za osebne dohodke, ne bi prav nič škodovalo, če bi tak način uporabili še za druga področja. Rečeno nam je bilo danes, da naj ne bi pozabili na to, kar je bilo že storjenega in mislim, da je to tudi treba priznati, ampak glede tega da ne bo dovoljeno govoriti o osebnih dohodkih prosvetnih delavcev, pa moramo pojasniti, da ni bil nikoli namen samo ta, da bi se urejali dohodki prosvetnih delavcev. Vedno se je gledala sfera kot celota in položaj te sfere. Če so bili v trenutni situaciji osebni dohodki tisti, ki so zahtevali rešitev, je čisto postranska stvar. Mislim pa, da je celoten položaj in enakopravno obravnavanje tega področja v celotni družbi vodilo za vsa prizadevanja, ne pa toliko samo osebni dohodki.

Ne bi o tem toliko govoril, če ne bi v časopisu brali o stališčih gospodarske zbornice in ekonomskega sveta, obenem pa v istem časopisu zasledili članek, ki kaže, da včasih res ne vemo, kaj se dogovorimo, kaj pa ne. Gre namreč za čebelarski izobraževalni center, ki bo nastal v Domžalah in katerega dejavnost bo gotovo nekoč moral nekdo kriti, sedaj se pa gradi s krediti, s prispevki itd. Ne želim, da bi me napačno razumeli tisti, ki so iniciatorji tega, ampak mislim, da mora biti tudi ustanavljanje kakršnegakoli izobraževanja družbeno dogovorjeno, sicer se nam bo že čez nekaj let zopet pojavil kot problem.

Pri točki 13, kjer govori resolucija o stanovanjski problematiki, bi samo dostavil, da je potrebno ob prehodu na ekonomske cene zaščititi določene socialne kategorije.

K točki 9, na strani 20, mislim, da bi bilo potrebno dodati, da bodo predlagatelji resolucije, oziroma izvajalci ob predložitvi instrumentov za leto 1970, upoštevali tudi vplive teh instrumetnov na občinske proračune in posledice, ki bi s tem nastale.

Končno še nekaj besed o racionalizaciji. Še so možnosti racionalizacije, tudi na področju šolstva, nekaj pa je takih, katere ima tudi naša republika v roki, pa jih, ne vem zakaj, in iz kakšnega razloga enostavno noče izkoristiti. Že aprila meseca sem opozoril na zakon o knjigovodstvu v šolah. Lanski zvezni zakon je pooblastil republiko, da lahko predpiše za zavode, se pravi tudi za šole, drugačnejše načine vodenja knjigovodstva. Mi pa vemo, da je danes šolstvo izenačeno z gospodarstvom z vsemi mogočimi periodičnimi obračuni, za katere niti ne vem, komu in čemu služijo. Tedaj sem dobil odgovor predstavnika izvršnega sveta tovariša dr. Bračiča, da bo do konca avgusta posebna komisija, ki je že sestavljena, pripravila ustrezen predlog, ki ga bomo do konca oktobra obravnavali v šolah in ki ga bo konec oktobra sprejela skupščina. Tak predpis naj bi začel veljati 1. 1. 1970, ker pa smo danes že 19. 11. pa še o tem ni sledu, sklepam, da bomo še celo leto imeli knjigovodstvo urejeno po neracionalnem načinu. Ne vem, če so temu ravno šolniki krivi, pa bi verjetno bilo treba včasih pogledati, kje so vzroki za takšno počasnost. In še to: vesel sem, kadar slišim predstavnike kateregakoli področja, da obrazlagajo svoja stališča, kajti le v vzajemnem dogovoru je možnost za razrešitev nesoglasij, zaradi česar ne sprejemam nobenih groženj, ki bi komurkoli preprečevale razpravljati o problematiki, ki je pred nami. Hvala.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: K razpravi se je javil Ferdo Papič. Prosim.

Ferdo Papič: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! Ker je bilo danes že izredno dosti govorjenja, bi bil zelo kratek in bi se opredelil samo na poglavje »vzgoja in izobraževanje.« Že v pripombi delegatov je bilo, da je nujno pred dokončnim tekstom resolucije narediti bilanco občin. Ponovno to trdim glede na to, ker se je že v lanskem letu dogajalo isto, da so bile občine in pa tudi poslanci tisti, ki so ponovno kritizirali, češ da je pri nas položaj tak, da si najprej svoj kos kruha odreže zveza, nato republika svojega, občina pa pač toliko, kolikor ga ostane. Verjetno vam je znano, da razmejitev sredstev med občinskimi proračuni in sredstvi za temeljne izobraževalne skupnosti ni povsem točna. Zaradi tega menim, da je vsaj okvirno bilanco občin treba pripraviti, predvsem tistih, ki so dopolnjevane s strani republiške izobraževalne skupnosti. S predvideno prispevno stopnjo za občine se verjetno

na nekaterih področjih ne pokrije niti socialnih podpirancev, niti tistih osnovnih problemov, ki dnevno tarejo občino, zaradi česar ponovno trdim, da je nujno potrebno narediti bilanco občin kljub temu, da tudi izvršni svet trdi, da je to nemogoče. Trdim, da je v sodelovanju med sekretariatom za finance in med občinskimi skupščinami možno ugotoviti globalno število za posamezne občinske skupščine. Mislim, da tudi republiška izobraževalna skupnost brez take bilance ne bo mogla določiti kriterijev za dopolnjevanje.

Kar pa zadeva sredstva občin, je pa danes nam že vsem jasno, da je verjetno 70 % občin, ki ne bodo mogle upoštevati v resoluciji navedeno stopnjo 3,95 %, ker je to premalo in da bodo verjetno ostale na isti stopnji, ki so jo pač že predpisale za leto 1969. Hvala lepa!

Predsedujoči Miloš Poljanšek: K razpravi se javlja Franc Petauer.

Franc Petauer: Tovarišice in tovariši poslanci! Dovolite, da na koncu te razprave izrečem še nekaj misli o resoluciji. Veliko je že bilo povedanega, pa vendar mislim, da kljub temu še premalo. Dotaknil se bom samo tistih stvari, ki jih ne razumem. Če gledam pokazatelje ali smernice dejanskega družbenega produkta, porasta nominalnih osebnih dohodkov in rasti splošne potrošnje, pa če temu še pridružim pokazatelj produktivnosti, se vprašam ali imajo ti pokazatelji med seboj vsaj malenkost povezave, ki naj bi opravičevala tako močno rast splošne potrošnje, pri čemer nimam v mislih samo 17 %, ampak vse tisto, kar je v resoluciji morda prikrito napisano, kajti v resnici je ta odstotek nekoliko drugačen.

Ko se sprašujemo po eni strani, kako bomo pokrili vse te obveznosti, pa po drugi strani govorimo, da je naša želja, da naj bo gospodarstvo tisto, ki bo zmožno pokriti te zahteve. Če se pa vprašamo, ali pa je naše delo temu primerno vrednoteno, potem pridemo do zaključka, da je naš standard višji, kot pa nam gre glede na produktivnost. Zato me motijo močna razhajanja, ki so v resoluciji.

Omenim, naj obremenitev gospodarstva. Prav gotovo je, da bo po sprejemu te resolucije prišlo do nadaljnje obremenitve našega gospodarstva. Ne morem si namreč predstavljati, kako bi posamezne regije, ki še danes izkazujejo visoke primanjkljaje iz naslova socialnega zavarovanja pri stopnji 2,5 dobile zadostna sredstva, če ne z obremenjevanjem gospodarstva. V resoluciji se nikjer ne govori o novi obremenitvi gospodarstva iz naslova zagotovitve sredstev za vseljudsko obrambo, čeprav vemo, da bo moralo gospodarstvo odšteti v ta namen težke milijone. Prav tako v resoluciji ne zasledim konkretnega vprašanja razreševanja naše nelikvidnosti. Mislim, da je to vprašanje osnovni vzrok, da danes prihaja do takšne konfrontacije in sfere splošne potrošnje, kajti če bi to vprašanje bilo rešeno, sem trdno prepričan, da bi gospodarstvo dodalo še kakšen odstotek na račun splošne potrošnje.

Nelikvidnost vleče za seboj obresti, zamudne obresti in sodne takse, kar vse gre v milijardne zneske, ki bi jih sicer lahko koristneje uporabili.

V celoti soglašam s pripombami gospodarske zbornice in sindikata ter tudi z ostalimi govorniki, vendar bi želel, da v resoluciji vendarle malo bolj konkretno opišemo ali pa povemo, kje smo z gospodarsko reformo in ali še sploh lahko o njej govorimo. Moje osebno prepričanje je, da s smernicami te resolucije potrjujemo še nadalje inflacijske procese, ki se v našem gospodarstvu odvijajo in v celoti zanikamo intencije gospodarske reforme.

Nadalje bi prav tako želel, da bi bilo bolj konkretno napisano in morda precizirano vprašanje obremenitve gospodarstva, to pa zato, da bo gospodarstvo vedelo, kje je, s čim mora prihodnje leto računati in kakšne bodo konkurenčne sposobnosti in možnosti. Vedeti moramo, da konjunktura v svetu popušča. Zaradi česar bi družba v tem času morala gospodarstvo manj bremeniti z namenom, da bi postalo bolj sposobno v bližajoči se morda gospodarski krizi. Pri nas pa ravnamo prav obratno, pa se sprašujemo, kako bo z realizacijo zunanjetrgovinske bilance.

Končno bi želel, da bi bilo tudi bolj konkretno rečeno in povedano, kako je z razreševanjem nelikvidnosti našega gospodarstva. Kje so tiste smernice in priporočila, ki so se obravnavale že v zvezni skupščini, o katerih pa je popolnoma vse utihnilo. Po izjavi predsednika zveznega izvršnega sveta izgleda, da ni pričakovati nekih pomembnejših gospodarskih ukrepov, ki bi odpravili to nevzdržno gospodarsko nelikvidnost, ki še iz dneva v dan raste, namesto da bi pojenjala. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Še želi kdo poseči v razpravo? Če ne, dobi besedo podpredsednik izvršnega sveta tovariš Vinko Hafner.

Vinko Hafner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci! S to svojo prijavo tudi zdaj še ne želim, da se razprava zaključi, temveč bi želel poslance v imenu predlagatelja resolucije obvestiti o naslednjem.

Nemogoče je iz tako obširne in prizadete razprave, kakršna je današnja in kakršna je že bila v zboru delegatov občin in v obliki stališč posameznih pomembnih družbenih organov, vse to naglo sumirati in zavzemati do tega stališča. Prav tako vam nisem sedaj zmožen čisto konkretno odgovoriti na nekaj vprašanj, ki smo jih slišali v razpravi.

Izvršni svet bo v sodelovanju s skupščinskimi organi takoj po opravljeni razpravi o osnutku resolucije začel z oblikovanjem definitivnih stališč glede na predloge in vprašanja, ki so bila tu zastavljena. Mislim, da se po skupščinskem programu predvideva, da bodo pristojni zbori sprejemali to resolucijo okoli 5. decembra in imamo torej dovolj časa, da izbistrimo nekatere probleme. Najpomembnejši so seveda tisti, ki opozarjajo na problematičnost generalnega pristopa k projeciranju gospodarskih gibanj in potrošnje v prihodnjem letu. Tu mislim predvsem na stališča gospodarske zbornice. Treba je ta vprašanja tehtno proučiti, čeprav ne bi želel ustvariti iluzije, da se bo mnogokaj moglo spremeniti. V tem dam prav tovarišu poslancu, ki je nekoliko resignirano, ampak vendarle precej resnično, povedal svoje mnenje o tem. V čem je bistvo. Že dosedanja razprava v izvršnem svetu in tudi v skupščinskih in drugih organih je nekatera vprašanja precej izbistrila. In zato ni težko resolucijo razširiti v nekaterih splošnih določilih. Tam, kjer gre pa za čisto konkretne materialne bilance, tam pa seveda takoj zadevamo na vprašanje, komu več, komu manj ali vsem skupaj več ali vsem skupaj manj, to pa je seveda mnogo delikatnejše vprašanje. Prav gotovo so bili predlogi že v dosedanji bilanci resno premišljeni, čeprav s tem ne mislim reči, da niso možne nekatere spremembe, na katere tovariši poslanci opozarjajo. O teh vprašanjih je govoril tudi že v svojem ekspozeju predsednik izvršnega sveta in to ne bi ponavljal.

Tovariši poslanci se bodo lahko ob končnem besedilu predloga resolucije prepričali, koliko je bil predlagatelj pripravljen in koliko je mogel sprejeti njihove predloge, poudarjam pa ponovno, da je po naši oceni razprava segla

globoko v probleme, kako bomo pa to uskladili z bilanco, pa je treba še presoditi.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: Želi po komentarju predstavnika izvršnega sveta še kdo poseči v razpravo? (Ne.) Kolikor ne, zaključujem razpravo in predlagam naslednji sklep:

1. Enotni zbor Skupščine SR Slovenije naroča izvršnemu svetu, da pripravi predlog resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 tako, da bo lahko zasedanje enotnega zbora, na katerem bo obravnavan predlog resolucije v prvih dneh meseca decembra letošnjega leta.

2. Pri pripravi predloga resolucije naj izvršni svet prouči pripombe in sugestije, dane v razpravi na drugi seji enotnega zbora delovnih skupnosti, kakor tudi vse ostale pripombe in sugestije, dane v razpravi v zvezi s pripravo osnutka resolucije, zlasti pa mnenja, stališča in predloge zborov delegatov občin, družbeno-političnih organizacij, začasne komisije enotnega zbora za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti in odbora republiškega zbora za finance in proračun, kakor tudi stališča in pripombe drugih udeležencev razprave.

Dajem predlagani predlog sklepa v obravnavo. Želi kdo razpravljati o predlogu sklepa? Kolikor ne, dajem predlog sklepa na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.).

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti sklep sprejel soglasno.

Prehajam na 4. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banja Luki.

Predlog odloka je Skupščini SR Slovenije poslal v obravnavo izvršni svet Skupščine SR Slovenije, ki je za svojega predstavnika določil člana izvršnega sveta Borisa Vadnjala in sekretarja republiškega sekretariata za finance, tovariša Rika Jermana. Želi predstavnik izvršnega sveta besedo? (Da.) Besedo ima član izvršnega sveta Boris Vadnjal.

Boris Vadnjal: Tovarišice in tovariši poslanci, tovariš predsednik! Naša republika, od republiških organov in delovnih organizacij ter posameznikov, se je vključila v pomoč Banja Luki in drugim prizadetim krajem v Bosanski krajini in drugih krajev takoj po vesteh o posledicah potresa. Republiški izvršni svet je takoj, čim je zvedel za potres, poslal v Banja Luko svojega predstavnika, da bi takoj v neposrednem stiku s pristojnimi organi ugotovil potrebe po pomoči in v skladu s tem usmeril akcijo za pomoč iz naše republike.

Takoj po potresu se je sestal tudi operativni del republiškega štaba za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami in na podlagi prvih skopih obvestil o posledicah sklenil, da se kot prva pomoč pošlje v Banja Luko kirurška ekipa iz kliničnih bolnic v Ljubljani z vso potrebno opremo, vključno s suho krvno plazmo, avto-cisterne za prevoz pitne vode, električni agregati za razsvetljavo, odeje, večje število šotorov in konservirano hrano.

Kirurška ekipa, avto-cisterne, odeje in agregati so bili poslani v Banja Luko že v prvih urah po potresu, hrana in šotori pa naslednjega dne zjutraj. Nadaljnje usmerjanje in koordinacijo pomoči v republiki je prevzel republiški

štab za koordinacijo pomoči Banja Luki, ki je bil ustanoveljen na podlagi sklepa republiškega štaba.

Izvršni svet Slovenije je na svoji seji kmalu po potresu razpravljal o akcijah, ki naj jih podvzame republika kot pomoč potresom Bosanske krajine. Potrdil je program akcije republiškega štaba in sprejel sklep, da se iz republiške rezerve dodeli kot pomoč 1 000 000 din. Prepričan sem, da bo skupščina sklep izvršnega sveta tudi danes potrdila. Poleg tega je bil pri biroju gradbeništva Slovenije ustanovljen še strokovni štab za tehnično pomoč Banja Luki. V Banja Luko pa je bila že 29. 10. 1969 poslana ekipa gradbenih izvedencev, da bi v stiku s pristojnimi organi ugotovila potrebe po angažiranju slovenske gradbene operative pri sanaciji in obnovi prizadetih predelov in prek strokovnega štaba zagotovila organizirano vključitev v te naloge.

Agitacijo za zbiranje pomoči sta prevzela Socialistična zveza in Rdeči križ Slovenije. V ta namen je republiška konferenca Socialistične zveze ustanovila odbor za pomoč Banja Luki in izdala ustrezen poziv za pomoč prizadetim krajem. Že 28. 10. 1969 je začela v Banja Luko pritekati pomoč iz krajev naše republike. Ker tedaj slovenski republiški štab za pomoč Banja Luki še ni imel svojega tekočega računa, so nekatere občine in delovne organizacije nakazale finančna sredstva neposredno štabu v Banja Luko. Vsa ostala pomoč pa se že od 27. 10. 1969 odvija v okviru priporočil in navodil, ki jih je republiški štab prejemal od zveznega štaba za boj proti elementarnim nesrečam in od republiškega štaba Bosne in Hercegovine. Pri nadaljnjem usmerjanju pomoči je republiški štab upošteval tudi priporočila tovarišev, ki so bili v Banja Luki in so sodelovali z občinskim štabom Banja Luke. V zvezi s tem štabom pa je bilo v začetku vzdrževanje zveze posredno prek predstavnika republiškega sekretariata za notranje zadeve.

Delovne organizacije ter družbeno-politične skupnosti so pošiljale pomoč v materialu neposredno v Banja Luko, in sicer po navodilih tega štaba, pomoč posameznikov pa so zbirale organizacije Rdečega križa. V okviru te pomoči so bile poslane v Banja Luko večje količine sveže in konservirane hrane, odeje, perila itd. Vso to pomoč so delovne organizacije in Rdeči križ pošiljali vse dotlej, dokler tamkajšnji štab ni sporočil, da mu tovrstna pomoč ni več potrebna.

Nato so se republiški štab, družbeno-politične skupnosti in delovne organizacije usmerili na pošiljanje pomoči v gradbenem materialu in zbiranju pomoči v denarju. Tako so bile poslane večje količine cementa, opeke, lesa, stavbnega pohištva, strešne lepenke, betonskega železa, pločevine in instalacijskega materiala. Posebej naj omenim, da so družbeno-politične skupnosti ter delovne organizacije darovale tudi opremo, vozila ter opremo za nastanitev, in sicer večje število šotorov, 18 vagonov, 11 avtobusov, trolejbusov in turističnih prikolic, 5 barak in 4 montažne stanovanjske hiše. Skupna vrednost pomoči iz naše republike znaša 4 962 000 din. V denarju so delovne in druge organizacije ter ožje družbeno-politične skupnosti že ali še bodo zbrale 3 900 000 din.

V to vsoto so vračunani tudi prispevki posameznikov, ki jih bodo darovali ob prevzemu osebnih dohodkov v mesecu decembru in deloma tudi kasneje. Na tekočem računu republiškega odbora RK Slovenije pa se je zbralo doslej 335 000 din. Skupna vrednost doslej zbrane napovedane pomoči iz Slovenije znaša torej 8 704 000 dinarjev, ne računajoč pomoči iz republiškega proračuna.

Od slovenske gradbene operative je bilo pri sanaciji objektov na prizadetih predelih dosedaj angažirano le podjetje Gradis in sicer na obnovi tovarne celuloze in viskoze v Banja Luki. Strokovni štab za tehnično pomoč Banja Luki pri

biroju gradbeništva Slovenije pa je v stalnih stikih z direkcijo za obnovo Banja Luke, vendar ta zaradi nerazčiščenih tehničnih, finančnih in organizacijskih vprašanj še ni začela z vključevanjem gradbenih podjetij izven republike Bosne in Hercegovine v obnovo in novogradnjo objektov ali naselij.

Naša republika se je vključila tudi v akcijo nastanitve, oskrbe in šolanja otrok iz prizadetih krajev. V Slovenijo je prišlo 853 otrok in 44 učiteljev in vzgojiteljev, ki bodo ostali pri nas predvidoma do konca maja 1970. Otroci so nastanjeni v okrevališčih in počitniških domovih na Debelem rtiču, v Strunjanu, v Savudriji in na Rakitni in bodo tam obiskovali tudi redni pouk. Poučevali jih bodo učitelji, ki so prispeli z njimi. Ugotoviti moramo torej, da so se družbeno-politične skupnosti, delovne in družbeno-politične organizacije ter občani z velikim razumevanjem in solidarnostjo odzvali pozivu za pomoč prizadetim krajem. Hvala lepa.

Predsedujoči Miloš Poljanšek: O predlogu odloka je razpravljala začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti. Mnenje ste prejeli hkrati z gradivom. Prav tako je o predlogu odloka razpravljala zakonodajno-pravna komisija in tudi njeno mnenje imate priloženo.

Želi morda kdo od predstavnikov tako začasne komisije kot zakonodajno-pravne komisije še ustno obrazložiti stališče? (Ne želi.) Začenjam razpravo? Želi kdo razpravljati o odloku? Kolikor ne, zaključujem razpravo in dajem odlok v predlagani obliki na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti odlok o delitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banja Luki sprejel soglasno.

V 5. točki dnevnega reda obravnavamo predlog odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah.

Predlog odloka ste prejeli. Samoupravno pravo delovnih organizacij postaja iz leta v leto pomembnejši regulator samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah. Zato je plenumu republiškega sveta Zveze sindikatov, kot tudi na predsedstvu Skupščine SR Slovenije prevladovalo mnenje, da je potrebno na republiški ravni ustanoviti telo za usmerjanje in spremljanje razvoja samoupravnega prava delovnih organizacij, ki bi zlasti proučevalo tekoča vprašanja nadaljnjega razvoja samoupravnega prava in to v delovnih organizacijah. To naj bi bila predlagana komisija, ki bi skrbela za nadaljnji razvoj samoupravnega prava in s tem za oblikovanje čimbolj učinkovitih samoupravnih norm.

Odlok predlaga komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja. Želi predstavnik komisije še ustno obrazložiti svoj predlog. (Ne želi.) Želi kdo razpravljati o predlogu odloka. (Ne želi.) Zaključujem razpravo in dajem predlog odloka na glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti odlok o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah soglasno sprejel.

Prehajam na 6. točko dnevnega reda, to je na predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora de-

lovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah.

Predlog odloka ste prejeli. Po tem predlogu je predlagan za predsednika komisije tovariš Franc Lamut, za podpredsednika Tomaž Ertel in za člane: Vinko Bohinc, Tone Erjavec, Peter Finžgar, Franc Hudej, dr. Franc Jurc, Boris Kovšca, dr. Stane Možina, Stane Pungerčar, Franc Šali, Mitja Švab, Peter Toš, Drago Ulčar in Jože Zorčič.

Ali želi predstavnik komisije Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja še ustno obrazložiti svoj predlog. (Ne želi.) Ali ima kdo od navzočih poslank oziroma poslancev kakšen spreminjevalni ali dopolnilni predlog k temu predlogu? (Ne.)

Če ne, lahko glasujemo o odloku. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Vsi poslanci dvignejo roko.) Kdo je proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.)

Ugotavljam, da je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije sprejel odlok o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah. V komisijo so bili izvoljeni za predsednika Franc Lamut, za podpredsednika Tomaž Ertel, za člane Vinko Bohinc, Tone Erjavec, Peter Finžgar, Franc Hudej, dr. Franc Jurc, Boris Kovšca, dr. Stane Možina, Stane Pungerčar, Franc Šali, Mitja Švab, Peter Toš, Drago Ulčar in Jože Zorčič.

S tem smo izčrpali dnevni red za današnjo sejo in sejo zaključujem.

(Seja je bila zaključena ob 15.05.).

ZASEDANJE DELEGATOV OBČIN

1. zasedanje

(13. novembra 1969)

Predsedoval: Sergej Kraigher,
predsednik Skupščine SR Slovenije

Začetek seje ob 9.15.

Predsednik Sergej Kraigher: Tovariši delegati! Na podlagi 11. člena o ureditvi sklica in dela zasedanja delegatov začenjam 1. zasedanje delegatov v Skupščini SR Slovenije, ki sem ga sklical na podlagi določil 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 7. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije.

Ob začetku dela 1. zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije in pred prehodom na program dela tega zasedanja, mi dovolite nekaj besed:

Z današnjim dnem, ko se sestajajo delegati občin na svoje prvo zasedanje v Skupščini SR Slovenije, je dejansko do kraja zaživela naša skupščina v takšni strukturi kot je bila določena z zadnjimi spremembami ustave SR Slovenije, sprejete meseca februarja letos. O vseh takratnih razpravah in širokih dosedanjih neposrednih pripravah tako v občinah kot v naši skupščini za delo zasedanja delegatov občin, verjetno ni treba ob tej priliki na široko govoriti še o vlogi in pomenu te nove skupščinske institucije za razvoj našega političnega sistema v celoti in posebej za njegovo stalno in trdnejšo povezanost in zraščenost s samoupravljanjem občanov v občini ter s problemi njegovega razvoja.

Izhajajoč iz ideje in logike delegatskega sistema in odnosov, ki naj bi seveda prihajali širše do izraza v celotnem sklopu povezovanja naših predstavniških organov z volivci in osnovnimi celicami naše družbene skupnosti, pomeni uvajanje zasedanj delegatov predvsem izraz naših prizadevanj, da se struktura in redno delovanje republiške skupščine izpolni še z enim pomembnim elementom z bolj neposredno prisotnostjo živih, vsakodnevnih potreb, interesov in gledanj občanov tako kot se izoblikujejo v občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti, kadar gre za temeljna vprašanja komunalnega sistema, financiranja in planiranja razvoja družbeno-političnih skupnosti in ustreznih družbenih dejavnosti.

Ob takem, glede na delovno usmeritev mnogo bolj diferenciranem zastopstvu interesov in stališč občinskih skupnosti, bo dobila vloga poslanca mnogo

večje možnosti realnega preverjanja spoznavanj in stališč o problemih v občini in posledici takih ali drugačnih rešitev, tako ali drugače oblikovane politike na posameznem področju družbene dejavnosti. Prav to so po mojem mnenju največje pridobitve, ki jih lahko pričakujemo od prisotnosti delegatov občin v naših skupščinskih razpravah. Seveda pa zahteva taka vloga zasedanj delegatov resne in premišljene priprave in pomoč tako z naše strani kot s strani občin. Samo v primeru, da bodo razprave o vprašanjih in osnutkih aktov, ki jih obravnava zasedanje, v občinah dovolj pripravljene, dovolj široke in da bodo dejansko zajele vse družbene nosilce samoupravnega odločanja in dogovarjanja na posameznih področjih v občini, bo ta namen dosežen.

Hkrati si bo treba prizadevati, da sčasoma izoblikujemo tako prakso dela in takšne programe zasedanja delegatov občin, v katerem bodo v okviru njihovih pristojnosti izhajala obravnavana vprašanja resnično iz problematike, ki je v občinah najbolj aktualna in da bodo tako dobivala vse bolj značaj boljšega povezovanja in razumevanja, usklajevanja in razčiščevanja stališč ter predlaganih rešitev glede njihovih družbeno-političnih posledic in tudi vse bolj značaj družbenega dogovarjanja o skupnih interesih v zvezi z uresničevanjem enotne politike družbenega razvoja Slovenije in Jugoslavije na teh področjih družbenega življenja in dela. Vse to bo vsekakor treba skordinirati s koordiniranimi programi dela občinskih skupščin kot tudi zasedanja delegatov in posredno zborov skupščine s programi. Ti programi bodo morali vključevati poleg neposrednih nalog za krajše skupščinsko obdobje tudi elemente dolgoročnejše delovne usmeritve.

Z naše strani bi vas rad obvestil, da smo pred dokončnim izoblikovanjem osnutka programske osnove republiške skupščine za tekoče volilno obdobje in programov zborov ter tudi zasedanja delegatov občin. Pri tem pričakujemo koristnih vsebinskih pripomb, dopolnitev in novih pobud prav s strani občin.

Z naše strani se bomo tudi vnaprej prizadevali, da v večji možni meri razvijamo druge oblike sodelovanja z občinskimi skupščinami, ki pomenijo bistveno predpostavko za normalno in zlasti za učinkovito delo zasedanja delegatov. Pomenijo tudi predpostavko za dejansko zagotovitev vpliva občin na oblikovanje republiške politike povsod tam, kjer je tak vpliv, ne samo koristen, marveč za celovit in skladen razvoj našega samoupravnega sistema tudi nujen. Prepričan sem, da bo že današnje prvo zasedanje pomenilo za vse nas koristno izkušnjo in praktični prispevek v tej smeri.

Poročilo o ureditvi načina volitev delegatov zasedanja, o odlokih, o podatkih udeležbe in družbenih funkcijah delegatov občin, bo dal tovariš sekretar Jogan po odmoru, ker delegatov iz treh občin še ni tu. Tako lahko preidemo na dnevni red.

Dnevni red današnjega zasedanja je bil določen s sklicem in vsebuje eno samo točko:

»Obravnavo osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.« Osnutek je predložil izvršni svet.

Osnutek resolucije z dokumentacijskim gradivom ste prejeli hkrati s sklicem. Poleg delegatov občin so bili na zasedanje povabljeni tudi predstavniki predlagateljev gradiva za današnjo razpravo, se pravi predstavniki izvršnega sveta ter republiškega sekretariata za gospodarstvo in finance, direktor zavoda Socialistične republike Slovenije za planiranje, člani predsedstva naše skupščine

in predsednika matičnih odborov, ki sta pristojna za obravnavanje in sprejemanje gradiva, o katerem bomo danes razpravljali.

V smislu 12. člena omenjenega odloka predlagam, da izmed sebe izvolite dva overovatelja zapisnika. Ima kdo konkreten predlog? Če ga nima, bi sam predlagal, in sicer kar po abecenem redu. Predlagam torej delegata občin Ajdovščina in Brežice, tovariša Martina Greifa in tovariša Vinka Jurkasa. Se strinjate? Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se je kdo vzdržal? (Nihče.) Hvala lepa.

Ugotavljam, da sta bila za overovatelja zapisnika prvega zasedanja delegatov občin soglasno izvoljena tovariša Martin Greif in Vinko Jurkas.

Prehajamo na obravnavo osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Za svoje predstavnike je izvršni svet določil tovariša Staneta Kavčiča, predsednika izvršnega sveta, Vinka Hafnerja in dr. Franceta Hočevarja, podpredsednika izvršnega sveta ter člane: Rina Simonetija, Jožka Štruklja in Franceta Razdevška.

Uvodno obrazložitev v imenu predlagatelja bo dal tovariš Jožko Štrukelj. Prosim, tovariš Štrukelj.

J o ž k o Š t r u k e l j : Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati občin, tovariši poslanci! S posvetovanji kot je današnje, uvajamo v ustavni sistem Slovenije nov element, element vplivanja in soodločanja predstavnikov občinskih skupščin o temeljnih vprašanjih družbenoekonomskega življenja. Interes občine kot zaokrožene celote, občine kot subjekta, prihaja tako bolj do izraza. Delegati občin imajo zato pomembne pravice in dolžnosti. Ta nov element v našem upravnem sistemu naj bi še bolj in celovito utrdil naš ustavni in politični sistem. V obrazložitvi skupne komisije vseh zborov za ustavna vprašanja je o sestavi skupščine in zasedanju delegatov občine rečeno:

»Predlagana sestava skupščine temelji na načelu, da mora republiška skupščina kar najbolj odražati celotno samoupravno družbeno strukturo, iz katere izhaja. Zato morajo najti v njej kot integraciji samoupravljanja in konstitucionaliziranja, odraz vsi bistveni faktorji te strukture in težnjo, da je treba s strukturo skupščine zagotoviti njeno čim bolj učinkovito, hkrati pa racionalno in ekonomično poslovanje.«

Danes obravnavamo izhodišča za resolucijo o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Ob tako pomembnih vprašanjih se odpira vrsta dilem in razmišljanj. Živa politična aktivnost tako v Zvezi komunistov kot v drugih družbeno-političnih organizacijah na vseh nivojih, razširja ta razpravljanja na vsa področja našega družbeno-političnega razvoja. V ospredje prihajajo temeljna in najbolj pereča vprašanja naše družbene ureditve in gospodarskega razvoja. Izhajajoč iz ciljev reforme primerjamo današnje dosežke s preteklostjo in v želji, da uredimo samoupravne in bolj demokratične oblike metode dela. Ponovno pregledujemo naš program z idejnih, političnih, strokovnih in drugih vidikov. Usklajujemo stališča in se dogovarjamo o nadaljnjem delu. V teh naporih smo dosegli visoko stopnjo demokratičnosti, kajti samoupravljanje nam nudi možnost odločanja o mnogih vprašanjih, na mnogih mestih in na različnih nivojih. Polemike so zato pogostejše in obenem nujne. To pa zahteva še večje napore, če hočemo doseči cilj, ki smo si ga zastavili. V interesu delovnega človeka, v interesu Slovenije in Jugoslavije se moramo truditi, da po demokratični poti in čim manj boleče dosežemo napredek na vseh področjih družbenega in ekonomskega

življenja. Da bi v tem smislu dosegli čim boljše rezultate, si moramo prizadevati, da bodo posamezna področja čimbolj usklajena, ustrezno danim možnostim in potrebam družbenoekonomskega razvoja, kar bo prispevalo k bolj učinkoviti družbeni reprodukciji.

— Bilanca dohodkov in izdatkov nam odpira pogled v to problematiko. Dohodki za splošno potrošnjo posredno ali neposredno dotekajo iz gospodarstva ter iz prispevkov in davkov občanov. V razpravo o splošni potrošnji moramo zato vključiti tudi gospodarska gibanja, kar ne pomeni, da želim v tem ekspozeju obravnavati gospodarstvo v celoti. Dotaknil bi se le tistih vidikov gospodarjenja, ki prevladujejo pri formiranju sredstev splošne potrošnje. Zato bom ponovil le nekaj dejstev iz gradiv, ki ste jih prejeli.

Pri oblikovanju uvodnih misli za to zasedanje sem ugotovil, da bi moralo biti gradivo pripravljeno tako, da bi nekateri pokazatelji nazorneje pokazali položaj v občinah in bolje osvetlili nekatera vprašanja, ki zadevajo posamezne občine. Gradiva vsebujejo podatke o poprečjih in so zato uporabljiva predvsem za potrebe republike. To pomanjkljivost bomo morali v bodoče odpraviti, če želimo, da bodo v prihodnje pogoji dela na zasedanjih boljši.

— Eno temeljnih izhodišč pri obravnavanju gospodarske sfere je, da obremenitev gospodarstva relativno ne bi bila večja kot je bila v minulem letu. S tem bi bila zagotovljena v prihodnjem letu relativno enaka obremenitev gospodarstva kot letos. Stopnje prispevkov, davkov in taks se ne bi spremenile, razen stopnje prometnega davka, ki bi se zvišala za 0,5 %. Zvišanje te stopnje direktno ne obremenjuje našega gospodarstva.

V resoluciji je poudarjeno, da je treba pri nadaljnjem oblikovanju gospodarske politike proučiti možnost, da se poveča delež gospodarstva v družbenem proizvodu. Doslej se je ta udeležba iz leta v leto manjšala, zmanjševala naj bi se tudi v letu 1970, vendar v mnogo manjši meri kot od 1966. leta dalje. Leta 1966 je znašala splošna poraba v družbenem proizvodu 25,5 %; po oceni bo znašala leta 1969 28,5 %, in leta 1970 naj bi bila 28,7 %.

— Značilno je tudi razmerje v delitvi sredstev v gospodarskih organizacijah med osebno in neproizvodno potrošnjo ter skladi in amortizacije. Delež za osebno in neproizvodno potrošnjo ter skladi in amortizacijo. Delež za osebno in neproizvodno potrošnjo je znašal v letu 1968 v prvem polletju po novem sistemu obračuna celotnega dohodka v fakturirani realizaciji približno 59 %, leta 1970 pa bo znašal — po oceni — približno 62 %. Delež sredstev za sklade poslovnega značaja in amortizacijo je znašal leta 1968 približno 41 %, leta 1970 pa bo ta predvidoma znašal 38 %. Očitno je torej, da gospodarstvo postopoma spreminja delitvena razmerja na škodo svoje reprodukcijske sposobnosti, To kažejo tudi delitvena razmerja po ugotovitvi poslovnega uspeha v prvem polletju 1969. Iz njih je razvidno, da se je zmanjšal delež za sklade od 22,2 % v prvem polletju 1968 na 20,3 v prvem polletju 1969, oziroma, da je bilo izločeno od prirastka dohodkov za sklade samo 11,3 %. Porast mase osebnih dohodkov je glavni del povečanja sredstev splošne potrošnje, saj je delež prispevka iz osebnega dohodka v formiranju teh sredstev zelo visok in znaša 1969. leta 74 %.

Višji osebni dohodki, oziroma večja masa osebnih dohodkov, je bila posledica predvsem povečanja produktivnosti dela, povečanja zaposlenosti ter delnega valoriziranja osebnih dohodkov zaradi porasta življenjskih stroškov. Slednje je v inflacijskih obdobjih še zlasti izrazito. V razvijanju družbenoekonomskih odnosov je predstavljala v preteklosti prerazdelitev v korist osebnih dohodkov pozitivni element in faktor intenziviranja v gospodarstvu, kar obenem

zmanjšuje bremena delavskega razreda v nadaljnjem razvoju in uveljavljanja, kot močnejši faktor, delež osebnih dohodkov v družbenem proizvodu. To naj bi bil tudi eden od ciljev reforme.

Reprodukcijski sposobnosti gospodarstva naj bi pripomogla tudi njegova večja likvidnost. Sedanjo nelikvidnost opredeljujeta predvsem nerazvitost tržnega mehanizma, zlasti na finančnem področju ter v tem okviru odprt problem obratnih sredstev. Temu je dodati tudi subjektivne slabosti izgube, nepokrite investicije, izplačilo osebnih dohodkov prek ustvarjenih sredstev in zadolževanje brez kritja. K večji reproduktivnosti gospodarstva naj bi pripomogel tudi večji vpliv družbene skupnosti na delitev dohodka z družbenim dogovarjanjem in po potrebi tudi z zakonskimi ukrepi.

— Glede na vse dosedaj navedeno, je dovolj utemeljena zahteva v resoluciji, da naj bi v bodoče zagotovili z razvijanjem samoupravnih in družbenih dogovorov pri določanju politike o delitvi dohodka v delovnih organizacijah, da se morajo osebni dohodki gibati v skladu z rezultati gospodarjenja. V zadnjih razpravah se vse bolj kaže potreba po nadaljnjem razširjanju oblik dogovarjanja o delitvi dohodka, ne samo v gospodarskih organizacijah, marveč tudi med različnimi področji družbenih dejavnosti.

V letošnjem letu dosegamo tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji zelo dobre rezultate v industrijski proizvodnji v izvozu zlasti na konvertibilna področja in tudi v zaposlovanju. Porasel je tudi življenjski standard. Zadnje ocene gospodarskih gibanj v Jugoslaviji kažejo, da bo znašala stopnja gospodarskih rasti prihodnje leto približno 7 %, v industriji pa 9 do 10 %, upoštevajoč odločnejšo usmeritev k stabilizaciji. Glede na takšna in pričakovana gospodarska gibanja v letu 1970 menimo, da so realne ocene virov za oblikovanje dohodkov za kritje potreb splošne porabe v letu 1970. Predvidevamo, da bodo nominalni osebni dohodki na zaposlenega v družbenem sektorju v povprečju v porastu za 10 do 11 %. Projekcija temelji na že doseženem nivoju osebnih dohodkov konec letošnjega leta ter deloma na pričakovanem povečanju produktivnosti dela v prihodnjem letu.

V resoluciji in v drugih dokumentih so zahteve za odpravo državnega kapitala. Izvršni svet in strokovni organi pripravljajo o tem posebno določilo, ki bo služilo za razpravo in odločanje o tej problematiki. Tudi v republiki imajo nekaj sredstev, ki imajo značaj državnega kapitala. Ta sredstva, ki jih opredeljuje način zbiranja in odločanja njihove uporabe, zavaja ljudi, da je mogoče z njimi reševati vsakovrstne probleme. To ohranja na eni strani etatistično miselnost, na drugi strani pa odvrača dejavnike od notranjih problemov in iskanja najbolj racionalnih rešitev. Z odpravo takih oblik sredstev in z njihovo racionalno razporeditvijo s stališča širših družbenoekonomskih vidikov, bo mogoče začeti oblikovati nove odnose v razširjeni reprodukciji.

Iz vseh dokumentov in ocen za leto 1969 lahko ugotovimo, da smo v gospodarskih gibanjih dosegli pomembne rezultate. Storilnost je bila povečana, proizvodne zmogljivosti so bile bolj izkoriščene, pomemben napredek je bil dosežen v modernizaciji, v sodelovanju in povezovanju gospodarskih organizacij. Dobri rezultati so bili doseženi tudi v mednarodni menjavi. Prav tako so bili doseženi pomembni rezultati tudi v zadovoljevanju potreb zunanjega in notranjega tržišča, doseženi so bili kvalitetni premiki v strukturi gospodarstva, predvsem v modernizaciji opreme in v izboljšanju tehnoloških procesov.

Ob pričakovani dinamiki gospodarskih gibanj lahko pričakujemo tudi pomembno povečanje sredstev za splošno porabo. Ta sredstva bodo predvidoma

znašala približno za 17,5 % več kot v letu 1969. Eventualne dohodke, višje od predvidenih, naj bi z dogovori odvedli v neobvezno rezervo. Če dodamo k tem sredstvom še presežek, ustvarjen v letu 1969 in povečana sredstva za posege v gospodarstvu, bodo skupna razpoložljiva sredstva v letu 1970 za 23,8 večja od letošnjih. To je znatno iznad predvidenega porasta družbenega proizvoda.

Zaradi predvidenega povečanja stopnje republiškega prometnega davka od 3,5 na 4 %, bi se sredstva za splošno porabo povečala za dodatnih 10 milijonov N din. Za porast 0,5 % smo se odločili zaradi odločne zahteve, da se ne povečujejo tisti prispevki in davki iz taks, ki neposredno obremenjujejo gospodarstvo in na drugi strani tudi zaradi velikih potreb, predvsem v socialni sferi in izobraževanju.

Po podatkih, ki so na razpolago, bo stopnja republiškega prometnega davka pri nas za 0,5 % višja kot v drugih republikah, če le-te ne bodo spreminjale svojih stopenj za leto 1970. Prometni davek ne prizadene neposredno gospodarstvo, marveč predvsem potrošnika in njegovo kupno moč, v končni fazi se seveda odraža tudi v gospodarstvu.

Za pravilno razumevanje porasta sredstev splošne porabe si moramo nekoliko podrobneje pogledati socialne in politične razloge za naša stališča in odločitve.

Odločili smo se sanirati šolstvo, upoštevati pravico občanov do minulega dela, predvsem borcev in staroupokojencev in odpraviti razlike v osebnih dohodkih pri nekaterih drugih kategorijah občanov. Da ne bi povzročili prevelikih razlik v osebnem standardu ljudi, ki delajo v javni upravi in kulturi, moramo tudi v te namene prispevati več sredstev. V takšne odločitve nas vodi sedaj veljavni sistem formiranja sredstev za splošno potrošnjo iz osebnega dohodka skladno s porastom osebnih dohodkov. Če omenjenih odločitev ne bi sprejeli, bi ustvarjali več razlik v osebnih dohodkih in s tem pogojevali družbene konflikte, ki bi neizbežno negativno vplivali na delovno stimulacijo in na disporcijo pri delitvi družbenega proizvoda. Vse to bi negativno vplivalo na nadaljnji družbeni in gospodarski razvoj.

V strukturi splošne potrošnje Slovenije gre nad 70 % vseh sredstev za osebne dohodke. Zaostajanje, oziroma zmanjševanje splošne potrošnje bi usodno vplivalo na življenjsko raven zaposlenih, predvsem borcev in staroupokojencev.

Povsem drugačna struktura potrošnje teh sredstev je v federaciji, kjer je razmerje prav obratno. Iz proračuna in federacije gre večji del sredstev za materialne izdatke in manjši za osebne dohodke. V splošni potrošnji najbolj naraščajo sredstva za izobraževanje in sicer zaradi urejanja materialnega položaja vzgoje in izobraževanja. Nesporno je ugotovljeno, da je zaostajanje materialnega položaja vzgoje in izobraževanja za drugimi družbenimi dejavnostmi resno ogrozilo oziroma že zavira izvajanje vsebinskega dela reforme na področju vzgoje in izobraževanja ter tako zmanjšuje učinkovitost pedagoškega procesa. Vnašalo je in vnaša med prosvetne delavce malodušje ter začenja porajati tudi že probleme politične narave. Da bi se stanje izboljšalo, je sprejela skupščina leta 1968 sanacijski program. Njegove naloge so izražene v skupščinskih sklepih in priporočilih ter v dopolnjenem besedilu 13. člena zakona o izobraževalnih skupnostih. Letos doseženi višji poprečni osebni dohodki prosvetnih delavcev seveda še ne pomenijo realnega družbenega priznanja pedagoškega dela, saj smo dosegli šele izravnavo z ustreznimi kategorijami zaposlenih v gospodarstvu v letu 1967. Pomenijo pa vendarle začetek zavestnega in sistematičnega reševanja tega vprašanja. Poprečni osebni dohodki

za redno delo učiteljev s srednjo šolo bodo namreč že letos nižji od predvidenega poprečnega osebnega dohodka vseh zaposlenih v republiki.

Sprejete obveznosti nam narekujejo, da v letu 1970 nadaljujemo in končamo začrtano sanacijo materialnega položaja vzgoje in izobraževanja. Pri tem moramo izpolniti predvsem naslednje naloge:

— izravnati poprečne osebne dohodke prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki delavcev z ustreznimi izobrazbenimi kategorijami v drugih dejavnostih, ki so jih le-ti dosegli v poprečju v letu 1969;

— zagotoviti večja sredstva za materialne izdatke in tako pospešiti modernizacijo pouka ter ustvariti pogoje za njegovo večjo učinkovitost;

— zagotoviti v skladu z letos sprejetim zakonom o amortizaciji ustrezna sredstva za amortizacijo nepremičnin;

— določiti bistveno večja sredstva za razne oblike pomoči pri šolanju nadarjene mladine iz socialno šibkejših družin in na odročnih ter manj razvitih območjih;

— povečati delež republike pri izgradnji osnovnošolskega prostora in

— končno povečati tudi sredstva za dopolnilno sofinanciranje temeljnih izobraževalnih skupnosti v tistih občinah, ki iz objektivnih razlogov ne zmorejo sama financirati dejavnosti osnovnega šolstva.

V osnutku resolucije predlagani ukrepi zagotavljajo realizacijo postavljenih nalog. V izvršnem svetu menimo, da je kljub pomembnosti akcij za izgradnjo novega osnovnošolskega prostora v letu 1970 zaradi drugih velikih obveznosti mogoče povečevati delež republike od letošnjih 10 milijonov N din na 25 milijonov N din v letu 1970. Posebnih sredstev za investicije v osnovno šolstvo in dijaške domove v letu 1970 ne zagotavljamo, čeprav pomeni prav ta vrsta šol ozko grlo.

Za leto 1970 menimo, da je možno zagotoviti sredstva za nujno investicijsko vzdrževanje in tudi za prve investicijske naložbe z obveznim združevanjem sredstev amortizacije. Da bi dosegli takšno združevanje z amortizacijo, bo izvršni svet v sodelovanju z republiško izobraževalno skupnostjo že v prihodnjih dneh predložil skupščini osnutek posebnega zakona o obveznem združevanju sredstev amortizacije na področju vzgoje in izobraževanja.

Pri izračunu potrebnih sredstev za osebni dohodek smo izhajali iz določil zakona in vzeli za osnovo podatke iz ankete zavoda SR Slovenije za statistiko o poprečnih osebnih dohodkih delavcev drugih delavnosti s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, ki so jih dosegli v letu 1968.

Republiška izobraževalna skupnost je vzela za osnovo izračun poprečnega osebnega dohodka v šolstvu za redno delo v anketi ugotovljeni skupni poprečni dohodek za posamezno izobrazbeno stopnjo pri drugih dejavnostih. Tako je primerjala dve neenotni kategoriji: na eni strani poprečni skupni dohodek, na drugi strani pa poprečni dohodek samo za redno delo. Mi smo, dosledno izvajajoč sklepe in določila 13. člena zakona, znižali v anketi zavoda Slovenije za statistiko ugotovljen skupni dohodek v drugih dejavnostih in to za toliko %, za kolikor smo mogli več ali manj točno ugotoviti, kakšen je v poprečnem skupnem dohodku poprečni znesek za tako imenovano redno delo. Iz povedanega je razumljivo, da je kvota sredstev za osebni dohodek prosvetnih delavcev za redno delo nižja od tiste, ki so jo računali v republiški izobraževalni skupnosti. Vendar smo prepričani, da zagotavljamo prosvetnim delavcem v letu 1970 po sklepih skupščine in po določilih zakona predvidene poprečne osebne dohodke na tako dobljeni osnovi. Ker je vsota sredstev zaradi nakazane

različne metode izračuna nujno različna, smo oboji prišteli enako vsoto za honorarno delo, ki je pogojeno z zakonsko določenim predmetnikom in programom posameznih vrst šol. Ker smo dolžni v letu 1970 uskladiti osebni dohodek prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki drugih delavcev, ki jih bodo ti dosegli v letu 1969, smo povečali vsoto za 13 %. Na podlagi doslej znanih podatkov v višini poprečnih osebnih dohodkov ocenjujemo, da bo ob koncu leta 1969 doseženo približno 15 % povečanje poprečnih osebnih dohodkov v Sloveniji. V politiki osebnih dohodkov je v večini delovnih organizacij uveljavljeno načelo, po katerem so zviševali osebne dohodke v večjem odstotku zaposlenim z najnižjimi osebnimi dohodki. Zato sodimo, da bo končna analiza osebnih dohodkov v letu 1969 po kvalifikacijah pokazala približno 13 % povečanje pri srednjih in višjih kvalifikacijah.

Za leto 1970 zagotavljamo tudi 20 % povečanje za materialne izdatke. V vseh drugih postavkah, predvsem v tistih, s katerimi zagotavljamo izboljšanje materialne oskrbe študentov in dijakov, se oba predloga ujemata. V letu 1970 povečujemo sredstva za te namene, to je za štipendije in posojila, za regresiranje vsakodnevnih prevozov v šole, dotacije dijaškim in študentskim domovom, za regres za skupinska potovanja ter za zavarovanje dijakov in študentov pri praktičnem delu za 82 %. S tem bo mogoče dodeljevanje večjega števila štipendij srednješolcem. Zajemali bomo lahko tudi odlične učence v zadnjih razredih osnovne šole. Tako bomo mogli izpolnjevati zahtevo po izboljšanju socialne in regionalne strukture dijakov srednjih šol in študentov. Že dosedanji rezultati izvajanja te politike kažejo ugodno sliko, saj je republiška izobraževalna skupnost za sedanje šolsko leto razpisala 1365 novih štipendij, od tega 760 za dijake srednjih in učence osnovnih šol. Mimo tega je razpisala še 2000 brezobrestnih študentskih posojil. Čeprav bo nad 57 % potrebnih sredstev za financiranje vzgoje in izobraževanja zbranih republiških izobraževalni skupnosti, bodo pomenila bistveno večja sredstva za osnovno šolstvo težko nalogo za občinske skupščine, saj bodo morale zagotoviti 431 milijonov N dinarjev. V primerjavi z letom 1969 je ta vsota znašala skupno 375 milijonov N din. Da bi olajšali napore manj razvitih občin, smo predvideli v sredstvih republiške izobraževalne skupnosti tudi 110 milijonov din ali za 29 % več sredstev za dopolnilno financiranje osnovnega šolstva.

Republiška izobraževalna skupnost bo še ta mesec predložila republiški skupščini predlog osnovnih meril in pogojev za pridobitev dopolnilnih sredstev. Tako bo občinam omogočeno, da še letos sprejmejo svoje predpise o zagotavljanju sredstev temeljni izobraževalni skupnosti na podlagi sklenjene pogodbe o dopolnilnih sredstvih in tako zagotovijo redno financiranje šolstva že v prvih mesecih 1970. leta. Dejal sem že, da bo treba na republiškem nivoju, to je pri republiški izobraževalni skupnosti, zbrati precejšnja sredstva. Tako povečana sredstva odtujujemo občinam in gospodarstvu, vendar jih odtujujemo le na videz, ker se jih nad polovico posredno vrača tako občinam kot gospodarstvu. Republiška izobraževalna skupnost namreč sedaj financira celotno področje srednjega in strokovnega šolstva, ki so ga še lani financirale občine v sodelovanju z gospodarstvom. S tem se vračajo sredstva nekaterim razvitejšim občinam, kjer je koncentrirana večina srednjih šol. Ni pa nepomembno tudi dejstvo, da so v teh občinah tudi visoke in višje šole.

Iz sredstev republiške izobraževalne skupnosti se bistveno dopolnjuje financiranje osnovnega šolstva, za kar so po ustavi zadolžene občine, s krediti pa se podpira izgradnja osnovnošolskega prostora. Po tej poti se vračajo zbrana

sredstva predvsem slabše razvitim občinam. Sredstva se tudi delno prelivajo iz razvitih v manj razvite občine. Del zbranih sredstev se predvsem vrača gospodarstvu in tudi občinam z vse močnejšim deležem izobraževalne skupnosti pri štipendiranju in kreditiranju učencev.

V razpravi o bilanci republike najbrž ni najbolj primeren trenutek, da bi znova poudarjali pomembnost znanosti za družbeni napredek. To ugotavljamo v vseh razpravah, pa naj razpravljamo o gospodarstvu, o kadrih ali o idejnih vprašanjih. Zakon o stalnih sredstvih republike za financiranje raziskovalnih dejavnosti zagotavlja in opredeljuje sredstva znanosti do vključno leta 1973. Ta sredstva bodo — kot določa zakon — naraščala nekoliko hitreje kot družbeni proizvod. Na podlagi tega zakona se bodo povečala sredstva sklada »Boris Kidrič« konkretno v letu 1970 za približno 18 %.

Predvideva se skorajšnji sprejem zakona o raziskovalnih dejavnostih. Ustrezno s tem se pripravlja tudi osnutek zakona o slovenski akademiji znanosti in umetnosti, s katerim se zaključuje zakonodajno urejanje raziskovalnega področja. V splošni orientaciji za rast kvalitete in učinkovitosti raziskovalnega dela, je treba posvetiti posebno pozornost vzgoji in raziskovalcu, pri čemer gre za izpolnjevanje štipendijske oziroma kadrovske politike, za urejanje problematike postdiplomskega študija, za dajanje sposobnim raziskovalcem možnosti za delo in podobno.

Glede na stanje organizacije raziskovalnega dela na ravni federacije in glede na obveznosti zveznega sklada za financiranje raziskovalnega dela se nam zdi pomembno, da se v bodoče še bolj intenzivno vključimo v urejanje tega področja. Na sedanji stopnji družbenega in tehničnega razvoja pri nas in v svetu vse bolj stopa v ospredje mednarodni pomen znanosti, od tod nujnost mednarodnega sodelovanja. Republike glede tega doslej niso bile bolj angažirane in ustrezno organizirane. Iz tega tudi sledi naloga za našo republiko, da se pojavi kot aktiven činitelj pri oblikovanju mednarodnega znanstvenega in tehničnega sodelovanja. V skladu z izhodišči resolucije v okviru ekonomske politike za leto 1970 bo treba povečati sredstva republiškega proračuna tistim dejavnostim, ki so bila zadnja leta v precejšnjem materialnem zaostanku. Po letu 1965 namreč opažamo stagnacijo družbenih vlaganj v kulturo, kar že kaže v posameznih vejah kulturne aktivnosti zaskrbljujoče posledice. Delo kulturnih zavodov ne gre v korak s splošnim družbenim razvojem. Delovni in materialni pogoji se v večini kulturnih zavodov stalno slabšajo, nepoklicna kulturna dejavnost je po obsegu in kvaliteti močno upadla. Posebno izrazito je občutiti na področju kulture pomanjkanje investicij. Podatki kažejo, da so kulturni zavodi v ta namen izločili v letu 1968 le 5 milijonov novih dinarjev.

V središču pozornosti so seveda osebni dohodki v kulturi, ki znatno zaostajajo tudi za osebnimi dohodki v drugih družbenih dejavnostih. Znatno nižji so od poprečja osebnih dohodkov v drugih dejavnosti nasploh. Leta 1968 so poprečni osebni dohodki v kulturi znašali 1068 din, leta 1969 pa 1268 din.

Glede na strukturo zaposlenih v teh dejavnostih v primerjavi s strukturo zaposlenih v izobraževanju, znatno zaostajajo dohodki v kulturi. Zato mislimo, da bi morali tako iz republiškega kot iz občinskih proračunov zagotoviti v letu 1970 večja sredstva za ureditev tega tako perečega vprašanja. Sanacija tega področja dela se je v skromnem obsegu začela že letos, toda v naslednjih letih bi morali vlagati večje napore, če bi želeli v prihodnje doseči normalizacijo na tem, tako občutljivem področju družbenega dela.

— Nadaljnji vprašanji, ki sta jima skupščina in izvršni svet posvetila veliko pozornost, je pokojninsko in invalidsko zavarovanje. V teku so razprave za sistemsko izpopolnitev temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju. Izpopolnitev naj bi, poleg večje odgovornosti samoupravne skupnosti, bila v izboljšavah pokojninskega sistema, s katerimi bi predvsem omilili razlike med tako imenovanimi starimi in novo-upokojenci. V zadnjih dveh letih so bili za ureditev problemov in za izboljšanje materialnega položaja na področju pokojninskega zavarovanja realizirani naslednji ukrepi:

— V skladu s 97. členom temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju so se vse pokojnine v letu 1968 in 1969 uskladile, oziroma valorizirale skladno s porastom življenjskih stroškov. V ta namen je bilo v letu 1968 porabljenih 76 milijonov N dinarjev in v 1969. letu 55 milijonov N dinarjev. — Glede na rezultat ekonomskih gibanj, višje osebne dohodke in na porast življenjskega standarda so bile v zadnjih dveh letih usklajene pokojnine tudi po 102. členu temeljnega zakona o pokojninah. Za te namene je bilo porabljenih v 1968. letu 54 milijonov N dinarjev, v 1969. letu pa 50 milijonov N dinarjev. S temi uskladitvami smo v Sloveniji dosegli to, da so dosegle poprečne pokojnine pred letom 1965 tisto realno vrednost, ki bi jo imele, če bi uporabili pri prevedbi leta 1965 republiški količnik in ne zveznega. V letu 1970 se predvideva, da bo usklajevanje pokojnin nekoliko večje tako, da bi dosegle poprečne pokojnine raven iz leta 1967, to je raven tistih poprečnih pokojnin, ki so bile odmerjene upokojenim osebam iz leta 1968 na podlagi osebnega dohodka iz leta 1967, oziroma valoriziranega osebnega dohodka v zadnjih petih letih. V ta namen bo v letu 1970 potrebno zagotoviti približno 160 milijonov N dinarjev, kar je tudi predvideno v sredstvih, ki se bodo zbrala s stopnjo 12,9 % od osebnega dohodka iz delovnega razmerja. V letu 1970 bodo vse pokojnine valorizirane tudi v skladu s 97. členom temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, za kar bo potrebno zagotoviti nadaljnjih 120 milijonov N dinarjev. Ob tem je treba poudariti, da se bo proces usklajevanja pokojnin nadaljeval tudi v naslednjih letih, predvsem pa bo to vprašanje urejeno z novim zveznim in republiškim zakonom o pokojninskem zavarovanju.

— Posebna skrb je bila namenjena urejanju pokojninskih vprašanj upokojenih borcev narodnoosvobodilnega boja. Zvezna skupščina je v minulem letu dopolnila temeljni zakon, na podlagi katerega se borcem NOV zagotavlja pokojnina v višini, ki ustreza pokojninski osnovi 800 N dinarjev. Slovenija je sprejela zakon, na podlagi katerega se zagotavlja borcem NOV pokojnina v višini, ki ustreza višini poprečnega osebnega dohodka v Sloveniji za minulo leto. To je 96 tisoč starih dinarjev v letu 1969, pri čemer prejemajo nosilci »Partizanskega spominskega znaka 1941« 100 % razliko tega zneska, to je med njihovo pokojnino in poprečnim osebnim dohodkom v republiki, drugi borci pa 85 % od te osnove.

V resoluciji je glede zdravstvenega zavarovanja predlagana delimitacija stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki naj bi jo določale komunalne skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev. Le-te bodo postale, zlasti z uveljavitvijo novega sistema zdravstvenega zavarovanja s 1. 1. 1971, najpomembnejši subjekt v usklajevanju pravic zavarovancev in njihovega materialnega kritja. Leto 1970 pomeni zanje prehodno obdobje do polne samostojnosti. Aktivnost teh samoupravnih skupnosti, skupaj z zdravstvenimi delovnim organizacijam v letu 1970 nam daje upanje za uresničitev resolucije glede poprečne osnove prispevne stopnje v republiki na 5,2 %. Vendar je treba

pri tem računati na precejšnje težave, v nekaterih komunalnih skupnostih, zlasti v tistih, kjer ni čutiti zadostne pripravljenosti različnih dejavnikov za dodatno pridobivanje sredstev za zdravstveno varstvo tako iz participacije zavarovancev za nekatere zdravstvene storitve kot tudi za drugačno ureditev denarnih nadomestil. Pozitivno ocenjujemo tudi proces boljšega vrednotenja dela zdravstvenih delavcev in uvajanje dohodkovnega sistema tudi v to sfero družbenega dela. Vendar moramo kljub temu ugotoviti zastarelost in iztrošenost medicinske opreme in nizke osebne dohodke, zlasti srednjih in višjih zdravstvenih kadrov.

— Težak je položaj v zdravstvenem zavarovanju kmetov, ker še vedno niso sanirane izgube preteklih let in ker je letos dohodek v skladu iz naslova 8 % republiškega prispevka iz kmetijstva, ki ga v celoti odstopa republika kmetijskemu skladu, zmanjšan na 10 %, kar predstavlja nagrado za delo davčne službe. Prav tako se v položaju skladov pozna tudi slabo delo davčnih služb pri izterjavi prispevkov in to, da se prispevek za zdravstveno zavarovanje kmetov pobira z drugimi prispevki. Zaradi tega je v letošnjem letu izgubilo precejšnje število kmetijskih zavarovancev pravico do zdravstvenega varstva. V naslednjem letu naj bi ostali v veljavi isti instrumenti kot v tem letu, razen nekaterih korektur, ki bi omogočile obdržati zdravstveno varstvo na isti ravni. Prispevek republike pa naj bi skladi prejeli v celoti. Opredelitev statusa kmeta, ki se kaže v zelo akutni obliki, bi prepustili novemu zakonu o zdravstvenem zavarovanju.

— Na področju otroškega varstva so predvideni nadaljnji ukrepi za izboljšanje tega področja. V predlogih, ki jih dajemo, upoštevamo zahteve, predloge in argumente vrste družbenih dejavnikov, zlasti pa republiške skupnosti otroškega varstva. Zato predlagamo, da ostanejo za leto 1970 v veljavi isti instrumenti za financiranje otroškega varstva. Predlagamo naslednje izboljšave:

1. Valorizira naj se cenzus za toliko, kolikor so porasli osebni dohodki v letu 1969 zato, da se ne bi še nadalje krčilo število upravičencev in otrok, ki prejemajo otroški dodatek.

2. Valorizira naj se otroški dodatek in sicer tako, da bo z njim pomagano predvsem družinam z več otroki. Zato uvajamo blago progresijo pri drugem otroku.

3. Spremeni naj se delitveno razmerje med sredstvi za otrošiki dodatek in neposredno otroško varstvo v korist slednjega 75 : 25, ker je namreč osnova za varstvo otrok zelo nerazvita.

4. S spremembo delitvenega razmerja med otroškim dodatkom in neposrednim otroškim varstvom se bodo povečala sredstva občin, to je temeljnih skupnosti otroškega varstva, ki so osnovni nosilci tega razvoja. Te skupnosti sedaj z veliko odgovornostjo programirajo razvoj in usmerjajo sredstva. Seveda bodo občine še nadalje mobilizirale sredstva delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in samoprispevek.

Neplanirane presežke v republiškem skladu otroškega varstva je republiška skupnost, upotevajoč skupščinsko priporočilo — imobilizirala. Z republiško izobraževalno skupnostjo se je sporazumela o enkratni intervenciji na področju vzgoje in izobraževanja. S sklepom z dne 10. 11. 1969 je skupščina republiške skupnosti otroškega varstva določila, da gredo ti presežki za intervencijo v vzgojno-varstveno dejavnost nekaterih občin.

Dohodki republiškega proračuna v letu 1970 se naj bi oblikovali v enakih oblikah in z enakimi prispevnimi stopnjami kot v letu 1969. Izjema je udeležba

pri republiškem prometnem davku, ki naj bi znašala 25 % in ne 30 % kot je znašala leta 1969. Spremeni se tudi posebna stopnja republiškega prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja za prejemke upokojencev od 19,3 na 20,1 % in za prejemke za nadurno delo od 15,81 na 16,4 %. Sprememba v stopnji je minimalna in predstavlja le izenačitev obremenitve iz prispevkov tovrstnega dela. S prispevki, veljavnimi za redno delovno razmerje, znaša rezultat spremenjenih stopenj 2,800 milijonov N din. Ocena dohodkov stoji na predvidenem 13 % povečanju osebnih dohodkov, na povečanem prometnem davku ter na novi tarifi sodnih taks, ki bo veljala za vse 1970. leto. Med dohodke republiškega proračuna se vključuje tudi presežek dohodkov iz leta 1969, ki se zaenkrat ocenjuje na 13 milijonov novih dinarjev.

Skupna sredstva republiškega proračuna bi tako znašala za 1970. leto 715 milijonov N dinarjev. Sprejeti proračun za leto 1969 je znašal 607 milijonov N dinarjev, zahtevki koristnikov sredstev republiškega proračuna znašajo za leto 1970 nad 861 milijonov ali 42 % več kot je znašala potrošnja v letu 1969.

Razumljivo je, da bo uskladitev republiškega proračuna težka, ker so več ali manj utemeljene zahteve kar za 146 milijonov višje kot bodo znašala razpoložljiva sredstva.

Na prvi pogled razmeroma visok porast proračuna pomeni v resnici le 12,2 % povečano potrošnjo za čisti proračun. V letu 1969 bo porabljenih sredstev za gospodarske posege 5,3 milijona, za leto 1970 pa predvidevamo, da bodo znašala ta sredstva 8,5 milijona, porast znaša torej 52 %. V tem porastu so tudi obveznosti za izgradnjo ceste in druge gospodarske posege, za katere smo dolžni zagotoviti sredstva v skladu s sprejetimi obveznostmi. Povečano razliko bi porabili za kritje letošnje potrošnje, ki se je povečala zaradi povečanih cen, deloma bi jo porabili za povečanje osebnih dohodkov v javni upravi, za povečanje izdatkov za kulturo, za dopolnjevanje občin pri njihovih izdatkih, za kritje razlik v pokojninah borcev NOV, za dodatek zaposlenih borcev, za zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev, za priznavalnine in za predvideno razširitev varstva vojnih invalidov. Mislim, da smo v vseh razpravah o financiranju položaja občin posvetili temu vprašanju dokaj skrbi in pozornosti. Toda ne glede na to menim, da bo položaj v nekaterih občinah, ko bodo formirale sredstva za potrebe proračunov in za izobraževanje težavnejši kot v drugih. Razlogov za to je več, predvesm pa izvira iz strukture dohodkov. Vsekakor bodo v boljšem položaju tiste občine, v katerih sta v strukturi dohodkov najbolj pomembna vira prispevek iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja in prometni davek od prodaje blaga na drobno.

K temu poslabšanju bo izdatno prispevala tudi sanacija šolstva in tudi povečanje življenjskih stroškov, kar bo nedvomno vplivalo na večje proračunske izdatke v letu 1970. Letos je samo enajst občin upoštevalo resolucijo republiške skupščine, na podlagi katere naj bi se odmerjala višina prispevka osebnega dohodka po stopnji 3,95. Tudi v prihodnjem letu ne predlagamo limitov iz tega naslova. V resoluciji predlagamo, naj bo skupna stopnja prispevkov iz rednega delovnega razmerja v letu 1970 na ravni, doseženi v letu 1969. Reševanje problemov predvsem na področju izobraževanja in socialne politike zahteva, da povečajo manj razvite občine prispevek iz osebnega dohodka. Najbolj je obremenjeno s tem prispevkom gospodarstvo prav v teh občinah. Delež potrošnje na prebivalca kaže, da se razlike med razvitimi in manj razvitimi občinami vse bolj večajo. Da bi zmanjšali te razlike, predlagamo dopolnilna sredstva za priznavalnine borcem, za financiranje osnovnega šolstva in za

investicije za šolske prostore, kar bi po našem predlogu znašalo v letu 1970 približno 14 milijard starih dinarjev.

Predvidevamo, da bodo sredstva za občine v letu 1970 porasla za 14,4 %, pri čemer se zavedamo, da bo porast v posameznih občinah zelo različen. Vse to pomeni, da se v komuni konfrontirajo in razrešujejo osnovna protislovja naše družbe. Materialna osnova samoupravljanja, zadovoljevanja osebnih in skupnih potreb, pravice in dolžnosti občanov in delovnih organizacij, delitev dohodka in podobno. so vprašanja, ki nastajajo in se rešujejo v konkretnih odnosih v občini.

Pojavi in odnosi. ki v komuni nastajajo, zaustavijo celotna družbena gibanja in povzročajo zastoj celotne družbene skupnosti. To pomeni, da moramo biti pri reševanju vseh teh pomembnih sistemskih vprašanj obrnjeni h komuni. Pri tem moramo doseči takšne družbeno-politične in ekonomske odločitve, ki so v skladu z našim celotnim komunalnim in samoupravnim sistemom ter hkrati tudi takšne, ki v največji meri omogočajo, da lahko urejajo tudi posamezne komune svoje specifičnosti. Zato je treba v temeljnih vprašanjih zasledovati ustrezno politično družbeno in gospodarsko skladnost, ki mora biti zgrajena in usmerjena tako, da bo omogočila čimvečji napredek na vseh področjih družbenega življenja Slovenije. Zato moramo pri iskanju enotnejših rešitev različnih interesov nadaljevati s prakso, ki smo je že začeli uveljavljati. Institucionalizirana obveznost za takšne seje kot je današnja, je to najboljši dokaz.

Tovariši delegati, dovolite, da se ob koncu dotaknem tudi vprašanja davčne politike. Davčna politika je zelo pomemben socialen in ekonomski instrument, ki ima pomembno vlogo v družbenem sistemu, posebno še v ekonomski politiki. Zaradi zelo močnega socialnega aspekta ima seveda tudi močan političen pomen. V sistemu prispevkov in davkov občanov so po spremembah, sprejetih ob koncu lanskega leta, ustvarjene širše sistemske možnosti za doslednejšo uveljavitev nekaterih temeljnih načel davčne politike kot na primer obdavčevanje po dejansko doseženem dohodku. Hkrati je bila ustvarjena tudi večja enotnost davčne politike v okviru republike. To je pomemben prispevek za uveljavljena načela, da občani po svojih ekonomskih zmožnostih prispevajo za kritje potreb splošne porabe.

Za leto 1970 predlagamo le manjše izpopolnitve davčnega sistema. Razlog za to je na eni strani v tem, da so bile mnoge spremembe uveljavljene šele z letošnjim letom in zato še ni bilo mogoče proučiti njihovega delovanja in na drugi strani zato, ker se pripravlja revizija zakonodaje. Prav revizija davčne zakonodaje opozarja na nujnost temeljitega proučevanja delovanja obstoječega davčnega sistema. Pri tem bi morale biti angažirane zlasti znanstveno-raziskovalne institucije. Tako bi lahko morebitne spremembe davčne zakonodaje v prihodnje zagotavljale potrebne stabilnosti davčne politike.

Velike možnosti za nadaljnje vsebinsko izpopolnjevanje obstoječega davčnega sistema so v usklajevanju davčne politike med občinami. Prizadevanj za poenotenje davčne politike v okviru republike, bodisi, da gre za poenotenje z zakonom ali z medsebojnimi dogovori med občinami, ni mogoče ocenjevati kot težnjo po »uniformiranosti«. Razlike v davčni politiki med občinami bodo tudi v prihodnje, vendar naj bi se zmanjševale in se izražale predvsem v različnem urejanju tistih vprašanj, ki terjajo glede na posebnost razmer med občinami posebne rešitve.

Dejstvo je, da so bila v minulih letih z davčno politiko in z njenim nedoslednim izvajanjem ustvarjena ugodna tla za vrsto družbeno negativnih pojavov. V praksi se pogosto povezujejo vsi taki pojavi z neučinkovitostjo davčne službe, kar često zamegljuje njihove resnične vzroke. Kritična osvetlitev teh pojavov nam bi razkrila, da so pravi vzroki često v neustreznem sistemu delitve po delu v izigravanju samoupravnih aktov, v pomanjkljivi enotni kontroli v delovnih organizacijah, v premajhni možnosti službe družbenega knjigovodstva ipd. Hkrati bi jasno pokazala, kateri so vzroki za neustrezno davčno politiko, oziroma za njeno nedosledno izvajanje. Vloga davčne službe ni le zbiranje dohodkov z doslednim izvajanjem davčne politike, marveč je v tem, da bistveno prispevamo k uveljavljanju zakonitosti in pravne urejenosti v družbenih odnosih, ki smo jo v preteklosti prav na področju izvajanja davčne politike močno pogrešali.

Veliko vlogo pri tem imajo občinske skupščine in občinski organi. Za splošno izboljšanje sedanjega stanja lahko mnogo prispevajo tako republiški strokovni organi kot tudi pravosodni organi z ustrezno kaznovalno politiko. Pri urejanju teh vprašanj, predvsem pri krepitvi davčne morale in seznanjanju občanov z njihovimi davčnimi obveznostmi do družbene skupnosti, bi lahko pomembneje kot doslej, vplivala tudi tisk in druga sredstva javnega obveščanja.

Tovarišice in tovariši delegati! V razpravi o resoluciji so sodelovali odbori skupščine, družbeno-politične organizacije in drugi. Njihove razprave so pomemben prispevek v dogovarjanju o delitvi družbenega proizvoda v Sloveniji med posameznimi področji združenega dela. V ekspozeju sem navajal stvari, za katere menim, da so najpomembnejše za sprejem in izvajanje resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Mislim, da razmišljanja in dileme, ki sem jih navajal, veljajo v polni meri tudi za občinske skupnosti. O teh stvareh namreč ni mogoče različno razmišljati in različno odločati ter ukrepati v republiki in v občinah ob dejstvu, da so problemi skupni in da moramo vsi skrbeti za razreševanje poblemov in za večji družbeni napredek. Prepričan sem, da smo pri sestavi te resolucije in pri oblikovanju takšne politike upoštevali vse činitelje, pomembne za družbeni napredek v okviru objektivnih možnosti, ki jih pogojujejo sedanja in pričakovana gospodarska gibanja.

Politika zbiranja in uporabe teh sredstev kot smo jo predvideli, je realnost, ki upošteva vse činitelje za usklajen družbeni razvoj. Zato pričakujem, da boste, tovariši delegati, naša stališča tudi podprli.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa! Slišali ste uvodno obrazložitev tovariša Jožka Štruklja. Ali želi besedo še kdo od predstavnikov republiških organov, ki so sodelovali v pripravi osnutka resolucije in predloženega gradiva? (Ne želi.)

Odrejam 20 minut odmora.

(Seja je bila prekinjena ob 10.10 in se je nadaljevala ob 10.40.)

Predsedujoči Sergej Kraigher: Nadaljujemo z delom. Pred prehodom na razpravo o 1. točki dnevnega reda bi tovariš Jogan, sekretar zasedanja

delegatov, prebral kratko poročilo o ureditvi načina volitev delegatov zasedanja, o občinskih odlokih, o podatkih o udeležbi in o družbenih funkcijah delegatov občin.

Savin Jogan: Na podlagi določil 3. točke ustavnega amandmaja VII ter ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev so bile skupščine obvezane, da do 10. septembra letos v svojih statutih določijo način izbire delegatov ter njihove pravice in obveznosti v razmerju do občinske skupščine. Do omenjenega roka je ta vprašanja uredilo bodisi v statutih, bodisi v posebnih odlokih 13 občinskih skupščin, kasneje pa še druge.

Glede kroga občanov, iz katerega se volijo delegati občin za zasedanje v Skupščini SR Slovenije, ni v glavnem med posameznimi odloki večjih razlik. Vsi odloki izrecno navajajo člane voljenih organov občinske skupščine, poleg njih pa še člane organov samoupravljanja v delovnih organizacijah ter interesnih skupnostih občanov. Večina občin ta krog širi še z drugimi občani. Pri tem odloki navajajo, da gre za občane, ki so dovolj široko strokovno in družbeno razgledani ter sposobni politično zastopati stališča občine na zasedanju delegatov. Razen redkih izjem, kjer se volijo oziroma določajo delegati za vsako zasedanje posebej, so se v večini občin odločili za stalne delegate po posameznih področjih družbenih dejavnosti. Pri tem dopuščajo tudi možnost izbire občasnih delegatov za posamezno zasedanje. Tudi glede mandata stalnih delegatov ni večjih razlik. Skoraj vse občinske skupščine izenačujejo mandat delegatov z mandatno dobo odbornikov, nekaj občin se je odločilo za dve oziroma enoletno mandatno dobo. Na podlagi teh določil so nekatere občinske skupščine oziroma njihovi sveti že izvolili svoje stalne delegate izmed teh, oziroma ponekod kot občasne delegate pa določili tudi delegate za današnje 1. zasedanje v Skupščini SR Slovenije.

Današnjemu zasedanju prisostvujejo pooblaščeni delegati vseh občin v Socialistični republiki Sloveniji in delegat mesta Ljubljane kot posebne družbeno-politične skupnosti v okviru našega komunalnega sistema. Med delegati je 34 predsednikov skupščin. To so delegati občin Ajdovščina, Brežice, Celje, Cerknica, Črnomelj, Dravograd, Hrastnik, Idrija, Ilirska Bistrica, Jesenice, Kočevje, Kranj, Krško, Lenart, Litija, Ljubljana-Moste-Polje, Ljubljana-Šiška, Ljutomer, Logatec, Metlika, Nova Gorica, Ormož, Postojna, Ptuj, Radlje ob Dravi, Radovljica, Ravne na Koroškem, Ribnica na Dolenjskem, Sežana, Slovenj Gradec, Šentjur pri Celju, Velenje, Zagorje in mesto Ljubljana. 7 je podpredsednikov občinskih skupščin in sicer so to delegati občin Domžale, Maribor, Novo mesto, Sevnica, Slovenske Konjice, Tržič in Žalec in en predsednik zbora občinske skupščine — delegat občine Trbovlje. 9 je predsednikov oziroma članov svetov in komisij občinske skupščine ter odbornikov. To so delegati občin Gornja Radgona, Grosuplje, Kamnik, Koper, Laško, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana-Vič-Rudnik, Murska Sobota, Piran, Škofja Loka, Šmarje pri Jelšah, Trebnje in Vrhnika.

Pet delegatov je po svoji družbeni funkciji izvoljenih iz vrst občanov izven občinske skupščine. Med njimi je en sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov, to je delegat iz Tolmina. 4 delegati so po svoji dejavnosti strokovni sodelavci v občinski skupščini, to so delegati občin Izola, Lendava, Mozirje in Slovenska Bistrica. Razen delegatov prisostvuje današnjemu 1. zasedanju še 11 tovarišev iz osmih slovenskih občin.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa. Nadaljujemo sejo in odpiram razpravo o predloženem gradivu.

Delegate in druge udeležence prosim, da se javijo k razpravi z listkom. Kolikor se ne javijo z listkom, naj povedo svoje ime in občino, ki jo zastopajo oziroma drugo svojstvo — kot na primer zastopnik predlagatelja upravnega organa, ki pripravlja gradivo, predstavnik občinske skupščine poleg uradno izvoljenega delegata in podobno. Obenem prosim udeležence razprave, da upoštevajo okoliščine in naj prispevajo k čim bolj racionalnemu in učinkovitemu delu našega zasedanja, da bi mogli v razpoložljivem času opraviti razpravo in obdelati gradivo, ki je priloženo resoluciji.

K razpravi se je prijavil tovariš Franjo Muršec iz občine Lenart.

Franjo Muršec: Tovarišice in tovariši, tovariš predsednik. V svoji razpravi se ne bom spuščal v podrobnosti, ki so se jih posluževali predlagatelji predloženega osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo za leto 1970. Želim poudariti, da občinska skupščina Lenart, katere predstavnik sem, podpira Skupščino Socialistična republika Slovenija in njen izvršni svet in se vključuje v prizadevanja in napore za stabilizacijo gospodarstva in za nadaljnji družbenoekonomski razvoj Socialistične republike Slovenije ob splošnih pogojih in smernicah ekonomske politike federacije, ki sloni na politiki nadaljnjega uveljavljanja ciljev ekonomske reforme.

Ne bom našteval tistih stališč in ugotovitev, ki so navedene v resoluciji in s katerimi se strinjamo. Želim opozoriti le na nekatere odprte probleme, ki jih predložena resolucija, ki naj bi bila širši družbeni dogovor koordiniranih akcij in ciljev v interesu nadaljnjega skladnega razvoja, ne obravnava dovolj določeno, oziroma jih sploh ne obravnava. Kot prvo bi želel omeniti vprašanje neenakomernega razvoja gospodarstva v Sloveniji.

Če izhajamo s stališča, da pomeni ta resolucija najširši družbeni dogovor koordiniranih akcij interesa nadaljnjega skladnega razvoja, potem menim, da mora ta dogovor tudi vsebovati izhodišča, kako bi lahko v bodoče zagotovili enakomeren razvoj gospodarstva v vsej Sloveniji, v pokrajinah in območjih. Menim, da ni treba še posebej poudariti, da je neenakomerni razvoj gospodarstva v naši državi in tudi v Sloveniji ostanek kapitalističnega gospodarstva predvojne Jugoslavije. Neenakomerno razvitost gospodarstva je zaradi tega treba v socialističnih razmerah nujno odpravljati; razumljivo je, da ne z eno potezo in čez noč. Menim, da moramo priznati, da so še tudi pri nas nerazvita območja. Slovenija je sicer razvito območje, kjer pa so na primer Haloze, del Pomurja, Slovenske gorice, del Dolenjske in Primorske še kar nerazvita območja. To tudi potrjujejo znani kazalci in tudi osnutek resolucije, ki predvideva sredstva za dopolnjevanje občin za potrebe vzgoje in izobraževanja. Menim, da smo si enotni, da dotiranje občin ni povsem ekonomska kategorija in sistemska perspektivna rešitev, čeprav je to v sedanjih pogojih neobhodno in nujno.

V resoluciji, zlasti v resoluciji perspektivnega razvoja, bi bilo treba postaviti dovolj jasna izhodišča, da se osamosvojijo v določenem obdobju tudi manj razvita območja. Za taka območja moramo uveljaviti posebno zamisel investicijske politike, da bi lahko v okoliščinah socialistične blagovne proizvodnje čim bolj obvladali zakon neenakomernega razvoja gospodarstva. Z določenimi investicijami v infrastrukturo, v razvoj turizma in v nove proizvodne kapacitete bodisi v dislociranih ali samostojnih obratih na nerazvitih območjih bi bilo

treba zagotoviti po načrtu predvideni razvoj njihovega gospodarstva. Ne gre za politične investicije, marveč mora biti povsem zagotovljena pravilna lokacija, ustrezna struktura proizvodnje in normalno ekonomska učinkovitost investicije. Za realizacijo take politike bi morala biti usklajena kreditna politika. Osrednja kreditna politika bi morala vzbujati interes delovnih organizacij in kreditnih bank za ustanavljanje dislociranih obratov na manj razvitih območjih. Instrumenti naj bi se odražali morda v določenih obrestnih stopnjah na poslovne sklade, v daljših rokih za vračanje kreditov, v ugotavljanju regresov na obresti za bančne kredite in podobno. Pri vsem tem ni treba še posebej poudarjati komparativnih prednosti dislociranih obratov, cenene delovne sile, znatno nižje cene komunalno opremljenih gradbenih zemljišč in tako dalje.

V takšni politiki vidim možnost, da bi se nerazvita območja hitreje razvijala, saj predstavljajo danes še precejšnje neizkoriščene rezerve. Razvoj nerazvitih območij ni torej samo politični dolg razvitih območij do nerazvitih, marveč tudi neposredna ekonomska korist.

Želel bi reči še nekaj besed o odpravi vseh oblik državnega kapitala. S tem bom v bistvu nadaljeval razpravo pod 1. točko te razprave o neenakomernem razvoju gospodarstva. Strinjam se z razpravo in stališči ter sklepi predsedstva CK ZK Jugoslavije, ko je razpravljal o odpravi vseh oblik državnega kapitala. Če gre za to, da se sredstva državnega kapitala, ki so se formirala iz dohodka gospodarstva, vrnejo v odločanje neposrednim proizvajalcem v gospodarstvu, tedaj se naša občinska skupščina in družbeno-politične organizacije zavzemajo, naj bi se ta sredstva usmerila v gospodarstvo tako, da bi bila namenjena hitrejšemu razvoju gospodarsko manj razvitih območij. Zato bi kazalo ustanoviti takšno institucijo, kjer bi bila sredstva z odločanjem neposrednih proizvajalcev racionalno naložena v namene razvoja manj razvitih območij. Morda bi lahko ta sredstva uporabili za dajanje kreditov pod ugodnejšimi pogoji, za regresiranje obresti ipd. Nedvomno bi s temi sredstvi za manj razvita območja storili močan korak naprej, zlasti še takrat, če bi prejemale kredite iz teh sredstev gospodarske organizacije na manj razvitih območjih in tudi tiste delovne organizacije, ki bi ustanavljale dislocirane obrate na teh območjih.

Želim dati še nekaj pripomb k tistemu delu resolucije, ki določa politiko stanovanjskega gospodarstva. Ob obravnavi te problematike smo prišli do zaključka, da predloženi osnutek resolucije preveč načelno nakazuje rešitev tega problema. Osnutek resolucije sicer ugotavlja, da je leto 1970 zaključno leto stanovanjske reforme in da je treba za to področje pripraviti osnove bodočega sistema stanovanjskega gospodarstva. Spričo nizke akumuativnosti našega gospodarjenja lahko pričakujemo, da bodo z ukinitvijo prispevkov od osebnega dohodka za stanovanjsko izgradnjo močno padla namenska sredstva za stanovanjsko izgradnjo. Zato lahko pričakujemo močno stagnacijo na tem področju. Revalorizirane stanarine, ki jih bomo plačevali v letu 1970, ne morejo zagotoviti nivoja stanovanjske izgradnje zadnjih let. To še toliko bolj ne, ker so sedanje gradbene cene mnogo višje kot so bile leta 1965/66, ko se je opravila revalorizacija stanarin. Dejstvo je, da stanovanjska podjetja po instrumentih delitve stanarin lahko namenijo zelo majhen del stanarine za nove gradnje. Zavedam se, da je vprašanje višine stanarin zelo občutljivo področje življenjskega standarda občanov. Zato bi bile potrebne poglobljene družbenoekonomske in sociološke raziskave ter analize. Prav zaradi tega bi bilo morda umestno, da začasno določimo, oziroma podaljšamo veljavnost odvajanja stanovanjskega prispevka v sklade skupne porabe v delovnih organizacijah.

Določitev tega prispevka po obstoječih predpisih sicer ne sodi v pristojnost republike, vendar bi bilo treba kljub temu v resoluciji bolj konkretno prikazati vse možnosti za nadaljnjo stanovanjsko izgradnjo.

Končno mi dovolite še nekaj misli glede predvidene stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje delavcev. Naj omenim, da podpiramo zlasti tisti del resolucije, ki določa, da si morajo komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev prizadevati, da bodo zagotovile likvidno poslovanje vseh pogodbenih in drugih obveznosti v okviru navedene osnovne prispevne stopnje. Pri tem se vprašujem, če je to določilo resolucije dovolj čvrsto, saj resolucija dovoljuje komunalnim skupnostim socialnega zavarovanja, da v primeru potrebe povečajo soudeležbo zavarovanih oseb pri plačilu zdravstvenih storitev in z reguliranjem denarnih nadomestil za čas odsotnosti z dela. To določilo je razumeti tako, da je komunalnim skupnostim socialnega zavarovanja dopuščena možnost, da povečajo soudeležbo zavarovanih oseb, kar bo šlo nedvomno na škodo življenjskega standarda občanov. Predlagamo, da to vprašanje postavimo v resoluciji bolj določeno in da naložimo komunalnim skupnostim večjo skrb pri izdelavi njihovih razvojnih programov v okviru sprejete stopnje ter materialnih možnosti. V primeru, da ob sprejeti stopnji ne bo moč kriti normalnih potreb, potem bi bilo verjetno treba določiti osnovno stopnjo realneje, s čimer bi razbremenili vse tiste, ki so prisiljeni iskati zdravstveno varstvo.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Besedo ima tovariš Franc Urevc iz Škofje Loke.

Franc Urevc: Sveti občinske skupščine so predloženo resolucijo obravnavali dokaj temeljito. Skoraj soglasno smo prišli do spoznanja, da je treba nekatera vprašanja postaviti jasneje, in terjati nanje odgovor. Mislim, da bom s tem, ko bom čim verneje posredoval stališča občinskih svetov temu zboru, opravičil svoj mandat.

Prvo vprašanje, ki se nam vsiljuje in mislimo, da bi se moralo tudi na republiškem nivoju jasneje definirati oziroma nanj jasneje odgovoriti, je naslednje: Ali je bilo ob sprejemanju reforme zmotno tako zelo poudarjati razbremenitev gospodarstva in deklarirati kot pogoj za normalen razvoj reformnih gibanj razmerje 70 : 30 v korist gospodarstva? Ali pa je bila poznejša eskalacija splošne porabe dvomljiva in jo je treba podvreči ostrejši kritiki? To je prvo tako vprašanje, na katerega — kot rečeno — na nivoju občine nismo mogli dati zanesljivega odgovora. Menimo pa, da je bilo stališče, izraženo ob začetku sprejemanja reforme, pravilno vsaj v tem smislu, da smo pač družba z določenim zelo omejenim nacionalnim proizvodom, družba z razmeroma zaostalim gospodarstvom. Zato se mora to upoštevati pri delitvi družbenega proizvoda na vseh nivojih in v vseh razmerjih.

Menimo, da je bila storjena napaka, če lahko tako rečem, s tem, da so bili postavljeni samo limiti, ničesar pa ni bilo niti takrat niti kasneje storjeno za učinkovito intenzifikacijo družbene nadgradnje. Ta je ostala v glavnem ekstenzivna in malo racionalna, taka kakršna je bila pred reformo, medtem ko je gospodarstvo napravilo — čeprav ne s tempom, kakršen je bil predviden po reformi — določen korak v smeri intenzivnosti.

Menimo sicer, da najbrž sedaj izvršni svet — ko se samo zida na že obstoječe — nima druge možnosti kot da predlaga taka razmerja kot jih predlaga. Drugo

je seveda vprašanje, kako se bo to nadalje izražalo in kako se to že danes odraža v gospodarskem razvoju.

To vprašanje bi formulirali takole: Ali je predlagano zbiranje sredstev, ko se ob približno 6% letnem povečanju produktivnosti, ob 8—9% povečanju družbenega proizvoda predlaga povečanje splošne potrošnje za okoli 24%, v skladu s stališči najvišjih organov Zveze komunistov, ki pravi, da se gospodarstvo ne sme bolj obremenjevati? Po našem mišljenju je ta pristop, če tudi bi odšteli povečanje prometnega davka za 0,5% in še nekatere druge malenkosti, formalističen. Razumemo večje ali manjše obremenitve v gospodarstvu v tem smislu, da se ne bi smela splošna potrošnja preveč povečati v celoti v prihodnjem letu kot družbeni proizvod. V tem smislu razumemo večjo ali enako obremenitev gospodarstva, ker se sicer relativna razmerja spreminjajo še naprej v škodo reprodukcije gospodarstva. Zaradi tega imam konkreten predlog: menim, da je treba vse proporce preračunati tako, da se bodo tekoča sredstva za skupno potrošnjo povečala v istem odstotku kot se predvideva povečanje družbenega proizvoda. Letos višja neplansko zbrana sredstva naj se uporabijo v prihodnjem letu za prosveto in kulturo, za izobraževanje in za socialno zavarovanje. Vsi ostali pa se naj poskušajo znajti in porazdeliti sredstva v okviru odstotkov, za kolikor bo porastel proizvod.

Naslednje vprašanje je: Ali je realno pričakovati, da bo moč izvesti predvidene ukrepe za odpravo nelikvidnosti v gospodarstvu, če obenem predvidevamo tako visoko splošno potrošnjo in če ne bomo ničesar storili, da bi omejili rast osebnih dohodkov v tako imenovanih privilegiranih strokah?

Mnenja smo, da je iluzorno pričakovati, da bi ukrepe, ki so predvideni in po mojem mnenju nujni ter pomenijo močan pritisk na boljše gospodarjenje, posredno pa zelo močan pritisk na socialni položaj precejšnjega dela delavskega razreda, tudi uspeli izvesti, če ne bo vzporedno maksimalne varčnosti na vseh področjih in če ne bodo sprejeti takoj učinkoviti ukrepi, ki naj onemogočijo, da bi še naprej del naših ljudi delil osebne dohodke ne glede na delo in uspehe.

Naslednje vprašanje je: ali je res realno pričakovati razmeroma stabilna gibanja gospodarstva v prihodnjem letu, kakršna so deklarirana, če vemo, da že vrsta tako imenovanih fundamentalnih dejavnosti napoveduje povečanje cen. To so tiste dejavnosti, katerih povečanje cen se takoj odrazi tudi v ostalem gospodarstvu in ob dejstvu, da tako povečujemo splošno porabo kot je predvidena? Mnenja smo, da lahko pričakujemo izrazito inflatorna in nestabilna gibanja, ki so se že začela, ki pa bodo šla s pospešenim trendom v negotovo smer. Ne verjamemo, da je možno pričakovati samo 13% povečanje osebnih dohodkov s predpostavko, da se ne stori ničesar učinkovitega, zlasti še zato ne, ker je bil ob polletju že nivo osebnih dohodkov za 6% iznad povprečja letošnjih 6 mesecev. Zato je tudi realno pričakovati, da bodo decembra osebni dohodki približno 9 do 10% iznad povprečja letošnjega leta in naj bi potem v prihodnjem letu porasli samo simbolično za 2, 3, 4%. Jasno je, da je to nerealno pričakovati. S tem seveda nastane novo vprašanje, da je zaradi bistveno večjega porasta osebnih dohodkov pričakovati veliko več sredstev za splošno porabo kot to zatrjujejo dokumenti, ki smo jih prejeli.

Zdi se mi tudi, da je nerealno pričakovati pri povečanju, kakršno je predlagano, da bi temeljne izobraževalne skupnosti lahko ostale pri takšni potrošnji, kakršna je predvidena. Nastane še eno vprašanje: Ali je res pričakovati pri gibanjih v zadnjih treh ali štirih letih, da bo lahko gospodarstvo kaj bistvenega reševalo na prostovoljni osnovi v resničnem dogovarjanju s prizadetimi faktorji,

čeprav bi to še tako želeli rešiti vrsto problemov, če se bo nadaljevala politika obremenjevanja, kakršno že nekaj časa imamo? Naj bo tako ali tako, dejstvo je, da bi se po predvidevanjih od leta 1966 na leto 1970 skoraj podvojila sredstva za splošno potrošnjo. Dejstvo je tudi, da so se sredstva v izobraževanju podvojila že od leta 1966 na leto 1969. Res je tudi, da so se čista proračunska sredstva podvojila v dveh letih. To so podatki v izhodiščih za sestavo resolucije.

Dejstvo je namreč, da bi še mnogo močnejše gospodarstvo kot je naše in mnogo manj obemenjeno z lastnimi problemi zelo težko preneslo brez škodljivih posledic takšna gibanja.

Še enkrat poudarjam, da če stvari pustimo takšne, kakršne so, če pustimo, da bo celotna nadgradnja neplanirana in če ne bomo storili nobenih resnih ukrepov za racionalizacijo in modernizacijo, potem so seveda potrebna vedno večja sredstva. To je določena zakonitost. Če bomo dali letos 50 %, jih bo treba drugo leto dati 60 %, ne glede na učinek in storilnost negospodarstva. Danes vlada napačna iluzija, da lahko na vseh teh področjih nadomesti neka sila vlogo, ki jo imata sicer v gospodarstvu trg in tržna konkurenca. Po mojem mišljenju te sile ni. Tu je možna samo zavestna akcija brez dogmatskega gledanja na samoupravljanje, brez takega gledanja, da lahko vsak dela po svoje na škodo celote. Mi si delamo iluzijo, da smo prišli v celoti iz tako imenovanega proračunskega sistema. Dejstvo pa je, da so sodobni proračunski sistemi izrazito plansko orientirani, da je delitev planirana na štiri, pet let in da je planiranje učinkovitejše in lažje. Pri nas pa tega ni. Na tem področju se ne dela ničesar in zato smo v takšni situaciji, v kakršni smo.,

Opravičil bi se, če sem vas zadrževal, vendar moram, kljub našim stališčem povedati, da smo bili mnenja, da je treba vseeno oceniti pozitivno napore predlagatelja, ki je prvič razgrnil celotno problematiko. Prikazal jo je tako, da jo je videti v enem dokumentu. Razumemo situacijo, v kateri predlagatelj je. Vendar menimo, da samo zaradi ljubega miru in dobrih odnosov ne moremo pristati na predlagano.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa! Tovariš Vitomir Dekleva iz občine Ilirska Bistrica.

Vitomir Dekleva: Tovariš predsednik, tovariši delegati, tovarišice! Dovolite, da vam posredujem nekatere ocene in stališča v zvezi s predloženo resolucijo, ki so bila izoblikovana na predhodnem razširjenem zasedanju predsedstva skupščine občine Ilirska Bistrica.

Proklamirana načela, stališča in usmeritve resolucije nedvomno odražajo pozitivne težnje, da se v prihodnjem obdobju z nekaterimi instrumenti ekonomske politike:

1. zagotovijo nadaljnja pozitivna gospodarska gibanja in odpravijo negativne posledice, ki so jih povzročili nekateri nadpoprečni gospodarski dosežki v letošnjem letu kot so na primer visoka stopnja porasta proizvodnje in zaposlenosti.

Negativne posledice pa se kompleksno izražajo v problemu nelikvidnosti gospodarstva, ki je zavzela že zaskrbljujoče razmere in

2. nakazane so težnje po nadaljnji prerazporeditvi trošenja družbenega proizvoda — v korist nekaterih, v resoluciji navedenih področij splošne potrošnje.

Razumljivo je, da ni mogoče čez noč spremeniti negativnega gospodarskega gibanja in da tudi ukrepi ekonomske politike ne rodijo želenih rezultatov čez

noč. Morda prav zato izražajo številčni kazalci ocene za leto 1970 v resoluciji le povzetek in nadaljevanje letošnjih gospodarskih gibanj, ki nujno prinašajo tudi negativne posledice.

Če je temu tako, potem je treba poudariti, da ima resolucija le bilančni značaj in namen relativno uravnovesiti delitev družbenega produkta v gospodarstvu in v sferi splošne potrošnje. Vendar je treba hkrati jasno povedati, da tako visoke stopnje porasta osebne in splošne potrošnje niso normalne in nas vodijo še naprej v dviganje kupne moči nad ustvarjeno vrednostjo, v nenormalno dviganje cen, kar pomeni inflacijo in devalviranje dinarja doma, poleg porasta pasive v zunanji plačilni bilanci. Zato je treba posebej poudariti in naročiti samoupravnim organom v gospodarstvu, da skrbijo za umirjeno in počasnejšo delitev osebnih dohodkov, ki je glavno žarišče inflacije, če upoštevamo, da pomeni večja osebna potrošnja v gospodarstvu tudi več sredstev za negospodarstvo. Torej lahko potem prav gospodarstvo z gospodarnimi samoupravnimi odločitvami bistveno vpliva na gibanje splošne potrošnje in na to, s kolikšnimi sredstvi bo razpolagalo.

Seveda pa ne moremo družbenoekonomskega gibanja prepuščati fakultativnim ukrepom in prenašati odgovornost na kolektivno večjo ali manjšo zavest samouprave gospodarstva. Zelo komplicirano, problematično in zahtevno področje ekonomike nujno zahteva proučenih in strokovnih posegov. Zato menim, da bodo nekateri napovedani ukrepi, ki naj bi delovali v smeri sanacije kronične nelikvidnosti, posredno delovali, da bo osebna potrošnja v gospodarstvu zavrta in da bodo sredstva za splošno potrošnjo posledično manjša. Zato je treba pričakovati v prvem polletju naslednjega leta finančne težave proračunov, kar bo zahtevalo občutno omejitev potrošnje vseh proračunskih potrošnikov.

K nekaterim konkretnim točkam resolucije želim posredovati nekatera naša stališča in predloge, ki naj bi pomagala izoblikovati sprejemljive konkretne rešitve. V zvezi z državnim kapitalom imamo naslednje pripombe:

Razprave okrog tega problema so bile doslej preveč poplošene. Ugotovitve, da so ta sredstva odtujena tistim, ki so jih ustvarili, ker nimajo nikakršnih možnosti pri usmerjanju in koriščenju teh sredstev, držijo. V ta sklop prištevamo tudi sredstva skupnih rezerv v občinah, kar je tudi pravilno. Vendar prav ti skladi nimajo skoraj nič skupnega z značajem državnega kapitala, saj z njimi gospodarijo praktično neposredno tisti, ki ga ustvarijo.

Ker so skladi skupnih rezerv edina kvalitetna sredstva, ki v okviru komun rešujejo in pospešujejo razvoj terciarnih dejavnosti in predvsem obrti, ki naj bi zaposlovala odvečno delovno silo, smatramo, da je treba njihovo vlogo in potencial krepiti na nivoju komune in na razmerje delitve spremeniti v prid občinskih skladov. To predlagamo tudi zato, ker bančne institucije sploh ne obravnavajo in ne jemljejo v obzir celo vrsto razvijajočih se in perspektivnih podjetij storitvenih in proizvodno-obrtnih dejavnosti, ki se brez finančne podpore ne morejo razviti. Republiški skladi pa običajno rešujejo le probleme težke industrije.

3. V minulem letu je bil uveden republiški prispevek na potrošnjo sklada skupne porabe z izjemo tistega dela, ki se nameni za stanovanjsko izgradnjo in za narodno obrambo. Predlagamo, da se obveznost plačevanja prispevka, ki je od 8 % dalje progresiven, oprosti še za naslednje namene:

za financiranje izdelave regionalnih programov dolgoročnega družbeno-gospodarskega razvoja občin. Z izdelavo konceptov dolgoročnih razvojnih možnosti je že začelo mnogo občin. Kvalitetna izdelava programov pa zahteva sredstev,

kar dokazujejo odobrena sredstva za izdelavo republiškega dolgoročnega razvojnega programa. Ker se občine tako vključujejo v izdelavo slovenskega koncepta razvoja, kar nas tudi zadolžuje resolucija, je umesten predlog, da se sredstva, ki se trošijo v ta namen, oprostijo omenjenega prispevka.

Prizadevanja v tem okviru so, da bi se s temi programi v komunah ugotovile možnosti in ustvarili pogoji, da bi se nerazvite dejavnosti razvijale ob razvitih in na vseh področjih komune in med občinami.

Prav tako predlagamo za sredstva, ki se zbirajo in zberejo na osnovi samoupravnih dogovorov med delovnimi organizacijami in skupščino občine, če so namenjena za sofinanciranje republiških investicij, ki imajo infrastrukturni značaj in sicer za reševanje tako imenovanih primarnih problemov vodenja gospodarstva in izgradnje vodo-oskrbe in za rekonstrukcijo ter modernizacijo cest. Znano je, da samoupravni skupnosti vodnega in cestnega sklada ne razpolagata z zadostnimi sredstvi. Zato usmerjata svoja sredstva tja, kjer dobita večjo udeležbo občin, pa čeprav so bile investicije sprejete v srednjeročni program.

Pričakovati je treba, da bo politika obeh skladov tudi v bodoče taka. Vendar bi bilo zaželeno, da se zahteva po višini udeležbe diferencira glede na sposobnost oziroma na razvitost ali nerazvitost komune.

Tudi prioriteta usmerjanja finančnih sredstev bi morala temeljiti bolj na teži problema, ki ga mora reševati širša družbena skupnost in na večji afiniteti za območja, ki se počasneje razvijajo.

Tudi izgradnja oskrbe z vodo postaja pereč problem velikih območij in marsikje presega okvire in sposobnosti komune. Zato bi bilo treba tudi olajšati akcije za združevanje potrebnih sredstev, saj se praktično rešujejo problemi, ki so formalno čisto republiškega značaja.

Tudi v Sloveniji smo nekajkrat načeli problem razvitih in manj razvitih območij. Jasno je, da ne moremo pri reševanju tega problema imeti v Sloveniji enaka merila kot veljajo ta za federacijo. Čeprav so glede tega različna stališča, sem vendarle prepričan, da smo si enotni v tem, da lahko zagotovi širša družbena skupnost hitrejši razvoj manj razvitih krajev, če uspešno in načrtno rešuje probleme infrastrukture, to je nevidnih ali posrednih pospeševalcev gospodarskega razvoja.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Stojan Požar iz občine Maribor.

Stojan Požar: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Najprej bi moral pritrditi tistim, ki so dejali, da je taka metoda dela sklica zbora delegatov občin hkrati pa predložitev take celovite bilance in smernic razvoja v prihodnjem letu, nedvomno nova kvaliteta v samoupravnem združevanju ne samo komun, marveč vseh zainteresiranih skupnosti na Slovenskem. Vsekakor so materiali, ki so nam bili predloženi in ki smo jih tako ali drugače obravnavali na sejah svetov in sejah skupščin, zelo pomembni. Čeprav morda ni formalnih pripomb k posameznim formulacijam v tej resoluciji, pa je vendar precej mnenj in pozitivnega vzdušja, ki je vladalo v naših svetih v razpravi o osnutku resolucije. To vzdušje bo po svoje vplivalo na praktično akcijsko dejavnost teh ljudi na njihovih delovnih mestih.

Najprej bi želel govoriti o ocenah in mnenjih, ki so bila dana v naših svetih na prvi del resolucije, ki govori o gospodarskem razvoju v prihodnjem

letu. Moram reči, da tudi pri nas velja mnenje, da povzame resolucija v glavnem trend razvoja, dejal bi s pojmovnim političnim instrumentarjem, ki smo ga uporabljali doslej in ga uporabljamo še vnaprej. Rad bi poudaril naslednje: velika večina ugotavlja, da zasledujemo še vnaprej tendence inflacije. Zaradi tega vsi tisti, ki so razpravljali o tem, pričenjajo dvomiti o uspešnosti reforme, oziroma vsaj v milejši obliki menijo, da vso našo reformsko strategijo podaljšujemo na mnogo daljše obdobje. Tako mnenje obstaja in bo seveda vplivalo na njihovo praktično aktivnost, na gospodarstvo in negospodarstvo in na delovne organizacije. Vse to lahko to situacijo še poslabša. Namreč mnenje, da z inflacijo nadaljujemo, lahko povzroči zelo nevarno orientacijo v naših delovnih organizacijah.

Pojmovni instrumentarij, ki se s tem v zvezi uporablja, uporabil ga je tudi tovariš Urevc in sicer, da je bistveno vprašanje v sedanjem trenutku odnos med gospodarstvom in negospodarstvom po mnenju ostalih svetov ni tako deciziran in ne tako čist. Mnenja so, da ta pojmovni instrumentarij, ki je trenutno bistveno gospodarsko vprašanje, zelo preprosto ožimo na odnos gospodarstva in negospodarstva. Dejansko pa gre za odnos med akumulacijo, med možnostjo ekonomske reprodukcije ter družbe in med vsemi sferami potrošnje, bodisi osebne ali splošne. Skratka, tu je bistveno vprašanje in da prav zaradi tega, ker ne znamo ali ne moremo odločneje poseči vanj, poenostavljamo vse te stvari. Tako poenostavljené se potem seveda tudi obravnavajo v drugih organih in organizacijah. Vse to ne more spodbuditi jasnejše in ustreznejše orientacije, saj izhajamo iz malce, dejal bi zamegljenih pojmov. Kateri od teh odnosov je bolj pomemben, je stvar odločitve. Menim, da je odnos med gospodarstvom in negospodarstvom prav tako pomemben v tem trenutku. Izhajajoč iz dejstva inflacije je po našem mnenju odnos med akumulacijo in potrošnjo zelo pomemben, še bolj kot odnos med gospodarstvom in negospodarstvom.

Naj se vrnem na področje bilance. Moram takoj povedati, da ugotavljajo naši sveti, čeprav je bil z bilansiranjem v merilu celotne Slovenije napravljen krepak korak naprej, saj vemo, kje smo, kaj zmoremo in kaj ne, da nosi ta prvi korak v sebi nujne slabosti nekdanjega proračunskega bilansiranja. Bilansiranje proračuna je bilo lažje, saj se bilansira med postavkami, tu pa bilansiraš med družbeno-političnimi in samoupravnimi skupnostmi, ki imajo lastne dohodke, ki zadovoljujejo za določeno področje. V posameznostih so lahko razlike med temi skupnostmi zelo velike in lahko ogrozijo uveljavitev smernic, ki jih sprejemamo za prihodnje leto. Govoril bi samo o problemu šolstva, ki se mu daje večji del sredstev. Najprej moramo ugotoviti, da je teh sredstev, izkazanih v bilanci za potrebe šolstva, premalo. S tem nočem trditi, da je nekdo prikazal zavestno premalo sredstev. Nasprotno, republiška izobraževalna skupnost, član njenega izvršnega odbora sem tudi sam, je bilansirala ta sredstva glede na svoje obveznosti. Ta skupnost ima obveznost predvsem pokrivati tako imenovani »A program«, ki ga je dolžna republika tudi dopolnjevati v občinah. Ker je dolžna dopolnjevati »A program«, je celotna bilanca šolstva sestavljena na »A programu«. Seveda je za nas v občinah »B program« prav tako »A program« kot je za republiko »A program« zgolj osnovno šolstvo in manjši del otroškega varstva. Ker teh nalog enostavno ukiniti ne moremo. Nasprotno jih s prispevki za otroško varstvo vsako leto še močno večamo. Tako dosega ta del potrebnih sredstev v občinah že 20 do 30 % vseh potrebnih sredstev. V tej bilanci pa je prikazanih samo 8 %. Vsakemu, ki se količkaj spozna na številke, pade to takoj v oči, kajti nenormalno bi bilo, da bi občini morali dati za šolstvo samo

12 % več v prihodnjem letu, ko vemo, da moramo dati samo za razliko v 1969 letu 13 % več. Kje je potem še izenačitev za 1968. leto. Skratka, tu bo sredstev manj kot je predvideno v bilanci in drugič, manj jih bo po različnih občinah. Iz teh razlogov bo vprašanje sanacije šolstva na Slovenskem zelo problematično po posameznih občinah. Moram reči, da za občino, kjer živim, to je mariborska občina, znaša ta odstotek prav toliko kolikor za republiško izobraževalno skupnost. Giblje se okoli 38 %. Verjetno se bo ta odstotek v drugih občinah gibal v enakem razmerju, manjšem ali večjem, toda dvomim, da bi bil kje mnogo manjši. Če sprejemamo resolucijo in prejšnje skupščinske resolucije, zakon o izobraževalni skupnosti ter če skušamo sanirati področje šolstva, je razumljivo, da se bodo še bolj pojavljali problemi na drugih področjih. Teh problemov ne bo moč rešiti, ker bomo morali vsa dodatna sredstva in še nekaj več nameniti šolstvu. S tem bomo seveda odpirali težke rane na drugih področjih. Tu se postavlja, morda specifično za Maribor vprašanje financiranja splošne družbene potrošnje v Sloveniji nasploh. To moram reči zategadelj, ker so mi sveti naše občinske skupščine to naročili. Ne izhajam tu morda toliko iz pozicij mariborske občine, kot iz pozicij potreb splošne potrošnje na določenem območju Slovenije. Če vzamem severovzhodni del Slovenije in če upoštevam, da tu živi nad 600 000 prebivalcev, moram ugotoviti, da imamo edino dve nedotirani občini, to sta Maribor in Celje. Prav ti dve nedotirani občini sta v vrsti mestnih občin v Sloveniji, seveda ne morem reči, da po krivdi nekoga drugega, verjetno najbolj po naši krivdi, gospodarsko in finančno zelo na tesnem. To se kaže že v tem, da same s svojim gospodarskim in finančnim kapitalom nista sposobni večjih ekspanzij. Imamo sicer visoko razvito mestno območje, čim pa gremo iz mesta ven, pridemo na najbolj nerazvita območja. Skratka: izžarevanja gospodarske in finančne moči iz teh dveh centrov ni in ne more biti. Edino, kar nosita ta dva centra s precejšnjo muko, je družbena nadstavba, ki je zgodovinsko nastala tako, da je prirejena celotnemu območju. Vprašujem v imenu vsega tega območja, kaj bo, ko bo letos prav ta drugi del splošne potrošnje močno ogrožen, če bomo hoteli zadostiti vsem potrebam šolstva? S tem v zvezi se mi postavlja vprašanje o financiranju kulture na Slovenskem sploh, ko predloženi osnutek zakona o financiranju kulturnih skupnosti zgolj povzema današnje stanje. To vprašanje se mi postavlja zaradi tega, ker je v tej resoluciji morda pomotoma, morda slučanjo navedeno, da moramo v prihodnjem letu težiti za zboljšanjem materialnega stanja kulturnih dejavnosti v okviru republiškega proračuna.

Verjetno so v teh dejavnostih nesorazmerja v občinah danes mnogo večja kot so v šolstvu. Verjetno bo letošnje leto zanje zelo kritično.

Na vse to sem hotel opozoriti, čeprav nimam formalnih predlogov za spremembo te resolucije.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa. Tovariš Rudi Šimac iz občine Nova Gorica.

Rudi Šimac: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Pridružujoč se vsem tistim v Sloveniji, ki pravijo, naj gospodarstvo ne obremenjujemo prek dosedanje mere, se vprašujem, kolikšna je realnost, da tega ne bomo prekršili. Če vzamemo samo republiški proračun, potem to načelo ne bo prekršeno, ker mislim, da je bilanca toliko uravnovešena in je zagotovljenih toliko sredstev, da dodatna sredstva ne bodo potrebna. Drugače se kaže to v posameznih občinah, upoštevajoč njihovo specifiko in različno stopnjo razvoja. Če ugotavljamo,

da je razlika pri obremenjevanju gospodarstva po posameznih republikah zaradi različne stopnje razvoja in upoštevajoč to dialektično predpostavko tudi za občine, potem bi rad prikazal, kaj pomenijo v dinarjih izraženo za našo občino priporočila, katalog, sedanja resolucija o sanaciji šolstva na osnovi priporočila republiške izobraževalne skupnosti itd.

Znano je, da je Nova Gorica zaradi svoje specifike novo mesto. Vse, kar se gradi, je novo, najsibo v šolstvu, v zdravstvu itd. To je že dosedaj močno obremenjevalo proračun in tudi gospodarstvo. Če grem sedaj konkretno k številkam, potem se kaže naslednje:

Uskladitev osebnih dohodkov po katalogu znaša 162 milijonov, anuitete zaradi šolstva, 200 milijonov, za varstvo borcev, teh je v Novi Gorici 8600, soupoštevajoč resolucijo in zakon o varstvu borcev — tudi večji izdatki. Tudi za kulturo bodo potrebna večja sredstva in prav tako za narodno obrambo, zaradi obmejne lege.

Če upoštevamo samo plane, o katerih sem govoril, bi morali v prihodnjem letu odšteti 100 milijonov dinarjev. Zagotovila so se tudi sredstva za srednje in strokovno šolstvo. Po predračunu, ki smo ga naredili, bi bilo treba takoj zagotoviti poleg ene milijarde 300 milijonov dinarjev še novih pol milijarde dinarjev oziroma skoraj 600 milijonov. Povečanje torej ne znaša toliko kot je bilo navedeno, marveč znaša 41 %.

Če upoštevamo, da bodo porasli osebni dohodki kot to predvideva resolucija za 13 %, potem bi moralo biti v proračunu 400 milijonov dinarjev več. Vseh drugih zahtevkov je za 1 milijardo 200 milijonov. Očitno torej prihaja do razkoraka. V Novi Gorici dosedaj zaradi svojih specifičnih potreb nismo mogli upoštevati priporočil skupščine. Pri nas je obremenitev bruto osebnih dohodkov 5,2 % s tem, da smo dali za šolstvo 3,2 % in za splošni proračun 2 %. Moram reči, da je bil naš proračun za letos prav zaradi tega, ker smo obdržali prejšnjo stopnjo, tako stisnjen, da tudi 40 milijonov dinarjev kot neplaniranih dohodkov v proračun nismo mogli imobilizirati. Morali smo jih nadomestiti za 55 milijonov, kolikor smo morali izplačati za pobrane komunalne takse. Te so bile že prej razdeljene in namenjene proračunu.

Če torej vztrajamo in pravimo, da bomo morali realizirati del tega, kar predvideva resolucija, potem je jasno, da že sedaj ne moremo govoriti o večjem obremenjevanju gospodarstva. Mislim, da je pri nas v načelu postavljeno nekaj na glavo. Skušamo namreč z raznimi priporočili in ukrepi omejevati potrošnjo. Potem, ko smo že »odprli vrata«, pride katalog, pride priporočilo in ko republika neko stvar zastavi v republiški izobraževalni skupnosti, se vse to takoj reflektira tudi v občinah. Potem je narobe in je nedisciplina, če se priporočila ne upoštevajo. Takšno je dejstvo in taka realnost se postavlja v občinah. Vedeti moramo točno, še preden se sprejme poročilo, kaj pomeni to izraženo v dinarjih.

Ne samo, da je usklajena republiška bilanca proračuna, marveč bi morali vedeti tudi za stanje v občinah, sicer jih nujno postavljamo pred dejstvo in v nemogoč položaj. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa! Tovariš Polc iz občine Trbovlje.

Peter Polc: Tovarišice in tovariši! V Zasavju, govorim v imenu revirskih občin Hrastnik, Trbovlje, Zagorje, je bil predlog resolucije obravnavan z

veliko zavzetostjo in zanimanjem. Prepričani smo, da je predlog resolucije pripravljen s polno mero prizadevanja, da se prihodnje leto začrtajo čim bolj realni okviri ekonomske politike. Kljub temu smo ocenili, da so nekatera predvidevanja v neskladju z začrtanimi nalogami gospodarske reforme in mislimo, da smo dolžni povedati svoja mnenja in zaključke brez slehernega olepšavanja. S tem pa ne mislimo v načelu napadati predlaganega osnutka, temveč želimo opozoriti le na problematične točke v predlogu resolucije. Pripombe bi bile naslednje:

— predlog resolucije predvideva visoko stopnjo povečanja dohodka za splošno uporabo, planirano povečanje pa temelji na predvidevanju razmeroma visoke rasti gospodarstva in predvideva uporabo prihrankov iz leta 1969 in deloma tudi rezerv. V veliki meri temelji na nadaljnjem zvišanju cen, kar bo imelo nujno posledico povečanje osebnih dohodkov; mislim na povečanje tudi prek planiranega odstotka. Porast življenjskih stroškov sicer ni v celoti odraz inflacije, v glavnem pa vendarle je. Iz tega bi lahko sklepali, da plansko akceptiramo nenormalno visoko stopnjo inflacije, ki bo v primeru količkaj ugodne konjunkture zanesljivo večja od planirane. Vprašanje je, ali ne pomeni vse to dejansko odstopanje od načel reforme in to predvsem od nekaterih temeljnih načel, ki pravijo, da je treba porabo uskladiti z ustvarjenim dohodkom, da je treba doseči stabilnost gospodarstva, konvertibilnost dinarja za uravnoteženje plačilne bilance itd. Znano je, da kljub visokemu povečanju splošne porabe ne bodo zadovoljene vse potrebe in zahteve in bodo le delno odpravljena neskladja med materialnimi pogoji dela nekaterih področij kot npr. izobraževanja.

Na drugi strani bo v gospodarstvu zaradi povečanja življenjskih stroškov velik pritisk za povečanje osebnih dohodkov. Zaradi tega sklepamo, da se bo akumulativnost gospodarstva še nadalje slabšala ne glede na stopnjo prispevkov, kajti delež gospodarstva ni odvisen samo od prispevnih stopenj, marveč tudi od delitvenih razmerij pri delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah. Dalje bodo v prihodnjem letu zahteve za progresivno povečanje sredstev za splošno porabo prav tako velike kot letos. To se bo nadaljevalo in morda celo stopnjevalo tudi v naslednjih letih. Skratka ni izgledov za ustalitev proporcev. Izvajanje načel reforme glede delitve na družbo in gospodarstvo se ne predvideva niti v planu — razen opisno. Tega ne moremo pričakovati niti v naslednjih letih in prav zaradi omenjenega obstoja delno nasprotuje med proklamiranimi splošnimi načeli osnutka resolucije, ki poudarja načela reforme in med konkretnimi — merili ki jih predlaga osnutek. Ta načela ne omogočajo izvajanja reforme z vseh gledišč. Predlog resolucije predvideva, da je treba proučiti možnost, da se delež gospodarstva v družbenem gospodarstvu poveča. Mislimo, da bi bilo treba to nalogo konkretizirati in vključiti obveznost, da je treba pripraviti predlog ukrepov, ki bi zagotovili povečanje udeležbe v gospodarstvu v delitvi družbenega proizvoda.

Ob zgoraj omenjenih nespodbudnih perspektivah se vsiljuje vprašanje, ali sploh lahko računamo, da bo tako majhno gospodarstvo kot je slovensko, lahko prenašalo tako velike obremenitve splošne porabe, kot so predvidene? Ali bo lahko manj kot 400 000 delavcev v gospodarstvu ustvarjalo dovolj presežne vrednosti vseh potreb negospodarstva sedaj, ko zahtevamo višji standard? Rešitev je brez dvoma v prilagajanju potreb razpoložljivim dohodkom in ne obratno.

Naslednje vprašanje zadeva gospodarstvo. Predlog resolucije ugotavlja, da so potrebne nekatere spremembe v vedenju gospodarskih in drugih dejavnikov reprodukcije in da je odvisno uspešno razreševanje obstoječih gospodarskih problemov v veliki meri od pripravljenosti delovnih organizacij za izboljšanje finančne discipline v medsebojnih poslovnih odnosih. To nedvomno drži. Treba pa je ugotoviti, da gospodarske organizacije nimajo vedno objektivnih možnosti, da bi si zagotovile takšne pogoje, ki bi jim omogočili urejeno poslovanje. Če npr. neka gospodarska organizacija želi povečati proizvodnjo na račun boljšega izkoriščanja kapacitet, bo zelo težko dobila kredit za trajna obratna sredstva ne glede na to, koliko je njena zahteva ekonomsko utemeljena.

V takih razmerah se gospodarska organizacija posluži obstoječe možnosti, ki je največkrat edina, to je, da krši pogodbene plačilne obveznosti do poslovnih partnerjev in tako samovoljno posluje s sredstvi dobaviteljev, s čimer postane povzročitelj nelikvidnosti, saj je prevzela obveznosti, ki jih ob zapadlosti ni sposobna poravnati. To pomeni, da za nedisciplino v medsebojnih odnosih v gospodarstvu niso krive samo gospodarske organizacije, marveč deloma tudi razmere, ki dovoljujejo, da je na boljšem tisti, ki je nedisciplíniran.

Eden izmed načinov oziroma od poti za ureditev problematike obratnih sredstev in za odpravljanje likvidnosti, je bilo predvideno tudi večje vlaganje v lastne sklade, torej v poslovni sklad za obratna sredstva. Glede na planirano nadaljnje naraščanje življenjskih stroškov, ki bo zahtevalo, bo imelo za posledico progresivno povečanje osebnih dohodkov, ne bi mogli pričakovati, da se bo delitev dohodka v gospodarstvu samodejno gibala v korist akumulacije oziroma skladov. Nasprotno, pričakujemo lahko, da bodo delovne organizacije, ki imajo to možnost, neupravičeno povečale osebne dohodke bolj kot bo to ustrezalo povečanju produktivnosti. To bo povzročilo probleme v delovnih organizacijah tistih strok, kjer možnosti za povečanje osebnih dohodkov ne bo in kamor nedvomno sodi tudi premogovništvo.

Zaradi omenjene situacije, ki jo lahko pričakujemo, če ne bo nobenih regulativov, je treba na kakršenkoli način, ki bi bil sprejemljiv za samoupravni sistem, zagotoviti usmerjanje in usklajevanje osebnih dohodkov. Ali bo to lahko zagotovil predvideni zakon o družbenem usmerjanju delitve dohodka ali bo to družbeno dogovarjanje o osebnih dohodkih — je vseeno. Važno je, da se zagotovi izvajanje sprejetih načel.

Na področju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva zahteva predlog resolucije, da bi bilo treba pospešeno uveljaviti ekonomske odnose. To je načelno pravilno, vendar je treba pred končnimi odločitvami upoštevati vsaj to, da je po materialnem položaju diferenciacija prebivalstva velika in da bo zaradi tega uvajanje ekonomskih odnosov na stanovanjskem in komunalnem področju prizadelo predvsem materialno šibke sloje. Prvič zaradi tega, ker so materialno močnejši sloji v veliki meri preskrblejni z lastnim stanovanjskim fondom, torej bi jih ekonomske stanarine ne prizadele, in drugič zaradi tega, ker so nekatere komunalne storitve potrebne kot osnovni element standarda več ali manj v enakih količinah, ne glede na materialne možnosti koristnika.

Za invalidsko-pokojninsko zavarovanje je predvidena nespremenjena stopnja prispevkov. Toda ob tem naj bi bile deloma porabljene obstoječe rezerve, razen tega pa ne bodo pokrite vse potrebe. Vse to poraja vprašanje, kaj bo v naslednjih letih. Če gospodarstvo ne prenese obremenitev, da bi lahko naraščale pokojnine proporcialno ob takih minimalnih pokojninah, ki zagotavljajo življenjski minimum, tedaj jih je treba valorizirati na podlagi zviševanja

življenjskih stroškov tako, da se povečajo v enakem znesku namesto v enakem odstotku. V nasprotnem primeru se socialna diferenciacija neprestano poglablja tudi med upokojenci.

Glede zdravstvenega zavarovanja kmetijskih zavarovancev niso rešitve v osnutku dovolj konkretizirane. V glavnem smo v Zasavju proti temu, da se rešujejo s pavšalnimi prispevki, ker so s tem prizadete predvsem občine in kmetijski proizvajalci oziroma zavarovanci tistih območij, kjer je kmetijstvo revnejše.

Predvideno je tudi, da se del sredstev otroškega varstva porabi za nekatere posebne potrebe na področju izobraževanja. Naša stališča nasprotujejo prelivanju sredstev, ker potrebe otroškega varstva še daleč niso pokrite. Zato ne moremo govoriti o presežnih sredstvih, morda bi bilo treba izpopolniti le usmeritev.

Predlog resolucije predvideva visoko povečanje sredstev za izobraževanje v republik. Razumljivo je, da bo trajna zahteva in potreba po visokem procentualnem povečanju tudi v občinah. Ugotavljamo na primer, da bi v trboveljski občini vsi možni viri povečanja dohodkov komaj zadoščali za povečanje sredstev za šolstvo. Tako bi ostala sredstva za proračun in druge potrebe nespremenjena ne glede na zvišanje cen in na potrebno zvišanje osebnih dohodkov. Kako naj torej usklajujemo zahtevo, da se sredstva za splošno porabo povečajo bolj kot družbeni proizvod, da pa se hkrati ne povečajo obremenitve gospodarstva ali da se celo zmanjšajo?

To bi morda znale rešiti tiste občine, ki prejemajo dotacije. Te občine so se letos lahko držale priporočila, da predpišejo prispevek iz osebnega dohodka le v dogovorjeni višini 3,95, če so vedele, da dobijo manjkajoča sredstva od republike. Tako imamo lahko tudi primere, da je prometni davek od alkoholnih pijač v nekaterih primerih bistveno nižji v dotiranih občinah kot v občinah, ki se same financirajo. Tako situacijo je treba odpraviti oziroma preprečiti. Zato zahtevamo, da se postavi neko merilo, s katerim bi preprečili, da sprejema dotacijo občina, ki ni izkoristila vseh lastnih možnih virov dohodkov. Če bi to zagotovili, bi verjetno marsikdaj odpadla potreba po dotacijah. Nekoliko nenormalno je namreč, da tako velik del občin prejema dotacije.

Navedene pripombe zajemajo v glavnem enotne zaključke o teh materialih, odražajo pa v bistvu osnovno vprašanje: kako zadovoljiti potrebe splošne porabe ob znosni obremenitvi gospodarstva? Ne moremo trditi, da osnutek resolucije to tudi v celoti zagotavlja. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Stane Čehovin iz Sežane.

Stane Čehovin: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! V svojem prispevku ne bi kompleksno obravnaval osnutka resolucije o ekonomski politiki v letu 1970 in o splošni potrošnji v istem letu. Rad bi se dotaknil samo nekaterih vprašanj.

Najprej nekaj o problemih, ki obstajajo v občinah in zadevajo financiranje šolstva. Sem iz ene tistih občin, ki hkrati dobivajo republiško dotacijo, lani približno 190 milijonov S dinarjev, in ki so do konca napele obremenitev osebnih dohodkov na stopnjo 5,2 %. Občinski proračun smo sprejeli šele v sredini meseca maja, potem ko smo proračunsko potrošnjo znižali za približno 100 milijonov in predvideli rast osebnih dohodkov od 9 % na 18 %. Smo torej

zavestno prelili del fiktivnih dohodkov v šolstvo, manjši del pa tudi v proračunsko potrošnjo.

Postavlja se vprašanje, kaj bomo lahko storili v letu 1970? Danes je bilo že poudarjeno, da ne gre samo za približno 14 inpolodstotno povečanje sredstev za šolstvo v letu 1970 s strani občinskih skupščin. Gre najprej za uskladitev osebnih dohodkov po posameznih profilih glede na leto 1969 in potem za povečanje 11 %, kar pomeni precej več, verjetno nad 30 %. Bojim se, da ni nikakršne možnosti, da bi lahko zmanjševali obremenitev osebnih dohodkov; nasprotno, odpira se potreba po večji obremenitvi le-teh. V sežanski občini bomo verjetno šli to pot, kljub vsemu pa se bojim, da ne bomo sprejeli proračuna, ker se poleg financiranja vzgoje in izobraževanja v letošnjem letu postavlja pred občinsko skupščino vrsta novih potreb. Naj omenim samo priznavalnino borcem. Občina ima približno 24 tisoč prebivalcev in nekaj nad 5 tisoč borcev. Iz proračuna dajemo v letošnjem letu približno 40 milijonov S dinarjev za priznavalnine in prejemamo le skromno republiško dotacijo. Moram priznati, da to niso več priznavalnine, marveč zelo nizke socialne podpore.

V letu 1970 se postavlja vprašanje dodatnih sredstev za priznavalnine borcem. Nadalje gre za zdravsveno varstvo kmetov. Pri nas so območja, od koder gredo mladi ljudje v mesta, doma pa ostajajo stari kmetje. Ti niso sposobni plačevati prispevka za zdravstveno varstvo, niti niso sposobni proizvajati toliko, da bi preživljali sami sebe. V letu 1970 se pred skupščino odpira nov izdatek, ki ga bo treba pokriti in sicer je to približno 40 milijonov S dinarjev planirane izgube v zdravstvenem zavarovanju kmetov.

Da se dotaknem samo še vprašanja narodne obrambe. Tako kot je ugotovil predsednik občinske skupščine iz Nove Gorice, isto velja za sežansko občino. Smo obmejna občina, ki se razteza približno 40 km ob meji in se v zvezi z narodno obrambo pojavljajo specifični problemi, ki bi zahtevali izdatna sredstva, če bi hoteli zadostiti najnujnejšim potrebam. Finančno pa dejansko zmoremo realizirati samo zdecimiran program, predvsem obrambno vzgojo in del civilne zaščite.

V letošnjem letu smo lahko zagotovili 10 milijonov starih dinarjev za potrebe narodne obrambe iz proračuna in še 5 milijonov iz obvezne rezerve. Ob intencijah, ki prihajajo iz republiškega štaba za splošni ljudski odpor glede programiranja potreb za narodno obrambo za obdobje 1970/75 bi morali v prihodnjem letu samo kot najnujnejše zagotoviti 50 milijonov starih dinarjev. Kje jih bomo dobili, ne vem. V zvezi s tem se mi zdi, da postajajo realnost besede, ki jih je nekdo izrekel, češ da se bomo v nekaterih občinah »borili z loki in puščicami«, v drugih pa seveda z modernim orožjem.

To so osnovna vprašanja, ki se mi porajajo v zvezi s proračunsko situacijo v prihodnjem letu. Zdi se mi, da je izvršni svet v teh materialih napravil majhno napako. Lepo je sicer zbilansiral republiška sredstva, ni se pa vprašal, kako bodo občine zbilansirale svoje dohodke z nujnimi izdatki.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Jože Radej iz občine Krško.

Jože Radej: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši! Skupščina občine Krško je sklicala predstavnike političnih organizacij z namenom, da bi obravnavali izhodišča za sestavo resolucije o osnovah ekonomske politike in o politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970. Ko so

se prisotni seznanili z gradivom, ki ga daje izvršni svet Skupščine SR Slovenije v razpravo delegatom občin, so prišli do naslednjega zaključka:

Občina Krško sodi še vedno med nerazvite občine v Socialistični republiki Sloveniji. Njeno območje se razprostira od vrha Bohorja do vrha Gorjancev. Območja Bohorja in Gorjancev so hribovita, neprimerna za moderno kmetijsko proizvodnjo. Zato se na tem območju pojavlja vedno več gospodarskih in socialnih problemov. Tu niso speljane prevozne ceste, ni rešena oskrba s pitno vodo in vedno več je socialnih primerov, ki jih mora reševati skupščina občine. To so območja, ki so v času NOB veliko prispevala in bila zibelka partizanskega gibanja. Zato so še danes vidne posledice, ki jih skupščina občine Krško ne more opraviit v celoti. Še vedno je precej naselij, ki nimajo elektrike, izhode na prevozne ceste, ki jih moramo v sušnih letih oskrbovati s pitno vodo, ali pa jo vaščani sami vozijo tudi do 7 km daleč. Krška polja ležijo sicer nizko, vendar so tla precej mokra in zato ni pogojev za neko intenzivno kmetijsko proizvodnjo. Posledice tega se kažejo v ekonomski šibkosti občanov, ki žive na tem območju in v neizpolnjevanju njihovih obveznosti, ki jih imajo do družbe. Po zadnji statistiki je ugotovljeno, da je na območju občine Krško še vedno 39 % prebivalstva, ki se preživlja s kmetijstvom. Največ je takšnih kmetov, ki imajo poprečno le 2—3 ha zemlje. Razdrobljenost kmečkih posestev je izrazita, kar povzroča takšno ekonomsko socialno stanje tistih občanov, ki živijo od kmetijstva.

Gospodarstvo družbenega sektorja se je v občini sicer v zadnjih 10 letih uspešno razvijalo, vendar moramo ugotoviti, da nekatera pomembna podjetja še vedno ne vedo, kakšna je njihova perspektiva. Še vedno ni rešena preusmeritev proizvodnje rudnika Senovo in vse kaže, da se bo nekoč v prihodnje ustavila tudi termoelektrarna Brestanica. Tovarna celuloze in papirja v zadnjih letih stagnira. Trenutno ji primanjkuje surovin. Medtem ko se druga podjetja več ali manj zadovoljivo razvijajo, so ekonomsko še vedno šibka, in zaenkrat ne morejo še ničesar napraviti s sredstvi, ki jih ustvarjajo za razširjeno reprodukcijo.

Te uvodne misli navajam zato, da bi lahko posredoval naše stališče do predlagane politike zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Skupščina občine Krško že nekaj let čuti, da je neenakopravno obravnavana v proračunski potrošnji. Njen prispevek za šolstvo je bil vedno znatno večji kot prispevek razvitejših občin. Tako je skupščina občine Krško odvajala za potrebe izobraževanja nad 42 % finančnih sredstev od skupnih proračunskih sredstev, za potrebe socialnega skrbstva in zdravstva pa je doslej dajala 14,4 % finančnih sredstev od skupnih proračunskih dohodkov, kar je seveda absolutno premalo glede na vsakodnevne potrebe. Še vedno prejemajo socialni podpiranci 108 000 S din na leto. Ta socialna podpora jim je edini vir za preživljanje. Ostala proračunska sredstva so bila doslej tako minimalna, na nismo mogli financirati najnujnejše izdatke proračunskih potrošnikov. Zato so v javni upravi, na sodišču in v drugih družbenih službah osebni dohodki pod poprečjem osebnih dohodkov v gospodarstvu. Zato odhaja strokovni kader iz teh služb v gospodarstvo, na nove razpise pa se nihče ne javi. Na območju občine je bilo 9 krajevnih skupnosti, ki je prejelo 9 milijonov S din na leto. Že prej sem dejal, da so hribovita območja na Gorjancih in Bohorju potrebna pomoči. Potrebujejo pitno vodo, najnujnejše ceste, elektrifikacijo in druge komunalne objekte. Vendar doslej jim nismo mogli nuditi pomoči iz proračunskih sredstev.

Sredstva, ki naj bi jih občinska skupščina zbrala pri gospodarskih organizacijah, so glede na ekonomsko moč podjetij minimalna. Ta sredstva so bila v minulih letih in bodo tudi v bodoče porabljena za gradnjo in rekonstrukcijo osnovnih šol in drugih komunalnih objektov, kar pa le delno rešuje probleme, ki se vsakodnevno pojavljajo v naši občini.

Skupščina občine Krško meni, da bi se pri določanju politike zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 obravnavalo nerazvite občine, med te sodi tudi občina Krško, z drugačnimi pogoji glede financiranja proračunske potrošnje kot razvite občine. Predvsem bi lahko bilo treba, da bi bila participacija republiške izobraževalne skupnosti nerazvitim občinam večja. Program financiranja izobraževanja, vzgoje in varstva bi bilo treba obravnavati enotno in ne tako kot sedaj, ko je republiška izobraževalna skupnost prispevala svoj del le za tako imenovani »A program«, medtem ko so morale »B program« reševati občinske skupščine posebej. Obveznosti, ki jih republika prenaša s svojimi predpisi na občine, kar povzroča dodatna finančna sredstva, naj jih pristojni republiški organi priznavajo tedaj, ko skupaj z občinskimi skupščinami izračunavajo proračunske dohodke. Do sedaj se je namreč dogajalo, da pristojne republiške službe niso dovoljevale drugih dokazov glede možnosti ustvarjanja proračunskih dohodkov kot samo tiste, ki so se jih zamislile same.

Pri upoštevanju nakaznih izhodišč glede politike zbiranja in uporabe srestev za splošno potrošnjo v letu 1970 in glede na prej omenjena dejstva kot tudi glede na potrebe minimalnega zadovoljevanja proračunskih potrošnikov vseh kategorij in minimalnega financiranja negospodarskih dejavnosti na podeželju se skupščina naše občine ne more v celoti strinjati z nakazanimi izhodišči o politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970.

Da bo lahko skupščina občine Krško pokrila najnujnejše potrebe proračunskih potrošnikov in kolikor se bodo nerazvite občine obravnavale ugodnejše kot razvite, bo verjetno morala povečati za letos veljavno stopnjo prispevka iz osebnega dohodka. To bo povzročilo dodatno obremenitev gospodarstva, kar seveda ni v skladu s sedaj znanimi stališči zvezne in republiške skupščine. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariš Karlo Turk iz občine Izola.

Karlo Turk: Tudi naša občina je imela 11. novembra sejo in zavzela glede resolucije o ekonomski politiki za leto 1970 določena stališča. Dovolite mi, da vam ta stališča posredujem.

V poreformnem razdobju se je srečavala naša občina zaradi posebne strukture prebivalstva s posebnimi težavami, kar zadeva formiranje dohodka in splošno potrošnjo, da ne govorim tudi o osebni potrošnji.

Predlagamo, da upošteva skupščina SR Slovenije pri obravnavanju in sprejemanju resolucije za leto 1970 dejstvo, da s sedanjimi instrumenti ne more občina Izola več pokrivati vseh potreb za normalno delovanje družbenih služb, predvsem telesne vzgoje, komunalnega gospodarstva, otroškega varstva in podobno. Skromna sredstva, ki jih zbere na podlagi teh instrumentov občinski proračun, komaj zadostuje za kritje izdatkov za redno dejavnost temeljne izobraževalne skupnosti, za socialno-zdravstvene naloge, za javno upravo, za delno pomoč organizacijam in društvom in za delno reševanje vzdrževanja komunalnih naprav kolektivne potrošnje. S proračunskimi sredstvi bi morali postopoma reševati vprašanje investiranja v infrasrukturne objekte lokalnega pomena, v tako imenovane komunalne objekte kot so ceste, ulice,

kanalizacija, hudourniki in druge urbanistične naloge. Vendar vsega tega v povojnem času ni bilo mogoče rešiti.

Omenjene naprave so dezinvestirane in sistemske rešitve ni. Reševanje teh nalog bi lahko bilo direktno, ali z dolgoročnim kreditom z možnostjo odplačevanja anuitet iz proračuna. Prispevek za uporabo mestnih zemljišč pokriva približno le 10 % vseh potreb. Občinska skupščina dalje ugotavlja, da neprimerno hitreje rastejo zvezni in republiški dohodki in mnogo počasneje občinski. Že v začetku sistema udeležbe in delitve dohodkov med federacijo, republiko in med občino je bila naša občina v neenakem položaju zaradi strukture prebivalstva in seveda tudi zaradi strukture gospodarstva. Relativno visok narodni dohodek na prebivalca še ne pomeni prav zaradi prelivanja tudi večjih dohodkov za splošno in osebno potrošnjo.

Resolucija ne upošteva načela, naj se v letu 1970 gospodarstvo ne obremenjuje več kot v letu 1969, čeprav to deklarativno izjavlja. V strukturi delitve družbenega proizvoda med delovno organizacijo in družbo gre delitev spet v breme delovne organizacije. Tudi navidezne obremenitve prebivalstva v obliki 0,5 % povišanja prometnega davka od prodaje blaga na drobno pomenijo posredno odvzem sredstev v gospodarstvu. Dalje je razumljivo, da morajo biti kriti izdatki pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja, otroškega varstva, republiške izobraževalne skupnosti, temeljnih izobraževalnih skupnosti, republiškega proračuna in tudi občinskih proračunov. Vendar je treba v dani situaciji, to je v situaciji očitne inflacije, izvajati restriktivne mere pri vsakem potrošniku proračuna in drugih sredstev splošne potrošnje.

Ob sprejemanju resolucije o nadaljnjem izvajanju gospodarske politike je treba odločneje poseči v sistem nagrajevanja in delitve osebnih dohodkov sploh. Vse preveč se kažejo razlike v osebnih dohodkih med posameznimi panogami, med posameznimi delovnimi organizacijami in privilegiranimi monopolnimi in drugimi gospodarskimi organizacijami, ki se prav tako trudijo, da bi dosegali gospodarske uspehe. Nerazumljivo pretirane razlike v osebnih dohodkih, za katere ni ekonomskih in ne družbeno-političnih opravičil, je treba nujno odpraviti. Ti ekscesi namreč rušijo v bistvu pravilno zastavljen sistem delitve, rušijo sistem cen, razmerja delitve med osebnimi dohodki in skladi, z eno besedo: izpodkopujejo temeljne gospodarske reforme.

Če izhaja resolucija iz stvarnega sedanjega položaja, bi bilo treba zagotoviti, da bi uresničila vsaj ta predvidevanja, ne pa da se ob koncu leta ugotavlja slabše stanje in ne takšno kot je bilo predvideno. Zaradi tega se pojavlja na terenu nezaupanje in nezadovoljstvo zaradi porasta cen, velikih razlik v osebnih dohodkih itd. Treba je torej zato sprejeti učinkovite ukrepe, in če ne drugače — tudi administrativne.

Glede na razpravo predgovornikov, menim tudi jaz, da bi se občina Izola zelo rada pridružila priporočilu Skupščine SR Slovenije, predvsem kar zadeva obremenitev osebnih dohodkov. Kdo ne bi bil zadovoljen, da — denimo — s 4,47 % obremenimo osebne dohodke, posebno še, ker so bile hkrati večje gospodarske organizacije v slabem položaju. Zato bi morali osebne dohodke manj obremenjevati. Vendar je bilo to nemogoče in nameravamo uvesti stopnjo 5,20 %, kljub temu pa smo morali vse zadeve s področja kulture, razen šolstva in s področja telesne vzgoje eliminirati iz proračuna in preiti na staro obliko »prosjačenja«.

Kar zadeva planiranja proračunskih sredstve za leto 1969, je bilo sprejeto priporočilo, naj občine upoštevajo, da se bodo osebni dohodki povečali za

približno 8 %. Da bi lahko prenesli te eventualne izpade tako na občinski proračun kot tudi na temeljno izobraževalno skupnost, smo dvignili plan osebnih dohodkov od 8 na 17 %. To je k sreči letos dobro izpadlo, ker nam je ušla politika osebnih dohodkov »iz rok«. Skratka: osebni dohodki so se močno povečali, kar je imelo za posledico tudi velik porast cen. To sem omenil samo zaradi tega, ker dejansko res obstajajo težave. Res pa je tudi to, da ko v isti sapi govorimo, da ne smemo obremenjevati gospodarskih organizacij in gospodarstva sploh, govorimo tudi o velikih potrebah federacije, republike, občin, socialnega zavarovanja in izobraževanja. To pripombo bi bilo treba upoštevati tako v občinah kot tudi v republiki. Strogo moramo paziti na to, da se ne bo bohotila proračunska potrošnja, kajti če to dovolimo, bodo nekateri izdatki pretirani in ne bodo imeli zato nikakršnega opravičila.

Končno bi prosil, da bi se mi odgovorilo na vprašanje, če ostane za prihodnje leto sistem o zagotavljanju sredstev za gradnjo stanovanj za udeležence NOV nespremenjen, oziroma če bodo veljala za drugo leto kakšna druga merila.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Besedo ima tovariš Anton Ladava iz občine Tolmin.

Anton Ladava: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Danes, ko razpravljamo o osnutku resolucije o okviru ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstve za splošno potrošnjo v letu 1970, ne moremo mimo nekaterih vprašanj, ki jih zasledimo v osnutku. V analizi podatkov, ki smo jih dobili, posebno pa še iz resolucije, prevejajo optimistične napovedi. Sicer smo tudi v minulem letu ocenjevali gibanja za letošnje leto bolj pesimistično kot optimistično in tako so bila potem dejansko tudi realizirana. Rezultati so bili sicer povsem drugačni, toda tudi usoda reformnih prizadevanj je povzročila zaskrbljenost bolj kot kdajkoli doslej. Predvsem smatram, da moramo jasno povedati, ali so ta gibanja v skladu s cilji družbene reforme in če bodo peljala k večji stabilizaciji. Ob tem moramo seveda poudariti, da soglašamo in tudi podpiramo prizadevanje za urejevanje razmer na področju izobraževanja, pokojnin in drugih problemov, ki jih resolucija nakazuje. Če je temu tako, potem ne smemo v materialih kritizirati načela, da je delitev družbenega proizvoda v nasprotju s predvidevanji gospodarske reforme. Mislim, da resolucija ne bi smela biti tako sestavljena, da bi dajala prav tistim, ki se borijo za povečano potrošnjo in tistim, ki se borijo, da postane delež gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda večji. Ponovno poudarjam, da podpiramo prizadevanja za sanacijo problemov, ki smo jih predolgo odlagali. Toda pri tem si moramo biti na jasnem o tem, kakšni ukrepi so za to potrebni in če smo ob tej politiki sposobni v celoti uresničevati vsa reformna prizadevanja tako kot so bila postavljena ob sprejemu s ciljem, da bomo jasneje opredeljevali naše prihodnje naloge. Nujno moramo pri tem upoštevati vse specifičnosti, ki jih imamo na področju splošne potrošnje s ciljem enotne in hitrejše izgradnje naše družbe. Ti cilji nas v preteklosti niso vedno spremljali. Vse preveč smo ocenjevali ta gibanja skozi globalne ocene, ki so nam tu pa tam povzročala določena protislovja in politične probleme. Temu se sicer ne da vedno izogniti, saj je odvisno reševanje problemov od materialnega stanja celotne družbe. Toda v marsikaterem primeru bi se lahko temu izognili, če bi imeli večji posluh za specifičnosti težjih problemov posameznih področij in ne da smo jih skozi globalne ocene zamegljevali ter jih nato reševali z raznimi sanacijskimi posegi,

ki niso bili všeč ne enemu, ne drugemu. Največkrat smo moral seči po dodatnih sredstvih v gospodarstvu, to je bilo ostro kritizirano, istočasno pa smo kritizirali tudi nesposobnosti pri reševanju socialnih problemov.

Naloga republiških organov mora biti ne samo poznavanje socialnih problemov posameznih območij, marveč jih morajo skušati tudi čimbolj uspešno reševati. Pozitivni spremenjeni odnos do financiranja vzgoje in izobraževanja, ko prispeva republiška izobraževalna skupnost sredstva temeljni izobraževalni skupnosti, povzroča zmanjševanje druge proračunske potrošnje. Tako se na nekaterih drugih področjih (ostareli kmetje, borčevski in drugi socialni problemi, zdravstvena preventiva) pojavljajo kritični problemi.

Socialne podpore so zelo nizke, stroški za zdravljenje ubožnih stalno naraščajo, da ne govorimo o oskrbi za domove onemoglih. Vsi skupaj smo v dosedanji politiki reševanja teh in podobnih vprašanj prepuščali ekonomskim možnostim ali bolje rečeno nemožnostim posameznih občin, da morajo same reševati v okviru svojih sredstev vsa ta vprašanja. Seveda pa je drugo vprašanje, kako so občine reševale te probleme. Vsak si lahko predstavlja, kaj pomeni 5000 S din socialne podpore. Načela delitve dohodka in participacija na tem dohodku nam ta in podobno vprašanja vedno bolj odpirajo v okviru posameznih občin. Obstaja nevarnost, da bodo ti problemi stopali vedno bolj v ospredje, če jih načrtno ne bomo reševali. Priznati je sicer treba, da so posamezni poskusi za premagovanje teh problemov, toda napori in razumevanja niso adekvatna porajajočim stanjem. Razkorak med družbenim razvojem in socialnim problemom se veča in ne manjša, kar spričo družbenega razvoja ne bi smelo biti.

Ko govorimo o tem, imamo v mislih razne socialne podpore in stroške raznih mladinskih domov, domove onemoglih, zdravljenje ubožnih, zdravstveno preventivo in druge stroške iz teh in podobnih naslovov.

Z nekaterimi parcialnimi ukrepi v minulih obdobjih smo le indirektno priznavali, da obstajajo v nekaterih krajih ti problemi in nismo poskušali načrtno z ekonomskimi ukrepi osvobajati občin teh bremen. Tako se stalno vrtimo v začaranem krogu. S tem, ko vedno bolj priznavamo, da ta in podobna vprašanja obstajajo v nekaterih krajih v zelo ostri obliki, je prav, da skušamo v skladu z možnostjo ta vprašanja reševati čim bolj uspešno. Seveda to ni samo naloga komune, marveč tudi republike. Menim, da bi morala biti izdelana analiza občinskih proračunov na osnovi določil resolucije. Ta naloga je po mojem mnenju izvedljiva, saj so načela, kako naj zajamemo prispevke, jasna. Ta analiza bo osvetlila situacijo v občinah v luči republiškega proračuna. Hkrati bomo tudi približno vedeli, kaj je z usodo resolucije in če bodo občinski proračuni povsod lahko sprejeti, ali ne, in kje se bodo pojavile največje težave. Na osnovi tega moramo tudi analizirati, koliko je predvsem v tistih kritičnih občinah, kjer je nizka materialna osnova, sprejemljiv pogoj, da se točno predpiše stopnja prispevka iz osebnega dohodka kot predpogoj in da tudi republiška izobraževalna skupnost prispeva manjkajoča sredstva.

Težave letošnjega leta in način usklajevanja proračunskih dohodkov in izdatkov, ko so se enostavno izpuščale nekatere postavke, nam potrjujejo gornjo ugotovitev. Morali bi biti tudi bolj elastični v skladu s problematiko v občini, saj so nam ti problemi znani in tudi vemo, v katerih občinah so. Glasno nikoli, tega ne povemo in dopuščali smo možnost za drugačno reševanje teh vprašanj.

Ko smo pregledovali te materiale in poskušali delati nekaj primerjav, smo postali pozorni in še bolj zaskrbljeni. Materiali predvidevajo, da se bodo sredstva republiške izobraževalne skupnosti povečala za nad 30 %. Mislim, da je to

prav. Na osnovi tega podatka smo se vprašali, če bodo postavljeni isti odnosi tudi do občinskih proračunov. Če hočete namreč priti v poštev, da bo republiška izobraževalna skupnost krila primanjkljaj, morate v istem odnosu povečati tudi sredstva temeljni izobraževalni skupnosti. To predpostavko smo delali na osnovi izkušenj letošnjega leta. Če bi temu bilo tako, potem bi morala tolminska občina prispevati nad 4 % prispevka iz osebnega dohodka. Kaj to pomeni nasproti predpisani stopnji za proračun ali nasproti stopnji, ki jo je določila resolucija, si lahko predstavljamo sami.

Poudarjamo, da je to le predpostavka, ker še ni nič določenega. Navedena predpostavka lahko jutri postane tudi princip, če ne bomo imeli pred seboj občinskih proračunov. Potem je razumljivo, kaj lahko vse nastane in sicer to, da od 5 %, kolikor je tolminska občina prispevala, ostane za vse ostalo proračunsko potrošnjo 0,43 % iz prispevne stopnje iz osebnega dohodka.

Iz tega torej sledi, da moramo pred sprejetjem republiškega proračuna izdelati analizo stanja, v kakršnem se bodo znašli posamezni občinski proračuni. Samo tako bomo lahko reševali probleme, v nasprotnem se bodo le zaostrovali. To poudarjam kot stališče oziroma sklep današnjega zasedanja, da bi morala biti izdelana pred sprejetjem republiškega proračuna tudi analiza občinskih proračunov.

Zdaj želim govoriti še o načelu investiranja v šolstvu. Res je, da princip »kolikor daš, toliko daš« povečuje sredstva za izgradnjo šol. Toda istočasno povzroča to načelo, da občina Tolmin in še nekatere druge, ne morejo priti do sredstev. Kakšen razkorak bo med posameznimi občinami na področju vzgoje in izobraževanja, ni treba posebej poudariti. Zato je nujno, da se tudi spremeni to načelo in da se bolj upošteva težave nekaterih krajev v Socialistični republiki Sloveniji.

Reševanje teh problemov, o katerih sem govoril, pomeni po mojem mnenju tudi negiranje tistih sklepov 8. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije do tistega dela, ki govori, da je »solidarnost element družbenoekonomskih odnosov« in dalje, »da moramo v praktični politiki posvečati večjo pozornost problemom, ki izvirajo iz socialne diferenciacije kot posledica delovanja tržnih zakonov.« To hkrati pomeni, da je ta razprava in ukrepi, ki bodo sprejeti, konkretno preverjanje o tem, kako se bomo obnašali nasproti sprejetim sklepom o socialni diferenciaciji.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariši, lista prijavljenih govornikov je izčrpana, vendar to ne pomeni, da je izčrpana tudi že vsa problematika. Ker zasedamo nepretrgoma že skoraj dve uri, odrejam pol ure odmora. Z delom bomo nadaljevali ob 13. uri.

(Seja je bila prekinjena ob 12.30 in se je nadaljevala ob 13.10.)

Predsedujoči Sergej Kraigher: Nadaljujemo delo. K razpravi se je prijavil tovariš Viktor Seitl iz občine Radlje ob Dravi.

Viktor Seitl: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Ob tem, ko načelno podpiramo predloženo resolucijo, imamo nekatere pomisleke in predloge, ki se deloma ujemajo s stališči, ki so bila v dosedanji razpravi že navedena.

Zlasti čutimo pomanjkanje skrbi in prizadetosti tako organov izvršnega sveta, kakor tudi skupščine kot celote, da bi v prihodnjem obdobju, konkretno v letu 1970 uresničili že tolikokrat proklamirane usmeritve oziroma obljube, da bomo vendarle tudi za oblikovanje občinskih proračunov ustvarili nek sistem. Ta usmeritev oziroma skrb pa v predloženi resoluciji ni prisotna.

V predlogu za pripravo izhodišč za republiško bilanco sredstev za leto 1970 je med drugim navedeno, da doslej v Sloveniji nismo uspeli najti sistema, ki bi ustrezneje urejal dopolnjevanje občinske potrošnje za izobraževanje in za proračun. Na povsem neurejeno stanje v občinah kažejo pregledi razporeditve sredstev, podatki o proračunski potrošnji na prebivalca, odnosi vseh sredstev, s katerimi razpolagajo občine do narodnega dohodka in tako dalje.

Z vidika občine lahko ugotavljamo, da je bilo s sistemom dopolnjevanja, ki je bil uveljavljen za leto 1969, razmeroma dobro urejeno financiranje izobraževanja in vzgoje. To pa predvsem zato, ker ta sistem v danih materialnih pogojih zagotavlja precejšnjemu številu občin precej enake minimalne pogoje za financiranje vzgoje in izobraževanja, s tem pa tudi pogoje za ostalo proračunsko potrošnjo. Vendar nas to ne ovira, da ne bi izrazili svoje pomisleke zoper ostali sistem financiranja. Seveda pa tudi v tem smislu ostajajo še nadalje precejšnje razlike v materialnem položaju prosveanih delavcev v razvitih in manj razvitih občinah. Te razlike moramo v bodoče zmanjševati. Predvsem pa poudarjamo, da premalo ugotavljamo, kaj je družbena skupnost kot celota dobila za velika sredstva, ki jih je dala in jih bo še nadalje dajala za potrebe vzgoje in izobraževanja. Smatramo, da ni najpomembnejše vprašanje zagotovitve ustreznih materialnih pogojev, zlasti še osebnih dohodkov, temveč moramo hkrati s tem postaviti tudi vprašanje uspehov izobraževanja v osnovnih šolah. Stanje nekaterih šolskih objektov in opreme je pri nas takšno, da ni mogoče pričakovati boljših učnih uspehov brez učinkovite sanacije.

Prav gotovo bi bili nestrpni, če bi takoj postavljali vprašanje konkretnih rezultatov sanacije, ki se je pričela izvajati v letu 1969. Seveda pa rezultati ne bodo smeli izostati in pričakujemo boljše uspehe zlasti v osnovnih šolah. Ob tem naj še povem, da hkrati poslušamo ostre kritike in odločne zahteve, da se začne tudi sanacija materialnega položaja v zdravstvu, ki močno zaostaja za drugimi področji splošne porabe.

Kakor na eni strani zelo pozitivno ocenjujemo prizadevanja republike za zagotovitev minimilnaih materialnih pogojev za financiranje vzgoje in izobraževanja, tako smo na drugi strani prisiljeni ostro grajati sedanji način določanja obveznosti posameznim »dopolnjevanim« občinam glede financiranja vzgoje in izobraževanja. Že večkrat je bilo rečeno, da je bil v preteklih letih materialni položaj šolstva v posameznih občinah v veliki meri odvisen tudi od razumevanja občinskih skupščin samih. Predvsem v manj razvitih občinah je bilo to vprašanje zelo zaostreno. Te občine so bile primorane dajati za financiranje vzgoje in izobraževanja precejšen del svojih lastnih sredstev; tistim občinam pa, ki so pokazale tudi manj razumevanja za financiranje vzgoje in izobraževanja, so za financiranje ostalih proračunskih potreb ostala na razpolago sorazmerno večja sredstva. Vse to je povzročilo, da je bila neto proračunska potrošnja, brez izobraževanja, v sicer enako razvitih občinah, ki ustvarjajo približno enaka bruto proračunska sredstva na prebivalca, zelo različna.

Z novim sistemom določanja obveznosti posameznih občin do izobraževanja se je prejšnje stanje v bistvu samo potrdilo in ohranilo. Občine, ki so v preteklosti pokazale razumevanje za materialni položaj vzgoje in izobraževanja,

nov sistem destimulira, ker imajo v njem še nadalje izredno majhno proračunsko potrošnjo, hkrati pa so izpostavljena pritiskom republiške izobraževalne skupnosti, da tudi v bodoče, ne glede na ostale potrebe proračunske potrošnje, v istem sorazmerju kot doslej, financirajo vzgojo in izobraževanje.

Ob takšnem stanju in ob takšnih razmerah se postavlja vprašanje, zakaj resolucija, ki nam je bila predložena, ne vsebuje predlogov, ki so v gradivu sekretariata za finance, namreč, da naj republika razmisli tudi o tem, kako oziroma v kakšnem obsegu naj prevzame obveznosti za financiranje sodstva, javnega pravobranilstva in javnega tožilstva; za naše obmejne občine pa je v tej zvezi pomemben problem tudi financiranje materialnih izdatkov postaj milice in določanje sredstev za cestno-železniške prehode.

To so zelo veliki izdatki in občinska skupščina se ne more ogniti razpravam o njih. Obstoječe razmere in pa dolžnosti glede financiranja vzgoje in izobraževanja pa ne dopuščajo, da bi lahko v zadovoljivem in dostojnem obsegu zagotavljali sredstva tudi za te namene. Take izdatke narekujejo tudi objektivni pogoji, kajti občani niso krivi, niti skupščina, da imajo takšno dolžino meje in toliko prehodov za malo-obmejni promet, ker pomeni toliko več materialnih stroškov. Zato naj izvršni svet in njegovi organi v nadaljnjih razpravah ta dejstva upoštevajo in tudi ustrezno ovrednotijo.

Iz pregleda je nadalje tudi razvidno, da nekatere občine z enakim številom prebivalcev, enakim narodnim dohodkom in enakim razvojem gospodarstva, dajejo za potrebe vzgoje in izobraževanja zelo različne deleže proračunskih dohodkov; ena, na primer 23 %, druga pa 40 %, občina Radlje celo 52 % svojih proračunskih sredstev. Pri tem pa seveda ustrezno pada ostala proračunska potrošnja.

Podobnih primerov, ki so razvidni iz prej navedene publikacije sekretariata za finance, je še več. Vsi ti pa kažejo, da v republiki nimamo izdelanega nobenega objektivnega sistema, ki bi zagotavljal nekaterim »dopolnjevanim« občinam vsaj minimalna sredstva za dostojno kritje njihovih zakonskih obveznosti. Skratka, višina neto proračunske potrošnje na prebivalca v posameznih občinah, celo v približno enako razvitih, je bila doslej odvisna od najrazličnejših, tudi subjektivnih vplivov. Omenjeni podatki kažejo, da je točna ugotovitev, ki je navedena v predlogih za pripravo izhodišč za republiško bilanco sredstev za leto 1970, da so se razlike v čisti proračunski potrošnji med posameznimi občinami v zadnjem obdobju še povečale, namesto da bi se zmanjšale, v kar bi morala biti usmerjena naša prizadevanja in naša dejavnost. Zato podpiramo mnenje, — ki je prav tako navedeno v tem gradivu — da bo v bodoče potrebno dopolnjevati tudi proračunsko potrošnjo občin, čeprav smatramo, da bi bilo najprej potrebno najti objektivna merila, ki bi določala obveznost občin do financiranja vzgoje in izobraževanja, občinam pa dopolnjevati proračunska sredstva šele takrat, ko jim po kritju obveznosti do vzgoje in izobraževanja ostanek sredstev ne zadošča za kritje vseh ostalih osnovnih potreb. Prav gotovo bo potrebno takoj začeti sistematično reševati ta vprašanja. Če se tega ne bi lotili, obstoja bojazen, da bodo tiste občine, ki so bile doslej po krivici najbolj prizadete, pričele s svojimi odločitvami rušiti sprejeta splošna načela in si bodo po svoje zagotovile ustrezna minimalna sredstva za neto proračunsko potrošnjo. Kakšne bi bile posledice takih odločitev, mi na tem mestu, ni treba posebej razlagati.

Predvsem smatramo, da bi bilo nekoliko dobre volje pristojnih republiških organov v tej smeri, da obstoječe velike razlike omilijo z izdelavo ustreznega

instrumentarija za prelivanje sredstev. Zato predlagamo — to so predlogi sveta za finance in gospodarstvo občinske skupščine — da bi takoj začeli pripravljati objektivna merila, na podlagi katerih naj se v bodoče določajo obveznosti občin do vzgoje in izobraževanja. Izdela naj se analiza o tem, kakšna minimalna proračunska potrošnjo na prebivalca, glede na konkretne razmere v posameznih skupinah občin, je potrebna za kritje najosnovnejših in zakonskih obveznosti občin in iz katerih virov se bodo občinam dajala dopolnilna sredstva, če njihova neto proračunska potrošnja ne dosega ugotovljene minimalne višine.

Nadalje predlagamo, da se ta merila upoštevajo in izvajajo že pri sestavi proračuna za leto 1970; če pa potrebnih objektivnih meril ne bi bilo mogoče pravočasno izdelati, pa predlagamo, da ta vprašanja rešujemo posebej in pravočasno.

Za zaključek želim povedati še to, da smatramo kot pozitivno to, da je prvič v dogovarjanju med občinami in republiko prišlo tako daleč, da nismo v časovni stiski, ko obravnavamo temeljne izhodiščne instrumente republike in da smo imeli dovolj časa za to, da se na terenu konkretno soočimo s problematiko in damo k predloženem gradivu tudi svoje pripombe in stališča.

Kot sem že dejal, podpiramo temeljna izhodišča resolucije, ob tem pa imamo pomisleke, ki so nastali zlasti pri razpravah na terenu, v okviru nekaterih politično izvršilnih organov občinskih skupščin in drugod.

Med ostalimi je predlog resolucije obravnaval tudi klub poslancev za območje občin Slovenj Gradec, Ravne, Radlje in Dravograd, in sprejel nekatera stališča, katera sedaj tudi podajam v imenu vseh navedenih štirih občin:

Temeljni instrumenti za formuliranje plana razvoja rasti gospodarskega potenciala in potrošnje v letu 1970 so sprejemljivi, sprejemljiv pa je tudi spremljajoč sistem zbiranja sredstev za financiranje širših družbenih potreb.

Če izhajamo s stališča, da naj potrošnja dosledno obstaja na ravni leta 1969, in če se konkretno in dosledno držimo tudi proklamiranih političnih stališč glede stabilizacije gospodarstva, smo globoko prepričani, da povečanje prometnega davka ni samo povečanje dajatev na potrošnjo, ampak da bo to rodilo inflacijske težnje tudi v gospodarstvu. Mislim, da je član izvršnega sveta, tovariš Štrukelj, pravilno ugotovil, da na koncu to tudi vpliva na obremenitev gospodarstva. Zato smatramo, da je potrebno v nameri republike za povečanje davka na maloprodajo za 0,5 % temeljito razmisliti in pred takšno odločitvijo poiskati prej vse druge možnosti.

Ob zahtevi, da ostane splošna poraba na letošnji ravni, moramo biti seveda dosledni. Če drugim družbeno-političnim in samoupravnim skupnostim nalagamo dolžnosti, da ostanejo pri dosedanjih dohodkih, se moramo tudi v republiki ravnati po tej smernici.

Danes smo slišali, da se je republiška skupnost otroškega varstva z organi republiške izobraževalne skupnosti sporazumela o tem, da se določen del sredstev, namenjenih za otroško varstvo, uporabi za potrebe izobraževanja. Na našem območju smo bili zoper tako odločitev in nismo vedeli, da je to samoupravni dogovor. Menili smo namreč, da taka odločitev, na katerokoli pobudo bi že prišla, ne bi stimulirala gospodarskega razpolaganja s sredstvi.

Mislim, da smo lahko zelo veseli, da je republiška skupnost otroškega varstva začela preudarno in trezno reševati probleme, ki jih sicer vsi poznamo, pri tem pa ni nespametno in na hitro potrošila vsa svoja sredstva. Medtem ko so se pripravljali dobro proučeni načrti za najbolj smotrno uporabo sredstev,

pa so bila ta sredstva, na katera smo tako težko čakali, temu področju odtegnjena in preusmerjena za druge potrebe.

Taka odločitev ima lahko negativne posledice v tem smislu, da se tudi skupnost otroškega varstva v prihodnje ne bo več trudila za racionalno uporabo prihranjenih sredstev, temveč jih bo z manjšo mero odgovornosti sproti potrošila.

Nadalje smatramo, da je treba dovoliti občinam, da se skupno z gospodarstvom dogovarjajo in sporazumevajo o določitvi višje stopnje prispevkov kot so dogovorjene v republiki. V tem smislu smo dosegli z našo komunalno skupnostjo zdravstvenega zavarovanja v Ravnah dogovor, da ostajamo v potrošnji zdravstvenega zavarovanja pri prispevku v višini 5,2 %, ki naj bo seveda v celoti res uporabljen za potrebe zdravstva. Sredstva, potrebna za investicije v šolstvu in zdravstvu, pa naj se zbirajo po višji stopnji, pri čemer naj se republika in federacija potem odpovedo svojim deležem pri takih dohodkih, ki nimajo proračunskega značaja.

Zadnje stališče, letos zlasti aktualno, se nanaša na odločanje o uporabi imobiliziranih sredstev. To naše štiri občine sicer ne prizadeva, ker nimamo nobenih presežkov, vendar načelno menimo, da je vendarle treba pri tem dovoliti samoupravno odločanje tistim, ki ta sredstva uporabljajo. Tem namreč tudi nihče drug ne prihaja pomagat z dodatnimi sredstvi, kadar so dohodki manjši od predvidenih in ne morejo uresničiti svojih programov. Zato je predlog sestanka poslancev in predsednikov občinskih skupščin, da ob sedanjih presežkih sicer imobiliziramo sredstva, vendar pa jih ne preusmerimo kam drugam. S temi presežki naj obogatimo lastno poslovanje in zagotovimo likvidnost v prihodnjih obdobjih. Krepimo svoje poslovne sklade in tako dalje.

To je bilo nekaj načelnih ugotovitev in stališč, ki smo jih želeli dati kot svoj prispevek k nadaljnjemu razreševanju problemov in dokončnemu oblikovanju resolucije za leto 1970, s tiho željo in tudi s prepričanjem — ker izhajamo z realnih pozicij in skromnih zahtev — da bodo v največji meri ti naši predlogi uresničeni in bodo tudi v tej resoluciji našli svoje mesto. Hvala lepa.

Hvala lepa, tovariš predsednik!

Predsednik Sergej Kraigher: K besedi se je prijavil tovariš Polde Maček iz občine Ljubljana Moste-Polje.

Polde Maček: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši. Poskušal bom pojasniti stališča in mnenja, ki so se oblikovala v mestu Ljubljani. Verjetno pa to ne bom uspel, ker jih je bilo ogromno in bi predolgo sedeli, mislim pa, da so se postavljali isti problemi oziroma ista vprašanja, kot so jih že danes načeli drugi delegati. Tudi pri nas so se spraševali, kaj je z reformo, kaj je z delitvijo 30 : 70 v korist gospodarstva, poleg očitkov gospodarstva negospodarstvu in pa tudi negospodarstva gospodarstvu glede na divjanje osebnih dohodkov in na druge probleme, ki so na tem področju že več ali manj znani. No, končno moram ugotoviti, da smo se le zedinili oziroma prišli do soglasja, in sicer glede naslednjih problemov, oziroma vprašanj, ki jih nakazuje resolucija:

1. smatramo, da je resolucija odraz neke realnosti in da se v tem času in na tem mestu verjetno ne da bistveno spremeniti;

2. da je verjetno nujno v naslednjem obdobju sprejeti določene ukrepe, ki jih sicer resolucija nakazuje, to se pravi ukrepe v federaciji (od predpisov, ki so predvideni) do ukrepov v republiki in ukrepov tudi v delovnih organiza-

cijah. Mi smatramo za potrebno, da je treba določene ukrepe sprejeti tudi v občinah, kjer ni vse tako kot bi moralo biti in tudi na nivoju posebnih samoupravnih skupnosti. To se pravi, vsi na vseh teh področjih morajo pristopiti k razreševanju problemov in iskanju sistemskih ukrepov, da bomo lahko drugo leto oziroma v naslednjih letih napisali boljšo resolucijo in se tudi drugače pogovarjali o razmerjih gospodarstvo – negospodarstvo in o tem, kakšna naj bo realna splošna, osebna in investicijska potrošnja.

To je ena od osnovnih naših ugotovitev.

3. da je nujno potrebno na področju splošne porabe pristopiti k programiranju, kar velja za vse potrošnike in da mora biti program osnova za delo, s tem, da so programi v okvirih nekih realnih trendov in pa naših ekonomskih gibanj, ne pa tako kot danes ugotavljamo, da se povečujejo za 24 % ali za 27 % in tako naprej, da je treba korigirati naše želje z materialnimi možnostmi. To se pravi, to velja za vse in ne samo za nekatere. Če smo se odločili, da je treba letos sanirati šolstvo, je to velika naloga in tudi obremenitev za vse proračune. V bodoče pa menimo, da se bo treba izogibati takim ali pa drugačnim priporočilom. Jaz nisem za to, da govorimo letos o šolstvu in sanaciji, potem o kulturi in sanaciji, drugo leto bomo govorili, da je treba sanirati socialno varstvo in tako bomo šli iz leta v leto v sanacije. Menimo, da taka pot nikamor ne vodi. Menimo tudi, da ob letošnji sanaciji šolstva odpiramo škarje v odnosu na drugo proračunsko potrošnjo. Treba je torej, da gremo v enakomernejša, pametna gibanja na področju splošne potrošnje, ne pa da se iz leta v leto pogovarjamo o sanacijah. Smo tudi proti temu, da sprejemamo taka ali drugačna priporočila v republiški skupščini, sindikatih, zbornicah itd.

Menimo, da smo vsi obremenjeni s potrošniško mentaliteto in da nismo pripravljeni sami ničesar prispevati. Osebno postavljam vprašanje »B programov« v šostvu. Govorimo, da je ta program stvar družbe, isto govorimo o kulturi in za druge zadeve družbenega standarda. Že zadnjič sem rekel, da se ne strinjam, da ob velikih kulturnih potrošnikih v mestu Ljubljani ne more biti problem nekaj milijonov, če vemo, da nekatere občinske skupščine oziroma krajevne skupnosti v četrtem davčnem okolišu zberejo veliko milijonov samoprispevkov za sanacijo ali rešitev osnovnih življenjskih problemov, kulturna Ljubljana sama pa ne more ničesar prispevati h kulturi, ob tem, ko je znano, koliko družba prispeva pri vsaki vstopnici.

Zato menimo, da je na teh področjih treba videti, kaj je zdaj tisto, kar je realno treba da družba daje, kaj pa danes v tem času ali pa v neki perspektivi lahko gre na račun osebnih dohodkov, oziroma iz osebnega standarda naših delovnih ljudi. Glede na zahteve in želje, ki so zelo različne, je realno oceniti potrebe narodne obrambe in ugotoviti naše realne možnosti, ker smatramo, da je naša moralno politična obrambna sposobnost odvisna tudi od ljudi in ne samo od orožja.

Glede problema razvitih in nerazvitih občin, govorim bolj na osnovi diskusije, čeprav smo mi ta problem zasledili tudi v resoluciji, menim, da ni nujno med nami poglabljati problema nerazviti — razviti. Že v Murski Soboti smo ocenili, da smo vsi nerazviti, — vprašanje je le, s kom se kdo primerja. Mislim, da so v istih težavah razvitejše občine kot tiste, ki so nerazvite, da pa je verjetno treba zdaj ali v perspektivi več sredstev pustiti občinam in delovnim organizacijam. Gre za to, da se nekatere materialne probleme reši sistemsko, drugič, da bo nujno spregovoriti, kaj naj prispeva občan iz osebnega dohodka

za družbeni standard in da bomo morali vsi uskladiti naše želje z realnimi materialnimi možnostmi in da bo treba več delati, da bomo vsi skupaj več imeli.

Smatramo, da je še en problem, ki ga v zadnjem času ugotavljamo, in sicer, da je treba doseči večjo integracijo, to se pravi, povezavo med gospodarsko in negospodarsko sfero ter povečati medsebojni vpliv in pa odvisnost.

Na koncu bi dodal naše stališče in smatram, da je resolucija pravilno postavila, da naj tudi v letu 1970 ostane 4 % stanovanjski prispevek.

Na področju komunalnega gospodarstva smo mnenja, da je treba čimprej približati cene ekonomski ravni, ne pa še naprej pretirano obremenjevati gospodarstvo, ki že sedaj plačuje komunalne usluge celo trikrat dražje in se zaradi takega nesorazmerja nekatere stvari tudi neekonomsko programirajo.

To pa je tudi vse. Pripomb je bilo več, smatramo pa, da so to naše skupne, ki jih predlagamo za bodočo politiko. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Tovariš Vinko Jurkas iz občine Brežice.

Vinko Jurkas: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Na podlagi obravnave osnutka resolucije v naši občini sem dolžan ta zbor obvestiti o naslednjem:

V načelu se strinjamo z resolucijo in jo podpiramo, mnenja pa smo, da ni prav, ker resolucija ni predvidela zmanjševanja razlik med posameznimi občinami tako v pogledu ekonomskega razvoja kot tudi splošne potrošnje. V naši občini ne moremo v naslednjem letu pričakovati takega povečanja družbenega bruto proizvoda, kot v republiki; to pa zaradi tega, ker predstavlja industrija, od katere je najbolj odvisno povečanje bruto proizvoda, le manjši del gospodarstva v občini, v vseh ostalih panogah pa se predvideva manjše povečanje. Od kmetijstva, ki ima v naši občini prevladajoč delež pa verjetno ne moremo pričakovati pomembnega povečanja. Ob takih razmerah ne moremo pričakovati, da se bodo osebni dohodki pri nas povečali za 13 %; po naši oceni se bodo povečali kvečjemu za 8 do 9 %, to pa pomeni, da ne bo mogoče splošne potrošnje povečati skladno s slovenskim poprečjem.

Zvišanje prometnega davka na maloprodajo za 0,5 % nismo sprejeli s posebnim navdušenjem. Menimo namreč, da to pomeni pritisk na življenjsko raven, istočasno pa pri nas tudi odliv kupne moči predvsem na območje Hrvatske, kjer je maloprodajni davek že zdaj nižji za 0,5 %. Iz povedanega izhaja, da pri nas ne bo mogoče nižati obremenitve gospodarstva in drugih dejavnosti, če želimo obdržati vsaj približno podobne možnosti financiranja potreb splošne potrošnje kot v sosednjih občinah. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Tovariš Boris Bavčar, odbornik občinske skupščine Kamnik.

Boris Bavčar: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Pri obravnavi osnutka resolucije v okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, v kateri so sodelovali predstavniki svetov pri občinski skupščini Kamnik in poslanci tega območja, so bile k skrbno pripravljenemu osnutku resolucije izražene naslednje pripombe in ugotovitve:

Resolucija v določeni meri tolerira inflacijske težnje. To ni v skladu z osnovno politiko gospodarske reforme. Za ekonomsko stabilizacijo je zahteva po

usklajeni rasti osebnih dohodkov s produktivnostjo dela osnovna zahteva, čeprav ne edina; vendar v tej zvezi v gradivu zasledimo znatna odstopanja.

Proučiti je treba kriterije, po katerih se občinam priznavajo dopolnilna sredstva iz republiškega proračuna. Takih občin bi moralo biti vsako leto manj, ne pa več kot se je dosedaj dogajalo. Verjetno bi bilo treba glede tega proučiti sama delitvena razmerja med dohodki občine, republike in federacije, v skladu s funkcijo družbeno-poltitičnih skupnosti.

Z novimi ekonomskimi instrumenti je potrebno stimulirati izvoz, posebno na konvertibilna območja, sicer bo zaradi povečanja cen na domačem tržišču in stagnacije cen na tujih tržiščih interes za izvoz pričel upadati, kar bo povzročalo nove težave v izvozno-uvozni bilanci. Zavzemamo se za večje premije proizvodnih delovnih organizacij, ki izvažajo.

Stopnja prispevkov in obremenitev gospodarstva v letu 1970 naj ne bo večja kot v letu 1969. Upravne in sodobne takse naj se v letu 1970 ne spreminjajo, stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje in drugi obvezni prispevki naj se sprostijo, vendar ne smejo prekoračiti naših materialnih možnosti. Prizadevati si moramo, da se davčna politika čimbolj poenostavi in čimlboj uskladi tako v celotni republiki kot tudi v posameznih regijah.

Treba je premisliti, če je še umestna obdavčitev tuje delovne sile v obrtništvu. Obrtništvo je namreč še premalo razvito in ne krije potreb občanov.

Da v prihodnjih letih ne bi prišlo do zastoja v stanovanjski graditvi, je treba proučiti vprašanje virov financiranja za graditev stanovanj. Prav tako je še odprto vprašanje dokončne uvedbe ekonomske najemnine stanovanj. Stanarina je socialna kategorija, ki bi jo bilo treba upoštevati. Uvesti bi bilo treba diferencirane najemnine, odvisne predvsem od opremljenosti stanovanja, najemnina pa naj bi se določila glede na število kvadratnih metrov na stanovalca. Hvala!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Tovariš Rudi Zager iz občine Mozirje.

Rudi Zager: Tovariš predsednik, tovariši delegati! Na podlagi razprav, ki smo jih imeli na območju naše občine v zvezi z osnutkom resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno porabo v letu 1970, sem dolžan kot delegat te občine pred tem zborom pojasniti stališča, ki so bila v tej razpravi zavzeta.

Skupščina soglaša z ugotovitvijo v uvodnem delu resolucije, da so bili v letu 1969 v gospodarskem razvoju doseženi pomembni rezultati. Na drugi strani pa tudi zaskrbljeno ugotavlja, da se posamezne naloge reforme uresničuje neenakomerno in prepočasi, da bi mogli biti doseženi kakšni pomembni cilji razvojne politike Jugoslavije v letošnjem letu. To se bo brez dvoma odražalo v nadaljnjih gospodarskih tokovih in vplivalo na realne razvojne možnosti v letu 1970. Ugotovljeno je namreč, da so v osnutku resolucije premalo poudarjeni ukrepi za odpravo nelikvidnosti, ki je zavzela že zaskrbljujoč obseg.

Zavzemamo se za tisti del resolucije, ki govori, da v letu 1970 ne bi bilo na mestu nikakršno relativno povečanje obveznosti gospodarstva. Menimo pa, da so preoptimistično ocenjene nekatere možnosti rasti proizvodnje, povečanja izvoza in v zvezi s tem tudi sorazmerno občutnejšega povečanja splošne potrošnje; posebno še, ker hkrati ne računamo na očitnejšo stabilizacijo gospodarstva.

Glede izvajanja politike na področju stanovanjskega gospodarstva v letu 1970 menimo, da bi bilo treba tudi v prihodnje z zakonom predpisati vsaj minimalni odstotek, ki naj bi se obvezno odvajal za stanovanjsko graditev. Če bi to opustili, bi bodočo stanovanjsko graditev prepustili stihiji. Prišlo bi, povsej verjetnosti, tudi do zastoja na tem področju.

V razpravi je bil podprt tisti del resolucije, ki govori, da naj se samoupravni organi delovne organizacije ter predstavniki in izvršni organi družbenopolitičnih skupnosti zavzemajo zlasti za to, da bodo delovne organizacije in drugi subjekti gospodarjenja poslovali v okviru svojih materialnih možnosti, ker pogosti pojavi investiranja ter delitve osebnega dohodka brez kritja, kakor tudi neplačane zapadne obveznosti, že resno ogrožajo stabilnost gospodarstva. Nadalje, da slabo gospodarjenje posameznih delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubo ali so na robu rentabilnosti, ne bi obremenjevalo drugih delovnih organizacij in zaviralo razvoj tistih, ki so nosilci gospodarskega napredka. Pri tem pa bi rad poudaril, da bi bilo treba sistemsko urediti, da bi imele delovne organizacije v medsebojnem poslovanju tudi pravico vpogleda podatkov glede likvidnosti; morda bi bilo mogoče to zagotoviti prek službe družbenega knjigovodstva. Zgodi se namreč lahko, da dobro stoječe gospodarske organizacije zaradi poslovanja z nelikvidnimi delovnimi organizacijami zelo hitro propadejo in pride zaradi tega do hujših posledic tudi v drugih delovnih organizacijah.

Nadalje je bilo izoblikovano stališče, da bi morali v prihodnjem letu, ne le proučevati vlogo posameznih skladov v okviru SR Slovenije, marveč tudi že pripraviti ustrezne ukrepe.

Glede oblikovanja dohodkov za kritje potreb splošne potrošnje v letu 1970, ki naj poraste za okoli 17 %, je prevladovalo mnenje, da so predvidevanja nekoliko preoptimistična. Nominalni osebni dohodki na zaposlenega v družbenem sektorju, ki naj v poprečju porastejo za okoli 10 do 11 %, so po mnenju razpravljalcev nekoliko visoko planirani. Še posebej to velja za našo občino, kjer takega povečanja ne bo mogoče doseči. Morda bo ta odstotek dosežen v okviru republike. Sicer pa se postavlja vprašanje, če je predvideno povečanje sredstev za splošno porabo za 24 % realno in če to ne vodi k še večji inflaciji in nestabilnosti. Ob takem povečanju splošne potrošnje ni mogoče govoriti o resnejših prizadevanjih za stabilizacijo, če hkrati ne skrbimo za oblikovanje prepotrebnih rezerv, temveč celo naslanjamo potrošnjo na črpanje doslej ustvarjenih minimalnih rezerv.

V razpravi smo se zavzemali za to, da se davčna politika stabilizira, da postane stabilnejša. Zato smo podprli tisti del resolucije, ki govori, da naj bi ostale že uveljavljene stopnje prispevkov in davkov ter višine taks v letu 1970 nespremenjene. S spremembami v sistemu prispevkov in davkov je bila v letu 1969 ustvarjena večja enotnost davčne politike v okviru republike Slovenije. Morebitne spremembe obstoječega sistema, ki naj bi začele veljati leta 1971, pa bi morali vsestransko in pravočasno proučiti. Spremembe in dopolnitve v davčni zakonodaji bi morale biti v letu 1970 pravočasno sprejete in prediskutirane z občinami. Iz osnutka resolucije namreč ni razvidno, katere spremembe in dopolnitve davčne zakonodaje so pri tem mišljene. Zato je treba s predpisi pohiteti, da zakasnitve ne bi ovirale občin pri sprejemanju njihovih odlokov.

Tudi v razpravah na območju naše občine je bil izražen pomislek k predlogu za povečanje republiškega davka od prometa blaga na drobno, ki naj bi se povečal od 3,5 na 4 %. Povišanje bo zlasti prizadelo ljudi z majhnimi dohodki. Pri tem bi morali upoštevati tudi dejstvo, da cene živilskim in ostalim artiklom

v zadnjem času iz dneva v dan rastejo, kar znižuje življenjsko raven delovnih ljudi.

Skupščina občine se strinja s predlogom, naj skupna stopnja prispevkov iz rednega delovnega razmerja v letu 1970 ostane na ravni, doseženi v letu 1969. Iz osnutka resolucije pa je razvidno, da republika od tega načela odstopa in predlaga, naj bi stopnja prispevka iz osebnega dohodka za republiško izobraževalno skupnost znašala v letu 1970 3,53 %, medtem ko velja za leto 1969 3,26 %, znaša naj torej za 0,27 % več kot v letu 1969. Če hočemo ostati na ravni, doseženi v letu 1969, bodo verjetno občine morale znižati svojo stopnjo za 0,27 %, torej za toliko, za kolikor se v resoluciji predlaga povečanje prispevka republiške izobraževalne skupnosti. To pa seveda v proračunih občin zelo veliko pomeni. Če bodo občine hotele kriti svoje potrebe na enaki ravni kot leta 1969, potem zaradi povečanja deleža republike za 0,27 % prispevka od dohodka iz rednega delovnega razmerja občin v letu 1970 ne bodo mogle ostati na ravni iz leta 1969. Poudariti moram še, da mora občina v letu 1970 prevzeti financiranje nekaterih novih nalog, ki jih tu ne bom našteval, ker so jih omenjali že predgovorniki; gre za povečane potrebe narodne obrambe in še nekaterih drugih področij.

Glede oblikovanja sredstev za potrebe splošne porabe se je skupščina v glavnem zavzela za predlagana stališča v osnutku resolucije. Ker s predlagano 12,9 % stopnjo prispevka iz osebnega dohodka zaposlenih verjetno ne bo mogoče v celoti pokriti obveznosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja, je bil izoblikovan predlog, da naj se razlika krije z zmanjšanjem rezervnega sklada. Za financiranje zdravstvenega zavarovanja delavcev naj bi bila v letu 1970 zagotovljena sredstva po prispevni stopnji 5,2 %. Seveda pa se pri tem postavlja vprašanje, če bodo vse komunalne skupnosti z omenjeno stopnjo lahko krile svoje potrebe. Verjetno celjska komunalna skupnost tega ne bo mogla in bo prav gotovo uveljavila zahtevek za višjo stopnjo prispevka. Skupščina občine je tudi odločno proti predlagani rešitvi, po kateri naj bi komunalne skupnosti, če ta sredstva ne bi zadoščala, dosegale izravnavo s povečanjem soudeležbe zavarovanih oseb pri plačilu zdravstvenih storitev in z ustreznim reguliranjem denarnih nadomestil za čas odsotnosti z dela. Mnenja smo, da je tak ukrep nesocialen in nesolidaren. Najbolj bi prizadel ljudi z majhnimi osebnimi dohodki. Če bi prišlo do prekoračitve predlagane stopnje 5,20 %, bi bilo bolj umestno, da bi se ta stopnja nekoliko povečala, kot pa da bi povečali participacijo oziroma da bi na novo regulilrali denarna nadomestila za čas odsotnosti z dela.

Skupščina občine podpira tisti del resolucije, ki govori, da je treba v letu 1970 valorizirati cenzus za dosego pravice do otroškega dodatka skladno z rastjo osebnih dohodkov, višino otroškega dodatka pa valorizirati glede na povečanje življenjskih stroškov v zadnjih dveh letih.

Skupščine občine se v celoti — poudarjam, v celoti — ne strinja s tistim delom resolucije, ki govori o sredstvih občin. Menimo, da v resoluciji ni dovolj opredeljen materialni položaj občin, zlasti manj razvitih, ki se bodo zaradi materialnih težav znašle v hudem precepu, kako naj uskladijo intencije o razbremenjevanju gospodarstva z zahtevami, da morajo izpolnjevati vse naložene jim obveznosti. Mimo že obstoječih obveznosti pa dobivajo občine še nove obveznosti, o katerih ne bom ponovno govoril, ker so jih predgovorniki že našteli.

V celoti se strinjamo s predlogom, da prispevnih stopenj za leto 1970 v primerjavi z letom 1969 ne bi povečali. Seveda pa se pri tem takoj postavlja vprašanje, kako uresničiti to načelo, ker je iz resolucije razvidno, kot sem že prej poudaril, da se zvišuje prispevek iz osebnega dohodka, vsaj tako razumemo resolucijo, za 0,27 %. Če bo občina hotela izpolniti vse naložene obveznosti v letošnjem obsegu, bo morala zato dvigniti stopnjo vsaj za toliko, kolikor jo povečuje republika.

V resoluciji je tudi navedeno, naj bi občine proučile možnosti za znižanje stopenj v letu 1970, ker bo republika povečala dopolnilna sredstva za vzgojo in izobraževanje. Ob tem pa še niso znani kriteriji, po katerih bo morala občina zagotoviti sredstva za vzgojo in izobraževanje, da bo upravičena do dopolnilnih sredstev. Ker navedeni problemi v osnutku resolucije niso dovolj razčiščeni niti rešitev ne vsebuje gradiva, ki so bila priložena osnutku resolucije, je povsem upravičena ugotovitev skupščine občine, da v resoluciji ni dovolj opredeljen materialni položaj občin, zlasti manj razvitih. Zato predlagamo, da se pred sprejetjem resolucije ta vprašanja ponovno proučijo in izračunajo sredstva, da bi lahko presodili, v kakšnem položaju se nahajajo posamezne občinske skupščine pri sestavi oziroma pri sprejemanju letošnjih proračunov.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Prijavljenih govornikov ni več. Ali se še kdo javlja k besedi? Prosim! Besedo ima tovariš Ivan Žele iz občine Metlika.

Ivan Žele: Tovariši in tovarišice! Izrekam podporo predloženemu osnutku resolucije. Menim, da so izvršni svet in drugi predlagatelji resolucije temeljito pretehtali možnosti zajemanja dohodkov in tudi potrebe različnih področij splošne potrošnje. Brez dvoma pa bo treba še zelo skrbno pretehtati posledice, ki bi jih predložena resolucija še povzročila.

V današnji razpravi je bila izrečena precejšnja skrb za usodo reformnih prizadevanj na področju gospodarstva in ob tem seveda tudi glede močno povečanih sredstev za izobraževanje. Tej razpravi sem zelo skrbno sledil in sem si ves čas mislil, da številni razpravljalci pri tem pozabljajo na to, da je šolstvo in sploh celo področje izobraževanja v preteklih letih močno zaostajalo za ostalimi dejavnostmi glede osebnih dohodkov kadra v šolah. To bodo morda znali najbolj povedati v ptujski občini, kjer so imeli lansko leto »štrajke«. Ko je bil poprečni osebni dohodek v Sloveniji že blizu 100 000 starih dinarjev, so imeli učitelji v ptujski občini še okrog 60 000 starih dinarjev poprečnih mesečnih osebnih dohodkov. Prav tako slabo je bilo tudi glede materialnih stroškov. Ta razkorak ni povzročila nekakšna »sfera izobraževanja«, ampak naraščanje osebnih dohodkov v gospodarstvu in drugih negospodarskih dejavnostih. Povsem razumljivo je, da je potem začela tudi sfera šolstva in izobraževanja pritiskati k naraščanju osebnih dohodkov in zahtevati večja sredstva.

To močno zaostajanje šolstva pa se je močno odražalo tudi v samem gospodarstvu in drugih dejavnostih v naši republiki. Mislim, da ne smemo mimo dejstva, da je Slovenija v izobrazbeni strukturi zaposlenih na zadnjem mestu v Jugoslaviji, ko je bila včasih na prvem. Zaradi tega je bilo pripravljanje sanacije šolstva v zadnjih dveh letih nujno potrebno in pri razbremenjevanju gospodarstva ne smemo iskati sredstev na področju šolstva, ampak drugje.

Republiška izobraževalna skupnost nujno potrebuje večja sredstva tudi zaradi boljšega vodenja nacionalne politike na področju izobraževanja tako glede dotiranja manj razvitih občin, da bi te vsaj na področju šolstva dohajale razvitejše občine, kakor tudi glede štipendiranja študentov na višjih in visokih šolah. Mi vemo, da so vse srednje, višje in visoke šole v velikih središčih, ki so zlasti od zaostalih območij zelo oddaljena. Če pogledamo socialno in regionalno strukturo študentov na naših visokih šolah, v Ljubljani ali v Mariboru, lahko ugotovimo, da je večina študentov iz središč in sicer 40 %. Zaradi tega bi bil že skrajni čas, da izvršni svet republiške skupščine, kakor tudi izobraževalna skupnost takoj pristopita k formiranju skupnega sklada za financiranje oziroma za štipendiranje zlasti dobrih študentov iz oddaljenejših območij.

Brez dvoma je že skrajni čas tudi za to, da nekaj storimo na področju otroškega varstva. Kdor pozna podatke in razmere v Evropi, bo vedel povedati, da smo bili po številu otrok, zajetih v vzgojno-varstvenih ustanovah, torej v organiziranem otroškem varstvu, na predzadnjem mestu v Evropi. Nerazvito otroško varstvo se je brez dvoma odražalo tudi v gospodarstvu in življenjski ravni prebivalstva.

Nujno je bilo treba začeti z izgradnjo baze otroškega varstva, ki se mora vsaj zasilno čimprej vzpostaviti, kasnejši dotok sredstev iz prispevka za otroško varstvo pa naj bi se kasneje uporabljal za redno financiranje osnovne dejavnosti otroškega varstva, ki jo poznamo sedaj samo kot »B program«, za katerega so sredstva včasih zagotovljena, včasih pa ne.

Samo še nekaj besed glede problema razvitih in nerazvitih občin. Brez dvoma so v tistih občinah, ki ne prejemajo dotacije v velikih središčih in tako dalje veliki in težki problemi, tako na področju šolstva, ker prebivalstvo močno narašča, kakor tudi na področju otroškega varstva, vendar pa imajo tudi dotirane občine kljub dotacijam nič manjše težave, kajti dotacija zagotavlja samo minimum tistih sredstev, ki jih potrebujemo v takih občinah. Vendar pa prav dotirane in nerazvite občine pokažejo neprimerno več inciative in več prizadevanj, ne samo občinske skupščine, ampak tudi delovne organizacije in občani sami, za reševanje nujnih problemov. V naši občini smo v preteklih letih vsako leto s prispevki gospodarstva in prebivalstva zbrali sredstev za različne potrebe še za polovico občinskega proračuna. Ta sredstva smo uporabljali predvsem za graditev šol in vrtcev in za najrazličnejše komunalne dejavnosti, ki so prebivalstvu tako nujno potrebne kot kruh. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala, naprej prosim! Tovariš Milan Berden iz občine Lendava.

Milan Berden: Tovarišice in tovariši delegati! V organih občinske skupščine, kakor tudi na posvetovanju o problemih republiške bilance smo nekako prišli do naslednjih zaključkov:

Sestavljalcem osnutka resolucije gre pohvala, ker so končno pravočasno dostavili to gradivo, ki je izdelano nazorno in kvalitetno.

Iskali smo različne motive glede neskladnosti med predvideno rastjo družbenega proizvoda in splošno potrošnjo, vendar lahko temu zboru povem, da smo prišli končno do zaključka, kakršnega je danes že navedel tovariš iz Ljubljane, namreč, da v danem času boljše in drugačne rešitve ne moremo najti oziroma je nismo našli. Zato je v tem primeru niti ne morem drugače predlagati

kakor v tem smislu, da na območju občine Lendava tak osnutek resolucije v načelu podpiramo.

Drugi zaključek je, da podpiramo angažiranost širše družbene skupnosti pri reševanju osnovnih problemov graditve družbene nadstavbe, predvsem šolstva. Mislim pri tem na angažiranost republike pri zbiranju sredstev na republiški ravni in na to, da republika z materalnimi intervencijami sodeluje pri reševanju osnovne problematike družbenih služb.

Ugotavljamo, da gre pri zbiranju dohodkov predvsem za prometni davek, o katerem smo danes slišali že toliko različnih pripomb. Predlagana sprememba lahko prinaša slabe ali dobre rezultate. Ugotavljamo, da je vrsto let nazaj osebni dohodek po reformnem obdobju v gospodarstvu naraščal hitreje kakor pa je naraščala produktivnost. Smatramo, da se s prometnim davkom jemlje iz potrošnje del te razlike in da se izvršuje na ta način prerazdelitev v korist tistih panog, katere je prej omenjal tovariš iz Metlike. Tudi krog zbiranja dohodkov za potrebe je nekoliko razširjen, npr. komunalne takse na firme. Pri tem je treba paziti, da ne bomo prizadeli razvoja turizma. Spremembe v davčni politiki naj bi zajele tudi druga področja. Pri nas bi bile, na primer, aktualne spremembe v obdavčenju brezalkoholnih pijač umetnega izvora. Mislim, da bi bila oprostitev davka na naravne sadne sokove utemeljena tudi za razvoj sadjarstva.

Nadalje opozarjamo, z naše strani, na previdnost pri prometnem davku, o kateremu smo že danes v ekspozeju slišali, da se bo verjetno na območju republike Slovenije povečal za pol odstotka. Tako povečatnje bo lahko, zlasti v obmejnih območjih, močno vplivalo na promet v trgovini. Predvesm je nevarnost, da se kupci dražjih predmetov, ki prinašajo največ davkov, usmerijo v sosednjo republiko Hrvatsko. Spomnimo se lanskega leta, ko bi skoraj ostali brez dohodka od prodaje avtomobilov, če ne bi davkov pravočasno popravili. Zato priporočamo izvršnemu svetu, da glede davčne politike sodeluje z izvršnimi sveti sosednih republik in rešitve z njimi usklajuje.

Izraženo je bilo tudi stališče, da je treba pravočasno urediti odnose med republiško izobraževalno skupnostjo, republiško skupščino in občinami glede dodeljevanja dopolnilnih sredstev občinam za potrebe šolstva. Več o tem ne bom govoril, ker je bilo v tej zvezi v današnji razpravi že precej povedanega.

Tudi še po letu 1970 naj bi ostal stanovanjski prispevek. Sredstva tega prispevka naj bi še vnaprej uporabljali tudi za reševanje stanovanjskih vprašanj borcev.

V zvezi z rastjo dohodkov občinskih proračunov smo bili mnenja, da bodo v bodoče prizadete občine, v katerih prevladuje kmečko prebivalstvo. Dohodkov od kmetijske dejavnosti namreč ne bo več mogoče povečevati, ker so bili že doslej do skrajnosti napeti. Upoštevati je treba tudi velike izdatke kmetov za zdravstveno zavarovanje, pri čemer se predvideva nadaljnje povečanje prispevka za zdravstveno zavarovanje kmetov za 20 %.

Čeprav se predvideva rast dohodkov občin za 14 %, je jasno, da kmečke občine takega povečanja ne bodo dosegle. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Naprej, prosim! Se nihče ne javlja? Želi tovariš Štrukelj besedo? Prosim!

Jožko Štrukelj: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati! Najprej želim povedati, da nimam namena povzeti celotne razprave, ker bi

bilo to nemogoče. Moram pa reči, da bomo o današnji razpravi v izvršnem svetu razpravljali že v torek; tudi skupščinski odbori bodo pretresli vse predloge in pripombe, ki ste jih podali v današnji razpravi. Uvodoma naj še povem, da se v imenu izvršnega sveta zahvaljujem za razpravo in za vse predloge, ki nam bodo gotovo pomagali v nadaljnjih pripravah, predvsem pa v razreševanju vrste problemov, ki so pred nami in jih s težavo rešujemo.

Moram še pojasniti, da sem zjutraj, ko sem govoril o intervencijah v gospodarstvu, zamešal eno številko, ko sem omenjal vsote v novih dinarjih. Če jih preračunam v stare dinarje, gre za vsoto 5 milijard starih dinarjev in za 8 milijard in pol starih dinarjev.

Poleg tega pa dovolite, da rečem še nekaj besed v zvezi z razpravo.

Ugotovili smo, da je pri nekaterih govornikih, verjetno tistih, ki delajo v gospodarstvu, prevladovala skrb glede obremenitev gospodarstva. V tej zvezi menim, da je pri pripravljanju gradiva prišlo do tehnične napake pri računanju in bi morali biti podatki prikazani nekoliko drugače. V gradivu tako prikazujemo povečanje družbenega proizvoda za 9 %, vendar pa predvidevamo nominalno povečanje za 12 do 13 %. Poleg tega ne spreminjamo relativne obremenitve gospodarstva, razen pri prometnem davku, ki ga povečujemo do 3,5 % na 4 %; to pa predstavlja 2 milijardi starih dinarjev več sredstev za splošno porabo. Če upoštevamo podatke na 11. strani, ki kažejo, kakšna bodo sredstva iz zajemanja vseh virov, ki služijo splošni porabi, lahko sklepamo, da povečanje sredstev splošne porabe znaša le 12,5 %. To pa je v skladu s povečanjem družbenega proizvoda. Sredstva splošne porabe pa naraščajo hitreje tudi zaradi tega, ker smo v letošnjem letu z resolucijo te skupščine imobilizirali presežna sredstva, ki jih dodajamo k potrošnji za leto 1970.

V tej zvezi prosim, da tudi novinarji v tem smislu podatke popravijo in v tem smislu o njih pišejo. Ti podatki so točni in mislim, da jih bomo v bodoče, posebno še 19. in 20. novembra, ko bomo imeli skupno zasedanje zborov republiške skupščine, tudi v pismeni obliki posredovali poslancem.

Sicer pa dovolite, da povem, da so se tudi nam ob pripravah osnutka resolucije odpirale enake dileme, problemi in razmišljanja. Predvsem smo imeli pred očmi, da obstoja tendenca k inflaciji, vendar smo ugotovili, da s takšno potrošnjo, kakršna je v Sloveniji, ne moremo kaj dosti pomagati oziroma prispevati k temu, da se ne bi te tendence nadaljevale, predvsem zato, ker mi ne odločamo o tistih instrumetih, ki tako ali drugače tudi vplivajo na reprodukcijsko sposobnost gospodarstva in na inflacijo. Dejstvo pa je, da takšne številke, kakršne sem sedaj podal, seveda nekoliko drugače pokažejo celotno sliko obremenitev gospodarstva.

Ko smo o tem razmišljali, smo prišli do zaključka, ki je izražen tudi v resoluciji, da mora Slovenija prek vseh svojih predstavnikov in vseh svojih organov, ki jih ima na razpolago, prispevati k temu, da se v Jugoslaviji vendar ustvari taka politika gospodarjenja, ki bo te negativne tendence vendarle zaustavila. Predvsem je treba sprejeti instrumente, ki bodo prispevali k temu, da se ta negativna gibanja zaustavijo. Tukaj mislimo na vse mogoče finančne instrumente, na možnosti, da bi kapital ne bil tako fiksen, ampak bi se hitreje obračal, kar bi prav gotovo mnogo več prispevalo k izboljšanju položaja v gospodarstvu in celotni družbeni reprodukciji kakor pa, recimo znižanje splošne potrošnje za 1 % ali 2 %.

Ko smo o tem razpravljali, smo pravzaprav videli nekaj drugega. Bolj nas zanima, kako bodo sredstva za splošno uporabo uporabljena. Mislimo, da

šolstvu dajemo to, za kar smo se zavezali, začenja pa se razprava o vprašanju, kako bo šolstvo dejansko trošilo ta sredstva in kako bo ta sredstva angažiralo. To je pravzaprav bistvo vprašanja, kako in koliko bo moral tako kulturno-prosvetni zbor kot tudi ostali zbori, razpravljati v letošnjem letu oziroma v letu 1970 zato, da bi tako visoka sredstva, za katere ne zanikamo, da niso previsoka, bila pravilno angažirana.

Mislimo, da takih socialnih razlik, kakršne smo vendarle imeli, ne moremo več trpeti, to smo ugotovili, ko smo razpravljali o konfliktih tako v družbenih službah kot tudi drugod. Vi se spominjate, da je še tri leta nazaj znašalo poprečje pokojnin 48 % poprečnega osebnega dohodka, da bo letos znašalo 53 % in da sedaj predvidevamo poprečno povečanje pokojnin še za nadaljnjih 5 %, kar je relativno nizka stopnja. Mislim, da smo si vsi dolžni prizadevati, da se taka nesorazmerja usklajujejo in da pravilno delimo sredstva splošne porabe. Mislim, da je srž vseh problemov, ki nastajajo ob razmerjih delitve sredstev, v pravilni razdelitvi akumulacije tako v gospodarski kot tudi v drugih sferah. Mislim, da ob tem odpade tudi vprašanje navideznega neskladja s sklepi centralnega komiteja ZKJ, da naj potrošnja ne bi rastla hitreje kot raste družbeni proizvod. Sicer sem že danes omenjal, da se mi zdi, da pomeni splošna potrošnja za federacijo čisto nekaj drugega kot pomeni ta splošna potrošnja za republiko, v kateri se nad 70 % vseh sredstev veže na osebne dohodke.

Tu so bila potem načeta še vprašanja manj razvitih območij, o čemer teče razprava tako v izvršnem svetu kot tudi že v skupščini. Moram pa odkrito povedati, da to vprašanje še ni dobilo domovinske pravice, vendar mislim, da se bomo morali, tako in drugače začeti o tem pogovarjati. Pri tem ne bi smele biti bistvene dotacije, kakor izzveni iz današnje razprave, ampak moramo razmišljati o drugih možnostih za hitrejši gospodarski razvoj manj razvitih območij. Z dotacijami dejansko samo gasimo spore v delitvi sredstev med posameznimi družbeno-političnimi skupnostmi, med posameznimi družbenimi sferami, samoupravnimi skupnostmi in drugimi potrošniki sredstev. Zaradi tega smo pač tukaj, da se dogovarjamo. Vsi pa lahko vidimo, da delitev med republiko in občino ni čista, da je čista delitev nemogoča, da se ta potrošnja praktično preliva in prepleta med občino in republiko, da je vprašanje pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja in drugih vrst potrošnje pravzaprav stvar celotne republike in se moramo zaradi tega s temi problemi nekoliko drugače spopasti. Moram pa tudi zelo odkrito povedati, da kakšnih posebnih metod in kriterijev za ugotavljanje večje ali manjše razvitosti posameznih občin nimamo. Kot smo že navedli v gradivu, tudi nimamo znanstvenih inštitutov, ki bi se s temi vprašanji ukvarjali. Zato se bolj empirično lotevamo teh vprašanj, in nekaj tovarišev raziskuje te probleme. Vendar je dosti premalo ljudi, ki bi se ukvarjali s temi vprašanji tudi zato, ker je javna uprava tudi v republiki preslabo plačana. Samo v dveh letih je odšlo 100 strokovnjakov iz republiške uprave v gospodarstvo, kjer so boljše plačani.

Prav predvčerajšnjim smo na izvršnem svetu videli podatke, da ima na primer, nekvalificiran delavec v zunanjetrgovinskem podjetju letos v poprečju 122 000 starih dinarjev osebnih dohodkov, prosvetni delavec s srednjo izobrazbo pa prejema v poprečju 126 000 dinarjev mesečno. Mislim, da imajo prav tisti tovariši, ki se zavzemajo za odpravo takih nesorazmerij. Mislim, da je treba v tej zvezi bolj upoštevati dogovarjanje in druge ukrepe, ki jih omogoča temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Če bomo gibanje osebnih dohodkov obvladali tako, da bodo resnično usklajena z rastjo

produktivnega dela, bomo mnogo lažje reševali vse konflikte, ki nastajajo zaradi osebnih dohodkov.

Mislim, da se bomo predvsem ob sprejemanju proračuna še ustavljali ob nekaterih problemih, ki so bili danes nakazani; zato zaključujem in se zahvaljujem vsem, ki so v razpravi sodelovali.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa! Naprej prosim! Tovariš Hočevar, prosim!

Dr. France Hočevar: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši predstavniki občin. Tovariš Štrukelj je nastopil v imenu izvršnega sveta in reagiral na vaša izvajanja oziroma dodal posamezna pojasnila.

Glede na to, da je bila sfera izobraževanja, kulture in znanosti nekajkrat omenjena in je bila v tej zvezi navrženih nekaj vprašanj in problemov, pa dovolite, da samo z nekaj besedami podam nekaj pojasnil, ki zadevajo ta področja.

Zelo se strinjam z vsemi diskutanti, ki so videli v resoluciji napredek tudi v tem pogledu, da je bil izvršen določen napor, da se tako imenovano negospodarstvo prikaže v določeni odvisnosti od gospodarstva. Mislim, da ločeno obravnavanje gospodarstva in negospodarstva ne privede daleč. Treba je videti medsebojno odvisnost, kajti ne vpliva samo gospodarstvo na te sfere s tem, da ustvarja sredstva, ampak da tudi vse te sfere, predvsem pa izobraževanje in znanost, neposredno vplivajo na gospodarstvo. Površne obravnave teh vprašanj so povzročile vrsto nesorazmerij, ki se v taki družbi, ki želi nenehno napredovati, kažejo kot ovira razvoja. Izobraževanje je brez dvoma zaostajalo in se ni moglo modernizirati, ni se moglo adaptirati in ni moglo slediti družbenim potrebam na tem področju.

Kljub temu, da je bilo težišče sanacijskega programa na urejanju osebnih dohodkov, je njegov cilj v tem, da izobraževanje pridobi pomen in vlogo, ki jo mora imeti v celotni družbeni reprodukciji. Vprašanje osebnih dohodkov je bilo bolj poudarjeno in postavljeno v ospredje zato, ker se je prav pri osebnih dohodkih najbolj drastično izražal neustrezen položaj izobraževanja v celotni družbi. Prosvetni delavci na nekaterih območjih Slovenije so namreč še nedavno prejemali osebne dohodke manjše od življenjskega minimuma. Imeli smo območja celih občin, v katerih so še spomladi 1968. leta znašali vsi dohodki prosvetnih delavcev med 50 000 in 60 000 starih dinarjev mesečno. Osebni dohodki so bili v tem obdobju tisti vozel, na katerem se je najbolj drastično odražalo zaostajanje izobraževanja in ga je bilo treba presekati. Brez dvoma pa osebni dohodki niso edini problem, ki ga je treba z okrepitvijo investiranja ali dajanja sredstev razrešiti v izobraževanju. Mislim, da bo v letu 1970 ustvarjeno stanje, v katerem bo treba zaključiti sanacijo osebnih dohodkov v šolstvu in prenehati razpravljati v tem smislu, da so osebni dohodki tisti problem v izobraževanju, katerega je treba postaviti v ospredje. Čeprav utegnejo osebni dohodki v šolstvu še za kakšen odstotek zaostajati za poprečjem v družbi, bomo morali druge vsebinske probleme izobraževanja postavljati na prvo mesto in si prizadevati, da celotno izobraževanje prilagodimo družbenim potrebam oziroma razvojnim gibanjem družbe.

Naj še povem, da sedanja razmerja med temi sferami družbenih služb in gospodarstvom niso pretirana v korist družbenih služb. Zakon o financiranju znanosti, ki se pripravlja, na primer, predvideva, da republika prispeva za

financiranje znanosti 0,2 % družbenega bruto produkta. Podatki o financiranju kulturne dejavnosti pa kažejo, da znašajo vsa sredstva, ki se v naši republiki zberejo za ta namen, nekaj čez 8 milijard starih dinarjev. Sem so všteta sredstva občin, ki dajejo največ, zatem sredstva, ki jih kot druga po vrsti prispeva republika, sredstva občanov pri nakupu vstopnic in sredstva gospodarstva, ki znašajo približno toliko, kot dajejo občani. Vse to skupaj pa predstavlja manj kot 0,4 % od bruto proizvoda, ustvarjenega v naši republiki, kar prav gotovo ni pretirano. Po izvršeni sanaciji šolstva v prihodnjem letu bomo dajali za izobraževanje v celoti manj kot 5 % bruto produkta naše republike.

To so torej ta razmerja, ki sama po sebi tudi nekaj povedo. Če te podatke primerjamo znotraj Jugoslavije z drugimi republikami ali pa z drugimi državami, ki so na enaki stopnji razvitosti kot je naša, ne bi mogli priti do zaključka, da dajemo preveč za potrebe katerega koli od teh področij.

Ker je tovariš Štrukelj že v svojem ekspozeju zelo obširno govoril o vprašanjih izobraževanja, želim le odpraviti nesporazum glede financiranja izobraževanja v prihodnjem letu. Nekateri tovariši so v razpravi navajali, da bodo v prihodnje pred občinske skupščine postavljene glede izobraževanja velike zahteve, posebno še zato, ker bo treba prilagoditi osebne dohodke kriterijem po »katalogu« in podobno. V zvezi s tem moram pojasniti, da bo treba napeti vse sile za uresničenje finančne sanacije šolstva v naslednjem letu tako kot je predvideno v osnutku resolucije, vendar pa ta sanacijski program ne temelji na »katalogu«. V prihodnjem letu še ne bo mogoče uporabiti meril za osebne dohodke po »katalogu« niti za področje šolstva, kot tudi ne za področje kulture in javne uprave, ker ne bomo imeli dovolj sredstev.

Mi smo se držali zakona, zakon pa govori, da je treba osebne dohodke v prosveti izravnavati z osebnimi dohodki drugih kategorij. Pri tem primerjamo osebne dohodke za redno delo na tem področju s poprečnimi osebnimi dohodki za redno delo. Ker pa statistični prikazi o gibanju osebnih dohodkov v gospodarstvu in v drugih sferah prikazujejo celotno maso osebnih dohodkov, ne pa osebne dohodke za redno delo, je treba zaradi primerjave statistične podatke zreducirati na redno delo, kar je bilo v vseh teh računih opravljeno. Kataloga torej ne jemljemo za podlago, prav tako ne jemljemo za podlago maso dohodkov drugih kategorij zaposlenih, temveč podatke o tem zreduciramo na redno delo.

Navedba tovariša iz Nove Gorice, da bi morali zaradi zadostitve katalogu povečati sredstva za izobraževanje za 41 %, je prav gotovo utemeljena, saj sem se v Novem mestu sam prepričal, da bi v omenjeni občini pomenilo povečanje izdatkov za 47 %. Če so v občinah izračunavali potrebe na podlagi kataloga, je to njihova stvar. Občinam pa ne moremo preprečevati, da jemljejo za podlago katalog, če imajo na razpolago sredstva. Meni je na primer znano, da so bili osebni dohodki učiteljev v Novi Gorici vedno nekoliko nad republiškim poprečjem.

Glede meril za dodeljevanje dopolnilnih sredstev občinam lahko povem, da se bo republiška izobraževalna skupnost močno potrudila in jih bo objavila še v tem mesecu. Tako bomo glede tega v ugodnejšem položaju kot lani, ko so bila merila sprejeta zelo pozno in so potem občinske skupščine tudi zelo pozno sprejemale proračun. Hvala lepa!

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Tovariš Hafner, prosim!

Vinko Hafner: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši delegati.

Tudi jaz bi rad dal za področje socialne politike nekaj pojasnil k posameznim vprašanjem, oziroma k stališčem posameznih delegatov, ki se razlikujejo od stališč v osnutku resolucije. Ker je tovariš Štrukelj posamezna področja že precej obrazložil, bi se omejil samo na nekaj osnovnih ugotovitev.

Povečanje potrošnje na področju socialne politike v prihodnjem letu je videti zelo visoko in dejansko tudi je. Če bi ga ocenjevali samo s tega vidika, potem tak porast zanesljivo ni v skladu s koncepti gospodarjenja, to je z relativno enakim ali celo zmanjšanim obremenjevanjem gospodarstva v prihodnjem letu v primerjavi z letošnjim letom. Vendar je treba pri tem upoštevati, da nekatera področja socialne politike in socialnih dajatev že nekaj let močno zaostajajo in da to predstavlja vse težji socialni, politični in postopoma tudi ekonomski problem. Bistvo tega problema je v tem, da aktivni zavarovanec prek oblikovanja osebnega dohodka in iz njega oblikovane potrošnje hiti naprej, ob strani pa pušča nekatere probleme, nekatere kategorije ljudi, nekatera nerešena vprašanja, ki seveda na takšni stopnji razvoja nujno začenjajo postajati resna ovira tudi za gospodarjenje in družbene odnose.

Najprej bi se zadržal na področju pokojnin, ki predstavlja največje področje tako imenovane družbene potrošnje v Sloveniji. Poudariti moram, da z vsemi uskladitvami pokojnin po letu 1965 dejansko vzdržujemo le realno vrednost starih pokojnin, medtem ko so se v poprečju vzeto nove pokojnine in vse skupaj le malenkostno povečale, tudi če jih primerjamo z rastjo realnega osebnega dohodka. Zlasti značilno je vprašanje usklajevanja po 102. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, kjer gre za usklajevanje starih in novih pokojnin, usklajevanje zaostajanja pokojnin z rastjo osebnih dohodkov zaposlenih. Z dvema uskladitvama v 1968. in 1969. letu, ki sta stali približno 10 in pol milijarde S din, smo dejansko dosegli šele to, da smo pri starejših upokojencih, teh pa je približno dve tretjini od vseh upokojenih, izravnali realno vrednost pokojnin s tisto realno vrednostjo, kakršna bi bila dosežena, če bi bili ob prevedbi 1965. leta uporabili tako imenovani republiški količnik za prevajanje novih pokojnin in ne tako zvani zvezni količnik, med katerima je nastala težka diskrepanca v tem, da so po takratni uporabi zveznega količnika pokojnine v letu 1965 znašale v Sloveniji le okoli 67 % poprečnega osebnega dohodka iz leta 1964, v drugih republikah pa v povprečju okoli 80 %. To kaže, da je šlo za znatne razlike v višini osebnih dohodkov in da je s tem prišlo do težke diskriminacije slovenskega upokojenca. Z dvema uskladitvama, ki sta bili med tem časom izvršeni, smo praktično izravnavali to krivico, medtem pa je seveda v nekem smislu gospodarstvo pri takratnih stopnjah za pokojninsko zavarovanje nekaj prihranilo v rasti teh stopenj, zaradi oblikovanja precejšnje pokojninske rezerve, ki jo dejansko šele v letošnjem letu dokončno izčrpujemo. To je važno povedati zato, da ne gledamo obremenjevanja aktivnega zavarovanca s pokojninskim prispevkom samo iz leta v leto, temveč z vidika gibanja za nekaj let nazaj. V izhodiščih plana za leto 1970 se res predvideva to izjemno veliko povečanje potrošnje in sicer za okoli 20 % v primerjavi s potrošnjo v letošnjem letu. Tovariš Štrukelj vam je obrazložil, kaj vsebuje, jaz pa bi rad to malo podrobneje obrazložil.

To povečanje bo torej realizirano ob isti stopnji obremenjevanja bruto osebnega dohodka, to je 12,9 %. Seveda je to možno samo zaradi izkoriščanja letošnjih rezerv in na ta način se bodo v prihodnjem letu rezerve pokojninskega sklada znižale toliko, da bo ravno lahko še normalno likvidno posloval. V taki situaciji gospodarstva je sicer to dovoljen ukrep, medtem ko v vsakem drugem

položaju takšno zmanjšanje rezerv ne more pomeniti normalnega postopka ter za redno likvidno gospodarjenje pokojninskega sklada za daljšo dobo. Povečanja, ki izhajajo iz teh skupin 29 % porasta pa so: zelo visoko povečanje za uskladitev pokojnin s porastom življenjskih stroškov, to je tako imenovano realno vzdrževanje realne vrednosti, ki bo letos doseglo 11 %, kar znaša okrog 12 milijard S din. Vidimo, da torej samo to terja približno eno prispevno stopnjo. Pri tem opozarjam na posebno važno stališče, da naj bi se namreč uskladitev pokojnin z življenjskimi stroški v prihodnjem letu vršila v tako zvanem diferenciranem procentu z uporabo potrebnih socialnih kriterijev, kar je med drugim zahteval tudi tovariš delegat zasavskih občin. Mi se s to predhodno razpravo o izhodiščih povsem strinjamo, vendar ne bi mogli sprejeti njegove zahteve, da se ta uskladitev izvrši v istem znesku za vse upokojence. Pač pa si to uskladitev predstavljamo tako, da si pri poprečnem 11 % povečanju teh 12 milijard izkoristi tako, da se najvišje pokojnine povečajo za kakih 7 %, najnižje pokojnine za 13 do 14 %. To pa bo lahko skupaj z usklajevanjem po 102. členu, torej z rastjo pokojnin skladno z osebnimi dohodki zelo pomemben činitelj pri povečanju najnižjih in tako imenovanih starih pokojnin. Vendar zadevamo na tej poti na neko svojevrstno pravno težavo, ki je nastala s tolmačenjem lanskoletne spremembe zveznega zakona, in ki nam po strogi dikciji zakona takega diferenciranega usklajevanja ne dovoljuje. Zato smo v dogovoru s predstavniki zvezne skupščine in zveznega izvršnega sveta, da pravočasno dobimo tolmačenje zakona ali pa dosežemo njegovo spremembo, da bi lahko republiška zavarovalna skupnost to uskladitev izvršila z diferenciranimi procenti. Uporaba enotnega zneska bi namreč po našem mnenju bila vendarle pretežko odstopanje od osnovnega oblikovanja pokojnin in tudi ne bi bilo dejansko v skladu z realnim povečanjem življenjskih stroškov, ravno tako kot uporaba enotnega procenta za vse, prav tako ni v skladu z realnim porastom življenjskih stroškov, ker so življenjski stroški upokojencev z nižjimi prejemki, kjer sta hrana in stanovanje udeležena v mnogo višjem procentu, dejansko bolj povečani kot celotni življenjski stroški. Nasprotno bi pa poraba enotnega zneska zopet pomenila pretiravanje v tej smeri in bo zato treba iskati pametno konvencijo. Za jasnejšo sliko o tem, kakšni bodo rezultati, ki bodo doseženi s temi usklajevanji, bi ponovil nekatere podatke, ki jih je dal tovariš Štrukelj: V letošnjem letu znaša poprečna pokojnina okoli 620 N dinarjev ali 53 % poprečnega osebnega dohodka zaposlenih. Ker pa so v teh pokojninah vsebovane tudi nekoliko višje pokojnine nekaterih kategorij, vključno borcev, je seveda dejanski odstotek normalno upokojenih starostnih invalidskih in družinskih upokojencev še nižji, občutno nižji kot pa ga izkazuje poprečni odstotek pokojnin. Poprečne starostne pokojnine za razliko od poprečnih skupnih pokojnin pa znašajo v letošnjem letu le okoli 62 % poprečnega osebnega dohodka. S temi uskladitvami, ki jih predlagamo za prihodnje leto, pa bo poprečna pokojnina povečana od sedanjih 620 dinarjev na približno 720 dinarjev, ali pa približno 57 % poprečnega osebnega dohodka v prihodnjem letu. Smatramo, da je to pomemben napredek in predstavlja ne glede na to, da bo še zmeraj tretjina upokojencev živela v zelo težkih okoliščinah, vendarle izjemen napor družbe in s tem tudi aktivnega zavarovanca za razrešitev tega problema. Poprečna starostna pokojnina pa se bo povečala na približno 838 dinarjev ali na 66 % poprečnega osebnega dohodka. S tem bomo lahko dosegli to, da bi v letu 1971 morda s polovico manjšim zneskom kot v letu 1970, lahko prešli na redno usklajevanje pokojnin v skladu z novim sistemom, kakršen bo predvidoma

1971, oziroma 1972. leta tudi uradno uveljavljen. S temi uskladitvami pokojnin po 102. členu se dejansko usklajujejo pokojnine vseh upokojenih do 1967. s pokojninami, določenimi v 1968. letu, oziroma praktično z rastjo osebnih dohodkov do leta 1967. Ker pa bodo osebni dohodki v letošnjem letu in v prihodnjem ponovno porastli, bo seveda ponovno prišlo do diskrepance, kar pa je odvisno v veliki meri tudi od realnega gibanja osebnega dohodka. Opozoril bi še na to, da moramo ustvariti pri aktivnem zavarovancu zelo pomemben občutek, o katerem je, mislim, govoril tovariš Urevc, da bo on sam, če bo dvigal osebni dohodek, začenši tako v gospodarstvu, kot na drugih področjih, sprožil po drugi strani visoko rast prispevkov in visoke terjatve vseh drugih kategorij nasproti aktivnemu zavarovancu v gospodarstvu, zlasti pa upokojencev. Upokojenci sami namreč direktno ne odločajo o teh vprašanjih, zato pa mora aktivni zavarovnec odločati o razmerju med rastjo lastnega osebnega standarda in standarda upokojenca.

Kar se zdravstva tiče, gre kot vidite za predlog, da se ostane pri financiranju na stopnji 5,2 %. Po širokih posvetovanjih, ki smo jih imeli pred kratkim v vseh komunalnih skupnostih, imam vtis, da jih bo resnično večina ali pa celo vse z izjemo ene, pristalo na predlog za 5,2 % tudi v primeru delimitirane stopnje, ali morda z le neznatnim povečanjem. Le za komunalno skupnost Celje ocenjujemo, da brez bistvenega zmanjšanja obsega zdravstvenih storitev, oziroma še težjega pritiska na svojo zdravstveno službo ne more pri obstoječi stopnji financirati svojih potreb. To pa je izjemen položaj, ki ga ne bom posebej analiziral, ki nas pa ne sme niti najmanj zastraševati, da bi mislili, da komunalne skupnosti v sodelovanju z vsemi drugimi faktorji ne upoštevajo zmogljivosti svojega gospodarstva in aktivnih zavarovancev. Narobe: s ponovno limitacijo bi jih samo razbremenili odgovornosti, ki jih imajo tako nasproti gospodarstvu in zavarovancem kot tudi do svoje zdravstvene službe. Kljub planiranemu 14 % povečanju dajatev za zdravstveno zavarovanje pa je treba vedeti, da gre to za zdravstveno zavarovanje v celoti, medtem ko se za zdravstveno varstvo v ožjem smislu predvideva le 10 do 12 % povečanja izdatkov, medtem ko znaša za denarna nadomestila in nekatere druge izdatke povečanje skoraj 20 %. Zato tudi znaša skupno povečanje okoli 14 % pri isti prispevni stopnji.

V razpravi je bilo s strani delegatov — štiri sem konkretno registriral izraženo mnenje, da nasprotujejo povečanju participacije zavarovancev pri zdravstvenih storitvah oziroma drugačnemu reguliranju denarnih nadomestil. Mislim, da gre tu bolj za nesporazum oziroma nepoznavanje nekih realnih okolnosti kot pa za razlike med našimi stališči. V čem je stvar? V pogojih tako imenovanih povsem odprtih pravic po zakonu, na drugi strani pa limitiranih ali dejansko omejenih sredstev, resnično nimamo nobenega instrumenta na ceno in na obseg zdravstvenih storitev. Participacija je edini instrument, ki poleg splošne ekonomske izobrazbe zavarovanca in njegovega poznavanja stvari nekoliko dalje prek skupnega procenta, opozarja na to vprašanje. Moram pa povedati, da so debate o participaciji često obeležene z nepoznavanjem situacije. Danes znaša na primer pri približno nekaj čez 70 milijardah izdatkov za zdravstveno varstvo delavcev participacija le 3,2 milijarde S din ali le okoli 4,5 % skupnih izdatkov. Kaže, da generalno vzeto — ne da bi za individualne primere trdil — ne pomeni bistvenega omejevanja zavarovanca ali pa socialnega pritiska na zavarovanca za uresničevanje njegovih zdravstvenih pravic. Pritisk na to, da se nekaj poveča, ima po eni strani namen regulirati zdravstveno potrošnjo, po drugi strani pa zagotoviti vsaj še neka minimalna dodatna sredstva za

povečan obseg zdravstvenih storitev, če ne želimo prek prispevne stopnje v večji meri obremenjevati gospodarstva. Zato nasprotujemo mnenju, da je pametneje od tega iskati rešitev v povečani stopnji, ker je to najpreprostejša, najenostavnejša in zato tudi najmanj učinkovita rešitev za gospodarjenje na področju zdravstvenega zavarovanja. Vidimo, da je pametneje narediti neke minimalne spremembe, ki še vedno ne ogrožajo socialnega položaja ljudi. Pri tem bi pa opozoril, da je tudi izvršni svet predlagal uvedbo socialno diferencirane participacije za posamezne vrste plačnikov. Vendar pa je pri sedanji tehniki obračuna v zdravstvenih zavodih in pri zdravstvenem zavarovanju za sedaj to skoraj iluzorno, ker bi se sicer vsak zavarovanec moral z nekaj legitimacijami o osebnem dohodku ali o družinskem dokodku izkazovati, če bi hotel uveljaviti svoje pravice pri znižani participaciji. To torej trenutno ni možno in smatramo, da pri tako nizki participaciji to tudi ni odločujočega pomena. Kasneje, v razvoju zdravstvenega sistema, pa bo to vprašanje treba razrešiti, zato da se odstrani tudi ta motiv, da je lahko enaka denarna participacija element zaviranja uresničevanja zdravstvenega varstva pri slabše plačanih slojih.

Kaže, da se glede denarnih nadomestil prav tako nismo prav razumeli. Naš predlog za reguliranje denarnih nadomestil gre prav v smeri socialne diferenciacije, ki pa je tu zelo lahko izvedljiva in zelo preprosta, ker se denarna nadomestila obračunavajo na osnovi osebnega dohodka iz prejšnjega leta, po natančnem računovodskem izkazilu. Zato so predlagali, naj bi se za tisti del nadomestil, na katere vplivajo zavarovalne skupnosti, uvedla diferenciacija tako, da se na primer zniža to nadomestilo pri najvišje plačanih kategorijah, morda za 10 %, pri srednje plačanih za 5 %, pri najnižjih kategorijah pa ostane pri sedanji višini. Vendar moram reči, da se zavarovalne skupnosti niso pripravljene prepirati okrog tega vprašanja, in sicer preprosto zato ne, ker smatrajo, da skupni finančni efekti niso veliki, kar je precej res, zlasti pa zato, ker se ne marajo prepirati s slojem, ki je bolje nagrajevan, ki pa istočasno v teh komunalnih skupnostih odloča o različnih instrumentih. To vprašanje torej v resnici ni socialno vprašanje, ni nesocialen predlog, temveč gre za umestnost reguliranja. Pri sedanjem razpoloženju tudi ne verjamem, da bi za prihodnje leto dosegli kakšen večji učinek. Morda pa bodo v bodoče, ko bodo komunalne skupnosti še bolj preudarno in še bolj samostojno odločale, našle tudi na tem poprišču ustrezne elemente socialne diferenciacije, oziroma najbolj pametnega gospodarjenja.

Pri zdravstvu bi opomnil še samo na to, da je položaj zdravstva resnično težaven, da ga že tretje leto težko pritiskamo, da so sicer na tem področju še določene rezerve, da pa so prav tako težko izločljive kot v gospodarstvu, da so osebni dohodki v zdravstvu danes že znatno podcenjeni in da je oprema precej iztrošena in deležna le minimalnih dopolnitev. Vse to moramo imeti v vidu, in ne predlagamo nobene posebne spremembe v prihodnjem letu, vendar obstaja bojazen, da se nam ne bi to vrnilo v kasnejših letih kot bumerang na naše lastno gospodarjenje.

Samo še kratko glede vprašanja otroškega varstva. Nekaj delegatov se je izjavilo proti temu, da se iz letos prihranejnih sredstev otroškega varstva izloči nekaj sredstev za subvencioniranje temeljnih izobraževalnih skupnosti na tako imenovanem področju B programa. Opozoril bi vas, da je to do neke mere bilančni problem. Če nameravamo realno izpeljati program sanacije šolstva, kot smo ga z zakonom sprejeli, potem seveda moramo konsekventno temu

sprejeti na svoj hrbet tudi ustrezne obveznosti, če pa tega nismo pripravljeni, moramo pa na novo diskutirati o načelih uskladitve, ki smo jih postavili. V to spada seveda tudi financiranje A in B programa. V skupni bilanci se je pokazalo, da bi za realizacijo take sanacije, kot jo izvršni svet za prihodnje leto predlaga, bilo okoli 2 milijardi premalo za subvencioniranje temeljnih izobraževalnih skupnosti. Začeli smo gledati, kje je denar in ker bo prišlo letos do določenih presežkov pri otroškem varstvu, je bil dan predlog, da se od tam nekaj odtegne za namene, ki so v bistvu zelo slični področju otroškega varstva, le da doslej niso bili financirani kot otroško varstvo, temveč kot izdatki izobraževalnih skupnosti. To je lahko, če hočete, bilančna mahinacija, lahko pa je čisto racionalni ukrep, ki je pomemben za takšne okolnosti financiranja, kot jih bomo imeli v prihodnjem letu, da ne bi z dodatnimi sredstvi obremenjevali aktivnega zavarovanca za nove izdatke. Pri tem pa naj tovariši delegati upoštevajo, da se vendarle v okviru obstoječih sredstev brez teh 2 milijard dinarjev v prihodnjem letu vrši na področju otroškega varstva pomemben napredek, ki ga bo treba še nadaljevati. Ta napredek je izražen v tem, da se povečuje normalen otroški dodatek za enega otroka od 5 na 6 tisoč dinarjev, za drugega in naslednje otroke pa na 8 tisoč dinarjev in da se hkrati spreminja cenzus za pravico tako, da se ohrani sedanje število koristnikov in hkrati celo spreminja odstotek, ki se daje za družbeno varstvo otrok — od sedanjih 20 % iz skupnih sredstev na 25 %. Vse to smo sposobni izpeljati ob isti stopnji 1,8 % od bruto osebnega dohodka. Zato bi diskusije okrog teh 2 milijard in prenašanja sredstev, ne glede na to, če se kdo izmed nas navdušuje zanjo ali ne, vendarle ne kazalo potencirati. Ta sprememba v samem otroškem dodatku bo prinesla to, da se otroški dodatek, ki je pri nas že sam po sebi močno degradiran in ki je letos dejansko padel na vsega okoli 4,3 % poprečnega osebnega dohodka, v prihodnjem letu poveča na okoli 5,5 % poprečnega osebnega dohodka. Opozarjam pa na to, da je znašal pred petnajstimi leti skoraj 30 % poprečnega osebnega dohodka. Vidite torej, kako smo ga najprej do neke mere upravičeno degradirali, ker je predstavljal dejansko sistem uravnilovke, hkrati pa tudi, kako smo že nekaj let nazaj to področje zanemarili. Da ne bi potenciral tega vprašanja, bi poudaril samo to, da je bilo ob teh bilansiranjih sredstev na področju otroškega varstva resnično veliko narejeno in bi vas opozoril na to, da celo dodatnih sredstev za investicije nismo v stanju nategovati, ker za nami hkrati hodijo tudi povečani izdatki za vzdrževanje teh kapacitet in za njihovo izkoriščanje. Tako, da moramo imeti nek realni odnos do možnosti, ki jih družba ima za izboljšanja tega sicer zelo zanemarjenega področja.

Še nekaj o vprašanju kmetijskega zavarovanja, ki je bil s strani treh delegatov posebej potenciran. Kmetijsko zavarovanje je resnično že dolgo v zelo težkem položaju. In hkrati ugotavljamo, da je to edino področje, kjer je letos celo znižan obseg zdravstvenega varstva v primerjavi z lanskim letom ob sredstvih, kakršna so bila zbrana za to zavarovanje in ob sedanjih instrumentih. Vendar ne vidimo možnosti, da bi s kakršnimkoli večjim prelivanjem družbenih sredstev na področje kmetijskega zavarovanja situacijo v prihodnjem letu bistveno spreminjali in sta zato predvidena le dva ukrepa: da zavarovalne skupnosti kmetov nekoliko povečujejo svoje prispevke bodisi od katastrskega dohodka bodisi od pavšala, hkrati pa bo republika zagotovila, da se bo celoten znesek, ki se nataka iz njenega 8 % prispevka iz kmetijstva prebil v to zavarovanje z izjemo provizije, kolikor jo davčna uprava terja za to delo, ne pa 10 % kot se izloča letos za davčne uprave v smislu dosedanjih predpisov.

Ta stvar bo urejena in to bo dalo vendarle tolikšna sredstva v prihodnjem letu, da bo mogoče pri pametnem gospodarjenju zadržati vsaj sedanji obseg zdravstvenega varstva kmetov. Opozarjam pa na to, da bomo z razrešitvijo sistema zdravstvenega varstva, ki ga bomo v prihodnjem letu morali uzakoniti in kjer bodo imeli delegati občin pomembno besedo pri njegovem koncipiranju, morali tudi vprašanje kmetijskega zavarovanja nekoliko uspešneje reševati in tedaj bomo imeli priliko, da se končno zedinimo, v kakšnem obsegu je to realno možno.

In zadnje vprašanje, stanovanjsko gospodarstvo. Tu bi omenil samo to, da se v prihodnjem letu nadaljuje plačevanje 4 % stanovanjskega prispevka, preneha pa iz tega prispevka subvencioniranje stanarin. Tovariši so pravilno opozarjali na težo tega problema, sporočil pa bi vam to, da strokovni organi v republiki in posebna skupščinska komisija za sistem stanovanjskega gospodarstva že pripravljajo osnovni model, osnovna izhodišča za politiko stanovanjskega gospodarstva po letu 1970, ki vključuje vse probleme, ki ste jih tu omenili: vprašanje prispevkov, vprašanje funkcije stanarine, vprašanje zbiranja sredstev in razširjene reprodukcije, pojma stanovanja, kot posebne vrste potrošnega blaga ipd. Tudi vprašanja, kot je subvencioniranje najemnin in podobno, se v tem delu v načelu zastavljajo. Mislim, da boste že čez kakšna dva meseca imeli priložnost seznaniti se s tem gradivom in da imamo v prihodnjem letu dovolj časa, da bomo ta vprašanja solidno prediskutirali, tako v republiki, v komunah in v federaciji, da bi v letu 1971 čim uspešneje zastavili resnično stanovanjsko reformo, ki je zdaj realizirana le v minimalnem obsegu.

Glede povečanja najemnin v prihodnjem letu, kar je tudi omenjal eden od tovarišev, pa moram reči, da nismo dosedaj zavzemali pri izvršnem svetu nekega stališča, vendar pa se osebno nagibam k stališču, da bi nam zadrževanje najemnin in nadaljnje subvencioniranje najemnin, ki več za prihodnje leto ni predvideno, pravzaprav pri samem življenjskem standardu čisto nič ne koristilo. Logika je namreč v tem, da če pokojnin oziroma stanarin ne povečamo, zadržimo pa isti trend oblikovanja osebne potrošnje, oziroma boljše bi rekel funkcionalnega obtoka, potem se bo isti pritisk, ki bi ga vršile pokojnine na potrošni fond in cene, razširil nekje drugod in končni efekt bo ta, da bodo najemnine sicer zadržane in sredstva za ta namen, zmanjšana potrošni fond pa se bo realiziral v istem obsegu kot bi se sicer realiziral. To je sicer preprosta logika, ki pa ni daleč od resnice in zato mislim, da bi nam zadrževanje sedanjih najemnin še v prihodnjem letu prineslo za prihodnost mnogo več težav kot pa koristi. Čeprav nekatere koristi izhajajo tudi iz tega. Pri začetnem zadrževanju porasta življenjskih stroškov bi to sicer nekaj pomenilo, v končni fazi pa po mojem ničesar. Zato do zdaj v izvršnem svetu do tega vprašanja, ki se je sicer v Jugoslaviji že zelo razvilo nismo zavzeli nekega jasnega stališča. Mislim pa, da bo to tudi predmet razprav v naših skupščinskih odborih oziroma zborih.

Za zaključek še to. Kot vidite predstavlja vse področje socialne politike v globalu sicer težko obremenitev in izkazuje izdatno povečanje v prihodnjem letu, je pa vendarle na liniji tega, o čemer smo do sedaj že sklepali in ne predstavlja nerazrešljivé problematike, če je seveda aktivni zavarovanec tudi ustrezno tretiran. S tovarišem Urevcem se strinjam, da to predstavlja dejansko dodatno novo obremenitev gospodarstva in da ni bistveno vprašanje razmerja teh in še drugih izdatkov do gospodarstva, temveč razmerje vse potrošnje do akumulacije. Če bi torej bili sposobni zadrževati normalne relacije med tema dvema agregatoma, zlasti pa še osebni dohodek kot izvor financiranju ostalih

virov, potlej bi seveda uspeli morda tudi na nižji stopnji realizirati isto politiko, če pa tega tudi po dosedanjih priporočilih ne bomo uspevali, pa bodo tudi tile ukrepi na področju socialne politike deloma razvrednoteni, kot so letos razvrednoteni z nenormalno rastjo osebnih dohodkov. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala! Naprej prosim. Besedo ima tovariš Novinšek.

Jože Novinšek: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši poslanci. Danes je bilo o predvideni dinamiki med drugim izraženo tudi razmišljanje o rasti v gospodarstvu in v tej zvezi o rasti v ostalih kategorijah razvoja. Dovolite mi samo nekaj pripomb v zvezi s tem.

Predvidena realna rast družbenega proizvoda od 8 do 9 % je dokaj visoka. Taka ocena je upoštevala notranje in zunanje faktorje, povezana pa je tudi z oceno federacije, ki predvideva okoli 7 % realno rast družbenega proizvoda v Jugoslaviji. Nekoliko višja rast od 1 do 2 poena pri nas je računana na osnovi dosedanjega gibanja, zlasti po reformi, dalje na osnovi strukture našega gospodarstva, določene usposobljenosti za izvoz itd. Pri tem pa moram omeniti, da je glede razvoja družbenega sektorja naša stopnja podobna stopnji, predvideni v merilu federacije. Nominalna rast družbenega proizvoda je predvidena po stopnji 12 do 13 % nasproti realnemu porastu od 8 do 9 %. Torej je vgrajen v stopnje določen inflacijski razvoj.

Po našem mišljenju je to sprejemljiva nominalna stopnja razvoja, ki bi jo bilo možno doseči v letu 1970. Tudi v merilu držav OECD so podobna predvidevanja za leto 1969, saj ga bodo zaključili s splošno inflacijsko stopnjo okoli 4,5 %. Mišljena je razlika med nominalnim in realnim porastom družbenega proizvoda. Razumljivo je, da je pri tem porast cen življenjskih stroškov višji. Ne moremo vztrajati na neki absolutni stabilnosti, ker je v današnjih gospodarskih tokovih nujno vgrajena določena inflacijska stopnja. Razumljivo pa je, da je naš interes, da se približno na predvidenem nivoju zadržimo. To je izrednega pomena za naš odnos z inozemstvom, saj bi povečanje splošne inflacijske stopnje pomenilo manjši interes za izvoz in manjšo rentabilnost izvoza.

Med drugim nam je za nominalno projekcijo družbenega proizvoda razumljivo služila tudi zvezna projekcija, v kateri na primer računajo za prihodnje leto s predpostavko 6,5 % rasti življenjskih stroškov. Realnost takega predvidevanja pa je seveda odvisna od postopnega in doslednega uveljavljanja vrste ukrepov za stabilizacijo v nadaljnjem razvoju. V zvezi s tem bi omenil samo še to, da ob vseh poznanih kratkoročnih pa tudi dolgoročnih posledicah, ki jih prinašajo intenzivnejša inflacijska gibanja — da omenimo samo eno: visok porast življenjskih stroškov, letos na primer za 10 % nasproti lani — prihaja do tendenc intenzivnejšega povečanja osebnih dohodkov. Ob takem inflacijskem razvoju imamo kljub povečanemu družbenemu proizvodu, ki ga daje povečana produktivnost dela, pretirano prerazdelitev v korist osebnih dohodkov oz. delitev v škodo akumulacije in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva.

Smatramo, da predpostavka porasta produktivnosti v prihodnjem letu za 5 % in življenjskih stroškov približno za 6 % ter porasta nominalnega osebnega dohodka po zaposlenemu okoli 10 do 11 %, ustreza situaciji, ki jo pričakujemo v prihodnjem letu in situaciji, ki naj bi jo dali tudi vsi predvideni ukrepi ter predvidena konjunktura. Hvala lepa.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Hvala lepa. Še kdo prosim. Besedo ima tovariš Jerman, predstavnik Izvršnega sveta.

Riko Jerman: Tovariš predsednik, tovarišice in tovariši. Dovolite, da v imenu sekretariata za finance, ki je sodeloval pri delu za izdelavo te dokumentacije, povem nekatera svoja mnenja glede problemov, ki ste jih nakazali. Predvsem bi želel povedati naše mnenje o pobudah večine razpravljalcev glede tega, da naj bi v republiki v večji meri usklajevali in opredelili potrebe splošne porabe v posameznih občinah. Rad bi vas predvsem spomnil, da opredeljevanje takih potreb sploh ni upravni ali računski posel; kolikor to je, je potem čisto nepomemben in nevreden, da se omenja. V bistvu gre pri tem za zelo pomemben družbeno-politični odnos, zakaj usklajevanje in bilanca že sama po sebi pomenita, da se pač tehtajo in družbeno-politično ocenjujejo ukrepi, s katerimi bomo zbrali dohodke, in ukrepi, s katerimi bomo nekaterim področjem družbene porabe omogočili razvoj, takšen ali drugačen. Takšno usklajevanje je po mojem mnenju ena izmed tipičnih pristojnosti, ki je neodtujljiva, ki je ne morejo občine prenesti na republiko in je republika ne more prevzeti od občine. To govorim predvsem zaradi tega, ker menim, da bi bilo zelo nevarno zanašati se na to, da bi se lahko v republiki našle neke formule o tem, kako se naj na ravni posameznih občin vodi politika zajemanja dohodkov oziroma kako je možno na ravneh posameznih občin vplivati na porazdelitev. Meni je zelo dobro znano, v kakšnih bilančnih težavah so občine, ko skušajo levo in desno stran takšnih bilanc usklajevati. Podobne težave, mogoče le relativno manjše, so bile tudi takrat, ko smo poskušali te stvari delati v republiki. Seveda smo daleč od tega, da bi domnevali, da vi mislite, da je bilanca, kakršna je bila predložena, izraz vseh hotenj oziroma da so težnje posameznih porabnikov iz sredstev splošne porabe samo tolikšne, kakor je to v bilanci razvidno. Težnje po večji potrošnji smo namreč imeli na vseh področjih, vendar je bilo dosedanje delo, predvsem delo predstavniških organov toliko uspešno, da smo lahko prišli do predloga bilance, ki približno usklajuje dohodke in izdatke na taki ravni, s kakršno sklepi naših političnih forumov približno računajo. To je, da naj ne bi splošna poraba presegla ravni pričakovanega povečanja družbenega proizvoda.

Drugo pomembno vprašanje zadeva ocenjevanje te resolucije kot optimistične. To bi se lahko razumelo, da je takšna ocenitev nekaterih izhodišč, na katerih gradimo prihodnjo potrošnjo, optimistična v tem smislu, da se zanaša na neko stanje ali pa neke razmere, ki si jih zamišljamo zato, da bi izravnali naše minimalne potrebe, kakršne imamo. Rad bi vas prepričal, da so taka pričakovanja, kakršna so rabila za uskladitev te bilance, predvsem zelo realna in da niso v tem smislu optimistična, da bi v zvezi z uskladitvijo iskali neke fiktivne dohodke ali karkoli drugega. Opozoriti vas hočem na tista poglavja resolucije, ki govorijo, da bo takšna poraba, kakršna je v tej bilanci določena, dejansko uresničena, le če bodo zato nastali takšni dohodki; da pa bodo morali biti izdatki po posameznih področjih toliko nižji, če takšnih dohodkov ne bo. To je torej eno izmed pomembnih določil, ki kaže na realnost, da lahko trošimo po tej resoluciji samo tisto, kar bo dejansko doseženo. Torej, če bo doseženo manj, kakor pričakujemo, bomo trošili tudi manj. Drugo pomembno določilo resolucije, ki tudi kaže na njeno realnost, pa je v tem, da večji dohodki, kakor jih prikazuje resolucija, ne bodo šli v potrošnjo, če jih bomo eventualno zbrali. Torej, da se morajo obvezno vinkulirati v korist rezerv in da bodo pač

predstavniški organi o usodi teh sredstev posebej govorili. Mislim, da je ne glede na večjo ali manjšo zadovoljenost na posameznih področjih splošne porabe vendarle treba in možno oceniti, da so prikazana razmerja in nameni, ki se v resoluciji kažejo, realni; zaradi že poprej omenjenega pričakovanja, da bomo na novo vzeli iz gospodarstva oziroma iz družbenega proizvoda samo 12,5 %, torej približno toliko, kakor pričakujemo, da se bo po nominalnih ocenah dvignil družbeni proizvod in da ne bomo vzeli več. Potrošili pa bomo več, ker lani dela dohodkov nismo potrošili in ga nameravamo potrošiti letos.

In končno, mnogi med vami so se zavzemali za to, naj se naposled začne izdelava boljšega in bolj ustreznega sistema dopolnjevanja občin. Jasno je in vsi to vemo, da sam sistem, takšen ali drugačen, ne bo mogel bistveno ali materialno spremeniti celotnega področja splošne porabe, ne glede na to, kdo je nosilec neke porabe, ali je občina ali je republika. Po mojem mnenju gre bolj za to, da opredelimo način prelivanja med proračunsko močnejšimi in šibkejšimi občinami. V letošnjem predlogu resolucije vidite, da nameravamo, če boste takšno resolucijo sprejeli, izvršiti tako prelivanje zlasti na področju izobraževanja v večjem obsegu kakor lani, torej ne samo absolutno, temveč tudi relativno več kakor lani. Sodimo, da je tako večje prelivanje nujno potrebno. To so mnogi tovariši iz gospodarstva manj razvitih občin že danes ustrezno utemeljevali. Prepričan sem, da je to nujno potrebno urediti v tem smislu, da dopolnjevanje ne bi bilo odvisno od vsakoletnih razmer, ampak da bi bile obligacije proračunsko močnejših območij do šibkejših jasno opredeljene. To bo seveda zelo težko narediti na osnovi nekega globala proračunskih potreb občine. Zakaj taki globali proračunskih potreb posameznih občin so nekaj, v kar tisti, ki ne dela in ne živi v tisti občini, sploh ne verjame. Povsem jasno, da bodo razvitejše občine — mislim proračunsko razvitejše občine — vedno z neko skepso gledale na občine, ki pričakujejo družbeno pomoč. Zato sem prepričan, da bomo morali cel sistem financiranja postaviti na neke druge osnove in ne več na klasični proračun, v katerem je vse na eni strani družbena režija, pa naj gre za družbeni standard, socialno politiko ali razna druga prelivanja. Verjetno gre v eventualnem prelivanju sredstev med posameznimi območji za čisto jasne in čisto definirane namene, kaj s takim prelivanjem želimo doseči, ali boljše pogoje družbenega standarda ali pa izenačenje teh pogojev med posameznimi občnami ali za bolj skladno socialno politiko, verjetno pa ne za neko pospeševanje družbene režije nasploh.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Tovariši! Glede na to, da je to naše prvo zasedanje, si moramo na podlagi svojega dela izoblikovati takšne delovne metode, katerih cilj naj bi bil, da se to naše telo postopoma razvije v organ medsebojnega sporazumevanja in dogovarjanja o skupnih stališčih glede na različen položaj in različne okoliščine, v katerih moramo uresničevati enotno politiko našega družbenega in gospodarskega razvoja. Zato bi se morali s tega vidika dogovoriti o našem nadaljnjem delu.

Po dosedanji praksi se je po dogovorih predstavnikov izvršnih svetov včasih razvila, včasih pa tudi ne, širša debata. Mislim pa, da bi bilo glede na obravnavana vprašanja koristno, če bi se razvila. To se pravi, da bi tisti tovariši in tovarišice, ki menijo, da je potrebno, da se o nekaterh stvareh še pogovorimo, zato da bi se bolje razumeli in sporazumeli, postavijo dodatna vprašanja, da dajo svoje pripombe in da skratka posvetimo temu še potreben čas. V tem primeru, če ste za tak način dela, bi lahko naredili sedaj kratek odmor in

bi razpravo potem nadaljevali ob 16. uri. Če pa menite, da bi se na tem prvem sestanku lahko zadovoljili s tem, da izberemo določeno skupino, tako kot to predvideva tudi odlok o poslovanju zbora delegatov, bi potem ta skupina pripravila ustrezen dokument, ki bi ga poslali v obravnavo obema zboroma, ki bosta 19. in 20. novembra zasedala v republiški skupščini.

Zato prosim, da se najprej dogovorimo o teh dveh možnostih, bodisi da prekinemo delo in nadaljujemo z razpravo ob 16. uri ali pa nadaljujemo delo s tem, da izberemo to skupino. Moj predlog je, da prekinemo delo in se po odmoru zbora sestanemo. Ta predlog pa ima svoj smisel edino, če se bomo čez pol ure našli v enakem številu kakor sedaj, da ne bi to pomenilo splošnega odhoda. O tem se je treba odločiti, ker vidim, da nekateri tovariši že zapuščajo zasedanje, ki vsekakor ni odobravanja vredno. Prosim, da se o tem izjavite.

Kdor je za to, da prekinemo delo in nadaljujemo z razpravo popoldne, naj prosim dvigne roko. (Nihče ne dvigne roke.)

Potem moram kot predsedujoči tega zasedanja — ne kot predsednik skupščine — opozoriti na nekatere stvari.

Ker je bilo v razpravi podanih veliko število stališč, pripomb in predlogov in ker so med temi stališči in predlogi precejšnje razlike, bo po mojem mnenju težko že sedaj strniti ta stališča. Zato se moramo dogovoriti, kako bi razmeroma hitro, zlasti pa najbolj točno strnili osnovna stališča in pripombe, ki bi jih potem v posebnem dokumetu posredovali pristojnima zboroma do njunih sej 19. in 20. novembra. Ker bosta tudi pristojna zbora razpravljala šele o osnutku, ne pa dokončno sprejemala predloženo resolucijo in ker nas do sej teh zborov loči razmeroma kratek čas, pride po mojem v poštev odločitev, da današnje zasedanje izvoli skupino delegatov in jo pooblasti, da takoj po zasedanju pripravi dokument o stališčih, mnenjih in predlogih delegatov občin k osnutku obravnavane resolucije. Ta osnutek dokumeta bi skupina delegatov poslala do ponedeljka 17. novembra pristojnima zboroma, ki bosta o njem razpravljala, hkrati pa bi osnutek dokumenta o stališčih in predlogih poslala tudi delegatom občin, da dajo pripombe in dopolnitve k povzetku razprave, oziroma stališča in predloge k formulaciji dokumenta.

Predlagam tudi, da je treba to skupino delegatov pooblastiti, da po potrebi obrazloži stališča in predloge zasedanja delegatov na seji pristojnih zborov, pri čemer naj bi upoštevala že tudi pripombe delegatov in občin, ki jih bo dobila do sej zborov.

Skupina delegatov bo razen tega skupaj z obema overovateljema zapisnika primerjala in uskladila pripombe, ki bi jih delegati občin dali k dokumentu, kakršnega bo pripravila ta skupina in hkrati to uskladila z zapisnikom. Če pa bo v kasnejši razpravi v pristojnih zborih prišlo do bistvenih sprememb predloženega besedila resolucije o zadevah, ki so posebej pomembne za položaj občin, bi lahko sklicali še pred razpravo in dokončnim sprejemanjem predloga resolucije ponovno zasedanje delegatov o tem vprašanju, oziroma bo tedaj še vedno možnost, da v smislu 3. točke VII. ustavnega amandmaja določeno število občin zahteva sklic zasedanja delegatov občin o tem vprašanju.

Mislim, da je tak postopek potreben zaradi tega, ker so nekateri izmed 17 delegatov, ki so sodelovali v dosedanji razpravi, vendarle izrazili precej bistvene pripombe k resoluciji. Nekateri so celo direktno rekli, da se z osnutkom ne strinjajo oziroma se pogojno strinjajo, drugi so pa v zvezi z osnutkom izrazili stališča, ki so jih zavzele skupščine občin oziroma zbori, ali pa na

sestankih poslancev s predstavniki občin na njihovem območju. Vse to je v veliki meri vplivalo na stališča, ki jih vsebuje osnutek resolucije.

Tretja največja skupina delegatov pa je izrazila načelno podporo in soglasnost s predloženim osnutkom resolucije, čeprav so tudi ti, nekateri v večji, drugi v manjši meri, dajali pripombe k posameznim postavkam v resoluciji, kar seveda lahko vpliva na celotno njeno konstrukcijo in na celotne razdelitvene odnose ter politiko, ki jo zastopa osnutek resolucije, kakršnega je predlagal izvršni svet. Mislim, da bi ta dokument moral vsebovati na eni strani povzetek splošne razprave, v katerem bi prišla do izraza ocena gospodarske situacije, programa in prognoz gospodarskega gibanja, kot je vsebovana v tem dokumentu in dokumentacija, ki je bila priložena osnutku, posebej glede na reproduktivno sposobnost ter ukrepe zanjo, kakor tudi glede oblikovanja osebnih dohodkov z vidika njihove medsebojne usklajenosti in pa usklajenosti s potrebami povečavanja akumulacijske sposobnosti gospodarstva v tem duhu, kot so se posamezna stališča v tej razpravi izražala.

Drugi del, ki bi ga ta povzetek moral vsebovati, zadeva odnos do splošne potrošnje. Pri tem pa imamo nekaj med seboj različnih situacij. Najprej gre za odnos do tistih postavk v politiki do posameznih vrst splošne potrošnje, za katere obstoje konkretne zakonske obveznosti in sklepi skupščine in iz katerih osnutek resolucije tudi izhaja. Z drugo besedo povedano, gre za odnos do spremembe teh postavk, ki so v osnutku resolucije zasnovane na podlagi sklepov skupščine in zakonov in ki bi zahtevale predhodno ali pa sočasno uskladitev teh skupščinskih aktov in dokumentov s tako politiko, ki naj jo skupščina v tem sestavu bodisi za leto 1970, predhodno, ali trajneje vodi na teh področjih. To so predvsem vprašanja pokojnin in izobraževanja, znanosti in politike, ki je bila zastavljena na področju kulture.

Drug kompleks predstavljajo vprašanja v zvezi s splošno potrošnjo oziroma odnos do drugih vrst potrošnje, ki niso tako čvrsto regulirane s samimi zakonskimi ali drugimi akti naše skupščine. Pri tem se seveda vprašanja drugače postavljajo.

Tretja skupina vprašanj s pripombami, ki so bile dane k osnutku resolucije v zvezi s splošno potrošnjo pa se nanaša na predlagane instrumente razdelitve, s katerimi se taka politika razdelitve tudi zagotavlja. Tu so bile dane številne pripombe, od pripomb v zvezi s povečanjem prometnega davka do pripomb glede vprašljivosti potreb po povečanju republiške stopnje za izobraževanje za 0,27 % v primerjavi z lanskim letom. Torej pripombe, ki se neposredno nanašajo v svojih skrajnih konsekvencah na samo politiko. Potem so še druge vrste pripomb, kot so pripombe k davčnim stopnjam oziroma predvidenim stopnjam prispevka za zdravstveno zavarovanje glede na različen porast osebnih dohodkov in podobno.

Naslednja skupina problemov, o kateri je verjetno treba razmisliti in za katero bi bilo dobro, da se v tem dokumentu čvrsteje formulira, predstavljajo predlogi v zvezi s sistemom financiranja in se nanašajo na sistem financiranja posameznih vrst dejavnosti in samoupravnih skupnosti. V zvezi s tem se kot nadaljnja naloga postavlja tudi vprašanje pripomb in zahtev, da se jasneje in določneje opredeli že v naslednjem letu politika in odnos do izenačevanja pogojev dela in razvoja v posameznih gospodarsko manj razvitih področjih. In konkretno, da se izdela tudi sistem in eventualno tudi instrumenti za reševanje problematike financiranja razvoja posameznih vrst potrošnje in pa konstruktivnih dejavnosti. V zvezi s tem so bila dana tudi opozorila na

nujnost, da se v resoluciji jasneje pokaže, kako postaviti in izvajati politiko zmanjševanja socialnih razlik, ki nastajajo tako v pogojih gospodarjenja in ustvarjanja dohodka med posameznimi področji v delitvi družbenega dela in v posameznih gospodarskih podjetjih, ki imajo monopolni položaj, kako naj se te razlike zmanjšujejo glede na posamezna teritorialna območja, zlasti manj razvita območja ter med posameznimi socialnimi skupinami prebivalstva z različnim skupnim oziroma osebnim dohodkom. Pri tem se posebej opozarja, da se upoštevajo ti elementi pri zdravstvenem varstvu, invalidskem in pokojninskem zavarovanju, stanovanjskem gospodarstvu in komunalnem gospodarstvu, ko gre za različne socialne skupine. Mislim, da bi ta dokument moral končno vsebovati tudi povzetek odgovorov članov in predstavnikov izvršnega sveta na posamezne pripombe. To je eno poglavje, ki bi ga ta dokumet lahko vseboval.

Drugo poglavje pa bi moralo biti bolj konkretno, to se pravi, vsebovati bi moralo pripombe, ki se nanašajo na konkretne točke resolucije, tako kot so jih navajali posamezni delegati, ko so dajali poročila o stališčih skupščin oziroma skupin poslancev in predstavnikov občin.

Zdaj bi se morali dogovoriti o tem, ali se strinjate, da se taka skupina izvoli in da približno na tak ali mogoče na drugačen način pripravi povzetke. To naj skupina sama oceni. Nakazal sem tu bolj orientacijo, kakšno delo je pred skupino, ki bi jo zdaj izvolili in da potem ta skupina pošlje dokument, ki ga pripravi kot osnovo za razpravo obema zboroma in hkrati delegatom občin, da lahko najkasneje do 19. novembra pošljejo svoje pripombe. Pri tem seveda ne gre za pripombe, ki bi jih obravnavali v občinskih skupščinah ali svetih, ampak naj imajo te vaše pripombe karakter verificiranja razprave in stališč, ki bi jih ta grupa povzela. S tem pa se pusti odprta možnost, da se, kolikor bi dokument, ki bi ga kot predlog resolucije izdelali na podlagi razprave v obeh pristojnih zborih — ki morata zavzeti stališča tudi do mnenj in predlogov današnjega zasedanja delegatov — bistveno odstopal od osnovnih smeri, oziroma stališč, ki so bila tu nakazana, da se potem lahko skliče ponovno zasedanje, bodisi na pobudo predsednika skupščine, ki je po ustavi za to pooblaščen, bodisi na zahtevo izvršnega sveta, ali pa na zahtevo 15 občin, tj. četrtine občin. O tem se moramo zdaj pogovoriti.

Ali se strinjate, da izvolimo tako skupino, ali pa ima morda kdo kakšen drugačen predlog, ki bi bil v skladu s tem odlokom in z vlogo tega telesa v zvezi z razpravo o resoluciji o okvirih ekonomske politike in bilanci republiških sredstev v letu 1970.

Pričenjam razpravo. Kdo se javi k besedi? (Ne javi se nihče.) Menim, da se strinjate s takšnim načinom dela. Dajem torej predlog za glasovanje. Kdor je zanj, naj prosim dvigne roko. (Večina delegatov dvigne roko.) Hvala! Je kdo proti? (Nihče.) Se kdo vzdržuje glasovanja? (En delegat dvigne roko.) Potem bi šli na odločanje o sestavu te skupine.

Kot predsedujoči sem s sekretarjem spremljal razpravo in če mi dovolite, bi dal predlog, ki je dejansko samo okvirni, pri čemer mi je služila za orientacijo predvsem udeležba v razpravi. Morda bi v to grupo izvolili tiste, ki so sodelovali v razpravi, pri tem pa bi zbirali tako, da bi bila v skupini zastopana vsa najbolj značilna področja. Ker je v razpravi sodelovalo 17 diskutantov, se lahko dogovorimo, da vseh 17 diskutantov sestavlja to skupino. To bi bila morda najbolj preprosta rešitev.

Mi bi potem danes ali v petek redigirali razpravo po stenografskih zapiskih ter bi pripombe grupirali, na grobo naredili osnutek, nato pa bi se v ponedeljek sestali za izdelavo dokončnega dokumeta, ki bi ga potem najkasneje v ponedeljek zvečer ali v torek odposlali obema zboroma, po možnosti tako, da bi ga poslanci dobili v sredo ali v četrtek.

Predlagal bi, da skupino sestavljajo: Polde Maček, občina Ljubljana-Moste, ki bi hkrati zastopal mesto Ljubljano, Stojan Požar, občina Maribor, Franc Urevc, občina Škofja Loka, Peter Polc, občina Trbovlje, Rudi Šimac, občina Nova Gorica, Jože Radej, občina Krško, Ivan Žele, občina Metlika in Ivo Šumak, občina Ljutomer. Tovariš Šumak se sicer ni oglasil v razpravi, je pa predsednik skupščine občine Ljutomer in smo mislili, da bi bilo dobro, če bi bil v skupini tudi kdo izmed tovarišev, ki tudi dobro pozna problematiko.

Ivan Žele: V skupini žal ne bom mogel sodelovati, ker imam v ponedeljek sejo občinske skupščine.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Sedaj se bo treba odločati, ali gremo na manjšo ali večjo skupino. Najprej bi se bilo treba zediniti za število. Ali menite, da število osem članov ustreza? (Delegati se strinjajo) Slišali ste pripombo tovariša Želeta iz Metlike, ki je v tej skupini edini predstavnik Dolenjske. Če je zadržan, potem bi prosil za nov predlog. Tovariš Žele predlaga predsednika občine Črnomelj, Martina Janžekoviča. Se strinjate s tem predlogom? (Delegati se strinjajo.) So morda še kaki drugi predlogi namesto predlaganih osmih?

Magda Kočar (iz klopi): Ker je sklicana seja odbora za finance in proračun za ponedeljek 17. 11. 1969, na kateri naj bi odbor razpravljal že o stališčih, sprejetih na današnjem zasedanju, bi bilo prav, da se skupina delegatov sestane prej.

Predsedujoči Sergej Kraigher: Mislim, da bi bilo bolje, če bi odbor sklicali za torek, ker gre tu vendarle za precej široko diskusijo. Mislim namreč, da ni pravilno, da smo tu površni, ker potem lahko tvegamo precejšnjo kritiko s strani delegatov, ki nam ne bodo pripisovali, če bo prišlo do površnih tolmačenj, samo površnosti, ampak mogoče tudi kakšne druge namene. Stvar je po mojem mnenju tako občutljiva, da si je treba vzeti dovolj časa.

Magda Kočar: Potem v ponedeljek ne moremo imeti seje odbora, kajti če bo ta komisija v ponedeljek dokument šele sestavljala, bo to za nas prekasno.

Predsedujoči Sergej Kraigher: V torek dobite stvar na mizo. In ker ste delovno telo, se temu lahko prilagodite. Možna je sicer tudi druga rešitev, vendar zahteva to takoj odlaganje celotne procedure. Mi pa smo v sporazumu z izvršnim svetom, poznavajoč običajno zagato občinskih skupščin, odgovorili, da bi morali narediti vse, kar je mogoče, da do 10. 12. sprejmemo ta akt, tako da bi lahko do konca tega leta sprejeli tudi republiški proračun. Tako bi občine na podlagi tega akta lahko šle takoj tudi na sprejemanje svojih proračunov oziroma na oblikovanje svoje politike. Zato mislim, da se temu terminu v svojem delu lahko prilagodimo.

Je morda še kakšen drug predlog za spremembo? (Ne javi se nihče.) Ker kaže, da ga ni, potem menim, da je skupina: Polde Maček, Stojan Požar, Franc Urevc, Peter Polc, Rudi Šimac, Ivo Šumak, Jože Radej ter Martin Janžekovič izbrana kot skupina, ki mora izdelati dokument tega zasedanja in se udeležiti tudi zasedanja obeh zborov.

Kdor je za ta predlog, naj prosim dvigne roko. (Vsi delegati dvignejo roko.) Je kdo proti? (Nihče.) Se kdo vzdržuje? (Nihče.)

Tovariši, dovolite, da rečem sedaj še nekaj besed o splošnih problemih, ki so se danes odprli, zlasti še, ker smo zbrani skupaj z nekaterimi člani izvršnega sveta in člani pristojnih odborov in sekretariatov.

Že iz dosedanje diskusije, tako v zvezni kakor tudi v republiški skupščini, in pa iz diskusije na današnjem zasedanju delegatov se jasno kaže, da smo pri izdelavi politike za 1970. leto v določenem protislovnem položaju. Mislim, da je prav, da ugotovimo, kje so viri in kje so osnove tega protislovja, tako da bi se lahko orientirali v zvezi s pojavi, s katerimi se srečujemo, in pa tudi v zvezi z različnimi interesi, ki se v teh protislovjih pojavljajo. Prav tako pa je to potrebno tudi zaradi orientacije glede našega bodočega dela pri pripravi dokumentov, ki jih moramo sprejeti za 1970. leto, in za jasnejše in določnejše opredeljevanje naših nalog v 1970. letu. Potrebno je, da 1970. leto ustrezno izkoristimo za naš razvoj, ki bo formuliran v srednjeročnem planu, in za poltiko v 1971. letu.

Najprej na kratko glede ocene gospodarske situacije in gospodarskih gibanj.

Iz tega, kar je povedal tovariš Novinšek, in tudi iz ekspozeja tovariša Mitje Ribičiča v zvezni skupščini, jasno sledi, da v prihodnjem letu nismo v stanju z ukrepi gospodarske politike, ki se podvzemajo, v celoti zaustaviti inflacijskih gibanj, ki smo jim priča v letošnjem letu in ki so se v resnici začela že v začetku letošnjega leta, v določenem smislu pa imajo svoje korenine že tudi v gibanjih proti koncu lanskega leta. Celotna politika je usmerjena v to, da se razkorak med realnimi in nominalnimi gibanji zaustavi, oziroma zmanjša in da se — kar se kaže v vseh naporih — na eni strani povečuje stopnja gospodarske rasti in na tej osnovi, z druge strani odmerjajo tudi sredstva, s katerimi družba razpolaga za svoj razvoj in za pokrivanje svojih družbenih potreb. Ta gibanja naj se na tej podlagi v večji meri medsebojno uskladijo.

Mislim, da je to treba jemati kot realnost, pri čemer se je treba spomniti, da smo bili približno v enaki situaciji 1965. in 1966. leta, ko smo potem z določenimi ukrepi, ki so imeli v bistvu do neke mere deflacijski značaj, prispevali poleg drugih faktorjev, kot so spreminjanje strukture proizvodnje in potrošnje itd., tudi k zmanjševanju rasti gospodarstva, kar se je v enem letu odrazilo celo v popolni stagnaciji poprečno v vsej Jugoslaviji. Hkrati pa je to tudi zaostrilo probleme, ki jih stagnacija proizvodnje povzroča v gospodarstvu in družbi, kot so problemi zaposlovanja in problemi v delovanju posameznih družbenih dejavnosti, ki so odvisne od gibanja v gospodarstvu.

To torej govori za drugačno pot, ki se predlaga za prihodnje leto. Mislim, da vsa diskusija kaže, da je ta pot zaenkrat edino realna in možna. To pa seveda zahteva tudi dosti bolj diferencirano politiko pri kreditiranju in usmerjanju sredstev v tem smislu, da se porast proizvodnje odvija v tisti proizvodnji, ki ima zagotovljeno prodajo na trgu, se pravi, da se zmanjšuje in onemogoča proizvodnja za zaloge in tudi neproduktivno investiranje v zaloge ter v nedovršeno proizvodnjo. To mora prav tako onemogočiti vezanje sredstev v akumulacijo te vrste investicij v gospodarstvu, ki v bistvu na daljši rok vežejo

sredstva ali pa so ta sredstva obsojena na hitrejšo ali pa počasnejšo izgubo njihove prvotne vrednosti. To je torej ena stran teh problemov.

Pri tem se brez dvoma postavlja kot naloga tudi boj za to, da se poveča akumulacijska sposobnost gospodarstva. Ko govorimo o povečanju akumulacijske sposobnosti gospodarstva, se moramo namreč zavedati, da je karakteristika celotnega našega poreformskega razdobja v tem, da so se posamezne gospodarske organizacije v posameznih panogah razvijale in krepile kljub vsem težavam, s katerimi se stalno borimo, in tudi kljub sistematskim neurejenostim in da so ustvarjale pogoje za zdrav razvoj. Na drugi strani pa se moramo zavedati, da je situacija v pogledu akumulacijske sposobnosti prav tako različna med različnimi panogami v gospodarstvu. Procese diferenciacije moramo spremljati in jih analizirati, pri tem pa vedeti, kaj je v tej diferenciaciji to, kar je v skladu z reformo, kar reformi ustreza in kar uresničuje njene osnovne cilje, kateri pa so tisti momenti, ki reformo v bistvu zavirajo. Tu se je treba potem aktivno postaviti v naši politiki do teh gibanj v posameznih gospodarskih panogah in v posameznih delovnih organizacijah.

Mislim, da je v tem pogledu zelo važno konkretno razpravljati o dani situaciji v delovnih organizacijah glede na pogoje, od katerih je odvisna akumulacijska sposobnost posameznih organizacij. Tu je vsako pavšalno in poprečno planiranje, ne samo za celo Jugoslavijo, ampak tudi za republiko, zgrešeno. To lahko na primer celo v taki občini, kot je Celje, povzroči dezorientacijo in ne more bistveno prispevati k pospeševanju pozitivnih procesov v boju delovnih organizacij na področju gospodarstva za uresničevanje ciljev reforme. To se še prav posebej postavlja v odnosu do politike delitve osebnih dohodkov, do akumulacije in v odnosih do splošne potrošnje.

Naj smo se tega zavedali ali ne, smo v našem razvoju vendarle prišli tako daleč, da nam pozicija delovnih organizacij kot osnovnih faktorjev postaja vse bolj odločujoča v celotnem našem družbenem življenju in v uresničevanju določene skupne jugoslovanske in slovenske politike. To pa vodi tudi do določenih posledic, ki jih je treba upoštevati. Te posledice so usmerjene k temu in se morajo uresničevati že v letu 1970 in tudi kasneje vedno bolj v smeri, da se odnosi med akumulacijo in potrošnjo v okviru podjetij in med podjetji v posameznih panogah in strokah rešujejo v okviru gospodarskih sporazumov in družbenih dogovorov in da se na podlagi teh dogovorov zagotovi tudi ustrezno formiranje sredstev za osebno potrošnjo, ki potem v največji meri vpliva tudi na formiranje sredstev za splošno potrošnjo. Če je treba v tej resoluciji kak sklep jasneje in bolj določno postaviti in tudi jasneje in bolj določno zavezati vse faktorje, ki so po zakonu o oblikovanju in delitvi skupnega dohodka poklicani za družbene dogovore, potem mislim, da je to potrebno prav na tem področju. Glede tega bi morali jasneje zadolžiti tudi pristojne zbore delovnih skupnosti, da se kot samoupravni organi močneje angažirajo za to, da bodo sindikati, izvršni svet in njegovi organi ter zbornica razvijali tisto potrebno aktivnost, od katere je odvisno uresničevanje teh dogovorov. Eden od bistvenih elementov, ki vpliva na stopnjo razpoložljivih sredstev za neposredne investicije v obratna in osnovna sredstva, je namreč prav gotovo tudi ustrezno določanje razmerij v formiranju sredstev za osebne dohodke.

S tem se ustvarjajo tudi pogoji, da se odpravijo negativne družbenopolitične posledice neurejenih odnosov oziroma stihijnega razvijanja delitvenih odnosov med akumulacijo in osebno ter drugo potrošnjo. Na drugi strani pa mislim, da bi morali v letu 1970 dosti jasneje postaviti tudi vprašanje kon-

kretnega pristopanja k izravnavanju tistih nemogočih in nerazumljivih razlik v nagrajevanju istih kategorij zaposlenih v različnih delovnih organizacijah, pa tudi v istih ali pa različnih področjih družbenega dela.

To je osnovna naloga, ki je pred nami. Nasproti temu pa seveda obstajajo tudi tendence, ki so do neke mere zakonite, da se namreč od zunaj, izven delovnih organizacij in izven družbenega dogovarjanja neposredno zainteresiranih samoupravnih faktorjev o razmerjih pri delitvi dohodka, ki ga podjetja sama ustvarjajo, sprejemajo predpisi in regulirajo osnovni odnosi med akumulacijo in osebnimi dohodki oziroma med presežnim delom, ki dobiva tako ali drugačno obliko dobička, in ki v večji ali manjši meri postanejo osnova za utrjevanje ostankov takih odnosov, oziroma za počasnejše odpravljanje ostankov takih odnosov v naših delovnih organizacijah. To pa še zlasti tam, kjer delovni človek na svojem delovnem mestu nima dosti možnosti, da bi neposredno vplival na delitvene odnose v svojem lastnem podjetju, ampak se njegova vloga zreducira predvsem na njegov vpliv, na formiranje osebnega dohodka v tistih enotah, kjer je zaposlen.

Tu se postavlja tudi vprašanje, kako to, da prihaja do teh dilem, oziroma kje so tisti osnovni vzroki, da prihaja do nelikvidnosti in do inflacijskih pojavov ter do vseh težav, ki jih imamo, da bi probleme nelikvidnosti in inflacijskih pojavov hitreje odpravljali iz naše prakse.

Mislim, da gre tu predvsem za tri momente, ki pa se v bistvu zreducirajo na enega. Na eni strani imamo gospodarstvo že trdno postavljeno na tako široke finančne osnove, da razpolaga s sredstvi, ki omogočajo, da že deluje kot osnovni faktor pri odločitvah o delitvi in razpolaganju s sredstvi. Na drugi strani pa se v celotnem sistemu delitve dohodka in posebej družbene reprodukcije še zmeraj na več mestih, v osnovi pa predvsem na treh mestih še vedno uveljavljajo država ali faktorji izven podjetja, izven samoupravne gospodarske strukture in njenih interesov, ki zahtevajo, da se logika in interesi prilagajajo, usklajajo in spopadajo z njihovo logiko in interesi, torej z interesi faktorjev, ki niso neposredno vključeni v proces družbene reprodukcije, oziroma ki odločajo samo deloma o nekaterih njegovih fazah.

Tu gre najprej za področje razširjene reprodukcije, za področje investicijske politike. Mi imamo še staro strukturo investicij, ki bo v 1970. letu obstajala samo še v obliki posameznih ostankov, ki se prenašajo potem v 1971. leto. Tu deluje še logika starega administrativnega sistema oziroma njegovih posledic v sistemu in v materialnih odločitvah tako glede odnosov pri nas doma kot v odnosih z inozemstvom. Poleg tega so se nam v celotnem sistemu osamosvojile banke kot faktor, ki danes predstavlja osnovno obliko koncentracije sredstev razširjene reprodukcije. Ker skoraj ne moremo govoriti o praktičnem pomenu vpliva ustanoviteljev in komitentov bank na njihovo politiko, banke po svoji logiki delijo sredstva tako za investicije v osnovna sredstva kakor tudi za investicije v trajna obratna sredstva oziroma za kratkoročne kredite, ki se ob stalnem obnavljanju spreminjajo v bistvu v trajna obratna sredstva, za katera pa podjetja plačujejo visoke obresti. Logika banke pa je seveda včasih v skladu z logiko in osnovnimi interesi delovnih ljudi delovnih organizacij, ki so njihovi komitenti, v večini primerov pa se lahko reče, da gre tu za samosvojo logiko. Tako je odgovornost za obnavljanje procesa razširjene reprodukcije dejansko razdeljena na samoupravne faktorje na eni strani, in z druge strani na vse druge faktorje, ki s svojo vlogo, s svojimi odločitvami tudi bistveno vplivajo na celotni proces reprodukcije. Iz take

razdeljene vloge in interesov potem izvirajo možnosti za trošenje iz kreditov prek razpoložljivih sredstev in možnosti, dajejo kredite podjetjem tudi za proizvodnjo, pri kateri je očitno, da dela za zaloge in se povečujejo osebni dohodki, da začenjajo dalje investicije brez kritja, računajoč na sredstva iz rezervnih skladov in skladov za intervencije v gospodarstvu in dajejo sredstva za investicije tudi takim podjetjem, ki poslujejo z izgubo in ki niso niti v stanju, da s svojimi dohodki pokrijejo preneseno izgubo iz prejšnjih let. Vse to se mora v vse večji meri kompenzirati z vedno večjo medsebojno zadolženostjo gospodarstva in vedno manjšo likvidnostjo tako podjetij kot bank.

Drugo tako področje je področje zunanjetrgovinskega in deviznega poslovanja, kjer smo brez dvoma naredili najmanjši korak naprej v smeri, da bi izkoristili vsaj tiste možnosti, ki jih sedanji zakon o deviznem poslovanju dopušča za to, da bi podjetja sama postala v večji meri nosilci odločitev. Na tem področju je odvisnost od odločitev administracije in intervencijskih ukrepov najbolj izrazita. Zato ni čudno, da smo prav tu priča največjih nasprotij in največjih težav, da se najde prava mera med potrebno intervencijo pristojnih organov in med samostojno logiko vključevanja gospodarskih organizacij v mednarodne ekonomske odnose na podlagi njihovih poslovnih interesov.

Tretje tako področje je še vedno sistem pretežno proračunskega načina financiranja večine dejavnosti splošne potrošnje. V sedanjem sistemu v bistvu še vedno prevladuje izločanje največjega dela tiste sfere, od katere je odvisna delovna sposobnost, znanje, izobrazba delovnih ljudi in njihova kultura, iz samoupravnih odločitev in iz neposredne družbene reprodukcije, logike in interesov posameznih neposrednih nosilcev procesa družbene reprodukcije, to se pravi delovnih kolektivov in delavcev v združenem delu.

Seveda so tudi na tem področju prisotni razni konflikti in nasprotujoči si interesi, pa tudi dezorientacija v tem, kdo naj rešuje in kdo naj nosi odgovornost za tako ali drugačno reševanje najbolj aktualnih problemov. Ti problemi in nerešeni odnosi v sistemu se tembolj zaostrujejo, čimbolj postaja delovnim ljudem v vsaki delovni organizaciji z delovanjem družbene reforme jasno, da je osnovni faktor, od katerega je odvisno uresničevanje ciljev reforme in osnovnih ciljev našega družbenega razvoja delovni človek, njegovo znanje in sposobnost, kako ravnati s sredstvi in kako se vključevati v sodobno tehnologijo in urejanja odnosov v družbi. Mislim, da je ravno to področje tisto, kjer nosimo dokajšnjo odgovornost, da že v letošnjem letu naredimo to, kar je mogoče, da osvobodimo, kjer je možno našo prakso, proračunskih odnosov in da na drugi strani z našimi lastnimi odločitvami ne reproduciramo tistih odnosov v družbi, ki porajajo v znatni meri protislovja in otežujejo trajnejše rešitve problemov, o katerih danes govorimo.

Toda tudi tu sta dana dva izhoda. En izhod je, da iščemo rešitve v smislu krepitve vloge delovnih organizacij v njihovem medsebojnem sporazumevanju in da uveljavljamo družbeni interes predvsem kot interes tistih organizacij, ki so proizvajalci teh uslug, na primer izobrazbenih institucij, srednjih strokovnih šol, zdravstvenih ustanov itd. — Z druge strani pa predstavnikov neposrednih koristnikov teh uslug v službi, med katere spadajo različne organizacije združenega dela ali pa družbenih organizacij in kamor spadajo tudi prestavniki zainteresiranih občanov, občinskih skupščin, krajevnih skupnosti in drugih organov v občinski samoupravi.

Druga možnost pa je, da vračamo odnose nazaj in iščemo rešitve v obliki starih proračunskih metod. Mogoče je torej eno in drugo. Vendar se je treba

pri tem zavedati, da gre celotna smer našega razvoja v smislu utrjevanja samoupravnih dogovorov ravno zato, ker nam je izkušnja pokazala, da ni trajnih rešitev na podlagi proračunskega reševanja teh vprašanj. Čim bolj je družbena struktura v posamezni občini ali mestu razvita, tem bolj je jasno, da neki republiški center pa tudi občinska administracija ne more usklajevati tako kompliciranih odnosov kot danes nastajajo v družbi s sodobno kompliciranostrukturo.

Zato mislim, da bi morali v neposrednem predstoječem delu na resoluciji napraviti potreben napor, da določimo, kaj je v predlogih in stališčih eventualno že mogoče postaviti na bazo samoupravnih dogovorov in saomupravnega reševanja, katere pa so tiste naloge, ki jih je nemogoče izvršiti brez ustrezne intervencije bodisi občinskih skupščin oziroma republiške skupščine in njenih organov.

Pri tem moramo biti seveda zelo realni. Dokazati moramo, da je sistem samoupravljanja v konkretni družbeni dejavnosti že na stopnji, na kateri se danes nahajamo, sposoben reševati tekoče probleme svojega razvoja in obstoja in probleme, ki jih naši družbi postavlja razvoj. Na drugi strani pa moramo hkrati pokazati, kaj ta rešitev pomeni v razvoju samoupravnih odnosov, se pravi tistih odnosov, v katerih se lahko išče trajnejšo reševanje odprtih vprašanj v posameznih dejavnostih splošne potrošnje v neposrednih odnosih med gospodarskimi organizacijami drugih področij družbenega dela. Prav tako pa tudi obratno — v kakšni meri je odvisen razvoj produktivnosti dela od ustreznega vključevanja in sposobnosti delovnih organizacij na drugih področjih družbenega dela, da zadostijo zahtevam gospodarskih in drugih delovnih organizacij, ki so od njih odvisne v razvoju proizvodnosti dela.

Poleg tega pa bi morali še začrtati, kaj moramo v letu 1970 v tem pogledu narediti, da bomo ustvarili pogoje za to, da bomo v 1971. letu vendarle reproducirali na tem področju odnose v družbi v širšem obsegu na osnovah samoupravljanja, se pravi takega družbenega odnosa, ki ustreza našemu socialističnemu sistemu. V tem smislu mislim, da je treba tudi razumeti vaše predloge in zahteve, s katerimi se popolnoma strinjam, da je treba planirati vse vrste družbene potrošnje in vsako od teh vrst splošne potrošnje posebej. Če bomo v resnici pristopili k takemu planiranju, k čemur nas bo sililo že samo delo na srednjeročnem planu, potem bomo morali razvoj posameznih dejavnosti prikazovati tako kot proces reševanja posameznih kvantitativnih problemov, to se pravi izboljševanja materialnih in kadrovskih pogojev za razvoj teh dejavnosti, kakor tudi kot proces v smislu uveljavljanja in krepitve samoupravnih odnosov. To so izhodišča, ki naj zagotovijo, da se bodo ti problemi reševali v neposrednih odnosih med družbenimi faktorji, ki so neposredni nosilci tega družbenega interesa, kot proizvajalci ali posredniki uslug ali kot njihovi koristniki. Občinske skupščine in republiška skupščina pa se pri tem pojavljajo v danem momentu samo kot nujno potreben posredovalec v reševanju tistih problemov, ki se jih v medsebojnih odnosih med neposredno zainteresiranimi činitelji ne more reševati. To pa bodisi zato, ker stopnja razvoja samoupravljanja še ni tako visoka, da bi lahko zagotovila učinkovito reševanje v sporazumevanju med neposredno zainteresiranimi družbenimi činitelji bodisi zato, ker delovanje tržnih zakonov in tendence v delitvi dohodka v skladu z rezultati dela zahtevajo korekcijo v obliki določenega prelivanja sredstev. Pri prelivanju sredstev v skladu z zahtevami solidarnosti pa se moramo zavedati, da solidarnost ni samo socialna kategorija, ampak predvsem izraz družbenoekonomskega odnosa

v pogojih družbene lastnine. Vendar so tudi v tem slučaju dane možnosti, da se prelivanje vrši na podlagi samoupravnih dogovorov, na podlagi skladov in sredstev, s katerimi uveljavljajo neposredno zainteresirane organizacije in da mora obstajati vedno bolj poudarjena možnost, da se ta prelivanja vršijo z intervencijo raznih skladov, s katerimi upravlja skupščina oziroma njeni organi. Pri tem ni bistveno, ali skupščina kot najvišji samoupravni organ in hkrati oblastni organ imenuje upravni organ takega sklada. Bitsveno je pri tem to, da sredstva v ta sklad pritekajo na osnovi odločitev, ki jih v osnovi predpiše skupščina, ne pa na osnovi samoupravnih dogovorov. To se pravi, da o razpolaganju s temi sredstvi ne odločajo tisti, ki jih ustvarjajo in je to še vedno oblika neke državne intervencije. S tem pa ni rečeno, da je to tudi že oblika državnega kapitala, tu je treba eno od drugega razlikovati.

Skratka, morali bi tudi pri kvantitativnih problemih, s katerimi se srečujemo na teh področjih, iskati rešitve v smeri, ki omogoča trajnejše rešitve. Mislim, da niti problemov srednjega in strokovnega šolstva, kot tudi ne celotnega izobraževanja, zdravstvenega zavarovanja in pokojnin ne bomo mogli rešiti na podlagi sedanjega, v bistvu še vedno proračunskega načina financiranja. Tako na primer šele za leto 1970 predvidevamo, da bomo na področju zdravstvenega varstva, pokojninskega zavarovanja in invalidskega varstva uveljavili v predpisih sistem, ki ga bomo začeli uvajati 1971. leta in ki bo dejansko pomenil šele prevajanje financiranja te dejavnosti na samoupravne osnove, ki bodo omogočale, da bo intervencija skupščine, kolikor bo potrebna in kolikor bo do nje še prišlo, v resnici pomenila samo dodatno intervencijo, ne pa osnovne oblike kot je sedaj, ko je skupščina osnovni faktor, od katerega je odvisno tako ali drugačno reševanje teh problemov, in ki nosi tudi vso odgovornost za take ali drugačne posledice, ki nastajajo ob njenih takih ali drugačnih odločitvah.

Z izobraževalno skupnostjo smo ustvarili prve elemente takega samoupravnega financiranja. Vendar se je izobraževalna skupnost že ob svojem nastanku morala spoprijeti s tolikšno težo podedovanih nerešenih vprašanj, financiranje osebnih dohodkov in materialnih potreb, o katerih je bilo danes tudi tu veliko govora, da se še danes izčrpuje v reševanju teh vprašanj, zlasti npr. glede osebnih dohodkov. Hkrati pa ni mogla zagotoviti opravljanja svoje osnovne funkcije glede povezovanja neposrednih družbenih faktorjev, ki so zainteresirani za izobraževanje in vzgojo. To so zlasti delovne organizacije, občina in občani s svojo konkretno samoupravo in druge slične institucije, ki predstavljajo bolj neposreden interes kakor pa so to predstavniške strukture, občinske in republiška skupščina.

Končno naj omenim še sklad sredstev za intervencije v gospodarstvu. Tudi tu je treba videti, katera vprašanja se lahko rešujejo že z neposrednimi odnosi med zainteresiranimi gospodarskimi organizacijami, ki neposredno predstavljajo družbeni interes in ki naj potem tudi neposredno prevzemajo nase odgovornost, katera pa so tista vprašanja, kjer mora predstavniški organ še intervenirati. Mislim, da bi take analize verjetno opozorile na določene možnosti, da se tudi v naši republiki problemi intervencij v gospodarstvu postavijo nekoliko drugače. V vsakem primeru pa je potrebno jasneje opredeliti naloge in postaviti jih bolj določno. Tako bomo vsaj v 1971. letu bolj pripravljeni za sprejemanje podobnih resolucij, sklepov in ukrepov in da bomo ustvarili več pogojev, da se bo družbena reprodukcija vršila v razširjenem obsegu ne samo, kar zadeva materialne odnose, ampak tudi kar zadeva razširjanje moči in neposrednega vpliva samoupravljalcev in celotnega samoupravnega sistema.

Tovariši, oprostite, da sem izkoristil to priložnost za to, da rečem teh nekaj besed. Mislim pa, da je bilo to potrebno, kajti če se kje postavljajo ti problemi res v vsej svoji ostrini in če je kje možno, da se že v letošnjem letu za prihodnje leto najdejo rešitve za določene probleme, ki iz proračunske perspektive in bilanc izgledajo skoraj nerešljivi, potem je to možno ravno v občinah. Vendar pa bo to mogoče le pod pogojem, da bodo predsedniki občinskih skupščin in skupščine same postajale v resnici faktor, ki združuje vse samoupravne interese in katerih osnovna funkcija je ravno v tem, da nosilce raznih družbenih dejavnosti, ki sodelujejo v procesu družbene reprodukcije, med seboj poveže. Obenem pa naj skupaj z drugimi političnimi silami, s sindikati, Socialistično zvezo in Zvezo komunistov, zagotovi, da se v sodelovanju neposredno družbenih faktorjev najdejo ustreznejše rešitve, kot jih lahko nudi sedanja proračunska praksa in logika. Ta praksa in logika sta namreč vedno vezani na poprečja. Poprečja pa so vedno in povsod slepa in gluha za konkretne specifičnosti, v katerih se še prav posebno v samoupravni družbi rešujejo vprašanja obstoja in razvoja v konkretnih pogojih delovanja vsake dejavnosti nasploh in vsakega kraja in delovne skupnosti.

Tovariši, hvala lepa za pozornost. S tem zaključujem prvo zasedanje delegatov občin.

(Zasedanje je bilo zaključeno ob 16.40.)

PRILOGE

Poročila odborov in komisij, ki k temeljnemu aktu ne predlagajo sprememb ali dopolnitev in ki v svoji obrazložitvi ne navajajo vsebinsko novih argumentov, so v prilogah označena samo z navedbo odbora ali komisije, ki je poročilo pripravil, ter z datumom in opravilno številko poročila.

PISMENA VPRAŠANJA POSLANCEV

Zdravko Dolinšek,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

V letu 1968 in 1969 je bilo v Skupščini SR Slovenije precej razprav okrog zakona o požarni varnosti in v zvezi s tem o virih financiranja poklicne in prostovoljne gasilske službe.

Vsi poskusi, da bi se za gasilsko službo zagotovil trajni vir financiranja, so ostali brezuspešni. Poklicna in prostovoljna gasilska društva prejemajo sicer 4 % zavarovalnih premij, seveda odvisno od pripravljenosti plačila zavarovalnice, kar pa ne zadošča niti za redna popravila, kaj šele za nabavo tako nujno potrebne nove opreme. Ostalo financiranje vrši vsaka skupščina občine po svoje, seveda po svojih zmožnostih.

Ker še do danes, kljub takratnim obljubam, vprašanje financiranja ni rešeno, stavljam izvršnemu svetu SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

1. Ali izvršni svet dela na tem, da najde trajno obliko financiranja te dejavnosti?

2. Zakaj se s to problematiko tako dolgo odlaša, kje so vzroki odlaganja in kdo je za tako stanje odgovoren?

Smatram, da za takšno službo sploh ne bi smel biti problem financiranja, če to primerjamo s škodo, ki jo povzročijo požari.

Drugo vprašanje

V letošnjem letu in že vrsto let nazaj dosegamo v Sloveniji rekordne pridelke v sadju in to po količini, kakor tudi po kvaliteti.

Trgovina ne odkupi niti polovico pridelka. Nekaj sadja propade na drevesu, preostala količina segnije v zasilnih skladiščih ali kar na prostem.

Domače tržišče je s sadjem nasičeno. Trgovina ni zainteresirana za izvoz zaradi premajhnega zaslužka. V izvozu v zahodne države, ki so glavni kupec

sadja, so nas prehitele skoraj vse vzhodne države, kljub temu, da naši strokovnjaki trdijo, da je jugoslovansko sadje po kvaliteti celo boljše od onega, ki ga prodajajo vzhodne države.

Investicije v obnovo sadovnjakov so v glavnem končane. Vsi smo si enotni, da je rešitev problema samo v izgradnji skladišč in predelovalne industrije ter iskanju tujih tržišč. Za izgradnjo teh objektov gospodarske organizacije in občinske skupščine denarja nimajo. Če pa bomo odlagali z izgradnjo teh objektov, se bo stanje v kmetijstvu še poslabšalo.

V zvezi s tem prosim, da mi izvršni svet odgovori na naslednji vprašanji:

1. Ali je možno v naslednjem letu kmetijskim organizacijam zagotoviti, ali jim pomagati pri zagotovitvi sredstev za dokončanje investicij, t. j. za izgradnjo skladišč, hladilnic in predelovalne industrije?

Vem sicer, da je to stvar kmetijskih organizacij in občinskih skupščin, vendar večina od njih nima sredstev za dokončanje teh objektov.

2. Ali je možno s kakršnimi koli ukrepi vplivati na trgovino, da bo ta zainteresirana za izvoz sadja na tuja tržišča?

Ivan Kreft,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Na seji dne 10. julija 1969 je zvezni izvršni svet sklenil, da bo predlagal zvezni skupščini, naj sprejme po skrajšanem postopku spremembo zakona o bankah in kreditnih poslih, kar bo omogočilo odobravanje posojil za gradnjo šolskih objektov iz dela hranilnih vlog, naloženih v banki.

Vprašujem republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije, ali ima že točnejše podatke o tem, za kolikšna sredstva gre pri tem dopolnilnem viru in pod kakšnimi pogoji bodo na razpolago za gradnjo novih šol v naši republiki.

Drugo vprašanje

Vljudno prosim, da posredujete izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije naslednje poslansko vprašanje:

Ali je kaj resnice o govoricah, da so se pojavile tudi pri mednarodni banki za obnovo in razvoj težave v zvezi z že odobrenim kreditom za odsek Vrhnika—Postojna avtoceste Šentilj—Nova Gorica.

Tretje vprašanje

Glede na to, da bom dobil odgovor na poslansko vprašanje z dne 22. oktobra t. l. — in to po dogovoru posredno — šele na decembrski seji republiškega zbora, vas vljudno prosim, da posredujete republiškemu sekretariatu za gospodarstvo oziroma republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo poslansko vprašanje, ki sem ga dolgo odlagal zaradi drugih bolj nujnih in perečih vprašanj.

Vprašanje s kratkim pojasnilom se glasi takole:

Vsako leto ostaja v Pomurju neodkupljenih precej kmetijskih pridelkov, ki bi mogli služiti za intervencijo v primeru slabe letine ali pa še raje v primeru preveč skokovitega naraščanja cen, če bi bili ustrezno uskladiščeni. Uskladiščiti pa bi jih bilo mogoče v Negovskem gradu v občini Gornja Radgona, torej v ne preveliki oddaljenosti od Maribora, ki je izrazito industrijsko mesto z naraščajočo potrošnjo kmetijskih pridelkov. Pred tem bi seveda bilo potrebno grad primerno adaptirati. Grad sicer v vojni ni bil poškodovan in ga je do leta 1945 lastnik več ali manj redno vzdrževal, prav tako je bilo vzdrževanje v redu po nacionalizaciji. Zadnja leta, odkar je KK Gornja Radgona zabredel v veliko izgubo, za katero doslej še ni uspelo ugotoviti krivca, pa je začel grad hitro propadati.

V p r a š u j e m :

1. Ali ne bi mogel zavod SR Slovenije za rezerve glede na to, da mu primanjkuje skladiščnega prostora, adaptirati prostore v gradu za svoje potrebe?
2. Kakšno je stališče republiškega sekretariata za prosveto in kulturo oziroma zavoda za varstvo spomenikov SR Slovenije do take rešitve tega problema?

Z o r a n L e š n i k ,
poslanec republiškega zbora

Prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

— Ali je možno v okviru pravilnika o minimalnih higienskih in tehničnih pogojih za obratovanje klavnic, mlekarn in drugih obratov za predelavo mesa, mleka, rib, jajc, katerih proizvodi so namenjeni za notranji promet, življenjsko reševati nekatera vprašanja, zlasti v tistih klavnicah, kjer se tedensko zakolje le nekaj govedi, oziroma, kolikor življenjsko reševanje ni možno, da se podaljša rok za odpravo teh slabosti, ker ne posegajo globlje v nepravilnosti, ki so nakazane s tem pravilnikom?

F r a n c S v e t e l j ,
poslanec republiškega zbora

P r v o v p r a š a n j e

Služba družbenega knjigovodstva centrala za SR Slovenijo v Ljubljani je dne 21. 8. 1969 poslala vsem podružnicam SDK v Sloveniji okrožnico, s katero jih opozarja na pismo glavne centrale SDK v Beogradu v zvezi s spremembami temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki se nanašajo na nadurno in honorarno delo, na zasedo delovnih mest z nepolnim delovnim časom.

Omenjena okrožnica opozarja na določbe 38. člena zakona o spremembah in dopolnitvah TZDR, po katerem lahko delovne organizacije uporabljajo določbe

temeljnega zakona, ki so veljale do 16. 5. 1969, dokler ne bodo izdani republiški predpisi, najdalj pa 3 mesece od dneva, ko je začel veljati zakon o spremembah in dopolnitvah, to je 16. 9. 1969.

Ker SR Slovenija še ni sprejela zadevnih predpisov, so 16. 8. 1969 prenehale veljati vse pogodbe, odloki in odločbe delovnih organizacij, ki so v nasprotju z določbami 43. a člena temeljnega zakona.

SDK opozarja tudi na spremembo 138. člena TZDR, ki določa, da se za delovno razmerje ne šteje opravljanje dela ali nalog, ki po svoji naravi niso take, da bi bilo v delovni organizaciji potrebno zanje posebno delovno mesto, ker so občasne ali začasne in ne trajajo več kot 30 dni v posameznem koledarskem letu (doslej: brez presledka ne dalj kot tri dni), če ni z republiškim predpisom za posamezne panoge in dejavnosti drugače določeno. Tudi teh predpisov republika še ni izdala.

In končno še sprememba 44. člena TZDR, po kateri sme delovna skupnost vpeljati delo, daljše od polnega delovnega časa, samo v skladu s statutom, to pa se mora ujemati z republiškim predpisom, ki natančneje določi take primere in pogoje za uvedbo nadurnega dela. Tudi tega predpisa v naši republiki še nimamo.

Ker je omenjeni položaj po 15. avgustu povzročil v naših delovnih organizacijah precej nejasnosti in zmede glede možnosti in pogojev za uvedbo dela z nepolnim delovnim časom in dela daljšega od polnega delovnega časa, prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije, za odgovor na naslednji vprašanji:

1. Ali izvršni svet smatra, da tudi v naši republiki potrebujemo predpise, ki bi podrobneje urejali odnose na področju delovnih razmerij po uveljavitvi sprememb v temeljnem zakonu o delovnih razmerjih, ki so začeli veljati 15. maja 1969.

2. Če so po mnenju izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije taki predpisi potrebni, zakaj se z njihovim sprejetjem odlaša in kdaj lahko pričakujemo ureditev omenjenih vprašanj tudi v naši republiki.

Drugo vprašanje

V skladu s poslovnikom Skupščine SR Slovenije vas prosim, če posredujete sekretariatu za prosveto in kulturo naslednje poslansko vprašanje, na katero želim odgovor po možnosti na naslednji seji republiškega zbora.

V zadnjem času smo priča vedno bolj pogostemu pojavu, da posebno osnovne šole v Sloveniji razpisujejo delovna mesta učiteljev za določen čas.

V dnevnih časopisih zasledimo največ razpisov, ki omenjajo čas od 1. IX. 1969 do 30. VI. 1970, torej čas trajanja šolskega pouka.

Če sodimo po številu objavljenih razpisov, potem je sprejemanje prosvetnih delavcev v delovno razmerje za določen čas postalo že pravilo in ne izjema, ki jo za nekatere primere, zapisane v splošnem aktu delovne organizacije dovoljuje 26. člen temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Torej se mora čedalje več prosvetnih delavcev, ki se na novo zaposlujejo, znajti hote ali nehote v položaju sezonskega delavca, katerega udeležba pri ustvarjenem dohodku marsikje po svoje rešujejo in ki je do naslednje sklenitve

delovnega razmerja brez pravice do kakršnegakoli nadomestila za čas nezaposlenosti itd.

Prosvetni delavci, ki so se znašli v takšnem položaju in službe komunalnega zavoda za zaposlovanje so mi dali pobudo za naslednji vprašanji:

1. Kako ocenjuje republiški sekretariat za prosveto in kulturo sedanjo prakso sprejemanja prosvetnih delavcev v delovno razmerje za določen čas.

2. Če sekretariat smatra, da je omenjeni pojav presegel normalne okvire, ki jih dovoljuje temeljni zakon o delovnih razmerjih in seveda tudi ustava, ki pravi, da je vsakemu občanu pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto, kaj je storil oziroma kaj namerava ukreniti, da se ta praksa v prihodnje ne bi nadaljevala.

Roman Pirjevec,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Ob obisku delegacije izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije pod vodstvom predsednika izvršnega sveta tov. Staneta Kavčiča pokrajine Furlanije—Julijske krajine v sosednji republiki Italiji v dneh 22. in 23. septembra tega leta, je bilo po delegaciji izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in vladi pokrajine Furlanije—Julijske krajine izdano skupno poročilo, iz katerega razberemo med drugim: »Da sta delegaciji proučili nekatera vprašanja, ki se tičejo važnih prometnih zvez ter storitvenih naprav na mejnih prehodih in tako dalje.«

Ker so ta vprašanja izredno interesantna in pomembna za občane obmejnih občin, pa tudi zato, ker je bilo za to izraženih že veliko pobud, s katerimi javnost obvešča predvsem javni tisk z obeh strani meje, izvršni svet Skupščine SR Slovenije prosim za odgovor na naslednje vprašanje:

Katere so po mnenju izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije važne prometne zveze, kje se predvidevajo glavne točke blagovne menjave s sosednjo republiko Italijo ter kdaj in kako se predvideva realizacija v skupnem poročilu navedenih načelnih stališč o tem vprašanju?

Drugo vprašanje

V zadnjem času je na več forumih slišati v razpravah željo in hotenje po čim prejšnji pripravi in sprejemu srednjeročnega razvojnega programa SR Slovenije. V teh razpravah sem imel priliko ugotoviti, da je širša slovenska javnost izredno zainteresirana za srednjeročni razvojni program, da v tem od vsega začetka podpira hotenja izvršnega sveta SR Slovenije, da pa je o poteku priprav za sprejem tega programa izredno slabo informirana.

V zvezi s tem izvršni svet SR Slovenije vprašujem:

Ali potekajo priprave za sprejem srednjeročnega programa po predvidenem planu, v kakšni fazi so priprave, oziroma če priprave ne potekajo po planu, kakšne in katere ovire so za normalen potek na pripravi srednjeročnega razvojnega programa?

Miloš Polič,
poslanec republiškega zbora

Po naši ustavi je zastava znak nacionalnosti in državnosti, simbol socialistične družbe. Za praznik 1. maj in 4. julij so naša mesta v Sloveniji pokazala vse drugo, samo ne simbola državnega, oziroma nacionalnega praznika. V Avstriji, ki nima socialistične družbene ureditve, smo 1. maja imeli priliko videti na vseh zgradbah zastave, pri nas samo na zgradbah, ki so v družbeni lastnini. Ko so pred nekaj dnevi demonstrirali avtoprevozniki, so svoje avtomobile okrasili z zastavami.

Glede na to, da se bliža 22. julij in ker je situacija v tem pogledu že nevzdržna, prosim predsedstvo Skupščine SR Slovenije in izvršni svet, da mi odgovorita na naslednje vprašanje:

— Kaj se bo ukrenilo, da se bodo spoštovali ukrepi o izobešanju zastav na nacionalne in državne praznike?

Ivan Pučnik,
poslanec republiškega zbora

Vsi vemo, da je letos sorazmerno bogata letina sadja in tudi krompirja. Po bivših odkupnih bazah, da jih tako imenujem, pa so izobešena obvestila, da jabolk, oziroma krompirja ne odkupujejo. To ustvarja določen problem in malodušje, ker kmetje presežkov, ki jih imajo na razpolago, ne morejo prodati. V Sloveniji trenutno tudi ni embalaže za sadje. Dejstvo, da nismo pripravili embalaže za tržne presežke, ustvarja vtis, da nad to problematiko nimamo potrebne evidence. Izgovor, ki ga tu in tam slišimo, da kmečko sadje ne ustreza potrebam trga, ne drži povsem. V kmečkih sadovnjakih je še vedno precej lepega sadja, ki bi ga tudi naš potrošnik sprejel, če bi se mu posredovalo po zmerni ceni. Razumljivo je, da to ustvarja probleme. Kmečke družine se bodo znašle še v težjem finančnem položaju, kar potegne za seboj posledice, kot so: nepotrjene zdravstvene izkaznice, skrajno slabo preskrbljeni šoloobvezni otroci.

Glede na to, prosim izvršni svet, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

— Ali smo lahko ravnodušni do teh problemov in ali so poslovna združenja storila svojo dolžnost, da bi se vsaj kvalitetni tržni presežki sadja in krompirja z odkupom zajeli in seveda na najcenejši način posredovali potrošnikom in kdo je odgovoren, če temu ni tako?

Rado Pušenjak,
poslanec republiškega zbora

Prvo vprašanje

Zaradi skoraj popolnega zastoja odkupa poljskih pridelkov, zlasti sadja in krompirja, nastaja na vaseh težka gospodarska in politična situacija. Menim, da je nujna pomoč, zlasti gospodarske zbornice, kot tudi izvršnega sveta.

Prosim izvršni svet, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

— Kaj bo lahko storil izvršni svet Skupščine SR Slovenije, da se težka situacija glede plasmaja poljskih pridelkov čimbolj omili in da bo propadlo čim manj blaga?

Drugo vprašanje

V zadnjih letih se močno zvišujejo osebni izdatki, ki bremenijo materialne stroške. V to postavko spadajo: dnevnice, nagrade praktikantom in vajencem, terenski dodatki, nagrade za ločeno življenje, delovne obleke in prevoz delavcev. Brez državne uprave in bank so znašali ti izdatki v Sloveniji v letu 1965 260 000 000 N din, leta 1968 pa že 458 000 000 N din.

Najpomembnejši so seveda izdatki za dnevnice, ki pa jih služba družbenega knjigovodstva posebej ne evidentira.

V mnogih delovnih organizacijah ne predstavljajo dnevnice sredstva za pokrivanje efektivnih izdatkov, temveč pomembni vir dodatnega osebnega dohodka. Od tega dela osebnih dohodkov pa ne prejema družba nikakih prispevkov.

Prav tako izplačujejo ponekod mnogo višje zneske za kilometrino kot znašajo efektivni stroški ter razne druge pavšale, kar ni zapopadeno v gornjih zneskih in kar pomeni za koristnike prav tako zelo pomemben neobdavčeni osebni dohodek.

Znano je, da predstavljajo dohodki iz dnevnic, kilometrine in raznih pavšalov za nekatere občane pravi vir bogatenja. Niso redki primeri, da prejmejo iz tega naslova letno več milijonov S din. So tudi primeri, da se prek tega računa izplačuje del prekomernih provizij.

Zaradi neupravičene širokogrudnosti nasproti določenemu številu občanov izgubijo proračuni letno samo na rednih proračunskih prispevkih več milijard S din.

Na drugi strani pa morajo lastniki zemljišč od 352 000 000 N din katastrskega dohodka plačati okrog 110 000 000 N din proračunskih in okrog 50 000 000 N din drugih družbenih prispevkov, nadalje se mora plačati na naravna vina okrog 28 000 000 N din prometnega davka letno, čeprav se nahaja vinogradništvo v zelo težki gospodarski situaciji. Znano je nadalje, da nima okrog 38 000 kmečkih prebivalcev — od tega tudi borci NOB — zdravstvenega zavarovanja, ker ne morejo plačati družbenih obveznosti.

Prosim izvršni svet, da mi odgovori na naslednje vprašanje:

Če in kakšne ukrepe namerava izvršni svet podvzeti, da bi se v prihodnjem letu obdavčil tisti del čistega osebnega dohodka, ki izvira iz pretiranih dnevnic, kilometrine in raznih pavšalov, s katerimi novo pridobljenimi proračunskimi sredstvi bi bilo moč razbremeniti oni del prebivalstva, ki ima prenizke dohodke?

Rudi Rebek,
poslanec republiškega zbora

V zadnjem času je zaslediti vse več razprav o izdelavi koncepta perspektivnega ekonomskega razvoja Slovenije.

Hkrati s tem se opaža nekoliko večja naklonjenost republiških in občinskih organov v zvezi z reševanjem problemov v kmetijstvu.

Kmetijski inštitut Slovenije je za naše področje napravil analizo stanja in razvoja zasebnega kmetijstva.

Na podlagi te analize postavljam naslednje vprašanje:

— Znano je namreč, da je pred nami nadaljnje prelivanje kmečkega prebivalstva v druge panoge, zaradi česar je potrebno določiti jasnejša stališča agrarne politike do vasi in kmeta. Od nas se zahteva, da jasno povemo kmetu, ali ga potrebujemo na področju, kjer zaradi konfiguracije terena ni še specializirane kmetijske proizvodnje, ali ne. Če ne želimo, da kmečka posest odmre, potem moramo zasigurati sanacijo in razvijanje kmečkih posestev za proizvodnjo tistih tržnih pridelkov, ki lahko pomenijo prelomnico za ustvaritev kmetovega dohodka, ki je v sedanjih razmerah minimalen.

V zvezi s tem se postavlja vprašanje ali je v tem konceptu še naprej predvideno podružbljanje zemlje kot osnovnega proizvodnega sredstva, zaradi česar naj ne bi kmet glede na nejasna stališča izgubljal delovno vnemo.

V pripravah za reševanje problemov v kmetijstvu nam morajo biti jasna stališča, kako naj v tej smeri izvajamo politiko v odnosu družba — vas.

Jože Žnidaršič,
poslanec republiškega zbora

Prosim vas, da posredujete izvršnemu svetu SR Slovenije in republiškemu sekretariatu za gospodarstvo naslednje vprašanje:

1. Ali bodo v okviru pravilnika o minimalnih higienskih in tehničnih pogojih za obratovanje klavnic, mlekarn in drugih predelovalnih obratov v primeru, da rok za odpravo obstoječih pomanjkljivosti v teh obratih ne bo podaljšan in predpisane sankcije dosledno izvajane; kdo jih bo izvajal in kdo bo nadziral izvajanje teh sankcij?

2. Kako si v primeru, da se bo v nekaj letih število sedaj obstoječih, grajenih in načrtovanih klavnic znižalo na nekaj deset klavnic, lociranih v večjih centrih, zamišljamo ureditev sedaj neurejene odkupne politike goveje in druge živine, kar je zlasti pomembno vprašanje za razvoj živinoreje v odročnejših in pretežno živinorejskih področjih v naši republiki?

Ker so moje vprašanje navezuje na poslansko vprašanje tovariša Zorana Lešnika, na katerega bo dan odgovor na prihodnji seji republiškega zbora, prosim, če je to možno, za odgovor na isti seji.

Ivan Atelšek,
poslanec gospodarskega zbora

Preskrba z reprodukcijskimi materiali je bila že večkrat na dnevnem redu zasedanj raznih organov na raznih nivojih. Med drugim je o tem razpravljala tudi naša skupščina. Še posebej kritična je bila in je čedalje bolj preskrba s pločevino. Kljub najrazličnejšim intervencijam ne uspemo tega problema nikoli rešiti. Trenutna situacija pa celo resno ogroža nekatere kolektive pri njihovi proizvodnji. Pri nekaterih podjetjih (»GORENJE«, »EMO«) je vprašanje normalne proizvodnje ogroženo že v II. polovici novembra, dočim za december do sedaj ni zagotovljenih nobenih količin, kar praktično pomeni, da bi ta pro-

izvodnja ves ta čas stala. Popolnoma nejasna je tudi situacija za leto 1970. Dobave z vzhoda in domače proizvodnje so docela nesigurne — v letošnjem letu so realizirane z okoli 40 %. Nikakršnih znakov ni, da bi bilo kakor koli boljše v letu 1970. Pri tem gre za dvoje bistvenih problemov:

— da v količini znatno odstopajo od dogovorjenih in

— da so roki dobav še teh količin vedno vprašljivi.

Sodobna tehnologija v predelovalnih podjetjih ne dopušča takšno nenormalno stanje preskrbe. Eventualni penali ne pomenijo ničesar v odnosu na izgubljen promet in predvsem na izgubljeno tržišče, ki pa je zelo odprto glede na možen dotok in uvoz finalnih proizvodov. Interesantno je, da se sproščajo v isti sapi, ko ni sredstev za surovine — sredstva za uvoz finalnih proizvodov.

Vprašanje: Kaj nameravajo republiški organi, ki so s predmetom seznanjeni, ukreniti po ustreznih zveznih organih, da se problematika s preskrbo pločevine odstrani in to v obeh smereh:

a) takojšnji, da ne pride do stvarnih zastojev in

b) perspektivni, da se tudi za bodoče reši ta problem, ki spravlja naše organizacije v nemogoč položaj nasproti planu in tržišču?

Še enkrat pa poudarjam, da kar koli se bo ukrenilo, je potrebno ukrepati po hitrem postopku, da ne pride do zelo neželenih posledic.

Jože Javornik,
poslanec gospodarskega zbora

Zakon o ustanavljanju in poslovanju hranilno-kreditnih služb kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacij (Ur. l. SRS 22/69) nalaga obstoječim hranilno-kreditnim službam uskladitev njihovega poslovanja z določbami omenjenega zakona do konca leta 1969. S tem v zvezi postavljam republiškemu sekretarju za finance naslednje poslansko vprašanje:

Ali lahko vodijo hranilno-kreditne službe pri kmetijskih in gozdarskih delovnih organizacijah od 1. 1. 1970 dalje svoja sredstva na žiro računu ustanovitelja oziroma ali so po zakonu dolžne voditi sredstva ločeno od sredstev ustanovitelja na svojem posebnem žiro računu?

Jože Lesar,
Jože Knez,
Albin Kurent in
Janez Šter,
poslanci gospodarskega zbora

Zvezni izvršni svet je 7. 5. tega leta sprejel sklep o carinskem kontingentu za uvoz opreme za potrebe nekaterih panog gospodarstva, med drugimi tudi za lesno industrijo. Vsa jugoslovanska združenja lesne industrije in organi zvezne gospodarske zbornice so opravili in predložili sekretariatu za finance SFR Jugoslavije vso potrebno dokumentacijo, pa kljub temu po šestih mesecih zvezni sekretariat za finance še danes zadržuje uveljavitev sklepa zveznega izvršnega sveta, čeprav je bil le-ta zelo precizen in jasen.

Smatramo, da je postopek sekretariata za finance neopravičljiv in nevzdržen, ker med drugim direktno ruši avtoriteto zveznega izvršnega sveta.

Prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije, da po najhitrejšem postopku zadevo razišče in o vzrokih in stanju, pismeno obvesti podpisane poslance.

Ferdo Papič,
poslanec gospodarskega zbora

V imenu občinske skupščine Tolmin postavljam izvršnemu svetu vprašanje v zvezi z neurjem, ki je bilo v občini Tolmin od 13. do 14. novembra letos.

V teh dneh so vode glede na veliko količino padavin, saj se je pretok Soče povečal v 24 urah iz 17 m^3 na 1700 m^3 na sekundo — povzročile veliko gmotno škodo na našem območju; porušilo nam je 4 mostove, razrilo ceste, uničilo kmetijske pridelke in površine, vodovodne instalacije, stanovanjske objekte itd., v skupni vrednosti približno 520 milijonov S dinarjev.

Glede na to, da je Log Čezsoški brez pitne vode in odrezan od komunikacij, je obisk pouka učencev v šoli Žaga onemogočen. Prav tako pa je onemogočen prevoz blaga tudi v vas Čezsoča.

V imenu občinske skupščine postavljam izvršnemu svetu naslednje vprašanje:

Občinska skupščina ima v rezervnem skladu 14 milijonov S dinarjev, s katerimi lahko le delno sanira nastalo škodo. Kaj misli izvršni svet ukreniti v zvezi z nastalo škodo in kakšno finančno pomoč bo izvršni svet nudil v ta namen?

Žarko Žigon,
poslanec gospodarskega zbora

V zadnjem času so na jugoslovansko-avstrijski meji odprti novi mejni prehodi. To zelo pozitivno vpliva na nadaljnji razvoj turističnega gospodarstva Slovenije, če ne tudi širšega področja drugih republik. Verjetno je do razširitve števila mejnih prehodov prišlo na osnovi dogovora med obema državama.

Konkretno me zanima prekvalifikacija mejnega prehoda v Radljah ob Dravi, ki ga še vedno ovira zelo slaba cesta na naši strani. Avstrija pravkar dograjuje 7 m široko asfaltno cesto iz smeri Gradec—Eibiswald—Radeljski prelaz in znano mi je, da tamkajšnje oblasti stalno pritiskajo na občinske organe v Radljah ob Dravi, kako je z modernizacijo našega 5 km cestnega odseka. Občina Radlje je pismeno zaprosila cestni sklad SR Slovenije za sodelovanje pri financiranju rekonstrukcije ceste Radlje—Radeljski prelaz v višini 50 % investicijske vrednosti in to že v novembru 1968. Doslej še ni znana rešitev.

Na osnovi 23. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije prosim izvršni svet, da mi odgovori na naslednji seji na naslednji vprašanji:

1. Ali je izvršni svet SR Slovenije dal avstrijskim oblastem obljubo, da se bo cesta Radlje—Radeljski prelaz modernizirala v najkrajšem času?

2. Ali izvršni svet Skupščine SR Slovenije smatra, da je rekonstrukcija cest, ki vodijo do obmejnih prehodov, le stvar občinskih skupščin, ali je to tudi dolžnost republike in federacije?

Boris Feldin,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Prvo vprašanje

Prosvetno-kulturni zbor prejšnejga sklica je na svoji 54. seji dne 10. 4. 1969 sprejel osnutek zakona o glasbenih šolah, ki ga je pripravil poslance Vlado Golob. Ob tem je zbor sprejel sklep, da naj pristojni odbor pripravi predlog zakona.

Ker je minilo od tega že nekaj mesecev, me zanima:

1. Ali se že pripravlja predlog zakona o glasbenih šolah?
2. Ali ga pripravlja morda strokovna služba?
3. Kdaj naj bi predlog zakona obravnaval zbor?
4. Ali ne bi takratnega predlagalca povabili k delu, da ne zastane?

Prosim za odgovor na prvi naslednji seji.

Drugo vprašanje

V lanskem letu je bila v tem času že v polnem teku razprava o republiški bilanci sredstev in o izhodiščih za sredstva splošne porabe v naslednjem letu. Prehajamo že v polovico septembra in nisem še zasledil začetkov take razprave, ki bi omogočila pravočasno soočanje potreb, možnosti in zmožnosti ter me zato zanima:

1. Kdaj bomo letos začeli razpravljati o tem?
2. Kako daleč so že priprave?
3. Ali bo dovolj časa za temeljitejše razprave in na podlagi teh za odgovornejše odločitve ter sprejetje vseh tistih aktov, ki so za to potrebni?
4. Kdo dela na pripravah teh aktov?

Prosim za odgovor na prvi naslednji seji.

Tretje vprašanje

V »Delu« od 11. 7. 1969 je bilo objavljeno poročilo o seji zveznega izvršnega sveta z dne 9. 7. 1969. Med drugimi stvarmi, o katerih je zvezni izvršni svet razpravljal, je zvezni izvršni svet tudi sklenil, da bo predložil zvezni skupščini, naj po krajšem postopku sprejme zakon, ki bo omogočal odobravanje posojil za gradnjo šolskih objektov iz dela sredstev hranilnih vlog, naloženih v bankah To naj bi bilo doseženo s spremembo zakona o bankah in kreditnih poslih.

Ker v uradnih listih SFRJ od tega časa dalje še nisem zasledil, da bi skupščina o tem razpravljala in spremenila omenjeni zakon, predvidevam, da zakon še ni spremenjen.

Iz informacij Skupščine SR Slovenije št. 28 in 29 je razvidno, da je Skupščina SR Slovenije prejela gradivo: predlog zakona o spremembi zakona o bankah in kreditnih poslih in to med 23. 7. in 6. 8. tega leta.

Zato me zanima:

1. Kateri organi Skupščine SR Slovenije so že — ali pa bodo razpravljali o tem in dajali pripombe k temu zakonu?

2. Kakšne spremembe v zvezi z zgoraj omenjenim predlogom zveznega izvršnega sveta predvideva zakon?

3. Ali ima izvršni svet Skupščine SR Slovenije svoje stališče do tega in kakšno je to stališče?

4. Ali bi bilo umestno opozoriti tudi na to, da se precejšen del hranilnih vlog zbira tudi pri PTT in kako bi tudi del teh hranilnih vlog zajeli za take namene?

5. Če bo v celoti prepuščeno v zakonu samo bankam, da odločajo o možnih kreditih iz teh sredstev, ali ne obstoja možnost nenačrtnega vlaganja prepotrebnih sredstev v gradnjo šolskih prostorov in to tako, da bi oddaljenost banke (ali pa bližina) ter »moč« investitorjev vplivala na kreditiranje, četudi bi potrebe ne bile tako nujne ali pa bi že presegale nivo — nasprotno pa bi »oddaljenost« banke in »nemoč« investitorjev vplivala na kreditiranje v nasprotnem smislu?

6. Ali bi bilo mogoče, da bi se z zakonom določilo osnovnega jemalca kreditov iz teh sredstve in bi le-ta racionalneje in načrtneje razporejal sredstva? Mislim namre, če bi bilo mogoče, da se v zakonu napiše, da bi banke kredite iz teh sredstev dajale v soglasju z republiškim izvršnim svetom ali pa organu (RIS), ki bi ga ta določil? V tem vidim možnost dejansko načrtnih vlaganj v gradnjo šolskih prostorov — v skladu s programom, ki naj bi ga sprejeli (v zvezi z drugim poslanskim vprašanjem).

Prosim za odgovor na naslednji seji zbora.

Četrto vprašanje

Prosvetno-kulturni zbor prejšnjega sklica je na 53. seji dne 28. marca 1969 razpravljal o predlogu petletnega investicijskega programa za izgradnjo osnovnošolskega prostora v SR Sloveniji v letih 1969—1973. Zbor je sprejel sklep, da pripravi predlog uresničevanja takega programa in njegovo finančno konstrukcijo izvršni svet in to predloži Skupščini SR Slovenije. Zbor je tudi ugotovil, da smo v realizaciji programa, začrtanega v družbenem planu razvoja SR Slovenije v letih 1966—1970 zaostali in da je zato potrebno pristopiti k pospešeni izgradnji osnovnošolskega prostora.

Ker je reševanje tega vprašanja pomembno za pripravo podrobnejših programov in seveda predvsem za odločanje o finančnih možnostih in zmožnostih prizadetih dejavnikov, posebej še v zaostrenih pogojih izvajanja gospodarske reforme in ob sprejemanju drugih, daljnoročnih obveznosti, me zanima:

1. Ali je predlog že pripravljen in kdaj bo v obravnavi?

2. Ali so preverjene dosedanje obveznosti izvajalcev novega programa, ki jih imajo ti za bodoča leta in kakšne so te obveznosti?

3. Ali so preverjene bodoče obveznosti izvajalcev novega programa in kakšne bi bile te obveznosti?

4. Ali je znano, kateri viri naj bi krili tako dolgoročne obveznosti?

5. Ali se dovolj upošteva dejstvo, da tudi kreditiranje s strani republike (RIS) ali iz drugih virov pomeni dejansko samo razporeditev obveznosti na več let, kljub temu pa dolgoročno vnaprejšnje angažiranje sredstev, za katere se še ne ve, če jih bo in kako jih bo mogoče vračati, iz katerih virov bo to mogoče in kaj tako vnaprejšnje angažiranje sredstev povzroči?

6. Ali je dovolj upoštevano dejstvo, da bi bilo za načrtnejše izvajanje izgradnje osnovnošolskega (in tudi drugega) prostora potrebno določiti morda stabilnejše in stalnejše vire, podobne onim pri otroškem varstvu, s posebnim ozirom na to, da je osnovno šolstvo obvezno in bi zato morala biti načrtnejša in ne samo odvisna od večjih ali manjših možnosti okolja in večjega ali manjšega razumevanja, ker obvezno šolstvo — vsaj po mojem mnenju — ne more biti v celoti odvisno samo od tega?

7. Ali nam je sploh poznano podrobnejše stanje osnovnošolskega prostora v SR Sloveniji in druge materialne opreme šol (učila, pripomočki) in kakšen je ta nivo glede na normative?

8. Ali ne bi bilo potrebno čimprej, a najkasneje do konca tega leta vendarle ugotoviti stanje in potem začrtati stabilnejšo pot v naprej?

Prosim za odgovor na naslednji seji zbora.

Miran Hasl,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Leta 1968 smo sprejeli sanacijski načrt na področju vzgoje in izobraževanja. Ta je predvideval in uzakonil tudi postopno izenačevanje OD prosvetnih delavcev z ostalimi dejavnostmi, in sicer: v letu 1969 povprečja, ki so bila v gospodarskih in drugih dejavnostih v letu 1967, 1970 pa povprečja v letu 1969. Informacijski izračuni RIS za leto 1970 pa kažejo, da bodo upoštevana — z nepomembnimi odštopanji — povprečja »Kataloga« za leto 1968.

Vprašujem:

1. Pomenijo ti izračuni začetek odstopanja od sanacijskega načrta IS in Skupščine?

2. Do katerega leta — predvideno je bilo leto 1970 — bo zaradi verjetnega odstopanja realizirano predvideno enoletno zaostajanje OD delavcev na področju vzgoje in izobraževanja za gospodrstvom in drugimi dejavnostmi?

3. Kje so vzroki za nastalo situacijo?

4. Ali ni politično skrajno zgrešeno, če ne celo nevarno, da smo objektivno ali subjektivno nemočni, da bi izpeljali sanacijski načrt in z njim predvideno izenačevanje OD začeli dokazovati tudi z oživljanjem teorij in mnenj o neenakosti učno-vzgojnega dela, o počitnicah, o štiriurnem dnevnem delu in podobnem?

Jože Melanšek,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Ob vse večjem številu gorskih nesreč je več tudi takih, ko je potrebna pomoč s helikopterji.

O pomembnosti take pomoči, skrbi za človeka, hitrem ukrepanju itd. ne bom govoril, pač pa se vprašujem, kako da razgovori med predstavniki Planinske zveze Slovenije in skupščine ter izvršnim svetom Socialistične republike Slovenije niso rodili že določenega uspeha? Vse več nesreč, v katerih je potrebna intervencija avstrijskih helikopterjev, ker ima naš helikopter dovoljene pogoje dela le do višine 2000 metrov.

Smatram, da o vsestranski pomembnosti takega helikopterja, ki ga samo občasno uporablja gorska reševalna služba za svoje namene, ni potrebno govoriti. Tudi delo republiškega sekretariata za notranje zadeve in uprave javne varnosti bo dosti lažje in hitrejše, če bomo prišli do stroja, ki bo vsestransko uporaben.

Zato postavljam naslednja vprašanja:

— kako daleč so prizadevanja Planinske zveze Slovenije oziroma njene komisije za gorsko reševalno službo, da bi dosegla svoj plemeniti namen;

— ali res ni mogoče, da bi Slovenija dobila še en helikopter, ki bi imel sposobnost letanja in pristajanja tudi v višinah do 3000 metrov;

— ali so ralne možnosti, da lahko to uresničimo v prihodnjem letu;

— koliko sredstev bi bilo potrebnih v ta namen in kako bi se zbirala v Socialistični republiki Sloveniji?

Emil Rojc,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

V zvezi z izobrazbeno strukturo zaposlenih v Sloveniji sprašujem:

— kakšna je ustreznost strokovno-pedagoške zasedbe učnih mest v strokovnih šolah tehnične smeri ter v poklicnih šolah za učence v obrti in trgovini;

— kakšna je učna obveznost zaposlenega kadra in število honorarnih učnih mest v teh šolah;

— kako je urejeno načrtno usposabljanje in sprejemanje učiteljskega kadra v te šole in

— kako rešiti vse pogostejše odhajanje strokovnjakov s tehničnih šol v gospodarske in druge delovne organizacije?

Janez Švajncer,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Tovariš Marjan Tavčar, poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije je med svojimi poslanskimi vprašanji dne 19. 8. 1969 med drugim vprašal izvršni svet Skupščine SR Slovenije, koliko je študentov prosilcev za študentske domove bilo letos zavrnjenih in kakšna je nadaljnja usoda študentov brez stanovanja ter kakšne so možnosti in načrti, da v prihodnjih letih hitreje povečujemo kapacitete ljubljanskih študentskih domov. Ker je pa sočasno tovariša poslanca Marjana Tavčarja zanimalo tudi razmerje med prejetimi študenti iz delavskih in kmečkih družin ter delež študentov iz posmeznih regij Slovenije in drugih republik, menim, da lahko dobimo dokončno sliko o stanovanjskem problemu študentov le, če stanje v študentskih domovih v Sloveniji kompleksno obravnavamo, to je da upoštevamo stanje v Ljubljani, Mariboru in Piranu.

Iz pojasnila republiškega sekretarja Slavka Bohanca na 5. seji prosvetno-kulturnega zbora dne 2. 10. 1969 se vidi, da je v letu 1969/70 bilo sprejetih v študentske domove v Ljubljani 2459 študentov, odklonjenih pa je bilo 339 študentov (oziroma 13,8 % sprejetih) ter da je v študijskem letu 1968/69 prišla *ena postelja v ljubljanskem študentskem naselju na 3,7 rednega študenta.*

Če to ugotovitev dopolnimo s podatki združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, vidimo, da je v študijskem letu 1969/70 bilo sprejetih v študentski dom v Mariboru 404 študentov, odklonjenih pa je bilo v roku za predprijavo 232 študentov (oziroma 57,4 % sprejetih) ter da je v študijskem letu 1968/69 prišla ena postelja v študentskem domu na 4,8 rednega študenta, po podatkih letošnjega vpisa pa pride ena postelja celo na 6,6 študenta.

V odgovoru republiškega sekretarja Slavka Bohanca ne zasledimo primerjalnih podatkov o socialni sestavi stanovalcev študentskih domov v letošnjem letu, ki je naslednja:

	Ljubljana	Maribor
— iz delavskih, kmečkih in upokojenskih družin	58,4 %	76,0 %

ter o regionalni sestavi študentov iz kadrovsko manj razvitih področij Slovenije, ki je naslednja:

	Ljubljana	Maribor
— iz pomursko-podravske regije	10,0 %	23,0 %
— iz zasavsko-savinjske regije	14,0 %	16,0 %
— iz primorsko-notranjske regije	26,4 %	12,0 %
— iz dolenjske regije	11,8 %	7,6 %

Prav tako iz omenjenega odgovora ne zasledimo primerjalnih podatkov o gospodarjenju v študentskih domovih. Po podatkih republiške izobraževalne skupnosti je milijonska dotacija izvršnega sveta za študentske domove v Ljubljani v juniju 1968. leta bila slabo porabljena. V letu 1969 pa dobijo ljubljanski študentski domovi subvencijo za nižji prispevek študenta za stanovanje in prehrano v znesku 1 300 000 din ter bi bilo treba še pokriti izgubo 1 366 695,43 din ter za investicijsko vzdrževanje, ki je nujno in za katero se ni sproti skrbelo nameniti še dodatnih 3 000 000 din.

Iz zaključnih računov in periodičnih obračunov študentskega doma v Mariboru pa vidimo, da v zadnjih 5 letih (1965—1969, to je v celotni poslovni dobi tega doma):

— stagnirajo ekonomske cene stanarine vključno z anuitetami (ca. 135 din) ter lastna cena brez anuitet (ca. 105 din), da se nenehno veča poprečni prispevek študenta (od 53 na 86 din) in nenehno zmanjšuje dotacija republiške izobraževalne skupnosti (od 75 na 41 din), oziroma se nenehno veča odstotni delež študenta v ekonomski ceni (od 39 % na 64 %);

— študentski dom v Mariboru posluje brez izgube;

— da je ekonomska in lastna cena nižja v mariborskih kot v ljubljanskih domovih;

— da sta oba stolpiča mariborskega študentskega doma bila doslej zgrajena s 50 % udeležbo iz lokalnih virov, medtem ko so ljubljanski domovi bili zgrajeni izključno iz republiških virov.

Prav tako se iz informacije republiškega sekretariata za prosveto in kulturo vidi, da je v leto 1970 predvidena gradnja dveh študentskih stolpičev v Ljubljani v skupni vrednosti 10 024 500 din.

Na podlagi omenjenega stanja in ugotovitev prosim izvršni svet Skupščine SR Slovenije, da mi odgovori:

1. Kakšna merila vodijo izvršni svet Skupščine SR Slovenije pri dinamiki gradnje študentskih stanovanj v letu 1970 v Sloveniji, če upoštevamo, da v Mariboru pride na eno ležišče v študentskem domu 78 % več rednih študentov kot v Ljubljani pri sodobnem regionalnem (oziroma ponekod ugodnejšem) sestavu in ugodnejšem socialnem sestavu študentov?

2. Ali dejanske potrebe, socialne in regionalna sestava slovenskih študentov, med katerimi sestavljajo mariborski študentje 23,5 % vseh slovenskih študentov, ne narekujejo sočasne oziroma celo prioritetne graditve študentskih stanovanj v Mariboru?

3. Ali ne bo kritje dosedanjih izgub in v bodoče predvidenih izgub ljubljanskih študentskih domov ter njihovo sočasno večanje z večanjem kapacitet ogrozilo nadaljnji tempo graditve študentskih stanovanj, predvsem v Mariboru?

4. Iz podatkov republiške izobraževalne skupščine z dne 10. 10. 1969 se vidi, da je v letu 1970 predvideno za graditev študentskih stanovanj 10 024 500 din. Iz tega sledi, da bi v letu 1970 bilo možno sočasno graditi

— študentski stolpič v Ljubljani z 200 ležišči za predvideno ceno 5 180 000 din (tj. 25 900 din po ležišču) in

— študentski stolpič v Mariboru z 238 ležišči in predvideno ceno 5 110 000 din (tj. 21 470 din po ležišču).

Ali je izvršni svet Skupščine SR Slovenije pripravljen pri obstoječih omejenih sredstvih in izkazanem smotrnejšem gospodarjenju s študentskimi stanovanjskimi zmogljivostmi v Mariboru zavzeti se za takšno rešitev?

Marjan Tavčar,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Zaradi izjemno slabe izobrazbene strukture prebivalstva v SR Sloveniji (med republikami ima Slovenija najmanjši delež ljudi z višjo in visoko izobrazbo), kot tudi zaradi nič boljših perspektiv, da se to stanje v prihodnjih letih popravi (Slovenija ima med republikami — spet — najmanjše število študentov na 1000 prebivalcev

— je zelo pomembno, da bomo v prihodnje izpolnili vse tiste predpogoje, ki bodo omogočili študij kar največjemu številu sposobnih mladih ljudi iz *vse Slovenije* in iz *vseh slojev* naše družbe.

Eden zelo važnih pogojev za nemoten študij je *zadovoljivo rešeno stanovanjsko vprašanje študentov*. Kapacitete ljubljanskih študentskih domov zadoščajo komaj za petino študentske populacije na ljubljanski univerzi. Za študente, ki izhajajo iz manj premožnih družin in prihajajo študirat iz revnejših in bolj oddaljenih pokrajin Slovenije (Prekmurje, Primorska, Suha in Bela krajina), je študij že sam po sebi težko materialno breme; prav gotovo pa pretežko, če ne uspejo dobiti mesta v študentskem domu.

Ker želim zvedeti, ali se izpolnjujejo že večkrat sprejeta načela, ki naj bi čim bolj preprečevala že leta sem uveljavljajočo se socialno-premoženjsko in tudi pokrajinsko segregacijo (stratisfakcijo) študentov, prosim izvršni svet, da mi odgovori:

1. Po kakšnih načelih (kriterijih) je bil opravljen letošnji sprejem študentov v študentske domove?

2. Koliko je med sprejetimi študentov iz delavskih in kmečkih družin?

3. Koliko študentov, ki so bili sprejeti, je iz Ljubljane in njene okolice, koliko pa iz ostale Slovenije? Posebej me zanima delež sprejetih študentov iz Prekmurja, z Dolenjske in s Primorske.

4. Koliko študentov-prosilcev za študentske domove je bilo letos zavrnjenih (povsem ali začasno)? Ali kdo ve, kakšna je nadaljnja usoda zavrnjenih študentov brez stanovanja? Ali je kakšna ocena, koliko novovpisanih študentov se vrača domov oziroma že na začetku opusti študij samo zato, ker niso uspeli rešiti stanovanjskega problema?

5. Ali je bila sprejemna komisija res dovolj dosledna do študentov, ki so izgubili (zapravili) pravico do bivanja v domu, vendar kljub nezadovoljivim študijskim uspehom že leta neupravičeno vedrijo v študentskih domovih in s tem jemljejo prostor (in študijske perspektive) novim študentom?

Koliko takšnim študentom je bilo letos iz omenjenega vzroka odpovedana gostoljubnost v študentskih domovih?

6. Koliko študentov iz a) tujine; b) ostalih jugoslovanskih republik biva v študentskih domovih (v %)? Kakšni kriteriji so v veljavi pri obravnavanju prošenj za študentske domove slovenskih in ostalih študentov?

7. Kakšne so možnosti in načrti, da v prihodnjih (petih) letih hitreje povečujemo kapacitete ljubljanskih študentskih domov?

Izvršni svet prosim, da mi na eni od jesenskih zasedanj prosvetno-kulturnega zbora odgovori na čim več postavljenih vprašanj čim bolj natančno.

France Zupan,
poslanec prosvetno-kulturnega zbora

Iz gradiva o izobrazbenem sestavu prebivalcev v Sloveniji izhaja, da je na primer na Hrvaškem 63 študentov na 10 000 prebivalcev, v Srbiji 84, v Združenih državah Amerike pa 300 študentov na isto število prebivalcev. V Sloveniji imamo sedaj 50,8 študentov na 10 000 prebivalcev. V zvezi s tem sprašujem:

— kako se bo s povečanjem štipendij in posojil spremenilo razmerje števila študentov v Sloveniji na 10 000 prebivalcev?

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu

Socialistična republika Slovenija že od leta 1964 naprej, ko je bil izdan novi temeljni zakon o financiranju družbeno-političnih skupnosti oziroma nanj se opirajoči republiški zakon o takem financiranju, uporablja del svojih proračunskih sredstev tudi zato, da jih vlaga v gospodarstvo v vseh tistih primerih, ko je iz gospodarskih ali političnih razlogov potrebno materialno podpreti neko smer razvoja ali pa ublažiti vpliv na splošno sicer pravilno delujočih tržnih pogojev. Tega ne dela samo zaradi zakonsko danih možnosti, temveč predvsem zato, ker je naš bančno-kreditni sistem, ki je v sedanjem še začetnem obdobju prilagajanja tržnim pogojem, usmerjen predvsem na kratkoročna dogajanja. Sistem financiranja razširjene reprodukcije in delovanje bančno kreditnega sistema moramo dopolnjevati tako, da bo usmerjen tudi na posredne efekte dolgoročnih infrastrukturnih naložb, ki se odražajo v povečani gospodarski aktivnosti drugih delovnih področij.

Tudi sicer je dandanes poseganje države in raznih širših družbenih skupnosti v gospodarska dogajanja na bazi delovanja finančnega kapitala iz najrazličnejših političnih in ekonomskih nagibov že tako uveljavljeno, da ga zaradi potreb, ki nastajajo, izvajajo malone vsa razvita in nerazvita gospodarstva.

Razlogi za izdajo zakona

V jugoslovanskem gospodarskem sistemu je tako materialno vplivanje organizirane družbe še posebej nujno. Večinoma ga uresničuje federacija sama, saj gre za enotno gospodarsko območje in za delovanje enotnega gospodarskega sistema. Znane so posebne ustanove federacije, po katerih ali s katerimi opravlja te naloge, na primer materialne rezerve, intervencijski uvoz, kreditiranje opreme za izvoz, kreditiranje opreme za izvoz itd. — v širšem pogledu celotna izvenproračunska bilanca federacije.

Glede na obmejne funkcije republike na področju vplivanja na gospodarstvo so tudi njene naloge manj pomembne — vendar pa kljub temu nujno potrebne. Glede na posebnosti družbenoekonomskega razvoja in položaja v posameznih republikah so tudi oblike, obseg in metode vplivanja na gospodarske razmere po republikah različne.

SR Slovenija že več let s finančnimi sredstvi vpliva na usmerjenje kmetijske proizvodnje (na primer regres za mleko, kmetijska pospeševalna služba) in turizma (s plačevanjem bonificiranih obresti za investicijske kredite v turizmu). V preteklosti je republika dala več poroštev gospodarskim organizacijam, ki po svoje tudi pomenijo vpliv republike na smer gospodarskega razvoja. Intervencija republike v zvezi s koprsko progo in pri modernizaciji železniških prog ima izrazito naravo reševanja nastalega problema z aspekta nacionalnih in družbeno-gospodarskih interesov, ker čisto podjetniški in bančno kreditni interes ne moreta biti za to zavzeta.

Posebne oblke ima začasno do leta 1970 intervencija republike na področju graditve energetskih objektov. Smoter zagotoviti konstantno energijo ustreznih karakteristik in cene je temeljni pogoj za konkurenčno usposabljanje gospodarstva, ki je hkrati pogoj za splošen družbenoekonomski napredek.

Naša republika usmerja oziroma posega v gospodarska dogajanja na različne načine: s skupnimi rezervami gospodarskih organizacij, s sredstvi republike za investicije v gospodarstvu, z delom proračunskih sredstev, ki je namenjen za intervencije v gospodarstvu, s predpisi, s katerimi nalaga gospodarstvu obvezne depozite, z davčno politiko in z drugimi pobudami, ki so izraz teženj po gospodarskem napredku republike. Vendar pa izvajanje tako pomembnih družbenoekonomskih nalog po več tirih ni dovolj uspešno, zamegljuje pregled in ne omogoča republiškim predstavniškim organom zadostne preglednosti in jasnosti pri izvajanju teh nalog.

Če naposled poudarimo še to, da bodo srednjeročni plani in dolgoročni programi perspektivnega gospodarskega razvoja Socialitsične republike Slovenije še posebej terjali organizirano skrb republiških teles za dosego temeljnih smotrov, smo navedli pomembnejše razloge v korist predloga za izdajo tega zakona. Pobuda se je porodila iz spoznanja, da je dozorel čas, ko mora republika jasno opredeliti svoje funkcije intervenienta na področju gospodarstva svojo dosedanjo — včasih celo slučajno in parcialno — prakso sistemsko in zakonsko urediti in oblikovati.

Za ureditev, kakor si jo zamišljamo s tem predlogom, pa je predvsem pomembno, kako si jo zamišljamo s tem predlogom, pa je predvsem pomembno, da funkcije intervencij v gospodarstvu v nobenem primeru ne moremo enačiti s svoječasno funkcijo republike kot zbiratelja sredstev za investicije. Ne gre torej za nobeno vračanje nazaj v smislu oblikovanja tako imenovanega državnega kapitala ali bivših investicijskih skladov. Vlogo bivših investicijskih skladov družbeno-političnih skupnosti so prevzele delovne organizacije same, ki so jim bila prepuščena sredstva za razširjeno reprodukcijo, in bančni zavodi. Obstoječi republiški kapital, tako imenovana sredstva za investicije v gospodarstvu, ki je ves naložen v raznih kreditih, bi — kolikor se obnavlja — lahko usmerili med sredstva za intervencije v gospodarstvu. To bi bila logična pot postopne likvidacije tega kapitala, ki bi ga vrnili gospodarstvu v obliki in na način, kot bi se v posameznih obdobjih kazale potrebe po posegih republike v gospodarska dogajanja.

Intervencijska sredstva bi odvisno od primerov, ki bi jih reševali, dajali ali kot dotacije ali kot kredite pod ustreznimi pogoji. Republika bi v nobenem primeru ne nastopala kot direkten investitor. S svojimi sredstvi bi le usmerjala in pospeševala koncentracijo sredstev zainteresiranih investitorjev, bank in njihovih asociacij, v okviru domačih in mednarodnih finančno poslovnih transakcij.

Skratka, poglavitna značilnost sredstev, ki bi jih po tem zakonu republika uporabljala za intervencije v gospodarstvu, bi bilo v bistvu njihovo vračanje gospodarstvu na tistih mestih in v tistih oblikah, ki bodo zagotavljale optimalni politični, družbeni in gospodarski razvoj Socialistične republike Slovenije z vidika skupnih interesov. Z njimi bi bili soudeleženi pri financiranju predvsem izrednih in za skupnost pomembnih investicij, tehnološkega napredka ali specializacije kadrov, raznih pomembnejših infrastrukturnih objektov, razvoja manj razvitih območij republike ter srednjeročnega in dolgoročnega ekonomskega razvoja z aplikativnimi raziskovalnimi področji vred. Sicer pa bi lahko s sredstvi za intervencijo tudi mobilizirali skupaj z drugimi nosilci sredstev hitrejše reševanje za republiško skupnost pomembnejših splošnogospodarskih

nalog, skupno prevzemanje raznih zunanjetrgovinskih, finančnih, valutnih in drugačnih tveganj v korist pospeševanja razvoja ter bi z njimi plačevali prevzete in zapadle poroštvene obveznosti republike.

Pri tem sta dve izvedbeni možnosti :

— ali v obliki posebnega avtonomnega sklada, s samostojnimi viri dohodkov,

— ali pa kot posebej opredeljena sredstva v okviru republiškega proračuna.

Glede na naloge, način upravljanja in dano pravno ureditev se bo potrebno odločiti za eno od nakazanih možnosti.

Mnenja smo, da je proračun zaradi svoje preglednosti, jasnosti in že ustaljenega sistema poslovanja ustrezna institucija, po kateri bi v prihodnje republika opravljala take naloge. Potrebna pa je posebna zakonska pravna ureditev o oblikovanju in uporabi tako namensko določenih sredstev. To bi prispevalo tudi k preglednosti proračuna samega. Na drugi strani pa bi s tako opredelitvijo in namensko združitvijo postala sredstva za gospodarske posege v najširšem pomenu te besede, vendar pa samo za naloge v posebnem skupnem interesu vse družbe in gospodarstva, enakovredna vsem drugim namenom proračunskega financiranja. Pri tem ni toliko važno, ali bodo ta sredstva v posebnem skladu ali na posebnem računu pri banki, pač pa je pomembna natančna opredelitev namena in načina razpolaganja, kakor tudi določena samostojnost v razmerju do drugih, za druge namene razpoložljivih sredstev republike.

Zakonska ureditev bi hkrati morala onemogočiti, da bi obstoj intervencijskih sredstev spodbujal manj odgovorno gospodarjenje, ker bi se posamezna podjetja zavedala, da ima republika možnost intervenirati in da jih lahko rešuje. Prav tako bi morala preprečiti tudi nasprotne težnje, da bi si kdorkoli z improviziranimi potrebami po intervencijah pridobival materialne koristi. Tudi intervencije naj bi bile praviloma utemeljene in obravnavane po temeljnih ekonomskih načelih.

Zaključno želimo znova poudariti misel, ki je bila v pripravljalnih razpravah že izrečena. Sredstva SR Slovenije za intervencije v gospodarstvu ne bi imela tiste vloge, ki jo imajo banke, niti tiste, ki jo imajo republiške skupne rezerve gospodarskih organizacij, pač pa vlogo, ki se s proračunom že izvaja, ki doslej nikjer ni bila sporna in jo je javnost priznavala in zahtevala. Posredno bi sicer sredstva republike za intervencije v gospodarstvu sicer lahko vplivala na delovanje obeh drugih nosilcev finančnih sredstev, tako da bi jih s svojo intervencijo spodbudila za udeležbo tudi pri takih finančnih akcijah, za katere glede na svoja načela in pravila poslovanja brez sodelovanja republike ne bi imela interesa lotiti se financiranja, vendar pa jih drugače ne bi v ničemer omejevala niti jim ne bi »konkurirala«.

Načela, ki naj bi bila podlaga za izdelavo konkretnega besedila zakona

I. Naziv

Zakon o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu.

Izbira naziva naj bi bila povezana z vsebino zakona ali bolj konkretno z večjo ali manjšo samostojnostjo v oblikovanju in razpolaganju teh sredstev.

II. Namen

– finančne intervencije na tistih področjih družbene dejavnosti, ki jih je glede na njihov pomen za celotni skladni gospodarski razvoj SR Slovenije in za večanje racionalne zaposlenosti potrebno posebej podpirati in pospeševati, da bi dosegli smotre srednjeročnega in dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja;

– finančne intervencije na tistih regionalnih območjih, ki jim je zaradi premalo razvite gospodarske infrastrukture pomoč družbene skupnosti neizogibno potrebna;

– finančne intervencije ob izrednih gospodarskih dogajanjih in tveganjih doma ali v tujini;

– podpiranje uporabe raziskovalne dejavnosti, katere smoter je pospeševanje gospodarskega razvoja;

– zagotavljanje deviznega kritja za posamezne znanstvene in raziskovalne namene, če sodijo med intervencije v gospodarstvu in če so zanje potrebna devizna sredstva;

– izpolnjevanje prevzetih in zapadlih poroštvenih obveznosti republike, nastalih v zvezi z investicijami in intervencijami v gospodarstvu;

– opravljanje drugih nalog, ki jih sredstvom naloži Skupščina SR Slovenije s posebnimi predpisi, ki imajo naravo intervencije v gospodarstvu.

III. Način:

– Sredstva republike za intervencije v gospodarstvu se uporabljajo na način, ki ga določa skupščina z zakoni, odloki in drugimi akti;

– s temi sredstvi republika ali njeni organi ne nastopajo kot investitor;

– republika prenaša ta sredstva na pravno in ekonomsko čvrsto organizirane pravne osebe in njihova asociacija;

– republiška sredstva za gospodarske intervencije ne smejo omejevati delovanja skladov skupnih rezerv gospodarskih organizacij ali bank;

– način angažiranja teh sredstev mora pospeševati aktivno vlogo drugih nosilcev sredstev za razširjeno reprodukcijo, v cilju gospodarsko smotrnega reševanja širših in zahtevnejših družbenoekonomskih nalog.

IV. Viri sredstev:

Viri sredstev se določijo vnaprej:

– v odstotku celotnih proračunskih dohodkov in (ali)

– s prepustitvijo posameznih konkretnih virov proračunskih dohodkov, z odločitvami skupščine ob proračunski oziroma splošno-bilančni razpravi in s sprejetjem ustreznih zakonov.

V. Razpolaganje s sredstvi:

S sredstvi za posege v gospodarstvu razpolaga izvršni svet v skladu s programom za uporabo teh sredstev, ki ga sprejme Skupščina SR Slovenije, in v skladu z drugimi odločitvami Skupščine SR Slovenije.

Sredstva za gospodarske posege bi se smela uporabljati:

– ali kot sredstva brez obveznosti vračanja,

— ali pa kot izjemno ugodna kreditna sredstva, pri čemer bi morale biti ugodnosti take, da bi imele lastnost intervencije.

Sprejemanje obveznosti v breme teh sredstev za prihodnja obdobja bi bilo omejeno in vezano na odločitve skupščine. Sredstva za gospodarske posege bi morala imeti posebno rezervo za večje izredne in vnaprej nedoločljive primere, v katerih je intervencija družbe nujna, da se čimprej zagotovijo ob danih možnostih normalne razmere za gospodarsko delovanje.

POROČILA

Odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega in republiškega zbora Skupščine SR Slovenije sta na skupni seji dne 15. septembra 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Na seji sta se odbora seznanila tudi z menjem odbora za finance gospodarskega zbora ter mnenjem odbora za finance in proračun republiškega zbora.

Uvodoma so poslanci ugotovili, da je republika že dosedaj s proračunskimi ali drugimi sredstvi posegala v gospodarska dogajanja in tako na različne načine vplivala na skladnejši gospodarski razvoj. V ta namen so se vlagala sredstva iz sklada skupnih rezerv gospodarskih organizacij, sredstva republike za investicije v gospodarstvu, del proračunskih sredstev, ki je bil namenjen za intervencije v gospodarstvu ter druga sredstva, ki so se zbirala s posebnimi predpisi. Poslanci so soglašali z ugotovitvijo, da dosedanji posegi republike po večih tirih niso bili vselej dovolj uspešni ter da republiški predstavniški organi niso imeli dovolj natančnega pregleda nad izvajanjem posameznih nalog.

Iz teh razlogov in še zlasti zato, ker bodo srednjeročni in dolgoročni načrti in programi gospodarskega razvoja Slovenije zahtevali organizirano skrb vseh dejavnikov v republiki za dosego smotrov družbenoekonomske politike, je po mnenju poslancev obeh odborov dozorel čas, da se oblikuje zakonska možnost zbiranja sredstev iz različnih virov, ki bi se usmerjala na tista področja, kjer bi se pokazalo to za najbolj potrebno. Zato so ocenili predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu kot utemeljen in potreben.

V razpravi je bilo poudarjeno, da se pri oblikovanju zakonske možnosti zbiranja sredstev za posege v gospodarstvu odpira nekaj deloma tudi političnih aspektov, saj je že zakonska iniciativa sprožila določene odmeve doma in v sosednjih republikah in sicer v tej smeri, da se morda vračamo na etatistične oblike reševanja financiranja razširjene reprodukcije, ki smo jih opustili in katerih smo se v nadaljnjem razvoju odpovedali. Po mnenju odborov v tem primeru nikakor ne gre za dilemo ali etatistično ali samoupravno odločanje delovnih organizacij, saj s tem zakonom materialno le krepimo že začrtano politiko družbenoekonomskega razvoja, ideja predloga pa dejansko pomeni izpopolnjevanje samoupravnega odločanja na področju razširjene reprodukcije.

Poudarjeno je bilo mnenje, da se s tem zakonom želi izpolniti vrzel, ki je že ves čas obstojala na področju razširjene reprodukcije. Zbrana sredstva naj bi se uporabila predvsem za dolgoročne posege, za katere ni vselej dovolj poslovnega interesa, ne pri gospodarskih organizacijah in ne pri bankah. Pri vsem tem ne moremo reči, da gospodarske organizacije in banke ne vidijo dolgoročnih interesov, saj jih glede tega pri odločitvah vedno bolj omejuje obseg sredstev, ki pogosto ne zadošča tudi za čisto poslovne naložbe, oziroma

obratna sredstva. Predvsem gre tu za vprašanja nadaljnjega izgrajevanja infrastrukturnih objektov, ki imajo velik pomen v gospodarskem razvoju celotne Slovenije.

Glede namena in vloge sredstev, ki bi se zbrala po tem zakonu, je bila večina poslancev mnenja, da bi bilo potrebno že v sedanji fazi zakonodajnega postopka natančneje opredeliti njih namen. Možnost intervencije ne bi smeli razširiti skoraj na vsa področja družbenega življenja, saj predlog za izdajo zakona predvideva intervencijo tudi na področju uporabne raziskovalne dejavnosti, če ta ima za smoter pospeševanje gospodarskega razvoja. Po mnenju večine poslancev bi morala biti poglavitna značilnost sredstev, ki bi jih po tem zakonu uporabljala republika, njihova vrnitev gospodarstvu, oziroma dopolnjevanje gospodarskih iniciativ in naložb. Ob tem je bilo slišati tudi mnenje, da je verjetno težko že v naprej opredeliti, za kakšne namene naj bi se sredstva uporabljala, ter da ni niti nujno to natančno določiti, saj ne vemo kjer in kdaj bo potrebno intervenirati v določenem daljšem obdobju. Po tem mnenju bi bilo potrebno izdelati program, ki naj temelji na individualnih odločitvah, pravica sklepanja o teh odločitvah pa bi morala biti vsekakor pridržana skupščini.

V zvezi z mnenjem, da je potrebno razmejiti in natančneje opredeliti vlogo in funkcijo teh sredstev, glede na obstoječe sklade in sredstva, s katerimi smo že doslej posegali v gospodarska dogajanja, je bilo slišati mnenje, da so ta sredstva po svoji kvaliteti bistveno drugačna od sredstev obstoječih skladov. Po tem zakonu bodo posamezni nameni in obseg sredstev podvrženi zakonskemu urejanju in sklepanju skupščine, kar ni primer pri drugih skladih, pri katerih so se odločitve prepuščale ožjim skupinam, sicer demokratično izvoljenih ljudi. Poudarjeno je bilo, da intervencijska sredstva za dolgoročne posege ne kaže zamenjevati s skladom skupnih rezerv, ki se uporablja po kriterijih kratkoročne podjetniške sanacije in modernizacije v obliki omiljevanja socialnih in ekonomskih vidikov reforme ali pa v obliki premagovanja kratkoročnih težav.

V nadaljnji razpravi so poslanci zlasti poudarili, da sredstva po tem zakonu nikakor ne bi smela nastopiti kot samostojen investitor in v celoti kriti investicijo, temveč da morajo obdržati značaj usmerjevalca in koordinatorja ter stimulirati vlaganja gospodarskih organizacij in bank v realizaciji družbenoekonomske politike in dolgoročnih poslovnih iniciativ. Po mnenju večine poslancev bi v primeru široko pojmovane intervencije lahko prišlo do podpiranja slabih gospodarskih organizacij, ki že vrsto let poslujejo z izgubo ali na meji rentabilnosti, s čimer bi predloženi osnutek zakona izgubil svoj pravi pomen. S tem v zvezi je bilo slišati tudi mnenje, da bi morda kazalo spremeniti naslov zakona in sicer tako, da bi se glasil »zakon o sredstvih SR Slovenije za realizacijo dolgoročne družbenoekonomske politike.«

Glede zbiranja sredstev so bili poslanci obeh odborov mnenja, da le to nikakor ne bi smelo temeljiti na linearnem povečevanju obremenitev gospodarstva, temveč na zelo veliki fleksibilnosti ter na virih, ki jih že poznamo ali pa jih bo prineslo gospodarsko življenje. Pri tem bi kazalo proučiti tudi možnost združevanja dela sredstev, ki jih imamo v drugih skladih.

V zvezi s poudarjeno zahtevo, da bi intervencijska sredstva za posege v gospodarstvu morala omogočiti odgovorno in smotrno gospodarjenje, ne pa improvizirane potrebe posameznih podjetij ali drugih organov, je večina poslancev menila, da bi moralo z zbranimi sredstvi po tem zakonu poslovati na osnovi kreditnih odnosov, saj bi se le tako obdržal potreben poslovni interes.

Ob tem ne bi smeli zanemariti tudi druge oblike, kot so regresiranje obrestne mere, premostitev rokov, odplačila anuitet in podobno.

Predlog za izdajo zakona predvideva glede poslovanja in upravljanja s sredstvi za posege v gospodarstvu dve možnosti, in sicer v obliki posebnega avtonomnega sklada s samostojnimi viri dohodkov, ali pa v obliki posebej opredeljenih sredstev v okviru republiškega proračuna. Večina poslancev je menila, da bi glede na opredelitev namena in načina razpolaganja s temi sredstvi bilo bolj primerno oblikovati sredstva v okviru republiškega proračuna, saj je proračun najbolj demokratična oblika javnega odločanja, ki zagotavlja največjo družbeno kontrolo, tako glede virov, kot potrošnje.

Odbora predlagata gospodarskemu oziroma republiškemu zboru, da sprejmeta predlog za izdajo zakona s tem, da predlagatelj v nadaljnjih fazah zakonodajnega postopka konkretizira mnenja in pripombe, ki sta jih dala odbora na skupni seji.

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je določil za svojega poročevalca poslanca Janeza Vidmarja, odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora pa poslanca Jožeta Florjančiča.

Št.: 402-146/69

Ljubljana, dne 18. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. septembra 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Komisija je v razpravi ugotovila, da so razlogi za izdajo zakona utemeljeni. V obstoječem gospodarskem sistemu je materialno vplivanje širše družbene skupnosti na gospodarska dogajanja še nujno potrebno. V dosedanjem obdobju je republika materialno intervenirala na gospodarskem področju v različnih oblikah in v glavnem nesistematično. Zato komisija podpira pobudo, da se vprašanja opredelitve funkcije republike pri materialnih posegih v gospodarstvu, režima sredstev in razpolaganja z njimi sistemsko enotno uredi s posebnim zakonom.

Komisija se v skladu s svojo funkcijo ni podrobneje ukvarjala s finančno in ekonomsko problematiko predvidenih rešitev; sicer pa k razlogom za izdajo zakona in k načelom za bodočo zakonsko ureditev ni imela načelnih pomislekov.

Pri obravnavanju posameznih izhodišč bodoče zakonske ureditve pa so bili člani komisije glede možnosti, da se sredstva formirajo kot avtonomen sklad ali pa se vodijo kot posebna sredstva v okviru republiškega proračuna (tretji odstavek na 3. strani) mnenja, da bi bili širši družbeni interesi močneje zavarovani, če se ta sredstva vključujejo v proračun.

V zvezi s V. točko načel za bodočo zakonsko ureditev, ki govori o razpolaganju s sredstvi (stran 5 spodaj) pa je bila komisija mnenja, da ne bi smeli postavljati na prvo mesto dajanje sredstev brez obveznosti vračnja (dotacije), na zadnje pa dajanje izjemno ugodnih kreditov, temveč bi moralo biti obratno. Sredstva naj bi se praviloma dajala kot zelo ugoden kredit in le izjemoma brez obveznosti vračanja.

Št.: 402-146/69

Ljubljana, 19. 9. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o progresivnem davku na presežne osebne dohodke

I.

Odkar je bila z uredbo o zaslužku delavcev in o delitvi plačnega sklada v gospodarskih organizacijah iz marca 1952. leta dana delovnim skupnostim pravica, da so v okviru svojega samoupravnega položaja začeli odločati o delitvi sredstev za osebne dohodke, od leta 1961 dalje pa tudi o delitvi dohodka, je notranja delitev stalno navzoč družbenoekonomski in socialno-politični problem. Ta delitev sicer ni problem zato, ker bi a priori sodili, da je vsaka delitev dohodka, opravljena v delovnih organizacijah, na sploh sporna. Nasprotno. Doseženi razvoj gospodarjenja na samoupravnih osnovah kaže, da je v poprečju notranja delitev dokaj racionalna in ekonomsko primerna. Ta poprečja so rezultanta ne le pozitivnih, temveč tudi nekaterih takšnih negativni pojavov in tendenc v notranji delitvi, ki povzročajo družbene in socialno-politične probleme in ki ovirajo bodisi neposredno bodisi posredno takšne smeri v notranji delitvi, ki so racionalne, spodbudne za ekonomski razvoj z makroekonomskega in mikroekonomskega vidika. Prav zato, ker je v poprečju notranja delitev dohodka racionalna in primerna, ni mogoče tolerirati pojavov take delitve dohodka in osebnih dohodkov, ki niso primerne niti z ekonomskega niti s socialno-političnega vidika.

Poleg tega vplivajo na notranjo delitev številni zunanji in notranji faktorji, kar deluje različno na same odločitve o delitvi. Te odločitve se zopet odražajo na krepitev ekonomske sposobnosti delovnih organizacij za razširjeno reprodukcijo, za povečevanje poslovne uspešnosti.

Iz takšnih in podobnih razlogov delitev dohodka v delovnih organizacijah ni samo zadeva delovnih organizacij, temveč je tudi zadeva, ki se neposredno tiče družbenih interesov. Notranja delitev dohodka je namreč funkcionalni del in element delitve nacionalnega dohodka sploh, zato posledice notranje delitve čuti celotni gospodarski in družbeni razvoj. Te okoliščine upošteva temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah (Uradni list SFRJ, št. 32/69), ki daje v svojem poglavju o delitvi dohodka pravne osnove za družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov, za usklajevanje posamičnih in skupnih interesov delovnih ljudi v delitvi. Zato zakon dosledno spoštuje samoupravnost delovnih skupnosti na področju notranje delitve. Zato predpostavlja, da bi se družbeni usmerjajoči vpliv na usklajenost načel, osnov in meril za notranjo delitev ter za izvajanje teh meril, začel uveljavljati in razvijati predvsem s samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori, torej ob neposrednem in aktivnem sodelovanju samoupravnih nosilcev notranje delitve.

Upošteva pa tudi družbenoekonomske in socialno-politične interese, ki so povezani s tem, kako delovne skupnosti uporabljajo svojo pravico, da odločajo o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. V ta namen omogoča zainteresiranim družbenim dejavnikom, da nastopajo kot pobudniki in nosilci družbenega dogovarjanja. Omogoča pa tudi republiškim skupščinam, da z zakonom predpisujejo ukrepe za družbeno usmerjanje delitve dohodka, vštevši tudi ukrepe, s katerimi se odpravljajo razlike pri dohodkih in osebnih dohodkih, ki ne

temeljijo na rezultatih dela. V ta namen lahko predpisujejo celo progresivno obdavčevanje za osebne dohodke izločenih sredstev, ki presegajo bodisi s sporazumom bodisi z zakonom določeno višino osebnih dohodkov.

Smoter teh ukrepov je torej dokaj jasen; z njimi naj bi se, če že ne odpravljale, pa vsaj omiljevale ekonomsko in socialno-politične neprimerne posledice v delitvi, kakršne lahko nastajajo z izkoriščanjem monopolnega položaja ugodnejših pogojev za pridobivanje dohodka, ki so bolj ali manj neodvisni od delovnih organizacij, ali zaradi neučinkovitega delovanja načel delitve po delu.

Številni poskusi so potrdili, da je nemogoče eksaktno določiti, kateri dohodek je mogoče pripisati delovnim skupnostim kot rezultat njihovega dela. Sporno je že samo vprašanje, kaj je šteti za rezultata dela in odgovori na ta vprašanja so zelo različni. Toda v družbi dejansko prihaja večkrat in na različnih mestih do takšnih delitvenih odnosov, ki se javno in v pristojnosti političnih in predstavniških organih ocenjujejo za ekonomsko in socialno-politično neprimerne. To kaže, da gre pri presoji, kaj je šteti za rezultata dela in kakšnih dohodkov ni primerno priznati za rezultat dela, predvsem za ekonomsko in socialno-politično presojo glede na konkretne ekonomske in socialne razmere in razvojne smeri. Ukrepi, ki jih omogoča 21. člen cit. zakona, temeljijo potemtakem načeloma na družbeno-političnih presojah in odločitvah, katerim sledijo ustrezne družbene intervencije. V njih pa naj se odraža družbeni vpliv na notranjo delitev. V ta namen se kot najprimernejši predlaga instrument, ki bi v prid celotnega gospodarstva zajemal pod določenimi pogoji tisti del sredstev za osebne dohodke, ki bi presegal mejo, katero družba ocenjuje za primerno. Torej mejo, prek katere delitev že povzroča ali utegne povzročiti družbeno-ekonomske in socialno-politične probleme.

Pri tej določitvi kaže načeloma izhajati iz predpostavke, da naj bo ta meja rezultat ocene, postavljene z merili, kakršne bi uveljavili družbeni dogovori. Seveda, če bi do teh ne prišlo, bi lahko ta merila uveljavil tudi zakon. Vendar dosedanje priprave za izdelavo predloga za zakon o progresivnem obdavčevanju presežnih osebnih dohodkov načeloma izhajajo iz predpostavke, da naj bi bila ta merila predmet družbenega dogovarjanja zainteresiranih družbenih dejavnikov. Pri tem pa bi kazalo zagotoviti tak sistem družbene intervencije v delitev, ki bo spodbujal izpopolnjevanje izobrazbene in poklicne strukture in ki bo hkrati primerno upošteval tudi poslovno uspešnost.

Čeprav se družbena intervencija v notranjo delitev uvaja v obliki davka, vendarle ne gre za davek v fiskalnem smislu, temveč za instrument gospodarske politike, ki naj vpliva, da bodo delovne organizacije ostajale pri notranji delitvi v takšnih odnosih, ki bodo krepili poslovno moč in sposobnost delovnih organizacij. Temu primerno se išče tudi takšna progresija tega davka, ki naj ostro poseže v odnose, ki jih ni mogoče več tolerirati niti z drubenoekonomskega niti s socialno-političnega vidika. Ker pa ne gre pri predvideni družbeni intervenciji v obliki progresivnega davka na sredstva za osebne dohodke niti za »obdavčenje pridnih in sposobnih«, niti za »uravnilovko«, je treba postaviti progresivno lestvico na osnove, po katerih poslovno sposobni in visoko produktivni načeloma ne bodo prizadeti, če njihovo gospdarjenje potekia v normalnih pogojih gospodarjenja.

To so izhodišča za načela, ki naj jih uveljavi predlagani zakon o progresivnem obdavčevanju presežnih osebnih dohodkov.

II.

Načela, ki naj jih uveljavi zakon:

1. Delovne organizacije združenega dela plačajo progresivni davek na sredstva, izplačana na osebne dohodke, ki presegajo osebne dohodke določene v 3. točki tega zakona.

2. Zavezanec za plačilo davka iz 1. točke je samostojna organizacija združenega dela (9. člen temeljnega zakona o podjetjih in 36. a člen temeljnegazakona o zavodih), ki ima sedež na področju SR Slovenije, razen zavodov, ki se financirajo iz proračunov družbeno-političnih skupnosti in družbenih skladov.

3. Progresivni davek na presežne osebne dohodke se odmerja in obračunava po naslednjih dveh osnovah:

A. Osnova za odmero in obračunavanje progresivnega davka na presežne osebne dohodke so izplačana sredstva za osebne dohodke, ki presegajo:

V a r i a n t a 1: sredstva dogovorjenih osebnih dohodkov, določenih s samoupravnimi sporazumi;

V a r i a n t a 2: sredstva dogovorjenih osebnih dohodkov; ta sredstva se računajo na podlagi (kalkulativnih) osebnih dohodkov za posamezne stopnje strokovne usposobljenosti, ki jih sporazumno določijo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Gospodarska zbornica SRS in Republiški svet Zveze sindikatov;

V a r i a n t a 3: sredstva dogovorjenih osebnih dohodkov, ugotovljenih na podlagi sporazumno določene vrednosti za kvalificirano delo ter kvalifikacijski kvocient za posamezne stopnje strokovnosti, za katere se sporazumejo z družbenim dogovorom izvršni svet Skupščine SR Slovenije, gospodarska zbornica SR Slovenije in republiški svet Zveze sindikatov;

V a r i a n t a 4: sredstva dogovorjenih osebnih dohodkov, ugotovljenih s pomočjo poprečnega osebnega dohodka, doseženega v gospodarstvu SRS in kvalifikacijskega multiplikatorja, s katerim se upošteva različna struktura strokovne usposobljenosti zaposlenih delavcev v posameznih panogah gospodarstva.

Z družbenim dogovorom po prvi varianti te točke oz. s samoupravnim sporazumom po 2. varianti se lahko določijo zneski osebnih dohodkov za gospodarstvo kot celoto ali za posamezna gospodarska področja oz. panoge ali podskupine. Tako dogovorjeni osebni dohodki za posamezne stopnje strokovne usposobljenosti se upoštevajo samo glede na dejansko strokovno usposobljenost zaposlenih delavcev.

Sredstva dogovorjenih osebnih dohodkov se izračunajo na podlagi izkazanega poprečnega števila zaposlenih, ki se ugotovi s pomočjo vkalkuliranih delovnih ur, opravljenih v obdobju, za katerega se računa davek.

B. Osnova za odmero in obračunavanje progresivnega davka na presežne osebne dohodke so z družbeno priznano lestvico določeni zneski osebnih dohodkov.

a) Glede na višino doseženega dohodka na delavca (po 15. členu temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka) pripada osebni dohodek na delavca, izkazan po lestvici:

Dohodek na delavca	Osebni dohodek na delavca
—	—
—	—
—	—
20 000	15 000
21 000	15 450
22 000	15 900
—	—
—	—

b) Družbeno priznana višina osebnih dohodkov bi se lahko izkazovala tudi s spodnjo lestvico:

če znaša dohodek na delavca (letno din)	je družbeno upoštevan osebni dohodek na delavca
—	—
—	—
—	—
20 000 do 30 000	15 000 + 45 % od razlike
30 000 do 40 000	19 000 + 30 % od razlike
40 000 do 50 000	22 500 + 25 % od razlike

Razlika med gornjima lestvicama je le tehnične narave: po prvi se osebni dohodek odčita, po drugi pa se izračuna po danih stopnjah.

O lestvici naj bi sporazumno odločali izvršni svet, sindikati in gospodarska zbornica SR Slovenije.

4. Osnove iz 3. točke se ob končnem obračunu valorizirajo vsako leto za stopnjo rasti, ki jo predvideva republiški plan ali drugi akt republike za porast osebnih dohodkov.

5. Davek na presežene osebne dohodke po 1. točki se plača:

Varianta 1:

če presegajo sredstva izplačanih osebnih dohodkov znesek ugotovljen z dogovorjenimi osebnimi dohodki	se plača od tistega dela osebnih dohodkov, ki presegajo dogovorjene osebne dohodke
do 5 %	10 %
od 5 do 10 %	10 % + 15 % od razlike
od 10 do 20 %	12,5 % + 25 % od razlike
od 20 do 30 %	18,75 % + 37,5 % od razlike
od 30 do 40 %	25 % + 53,0 % od razlike
od 40 do 50 %	32 % + 67 % od razlike
od 50 do 60 %	39 % + 81 % od razlike
nad 60 %	46 % + 95 % od razlike

Varianta 2:

če presegajo sredstva izplačanih oseb. dohod. sredstva, ki se ugotovijo z dogovorjenimi osebnimi dohodki	se plača od tistega dela oseb. dohodkov, ki presega dogovorjene oseb. dohodke ki znaša davek		najvišji davek v razredu %
	% +	za vsak % preseganja	
do 5		0,3	1,5
nad 5 do 10	1,5 +	0,4	3,5
nad 10 do 15	3,5 +	0,5	6
nad 15 do 20	6 +	0,6	9
nad 20 do 25	9 +	0,7	12,5
nad 25 do 30	12,5 +	0,8	16,5
nad 30 do 35	16,5 +	0,9	21,0
nad 35 do 40	21,0 +	1,0	26,0
nad 40 do 45	26,0 +	1,2	32,0
nad 45 do 50	32,0 +	1,4	39,0
nad 50 do 55	39,0 +	1,7	47,5
nad 55 do 60	47,5 +	1,9	57,0
nad 60	57,0 +	2 %	

OPOMBA: Če bi se osvojila varianta B t. j. družbeno priznana lestvica, ki pogojuje višino osebnih dohodkov z višino doseženega dohodka, bi bila osnova za izračun davka razlika med izplačanimi in v lestvici določenimi družbeno upoštevanimi osebnimi dohodki za dohodek, ki ga je delovna skupnost dosegla.

Varianta 3: davek na presežne osebne dohodke se plača po stopnji, ki ustreza odstotku, za katerega presegajo izplačana sredstva za osebne dohodke sredstva ugotovljena z dogovorjenimi osebnimi dohodki.

Varianta 4: po prvem odstavku te točke izračunani davek se korigira v sorazmerju z višino doseženega dohodka na zaposlenega in sicer tako, da se davek zmanjša za odstotek (enak, polovico, tretjino), za kakršnega delovna organizacija presega dohodek na zaposlenega, dosežen v skupni dejavnosti, ki ji gospodarska organizacija pripada.

Skupščina SRS predpiše enotno lestvico stopenj, lahko pa različno za posamezna gospodarska področja oziroma panoge.

Varianta 5: delovna organizacija, ki dosega v svoji skupini dejavnosti izredne poslovne uspehe, izplačuje pa tem uspehom neprimerno nizke osebne dohodke, ker zbira oziroma vlaga sredstva za modernizacijo poslovanja, lahko zahteva oprostitev v celoti ali deloma plačila prispevka za republiški proračun.

6. Davek na presežne osebne dohodke, ki ga plačajo delovne organizacije iz sredstev za osebne dohodke, se obračunava ob periodičnih obračunih in dokončno ob zaključnem računu.

7. Z davkom na presežne osebne dohodke zbrana sredstva se stekajo v sklad za intervencije v gospodarstvu in se uporabijo za tiste namene kot določi Skupščina SR Slovenije za ostala sredstva tega sklada.

8. Če se bo v praksi pokazalo za potrebno, bo treba republiškemu sekretariatu za finance dati pooblastilo, da bo lahko predpisal navodilo, ki bo podlaga za enotno ureditev tehnike obračunavanja in plačevanja.

III.

1. Podlaga za predpisovanje progresivnega obdavčevanja presežnih osebnih dohodkov je določba 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka.

2. Pri proučevanju vprašanja, kdo naj bo davčni zavezanec (ali posameznik ali delovna organizacija), je bilo sprejeto stališče, da naj bo to gospodarska organizacija oz. samostojna organizacija združenega dela, ki ima svojstvo pravne osebe, ker je le ona subjekt, ki izloča in deli sredstva za osebne dohodke.

Izračun sredstev dogovorjenih osebnih dohodkov je v predlogu predviden v štirih variantah. Prve tri predvidevajo, da se z družbenim oz. samoupravnim dogovorom določijo zneski osebnih dohodkov za posamezne stopnje strokovne usposobljenosti. Določanje osnove v odvisnosti od kvalifikacijske strukture ima namen, da prepreči «uravnilovko«, da vpliva na zboljšanje kvalifikacijske strukture in da ne destimulira tistih organizacij, ki imajo po naravi in vrsti dejavnosti visok poklicni in izobrazbeni sestav. Upoštevanje strukture strokovne usposobljenosti zaposlenih je nujno, ker ta vpliva na višino poprečnega osebnega dohodka, če se enako vrednotijo posamezne stopnje strokovnosti, vpliva tudi za 52 % (projektiranje), v zunanji trgovini za 28 %, v elektrogospodarstvu za 12 %.

3. Davčna osnova za delovne organizacije, ki so sprejele samoupravne sporazume, so sredstva izplačana za osebne dohodke prek zneska, določenega s samoupravnim sporazumom. Zakon računa z možnostjo, da se s temi sporazumi določijo zneski za posamezne stopnje strokovne usposobljenosti ali enotno za celotno gospodarstvo ali posebej za posamezne dejavnosti oz. panoge. Posamezne dejavnosti namreč v praksi upoštevajo pri vrednotenju dela uspešnost poslovanja in pogoje dela poleg lastne politike delitve. Zato ima npr. delavec s poklicno šolo (kvalificiran) v lesni industriji za 13 % nižji osebni dohodek, v elektroenergiji pa za 29 % višji osebni dohodek kot industrija v poprečju.

Visoko strokovna dela vrednotijo višje kot poprečno v gospodarstvu: najbolj med področji v gradbeništvu (za 10 %), med panogami pa najbolj v barvasti metalurgiji (za 19 %), v vodnem gospodarstvu (za 25 %), projektiranju (za 20 %), zračnem prometu (za 48 %), trgovinskih storitvah (za 22 %) in v zdravstvu (za 18 %). Podobna odstopanja kažejo osebni dohodki pri vseh kategorijah strokovne usposobljenosti.

Ena od možnosti, ki je upoštevana pri izračunih, so ocenjeni osebni dohodki po kvalifikacijskih stopnjah. Poprečno so znašali v letu 1968 v gospodarstvu SR Slovenije osebni dohodki po strokovni usposobljenosti za delo na delovnem mestu:

Stopnja strokovnosti oz. kvalifikacije	Poprečni osebni dohodek neto din mesečno na zaposlenega
GOSPODARSTVO	1010
Visoka	2040
Višja	1650
Srednja	1210
Nižja	910
Visoko kvalificirani	1330
Kvalificirani	970
Polkvalificirani	800
Nekvalificirani	730

Podpisniki samoupravnega in družbenega sporazuma bodo nedvomno morali upoštevati dosežena poprečja.

Pozitivna stran tega predloga je v tem, da stimulira stalno zboljšanje stvarne strukture strokovne usposobljenosti zaposlenih z ozirom na različno raven, ki se jemlje za obdavčevanje.

Po tretji varianti bi se sporazumno določili za posamezne stopnje kvalifikacijski koeficienti

Primer:

Kategorija	Oznaka	Koeficient
I	Priučeni delavci oz. poklici ozkega profila: brez strokovne izobrazbe in s končano ali nedokončano osnovno šolo. V to kategorijo so vključeni tudi delavci, ki so si pridobili naziv polkvalificiranega delavca	0,8
II	Poklicni delavci oziroma poklici širokega profila: delavci s končano nižjo strokovno izobrazbo (vajenske, industrijske in poklicne šole), kvalificirani delavci z opravljenimi izpiti	1,0
III	Srednja strokovna izobrazba: poklici oziroma delavci s končano srednjo šolo (tehnično, ekonomsko itd.)	1,2
IV	Višja in visoka strokovna izobrazba: poklici oziroma delavci, ki zahtevajo oziroma imajo takšno izobrazbo	1,9

Med določitvijo zneskov za posamezne stopnje strokovne usposobljenosti in določitvijo kvalifikacijskih koeficientov ni bistvene razlike; predlog iz variante 3 se skuša le izogniti klasičnim kvalifikacijskim stopnjam, ki ne ustrezajo več stvarnemu stanju (npr. kategoriziranj del v 20 skupin, kjer ni razlik med uslužbenci in delavci itd.).

Četrta varianta za določanje dogovorjenih osebnih dohodkov je enostavnejša. Kvalifikacijski multiplikator je namreč statistično izkazana kategorija, s katero se upošteva različna struktura strokovne usposobljenosti zaposlenih delavcev v posameznih panogah gospodarstva.[1]

Pomanjkljivosti te variante, ki predvideva določitev dogovorjenih osebnih dohodkov s poprečnim osebnim dohodkom v gospodarstvu SRS kot neobdavčeno osnovo s tem, da se podjetju prizna tudi kvalifikacijski multiplikator za panogo, je v tem, da je struktura strokovne usposobljenosti delavcev v delovni organizaciji lahko daleč nad ali pa pod poprečjem panoge oziroma podskupine, ki ji podjetje po svoji dejavnosti pripada. Pozitivna vrednost te variante pa je v enostavnem izračunu, po drugi strani pa se družbeno ali samoupravno ne določajo niti zneski niti odnosi za posamezne vrednosti.

---

[1] Kvalifikacijski multiplikator je kvocient med »skupnim številom pogojno zaposlenih nekvalificiranih delavcev« in številom vseh dejansko zaposlenih.

»Skupno število pogojno zaposlenih nekvalificiranih delavcev« je vsota produktov, ki se jih za vsako posamezno stopnjo strokovnosti dobi z množenjem pripadajočega koeficienta vrednotenja stopnje strokovnosti s številom dejansko zaposlenih v obravnavani stopnji strokovnosti.

Koeficienti vrednotenja stopnje strokovnosti temeljijo lahko na podatkih o poprečnih mesečnih čistih osebnih dohodkih in pomenijo kvocient med osebnim dohodkom za obravnavano stopnjo strokovnosti in osebnim dohodkom nekvalificiranega delavca, ki je vedno vzet kot osnova za 1,00. Ti kvocienti pa so lahko tudi drugače npr. dogovorno določeni.

Dopolnilni predlog določitve dogovorjenih osebnih dohodkov izhaja iz načel dohodkovnega sistema in gospodarske reforme, ki pogojuje raven in rast osebnih dohodkov z ravnijo in rastjo dohodka (tj. z uspešnostjo gospodarjenja). Po tem predlogu naj bi višina doseženega dohodka za razdelitev na delavca (po 15. členu cit. zakona) vplivala na razmerja v delitvi dohodka na sredstva za osebne dohodke in sklade. Hkrati bi to zagotovilo realizacijo načela delitve, ki zahteva, da se več sredstev izloča za razširjeno reprodukcijo, čim boljši so rezultati gospodarjenja in da se hkrati za boljše poslovne rezultate (tj. za višji doseženi dohodek) priznajo tudi večji osebni dohodki.

Družbeno priznana lestvica bi kot ukrep družbenega usmerjanja delitve predstavljala »družbene normale«, ki bi nakazovale višino osebnih dohodkov za določen poslovni uspeh.

Predlog izhaja iz načelne predpostavke, da je izraz in pokazatelj poslovnega uspeha — doseženi dohodek (pri čemer se ne bi upošteval vpliv različnih pogojev gospodarjenja na višino dohodka). Ker sta od doseženega dohodka odvisna raven sredstev za osebno potrošnjo kot tudi možnost razširjanje materialne osnove gospodarjenja, naj bi se vpeljala obveznost dogovora, s katerim bi podpisniki sami določili družbeno priznano lestvico, ki bi izkazovala višino dohodka na zaposlenega z višino osebnega dohodka na zaposlenega.

Ker o delitvi dohodka samoupravno odločajo delovne skupnosti in je delitev tudi rezultat njihove politike, so dosežena razmerja za določeno raven dohodka lahko povsem drugačna, kot jih nakazuje lestvica. Podjetja, ki ustvarjajo enak dohodek, izloča za osebne dohodke več ali manj sredstev, kot jih predvideva lestvica (ki predstavlja poprečje za gospodarstvo v določenem razponu dohodka).

Predlagana družbeno priznana lestvica bi bila v načelu orientacija pri presoji, ali notranja delitev dohodka v delovnih organizacijah poteka v okviru družbeno priznanih normal ali ne. Po drugi strani bi lahko v družbeno priznano lestvico določeni zneski osebnih dohodkov predstavljali osnovo, po kateri bi se uveljavljala in ugotavljala obveznost progresivnega davka na osebne dohodke.

Iz podatkov razvrščenih podskupin gospodarstva izhaja kot pravilo, da je

— tem višji poprečni osebni dohodek in tem višja sredstva za sklade, čim višji dohodek na zaposlenega dosega podskupina,

— tem večja udeležba sredstev za osebne dohodke v dohodku, čim nižji dohodek na zaposlenega dosega podskupina.

Ti podatki nadalje kažejo, da dosega 86 % zaposlenih dohodek in poprečne osebne dohodke, ki le malo odstopajo od poprečja doseženega v gospodarstvu SR Slovenije. To pomeni, da le majhen delež od skupnega števila delavcev dela v dejavnostih, ki dosegajo izredne dohodke in imajo tako možnost plačevati tudi poprečne osebne dohodke, ki odstopajo od poprečja tudi do 80 % v podskupini. Zmanjšanje teh razponov, ki pa morajo vendarle obstojati v takšni meri, da bodo stimulativni za doseganje večjih uspehov poslovanja, naj bi bilo rezultat družbenih in samoupravnih dogovorov kot tudi vseh družbenih ukrepov na področje notranje delitve.

Tudi iz grafičnega prikaza je razvidno, da je le majhen odstotek podjetij, ki v večji meri odstopajo od poprečja tako pri formiranju skladov kot pri ravni poprečnih osebnih dohodkov.

V prilogi 4 so navedene panoge in podskupine, ki bi zaradi visoke ravni poprečnih osebnih dohodkov predvidoma plačevale davek na presežne osebne dohodke. To je sicer le orientacijski prikaz, kajti upoštevana ni struktura

strokovne usposobljenosti zaposlenih po panogah. Njihov poprečni osebni dohodek pa je na taki ravni, oz. toliko odstopa od poprečja, da obstoja največja verjetnost, da bodo delovne organizacije prav iz teh panog in podskupin dejavnosti plačevale progresivni davek na presežne osebne dohodke. Iz omenjene priloge izhaja, da prihaja v poštev v industriji le šest panog (elektroenergija, kemična industrija in dr.), ki zaposlujejo skupaj 7,8 % zaposlenih v industriji; v ostalih področjih gospodarstva pa izstopa zlasti trgovina, kjer dela skoraj 24 % zaposlenih v podjetjih, ki bi predvidoma morale plačati davek zaradi nesorazmerno visoke ravni osebnih dohodkov.

Vendar to ne pomeni, da znotraj panog, ki niso navedene, ni posameznih organizacij, ki bi ostvarile večji osebni dohodek, od katerega bi že plačale progresivni davek na presežne osebne dohodke.

Glede na to, da bodo tako podpisniki sporazumov kot tudi z zakonom predpisana družbena intervencija v notranjo delitev — za kar se bomo pač odločili pri določanju dogovorjenih osebnih dohodkov pri normalnih rezultatih dela — morali upoštevati vsaj vpliv strukture strokovne usposobljenosti zaposlenih, če ne že tudi ostale kriterije, ki vplivajo na njihovo višino.

4. Četrto načelo v osnutku predvideva možnost, da se zneski, ki so vzeti kot osnova za obračun, valorizirajo za stopnjo porasta osebnih dohodkov, ki jo predvideva republiški plan. Ta možnost izhaja od tod, da se bodo zaradi porasta produktivnosti in stroškov življenjskih potrebščin ter v skladu s porastom narodnega dohodka povečali tudi osebni dohodki.

5. Pri sestavi davčne lestvice se je ugotovilo, da imajo bolj ostra ali blažja progresija kot tudi višina začetne stopnje enake pomanjkljivosti. Ker gre za obdavčevanje osebnih dohodkov, ki presegajo znesek, določen v zakonu ali z dogovorom, pomeni to, da se s tem obdavčenjem dosegajo bolj adekvatni odnosi med dohodki in osebnimi dohodki in je prav zato bolj primerna ostra skala.

Pozitivna stran predlaganih lestvic je v tem, da so stopnje relativno nizke za normalne uspehe pri delu in vse večje za tiste osebne dohodke, ki ne morejo biti rezultat normalnega dela ter v tem, da se zmanjšuje neobdavčena razlika v osebnih dohodkih.

V prilogi 6 so grafično prikazane lestvice dane v prvih treh variantah 5. točke načel. Priloga 7 pa kaže podatke za osem delovnih organizacij, katerih izplačani osebni dohodki presegajo dogovorjene za približno 80 %, 70 %, 60 %, 50 %, 40 %, 30 %, 25 % in 10 %. Za preseganje do 10 % ni predvidena obdavčitev, vendar je to že upoštevano pri izdelavi pregledov panog in podskupin, ki pridejo za obdavčitev v poštev. Podatki te tabele, ki kažejo, da bi pri 80 % preseganju dogovorjenih osebnih dohodkov znašal davek 38 % izplačanih osebnih dohodkov.

Iz obeh omenjenih pregledov izhajajo za posamezne variante tele ugotovitve:

Razlika med lestvicama, danima v variantah 1 in 2, pete točke je v tem, da je druga lestvica v višjih razlikah oz. ravni osebnih dohodkov ostrejša kot prva, ki pa že v nižjih odnosih zajema prispevek hitreje.

Najenostavnejša varianta je tretja, kajti potreben ni izračun progresivnega prispevka po lestvici, temveč je odstotek dan že z ugotovitvijo razmerja med izločenimi in dogovorjenimi osebnimi dohodki.

Četrta varianta skuša kot edina določba upoštevati tudi raven poslovnih uspehov — izkazanih z doseženim dohodkom za razdelitev na zaposlenega. Uve-

ljavitev te variante bi pripomogla k temu, da bi se izognili obdolžitvi, da se obdavčuje le pridnost, večja produktivnost itd.

Stališče, da bi bilo potrebno stimulirati delovne organizacije zato, da pri visokih poslovnih uspehih izplačujejo neprimerno nizke osebne dohodke tako, da jim družba odstopi predpisane dajatve npr. del prispevka za republiški proračun, je realizirano v 5. varianti 5. točke. Možna bi bila seveda tudi lestvica, ki bi za nižje osebne dohodke od poprečnih priznavala določeno znižanje proračunskega prispevka. Menimo pa, da bi s tem zajeli večino podjetij, ki imajo nizke osebne dohodke zaradi slabih poslovnih rezultatov, če ne bi upoštevali dodatnega korektiva. Zato zaenkrat dajemo to možnost le kot izjemno zahtevo.

Temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka izrecno navaja, da se s tem prispevkom zbrana sredstva ne smejo uporabljati za proračunsko potrošnjo. Predvideno formiranje sklada za intervencije v gospodrastvu daje možnost, da bodo sredstva, zbrana s tem prispevkom, uporabljena gospodarsko smotrno.

Višina sredstev, zbranih s progresivnim davkom bo odvisna od tolikih predpostavk, da jo je težko oceniti. V prvi vrsti bo seveda odvisna od ravni dogovorjenih osebnih dohodkov, ki bodo določeni z družbenimi ali samoupravnim dogovorom kot neobdavčeni osebni dohodki; odvisna bo od gibanja osebnih dohodkov v posameznih delovnih organizacijah, od spremembe strukture usposobljenosti zaposlenih ter od višine predpisane davčne lestvice. Sicer pa plačevanje tega davka ni njegov osnovni namen, temveč usmerjanje odnosov v delitvi na podlagi samoupravnih ali družbenih dogovorov.

POROČILA

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora in odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora sta na seji dne 15. 9. 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Odbora sta obenem poslušala tudi mnenje predstavnika odbora za finance in proračun republiškega zbora in odbora za finance gospodarskega zbora k predlogu za izdajo zakona.

Odbora sta soglašala s tem, da je potrebno pripraviti zakon, ki bi pomenil bolj učinkovito nadaljevanje prizadevanj v naši družbi za večje družbeno usmerjanje delitve dohodka in v zvezi s tem tudi osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, tako kot to določa XIV. amandma k ustavi SR Slovenije in temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka.

Zato sta pozdravila napore izvršnega sveta in njegovih organov, ki so s predlogom za izdajo zakona naredili prvi korak na področju družbenega usmerjanja delitve dohodkov in osebnih dohodkov, za usklajevanje posamičnih in skupnih interesov delovnih ljudi v delitvi.

Po mnenju poslancev se predlog za izdajo zakona s svojimi variantami za ukrepe za družbeno usmerjanje preveč omejuje le na obdavčitev presežnih sredstev za osebne dohodke, ki jih lahko izplačujejo nekatere delovne organizacije, ali panoge gospodarstva, zahvaljujoč svojemu posebnemu, včasih tudi monopolnemu položaju, ugodnejšim pogojem za pridobivanje dohodka, ki so bolj ali manj neodvisni od delovnih organizacij, ničesar pa ne ureja za zaščito podjetniške akumulacije.

Premalo pa je izdelan o tem, kako naj se po družbenem dogovarjanju pride do tiste dogovorjene mere, prek katere bi bila opravljena delitev z družbenoekonomskega in političnega vidika neprimerna.

Tak poseg družbe pa je namreč aktualen šele tedaj, če se posamezni udeleženci v proizvodnji in delitvi ne bodo držali sprejetih družbenih in samoupravnih dogovorov. Za uveljavitev teh dogovorov pa še do danes niso bili storjeni večji napori in bi bilo treba zato takoj pristopiti k izdelavi kriterijev za delitev dohodka in k zadolžitvi posameznih v zakonu določenih nosilcev, da sistemsko uredijo področje samoupravnih in družbenih dogovorov o delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Intencija predloga, ki gre za tem, da bi se dosegel določen družbeni usmerjajoči vpliv na notranjo delitev, je v načelu sprejemljiva in jo odbora podpirata. Toda povsem pa ostaja odprto, ali bo ta intencija dosežena z ukrepi, kot so navedeni v variantah. Odbora sta mnenja, da bi kljub predvidenim ukrepom, če bi se uveljavili, lahko še nadalje ugotavljali visoke osebne dohodke pri istih dejavnostih, kot doslej. Delovne organizacije, ki dajejo pri notranji delitvi prednost osebnim dohodkom na škodo akumulacije, bodo še nadalje obdržale visoke osebne dohodke, progresivni davek pa plačevale na račun lastne akumulacije ali pa ga bodo vkalkulirale v stroške na račun potrošnikov. Tako bo še vedno ostal negativni vpliv visokih osebnih dohodkov takih delovnih organizacij na družbeno-politično razpoloženje ljudi in kot eden izmed vzrokov v tekmi za dviganje osebnih dohodkov tudi v drugih panogah. S takim davkom ne bomo dosegli nujno potrebnega reda v osebnih dohodkih, ampak nadaljnji odliv podjetniške akumulacije.

Če vgrajujemo ta instrument (progresivni davek na presežna sredstva na osebne dohodke) na osnovi nezadovoljstva občanov zaradi razlik v osebnih dohodkih, pomeni to le reakcijo na politične probleme, ki se pojavljajo na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Zato bi bilo uspešnejše preprečiti ekscese v tistih panogah, kjer se pojavijo tudi z dogovorom o ustreznem nivoju osebnih dohodkov, ker samo z obdavčitvijo ne bomo vzpostavili trajne in objektivnejše odnose v delitvi.

Zato bi bilo treba po mnenju poslancev razmišljati o učinkovitosti družbenega usmerjanja delitve dohodka v skladu z intencijami 18., 19. in 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah. Predlog za izdajo zakona naj bi dal predvsem usmeritev in spodbudo samostojnim organizacijam združenega dela, da se dogovarjajo o pogojih za pridobivanje dohodka in o načelih, ki jim bodo kriterij pri določanju osnov in meril za delitev dohodka.

Postavlja se vprašanje, če res ni mogoče v okviru družbenega dogovarjanja med asociacijami delovnih organizacij, sindikati in izvršnim svetom zagotoviti smotrnejše politike na področju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Poslanci so ugotovili, da je praksa na področju dogovarjanja sicer skromna, vendar pa so že bili doseženi določeni uspehi. Zato bi bilo treba ugotoviti, koliko predlog za izdajo zakona spodbuja in zagotavlja izvajanje intencij, ki so vsebovane v temeljnem zakonu za vse gospodarstvo. Kolikor tega ne zagotavlja pa bi bilo treba iskati specifične posege za ureditev osebnih dohodkov samo na tistih področjih, ki so že dalj časa predmet upravičene družbene kritike.

K predlogu za izdajo zakona pa so poslanci izrazili še naslednja mnenja:

— po mnenju poslancev vsebuje predlog v II. in III. poglavju precej elementov, ki se bodo lahko uporabili pri izdelavi konkretnega pristopa k ure-

janju družbenega dogovarjanja o elementih za objektivnejšo metodo delitve dohodka in osebnih dohodkov. Pri tem so opozorili, da bi bilo potrebno težiti za tako metodologijo, ki bi omejila administrativno poslovanje v delovnih organizacijah pri določanju osnov za delitev dohodka, le na najnujnejše potrebe;

— določiti bi bilo treba, kateri dohodek je moč pripisati delovnim skupnostim kot rezultat njihovega dela. Nekatere delovne organizacije mislijo, da predstavlja rezultat dela le vloženo delo in s tem zanikajo zakonitosti tržnega gospodarstva, druge pa da predstavlja rezultat dela realizacija, ki jo dosežejo na tržišču, na katero pa lahko vpliva tudi monopolni položaj, posebni pogoji dela itd. Zato bi morala biti v zakonu jasno vidna povezava med doseženim gospodarskim rezultatom na eni strani in delitvijo na osebne dohodke in akumulacijo na drugi;

— predpisati bi bilo treba metodologijo, vsebino in kriterije pri določanju osnov in meril za delitev dohodka, po katerih bi se delovne organizacije lahko ravnale že pri sestavljanju in sprejemanju svoje interne zakonodaje;

— uporaba kvalifikacijskih količnikov bo spodbujala delovne organizacije k večjemu zaposlovanju strokovnjakov, kar bo pozitivno vplivalo na izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih. Zakon tudi ne bi smel dopustiti možnosti različnih »prekvalifikacij«;

— zakon ne bi smel preprečiti dviga osebnih dohodkov v skladu z rastjo produktivnosti dela, pri čemer je prvi pogoj, da se določijo enotna družbena merila za njeno ugotavljanje.

Poslanci so menili, da bi bilo treba tekom izdelave zakona obravnavati vsa navedena vprašanja, zlasti z delovnimi organizacijami in njihovimi asociacijami in dati družbenemu dogovarjanju tisto mesto, ki mu pripada po temeljnem zakonu o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah.

Po mnenju odborov predlog za izdajo zakona dopušča možnost uporabe sankcij na presežne osebne dohodke, ne zagotavlja pa družbenega usmerjanja delitve dohodka, kar naj bi bil končni namen zakona.

Poslanci se zavedajo problemov in težav, na katere so naleteli sestavljalci zakona pri tem, da bi preprečili pretirano delitev osebnih dohodkov in da bi istočasno dosegli, da ta davek ne bi imel fiskalnega značaja, temveč da bi bil instrument gospodarske politike, ki ne bi omejeval delovnih organizacij v njihovem nadaljnjem razvoju. Zato že sam naslov predloga za izdajo zakona ne ustreza vsebini in so bili mnenja, da bi se naslov glasil: »Predlog za izdajo zakona o družbenem usmerjanju delitve dohodka«.

Odbora predlagata republiškemu oziroma gospodarskemu zboru, da sprejmeta predlog za izdajo zakona skupaj z mnenji in pripombami, ki sta jih dala na skupni seji.

Osnutek zakona naj bi pripravil izvršni svet, pri čemer naj konzultira tudi gospodarsko zbornico in republiški sindikalni svet, ki pripravljata gradivo o družbenem usmerjanju dohodka in osebnih dohodkov.

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora je določil za svojega poročevalca poslanca Maksa Jamška, odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora pa poslanca Toneta Tribušona.

Št.: 420-32/69
Ljubljana, dne 18. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke na svoji 8. seji dne 18. septembra 1969.

Komisija je bila mnenja, da zakon, s katerim bi se predpisalo progresivno obdavčevanje za osebne dohodke namenjenih sredstev, ki presegajo s sporazumom oziroma zakonom določeno višino osebnih dohodkov, potreben. Komisija se je s predlogom za izdajo zakona strinjala predvsem iz naslednjih načelnih razlogov:

— ker ne gre zgolj za intervencijski zakon, ki naj bi odpravljal razne anomalije v delitvi dohodka v delovnih organizacijah oziroma določene pomanjkljivosti v sistemu pridobivanja dohodka z njim ter njegove delitve, temveč gre pri tem predlogu po namenu in predvidenih ukrepih družbenega usmerjanja delitve dohodka oziroma odpravljanja razlik pri osebnih dohodkih v bistvu za sistemski zakon;

— ker podlago za tako zakonsko ureditev daje tudi izrecno temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah (Uradni list SFRJ, št. 32-408/68), ki v 21. členu določa v prvem odstavku, da se lahko z zakonom predpisujejo ukrepi za družbeno usmerjanje delitve dohodka, vštevši tudi ukrepe, s katerimi se odpravljajo razlike pri dohodkih in pri osebnih dohodkih, ki ne temeljijo na rezultatih dela, za spodbujanje splošnega družbenega razvoja, izenačevanje pogojev za pridobivanje dohodka, zagotavljanje materialne osnove dela in čimbolj dosledno izvajanje načela delitve po delu; v drugem in tretjem odstavka pa določa, da je lahko z zakonom predpisano progresivno obdavčevanje za osebne dohodke namenjenih sredstev, ki presegajo s sporazumom oziroma zakonom določeno višino osebnih dohodkov in da tak zakon določa tudi, v kateri namen naj bodo uporabljena s takim obdavčevanjem dosežena sredstva z omejitvijo, da teh sredstev ni mogoče uporabiti za proračunsko potrošnjo;

— ker se s tem konkretizira eno izmed pomembnih načel temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah, ki naj omogoči družbeno usmerjanje notranje delitve dohodka v delovnih organizacijah z zagotovitvijo in vključitvijo ustreznega instrumenta družbenega vpliva na notranjo delitev dohodka v delovnih organizacijah ob upoštevanju pravic do samostojnega in samoupravnega urejanja notranje delitve dohodka in osebnih dohodkov v delovnih organizacijah na načelu delitve po delu in solidarnosti, toda brez posledic oziroma neposrednih konsekvenc, ki bi lahko povzročile neskladnosti in odstopanja od temeljnega in optimalnega razmerja delitve narodnega dohodka;

— ker ni primarni namen predloga za izdajo tega zakona z obdavčenjem zajeti sredstva oziroma ustvariti vire sredstev za intervencije v gospodarstvu, pač pa je njegov namen učinkovati s predvidenimi družbenoekonomskimi ukrepi na razlike pri osebnih dohodkih, ki presegajo s sporazumom ali zakonom določeno višino tako, da bi čim manj delovnih organizacij prišlo v položaj, ko bi morale plačevati davek na presežne osebne dohodke; tako bi z obdavčenjem ustvarjeni viri bili le posledica takih ukrepov.

K predlogu za izdajo zakona je bila dana splošna pripomba, da po svojem namenu ter značaju zajemanja presežnih sredstev za osebne dohodke in ne samih osebnih dohodkov temu zakonu bolj ustreza naslov: »Zakon o progresivnem davku na presežna sredstva za osebne dohodke«. Ta naslov bolj ustreza tudi iz razloga, ker ta progresivni davek nima zgolj značaja fiskalnega instru-

menta, pač pa globlji sistemski značaj in smisel, kot je to že povedano v prejšnjih načelnih razlogih.

K načelom, na katerih naj temelji bodoči zakon, pa so bila v razpravi izražena naslednja mnenja, pripombe in predlogi:

Postavljeno je bilo pomembno sistemsko vprašanje ali so načela predloga za izdajo tega zakona v skladu z določili zakona o sredstvih delovnih organizacij (Uradni list SFRJ, št. 10/68, 24/68 in 48/68) predvsem glede delitve dohodka na osebne dohodke in sklade oziroma razporeditve sredstev in skladov. Pri tem se je ugotovilo, da med temi načeli in omenjenim zakonom ni niti sistemskih niti vsebinskih nasprotij, lahko pa bi se postavilo vprašanje morebitne medsebojne neusklajenosti zakona o sredstvih delovnih organizacij in temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah, torej dveh zveznih zakonov.

V razpravi je bilo izraženo mnenje, da bi bilo potrebno najprej normirati enoten sistem ugotavljanja in delitve dohodka in šele nato predvideti možnosti progresivnega obdavčevanja tistih delitvenih razmerij pri dohodkih in osebnih dohodkih, ki odstopajo od tega enotnega sistema.

Izražena je bila tudi pripomba oziroma pomislek, če bi uveljavljanje tega zakona, kolikor je bil sprejet, dejansko destimulativno učinkovalo na izplačevanje visokih poprečnih osebnih dohodkov pri delovnih organizacijah.

V razpravi je bilo sprejeto stališče, da so ukrepi družbenega usmerjanja delitve dohodka z uvajanjem progresivnega obdavčevanja presežnih sredstev za osebne dohodke nujni in družbenoekonomsko opravičljivi, da pa je dejansko vprašanje ali bo ta zakon, kolikor bo sprejet, sistemsko rešil vprašanje usklajenega in tržno opravičljivega gibanja osebnih dohodkov delovnih organizacij. Pri tem se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali ne bi bil dohodek delovnih organizacij in ne osebni dohodki tista kategorija, ki naj bi jo progresivno obdavčili. S takšno ureditvijo bi s progresivnim davkom obdavčili le dohodke tistih delovnih organizacij, ki ne temeljijo na rezultatih dela, izvirajo pa iz monopolnega in privilegiranega položaja teh delovnih organizacij. V sistemu progresivnega obdavčevanja presežnih osebnih dohodkov pa je še vedno podana možnost, da lahko delovne organizacije z monopolnim ali privilegiranim položajem še naprej dosegajo visoke dohodke, čeprav bi plačevale davek na presežne osebne dohodke. Pri teh delovnih organizacijah obstaja tudi nevarnost, zaradi katere bi bil namen zakona ogrožen, da bi lahko te organizacije progresivno obdavčenje presežnih osebnih dohodkov prenesle na potrošnike v obliki zvišanja cen svojim proizvodom oziroma storitvam oziroma v obliki korigiranega sistema notranje delitve dohodkov in osebnih dohodkov, ki pa zopet ne bi temeljil na rezultatih dela. Vendar se je v razpravi izoblikovalo mnenje, da je možen le sistem progresivnega obdavčevanja presežnih osebnih dohodkov, kot ga dopušča načelno pooblastilo v temeljnem zakonu o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah ter da republika ne more ta davčni sistem spreminjati brez zakonskega pooblastila federacije. Nujno pa je, da se ta sistem realizira tako, da se zaradi zaščite akumulacije delovnih organizacij odpravijo nesorazmerne razlike na področju ugotavljanja in delitve dohodka teh organizacij, ki ne temeljijo na rezultatih dela s tem, da progresivno obdavčenje omogoči prenos z obdavčenjem zajetih presežnih osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, kjer se ta sredstva neracionalno uporabljajo, med sredstva, ki se uporabijo za družbene posege. Zaradi tega bi bilo morda primerno za delovne organizacije z monopolnim ali privilegiranim položajem pri delitvi

dohodka in osebnih dohodkov, ki ne temeljijo na rezultatih dela, najti v zvezi s progresivno obdavčitvijo še kakšen drug ukrep, ki ga dopušča prvi odstavek 21. člena temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah za družbeno usmerjanje delitve dohodka.

Št.: 420-32/69
Ljubljana, 19. 9. 1969

POROČILO

h gradivu o poslovanju republiške skupnosti otroškega varstva

Odbor za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora je na seji dne 9. junija 1969 obravnaval celotno gradivo o poslovanju republiške skupnosti otroškega varstva, ki zajema: poročilo o delu republiške skupnosti otroškega varstva, poročilo o poslovanju sklada republiške skupnosti za neposredno otroško varstvo za leto 1968, zaključni račun sklada otroškega varstva in otroškega dodatka za leto 1968 ter finančni načrt sklada otroškega dodatka ter sklada za neposredno otroško varstvo za leto 1969.

Odbor je pozitivno ocenil dosedanje delo republiške skupnosti otroškega varstva. Ugotovil je, da se je z vso resnostjo lotila dela in reševanja nalog, ki jih ji nalagajo zakonski predpisi. Predvsem ji je uspelo ustvariti tesno sodelovanje s terenom, kar se kaže predvsem v njeni pomoči občinskim skupščinam pri izdelavi občinskih programov razvoja otroškega varstva. Zaradi pomanjkanja ustreznih strokovnih kadrov v upravi občinskih skupščin pa to delo poteka še precej počasi, saj je doslej izdelalo okvirne programe le 20 občinskih skupščin. To tudi deloma onemogoča izdelavo republiškega programa razvoja otroškega varstva. Zato bo republiška skupnost v prihodnje nadaljevala z instruktorsko vlogo in nudila občinskim skupščinam, ki še niso izdelale programe razvoja otroškega varstva, vso potrebno pomoč. Razveseljivo je, da je za to delo zainteresirale tudi druge dejavnike kot npr. krajevne skupnosti, delovne in druge organizacije in podobno. Še posebej je odbor pozitivno ocenil prizadevanja republiške skupnosti otroškega varstva, da bi tako imenovani »B program« vključili v »A program« izobraževalnih skupnosti, saj sta vzgoja in varstvo otrok enoten in neločljiv proces.

Poslanci so kritično ocenili dejstvo, da je komaj tretjina občinskih skupščin zagotovila sredstva iz proračuna za namen otroškega varstva in prav tako tudi dejstvo, da je le 8 občinskih skupščin sprejelo odlok, na podlagi katerega zagotavljajo sredstva za dnevno varstvo otrok tudi kmetje in pripadniki samostojnih poklicev.

Odbor je podprl iniciativo tistih občinskih skupščin, ki želijo formirati samostojne temeljne skupnosti otroškega varstva. Pri tem ni zavzel stališča, da morajo vse občine formirati te samostojne organe, marveč le tam, kjer so za to dani potrebni pogoji (kadri, obsežnost območja, specifična problematika). Vsekakor pa je potrebno, da se tam, kjer opravlja naloge otroškega varstva temeljna izobraževalna skupnost, zaostri njena odgovornost glede uporabe sredstev, namenjenih za otroško varstvo.

Odbor se je tudi strinjal s poročilom o poslovanju sklada republiške skupnosti otroškega varstva za neposredno otroško varstvo, dalje z zaključnim računom sklada otroškega dodatka za leto 1969 in zaključnim računom sklada

republiške skupnosti otroškega varstva za neposredno otroško varstvo za leto 1968 ter s finančnim načrtom dohodkov in izdatkov sklada otroškega dodatka za leto 1969 ter finančnim načrtom sklada za dnevno varstvo otrok za leto 1969.

Še posebej je pozitivno ocenil skrb republiške skupnosti otroškega varstva za uveljavitev sistema zdravstvenega pregleda otrok pri 3 letih, izdelavo predloga za obvezne oblike zdravstvenega varstva otrok in skrb za duševno prizadete otroke, pri čemer naj ne bo nikakršnih razlik med delavskimi in kmečkimi otroci. Republiški skupnosti otroškega varstva je odbor priporočil, da temeljito prouči tudi funkcijo in sistem otroškega dodatka v družbeni pomoči družini ter delovanje davčnega sistema na otroka in družino v naši republiki, pri čemer naj sodeluje tudi odbor republiškega zbora za finance in proračun.

Končno je v tej zvezi odbor priporočil republiški skupnosti otrošega varstva, da čimprej izdela dolgoročni program razvoja otroškega varstva v SR Sloveniji, ki naj obsega tudi določene smernice in naloge temeljnim skupnostim otroškega varstva in drugim zainteresiranim dejavnikom. Menil je namreč, da republiški program razvoja otroškega varstva ne more sloneti izključno samo na občinskih programih razvoja tega področja.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme poročilo o poslovanju republiške skupnosti otroškega varstva.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Drago Benčino.

Št.: 402-116/69
Ljubljana, 10. 6. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti

Na podlagi prvega odstavka 248. člena in 250. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 40-309/67) predlagamo v soglasju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, da se izda zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Razlogi za izdajo zakona

Veljavni zakon o SAZU je bil sprejet 6. maja 1949 (Ur. list LRS, št. 16/49) in je bil zgolj formalno usklajen z ustavo z zakonom o spremembah zakona o SAZU (Ur. list SRS, št. 11/65).

Sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela v SR Sloveniji, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije v aprilu 1967 (Ur. list SRS, št. 18/67) naročajo pristojnim republiškim organom, naj pričnó s pripravami za sprejem potrebnih zakonskih predpisov, predvsem zakona o SAZU in zakona o raziskovalni dejavnosti.

Prav tako je Skupščina SR Slovenije v aprilu 1968 sprejela sklep o predlogu za izdajo zakona o raziskovalni dejavnosti, v katerem je v drugem odstavku 9. točke rečeno: »Ob tem, ko naj zakon o raziskovalni dejavnosti urejuje

odnose na celotnem področju raziskovalnega dela, je potrebno s posebnim zakonom urejati organizacijo in naloge Slovenske akademije znanosti in umetnosti«.

Glede na to, da se je s skupščinskimi sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela, z javno razpravo o tezah za zakon o raziskovalni dejavnosti, v predlogu z izdajo omenjenega zakona in v osnutku istega zakona izoblikoval koncept ureditve celotnega kompleksa raziskovalne dejavnosti, naj se z zakonom o SAZU ustrezno uredi mesto, vloga in organizacija SAZU.

Ker gre za pomemben del celotnega področja raziskovalne dejavnosti, naj se osnutka obeh zakonov pripravljata vzporedno.

Veljavni zakon o SAZU je bil sprejet v času, ko je bila naša republika šele na začetku prizadevanj, da organizira sodobno raziskovalno dejavnost in razvije tako omrežje raziskovalnih institucij, ki bi ustrezalo tedanjim začrtanim potrebam vsestranskega družbenega razvoja. Poleg Univerze in SAZU smo tedaj imeli vsega 12 znanstvenih inštitutov, med njimi 10 novih. V takratnih razmerah je bila SAZU zaupana zahtevna naloga, da »z vsemi svojimi silami in sredstvi prispeva k napredku znanosti in umetnosti«, pri čemer naj »usmerja svoje delo na najvažnejše probleme vseh znanstvenih področij . . ., proučuje naravna bogastva in proizvodne sile države kakor tudi obča ekonomska in kulturna dognanja in si prizadeva za njihovo vsestransko racionalno izrabo« in med drugim opravlja tudi funkcijo vodenja razvida dela znanstvenih in umetniških zavodov in ustanov v SR Sloveniji.

V dvajsetih letih so se mreža, kapacitete in obseg raziskovalnih dejavnosti ob aktivni vlogi SAZU kot pobudnika in organizatorja znanstvenega dela ter ustanovitelja znanstvenih inštitutov nekajkrat povečali. V tem času se je bistveno spremenil tudi status raziskovalnih organizacij, način financiranja in usmerjanja raziskovalnega dela.

Z novim zakonom o raziskovalni dejavnosti se pripravlja tudi nova organizacija raziskovalne sfere na nacionalnem nivoju. V tem okviru bodo dobili akademiki in prek njih SAZU neposrednejše in širše možnosti za ustreznejšo udeležbo pri oblikovanju in uresničevanju nacionalne znanstvene politike.

Načela, na katerih naj temelji zakon

1. Posamezne oblike in področja znanstvene dejavnosti predstavljajo celovit kompleks, ki ga enotno obravnava zakon o raziskovalni dejavnosti. Ta določa osnovne oblike organiziranosti, omogoča povezovanje znanstvene dejavnosti na vseh nivojih z drugimi področji družbenega dela, določa oblike in razmerja pri urejanju materialnega položaja znanosti in daje osnove za oblikovanje dolgoročnejše politike razvoja znanosti kot integralnega dela splošne družbene politike.

Zakon o visokem šolstvu že skladno z načeli, ki so izoblikovana v osnutku zakona o raziskovalni dejavnosti, ureja nekatere specifičnosti te dejavnosti v visokem šolstvu in posebna razmerja visokega šolstva do raziskovalnih organizacij in dejavnosti.

Prav tako naj zakon o SAZU skladno z načeli zakona o raziskovalni dejavnosti urejuje posebnosti glede položaja, nalog in organizacije SAZU.

2. Kompleksnost znanstvene in umetniške dejavnosti se na poseben način kaže na nacionalnem nivoju, kjer se interesi vseh posameznih področij človekove ustvarjalnosti srečujejo in medsebojno prepletajo v višjo celoto splošnih družbenih interesov in kjer znanstvena dejavnost v svoji neposredni povezavi z največjimi umetniškimi stvaritvami slovenskega naroda predstavlja posebno nacionalno obliko človeške kulture.

V tem smislu predstavlja SAZU nacionalno organizacijo s specifičnim značajem in posebnimi nalogami.

a) SAZU je korporacija najvidnejših in najzaslužnejših znanstvenikov in umetnikov, ki jim je z izvolitvijo dano posebno nacionalno priznanje;

b) hkrati je SAZU pomembna organizacija, ki skrbi za razvoj znanosti in umetnosti, spodbuja uporabo njunih dosežkov in tudi sama organizira in goji znanstveno in umetniško ustvarjanje.

3. Glede na tako dvojno naravo SAZU naj zakon uredi predvsem naslednje:

a) določi naj avtonomnost SAZU glede volitev njenih članov in organov, hkrati pa odpre celotni znanstveni in umetniški sferi možnost, da daje sugestije za uvajanje postopka za morebitno izvolitev novih članov SAZU;

b) SAZU s svojimi mnenji in predlogi sodeluje pri odločanju predstavniških in drugih pristojnih organov o temeljnih vprašanjih položaja in razvoja znanstvenega in umetniškega dela v SR Sloveniji;

c) formulira naj prioritetne naloge SAZU kot znanstvene organizacije.

SAZU v lastnih raziskovalnih enotah ter v sodelovanju z drugimi institucijami, upoštevajoč načelo enotnosti in racionalnosti, zagotavlja razvoj znanstvenega dela predvsem na tistih področjih, »ki so pomembna za poznavanje preteklosti in sedanjosti slovenskega naroda, njegovega jezika, kulture in zemlje, na kateri živi« (Sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela v SR Sloveniji — Uradni list SRS, št. 18/67). K temu SAZU po potrebi zagotavlja svojim članom pogoje za znanstveno in umetniško ustvarjanje;

č) SAZU vzdržuje stike z akademijami in sorodnimi znanstvenimi in umetniškimi organizacijami v svetu in pri tem skrbi za medsebojno spoznavanje razvojne ravni na področju znanosti in umetnosti;

d) položaj delavcev in posebej raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah in v republiški samoupravni skupnosti se urejuje v zakonu o raziskovalni dejavnosti in z drugimi zakoni. Znanstveni delavci v raziskovalnih enotah SAZU naj imajo v bistvu enake pravice in dolžnosti kot raziskovalci v drugih raziskovalnih organizacijah. Upoštevajoč avtonomnost in specifičnost SAZU naj bi zakon dal tem znanstvenim delavcem možnost, da bi prek svojih predstavikov sodelovali tudi pri oblikovanju tistih sklepov najvišjih organov SAZU, ki so pomembni za delo raziskovalnih enot SAZU;

e) zakon naj glede financiranja upošteva posebno naravo SAZU s tem, da se sredstva za nekatere posebne naloge in za delovanje SAZU kot korporacije najzaslužnejših znanstvenikov in umetnikov zagotovijo posebej v proračunu SR Slovenije (sredstva za redne nagrade in za funkcionalne dodatke akademikom, za spremljajoče dejavnosti, kot so knjižnica, informatika, posebne publikacije, sestanki in predavanja znanstvenega in umetniškega značaja; stiki s tujino in podobno).

V skladu s sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela v SR Sloveniji (Ur. list SRS, št. 18/67) naj bi se

znanstveno delo, ki ga neposredno organizira SAZU v svojih enotah, financiralo iz republiškega znanstvenega sklada predvsem na podlagi programov, ki jih ni mogoče vselej časovno in vsebinsko podrobno omejiti in ki naj zato vsebujejo zlasti splošne cilje in smeri, upoštevajoč aktualno in obetajočo tematiko, področja, ki so predvsem važna za naš razvoj, ter razpoložljive znanstvene kadre in materialna sredstva (IV. poglavje, 4. tč. sklepov). Nosilec programiranja za to dejavnost bo SAZU, ki ji je po tej poti treba zagotoviti stabilno dolgoročno financiranje znanstvenega dela.

Finančne posledice

Uveljavitev zakona, katerega izdajo predlagamo, ne nalaga republiki novih finančnih obveznosti. Že dotlej je proračun SRS s posebne postavke kril stroške, ki izhajajo iz posebne narave SAZU.

Uveljavljanje načel o financiranju raziskovalnih dejavnosti po novem zakonu o raziskovalni dejavnosti bi pomenilo le določeno postopno prestrukturiranje virov financiranja, ne pa novih obveznosti republike do SAZU.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 22. septembra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil njen izvršni svet.

Odbor se je s predlogom za izdajo zakona strinjal, v razpravi pa so bile izražene k načelom zakona naslednje pripombe:

Tovariš Josip Vidmar, predsednik akademije, je opozoril, da je financiranje »nekaterih posebnih nalog« akademije iz sredstev republiškega proračuna določeno v predlogu za izdajo zakona preveč ohlapno (točka 3, e). Te posebne naloge so trajne in ne občasne, kot je to moč razumeti s takšno dikcijo. Biološki inštitut, inštitut za slovenski jezik in inštitut za raziskovanje Krása opravljajo naloge, ki so povezane s slovensko zemljo in kulturo naroda in se zato sproti porajajo nove. Tudi po mnenju odbora mora biti financiranje znanstvenega dela na teh področjih čimbolj kontinuirano in stabilno, vendar pa morajo biti naloge vsebinsko in materialno čimbolj konkretno definirane. Omenjeno je bilo tudi, da bi moral zakon posebej opredeliti tista področja, na katerih opravlja akademija osnovne raziskave trajno in katere more po njihovi pomembnosti in naravi financirati predvsem republika. S tem v zvezi je bilo opozorjeno, da je po reformi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev začelo prevladovati mišljenje, naj se opravljanje vsega znanstvenega dela, ne samo aplikativnega za potrebe gospodarstva, marveč celo osnovnega na področju družbenih ved, regulira prek tržišča na podlagi ponudbe in povpraševanja. Takšna nepravilna orientacija često vodi v prakticizem in je na škodo kakovosti znanstvenih izsledkov.

V novem zakonu o slovenski akademiji znanosti in umetnosti bo treba tudi poudariti, da akademija ne vzdržuje samo stikov z akademijami in sorodnimi znanstvenimi in umetniškimi organizacijami v svetu, marveč tudi v Jugoslaviji.

Sodelovanje naše akademije z drugimi v Jugoslaviji je bilo že doslej plodno. Njeni predstavniki so člani sveta akademij Jugoslavije ter sodelujejo v odborih in svetih za opravljanje skupnih znanstvenih nalog.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

Za poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil dr. Vojana Rusa.

Št.: 022-67/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno-raziskovalno delo je na seji dne 16. septembra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ki ga je skupščini predložil v obravnavo izvršni svet.

V razpravi se je odbor v celoti strinjal s tem, da je potreben nov zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ki naj v kompleksu celotne ureditve znanstveno-raziskovalne dejavnosti ustrezno opredeli mesto, vlogo in organizacijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti. To hkrati narekujejo tudi sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela v SR Sloveniji, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela v aprilu 1967, pa tudi v predlogu za izdajo zakona o raziskovalni dejavnosti oziroma njegovem osnutku stoji, da je treba organizacijo in naloge Slovenske akademije znanosti in umetnosti urejati s posebnim zakonom. Poleg tega je bil sedaj veljavni zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti sprejet že leta 1949 in doslej le v letu 1965 spremenjen zaradi formalnega usklajevanja z ustavo.

Člani odbora so se strinjali tudi s tem, da se začne razprava o novem zakonu o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, še preden bo dokončno sprejet zakon o raziskovalni dejavnosti, ki skupaj z že sprejetim zakonom o visokem šolstvu opredeljuje razmerja med Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, visokimi šolami in raziskovalnimi organizacijami ter dejavnostmi. Pri tem naj zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, čeprav ima do neke mere značaj posebnega zakona, le široko in natančno opredeli in poudari glavne naloge, ki jih ima Slovenska akademija znanosti in umetnosti na sedanji stopnji družbenega razvoja.

V razpravi o načelih, na katerih naj temelji zakon, so člani odbora potrdili dvojni pomen Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki je, sicer enotna in notranje organsko povezana, po eni strani korporacija najvidnejših in najzaslužnejših znanstvenikov in umetnikov, ki jim je z izvolitvijo dano posebno nacionalno priznanje, po drugi strani pa pomembna organizacija, ki skrbi za razvoj znanosti in umetnosti, spodbuja uporabo njunih dosežkov in tudi sama organizira in goji znanstveno in umetniško ustvarjanje.

Člani odbora so se strinjali z ugotovitvijo, da dvojna narava Slovenske akademije znanosti in umetnosti terja tudi dvojni način financiranja njenih dejavnosti. Pravilno je, da je reprezentančni značaj Slovenske akademije znanosti in umetnosti finančno podprt s proračunskimi sredstvi s tem, da so tega deležne tudi spreminjajoče dejavnosti (knjižnica, tisk, informatika, posebne publikacije, sestanki in predavanja, stiki s tujino in podobno). V prehodnem

obdobju in tudi v novem sistemu financiranja raziskovalnega dela pa bi bilo treba zagotoviti stalnost sredstev tudi za del nalog — predvsem za funkcionalne izdatke — ki jih Slovenska akademija znanosti in umetnosti kot raziskovalna organizacija opravlja na podlagi programov svojih lastnih raziskovalnih enot in za katere bo zagotavljal sredstva republiški znanstveni sklad.

Posebej pa je bilo v razpravi podčrtano, da mora Slovenska akademija znanosti in umetnosti za opravljanje vseh svojih nalog imeti — bolj kot doslej — zagotovljena stabilna in dolgoročno začrtana finančna sredstva. Tako ji bo tudi omogočeno, da bo lahko širše in uspešneje poskrbela tako za obnavljanje kot tudi za širjenje sedanjega potenciala raziskovalcev, katerega število in struktura je v razmerju do akademikov neustrezna in nezadovoljiva.

V razpravi je bila izražena tudi želja, da bi Slovenska akademija znanosti in umetnosti še pred sprejemom zakona podrobneje informirala poslance o svojem sedanjem položaju, dejavnostih in težavah, s katerimi se srečuje.

Ker je odbor soglasno menil, da je nov zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti potreben in da so načela, na katerih naj temelji, utemeljena, predlaga zboru, da predlog za izdajo zakona sprejme.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca dr. Demetrija Brodarja.

Št.: 022-67/69

Ljubljana, 22. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti na svoji 8. seji dne 18. septembra 1969.

Komisija je soglašala z razlogi, s katerimi se utemeljuje potreba po izdaji zakona. V razpravi je bila predvsem poudarjena okoliščina, da je bil veljavni zakon o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti sprejet že 6. maja 1949 (Uradni list LRS, št. 14-92/49) in je bil le formalno usklajen z ustavo SR Slovenije z zakonom o spremembah zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (Uradni list SRS, št. 11-120/65), da pa sklepi za nadaljnji razvoj znanstvenega, aplikativnega raziskovalnega in razvojnega dela v SR Sloveniji določajo naloge pristojnim republiškim organom, ki naj v okviru obstoječih predpisov poskrbe za uresničenje sprejetih stališč in naj tudi začno s pripravami za spremembo oziroma sprejem potrebnih zakonskih predpisov, predvsem zakonov o SAZU, o raziskovalni dejavnosti in o visokem šolstvu.

K predlogu za izdajo zakona je bila dana splošna razprava, da bi bilo zelo primerno, če bi tekla obravnava zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti vzporedno z obravnavo zakona o raziskovalni dejavnosti, ki je sedaj v fazi osnutka. Pri tem naj bi se proučil način te vzporedne obravnave oziroma stične točke na obeh področjih, ki se lahko vzporedno obravnavajo, ker se dejavnost Slovenske akademije znanosti in umetnosti kot pomembne organizacije, ki skrbi za razvoj znanosti in umetnosti in ki tudi sama goji znanstveno in umetniško ustvarjanje, ne more izolirano obravnavati izven kompleksa vprašanj na področju raziskovalne dejavnosti, katere koncept je šele v fazi oblikovanja. Predstavnik predlagatelja se je strinjal s to pripombo oziroma sugestijo, da je potrebno proučiti možnost obravnave zakona o Slovenski akademiji znanosti in

umetnosti z zakonom o raziskovalni dejavnosti in pri tem poudaril, da bi bilo nujno ugotoviti najustreznejši način take obravnave.

Sicer k prikazanim posameznim načelom bodoče zakonske ureditve SAZU komisija ni imela pripomb.

Št.: 022-67/69
Ljubljana, 19. 9. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA
o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam

Na podlagi prvega odstavka 248. člena in 250. člena poslovnika Skupščine Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 40-309/67) predlagamo, da se izda zakon o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

I

Razlogi za izdajo zakona

Temeljni zakon o pošiljanju tiskov določenim zavodom (Uradni list SFRJ, št. 15-305/65) določa, da mora vsaka tiskarna, da bi bila zagotovljena dostopnost vseh tiskov za proučevanje in uporabo ter za njihovo ohranitev, pošiljati po en izvod vsakega tiska Jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu, po devet izvodov za centralni knjižnici republike, v kateri je tiskana, od katerih dva izvoda obdrži ta knjižnica, ostalih sedem izvodov pa pošlje centralnim knjižnicam drugih republik in centralnim knjižnicam avtonomnih pokrajin. Pod pojmom tiska misli zakon vse publikacije (knjige, brošure, separate, muzikalije, revije, časnike, zemljevide in atlase vseh vrst, kataloge, programe in podobno) in njihove priloge (tabele, grafikone, obrazce in podobno), ki so bile tehnično razmnožene (s tiskalnimi stroji, litografirane ali izdelane s ciklostilom in podobno), kot tudi gramofonske plošče. V svojem 14. členu pa zakon predvideva, da republiški predpisi določajo, kako se pošiljajo gramofonske plošče ter komu in kolikšno število, in dalje, da so v republiških predpisih lahko določene tudi druge obveznosti glede pošiljanja obveznih izvodov tiska.

Sedaj ureja obveznosti glede pošiljanja tiska, ki jih je lahko republika naložila tiskarnam, odlok o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam (Uradni list LRS, št. 33-196/60), ki še temelji na zvezni uredbi o obveznem pošiljanju tiskov (Uradni list FLRJ, št. 27-216/53). Ker je zvezna uredba s temeljnim zakonom o pošiljanju tiskov določenim zavodom prenehala veljati, je podan formalno pravni razlog za izdajo novega republiškega predpisa. Vsebinsko pa je vprašanje izdaje novega predpisa postalo aktualno ob dejstvu, da smo v Sloveniji dobili proizvajalca gramofonskih plošč, tj. tovarno gramofonskih plošč »Helidon« v Ljubljani, ki je zavezan po zveznem predpisu, da pošilja gramofonske plošče samo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

Tretji razlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam pa je potreba, da se s predpisom določijo sankcije za prekrške, če delovna ali druga organizacija in druga pravna oseba oziroma odgovorna oseba ne izvaja predpisa.

II

Načela, na katerih naj temlji zakon, in vsebina zakona

Zakon naj temelji na načelu, da bo zagotovljena dostopnost vseh tiskov za proučevanje in uporabo ter za njihovo ohranitev kot kulturnih vrednot. Zaradi tega naj bi novi predpis prevzel dosedanji način obveznega pošiljanja tiskov študijskim knjižnicam, ki temelji na tem načelu.

Po sedanjem odloku je pošiljanje slovenskih obveznih primerkov urejeno tako, da prejmejo študijske knjižnice v Mariboru, Celju, Kopru in Novem mestu kot pokrajinske knjižnice celotni tisk, natisnjen v Sloveniji, razen službenih in trgovskih obrazcev, letakov, reklamnih objav (plakatov), kratkih oglasov in zasebnih sporočil, študijske knjižnice v Kranju, Novi Gorici in Murski Soboti pa samo periodiko, medtem ko študijske knjižnice na Ravnah, v Ptuju in Slovanska knjižnica v Ljubljani ne prejemajo nobenega obveznega primerka. K raznim intervencijam študijskih knjižnic, ki niso prejemale obveznih tiskov, menimo, da ni namen obveznega pošiljanja tiskov nekaterim knjižnicam, da bi s tem reševale njihove občasne denarne težave za nakup knjig. Imeti pa je treba tudi v vidu, da bi ne bilo smotrno še bolj obremenjevati založnike, ki jim je že temeljni zakon naložil z uvedbo pošiljanja obveznega primerka centralnima pokrajinskima knjižnicama v Novem Sadu in Prištini novo obveznost. Tako zadolžuje že temeljni zakon slovenske založnike za deset obveznih primerkov vsakega tiska.

Z novim republiškim zakonom naj se določa obveznost, da proizvajalci gramofonskih plošč v Sloveniji, razen Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, ki ji morajo obvezne primerke plošč pošiljati po zveznem predpisu, brezplačno in na svoje stroške pošiljajo po en izvod vsake gramofonske plošče še študijski knjižnici v Mariboru. S tem da bi se zbirale gramofonske plošče na dveh mestih v Sloveniji, bi bilo povsem zadoščeno načelu za njihovo varnost in ohranitev. Ostalim študijskim knjižnicam v Celju, Kopru in Novem mestu, ki sicer prejemajo celotni slovenski tisk, ne bi bilo potrebno pošiljati plošč, ker je za arhivski primerek dovolj poskrbljeno, če se hrani na dveh mestih v Sloveniji, in bi s tem ne obremenjevali po nepotrebnem proizvajalcev gramofonskih plošč in tudi ne knjižnic samih, ki bi potrebovale za hranjenje plošč določeno tehnično opremo.

Uzakoniti je treba sankcijo za primer, če delovna ali druga organizacija in druga pravna oseba ne izpolnjuje obveznosti. Le-ta naj bi se kaznovala za prekršek z denarno kaznijo do 2000 dinarjev; z denarno kaznijo do 200 dinarjev naj bi se kaznovala tudi odgovorna oseba.

III

Finančne posledice izdaje zakona

Ker predlog za izdajo zakona načelno predvideva nadaljevanje pošiljanja tiskov študijskim knjižnicam, kot je teklo že po sedanjem odloku o obveznem pošiljanju tiskov, bi bila nova samo obremenitev tovarne gramofonskih plošč »Helidon« v Ljubljani, ki bi ob še ne povsem razviti produkciji znašala letno 800 dinarjev.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 22. septembra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije njen izvršni svet.

Odbor se je strinjal z razlogi za izdajo zakona kot tudi ž načeli, na katerih naj zakon temelji. To se predvsem ohranitev in dostopnost tiska o slovenski kulturni in znanstveni tvornosti ter obvezno hranjenje gramofonskih plošč slovenskih proizvajalcev. Zakon naj bi nadalje predvidel tudi sankcije, če delovne ali druge organizacije ne bi izpolnjevale svojih obveznosti.

O predlogih, da bi obvezno prejemale vse tiske ali samo periodiko še druge študijske knjižnice v Sloveniji, je odbor zavzel stališče, da je bila s sedanjim odlokom o pošiljanju obveznih primerkov dostopnost vsega tiska primerno urejena. Posamezne tiske si je moč pribaviti z medbibliotečno izposojo med študijskimi knjižnicami. Večino tiska prejemata tudi knjižnici v Trstu in Celovcu. Po mnenju odbora z obveznim pošiljanjem tiskov še nekaterim drugim študijskim knjižnicam ni mogoče reševati njihovih finančnih težav.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil Vido Kastrin.

Št.: 65-27/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 15. septembra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil njen izvršni svet.

Odbor je ugotovil, da so podani razlogi za izdajo zakona kot tudi načela, na katerih naj zakon temelji. To so predvsem ohranitev tiska o slovenski kulturni tvornosti ter hranjenje gramofonskih plošč slovenskih proizvajalcev. Zakonski predpis naj bi nadalje predvideval tudi sankcije v primerih, ko obveznosti ne bi bile izpolnjene.

Odbor je bil seznanjen tudi s pismenimi predlogi in pripombami, ki jih je k predlogu za izdajo zakona posredoval poslanec prosvetno-kulturnega zbora Boris Feldin.

Poslanec je predlagal povečanje obveznih izvodov vsega slovenskega tiska narodne in univerzitetne knjižnice od sedanjih dveh na tri. Glede na pojasnilo predstavnika narodne in univerzitetne knjižnice, da bi povečanje števila obveznih izvodov pomenilo dodatno obremenitev že sicer premajhnih prostorskih kapacitet knjižnice, je odbor predlog zavrnil. Nakup dodatnega izvoda publikacij, po katerih je veliko povpraševanje, je namreč ustreznejši in cenejši način in že vsa leta delovna metoda narodne in univerzitetne knjižnice. Dostopnost vsega tiska pa je tudi sicer dobro urejena prek organizacije medknjižnične izposoje, v katero so vključene vse študijske knjižnice.

Nadalje je poslanec predlagal, naj prejemata v prihodnje študijska knjižnica Nova Gorica celotni tisk slovenskih obveznih primerkov, študijska knjiž-

nica Ravne na Koroškem pa ves periodični tisk. Proučila pa naj bi se možnost pošiljanja obveznih izvodov študijski knjižnici Ptuj. Člani odbora so bili enotnega mnenja, da predvsem specifične naloge in položaj študijske knjižnice v Novi Gorici terjajo nekatere dogovore in rešitve, ki bi ji omogočale izvrševanje kulturnega poslanstva na tem obmejnem območju in v povsem novoizgrajenem mestu, ki še ni uspelo izoblikovati večjih kulturnih žarišč. Reševanje te problematike prek obveznega prejemanja slovenskega tiska pa ne bi bilo sprejemljivo, saj to ni namen predloženega zakona, hkrati pa bi sprožilo vrsto enakih zahtev še drugih študijskih knjižnic. Pri tem velja upoštevati tudi dejstvo, da znanstvena literatura predstavlja komaj 20-odstotni delež celotne slovenske založniške dejavnosti, vse ostalo pa je bodisi beletrija, ki jo nabavljajo matične knjižnice ali drugo manj zanimivo gradivo za študijske namene.

V razpravi je bilo tudi opozorjeno, da bi smotrneje urejeno financiranje kulturnih ustanov, katerih dejavnost je regionalnega pomena, vsekakor zmanjšalo zahteve po obveznem prejemanju tiskov.

Člani odbora so zato predlagali, naj republiški sekretariat za prosveto in kulturo s strokovnimi institucijami pripravi ustrezno analizo o mreži, položaju ter splošnih in posebnih nalogah študijskih knjižnic v Sloveniji. Šele iz ocene funkcije posameznih študijskih knjižnic, med katerimi so se nekatere že preoblikovale v knjižnice bolj splošnega značaja z različnimi oddelki, bodo možne odločitve o tem, katera študijska knjižnica je sposobna in upravičena opravljati tudi nalogo hranjenja obveznega izvoda slovenskega tiska. Omenjeno informacijo naj sekretariat, kolikor bo že pripravljena, predloži hkrati z osnutkom zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam.

Odbor predlaga zboru, da predlog zakona s pripombami odbora sprejme.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Mirana Hasla.

Št.: 65-27/69

Ljubljana, 17. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam na svoji 8. seji dne 18. septembra 1969.

Komisija je soglašala z razlogi, s katerimi se utemeljuje potreba po izdaji zakona predvsem glede na okoliščino, da sedaj ureja obveznosti glede pošiljanja tiska, ki jih je lahko republika naložila tiskarnam, odlok o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam (Uradni list LRS, št. 33-196/60), ki še temelji na zvezni uredbi o obveznem pošiljanju tiskov (Uradni list FLRJ, št. 27-216/53). Ker je zvezna uredba s temeljnim zakonom o pošiljanju tiskov določenim zavodom (Uradni list SFRJ, št. 15-305/65), ki je začel veljati 6. 4. 1965, prenehala veljati, je podan formalno-pravni razlog za izdajo novega republiškega predpisa. Temu razlogu pa se pridružuje še dejstvo, da je bila v SR Sloveniji ustanovljena tovarna gramofonskih plošč »Helidon« v Ljubljani.

Podlago za tako zakonsko ureditev daje tudi izrecno temeljni zakon o pošiljanju tiskov določenim zavodom, ki v prvem odstavku 1. do 8. člena določa, da mora vsaka tiskarna v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, da bi bila zagotovljena dostopnost vseh tiskov za proučevanje in uporabo ter za njihovo ohranitev kot kulturnih vrednosti, pošiljati brezplačno in na svoje

stroške po deset izvodov vsakega svojega tiska, in sicer devet izvodov centralni knjižnici republike, v kateri je tiskarna, in en izvod jugoslovanskemu bibliografskemu inštitutu s tem, da od devetih sprejetih izvodov obdrži centralna knjižnica zase dva izvoda, od ostalih sedem pa pošlje po en izvod centralnim knjižnicam drugih republik in centralnima knjižnicama avtonomnih pokrajin; v 3. členu določa, da so s tiskom po tem zakonu mišljene vse publikacije (knjige, brošure, separati, muzikalije, revije, časniki, zemljevidi in atlasi vseh vrst, katalogi, programi in podobno) in njihove priloge (tabele, grafikoni, obrazci in podobno), ki so bile tehnično razmnožene (s tiskarskimi stroji, litografirane ali izdelane na geštetnerju in podobno), kot tudi gramofonske plošče, ne glede na to, ali so namenjene za razširjanje oziroma prodajo ali ne; v 14.členu pa predvideva, da republiški predpisi določajo, kako se pošiljajo gramofonske plošče ter komu in kolikšno število ter da so lahko v republiških predpisih določene glede pošiljanja obveznih izvodov tiska tudi druge obveznosti.

Ob načelih, na katerih naj temelji bodoči zakon, je bila v razpravi postavljena zahteva, da se v bodočem zakonu normira oziroma točno precizira tudi širša interpretacija, kaj je vse mišljeno s tiskom oziroma, da se pri tem upoštevajo tudi tiski, ki so bili formalno izdani (na primer doktorske disertacije) ne pa tudi objavljeni za uporabo v javnosti.

Pri tem je bilo pojasnjeno, da Bernska konvencija o varstvu književnih in umetniških del, ki jo je ratificirala tudi Jugoslavija na podlagi ukaza o ratifikaciji z ustreznimi rezervami vlade FNRJ (Uradni vestnik Prezidija Skupščine FLRJ št. 13/51-129), razlikuje med formalno izdajo in objavo tiskov. V četrtem odstavku 4. člena ta konvencija namreč določa, da so z »objavljenimi deli« mišljena izdana dela ne glede na to, kako so izdelani izvodi teh del, ki pa naj se v zadostni količini posredujejo v razpolaganje javnosti. Zaradi tega bi bilo potrebno v bodočem zakonu normirati tudi morebitno obveznost posameznih pravnih oseb, ki le formalno izdajajo odločene tiske, ne pa jih tudi objavljajo s posredovanjem javnosti v zadostnem številu izvodov, da bi take tiske obvezno pošiljale centralni knjižnici naše republike, to je narodni in univerzitetni knjižnici, kar dopušča že citirani drugi odstavek 14. člena temeljnega zakona o pošiljanju tiskov določenim zavodom.

Sicer k prikazanim posameznim načelom bodoče zakonske ureditve komisija ni imela pripomb.

Številka: 65-27/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA
o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šo'skih spričeval

I. Razlogi za izdajo zakona

Tako zvezni zakon o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval (Uradni list SFRJ, št. 12-182/67) kot tudi praksa zahtevata izdajo republiškega zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval.

Zvezni zakon o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval predpisuje, naj se z republiškimi predpisi uredi naslednje:

— spričevala o končani tuji — osnovni šoli, gimnaziji ali strokovni šoli — nostrificira organ, ki ga določa republiški predpis (3. člen);

— v republiškem predpisu je lahko določeno, da nostrificirajo spričevala, pridobljena na tujih višjih šolah, le določene višje šole (zadnji odstavek 3. člena);

— statut oziroma drug splošni akt višje šole, visoke šole, umetniške akademije, fakultete ali znanstvenega zavoda določa v skladu z republiškimi predpisi tudi postopek za nostrifikacijo (drugi odstavek 6. člena);

— priznavanje posameznih razredov — letnikov, semestrov, izpitov in podobno, ki jih je kdo končal oziroma opravil v tujini, za nadaljevanje šolanja v Jugoslaviji ureja republiški predpis (12. člen);

— organi in zavodi, ki po določbah tega zakona nostrificirajo v tujini pridobljena spričevala, hranijo dokumentacijo in vodijo evidenco o nostrificiranih spričevalih v skladu z republiškimi predpisi (13. člen).

V zvezi s tem je pomembno dejstvo, da so doslej tri republike izdale ustrezne republiške predpise, in sicer:

a) Bosna in Hercegovina:

— zakon o nostrifikaciji šolskih svjedočanstava izdatih u inostranstvu (Službeni list BiH, št. 38-317/67); ta zakon vsebuje določbe za osnovno, srednje, višje in visoko šolstvo;

— pravilnik o čuvanju dokumentacije i vođenju evidencije u vezi sa nostrifikacijom svjedočanstava izdatih u inostranstvu (Službeni list BiH, št. 6-63/68).

b) Črna gora:

— zakon o nostrifikaciji školskih svjedočanstava izdatih u inostranstvu (Službeni list Čg, št. 6-36/68); ta zakon vsebuje določbe za osnovno, srednje in visoko šolstvo;

— pravilnik o čuvanju dokumentacije i vođenju evidencije u vezi sa nostrifikacijom svjedočanstava izdatih u inostranstvu (Službeni list Čg, št. 22-153/68).

c) Hrvatska:

— zakon o nostrifikaciji i priznavanju ekvivalencije školskih svjedodžbi stečenih u inozemstvu (Narodne novine Hrvatske, št. 37/68);

ispravah zakona o nostrifikaciji i priznavanju ekvivalencije školskih svjedodžbi stečenih u inozemstvu (Narodne novine Hrvatske, št. 37/68);

ta zakon vsebuje določbe za osnovno, srednje, višje in visoko šolstvo;

medtem ko republike Slovenija, Srbija in Makedonija doslej še nimajo zadevnih republiških predpisov.

II. Vsebina zakona

Republiški zakon naj bi vseboval določbe o:

— organu, ki nostrificira spričevala o končani tuji osnovni in srednji šoli;

— postopku za nostrifikacijo spričeval oziroma pooblastilu statutom oziroma drugim splošnim aktom višje šole, visoke šole, umetniške akademije, fakultete ali znanstvenega zavoda, da določijo v skladu z republiškimi predpisi ta postopek in organ;

— priznavanju posameznih razredov, letnikov, semestrov, izpitov in podobno, ki jih je kdo končal oziroma opravil v tujini za nadaljevanje šolanja v Jugoslaviji;

— o čuvanju dokumentacije in vodenja evidence nostrificiranih spričeval.

Pri urejanju omenjenih zadev iz republiške pristojnosti je zakon pretežno vezan na načela, ki jih vsebuje že zvezni zakon. V tem okviru pa predlagamo, da zakon posamezna vprašanja uredi takole:

— nostrifikacija v okviru osnovnega in srednjega šolstva naj bo v celoti v pristojnosti republiškega organa, ker bi ob velikem številu osnovnih in srednjih šol, ko bi pristojnost nostrificiranja pripadala njim, ne bilo mogoče zagotoviti potrebne enotnosti kriterijev. To pa bi lahko povzročilo, da bi bil posamezen upravičenec v primerjavi z drugimi oškodovan ali pa da bi posameznik ponavljal zahtevek za nostrifikacijo pri večjem številu enakih šol zapored, dokler je ne bi — prav zaradi različnih kriterijev — dosegel;

— pristojnost nostrificiranja visokošolskih semestrov in izpitov bi pripadala visokošolskim zavodom. Ti naj postopek in organ določijo s statutom oziroma z drugimi splošnimi akti;

— pristojnost nostrificiranja naj bi imeli vsi visokošolski zavodi (v smislu zakona o visokem šolstvu);

— zakon naj uredi tudi vprašanja o dokumetaciji in evidenci v zvezi z nostrifikacijo, tako da ne bi bil potreben še poseben izvršilni predpis in zakonsko pooblastilo zanj.

III. Finančne posledice

Republiški zakon ne bi za republiko uvedel nobenih novih finančnih obveznosti.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval na svoji 8. seji dne 18. septembra 1969.

Komisija je soglašala z razlogi, s katerimi se utemeljuje potreba po izdaji zakona, ker tako zvezni zakon o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval (Uradni list SFRJ, št. 12-182/67) kot tudi praksa narekujeta izdajo republiškega zakona na tem področju. Podlago za tako zakonsko ureditev daje tudi izrecno omenjeni zvezni zakon, ki v 1. točki prvega odstavka 3. člena določa, da spričevala o končani tuji — osnovni šoli, gimnaziji ali strokovni šoli — nostrificira organ, ki ga določa republiški predpis; v drugem odstavku tega člena določa, da je v republiškem predpisu lahko določeno, da nostrificirajo spričevala, pridobljena na tujih višjih šolah, le določene višje šole; v drugem odstavku 6. člena določa, da statut oziroma drug splošni akt višje šole, visoke šole, umetniške akademije, fakultete ali znanstvenega zavoda določa v skladu z republiškimi predpisi tudi postopek za nostrifikacijo; v 12. členu določa, da republiški predpis ureja priznavanje posameznih razredov — letnikov, semestrov, izpitov in podobno, ki jih je kdo končal oziroma opravil v tujini, za nadaljevanje šolanja v Jugoslaviji; v 13. členu pa določa, da organi in zavodi, ki po določbah tega zakona nostrificirajo v tujini pridobljena spričevala, hranijo dokumentacijo in vodijo evidenco o nostrificiranih spričevalih v skladu z republiškimi predpisi.

Ob načelih, na katerih naj temelji bodoči zakon, je bilo v razpravi sprejeto stališče, da bi bilo treba v bodočem zakonu upoštevati načelo reciprocitete

za tuje državljane pri nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval. To pomeni, da bi se nostrifikacija v tujini pridobljenega šolskega spričevala ali pa priznavanje posameznih razredov — letnikov, semestrov, izpitov in podobno na zahtevo tujega državljana opravilo samo, če predpisi tuje države, katere državljan je, pod enakimi pogoji dopuščajo nostrifikacijo oziroma omenjeno priznavanje na zahteve jugoslovanskih državljanov v tej tuji državi.

Predstavnik predlagatelja se je s tem stališčem strinjal in obenem pojasnil, da je to načelo sprejel zvezni svet za izobraževanje in kulturo z omenitvijo, da bi se upoštevale zahteve za nostrifikacijo oziroma omenjeno priznavanje le tistih tujih državljanov, ki so državljani tujih držav, s katerimi je Jugoslavija sklenila pogodbe o reciprociteti na tem področju. K taki rešitvi oziroma upoštevanju tega načela komisija ni imela pripomb.

Sicer k prikazanim posameznim načelom bodoče zakonske ureditve komisija ni imela pripomb.

Št.: 61-54/69
Ljubljana, 19. 9. 1969

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora — poročilo z dne 22. 9. 1969, št. 61-54/69

Odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 16. 9. 1969, št. 61-54/69.

PREDLOG ZAKONA

o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru

1. člen

Višja stomatološka šola v Mariboru (v nadaljnjem besedilu: šola), ki je bila ustanovljena z zakonom o Višji stomatološki šoli v Mariboru (Uradni list LRS, št. 23-134/60), preneha.

2. člen

Šola preneha konec študijskega leta 1969/70. Glede na to, da je šola opravljala v študijskem letu 1968/69 pouk samo v drugem in tretjem letniku, opravlja v študijskem letu 1969/70 pouk samo v tretjem letniku.

Absolventom šole se omogoči opravljanje predizpitnih praktikumov do 31. januarja 1971, izpitov in kolokvijev po sedanjem učnem načrtu in izpitnem redu šole pa do 31. marca 1971.

3. člen

O uporabi poslopja, inventarja in drugega premoženja šole odloči izvršni svet Skupščine SR Slovenije v soglasju s skupščino občine Maribor in z združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru.

Arhiv šole prevzame združenje visokošolskih zavodov v Mariboru.

4. člen

Likvidacija šole se opravi po stanju na dan 30. septembra 1970; likvidacijo opravi likvidacijska komisija, v kateri mora biti tudi zastopnik združenja visokošolskih zavodov v Mariboru.

Likvidacijsko komisijo imenuje republiški sekretar za prosveto in kulturo.

5. člen

Z dnem, ko po tem zakonu preneha šola, preneha veljati zakon o Višji stomatološki šoli v Mariboru (Uradni list LRS, št. 23-134/60).

6. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

I

Višja stomatološka šola v Mariboru (v nadaljevanju: šola) je bila ustanovljena z zakonom leta 1960 (Uradni list LRS, št. 23-134/60). Leta 1964 je bilo zgrajeno zanjo novo sodobno poslopje z vsemi potrebnimi prostori in opremo za teoretični in praktični pouk. Šola je dobro preskrbljena z učili in drugimi pripomočki, ki jih zahteva sodoben študij.

Na šoli je bilo v šolskem letu 1967/68 zaposlenih 15 učiteljev in sodelavcev za nedoločen čas in 25 s skrajšanim delovnim časom.

Študij traja tri leta. Diplomanti šole imajo strokovni naslov višji dentist. Do konca leta 1967 je na šoli diplomiralo 162 študentov.

II

Prenehanje šole (1. člen predloga zakona) predlagamo iz dveh razlogov: zaradi zahteve sodobne medicinske znanosti, da tudi na tem področju zdravstva deluje kot terapevt le zdravnik stomatolog in zaradi suficitarnosti terapevtskega kadra v zobozdravstvu.

Do ustanovitve šole je prišlo namreč predvsem zaradi akutnega pomanjkanja zobnih terapevtov v povojnem času. Še leta 1963 je prišlo v Sloveniji na enega zobozdravnika 5830 prebivalcev. Da bi se ta neugodna kadrovska situacija odpravila, sta bila storjena dva ukrepa: na medicinski fakulteti v Ljubljani je bil na oddelku za stomatologijo uveden stopenjski študij, ki je v triletni prvi stopnji izobraževal zobnega terapevta z višjo strokovno izobrazbo — višjega dentista, v Mariboru pa je bila ustanovljena 3-letna višja stomatološka šola. Treba je poudariti, da je medicinska fakulteta že ob uvedbi prve stopnje študija na stomatologiji in prav tako ob ustanovitvi višje stomatološke šole v Mariboru imela pomisleke glede uporabnosti višjega dentista kot terapevta in je pristala, da ga tudi sama izobražuje, le zaradi perečih kadrovskih potreb. Prav tako je treba podčrtati, da leta 1960 ni bilo mogoče predvideti tako

hitre zapolnitve omenjene kadrovske vrzeli, kot se je to dejansko zgodilo. Po 7-letnem planu bi v letu 1970 dosegli razmerja 1 zobni terpevt na 3000 prebivalcev oziroma naj bi v tem letu imeli 570 terapevtov. Nepričakovano pa smo že leta 1967 (stanje 30/9) lahko ugotovili, da imamo zaposlenih 587 zobnih terapevtov (330 zobozdravnikov in 257 dentistov), torej več kot jih je bilo predvidenih za leto 1970. V zadnjih dveh letih pa je bilo glede na prosta delovna mesta mogoče zaposliti komaj 1/5 diplomantov.

Glede na predviden dotok novih diplomantov, upoštevajoč število študentov v zadnjih letnikih in absolventov na stomatološkem oddelku medicinske fakultete in višje stomatološke šole bomo imeli 1970. leta 1000 zobnih terapevtov ali enega na 1700 prebivalcev, kar je optimalno evropsko razmerje. Tolikšnega števila zobnih terapevtov pa zdravstvena služba verjetno ne bo mogla zaposliti, saj bi, če bi to hotela, morala do leta 1970 odpreti blizu 400 novih delovnih mest z ustrezajočim številom zobnih asistentov in zobotehnikov.

Zobozdravstvena služba si je že ves čas po osvoboditvi prizadevala, da bi čimprej dobili enoten profil terapevta z visoko izobrazbo, ki je edini sposoben za opravljanje polivalentne zobozdravstvene službe. Ker je zobozdravstvo v isti meri del medicine kot vsaka druga medicinska stroka, delo zobnega zdravnika pa — po mnenju medicinske fakultete — nedeljiva celota na samostojnem delovnem mestu, je na današnji stopnji razvoja za kvalitetno zobno zdravstvo potreben le zdravnik z medicinsko izobrazbo, prav tako kot je potreben za zdravljenje splošnih obolenj zdravnik splošne prakse. Različni izobrazbeni profili zobnih terapevtov so odsev razvoja v preteklosti. Menimo, da iz teh razlogov odpravlja splošni zakon o zdravstvu (Ur. list SFRJ, št. 20-290/69) profil višjega dentista, kar je razvidno iz 17. člena, v katerem med nazivi zdravstvenih delavcev ni naveden naziv »višji dentist«, pa tudi iz 26. člena, ki določa, da zdravstveni delavci, ki niso zajeti v navedenem 17. členu, ki pa jim je bila po prej veljavnih predpisih priznana ustrezna strokovna izobrazba (otroške negovalke, dentisti, višji dentisti, nižji zdravstveni tehniki, bolničarji idr.), lahko še naprej opravljajo delo zdravstvenega varstva, za katero se zahteva strokovna izobrazba, ki jo imajo po predpisih, veljavnih do uveljavitve tega zakona, če ni v republiških predpisih drugače določeno.

Zaradi potrebe po kvalitetnejši zobozdravstveni oskrbi in zaradi spremenjenega razmerja spričo števila zobnih terapevtov je stomatološki oddelek medicinske fakultete že leta 1966 predlagal, da se ukine stopenjski študij stomatologije. Predlog sta potrdila pedagoško-zdravstveni svet (1/7-1966 in 29/9-1966) in fakultetni svet (29/7-1966 in 7/11-1966) medicinske fakultete. Sklep o ukinitvi stopenjskega študija je dne 9. 2. 1967 podprl republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo (dopis izvršnemu svetu, št. 022-15/67) in v skladu z njim predlagal prenehanje višje stomatološke šole v Mariboru.

S postopno ukinitvijo višje stomatološke šole in s šolanjem enotnega profila zobnih terapevtov z visoko izobrazbo je soglašal zavod SRS za zdravstvo in to stališče sporočil (kot opravljalec funkcije republiškega zdravstvenega centra, ki je to stališče 5. 4. 1967 sprejel) 28. 1. 1967 socialno-zdravstvenemu zboru Skupščine SRS (dopis št. 14-146/1). Na razgovoru, ki ga je 17. 2. 1967 sklical predsednik socialno-zdravsvenega zbora Skupščine SRS, je bilo ugotovljeno, da je predlog medicinske fakultete za ukinitev stopenjskega študija stomatologije utemeljen, saj so odpadli kadrovski razlogi, ki so pred leti narekovali njegovo uvedbo. Dva profila terapevtov nista potrebna oziroma je potreben le profil z visoko izobrazbo. Zato tudi ni več potrebna višja stomatološka

šola, ki naj v študijskem letu 1967/68 ne vpisuje več v prvi letnik, študentov pa je treba omogočiti, da končajo študij pod pogoji, pod katerimi so ga začeli. Šola naj bi z medicinsko fakulteto našla ustrezno rešitev za nadaljevanje šolanja svojih študentov na fakulteti, upoštevajoč že uveljavljeni načrt in študijski režim za nestopnjevan študij, in pripravila predloge pogojev, pod katerimi bodo študentje lahko končali študij za dosego naslova višji dentist oziroma zobozdravnik, prav tako pa tudi predlog za nadaljnjo uporabo učne baze v Mariboru.

Svet republiškega zdravstvenega centra je 21. 2. 1968 ponovno sprejel stališče, da je v Sloveniji potreben samo zobni terapevt z visoko izobrazbo, zato naj se dentistične šole ne ustanavljajo oziroma naj se preusmerijo v druge zobozdravstvene namene. Svet republiškega zdravstvenega centra je pri tem upošteval, da se mora v zobnem zdravstvu zboljšati struktura kadra in s tem raven strokovnega dela, posebno še, ker na nobenem drugem terapevtskem področju niso opravljali terapevtskih del delavci z višjo ali celo s srednjo strokovno izobrazbo. V SR Sloveniji primanjkuje specialistov za mladinsko zobozdravstvo in je treba tako specializacijo omogočiti v zveznih predpisih.

Višja stomatološka šola je v razpravi o tem vprašanju ugovarjala prej navedenim ugotovitvam in mnenjem o suficitarnosti zobozdravstvenih kadrov v SR Sloveniji in o neustreznosti profila višjega dentista kot terapevta. Šola je trdila, da spričo zobne patologije prebivalstva, posebno še mladine, obstoječi kader ne zadošča in da o suficitarnosti ne more biti govora. Glede profila višjega dentista meni, da je pri dobro organizirani in pravilno vodeni zobozdravstveni službi možna delitev dela med zobnim terapevtom z visoko in višjo izobrazbo. Šola navaja, da so se njeni diplomanti dobro uveljavili v praksi, kakor tudi, da je šolanje višjih dentistov krajše in zato cenejše. Glede na vse to poudarja, da ni razloga za njeno ukinitev. Če bi pa obveljalo stališče, da se preneha z izobraževanjem višjih dentistov, predlaga, da se predvidi njen postopen razvoj v visokošolsko ustanovo, ki bi v integriranem stomatološkem študiju sodelovala pri šolanju stomatologov prvih treh letnikov.

Enako rešitev so predlagali tudi študenti šole in jo utemeljevali s trditvijo, da bi se z ukinitvijo zmanjšala možnost za izobraževanje mladine iz severovzhodne Slovenije.

Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru je podprlo stališča in predloge šole ter njenih študentov.

Glede stališča višje stomatološke šole o potrebnosti in uporabnosti profila višjega dentista zlasti zaradi nezadovoljivega stanja v preventivnem otroškem zobozdravstvu izjavlja medicinska fakulteta — njen stomatološki oddelek, da je ta dejavnost tako občutljiva, da zahteva ne le zobozdravnika, ampak dodatno specializiranega zdravnika stomatologa.

Zamisel medobčinskega zdravstvenega centra v Mariboru o premestitvi prvih treh letnikov stomatološkega študija v Maribor sta zavrnila pedagoško-znanstveni svet in fakultetni svet medicinske fakultete z obrazložitvijo, da bi to pomenilo ločiti del integriranega medicinskega študija od znanstvene in pedagoške baze, ki jo je razvila v dvajsetih letih medicinska fakulteta v Ljubljani. To bi bilo v škodo kvalitete izobraževanja zobozdravstvenega kadra in razvoja stomatološke vede.

Kolikor gre za vprašanje neustrezne regionalne strukture študentov, jo takšna premestitev ne bi rešila, temveč celo poslabšala, saj ima Ljubljana centralno lego v Sloveniji. Varianta z organiziranjem vzporednega fakultetnega

stomatološkega študija treh prvih letnikov v Ljubljani in v Mariboru ne pride v poštev tako zaradi že navedenih razlogov kot tudi iz finančnih razlogov.

Glede na navedena strokovna mnenja medicinske fakultete, republiškega zdravstvenega centra in zavoda SRS za zdravstveno varstvo o profilu višjega dentista in o kadrovskih potrebah po zobnih terapevtih v SR Sloveniji, kakor tudi glede na to, da se s splošnim zakonom o zdravstvu odpravlja profil višjega dentista, je predlog, da višja stomatološka šola v Mariboru preneha z delom, utemeljen.

III

Šola naj bi prenehala postopoma. V študijskem letu 1968/69 se je opravljal pouk le v drugem in tretjem letniku, v naslednjem študijskem letu 1969/70 pa še v tretjem letniku (2. člen predloga). Tako bodo sedanji študenti glede na določbo 60. člena zakona o visokem šolstvu (Uradni list SRS, št. 9-61/69), lahko zaključili študij, s tem da jim bo dana možnost opravljati izpite po sedanjem učnem načrtu in izpitnem redu do 31. marca 1971. Po statutu šole namreč preneha status študenta 6 mesecev po izteku šestega, to je zadnjega semestra, poslednje študijsko leto pa bi se po predlaganem besedilu 2. člena in glede na statut šole končalo 30. septembra 1970.

Študentom šole bo dana možnost, da nadaljuje študij za dosego visoke izobrazbe na fakulteti po »Določilih o prestopanju slušateljev višje stomatološke šole v Mariboru na stomatološki oddelek medicinske fakultete v Ljubljani«, ki sta jih sprejela pedagoško-znanstveni svet 9. 10. 1968) in fakultetni sveti (25. 11. 1968) medicinske fakultete. V študijskem letu 1969/70 ali pozneje se diplomanti šole oziroma študentje, ki so v Mariboru opravili določeno število izpitov, potrebnih tudi za vpis v 4. letnik na fakulteti, lahko vpišejo v 4. letnik nedeljenega študija, s tem da zanje velja poseben učni načrt, ki bo nadoknadil manjkajočo snov, in da pred vpisom v 5. letnik opravijo še manjkajoče izpite, ki so na fakulteti sicer pogoj za vpis v 4. letnik. V študijskem letu 1969/70 ali pozneje se lahko vpišejo v 3. letnik nedeljenega študija študentje, če so na mariborski šoli opravili izpite, ki so na fakulteti pogoj za vpis v ta letnik, lahko pa tudi diplomantje mariborske šole. V 2. letnik nedeljenega študija pa se lahko še v letu 1969/70 vpišejo študentje, ki so v Mariboru opravili izpite, potrebne za vpis v 2. letnik fakultete. V 2. in 3. letniku študija bodo morali študentje iz mariborske šole vpisati še predmet medicinska statistika.

O nadaljnji usodi šolske baze bo v soglasju s predstavniki mariborske regije odločil izvršni svet Skupščine SR Slovenije (3. člen predloga). V razpravah o šoli je bilo do sedaj nakazanih že več možnosti: baza in strokovni kader naj bi služila za strokovno izpopolnjevanje stomatologov (staž, specialistična vzgoja mladinskih terapevtov), za potrebe zdravstvenega centra ali pa za šolstvo.

V predlogu so upoštevane naslednje pripombe, ki sta jih dala k osnutku zakona zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije in odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora Skupščine SR Slovenije:

V prvem odstavku 2. člena osnutka zakona je bilo določeno, da »šola preneha konec študijskega leta 1969/70, in sicer postopoma...«. Na predlog zakonodajno-pravne komisije so v predlogu zakona izpuščene besede »in sicer postopoma«, ker delovna organizacija ne more prenehati »postopoma« ampak preneha v določenem trenutku oziroma določenega dne. Glede na to, da šola

v študijskih letih 1968s69 in 1969/70 ni razpisala vpisa v prvi letnik, je opravljala v študijskem letu 1968/69 pouk samo v drugem in tretjem letniku, v študijskem letu 1969/70 pa bo opravljala pouk samo v tretjem letniku. Zato je besedilo osnutka v predlogu spremenjeno v skladu s stanjem.

Na predlog odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora je dopolnjeno določilo iz 2. odstavka 2. člena zakona, ki se je v osnutku glasilo: »Absolventi šole lahko opravljajo izpite po sedanjem učnem načrtu in izpitnem redu šole do 31. marca 1971«. V dopolnjenem besedilu so poleg izpitov upoštevani tudi kolokviji in predizpitni praktikumi, ki jih določa statut šole.

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 17. septembra 1969 obravnaval predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Pred sejo so si člani odbora ogledali prostore in opremo šole in se seznanili z njenim delom. Obisk šole, ki daje videz zelo moderne tovrstne izobraževalne institucije, je bil koristen, ker so se poslanci neposredno prepričali, kako pomembno je, da se tudi na področju šolstva vlagajo sredstva čimbolj racionalno na podlagi vsestransko proučenih odločitev, zlasti pa napovedi kadrovskih potreb. Primer te šole tudi kaže na nujnost usklajenega razvoja področja samega, za katerega se izobražujejo strokovnjaki, in ustreznih izobraževalnih institucij.

Sedaj kapacitete šole niso v celoti izkoriščene, ker uprava šole v dogovoru z izobraževalno skupnostjo SR Slovenije že dve leti ne vpisuje novincev in sedaj vzgaja samo še študente tretjega letnika. Na podlagi tega dogovora bi šola prenehala z delom šele na koncu letošnjega šolskega leta. Glede na to so člani odbora izrazili mnenje, da ponovna proučitev vseh tistih vprašanj in ugovorov, ki se pojavljajo v zvezi s prenehanjem šole, ne bi pomenila zavlačevanja sprejemanja zakona niti ne povečanja družbenih obveznosti v zvezi z vzgojo teh kadrov.

Vse pripombe, da bi bila takšna odločitev preuranjena in premalo proučena, izhajajo predvsem iz splošno znanih ugotovitev, da občani niso deležni utemeljene in zaželene zobozdravstvene pomoči in to kljub temu, da bo imela Slovenija že leta 1970 v Evropi optimalni standard po številu zobozdravstvenih delavcev. Vse kaže, da tudi ta zakon opozarja na problem neučinkovite organizacije in financiranja zobozdravstvene službe in s tem v zvezi tudi za pomanjkanje dolgoročne napovedi kadrovskih potreb po zobozdravstvenih delavcih, ki bi morali biti ob tej priložnosti odgovorno precizirane. Pomembno vprašanje, od katerega je odvisno izobraževanje teh kadrov, je tudi stališče družbene skupnosti o višini sredstev in načinu financiranja zobozdravstvene službe.

Splošni zakon o zdravstvu je odpravil lik višjega dentista in zato ni mogoče zagovarjati obstoja šole, ki izobražuje takšne strokovnjake. Predvsem ta razlog je usmerjal poslance k razmišljanju o najbolj smotrni nadaljnji uporabi učne baze šole, katere koristna površina znaša 2500 m², njena vrednost pa se ceni na več kot milijardo starih dinarjev. Odbor je bil seznanjen z več sugestijami, od katerih pa ni bila nobena dovolj tehtno argumentirana. Prednjačita predvsem dve:

— Preosnovanje obstoječih zmogljivosti šole in kadrov v zobozdravstveno ambulanto, ki bi hkrati z reorganizacijo zdravstvene službe dobila še posebne naloge na področju otroškega zobozdravstva, nadzora ipd.;

— vključitev obstoječih zmogljivosti šole, to je kadrov, prostorov in opreme v razširjeno učno bazo medicinske fakultete v Ljubljani za izobraževanje zdravnikov splošne medicine.

Odbor o teh sugestijah ni zavzel stališča, je pa menil, naj jih proučijo za zdravstvo in šolstvo pristojni organi. Vprašanje prihodnje uporabe učne baze je treba, po mnenju odbora, rešiti čimprej — po možnosti že s tem zakonom — in sicer tako, da se uporabi za izobraževanje najbolj deficitarnih strokovnjakov. Odbor je namreč ugotovil, da pedagoška akademija dela v neustreznih in nezadostnih prostorih. Zaradi tega trpi kakovost pouka z vidika sodobnih pedagoških zahtev.

S širšega perspektivnega gledišča pa narekuje takšno rešitev neustrezna izobrazba zaposlenih v naši republiki, ki je med najslabšimi v državi in v primerjavi z drugimi republikami celo zaostaja. V Sloveniji pa je ta še posebno nezadovoljiva v njenem severovzhodnem delu in bo zato predlagana rešitev odbora vsaj delno prispevala k ublažitvi regionalnih neskladij tako v pogledu izobraževanja kot tudi zaposlovanja.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da predlagatelj zakona ni zavzel stališča o predlogu poslanca Ceneta Matičiča, ki ga je dal ob obravnavi osnutka tega zakona, da bi se šola vključila v mednarodno delitev dela.

Ker je odbor sklenil obravnavati predlog zakona še enkrat, ga ni obravnaval v podrobnosti. Morebitne amandmaje bo dal odbor kasneje.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Ceneta Matičiča.

Št.: 022-189/69
Ljubljana, 18. 9. 1969

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 22. septembra 1969 obravnaval predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru v podrobnosti in sprejel naslednje amandmaje:

K 2. členu: V zadnji vrsti drugega odstavka se rok »do 31. marca 1971« spremeni »do 30. septembra 1971«.

Odbor je ocenil, da je predlagani rok za opravljanje izpitov in kolokvijev prekratek za tiste študente, ki jih zaradi bolezni in drugih upravičenih razlogov ne bi mogli opraviti v rednih rokih. Pri tem pa je treba še upoštevati, da ti študenti več ne bodo imeli priložnosti dokončati študija na kakšnem drugem zavodu.

K 2. in 4. členu je bila dana pripomba, da s formalnega gledišča še ni razčiščeno, kako bodo končali študij študenti tretjega letnika, ker bo šola prenehala konec študijskega leta 1969/70, absolventi pa imajo po predlogu zakona možnost opravljati izpite in kolokvije še do 31. marca 1971 oziroma, kot predlaga odbor, do 30. septembra 1971. Vprašanje je, kje bodo opravljali izpite in kdo bo pooblaščen izdati diplome.

K 4. členu: Besedilo drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»Likvidacijsko komisijo imenuje svet Skupščine SR Slovenije«.

Delo likvidacijske komisije je širše. Ker ne zadeva samo področje dela republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, naj jo imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Odbor je razpravljal predvsem o 3. členu zakona in je v bistvu nadaljeval načelno razpravo, ki je povzeta v prvem poročilu odbora. Ponovno je ugotovil, da izvršni svet, republiški sekretariat za prosveto in kulturo ter republiški sesekretariat za zdravstvo in socialno varstvo niso dali nobenih predlogov, ki bi vsaj v obrisih nakazovali najbolj ekonomično uporabo prostorov in opreme šole. Glede na to je po mnenju nekaterih poslancev nevarnost razvrednotenja in demontaže vsega, kar sta družba in delovna skupnost šole vložila in zgradila od ustanovitve v tej šoli. Bilo je omenjeno, da vsi prostori pred leti ukinjene višje gospodinjske šole v Grobljah še lani niso bili racionalno izkoriščeni.

Glede na to predlaga odbor republiškemu zboru, da odloži obravnavo predloga zakona za čas, dokler ne bo izvršni svet predlagal rešitve, ki bodo zagotavljale čimbolj ekonomično izkoriščanje prostorov in opreme.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil Ceneta Matičiča.

Št.: 022-189/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 16. septembra 1969 obravnaval predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru. Predlog zakona je republiški skupščini predložil izvršni svet.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je prenehanje višje stomatološke šole v Mariboru glede na v obrazložitvi navedene razloge utemeljena in nesporna. Splošni zakon o zdravstvu namreč ukinja profil višjega dentista, zato ni mogoče zagovarjati obstoja šole, ki bi izobraževala ukinjeni poklicni profil.

Ob tem je bilo v razpravi opozorjeno na nekatera izredno pomembna sistemska vprašanja na področju visokega šolstva, predvsem na ustanavljanje visokošolskih zavodov. Tesnejše sodelovanje in povezanost med višjimi in visokimi šolami že od ustanovitve višjih šol dalje bi olajšali tudi takšne boleče posege v šolstvo, kot so utemeljene ukinitve šolskih zavodov in prenehanje nekaterih študijskih smeri, ki so bile od samega začetka ocenjene in postavljene kot zgolj občasne in prehodne oblike. Upoštevati namreč velja, da sta šolska mreža in izobraževanje v hitro spreminjajočem se družbenoekonomskem sistemu izrazita dinamična kategorija, ki se morata vedno prilagajati ugotavljenim sedanjim in prihodnjim potrebam gospodarstva in družbenih služb.

Člani odbora so bili seznanjeni, da še vedno ni rešeno vprašanje prihodnje uporabe učne baze sedanje višje stomatološke šole v Mariboru, kar je naloga izvršnega sveta in skupščine občine Maribor. Odbor je zavzel stališče, da je treba temeljito in z vso odgovornostjo oceniti, v kakšne namene naj bi omenjeno bazo v prihodnje najkoristneje uporabili, pri čemer ne bi bilo sprejemljivo kakršnokoli zmanjševanje šolskih kapacitet. Izvršni svet naj zato skupaj z občinsko skupščino Maribor in s prizadetimi institucijami najde kar najustreznejšo rešitev za nadaljnjo uporabo obstoječih zmogljivosti sedanje višje stomatološke šole, to je prostorov, opreme in kadrov. Izražena je bila tudi želja, da bi bil odbor o tem seznanjen še pred sprejemom zakona.

V podrobni obravnavi predloga zakona odbor ni imel pripomb.

Za svojega poročevalca na seji zbora je odbor določil predsednika odbora Dušana Šinigoja.

Št.: 022-189/69
Ljubljana, 17. 9. 1969

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 23. septembra 1969 obravnaval amandmaje, ki jih je k predlogu zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru sprejel odbor republiškega zbora za prosveto in kulturo na svoji seji dne 22. septembra 1969.

Amandmaji so naslednji:

K 2. členu: V zadnji vrsti drugega odstavka se rok »do 31. marca 1971« spremeni v »do 30. septembra 1971«.

Odbor za vzgojo in izobraževanje se je z amandmajem strinjal, ker je ocenil, da je predlagani rok za opravljanje izpitov in kolokvijev prekratek za tiste študente, ki jih zaradi bolezni in drugih upravičenih razlogov ne bi mogli opraviti v rednih rokih. Pri tem pa je treba še upoštevati, da ti študenti ne bodo imeli več priložnosti dokončati študija na kakšnem drugem ustreznem zavodu.

K 4. členu: Besedilo drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi: »Likvidacijsko komisijo imenuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije«.

Odbor za vzgojo in izobraževanje je soglašal tudi s tem amandmajem, saj je delo likvidacijske komisije širše in ne sodi zgolj v področje dela republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

Dodatno k temu so člani odbora za vzgojo in izobraževanje sprejeli še amandma

k 3. členu: Besedilo se v četrti vrsti dopolni z »ter z univerzo v Ljubljani«.

Po mnenju odbora bi morala poleg navedenih institucij odločati o nadaljnji uporabi poslopja, inventarja in drugega premoženja šole tudi univerza v Ljubljani. Takšno skupno odločanje bo zagotovilo kar najbolj ustrezno rešitev.

Št.: 022-189/69
Ljubljana, 25. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 26. 9. 1969, št. 022-189/69.

POROČILO

o obravnavi informacije o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 23. septembra 1969 obravnaval informacijo o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji, ki jo je pripravil dr. Živko Šifrer, samostojni svetovalec v sekretariatu Skupščine SR Slovenije. Odbor je bil

seznanjen tudi s poročilom delovne skupine poslancev prosvetno-kulturnega zbora, ki je gradivo prehodno obravnavala.

Odbor je v razpravi ocenil predložene podatke o izobrazbenem sestavu zaposlenih kot tudi aktualnost problemov, ki iz sedanjega stanja izhajajo. Pri tem je ugotovil:

— izobrazbeni sestav zaposlenih v Sloveniji je dokaj neugoden, tako v primerjavi z ostalimi republikami kot tudi z nekaterimi drugimi državami. Slovenija izšola v primerjavi z ostalimi republikami nižje število kadrov z visokošolsko izobrazbo. Zaostajanje Slovenije je očitno, če primerjamo število slušateljev visokih šol s številom zaposlenih, kjer je Slovenija na zadnjem mestu. Ugodnejša je primerjava glede števila diplomantov na število zaposlenih. V tem primeru Slovenija ne zaostaja bistveno za državnim poprečjem;

— stagnacija vpisa na visoke šole je povzročilo tudi zmanjšanje finančnih sredstev, namenjenih vzgoji in izobraževanju, od 4,7 % na 4,3 % narodnega dohodka, kar je posledica reformnih ukrepov, čeprav naj bi po družbenem planu razvoja SR Slovenije 1965—70 dosegli 5,2 % narodnega dohodka. Od leta 1962 do 1967 se je delež sredstev za izobraževanje v narodnem dohodku zmanjšal za 0,5 %. Delež v narodnem dohodku je bil leta 1962 4,8 %, 1963 4,6 %, 1964 4,8 %, 1965 4,7 %, 1966 4,5 %, 1967 4,3 %, 1968 približno 4,5 %;

— kljub razmeroma kvalitetni ravni našega šolstva odstotek mladine, ki uspešno konča šolo, omejuje oziroma opredeljuje vse ostale rezultate zaključnega šolanja tako v srednjih kot v visokih šolah. Na 100 prebivalcev v starosti 20 in 24 let pride v Jugoslaviji 8,7 študentov, v Sloveniji pa 8 študentov visokošolskih zavodov;

— v primerjavi s številom zaposlenih je v Sloveniji najnižje število študento, na 10 000 zaposlenih komaj 200, v Makedoniji pa 346; večina diplomantov višjih šol izhaja s področja družbenih ved, komaj osmina pa iz šol tehnoloških smeri;

— porazdelitev študentov po skupinah prebivalcev ni najbolj ustrezna. Najmanj je zastopano kmečko prebivalstvo, predvsem na račun uslužbenskih vrst. Teritorialno so na visokošolskih zavodih najbolje zastopane ljubljanske občine, saj so nad slovenskim poprečjem. Za več ko polovico na slabšem so pomurske občine in občini, ki prekrivata predel Kozjanskega;

— ker pripravniški staž v Sloveniji ni obvezen, pripravnikov gospodarske in druge delovne organizacije ne sprejemajo v zadovoljivi meri;

— v primerjavi z mednarodnimi normativi je zaposlitev po strokovnosti dokaj neugodna v gospodarstvu in najšibkejša v industriji;

— izobrazbena struktura zaposlenih je v primerjavi z vso Jugoslavijo slabša. 21,4 % zaposlenih (106 529 zaposlenih) nima ustrezne kvalifikacije že za sedanje zahteve gospodarstva in družbenih služb, samo v industriji ima premajhno kvalifikacijo 28,6 % delavcev;

— premalo zavzetosti in načrtnosti pri spreminjanju izobrazbene ravni zaposlenih že danes negativno vpliva na produktivnost v Sloveniji, v prihodnje pa bo ta vpliv še očitnejši;

— tradicionalna pridnost je kot faktor aktivnosti na Slovenskem še na stopnji učinkovanja. Ker pa ta vpliv ni neomajen — saj je v nekaterih primerih na robu zadnjih naporov — bo nadaljnji porast kvalitete in kvantitete v proizvodnji v neposredni odvisnosti od tehničnih možnosti in izobrazbene ravni zaposlenih. Zaostajanje v izobrazbeni ravni prebivalstva bo imelo za posledico

skromnejše pogoje znanstvenega in raziskovalnega dela, kulturnih prizadevanj in vsesplošno relativno zaostajanje v razvoju našega naroda.

Ob vseh navedenih ugotovitvah je pozornost, ki jo v zadnjem času posveča slovenska javnost podatkom o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji, razumljiva in upravičena. Odbor je podprl v javnosti sproženo zaskrbljenost in ob tem sprejel naslednja stališča:

— informacija o izobrazbeni ravni zaposlenih, ki sloni zgolj na statističnih prikazih, lahko služi le kot začetno izhodišče za obravnavo tega perečega vprašanja. Nadaljnje razprave in delo na izoblikovanju osnov za programiranje kadrovske politike pa morajo izhajati iz poglobljenih analiz, kjer naj se poleg statističnih podatkov uporabijo tudi drugi pristopi in metodologije. Študije naj osvetle vzroke za določen kadrovski sestav po posameznih dejavnostih in industrijskih vejah in nakažejo primerjave z nekaterimi drugimi deželami, ki so po strukturi in kvaliteti ekonomije primerljive z našo republiko. Pri tem naj bi upoštevali, da so podlaga za programiranje kadrovske strukture in oceno obstoječega stanja v posameznih industrijskih panogah predvsem ustrezni mednarodni normativi;

— sprememba izobrazbene ravni zaposlenih je dolgoročen proces in zato ni mogoče pričakovati takoj pozitivnih posledic. Tako kompleksnega problema se je mogoče načrtno lotiti samo na podlagi temeljitega spremljanja stanja, strokovnih ocen in predlogov za izboljšanje izobrazbe zaposlenih. Zato je potrebno pristopiti k trajnejši organizaciji takšnega dela ter za posamezne naloge zadolžiti ustrezne raziskovalne in druge institucije. Njihove ugotovitve in predloge naj bi upoštevali in prevzeli sestavljalci osnov za ekonomski razvoj Slovenije;

— zaostajanje v izobrazbeni strukturi prebivalstva bi bilo mogoče močno ublažiti in čez čas celo odpraviti tudi z ustreznejšo štipendijsko politiko, povečanjem kapacitet dijaških in študentskih domov, spodbujanjem in nagrajevanjem boljšega učnega uspeha ter z odločnejšimi neposrednimi ukrepi šolskih samoupravnih in drugih forumov, v čigavi odgovornosti je posodabljanje vzgoje in izobraževanja na vseh ravneh. Pri tem ne gre zanemariti, da so sodobno opremljena šola in ustrezno usposobljeni pedagoški kadri osnova za kvalitetno vzgojno-izobraževalno delo. Ker še vedno dokaj visok osip v osnovni šoli zmanjšuje možnosti za nadaljnje šolanje, velja sistematično spremljati, proučevati in odpraviti vzroke za takšen položaj. Nalogo naj bi prevzel novi zavod za pedagoško službo, ki naj bi hkrati pripravil tudi oceno kvalitete vzgojno izobraževalnega procesa; z učinkovitejšim šolskim delom bi prav gotovo lahko zajeli več mladine v izobraževanje po končani osnovni šoli;

— sedanji položaj pri sprejemanju pripravnikov — delovne organizacije v Sloveniji sprejemajo polovico manj pripravnikov kot druge republike — zahteva, da se obvezen pripravniški staž tudi v naši republiki uredi z zakonom;

— institucijo štipendij in kreditov za študij kot eno pomembnih dejavnikov za izboljšanje stanja naj bi v prihodnje prikazovali z natančnejšimi statističnimi podatki, upoštevajoč pri tem tudi sredstva delovnih organizacij;

— evidenco nad našo delovno silo v tujini je treba izpopolniti tako glede števila visokokvalificiranih strokovnjakov, ki so zaposleni v drugih deželah kot tudi glede možnosti za njihovo zaposlitev po vrnitvi iz tujine;

— na sedanje stanje kaže določneje opozoriti občinske skupščine, gospodarske in druge delovne organizacije kot tudi družbeno-politične organizacije;

— problematiko zaostajanja v izobrazbeni ravni zaposlenih naj bi obravnavali ustrezni odbori oziroma zbori Skupščine SR Slovenije.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil svojega podpredsednika Emila Rojca.

Št.: 61-9/69
Ljubljana, 29. 9. 1969

POROČILO

o izvajanju stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva

Odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora je na seji dne 11. septembra 1969 razpravljal o izvajanju stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva, ki ga je skupščini predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da je socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije na seji dne 26. septembra 1968 sprejel sklepe in priporočila za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva. Sekretariat je bil med drugim zadolžen, da do 30. 4. 1969 v sodelovanju z institutom za gerontologijo in geriatrijo, skupnostjo socialnih zavodov Slovenije in Društvom upokojencev Slovenije izdela program razvoja domskih kapacitet za posebne kategorije starejšega prebivalstva, ter pripravi strokovna in tehnična merila za delo domov za starejše prebivalstvo.

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je imenoval posebno strokovno komisijo, ki je pregledala vse domove in podala poročilo o stanju domov. To poročilo je bilo osnova za pripravo predloga pravilnika o minimalnih tehničnih in kadrovskih pogojih za delo obstoječih domov za stare ter osnova za okvirno orientacijo izgradnje domov, ki jo je pripravil sekretariat. Republiški sekretariat pa še ni dokončno izdelal programa razvoja domskih kapacitet za posebne kategorije starejšega prebivalstva; predvidoma bo ta program skupščini predložen še v tem letu.

Izhajajoč iz ugotovitve, da je sedanje stanje na področju zavodskega varstva starejšega prebivalstva kritično, so poslanci poudarili, da je nujno, da se pristopi k intenzivnejši izgradnji potrebnih domskih kapacitet, k adaptaciji obstoječih domov oziroma ukinitvi tistih, kjer je standard zelo kritičen in nimajo perspektive. Ker praksa kaže, da potrebujemo razen splošnih socialnih zavodov še specialne zavode za družbeno neprilagojene in duševno prizadete moteče osebe, je nujno, da zagotovimo tudi tovrstne kapacitete.

Odbor je v načelu podprl okvirno orientacijo izgradnje domov ter poudaril, naj bi le-ta služila občinskim skupščinam za programiranje potrebnih kapacitet. Po mnenju odbora bi morala biti izgradnja splošnih socialnih zavodov stvar občin oziroma vseh zainteresiranih dejavnikov v občini, izgradnjo specifičnih zavodov pa naj zagotovi republika. Ker pa bodo za izgradnjo splošnih socialnih zavodov potrebna znatna finančna sredstva, bi morali za to izgradnjo angažirati tudi sredstva 4% stanovanjskega prispevka upokojencev. Ker tudi ni pričakovati, da bi lahko vsaka občina v doglednem času izgradila svoj dom za stare in ker je tudi vprašljivo, ali bi bila taka rešitev oportuna je nujno, da občinske

skupščine in drugi dejavniki združujejo sredstva za realizacijo sprejetih programov. Te programe naj občine čimprej sprejmejo.

Odbor je še posebej poudaril, naj bi se sredstva 4% stanovanjskega prispevka upokojencev predvsem uporabila za izgradnjo domov za stare, ker je vprašljivo ali bi sedanji in bodoči upokojenci zmogli plačati ekonomsko najemnino za stanovanja, ki jih v nekaterih občinah gradijo za upokojence. Le izgradnja domov za stare jamči, da bodo te kapacitete resnično služile potrebam starih ljudi.

V razpravi je bilo še posebej opozorjeno, da anuitete v nobenem primeru ne bi smele bremeniti oskrbovancev, ker je poprečna doba bivanja v domovih za stare le ca. 5 let.

Ob obravnavi predloga pravilnika o minimalnih tehničnih in kadrovskih pogojih za delo obstoječih domov za stare je bilo ugotovljeno, da se ti pogoji nanašajo predvsem na opremo, na število in opremljenost sanitarnih prostorov ter na število in usposobljenost kadra. Poslanci so poudarili, da je nujno, da sekretariat čimprej izda ta pravilnik, ker je treba zagotoviti vsaj določen minimalni standard za oskrbovance v teh domovih. Kljub temu, da gre za minimalne pogoje, vsi domovi teh pogojev ne bodo mogli v predvidenem roku izpolniti. Zato se je odbor strinjal s stališčem, da bo treba take domove postopoma ukiniti. Odbor se je nadalje strinjal s stališčem sekretariata, da ti pogoji niso primerni za gradnjo novih domov, ker so znatno pod evropskim standardom in da sekretariat izdela posebne normative za nove domove.

Odbor je razpravljal tudi o zdravstvenem varstvu v domovih za stare ter ugotovil, da obstajajo določeni problemi v pogledu tega varstva. Osrednji problem je financiranje tega varstva in pa pomanjkanje kadra za medicinsko nego oskrbovancev. Problem je tudi v tem, da ni enotnega koncepta o zdravstvenem varstvu v domovih za stare. Nekateri se zavzemajo za to, naj bi skrb za zdravstveno varstvo prevzeli zdravstveni domovi v celoti, medtem ko domovi za stare zastopajo stališče, naj bi to dejavnost opravljali zavodi sami v okviru posebne službe. Domovi za stare so mnenja, da bi morale biti medicinske sestre in drugi zdravstveni delavci v delovnem razmerju s socialnim zavodom, zdravstvena služba pa vztraja na stališču, da bi moralo tudi to osebje biti vključeno v kolektiv zdravstvenega doma.

Odbor je poudaril, da je nujno, da se vprašanje zdravstvenega varstva v domovih za stare temeljito razčisti in da se ustrezne rešitve zagotovijo v okviru novega zakona o zdravstvu, ki je v pripravi.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Štefana Vargo.

Št.: 50-14/69

Ljubljana, 22. 9. 1969

POROČILO

o obravnavi poročila o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov

Odbor za invalidsko varstvo in invalidsko-pokojninsko zavarovanje ter odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora sta na sejah dne 12. oziroma 11. septembra 1969 obravnavala poročilo o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov, ki ga je skupščini predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

Odbora sta pozitivno ocenila dejstvo, da je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, v kratkem času po sprejetju zakona, predložil skupščini poročilo o njegovem izvajanju. Iz poročila kot tudi iz razprave izhaja, da se pojavljajo določeni problemi v zvezi z izvajanjem tega zakona. Invalidske komisije, ki skrbno obravnavajo vsak posamezni primer, so ugotovile, da obstajajo žrtve fašističnega nasilja, ki so 100% invalidi na podlagi bolezenskega stanja. Ker pri njih ne gre za 100% telesno okvaro, jim ne gredo pravice po tem zakonu. Odbora sta podprla stališče sekretariata, da bi zakon moral zajeti tudi te žrtve in bi bila v tej smeri potrebna dopolnitev obstoječega zakona. Drug problem, na katerega je bilo opozorjeno pa je, da so nekateri upravičenci po zakonu o pomoči žrtvam fašističnega nasilja, ki je prenehal veljati z uveljavitvijo tega zakona, izgubili pravico do pomoči. Odbora sta poudarila, da je treba omenjena problema temeljito proučiti in naj sekretariat predlaga ustrezne rešitve.

V razpravi je bilo nadalje ugotovljeno, da bodo sredstva, ki so bila predvidena za realizacijo zakona v letu 1969, zadoščala oziroma ne bodo v celoti izkoriščena.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da na terenu obstajajo zahteve, da se z zakonom zagotovi varstvo tudi osebam — žrtvam, ki imajo manj kot 100% telesno okvaro. V tej zvezi je bilo pojasnjeno, da je bilo ob sprejemanju uvodoma omenjenega zakona sprejeto stališče, da se v prvi fazi zagotovi varstvo le žrtvam s 100% telesno okvaro. Odbora sta podprla predlog sekretariata za zdravstvo in socialno varstvo, da se izvede popis žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne in žrtev vojnega materiala, ki imajo nad 60% telesno okvaro. Poudarila sta, da brez takega popisa ni mogoče pripraviti predloga za izdajo zakona, ker ni na razpolago kazalcev, na osnovi katerih bi lahko ocenili število teh žrtev. Ocena o številu žrtev pa je neobhodno potrebna, da bi se lahko ocenilo, kakšne bi bile finančne posledice zakona. Na podlagi tega popisa bo mogoče odločiti, ali bi v naslednji fazi zajeli le žrtve, ki imajo nad 80% telesno okvaro, ali pa tudi žrtve, ki imajo nad 60% telesno okvaro.

Odbor je predlagal, naj bi se potrebna sredstva za izvedbo tega popisa zagotovila v republiškem proračunu za prihodnje leto.

Za poročevalca na seji zbora je bila določena poslanka Anica Okršlar.

Št.: 55-3/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

OSNUTEK RESOLUCIJE

o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970

Na podlagi 2. točke VII. ustavnega amandmaja ustave SR Slovenije je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji enotnega zbora delovnih skupnosti z namenom, da se uskladijo gospodarska gibanja, gospodarska in negospodarska potrošnja in posamezne vrste splošne potrošnje sprejela

RESOLUCIJO

o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970

I

Skupščina SR Slovenije ugotavlja, da so bili v letu 1969 v gospodarskem razvoju doseženi pomembni rezultati. Ob povečani gospodarski aktivnosti smo dosegli večjo izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, občutno povečanje storilnosti in večjo zaposlenost. Prav tako je bil pomemben napredek dosežen v modernizaciji, v poslovnem povezovanju in v večji usposobljenosti gospodarstva za prilagajanje spremenjeni strukturi in zahtevam tržišča ter za povečano vključevanje v mednarodno menjavo.

Čeprav vsebujejo tekoča gospodarska gibanja vrsto pozitivnih elementov in tendenc, pa dejanski položaj kaže, da se posamezne naloge reforme uresničujejo neenakomerno in prepočasi, da bi mogli biti doseženi nekateri pomembni cilji razvojne politike Jugoslavije v letošnjem letu. Gospodarska konjunktura se kljub doslej sprejetim stabilizacijskim ukrepom še naprej giblje tako, da ima tudi negativne posledice za stabilnost tržišča, finančnega gibanja ter plačilno bilanco.

Takšen položaj se bo brez dvoma odrazil tudi v nadaljnjih gospodarskih tokovih in vplival na realne razvojne možnosti v letu 1970; hkrati pa predstavlja eno od poglavitnih ovir za nadaljnje uveljavljanje ciljev družbenoekonomske reforme.

Skupščina SR Slovenije ustvarjalno prispeva k oblikovanju splošnih pogojev gospodarjenja in k uresničevanju smernic ekonomske politike v okviru federacije ter s tem omogoča, da federacija opravlja svoje funkcije in da se krepi in razvija kot samoupravna skupnost na samoupravni osnovi.

Z usklajenimi postopnimi ukrepi ter z dopolnitvami in izboljšavami obstoječega gospodarskega sistema, ki naj bi omogočal večje obvladovanje tržnega gospodarstva, bomo zagotovili v letu 1970 bolj stabilne pogoje gospodarjenja. V ta namen naj bi tudi stopnjo povečanja celotne gospodarske aktivnosti prilagodili dejanskim materialnim možnostim, intenzivnemu naraščanju izvoza in potrebam, ki izhajajo iz položaja v plačilni bilanci. Takšna smer ekonomske politike je pogoj za bolj uspešno izvajanje srednjeročnega družbenega plana in je v skladu s smernicami, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela za izvajanje tega plana v letih 1969 in 1970.

Zaradi rešitve vprašanj, na katere so nas opozorili sklepi predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije, bodo Skupščina SR Slovenije, izvršni svet SRS ter

upravni organi v okviru svojih pristojnosti ter v sodelovanju z zveznimi organi prispevali k oblikovanju in uresničitvi potrebnih ukrepov.

1. Glede na naraščajoči delež jugoslovanskega gospodarstva, usmerjenega v mednarodno menjavo bodo možnosti razvoja v precejšnji meri odvisne od gibanja konjunkture v deželah, s katerimi imamo intenzivne trgovinske odnose. To še posebej velja za slovensko gospodarstvo, kjer je že doslej predstavljal delež proizvodnje blaga za izvoz okoli 18 % družbenega proizvoda. Odvisnost od zunanje konjunkture še bolj poudarja dejstvo, da se predvideva bolj umirjeno povpraševanje na domačem tržišču.

Ob upoštevanju obstoječih proizvodov zmogljivosti, predvidenih ukrepov ter razmer na notranjem in zunanjem tržišču se predvideva, da se bosta realni družbeni proizvod ter notranja potrošnja v Jugoslaviji v letu 1970 povečala za 6,5 % do 7,5 %, industrijska proizvodnja pa za 9 do 10 %. Ob takih splošnih pogojih lahko računamo s povečanjem družbenega proizvoda v SR Sloveniji za 8 do 9 % in s porastom zaposlenosti za 2 do 3 %. Družbeni proizvod v industriji, ki odločilno vpliva na to oceno, bi se predvidoma povečal za okoli 10 %.

Kot pomemben element za pričakovano gospodarsko rast lahko jemljemo sorazmerno ugodne rezultate pri dosedanjem prilagajanju proizvodnje zahtevam zunanjega in notranjega tržišča ter kvalitetne strukturne premike znotra gospodarstva, zlasti glede modernizacije opreme in izboljšanja tehnoloških procesov.

2. V procesu stabilizacije in v vedno bolj zahtevnih pogojih tržnega gospodarjenja bo za skladen družbenoekonomski razvoj v SR Sloveniji v prihodnjem letu izredno pomembna gospodarnost in umirjenost pri gospodarsko-političnih in samoupravnih odločitvah glede delitvenih razmerij družbenega proizvoda. Skupni družbeni prispevki, ki jih odvaja gospodarstvo, so še vedno nad ravnijo, ki je bila uveljavljena ob reformi. Hkrati se povečujejo tekoče obveznosti delovnih organizacij zaradi investicijskih posojil in nekaterih drugih obveznosti, ki jih gospodarske organizacije niso sposobne kriti iz ostanka dohodka, namenjenega za sklade. Vse to zmanjšuje lastno reproduktivno sposobnost gospodarstva in zaostruje problem nelikvidnosti, ki je zavzela že skrb zbujajoč obseg. Za uspešno razreševanje nastalih problemov — v skladu z načeli reforme — v letu 1970 ne bi bilo na mestu nikakršno relativno povečanje obveznosti gospodarstva.

3. Politika na področju stanovanjskega gospodarstva naj omogoči v letu 1970 izvajanje načel stanovanjske reforme, sprejetih z zvezno resolucijo o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva iz leta 1965 in s sklepom in priporočilom Skupščine SR Slovenije o ukrepih za nadaljnji razvoj stanovanjskega gospodarstva in stanovanjske reforme. Ker je leto 1970 zaključno leto stanovanjske reforme, je nadaljnja naloga na tem področju pripraviti osnove bodočega sistema stanovanjskega gospodarstva.

Na področju komunalnega gospodarstva se ekonomski odnosi, sprejeti z republiškimi zakonskimi določili prepočasi uveljavljajo, kar ima za posledico znatno zaostajanje in dezinvestiranje komunalnih fondov. Zato naj politika na tem področju v letu 1970 omogoči postopno uveljavljanje ekonomskih odnosov ter s tem zagotovi njegovo samostojno materialno osnovo. Za realizacijo tega pa so nujno potrebni večji napori vseh občinskih skupščin pri usmerjanju in usklajevanju celotnega komunalnega gospodarstva na njihovih območjih, kar je mogoče uspešno doseči s kvalitetnim programiranjem.

4. Nelikvidnost otežuje prizadevanja za bolj intenzivno gospodarjenje, za povečanje storilnosti in za uresničevanje drugih reformnih ciljev. Zato so potrebne spremembe v ekonomskih odnosih, v načinu funkcioniranja gospodarstva in tržišča; potrebne so ustrezne spremembe v gospodarskem sistemu ter spremembe v vedenju gospodarskih in drugih dejavnikov reprodukcije. To velja predvsem za razvijanje finančnega in tržnega mehanizma na samoupravnih osnovah, ki ustreza razvitejšemu gospodarstvu in za jasno definirano politiko delitvenih razmerij v gospodarskih organizacijah.

Zato naj se samoupravni organi delovnih organizacij, ter predstavniški in izvršilni organi družbeno-političnih skupnosti zavzemajo za to:

— da bodo delovne organizacije in drugi subjekti gospodarjenja poslovali v okviru svojih materialnih možnosti; pogosti pojavi investiranja ter delitve osebnega dohodka brez kritja kakor tudi neplačane zapadle obveznosti namreč resno ogrožajo stabilnost gospodarstva;

— da slabo gospodarjenje posameznih delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubo ali na robu rentabilnosti, ne bi obremenjevalo drugih delovnih organizacij in zaviralo razvoj tistih, ki so nosilci gospodarskega napredka;

— da se bo krepila vloga skladov skupnih rezerv, solidarnosti in vzajemne pomoči delovnih organizacij, da bi uspešneje premagovale težave in prilagajale svoje poslovanje zahtevam tržišča.

Uspešno razreševanje obstoječih gospodarskih problemov je v veliki meri odvisno od prizadevanj in pripravljenosti samih delovnih organizacij za izboljšanje finančne discipline v medsebojnih poslovnih odnosih kakor tudi tega, da delovne organizacije same rešujejo svoje notranje probleme. To morajo biti prioritetne naloge vseh samoupravnih nosilcev gospodarjenja z družbenimi sredstvi v prihodnjem letu.

5. Z razvijanjem samoupravnih in družbenih dogovorov pri določanju politike delitve dohodka delovnih organizacij bo potrebno zagotovilo za uresničevanje sprejete politike, ki določa, da se morajo osebni dohodki gibati v skladu z rezultati gospodarjenja. Zato bo Skupščina SR Slovenije v letu 1970 na osnovi določil temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah sprejela zakon o družbenem usmerjanju delitve dohodka, da bi zagotovila čimbolj dosledno izvajanje načela delitve po delu.

6. Po reformi začeti pozitivni procesi poslovno-tehničnega in finančnega sodelovanja med gospodarskimi organizacijami doma in s tujimi partnerji so pomemben činitelj za povečanje storilnosti in reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Nadaljnje prizadevanje v tej smeri sodi prav tako med temeljne pogoje za bolj dolgoročnejše reševanje problemov plačilne bilance. Zato je nujno zmanjševati vlogo federacije pri zadolževanju v inozemstvu, da se tako ustvarijo večje možnosti za neposredno poslovanje finančno povezovanje gospodarstva s tujino. Odločno je potrebno razvijati finančno povezovanje proizvodnje, trgovine in bank za doseganje skupnih gospodarskih ciljev in ustvariti sistemske možnosti za širše oblikovanje trga družbenih sredstev.

7. V prihodnjem letu bo treba proučiti vlogo posameznih skladov v okviru SR Slovenije z namenom, da se odpravijo vse oblike državnega kapitala in da se ta kapital razporedi čim bolj racionalno s širših družbenoekonomskih vidikov.

8. Pri nadaljnjem oblikovanju finančne in kreditne politike je zlasti potrebno proučiti možnost, da se delež gospodarstva v družbenem proizvodu poveča, in s tem gospodarstvu omogoči osamosvojitev od vpliva bank oziroma drugih dajalcev kreditov, s čimer bi kredit vedno bolj postajal samo dopolnilno

sredstvo k lastnim sredstvom delovnih organizacij. V tem okviru je treba gospodarskim organizacijam kot ustanoviteljem in komitentom poslovnih bank omogočiti večji vpliv na njihovo politiko, ob tem pa tudi proučiti razvijanje tistih finančnih in tržnih mehanizmov, ki bodo omogočili oblikovanje tržišča svobodnih sredstev reprodukcije.

9. Tako kot priporočamo gospodarskim organizacijam bolj gospodarno delitev dohodka, je nujno tudi na narodnogospodarski ravni preprečiti pojave neprogramirane delitve družbenega proizvoda izven družbenih dogovorov v korist neproizvodne potrošnje. Zato so prav tako nujna dosledna prizadevanja vseh samoupravnih nosilcev splošne porabe na vseh nivojih za racionalno poslovanje in porabo sredstev; potrebna pa je tudi ustrezna časovna opredelitev za reševanje materialno zahtevnejših nalog in že nakopičenih problemov.

Z neposrednim povezovanjem ter razvijanjem družbenih dogovorov med gospodarstvom in negospodarskimi dejavnostmi naj bi se bolj učinkovito usklajevale potrebe in možnosti, kakor tudi medsebojne pravice in obveznosti.

Pri oblikovanju dohodkov za kritje potreb splošne porabe v letu 1970 se predvideva, da bodo nominalni osebni dohodki na zaposlenega v družbenem sektorju v poprečju porasli za okoli 10 do 11 %. To predvidevanje temelji na povečanju produktivnosti dela v poprečju za okoli 6 % ter na v letošnjem letu visoko naraslih življenjskih stroških, ki so se v glavnem že odrazili v povečanih osebnih dohodkih. Računa se, da bodo navedena gibanja in povečanje zaposlenosti za 2 do 3 % povzročila povečanje sklada osebnih dohodkov za okoli 13 %.

Na tej osnovi lahko pričakujemo porast tekočih izvirnih dohodkov za splošno porabo v letu 1970 za okoli 17 %. Probleme, ki bodo nastajali na posameznih področjih splošne porabe, ter že programirano povečanje materialnih osnov posameznih družbenih služb bo treba v skladu z že sprejetimi smernicami Skupščine SR Slovenije reševati v okviru tega povečanja rednih dohodkov ter s sredstvi, ki so bila imobilizirana na podlagi julijskih sklepov Skupščine SR Slovenije. Ob doslednem izvajanju teh sklepov bi se taka skupna izvirna sredstva, ki bodo razpoložljiva v prihodnjem letu za splošno porabo, s proračunskimi sredstvi za intervencije v gospodarstvu vred, dejansko povečala za 24 %, od katerih odpade 5,3 % na presežek iz leta 1969 in 0,8 % na povečana sredstva za gospodarske posege. Hitrejši porast sredstev splošne porabe od predvidenega porasta družbenega proizvoda je neizogiben, ker se bo le tako izboljšal materialni položaj nekaterih področij, ki so v prejšnjih letih zaostala. Sanacija teh področij pa je tudi pogoj za dolgoročni optimalni razvoj gospodarstva in pogoj, da se razmerja v naslednjih letih ustalijo. Na ta način se postopoma uresničuje in nadaljuje tista politika delitve družbenega proizvoda, ki jo je že pred leti začrtala Skupščina SR Slovenije z namenom, da zagotovi ustrezno materialno in socialno ravnovesje vseh področij družbene reprodukcije.

II

S spremembami v sistemu prispevkov in davkov so bile v letu 1969 ustvarjene širše sistemske možnosti, da se v davčni politiki bolj dosledno uveljavijo nekatera temeljna načela, kot je obdavčevanje po dejanskem doseženem dohodku, večja povezanost davčne z ekonomsko in socialno politiko ter večja enotnost davčne politike v okviru republike. Sprejeti ukrepi so

hkrati pomemben prispevek k uresničevanju načela, da občani po svojih ekonomskih možnostih prispevajo h kritju potreb splošne porabe.

Zagotoviti je potrebno, da se bo sprejeta davčna politika dosledno izvajala. V tem okviru je zlasti pomembna skrb za razvoj davčne službe. Aktivnost na tem področju v zadnjem letu sicer kaže, da se stanje izboljšuje, vendar je nujno potrebno okrepiti prizadevanja, da se ta proces pospeši in davčna služba čimprej osposobi za učinkovito izvajanje davčne politike. Zlasti pomembno je, da občinske skupščine store potrebne ukrepe, da se služba hitreje kadrovsko okrepi in da se ustvarijo drugi potrebni pogoji za njeno delovanje tako, da ne bi zbirali večjih dohodkov samo z zaostrovanjem progresije davčnih obremenitev, pač pa z bolj doslednim ugotavljanjem dohodka in izterjavo davkov.

Vzporedno s tem je potrebno zagotoviti načrtno spremljanje in proučevanje delovanja sprejete davčne politike ter pripraviti ustrezne predloge za izpopolnjevanje davčnega sistema, da bi se uveljavilo načelo obdavčevanja po dejanskem doseženem dohodku tako, da bi k skupnim potrebam več prispevali tisti, ki imajo večje dohodke. V tem okviru je treba zlasti proučiti izvajanje sistema zajemanja prispevka iz osebnega dohodka po načelu bruto osebnih dohodkov; progresivno obdavčevanje osebnih dohodkov iznad ravni, ki je določena s sporazumi oz. družbenimi dogovori; zmanjšanje prispevnih stopenj na osebne dohodke in hkratno uvajanje obdavčitve dobička; sistem obdavčitve skupnega dohodka občanov; na področju kmetijstva pa zlasti možnosti zajemanja diferencialne rente. Ker je večina morebitnih sprememb obstoječega davčnega sistema vezana na ustrezne spremembe v temeljni zakonodaji in ker je spremembe potrebno obravnavati iz širših družbenoekonomskih in družbenopolitičnih vidikov, morajo biti te proučitve pravočasno opravljene, najpozneje do konca tretjega trimesečja 1970. S tem bo tudi omogočeno, da bo SR Slovenija ustvarjalno sodelovala pri oblikovanju ustreznih rešitev v federaciji. Pri proučitvi te problematike je nujno, da sodelujejo znanstveno raziskovalne institucije.

Glede na to bodo za leto 1970 v davčni zakonodaji uveljavljene le nekatere spremembe in dopolnitve, ki pa bistveno ne posegajo v že sprejeto politiko prispevkov, davkov in taks. Razlike v davčni politiki med občinami naj bi se še naprej zmanjševale in se izražale predvsem v različnem urejanju tistih vprašanj, ki glede na posebnost razmer v občini terjajo posebne rešitve. Zato je potrebno v večji meri uveljaviti načelo medsebojnega dogovarjanja in usklajevanja med občinami, ki mora postati sestavni del davčne politike.

1. Osnovno izhodišče pri opredelitvi družbenoekonomskega položaja celotnega področja splošne porabe naj predstavlja relativne obremenitve gospodarstva in občanov v letu 1970 na ravni leta 1969. Vse oblike prispevkov, davkov in taks, z izjemo republiškega davka od prometa blaga na drobno, ki se poveča od 3,5 % na 4 %, bodo v letu 1970 ostale nespremenjene.

2. Skupna stopnja prispevkov iz rednega delovnega razmerja naj bo v letu 1970 na ravni doseženi v letu 1969. Glede na že nakazane probleme v gospodarstvu je treba zagotoviti, da se ta stopnja ne bi povečala. Skupna stopnja v SR Sloveniji je namreč višja kot stopnje v drugih republikah. Republiške stopnje za razne namene splošne porabe delujejo sicer enako za vse zavezance v SR Sloveniji, lahko pa bi prišlo do različnih obveznosti delovnih organizacij zaradi različnih stopenj prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki jih sprejemajo komunalne skupnosti socialnega zavarovanja, in zaradi stopenj, ki jih za občinske proračune in za izobraževanje sprejemajo občinske skupščine.

Zaradi tega je treba v zdravstvenem zavarovanju doseči, da stopnje v posameznih skupnostih ne bodo presegle 5,2 %, stopnje za občinske proračune in za temeljne izobraževalne skupnosti pa bi se morale bolj poenotiti v medsebojnem usklajevanju davčne politike občin.

Ker se potrebe posameznih porabnikov spreminjajo iz leta v leto, je treba upoštevati, da določena višina stopnje oziroma prispevka za posamezne namene splošne porabe ni stalna, pač pa se prilagaja potrebam, gospodarskim gibanjem, nujnosti uravnovešanja bilanc in celotni obrementvi osebnih dohodkov.

3. Republiška bilanca sredstev splošne porabe temelji na predvidevanju, da bo masa osebnih dohodkov v letu 1969 dosegla za 19 % višjo raven kot v minulem letu in da bo v letu 1970 nadalje porasla na indeks 113 glede na leto 1969.

4. Treba bi bilo izenačiti skupno prispevno stopnjo za nadurno in honorarno delo s prispevno stopnjo za redno delo. Zato naj bi se povečala posebna republiška stopnja za honorarno delo na 20,10 %, za nadurno delo pa na 16,40 %.

5. Za pokrivanje potreb splošne porabe v letu 1970 bodo uporabljeni tudi presežki sredstev, ki so bili doseženi v letu 1969 nad sprejetimi finančnimi načrti. Ti presežki bodo uporabljeni različno glede na posebni položaj posameznih področij. Presežki dohodkov iz leta 1969 praviloma ne morejo biti osnova za povečanje obsega ustrezne dejavnosti.

III

Ena izmed temeljnih nalog reforme je dograditev in izpopolnitev sistema samoupravljanja, ki naj zagotovi demokratičnost v delovanju samoupravnih organizmov in omogoča sporazumno urejanje družbenih nalog posameznih delov združenega dela. Gospodarstvo nn negospodarstvo sta kot sestavna dela združenega dela neločljivo povezana. Njune funkcije se prepletajo v medsebojni odvisnosti za dosego skupnih ciljev, tj. usposabljanje delovnega človeka za njegove funkcije kot samoupravljalca in osnovnega nosilca proizvodnje in vseh delovnih procesov in družbenih odločitev. Dokončna integracija oziroma izoblikovanje metod, načinov in poti za integracijo interesov različnih področij družbenega dela je odvisna od stopnje družbenega razvoja, ki določa tudi obliko razvoja optimalnih medsebojnih odnosov.

Zato je treba v bodoče usmeriti vse napore v neposredno povezovanje in razvijanje družbenih in samoupravnih dogovorov med gospodarstvom in drugimi področji družbenega dela. V taki povezavi ni mogoče gledati na obseg splošne porabe le z vidika obremenjevanja gospodarstva, temveč predvsem z vidika ustvarjanja pogojev za optimalni razvoj gospodarstva samega.

Pri povezovanju gospodarske in negospodarske sfere je treba za prihodnje leto poiskati takšno razmerje medsebojnih odnosov, ki bo zagotavljalo dvig realne potrošnje v sferi negospodarstva in pogoje za nadaljnjo ekspanzijo gospodarstva. Če takega optimalnega razmerja ne bi dosegli, nominalno povečanje sredstev za negospodarske dejavnosti ne bo zagotovilo tudi dejanskega izboljšanja, ker bi reproducirali elemente nestabilnosti, ki se kažejo v dvigu cen in življenjskih stroškov, inflacijskih tendencah in vseh drugih strukturnih neskladnostih.

V letu 1970 je treba nadaljevati politiko izboljšanja materialnega položaja nekaterih področij, ki so v prejšnjih letih zelo zaostala. To pomeni usmeritev sredstev za reševanje vprašanja materialnega položaja upokojencev, vzgoje in izobraževanja, v okviru republiškega proračuna pa povečanje sredstev za kulturo, skrb za borce, učinkovitejše delovanje republiških upravnih organov in intervencije v gospodarstvu. Glede na specifičnosti in razlike v družbeno-ekonomski strukturi Slovenije organski razvoj gospodarstva in negospodarstva nujno terja hitrejši porast sredstev splošne porabe od predvidenega porasta družbenega proizvoda; obenem pa to zahteva od posameznih nosilcev sredstev splošne porabe skrbno gospodarjenje, varčevanje, racionalnost in večjo intenzivnost. Obveznost vseh nosilcev sredstev splošne porabe je, da svojih finančnih načrtov za leto 1970, z obveznimi odvodi v rezervne sklade vred, ne zasnujejo na višji ravni, kot jo predvideva ta resolucija in republiška bilanca za leto 1970.

Na teh načelih zasnovana bilanca sredstev splošne porabe za leto 1970 v primerjavi s predvideno potrošnjo leta 1969 je naslednja. (Glej razpredelnico na strani 611).

Samostojni nosilci sredstev splošne porabe v letu 1970 ne morejo računati na dodatna republiška sredstva. Zato morajo sproti prilagajati tekočo potrošnjo tekočim dohodkom ter tako zagotoviti likvidno poslovanje in obseg porabe v skladu z doseženimi dohodki, obenem pa predvideti in ustvariti ustrezne višje rezerve.

Morebitne presežke izvirnih dohodkov so posamezni nosilci sredstev splošne porabe dolžni prenesti v neobvezni del svojih rezervnih skladov, ne smejo pa jih potrošiti. Poraba dohodkov naj torej ne preseže — v skladu s to resolucijo — sprejetih finančnih načrtov za leto 1970.

Politika rezerv v vseh samoupravnih skupnostih mora postati sestavni del naše politike na vseh ravneh kot element stabilnosti, ki tudi v primeru eventualnih težav in zmanjšanih dohodkov zagotavlja normalno delo. Le tako bomo dosegli, da tekoča gospodarska gibanja ne bodo neposredno vplivala na obseg dejavnosti družbenih služb.

Na posameznih področjih splošne porabe so gibanja in izhodišča za financiranje teh dejavnosti naslednja:

1. Invalidsko-pokojninsko zavarovanje

Izdatki za invalidsko-pokojninsko zavarovanje iz leta v leto hitro naraščajo. To ni le posledica sistema pravic z raznimi ugodnostmi, ki jih imajo zavarovanci v tem zavarovanju, temveč tudi posledica spreminjajočega se odnosa med številom aktivnih zavarovancev in številom uživalcev pravic iz tega zavarovanja kot tudi posledica nujnega usklajevanja starih pokojnin s porastom osebnih dohodkov zaposlenih, ki služijo kot podlaga za odmerjanje novih pokojnin. Stopnja porasta izdatkov invalidsko-pokojninskega sklada je večja od stopnje rasti družbenega proizvoda kot tudi osebnih dohodkov.

Invalidsko-pokojninskemu zavarovanju bodo zagotovljena sredstva z 12,9-odstotno stopnjo prispevka iz osebnega dohodka zaposlenih. Na tej osnovi zbrana sredstva bodo v letu 1970 znašala 1538,5 milijona dinarjev. S temi sredstvi ne bodo v celoti pokrite obveznosti invalidsko-pokojninskega zavarovanja; zato je treba razliko pokriti z znižanjem rezervnega sklada. Zmanjšana rezerva sklada bo sicer zagotavljala likvidno poslovanje invalidsko-pokojninskega zavarovanja, odprto pa ostane perspektivno reševanje financiranja invalidsko-pokojninskega zavarovanja v prihodnjih letih. Zato bo treba v letu

Nosilci sredstev splošne porabe v SR Sloveniji	Fin. nač. 1969	Ocena 1969	1970	1970 FN 69	1970 ocena 1969	Viri dohodkov za razdelitev v SR Sloveniji	Fin. nač. 1969	Ocena 1969	1970	1970 FN 69	1970 ocena 1969
Invalidsko pokojninsko zavarovanje	1259,0	1361,3	1640,8	130,3	120,5	Prispevki	3184,6	3413,1	3840,8	120,6	112,5
Zdravstveno zavarovanje delavcev	542,5	548,7	626,2	115,4	114,1	Davki	676,5	678,2	785,8	116,2	115,9
Zdravstveno zavarovanje kmetov	28,5	28,5	28,5	100,0	100,0	Takse	91,9	74,0	91,0	99,0	123,0
Otroško varstvo	161,8	187,8	238,0	147,1	126,7	Drugi doh.	67,4	68,6	45,0	66,8	65,6
Zaposlovanje	19,3	21,5	26,5	137,3	123,3	Presežki iz leta 1969	—	—	213,5	—	—
Izobraževanje:											
RIS	397,7	422,9	551,0	138,5	130,3						
TIS	375,4	397,0	430,9	114,8	108,5						
Republiški proračun	607,6	626,7	681,5	112,2	108,7						
+ povečana sredstva za gospod. posege	—	—	33,5	—	—						
Občinski proračuni	628,6	639,5	719,2	114,4	112,5						
Skupaj:	4020,4	4233,9	4976,1	123,8	117,5		4020,4	4233,9	4976,1	123,8	117,5

Opomba: Razmejitev sredstev med občinskimi proračuni in sredstvi za temeljne izobraževalne skupnosti ni povsem točna, ker so instumenti za zbiranje sredstev za temeljne izobraževalne skupnosti po občinah zelo različni.

1970 proučiti vse možne rešitve za perspektivno financiranje invalidsko-pokojninskega zavarovanja, zlasti pa za prehod na nov sistem financiranja invalidskega in pokojninskega zavarovanja.

V letu 1970 se bo nadaljeval proces usklajevanja pokojnin po 102. členu TZPZ, ki se je začel v letu 1968. Z dosedanjim usklajevanjem pokojnin so bile v bistvu le odpravljene razlike v ravni pokojnin, ki so nastale zaradi neustrezne uporabe enotnih zveznih osnov in količnikov ob prevedbi pokojnin leta 1965. Ker je še vedno odprto vprašanje uskladitve pokojnin, priznanih v različnih obdobjih — te razlike so se v zadnjih letih še povečale — bodo v letu 1970 stare pokojnine usklajene tako, da bodo dosegle višino pokojnin priznanih v letu 1968. Za takšno uskladitev starih pokojnin bo potrebnih okrog 160 milijonov dinarjev in zato bodo tudi uporabljena sredstva iz presežkov, ustvarjenih v letu 1969, ki so ocenjeni na približno 102,3 milijona dinarjev.

Hkrati bodo tako usklajene stare in vse druge pokojnine valorizirane v višini ugotovljenega povečanja življenjskih stroškov po 97. členu TZPZ, in sicer tako, da bodo v višjem odstotku povečane nižje pokojnine.

2. Zdravstveno zavarovanje delavcev

Financiranje zdravstvenega zavarovanja delavcev je v letu 1969 potekalo pod ugodnejšimi pogoji kot leto poprej. Temu ni pripomoglo le zvišanje najvišje stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje, pač pa tudi vnašanje večje poslovnosti v pogodbena razmerja med plačniki in izvajalci zdravstvenega varstva. Bolj zavzeto so se razčiščevale dileme in sporna vprašanja, splošni sporazumi in individualne pogodbe so bile po večini sklenjene po storitvah, zlasti v specialistični in bolnišnični dejavnosti, pozitivni premidk pa je bil napravljen tudi glede racionalnejšega gospodarjenja. Svoj delež pri tem ima vsekakor tudi integracija zdravstvenih domov in boljša funkcionalna povezanost zdravstvene službe. Rezultat teh prizadevanj bo ugodnejši zaključek poslovnega leta za osnovno zdravstveno službo, ki bo skoraj brez deficitov (čeprav z minimalnimi skladi). V težjem položaju je bolnišnična služba, ker se pri njej zaradi velikega deleža materialnih stroškov v strukturi cene v večji meri odražajo inflacijske tendence.

Zdravstvenemu zavarovanju delavcev bodo v letu 1970 zagotovljena sredstva po prispevni stopnji 5,2 %. Ta sredstva bodo znašala približno 620 milijonov dinarjev.

Stopnja osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje delavcev ne bo limitirana. Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev si morajo prizadevati, da bodo zagotovile likvidno poslovanje glede vseh pogodbenih in drugih obveznosti v okviru navedene stopnje osnovnega prispevka. Kolikor ta ne bi zadoščala, bodo komunalne skupnosti socialnega zavarovanja morale doseči izravnavo s povečanjem soudeležbe zavarovanih oseb pri plačilu zdravstvenih storitev in z ustreznim reguliranjem denarnih nadomestil za čas odsotnosti z dela.

Presežki skladov zdravstvenega zavarovanja iz leta 1969 bodo uporabljeni v pretežni meri za kritje pogodbenih obveznosti, ki presegajo finančni načrt za leto 1969.

3. Zdravstveno zavarovanje kmetov

Na področju zdravstvenega zavarovanja kmetov se zaostrujejo nekateri pereči problemi. Deficitom iz preteklih let se pridružujejo novi primanjkljaji, izterjava prispevkov ni dovolj dosledna in ažurna, skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov niso likvidni in svoje obveznosti poravnavajo z večjo zamudo, vse več kmetov pa ne more uveljavljati pravice do zdravstvenega varstva, ker zaradi neplačanih prispevkov nimajo potrjenih zdravstvenih izkaznic.

Za sanacijo deficitarnega poslovanja v prejšnjih letih bodo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov pripravile v letu 1970 ustrezne načrte. Razrešitev drugih problemov bo možna v okviru sprememb v sistemu zdravstvenega zavarovanja.

V letu 1970 bo zdravstvenemu zavarovanju kmetov v celoti odstopljen 8-odstotni republiški prispevek od kmetijstva, ki bo znašal okoli 28,5 milijona din. Druge dohodke si bodo skupnosti zdravstvenega zavarovanja kmetov zagotovile iz prispevkov samih zavarovancev na način, ki bo upošteval plačilno sposobnost zasebnih kmetijskih gospodarstev. Tu je treba iskati načinov, da bi bolj diferencirano zajeli prispevke v odvisnosti od dejanskega dohodka kmetijskih proizvajalcev.

4. Otroško varstvo

Sedanja sistemska ureditev otroškega varstva zboljšuje temu področju pogoje razvoja. S sredstvi, zbranimi v letu 1969, bodo krite obveznosti v zvezi z izplačevanjem otroškega dodatka, ustvarjena pa bo tudi sicer še skromna, vendar za nadaljnji razvoj neposrednega otroškega varstva pomembna materialna osnova za razširitev kapacitet za dnevno varstvo predšolskih in šolskih otrok. Zaradi večjega porasta osebnega dohodka od načrtovanega se bo povečala rezerva sklada. Sredstva republiškega in občinskih skladov za neposredno otroško varstvo so bila v letu 1969 porabljena le v manjši meri, ker povsod še niso bili sprejeti in potrjeni ustrezni programi.

Otroškemu varstvu bodo zagotovljena sredstva iz prispevkov iz osebnega dohodka po stopnji 1,8 % in prenesena sredstva iz leta 1969 tako, da bo otroško varstvo razpolagalo v letu 1970 s skupnim zneskom okoli 238 milijonov dinarjev s tem, da skupnost otroškega varstva v letu 1970 z zneskom 22,6 milijona dinarjev sodeluje pri reševanju nekaterih problemov na področju izobraževanja, ki po svoji vsebini ustrezajo namenom otroškega varstva. Tako bodo čista sredstva otroškega varstva v letu 1970 porasla v primerjavi s potrošnjo v letu 1969 za več kot 30 %.

V letu 1970 bodo sredstva za otroški dodatek uporabljena tako:

— da bo valoriziran cenzus družinskega dodatka z rastjo osebnih dohodkov in s tem zadržano dosedanje število upravičencev do otroškega dodatka;

— da bo višina otroškega dodatka valorizirana s porastom življenjskih stroškov v zadnjih dveh letih.

V okviru skupno razpoložljivih sredstev za otroško varstvo bo izboljšano tudi delitveno razmerje v korist sredstev za neposredno otroško varstvo.

5. Družbena skrb za borce NOV

V družbeni skrbi za predvojne revolucionarje in borce NOV smo dosegli v zadnjih letih vidne uspehe. S prenašanjem pristojnosti od federacije na republiko, in v nekaterih primerih celo na občine in krajevne skupnosti, je bilo doseženo, da se ekonomska, socialna in druga vprašanja predvojnih revolucionarjev in borcev NOV sistematično urejajo.

Rezultati takšnega načina reševanja omenjenih vprašanj se pozitivno kažejo predvsem v ureditvi pokojninskega sistema za predvojne revolucionarje in borce NOV, v zdravstvenem varstvu kmetov-borcev, v reševanju stanovanjskega problematike ter nasploh v materialnem položaju borcev in njihovih družin.

Skupščina SR Slovenije bo tudi v letu 1970 nadaljevala s prizadevanji za nadaljnje zboljševanje materialnega položaja predvojnih revolucionarjev in borcev NOV. Posebna skrb bo posvečena izboljšanju materialnega položaja vojaških vojnih invalidov ter družin padlih in po vojni umrlih predvojnih revolucionarjev in borcev NOV.

Dosedanji način financiranja izgradnje stanovanj za predvojne revolucionarje in borce NOV iz sredstev skupne porabe je treba zadržati do dokončne rešitve problema.

6. Zaposlovanje

S prehodom na intenzivni način gospodarjenja se je po uveljavitvi družbeno-gospodarske reforme večala produktivnost dela. Povečanje proizvodnje je omogočalo tudi večjo zaposlenost. Zaposlovanje se je zlasti povečalo v letu 1969, ko je bilo konec septembra zaposlenih 5,6 % več delavcev kot v letu 1968. Povečano zaposlovanje sicer zmanjšuje obveznosti skupnosti za zaposlovanje, upoštevati pa je treba, da imamo v Sloveniji slab kvalifikacijski sestav delovne sile, ki ga je treba z napori vseh družbenih dejavnikov izboljšati. V teh naporih kot tudi v naporih za izboljšanje priprave delavcev za delovna mesta morajo sodelovati tudi skupnosti za zaposlovanje.

Za reševanje nalog na področju zaposlovanja bodo skupnostim za zaposlovanje zagotovljena sredstva po stopnji 0,2 % prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja v znesku okoli 24,3 milijona dinarjev. V letu 1970 morajo skupnosti za zaposlovanje izvesti potrebne ukrepe za racionalnejšo organizacijo svoje strokovne službe.

7. Vzgoja in izobraževanje

V letu 1969 se je nadaljevala sanacija materialne osnove vzgoje in izobraževanja na podlagi sklepov in priporočil Skupščine SR Slovenije o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja. Učinek revalorizacije osebnih dohodkov prosvetnih delavcev v letu 1969 pa je bil zmanjšan zaradi hitrega in nepredvideno visokega porasta življenjskih stroškov in osebnih dohodkov na drugih področjih. Zaradi tega je treba nadaljevati z uresničevanjem sanacijskega programa in doseči dinamiko, ki je začrtana v navedenih sklepih in priporočilih Skupščine SR Slovenije. Že dosežena stopnja sanacije je ugodno vplivala na reševanje nekaterih vsebinskih vzgojnih in izobraževalnih problemov.

V letu 1970 bodo področju vzgoje in izobraževanja zagotovljeni materialni viri, ki jih določajo sklepi in priporočila Skupščine SR Slovenije o materialnem

položaju vzgoje in izobraževanja ter zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja.

Ker so osebni dohodki pedagoških delavcev na ravni poprečnih osebnih dohodkov iz leta 1967, je potrebno njihove osebne dohodke prevesti na poprečne osebne dohodke v letu 1969. Osnova za izračunavanje višine rednih osebnih dohodkov pedagoških delavcev po posameznih kvalifikacijah za leto 1968 je statistično ugotovljena raven poprečnih skupnih čistih mesečnih osebnih dohodkov delavcev po posameznih kvalifikacijah v gospodarstvu in na drugih področjih družbenega dela, zmanjšana za nadurno delo in za druge oblike dodatnega dela. Pri določanju ravni osebnih dohodkov v letu 1970 se k temu prišteje 13 % povečanje v letu 1969.

S povečevanjem sredstev za vzgojo in izobraževanje bosta izboljšani tudi materialna oskrba in oprema šol ter ustvarjene ugodnejše možnosti za šolanje mladine, povečana pa bodo tudi sredstva za razne oblike izobraževanja ob delu.

Izobraževalnim zavodom bodo zagotovljena sredstva za obračunavanje amortizacije v skladu z izvedeno revalorizacijo osnovnih sredstev in v skladu s predpisi o amortizacijskih stopnjah.

Republiški izobraževalni skupnosti bodo zagotovljena tudi sredstva za dopolnilno financiranje redne dejavnosti osnovnih šol v znesku 110 milijonov din.

Republiška izobraževalna skupnost bo uporabila za delno pokritje potreb pri investicijah tudi presežke iz leta 1969, ki so ocenjeni na 19,5 milijona din.

Za uresničitev navedenih izhodišč bodo republiški izobraževalni skupnosti v letu 1970 zagotovljeni naslednji viri dohodkov:

— 3,53 % stopnja prispevka iz osebnih dohodkov zaposlenih,
— 75 % udeležba na republiškem davku od prometa blaga na drobno,
— prenesena sredstva iz leta 1969.

Po predvidenih ekonomskih gibanjih in rezultatih gospodarjenja v Sloveniji v letu 1970 bo s temi viri dohodkov zagotovljeno republiški izobraževalni skupnosti 551 milijonov din, za temeljne izobraževalne skupnosti pa naj bi občinske skupščine zagotovile 430,9 milijona din.

Večji porast sredstev za republiško izobraževalno skupnost v primerjavi s temeljnimi je potreben zaradi intenzivnejše sanacije srednjega šolstva v letu 1970 in zaradi povečanja dopolnilnih sredstev. S temi sredstvi pa bo olajšan položaj vseh tistih občin, ki prejemajo dopolnilna sredstva za izobraževanje.

Skupna sredstva za financiranje vzgoje in izobraževanja z delom sredstev otroškega varstva bodo v letu 1970 znašala tako 1004,5 milijona din.

8. Republiški proračun

Za kritje potreb splošne porabe, ki se financirajo iz republiškega proračuna, bodo v letu 1970 zagotovljeni isti viri dohodkov kot v letu 1969, razen republiškega prometnega davka, kjer se bo participacija republiškega proračuna znižala od 30 % na 25 % v korist izobraževanja. Tako bodo sredstva republiškega proračuna znašala okoli 715 milijonov dinarjev.

V republiškem proračunu za leto 1970 bodo za področje znanstveno-raziskovalnega dela zagotovljena sredstva na osnovi zakona o stalnih sredstvih republike za financiranje raziskovalne dejavnosti, s čimer bo uveljavljena stalnost in rast družbenih sredstev za to področje.

Tudi v letu 1970 je treba nadaljevati z začeto sanacijo materialnega stanja kulturnih dejavnosti. Ublažiti je treba neskladje med osebnimi in materialnimi izdatki, da bi delovne organizacije s področja kulture lažje uresničevale svoje delovne programe. Zato bo potrebno za kulturo zagotoviti sredstva z višjim porastom kot znaša porast republiškega proračuna. Sprejet pa bo predvidoma tudi sistemski zakon, ki bo postavil temelje za samoupravno združevanje in zagotovil bolj stabilna sredstva za financiranje kulture.

Za socialno varstvo bodo zagotovljena sredstva za kritje potreb, ki izhajajo iz zakonskih obveznosti, in sicer za kritje razlik v pokojninah borcev NOV, za dohodek zaposlenim borcem, za zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev, za priznavalnine in za druge obveznosti, ki temelje na že sprejetih zakonih. Poleg tega bodo predvidena sredstva za razširitev varstva vojaških vojnih invalidov (omilitev cenzusa in zvišanje višine dodatka).

Povečana sredstva za republiške upravne organe naj bi se uporabila predvsem za zagotovitev ustreznih osebnih dohodkov delavcem v upravi; ti dohodki naj bi bili v ustreznem razmerju z dohodki delavcev v gospodarstvu. Začeti je treba tudi z uvedbo visoke mehanizacije in elektronike v upravo.

Sredstva republiškega proračuna bodo v letu 1970 v večji meri kot doslej uporabljena tudi za posege v gospodarstvu. Gre za sredstva, ki jih določajo že sprejeti predpisi za posege na področju kmetijstva, prometa in turizma. Ostala sredstva bodo angažirana za namene, ki jih bo določila Skupščina SR Slovenije s posebnimi odločitvami.

Sredstva za ostale koristnike republiškega proračuna bodo določena v obsegu že obstoječih obveznosti. Tako se republiški proračun (brez povečanih sredstev za intervencije v gospodarstvu) v primerjavi s planiranim za preteklo leto povečuje za 12,2 %.

9. Sredstva občin

Sredstva občin se bodo oblikovala v letu 1970 v okviru možnosti, ki jih dajeta republiški zakon o prispevkih in davkih občanov in zakon o davku od prometa blaga na drobno ter na podlagi odlokov občinskih skupščin o virih sredstev za občinske proračune in za izobraževanje. Samostojno odločanje občin o vseh tistih zadevah, ki so pomembne za delo in življenje delovnih ljudi in delovnih organizacij določenega območja, vse bolj zahteva uveljavljanje družbenega dogovarjanja, tako med prizadetimi dejavniki znotraj občine (občani, gospodarske organizacije, samoupravne in druge interesne skupnosti) kot tudi v širšem okviru (medobčinsko in regionalno dogovarjanje). Občinske skupščine bodo medsebojno usklajevale ukrepe, da bi s svojo politiko prispevale k bolj enotni davčni politiki v Sloveniji.

Pri zbiranju sredstev za kritje temeljnih potreb naj bi občinske skupščine uveljavile načelo, da ne bodo dvignile prispevnih stopenj za leto 1970 nad raven iz leta 1969; to pa bi bilo treba upoštevati tudi pri dajanju soglasja na sklepe samoupravnih skupnosti o višini stopenj prispevkov iz osebnega dohodka. Tiste občinske skupščine, ki so v letu 1969 prekoračile priporočeno stopnjo prispevka iz osebnega dohodka, da bi rešile določene probleme, naj bi proučile možnosti za znižanje teh stopenj v letu 1970. Pogoji za to so podani zlasti zaradi tega, ker bo republika povečala dopolnilna sredstva za vzgojo in izobraževanje od 84 milijonov din na 110 milijonov din.

Ob upoštevanju takšne politike in pričakovanih gospodarskih gibanj v prihodnjem letu bodo sredstva občin v letu 1970 v globalu znašala okoli 1150,1 milijona din, od tega za občinske proračune 719,2 milijona in za temeljne izobraževalne skupnosti 430,9 milijona din: to predstavlja indeks 114,5 na lanskoletni finančni načrt občinskih sredstev. V tem pa niso zajeta dopolnilna sredstva za izobraževanje, ki jih bo republiška izobraževalna skupnost dotirala občinam; ta se povečujejo za 31 %.

Morebitno dodatno združevanje sredstev delovnih organizacij v občinah za določene namene naj bi bilo prostovoljno in naj bi izhajalo iz posebnih družbenih dogovorov med občinskimi skupščinami in delovnimi organizacijami. Občinske skupščine pa ne bi smele zbirati sredstev za take namene s predpisovanjem višjih stopenj prispevka iz osebnega dohodka ali z drugimi davčnimi oblikami.

IV

Razvoj našega družbeno-političnega sistema z oblikovanjem samoupravnih skupnosti je zahteval tudi ustrezne spremembe glede financiranja samoupravnih področij predvsem pa zagotavljanje njihovih avtonomnih virov dohodkov. Vzporedno s tem razvojem pa raste potreba po kompleksnem bilančnem pristopu, ki omogoča pregled in obvladovanje celotnega procesa družbene reprodukcije, da ne bi nastale določene ekonomske neskladnosti med možnostmi, ki jih zagotavljajo gospodarska gibanja, in težnjami po ugotavljanju ter pokrivanju potreb za posamezne vrste splošne porabe.

Ta resolucija torej pomeni najširši družbeni dogovor, koordiniranje akcij in ciljev v interesu nadaljnjega skladnega razvoja v letu 1970. Potrebna skladnost razvoja vseh področij družbenih in ekonomskih dejavnosti v SR Sloveniji zahteva namreč takšen dogovor o zajemanju in razdelitvi sredstev v naslednjem letu. Pričujoči akt predstavlja osnovo, da se na podlagi široke in vsestransko družbeno ter ekonomsko utemeljene razprave oblikuje bilanca zajemanja in razdelitve dohodka za leto 1970 in s tem nadomesti institucija globalnih bilančnih pregledov, ki jo je proračun v ožjem pomenu z razvojem samoupravljanja izgubil. Pričujoča resolucija mora zato predstavljati izhodišče vseh družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, pa tudi posameznih delovnih organizacij za oblikovanje njihove lastne politike za naslednje leto.

Skupščina SR Slovenije sprejema to resolucijo potem, ko so o njej razpravljale družbeno-politične in samoupravne skupnosti, družbeno-politične organizacije in vsi drugi neposredno zainteresirani faktorji, ki povezujejo družbene sile, katerih sodelovanje je potrebno. Ta široka udeležba daje ustrezno garancijo, da bo na podlagi te resolucije lahko dosežen čimbolj skladen in družbeno-političnim ciljem najbolj ustrezen razvoj posameznih samoupravnih področij, pa tudi gospodarstva kot celote.

Ljubljana, 28. 10. 1969

MNENJA, STALIŠČA IN PREDLOGI DELEGATOV OBČIN

Delegati vseh slovenskih občin in mesta Ljubljane so na svojem prvem zasedanju v Skupščini SR Slovenije dne 13. novembra 1969 obravnavali osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v leto 1970. V razpravi so sodelovali delegati občin Lenart, Škofja Loka, Ilirska Bistrica, Maribor, Nova Gorica, Sežana, Trbovlje, Krško, Izola, Tolmin, Radlje ob Dravi, Ljubljana-Moste-Polje, Brežice, Kamnik, Mozirje, Lendava in Metlika, ki so izražali še stališča občin Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana-Šiška, Ljubljana-Vič-Rudnik, Hrastnik, Zagorje, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec in Dravograd ter mesta Ljubljana, torej skupaj 26 občin in mesta Ljubljane. Po razpravi je zasedanje izvolilo skupino delegatov, ki naj oblikuje osnovna mnenja, stališča in predloge delegatov na zasedanju, ga pošlje pristojnima zboroma in po potrebi obrazloži na sejah teh zborov, in pa vsem delegatom občin v morebitno dopolnitev.

Na podlagi 3. točke VII. ustavnega amandmaja in 14. člena odloka o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije pošilja skupina delegatov, izvoljena na zasedanju, ta stališča republiškemu zboru in enotnemu zboru delovnih skupnosti, da ga v smislu omenjenega določila ustavnega amandmaja kot pristojna zbora obravnavata in o njem zavzemata svoje stališče.

V prilogi tega dokumenta pa so pojasnila in odgovori članov in predstavnikov izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije kot predlagatelja osnutka resolucije.

Splošna ocena osnutka resolucije

Vsi diskutanti razen enega (delegat občine Škofja Loka) so se v načelu strinjali z osnutkom resolucije, pri tem pa so imeli precej pripomb in predlogov k njenim določilom.

V načelni razpravi so delegati menili, da je resolucija realen odraz današnjega stanja in da zato tolerira v določeni meri tudi inflacijske težnje. To se kaže v prenapeti oceni možnosti rasti proizvodnje, povečanja izvoza in v zvezi s tem tudi v občutnejšem povečanju obsega osebne in splošne porabe. Jasneje bi bilo treba povedati, koliko so ta gibanja v skladu s cilji gospodarske in družbene reforme in kako bodo vplivala na zdravo in stabilno gospodarjenje (Kamnik, Lendava, Maribor, Metlika, Mozirje, ljubljanske občine).

Reproduktivna sposobnost gospodarstva

Resolucija sicer poudarja načelo, naj se gospodarstvo v letu 1970 ne obremenjuje bolj kot v letu 1969, vendar ne konkretizira nalog, kako ohraniti sedanjo udeležbo gospodarstva v družbenem proizvodu. Predvideno visoko povečanje splošne porabe bo povzročilo celo večjo obremenitev gospodarstva. Podobno velja za predlagano povečanje republiškega davka od prometa blaga na drobno. Večja obremenitev prebivalstva s tem davkom bo povzročala pritisk na povečanje osebnih dohodkov, kar bo spet pospeševalo inflacijske težnje (Brežice, Izola, Lendava, Nova Gorica, Radlje, Sežana, Škofja Loka, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Nelikvidnost gospodarstva

Izraženo je bilo mnenje, da ob takih predvidevanjih tako razvoja gospodarstva in porasta splošne potrošnje ne bo moč izvesti predvidenih ukrepov za odpravo nelikvidnosti v gospodarstvu. Zato bi bilo treba pristopiti k maksimalnemu varčevanju na vseh področjih (Škofja Loka).

V razpravi so podprli usmeritev resolucije, da je uspešno razreševanje gospodarskih problemov v veliki meri odvisno od prizadevanj in pripravljenosti delovnih organizacij za izboljšanje finančne discipline v medsebojnih odnosih. Pri tem pa bo treba spreminjati tudi razmere, ki danes stimulirajo gospodarske organizacije, da kršijo pogodbene obveznosti in poslujejo s sredstvi dobaviteljev (Mozirje, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Delitev osebnega dohodka

Postavljena je bila zahteva, da se v resoluciji odločneje določi tudi politiko glede oblikovanja in usmerjanja delitve osebnih dohodkov. Razlike med posameznimi panogami večkrat nimajo ekonomskega, s tem pa tudi družbeno-političnega opravičila. Pri tem so izhajali iz ugotovitve, da nas tako visoka stopnja rasti osebne in splošne potrošnje, kot je predvidena v resoluciji, usmerja še naprej v nenormalno dviganje kupne moči, v dviganje cen in s tem v inflacijo (Ilirska Bistrica, Izola, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Državni kapital

Problem državnega kapitala ni samo v zvezi, ampak tudi v republiki in je zato treba v letu 1970 pripraviti konkretne predloge za odpravo državnega kapitala na republiški ravni. Doseči bi bilo treba, da se poleg drugih ukrepov za hitrejši razvoj manj razvitih območij tudi sredstva državnega kapitala, ki naj bi se vrnila neposrednim proizvajalcem, usmerjajo zlasti v pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih območij v republiki in morda v ta namen ustanoviti posebno institucijo (Lenart).

Izraženo je bilo stališče, da bi morali v prihodnjem letu ne le proučiti vlogo in politiko posameznih skladov v okviru SR Slovenije, marveč že v letu 1970 pripraviti tudi ustrezne ukrepe (Mozirje).

Ob odpravi državnega kapitala je treba krepiti sredstva sklada skupnih rezerv v občinah, kajti z njimi dejansko neposredno gospodarijo tisti, ki jih ustvarjajo. Ker so to obenem edina kvalitetna sredstva, ki v okviru občin rešujejo in pospešujejo razvoj terciarnih dejavnosti, bi bilo treba njihovo vlogo in potencial krepiti, zlasti še zato, ker banke praktično ne upoštevajo potreb razvijajočih se in perspektivnih podjetij storitvenih in proizvodno-obrtnih dejavnosti (Ilirska Bistrica).

Stanovanjsko in komunalno gospodarstvo

Tudi revalorizirane stanarine ne morejo zagotoviti nadaljnje stanovanjske gradnje na ustrezni ravni, ker so medtem cene gradbenih storitev preveč porasle, stanovanjska podjetja pa lahko namenjajo za novogradnje le del sredstev od stanarin.

Skoraj vsi delegati, ki so govorili o teh vprašanjih, so se zavzeli za to, da se še po letu 1970 zadrži oziroma predpiše vsaj minimalni odstotek osebnega do-

hodka, ki naj bi se obvezno odvajal za stanovanjsko gradnjo, oziroma za to, da se v resoluciji bolj konkretno nakažejo tudi druge možnosti in viri za stanovanjsko gradnjo (Kamnik, Lenart, Lendava, Mozirje, ljubljanske občine).

Načelo, da je treba na področju stanovanjskega in komunalnega gospodarstva pospešeno uveljaviti ekonomske odnose, je bilo sicer deležno podpore, vendar je bilo hkrati opozorjeno, da bi morali pri tem upoštevati, da je materialna diferenciacija občanov velika in da bo uvajanje ekonomskih odnosov na tem področju prizadelo predvsem materialno šibke sloje. Dan je bil tudi predlog, da se prouči možnost uvedbe diferenciranih najemnin, predvsem glede na udobnost in velikost stanovanj (Kamnik, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Na drugi strani pa je bila postavljena zahteva, da je treba čimprej tudi na področju komunalnega gospodarstva približati cene ekonomski ravni, ne pa še naprej pretirano obremenjevati gospodarstva, ki že zdaj plačuje komunalne usluge celo trikrat dražje in se zaradi takega nesorazmerja nekatere stvari tudi neenakomerno programirajo (ljubljanske občine).

Prispevki in davki

V razpravi je bila postavljena zahteva, naj se davčna politika čim bolj poenostavi; zlasti v okvirih posameznih regij pa je treba davčno politiko in politiko zajemanja davčnih virov v osnovi uskladiti. Spremembe in dopolnitve v davčni zakonodaji v letu 1970 bi morale biti pravočasno sprejete in prediskutirane z občinami. Iz osnutka resolucije namreč ni razvidno, za katere spremembe in dopolnitve gre. Zato je treba s predpisi pohiteti, da zakasnitve ne bi ovirale skupščin občin pri sprejemanju njihovih odlokov (Kamnik, Mozirje).

Hkrati se predlaga, da se delovne organizacije oprostijo obveznosti plačevanja prispevka na sklad skupne porabe za naslednje namene: za financiranje izdelave regionalnih programov dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja občin, ki bi jih občine zbrale v dogovoru z delovnimi organizacijami in za sredstva, ki se zbirajo na podlagi samoupravnih dogovorov med delovnimi organizacijami in občinami in ki so namenjene za sofinanciranje republiških investicij infrastrukturnega značaja (za rekonstrukcijo in modernizacijo cest ter oskrbe z vodo) (Ilirska Bistrica).

Glede davka na tujo delovno silo je razmisliti, če je obdavčitev še umestna v tej situaciji, ko je obrtništvo še premalo razvito in ne zadovoljuje potreb občanov (Kamnik).

Skoraj soglasno mnenje diskutantov je, da se v resoluciji predvideno povečanje republiškega davka od prometa blaga na drobno od 3,5 % na 4 % opusti ali vsaj skrbno proučijo posledice takega sklepa (Brežice, Izola, Lendava, Dravograd, Radlje ob Dravi, Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem). Pri tem so delegati poudarili, da gre na videz sicer za obremenitev standarda občanov, posredno pa to pomeni nadaljnje obremenjevanje gospodarstva. To povečanje bi tudi precej prizadelo materialno šibke sloje prebivalstva. Posebna situacija bi v tem primeru nastala v občinah ob meji s SR Hrvatsko: tam so namreč že zdaj imeli za 0,5 % nižji prometni davek, kar je vplivalo na odlivanje kupne moči in s tem posredno tudi na sredstva občin. Pred sprejemom takih ukrepov naj bi se dogovarjali tudi z drugimi republikami.

Na zasedanju je bila izražena tudi zahteva, da naj resolucija izrecno določi, da se sodne takse v letu 1970 ne bi spreminjale (Kamnik), prav tako pa je bilo

opozorjeno na možnost, da se bolj kot doslej obdavčijo umetne brezalkoholne pijače, ne pa da jih obravnavamo kot živila, da bi se na ta način povečala potrošnja sadnih sokov (Lendava).

Splošna poraba

Resolucija predvideva, da bi se sredstva za splošno porabo v letu 1970 v primerjavi z letom 1966 skoraj podvojila, medtem ko so se za šolstvo v primerjavi z letom 1966 podvojila že v letošnjem letu. Še mnogo močnejša gospodarstva bi težko prenesla take obremenitve. Zato bi bilo treba splošno potrošnjo planirati za daljše obdobje, obenem pa napraviti tudi konkretne ukrepe v smeri nacionalizacije in modernizacije na teh področjih, za kar pa je poleg plana potrošnje potrebna tudi zavestna akcija v tej smeri. Ti programi bi morali biti koncipirani v okviru realnih trendov in ekonomskih gibanj, ne pa tako kot danes, ko ugotavljamo, da se poraba povečuje letno za 24 ali 27 %. Če smo se odločili, da je treba sanirati šolstvo, je to v redu, vendar pa bo verjetno nujno v bodoče izogibati se takim ali podobnim priporočilom. To namreč niso samo zadeve finančnega značaja in bi se zato morali lotiti hkrati tudi reševanja drugih problemov (vsebina dela, organizacija dela itd.) (Škofja Loka, ljubljanske občine).

Republiška bilanca sredstev splošne porabe je dobro usklajena, pri tem pa se ni upoštevalo, kako se bo financirala splošna poraba v občinah. Zato je bila postavljena zahteva, da je treba izdelati analizo, kakšne bodo možnosti občinskih proračunov, glede na predvidevanja resolucije (Izola, Maribor, Nova Gorica, Dravograd, Radlje, Ravne, Slovenj Gradec, Sežana, ljubljanske občine).

V zvezi s splošno porabo bi morala resolucija postaviti tudi zahteve, da se prouči, katere potrebe standarda naj zadovoljuje družbena skupnost, kaj bi pa že danes ali pa v bližnji pespektivi lahko občani urejali s svojimi osebnimi dohodki (ljubljanske občine).

Invalidsko-pokojninsko zavarovanje

Za leto 1970 je predvidena nespremenjena stopnja prispevkov, s tem da se uporabijo tudi obstoječe rezerve. Pri tem je bilo izraženo mnenje, da na ta način ne bodo krite vse potrebe in se postavlja vprašanje, kaj bo v naslednjih letih. Če gospodarstvo ne prenese obremenitve, da bi zagotovili proporcionalno naraščanje pokojnin ob tem, da tudi najnižje pokojnine zagotovijo življenjski minimum, bi bilo potrebno pokojnine valorizirati ob upoštevanju naraščanja življenjskih stroškov tako, da se povečajo v enakem znesku namesto v enakem odstotku. Sicer se socialna diferenciacija poglablja tudi med upokojenci (Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Zdravstveno zavarovanje delavcev

Delegati nekaterih občin so podprli zlasti tisti del resolucije, ki določa, da si morajo komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev zagotoviti sredstva za likvidno poslovanje in izpolnjevanje pogodbenih in drugih obveznosti v okviru navedene stopnje (5,2 %) osnovnega prispevka. Nastopili pa so proti povečanju soudeležbe zavarovalnih oseb pri plačilu zdravstvenih storitev in zadrževanju nadomestil osebnega dohodka za čas bolezni na nivoju preteklega

leta. To bi šlo na škodo življenjskega standarda zavarovancev. Če pa bi prišlo do prekoračitve predlagane stopnje, bi bilo bolj umestno, da se ta stopnja nekoliko dvigne, kot pa da bi zvišali participacijo oziroma na novo regulirali denarna nadomestila za čas odsotnosti z dela (Mozirje).

Drugi predlog predvideva, da si komunalne skupnosti v okviru sprejete stopnje ter materialnih možnosti postavijo svoje programe in se šele v primeru, če na tej osnovi ni mogoče kriti normalnih potreb, odločijo za solidarno pokrivanje stroškov (Lenart).

Izraženo pa je bilo tudi mnenje, naj bi se stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje in drugi obvezni prispevki sprostili, pri čemer pa ne bi smeli prekoračiti naših materialnih možnosti (Kamnik).

Zdravstveno zavarovanje kmetov

Po mnenju iz nekaterih občin v osnutku resolucije rešitve glede zdravstvenega zavarovanja kmetov niso dovolj konkretizirane. Ni pravilno, da se to zavarovanje rešuje s pavšalnimi prispevki, ker so s tem najbolj prizadete predvsem občine in kmetijski zavarovanci na tistih območjih, kjer je kmetijstvo revnejše in katerih dohodki ne bodo toliko narasli kot je predvideno v poprečju oziroma v občinah, ki dobivajo večino proračunskih dohodkov iz osebnega dohodka zaposlenih v družbenem sektorju. Problemi so pereči zlasti na področjih, kjer se mlada delovna sila odliva in ostajajo samo starejši kmetje, ki ne samo da niso sposobni plačevati prispevka za zdravstveno varstvo, ampak niso sposobni proizvajati niti toliko, da bi sami sebe preživljali (Lendava, Sežana, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Otroško varstvo

V razpravi so podprli tisti del resolucije, ki govori o tem, da je treba v letu 1970 valorizirati cenzus družinskega dohodka z rastjo osebnih dohodkov, višino otroškega dodatka pa s porastom življenjskih stroškov v zadnjih letih (Mozirje).

Ker potrebe otroškega varstva še zdaleč niso pokrite, ne bi mogli govoriti o presežnih sredstvih na tem področju. Zato naj se sredstva otroškega varstva ne prelivajo na druga področja splošne porabe (Izola, Metlika, Dravograd, Radlje, Ravne, Slovenj Gradec, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje).

Vzgoja in izobraževanje

V razpravi je bilo rečeno, da je republika oziroma republiška izobraževalna skupnost na področju izobraževanja obvezna dajati dodatna sredstva občinam samo za tako imenovani A program. Na tej osnovi je pripravljena tudi bilanca sredstev za izobraževanje. Dejansko pa je v občinah B program prav tako obvezen kot A program in bodo za to občine morale v poprečju nameniti nad 30 % vseh sredstev za izobraževanje. Ker so zaradi tega sredstva v bilanci premajhna, bo potrebno povečanje teh sredstev ogrozilo zadovoljevanje potreb na drugih področjih, zlasti v kulturi (Krško, Maribor).

Potrebe na področju izobraževanja bodo zlasti v manj razvitih občinah večje kot jih predvideva resolucija in zato ne pride v poštev možnost, da bi zmanjšali obremenitve gospodarstva, ampak bo kvečjemu nujno povečati skupne prispevne stopnje (Sežana).

Spremenjen odnos do financiranja vzgoje in izobraževanja je sicer pozitiven, vendar pa spričo potreb po dopolnilnem financiranju povzroča zmanjševanje druge proračunske potrošnje in onemogoča reševanje nekaterih problemov podpore ostarelim kmetom v višinskih predelih, reševanje socialnih problemov, problemov udeležencev NOB, zdravstvene preventive (Dravograd, Radlje, Slovenj Gradec, Tolmin).

Načelo, naj prispevata občina in republika enako za gradnjo šol, sicer povečuje sredstva v ta namen. Hkrati pa povzroča, da mnoge nerazvite občine sploh ne morejo priti do teh sredstev, zato bi ga bilo treba dopolniti v skladu z dejanskim stanjem (Tolmin).

Izvršni svet in republiška izobraževalna skupnost naj bi takoj formirala skupni republiški sklad za štipendiranje oziroma kreditiranje študentov, zlasti iz oddaljenejših območij, ker je sedanja struktura študentov povsem neustrezna (Metlika).

Kultura

Predloženi osnutek zakona o financiranju kulturnih dejavnosti zgolj povzema današnje stanje: delitev na »republiško« in »občinsko« kulturo. Podobno tudi osnutek resolucije govori o potrebi zboljšanja materialnega stanja kulturnih dejavnosti, toda samo v okviru republiškega proračuna, čeprav je položaj kulturnih institucij v občinah še bolj kritičen. Zato bo med drugim potrebno tudi s sredstvi republiškega sklada za pospeševanje kulture v večji meri podpirati kulturna prizadevanja v občinah.

Sredstva občin

V razpravi je bilo rečeno, da resolucija ne govori o rešitvi že tolikokrat proklamirane obveze, da se bo izdelal enoten sistem financiranja proračunske in druge splošne potrošnje v občinah. Izdelati je treba analizo, kakšna minimalna splošna in proračunska potrošnja na prebivalca z ozirom na konkretne razmere v posameznih skupinah občin, je potrebna za kritje najosnovnejših z zakonom določenih potreb občin in iz katerih virov se bodo občine dopolnjevale, če njihova neto proračunska potrošnja ne dosega te minimalne višine. Ta merila bi bilo treba izdelati in upoštevati že pri sestavi proračunov za leto 1970 (Dravograd, Radlje, Ravne, Slovenj Gradec).

Resolucija bi morala določiti, kako in v kakšnem obsegu naj republika prevzame obveznosti za sofinanciranje sodstva, javnega pravobranilstva in tožilstva, cestno-železniških prehodov, predvsem v obmejnih občinah pa tudi materialnih izdatkov postaj milice zaradi velikega števila obmejnih prehodov (Dravograd, Radlje, Ravne, Slovenj Gradec).

S sredstvi, ki so predvidena kot dohodek za prihodnje leto, vrsta občin ne bo mogla izvršiti novih obveznosti, ki jih je pred nje postavljala republika glede sanacije izobraževanja, zahteve na področju narodne obrambe, materialnega položaja borcev, urejanja položaja delavcev v družbenih dejavnostih in javni upravi idr. Tega ne bodo zmogle niti tiste, ki so že doslej bolj obremenile svoje gospodarstvo, kot je bilo predvideno. Pri tem pa gre tudi za napačno prakso pri sprejemanju priporočil in resolucij v okviru republike. Te vplivajo bodisi posredno bodisi neposredno na povečanje splošne potrošnje. Zato bi morali vedno točno vedeti vnaprej, kaj bodo določen predpis, priporočilo ali resolucija v materialnem pogledu pomenili za republiko in kaj za posamezne občine.

V razpravi je bilo posebej poudarjeno, kot je bilo že navedeno, da bi bilo treba pred uskladitvijo bilance v republiki poznati in analizirati tudi bilance posameznih občin, ker sicer ni mogoče voditi usklajene politike splošne potrošnje (Krško, Mozirje, Nova Gorica, Sežana, Tolmin).

Glede dotiranja občin je bilo poudarjeno, da to ni ekonomska kategorija, predvsem pa ni perspektivna sistemska rešitev. Poleg tega sistem dotiranja ni enoten, ker ni izdelan objektivni sistem, ki bi zagotavljal občinam sredstva za ustrezno kritje potreb. Prehodni sistem bi moral biti tak, da bi krepil samostojnost dotiranih občin, razvijal njihovo lastno osnovo in da bi se tako potreba po dotiranju iz leta v leto zmanjševala.

Dalje je bilo rečeno, da je treba proučiti kriterije, po katerih se določajo občine, ki dobivajo dopolnilna sredstva iz republiškega proračuna. Ni namreč normalno, da je teh občin vsako leto več, namesto manj. Omenjeno je bilo, da bi bilo treba onemogočiti, da dobi dotacijo občina, ki ni izkoristila vseh lastnih možnih virov dohodka. S tem bi verjetno v mnogih primerih odpadle potrebe po dotacijah (Kamnik, Hrastnik, Trbovlje Zagorje).

Izraženo je bilo mnenje, naj bi se nerazvite občine pri določanju politike zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 obravnavale pod drugačnimi pogoji in z drugimi kriteriji financiranja kot razvite. Zlasti bi jim bilo treba zagotoviti večjo participacijo republiške izobraževalne skupnosti oziroma proučiti, kakšno stopnjo udeležbe predpisati v teh primerih glede sredstev republiške izobraževalne skupnosti (Krško, Lenart, Tolmin).

V razpravi je bilo posebej obravnavano vprašanje razvoja gospodarsko manj ravitih občin in območij. Problematika manj razvitih območij se zaostruje, ker se razlike poglabljajo. Če je resolucija najširši družbeni dogovor koordiniranih akcij za nadaljnji skladni razvoj, potem mora predstavljati tudi izhodišče za gospodarski in družbeni razvoj v celotni Sloveniji, to je v vseh njenih delih. Za perspektiven razvoj manj razvitih območij bi bilo treba postaviti jasnejša izhodišča, da se v določenem obdobju nerazvita območja hitreje razvijajo. Predlagano je bilo, da bi bilo treba izoblikovati ustrezne zamisli investicijske politike ter s primernimi ukrepi spodbujati interes za ustanavljanje dislociranih obratov na manj razvitih območjih. Pri tem bi morali uveljaviti najrazličnejše oblike spodbujanja diferencirane obrestne mere, ugodne kredite, regrese itd. Predlagano je bilo, da bi v ta namen uporabili tudi sredstva državnega kapitala v republiki (Ilirska Bistrica, Krško, Lenart, Mozirje).

Št.: 400-39/69
Ljubljana, 17. 11. 1969

POROČILA

Odbor za finance in proračun ter odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora sta na seji 6. novembra 1969 obravnavala osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970, ki ga je Skupščini SR Sloveniji predložil izvršni svet.

Na osnovi razprave v obeh odborih in mnenj, ki so jih predložili odbor za proizvodnjo in blagovni promet, odbor za urbanizem ter stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, odbor za socialno politiko in zdravstvo ter odbor za

prosveto in kulturo republiškega zbora so bile izražene naslednje ugotovitve, stališča in predlogi:

Ob močno povečani gospodarski aktivnosti v letu 1969 in drugih pozitivnih gibanjih v gospodarstvu vendar ni bila uresničena zastavljena naloga, naj bi se gospodarstvo tudi v letu 1969 dinamično razvijalo v pogojih stabilizacije. Gospodarska konjunktura ni bila dovolj učinkovito usmerjena, zaradi česar so se pojavile tudi negativne posledice, ki se kažejo v nezadostni stabilnosti tržišča, v nelikvidnosti, negativni plačilni bilanci in drugih oblikah.

Odbora sta ugotovila, da stališča zveznega izvršnega sveta za gospodarsko politiko v letu 1970 in sklepi predsedstva ZKJ o tem, da je treba v naporih za stabilizacijo doseči bolj usklajene odnose pri delitvi dohodka, da mora temu ustrezno proračunska in druga splošna potrošnja naraščati počasneje v primerjavi z rastjo nacionalnega dohodka in da je treba zaustaviti upadanje deleža gospodarstva v delitvi družbenega proizvoda in narodnega dohodka, v predloženem osnutku resolucije niso realizirani in da je predvideno, sicer neznatno, povečanje obremenitve gospodarstva oziroma zmanjšanje deleža gospodarstva.

Vendar se z resolucijo skuša usmerjati optimalno porazdelitev sredstev glede na potrebe in možnosti.

V obsežni diskusiji so bila izražena številna posamična, pa tudi splošno sprejeta stališča in mnenja k osnutku resolucije:

— z resolucijo je predviden umerjenejši porast gospodarstva v letu 1970, ki je tudi v okvirih zveznih predvidevanj;

— samoupravnim in družbenim dogovorom bo treba v letu 1970 in nadalje posvetiti še posebno pozornost, saj je to v našem sistemu edina pot do večje integriranosti v naši družbi in v odpravljanju posameznih disproporcev. Z vso odločnostjo je treba odpravljati sedanjo razdrobljenost interesov z učinkovitim samoupravnim in družbenim dogovarjanjem;

— glede na določen odmik od nekaterih reformnih ciljev v drugi polovici leta 1968 in v letu 1969 bi morala resolucija v večji meri predstavljati program na poti uresničevanja znanih reformskih ciljev, med katerimi postajajo nekateri vedno aktualnejši in nujnejši, kot npr. aktivna plačilna bilanca, ustvarjanje rezerv, stabilnost družbenih in gospodarskih gibanj itd.;

— potrebe po integracijskih gibanjih so bile že doslej pogosto poudarjene, vendar so doseženi uspehi doslej na tem področju še majhni in bi zato morali proučiti možnosti za učinkovito spodbujanje integracij;

— politiki rezerv na vseh ravneh našega družbenoekonomskega življenja je v osnutku resolucije sicer podan poudarek, vendar bi bilo treba proučiti, ali jih ne bi kazalo v določeni meri kar uzakoniti;

— po oceni nekaterih je resolucija zaradi razmerij glede porasta družbenega proizvoda in porasta splošne porabe v določeni meri antireformska, inflacijska, ker se predvideva večji porast splošne porabe kot družbenega proizvoda;

— zahtevi po racionalizaciji poslovanja na področju splošne porabe je posvečeno relativno malo pozornosti, čeprav je to pomembno vprašanje, a je prepuščeno več ali manj samoiniciativnemu reševanju delovnih organizacij oziroma samoupravnih skupnosti, ki pa temu vprašanju posvečajo premalo kritične pozornosti;

— poudarjena je bila tesna povezanost in medsebojna odvisnost gospodarstva in splošne porabe. Zato je treba nadaljnje odnose razvijati na ustreznih medsebojnih dogovorih, ki do sedaj kljub določenim naporom niso doživeli večjega razmaha;

– tudi v Sloveniji obstojajo nerazvita področja. Tega problema doslej praktično še nismo začeli reševati. Resolucija naj bi nakazala začetek reševanja vprašanja razvoja nerazvitih področij v Sloveniji;

– izvozni režim in devizna politika so sicer v pristojnosti federacije, vendar bi morali sistematično aktivno delati na predlogih za reševanje tega problema, ki je predvsem pereč za tiste gospodarske organizacije, ki velik del svoje proizvodnje izvažajo za konvertibilne valute;

– resolucija bi morala pomeniti tudi začetek akcije nacionalnega varčevanja na vseh ravneh, tako v gospodarskih organizacijah, kot tudi na vseh področjih splošne porabe. Delitev narodnega dohodka je v večji meri kompromis želja, kot pa zavestnega usmerjanja razvoja;

– predstavnik gospodarske zbornice je posredoval mnenje, da je vprašanje, če je opravičljivo povečanje stopnje prometnega davka od prometa na drobno. Povečanje sicer ni veliko, v praksi pa bo – vsaj po dasedanjih izkušnjah – povzročilo dokaj večji dvig cen in s tem znižanje realnih osebnih dohodkov;

– za dokajšen porast sredstev posameznih subjektov splošne porabe nad predvidenim finančnim načrtom nosijo krivdo v dobršni meri gospodarske organizacije same, ki so prekomerno oziroma dokaj nad pričakovanji povečale osebne dohodke v svojih organizacijah in s tem povečale zbrana sredstva nad prvotno postavljenim finančnim planom pri vseh subjektih splošne porabe;

– vključitev presežkov iz leta 1969 v splošno porabo za leto 1970 pomeni dokajšnje povečanje potrošnje nad zbranimi sredstvi iz tekočega poslovanja gospodarstva in iz osebnih dohodkov v letu 1970. Zato je bilo izraženo opozorilo na problem izdelave finančnih načrtov in proračunov za leto 1971;

– z ustreznimi instrumenti bi morali doseči ustreznejšo delitev dohodka v gospodarskih organizacijah. To nam še posebej narekuje razvoj v letu 1969, ko so osebni dohodki naraščali in še naraščajo kljub opozorilom na posledice, ki jih povzroča nekontrolirano dviganje osebnih dohodkov, kar v toliko večji meri postavlja zahtevo za učinkovito družbeno usmerjanje delitve;

– za formiranje sredstev za splošno porabo bi morali že v fazi programiranja določiti, koliko zdravstvene oskrbe, koliko šol in kakšnih šol hočemo, ne pa dejavnost najprej razvijemo, potem pa se šele postavi vprašanje financiranja. Zato je bila izražena misel, da bi morali stalno imeti program razvoja vseh porabnikov splošne porabe. Čimprej naj bi se izdelali ti razvojni programi, da bi se lahko pravočasno in konkretno pripravljali na delitev oziroma participacijo sredstev, razpoložljivih za splošno potrošnjo. S tem bi odpravili slabo kampanjsko reševanje vprašanj financiranja posameznih področij splošne porabe;

– v zvezi z resolucijo je bilo sproženo tudi vprašanje skrbi oziroma pomoči za kmete borce, ki imajo sedaj drugačen status kot delavci borci, čeprav v času NOB razlik ni bilo.

Na besedilo osnutka resolucije dajeta odbora naslednje konkretnejše pripombe in spreminjevalne predloge:

1. poglavje, v 6. vrsti naj se izpusti beseda »pomemben«.

Odbora sta se strinjala z mnenjem odborov za proizvodnjo in za urbanizem, da napredek v modernizaciji je sicer bil dosežen, vendar ne tolikšen, da bi ga lahko označili kot pomembnega.

Stran 2, 3. in 4. vrsta naj se spremenita tako, da glasita:

»čevanju smernic ekonomske politike v okviru Jugoslavije ter s tem omogoča, da federacija opravlja svo-«

Stran 3, prvi odstavek točke 3:

Odbora sodita, da je treba speljati stanovanjsko reformo, kot je bilo predvideno, stanarine naj se ustrezno povečajo. Osnova za ekonomske stanarine, kot je bila ob reformi določena, v dokajšnji meri ni več realna zaradi velikih podražitev stanovanjske gradnje.

Na koncu odstavka naj se doda, da stanovanjski prispevek v višini 4 % od bruto osebnega dohodka ostane tudi v letu 1970. Nov sistem, ki bi naj vsaj v določenem obsegu zagotovil nadaljnje redno zbiranje sredstev za gradnjo stanovanj, še ni izdelan. Zato bi opustitev sedanjega zbiranja sredstev za stanovanjsko izgradnjo povzročila vrzel v stanovanjski izgradnji, ki je kasneje verjetno ne bi bilo mogoče nadoknaditi, vsaj ne brez težav, a tudi gradbene kapacitete za stanovanjsko izgradnjo morajo imeti zagotovljeno določeno imuniteto.

Stran 4, točka 4, prva alinea naj se dopolni z naslednjim besedilom:

»nestabilnost povzroča tudi nenehno dviganje osebnih dohodkov v gospodarstvu, ki povzroča dvig cen, večjo potrošnjo na področju splošne porabe, ki je v dobršni meri odvisna od višine osebnih dohodkov v gospodarstvu in vzporedno povzroča večjo obremenitev gospodarstva za kritje potreb splošne porabe«;

Stran 4, za zadnjim odstavkom naj se doda naslednje besedilo:

»Gre za dosledno uveljavljanje logike tržnega gospodarstva, spoštovanja sprejetih obveznosti in odgovornosti za poslovne odločitve z vsemi posledicami, ki izhajajo iz neupoštevanja teh načel. Prav teh posledic pa doslej nismo izvajali in smo s tem objektivno širili možnosti za takšno ponašanje gospodarskih subjektov, ki še vedno računa na to, da bo težave nekdo od zunaj odpravljal.

Doslej predlagani ukrepi za odpravo nelikvidnosti predstavljajo šele začetek ustvarjanja pogojev za postopno trajno zagotovitev likvidnosti v pogojih vsesplošnega družbenoekonomskega razvoja. Zato je treba tudi v letu 1970 nadaljevati z doslednim uveljavljanjem ukrepov finančne discipline in odgovornosti, čeprav je treba pri tem računati, da se bodo pri marsikaterih gospodarskih organizacijah zaradi tega pojavile tudi težave.

Doslednost, ki naj bi delovala za podjetja, pa mora veljati tudi za samoupravne in družbeno-politične skupnosti, podjetja v izgradnji ter druge uporabnike in upravljalce družbenega premoženja, ki morajo skrbeti za finančno uravnovešenost poslovanja.«

Stran 5, na koncu odstavka točke 6 naj se doda stavek:

»Z dopolnitvami in spremembami sistemskih predpisov je treba omogočiti tudi razširitev poslovno-finančnega sodelovanja s tujim kapitalom.«

Stran 5, točka 7 naj se zamenja z naslednjim besedilom:

»V letu 1970 bodo sprejete tudi v republiki in v komunah rešitve za odpravo državnega kapitala. V zvezi s tem naj se proučita tudi mesto in vloga posameznih skladov v okviru SR Slovenije z namenom, da se prepreči sleherna možnost reprodukcije državnega kapitala in da se obstoječi kapital razporedi čim racionalneje s širših družbenoekonomskih vidikov.

Odprava državnega kapitala pa ne pomeni zmanjšanja vloge intervencijskih sredstev republike in občin v razvoju gospodarstva. Ta sredstva bodo tudi v bodoče nujno potrebna za uresničevanje vloge družbeno-političnih in samo-

upravnih skupnosti pri spodbujanju in oblikovanju pogojev za optimalni razvoj gospodarstva, zlasti na področju infrastrukturnega razvoja.

Za intervencijska sredstva bo treba najti najprimenejše oblike, od beneficiranih obresti, regresov, kreditov, poroštev, s predpisi organiziranega zbiranja sredstev za določene skupne potrebe, do vseh ostalih možnih intervencijskih oblik. O oblikovanju in porabi intervencijskih sredstev naj bi odločala Skupščina SR Slovenije s posebnimi predpisi in sklepi.«

Stran 5, točka 8, naj se zamenja z naslednjim besedilom:

»Pri nadaljnjem oblikovanju finančne in kreditne politike je treba v letu 1970 pripraviti predloge, da se delež gospodarstva v družbenem proizvodu v letu 1971 poveča in s tem omogoči gospodarstvu večjo samostojnost ter obenem manjša odvisnost od bank oziroma drugih dajalcev kreditov.

Bistveno večje razpolaganje z obratnimi sredstvi podjetij je predpogoj, da bi dosegli izboljšana razmerja v financiranju našega gospodarstva, s tem pa večjo reproduktivno sposobnost. Zato je potrebno rešiti problem trajnih obratnih sredstev gospodarstva. Stalno revolviranje tako imenovanih kratkoročnih kreditov povzroča izredno odvisnost gospodarskih organizacij od poslovnih bank. To odvisnost pogojuje finančni sistem, ki pozna banke praktično kot edinega ponudnika sredstev, v gospodarstvu pa še vedno prevladujejo težnje, da bi se obratna sredstva pokrivala predvsem s sredstvi narodne banke oziroma z emisijo.

Rešitev problema trajnih obratnih sredstev gospodarstva je v spremembi dela sedanjih kratkoročnih kreditov v dolgoročne kredite za obratna sredstva, ki bi jih bilo gospodarstvo sposobno odplačevati v daljšem obdobju let.«

Da bi izboljšali razmerja v financiranju našega gospodarstva, je praktične ukrepe tekoče ekonomske politike treba v letu 1970 usmeriti za ugodnejša

— razmerja med tekočimi naložbami in tekočimi obveznostmi;

— razmerja med tekočimi naložbami, zmanjšanimi za zaloge in tekočimi obveznostmi;

— razmerja med tekočimi naložbami, zmanjšanimi za zaloge in terjatve in tekočimi obveznostmi.

Stran 6, v zadnjem odstavku naj se izpusti stavek:

»Ob doslednem izvajanju teh sklepov bi se tako skupna izvirna sredstva, ki bodo razpoložljiva v prihodnjem letu za splošno porabo, s proračunskimi sredstvi za intervencije v gospodarstvu vred, dejansko povečala za 24 %, katerih odpade 5,3 % na presežek iz leta 1969 in 0,8 % na povečana sredstva za gospodarske posege.«

Stavek naj se izpusti, ker bi ga bilo sicer treba dopolniti za popolno razumljivost. Ti podatki so na drugih mestih resolucije že navedeni.

Stran 13, na koncu drugega odstavka naj se doda besedilo:

»Skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije naj v svojih sklepih upošteva gornja priporočila.«

Stran 14, prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Zdravstveno zavarovanje delavcev naj si v letu 1970 zagotovi sredstva v okviru prispevne stopnje 5,2 %.«

Stran 14, drugi odstavek naj se dopolni s tem, da bo treba problematiko zdravstvenega zavarovanja reševati tudi z urejanjem odnosov s farmacevtsko industrijo in lekarnami, katerih cene niso limitirane in sta obe dejavnosti visoko akumulativni prav na račun zdravstvenega zavarovanja. Zdravstvo mora namreč predvsem zagotoviti naturalno potrošnjo: zdravila, prehrano, nego itd. in

je finančna potrošnja le odraz te naturalne potrošnje. Družbeno-politične skupnosti naj zagotovijo v letu 1970 svoje obveznosti do preventivnega zdravstva vsaj v višini kot v letu 1969.

Stran 15, točka 4, 5., 6. in 7. vrstica naj se zamenjajo z naslednjim besedilom:

»da skupnost otroškega varstva v letu 1970 na bazi posebnega družbenega dogovora z republiško izobraževalno skupnostjo s presežnimi sredstvi iz leta 1969 sodeluje pri reševanju nekaterih problemov izobraževanja, ki po svoji vsebini ustreza —«

Stran 16, točka 5:

Besedilo te točke naj se v celoti vstavi za tretji odstavek na strani 19. S tem se niti najmanj ne zmanjšuje pomembnost družbene skrbi za borce NOV, ampak glede na celotno strukturo resolucije ta točka ne spada v okvir sicer posebej določenih finančnih subjektov splošne potrošnje, ampak v okvir proračuna.

Stran 16, v točki 6 naj se v celoti črta tretji stavek v besedilu:

»Zaposlovanje se je zlasti povečalo v letu 1969, ko je bilo konec septembra zaposlenih 5,6 % več delavcev kot v letu 1968.« Podatek zaradi sezonskih fluktuacij ni povsem primerljiv.

Stran 18, tretji odstavek: preveri naj se številka 19,5 milijona dinarjev, ker je v tabeli na strani 11 resolucije upoštevan s 25,2 milijona dinarjev. Lahko pa se tretja vrstica tega odstavka izpusti, ker je to resolucija, ki bo itak v celoti do podrobnosti v številkah podana v republiški bilanci sredstev.

Stran 18, za alienama po četrtem odstavku naj se da kratka obrazložitev, treba sistematično in dosledno uveljaviti tudi racionalizacijo na področju vzgoje in izobraževanja.

Stran 18, za alineama po četrtem odstavku naj se da kratka obrazložitev, kaj pomeni povečanje udeležbe vzgoje in izobraževanja iz republiškega davka od prometa blaga na drobno ne samo relativno, ampak tudi absolutno, tako za proračun kot za vzgojo in izobraževanje.

Stran 20, zadnji odstavek na tej strani v točki 9 naj se povsem izpusti, ker je vse iz tega odstavka že povedano v prvem in drugem odstavku te točke.

Stran 1 do 20: vse številke naj se preverijo, pri čemer naj se vodi še posebna skrb, da bodo vedno primerljive (npr. problem stalnih ali tekočih cen in na podlagi teh različni odstotki in indeksi).

Odbora predlagata republiškemu zboru, da upošteva pripombe in predloge obeh odborov in sprejme osnutek resolucije ter naroči izdelavo predloga resolucije.

Za poročevalca na seji zbora je bila določena poslanka Magda Kočar.

Št.: 400-39/69

Ljubljana, 6. 11. 1969

Odbor za finance in proračun ter odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora sta na seji 6. novembra 1969 obravnavala osnutek resolucije skupaj z naslednjimi gradivi: ocena gospodarskih gibanj zavoda SR Slovenije za planiranje, poročilo o financiranju zdravstvenega varstva v letu 1969 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1970, ki sta ga pripravila republiški sekreta-

riat za zdravstvo in socialno varstvo ter republiški sekretariat za delo, poročilo o financiranju invalidskega in pokojninskega zavarovanja in ocena poslovanja sklada v letu 1969 z oceno in predlogi za financiranje v letu 1970, nekatera izhodišča za sestavo resolucije o osnovah ekonomske politike in o politiki zbiranja in uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 izvršnega sveta SR Slovenije, predlog financiranja vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji v letu 1970 izobraževalne skupnosti SR Slovenije ter stališča konference za družbeno aktivnost žensk Slovenije.

Na 10. seji dne 18. novembra 1969 je odbor za finance in proračun republiškega zbora obravnaval pripombe in mnenja k osnutku resolucije predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, pripombe republiške skupnosti za zaposlovanje, stališča upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije, predlog za spremembo osnutka resolucije republiške skupnosti otroškega varstva, pripombe skupščine občine Ravne na Koroškem, poročilo začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije ter mnenja, stališča in predloge delegatov občin, zbranih na 1. zasedanju v Skupščini SR Slovenije ter poročilo zakonodajno-pravne komisije.

V načelni razpravi o vseh dodatno prejetih mnenjih in stališčih je odbor ponovno ugotovil, da smo pri bilanciranju sredstev v težki situaciji, ker je na eni strani povsem realna in upravičena zahteva, da gospodarstva dodatno ne obremenjujemo v letu 1970, obenem pa primanjkuje sredstev za kritje potreb splošne porabe celo pri določenem zvišanju prispevne stopnje za šolstvo in povečanju republiškega davka od prometa blaga na drobno od 3,5 na 4 %.

V odboru je prevladovalo mnenje, da povečanje stopnje od 3,5 na 4 % sicer ni veliko, vendar je v določeni meri problematično tudi zato, ker ni podatka o višini te davčne stopnje v sosednji republiki Hrvatski. Zato odbor priporoča, da se v mejah možnosti navežejo stiki s SR Hrvatsko zaradi koordinacije te stopnje.

Člani odbora so poudarili, da povečanje za 0,5 % v končnem merilu ne bo malo v okviru splošnega naraščanja življenjskih stroškov, prizadelo pa bo predvsem prebivalstvo z najnižjimi osebnimi dohodki.

Odbor priporoča, da ostane stopnja republiškega davka od prometa blaga na drobno nespremenjena, to je 3,5 % in tudi da se ne poveča prispevna stopnja za šolstvo, kolikor izvršni svet ne more izpada teh sredstev nadomestiti iz drugih virov, pri čemer so bile na odboru nanizane misli o ustrezno zvišani obdavčitvi luksuznega blaga, morda tudi iz naslova zbranih sredstev po zakonu o usmerjevanju delitve dohodka, ki je v pripravi, morda tudi iz eventualnega zmanjšanja deleža, ki ga republika prispeva za kritje potreb federacije itd.

Kolikor pa ni mogoče najti ustreznih drugih virov, odbor predlaga, da izvršni svet ponovno preveri eventualne možnosti za znižanje sredstev, potrebnih za kritje potreb splošne porabe in če tudi to ni možno, da ostane v osnutku resolucije predvideno povišanje stopnje republiškega davka od prometa blaga na drobno in prispevne stopnje od osebnega dohodka za šolstvo.

Odbor sodi, da bi bilo treba za boljšo razumljivost resolucije in tudi njeno preglednost pri sestavi predloga v I. in II. delu dati več poudarka opisu oblikovanja sredstev za kritje potreb splošne porabe in izkazati čista sredstva za kritje splošne potrošnje, brez sredstev za posege v gospodarstvu.

Odbor priporoča, da se v predlog resolucije vnese tudi poseben odstavek, s katerim bi obvezali republiške organe na vseh ravneh, da se v federaciji borijo za pospešeno decentralizacijo tudi na področju zajemanja sredstev, ker se s prenašanjem nalog in kompentec na republike večajo tudi njene materialne obveznosti. Nujno bi bilo treba ponovno postaviti na dnevni red vprašanje udeležbe republik pri prometnem davku od bencina, kakor tudi doseči večja pooblastila republik glede uvajanja prispevkov in davkov.

Glede posameznih področij splošne porabe je odbor ponovno opozoril na nujno potrebno dolgoročno programiranje razvoja vseh področij splošne porabe, da ne bomo reševali problemov kampanjsko, pač kjer bo trenutno najbolj pereče, ampak da bomo lahko načrtno in skladno gospodarskemu in vsesplošnemu družbenoekonomskemu razvoju razvijali vso družbeno nadgradnjo. Potrebno je najprej predvsem razčistiti, kakšno šolstvo, kakšno zdravstveno varstvo, kakšne službe splošno-družbenega pomena hočemo imeti in jih moramo uskladiti z realnimi možnostmi. Pri tem pa se seveda zavedamo, da je splošna poraba v Sloveniji nujno nekaj višja, ker je pač Slovenija majhna, a vendarle moramo imeti določene institucije, specifične za obeležje nacije.

Odbor se pridružuje stališču gospodarske zbornice SR Slovenije, da je treba na področju splošne porabe začeti izvajati program racionalizacije, predvsem še zato, ker bo splošna poraba v letu 1970 za svojo tekočo porabo uporabila imobilizirane presežke iz leta 1969, za katere predlaga gospodarska zbornica, naj bi ostali še naprej imobilizirani in bi se lahko morda uporabljali kot tekoča obratna sredstva, podobno kot rezervni sklad v vsaki gospodarski organizaciji. Problem vključitve imobiliziranih sredstev iz leta 1969 v redno potrošnjo v letu 1970 bo verjetno nastal v vsej svoji ostrini šele čez leto dni, ko se bodo izdelovali plani za leto 1971.

Glede problematike gmotne zaščite brezposelnih delavcev in sredstev za financiranje je odbor sodil, da problem, kot je prikazan, realno obstoja, da bi bilo umestno dvigniti cenzusno osnovo za pridobitev pravice do denarnega nadomestila, vendar konkretno ne predlaga, da bi se prispevna stopnja zato zvišala. Treba je zaostriti problem mobilnosti delovne sile, razen tega pa je treba v večji meri vključiti v reševanje problema brezposelnih tudi delovne organizacije, ki v mnogih primerih svoje kadrovske politike ne razvijajo tudi skozi prizmo zaposlovanja.

Glede otroškega varstva odbor ostaja pri predlogu spremembe besedila osnutka resolucije iz prvega poročila odbora.

Odbor se ni spuščal v podrobno obravnavo za spremembe besedila osnutka resolucije, kakor so predlagane v raznih pripombah in stališčih k osnutku resolucije, ker so v dokajšnji meri redakcijskega značaja in so v bistvu opozorilo za izdelavo predloga resolucije.

Št.: 400-39/69
Ljubljana, 18. 11. 1969

Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora delovnih skupnosti je na seji dne 6. novembra 1969 obravnavala osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike v letu 1970 skupaj z dodatnimi gradivi, ki jih je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet .

V načelni razpravi so poslanci ugotovili, da so se kljub pozitivnim gibanjem v gospodarstvu in ob močno povečani gospodarski aktivnosti v letu 1969 posamezne naloge reforme uresničevale neenakomerno in prepočasi, da bi lahko mogli biti doseženi nekateri pomembni cilji razvojne politike. Pri vsej gospodarski konjunkturi pa se kažejo tudi negativne posledice, predvsem v nezadostni stabilnosti tržišča, v nelikvidnosti, negativni plačilni bilanci in v drugih oblikah.

Člani komisije so bili mnenja, da si mora republika izdelati lasten program ekonomskega razvoja v okviru federacije in z njim zavzeti konkretna stališča do temeljev ekonomske politike.

Menili so, da bi morala biti obdelana vprašanja krepitve reproduktivne sposobnosti gospodarstva, njegove stabilnosti in vključevanja v mednarodno delitev dela z vidika že sprejetih stališč republiške skupščine, ki narekujejo sprejem konkretnih ukrepov.

V obsežni razpravi so bila izražena naslednja mnenja in pripombe:

— v prvem delu resolucije je treba dati več poudarka znanstveno-raziskovalnemu delu;

— v prvi del sodi tudi politika zaposlovanja, ki ga je treba natančneje opredeliti, saj se ne kaže enako na področju vseh občin;

— pri davčni politiki je treba doseči večjo enakost v predpisovanju prispevkov in davkov s strani občin, saj ima ravno davčna politika velik vpliv na politiko gospodarjenja sploh;

— že vsa leta ugotavljamo, da se stalno niža delež investicij v družbenem proizvodu in se je bati, da se ne bi izpodrezali veje, na katero se naslanja gospodarstvo;

— politika na področju splošne porabe je odraz gospodarske zmogljivosti in oblažuje neskladja, ki so se pojavljala vsa leta na tem področju. Po mnenju poslancev je pravilna politika, da se urede zadeve na področju invalidsko-pokojninskega zavarovannja in da se nameni več sredstev za vzgojo in izobraževanje. Pri sredstvih za delo zdravstvene službe je treba upoštevati, da morajo zdravstveni zavodi poslovati po enakih načelih kot gospodarske organizacije in so v neposredni odvisnosti od gibanja gospodarstva. Stopnja 5,2 % v zdravstvenem zavarovanju pomeni poprečje in bo v nekaterih regijah potrebna višja stopnja.

Vsako zvišanje stopenj in morebitno združevanje sredstev delovnih organizacij mora biti prostovoljno in izhajati iz posebnih družbenih dogovorov med delovnimi organizacijami in samoupravnimi skupnostmi.

— Poslanci so menili, da je posvečeno premalo pozornosti racionalizaciji poslovanja na področju splošne porabe. Poudarjena je bila tesna povezanost in medsebojna odvisnost gospodarstva in splošne porabe. Zato je treba nadaljnje odnose razvijati na samoupravnih in družbenih dogovorih, ki do sedaj niso doživeli večjega razmaha.

Poslanci so dali v razpravi na besedilo osnutka resolucije naslednje konkretne pripombe oziroma spreminjevalne predloge:

— na strani 3, v točki 3: Treba je določiti, kdaj naj se pripravijo osnove za stanovanjsko gospodarstvo vnaprej. Zato naj se na koncu tega odstavka doda »v letu 1970«.

— na strani 5, v točki 5: Formulacija v prvem stavku je premalo razumljiva, zato naj se prvi dve besedi v stavku glasita takole: »Za razvijanje«.

— na strani 6, četrti odstavek: Utemeljitev pričakovanega porasta tekočih izvirnih dohodkov je premalo utemeljena, ako rečemo, da temelji samo na tej osnovi. Tu naj bo dikcija stavka: »Na tej osnovi in na podlagi drugih gradiv.«

— na strani 9, v točki 4: V osnutku resolucije se uporabljajo izrazi nadurno delo, honorarno delo. Teh izrazov TZDR ne pozna več in bi bilo treba tudi stilizacijo osnutka resolucije spraviti s tem v sklad. Že navajanje osnutka takega dela v resoluciji pomeni neko nasprotje k prizadevanju TZDR, ki omejuje tako delo.

— na strani 9, v drugi vrsti: Formulacija, da se odpravlja limitiranje na 5,2 %, je slaba, zlasti če jo primerjamo s stranjo 14, prvi odstavek. Treba bi bilo reči pogojno »stopnje ne bi presegle« ali dostaviti, da stopnje »v vseh skupnostih« ne bodo presegle 5,2 %.

— na strani 11: V tabeli je prikazana stopnja za TIS z indeksom za leto 1970 v višini 108,5. Taka formulacija lahko vpliva na občinske skupščine, da bi se trdno držale tega indeksa kot limita. Zato naj se izobraževanje RIS in TIS združi v en izraz.

— na strani 14, prvi odstavek: O boljši formulaciji prispevne stopnje 5,2 % je bilo že govora. Na koncu tega odstavka naj se doda zadnji stavek iz drugega odstavka na isti strani, torej »kolikor ta ne bi zadoščala . . .«

— na strani 15, v točki 4: Pri otroškem varstvu naj bo napisano, da gre za prelivanje sredstev, ne za samostojni porast.

— na strani 17, v točki 7: Na koncu tretjega odstavka naj se črtajo zadnje tri besede (v letu 1969), tako da se stavek konča »se k temu prištejejo 13 % povečanje«.

— na strani 18, šesti odstavek: Črtajo naj se besede: v primerjavi s temeljnimi, tako da se glasi novi tekst »Večji porast sredstev za republiško izobraževalno skupnost je potreben zaradi« . . .

Začasna komisija predlaga enotnemu zboru delovnih skupnosti, da upošteva njene pripombe in predloge in da sprejme osnutek resolucije.

Za svojega poročevalca je komisija določila poslanca Janeza Vidmarja.

Št.: 400-39/69

Ljubljana, 12. 11. 1969

Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora je osnutek resolucije že obravnavala na seji dne 6. novembra 1969. Na seji dne 18. novembra 1969 pa je obravnavala še naslednja gradiva k osnutku resolucije:

— mnenja, stališča in predloge delegatov občin;

— poročilo zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije;

— poročilo odbora za finance in proračun republiškega zbora;

— stališča zveze sindikatov Slovenije, republiški svet;

— ugotovitve in stališča skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije;

— predlog republiške skupnosti otroškega varstva;

— stališča upravnega odbora gospodarske zbornice SR Slovenije.

I.

V načelni razpravi k vsem predloženim gradivom so poslanci menili, da bi resolucija morala biti resolucija o ekonomski politiki in politiki splošne porabe v letu 1970. Če govorimo o ekonomski politiki, bi bilo treba najprej opredeliti načela, ki jih nameravamo izvajati v določenem obdobju z upoštevanjem vseh posledic. Prav tako bi morali formulirati tudi načela politike splošne porabe in šele na tej osnovi opredeliti konkretne prispevne stopnje za gospodarstvo. Če govorimo o načelih ekonomske politike, je treba nesporno upoštevati načela družbenoekonomske reforme, med katerimi je bilo kot eno izmed osnovnih načel postavljeno delitveno razmerje družbenega proizvoda 70 % : 30 % v korist gospodarstva. Glede na to, da se tudi pri predlagani resoluciji ne držimo tega delitvenega razmerja, saj se v resoluciji predvideva, da bo gospodarstvo udeleženo v delitvi družbenega proizvoda s 63,9 %, bi bilo potrebno v resoluciji navesti vzroke, zaradi katerih ne moremo v resoluciji realizirati tega osnovnega načela družbenoekonomske reforme.

Kakšne so posledice take delitve družbenega proizvoda za gospodarstvo, je jasno povedano s tem, da se akumulativnost gospodarstva zmanjšuje iz leta v leto, na drugi strani pa narašča absolutno in relativno splošna poraba, različno pri posameznih koristnikih.

Že pri sprejemanju sklepov in priporočil o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 smo ugotovili, da se je delež delovnih organizacij v družbenem proizvodu znižal od 64,4 % v letu 1969 na 63,4 % v letu 1967 ter na 62 % v letu 1968. To je imelo za posledico tudi zniževanje stopnje investicij.

Poslanci so menili, da je resolucija odraz današnjega stanja in da zato tolerira v določeni meri tudi nadaljevanje inflacijskih tokov, tako v nominalnem porastu družbenega proizvoda, kakor tudi v porastu splošne porabe. Zato je bila izražena misel, da bi morali imeti program razvoja vseh nosilcev splošne porabe. Razvojni programi naj bi se čimprej izdelali tako, da bi se lahko pravočasno in konkretno pripravljali na delitev oziroma participacijo sredstev, razpoložljivih za splošno porabo. Z druge strani pa je povečanje potrošnje na področju splošne porabe odvisno v določeni meri tudi od višine osebnih dohodkov v gospodarstvu, kar vzporedno povzroča večjo obremenitev gospodarstva.

Poslanci so menili, da z ukrepi gospodarske politike nismo v prihodnjem letu v stanju zaustaviti v celoti inflacijskih gibanj, ki se pojavljajo v letošnjem letu. Celotna politika je usmerjena v to, da se zmanjša razkorak med realnimi in nominalnimi gibanji.

II.

Poleg že danih pripomb in spreminjevalnih predlogov predlaga komisija še naslednje:

I. poglavje, v 6. vrsti naj se izpusti beseda »pomemben.« Komisija smatra, da je bil napredek, v modernizaciji sicer dosežen, vendar ne tolikšen, da bi ga lahko označili kot pomembnega.

Stran 2, 3. in 4. vrsta naj se spremenita tako, da se glasita: »— vanju smernic ekonomske politike v okviru Jugoslavije ter s tem omogoča, da federacija opravlja svo —«.

Stran 3, točka 2 predzadnja in zadnja vrsta se spremenita tako, da se besedilo glasi:

»... ne bi bilo na mestu nikakršno povečanje skupne prispevne stopnje v breme delovnih organizacij.«

Stran 4, točka 4, prva alinea naj se dopolni tako, da se na koncu alinee postavi »vejica« in nadaljuje z besedilom: »nestabilnost pa povzroča pritisk na povečanje osebnih dohodkov in prek njih na povečanje splošne porabe.«

Stran 4, točka 4, zadnja alinea se dopolni tako, da se začetek glasi: »— da se bo krepila vloga skladov skupnih rezerv gospodarskih organizacij in s tem solidarnost in vzajemna pomoč delovnih organizacij . . .«

Stran 5, točka 6, tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi: »Zato je nujno zmanjševati vlogo federacije pri zadolževanju v inozemstvu in podvzemati druge ukrepe, da bi se ustvarile večje možnosti za neposredno poslovno finančno povezovanje gospodarstva s tujino.«

Stran 5, točka 7, naj se dopolni z naslednjim odstavkom: »Odprava državnega kapitala pa ne pomeni zmanjšanja vloge intervencijskih sredstev republike in občin v razvoju gospodarstva. Ta sredstva bodo tudi v bodoče nujno potrebna za uresničevanje vloge družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti pri spodbujanju in oblikovanju pogojev za optimalni razvoj gospodarstva, zlasti na področju infrastrukturnega razvoja.«

Stran 5, točka 8, prvi stavek naj se zamenja z naslednjim besedilom: »Pri nadaljnjem oblikovanju finančne in kreditne politike je treba v letu 1970 pripraviti predloge, da se delež gospodarstva v družbenem proizvodu v letu 1971 poveča in s tem omogoči gospodarstvu večjo samostojnost ter obenem manjšo odvisnost od bank oziroma drugih dajalcev kreditov.«

Stran 6, zadnji odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »Izvirni dohodki za kritje potreb splošne porabe v letu 1970 bodo glede na pričakovana gospodarska gibanja v letu 1970 višji za 12,5 % in bodo rasli vzporedno s pričakovanim porastom družbenega proizvoda, ki se ocenjuje, da bo po tekočih cenah znašal med 12 do 13 %.

Skupaj s prihranki iz leta 1969 omogočajo ti dohodki povečanje splošne porabe v letu 1970 za 24 % nasproti porabi v letu 1969.

Probleme, ki bodo nastajali na posameznih področjih splošne porabe, ter že programirano povečanje materialnih osnov posameznih družbenih služb bo treba v skladu z že sprejetimi smernicami Skupščine SR Slovenije reševati v okviru tega povečanja rednih dohodkov ter s sredstvi, ki so bila imobilizirana na podlagi julijskih sklepov Skupščine SR Slovenije. Sanacija teh področij pa je tudi pogoj za dolgoročni optimalni razvoj gospodarstva in pogoj, da se razmerja v naslednjih letih ustalijo. Na ta način se postopoma uresničuje in nadaljuje tista politika delitve družbenega proizvoda, ki jo je že pred leti začrtala Skupščina SR Slovenije z namenom, da zagotovi ustrezno materialno in socialno ravnovesje vseh področij družbene reprodukcije.«

II. poglavje, v 2. točki na strani 9, se prva in druga vrsta spremenita tako, da se glasita: »v zdravstvenem zavarovanju doseči, da stopnja ne bo presegla 5,2 % . . .«

Stran 13, 2. odstavek se spremeni tako, da se glasi: »Hkrati bodo tako usklajene stare in vse druge pokojnine valorizirane v višini ugotovljenega povečanja življenjskih stroškov po 97. členu TZPZ. To usklajevanje naj bi se vršilo tako, da bi se v višjem odstotku povečale nižje pokojnine.«

Komisija je menila, da je tako usklajevanje pokojnin možno že po obstoječih predpisih. Izvršni svet bo zaprosil za obvezno tolmačenje 10. in 97. člena TZPZ.

Stran 14, prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »Zdravstveno zavarovanje delavcev naj si v letu 1970 zagotovi sredstva v okviru prispevne stopnje 5,2 %.«

Na koncu tega odstavka naj se doda besedilo drugega stavka, drugega odstavka.

Za prvim stavkom drugega odstavka naj bi se dodalo, da je treba že v letu 1970 izvršiti ukrepe farmacevtske industrije in lekarniške službe. Družbenopolitične skupnosti pa naj bi zagotovile v letu 1970 svoje obveznosti do preventivnega zdravstva.

Stran 16, točka 4, drugi odstavek naj se za besedilom »skupnost otroškega varstva v letu 1970« namesto dosedanjega nadaljnjega besedila vstavi »sodeluje s presežkom sredstev nad načrtovanimi v letu 1969 pri reševanju nekaterih perečih problemov na področju izobraževanja in vzgoje, ki po svoji vsebini ustrezajo namenom otroškega varstva na območjih dopolnjevanih občin«.

Stran 16, točka 5: Besedilo te točke naj se v celoti vstavi za tretji odstavek na strani 19. S tem se niti najmanj ne zmanjšuje pomembnost družbene skrbi za borce NOB, ampak glede na celotno strukturo resolucije, ta točka ne spada v okvir sicer posebej določenih subjektov splošne potrošnje, ampak v okvir proračuna.

Stran 16, v točki 6, naj se v celoti črta tretji stavek v besedilu: »Zaposlovanje se je zlasti povečalo v letu 1969, ko je bilo konec septembra zaposlenih 5,6 % več delavcev, kot v letu 1968.«

Podatek zaradi sezonskih fluktuacij ni povsem primerljiv.

Stran 18, tretji odstavek: preveri naj se številka 19,5 milijona dinarjev, ker je v tabeli na strani 11 resolucije upoštevan s 25,2 milijona dinarjev. Lahko pa se tretja vrstica tega odstavka izpusti, ker je to resolucija, ki bo itak v celoti v podrobnosti v številkah podana v republiški bilanci sredstev.

Stran 18, na koncu predzadnjega odstavka točke 7 naj se doda, da je treba sistematično in dosledno uveljaviti tudi racionalizacijo na področju vzgoje in izobraževanja.

Stran 18, za alienama po 4. odstavku naj se da kratka obrazložitev, kaj pomeni povečanje udeležbe vzgoje in izobraževanja iz republiškega davka od prometa na drobno ne samo relativno, ampak tudi absolutno, tako za proračun kot za vzgojo in izobraževanje.

Stran 20, zadnji odstavek na tej strani v točki devet naj se izpusti, ker je vse iz tega odstavka že povedano v prvem in drugem odstavku te točke.

Komisija predlaga enotnemu zboru delovnih skupnosti, da upošteva še dodatne pripombe in predloge k osnutku resolucije.

Št.: 400-39/69
Ljubljana, 18. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 obravnavala na svoji seji dne 12. novembra 1969.

Komisija je v skladu s svojo funkcijo osnutek resolucije obravnavala predvsem z vidika skladnosti njegove vsebine z ustavnim in pravnim sistemom in se ni vsebinsko opredeljevala o posameznih stališčih glede usmeritve bodoče ekonomske politike ter smernic za oblikovanje dohodkov za kritje potreb splošne porabe. S tega gledišča komisija k osnutku resolucije ni imela načelnih pripomb.

V podrobni obravnavi besedila osnutka resolucije pa je komisija dala naslednje pripombe in predloge:

a) V zvezi z zadnjim stavkom 2. točke I. poglavja (tretja stran) je bilo v obravnavi izraženo mnenje, da ni jasen pomen besedila, po katerem »ne bi bilo na mestu nikakršno relativno povečanje obveznosti gospodarstva«. Ob tem je bilo sicer pojasnjeno, da je omenjeno besedilo razumeti v tem smislu, da ob nespremenjenih finančnih instrumentih lahko pride do absolutnega povečanja obveznosti gospodarstva, če se povečuje osnova, od katere se odmerjajo prispevki; odklanjanje relativnega povečanja pa v tej zvezi pomeni, da ne sme priti do takih sprememb finančnih instrumentov, ki bi tudi sicer v razmerjih povečevali obveznosti gospodarstva. Ob tako pojasnjenem smislu omenjenega besedila komisija temu sicer ni oporekala, vendar meni, da bi bilo vendarle potrebno ta del besedila tako precizirati, da bi bil njegov pomen docela jasno izražen.

b) Prav tako ni dovolj jasno besedilo v 7. točki I. poglavja (peta stran). Iz besedila ni mogoče zanesljivo sklepati, na katere sklade se to stališče nanaša, kaj ob tem predstavlja »državni kapital« in kaj pomeni »da se ta kapital razporedi čimbolj racionalno s širših družbenoekonomskih vidikov«.

Pri tem je bilo postavljeno tudi vprašanje, ali naj tako besedilo pomeni odpravo vseh možnosti družbene materialne intervencije ter v tej zvezi izraženo mnenje, da ne bi smeli iti v tej smeri v skrajnosti.

Ob dokaj nejasni formulaciji stališč v 7. točki se je postavilo tudi vprašanje povezave te točke s 3. alineo 4. točke istega poglavja, kjer se obravnavajo skladi skupnih rezerv, solidarnosti in vzajemne pomoči delovnih organizacij. Če so v tej točki med drugim mišljeni obstoječi skladi skupnih rezerv gospodarskih organizacij, jih je treba imenovati s polnim nazivom, hkrati pa celotno zamisel politike do skladov v 4. in 7. točki tako opredeliti, da bo jasno prikazano stališče do skladov v obeh primerih in hkrati vsebinsko in terminološko opredeljena razlika med njimi.

c) Na koncu prvega stavka 9. točke I. poglavja je uporabljen izraz »neproizvodna potrošnja«, kateremu se lahko pripisuje različen pomen, zlasti ker ni usklajen z ostalim besedilom resolucije. Ker gre smiselno verjetno za pojem, ki je na drugih mestih v resoluciji označen kot »splošna potrošnja« (v naslovu) ali »splošna poraba«, ki se sicer v resoluciji pretežno uporablja (na primer, na 6., 10. in 12. strani), naj bi se — kolikor gre za enak smisel — v vsej resoluciji uporabljal izraz, ki je najbolj razumljiv in v rabi že ustaljen. V resoluciji o družbenoekonomskih izhodiščih za oblikovanje dohodkov in kritje potreb splošne porabe v letu 1969 je bil v tem smislu uporabljen izraz »splošna poraba«.

č) Stališče, ki ga izraža besedilo zadnjega odstavka 1. točke III. poglavje glede načina valorizacije pokojnin, ni sprejemljivo, ker nalaga pristojnim organom socialnega zavarovanja poleg usklajevanja pokojnin tudi tako izvedbo njihove valorizacije, ki nasprotuje obstoječi zakonski ureditvi.

Temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju namreč v zvezi z usklajevanjem pokojnin glede na gibanje življenjskih stroškov in naraščanje življenj-

skega standarda zaposlenih (10. člen) ne dopušča degresivne valorizacije, temveč določa, da »za to uskladitev veljajo načela, ki veljajo za odmero pokojnine« (dopolnitev zakona iz marca 1969, Uradni list SFRJ, št. 11/69). To pa pomeni, da je treba pri tem v enakem smislu kot pri odmeri same pokojnine upoštevati pokojninsko dobo in pokojninsko osnovo, čeprav je sicer ob tej dopolnitvi odpadlo prejšnje besedilo četrtega odstavka 97. člena, ki je izrecno predpisovalo, da se pokojnine »uskladijo z življenjskimi stroški tako, da se povečajo za enoten odstotek, ne glede na njihovo višino«.

Ker po določbah temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju način valorizacije pokojnin določa skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja v skladu z zakonskimi načeli, ji republiška skupščina ne more nalagati nezakonitih rešitev. Zato je treba besedilo »in sicer tako, da bodo v višjem odstotku povečane nižje pokojnine« črtati ali pa ga nadomestiti z drugo smernico, ki bo v skladu z zakonom.

Št.: 400-39/69
Ljubljana, 13. 11. 1969

PREDLOG ZAKONA
o rudarstvu

I. Splošna določba

1. člen

S tem zakonom se urejajo nekatera vprašanja s področja rudarstva, ki niso urejena v temeljnem zakonu o rudarstvu (Uradni list SFRJ št. 9-91/66) ter raziskovanje in izkoriščanje naslednjih mineralnih surovin, ki niso zajete v prvem odstavku 7. člena temeljnega zakona o rudarstvu: opekarske in lončarske gline, peska, proda in kamna (v nadaljnjem besedilu: druge mineralne surovine).

II. Vprašanja, ki niso urejena v temeljnem zakonu o rudarstvu

1. *Revizija rudarskega projekta*

2. člen

Z revizijo rudarskih projektov se lahko ukvarja delovna organizacija, ki ima delavce s strokovno izobrazbo in prakso iz 3. člena tega zakona in je za tako delo registrirana.

3. člen

Revizijo rudarskih projektov lahko opravljajo diplomirani rudarski inženirji, če imajo najmanj tri leta izkušenj pri delih, za katere je izdelan rudarski projekt.

Revizijo elektroenergetskih in strojnih naprav v rudarskem projektu pa lahko opravijo tudi diplomirani elektrotehniški inženirji oziroma diplomirani strojni inženirji, če imajo najmanj dve leti izkušenj pri takih delih.

Revizija rudarskega projekta se ne more poveriti delavcu organizacije, ki je projekt izdelala, in ne delavcu organizacije, katere projekt se revidira.

4. člen

Revident projekta ocenjuje ali rudarski projekt ustreza zahtevam iz drugega odstavka 65. člena temeljnega zakona.

Če revident ugotovi, da rudarski projekt ne ustreza predpisanim pogojem, zahteva, da se nepravilnosti odpravijo.

5. člen

Delovna organizacija, ki je opravila revizijo rudarskega projekta, potrdi na revidiranem projektu, da je projek v skladu z drugim odstavkom 65. člena temeljnega zakona o rudarstvu (revizijska klavzula). Revizijsko klavzulo podpiše direktor ali od njega pooblaščeni delavec delovne organizacije, ki je opravila revizijo.

V revizijski klavzuli mora biti naveden tudi revident z navedbo, da izpolnjuje pogoje iz 3. člena tega zakona in revidentov podpis. Če je opravilo revizijo posameznih delov projekta več revidentov, mora biti v revizijski klavzuli navedeno, katere dele projekta so revidirali posamezni revidenti.

2. *Zavarovalni ukrepi po končanih rudarskih delih*

6. člen

Po končanem ali po trajno ustavljenem raziskovanju oziroma izkoriščanju mineralnih surovin mora organizacija za raziskovanje oziroma rudarsko podjetje obvestiti za notranje zadeve pristojni občinski upravni organ o izvedenih zavarovalnih ukrepih. Ta mora ugotoviti, ali izvedeni ukrepi zadoščajo, da se trajno izključi možnost kakšne nevarnosti za ljudi in živali.

Če organ iz prejšnjega odstavka tega člena ugotovi, da izvedeni zavarovalni ukrepi zadoščajo, izda o tem potrdilo raziskovalni organizaciji oziroma rudarskemu podjetju ter pošlje potrdilo tudi organu, ki je izdal dovoljenje za raziskovanje ali izkoriščanje.

7. člen

Če izvedeni zavarovalni ukrepi ne ustrezajo, naloži organ za notranje zadeve raziskovalni organizaciji ali rudarskemu podjetju, da v določenem roku odpravi pomanjkljivosti oziroma da zavarovalne ukrepe spremeni ali dopolni.

Če se naložena dela v določenem roku ne opravijo, naroči za notranje zadeve pristojni občinski upravni organ izvršitev naloženih del na stroške raziskovalne organizacije ali rudarskega podjetja.

3. *Dovoljenje za izkoriščanje*

8. člen

Zahtevi za dovoljenje za izkoriščanje mineralnih surovin je treba priložiti potrdilo pristojnega upravnega organa, da je nameravano izkoriščanje v skladu s prostorskim in urbanističnim načrtom.

III. Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin

1. *Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin pod zemljo*

9. člen

Za raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin pod zemeljsko površino se v celoti uporabljajo določbe temeljnega zakona o rudarstvu.

2. *Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin na površini zemlje*

10. člen

Za raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin na površini zemlje se uporabljajo določbe temeljnega zakona o rudarstvu, ki se nanašajo na prostore, kjer ni dovoljeno raziskovanje ali izkoriščanje, dalje določbe o odvzemu dovoljenja za raziskovanje ali izkoriščanje, določbe o ukrepih zavarovanja po končanih ali ustavljenih raziskovalnih ali eksploatacijskih delih in določbe o ponovni uporabi zemljišča, ki je bilo poškodovano z deli.

11. člen

Z raziskovanjem in izkoriščanjem drugih mineralnih surovin na površini zemlje se smejo ukvarjati delovne organizacije, če so za to registrirane.

12. člen

Delovne organizacije lahko raziskujejo ali izkoriščajo druge mineralne surovine na podlagi dovoljenja.

Dovoljenje daje za rudarstvo pristojni občinski upravni organ.

13. člen

V zahtevi za dovoljenje za raziskovanje ali za izkoriščanje je potrebno navesti mineralne surovine, ki se nameravajo raziskovati ali izkoriščati, in priložiti situaciji načrt, na katerem so vrisane meje prostora za raziskovanje ali izkoriščanje, ter potrdilo pristojnega organa, da je nameravano raziskovanje ali izkoriščanje v skladu s prostorskim in urbanističnim načrtom.

14. člen

Delovna organizacija lahko začne izkoriščati druge mineralne surovine samo po potrjeni tehnični dokumentaciji.

Tehnična dokumentacija mora vsebovati zlasti tehnični opis odpiranja in obdelave ležišča, potrebne tehnične izračune, rešitve vprašanj obratovalne varnosti in potrebna sredstva ter ukrepe za kolektivno in osebno varnost delavcev.

Organizacija, ki je izdelala tehnično dokumentacijo, mora na njej potrditi, da je tehnična dokumentacija v skladu z določbami prejšnjega odstavka tega člena.

15. člen

Delovna organizacija mora prijaviti začetek raziskovalnih ali eksploatacijskih del pristojnemu organu inšpekcije dela in občinskemu upravnemu organu za rudarstvo.

16. člen

Za varstvo življenja in zdravja delavcev je delovna organizacija pri raziskovanju ali izkoriščanju drugih mineralnih surovin dolžna upoštevati predpise o tehničnih ukrepih ter o varstvu pri delu, delavcem pa zagotoviti sredstva za osebno varstveno opremo.

17. člen

Nadzorstvo nad tem, kako se izpolnjujejo predpisi o varstvu pri delu pri raziskovanju in izkoriščanju drugih mineralnih surovin na površini zemlje, opravljajo pristojni organi inšpekcije dela.

18. člen

Na zahtevo raziskovalne organizacije, ki opravlja raziskovanje mineralnih surovin iz prvega odstavka 7. člena temeljnega zakona, lahko za rudarstvo pristojni republiški upravni organ prepove na istem prostoru raziskovanje mineralnih surovin iz drugega odstavka 7. člena temeljnega zakona v celoti ali deloma, če ugotovi, da se ovira raziskovanje mineralnih surovin iz prvega odstavka 7. člena temeljnega zakona. Organizacija, ki zahteva prepoved, mora povrniti nastale stroške prizadeti organizaciji.

19. člen

Na eksploatacijskem polju, na katerem je že v teku izkoriščanje mineralnih surovin iz prvega odstavka 7. člena temeljnega zakona, se lahko dovoli izkoriščanje mineralnih surovin iz drugega odstavka 7. člena temeljnega zakona le, če rudarska organizacija, ki ima že dovoljenje, nima namena izkoriščati teh mineralnih surovin in če se ugotovi, da se s tem ne bo oviralo ali ogrožalo že prej dovoljeno izkoriščanje.

20. člen

Občinski upravni organ pristojen za rudarstvo vodi evidenco raziskovalnih in eksploatacijskih prostorov drugih mineralnih surovin, za katere je izdal dovoljenje za raziskovanje ali izkoriščanje.

3. *Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin po občinah in določenih organizacijah*

21. člen

Občani, civilno-pravne osebe, družbene organizacije, krajevne skupnosti in društva smejo izkoriščati druge mineralne surovine, vendar samo za svoje gradbene ali obrtne namene ali za druge lastne potrebe.

22. člen

Za izkoriščanje drugih mineralnih surovin po prejšnjem členu je potrebno dovoljenje občinskega upravnega organa, pristojnega za rudarstvo.

23. člen

Občinska skupščina lahko predpiše, kdaj ni potrebno dovoljenje iz prejšnjega člena za izkoriščanje drugih mineralnih surovin.

Občinska skupščina lahko predpiše obseg in način izkoriščanja drugih mineralnih surovin, kadar se izkoriščajo za gradbene ali obrtne namene ali za druge lastne potrebe.

24. člen

Občinska skupščina lahko določi prostore, na katerih je dopustno splošno in skupno izkoriščanje drugih mineralnih surovin brez dovoljenja po 21. členu tega zakona, določi organ upravljanja ter predpiše red izkoriščanja in plačilo stroškov za vzdrževanje prostora.

25. člen

Pri izkoriščanju drugih mineralnih surovin po 20. členu tega zakona je treba upoštevati predpise o tehničnih ukrepih in predpise o varstvu pri delu.

IV. Kazenske določbe

26. člen

Z denarno kaznijo do 20 000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna organizacija, ki izkorišča ali raziskuje druge mineralne surovine brez dovoljenja pristojnega organa.

Za dejanje iz prejšnjega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo do 1000 din tudi odgovorna oseba delovne organizacije.

27. člen

Z denarno kaznijo do 3000 dinarjev se kaznuje za prekršek občan, ki se ukvarja z raziskovanjem ali izkoriščanjem drugih mineralnih surovin v nasprotju s tem zakonom.

Civilno-pravna oseba, družbena organizacija, druga pravna oseba ali društvo se kaznuje za dejanje iz prvega odstavka tega člena z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev.

28. člen

Z denarno kaznijo do 10 000 din se kaznuje za prekršek delovna organizacija, če po končanem ali trajno ustavljenem raziskovanju ali izkoriščanju ne obvesti za notranje zadeve pristojnega občinskega upravnega organa o izvedenih zavarovalnih ukrepih (7. člen).

Za dejanje iz prvega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo do 1000 din tudi odgovorna oseba delovne organizacije.

29. člen

Z denarno kaznijo do 3000 din se kaznuje za prekršek občan, ki prodaja mineralne surovine, naštete v 1. členu tega zakona.

Premoženjska korist, dosežena s prekrškom, se občanu vzame.

V. Prehodne in končne določbe

30. člen

Pooblašča se republiški sekretar za gospodarstvo, da v soglasju z republiškim sekretarjem za delo izdaja tehnične predpise po drugem odstavku 112. člena temeljnega zakona.

31. člen

Ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o izkoriščanju gline, peska, proda in kamna (Uradni list LRS, št. 39-232/60).

32. člen

Občinska skupščina lahko s svojim odlokom uredi vprašanje nadaljnje veljavnosti občanom, civilno-pravnim osebam, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim in društvom izdanih dovoljenj za izkoriščanje drugih mineralnih surovin.

33. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

V SR Sloveniji ni urejeno raziskovanje in izkoriščanje tistih mineralnih surovin, ki niso zajete v 1. odstavku 7. člena temeljnega zakona o rudarstvu (Uradni list SFRJ št. 9/66). Pri izvajanju temeljnega zakona o rudarstvu pa se je pokazala še potreba po dopolnitvi tistih določb temeljnega zakona, ki se nanašajo predvsem na revizijo rudarskih projektov in na zavarovalne ukrepe. Zato je zakon v predlagani obliki in vsebini utemeljen.

Po 64. členu temeljnega zakona sme izdelavo rudarskega objekta voditi, kdor je bil najmanj eno leto tehnični vodja obrata take vrste, za katerega se dela rudarski projekt. Zahteva, da morajo biti revidenti diplomirani inženirji

s triletno prakso pri delih, za katere je rudarski projekt izdelan, je tedaj utemeljena in ni prezahtevna (3. člen predloga zakona).

Po 41. členu temeljnega zakona o rudarstvu nadzira občinski upravni organ, ki je pristojen za notranje zadeve, ali so mesta, na katerih so bila izvedena rudarska dela, zavarovana tako, da se trajno izključi vsaka nevarnost za ljudi in živali. Da ta organ lahko dejansko prevzame odgovornost, mora imeti pooblastila, kot se predvidevajo v 7. členu predloga zakona. Rudarska organizacija pa ima možnost pritožbe, če smatra, da se zahtevajo nepotrebni ukrepi (6. in 7. člen predloga zakona).

Temeljni zakon o rudarstvu ne določa, da bi se moralo k prošnji za izdajo dovoljenja za izkoriščanje mineralnih surovin priložiti tudi potrdilo o skladnosti s prostorskim in urbanističnim načrtom. Taka zahteva pa je predpisana v zakonu o graditvi investicijskih objektov, zato je tudi umestna na tem področju.

Kar se tiče raziskovanja in izkoriščanja mineralnih surovin, ki niso zajete v 1. členu temeljnega zakona o rudarstvu, izhaja predlog zakona v skladu s 4. členom temeljnega zakona iz načela, da se smejo z raziskovanjem in izkoriščanjem teh surovin, naštetih v 1. členu predloga, baviti le delovne organizacije in to le z dovoljenjem pristojnega organa. Občani in druge organizacije pa se smejo ukvarjati z izkoriščanjem teh drugih mineralnih surovin le izjemoma za namene, kot jih določa temeljni zakon. Prav je, da se izkoriščanje drugih mineralnih surovin pod zemljo opravlja v celoti po predpisih, ki veljajo za tiste, ki so imensko naštete v temeljnem zakonu.

Glede raziskovanja in izkoriščanja drugih mineralnih surovin na površini zemlje se pri tem odstopa od nekaterih strogosti temeljnega zakona že glede na manjšo pomembnost teh surovin. Pri raziskovanju in izkoriščanju drugih mineralnih surovin na površini zemlje se naj tedaj uporabljajo le tiste določbe temeljnega zakona o rudarstvu, ki se nanašajo na prostore, na katerih izkoriščanje ni dovoljeno, na zavarovalne ukrepe in na ponovno uporabo zemljišča (10. člen predloga zakona).

Z raziskovanjem in izkoriščanjem drugih mineralnih surovin se lahko ukvarjajo delovne organizacije, če so za to registrirane, in ni potrebno, da izpolnjujejo pogoje, ki jih določa temeljni zakon za rudarska podjetja. Dovoljenja za raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin izdaja občinski organ, ne pa republiški (11. in 12. člen predloga zakona).

Za izkoriščanje drugih mineralnih surovin ni potrebno izdelati rudarskih projektov, temveč le tehniško dokumentacijo z težiščem rešitev varnosti pri delu. Nadzor nad varstvom pri delu pri raziskovanju in izkoriščanju drugih mineralnih surovin na površini zemlje se daje v pristojnost organom inšpekcije dela, da se s tem razbremenijo rudarski inšpektorji. Namesto katastra eksploatacijskih polj in raziskovalnih prostorov se vodi le evidenca prostorov raziskovalnih in eksploatacijskih mineralnih surovin in to pri občinskem upravnem organu za rudarstvo (14., 15. in 17. člen predloga zakona).

Brez dovoljenja občinskega upravnega organa, pristojnega za rudarstvo, občani, civilno-pravne osebe, družbene organizacije, krajevne skupnosti in društva praviloma ne smejo izkoriščati drugih mineralnih surovin. Občinski skupščini se pa prepušča, da sme določiti izjeme od tega pravila (22. in 23. člen predloga zakona).

Ravno tako se prepušča občinski skupščini, da določi prostore za splošno in skupno izkorišanje drugih mineralnih surovin (24. člen predloga zakona).

S predlagano vsebino zakona se ne obremenjujejo samoupravni organi delovnih organizacij, niti z novimi nalogami, niti z novimi izdatki. Tudi republiškim in občinskim organom se ne določajo v predlogu zakona nove obveznosti. Za izvajanje takih rešitev, kot jih vsebuje predlog zakona, obstoja v občinah in republiki že utečen upravni mehanizem, ki ne zahteva novih finančnih sredstev.

V predlogu zakona so upoštevane pripombe, ki so bile dane v razpravi o osnutku zakona in so ustrezno preoblikovani posamezni členi zakona. Pri tem so zlasti upoštevane naslednje načelne pripombe:

— da se omogoči občinam na področju izkoriščanja vseh drugih mineralnih surovin bolj prožno in smotrno reševanje teh vprašanj v mejah splošnih in lokalnih potreb in v okviru določb temeljnega zakona; in

— da se pri tem prepusti občinam možnost uresničevanja njene politike na tem področju. V tej smeri so podani v posameznih členih zakonskega predloga širši okviri in milejši pogoji, kot pa jih zahteva temeljni zakon o rudarstvu pri raziskovanju in izkoriščanju pomembnejših mineralnih surovin, ki so naštete v prvem odstavku 7. člena tega zakona.

Besedilo predloga se od besedila osnutka zakona razlikuje v naslednjem:

Drugi člen določa, da se z revizijo rudarskih projektov lahko ukvarja delovna organizacija, ki ima delavce — strokovnjake z določeno izobrazbo (3. člen). Določba drugega odstavka, 2. člena osnutka je bila preozka in je glede na novo besedilo nepotrebna.

V predlogu zakona so odpadle določbe 8. in 9. člena osnutka, ker so prekoračile v temeljnem zakonu določene pogoje za ponovno usposobitev z rudarskimi deli poškodovanega zemljišča. Prav tako je tudi opuščena zahteva o predložitvi raznih potrdil k prošnji za dovoljenje (8. člen osnutka), razen potrdila o skladnosti s prostorskim in urbanističnim planiranjem.

V predlogu je v celoti upoštevana pripomba, da določba 12. člena osnutka, o smiselni uporabi temeljnega zakona o rudarstvu glede raziskovanja in izkoriščanja drugih mineralnih surovin na površini zemlje ne ustreza realnim potrebam in je prezahtevna. Za izkoriščanje in raziskovanje drugih mineralnih surovin po delovnih organizacijah se po predlogu zakona (10. in 16. člen) uporabljajo ustrezni predpisi, ki se nanašajo na varnost življenja in zdravja delavcev ter varnost pri delu.

V 13. členu je izrecno navedeno, da je v zahtevi za dovoljenje za raziskovanje in izkoriščanje potrebno navesti le mineralne surovine, ki se nameravajo raziskovati in izkoriščati in da je potrebno zato predložiti le situacijski načrt. S tem je poudarjeno, da se za to dovoljenje zahtevajo le širši administrativni pogoji, ki jih predpisuje temeljni zakon o rudarstvu za raziskovanje in izkoriščanje pomembnejših surovin.

V predlogu zakona so upoštevane tudi pripombe, naj se urejanje izkoriščanja drugih mineralnih surovin po občanih, krajevnih skupnostih, društvih ter drugih civilno-pravnih osebah, prepusti občinskim skupščinam. Zato lahko odpade 23. člen osnutka zakona.

AMANDMAJA IZVRŠNEGA SVETA

k 22. in 23. členu predloga zakona o rudarstvu

a) da se v 22. členu dodasta nova drugi in tretji odstavek, ki se glasita:
»Dovoljenje za izkoriščanje drugih mineralnih surovin po prejšnjem odstavku tega člena ni potrebno:

1. če izkorišča mineralno surovino občan, kmetijska oziroma gospodarska organizacija za lastne potrebe na lastnem zemljišču;

2. če se izkoristi kot gradbeni material mineralna surovina, pridobljena iz izkopov ali odkopov na gradbišču.

Določba drugega odstavka tega člena ne velja, če leži tako zemljišče občana oziroma organizacije na zavarovanem območju iz 31. člena temeljnega zakona o rudarstvu.«

b) da se v prvem odstavku 23. člena doda za besedami: »Občinska skupščina lahko predpiše . . .« še besedilo: »tudi druge primere«.

OBRAZLOŽITEV

Po besedilu 22. člena predloga zakona je za vsak primer izkoriščanja drugih mineralnih surovin, to je gline, peska, proda in kamna na zemeljski površini, potrebno za občana, družbene organizacije itd. dovoljenje za izkoriščanje, to je rudarsko dovoljenje. Občinska skupščina je sicer v 23. členu pooblaščena, da lahko predpiše, kdaj dovoljenje ni potrebno. Vendar je izvršni svet mnenja, da je to pooblastilo nezadostno in da je nujno potrebno vnesti v zakon še normo 13. člena sedanjega zakona o izkoriščanju gline, peska, proda in kamna. Računamo, da ima vsaj polovica kmečkih gospodarstev lastne peskovnice za zasipanje kolovozov, pristopov do njiv itd., da je torej v Sloveniji, zlasti na dolomitu, nekaj desettisoč takih peskovnic, in da bi razen tega preveč skompliciralo celoten postopek, če bi vsak graditelj tudi za uporabo peska, proda in kamna, ki ga izkoplje v gradbeni jami, ko gradi stavbo, moral iskati rudarsko dovoljenje. Občine po 23. členu taka vprašanja res lahko rešijo, vprašanje pa je, če bodo to rešile vse in vse na enak način in če bo s tem v enaki meri zagotovljena enakopravnost občanov. Če pa občine teh vprašanj ne bi enako rešile, bo nedvomno posledica tega ne samo neenakost občanov, marveč — ker je kontrola praktično nemogoča — tudi izkoriščanje peskovnic in izkopov na črno, nepotrebno kršenje zakona in nemorala pri izvrševanju zakona.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 22. oktobra 1969 obravnaval predlog zakona o rudarstvu, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora. Na seji se je odbor seznanil tudi s predlogi oziroma amandmaji zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Glede na to, da je odbor obravnaval osnutek zakona na seji dne 16. 6. 1969, so se poslanci v splošni razpravi o zakonskem predlogu omejili na obravnavanje stališč predlagatelja do predlogov in mnenj, ki so bila izražena v skupščinskih

telesih ter na konkretne spremembe besedila predloga zakona nasproti besedilu zakonskega osnutka.

Ugotovljeno je bilo, da je predlagatelj večino pripomb in spreminjevalnih predlogov ob razpravi osnutka zakona neposredno ali smiselno upošteval pri izdelavi predloga zakona. Tako so odpadle določbe 8. in 9. člena osnutka, ker so prekoračile v temeljnem zakonu določene pogoje za ponovno usposobitev z rudarskimi deli poškodovanega zemljišča, drugače je formulirano določilo o tem, kdo se lahko ukvarja z revizijo rudarskih projektov, odstopilo se je od nekaterih togosti temeljnega zakona glede izkoriščanja teh surovin in omogočilo bolj prožno in smotrno reševanje vprašanj, kadar gre za občane, krajevne skupnosti in društva in podobno.

V podrobni obravnavi besedila zakonskega predloga je predlagatelj opozoril, da bo potrebno v smislu pripomb zakonodajno-pravne komisije preoblikovati besedilo kazenskih določb glede višine kazni za prekrške in prestopke. Potrebno bo tudi v 27. členu besedilo »V nasprotju s tem zakonom«, nadomestiti s konkretno navedbo dejanskega stanu v primerih, ko občan, ki se ukvarja z raziskovanjem ali izkoriščanjem drugih mineralnih surovin — krši določila tega zakona.

Odbor je soglašal s predlaganimi spremembami, predlagatelja pa je napotil, da skupaj z zakonodajno-pravno komisijo ustrezno preoblikuje besedilo kazenskih določb od 26. do 30. člena. Odbor je sprejel tudi amandmaje zakonodajno-pravne komisije k 1., 9. in 32. členu zakonskega predloga.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet predlaga gospodarskemu zboru, da sprejme predlog zakona o rudarstvu s predloženimi spremembami in dopolnitvami.

Odbor je za svojega poročevalca na seji zbora določil poslanca Staneta Divjaka.

Št.: 310-4/69
Ljubljana, 27. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 10. seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala predlog zakona o rudarstvu, ki ga je predložil odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

V načelni razpravi predloga zakona je bila v komisiji v zvezi s IV. poglavjem predloga zakona »Kazenske določbe«, kjer so določbe o prekrških, postavljena zahteva, da predlagatelj skupaj z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo temeljito prouči primernost in ustreznost predloženih določil členov 26 do 30 in sestavi oziroma formulira ustrezne amandmaje k tem določilom. Ta zahteva je utemeljena, ker ta določila niso usklajena tako z ustreznimi določili temeljnega zakona o prekrških (Uradni list SFRJ, št. 26-469/65 — prečiščeno besedilo) kot tudi temeljnega zakona o rudarstvu (Uradni list SFRJ, št. 9-91/66).

Zaradi teh razlogov je komisija smatrala, da v bodoče pri formuliranju kazenskih sankcij — bodisi prekrškov, gospodarskih prestopkov oziroma kaznivih dejanj — ter njihove razmejitve glede dejanskega stanu ter višine kazni v posameznih fazah obravnavanja zakona predlagatelj skupaj z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo prouči primernost in

ustreznost kazenskih sankcij in vsakokrat posreduje komisiji že precizirana določila z opisanimi znaki posameznih prekrškov, gospodarskih prestopkov in kaznivih dejanj ter sankcijami zanje. To naj torej po mnenju komisije postane stalna praksa v vseh fazah obravnavanja zakona v zvezi z določili na področju kazenskih sankcij.

V podrobni obravnavi besedila posameznih določb zakonskega predloga pa je komisija sprejela naslednje amandmaje:

K 1. členu:

Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi: »S tem zakonom se urejajo nekatera vprašanja s področja rudarstva, ki niso urejena v temeljnem zakonu o rudarstvu (Uradni list SFRJ, št. 9-91/66).«

Ker tudi raziskovanje in izkoriščanje mineralnih surovin iz drugega odstavka 7. člena temeljnega zakona o rudarstvu spada med nekatera vprašanja s področja rudarstva, ki niso urejena v temeljnem zakonu, je dodatno naštevanje raziskovanje in izkoriščanje teh mineralnih surovin v drugem delu besedila tega člena nepotrebno in pomeni samo ponavljanje besedila iz prvega dela tega člena, ki je smiselno že zapopadeno v predloženem spremenjenem in skrajšanem besedilu.

Glede na ta amandma se črta besedilo naslova za 1. členom »II. Vprašanja, ki niso urejena v temeljnem zakonu« in zaradi tega tudi številčne označbe pred posameznimi naslovi poglavij: »I., II., III., IV. in V.« kot tudi spremenijo številke pred besedili: »Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin pod zemljo« od »1.« na »4.«; »Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin na površini zemlje« od »2.« na »5.« in »Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin po občinah in določenih organizacijah« od »3.« na »6.«.

K 9. členu:

Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi: »Za raziskovanje in izkoriščanje mineralnih surovin, ki niso zajete v prvem odstavku 7. člena temeljnega zakona o rudarstvu: opekarske in lončarske gline, peska, proda in kamna (v nadaljnjem besedilu: druge mineralne surovine), pod zemeljsko površino se v celoti uporabljajo določbe temeljnega zakona o rudarstvu.«

Sprememba besedila tega člena je potrebna z ozirom na amandma k 1. členu.

K 24. členu:

Besedi: » 21. členu« se nadomestita z besedami »22. členu«.
Ta sprememba je le redakcijske narave.

K 25. členu:

Besedi: »20. členu« se nadomestita z besedami »21. členu«.
Ta sprememba je le redakcijske narave.

K poglavju »Kazenske določbe« oziroma k členom od 26 do 30:

Celotno poglavje »Kazenske določbe« se spremeni in posamezna določila sistematično uredijo z razmejitvijo na gospodarske prestopke ter prekrške tako, da se glasi:

»Kazenske določbe«

26. člen

Z denarno kaznijo do 20 000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopek delovna organizacija, ki izkorišča ali raziskuje druge mineralne surovine brez dovoljenja pristojnega organa.

Za dejanje iz prejšnjega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo do 1000 dinarjev tudi odgovorna oseba delovne organizacije.

27. člen

Z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev se kaznuje za gospodarski prestopek delovna organizacija, če po končanem ali trajno ustavljenem raziskovanju ali izkoriščanju ne ukrene potrebnega zavarovanja, ali če ne obvesti za notranje zadeve pristojnega občinskega upravnega organa o izvedenih zavarovalnih ukrepih (6. člen).

Za dejanje iz prejšnjega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo do 500 dinarjev tudi odgovorna oseba delovne organizacije.

28. člen

Z denarno kaznijo do 10 000 dinarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba iz 21. člena tega zakona:

1. če se ukvarja z izkoriščanjem drugih mineralnih surovin brez dovoljenja občinskega organa, pristojnega za rudarstvo ali v nasprotju z dovoljenjem (21. in 22. člen);
2. če pri eksploatacijskih delih ne organizira higienske in tehnične varstvene službe ali ne izvede predpisanih ali odrejenih higienskih in tehničnih varstvenih ukrepov;
3. če ob prenehanju izkoriščanja ne poskrbi za trajno zavarovanje in ureditev prostora izkoriščanja.

Za dejanje iz prejšnjega odstavka tega člena se kaznuje z denarno kaznijo do 500 dinarjev tudi odgovorna oseba iz 21. člena tega zakona.

Občan se za prekršek iz 1. točke prvega odstavka tega člena kaznuje z denarno kaznijo do 3000 dinarjev, za prekršek iz 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena pa z denarno kaznijo do 500 dinarjev.

29. člen

Z denarno kaznijo do 3000 dinarjev se kaznuje za prekršek občan, ki prodaja mineralne surovine naštete v 9. členu tega zakona.

Za prekršek iz prejšnjega odstavka tega člena se izreče varstveni ukrep odvzema premoženjske koristi.«

Komisija je glede na uvodoma navedene načelne pripombe naprosila republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, da prouči primernost in ustreznost kazenskih določb zakonskega predloga in predloži komisiji potrebne spremembe in dopolnitve, upoštevajoč sugestije in pomisleke komisije.

Republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo je omenjeno usklajevanje opravil ter predložil komisiji spremenjeno besedilo celotnega poglavja »Kazenske določbe«. Pri tem je republiški sekretariat za pravosodje

in občo upravo izhajal iz določila drugega odstavka 7. člena temeljnega zakona o rudarstvu, da se raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin urejata s predpisi republike, zato tudi kazenske sankcije za te materialne predpise, kot tudi, da je potrebno pri določevanju kazenskih sankcij upoštevati analogno sistematično ureditev, kot je podana v poglavju kazenskih določb temeljnega zakona o rudarstvu v členih 133., 134. in 136. in v tej zvezi tudi razmejitev na gospodarske prestopke in prekrške. Prav tako je potrebno glede višine kazni za gospodarske prestopke in prekrške upoštevati škodljive posledice teh dveh vrst dejanj oziroma njihovo družbeno težo in pa ustrezna določila temeljnega zakona o prekrških oziroma zakona o gospodarskih prestopkih glede razponov za te dve vrsti kazenskih sankcij.

Komisija je v celoti sprejela stališča sekretariata za pravosodje in občo upravo ter spremenila to poglavje tako glede dejanskih stanov posameznih gospodarskih prestopkov in prekrškov kot tudi glede višine denarne kazni.

K 32. členu:

Besedilo tega člena se spremeni tako, da se glasi: »Dovoljenja za izkoriščanje drugih mineralnih surovin, izdana občanom, civilno-pravnim osebam, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim in društvom, se uskladijo s pogoji tega zakona v šestih mesecih od dneva, ko začne veljati ta zakon.«

Komisija smatra, da ni mogoče občinskim skupščinam fakultativno prepustiti odločanje o vprašanju nadaljnje veljavnosti že izdanih dovoljenj za izkoriščanje drugih mineralnih surovin, ker z občinskim odlokom dovoljenjem ni mogoče odrekati sedanje veljavnosti.

Potrebno pa je ta dovoljenja uskladiti s pogoji tega zakona. Pri tem je treba določiti tudi rok za uskladitev teh dovoljenj s pogoji tega zakona. Po mnenju komisije je rok šestih mesecev primeren za izvedbo te uskladitve.

Komisija k ostalim členom predloga zakona ni imela pripomb oziroma amandmajev, ker je predlagatelj bodisi neposredno bodisi smiselno upošteval njene pripombe, mnenja in predloge k osnutku zakona.

Št.: 310-4/69

Ljubljana, 24. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 13. seji dne 18. novembra 1969 obravnavala amandmaje izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije k 22. in 23. členu predloga zakona o rudarstvu.

Komisija smatra, da so razlogi, na katere opira izvršni svet predlog za sprejem teh amandmajev sicer povsem sprejemljivi. Ne glede na to pa komisija meni, da oprostitev kmetijske oziroma gozdarske organizacije glede pribavljanja dovoljenj za izkoriščanje drugih mineralnih surovin ne sodi v poglavje: »Raziskovanje in izkoriščanje drugih mineralnih surovin po občanih in določenih organizacijah«. Zaradi tega je potrebno, po mnenju komisije, enotno urediti uporabo oprostitev v prehodnih in končnih določbah predloga zakona, ne samo za kmetijske oziroma gozdarske organizacije, pač pa tudi za ostale pravne osebe iz 21. člena predloga tega zakona.

Zaradi večje jasnosti ter preciznosti besedila kot tudi iz navedenega razloga enotne uporabe je komisija sprejela naslednji amandma:

V poglavje »Prehodne in končne določbe« se vstavi nov 30. člen, ki se glasi:

30. člen

Dovoljenje za izkoriščanje drugih mineralnih surovin na površini zemlje po tem zakonu (11., 12., 21. in 22. člen) ni potrebno:

1. če izkorišča mineralno surovino občan oziroma pravna oseba iz 21. člena tega zakona ali kmetijska oziroma gozdarska gospodarska organizacija za lastne potrebe na lastnem zemljišču oziroma na zemljišču, s katerim razpolaga;

2. če se izkoristi kot gradbeni material mineralna surovina, pridobljena iz izkopov ali odkopov na gradbišču.«

Komisija v besedilu novega 30. člena ni upoštevala drugega odstavka amandmaja k 22. členu o tem, da oprostitve za oskrbitev navedenih dovoljenj ne veljajo, če leži zemljišče na zavarovanem območju iz 31. člena temeljnega zakona o rudarstvu, ker to, v skladu z določbami temeljnega zakona o rudarstvu, ureja že 10. člen predloga tega zakona.

Številčne označbe ostalih členov v prehodnih in končnih določbah se spremenijo, in sicer: 30. člen postane 31. člen, 31. člen postane 32. člen, 32. člen postane 33. člen in 33. člen postane 34. člen.

Predstavnik predlagatelja amandmajev se je v celoti strinjal s spremembami, ki jih predlaga komisija.

Št.: 310-4/69
Ljubljana, 18. 11. 1969

OSNUTEK ZAKONA

o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970

1. člen

V začetnem besedilu 1. člena zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970 (Uradni list SRS, št. 4-14/67 in št. 10-56/68) se besede »Splošni gospodarski banki v Ljubljani« nadomestijo z besedami »Kreditni banki in hranilnici v Ljubljani«.

2. člen

V točki č) 1. člena se beseda »turizma« nadomesti z besedo »železarstva«.

3. člen

V 5. členu se točka a) spremeni tako, da se glasi:

»a) na področju železarstva: za povečanje trajnih obratnih sredstev železarn;«.

4. člen

6. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Za namene iz prejšnjega člena se bodo odobravali krediti v mejah razpoložljivih sredstev:

a) na področju železarstva — z vračilnim rokom do 15 let;

b) na področju kmetijstva kot delež k investicijam:

– za urejanje nasadov – z vračilnim rokom do 10 let in s tem, da zapade prva polletna anuiteta 1. maja 1976;

– za intenziviranje kmetijske proizvodnje in za izboljšanje prometa s kmetijskimi pridelki – z vračilnim rokom do 10 let in s tem, da začne teči ta rok 1. januarja 1971;

c) na področju gozdarstva kot delež k investicijam – z vračilnim rokom do 15 let in s tem, da zapade prva polletna anuiteta 1. maja 1981.

Obrestna mera za kredite iz tega člena znaša 4,5 %.«

5. člen

7. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Iz sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu bo za namene in po pogojih, ki jih določa ta zakon, odobravala kreditna banka in hranilnica v Ljubljani, razen kreditov, namenjenih za kmetijstvo in gozdarstvo.

Odobravanje kreditov, namenjenih za kmetijstvo in gozdarstvo, dodeli republiški sekretariat za finance tistim bankam v SR Sloveniji, ki ponudijo najbolj sprejemljive pogoje glede sodelovanja pri kreditiranju s svojimi bančnimi sredstvi, glede rokov vračanja in glede zaračunavanja svoje provizije.«

6. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Z zakonom o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970 (Uradni list SRS, št. 4/67 in 10/68) je v 1. členu pod točko č) določeno, da se usmeri 51 milijonov dinarjev za kreditne naložbe v turizmu.

Takšno usmeritev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu je pred leti narekoval poseben položaj na področju investiranja v turizem. Ob velikem pomanjkanju investicijskih sredstev v poslovnih bankah, ko še niso delovali ukrepi federacije in republike o bonifikaciji obrestne mere in ko najemanje tujih finančnih kreditov še ni bilo vpeljano v taki meri kakor na primer v zadnjih dveh letih, je bila takšna usmeritev teh sredstev gospodarsko upravičena in potrebna.

Investicije v turizmu uživajo v sedaj veljavnem sistemu družbenih intervencij izredno ugoden položaj. Da pokažemo, kako so se razmere glede investiranja v turizem spremenile in kako je tudi s te strani naš predlog utemeljen, naj navedemo še nekaj podatkov o ugodnostih, ki jih uživajo banke pri dajanju turističnih kreditov.

Za investicijske naložbe v turizem dobijo poslovne banke, če dajo kredit po 6-odstotni obrestni meri na 15-letno odplačilo:

– 2 % bonificiranih obresti od federacije za celotno dobo trajanja kredita, in sicer vnaprej:

– 3-odstotne bonificirane obresti od federacije ob vsakoletni zapadlosti;

– 2 % obresti bonificira republika investitorju.

Naložbe v turizem se za banko obrestujejo torej najmanj 11-odstotno s tem, da lahko banka vnovči 2-odstotno bonifikacijo za vsa leta trajanja

kredita. Praktično to lahko pomeni, da dobi banka v obliki dohodka približno 30 % danega kredita takoj nazaj. Za investitorja pa so ti krediti ugodni, ker jih odplačuje po 6-odstotni obrestni meri, vendar mu pri tem 2 % plačuje republika, tako da plača dejansko sam le 4 % obresti.

Zato menimo, da so se razmere toliko spremenile, da je upravičeno spremeniti svoječasno odločitev glede usmeritve investicijskih sredstev republike za investicije v turizem, posebno še, ker republika nima drugih možnosti, da bi finančno intervenirala pri sanaciji celotnega kompleksa problemov slovenskega železarstva.

Glede na znane kritične razmere v slovenskem železarstvu, ko je skoraj neogibno, da se tudi SR Slovenija materialno udeleži njegove sanacije, in glede na izboljšanje možnosti za kreditiranje turizma je predlog, naj se navedena, prvotno za turizem namenjena sredstva, uporabijo za pomoč železarstvu.

Navedenih 51 milijonov dinarjev naj bi porabili za neposredni kredit železarnam za povečanje njihovih obratnih sredstev. Železarne bi ta sredstva vračala republiki v obdobju približno 10 let, in sicer z začetkom po izvedeni sanaciji, najpozneje pa od začetka leta 1972, po obrestni meri do največ 4,5 %. To transakcijo bi za republiška usmerjena sredstva izvedle tehnično republiške skupne rezerve gospodarskih organizacij, ki si že sicer prizadevajo sanirati železarne. Republiške skupne rezerve gospodarskih organizacij naj bi tako deloma iz svojih sredstev deloma pa iz prenesenih usmerjenih sredstev republike v skladu s sanacijskim programom vložile v železarne približno 100 milijonov dinarjev. S tolikšnim materialnim deležem pri izvajanju sanacijskih ukrepov v železarnah bi republika lahko terjala dosledno izvajanje sanacije in tudi ustrezno sodelovanje poslovnih bank, zlasti pri normalizaciji kreditnih pogojev.

Intervencija republike prek republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij bi bila najprimernejša predvsem zato, ker bodo tudi republiške skupne rezerve gospodarskih organizacij morale sodelovati pri sanaciji, in tudi zato, ker gre za natančno določene smotre, ki jih s to intervencijo želimo doseči. To pa je vezano na operativno spremljanje dogajanj v železarnah, kar bodo republiške skupne rezerve gospodarskih organizacij z aparatom, ki jim je na voljo, uspešneje opravile.

Ob razmišljanju, kako bi železarnam najbolj spodbudno in uspešno pomagali, se je razpravljalo tudi o drugih možnostih, na primer o delnem plačilu kapitaliziranih interkalarnih obresti od investicijskih kreditov, ki so jih dobile železarne pri bankah v SR Sloveniji. Predlagatelj pa meni, da je predlagani način najbolj učinkovit, ker sili železarne tudi vnaprej k skrbnemu gospodarjenju.

Druge spremembe, ki jih prinaša predlog, se tičejo kreditov kmetijstvu in gozdarstvu. Najpomembnejše je znižanje obrestne mere od prejšnjih »najmanj« 6 % na 4,5 %. To je trenutno najnižja meja, do katere je mogoče iti, saj znašajo samo obresti od skladov v gospodarstvu, ki jih usmerjena sredstva plačujejo federaciji, 4 %. Razlika do 4,5 % je namenjena za pokritje zaslužka bank in za druge stroške. Natančneje so v predlogu precizirani roki za vračanje kreditov, ki se sicer materialno ne spremenijo. Medtem ko je sedanje besedilo določalo, da se krediti začnejo vračati »po končani investiciji«, kar je preveč ohlapno in dopušča razne možnosti, ki ne morejo biti v interesu dobrega gospodarjenja niti investitorja z odobrenim kreditom niti republike z usmerjenimi

sredstvi, so roki sedaj natančno določeni, ne da bi bil investitor glede svojih možnosti in ugodnosti na slabšem, saj so ostali sicer nespremenjeni.

Pri kreditih na področju gozdarstva je odpadla omejitev deleža republike k celotni posamezni investiciji, ker bi taka omejitev lahko onemogočila najbolj racionalno porabo sredstev tam, kjer so za določene namene pogoji najbolj ugodni.

Sredstva, ki so namenjena za kmetijstvo in gozdarstvo, se po spremenjenem besedilu dajo namensko tistim bankam v SR Sloveniji, ki bodo ponudile najugodnejše pogoje glede sodelovanja pri investiranju z lastnimi sredstvi, glede rokov vračila in glede zaračunavanja provizije. To naj omogoči tudi drugim bankam, da se na tem področju vključijo v investiranje z republiškimi usmerjenimi sredstvi, za katere je bilo doslej določeno, da se bodo razdeljevala samo prek ene banke. Republiški sekretariat za finance bo z bankam, ki bodo kredite dobile, sklenil ustrezne pogodbe, na podlagi sprejetih ponudb.

Vse to bo omogočilo, da bodo za kmetijstvo in gozdarstvo namenjena sredstva, ki bodo v prihodnjih mesecih in v letu 1970 na razpolago, dostopna delovnim organizacijam na teh področjih pod doslej najugodnejšimi možnimi pogoji in prek tistih bank, s katerimi stalno sodelujejo. Če se bo obveznost plačevanja obresti federaciji od skladov v gospodarstvu spremenila, bi to kasneje omogočilo, da se bodo sedaj zahtevane obresti že ustrezno znižale.

Po uveljavitvi zakona je v februarju 1968 prišlo do pripojitve splošne gospodarske banke v Ljubljani h kreditni banki in hranilnici v Ljubljani, ki je tako postala njena pravna naslednica. Zato je potrebno, da se spremenijo tudi tiste določbe zakona, ki govorijo o splošni gospodarski banki v Ljubljani.

Ker ne gre za obsežen ali zahteven zakon, naj bi se ta zakon obravnaval v skrajšanem postopku.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na seji dne 19. 9. 1969 obravnaval osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se ta zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Predstavnik izvršnega sveta je obrazložil zakonski osnutek in je pri tem zlasti podčrtal razloge za spremembo 5. člena zakona, s katero naj se preusmeri 51 milijonov dinarjev republiških sredstev za investicije za potrebe železarstva oziroma za povečanje trajnih obratnih sredstev železarn v Sloveniji. Pri tem je opozoril na akuten problem obratnih sredstev slovenskih železarn, ki ga kolektivi združenega podjetja sami niso v stanju rešiti. Omenil je, da so v pripravi zelo rigorozni zvezni predpisi, po katerih bo moralo podjetje, ki bo zaradi svoje insolventnosti imelo več kot 6 mesecev v letu blokiran svoj žiro račun, pod prisilno upravo. Nadalje je navajal, da imajo investicije v turizmu v sedanjem sistemu družbenih intervencij izredno ugoden položaj. V pripravi je tudi predpis, da bo republika bonificirala obrestno mero v višini 2,5 % za vse kredite, ki bodo po programu odobreni za investicije za potrebe turizma. Prav tako obstojajo tudi druge možnosti za financiranje infrastrukture v turizmu kot na primer iz sredstev bivšega republiškega stanovanjskega sklada.

Predstavnik upravnega odbora Turistične zveze Slovenije je opozoril na težave, ki bodo nastale na področju turizma s preusmeritvijo teh sredstev. Omenil je, da lahko na zaključku letošnje turistične sezone ugotovimo, da nam predvsem primanjkujejo objekti, kot so žičnice, kopališča, igrišča itd., ki spadajo med tako imenovane infrastrukturne naložbe turizma. Za izgradnjo teh objektov ni mogoče najti investitorja. Vsi razvojni turistični projekti vsebujejo tudi izgradnjo infrastrukturnih objektov, ki jih pa mednarodna banka in domače banke niso voljne kreditirati.

Po mnenju organov Turistične zveze pomeni sprememba tega zakona, s katero se odvzamejo turizmu najkvalitetnejša sredstva, negacijo določb srednjeročnega plana in odstopanje od njegovega doslednega izvajanja. Zato se Turistična zveza Slovenije ne strinja z zadevnim osnutkom zakona in opozarja, da bo zaradi takega posega nadaljnji razvoj turizma v Sloveniji močno prizadet.

V načelni razpravi so člani odbora razpravljali o osnutku predmetnega zakona predvsem s stališča, da je problem sredstev v železarstvu eden najtežjih problemov v celotnem našem gospodarstvu in da rešujemo ta problem na račun najperspektivnejše oziroma najakumulativnejše gospodarske panoge. Večina članov odbora je bila zato v dilemi glede smotrnosti preusmeritve zadevnih sredstev zlasti še, ker niso ob tem dana nobena zagotovila, kako in kdaj se bodo turizmu nadoknadila prepotrebna sredstva, ki jih tej panogi gospodarstva s tem zakonom odvzemamo.

Na osnovno vprašanje, ki so ga člani odbora postavili: kako reševati razvoj turizma, zlasti pa, kakšne so možnosti financiranja infrastrukturnih objektov za potrebe turizma v bodoče, v obrazložitvi zakonskega osnutka ni konkretnega odgovora.

Nekateri člani odbora so izrazili mnenje, da bi bilo treba vsaj v obrazložitvi k zakonskemu osnutku na to vprašanje jasneje odgovoriti ali pa naj izvršni svet pripravi posebno analizo o problematiki infrastrukture v turizmu in o financiranju njenih naložb v bodoče. Če bi bila podana vsaj približna kvantifikacija tega vprašanja, bi se člani odbora lažje odločili za spremembo zadevnega zakona.

Pod težo argumentov, da so železarne dobile nad eno milijardo din kreditov za naložbe v osnovna sredstva in da je problem njihovih obratnih sredstev povsem odprt:

— da bodo izgube v železarstvu po vsej verjetnosti dosti večje, če problema obratnih sredstev ne bomo pomagali reševati, kot pa bi bile koristi, če bi izgradili infrastrukturne objekte v turizmu; in glede na to

— da so problemi bazne industrije mnogo težji in zapleteni, kot pa v turizmu;

se je pretežna večina članov odbora izjasnila za zakonski osnutek s pogojem, da izvršni svet še pred obravnavanjem tega zakonskega osnutka pripravi in predloži Skupščini SR Slovenije informacijo o razvojnih možnostih turizma v Sloveniji, zlasti pa glede možnosti zagotovitve sredstev financiranja infrastrukturnih objektov po odvzemu teh sredstev.

V razpravi po posameznih členih osnutka zakona člani odbora niso imeli pripomb.

Večina članov odbora (razen enega) se je na zaključku razprave odločila za alternativen predlog, da naj republiški zbor sprejme osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu

v letih 1968 do 1970 pod pogojem, če bo predlagatelj predložil ustrezno rešitev o zagotovitvi sredstev za financiranje infrastrukturnih objektov na področju turizma v bodoče.

Za svojega poročevalca v republiškem zboru je odbor določil poslanca Adolfa Tavčarja.

Št.: 402-93/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je na seji dne 7. oktobra 1969 obravnaval osnutek zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvo v letih 1966 do 1970, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet s predlogom, da se ta zakon obravnava po skrajšanem postopku. V zvezi s to problematiko je odbor obravnaval tudi pismo poslanca Ferda Papiča predsedniku gospodarskega zbora ter pismo združenja poslovnih bank in hranilnic v Ljubljani z dne 1. septembra 1969.

Predstavnik izvršnega sveta je obrazložil zakonski osnutek in se pri tem zlasti zadržal na razlogih, ki zahtevajo spremembo 5. člena zakona o usmeritvi sredstev za investicije v gospodarstvu v tem smislu, da se 51 milijonov dinarjev, ki so po tem zakonu bila določena za investicije v turizmu, preusmerijo za potrebe železarstva oziroma, za povečanje trajnih obratnih sredstev železarn. Opozoril je, da so v zvezi z nelikvidnostjo v gospodarstvu v pripravi zelo rigorozni predpisi, ki bodo razmerje v našem železarstvu še poslabšale, kolikor družba ne bo našla pota in načina, da materialno prispeva k sanaciji železarn, saj jo delovni kolektivi kljub prizadevanju ne morejo opraviti sami. Po njegovem mnenju so se spremenile možnosti in ugodnosti glede investiranja v turizem po letu 1966 v tolikšni meri, da je predlog po preusmeritvi sredstev v železarstvo upravičen še zlasti zato, ker republika nima drugih možnosti, da bi finančno intervenirala pri njegovi sanaciji.

Predstavnik združenega podjetja železarn je podprl zakonski osnutek in pri tem poudaril, da železarstvo kot proizvodna dejavnost ni nikjer v svetu akumulativna, vendar da povsod, tudi v drugačnih gospodarskih in družbenih sistemih najdejo pota, da se sredstva pretakajo v bazično industrijo, ki je predpogoj vsake nacionalne ekonomije. Opozarjajoč, da s preusmeritvijo 51 milijonov dinarjev nikakor ne moremo pričakovati, da bodo odpravljene vse težave, v katere je zašlo naše železarstvo, je zlasti podčrtal ukrepe delovnih kolektivov in pozitivne rezultate, ki so jih glede sanacije že dosegli. Med temi je najpomembnejše navedel zamrznjenja osebnih dohodkov, povečano produktivnost dela, zmanjšanje števila zaposlenih ob večji realizaciji, izboljšanje programov in asortimentov proizvodnje ter večjo realizacijo, ki bo že v letošnjem letu za 22 % večja od lanskoletne.

Predstavnik Turistične zveze Slovenije je opozoril na resne in izredno težke posledice, ki bi jih morebitna preusmeritev sredstev imela za nadaljnji razvoj turizma v Sloveniji. Opozoril je, da je predlagani osnutek zakona v nasprotju z družbenimi plani razvoja SR Slovenije v letih 1966 do 1970 ter sklepi in priporočili, ki jih je glede nadaljnjega razvoja turizma sprejela Skupščina SR Slovenije v letu 1968.

V zvezi z obrazložitvijo predlagatelja zakona, da uživajo v sedaj veljavnem sistemu družbenih intervencij investicije v turizmu izredno ugoden položaj,

je posebej podčrtal, da je pri tem potrebno razlikovati investicije v turistične objekte in opremo od investicij v tako imenovano turistično infrastrukturo. Predpisi o bonifikaciji obrestne mere so sicer zboljšali kreditne pogoje nosilcev investicij, vendar le v primeru, če gre za gradnjo objektov in opreme, to je za večanje turistične zmogljivosti. Glede financiranja infrastrukturnih objektov v turizmu in z njimi povezanimi komunalnimi napravami (kopališča, igrišča, vodovodi, ceste itd.) pa se ni ničesar spremenilo, saj so to objekti, za katere banke še vedno nimajo in ne kažejo dovolj poslovnega interesa. Glede na to, da so republiška usmerjevalna sredstva predvidena predvsem za takšne investicije (za naložbe v turistične objekte), veljavne bonifikacije ne morejo nadomestiti morebitni izpad 51 milijonov din namenjenih turizmu.

Po mnenju predstavnika Turistične zveze bi sprememba zakona pomenila negacijo določb družbenega plana in smernic, ki jih je glede nadaljnjega razvoja turizma skupščina že sprejela. Zato organi Turistične zveze odklanjajo sprejem tega zakona in nasprotujejo ukrepom, ki bi nedvomno poslabšali možnosti nadaljnjega razvoja turizma.

V daljši razpravi, v kateri so sodelovali vsi poslanci, je odbor predvsem ugotovil, da gre pri predloženi spremembi zakona za zelo delikatno in družbeno pomembno odločitev, ki utegne imeti resne materialne in tudi politične posledice. Ocenjujoč zakonski predlog s stališča, da je vprašanje sanacije slovenskega železarstva eno od najpomembnejših vprašanj našega gospodarstva, ki ga s predlagano preusmeritvijo sredstev v celoti ne bomo mogli rešiti, čeprav dolgoročno posegamo v družbena investicijska sredstva na področju turizma, so se poslancem odprle nove dileme. Prevladalo je enotno mnenje, da v obrazložitvi predlagatelja niso prikazane ekonomske posledice predlaganih sprememb in da zato člani odbora nimajo dovolj zanesljive opore, da lahko kvalificirano in z vso odgovornostjo ocenjujejo upravičenost predlagane preusmeritve republiških sredstev. Tudi izvajanja in obrazložitev predstavnikov železarstva in turizma k temu niso pripomogla, saj v svojih stališčih drugemu področju niso odrekali potrebo in nujnost družbene pomoči.

Iz teh razlogov je bil odbor mnenja, naj se razprava o predloženem osnutku zakona začasno odloži s tem, da predlagatelj dodatno obrazloži problematiko obeh področij, ki bo nastala s prenosom teh sredstev v korist železarstva, pri tem pa posebej prikaže vlogo in pomen teh sredstev v celotnem programu sanacije železarn oziroma perspektivo in možnosti nadaljnjega financiranja turistične infrastrukture v prihodnosti.

Št.: 402-93/69
Ljubljana, 10. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. septembra 1969 obravnavala osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966 do 1970, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Komisija se glede na svojo funkcijo ni podrobneje ukvarjala z materialno stranjo vprašanja, komu dati prednost pri sredstvih, ali turizmu ali železarstvu — temveč je razpravljala o predlagani preusmeritvi predvsem z gledišča ekonomske in pravne varnosti oziroma stabilnosti dolgoročnih usmeritev. S tega gledišča, kot tudi glede skladnosti z ustavo in s pravnim sistemom komisija

zakonskega osnutka sicer ni načelno zavrnila, vendar je bilo v tej zvezi v razpravi izraženo mnenje, da tako hitro odstopanje od usmeritve, ki je bila pred kratkim dolgoročno začrtana z zakonom, pred tem pa tudi z resolucijo o družbenem planu razvoja do leta 1970, vnaša motnje v načrtovanje razvoja posameznih gospodarskih področij, ki so glede na prvotno usmeritev lahko dolgoročno računala na predvidena družbena investicijska sredstva. Take nenadne spremembe, po tem mnenju, nasprotujejo interesom stabilnega programiranja za daljši rok in vzbujajo tudi nezaupanje v začrtano politiko na posameznih področjih.

V konkretnem primeru iz zakonskega osnutka in njegove obrazložitve ni mogoče zanesljiveje sklepati, kaj ta preusmeritev pomeni za turizem in kako posega v njegove načrte. Po mnenju komisije bi moral predlagatelj z enako pozornostjo prikazati problematiko na obeh straneh, tako v železarstvu kot v turizmu, in vse posledice predlaganega ukrepa; zaradi celovitega pregleda pa naj bi bila podana tudi stališča oziroma ocene predstavnikov turističnih organizacij. Šele na ta način bi bilo mogoče bolj kvalificirano in bolj zanesljivo ocenjevati upravičenost predlagane preusmeritve republiških intervencijskih sredstev; pri čemer bi se utegnilo pokazati, da brez težjih posledic ne bi bilo mogoče turizmu odtegniti vseh predvidenih sredstev, temveč le določen del.

V razpravi je bilo izraženo tudi mnenje, da bi utemeljen predlog, naj bi se zakon obravnaval po skrajšanem postopku. Po tem mnenju pomembnosti zakona ne gre ocenjevati le po njegovi obsežnosti, temveč prevsem po njegovi družbeni pomembnosti, po političnih in materialnih posledicah. S tega gledišča pa predložena sprememba ni neznatna niti enostavna. Ker gre očitno za družbeno pomembno odločitev, ki prizadeva začrtano politiko na določenem področju in bistveno spreminja dolgoročno usmeritev družbenih investicijskih sredstev — po tem mnenju ni razloga za skrajšani postopek in bi bilo treba ob temeljiti razpravi v rednem postopku najprej doseči sporazum o tem, ali je taka zakonska sprememba potrebna.

K posameznim določbam zakonskega osnutka komisija ni imela pripomb.

Št.: 402-93/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma

Razlogi za izdajo zakona

1. Novelirani zakon o nižjih obrestnih merah ter o nadomestilu za obresti in o dodatnih obrestih za nekatere kredite iz sredstev federacije (Uradni list SFRJ, št. 5/69) določa, da se v dosedanjem zakonu o bonifikaciji obrestna mera v turizmu (Uradni list SFRJ, št. 28/66) obrestna mera 2 % nadomesti z obrestno mero 2,5 %. Družbeno-politična skupnost mora torej po tem določilu kot pogoj za zvezno bonifikacijo obrestne mere zagotoviti kreditojemalcem za investicije v turizmu znesek, ki ustreza ne kot prej 2 %, temveč 2,5 % letnim obrestim od najetega kredita. V tem smislu je potrebno dopolniti tudi sedaj veljavni republiški zakon o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov

na področju turizma (Uradni list SRS, št. 42/66) in spremeniti 2 % obrestno mero v 2,5 %. Ker kreditodajalci v Sloveniji ne morejo prej uveljaviti pravice do zvezne bonifikacije, preden družbeno-politična skupnost (v našem primeru republika) ne poravna svoje obveznosti nasproti investitorju, je nujno, da se omenjeni republiški zakon takoj ustrezno spremeni.

Novela zveznega zakona velja za vse nove kredite, glede katerih so bile pogodbe sklenjene od 1. 1. 1969 dalje, za stare kredite pa samo za neodplačilni del kredita, najetega v obdobju od 20. julija 1966 do 31. 12. 1968.

2. Ker bo sprememba republiškega zakona zahtevala povečanje sredstev, namenjenih v republiškem proračunu za bonifikicijo obrestne mere, bi bilo koristno republiško bonifikacijo z določenimi pogoji omejiti tako, da bi bili bonifikacije deležni predvsem investitorji takih objektov, ki so v skladu z razvojem turizma v SR Sloveniji.

Republiška bonifikacija naj se daje za vsako turistično investicijo v Sloveniji, ki je v skladu s programom razvoja turizma, ki ga potrdi komite izvršnega sveta za turizem, če se s tem povečajo zmogljivosti turističnih objektov na območju republike, drugod pa samo takrat, če se s tem zaokrožuje turistična gospodarska dejavnost, ki ima svojo osnovo na območju Slovenije.

Republiška bonifikacija naj bi se dajala tudi zasebnikom, ki imajo registrirano gostinsko obrt, in kmetom za nove zmogljivosti penzionskih storitev ali prehrane turistov, če kreditojemalci omogočijo obračunavanje retencijske kvote po veljavnih predpisih in če je graditev v skladu s programom razvoja turizma v Sloveniji. V tem programu naj bi bile za objekte zasebnikov, za katere se daje bonifikacija, določene tudi najmanjše in največje zmogljivosti. Kreditodajalci (banke) v teh primerih najbrž ne bodo deležni zvezne bonifikacije. Tovrstne investicije kaže v republiškem merilu stimulirati, ker le na ta način lahko pridemo najhitreje in z najmanjšimi sredstvi družbe in bank do večjega povečanja prehrambenih in nastanitvenih zmogljivosti. Opazno je namreč relativno močno zaostajanje Slovenije v povečanju prenočitvenih kapacitet, ker smo npr. letos do sezone zgradili samo 5 % od novo zgrajenih zmogljivosti v Jugoslaviji, čeprav imamo v hotelih, motelih in penzionih komaj 10 % jugoslovanskih zmogljivosti. Kmetom pa se tem omogočimo dodatni vir dohodka s storitvami in s prodajo njihovih pridelkov turistom.

Po dosedanjem zakonu je za izvajanje zakona pooblaščen republiški sekretariat za finance. Po zakonu o proračunu Socialistične republike Slovenije (republiškem proračunu) za leto 1968 (Uradni list SRS, št. 10/68) pa je bil nosilec sredstev za gospodarske posege, torej tudi sredstev za bonifikacijo v turizmu, republiški sekretariat za gospodarstvo. Ta je dejansko že v letu 1968 sklepal ustrezne pogodbe in sploh skrbel za izvajanje zakona. Tudi po zakonu o proračunu Socialistične republike Slovenije (republiškem proračunu) za leto 1969 (Uradni list SRS, št. 46/68) je republiški sekretariat za gospodarstvo nosilec sredstev za gospodarske posege.

Da se odpravi to neskladje in da se zagotovi smotrna uporaba sredstev, je potrebno dosedanja določila spremeniti tako, da republiški sekretariat za gospodarstvo ugotavlja skladnost objektov z določili zakona, republiški sekretariat za finance pa zakon izvaja.

Vsebina predlaganega zakona

Zakon naj se torej spremeni tako, da se republiška bonifikacija zviša od 2 na 2,5 %. Poleg tega naj se zakon dopolni z besedilom, da se daje bonifikacija

pod pogojem, če se investicija sklada s programom razvoja turizma v Sloveniji, ki ga je potrdil komite izvršnega sveta za turizem. Nadaljnji pogoj za pridobitev bonifikacije je povečanje zmogljivosti turističnih objektov in pa da gre za gradnje na območju SR Slovenije, zunaj nje pa samo v primeru, če se s tako investicijo zaokrožuje turistična gospodarska dejavnost. Enaka bonifikacija se daje pod prej navedenimi pogoji tudi zasebnim gostincem in kmetom, če gre za nove zmogljivosti penzionskega turizma ali za prehrano turistov, če je omogočeno obračunavanje retencije in če je nova zmogljivost v mejah, ki jih določi komite izvršnega sveta za turizem.

Dopolni naj se tudi določilo, po katerem je bil za izvrševanje tega zakona doslej odgovoren samo republiški sekretariat za finance.

Glede na določila zveznega zakona naj bi se predlagana novela republiškega zakona uporabljala od 13. 2. 1969.

Ker se s temi predlogi spremeni vsak člen zakona, se končno predlaga, da se izda nov zakon in dosedanji razveljavi.

Finančne posledice

Obveznosti republike nasproti investitorjem so v letu 1968 presegle predvidena sredstva v republiškem proračunu. Presežek je znašal 387 588 dinarjev.

Za leto 1969 je bilo na podlagi aproksimativnega predračuna v proračunu predvidenih za bonifikacijo obrestne mere v turizmu 4 854 000 din. V tem znesku so že upoštevane neplačane obveznosti iz leta 1968, ni pa upoštevano zvišanje obrestne mere od 2 % na 2,5 %, To za 0,5 % zvišanje letnih obveznosti pomeni, da bo potrebno predvidena sredstva v republiškem proračunu zvišati za približno 1 200 000 din. Končni znesek za leto 1969 bi torej bil 6 054 000 din.

Za leto 1970 je bilo po prvotnem aproksimativnem predračunu, ki je upošteval 2 % bonifikacijo obrestne mere in poprečno 10 % stopnjo rasti investicijskih vlaganj, predvidenih 6 012 000 din. Če tudi ta znesek zvišamo za 0,5 %, znaša letna obveznost za leto 1970 predvidoma 7 512 000 din.

Ker je stimulativni ukrep federacije nasproti bankam pogojen s poravnanimi obveznostmi drugih družbeno-političnih skupnosti nasproti investitorjem (v našem primeru republike) in ker so sredstva federacije za te namene omejena (12,5 milijona din na leto), je nujno potrebno manjkajoča sredstva v proračunu pravočasno zagotoviti.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na seji dne 9. oktobra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor se je v načelni razpravi strinjal, da je potrebno izdati zakon, ki bo urejal spremembo dosedanjih povračil dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma, tako da se 2 % dosedanja obrestna mera spremeni v 2,5 % (Uradni list SRS, št. 42/66). To bi bilo tudi v skladu z noveliranim zveznim zakonom o obrestnih merah za nekatere kredite iz sredstev federacije. Ostale republike so podobne zakone, ki urejajo to vprašanje, že izdale.

Glede na to, da bi se s predloženim zakonom uredila v skladu z ustreznimi priporočili, ki jih je že sprejela Skupščina SR Slovenije, tudi republiška bonifikacija za zasebnike, ki imajo registrirano zasebno obrt in tudi za nove zmogljivosti v tako imenovanem kmečkem turizmu, se je odbor strinjal s tem, da se to uredi z novim zakonom in da se dosedanji razveljavi.

Kljub temu, da se člani odbora niso strinjali z dosedanjim, kakor tudi s predloženim načinom stimuliranja bank, ker so menili, da je na ta način zbrana skupna stopnja priznanih obresti bankam za turistične kredite previsoka, pa so se glede na to, da je sprejem republiškega zakona predpogoj za zvezno bonifikacijo, vendar strinjal s tem, da se tak zakon sprejme.

Odbor meni, da bi se zakon sprejel po skrajšanem postopku. To utemeljuje s tem, da je zvezni zakon v veljavi že od 13. 2. 1969 in s tem, da bi si uporabniki investicijskih kreditov na področju turizma lahko čimprej zagotovili pripadajoča jim sredstva iz federacije.

Odbor je nato obravnaval k predlogu za izdajo zakona predloženi osnutek zakona po členih. V podrobni obravnavi ni imel nobenih pripomb in je osnutek zakona sprejel v besedilu, kot je predložen.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da se zakon o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov v smislu 294. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejme po skrajšanem postopku.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma v besedilu, kot je bil predložen.

Odbor je za svojega poročevalca na republiškem zboru določil poslanca Jožka Lojena.

Št.: 44-19/69

Ljubljana, 10. 10. 1969

Odbor za proizvodnjo in promet gospodarskega zbora — poročilo z dne 9. 10. 1969, št. 44-19/69.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Komisija je ugotovila, da so razlogi za izdajo zakona utemeljeni. Ker so ugodnosti, ki jih daje za kreditiranje na področju turizma zvezni zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o nižjih obrestnih merah ter o nadomestilu za obresti in o dodatnih obrestih za nekatere kredite iz sredstev federacije (Uradni list SFRJ, št. 5/69), koristnikom turističnih investicijskih kreditov v republiki dosegljive le v primeru, če tudi republika s svojim predpisom določi enake ugodnosti pri kreditiranju investicij v turizmu, je republiški zakon potreben tudi zaradi tega, da se ustvari možnost koriščenja kreditnih ugodnosti po zveznem zakonu.

V razpravi je bilo posebej poudarjeno vprašanje uporabe zakona za nazaj, saj naj bi veljal za čas od 13. februarja 1969 dalje — predložen pa je šele v prvi fazi. Po mnenju komisije gre za izrazit primer zakasnelih priprav zakonodajne

ureditve na področju, na katerem ima ta ureditev neposredne ekonomske učinke. V tej zvezi je bilo sicer ugotovljeno, da je retroaktivna uporaba zakona v tem primeru utemeljena iz ekonomskih razlogov, da se omogoči nepretrgano koriščenje ugodnih kreditov na podlagi zveznega zakona, ki je bil uveljavljen 13. februarja 1969, vendar je bilo postavljeno vprašanje, zakaj pristojni republiški upravni organ ni pripravil zakona pravočasno, saj je moral biti seznanjen tako s pripravami zveznega zakona, kakor tudi z njegovim sprejemom in posledicami oziroma obveznostmi, ki izhajajo iz zveznega predpisa.

Št.: 44-19/69
Ljubljana, 22. 10. 1969

PREDLOG ODLOKA

o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj

Na podlagi drugega odstavka 2. točke amandmaja VII k ustavi SR Slovenije v zvezi s četrtim odstavkom 241. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in gospodarskega zbora sprejela

ODLOK

o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj.

Potrjuje se subsidiarna pogodba z dne 22. septembra 1969, sklenjena med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, ki jo je po pooblastliu izvršnega sveta SR Slovenije podpisal za SR Slovenijo republiški sekretar za finance Riko Jerman, in sicer zaradi najetja kredita pri Mednarodni banki za obnovo in razvoj v višini 16 160 000 dolarjev ZDA kot delež pri financiranju graditve avtomobilske ceste Vrhnika—Postojna.

OBRAZLOŽITEV

V zvezi s projektom za modernizacijo ceste državna meja pri Šentilju—Maribor—Celje—Ljubljana—Postojna—državna meja pri Novi Gorici je Skupščina SR Slovenije sprejela zakon o modernizaciji te ceste (Uradni list SRS, št. 9-63/69), za gradnjo prioritetnih odsekov Vrhnika—Postojna—Razdrto in Hoče—Levec pa še posebej odlok o modernizaciji teh cestnih odsekov (Uradni list SRS, št. 9-64/69). Odlok predvideva poleg drugih virov za financiranje graditve oz. modernizacije teh cestnih odsekov tudi najetje mednarodnega posojila v višini 478 000 000 dinarjev.

Za financiranje prvega odseka, to je odseka Vrhnika—Postojna, je medtem mednarodna banka že odobrila kredit v višini 14 100 000 dolarjev. Pogodba o odobritvi kredita (ki se pa nanaša tudi na nekatere druge ceste) je bila sklenjena med SFR Jugoslavijo in mednarodno banko za obnovo in razvoj dne 5. 6. 1969 v Washingtonu, ratificirala pa jo je zvezna skupščina v gospodarskem

zboru dne 11. julija 1969, v zboru narodov pa dne 15. julija 1969 (Uradni list SFRJ, št. 31-433/69).

Pogodba obsega poleg določb o posojilu, uporabi posojila in načinu vprašanja posojila tudi še naslednje posebne določbe:

1. da je federacija dolžna skleniti z vsako republiko ustrezno subsidirano posojilno pogodbo, v kateri bo določeno, da federacija posoja z računa posojila dvignjeni znesek republiki za njen del projekta (oddelek 5,01 pogodbe);

2. da mora subsidiarna pogodba obsegati ustrezne določbe, ki bodo omogočile federaciji vračanje posojila in brez omejitev zadolževale republiko:

— da izvede del projekta z ustrezno pozornostjo in učinkovitostjo pod nadzorstvom strokovnih inženirskih organizacij;
— da zagotovi potrebne vire za pravočasno lastno financiranje;
— da zgradi svoj del projekta v skladu z zveznimi standardi;
— da izbere izvajalce, ki bodo sprejemljivi za republiko in za banko;
— da predloži banki ustrezne načrte specifikacije in programe;
— da vodi potrebne evidence;
— da omogoči predstavnikom banke inšpekcijo;
— da sodeluje z banko po svojih ustreznih predstavnikih;
— da bo vzdrževala in popravljala cesto, vključeno v njen del projekta, pa tudi dovozne ceste nanjo (razen cest IV. reda) v skladu z dobro gradbeno in finančno prakso ter da bo brez odlašanja poskrbela za potrebna finančna sredstva, olajšave, storive in druge za to potrebne vire (oddelek 5,02 pogodbe).

Na posvetu pri zveznem sekretariatu za finance in zveznem sekretariatu za zakonodajo je bilo dne 27. 7. in 22. 9. 1969 ugotovljeno, da je republika Slovenija s sprejetjem uvodoma omenjenega zakona in odloka storila vse potrebno za najetje posojila in sklenitev subsidiarne pogodbe s federacijo z vsemi potrebnimi klavzulami. Izvršni svet je zato v skladu s tema dvema aktoma, zakonom o republiški upravi in zakonom o financiranju družbeno-političnih skupnosti pooblastil republiškega sekretarja za finance, da podpiše subsidiarno pogodbo. Dne 9. 10. 1969 pa je državni sekretariat za zunanje zadeve obvestil republiški sekretariat za finance, da se mednarodna banka s pogodbo, ki jo je podpisal samo republiški sekretar za finance, ne zadovoljuje, češ da oba uvodoma omenjena skupščinska akta sicer obsegata pooblastila za zadolžitev, ni pa v njih govora o drugih obveznostih, ki naj bi jih prevzela republika (odnosi do mednarodne banke, obveznost vzdrževanja dovoznih poti itd.). Mednarodna banka vztraja zato na tem, da odloči skupščina tudi o teh drugih obveznostih, ki se prevzemajo s subsidiarno pogodbo.

Glede na takšno stališče mednarodne banke in zahtevo državnega sekretariata za zunanje zadeve smo mnenja, da je potreben za odobritev subsidiarne pogodbe enak postopek, kakor velja za mednarodne obveze sploh, to je ratifikacija subsidiarne pogodbe po republiški skupščini. Res je, da niti ustava SRS, niti skupščinski poslovnik ne predvidevata posebnega postopka za potrjevanje pogodb, vendar mislimo, da bi po analogiji potrjevanja mednarodnih pogodb, akt skupščine, s katerim naj skupščina prevzame nasproti mednarodni banki s posredovanjem federacije določene obveznosti, bil lahko le odlok o potrditvi te pogodbe.

Ker v bistvu ne gre za neke nove obveznosti, ki ne bi bile že obsežene v uvodoma omenjenih aktih skupščine, marveč predvsem le za precizacijo neposrednih odnosov z mednarodno banko (dovozne poti — v poštev pridejo samo

poti I., II. in III. reda – je republika že sedaj dolžna vzdrževati po zakonu o javnih cestah) in ker se želimo izogniti zavlačevanju in eventualnemu zastoju v črpanju sredstev mednarodnega posojila, prosimo, da pristojni republiški zbor in gospodarski zbor sprejmeta odlok o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj, ki je priložen, po hitrem postopku.

POROČILA

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet in odbor za finance in proračun republiškega zbora sta na skupni seji dne 18. novembra 1969 obravnavala informacijo o problematiki hitre ceste Šentilj–Nova Gorica, ki jo je pripravil cestni sklad SR Slovenije in predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj, ki ga je skupščini predložil izvršni svet.

V razpravi o informaciji o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj–Nova Gorica sta odbora ugotovila: – da so v celoti, vključno z mednarodnim posojilom, zagotovljena potrebna sredstva za izgradnjo odseka Vrhnika–Postojna; in – da so zagotovljena sredstva SR Slovenije po predvidenem finančnem načrtu kot lastna udeležba za izgradnjo odsekov Postojna–Razdrto in Hoče–Levec.

V zvezi z obravnavano problematiko modernizacije ceste Šentilj–Nova Gorica pa so poslanci razpravljali o nekaterih splošnih vprašanjih s področja prometa, zlasti cestnega in pri tem poudarili naslednje:

1. Obravnavanje in sprejemanje posameznih predlogov in odločitev s področja prometa bi moralo temeljiti na proučenih izhodiščih oz. na globalni projekciji razvoja prometa v Sloveniji. Ta projekcija bi morala upoštevati sedanje in predvidene blagovne ter prometne tokove. Šele na osnovi takšne projekcije bi lahko bolj realno ocenili stanje in problematiko v posamezni prometni panogi, kar bi nam omogočilo vodenje jasnejše in bolj učinkovite politike glede razvoja in pogojev gospodarjenja v posamezni prometni panogi. Omenjena projekcija bi morala biti tudi izhodišče za izdelavo:

– elaborata o omrežju hitrih cest v SR Sloveniji;

– za izdelavo srednjeročnega programa razvoja oz. modernizacije cest v Sloveniji;

– prav tako pa tudi za program vzdrževanja in rekonstrukcije cest I., II. in III. reda v SR Sloveniji za naslednje petletno obdobje.

2. Poslanci so ponovno izrazili zahtevo, da naj cestni sklad SR Slovenije pripravi in predloži republiški skupščini kategorije za izdelavo programa vzdrževanja in rekonstrukcije cestnega omrežja. Na podlagi sprejetih kriterijev pa naj sklad samostojno sprejme in uresničuje program vzdrževanja in rekonstrukcije posameznih cest.

V tej zvezi je bilo izraženo mnenje, da bi bilo treba rešiti vprašanje razširitve samoupravnosti na področju cestnega gospodarstva, s tem da bi bili tudi uporabniki cest vključeni v zadevne samoupravne organe.

3. Omenjeno je bilo, da je sedanja kategorizacija cest že zastarela in bo treba čimprej pripraviti predlog za novo kategorizacijo cest v Sloveniji.

4. Nekateri poslanci so opozorili na problem cestnih povezav s sosednjo republiko in pokrajinami sosednjih držav z zahtevo, da je treba izdelati program razvoja cestne mreže v Sloveniji tako, da bo vključena v cestno mrežo Jugoslavije in navezana na glavne cestne povezave v sosednjih državah.

Predstavnik izvršnega sveta je odgovoril na to vprašanje, da Slovenija sodeluje v posebnem inštitutu za vprašanje razvoja cestnega omrežja zahodnega dela države.

5. Navedena vprašanja bodo lahko organi skupščine še bolj poglobljeno obravnavali, ko bodo razpravljali o predlogu za izdajo zakona o javnih cestah, ki ga bo skupščini predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

6. Glede povsem odprtega vprašanja financiranja nadaljnje izgradnje hitrih cest v Sloveniji so bili nekateri mnenja, da bi bilo smotrno podpreti idejo o uvedbi javnega posojila za modernizacijo cestnega omrežja v Sloveniji. Pri tem je bilo poudarjeno, da bo posojilo uspelo le pod pogojem, če bo vezano na program modernizacije celotnega cestnega omrežja s posebnim poudarkom na izgradnji hitrih cest v Sloveniji.

Odbora sta razpravljala o predlogu odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in na njegovo vsebino nista imela nobenih pripomb in spreminjevalnih predlogov.

Na zaključku razprave sta odbora sklenila predlagati republiškemu zboru, da sprejme naslednji sklep:

1. Informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica se sprejme.

2. Republiški sekretariat za gospodarstvo naj v mesecu decembru predloži v obravnavanje in sprejem predlog za izdajo zakona o javnih cestah.

3. Cestni sklad SR Slovenije naj do 1. marca 1970 predloži Skupščini SR Slovenije program modernizacije celotnega cestnega omrežja s posebnim poudarkom na izgradnji hitrih cest v Sloveniji, v katerem bodo obdelane prometne povezave s sosednjimi državami in vključitev razvoja cestne mreže v Sloveniji v cestno mrežo Jugoslavije.

4. Cestni sklad SR Slovenije naj do 1. februarja 1970 predloži Skupščini SR Slovenije informacijo o izvajanju rekonstrukcij in vzdrževanja cest v Sloveniji za preteklo leto in srednjeročni program vzdrževanja in rekonstrukcij cest I., II. in III. reda v Sloveniji za obdobje 1971 do 1975 z obrazložitvijo kriterijev in izhodišč, ki so bila pri izdelavi tega programa upoštevana.

5. Za zagotovitev sredstev za financiranje programa modernizacije celotnega omrežja s posebnim poudarkom na izgradnji hitrih cest v Sloveniji naj izvršni svet predloži Skupščini SR Slovenije predlog dolgoročnega sistema in virov financiranja cest, vključno z razpisom javnega posojila.

6. Odlok o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj se sprejme v predloženem besedilu.

Odbora sta za svojega poročevalca na seji republiškega zbora določila poslanca Leopolda Mačka.

Št.: 34-59/69

Ljubljana, 18. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 13. seji dne 18. novembra 1969 obravnavala predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj, ki ga je predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

V načelni obravnavi je komisija ugotovila, da je to prvi primer ratificiranja kakšne pogodbe v republiški zakonodaji in da ne obstoja ustrezna oblika ratifikacije v ustavi SR Slovenije oziroma v poslovniku Skupščine SR Slovenije. Zato komisija smatra, da oblika ratifikacije oziroma potrditve subsidiarne pogodbe z odlokom ob analogni uporabi drugega odstavka 2. točke VII. amandmaja k ustavi SR Slovenije v zvezi s četrtim odstavkom 241. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije še najbolj ustreza.

V načelni razpravi je bilo postavljeno vprašanje ali naj se v besedilu odloka objavi tudi besedilo subsidiarne pogodbe kot njegov sestavni del. Pri tem je komisija izhajala iz dejstva, da subsidiarna pogodba neposredno zavezuje SR Slovenijo pri najemanju posojila za financiranje zgraditve projekta ceste (dela C projekta) Vrhnika—Postojna, s čimer naj bi se seznanila tudi slovenska javnost, pa tudi bi predstavljala sama objava subsidiarne pogodbe precedens za v bodoče, ko bo Skupščina SR Slovenije v podobnih primerih ratificirala oziroma potrjevala pogodbe, s katerimi bo SR Slovenija prevzemala določene obveznosti. Zato je komisija smatrala, da je potrebno subsidiarno pogodbo objaviti kot sestavni del obravnavanega odloka.

Komisija je ugotovila, da se sicer glede na obravnavo le predloga odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, ki je že bila sklenjena 22. septembra 1969, ne more spuščati v konkretno obravnavo posameznih določb same pogodbe, opozarja pa na nekatera vprašanja, katera bi bilo potrebno kasneje v podobnih primerih ratifikacije oziroma potrditve upoštevati, da bi se izognili morebitnim nejasnostim in nedoslednostim v samem postopku ratifikacije. Predvsem gre pri tem za vprašanje, ali je bilo potrebno subsidiarno pogodbo v celoti prilagoditi določbam posojilne pogodbe, sklenjene med SFR Jugoslavijo in mednarodno banko za obnovo in razvoj (ratifikacija objavljena v Uradnem listu SFRJ, št. 31-433/69) glede terminologije, ki je prilagojena anglosaksonski pravni ureditvi, kot tudi za vprašanje ali pravni inštituti, ki jih uvaja pogodba ustrezajo v celoti inštitutom, katere pozna naš pravni red (na primer pogoji izterljivosti in zapadlosti pod točko c) 15. člena subsidiarne pogodbe, določila o arbitraži in o določitvi postopka, ki naj bi se uporabljal v morebitnem sporu med pogodbenima strankama, katere 3 osebe naj bi odločale v sporih med pogodbenima strankama — federacijo in republiko itd.). Zaradi tega komisija meni, naj bi v bodoče v podobnih primerih ratifikacije oziroma potrditve analognih pogodb naša republika oziroma Skupščina SR Slovenije še pred sklenitvijo kakšne take pogodbe proučila ta vprašanja in prilagodila sestavljanje oziroma sklepanje takih pogodb tako terminologiji kot tudi ustreznim pravnim institutom naše zakonodaje oziroma utrdila ter razčistila svojo vlogo kot pogodbene stranke.

V podrobni obravnavi določb predloga odloka je komisija sprejela naslednji amandma:

Za naslovom odloka se pred besedilom odloka vstavi številčna označba »I«.

Besedilo odloka se dopolni z novo točko II., ki se glasi:

»II.

Besedilo subsidiarne pogodbe iz I. točke te pogodbe se glasi: (sledi prepis besedila celotne subsidiarne pogodbe).«

Dopolnitev besedila predloga odloka je po mnenju komisije potrebna iz razlogov, ki jih je komisija imela v načelni razpravi.

Št.: 34-59/69
Ljubljana, 18. 11. 1969

PREDLOG ODLOKA

o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki

Na podlagi 96. in 98. člena zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji (Ur. list SRS, št. 36/64) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji enotnega zbora delovnih skupnosti sprejela

ODLOK

o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki

I

Iz rezervnega sklada SR Slovenije se nameni za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki din 1 000 000.

II

Ta odlok začne veljati takoj.

OBRAZLOŽITEV

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na 12. seji dne 28. 10. 1969 razpravljal o pomoči, ki naj bi jo republika Slovenija prispevala pri reševanju posledic potresa v Banjaluki.

Izvršni svet je sklenil predlagati Skupščini SR Slovenije, da se iz rezervnega sklada SR Slovenije dodeli skupščini občine Banjaluka 1 000 000 dinarjev kot pomoč prizadetim ob potresu.

Pri tem izvršni svet predlaga, da se navedeni znesek da na razpolago štabu za koordinacijo tehnične pomoči Banjaluki, ki ga je ob elementarni nezgodi v Banjaluki ustanovil republiški štab za varstvo pred elementarnimi in drugimi nesrečami. Navedeni štab bo uporabljal dodeljena sredstva v sodelovanju s pristojnimi organi skupščine občine Banjaluka in skladno s potrebami in oblikami pomoči.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki obravnavala na svoji seji dne 12. novembra 1969.

V načelni obravnavi k predlogu odloka ni bilo pripomb. Ugotovljeno je bilo, da je odlok utemeljen na podlagi določbe 98. člena zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 36/64), po kateri o uporabi sredstev rezervnega sklada iz 95. člena omenjenega zakona odloča skupščina družbeno-politične skupnosti ter da je namen uporabe v skladu z nameni, za katere se sredstva rezervnega sklada po omenjenem zakon lahko uporabijo.

V podrobni obravnavi besedila je komisija predlagala spremembo v 2. točki predloga odloka tako, da se beseda »takoj« nadomesti z besedilom: »naslednji dan po objavi v Uradnem listu SRS«.

Upoštevati je namreč treba načelo iz 215. člena ustave SR Slovenije, po katerem noben zakon, drug predpis ali splošni akt ne more veljati prej, preden je objavljen.

V zvezi z določbo 1. točke je bilo opozorjeno, da v besedilu ni izrecno upoštevana določba predzadnjega odstavka 96. člena zakona o financiranju družbeno-političnih skupnosti v SR Sloveniji, po kateri sme družbeno-politična skupnosti dajati sredstva iz svojega rezervnega sklada drugi družbeno-politični skupnosti — v tem primeru torej skupščini občine Banjaluka — kar sicer izhaja iz drugega odstavka obrazložitve predlaganega odloka, ni pa obseženo v samem besedilu predloga odloka, ki v 1. točki izraža le namen dodelitve sredstev.

Št.: 402-147/69
Ljubljana, 13. 11. 1969

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 10. novembra 1969, št. 402-147/69.

Začasna komisija za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti — poročilo z dne 18. 11. 1969, št. 402-147/69.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o minimalnem osebnem dohodku delavcev

I

UVOD

1. V skladu s 37. členom zvezne ustave je bil februarja 1965 izdan zakon o minimalnem osebnem dohodku delavcev (Uradni list SFRJ, št. 6/65), ki je določil, da znaša minimalni osebni dohodek čistih 150 din na mesec za poln delovni čas.

Za izplačilo sredstev za minimalne osebne dohodke so služile:

a) skupne rezerve gospodarskih organizacij občine;

b) za delovne organizacije, ki niso dolžne plačevati prispevka v skupne rezerve občine pa družbeni skladi, iz katerih se financira dejavnost delovne organizacije; če takih skladov ni bilo, pa občinski proračuni ali drugi občinski dohodki.

2. Zvezna skupščina je v letu 1968 po hitrem postopku sprejela dve noveli zakona o minimalnem osebnem dohodku (Uradni list SFRJ, št. 26 in 51/68). Med najvažnejše dopolnitve je treba šteti tele določbe:

a) minimalni osebni dohodek ne more biti nižji od čistih 300 din mesečno;

b) minimalni osebni dohodki se izplačujejo v breme skupnih rezerv gospodarskih organizacij občine oziroma v breme republiških skupnih rezerv, če minimalne osebne dohodke ne morejo pokriti občinske skupne rezerve; če pa tudi republiške rezerve ne zadoščajo, gredo izplačila minimalnih osebnih dohodkov v breme proračuna občine in republike tako, kot to določajo republiški predpisi;

c) republika s svojim zakonom neposredno določi znesek minimalnega osebnega dohodka ali pa pooblasti občinske skupščine, da določijo višino minimalnega osebnega dohodka;

č) republiški zakon določi pogoje in postopek za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov iz republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij ter za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov v breme proračunov;

d) občina pa tudi republika lahko zagotovi delovni organizaciji večji znesek sredstev za osebne dohodke, kot ji je potreben za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov;

e) določbe, ki se nanašajo na delovne organizacije, veljajo tudi za samostojne organizacije združenega dela v sestavu delovne organizacije.

Novela torej povečuje znesek minimalnih osebnih dohodkov in hkrati bistveno razširja vir sredstev, iz katerih se jamčijo izplačila minimalnih osebnih dohodkov. Treba je pripomniti, da izplačila opravi pristojna enota službe družbenega knjigovodstva že zgolj na zahtevo delovne organizacije, ki pride v situacijo, da nima lastnih sredstev niti za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov.

Republika torej mora izdati zakon, ki določi višino minimalnega osebnega dohodka ter uredi financiranje in s tem omogoči izplačevanje.

3. Zvezna skupščina je sprejela novelo zakona o minimalnem osebnem dohodku po hitrem postopku zato, ker se je dogajalo v drugih republikah, da

delavci niso dobili izplačanih niti minimalnih osebnih dohodkov. Sredstva za minimalne osebne dohodke so se namreč pokrivala izključno iz občinskih skupnih rezerv gospodarskih organizacij. V določenem številu občin pa občinske skupne rezerve niso zadostovale za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov. Zato v nekaterih primerih banke niso izplačevale delovnim organizacijam niti minimalnih osebnih dohodkov, četudi bi moralo biti njihovo izplačevanje v skladu z družbenimi intencijami v vsakem primeru zagotovljeno.

Potrebno pa je bilo tudi spremeniti oziroma povečati nerealni in praktično preseženi znesek minimalnega osebnega dohodka 150 din, ki je bil določen 1965. leta.

V naši republiki ni bilo mnogo primerov izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov; v decembru 1968 pa je prišlo do prvega primera, da sredstva občinskih skupnih rezerv niso zadoščala ter so bili izplačani minimalni osebni dohodki za tovarno usnja Šoštanj po določbah novele zakona iz republiških skupnih rezerv (76,8 tisoč din).

Sliko o dosedanjem obsegu izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov dajejo tile podatki službe družbenega knjigovodstva — Centrale za SR Slovenijo:

V letu 1967 je na območju SR Slovenije izplačevalo minimalne osebne dohodke 10 delovnih organizacij. Leta 1968 je bilo takih gospodarskih organizacij štirinajst. Obrtna podjetja predstavljajo polovico teh organizacij; po obsegu dejavnosti, tj. po vrednosti celotnega dohodka sodeč, pa ne prednjačijo obrtna podjetja, temveč kmetijstvo (47,3 %); tudi po številu zaposlenih so na prvem mestu kmetijske organizacije (44,3 %).

Med delovnimi organizacijami, ki so lani izplačevale minimalne osebne dohodke, so večinoma manjše delovne organizacije, saj jih približno polovica zaposluje manj kot sto delavcev; le nekaj je med njimi tudi večjih podjetij, kot na primer kmetijski kombinat Gornja Radgona (853 delavcev), tovarna usnja Šoštanj (401), usnjarsko krznarski kombinat Šmartno (283), agrokombinat Grosuplje (225 delavcev).

Minimalni osebni dohodki so pri devetih delovnih organizacijah znašali po 300 dinarjev na zaposlenega, pri treh delovnih organizacijah pa samo 150 dinarjev mesečno na zaposlenega; dve delovni organizaciji sta izplačevali vmesne zneske: razlike izhajajo iz obdobja izplačevanja, t. j. ali so se izplačevali minimalni osebni dohodki v prvem ali drugem polletju.

V posameznih organizacijah so izplačevali minimalne osebne dohodke delavcem različno dolgo; po šest mesecev so jih izplačevala tri podjetja, dve delovni organizaciji po štiri mesece, preostalih devet delovnih organizacij pa manj časa, in sicer so po tri delovne organizacije izplačevale minimalne osebne dohodke po en, dva oziroma tri mesece.

Med organizacijami, ki so v preteklem letu izplačevale minimalne osebne dohodke, jih je polovica (7 podjetij) poslovalo redno, pet podjetij je bilo pod prisilno upravo, eno podjetje je bilo v stečaju ter eno še v izgradnji.

Delovne organizacije se zatekajo k izplačevanju minimalnih osebnih dohodkov le v primerih, ko ne razpolagajo s finančnimi sredstvi, ki bi zadoščala za izplačilo osebnih dohodkov po samoupravnih aktih. To pomeni, da lahko poslujejo z izgubo, še vedno pa izplačujejo visoke osebne dohodke.

V letu 1968 je izplačevalo minimalne osebne dohodke skupno 14 delovnih organizacij, in to sedem obrtnih podjetij, štiri industrijska podjetja, dve kmetijski organizaciji ter ena gostinska organizacija.

Podjetja, ki so izplačevala v 1968. letu minimalne osebne dohodke, so zaposlovala v tem času skupaj 2108 delavcev. To pomeni le 0,4 % od vseh zaposlenih v Sloveniji.

V drugih republikah je stanje na tem področju občutno težavnejše: v prvem polletju 1968 je izplačevalo minimalne osebne dohodke relativno znatno večje število delovnih organizacij kot v Sloveniji. Na ravni SFRJ je prejemalo minimalne osebne dohodke 64 194 delavcev, to je 1,2 % vseh zaposlenih. Med slovenskimi delovnimi organizacijami, ki so izplačevale minimalne osebne dohodke, ni bilo nobene, ki bi zaposlovala več kot 100 delavcev; v jugoslovanskem merilu pa je izplačevalo minimalne osebne dohodke 13 gospodarskih organizacij, ki so zaposlovale več kot 100 delavcev, med temi pa je bilo 10 industrijskih podjetij.

4. Ko je republiški sekretariat za delo pripravljal gradivo za izdelavo republiškega zakona o minimalnem osebnem dohodku, je prosil za predloge in stališča šestnajst skupščin večjih občin in pristojne republiške upravne organe, republiški svet zveze sindikatov za Slovenijo in gospodarsko zbornico SR Slovenije. Njihova stališča so upoštevana v naslednjih načelih.

II

Za ureditev minimalnega osebnega dohodka naj bi uveljavili tale načela:

1. *Višina minimalnega osebnega dohodka*

Minimalni osebni dohodek delavca znaša 450 neto mesečno za poln delovni čas.

O p o m b a : Velika večina poprej vprašanih organov je mnenja, da bi bilo treba določiti minimalni osebni dohodek v enotnem znesku za vso republiko in da naj bi minimalni osebni dohodek ne bil višji od 400 din. Vendar je treba upoštevati, da so se v zadnjih mesecih osebni dohodki v poprečju povečali za okoli 15 %. Prav tako so porasli življenjski stroški. Če upoštevamo podatke zveznega zavoda za statistiko, da odpade na izdatke za hrano in stanovanje (torej za osnovne življenjske pogoje) okoli 48 % vseh izdatkov v skupnih stroških štiričlanske družine, potem bi sedanjim razmeram ustrezal za minimalni osebni dohodek znesek 450 din glede na to, da ima minimalni osebni dohodek tudi ta namen, da sili k ureditvi razmer v delovni organizaciji,

2. *Zagotovitev sredstev za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov*

a) Delovni organizaciji, ki iz sredstev na žiro računu, iz sredstev svojih skladov in iz drugih svojih sredstev ne more izplačati delavcem osebnih dohodkov, ki bi dosegali minimalne osebne dohodke, se izplačajo sredstva za osebne dohodke do te višine iz občinskih skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

b) Če sredstva iz prejšnjega odstavka ne zadoščajo za kritje minimalnih osebnih dohodkov, se njihovo izplačilo izvrši v breme republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij.

c) Izplačilo minimalnih osebnih dohodkov se izvrši iz sredstev republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij pod pogojem, da so bila sredstva občinskih skupnih rezerv uporabljena v skladu z določbo 4. člena zakona o gospodarjenju in razpolaganju s skupnimi rezervami gospodarskih organizacij (Uradni list SRS, št. 4/66) in pod pogojem, da je na nalogu za izplačilo pri-

stojna organizacijska enota službe družbenega knjigovodstva potrdila, da delovna organizacija nima kritja za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov iz sredstev, ki se lahko uporabljajo v ta namen, in da razpoložljiva sredstva občinskih skupnih rezerv ne zadoščajo za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov do višine določene z republiškim zakonom.

Če so bila sredstva uporabljena v nasprotju z omenjeno določbo, se na podlagi ugotovitve organizacijske enote službe družbenega knjigovodstva za znesek, ki je bil uporabljen v nasprotju z omenjeno določbo, obremenijo sredstva občine.

č) Če razpoložljiva sredstva skupnih rezerv gospodarskih organizacij v občini in republiki ne zagotavljajo izplačila minimalnih osebnih dohodkov, se zagotovi razlika iz razpoložljivih sredstev občine oziroma republike po naslednjem vrstnem redu:

- rezervni sklad občine,
- rezervni sklad republike,
- proračun in druga sredstva občine,
- proračun in druga sredstva republike.

Iz republiških sredstev se zagotavlja izplačilo minimalnih osebnih dohodkov do višine, določene z republiškim zakonom.

3. *Določitev sredstev za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov*

Za določitev potrebnih sredstev za zagotovitev izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov je odgovoren upravni organ sklada skupnih rezerv, ki mora s to obveznostjo računati ob sprejemanju letnega programa oziroma letnega finančnega načrta izdatkov.

4. *Vračanje sredstev za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov*

a) Izplačilo minimalnih osebnih dohodkov iz republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij, iz rezerve ali proračuna republike predstavlja praviloma kreditiranje teh sredstev. Izjemoma se uporabijo za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov republiške skupne rezerve brez obveze vračanja le za tiste gospodarske organizacije, za katere je uvedena prisilna uprava ali so prešle v redno likvidacijo oziroma v stečaj, in sicer za toliko mesecev, kolikor določi upravni odbor republiških skupnih rezerv.

b) Če se izplačajo minimalni osebni dohodki za delovne organizacije, ki poslujejo z izgubo v breme republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij ali drugih sredstev republike, postane občinska skupščina, na območju katere je gospodarska organizacija, za katero se izplačujejo minimalni osebni dohodki, garant republiškim skupnim rezervam za ta kredit.

Če se izplačajo minimalni osebni dohodki za delovno organizacijo, ki je iz objektivnih razlogov prišla v kratkotrajne težave, iz sredstev republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij, odloča upravni odbor republiških skupnih rezerv o tem, ali bo imel kreditni odnos s tako delovno organizacijo ali z občinskim nosilcem skupnih rezerv.

c) Organizacijska enota službe družbenega knjigovodstva, pri kateri se vodijo denarna sredstva delovne organizacije, je dolžna nosilcem sredstev, v breme katerih so bili izplačani minimalni osebni dohodki, vrniti uporabljena sredstva takoj, ko bo delovna organizacija razpolagala s sredstvi nad zneskom, potrebnim za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov svojim delavcem, in to

po vrstnem redu, po katerem so bila zagotovljena sredstva za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov.

Občinska skupščina lahko vračanje sredstev, ki so bila za minimalne osebne dohodke izplačana iz občinskih sredstev, regulira na drug način.

č) Republiški sekretariat za finance se pooblašča, da predpiše način uporabe in vračanja teh sredstev.

III

OBRAZLOŽITEV

1. Republike so lahko predpisale višji minimalni osebni dohodek, kot je bil določen z zveznim zakonom že na podlagi določb 3. člena zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev iz leta 1965. Razen SR Slovenije so vse druge republike to pooblastilo tudi uporabile in so predpisovale minimalni osebni dohodek višji od 15 000 S din. V SR Sloveniji republiški zakon na podlagi tega pooblastila ni bil sprejet iz naslednjih razlogov:

— po določbi prejšnjega tretjega odstavka 4. člena omenjenega zakona je lahko občinska skupščina s svojim predpisom določila višjo raven sredstev za osebne dohodke, do katere jih bo zagotavljala delovnim organizacijam, če ne bodo imele svojih sredstev za osebne dohodke v višini minimalnih osebnih dohodkov;

— dejanska finačna situacija delovnih organizacij je pokazala, da v SR Sloveniji v delovnih organizacijah ni bilo takih problemov, ki bi narekovali občutnejšo revalorizacijo minimalnega osebnega dohodka;

— revalorizacija minimalnega osebnega dohodka bi samo umetno podaljševala eksistenco gospodarsko slabih podjetij na škodo njihovih upnikov in večine drugih delovnih organizacij. Tistim delovnim organizacijam pa, ki bi iz objektivnih razlogov prišle v tak položaj, so občinske skupščine lahko pomagale na zgoraj navedeni način.

2. Ker se pri obravnavanju minimalnih osebnih dohodkov najprej postavlja vprašanje njihove vsebinske opredelitve, omenjamo predpostavko, da obstajata dve vrsti najnižjih osebnih dohodkov, ki pa vsebinsko nista identični.

V prvem primeru naj bi šlo za spodnjo mejo osebnih dohodkov, ki naj bi bila obvezna za poslovno politiko delovnih organizacij. Gre za to, da bi se določila z dogovori družbena norma, ki naj bi postavila meje takšni politiki poslovanja, pogojeni z osebnimi dohodki, ki naj bi predstavljali minimum, ki bi zadoščal za enostavno reprodukcijo delovne sile. Za posamezna področja in v posameznih panogah naj bi ugotovili s sporazumom med delovnimi organizacijami, sindikati in družbeno-političnimi skupnostmi najnižje osebne dohodke.

Ta spodnja meja minimalnih osebnih dohodkov naj bi zagotavljala reprodukcijo delovnega človeka in njegove družine in upoštevala stopnjo razvitosti proizvajalnih sil in splošno kulturno stopnjo posameznih območij. Hkrati pa bi pomenili minimalen pogoj za obstoj proizvodnje.

V drugem primeru pa gre za zakonsko normo, ki zagotavlja socialno pravico do minimalnega osebnega dohodka, ki je z zakonom določen za delavce tistih delovnih organizacij, ki so postale nerentabilne ali so prišle v začasne težave; v vsakem primeru pa delavec s svojim delom in delovna organizacija

kot celota minimalnega osebnega dohodka ne dosegata oziroma je delovna organizacija v takšnih finančnih težavah, ki ji omogočajo izplačilo osebnih dohodkov vsaj v višini, ki jo določa zakon. Ta minimalni osebni dohodek zagotavlja družba delavcu kot začasno omejeno socialno pravico, njegova višina pa naj opozori delavca na njegove dolžnosti samoupravljalca, saj je v načelu tudi sam soodgovoren za slabo gospodarjenje v svoji delovni organizaciji.

Zakon ima za nalogo, da določi višino in finaciranje te druge vrste minimalnih osebnih dohodkov.

3. Novela zakona o minimalnem osebnem dohodku zavezuje republike, da določijo za vso republiko enoten znesek minimalnega osebnega dohodka ali pa pooblastijo občinske skupščine, da s svojimi odloki določijo zneske, veljavne za območja občin. Menimo, da bi morala biti višina minimalnega osebnega dohodka v določeni relaciji tudi z drugimi socialnimi prejemki: s prejemki za čas brezposelnosti in z najnižjo pokojnino. Prejemki v času brezposelnosti znašajo 50 % poprečnih osebnih dohodkov v preteklih treh mesecih, torej bi bila višina nadomestila za čas brezposelnosti za delavce s poprečnimi dohodki okoli 500 din. Najnižja osebna pokojnina pa znaša v letu 1969 v SR Sloveniji 419 din.[1]

V 1. tezi niso predlagane alternativne rešitve. Prav tako ni predlagano pooblastilo občinskim skupščinam, da določijo same višino minimalnega osebnega dohodka. Menimo namreč, da imajo občinske skupščine že na podlagi pooblastila, ki ga daje 6. člen zveznega zakona o minimalnem osebnem dohodku, možnost, da lahko zagotovijo višja sredstva kot so potrebna za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov. Predlog, da se pooblastijo občinske skupščine za določitev višine minimalnega osebnega dohodka, zagovarja tudi manj kot 20 % vprašanih občinskih skupščin.

4. Glede na dejstvo, da se v naši republiki do sedaj minimalni osebni dohodki niso izplačevali v večjem obsegu, tudi višina minimalnega osebnega dohodka ni imela večjega vpliva na porabo skupnih rezerv. Od sredstev, ki so jih vsi občinski skladi skupnih rezerv gospodarskih organizacij v letu 1968 plasirali, je bilo za minimalne osebne dohodke uporabljenih 4 113 000 din ali 4 % skupno uporabljenih sredstev. Če upoštevamo, da so zaposlovala vsa podjetja, ki so izplačevala minimalne osebne dohodke v letu 1968 le 2108 delavcev, potem kljub povečanemu znesku minimalnega osebnega dohodka v drugi polovici leta 1968 od 150 na 300 din neto mesečno, v udeležbi izplačil za minimalne osebne dohodke v skupnih rezervah ni prišlo do občutnejših sprememb. Ob koncu leta 1968 so imele republiške skupne rezerve 418 milijonov din sredstev, občinske (vključno mestni svet Ljubljana) pa 278 milijonov din sredstev (svojih in tujih).

Vendar pa se različna gospodarska moč posameznih občin kaže tudi v različnem obsegu sredstev skupnih rezerv, kar prihaja do izraza tako na prilivu rednih sredstev kot v danih kreditih. Sedem občinskih skladov je konec leta 1968 imelo 49 % vseh svojih in tujih sredstev občinskih skupnih rezerv oziroma 24 občin je imelo manj kot 1 milijon din svojih sredstev skupnih rezerv.

Iz navedenih podatkov izhaja, da so posamezne občine v zelo različnem materialnem položaju, če pride na njihovem območju do potrebe izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov. Ta različen materialni položaj pa se v največji

[1] Do sedaj je določen z republiškimi predpisi znesek minimalnega osebnega dohodka v SR Srbiji (350 din), SR Bosni in Hercegovini (300 din), SR Makedoniji (350 din), SR Črni gori (350 din) in predlagan v SR Hrvatski (400 din).

meri pokaže, če bi bilo potrebno zagotoviti sredstva za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov za veliko gospodarsko organizacijo. (Občina Ljubljana-Šiška bi iz tekočega enoletnega priliva v skupne rezerve lahko krila minimalne osebne dohodke dva meseca Litostroju v Ljubljani.)

Pri obravnavanju financiranja minimalnih osebnih dohodkov iz skupnih rezerv gospodarskih organizacij je potrebno upoštevati, da razpolagajo oziroma znaša priliv sredstev v republiške skupne rezeve dve tretjini vseh sredstev v SR Sloveniji, medtem ko imajo oziroma priteče le ena tretjina v vse občinske sklade skupaj. Republiške skupne rezerve bodo v letu 1969 s prispevkom po stopnji 3 % dosegle po oceni dotok sredstev v višini okrog 60 milijonov din. Ta znesek bi zadostoval za kritje minimalnih osebnih dohodkov 5 % vseh zaposlenih v gospodarstvu SR Slovenije za šestmesečno obdobje.

5. Skupne rezerve delovnih organizacij formirajo sredstva s prispevkom iz dohodka po odbitku sredstev za osebne dohodke in prispevka v obvezni rezervni sklad, in sicer občinske skupne rezerve po stopnji 3 %. Poleg prispevka se oblikujejo tudi dohodki iz anuitet za dana posojila. Po določbah 4. člena in 6. člena zakona o gospodarjenju in razpolaganju s skupnimi rezervami gospodarskih organizacij (Uradni list SRS, št. 4/66) se ta sredstva uporabljajo tudi za kritje izgub in za sanacije ter za pospeševanje dejavnosti gospodarskih organizacij. Republiška skupščina je julija 1968 sprejela priporočilo, da naj upravni odbori sredstva skupnih rezerv namenjajo predvsem za sanacije, torej za namene, da se preprečijo izgube, in za modernizacijo in rekonstrukcijo obstoječih kapacitet. Krediti naj se dajejo predvsem za oživljanje in stabilizacijo obstoječih obratov in podjetij in za povečanje konkurenčne sposobnosti, izgube pa se lahko krijejo iz teh sredstev samo v perspektivnih podjetjih. Popraševanje po teh sredstvih je precejšnje, zlasti s strani gospodarskih organizacij, ki zaidejo v težave.

Ker je do sedaj do izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov v SR Sloveniji prihajalo le v zelo majhnem obsegu, praktično skladi tudi niso predvideli namenskih sredstev za kritje minimalnih osebnih dohodkov.

Tekom razprav so bili dani razni predlogi, kako naj bi upravni organi skladov skupnih rezerv gospodarskih organizacij v naprej zagotavljali sredstva za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov. Med takimi predlogi je bil tudi tale:

Če v programu ali v finančnem načrtu, s katerim se določa uporaba sredstev skupnih rezerv gospodarskih organizacij, niso predvidena zadostna sredstva za kritje minimalnih osebnih dohodkov delavcev, bi pristojni organ v 30 dneh po uveljavitvi tega zakona uskladil ta program tako, da se bodo zagotovila potrebna sredstva za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov delavcev.

Uskladitev programa v smislu prejšnjega odstavka bi bilo treba izvršiti tako, da se prvenstveno zagotovijo sredstva za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov delavcev in za izvršitev obveznosti, katerih odlaganje ne bi bilo ekonomsko upravičeno.

V republiškem sekretariatu za finance pa so bili mnenja, da bi sredstva za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov zagotovili z zavarovalno tehniko. Ker hočemo z zakonom »zavarovati« izplačilo minimalnih osebnih dohodkov, bi to ekonomsko uspešneje realizirali po njihovem mnenju z običajnimi oblikami zavarovanja rizikov kakor s predpisi v breme družbenih sredstev. Pri zavarovanju je odločilnega pomena obseg rizične skupnosti, zato naj bi se to zavarovanje uvedlo za celo republiko. Zavarovalne premije, ki bi jih plačevali

občinski in republiški sklad skupnih rezerv zavarovalnici iz tekočega dotoka sredstev, bi se uporabljale za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov in za formiranje posebnega varnostnega sklada, ki bi bil naložen pri banki. Obstojal pa je tudi predlog, da morajo biti za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov zagotovljena tolikšna sredstva občinskih oziroma republiških skupnih rezerv, da bi zadoščala za šestmesečno izplačilo minimalnih osebnih dohodkov skupaj s prispevki trem do petim odstotkom v občini oziroma v republiki v gospodarskih organizacijah zaposlenim delavcem.

Menimo, da ni mogoče določiti merila, s katerim bi zakon zavezal sklade skupnih rezerv občin, da vnaprej kot namenska sredstva določijo del sredstev tega sklada ali vsa njegova sredstva za morebitna izplačila minimalnih osebnih dohodkov. Postavlja pa se vprašanje, na kakšen način zagotoviti ta izplačila, ne da bi to zavrlo gospodarno, optimalno uporabo teh sredstev. Tekom razprav se je izkazalo, da ni mogoče vnaprej z nikakršnimikoli merili zavezovati sklade skupnih rezerv, da bi za kritje minimalnih osebnih dohodkov oblikovala posebna namenska sredstva. Takšno ravnanje bi oviralo gospodarsko in smotrno uporabo teh sredstev. Zato ostaja samo možnost, da se upravnemu organu sklada skupnih rezerv naloži dolžnost, da ob sprejemanju letnega finančnega načrta računa z obveznostjo, da krije minimalne osebne dohodke.

Večina občinskih skupščin je predlagala, da bi se obvezali za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov občinski in republiški skladi skupnih rezerv v takšnem razmerju, v kakršnem se zbirajo sredstva (40 % občinski skladi, 60 % republiški). Vendar pa bi takšno določilo, ki bi dalo možnost le za kratkoročno kreditiranje precejšnjega dela razpoložljivih sredstev, pogojevalo neracionalno uporabo, kajti ta sredstva so po ukinitvi družbenih investicijskih skladov postala tehten nebančni instrument pri reševanju gospodarske in finančne problematike družbeno-političnih skupnosti.

POROČILA

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora je na seji dne 21. oktobra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev, ki ga je Skupščini SR Slovenije poslal v obravnavo izvršni svet. Na seji se je odbor seznanil tudi s pripombami skupščine občine Kamnik k predlogu zakona.

Odbor je podprl predlog za izdajo zakona, ker mora republika sprejeti na osnovi zveznega zakona o minimalnem dohodku zakon, s katerim določa višino minimalnega osebnega dohodka, uredi pogoje, postopek in način izplačevanja.

V razpravi so poslanci ugotovili, da je zvezni zakon, ki ureja to problematiko, v bistvu popolni zakon, saj pušča republikam zelo ozko področje delovanja.

Po mnenju poslancev bi bilo treba kategorijo minimalnih osebnih dohodkov obravnavati z več vidikov, kakor pa to dopušča obstoječi zakon. Morali bi jasno opredeliti, kaj predstavljajo minimalni osebni dohodki, ali spodnjo mejo osebnih dohodkov, ki bi zadoščala za enostavno reprodukcijo delovne sile, ali pa izključno le socialno pomoč. Če se odločimo za prvo varianto, potem je višina predlaganega zneska najbrž prenizka, za drugo pa je previsoka. Zato bi morali jasneje določiti cilj, ki ga skušamo doseči z minimalnim osebnim dohodkom.

Višina minimalnega osebnega dohodka naj bi po mnenju poslancev silila delovne organizacije, da hitro pristopijo k ureditvi internih razmer in k odpravi slabih pogojev gospodarjenja, manj pa, da bi podaljševala životarjenje tistih delovnih organizacij, ki nimajo pogojev za uspešno gospodarjenje in nadaljnji razvoj.

Poslanci so menili, da zakon ne predstavlja zadovoljitve sistemske rešitve, ki bi bila sestavni del naše družbenoekonomske politike, temveč le začasen, socialen zakon, ki ne bo bistveno vplival na hitrejšo likvidacijo ali preorientacijo slabo stoječih delovnih organizacij.

Poslanci so namreč menili, da moramo pri izplačilu minimalnih osebnih dohodkov razlikovati dve vrsti delovnih organizacij, ki so se znašle v težavah: tiste, ki jih bo treba iz ekonomsko-političnih razlogov sanirati, in tiste, ki jih bo treba likvidirati. Pri prvih tak minimalni osebni dohodek najbrž ne bo prišel v poštev in bo treba dopustiti občinam in republikam možnost, da izplačajo višji minimalni dohodek, kot pa je predviden. To možnost dopuščajo tudi predlagani ukrepi za odpravo nelikvidnosti v našem gospodarstvu.

V tem primeru pa morajo občine in republika imeti možnost, da postavijo določene pogoje, kot npr.: ustrezne kadrovske spremembe, morebitna priključitev k drugi delovni organizaciji, obvezen sanacijski program in podobno.

V delovnih organizacijah, ki naj bi šle v likvidacijo, pa naj bi minimalni osebni dohodki vplivali na čim hitrejšo likvidacijo, ker bodo tako občine kot republika, kakor tudi zaposleni zainteresirani, da se čimbolj skrajša doba izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov.

Ker so posamezne občine v različnem materialnem položaju, če bo prišlo na njihovem območju do potrebe izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov, posebno če gre za veliko gospodarsko organizacijo, so poslanci menili, da bi bilo treba v zakon predpisati poseben postopek, da bi v takem primeru sodelovale pri pokrivanju minimalnih osebnih dohodkov tudi druge občine ali pa da bi z nekim ukrepom zagotovili koncentracijo prostih sredstev gospodarskih organizacij nekega področja. Ta ukrep ne bi smel delovati kot davčni instrument, temveč naj bi omogočal, da gospodarske organizacije s kreditnim odnosom odstopajo del prostih sredstev drugi organizaciji za toliko časa, da se v njej izboljšajo pogoji gospodarjenja. Tak ukrep pa bi omogočil, da bi se skupne rezerve pretvarjale v sredstva gospodarstva in bi se krepil vpliv gospodarstva nad upravljanjem s temi sredstvi.

Poslanci so se zavzeli tudi za to, da naj bi z zakonom preprečili poprejšnje angažiranje občinskih skupnih rezerv v celoti za druge namene. Po mnenju poslancev bi se kot osnova za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov moral šteti celoten potencial občinskih skupnih rezerv in ne samo eventualen prosti del.

Ker se izplačilo minimalnih osebnih dohodkov zagotavlja tudi iz proračunskih in drugih sredstev občine in republike, če ne zadoščajo razpoložljiva sredstva skupnih rezerv gospodarskih organizacij v občini in republiki, so poslanci menili, da bi bilo treba proučiti, če se minimalni osebni dohodek lahko izplačuje tudi iz rezervnih skladov občin in republike, v katere se odvaja določen odstotek proračunskih sredstev.

Sprožen pa je bil tudi predlog, da naj bi se razmerje udeležbe občine in republike pri skupnih rezervah gospodarskih organizacij spremenilo v prid občinskim, pri čemer bi občinske skupne rezerve gospodarskih organizacij

sprejele vso skrb za izplačevanje minimalnih osebnih dohodkov, medtem ko bi republiške skupne rezerve s svojimi sredstvi bolj spodbujale nadaljnji razvoj ali preusmeritev delovnih organizacij. Izraženo je bilo tudi mnenje, da bi se za izplačila minimalnih osebnih dohodkov obvezale občinske in republiške skupne rezerve v istem razmerju, v kakršnem se zbirajo sredstva.

Poslanci so bili soglasni, da se za območje Slovenije določi enotni minimalni osebni dohodek in da je treba izplačilo minimalnih osebnih dohodkov tako iz občinskih, kakor tudi iz republiških virov pojmovati kot kredit za premostitev težav v posamezni delovni organizaciji; brez obveze vračanja naj bi se izplačali le delovnim organizacijam, ki so prešle v redno likvidacijo, ne pa tudi onim, v katerih je uvedena prisilna uprava, kot prehoden ukrep na poti k sanaciji poslovanja.

Poslanci so bili mnenja, da je treba pri reviziji in kodifikaciji zakonodaje težiti za tem, da uredi zveza to področje s splošnim zakonom, podrobneje pa naj bi to urejale republike. Dosti lažje bo mogoče urejati to problematiko, ko bomo sistematsko uredili družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Andreja Peharca.

Št.: 113-483/69
Ljubljana, 29. 10. 1969

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora je na seji dne 29. oktobra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet. Na seji se je odbor seznanil tudi s pripombami skupščine občine Kamnik k predlogu za izdajo tega zakona.

Odbor je podprl predlog za izdajo republiškega zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev, ki na temelju zveznega zakona ureja v republiki, razen višinee minimalnega osebnega dohodka tudi pogoje, postopek in način izplačevanja ter vrstni red črpanja sredstev skupnih rezerv gospodarskih organizacij in proračunov v občini in republiki.

V razpravi so člani odbora poudarili, da je na predloženi predlog gledati kot na ukrep, ki ga družba začasno sprejema in s katerim mora glede na to, da še vedno močno posega v gospodarjenje delovnih organizacij, prevzeti tudi del soodgovornosti s tem, da zavaruje delovne organizacije proti posledicam, za katere le-te niso same odgovorne.

Poslanci so poudarili, da je predložena višina minimalnega osebnega dohodka s stališča tržnega gospodarstva in selekcije realna in da jo je potrebno obravnavati z več vidikov. Minimalni osebni dohodek nima funkcijo eksistenčnega minimuma in ga je razumeti kot začasni intervencijski ukrep, ki nastopa v izjemnih razmerah z namenom, da se zagotovi določena socialna podpora delavcem tistih organizacij, ki so zašle v začasne težave in jim je potrebna družbena pomoč.

Po mnenju odbora je pri tem potrebno razlikovati delovne organizacije, ki jih bo nujno sanirati, od tistih, ki gredo v likvidacijo. Pri prvih predložena

višina minimalnih dohodkov naj sploh ne bi prišla v poštev in naj bi zakon dopuščal možnost, da občine in republika najdejo tudi drugačno rešitev, tj. da zagotove tudi višje minimalne dohodke. To naj bi veljalo le za perspektivne organizacije, ki bi v pogojih zelo nizkih dohodkov lahko ostale brez najboljših kadrov, kar bi sanacijo še bolj otežkočalo. Nasprotno naj bi višina minimalnih osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, ki nimajo pogojev za uspešno gospodarjenje in nadaljnji razvoj, vplivala na čim hitrejšo likvidacijo, ker bodo tako občina in republika, kot tudi zaposleni zainteresirani, da se čimpej skrajša doba izplačevanja minimalnih osebnih dohodkov.

Glede na to so poslanci bili tudi mnenja, da je doba, v kateri imajo delavci podjetja, ki posluje z izgubo, pravico do minimalnih dohodkov, nekoliko predolga, saj po veljavnih predpisih znaša šest mesecev. Kazalo bi razmisliti, če te dobe ne bi skrajšali na tri ali štiri mesece.

V razpravi je bilo slišati mnenje, da predloženi zakon vsebuje mnoge značilnosti parcialnih rešitev in da zato ne more biti sestavni del širše družbenoekonomske politike. Po mnenju nekaterih poslancev bi morali razmišljati tudi o tem, kako naj bi se vprašanja minimalnih dohodkov v prihodnosti sploh izognili. Obstaja namreč upravičena bojazen, da bo teh primerov v zvezi z ukrepi za stabilizacijo čedalje več in da bo precej organizacij, ki bodo imele osebne dohodke pod standardom, ki velja za prosveto, zdravstvo in druge službe. Po tem mnenju bi morali družbeno soodgovornost pojmovati tudi tako, da bi družba zagotovila strokovno pomoč delovnim organizacijam, ki še lahko izločajo določena sredstva, da le-ta vlagajo v sklad z načrtom dolgoročnega razvoja Slovenije. Kot primer pomanjkanja te usmerjevalne funkcije so bili navedeni rudniki, ki opuščajo proizvodnjo in ki vsi predvidevajo preusmeritev proizvodnje v izdelavo keramičnih ploščic.

Glede vračanja sredstev za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov je bil odbor mnenja, da je potrebno vsa sredstva tako iz občinskih kot iz republiških virov pojmovati kot kredit za premostitev težav v posamezni delovni organizaciji. Brez obveznosti vračanja pa naj bi se sredstva dala le tistim delovnim organizacijam, ki so prišle v redno likvidacijo. K slednjim ne bi smeli šteti organizacije, v katerih je vpeljana prisilna uprava kot začasen ukrep na poti k sanaciji poslovanja. Odbor je bil tudi mnenja, naj se za območje Slovenije določi enotni minimalni osebni dohodek.

Odbor za družbenoekonomske odnose predlaga gospodarskemu zboru, naj sprejme predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku skupaj s predloženimi mnenji in stališči.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Antona Zimška.

Št.: 113-483/69
Ljubljana, 29. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 10. seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Komisija je bila mnenja, da je zakon, s katerim bi SR Slovenija določila višino minimalnega osebnega dohodka delavcev, potreben. Republika ima za

tako zakonsko ureditev podlago v zveznem zakonu o minimalnem osebnem dohodku delavcev (Uradni list SFRJ, št. 6/65, 26/68 in 51/68).

K predlogu za izdajo zakona je bilo postavljenih nekaj načelnih vprašanj, in sicer:

Postavljeno je bilo vprašanje, ali bi bilo potrebno v zakonu postaviti kriterije za vsakoletno prilagajanje višine minimalnih osebnih dohodkov v razmerju odstotka zvišanja poprečja osebnih dohodkov v republiki, da ne bi bili prisiljeni k večkratnemu spreminjanju tega zakona ob takem zvišanju.

V načelni razpravi je bilo v zvezi z vprašanjem, ali je višina minimalnih osebnih dohodkov istovetna z eksistenčnim minimumom, ugotovljeno, da minimalni osebni dohodek nima funkcije eksistenčnega minimuma in ima drugačne finančno-pravne aspekte. Minimalni osebni dohodek ima funkcijo začasnega družbenega intervencijskega ukrepa, ki nastopi v izjemnih prilikah z namenom, da se zagotovi določena socialna pravica delavcem tistih delovnih organizacij, ki so postale nerentabilne ali pa so prišle v začasne težave. Pri tem pa imajo družbeno-politične skupnosti v republiki vselej možnost zagotoviti takim delovnim organizacijam večji obseg sredstev za osebne dohodke, kot pa jim je potreben za izplačilo minimalnega osebnega dohodka.

Opisana funkcija minimalnega osebnega dohodka pa naj bi imela le kratkoročen oziroma začasen značaj. V dolgoročni usmeritvi funkcije minimalnega osebnega dohodka bo namreč potrebno težiti k izgrajevanju sistema samoupravnih dogovorov na področju delitve osebnih dohodkov, kot jih dopušča temeljni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah (Uradni list SFRJ, št. 32/68) z namenom, da ti samoupravni dogovori v celoti nadomestijo zvezni zakon o minimalnem osebnem dohodku delavcev oziroma ga odpravijo. V zvezi s to dolgoročno usmeritvijo pa bo potrebno graditi tudi sistem samoupravnega dogovarjanja glede določevanja oziroma opredeljevanja osebnih dohodkov v obsegu in funkciji dejanskega eksistenčnega minimuma in ne v obsegu ter funkciji minimalnih osebnih dohodkov delavcev.

V razpravi je bil izražen pomislek, ali je odločanje o tem, da se sredstva republiških skupnih rezerv izjemoma uporabijo za izplačilo minimalnih osebnih dohodkov brez obveze vračanja pri tistih gospodarskih organizacijah, ki so prišle v izjemen položaj — prisilna uprava, redna likvidacija, stečaj — lahko v pristojnosti upravnega odbora republiških skupnih rezerv, kot je to urejeno v 2. stavku točke 4. a na strani 6 načel predloga za izdajo zakona. Pri tem je bil podan konkreten predlog, da bi mogoče o tem odločal kakšen drug organ in ne upravni odbor republiških skupnih rezerv, in sicer tako glede obsega uporabe teh sredstev kot tudi trajanja izplačila minimalnih osebnih dohodkov.

Št.: 113-483/69

Ljubljana, 20. 10. 1969

OSNUTEK ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno

1. člen

V 5. členu se doda novi odstavek, ki se glasi:

Občinski davek od prometa naravnega vina na drobno ne sme presegati 0,40 din za liter vina.

2. člen

Ta zakon začne veljati 1. januarja 1970.

OBRAZLOŽITEV

Na področju obdavčitve vina je bil storjen v lanskem letu, ko je bilo sprejeto načelo o obdavčitvi vina z enotnim zneskom na količino, precejšen napredek. V obdobju uresničevanja sprejetih načel pa je prišlo do drugih anomalij, ki resno ogrožajo na eni strani trdnejši in enotnejši sistem obdavčitve, na drugi strani pa spravljajo v resno nevarnost slovensko vinogradništvo.

Najnižji davek od prometa naravnega vina v letošnjem letu imajo občine Črnomelj in Metlika in to 0.60 din za liter, najvišji pa občine Jesenice, Radovljica, Tržič ter Cerknica in to 1.50 din za liter. Od 0.60 do 1.00 din za 1 l zaračunava 14 občin, nad 1.00 do 1.50 din pa 46 občin. V lanskem letu je bilo le 36 občin v Sloveniji, kjer je znašal prometni davek nad 1.00 do 1.50 din.

Vsekakor je nevzdržno, da znaša prometni davek od prometa naravnega vina, ki sodi med prehrambeno blago, za katerega se v naši državi v načelu ne plačuje maloprodajni davek, ponekod že nad 40 % od proizvodne cene vina.

V štirih vinogradniških kombinatih severovzhodne Slovenije je znašala:

1. polna lastna cena za 1 l mošta

	din	Indeks
1964	1,97	100
1965	2,25	114
1966	2,83	144
1967	3,79	192
1968	3,69	187

2. poprečni pridelek v hl/ha:

		Indeks
1964	49,6	100
1965	57,6	116
1966	45,7	92
1967	37,2	75
1968	38,8	78

3. gibanje strukture polne lastne cene mošta:

	1964	1965	1966	1967	1968
Material	8,80	9,70	8,90	13,00	12,50
Storitve	8,20	8,00	8,30	7,00	8,40
Osebni dohodki	35,30	30,30	30,80	30,50	29,70
Zavarovalnina	8,80	10,50	13,40	12,00	14,20
Amortizacija	10,00	7,60	7,30	7,00	9,30
Splošni in upravni stroški	28,90	33,90	31,30	30,50	25,90
Skupaj	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Indeks materialnih stroškov je znašal v letu 1968 nasproti 1964 142, stroški za storitve 102, osebni dohodki 84, stroški za zavarovanje 161, amortizacija 93, splošni in upravni stroški 90.

Že iz teh podatkov sledi, da postaja položaj vinogradništva v Sloveniji vse težavnejši. Kljub temu, da SDK v bilancah ne prikazuje posebej finančnega stanja te panoge, je znano, da je vinogradništvo v socialističnem sektorju že večinoma pasivno, ali pa se nahaja na meji rentabilnosti. To se odraža:

1. na izredno nizkih osebnih dohodkih tako strokovnih delavcev, kakor tudi fizičnih vinogradniških delavcev; porazno stanje teh je zlasti v zimskih mesecih, ko prejemajo mesečno le 60, 100 ali 150 din. Njihov položaj ponekod ni mnogo boljši od nekdanjih viničarjev;

2. na brezperspektivnosti, opuščanju in stalnem zmanjševanju vinogradniških površin na socialno najbolj ogroženih območjih, kjer obstoja presežek delovne sile. Odpuščanje delovne sile ustvarja ne le socialni, temveč tudi politični problem tipičnih vinogradniških področij.

Nevzdržne so razlike v osebnih dohodkih med proizvajalci vina in med delavci, ki plasirajo ta produkt, kakor tudi to, da imajo občine, na področju katerih se proizvaja vino v zvezi z izgubami v vinogradništvu, težke gospodarske in politične probleme, občine, kjer se vino plasira, pa velike dohodke z davkom od prometa tega blaga, pa tudi od drugih prispevkov, ki so posledica trgovanja z vinom. Ne morem se strinjati s tako delitvijo, da je prepuščena proizvajalcem izguba, področjem, ki plasirajo to blago, pa omogočeni pomembni dobički na raznih področjih.

Ker žal ne razpolagam s podatki o sedanjem stanju vinogradništva v merilu Slovenije, utemeljujem upravičenost posega republike, da se bistveno zniža prometni davek na vino in s tem pomaga tej gospodarski panogi, le na podlagi analize stroškov štirih vinogradniških kombinatov severovzhodne Slovenije. Trdim pa kljub temu lahko, da gospodarsko stanje vinogradništva tudi v ostalih področjih Slovenije ni prav nič boljše.

Visoka maloprodajna cena oziroma veliki razpon med prodajalčevo prodajno ceno in končno maloprodajno ceno, pri čemer ima pomebno vlogo davek od prometa, povzroča stalno zmanjševanje prodanih količin in istočasno povečanje neprodanih zalog. Ker se predvideva v letošnjem letu bogata vinska letina, bo potrebno tudi s stališča plasmaja blaga skrbeti za čim nižjo malo-

prodajno ceno. Tudi velike zaloge vina terjajo znižanje maloprodajnega prometnega davka.

V drugih državah, kjer je velika proizvodnja vina, je prometni davek malenkosten.

Povsem nevzdržno in ekonomsko absurdno je nadalje dejstvo, da obstojajo tako ogromne razlike v višini prometnega davka v Sloveniji na 1 l vina in to od 0,60 do 1,50 din. Ta razlika znaša celo 150 %. Če velja za vse ostale proizvode načelo enakih stopenj maloprodajnega davka, ne more biti pri vinu drugačen režim. Sedanje gospodarsko stanje vinogradništva in v tej veji zaposlenih delavcev pa nikakor ne dopušča več, da bi bilo vino sredstvo za izravnavo občinskih proračunov.

Položaj vinogradništva zahteva primerno zaščito družbe. Da bi se gospodarsko stanje proizvajalcev vina izboljšalo, bo potrebno znižati davek od prometa tako, da bi ne smel presegati 0,40 din za 1 liter. Seveda bi moralo iti znižanje le v korist proizvajalcev, ne pa gostincev in trgovcev.

V lanskem letu je znašal občinski prometni davek od prometa naravnega vina v trgovini in gostinstvu skupno 28.000 000 din. V slučaju, da se stopnja maksimira na 0,40 din, bi znašalo pri sedanji potrošnji to znižanje okrog 15.000 000 din. Če bi se pa dosledno izterjeval davek od prometa tako od socialističnega sektorja kot zasebnih proizvalcev, kar se do sedaj ni vršilo, potem prav gotovo v merilu Slovenije ne bi bilo pomembnejšega izpada pri novi stopnji nasproti dosedanjim stopnjam. Eventualne razlike bo pač treba pokriti iz drugih virov, ki lahko prenesejo zvišanje.

Ker ne gre za obsežen zakon in da bi lahko občine pravočasno ukrepale v zvezi s proračunom za prihodnje leto, predlagam v smislu člena 294 poslovnika Skupščine SR Slovenije za izdajo zakona skrajšani postopek, tako da bi se obravnaval ta predlog v prvi fazi kot zakonski osnutek.

Predlagatelj:

Rado Pušenjak
poslanec republiškega zbora

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na seji dne 19. septembra 1969 obravnaval osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno, ki ga je predložil poslanec republiškega zbora Rado Pušenjak.

Poslanci so se strinjali s predlagateljevim mnenjem, da so neutemeljene velike razlike v višini občinskega davka (od 0,60 do 1,50 dinarja za en liter) od prometa naravnega vina po posameznih občinah. V razpravi pa so izrazili dvom v umestnost občinskega davka od prometa naravnega vina, ki po predlogu ne bi smel presegati 0,40 dinarja za liter vina. Menili so, da tak republiški limit ne bi bistveno prispeval k znižanju maloprodajnih cen naravnih vin, saj se te cene prosto oblikujejo na trgu, tako da se tudi potrošnja vina zaradi limitiranega davka na naravna vina ne bi bistveno povečala.

Po podatkih republiškega sekretariata za finance bi se občinskim skupščinam s predloženim znižanjem občinskega davka od prometa naravnega vina

zmanjšal preliv dohodka iz tega vira za 2/3. V letu 1968 je bil skupni dohodek od občinskega davka od prometa naravnega vina 28,8 mio dinarjev, ki bi ga v letu 1970 težko nadomestili z dohodki iz drugih virov.

Predlagatelj je svojo obrazložitev, navedeno v osnutku zakona, na seji deloma razširil s pojasnilom, da je tak osnutek sestavljen po predlogih, ki so jih pripravili predstavniki vinogradništva v severovzhodni Sloveniji. Po podatkih predlagatelja pa naj bi tudi zvezna gospodarska zbornica pripravila podoben predlog za limit prometnega davka (občinskega in republiškega) in sicer za zvezne organe. Ta predlog se le malo razlikuje od obravnavanega osnutka zakona.

Poslanci so se strinjali, da bi obdavčitev naravnih vin morali drugače urediti. S tem bi prispevali k izboljšanju težkega gospodarskega položaja socialističnega sektorja vinogradništva. Zato bi bilo potrebno zmanjšati razlike v predpisovanju tega davka. Predložena rešitev, podana v osnutku zakona pa ne bi bila v skladu z ustavnimi določbami. Menili so, da bi se lahko določil le okvir (minimalna in maksimalna višina davka), v katerem bi občine lahko določile davek od prometa naravnega vina. To bi tudi bilo v skladu s točko 2, amandmaja XVI k ustavi SR Slovenije.

Izraženo je bilo tudi mnenje, da naj bi minimalna višina tega davka bila 0,40 dinarja, maksimalna pa 1,30 dinarja za en liter naravnega vina. Po tem predlogu naj bi se sredstva, zbrana s tem davkom, ki bi bil višji od 0,40 dinarja (do 1,30 dinarja za en liter), stekala v poseben republiški sklad, iz katerega pa bi se vračala vinogradništvu. Sredstva sklada bi bila namenjena izključno odpravi nekvalitetnih vrst vinske trte in za financiranje uvajanja kvalitetnih trt, ki bi dajala sortna vina.

Poslanci so menili, da bi se enotnost v predpisovanju tega davka sicer lahko dosegla tudi z zakonom, vendar bi bila najustreznejša rešitev v boljšem medobčinskem dogovarjanju o višini tega davka.

Odbor je ugotovil, da je področje, ki ga obravnava predloženi osnutek zakona, potrebno urediti vendar pa meni da vsebina nakazane rešitve ni utemeljena in zato osnutek zakona ni sprejel. Odbor tudi meni, da ni utemeljen predlog, da se zakon obravnava po skrajšanem postopku.

Odbor je predlagatelju predložil, da na podlagi predlogov, podanih v razpravi, pripravi nov predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da ne sprejme osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno, ki ga je predložil Rado Pušenjak, poslanec republiškega zbora.

Odbor je za svojega poročevalca na zboru določil poslanca Rudija Rebeka.

Št.: 421-13/69

Ljubljana, 24. 9. 1969

Odbor za finance gospodarskega zbora je na seji dne 10. oktobra 1969 obravnaval osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno, ki ga je predložil Skupščini SR Slovenije poslanec republiškega zbora Rado Pušenjak.

Poslanci so se strinjali s predlagateljevim mnenjem, da so neutemeljene velike razlike v višini občinskega davka od prometa naravnega vina po po-

sameznih občinah. Prav tako so z razumevanjem sprejeli na znanje težnje predlagatelja, da bi bilo potrebno podvzeti ukrepe za izboljšanje gospodarskega stanja proizvajalcev vin, vendar pa so menili, da z ukrepom, ki ga predlaga predlagatelj, ne bo možno zagotoviti, da bi se predlagano znižanje davkov prelilo v korist proizvajalcev naravnih vin. Opozorili so na dejstvo, da se cene prosto formirajo na trgu in da predlagana maksimalna stopnja davka od prometa v ničemer ne bo prisilila gostincev in trgovcev, da znižajo cene oziroma, da del svojega dohodka odstopijo proizvajalcem vin.

Odbor je ugotovil, da bi po navedbah republiškega sekretariata za finance, s katerimi je bil seznanjen na seji odbora, s predloženim znižanjem občinskega davka od prometa naravnega vina, občinskim skupščinam zmanjšali priliv dohodka iz tega naslova za okoli 30 milijonov dinarjev. Tak izpad dohodkov pa bi bilo v letu 1970 težko nadomestiti z dohodki iz drugih virov.

Izraženo je bilo tudi mnenje, da obstoječi sistem obdavčenja ne ustreza, ker predvideva, da se davek plača šele pri prodaji končnemu potrošniku in tako se temu davku lahko izogne vrsta zasebnih proizvajalcev. Predlagano je bilo, da naj se ponovno prouči odmera in plačevanje tega davka že pri samem proizvajalcu, kjer bi bilo možno s popisom vina zagotoviti, da bi se davek plačal od vseh za prodajo namenjenih količin. Na ta način bi pri eventualnem zmanjšanju davka, zaradi zajetja vseh količin namenjenih za prodajo, prišlo do manjšega primanjkljaja pri tem viru dohodkov.

Odbor je sklenil predlagati zboru, da predlaganega zakona ni mogoče sprejeti, ker z njim ni mogoče rešiti vprašanj, ki jih predlagatelj želi, to pa je izboljšanje težkega gospodarskega položaja vinogradništva. Odbor meni, da bi bilo potrebno eventualne spremembe predpisa obravnavati skupaj z ostalimi akti in predpisi, s katerimi bo določena davčna politika oziroma instrumentarij za leto 1970.

Hkrati pa odbor predlaga, da naj republiški sekretariat za gospodarstvo, v sodelovanju z republiškim sekretariatom za finance in gospodarsko zbornico SR Slovenije pripravi in predloži skupščini kompleksno informacijo o stanju in problemih na področju proizvodnje in blagovnega prometa z vinom hkrati s predlogi za ureditev odprtih vprašanj. Odbor predlaga zboru, da naj to problematiko obravnava v okviru predvidene razprave o kmetijstvu.

Št.: 421-13/69
Ljubljana, 13. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Rado Pušenjak, poslanec republiškega zbora.

Komisija se pri obravnavanju predloženega zakonskega osnutka ni ukvarjala z vprašanjem, kako bi predložena omejitev višine občinskega davka od prometa naravnega vina na drobno vplivala na stanje v vinogradništvu in na občinske proračune — temveč je v skladu s svojo funkcijo predloženo spremembo obravnavala predvsem z vidika skladnosti s XVI. amandmajem k ustavi SR Slovenije. Po tem amandmaju se lahko predpišejo okviri, v katerih smejo občine določati svoje dohodke in druga sredstva za družbene potrebe, če je

delovnim ljudem ali delovnim organizacijam ogrožen enakopraven položaj v pogojih poslovanja in v delitvi družbenega proizvoda ali če so bistveno ogrožena materialna razmerja, ki jih določa družbeni plan. V zvezi s tem je bilo ugotovljeno, da omenjene okoliščine, ki bi opravičevale omejitev višine občinskega davka z republiškim zakonom, v tem primeru niso izkazane, zaradi česar bi bil sprejem predloženega zakona v nasprotju z ustavo SR Slovenije.

Št.: 421-13/69
Ljubljana, 22. 10. 1969

PREDLOG ZAKONA
o označevanju vina

I. Splošne določbe

1. člen

Da bi se zavarovala kvaliteta in izvirnost vina, dvignila raven prometa z vinom in zaščitili interesi potrošnikov, se je v prometu z vinom treba ravnati po določbah temeljnega zakona o vinu (Ur. list SFRJ št. 27/65) in po določbah tega zakona.

2. člen

S tem zakonom je urejeno označevanje vina po geografskem poreklu, kakovosti in sortah trte ter način dajanja vina v promet.

3. člen

Označevanje vina po kakovosti, geografskem poreklu in sortah trte je dopustno samo pridelovalcem in trgovskim organizacijam, ki vodijo kletarsko evidenco, da je iz nje razviden pridelek oz. promet, ki omogoča spremljanje označevanja vina.

II. Označevanje vina po kakovosti

4. člen

»Vrhunsko vino« je tisto sortno vino, ki izvira iz istega vinorodnega ožjega okoliša, iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš in dosega najmanj 85° (öxlejeva lestvica, po mednarodni ocenjevalni lestvici pa najmanj 90 % možnih točk.

5. člen

Oznaka »visoko kvalitetno vino« je dopustna samo za sortna vina, ki izvira iz grozdja istega vinorodnega ožjega okoliša in je proizvedeno iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš ter dosega po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 80 % možnih točk.

6. člen

»Mešano visoko kvalitetno vino« je tisto vino, ki izvira iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš ter dosega po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 80 % možnih točk.

7. člen

Kot »kvalitetno vino« sme biti označeno tisto sortno vino, ki izvira iz grozdja istega vinorodnega okoliša in je proizvedeno iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš ter dosega po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 65 % možnih točk.

8. člen

»Mešano kvalitetno vino« je tisto vino, ki izvira iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš in dosega po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 65 % možnih točk.

9. člen

Kot čisto sortno vino se smatra tisto vino, kateremu je dodano največ 15 % vina drugih sort istega vinorodnega okoliša in istega letnika.

10. člen

Kvalitetno peneče vino in kvalitetni biser je tisti proizvod sekundarnega vrenja vina, v katerem je zahtevana stopnja ogljikove kisline, osnovno vino pa ustreza kvalitetno in po geografskem poreklu zahtevam tega zakona in dosega najmanj 80 % točk po mednarodni ocenjevalni lestvici.

11. člen

Vsa vina, ki ne izpolnjujejo pogojev glede sorte, okoliša ali kakovosti, se smejo označevati in prodajati le kot namizna vina.

Vino, ki izvira iz grozdja raznih vinorodnih okolišev ne glede na stopnjo kvalitete in sorte trte, je dovoljeno dajati v promet le kot namizno vino.

III. Kakovostna vina s posebno oznako

12. člen

Kot »kabinet« se sme označevati sortno vino, ki izvira iz istega vinorodnega ožjega okoliša, iz grozdja priporočenih sort za ta okoliš, kakor je določeno v trsnem izvoru in da dosega najmanj 85° po öxlejevi lestvici, in da mu ni dodan sladkor in ne odvzeta kislina.

13. člen

Pod oznako »izbor« se lahko daje v promet vino, ki je pridelano iz odbranega zrelega in zdravega grozdja.

14. člen

Pod oznako »pozna trgatev« se lahko daje v promet vino iz grozdja, ki je bilo trgano najmanj 14 dni po običajnem času trgatve, kar določi glede na stopnjo sladkorja in druge značilne znake zrelosti pristojni organ občine pred trgatvijo.

15. člen

Pod oznako »jagodni izbor« se lahko daje v promet le tisto vino, ki je bilo pridelano iz jagod z žlahtno gnilobo ali iz prezrelih grozdnih jagod.

16. člen

Pod oznako »suhi jagodni izbor« se lahko daje v promet le tisto vino, ki je bilo pridelano iz jagod ovenelega žlahtno gnilega ali prezrelega grozdja.

IV. Promet z vinom

17. člen

Vsa vina, ki se dajejo v promet pod oznako kakovosti, morajo imeti navedeno ime proizvajalca vina in ime polnilca, le namizno vino pa lahko ima navedeno samo ime polnilca.

18. člen

Vina s kakovostno oznako vrhunsko vino in kakovostna vina označena s posebno oznako »kabinet«, izbor, pozna trgatev, jagodni izbor in suhi jagodni izbor, je dovoljeno dajati v promet samo kot lastno trgatev.

Če proizvajalec vino tudi vstekleniči oz. ga stekleniči sam, sme to vino označiti kot »lastna polnitev«.

19. člen

Nestekleničena vina je dovoljeno dajati v promet samo s posebno spremno listino, ki mora vsebovati:

a) količino in pripadajočo posodo,

b) ime kleti, kjer je bila posoda napolnjena,

c) vrsta vina, sorta, poreklo (izvor), letnik in če je mešano tudi način in obseg mešanja,

č) način in obseg nege.

20. člen

Vse vrste vin smejo biti označene tudi s fantazijskimi ali ljudskimi imeni poleg oznake kakovosti in porekla.

Kadar je fantazijsko ali ljudsko ime vina vezano istočasno na njegovo krajevno poreklo, je dovoljeno uporabljati to ime samo, če izvira vino iz tistega vinorodnega okoliša, kjer je to ime nastalo.

Kadar ima vino ime po svojem krajevnem poreklu, ne sme vino iz iste sorte trte pridelano v drugem podokolišu nositi istega imena.

21. člen

Vinski mošt se lahko daje v promet v motnem stanju in se ga ne šteje med vina, dokler ima vsaj 2/3 neprevretega sladkorja.

22. člen

Glede sort vinske trte in vinorodnih okolišev veljajo določila rajonizacije in trsnega izbora za Slovenijo.

V. Končne določbe

23. člen

Republiški sekretariat za gospodarstvo na predloge gospodarske zbornice SRS z odločbo pooblasti ali imenuje strokovno komisijo, ki ocenjuje vino po mednarodni ocenjevalni lestvici.

24. člen

Izvajanje tega zakona nadzorjujejo pristojne občinske inšpekcije.

25. člen

Kršitve določb tega zakona se kaznujejo po določbah 9. poglavja temeljnega zakona o vinu.

26. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

OBRAZLOŽITEV

Razlogi za izdajo zakona

1. Z vsestranskim napredkom kulturne potrošnje čutijo pridelovalci in potrošniki vina potrebo po zaščiti in povsem jasnih in resničnih označbah vina. Temeljni zakon o vinu iz leta 1965 (Ur. l. SFRJ 27/65) je pomanjkljiv in zastarel, ker upošteva stanje in možnosti pred leti (pomanjkanje kadrov, premalo kleti in steklenic). Posebno občutene so praznine glede opredelitve kvalitete, izvora in navad v razvitejši potrošnji vina. Ob času sprejetja tega zakona dejansko ni bilo še takih potreb po vsakodnevni zaščiti kvalitete in označbe v potrošnji. Na to vprašanje poleg potrošnikov opozarjajo že ves čas vinogradniki na svojih zborih. Republika ima možnost, da v okviru svojih pristojnosti sprejme svoj zakon označevanja vina po kvaliteti in izvoru na svojem območju. S tem bodo naša vina imela poleg že dane možnosti prek varstvene znamke v pogodbenem razmerju z združenjem »Styria« (slovenski vinski znak) tudi sodobno sankcionirano zaščito.

2. Ker se urejanje teh vprašanj tiče odnosov med širokim krogom potrošnikov, prometa in pridelovalcev, so vse evropske države urejale to v obliki

zakona. Zato predlagam, da se v označevanju vin sprejme republiški zakon. V naši republiki se potreba po urejevanju tega področja najbolj čuti, zato je tak predlog tudi podan. S tem se odpira pot, da se ob priliki noveliranja dosedanjega temeljnega zakona o vinu že tudi razmeji, kaj bo urejala republika, kaj zveza.

3. Zakon bo pripomogel k razrešitvi nekaterih, doslej nerešenih vprašanj vinarskega gospodarstva. Omogočil bo pospeševanje odstranitve manj kvalitetnih vin, ki so kvarile ugled slovenskega vinarstva. Omogočil bo sklicevanje na izbor sort po trsnem izboru, kar je danes zaradi prenehanja veljavnosti predpisov nemogoče in dal potrošniku jamstvo za kvaliteto naših vin. To je njegov cilj.

4. Materija, ki jo obravnava, še v naši zakonodaji ni urejeno tako, da ni treba razveljaviti ali spreminjati nobenega predpisa — zakon je torej nov.

Vsebina zakona:

Za lažje razumevanje, kaj hočemo, sem predložil delovno zasnovo zakona, dne 17. 7. 1969. Ta ni mišljena že kot do točne podrobnosti, temveč predvsem nakazuje in pojasnjuje zamišljeno vsebino. Predvsem naj bi zakon uredil:

1. Označevanje vin po kakovosti

— V svetu se govori o vrhunskih vinih, ki naj bi bila res to objektivno priznana z objektivno oceno. Za temi pridejo po kakovosti na vrsto še visoko kvalitetna, kvalitetna in namizna vina, torej 4 stopnje kvalitete. Vsako bi moralo izpolnjevati zahteve po okusu in ostalih lastnostih, ki so karakteristična za tako vino, ali se odlikovati od navadnega vina. Na te lastnosti vplivajo sorta, pridelek in geografsko poreklo. V členih je določiti, kako se loči kvaliteta od običajnega vina.

— Tudi vinske mešanice so lahko kvalitetne, če se to nanaša na isti tip vina.

— Vina brez kvalitetnih lastnosti naj ne nosijo kakovostnih oznak, ki lahko zavajajo potrošnika.

2. Posebna oznaka vina

To so tiste lastnosti vina, ki nanje vpliva predvsem vinogradnik sam. Od vseh sta najvažnejši za nas oznaka »kabinet«, kjer naj bi bila dana možnost potrošnje za tiste ljubitelje, ki hočejo vino brez vsakih posegov po trgatvi in oznaka pozne trgatve, ki naj pove, da je vino iz grozdja, ki je bilo trgano po običajnem času trgatve. Tako vino ima že v začetku »starejši« okus.

3. Če hočemo poudariti odgovornost pridelovalca, mora ta vina s posebno oznako sam vstekleničiti in zanja odgovarjati. Zato bi zakon pri takem vstekleničenju v izogib anonimnosti proizvajalca zahteval tudi prodajo pod proizvajalčevim imenom. Zahteva se postavlja, da se vino vstekleniči v lastni režiji. Pri tem se navaja pridelek in stekleničenje kot obvezna označba.

4. Zaščita geografskega izvora je važna zato, da se obvaruje poleg sorte tudi zelo važno vprašanje izvora (provenience). Ta zahteva je akutna za primere, kjer ima ista sorta različne lastnosti na različnih legah, npr. kraški teran.

5. Vinski mošt je sok vinske trte in kot pojem ni urejen v nobenem predpisu. Zato naj bi bila označba urejena s tem zakonom.

6. Končno še nastopa vprašanje objektivnosti kvalitete. Ker že obstoja mednarodni način ocene, bi prevzeli kar tega. Poleg tega še obstajajo komisije;

ki so strokovno usposobljene za oceno po zahtevah zakona. Organ za njihovo imenovanje bo določil zakon.

7. Inšpekcijo in nadzor naj opravljajo občinski inšpektorji, ki so že danes za to pooblaščeni. Zato meni predlagatelj, da v zvezi s tem zakonom ne bi nastali novi izdatki v budžetih in s te strani ni zadržkov za sprejem zakona.

Zaključek:

Predlog zakona je zaključek dolgoletnih prizadevanj vinogradnikov in udeležencev na področju prometa z vinom, da se priznavana kvaliteta naših vin lahko še izboljša. Poleg večje skrbi zanjo si bodo lažje prizadevali dobiti zaupanje potrošnikov, da dejansko uživajo sok vinske trte in sorte, ki jo želijo. To je bilo poudarjeno na dveh zborih vseh vinogradnikov Slovenije, v Mariboru 1967 in v Ptuju 1969. V njihovem imenu predlagam, da pristojni zbori ugotove potrebo po takem zakonu in na tak način omogočijo v najkrajšem času predložiti popolno besedilo zakona v dokončni sprejem. S sekretariatom za gospodarstvo in gospodarsko zbornico SR Slovenije smo se dogovorili v smislu napotil, da bomo pri formulaciji najtesneje sodelovali in upoštevali vse v zakon spadajoče pripombe. Naj se ob koncu zahvalim še vsem skupščinskim organom in izvršnemu svetu za hitro in vsestransko pomoč pri pripravljanju postopka.

Predlagatelj:

Jože Slavič,
poslanec gospodarskega zbora

POROČILA

Odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega in republiškega zbora sta na skupni seji dne 7. oktobra 1969 obravnavala predlog zakona o označevanju vin, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Jože Slavič, poslanec gospodarskega zbora s predlogom, da se sprejme po skrajšanem postopku. Hkrati s predlogom zakona sta odbora obravnavala tudi pripombe republiškega sekretariata za gospodarstvo k temu zakonu.

Po uvodni obrazložitvi predlagatelja zakona sta odbora v načelni razpravi ugotovila, da obstajajo utemeljni razlogi in potreba po sprejemu zakona o označevanju vin. S tem bi se po mnenju članov obeh odborov popolnile vrzeli v temeljnem zakonu o vinu, ki jih že dalj časa čutijo tako proizvajalci kot drugi udeleženci v prometu z vinom. S predlaganim zakonom bi se učinkovito zaščitila kvaliteta in provinienca vin, kar bi bilo nedvomno v prid tako proizvajalcem kot potrošnikom, ne nazadnje pa tudi našim interesom glede na zahteve, ki jih vse ostreje postavlja mednarodno tržišče.

Razprava je pokazala, da v predlogu zakona niso povsem razčiščena nekatera pomembna strokovna vprašanja. Zaradi tega in ker ni posebnih razlogov za obravnavo zakona po hitrem postopku, sta odbora bila mnenja, naj se predloženi zakon obravnava v rednem postopku. Glede na to, da v republiškem sekretariatu za gospodarstvo posebna komisija že pripravlja teze za zakonsko ureditev proizvodnje in prometa z vinom, sta odbora bila mnenja, naj zakonski osnutek pripravi predlagatelj skupaj z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, gospodarsko zbornico SR Slovenije, kmetijskim inštitutom SR Slove-

nije in z drugimi zainteresiranimi institucijami, s čimer se je predlagatelj tudi strinjal.

Odbora predlagata gospodarskemu oziroma republiškemu zboru, da v smislu 269. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejmeta zakonski predlog, kot predlog za izdajo zakona.

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora je določil za svojega poročevalca poslanca Jožeta Javornika, odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora pa poslanca Ladota Simončiča.

Št.: 320-14/69
Ljubljana, 9. 10. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 10. seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala predlog zakona o označevanju vina, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil Jože Slavič, poslanec gospodarskega zbora s predlogom, da se sprejme po skrajšanem postopku.

Komisija je bila mnenja, da je predlog zakona o označevanju vina potrebno obravnavati kot predlog za izdajo zakona v skladu z določilom 269. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije ter v rednem postopku. V zvezi s tem je komisija menila, da je zakon, s katerim bi uredili označevanje vin v SR Sloveniji, potreben, ker to vprašanje doslej s predpisi ni urejeno. Podlago za tako zakonsko ureditev daje tudi izrecno temeljni zakon o vinu (Uradni list SFRJ, št. 27/65), ki daje pooblastilo republiki, da lahko sama urejuje določena področja. Utemeljeni razlogi in potreba za sprejem tega zakona izhajajo tudi iz podanih materialnih možnosti za večjo odgovornost proizvajalcev, trgovcev in gostincev pri označevanju vina ter iz razloga, ker ta zakon ne nasprotuje določilom temeljnega zakona o vinu o načinu označevanja vina. Prav tako so tudi določila temeljega zakona o vinu take narave, da ne nudijo konkretnega varstva kvalitetnim vinom, predvsem glede nerešenih strokovnih vprašanj gradacije, alkoholne stopnje ter stekleničenja. Nujnost izdaje tega zakona izhaja tudi zaradi zahtev zunanjega tržišča. Tako je Zahodna republika Nemčija v aprilu tega leta novelirala celotni vinski zakon, ki predvideva, da država, ki nima v svoji zakonodaji reguliranih vprašanj o domicilnem izvoru vina, ne bo upoštevana kot izvoznica kvalitetnih vin na nemškem trgu.

K načelom, na katerih naj temelji bodoči zakon, pa je komisija izrazila naslednja mnenja, pripombe in predloge:

Komisija meni, da je potrebno določila 9., 17. in 19. člena v predloženem besedilu uskladiti z določili 25. člena temeljnega zakona o vinu, to je, kaj se šteje kot čisto sortno vino, da ima lahko namizno vino navedeno samo ime polnilca ter, da je dovoljeno nestekleničena vina dajati v promet samo s posebno spremno listino ter, kaj ta listina vsebuje. Ta vprašanja temeljni zakon v tem členu drugače ureja.

Ureditve kazenske sankcije v 25. členu predloženega besedila, da se kršitve določb tega zakona kaznujejo po določbah 9. poglavja temeljnega zakona o vinu, ni mogoče sprejeti, ker gre za specifično področje označevanja vin, ki ga originarno ureja republika. Zaradi tega se ni mogoče enostavno pavšalno sklicevati na sankcije iz temeljnega zakona o vinu. Po zveznem zakonu gre za kazenske sankcije, ki obsegajo mnogo širše področje kršitev, kot pa je področje kršitev določil o označevanju vina. Poleg tega pa je treba v republiškem zakonu

konkretno opisati dejanski stan prekrškov. Predlagatelj naj bi zaradi tega razloga skupaj z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo pri sestavi osnutka zakona opisal znake posameznih prekrškov in sankcije zanje.

Št.: 320-14/69
Ljubljana, 20. 10. 1969

PREDLOG SKLEPA IN PRIPOROČILA

za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v SR Sloveniji

Na podlagi amandmaja VII k ustavi SR Slovenije je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora in na seji socialno-zdravstvenega zbora sprejela

SKLEP IN PRIPOROČILO

za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v SR Sloveniji

Skupščina SR Slovenije je razpravljala o aktualnih problemih krvodajalstva ter

u g o t o v i l a :

Krvodajalstvo je v Sloveniji organizirano na načelih prostovoljnosti, brezplačnosti in anonimnosti. Ta načela so v naši družbeni ureditvi edino sprejemljiva.

Pobudnik in organizator krvodajalskih akcij je Rdeči križ, ki ima največ zaslug, da se je število krvodajalcev iz leta v leto večalo in da smo po številu krvodajalcev med prvimi na svetu. V naši republiki je registriranih nad 350 000 krvodajalcev, na leto pa daje kri do 70 000 oseb. Glede uspehov na področju krvodajalstva pa obstajajo velike razlike med posameznimi občinami. V tistih občinah, kjer so občinske skupščine vključile krvodajalstvo v svoj akcijski program in kjer so tudi drugi dejavniki (SZDL, sindikati, krajevne skupnosti, zdravstvena služba, družbene organizacije ter samoupravni organi in vodilni delavci delovnih organizacij) podprli prizadevanja Rdečega križa, so zajeli med prostovoljne krvodajalce tudi do 7,7 % vsega prebivalstva, medtem ko je republiško poprečje 3,2 %. Uspehi na področju krvodajalstva bi bili lahko še večji, če bi zainteresirani dejavniki med seboj tesneje sodelovali in če bi v ta namen delovala posebna koordinacijska telesa.

Izvajanje gospodarske in družbene reforme je povzročilo določene težave krvodajalstvu. Težišče krvodajalskih akcij je namreč usmerjeno predvsem na delovne organizacije, ki pa si v procesu izvajanja reforme vse bolj prizadevajo za zmanjšanje neproduktivnosti delovnega časa.

Doslej je bilo premalo storjeno, da bi se krvodajalske akcije razširile tudi na območje krajevnih skupnosti, da bi vsi občani doumeli pomen krvodajalstva ter da bi dajanje krvi smatrali za svojo človeško in družbeno dolžnost.

Vse bolj se zaostruje problem financiranja nalog Rdečega križa v zvezi z organizacijo in propagando na področju krvodajalstva. Ti izdatki se krijejo

iz povračila stroškov za konservacijo in predelavo krvi, ki ga določajo zvezni organi in to enotno za vso državo. S tem povračilom v naši republiki ni moč kriti stroškov za konserviranje krvi in stroškov za organizacijo krvodajalskih akcij. Razvoj medicine, porast nesreč, zlasti prometnih in interesi narodne obrambe, terjajo vse večje količine krvi in njenih proizvodov kot tudi ustvaritev nujnih zalog krvne plazme. S sedanjim odvzemom krvi krijemo tekoče potrebe, zaloge pa so minimalne. Zato je treba krvodajalstvo tako organizirati, da bo zagotovljena zadostna stalna in enakomerna količina potrebne krvi za tekočo porabo in za postopno ustvarjanje zalog krvne plazme.

Na področju krvodajalstva in transfuziologije so odprta še nekatera strokovna vprašanja kot npr. vprašanje medicinskih indikacij za transfuzijo, odjemalne doze, prehrana krvodajalcev in podobno, katerih rešitve bodo prispevale k še večjemu napredku pri odvzemu in porabi krvi.

O problematiki krvodajalstva so že razpravljale mnoge družbene in družbeno-politične organizacije ter sprejele stališča in zaključke, ki se pa nezadovoljivo uresničujejo.

Glede na navedene ugotovitve ter z namenom, da krvodajalstvo postane splošna družbena obveznost in del zdravstvenega varstva prebivalstva, Skupščina SR Slovenije:

I. p r i p o r o č a :

1. Organizacije Rdečega križa, zdravstvena služba, družbeno-politične skupnosti, sindikati, SZDL in Zveza mladine, naj v merilu republike in občin ustanovijo posebna telesa za koordinacijo dela na področju krvodajalstva. Ta telesa naj sprejmejo programe razvoja krvodajalstva, skrbijo za njihovo izvajanje in seznanjajo javnost z uresničevanjem sprejetih programov in o porabi krvi. Pobudo za ustanovitev koordinacijskih teles naj prevzame Rdeči križ.

2. Občinske skupščine naj posvetijo vso pozornost krvodajalstvu ter mu dajo ustrezno mesto v občinskih akcijskih programih in v razvojnih načrtih s področja narodne obrambe.

3. Delovne organizacije in krajevne skupnosti naj tesno sodelujejo z organizacijami Rdečega križa pri izvajanju nalog na področju krvodajalstva.

Delovne organizacije naj v svojih internih samoupravnih aktih zagotovijo nadomestilo osebnega dohodka krvodajalcev za čas, ki ga izgubijo zaradi dajanja krvi.

4. Vse skupnosti zdravstvenega zavarovanja in občinske skupščine naj v svoje breme prevzamejo plačilo stroškov za kri, ki jo dobe zavarovane osebe; s tem bi zagotovili, da bi vsak občan brezplačno dobil kri, ki jo potrebuje.

II. n a l a g a :

1. Izvršni svet naj:

– prouči problem financiranja krvodajalskih akcij, da bi se sprejela ustrezna rešitev;

– se zavzema za prenos pristojnosti glede določitve povračila stroškov za konserviranje in predelavo krvi od federacije na republike;

– imenuje svoje predstavnike v republiško koordinacijsko telo na področju krvodajalstva.

2. Republiški zdravstveni center naj v sodelovanju s slovenskim zdravniškim društvom, medicinsko fakulteto in zavodom za transfuzijo krvi do konca marca 1970 prouči in zavzame stališča do odprtih strokovnih vprašanj v zvezi z odvzemom in porabo krvi.

OBRAZLOŽITEV

Telesa Skupščine SR Slovenije so že spomladi tega leta obravnavala problematiko krvodajalstva v SR Sloveniji na podlagi gradiva, ki ga je skupščini predložil republiški odbor Rdečega križa Slovenije. Ugotovljeno je bilo, da je stanje na področju krvodajalstva zaskrbljujoče in da terja učinkovitejše ukrepanje vseh družbenih dejavnikov. To problematiko so obravnavale družbenopolitične organizacije kot tudi razna društva, vendar vsi dosedanji napori niso dali zaželenih rezultatov. Doslej so bila sprejeta stališča in priporočila s strani republiškega odbora RKS (21. 3. 1966), sekcije zvezne konference SZDL za družbenoekonomske odnose v zdravstvu in socialni politiki (5. 4. 1967), sekcije za zdravstvo v samoupravnem sistemu pri republiški konferenci SZDL Slovenije (5. 2. 1968) in II. kongresa slovenskih zdravnikov (aprila 1968). Ker se ta stališča in priporočila nezadovoljivo uresničujejo, je socialno-zdravstveni zbor na seji dne 25. junija 1969 sklenil, naj bi skupščina sprejela ustrezen akt, s katerim bi priporočila številnim dejavnikom aktivnejše delovanje na področju krvodajalstva in zadolžila posamezne republiške organe za konkretno ukrepanje. V ta namen sta republiški in socialno-zdravstveni zbor ustanovila posebno komisijo za pripravo tega akta.

Pri oceni, kakšen akt naj bi skupščina sprejela, se je komisija odločila, da je najprimernejša predlagana oblika t. j. sklep in priporočilo. Komisija je menila, da glede na vse večjo demokratizacijo naše družbe, glede na pomen in vlogo sodelovanja in družbenega dogovarjanja ter glede na značaj krvodajalstva ne bi bilo primerno, da bi z zakonom predpisovali ravnanje osnovnih nosilcev nalog in drugih družbenih dejavnikov na tem področju.

Sedanje stanje na področju krvodajalstva utemeljuje potrebo po formiranju koordinacijskih teles tako v merilu republike kot tudi občin. Organizacije Rdečega križa, kot pobudniki in organizatorji krvodajalskih akcij, so bile doslej preveč osamljene pri svojem delu in niso imele zadostne družbene podpore. Ker je program krvodajalstva sprejemal le Rdeči križ v sodelovanju z zavodom za transfuzijo krvi, se ostali družbeni dejavniki niso čutili dovolj soodgovorne za njegovo realizacijo. Napredek na področju krvodajalstva pa je možno doseči le na podlagi sporazumno sprejetega programa in aktivnega sodelovanja vseh družbenih dejavnikov.

Doslej so le redke občinske skupščine oziroma njihovi sveti posvetile pozornost krvodajalstvu. Nedvomno se bodo družbeni dejavniki bolj zavzeli za realizacijo nalog na področju krvodajalstva, če bo tudi občinska skupščina dala krvodajalstvu ustrezno mesto v svojem programu dela. Zaradi vse bolj intenzivnih in konkretnih priprav za vseljudsko obrambo, ko je postalo zelo aktualno tudi ustvarjanje zadostnih količin rezervne krvne plazme, je nujno, da dobi krvodajalstvo ustrezno mesto tudi v razvojnih načrtih s področja narodne obrambe.

Že pred uvedbo gospodarske in družbene reforme nekatere delovne organizacije niso pokazale zadostnega razumevanja za krvodajalstvo. Izvajanje

gospodarske in družbene reforme je povzročilo, da se je odpor proti krvodajastvu pojavil celo v nekaterih kolektivih, ki so bili prej vzor glede števila krvodajalcev. Ker je bilo zbiranje krvi že spočetka usmerjeno predvsem na gospodarske organizacije in manj na stanovanjska naselja, je prišlo do občutnejših težav pri realizaciji programa krvodajalskih akcij. Da bi zagotovili zadostno, stalno in enakomerno količino potrebne krvi za tekočo porabo in za postopno ustvarjanje zalog krvne plazme, je nujno, da tudi delovne organizacije in krajevne skupnosti tesno sodelujejo z organizacijami Rdečega križa. Nedvomno se bodo tudi delavci v večji meri vključili med prostovoljne krvodajalce, če bodo delovne organizacije s samoupravnimi akti rešile vprašanje nadomestila osebnega dohodka za čas, ki bi ga izgubili zaradi dajanja krvi.

Dejstvo, da skladi zdravstvenega zavarovanja kmetov ne krijejo stroškov za kri, ki jo dobe kmečki zavarovanci, ima negativne posledice glede zbiranja prostovoljnih krvodajalcev med kmečkim prebivalstvom. Ker krvodajalstvo temelji na načelu brezplačnosti, naj bi tudi vsak občan, ki kri potrebuje, le-to dobil brezplačno.

Komisija je ugotovila, da je eno zelo perečih vprašanj, ki ovira hitrejši razvoj na področju krvodajalstva, finaciranje krvodajalskih akcij. Komisija kljub prizadevanju tega problema ni mogla sama rešiti. Zato meni, naj bi skupščina zadolžila izvršni svet, da vsestransko prouči ta problem, da bi lahko sprejeli ustrezne rešitve. Komisija je nadalje ugotovila, da specifičnosti posameznih republik tudi na področju krvodajalstva terjajo, da republike določajo višino povračila stroškov za konserviranje in predelavo krvi.

Ker so na področju krvodajalstva nerešena tudi nekatera strokovna vprašanja, je prav, da republiški zdravstveni center v sodelovanju s slovenskim zdravniškim društvom, medicinsko fakulteto in zavodom za transfuzijo ta vprašanja temeljito prouči in zavzame ustrezna stališča.

Št.: 516-1/69
Ljubljana, 16. 10. 1969

POROČILO

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v SR Sloveniji.

Komisija k predloženemu aktu ni imela načelnih pripomb.

V podrobni obravnavi predloženega besedila sta bili predlagani naslednji spremembi:

a) Na drugi strani se začetno besedilo četrtega odstavka spremeni tako, da se glasi:

»Glede na navedene ugotovitve ter z namenom, da krvodajalstvo postane družbena skrb, da se dosežejo večji uspehi na področju krvodajalstva in izboljša izvajanje krvodajalskih akcij, Skupščina SR Slovenije:«

b) V priporočilu pod 2) se v drugi vrsti med besedama »občinskih« in »programih« črta beseda »akcijskih«.

Predloženi spremembi sta potrebni predvsem zaradi jasnosti besedila oziroma njegovega pomena. Priporočilo namreč ne more doseči namena, da »krvodajalstvo postane splošna družbena obveznost«; splošno družbeno obvez-

nost bi mogel urejati le zakon, ta pa bi jo moral izvajati iz ustave. V ustavi za tako družbeno obveznost ni podlage. Zato je treba namen predloženega akta izvajati iz predhodnih ugotovitev, pa tudi v skladu z naslovom akta.

Sprememba v 2. točki priporočila je tudi potrebna zaradi preciznosti besedila. Akcijski program namreč ni pravno opredeljen pojem programiranja na tem področju, na katerega bi se lahko v skupščinskem aktu neposredno sklicevali.

Št.: 516-1/69
Ljubljana, 22. 10. 1969

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA
o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na 45. seji, ki je bila 27. februarja 1969, obravnaval socialno-varstveno dejavnost v SR Sloveniji in je med ostalim sprejel stališče, da se novelira zakon o socialnih zavodih, da bi lahko izvedli verifikacijo teh zavodov, uredili njihov status, izpolnili sistem upravljanja in izboljšali materialno osnovo socialnih zavodov.

V zvezi s tem je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo pripravil predlog za novelizacijo zakona o socialnih zavodih, ki ga podaja z naslednjimi ugotovitvami in utemeljitvijo:

I.

V SR Sloveniji je v veljavi zakon o socialnih zavodih (Uradni list SRS, št. 10-93/1965). Ta zakon je uskladitev prejšnjega zakona o socialnih zavodih (Uradni list SRS, št. 26-235/61) z novo ustavo in s temeljnim zakonom o zavodih (Uradni list SFRJ, št. 5-33/1965). Zakon o socialnih zavodih je bil tedaj sprejet oziroma usklajen v času, ko se je samoupravljanje kot eno izmed temeljnih načel naše družbene ureditve, dosledno uveljavilo na vseh področjih našega družbenega življenja. Po sprejetju zakona pa so se tudi pod vplivom družbeno-ekonomske reforme začela uveljavljati strokovna spoznanja na področju socialnega varstva zlasti tudi glede zavodskega varstva na tem področju.

Socialni zavodi dajejo oskrbo, vzgojo in zdravstveno nego otrokom in odraslim osebam, ki so potrebne družbene pomoči in skrbi. Med njimi so najštevilnejši zavodi za varstvo starostnikov, ki jih je v Sloveniji 31 in imajo 3594 postelj. Imamo tudi dva posebna zavoda (za odrasle duševno nezadostno razvite osebe in za slepe odrasle osebe) s 1060 posteljami. Otroke iz socialno ogroženih družin sprejemajo v varstvo trije zavodi, socialno varstveno funkcijo pa opravljajo tudi zavodi, katerih položaj je urejen z zakonom o usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Uradni list SRS, št. 5-26/1968).

V praksi so se tedaj že oblikovale razne vrste socialnih zavodov, ki se glede svojih nalog med seboj razlikujejo, pri tem pa njihov namen in naloge niso oziroma so presplošno opredeljene v veljavnem zakonu o socialnih zavodih. Povzroča pa to nepravilnosti pri sprejemanju stanovalcev oziroma oskrbovan-

cev in je prišlo celo do nekih oblik komercializacije na tem področju, ker sprejemajo posamezni zavodi tako rekoč vse vrste oskrbovancev (zdravi upokojenci, kronično bolni, duševno moteni, alkoholiki ipd.), samo da je posteljni fond pokrit.

Menimo, da je potrebno v zakonu na splošno opredeliti namen in naloge socialnih zavodov nasploh s tem, da dajejo nastavitev, popolno oskrbo in zdravstveno nego svojim stanovalcem oziroma oskrbovancem. Nato pa posebej, kot na nekaterih drugih področjih družbenih služb (zdravstva, šolstva), že v zakonu opredeliti vsaj 2 vrsti socialnih zavodov in to socialne zavode za starostnike ter specialne socialne zavode, za nekatere kategorije oseb, kot so duševno motene oziroma duševno nezadostno razvite osebe ter osebnostno motene osebe in alkoholiki, ki motijo življenje v domovih, prehodni dom za odpuščene obsojence in drugo. Pri socialnih zavodih za starostnike bi bilo posebej določiti, da dajejo po potrebi tudi posebno družbeno pomoč in skrb, če so tega potrebni v posledici starostne onemoglosti, kronične bolezni ipd. Glede specialnih socialnih zavodov pa bi bilo posebej določiti, da opravljajo svoje naloge glede na kategorijo zavoda pod posebnim zdravstvenim režimom, da organizirajo delovno terapijo oziroma ustrezno okupacijo in da posvečajo večjo pozornost vzgoji oziroma socializaciji svojih oskrbovancev.

Zvezni zakon o zavodih, pa tudi zvezna ter republiška ustava posebej določata, da se lahko v zakonu opredeli dejavnost nekaterih vrst zavodov kot posebno družbeno pomembna. Sedanji zakon o socialnih zavodih take določbe nima, temveč določa le, da socialni zavodi opravljajo družbeno službo. To je že res. Če pa upoštevamo, da je v sodobni industrializirani družbi zavodsko varstvo vse bolj pomembno in da zahteva hitrejše in strokovnejše reševanje in angažiranje vseh družbenih dejavnikov, je prav gotovo na mestu, da se tej dejavnosti že v zakonu da poudarek družbene dejavnosti posebnega pomena. Družba to že sedaj upošteva, saj to izhaja tudi iz vsebine sklepov in priporočil za izboljšanje varstva starejšega prebivalstva, ki jih je sprejel socialno-zdravstveni zbor na svoji seji dne 24. 5. 1968, ko je razpravljal o družbeni skrbi za starejše prebivalstvo (Uradni list SRS, št. 32-237/68). Taka opredelitev pa ima za pravno posledico, da se za take zavode lahko v zakonu določi poseben postopek pri sprejemanju statuta, pri imenovanju in razrešitvi individualnega organa (ravnatelja). Takšne določbe vsebujejo posamezni zakoni na področju šolstva in zdravstva in je to na podlagi obrazloženega prav gotovo utemeljeno tudi za socialne zavode. Tudi predvideva zakon o zavodih (68. člen) poseben sanacijski postopek za zavode, ki opravljajo določeno dejavnost ali naloge posebnega družbenega pomena.

Ob tem se postavlja tudi vprašanje ustanoviteljstva socialnih zavodov, zlasti glede specialnih zavodov, ki sprejemajo oskrbovance s področja cele republike in je že sedaj ustanovitelj nekaterih specialnih zavodov (Hrastovec, Dornava) republika. Kot variantni predlog k določbam veljavnega zakona o socialnih zavodih (7. člen) je preudariti, ali ne bi kazalo določiti, da je ustanovitelj specialnih socialnih zavodov republika in istočasno določiti, za katere že obstoječe socialne zavode vrši ustanoviteljske pravice izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Večina zavodov deluje v zelo slabih in starih prostorih. Sami si ne ustvarijo toliko sredstev, da bi si lahko svoje razmere izboljšali. Ustanovitelji pri tem ne vidijo tako rekoč nobene pomoči, zato si skušajo zavodi pomagati na razne načine (štednja lastnih sredstev večkrat na škodo nastanitve ustreznih strokovnih

kadrov oziroma kvalitete svojih storitev, zvišanje cene oskrbnega dne za večje investicijske potrebe, posebne prošnje za prispevek od občin, ki imajo oskrbovance v njihovi oskrbi itd.). Tak način pridobivanja sredstev ob vsej neurejenosti prav gotovo ni na mestu, tudi ustvarja neustrezne rešitve, to pa zlasti iz razlogov, ker nimamo predpisanih vsaj minimalnih pogojev glede prostorov, opreme in kadrov, ki jih morajo imeti socialni zavodi. Tudi se postavlja ob tem, glede na pomembnost dejavnosti, vprašanje razmestitve njihovih kapacitet po vrstah zavodov, perspektivnosti razvoja posameznih zavodov itd. Zaključena je akcija, tekom katere se je ugotovilo sedanje stanje in razmere, v katerih obstoječi socialni zavodi delujejo in bo izdelan ustrezen predlog za kategorizacijo vseh zavodov, ugotovljene potrebe po njihovih kapacitetah, pa tudi potrebe po izgradnji mreže socialnih zavodov v naši republiki. V tej zvezi je prav gotovo potrebno omogočiti izpeljavo verifikacije tako obstoječih socialnih zavodov, kakor tudi tistih, ki se nameravajo na novo zgraditi. Postavljeni naj bodo normativi za obstoječe pa tudi za nove zavode in je v tej zvezi predvideti tudi ukinitev zavoda, kolikor ne izpolni pogoje za verifikacijo in omogočiti premestitev oskrbovancev v drug ustrezen zavod. Sedanji zakon o socialnih zavodih ima tako določbo ter so izvršilni predpisi za izdelavo verifikacije že izdelani in se bo akcija lahko izpeljala.

Izpolnitev predpisanih normativov in pogojev pa zahteva ustrezen čas, strokovne kadre in finančna sredstva, zato je že v zakonu predvideti primeren rok (npr. 3—5 let) za opravo pomanjkljivosti pri že obstoječih socialnih zavodih.

V tej zvezi se takoj postavlja vprašanje potrebnih finančnih sredstev za potrebe investicije, da se lahko zadosti zakonskim potrebam za izpeljavo verifikacije. To bo zahtevalo angažiranje znatnejših finančnih sredstev v teku nekaj let in se višina potrebnih sredstev za sedaj ne da niti približno oceniti. Potrebno bo pristopiti h konkretnemu ugotavljanju po ustreznih strokovnjakih pri vsakem posameznem socialnem zavodu, nakar bo z uporabo predpisanih normativov in pogojev možen točen izračun vsote finančnih potreb. To delo bo moralo potekati po določenem programu in bo potrebno izdelati poseben finančni program za razvoj in izgradnjo socialnih zavodov v SR Sloveniji. Viri sredstev bodo vsekakor finančna sredstva ustanoviteljev oziroma zainteresiranih družbeno-političnih skupnosti, sredstva iz 4 % sklada za reševanje stanovanjskih zahtev, deloma tudi lastna sredstva zavodov (posebni investicijski skladi, krediti), pa tudi sredstva drugih zainteresiranih organov in organizacij.

Glede na posebni družbeni pomen dejavnosti socialnih zavodov in glede na predpisane normative ter pogoje za delo oziroma ustanavljanje socialnih zavodov, bo prav gotovo potrebno vpeljati strokovno nadzorstvo nad delom socialnih zavodov. Za področje socialnega varstva zaenkrat nimamo posebnih strokovnih institucij, ki bi lahko opravljale to nalogo (kot npr. na področju šolstva, zdravstva). Menimo, da je primerno to nalogo poveriti ustreznim strokovnim organom pri družbeno-političnih skupnostih (občina, republika), ki bodo to nalogo lahko opravljali v sodelovanju z ustreznimi zdravstvenimi in socialnimi službami ter zavodi.

Kot že rečeno, sodobni koncepti zavodskega varstva zahtevajo določeno diferenciacijo zavodov, kar bo zahtevalo izoblikovanje posebne vsebine življenja in dela v zavodih. Sedanji zakon glede tega nima nobenih določb in je to prepuščeno statutu zavodov oziroma njihovim splošnim aktom, ki pa so glede tega nejasni, pomanjkljivi in neustrezni. Življenje in delo v zavodu mora biti v določenem smislu organizirano, programirano in to zlasti glede zavodov, ki

imajo določene kategorije duševno ali osebnostno motenih oseb, glede katerih je potreben poseben tretman, delovna terapija oziroma ustrezna okupacija. Vse to naj bi obsegal načrt dela zavoda, vštevši ustrezne strokovne kadre, ki naj ta načrt izvršujejo oziroma so zadolženi za njegovo izvajanje.

Upravljanje zavodov po sedanjem zakonu kaže prav tako izpopolniti glede pristojnosti organov upravljanja, ki izvršujejo sklepe samoupravnih organov, predvsem tistih, ki so strokovnega značaja. Izvršilne pristojnosti so po sedanjem zakonu dane upravnemu odboru oziroma deloma ravnatelju. Upravni odbori v socialnih zavodih pa so zelo heterogenega sestava, od kvalificiranega do nekvalificiranega osebja in v tej sestavi niso povsem kos nalogam pri izvrševanju strokovnih nalog (socialnih, zdravstvenih). V sedanjem zakonu pa ni predvideno, da bi se to lahko dalo v pristojnost kakemu drugemu organu (strokovni zbor, strokovni team, strokovna skupina), ki bi po svojem sestavu bil sposoben o takih nalogah razpravljati in odločati. V nekaterih zavodih obstajajo sicer strokovni kolegiji, ki pa so le posvetovalni organi ravnatelja, brez pravice odločanja, so pa tudi deloma preširokega sestava.

Vprašanje pridobivanja sredstev, ugotavljanja in delitve dohodka in sicer urejeno z drugimi predpisi (temeljni zakon o zavodih, zvezni zakon o ugotavljanju in delitvi dohodka), vendar menimo, da je potrebno in primerno zakon dopolniti s posebno določbo glede oblikovanja cene storitev socialnih zavodov. Pri tem je upoštevati, da se tudi na tem področju uveljavljajo družbeni dogovori, določeni so normativi in tehnični pogoji za delo zavodov, pripravlja se kategorizacija socialnih zavodov. V zakonu bi bilo določiti, da se vse to upošteva pri določanju cene storitev zavodov, kakor tudi, da cene storitev vsebujejo del sredstev za razširitev materialne osnove za delo socialnih zavodov. To slednje je poseben problem in se v sedanji praksi socialni zavodi zelo različno ravnajo glede tega, le nekateri upoštevajo v ceni oskrbnega dne tudi sredstva za razširitev materialne osnove (investicije).

Posebno vprašanje predstavlja kadrovski sestav v socialnih zavodih. Sedanji je večinoma neustrezen, saj razen nekaj zdravstvenih in socialnih delavcev, je to priučeni kader brez formalne strokovne izobrazbe. Tudi mesto ravnatelja zasedajo pretežno osebe z neustrezno nižjo kvalifikacijo. Potrebno je tedaj postaviti normative tako glede strokovnosti kadrov, zlasti tudi glede stopnje izobrazbe oziroma strokovnosti ravnatelja. Ravantelj zavoda mora imeti najmanj ustrezno višjo izobrazbo. Kolikor je nima, pa naj ima zavod vodjo strokovnih služb z ustrezno višjo izobrazbo (zdravstveni oziroma socialni delavec).

Postopek za imenovanje ravnatelja je določen v splošnih okvirih in v sedanjem zakonu ni predvideno, da bi ustanovitelj dajal soglasje k imenovanju ravnatelja. To bi pa bilo, glede na obrazloženi posebni družbeni pomen dejavnosti socialnih zavodov, vsekakor utemeljeno.

Pri upravljanju zavodov že po določbah sedanjega zakona sodelujejo tudi oskrbovanci zavoda prek svojega predstavnika v najvišjem organu upravljanja zavoda — v svetu zavoda — v svojstvu predstavnika družbene skupnosti. V nekaterih zavodih so ustanovili posebne odbore oskrbovancev, ki naj bi bili pomožni organi pri upravljanju zavoda, vendar njihove naloge niso v sedanjem zakonu niti nakazane, kar povzroča nekatere težave, ker si taki odbori skušajo prilaščati pristojnosti, ki jim prav gotovo ne gredo (npr. določanje cene storitev zavoda, upravljanje premoženja zavoda, določanje hišnega reda), ali pa se ne

znajdejo v iskanju vsebine svojega dela. Ti odbori se obnesejo le v primerih oziroma zavodih, kjer je sestav oskrbovancev takšen, da lahko večina oskrbovancev sodeluje v delu odbora, tj. da lahko voli in da je lahko izvoljen v tak odbor. Ti odbori bi lahko koristno razširili sodelovanje oskrbovancev pri izvrševanju nalog zavoda s tem, da bi obravnavali notranje zavodsko življenje oskrbovancev (vprašanje spoštovanja hišnega reda, medsebojne tovariške odnose, primerne odnose do delavcev zavoda, skrb za čuvanje opreme zavoda in njegovih naprav, vprašanje razvedrila, prostega časa in okupacije oskrbovancev, prirejanje izletov, obiskovanje kulturnih in drugih sličnih prireditev ipd.). Sicer pa naj bi ti odbori kot del javnosti obravnavali tudi druga vprašanja izvrševanja nalog zavoda, vendar brez pravice odločanja, v obliki pripomb, sugestij kot prispevek k boljšemu izvrševanju nalog zavoda. Sedanji zakon je glede tega pomanjkljiv in potreben ustrezne dopolnitve.

Načela za novelizacijo zakona o socialnih zavodih naj bi bila v sledečem:

1. določiti je z zakonom vrste (kategorije) socialnih zavodov — socialni zavodi in specialni socialni zavodi. V tej zvezi že v zakonu opredeliti na splošno naloge vseh socialnih zavodov, nato pa posebej naloge obeh vrst (kategorij) zavodov;

2. v zakonu poudariti, da je dejavnost socialnih zavodov posebnega družbenega pomena;

3. predvideti poseben postopek za sprejemanje statutov socialnih zavodov in za imenovanje ter razrešitev ravnateljev zavodov s tem, da potrjuje statute zavodov skupščina družbeno-politične skupnosti, ki je ustanovitelj zavoda oziroma na katerem področju ima zavod svoj sedež ter določiti, da daje tudi soglasje k imenovanju ravnatelja zavoda;

4. postaviti je normative glede strokovnosti kadrov, zlasti glede stopnje izobrazbe oziroma strokovnosti ravnatelja zavoda. Ravnatelj zavoda mora imeti najmanj ustrezno višjo strokovno izobrazbo, če pa njegova izobrazba ni ustrezna glede usmeritve, pa mora imeti zavod vodjo strokovnih služb z ustrezno višjo izobrazbo (zdravstveni oziroma socialni delavec);

5. določiti je, da se specialne socialne zavode, katerih ustanovitelj je republika, ustanoviteljske pravice izvršuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije;

varianta:

določiti je, da je za vse specialne socialne zavode ustanovitelj republika, ustanoviteljske pravice pa izvršuje izvršni svet Skupščine SR Slovenije;

6. upravljanje zavodov je uskladiti z amandmajem republiške ustave s tem, da se določene izvršilne funkcije poverjajo kolektivnim izvršilnim organom, skrb za organizacijo strokovnega dela in odločanje v strokovnih zadevah pa se lahko poveri posameznim strokovnim organom (strokovni zbor, strokovna skupina, strokovni team) oziroma nekaterim individualnim organom (vodja strokovne službe, vodja zdravstvene službe, vodja socialne službe, vodja terapevtske službe itd.);

7. dopolniti je zakon z določbo, da socialni zavodi določajo cene svojih storitev, pri tem upoštevajo predpise, družbene dogovore, s katerimi postavljajo merila za določanje cen (struktura in kalkulacija stroškov storitev), sprejete normative ter kategorizacijo socialnih zavodov. Cena storitev vsebuje tudi del sredstev za razširitev njihove materialne osnove;

8. določiti, da vrši strokovni nadzor nad delom socialnih zavodov ustrezni strokovni organ družbeno-političnih skupnosti, ki je ustanovitelj socialnega

zavoda, v sodelovanju z ustreznimi zdravstvenimi in socialnimi službami ter zavodi;

9. dopolniti je določbe zakona glede možnosti sodelovanja oskrbovancev pri upravljanju zavoda ter predvideti fakultativno organizacijo (odbor, komisija) oskrbovancev v zavodih in načelno opredeliti vsebino dela take organizacije;

10. življenje in delo zavodov je glede na posebnosti raznih kategorij zavodov postaviti na programsko osnovo (delovni načrt), ki mora biti v skladu s programi družbenega razvoja;

11. določiti prehodno dobo za izpeljavo verifikacije obstoječih socialnih zavodov z rokom (npr. 3—5 let) za odpravo pomanjkljivosti glede na predpisane normative, pogoje in kadrovske zahteve ter predvideti ukinitev dejavnosti zavodov, ki v danem roku ne izpolnijo predpisanih normativov in pogojev;

12. predvideti ustrezen rok (npr. 6 mesecev), v katerem ustanovitelji socialnih zavodov morajo izdati akte o ustanovitvi oziroma obstoječe akte uskladiti z določbami zakona, prav tako je predvideti primeren rok (1 leto), v katerem morajo zavodi uskladiti statute in druge splošne akte z določbami zakona.

POROČILA

Odbor za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora je na seji dne 17. septembra 1969 obravnaval predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

V načelni razpravi se je odbor strinjal s predlogom za izdajo navedenega zakona.

Pri podrobni obravnavi načel, na katerih naj bi temeljil predlog za izdajo zakona, pa je imel odbor naslednje pripombe:

— temeljito je treba proučiti sistem financiranja socialnih zavodov in v zakonu sprejeti najustreznejše rešitve;

— zakon naj jasno določi elemente za strukturo cene storitev v teh zavodih. Cena storitev naj vsebuje tudi del sredstev za razširitev njihove materialne osnove;

— dopolnjeni zakon naj vsebuje najustreznejše rešitve, ki zadevajo zdravstveno varstvo v domovih za stare. Še vedno namreč nimamo enotnega stališča o tem, kdo naj izvaja zdravstveno varstvo v teh domovih. Nekateri se zavzemajo za to, naj bi zdravstveno varstvo za starostnike v teh domovih organizirali in izvajali pristojni zdravstveni domovi, drugi spet menijo, naj bi imeli domovi za stare stalno določeno število zdravstvenih delavcev (zdravnike, medicinske sestre, fizioterapevte). To vprašanje je vsekakor v najtesnejši povezavi z vprašanjem financiranja zdravstvenega varstva v domovih za stare, ki naj ga razreši zakon.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih.

Za svojega poročevalca na seji republiškega zbora je odbor določil poslanca Rada Pušenjaka.

Št.: 50-14/69
Ljubljana, 18. 9. 1969

Odbor za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora je na seji dne 11. septembra 1969 razpravljal o predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih, ki ga je skupščini predložil republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo.

V načelni razpravi se je odbor strinjal s predlogom za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih.

Pri podrobni obravnavi načel, na katerih naj bi temeljil predlog za izdajo zakona, pa so poslanci imeli naslednje pripombe:

— k 5. točki: ustanovitelj vseh specialnih zavodov naj bo republika;

— k 6. točki: vprašanje zdravstvenega varstva v domovih za stare je treba temeljito proučiti in sprejeti najustreznejšo rešitev. Ni namreč enotnega koncepta o tem, kdo naj izvaja zdravstveno varstvo v domovih za stare. Nekateri se zavzemajo za to, naj bi zdravstveno varstvo v domovih za stare organizirali in izvajali zdravstveni domovi. Nekateri pa so mnenja, naj bi imel dom za stare zaposleno določeno število zdravstvenih delavcev. To vprašanje je tesno povezano z vprašanjem financiranja zdravstvenega varstva v domovih za stare, ki ni zadovoljivo rešeno. Za to je nujno, da sekretariat vprašanju zdravstvenega varstva v domovih za stare posveti vso skrb;

— k 7. točki: z zakonom je treba jasno določiti elemente za strukturo cene storitev v domovih za stare;

— k 8. točki: strokovni nadzor nad delom socialnih zavodov bodo v večini primerov lahko izvajale posebne komisije ustreznih strokovnjakov, ki naj jih imenuje upravni organ, pristojen za zadeve s področja socialnega varstva. Ni namreč prezreti, da razen centrov za socialno delo, ki delujejo le v 13 občinah, nimamo drugih strokovnih organov na področju socialnega varstva;

— k 9. točki: praksa kaže, da je nujno, da se da oskrbovancem možnost sodelovanja pri upravljanju zavoda. Skrbno pa je treba proučiti vsebino takega sodelovanja.

V razpravi je bilo še poudarjeno, naj republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo v skladu s poslovnikom Skupščine SR Slovenije predloži skupščini oceno, kakšne bodo finančne posledice zakona.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca dr. Štefana Vargo.

Št.: 50-14/69
Ljubljana, 22. 9. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 18. septembra 1969 obravnavala predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih, ki ga je Skupščini SR Sloveniji predložil republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da so razlogi za izdajo zakona utemeljeni in da so spremembe in dopolnitve obstoječega zakona o socialnih zavodih v prikazanih smereh potrebne predvsem zaradi prilagoditve funkcij in organizacije socialnih zavodov spremenjenim razmeram, sodobnim dognanjem na področju zavodskega varstva in ustavnim spremembam glede ureditve organizacije samoupravljanja v delovnih organizacijah.

Komisija ni imela pripomb k posameznim načelom, na katerih naj temelji bodoči zakon, ugotovila pa je, da v predlogu za izdajo zakona ni podatkov o finančnih posledicah, ki jih bo povzročilo izvajanje predlaganega zakona. Predstavnik predlagatelja je v tej zvezi pojasnil, da bo izvajanje zakona sicer povzročilo nove izdatke, vendar jih zdaj še ni mogoče kvantificirati.

Št.: 50-14/69
Ljubljana, 19. 9. 1969

OSNUTEK ZAKONA

o zaposlovanju slepih invalidnih oseb

1. člen

Delovne in druge organizacije so dolžne na izpraznjena in novo odprta delovna mesta telefonistov v prvi vrsti zaposlovati slepe invalidne osebe, ki so usposobljene za ta delovna mesta.

2. člen

Če se na izpraznjeno in na novo odprto delovno mesto telefonista v delovni in drugi organizaciji na objavo ne priglasi nobena usposobljena slepa invalidska oseba, lahko organizacija sprejme na delo drugega delavca (varianta dodatek: za določen čas).

3. člen

Republiški sekretar za delo potem, ko dobi mnenje Zveze slepih Slovenije, določi, kakšna delovna mesta telefonistov so primerna za slepe invalidne osebe, ki so usposobljene za takšna dela, kakšna druga dela lahko opravljajo slepe invalidne osebe poleg dela telefonista ter kdo ugotavlja delovno usposobljenost slepe invalidne osebe za posamezno delovno mesto.

4. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Republiški odbor Zveze slepih Slovenije je že meseca septembra in novembra 1968 predložil republiškemu sekretariatu za delo dva predloga za izdajo zakona o določanju delovnih mest, na katerih naj bi se zaposlovalo slepe invalidne osebe in predlagal, da republiški sekretariat za delo pripravi predlog za izdajo zakona za pristojne odbore Skupščine SR Slovenije.

Republiški sekretariat za delo je bil prvotno mnenja, naj bi se zaposlovanje slepih invalidnih oseb obravnavalo kot sestavni del kompleksne ureditve zaposlovanja vseh vrst invalidnih oseb nasploh, zato je vzel predloga Zveze slepih Slovenije za izdajo zakona samo kot gradivo, ki naj bi bilo sestavni del celotnega gradiva o problematiki zaposlovanja vseh vrst invalidnih oseb.

Decembra 1968 je stalna konferenca za rehabilitacijo invalidnih oseb Slovenije predložila neposredno Skupščini SR Slovenije predlog za izdajo zakona o določanju delovnih mest, na katerih naj bi se zaposlovalo slepe invalidne osebe. O tem predlogu je razpravljal odbor izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja in naročil republiškemu sekretariatu za delo, da pripravi predlog za izdajo zakona o obveznem zaposlovanju slepih invalidnih oseb in pri tem predvidi možnosti, ali se uredi zaposlovanje slepih invalidnih oseb v sklopu zaposlovanja vseh vrst invalidnih oseb nasploh ali pa bi bil res nujno potreben poseben zakon.

O predlogu stalne konference za rehabilitacijo invalidnih oseb Slovenije je razpravljal tudi odbor socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije za invalidsko varstvo in invalidsko-pokojninsko zavarovanje, ki je sodil, da je treba izdati poseben zakon in je hkrati tudi naročil sekretariatu, da pripravi ustrezen predlog za izdajo zakona. Odbor za delo in odbor za zdravstvo in socialno politiko republiškega zbora Skupščine SR Slovenije pa sta se bolj nagibala k izdaji zakona o zaposlovanju vseh vrst invalidnih oseb nasploh.

V zvezi z zgoraj omenjenimi stališči je republiški sekretariat za delo izdelal predlog za izdajo zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb, upoštevaje pri tem tudi predlog Zveze slepih Slovenije in stalne konference za rehabilitacijo invalidnih oseb Slovenije. Ta zakon naj bi urejal zaposlovanje samo slepih invalidnih oseb na delovnih mestih telefonistov. Tako naj bi zakon veljal razen za 37 slepih in brezposelnih invalidnih oseb tudi za slepe invalidne osebe, ki bodo naknadno strokovno usposobljene za telefoniste.

Predlog za izdajo zakona je temeljil na naslednjih načelih:

1. republiški zakon naj določi, da so delovne in druge organizacije dolžne na izpraznjena in na novo odprta delovna mesta telefonistov zaposlovati slepe invalidne osebe, ki imajo prednostno pravico pred drugimi delavci;

2. v zakonu naj se pooblasti republiški sekretariat za delo, da predpiše navodilo, kako se ugotavljajo delovna mesta telefonistov, ki so primerna za slepe invalidne osebe;

3. v zakonu naj se že v naprej predvidi tudi določena materialna stimulacija delovni in drugi organizaciji, ki sprejme na delo slepo invalidno osebo ali pa naj zakon določi, da se da delovni organizaciji ta materialna stimulacija oziroma olajšava le na njeno zahtevo.

Predlog z izdajo zakona so obravnavali razen odbora izvršnega sveta za gospodarstvo in odbora izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja tudi izvršni svet Skupščine SR Slovenije, ki so sprejeli načela, na katerih naj temelji zakon.

O predlogu za izdajo zakona so razpravljali tudi vsi pristojni odbori Skupščine SR Slovenije, ki so sicer vsi soglašali, naj se izda ta zakon kot poseben zakon, vendar brez materialne stimulacije delovni oziroma drugi organizaciji, ki bi sprejela na takšno delo slepo invalidno osebo, ker za to ni nobene stvarne potrebe. Na delovna mesta telefonistov se bodo namreč itak zaposlovale samo take slepe invalidne osebe, ki bodo usposobljene za takšna dela, s čimer bodo popolnoma enakovredne drugim delavcem — neinvalidom.

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije sta mnenja, da naj se sprejme predlog za izdajo zakona z naslednjimi spremembami in dopolnitvami:

— da ni potrebna materialna stimulacija delovnim organizacijam, ki bi zaposlile slepe invalidne osebe. Takšna stimulacija z ekonomskega vidika ne bi

bila pomembna za delovno organizacijo, ker z njo ne bi dosegli zaželenega finančnega učinka;

— da ni potrebno pooblastiti republiški sekretariat za delo, da predpiše ustrezni postopek o ugotavljanju strokovne usposobljenosti slepih invalidnih oseb. To usposobljenost dokazuje spričevalo posebne šole za slepe v Škofji Loki. Poleg tega pa lahko delovna skupnost že po samem temeljnem zakonu o delovnih razmerjih preizkusi delavčeve sposobnosti s poskusnim delom.

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije tudi sodi, da je nesprejemljivo stališče, da lahko delovna organizacija na nezasedeno ali na novo odprto delovno mesto v primeru, če ni ustrezne slepe invalidne osebe, sprejme neinvalidnega delavca le za določen čas. Takšna določba bi povzročila negotovost pri neinvalidnih osebah, ki zasedajo ta delovna mesta, saj bi morale zapustiti delovno mesto takoj, ko bi se pojavila usposobljena slepa invalidna oseba;

— da naj navodilo za ugotavljanje delovnih mest telefonistov vsebuje določbo, da mora pri tem sodelovati tudi Zveza slepih Slovenije. Tudi odbor za invalidsko in pokojninsko zavarovanje ter invalidsko varstvo socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije se je strinjal s predlogom za izdajo zakona, vendar sodi, da naj se z zakonom ne predvidi določena materialna stimulacija za delovne organizacije, ker so slepe invalidne osebe, usposobljene za delovna mesta telefonistov, glede na delovno storilnost enakovredne delavcem, ki niso prizadeti na vidu. Sodi tudi, da je nesprejemljiva uzakonitev načela, da se sprejme na delo drugega delavca le za določen čas, kot ga je prvotno predlagala Zveza slepih Slovenije, kar bi pomenilo pravno nesigurnost za takega delavca.

Predlog za izdajo zakona je obravnavala tudi zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije, ki sicer ni imela pripomb k načelom predloga, vendar meni, da bi se bilo bolje orientirati le na materialno stimulacijo oziroma na olajšave, ki naj bi jih imele delovne organizacije pri zaposlovanju slepih invalidnih oseb, kot pa na zakonsko določitev prednosti slepih invalidnih oseb pri sprejemanju na določena delovna mesta. Ni se pa komisija strinjala s pravno podlago, na kateri naj bi zakon temeljil (20. člen TZDR). Ker vprašanje, ki naj bi ga uredil ta zakon, ni urejeno v TZDR, bi ga v skladu z določbo 4. odstavka 119. člena zvezne ustave lahko uredila republika sama. Po tej določbi namreč urejajo republike na področjih, na katerih izdaja federacija temeljne zakone, tiste odnose, ki niso urejeni z zveznim zakonom, lahko pa popolnoma urejejo vse odnose s takega področja, če zveznega zakona ni.

Predlog za izdajo zakona so končno obravnavali še republiški, gospodarski in socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije, ki so soglašali s predlogom za izdajo zakona z zgoraj omenjenimi pripombami, ki so jih podali pristojni odbori Skupščine SR Slovenije in sklenili, da republiški sekretariat za delo pripravi osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb z upoštevanjem dodatnih pripomb:

Republiški zbor Skupščine SR Slovenije je tudi sklenil, da naj republiški sekretariat za delo glede vprašanja obvezne zaposlitve oziroma prednostne pravice do zaposlitve slepih invalidnih oseb na delovnih mestih telefonistov izdela variantne rešitve glede na različna mnenja o tem vprašanju.

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je kot neprimerno ocenil predlagano rešitev zakonodajno-pravne komisije, da naj bi vprašanje zaposlovanja slepih invalidnih oseb reševali le z materialno stimulacijo oziroma z

olajšavami delovnim organizacijam. Po mnenju zbora taka stimulacija z ekonomskega vidika za delovno organizacijo najbrž ne bi bila pomembna, zato z njo ne bi dosegli zaželenega učinka.

Na podlagi sklepov, s katerimi so omenjeni zbori Skupščine SR Slovenije sprejeli predlog za izdajo zakona, je republiški sekretariat za delo pripravil zakonski osnutek, upoštevaje določena načela, na katerih naj temelji zakon in ustrezne pripombe teh zborov.

Zakon naj bi veljal kot poseben zakon samo za obvezno zaposlovanje slepih invalidnih oseb in to samo na prostih delovnih mestih telefonistov v delovnih in drugih organizacijah. Slepe invalidne osebe, ki so usposobljene za delovna mesta telefonistov, naj bi imele pri izbiri kandidatov za ta delovna mesta ob izpolnjevanju vseh delovnih pogojev prednost pred drugimi kandidati (1. člen).

V primeru, da se na prosto delovno mesto telefonista ne bi priglasila na objavo nobena slepa invalidna oseba, naj bi delovna oziroma druga organizacija imela možnost zaposliti tudi drugega delavca — neinvalida za nedoločen čas (2. člen). Slepa invalidna oseba naj bi imela pri tej zaposlitvi samo prednostno pravico.

Obstoja tudi stališče, da naj bi delovna oziroma druga organizacija v takšnem primeru lahko zaposlila drugega delavca le za določen čas (variantni dodatek 2. člena). Po mnenju sekretariata variantni dodatek ne bi bil umesten, ker bi z njim nastala pravna nesigurnost za delavca, ki bi bil sprejet na delo samo za določen čas, kajti takšen delavec bi moral takoj zapustiti delovno mesto, čim bi se prijavila ustrezna slepa invalidna oseba.

Ker je v republiškem zakonu skoraj nemogoče že v naprej točno določiti delovna mesta telefonistov za slepe invalidne osebe, naj zakon pooblasti republiški sekretariat za delo, da izda po predhodnem mnenju Zveze slepih Slovenije poseben pravilnik o določitvi delovnih mest telefonistov za slepe invalidne osebe, ki naj določi, kakšna delovna mesta telefonistov so primerna za delovno usposobljene slepe invalidne osebe, kakšna druga dela lahko opravljajo poleg dela telefonista in kdo ugotavlja njihovo delovno usposobljenost za posamezno delovno mesto (3. člen).

Z izdajo zakona ne bodo nastale nobene nove materialne obveznosti za republiko, občine, delovne in druge organizacije in občane ter ne bodo hkrati naložene tudi nobene nove naloge republiškim in občinskim upravnim organom, samoupravnim organom delovnih in drugih organizacij in občanov, ker gre za zaposlitev oseb, ki so popolnoma enakovredne zdravim delavcem, zato ne bo s takšno zaposlitvijo nobenih novih obremenitev za družbeno skupnost, niti za delovne in druge organizacije. Iz navedenih razlogov ni nobene potrebe po predložitvi ustrezne dokumentcije, kot to sicer določa 259. člen poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Republiški sekretariat za delo je po naročilu pristojnih zborov Skupščine SR Slovenije izdelal v sodelovanju s predstavniki Zveze slepih Slovenije, centra za rehabilitacijo in varstvo slepih Slovenije in zavoda SR Slovenije za rehabilitacijo invalidov tudi osnutek pravilnika o določitvi delovnih mest telefonistov za slepe invalidne osebe, ki se prilaga v vednost.

Osnutka zakona in pravilnika sta bila dana predhodno v mnenje sekretariatu izvršnega sveta za zakonodajo, ki je imel na osnutku nekaj pripomb, ki jih je sekretariat pri dokončni redakciji obeh osnutkov v celoti upošteval.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb na svoji 11. seji dne 31. oktobra 1969.

V načelni razpravi je bil izražen pomislek, ali ne bi bilo bolje urediti kompleksno zaposlovanje vseh invalidskih oseb in ne samo slepih invalidskih oseb na delovnih mestih telefonistov. Vendar je komisija menila, da je glede na sedanje razmere in potrebe pri zaposlovanju slepih invalidskih oseb sprejemljiva tudi taka rešitev kot je podana v predloženem osnutku.

V načelni razpravi je bilo ugotovljeno, da osnutek zakona sicer v 1. in 2. členu predpisuje prednostno pravico slepih invalidskih oseb pri zaposlovanju na delovna mesta telefonistov, ne predvideva pa nobene možnosti uporabe kazenskih sankcij zoper tiste delovne in druge organizacije, ki te pravice ne bi upoštevale oziroma, ki na izpraznjena in novo odprta delovna mesta telefonistov ne bi v prvi vrsti zaposlovale slepih invalidnih oseb. Zaradi tega pa bi lahko bile prizadete pravice slepih invalidnih oseb glede na zaposlovanje na delovna mesta telefonistov oziroma ne bi imela sama obveznost delovnih in drugih organizacij nikakršnega učinka pri varstvu teh pravic.

V podrobni obravnavi besedila osnutka zakona je komisija sprejela naslednje pripombe, mnenja in predloge:

K 1. členu:

V besedilu tega člena manjka navedba splošnih pogojev za delo iz prvega odstavka 20. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, to je, da mora imeti delavec, ki želi stopiti na delo v delovno organizacijo, dopolnjenih najmanj petnajst let starosti in izpolnjevati splošne zdravstvene pogoje. Usposobljenost slepih invalidnih oseb za delovna mesta telefonistov že sama po sebi ne pomeni, da te osebe izpolnjujejo omenjene splošne pogoje za delo. Zaradi tega naj bi se pika na koncu besedila tega člena nadomestila z vejico in dodalo še besedilo: »če izpolnjujejo tudi vse ostale splošne pogoje za delo iz prvega odstavka 20. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih«.

K 2. členu:

Besede: »na izpraznjeno in na novo odprto delovno mesto« naj se nadomestijo z besedami: »na izpraznjeno ali na novo odprto delovno mesto«. Gre namreč za dve različni kategoriji delovnih mest, to je »izpraznjeno« oziroma »na novo odprto« delovno mesto in je sedanje besedilo zaradi tega nejasno, ker iz njega izhaja, kot da gre samo za eno kategorijo delovnega mesta, to je, »izpraznjeno in novo odprto« delovno mesto.

Varianta k temu členu z dodatkom: »za določen čas« ni sprejemljiva, ker je v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih, kjer so taksativno našteti primeri, kdaj lahko delavec izjemoma stopi na delo v delovno organizacijo za določen čas: 1. če traja izvršitev kakšnega dela po svoji naravi le določen čas (sezonska dela, nekatera dela v gledališču ali pri snemanju filmov idr.); 2. če se začasno poveča obseg dela delovne organizacije (nadpovprečen ulov rib, povečano razkladanje ali nakladanje blaga na ladjah, posebno povečano popraševanje po sezonskih proizvodih itd.); 3. če je treba nadomestiti na delovnem mestu začasno odsotnega delavca, ki je pri

vojakih, ki opravlja javne dolžnosti, ki je daljši čas odsoten itd. Ureditev po tem členu pa ni mogoče uvrstiti v nobenega izmed naštetih primerov dela za določen čas.

K 3. členu:

V prvem delu tega člena manjka navedba: »določi s pravilnikom«, glede na to, da ta člen urejuje vprašanja, ki naj bi jih razčlenil »pravilnik o določitvi delovnih mest telefonistov za slepe invalidne osebe«, ki ga je v osnutku predložil predlagatelj obenem z osnutkom zakona.

V zvezi s tem členom je komisija ugotovila, da je citirani osnutek pravilnika prekoračil v svojem 4. členu pooblastila, ki so mu v tem členu dana. Navedeni člen osnutka pravilnika namreč ureja obveznost delovnih organizacij, da obvestijo Zvezo slepih Slovenije o vsakem prostem delovnem mestu, na katerega so dolžne zaposliti slepe invalidne osebe po zakonu o zaposlovanju slepih invalidnih oseb. To pa je v nasprotju s 57. členom zakona o republiški upravi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 14-149/65), ki določa, da se ne morejo uvajati s predpisom upravnega organa — v tem primeru s pravilnikom — za občane ter delovne in druge organizacije pravico *in tudi ne nalagati obveznosti.*

Zaradi tega je komisija smatrala, da je potrebno uvrstiti besedilo 4. člena pravilnika v zakon, kot nov 4. člen s tem, da postane sedanji 4. člen osnutka zakona 5. člen, člen 5. osnutka pravilnika pa 4. člen. Besedilo tega člena bi bilo potrebno le redakcijsko spremeniti oziroma dopolniti tako, da bi se glasilo: »Delovne in druge organizacije so dolžne obvestiti Zvezo slepih Slovenije o vsakem prostem delovnem mestu, na katerega so po 1. členu tega zakona dolžne zaposliti slepe invalidne osebe.«

Komisija je ugotovila, da besedilo 2. člena osnutka citiranega pravilnika: »Slepe invalidne osebe so usposobljene za naslednje vrste del:« ni usklajeno z besedilom v tem členu: »kakšna druga dela lahko opravljajo slepe invalidne osebe poleg dela telefonistov.«

Zaradi tega je potrebno to besedilo nadomestiti z novim: »Slepe invalidne osebe lahko opravljajo naslednja druga dela poleg dela telefonistov:«

Št.: 553-4/69

Ljubljana, 3. 11. 1969

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora — poročilo z dne 7. 11. 1969, št. 553-4/69.

Odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora — poročilo z dne 3. 11. 1969, št. 553-4/69.

Odbor za invalidsko varstvo in invalidsko pokojninsko zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora — mnenje z dne 10. 11. 1969, št. 553-4/69.

OSNUTEK ZAKONA
o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Tehnične inšpekcije v smislu tega zakona so elektroenergetska inšpekcija, inšpekcija parnih kotlov in gradbena inšpekcija.

2. člen

Tehnične inšpekcije nadzorujejo, kako delovne organizacije in posamezniki izvršujejo zakone, tehnične predpise, normative in standarde, ki urejajo na področju industrije in gradbeništva:

– gradnjo in uporabo elektroenergetskih objektov ter kvaliteto elektrotehničnih materialov;

– gradnjo in uporabo parno-kotlovskih postrojev in tlačnih posod;

– gradnjo in uporabo gradbenih objektov ter kvaliteto gradbenih materialov.

3. člen

Zadeve tehničnih inšpekcij so splošnega pomena za republiko.

4. člen

Tehnične inšpekcije opravljajo v mejah pravic in dolžnosti republike in občine upravni organi, ki so pristojni za tehnične inšpekcije.

5. člen

Upravni organi, ki so pristojni za tehnične inšpekcije, opravljajo naloge s svojega delovnega področja samostojno in za svoje delo odgovarjajo skupščini oziroma politično-izvršilnemu organu pristojne družbeno-politične skupnosti.

6. člen

Naloge iz pristojnosti upravnih organov za tehnične inšpekcije opravljajo tehnični inšpektorji.

Tehnični inšpektorji v mejah pristojnosti določenih z zakoni in drugimi predpisi odločajo samostojno in so osebno odgovorni za svoje delo.

II. PRISTOJNOSTI IN MEDSEBOJNA RAZMERJA

7. člen

Naloge z delovnega področja tehničnih inšpekcij opravljajo za tehnične inšpekcije pristojni republiški upravni organi in za tehnične inšpekcije pristojni občinski upravni organi v mejah s tem zakonom določene pristojnosti.

8. člen

Za tehnične inšpekcije pristojni republiški upravni organi izvršujejo inšpekcijska opravila iz 2. člena tega zakona, ki se nanašajo:

— na objekte za proizvodnjo in uporabo nuklearne energije, na hidroelektrarne in termoelektrarne z močjo nad 10 MVA, na daljnovode za napetost nad 30 kV in transformatorske postaje na takih daljnovodih;

— na izpolnjevanje tehničnih pogojev za dobavo električne energije, posebno glede kvalitete, tarifnega sistema in tarifnih postavk za prodajo električne energije;

— na parnokotlovske postroje in tlačne posode;

— na gradbene objekte, kadar so njihove višine oziroma svetle razpetine njihovih nosilnih konstrukcij večje od 30 m.

Varianta

Za tehnične inšpekcije pristojni republiški upravni organi izvršujejo inšpekcijska opravila iz 2. člena tega zakona, ki se nanaša na parnokotlovske postroje in tlačne posode.

9. člen

Za tehnične inšpekcije pristojni občinski upravni organi opravljajo tiste naloge iz delovnega področja tehničnih inšpekcij, ki niso z zakonom dane v pristojnost tehničnih inšpekcij republiških upravnih organov.

10. člen

Za tehnične inšpekcije pristojni republiški upravni organi imajo nasproti tehničnim inšpekcijam občinskih upravnih organov tele pravice in dolžnosti:

1. da neposredno nadzorujejo njihovo delo;

2. da jim dajejo obvezne inštrukcije za delo;

3. da jim odredijo, naj opravijo posamezno nadzorstveno nalogo iz njihove pristojnosti, oziroma jo opravijo sami, če ugotovijo, da se le-ta ne opravlja, ali da se ne opravlja pravilno;

4. da sami z odločbo izrečejo upravni ukrep in naznanijo storjeno kaznivo dejanje ali gospodarski prestopek oziroma predlagajo uvedbo postopka za prekršek, če tega ni storil v okviru svoje prisojnosti občinski organ tehnične inšpekcije, čeprav je bil dolžan to storiti;

5. da rešujejo pritožbe zoper njihove odločbe.

11. člen

Občinski organi za tehnične inšpekcije morajo pošiljati republiškim organom za tehnične inšpekcije na njihovo zahtevo poročilo s svojega delovnega področja in podatke o stanju in pojavih, ki nastajajo v zvezi z izvrševanjem predpisov na področju industrije in gradbeništva.

III. PRAVICE IN DOLŽNOSTI INŠPEKTORJEV

12. člen

Pri opravljanju nadzorstva imajo tehnični inšpektorji pravico pregledati objekte, materiale, tehnično in drugo dokumentacijo, ki omogočajo vpogled v poslovanje delovne in druge organizacije ter posameznika glede izvrševanja predpisov iz 2. člena tega zakona.

Pri opravljanju nadzorstva lahko tehnični inšpektorji zaslišijo odgovorne osebe in priče ter vzamejo vzorce, po potrebi pa se lahko obrnejo na strokovne organizacije in strokovnjake.

Delovne in druge organizacije ter posamezniki, katerih poslovanje je pod nadzorstvom upravnih organov za tehnične inšpekcije, morajo tehničnim inšpektorjem omogočiti opravljanje nadzorstva iz prejšnjih odstavkov.

O uradnih dejanjih, ki jih opravijo pri nadzorstvu, morajo tehnični inšpektorji napraviti zapisnik.

13. člen

Tehnični inšpektorji imajo pravico:

1. odrediti, da se nepravilnosti, ki jih ugotovijo, odpravijo v roku, ki ga sami določijo;

2. odrediti, da se ustavi nadaljnja izdelava oziroma gradnja ter uporaba objektov in materialov:

a) če se ne izdelujejo oziroma gradijo po v naprej izdelani tehnični dokumentaciji, ali če se uporabljajo v nasprotju s predpisi o tehničnih ukrepih in utegne to spraviti v nevarnost njihovo stabilnost in obstoj, življenje in zdravje ljudi ali varnost prometa ter sosednih objektov;

b) če se ne odpravijo ugotovljene nepravilnosti v roku, ki so ga določili (1. točka);

3. odrediti, da je treba objekt ali njegov del podreti ali odstraniti, če se ugotovijo take pomanjkljivosti in nepravilnosti, da pomeni to nevarnost za stabilnost objekta, varnost objekta pred požarom in za varnost življenja ali zdravja ljudi, prometa, sosednjih objektov in okolice, pa teh pomanjkljivosti in nepravilnosti ni mogoče odpraviti;

4. prepovedati nadaljnjo proizvodnjo takih proizvodov oziroma nadaljnje izvajanje takih del, ki ne ustrezajo predpisanim standardom oziroma predpisom o kakovosti proizvodov in zaradi tega obstoja nevarnost za življenje in zdravje ljudi ali nevarnost, da utegne nastati velika materialna škoda.

14. člen

Če obstoja neposredna nevarnost za življenje in zdravje ljudi, za promet, za sosednje objekte ali za okolico, tehnični inšpektorji v svojih odločbah, s katerimi odrejajo ukrepe iz 13. člena tega zakona, določijo, da pritožba ne zadrži izvršitve odločb, kar morajo v odločbi posebej utemeljiti.

15. člen

Če tehnični inšpektorji pri opravljanju nadzorstva ugotovijo, da je bil s kršitvijo predpisa storjen prekršek, gospodarski prestopek ali kaznivo dejanje, morajo to naznaniti organu, ki je pristojen za uvedbo postopka zaper kršilca.

16. člen

Pri opravljanju nadzorstva morajo imeti tehnični inšpektorji izkaznico. Obrazec izkaznice in kako se izkaznica izdaja, predpiše predstojnik republiškega organa, pristojnega za tehnične inšpekcije.

17. člen

Tehnični inšpektor mora imeti visokošolsko izobrazbo ustrezne stroke, 5 let delovnih izkušenj v tej stroki in opravljen strokovni izpit.

IV. KAZENSKA DOLOČBA

18. člen

Z denarno kaznijo od 500 do 5 000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna organizacija ali druga organizacija, odgovorna oseba delovne ali druge organizacije ali občan, ki tehničnega inšpektorja na kakršen koli način ovira pri opravljanju nadzora (12. člen).

V. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

19. člen

Tehnični inšpektorji, ki ne izpolnjujejo pogojev iz 17. člena tega zakona, lahko ostanejo na svojih delovnih mestih do konca leta 1975.

20. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

S sklepom republiškega zbora Skupščine SR Slovenije (št. 039-4/69 z dne 16. 7. 1969) in s sklepom gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije (z dne 16. 7. 1969) je bil sprejet predlog za izdajo zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva. S tem sklepom je bilo obenem določeno, da zakonski osnutek pripravi republiški sekretariat za gospodarstvo, ki naj pri tem upošteva predlog za izdajo zakona, pripombe odbora za družbeno-politični sistem in notrajno politiko republiškega zbora, odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Republiški sekretariat za gospodarstvo je pripravil zakonski osnutek na podlagi navedenega sklepa. V zakonskem osnutku opredeljuje tehnične inšpekcije, predlaga razmejitev pristojnosti in druge določbe o medsebojnih razmerjih, določbe o pravicah in dolžnostih inšpektorjev in o njihovi strokovni izobrazbi. V tem zakonu naj bi bile namreč le določbe, ki bi zapolnjevale dosedanjo pravno praznino in ki ne bi ponavljale določb drugih zakonov, veljavnih za

to področje (npr. zakon o tehničnih ukrepih, Uradni list SFRJ, št. 12/65, temeljni zakon o graditvi investicijskih objektov, Uradni list SFRJ, št. 20/67, zakon o jugoslovanskih standardih, Uradni list FLRJ, št. 16/60, temeljni zakon o elektrogospodarstvu, Uradni list SFRJ, št. 17/65, zakon o republiški upravi SR Slovenije, Uradni list SRS, št. 14/65, zakon o splošnem upravnem postopku, Uradni list SFRJ, št. 18/65 itd.). Tudi ni namen tega zakona urejati organizacijske oblike inšpekcijskih služb v občini in v republiki, ker je to več ali manj enotna materija, ki je urejena z drugimi predpisi (zakon o organizaciji republiške uprave v SR Sloveniji, Uradni list SRS, št. 14/65, statuti in drugi splošni akti občin).

Kakor je bilo ugotovljeno ob razpravi za sprejem predloga za izdajo zakona, so na podlagi zveznega zakona o tehničnih ukrepih prenehali veljati zvezni predpisi o gradbeni in elektroenergetski inšpekciji. Gradbena in elektroenergetska inšpekcija v republiki in občini opravlja naloge tako kot jih je pred ukinitvijo predpisov, čeprav za upravne ukrepe nima formalne podlage. Republiška inšpekcija parnih kotlov pa opravlja svoje naloge na podlagi tehničnih predpisov pristojnega zveznega upravnega organa in torej vprašanje formalnopravne podlage za njeno pristojnost tudi ni dokončno urejeno. Zapolnitev navedenih pravnih praznin je mogoča samo z republiškim zakonom.

V razpravi o razmejitvi pristojnosti so se izoblikovale tri poglavitne variante. Po prvi varianti naj bi vse naloge tehničnih inšpekcij s področja industrije in gradbeništva opravljal neposredno pristojni republiški upravni organ. Po drugi varianti naj bi republiški upravni organ na tem področju opravljal le naloge strokovne pomoči in koordinacije ter naloge v zvezi s pritožbenim postopkom, medtem ko bi neposredno inšpekcijo v celoti izvrševali pristojni občinski organi. Republiški sekretariat za gospodarstvo pa meni, da bi najbolj ustrezala varianta, po kateri bi pristojnosti delili med republiko in občine, vendar tako, da bi bili v republiški pristojnosti elektroenergetski in drugi objekti ter naloge, ki so po svoji funkciji, razsežnosti in pomembnosti republiškega, zveznega ali meddržavnega značaja (*varianta I.*). Tako bi bilo mogoče upoštevati načela racionalnosti, učinkovitosti in strokovnosti, ne da bi občinam odvzemali vse pravice na tem področju. S to varianto republiški sekretariat za gospodarstvo deloma korigira svoj prvotni predlog, v katerem je upošteval le dosedanjo razmejitev pristojnosti. Korektura je med drugim odprta tudi na stališča pristojnosti odborov republiškega in gospodarskega zbora. Na izrečno zahtevo teh odborov pa sekretariat dodaja še varianto, s katero bi pustil občinskim organom vse neposredne pristojnosti, razen inšpekcije parnih kotlov, ki naj bi še naprej bila v republiški pristojnosti (*varianta II.*).

Po I. varianti bi na področju elektroenergetske inšpekcije opravljal republiški upravni organ neposredno nadzorstvo nad hidro- in termoelektrarnami z močjo nad 10 MVA (16 elektrarn s 45 agregati in 149 transformatorji), nad daljnovodi z napetostjo nad 30 kV (131 objektov z 276 transformatorji in 2545 km daljnovodov), nad izpolnjevanjem tehničnih pogojev za dobavo električne energije, posebno še glede kvalitete in tarifnega sistema oziroma tarifnih postavk za prodajo električne energije. Za izvrševanje teh nalog in nalog s področja strokovne pomoči, koordinacije in inštance bi namesto sedanjega enega glavnega republiškega elektroenergetskega inšpektorja potrebovali 4 republiške elektroenergetske inšpektorje. V občinskih upravnih organih so sedaj zaposleni 3 elektroenergetski inšpektorji, moralo pa bi jih biti vsaj 12 (za pet občin en inšpektor), ker bi jim glede na razmejitev pristojnosti po tej varianti še vedno

ostalo 90 elektrarn s 139 agregati, 4447 transformatorskih postaj, 6997 km daljnovodov visoke napetosti, 26 000 km nizko napetostnega omrežja ter 516 250 odjemalcev električne energije (instalacije) (po podatkih poslovnega združenja energetike SR Slovenije za leto 1968). Sedaj je elektroenergetska inšpekcija organizirana le v 36 občinah, pri čemer želimo posebej opozoriti, da najbolj industrijsko razvite občine kot so Maribor, Celje, Koper, Ljubljana te inšpekcije sploh nimajo.

Neposredne inšpekcijske naloge na področju gradbeništva bi pristojni republiški upravni organ opravljal za gradbene objekte, katerih višine oziroma svetle razpetine nosilnih konstrukcij znašajo 30 ali več metrov. Takih objektov je v SR Sloveniji poprečno letno v gradnji oziroma dograjenih 10. Za ta opravila in za strokovno pomoč, koordinacijo ter instančni postopek, bi v republiki potrebovali 2 inšpektorja, to je toliko kot je predvideno po sistemizaciji delovnih mest republiškega sekretariata za gospodarstvo. V občinski pristojnosti bi še nadalje ostal inšpekcijski nadzor nad vsemi drugimi objekti, ki jih je v SR Sloveniji poprečno letno 20 460. Za zagotovitev inšpekcijskih nalog na občinski ravni bi bilo potrebno 50 kvalificiranih inšpektorjev, to je 15 več kot jih je sedaj. Seveda pa to povečanje ni posledica sprememb v pristojnostih po tem zakonu, ker občine s sedanjim številom inšpektorjev ne opravljajo vseh nalog v potrebnem obsegu in kvaliteti.

Inšpekcija parnih kotlov in tlačnih posod bi ostala še naprej v celoti v republiški pristojnosti. Ta inšpekcija ima številne naloge, med njimi: nadzor nad parnimi kotli, tlačnimi posodami, izdajanje odločb v zvezi z namestitvijo, premestitvijo in rekonstrukcijo teh naprav, izdajanje dokumentov za te naprave, vodenje evidence itd. Glede na obseg teh nalog (632 parnih kotlov, 1230 tlačnih posod, 880 parnih posod ter okrog 40 000 jeklenk) bi potrebovali 3 republiške inšpektorje, to je toliko, kolikor jih je tudi sedaj predvidenih z aktom o sistemizaciji delovnih mest (dejansko je na delu le en sam).

Druga varianta prepušča neposredno izvrševanje inšpekcije skoraj v celoti občini (razen inšpekcije parnih kotlov). Po tej varianti naj bi republika imela samo funkcijo strokovne pomoči, koordinacije in instančnega postopka ter pravico, da sama izreče upravni ukrep, če tega ni storil občinski organ. To pomeni v razmejitvi pristojnosti uzakonitev sedanjega stanja. Toda tudi v tem primeru bi morali republiško in občinske inšpekcije kadrovsko bistveno okrepiti, ker s sedanjim številom in kvalifikacijsko sestavo ni mogoče pravočasno in učinkovito opravljati določenih nalog.

Pravice in dolžnosti inšpektorjev so v zakonskem osnutku urejene na način, ki je skladen z našim pravnim sistemom in s pravno teorijo. Zakonski osnutek v tem pogledu torej ne prinaša bistvenih novosti, temveč le sistemizira to materijo.

Po zakonskem osnutku mora imeti vsak tehnični inšpektor brez izjeme visokošolsko izobrazbo ustrezne stroke, 5 let delovnih izkušenj v tej stroki in opravljen strokovni izpit. Predviden je petletni rok za izvršitev te določbe. Sedanji republiški inšpektorji izpolnjujejo z zakonskim osnutkom predvidene pogoje. Od 38 občinskih inšpektorjev izpolnjuje te pogoje le 5 ali 13,1 %. Višjo izobrazbo jih ima 8 ali 21,0 %, srednjo izobrazbo pa 25 ali 65,9 %. Če temu dodamo še podatek, da v občinskih tehničnih inšpekcijah manjka 24 delavcev, je jasno, da vseh teh problemov števila inšpektorjev in njihove strokovnosti ni mogoče rešiti naenkrat in je zato potreben večletni prehodni rok. To še posebej tudi zaradi tega, ker je inšpektorje izredno težko dobiti

(odioznost posla, sorazmerno nizki osebni dohodki, splošno pomanjkanje strokovnjakov).

Omenjeni kadrovski podatki po svoje opozarjajo, da bi teza o popolni koncentraciji tehničnih inšpekcij v republiki ne bila povsem realna tudi, če ne bi upoštevali interesa občin kot temeljnih družbeno-političnih skupnosti.

Finančne posledice, ki bi nastale z uveljavitvijo določb zakonskega osnutka o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva, zadevajo le republiški proračun in proračune občin, ne pa tudi sredstev delovnih in drugih organizacij. Če bi bila sprejeta I. varianta (deljene pristojnosti med republiko in občinami), bi bilo potrebno zagotoviti iz sredstev republiškega proračuna za osebne dohodke, materialne in druge izdatke letno 580 000 dinarjev več kot sedaj, ker bi potrebovali 6 novih inšpektorjev in 1 administratorko.

Za občinske proračune bi uveljavitev zakonskega osnutka pomenilo potrebo po dodatnih finančnih sredstvih le za razliko v osebnih dohodkih zaradi povečanih zahtev o strokovni izobrazbi inšpektorjev. Ocenjujemo, da bi vzeto v celoti ta potrebna dodatna finančna sredstva znašala letno 35 000 dinarjev, računajoč stanje v letu 1969. Tu niso vračunana sredstva, ki bi bila že sedaj nujna, če bi občine imele zasedena vsa potrebna delovna mesta za opravljanje inšpekcijskih nalog v polnem obsegu. Prav tako niso vračunana sredstva za tolikšno povišanje osebnih dohodkov inšpektorjev, da bi bili glede na zahtevnost dela usklajeni z osebnimi dohodki ustreznih delavcev v gospodarstvu.

POROČILA

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora in odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora sta na skupni seji dne 22. oktobra 1969 obravnavala osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za gospodarstvo.

V načelni obravnavi sta odbora ugotovila, da je zakonski osnutek pripravljen v skladu s sklepom republiškega in gospodarskega zbora, ki sta ga sprejela dne 16. 7. 1969, ko sta obravnavala predlog za izdajo zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva. Upoštevana so načela, ki sta jih pristojna zbora v omenjenem sklepu postavila, poleg tega pa tudi pripombe odborov, ki so predlog za izdajo zakona obravnavali, kot tudi pripombe zakonodajno-pravne komisije. V skladu s tem so izdelane tudi ustrezne variante, kjer je bilo to potrebno.

Pri obravnavi v podrobnostih pa sta odbora sprejela tele dopolnitve in spremembe:

2. člen: V zadnji alinei bi bilo treba določiti, da ne gre samo za nadzor nad kvaliteto gradbenih materialov, temveč tudi nad proizvodnjo.

6. člen: V prvem odstavku bi bilo treba sedanjo formulacijo spremeniti tako, da bi posamezne inšpektorje poimenovali, kajti pojem tehnični inšpektor ni pravilen. To velja tudi za druge člene, kjer gre za enako formulacijo.

8. člen: Odbora sta sprejela besedilo člena tako, kot je predlagano in ne v variantni formulaciji.

10. člen: Točko 5 je treba črtati, ker je to že urejeno v procesualnih predpisih.

Odbora tudi v celoti soglašata s pripombami, ki jih je k zakonskemu osnutku sprejela zakonodajno-pravna komisija in ki so razvidne iz njenega poročila.

Odbora predlagata pristojnima zboroma, to je republiškemu in gospodarskemu zboru, da osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva sprejmeta, upoštevajoč navedene spremembe in dopolnitve.

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora je za svojega poročevalca določil poslanca Bogdana Šnabla, odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora pa poslanca Egona Prinčiča.

Št.: 039-4/69
Ljubljana, 4. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 10. seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

K osnutku zakona je bila podana načelna pripomba, da je potrebno v 2. členu osnutka specificirati oziroma upoštevati specifičnosti elektroenergetske inšpekcije, gradbene inšpekcije in inšpekcije parnih kotlov. Komisija je namreč imela tako pripombo oziroma stališče že ob predlogu za izdajo zakona in sicer, da si te inšpekcije, ki naj bi bile skupno urejene z enim zakonom, niso toliko sorodne, da bi jih bilo mogoče urediti povsem enotno. Predlagatelj pa tega v osnutku zakona ni upošteval, zato je potrebno, da to pripombo upošteva pri sestavi predloga zakona.

V podrobni obravnavi besedila posameznih določil osnutka zakona je komisija sprejela naslednja mnenja in predloge:

K 2. členu: Predlagatelj naj bi pri sestavi zakonskega predloga upošteval načelno pripombo komisije o specificiranju oziroma upoštevanju specifičnosti posameznih inšpekcij v tem členu.

K 10. členu: V 2. točki naj se besedi »obvezne instrukcije« nadomestita s primernejšima oziroma pravilnima »obvezna navodila«.

K 12. členu: Glede na določilo spremenjenega drugega odstavka 74. člena po 10. členu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih prestopkih (Uradni list SFRJ, št. 42-518/69) lahko inšpekcijski organ v zvezi z ovadbo gospodarskega prestopka zahteva potrebna obvestila pri delovni organizaciji, pri kateri je bil odkrit gospodarski prestopek, ali od posameznikov, ne sme pa nikakor zasliševati kot obdolženca, pričo ali izvedenca. Zaradi tega prvi del besedila drugega odstavka tega člena, da lahko tehnični inšpektorji pri opravljanju nadzorstva zaslišijo odgovorne osebe in priče, ni v skladu s citiranim določilom novele zakona o gospodarskih prestopkih. Zato naj se besedilo drugega odstavka spremeni tako, da se glasi: »Pri opravljanju nadzorstva lahko tehnični inšpektorji zahtevajo potrebna obvestila od odgovornih oseb delovnih in drugih organizacij in posameznikov ter vzamejo vzorce, po potrebi pa se lahko obrnejo na strokovne organizacije in strokovnjake.«

K 18. členu: Pri sestavi zakonskega predloga naj bi predlagatelj ločil sankcijo za prekršek odgovorne osebe delovne ali druge organizacije in občana od sankcije za prekršek delovne ali druge organizacije ter tudi zanju predpisal

način oviranja tehničnega inšpektorja pri opravljanju nadzora po 12. členu osnutka. To je potrebno, ker ni mogoče po temeljnem zakonu o prekrških (Uradni list SFRJ, št. 26-469/65 — prečiščeno besedilo) v skladu s 7. členom predpisovati enake višine denarnih kazni tako za pravne osebe kot tudi odgovorne osebe in občane oziroma fizične osebe. Višina denarne kazni za odgovorno osebo oziroma občana v skladu s citiranim členom ne bi mogla biti v razponu od 500 do 5000 dinarjev, pač pa le v razponu do 500 dinarjev.

Št.: 039-4/69
Ljubljana, 20. 10. 1969

OSNUTEK ZAKONA
o tržni inšpekciji

1. člen

Zadeve tržne inšpekcije opravljajo v SR Sloveniji republiški upravni organi, pristojni za tržno inšpekcijo in občinski upravni organi, ki so pristojni za to področje.

2. člen

Zadeve z delovnega področja tržne inšpekcije opravljajo občinski upravni organi, ki so pristojni za tržno inšpekcijo, če niso po zakonu posamezne take zadeve v pristojnosti kakšnega drugega za tržno inšpekcijo pristojnega upravnega organa v republiki.

3. člen

Za tržno inšpekcijo pristojni republiški upravni organi opravljajo neposredno nadzorstvo:

— nad cenami blaga v proizvodnji, ki so po zveznem ali republiškem predpisu pod neposredno družbeno kontrolo;

— nad kakovostnimi lastnostmi blaga v proizvodnji, za katerega so določeni standardi ali pa je kakovost določena z drugimi predpisi;

— nad cenami za storitve v cestnem in pomorskem obalnem prometu, vključno z nadzorstvom nad cenami luških storitev.

Republiški upravni organ iz prejšnjega odstavka opravlja tudi tele naloge:

— spremlja in proučuje stanje na področju tržne inšpekcije, skrbi za njen napredek in za strokovno izobraževanje tržnih inšpektorjev;

— usmerja in usklajuje delo občinskih tržnih inšpektorjev z drugimi inšpekcijami oziroma z drugimi organi in organizacijami, katerih delo se povezuje z zadevami tržne inšpekcije;

— nadzoruje delo za tržno inšpekcijo pristojnih občinskih upravnih organov, jim daje strokovno pomoč ter odloča o pritožbah zoper njihove odločbe.

Alternativa 3. člena:

Republiški upravni organ pristojen za tržno inšpekcijo opravlja tele naloge:

— spremlja in proučuje stanje na področju tržne inšpekcije, skrbi za njen napredek in za strokovno izobraževanje tržnih inšpektorjev;

— usmerja in usklajuje delo občinskih tržnih inšpektorjev z drugimi inšpekcijami oziroma z drugimi organi in organizacijami, katerih delo se povezuje z zadevami tržne inšpekcije;
— nadzoruje delo za tržno inšpekcijo pristojnih občinskih upravnih organov, jim daje strokovno pomoč ter odloča o pritožbah zoper njihove odločbe.

4. člen

Pri opravljanju nalog iz prejšnjega člena tega zakona lahko republiški upravni organ pristojen za tržno inšpekcijo:
— daje za tržno inšpekcijo pristojnim občinskim upravnim organom obvezne inštrukcije;
— jim naloži, da opravijo posamezno inšpekcijsko zadevo in jim določi rok za izvršitev;
— lahko sam izvrši posamezno inšpekcijsko zadevo, če ugotovi, da se inšpekcija ne opravlja oziroma se ne opravlja pravilno;
— lahko sam izreče upravni ukrep ali naznani storjeno kaznivo dejanje, gospodarski prestopek ali prekršek, če tega ni storil občinski upravni organ, čeprav bi bil moral to storiti.

5. člen

Za tržnega inšpektorja je lahko postavljen, kdor ima visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri ter opravljen strokovni izpit za tržnega inšpektorja. Za občinskega tržnega inšpektorja je lahko postavljen tudi, kdor ima visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri in strokovni izpit za tržnega inšpektorja.

6. člen

Tržni inšpektorji, ki ne izpolnjujejo pogojev iz prejšnjega člena tega zakona, lahko ostanejo na svojih delovnih mestih najdalj do konca leta 1975.

7. člen

Razlika v ceni, ki jo vzamejo občinski tržni inšpektorji po 20. členu temeljnega zakona o tržni inšpekciji (Uradni list SFRJ, št. 12-216/65), je dohodek občine.

8. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SR Slovenije«.

OBRAZLOŽITEV

S sklepom republiškega zbora Skupščine SR Slovenije (št. 334-1/69 z dne 16. 7. 1969) in s sklepom gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije (z dne 16. 7. 1969) je bil sprejet predlog za izdajo zakona o tržni inšpekciji. Obenem je bilo s sklepom določeno, da zakonski osnutek pripravi republiški sekretariat za gospodarstvo in pri tem upošteva predlog za izdajo zakona, pripombe odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora, odbora za proizvodnjo in promet gospodarskega zbora in zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije.

Na podlagi navedenega sklepa republiškega in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije je republiški sekretariat za gospodarstvo pripravil zakonski osnutek. V njem predlaga razmejitev pristojnosti med republiškimi in občinskimi upravnimi organi za tržno inšpekcijo, ureditev temeljnih vsebinskih vprašanj glede odnosov med inšpekcijskimi organi in določitev strokovne izobrazbe inšpektorjev. Omejitev na to materijo je utemeljena z dejstvom, da je v veljavi zvezni temeljni zakon o tržni inšpekciji (Uradni list SFRJ, št. 12/65) in zakon o republiški upravi SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 14/65). Razen tega je v dosedanjih razpravah prevladalo mnenje, da je nekatera organizacijska vprašanja inšpekcijskih služb treba urediti enotno in naj torej ne bi bila predmet normiranja v tem zakonu. Kot je bilo ugotovljeno v razpravi o sprejemu predloga za izdajo zakona, je zakon o tržni inšpekciji v navedenem obsegu treba sprejeti, ker obravnavana vprašanja z republiškimi predpisi do sedaj še niso urejena.

Zakonski osnutek pozitivno definira le naloge republiškega organa, ki je pristojen za tržno inšpekcijo, medtem ko naloge občinskih upravnih organov, pristojnih za to področje, določa sumarno z negativno definicijo. Taka metoda je smotrna, ker bi sicer morali naštevati vse posamezne naloge oziroma pristojnosti in bi s tem predpis postal preveč kazuističen in tudi nepregleden.

Pri razmejevanju pristojnosti je republiški sekretariat za gospodarstvo upošteval, da je občina temeljna družbeno-politična skupnost in da ji ne gre odrekati niti interesa za naloge s področja tržne inšpekcije niti pristojnosti s tega področja. Prav tako pa je imel pred očmi potrebo po učinkovitem in racionalnem delovanju inšpekcijskih služb ter stvarne kadrovske možnosti. Zato je v I. varianti 2. člena zakonskega osnutka predvidel, da naj bi republiška tržna inšpekcija neposredno nadzorovala najpomembnejše in strokovno najzahtevnejše zadeve (cene blaga v proizvodnji, ki so pod neposredno družbeno kontrolo, kakovostne lastnosti določenih vrst blaga itd.), razen tega pa naj bi skrbela za koordinacijo in strokovni napredek ter za nadzorstvo nad delom občinske tržne inšpekcije. Ta varianta pomeni precejšnje spremembe v primerjavi s sedanjim stanjem. Republiška tržna inšpekcija bi namreč morala, če bi bila ta varianta sprejeta, opravljati neposredni inšpekcijski nadzor nad 569 gospodarskimi organizacijami in sicer nad 413 industrijskimi, 46 prometnimi in 110 kmetijskimi gospodarskimi organizacijami. Čeprav bi bila to nova obremenitev za republiko v kadrovskem in finančnem pogledu (8 delavcev, 630 320 dinarjev), je treba upoštevati, da je nadzor nad izvajanjem predpisov o cenah in kvaliteti blaga v proizvodnji zapleteno delo, ki zahteva visoko kvalificirane strokovnjake. Te pa je neprimerno težje zagotoviti v vseh 60 občinah kot pa v republiškem centru. Kljub temu pa bi občinskim tržnim inšpekcijam še ostalo mnogo dela, saj bi še vedno morale opravljati nadzorstvo nad vsemi drugimi organizacijami družbenega in zasebnega sektorja (okrog 25 000 enot). Zato prenos določenih pristojnosti na republiko ne bi pomenil tudi zmanjšanje števila občinskih tržnih inšpektorjev. Druga varianta 2. člena v glavnem uzakonjuje sedanje stanje, ko je republiški tržni inšpektorat opravljal nadzor nad delom občinskih tržnih inšpektorjev, nastopal kot pritožbeni organ in v mejah možnosti koordiniral delo in dajal strokovno pomoč. Te naloge so v II. varianti le nekoliko precizirane na način, ki je v predpisih običajen. II. varianta ne bi pomenila nobenih dodatnih obveznosti za republiko, razen polne zasedbe sedaj sistemiziranih delovnih mest (štiri sistemizirana, tri zasedena).

Glede na zahtevnost nalog na področju tržne inšpekcije je v zakonskem osnutku predvidena za tržnega inšpektorja visokošolska izobrazba ustrezne smeri, za občinskega inšpektorja pa bi bil lahko postavljen tudi, kdor ima ustrezno višješolsko izobrazbo. Višja ali visoka izobrazba je v danih razmerah za to področje nujna, če naj bi bile naloge opravljene na potrebni strokovni ravni.

V občinskih upravnih organih je sedaj 75 delavcev, ki opravljajo tržno inšpekcijo, od tega 5 z visoko izobrazbo, 22 z višjo in 48 s srednjo izobrazbo. Strokovni izpit ima 81,3 % teh delavcev. Če predpostavljamo, da bo zakonski osnutek o tržni inšpekciji sprejet v predlaganem besedilu, bi po sedanjem stanju bilo zaposlenih v občinski upravi 48 ali 64 % tržnih inšpektorjev, ki ne izpolnjujejo postavljenih pogojev. Zato je razumljivo, da je potreben določen čas, da bi sedanji inšpektorji z izrednim študijem dopolnili svojo izobrazbo oziroma, da bi občinski upravni organi lahko pridobili nove kvalificirane kadre. V zakonskem osnutku je predviden za to čas petih let, to je do konca leta 1975. Petletni rok bi bil ustrezen tako za tiste inšpektorje s srednjo izobrazbo, ki imajo možnosti za izredni študij na ustrezni fakulteti ali višji šoli, kot tudi za pridobivanje novih kvalificiranih delavcev, saj je znano, da je strokovnjake za inšpekcijsko delo zelo težko dobiti.

Če bi bila sprejeta I. varianta 2. člena zakonskega osnutka o tržni inšpekciji, bi v republiškem organu za tržno inšpekcijo potrebovali 11 inšpektorjev (1 za elektrostrojno področje, 1 za tekstilno, usnjarsko, obutveno in gumarsko področje, 1 za metalurgijo, 1 za področje kemije, 1 veterinarja, 2 agronoma, 1 pravnika in 2 ekonomista), to je 8 republiških inšpektorjev več kot jih je sedaj. Tako bi republiški upravni organ za tržno inšpekcijo imel 12 zaposlenih, to je razen predstojnika in administratorke še 10 inšpektorjev. Računajoč osebne dohodke s prispevki, potne stroške in druge nujne materialne izdatke, bi bilo potrebno v republiškem proračunu zagotoviti letno 630 320 dinarjev dodatnih sredstev. Tu niso upoštevani enkratni stroški za opremo potrebnih prostorov in za razne instrumente (približno 35 000 dinarjev).

Zaradi določb o strokovni izobrazbi, ki naj bi se zahtevala za inšpektorje, bodo nastale nove obveznosti tudi za občine. Trenutno ni mogoče predvidevati višine dodatnih izdatkov, ker ni znana dinamika teh sprememb. Pri tem bi posebej radi opozorili, da so osebni dohodki občinskih inšpektorjev marsikje izredno nizki in da bo odnos do teh služb tudi v tem pogledu potrebno spremeniti.

POROČILA

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora in odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora sta na skupni seji dne 22. oktobra 1969 obravnavala osnutek zakona o tržni inšpekciji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za gospodarstvo.

V načelni obravnavi sta odbora ugotovila, da je zakonski osnutek pripravljen v skladu z načeli, ki sta jih s sklepom k predlogu za izdajo zakona o tržni inšpekciji dne 16. 7. 1969 postavila republiški in gospodarski zbor. Pravilno je upoštevana zahteva, da je treba opredeliti pristojnosti občinske inšpekcije in pristojnosti republiške tržne inšpekcije in predvideno naj gredo občinski inšpekciji vse tiste zadeve, ki izhajajo iz originarnih pravic in dolžnosti občine, medtem ko naj ima republiška inšpekcija na skrbi nadzor nad tistimi zadevami,

ki so splošnega nacionalnega pomena. Tako je po mnenju odborov zagotovljena kar največja racionalnost te službe in s tem tudi njena učinkovitost. V skladu s sklepom obeh zborov so izdelane tudi ustrezne variante, kjer je bilo to potrebno.

Glede na to sta odbora zakonski osnutek v načelu sprejela.

Pri obravnavi v podrobnostih pa sta odbora sprejela tele dopolnitve in spremembe:

1. člen. Ta člen naj bi vseboval tudi deklarativno določbo, da deluje tržna inšpekcija v soglasju s temeljnim zakonom.

3. člen. Odbora sta sprejela prvo varianto in ne alternativni predlog, vendar s tem, da se v drugem odstavku 3. alinea popravi tako, da se v drugi vrstici za besedo »pomoč« postavi pika, ostalo besedilo pa črta. Sprememba je potrebna zaradi tega, ker je ta določba vsebovana že v proceduralnih predpisih, medtem ko je namen tega zakona, da uredi le materialno-pravna vprašanja.

4. člen. V predlogu zakona je potrebno najti boljšo formulacijo tretje alinee v tem smislu, da bi bila sedanja formulacija »se ne opravlja pravilno«, bolj konkretizirana. Gre namreč za strokovnost opravljanja posameznih inšpekcijskih opravil, kar pa iz sedanje formulacije ni dovolj jasno. Poleg tega je treba vse alinee tako redakcijsko popraviti, da se bodo smiselno navezovale na uvodni stavek.

6. člen. Ta člen bi bilo treba dopolniti v toliko, da bi lahko ostali na svojih delovnih mestih tudi po letu 1975 tisti tržni inšpektorji, ki imajo srednjo izobrazbo, strokovni izpit za tržnega inšpektorja in najmanj 10 let prakse.

Odbora tudi v celoti soglašata s pripombami, ki jih je k zakonskemu osnutku sprejela zakonodajno-pravna komisija in ki so razvidne iz njenega poročila.

Odbora predlagata pristojnima zboroma, to je republiškemu in gospodarskemu zboru, da osnutek zakona o tržni inšpekciji sprejmeta, upoštevajoč navedene spremembe in dopolnitve.

Odbor za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora je za svojega poročevalca določil poslanca Bogdana Šnabla, odbor za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora pa poslanca Egona Prinčiča.

Št.: 334-1/69

Ljubljana, 4. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji 10. seji dne 17. oktobra 1969 obravnavala osnutek zakona o tržni inšpekciji, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za gospodarstvo.

K osnutku zakona je komisija imela splošno pripombo, ki jo je podala že pri obravnavi predloga za izdajo zakona, pa je predlagatelj pri sestavi osnutka zakona ni upošteval, to je, da glede na obseg pooblastil, ki jih ima zakonodaja republike na področju tržne inšpekcije in ob dejstvu, da temeljni zakon o tržni inšpekciji (Uradni list SFRJ, št. 12/65) to službo ureja kot celoto — bi republiškemu zakonu ustrezal naslov »zakon o organizaciji tržne inšpekcije v SR Sloveniji« in ne sedanji.

Komisija je ugotovila, da v osnutku zakona manjka določba, kakršno ima tudi 3. člen osnutka zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva, to je, da so zadeve tržne inšpekcije splošnega pomena za

republiko, ker temeljni zakon o tržni inšpekciji daje republiki takšen obseg pooblastil, ki opravičuje republiko, da posega na to področje z zakonom.

V podrobni obravnavi besedila posameznih določb zakonskega osnutka je komisija sprejela le naslednje mnenje oz. predlog:

K 2. členu: Pristojnost kakšnega drugega za tržno inšpekcijo pristojnega upravnega organa v republiki glede zadev z delovnega področja tržne inšpekcije je v tem členu povzeta iz temeljnega zakona o tržni inšpekciji kot načelna določba. Komisija smatra, da naj predlagatelj pri sestavi predloga zakona v tem členu konkretizira navedeno načelno določbo temeljnega zakona o tržni inšpekciji oziroma neposredno konkretno razmeji pristojnost občinskih upravnih organov, ki so pristojni za tržno inšpekcijo, od pristojnosti za tržno inšpekcijo pristojnega upravnega organa v republiki in ne samo načelno.

K 4. členu: V prvi alinei tega člena naj se besedi »obvezne inštrukcije« nadomestita s primernejšima oziroma pravilnima »obvezna navodila«.

Št.: 334-1/69

Ljubljana, 20. 10. 1969

OSNUTEK ZAKONA

o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij

I. Temeljne določbe

1. člen

S tem zakonom se ureja izobraževanje za tiste poklice, za katere je v nomenklaturi poklicev določeno, da ni potrebno izobraževanje v srednjih šolah in v visokošolskih zavodih.

S tem zakonom se urejajo tudi učna razmerja, ki nastanejo po pogodbah o izobraževanju, med delovnimi organizacijami oziroma samostojnimi obrtniki in samostojnimi gostinci (v nadaljnjem besedilu: obrtniki) in osebami oziroma učenci, ki se izobražujejo po določbah tega zakona ali v poklicnih šolah po določbah zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67).

2. člen

Izobraževanje po prvem odstavku prejšnjega člena (v nadaljnjem besedilu: izobraževanje) je teoretično in praktično ter traja praviloma manj kakor dve leti.

Pogoj za izobraževanje je končana šolska obveznost.

Z nomenklaturo poklicev, s katero se določi naziv poklica, se hkrati določi tudi trajanje praktičnega in teoretičnega izobraževanja ter minimalna predizobrazba, ki je potrebna za izobraževanje.

3. člen

Izobraževanje je dejavnost, ki je posebnega družbenega pomena.

Izobraževanje se organizira v šolah, ki so lahko organizacijske enote drugih šol ali drugih organizacij ali pa so samostojni zavodi (v nadaljnjem besedilu: šole).

4. člen

Kdor je uspešno končal izobraževanje za poklic iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, lahko nadaljuje izobraževanje na ustrezni poklicni šoli. Za tako osebo ne veljajo določbe drugega odstavka 27. člena zakona o srednjem šolstvu glede končane osnovne šole.

Navodila za izvajanje izobraževanja v poklicnih šolah po tem členu izda zavod za šolstvo SR Slovenije.

5. člen

Nomenklaturo poklicev določi za področje gospodarstva v soglasju z republiškim sekretariatom za gospodarstvo gospodarska zbornica SR Slovenije, za področje družbenih služb pa pristojni republiški upravni organ v soglasju z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo.

6. člen

Osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, pa še niso zdravstveno zavarovane, imajo pravico do zdravstvenega varstva in do zavarovanja za primer nesreče pri delu ali poklicnega obolenja po zakonu o zdravstvenem zavarovanju.

Prispevek za zavarovanje po prejšnjem odstavku plačuje delovna organizacija oziroma obrtnik, pri katerem se oseba izobražuje na podlagi učne pogodbe. Če učna pogodba ni sklenjena, plačuje prispevek šola, v kateri se oseba izobražuje, oziroma tisti, ki financira njeno dejavnost. Prispevek se plačuje tudi takrat, ko je oseba, ki se izobražuje, v skladu z določbami tega zakona na praktičnem delu ali na počitnicah.

7. člen

Strokovno nadzorstvo nad izobraževanjem opravlja pedagoška služba v skladu s posebnimi predpisi in v sodelovanju z gospodarsko zbornico SR Slovenije.

8. člen

Če ni s tem zakonom drugače določeno, se uporabljajo za izobraževanje mladine in odraslih po določbah tega zakona ustrezne določbe zakona o srednjem šolstvu; za pravice in dolžnosti oseb, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona in delovnih organizacij oziroma obrtnikov, ustrezne določbe temeljnega zakona o delovnih razmerjih; za varstvo oseb, ki se izobražujejo, po predpisih o varstvu pri delu.

Za osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona in so v delovnem razmerju, se ne uporabljajo določbe tega zakona glede učnih razmerij.

II. Organizacija izobraževanja

1. *Izobraževalni programi*

9. člen

Izobraževanje poteka po izobraževalnem programu, ki se določi po profilu poklica v skladu z nomenklaturo poklicev.

Izobraževalni program ima strokovni in splošnoizobraževalni del. Strokovni del vsebuje strokovne praktične in strokovne teoretične predmete ter okvirno vsebino teh predmetov; splošnoizobraževalni del pa vsebuje splošnoizobraževalne predmete in okvirno vsebino teh predmetov.

Izobraževalni program mora vsebovati tudi ustrezni del programa o varstvu pri delu.

Izobraževalni program poteka kot celota.

10. člen

Strokovni del izobraževalnega programa določi za poklice s področja gospodarstva gospodarska zbornica SR Slovenije, za poklice s področja družbenih služb pa pristojni republiški upravni organ v soglasju z republiškim sekretarjem za prosveto in kulturo.

Splošno izobraževalni del izobraževalnega programa določijo za svoje področje organi iz prejšnjega odstavka na predlog republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

2. *Izvajanje izobraževalnega programa*

11. člen

Praktični del izobraževalnega programa se vrši v delavnicah in na deloviščih delovnih organizacij oziroma obrtnikov ter na kmetijskih posestvih.

Teoretični in splošnoizobraževalni del izobraževalnega programa potekata v šolah ali v drugih izobraževalnih organizacijah.

12. člen

Praktično in teoretično izobraževanje sme trajati največ 8 ur dnevno, od tega sme biti teoretičnega izobraževanja največ 5 ur, pri čemer tedensko ne sme presegati 42 ur.

Kadar organizacija izobraževalnega procesa zahteva strnjeno teoretično izobraževanje, ne sme to izobraževanje trajati tedensko več kakor 32 ur.

Osebam, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, mora biti vsako leto zagotovljeno najmanj 21 delovnih dni počitnic. Trajanje počitnic se določi s splošnim aktom delovne organizacije oziroma z učno pogodbo.

13. člen

Razpred praktičnega izobraževanja določi delovna organizacija oziroma obrtnik, pri katerem se pouk vrši.

Praktično izobraževanje se ne sme razporediti med dvaindvajseto in šesto uro naslednjega dne.

Izjemoma se lahko razporedi praktično izobraževanje tudi v času, navedenem v prejšnjem odstavku pri izobraževanju v tistih delovnih organizacijah, kjer se delovni proces opravlja izključno samo v tem času. Soglasje k taki razporeditvi daje republiški sekretariat za delo.

3. *Šole*

14. člen

Šole ustanavljajo družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge organizacije.

Šole se ustanovijo kot samostojni zavodi ali kot notranje organizacijske enote drugih organizacij.

Šole delujejo lahko trajno ali občasno.

Šole lahko izobražujejo za več poklicev.

15. člen

Šola se lahko ustanovi:

1. če se izkaže družbena potreba po poklicih, za katere se vrši izobraževanje po določbah tega zakona;
2. če je določen izobraževalni program;
3. če je omogočeno izpolnjevanje celotnega izobraževalnega programa;
4. če so zagotovljeni ustrezni činitelji in drugi strokovni delavci;
5. če so zagotovljeni prostori, oprema in učila;
6. če so zagotovljena finančna sredstva za delo.

Izobraževalna skupnost daje soglasje k ustanovitvi šole, katere dejavnost naj bi se financirala iz njenih sredstev.

16. člen

Šola sme začeti z delom, ko republiški sekretar za prosveto in kulturo po komisiji z določbo ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz prejšnjega člena tega zakona.

Komisijo iz prejšnjega člena imenuje republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z gospodarsko zbornico SR Slovenije.

17. člen

Če šola sama organizira praktično in teoretično izobraževanje, lahko sprejme na podlagi razpisa tudi osebe, ki nimajo sklenjene učne pogodbe.

Šola ne sme z razpisom za vpis omejiti vpis glede na starost, kraj bivanja ali kraj zaposlitve tistih, ki se žele vpisati.

Šola mora sprejeti osebe, če imajo sklenjeno učno pogodbo, in osebe, ki so brez učne pogodbe in imajo zagotovljeno praktično izobraževanje v delovnih organizacijah.

Šola mora teoretično izobraževanje tako razporediti, da ustreza posebnostim posameznih poklicev, za katere izobražuje.

18. člen

Potek šolanja, obliko izobraževanja in razporeditev šolskega dela določi šola s statutom.

Izobraževanje v šoli je lahko organizirano strnjeno ali pa samo ob določenih dnevih in ni deljeno na razrede oziroma letnike.

19. člen

Učitelji šole za strokovno teoretične in splošnoizobraževalne predmete so lahko tisti, ki so končali vsaj ustrezno predmetno skupino prve stopnje visokošolskega študija. Če ni visokošolskega zavoda z ustrezno stroko, lahko poučujejo strokovno teoretične predmete tudi tisti, ki imajo ustrezno srednjo šolo.

Učitelji šole za praktični pouk so lahko tisti, ki so končali ustrezno tehniško ali poklicno šolo ali tisti, ki imajo strokovno izobrazbo za poklic, za katerega opravljajo praktičen pouk. Poleg navedenih pogojev morajo ti učitelji imeti vsaj še pet let prakse v svojem poklicu.

Učitelji iz prejšnjega odstavka niso dolžni opravljati strokovni izpit v skladu s petim odstavkom 38. člena in 39. člena zakona o srednjem šolstvu.

Učitelji šole morajo imeti tudi pedagoško izobrazbo. Zavod za šolstvo SR Slovenije določi program in način pridobitve izobrazbe ter rok, do katerega si jo morajo učitelji pridobiti. V ta namen organizira zavod za šolstvo SR Slovenije v sodelovanju s šolami tečaje in druge oblike izobraževanja za pridobitve izobrazbe. Učiteljem izda zavod za šolstvo SR Slovenije potrdilo o udeležbi.

Učna obveznost učiteljev se določi s splošnim aktom šole tako, da se pri tem uporabljajo določbe zakona o srednjem šolstvu glede učne obveznosti učiteljev srednjih šol.

20. člen

Ravnatelja šole imenuje in razrešuje ustanovitelj šole z razpisom.

Ravnatelj šole mora izpolnjevati pogoje za učitelja šole in mora imeti vsaj tehniško šolo.

21. člen

Šola ima svoj pečat z grbom Socialistične republike Slovenije.

4. *Zaključni izpiti in spričevala*

22. člen

Osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, opravljajo ob koncu izobraževanja zaključni izpit.

Vsebina zaključnega izpita se določi z izobraževalnim programom.

23. člen

Zaključni izpit se opravlja pred komisijo. Komisija ima predsednika in ustrezno število članov.

Predsednika in člane komisije imenuje: enega člana komisije imenuje za zaključne izpite oseb, ki se izobražujejo za poklice s področja gospodarstva.

gospodarska zbornica SR Slovenije; za zaključne izpite oseb, ki se izobražujejo za poklice s področja družbenih služb, pristojni republiški upravni organ; predsednika in druge člane pa šola.

24. člen

Po uspešno opravljenem zaključnem izpitu izda šola osebi, ki se izobražuje v skladu z določbami tega zakona, spričevalo.

Spričevalo iz prejšnjega odstavka je javna listina.

Vsebino in obliko spričevala iz prvega odstavka tega člena določi republiški sekretar za prosveto in kulturo.

III. Učna razmerja

25. člen

Osebe, ki se praktično izobražujejo za poklic v delovni organizaciji ali pri obrtniku v skladu z določbami tega zakona ali zakona o srednjem šolstvu, so v učnem razmerju in morajo skleniti učno pogodbo.

Osebe iz prejšnjega odstavka tega člena so učenci.

Učne pogodbe ni treba skleniti osebam, ki so v delovnem razmerju, ki se izobražujejo po pogodbi o štipendiji, in osebam, ki so sprejete v šole po prvem odstavku 17. člena tega zakona.

26. člen

Delovna organizacija oziroma obrtnik sprejme do učenca s sklenitvijo učne pogodbe vzgojnoizobraževalne in druge obveznosti, določene s tem zakonom in z učno pogodbo.

Učenec sme skleniti učno pogodbo, če je dopolnil šolsko obveznost in ni starejši od 18 let ter je duševno in telesno sposoben, da se lahko izobražuje.

Za učence podpiše učno pogodbo tudi njegov zakoniti zastopnik. Zastopnik odgovarja za morebitne finančne obveznosti, ki izvirajo iz pogodbe.

27. člen

Delovna organizacija oziroma obrtnik lahko sklene učno pogodbo, če izpolnjuje naslednje pogoje:

a) delovna organizacija:

— imeti mora delovne prostore in opremo, da lahko izobražuje za poklic, določen z nomenklaturo poklicev;

— obseg poslovanja mora obsegati po proizvodnjih oz. storitvenih asortimentih pretežno celotno dejavnost poklica, za katerega se učenec izobražuje;

— v poklicu, za katerega se učenec izobražuje, mora zaposlovati vsaj enega delavca z ustrezno družbeno priznano izobrazbo, ki ima vsaj tri leta ustrezne prakse;

— določiti mora osebo z ustrezno strokovnostjo, ki je odgovorna za praktično izobraževanje;

b) obrtnik:

— imeti mora delovne prostore in opremo, da lahko izobražuje za poklic, določen z nomenklaturo poklicev;

— obseg poslovanja oziroma obrata mora obsegati po proizvodnih oz. storitvenih asortimentih pretežno celotno dejavnost poklica, za katerega se učenec izobražuje;

— nosilec obrtnega dovoljenja ali pri njem zaposlena oseba mora imeti moralne lastnosti in ustrezno družbeno priznano izobrazbo za poklic, za katerega se učenec izobražuje, in najmanj 3 leta ustrezne prakse.

Pogoje iz prejšnjega odstavka ugotovi pristojni organ občinske skupščine, ko dobi mnenje gospodarske zbornice SR Slovenije.

Pristojni upravni organ občinske skupščine lahko določi potem, ko dobi mnenje gospodarske zbornice SR Slovenije, največje število učencev, ki jih lahko obrtnik hkrati izobražuje.

Zoper odločbo občinskega upravnega organa iz drugega in tretjega odstavka tega člena je možna pritožba na republiški sekretariat za gospodarstvo.

Pogoj, da more imeti delovna organizacija oziroma obrtnik delovne prostore, se ne zahteva za dejavnosti, za katere se po posebnih predpisih ne zahtevajo delavnice.

28. člen

Z osebami, ki se izobražujejo v poklicnih šolah, se sklepajo učne pogodbe praviloma od 1. junija do 30. septembra.

Učna pogodba iz prejšnjega odstavka se lahko sklene tudi po drugem času, če s tem soglaša poklicna šola.

Osebe, ki se izobražujejo po določbah tega zakona, niso vezane za sklepanje učnih pogodb na rok, določen v prvem odstavku tega člena.

29. člen

Delovna organizacija oz. obrtnik mora skleniti učno pogodbo ob sprejemu učenca v učno razmerje.

Delovna organizacija oziroma obrtnik, ki sklene učno pogodbo, mora dati to pogodbo registrirati v osmih dneh po sklenitvi, oziroma v osmih dneh po poteku poskusne dobe, če je ta določena.

Učne pogodbe registrira občinski upravni organ, na čigar območju je sedež delovne organizacije oziroma obrtnika, ki sklepa učno pogodbo. Pred registracijo učne pogodbe preveri organ, ki učno pogodbo registrira, ali so izpolnjeni pogoji iz 26. in 27. člena tega zakona.

Vsebino in obliko registra določi gospodarska zbornica SR Slovenije.

Registrirano učno pogodbo prejmejo pogodbeni stranki, strokovna oziroma poklicna šola in pristojen komunalni zavod za socialno zavarovanje.

30. člen

Učna pogodba vsebuje:

1. osebne podatke in šolsko izobrazbo učenca;
2. osebne podatke staršev oziroma drugega zakonitega zastopnika učenca;
3. naziv, sedež in vrsto dejavnosti delovne organizacije oziroma samostojnega obrtnika, s katerim se sklepa učna pogodba;
4. naziv poklica, za katerega se bo učenec izobraževal;

5. pričetek in trajanje izobraževanja učenca;
6. dolžnosti pogodbenih strank;
7. nagrada, ki jo prejme učenec;
8. finančne obveznosti strank, če samovoljno razdereta učno pogodbo;
9. morebitne materialne pogoje, ki jih nudi učencu delovna organizacija oziroma samostojen obrtnik, pri katerem se učenec izobražuje;
10. morebitne druge obveznosti pogodbenih strank.

Učna pogodba ne sme vsebovati določb, ki bi bile v nasprotju s tem zakonom in z drugimi predpisi.

Nagrada iz 7. točke prvega odstavka tega člena se izplačuje ves čas med izobraževanjem učenca.

Alternativa za tretji odstavek 30. člena (predlog gospodarske zbornice SR Slovenije)

»Nagrada iz 7. točke prvega odstavka tega člena se izplačuje le med praktičnim izobraževanjem, med šolskimi počitnicami in bolezenskim dopustom.«

31. člen

V učni pogodbi morajo biti poudarjene zlasti naslednje dolžnosti delovne organizacije oziroma obrtnika, ki sklene pogodbo:

— da učencu omogoči praktično izučitev za poklic po predpisanem izobraževalnem programu in možnost, da si v dogovorjenem roku pridobi potrebno praktično znanje za opravljanje poklica, za katerega se izobražuje;

— da skrbi za učenčevo praktično izobraževanje in za redno obiskovanje poklicne šole oziroma druge obvezne izobraževalne oblike;

— da omogoči učencu, ki se izobražuje v skladu z določbami tega zakona, poleg počitnic iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona oziroma učencu, ki se izobražuje v poklicni šoli, poleg počitnic iz petega odstavka 15. člena zakona o srednjem šolstvu še najmanj šest dni počitnic za pripravo na zaključni izpit;

— da redno izplačuje učencu dogovorjeno nagrado;

— da skrbi za varnost pri delu, za zdravje in telesni razvoj učenca;

— da seznani učenca s predpisi o varnosti pri delu;

— da skrbi za pravilne medsebojne odnose med delavci in učenci;

— da izpolnjuje druge s pogodbo dogovorjene obveznosti.

32. člen

V učni pogodbi morajo biti poudarjene zlasti naslednje dolžnosti učenca, ki sklene pogodbo:

— da se vestno in marljivo uči in si prizadeva, da se izobrazi za poklic v določenem roku;

— da redno obiskuje poklicno šolo in druge obvezne izobraževalne oblike;

— da se pri izobraževanju za poklic ravna po navodilih pogodbene stranke in učiteljev;

— da se dostojno vede;

— da varuje poslovno tajnost pogodbene stranke;

— da se ravna po varnostnih predpisih.

33. člen

Delovne organizacije uredijo nagrajevanje učencev po 7. točki 30. člena tega zakona s svojimi splošnimi akti. Pri tem določijo zlasti višino nagrad, višino teh nagrad glede na uspeh, ki ga učenec pokaže v šoli in pri praktičnem pouku v delovni organizaciji, ter osnove in merila, po katerih se ta uspeh ugotavlja.

Nagrade iz 7. točke 30. člena tega zakona, ki jih plačujejo obrtniki, ne smejo biti večje od povprečnega zneska nagrad, ki jih plačujejo družbene obrtne organizacije na območju občine svojim učencem. Ta znesek ugotovi vsako leto do 30. aprila pristojni občinski upravni organ in ga sporoči obrtnikom na območju občine.

Delovne organizacije oziroma obrtniki določijo vsako leto najpozneje do 30. aprila z ustreznimi družbenimi dogovori najnižji znesek nagrade iz prvega in drugega odstavka tega člena za posamezne panoge gospodarstva.

Občinska skupščina določi lahko za svoje območje največji znesek nagrade iz 7. točke 30. člena tega zakona. Ta znesek ne sme biti nižji od zneskov, določenih z družbenimi dogovori po prejšnjem odstavku.

34. člen

Če se pogodbena stranka, pri kateri se učenec izobražuje na delovnem mestu, z učno pogodbo zaveže, da bo plačevala za učenca stroške za prehrano, za delovno obleko ali za stanovanje oziroma, da mu bo te stroške nadomestila neposredno v gotovini, lahko te izdatke všteje v nagrado iz 7. točke 30. člena tega zakona.

Občinska skupščina določi razmerje med zneskom, ki se izplačuje učencu neposredno v gotovini po prejšnjem odstavku in izdatke delovne organizacije oziroma obrtnika za prehrano, delovno obleko in stanovanje učenca ter nadzoruje izvrševanje učnih pogodb glede teh določb.

35. člen

Učence, ki sklepajo učne pogodbe, mora praviloma obravnavati poklicna svetovalnica; pred nastopom izobraževanja in vsako leto med tem izobraževanjem pa morajo biti zdravstveno pregledani.

36. člen

Z učno pogodbo se lahko določi tudi poskusna doba, ki sme trajati največ 30 dni. V poskusni dobi se ugotavlja, ali ima učenec nagnjenosti in spretnosti, ki so potrebne za opravljanje poklica, za katerega se izobražuje.

Med poskusno dobo lahko stranki odpovesta pogodbeno razmerje brez roka.

Če učenec po poskusni dobi nadaljuje izobraževanje za isti poklic, se mu poskusna doba šteje v učno dobo, določeno z učno pogodbo.

Med poskusno dobo pripadajo učencu nagrada in druge z učno pogodbo določene pravice.

37. člen

Izobraževanje po učni pogodbi preneha, ko se izteče pogodbeno določena učna doba oziroma, ko učenec opravi zaključni izpit.

Učenec opravlja lahko zaključni izpit največ tri mesece pred koncem učnega razmerja, če s tem soglaša delovna organizacija oziroma obrtnik. Šola mora učencu omogočiti, da lahko polaga zaključni izpit najpozneje v roku dveh mesecev po poteku učne pogodbe.

Če učenec poklicne šole ponavlja razred zaradi negativnih ocen, se učna pogodba ustrezno podaljša.

Če učenec poklicne šole ne opravi zaključnega izpita do konca pogodbeno določenega učnega razmerja, se učna pogodba podaljša do prvega ponavljanja zaključnega izpita.

Če je učenec izključen iz šole oziroma poklicne šole in nima možnosti, da bi se vpisal v drugo istovrstno šolo, se učna pogodba razdere.

Če učenec oboli za dalj časa, se učna pogodba lahko ustrezno podaljša, tako, da se izpolni izobraževalni program.

Učencu, ki iz kakršnegakoli razloga prekine izobraževanje, se mu v učno dobo šteje ves čas izobraževanja, če najpozneje v šestih mesecih nadaljuje izobraževanje v istem poklicu.

38. člen

Delovna organizacija oziroma obrtnik lahko razdere učno pogodbo:

1. če je sklenjena na podlagi lažnih listin;
2. če se učenec brez opravičenih razlogov neha učiti in se v osmih dneh ne vrne na učno mesto oziroma v šolo;
3. če postane učenec duševno ali telesno nesposoben za izobraževanje za poklic;
4. če bi po zdravnikovem mnenju strokovno izobraževanje ogrožalo učenčevo življenje in zdravje;
5. če učenec trajno oboli za boleznijo, ki utegne biti nevarna drugim delavcem;
6. če učenec oboli za tako boleznijo, da po posebnih predpisih ne bi smel opravljati poklica, za katerega se izobražuje;
7. če učenec ponovno hudo krši dolžnosti, navedene v 32. členu tega zakona.

Postopek za ugotavljanje kršitve iz 7. točke prejšnjega odstavka določijo delovne organizacije s svojimi splošnimi akti. Za učence pri obrtnikih pa ugotavlja upravičeno razdiranje učne pogodbe po 7. točki prejšnjega odstavka občinski upravni organ, ki je pristojen za delo.

39. člen

Učenec lahko razdere učno pogodbo:

1. če je moralno ogrožen;
2. če postane po zdravnikovi ugotovitvi duševno ali telesno nesposoben za izobraževanje;
3. če bi po zdravnikovem mnenju nadaljevanje izobraževanja ogrožalo njegovo življenje in zdravje;
4. če se pogodbena stranka preseli v drug kraj, kamor ji noče slediti;
5. če se po krivdi pogodbene stranke preneha izobraževanje najmanj za mesec dni;
6. če pogodbena stranka onemogoča izobraževanje, z njim neprimerno ravna ali mu onemogoča obiskovanje poklicne šole oziroma drugih obveznih izobraževalnih oblik;

7. če pogodbena stranka ne izplačuje redno pogodbeno dogovorjene nagrade in ne izpolnjuje drugih materialnih pogodbenih obveznosti;

8. če je pogodbena stranka — obrtnik kaznovan s prepovedjo opravljanja obrti za dobo, ki traja več kakor mesec dni oziroma, če je kaznovan z odvzemom prostorov zaradi takih kaznivih dejanj, ki lahko kvarno vplivajo na učenca;

9. če pogodbena stranka — obrtnik oboli za boleznijo, ki utegne biti po zdravnikovem mnenju nevarna za učenčevo življenje in zdravje;

10. če niso izpolnjeni pogoji iz 27. člena tega zakona.

40. člen

Razen iz razlogov, ki so določeni v 37., 38. in 39. členu tega zakona, lahko pogodbeni stranki vsak čas sporazumno razdereta učno pogodbo, če sta tako določila v učni pogodbi. V takem primeru morajo biti v učni pogodbi določene tudi obveznosti, ki jih mora izpolniti pogodbena stranka, če razdere učno pogodbo.

41. člen

Delovna organizacija oziroma obrtnik, ki razdere učno pogodbo, mora v osmih dneh pismeno sporočiti pristojnemu občinskemu organu datum, s katerim je ta učna pogodba, in razloge, zaradi katerih je prenehala, ter morebitno podaljšanje učne pogodbe in razloge, zaradi katerih je podaljšana.

42. člen

Spore, ki izvirajo iz učne pogodbe, rešuje pristojno sodišče.

43. člen

Za inšpekcijo dela pristojni upravni organi nadzorujejo delovne organizacije in obrtnike, ki imajo učence v učnem razmerju, kako izpolnjujejo z učnimi pogodbami ter s tem zakonom in z drugimi predpisi določene pogoje glede izobraževanja učencev po učnih pogodbah.

44. člen

Ko učenec uspešno konča izobraževanje in mu preneha učno razmerje po učni pogodbi, preneha biti učenec, postane pa strokovni delavec določenega poklica ter lahko stopi v delovno razmerje.

IV. Kazenske določbe

45. člen

Z denarno kaznijo do 5000 dinarjev se kaznuje za prekrške delovna organizacija oziroma obrtnik:

1. če sprejme na izobraževanje osebo brez učne pogodbe (25. člen);

2. če sprejme na izobraževanje osebo, ki ne izpolnjuje s tem zakonom določenih pogojev (drugi odstavek 26. člena);

3. če sprejme na izobraževanje osebo, čeprav nima te pravice (drugi odstavek 27. člena);

4. če ne poskrbi za registracijo učne pogodbe (29. člen);
5. če krši dolžnosti določene v učni pogodbi (31. člen);
6. če ne pošlje poročila pristojnemu občinskemu upravnemu organu o tem, da se je učna pogodba razdrla in o razlogih, zakaj se je razdrla (41. člen).

Z denarno kaznijo do 500 dinarjev se kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka tudi odgovorna oseba delovne organizacije.

V. Prehodne in končne določbe

46. člen

Izobraževanje po tem zakonu se uvaja postopoma, kolikor se zagotavlja pogoj iz 6. točke 15. člena tega zakona.

47. člen

Določbe tega zakona glede učnih pogodb veljajo tudi za učence poklicnih šol, ki sklenejo učne pogodbe.

Učne pogodbe, ki so bile sklenjene po predpisih, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, ostanejo veljavne.

48. člen

Gospodarska zbornica SR Slovenije določi začasno nomenklaturo poklicev po 5. členu tega zakona najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

Gospodarska zbornica SR Slovenije določi tudi začetek izobraževanja za posamezne poklice, za katere se izobražuje v skladu z določbami tega zakona.

49. člen

Ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o nagrajevanju vajencev (Uradni list SRS, št. 303-29/65).

50. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je dne 25. 7. 1968 pod št. 61-69/68 predložil Skupščini SR Slovenije predlog zakona o strokovnem izobraževanju po končani šolski obveznosti.

Predlog utemeljuje z naslednjimi razlogi:

1. Gospodarstvu in družbenim službam so potrebni najrazličnejši poklici. Za nekatere je sistem izobraževanja rešen z zakonom o srednjem šolstvu (Ur. l. SRS, št. 18-138/67); z nobenim predpisom pa ni urejeno izobraževanje za tiste poklice, za katere zadostuje manj kot dveletno šolanje in za katere ne bi bilo potrebno dosledno vztrajati pri zahtevi, da morajo učenci imeti za seboj uspešno končano osnovno šolo. Tako šolanje bi bilo zelo pomembno tudi za tisto kmečko mladino, ki želi ostati doma in se ukvarjati s kmetijstvom.

2. Čedalje nujnejša je zahteva, da se mladini po končani šolski obveznosti odpro možnosti za zaposlitev tudi s takimi vrstami šol, ki nimajo značaja srednje šole.

3. Pri poklicnem izobraževanju je praktični pouk često najpomembnejši del vzgojno izobraževalnega procesa. Če družba s primernimi ukrepi zagotovi pravilne pedagoške postopke z učenci v delovnih organizacijah in pri zasebnih obrtnikih, je učno razmerje med učenci in temi organizacijami oziroma obrtniki lahko učinkovit način vzgoje strokovnih kadrov. Ker je sklepanje učnih razmerij v SR Sloveniji ostalo neurejeno, ko je bil sprejet zakon o prenehanju veljavnosti uredbe o vajencih (Ur. l. SFRJ, št. 14/65), je treba celotno problematiko učnih razmerij urediti z republiškim predpisom.

Predlog zakona so obravnavali zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije na seji 4. 9. 1968, odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora na seji 9. 9. 1968, odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora na seji 11. 9. 1968, odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora na seji dne 20. 9. 1968 ter izvršni svet Skupščine SR Slovenije na seji dne 19. 9. 1968.

Vsi ti organi so se z razlogi in s predlogom za izdajo zakona načelno strinjali, k posameznostim pa so pripomnili naslednje:

— predlagani naslov zakona ne ustreza vsebini, ker je presplošen (odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora, zakonodajno-pravna komisija, odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora);

— akt o nomenklaturi poklicev, ki z njim računa predlog, je tolikšnega pomena, da izid zakona ne bi mogel biti povsem brez pridržka prepuščen gospodarski zbornici, temveč bi bilo za njegov sprejem potrebno soglasje pristojnega državnega organa (zakonodajno-pravna komisija);

— z nomenklaturo poklicev naj se določi, za katere poklice naj se omogoči izobraževanje, ne da bi učenci poprej uspešno končali osnovno šolo in kakšno minimalno predizobrazbo morajo imeti učenci za te poklice (zakonodajno-pravna komisija, odbor za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora, odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora). Odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora je imel načelen pomislek glede odstopanja od zahteve, da je uspešno končana osnovna šola pogoj za vsako poklicno izobraževanje. Zakon naj bi po mnenju tega odbora za učence z nedokončano osnovno šolo določil daljšo učno dobo;

— predlagatelj naj k predlogu zakona izdela natančnejše izračune fizičnih sredstev, potrebnih za izvajanje zakona (odbor za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora).

Po obravnavanem predlogu zakona v naštetih skupščinskih organih je republiški zbor Skupščine SR Slovenije na 64. seji dne 27. 9. 1968 sklenil, da se predlagani zakon sprejme in da se pripravi osnutek zakona po načelih, ki jih navaja predlagatelj tako, da se upoštevajo dopolnitve, ki so jih v svojih poročilih predlagali skupščinski organi.

V skladu s sklepom republiškega zbora Skupščine SR Slovenije je republiški sekretariat za prosveto in kulturo pripravil osnutek zakona. Pri tem so sodelovali gospodarska zbornica SR Slovenije, predsedstvo Zveze mladine Slovenije, republiški sekretariat za delo in zavod za šolstvo SR Slovenije. Upoštevali so pripombe skupščinskih organov glede naslova zakona, soglasja pristojnega državnega organa pri določanju nomenklature poklicev in glede minimalne predizobrazbe učencev v poklicih, za katere se z nomenklaturo

poklicev omogoči izobraževanje tudi učencem, ki niso uspešno končali osnovne šole.

Niso pa mogli upoštevati pomislekov odbora za šolstvo prosvetno-kulturnega zbora glede odstopanja od zahteve, da je uspešno končana osnovna šola pogoj za vsako poklicno izobraževanje. Spričo nevarnosti, da za nekatere poklice (zlasti rudarske, gradbene in metalurške) gospodarske organizacije ne bi dobile dovolj novih delavcev, je treba za te poklice dopustiti izobraževanje tudi mladini, ki ni uspešno končala osnovne šole, hkrati pa je treba z ustreznimi oblikami izobraževanja odraslih doseči, da si bodo delavci pozneje pridobili izobrazbo popolne osnovne šole.

Naslov zakona je z osnutkom prilagojen njegovi vsebini in se glasi: »Zakon o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij«. Osnutek namreč ureja izobraževanje oseb za take poklice, ki po svoji izobraževalni vsebini niso toliko zahtevni, da bi bilo zanje potrebno izobraževanje po predmetnikih in učnih načrtih srednjih šol. Drugi del osnutka pa vsebuje pravna rešitev sklepanja učnih pogodb za mladino, ki se odloči za učno razmerje v delovni organizaciji oziroma pri samostojnem obrtniku ali samostojnem gostincu, ne glede na to, ali se izobražuje v poklicni šoli ali pa se bo izobraževala v skladu z določbami, ki jih vsebuje osnutek tega zakona.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo sodi, da predlagani naslov: »Zakon o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij« ustreza, čeprav izraz »poklicno« izobraževanje rabi že zakon o srednjem šolstvu. Do pravnih nejasnosti v praksi vendar ne bo prihajalo, saj prvi člen osnutka govori o tem, da nomenklatura poklicev določa, katero poklicno izobraževanje naj ureja zakon.

Glede zahteve po natančnejšem izračunu finančnih sredstev, potrebnih za poklicno izobraževanje po predlaganem zakonu, meni republiški sekretariat za prosveto in kulturo kot predlagatelj zakona naslednje: Zakon ne nalaga niti družbeno-političnim skupnostim niti izobraževalnim skupnostim niti delovnim organizacijam nobenih finančnih obveznosti, ampak ureja le sistem te izobraževalne dejavnosti. Te dejavnosti niso obvezne, šole jih bodo organizirale v okviru materialnih možnosti. Kolikšne bodo te možnosti, ni mogoče predvideti, vsekakor pa bodo odvisne od kadrovskih potreb delovnih organizacij, gospodarskih in drugih razmer v posameznih občinah in od pripravljenosti delovnih organizacij in občinskih skupščin, da financirajo te izobraževalne dejavnosti. Isto velja za izobraževalne skupnosti, za katere osnutek zakona določa, da dajejo soglasje k ustanovitvi šole, če bi se njene izobraževalne dejavnosti financirale iz sredstev teh skupnosti. S prehodnimi določbami (46. člen) osnutek zakona izrecno določa, da se izobraževanje po tem zakonu uvaja postopoma, kolikor se zagotavljajo finančna sredstva za delo šol.

O osnutku je tekla javna razprava. Za gospodarstvo je to razpravo vodila gospodarska zbornica SR Slovenije, ki je osnutek zakona objavila v Gospodarskem vestniku. Z osnutkom pa so bile seznanjene tudi šole, šolske skupnosti in drugi zainteresirani dejavniki, ker je bil osnutek objavljen tudi v Prosvetnem delavcu. V razpravi so sodelovali tudi izobraževalna skupnost SR Slovenije, Zveza mladine Slovenije, republiški svet in nekateri občinski sveti Zveze sindikatov Jugoslavije, andragoško društvo Slovenije ter društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam za Slovenijo.

Javna razprava je ponovno poudarila potrebo, da se z zakonom uredi tisti del poklicnega izobraževanja, ki ga ne ureja zakon o srednjem šolstvu.

Udeleženci javne razprave so potrdili osnovno zamisel o osnutku zakona. S konkretnimi pripombami k posameznim členom so omogočili republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo, da je osnutek izpopolnil.

Najpomembnejši prispevek k osnutku so bile pripombe gospodarskih organizacij, ki jih je uskladila gospodarska zbornica SR Slovenije. Predlagatelj osnutka je pri končni redakciji smiselno upošteval njene dopolnilne in spreminjevalne predloge. Eden izmed teh predlogov stoji v osnutku kot alternativa za zadnji odstavek 30. člena (nagrade učencev), drugi pa so bili sprejeti brez alternativ. Predlogi gospodarske zbornice so se nanašali na določbe o nomenklaturi in profilih poklicev, varstvu učencev, časovni razporeditvi praktičnega pouka, pogojih, ki jih morajo izpolnjevati učitelji in ravnatelj šole ter delovne organizacije oziroma obrtnik, o sklepanju učnih pogodb, o pravicah in dolžnostih učencev ter o zaključnem izpitu. V končni osnutek zakona ni bil sprejet le predlog gospodarske zbornice za spremembo 15. člena, po katerem naj bi v vseh primerih dajala soglasje k ustanovitvi šole republiška izobraževalna skupnost.

Šole in njihove skupnosti niso poslale spreminjevalnih ali dopolnilnih predlogov.

Izvršni svet skupščine republiške izobraževalne skupnosti se je z osnutkom zakona v načelu strinjal, predlagal je le, da se izdela dolgoročni program razvoja šol iz 14. člena osnutka.

Nekateri udeleženci javne razprave (nekatere gospodarske organizacije, obalni sindikalni svet Koper, društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam) so predlagali, da naj se z zakonom natančneje določijo viri finančnih sredstev za izobraževalne dejavnosti, ki jih ureja osnutek zakona. Predlagatelj osnutka iz že navedenih razlogov teh predlogov ni upošteval.

Med udeleženci javne razprave je treba omeniti še komisijo za kulturo in izobraževanje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Ta je predlagala, da se osebam, ki uspešno končajo izobraževanje po določbah v osnutku, omogoči nadaljevanje šolanja na ustrezni poklicni šoli. Ta predlog je v osnutek sprejet s 4. členom.

Andragoško društvo je opozorilo na to, da je treba za področje, ki ga ureja zakon, s posebnimi določbami urediti tudi izobraževanje odraslih. Po našem mnenju vendar ni treba vnašati v osnutek teh posebnih določb, ker osnutek zakona z 8. členom določa, da se izobraževanje mladine in odraslih po določbah osnutka, če z zakonom ni drugače predpisano, uporabljajo ustrezne določbe zakona o srednjem šolstvu. Izobraževanje odraslih je torej tudi za poklice iz prvega odstavka 1. člena osnutka zakona že urejeno s pravilnikom o organizaciji in izvajanju izobraževanja odraslih v srednjih šolah (Ur. l. SRS, št. 20-156/68).

Izpopolnjen s predlogi iz javne razprave ima osnutek zakona naslednje značilnosti:

1. S predvidenimi določbami o novih oblikah izobraževanja se izpopolnjuje vzgojno-izobraževalni sistem predvsem na področju poklicnega izobraževanja za neposredne proizvajalce.

2. Razširja se možnost izobraževanja na podlagi učne pogodbe in možnost zaposlitve tudi za tisto mladino, ki ni uspešno končala osnovne šole. Omogoča se osebam, ki uspešno končajo izobraževanje po določbah predvidenih v osnutku, da nadaljujejo šolanje na ustrezni poklicni šoli, ne glede na to, ali so končale osnovno šolo.

3. Odpira se možnost, da zadovolji zahtevam po izobraževanju za tiste poklice, ki so se z razvojem gospodarstva pojavili kot novi poklici.

4. Gospodarski zbornici SR Slovenije se omogoča, da izpopolni nomenklaturo poklicev po profilih poklicev in jo uredi po zahtevnosti izobraževanja.

5. Omogoča se veliko večjemu številu mladine, da si poleg zakona o srednjem šolstvu pridobi določeno strokovno izobrazbo in se uspešno vključi v proizvodno delo.

6. Temelj za realizacijo in uspešno organizacijo izobraževanja, ki ga predvideva osnutek zakona, so nomenklatura poklicev in izobraževalni programi.

a) Vsi poklici, za katere naj bi se osebe izobraževale po določbah osnutka, morejo biti določeni z nomenklaturo poklicev (5. člen). Nomenklaturo poklicev s področja gospodarstva naj bi določila gospodarska zbornica SR Slovenije v soglasju z republiškim sekretariatom za gospodarstvo, za področje družbenih služb pa pristojni republiški upravni organ v soglasju z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo.

b) Izobraževalni programi (9. in 10. člen) naj bi se določali po temeljiti analizi posameznih poklicev v skladu z nomenklaturo poklicev.

Izobraževalni programi naj bi imeli glede na vrsto poklica:

— ali samo strokovni del;

— ali strokovni in splošnoizobraževalni del.

Vsak izobraževalni program naj bi vseboval tudi del programa o varstvu pri delu, ki naj bi bil prilagojen poklicu.

Strokovni del izobraževalnega programa naj bi določali za poklice s področja gospodarstva gospodarska zbornica SR Slovenije, za poklice s področja družbenih služb pa pristojni republiški upravni organ v soglasju z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo. Splošnoizobraževalni del programa naj bi določala zbornica oziroma pristojni republiški upravni organ na predlog republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

7. V osnutku so določbe glede omejitve pouka in sicer največ 8 ur dnevno, od tega največ teoretičnega pouka s tem, da se ne preseže 42 ur tedensko, če pa je strnjen samo teoretični pouk, pa največ 32 ur tedensko, pri čemer je zagotovljeno najmanj 21 dni počitnic vsako leto.

8. V osnutku so tudi določbe glede učnih pogodb. Učne pogodbe pravno doslej niso urejene, zato je potrebno, da se zapolni pravna praznina na tem področju. V osnutku je glede tega določeno:

— da morajo skleniti učne pogodbe vse tiste osebe, ki se teoretično izobražujejo v strokovnih ali poklicnih šolah, praktično pa se izobražujejo na delovnih mestih v delovnih organizacijah ali pa samostojnih obrtnikih oziroma samostojnih gostincih (25. člen);

— da mora delovna organizacija ali samostojni obrtnik oziroma samostojni gostinec izpolnjevati določene pogoje, če izobražuje osebe na delovnem mestu (27. člen);

— da morajo biti vse učne pogodbe registrirane pri občinski skupščini (29. člen);

— da morajo pogodbe vsebovati predvidene določbe (30. člen) zlasti obveznosti delovne organizacije oziroma samostojnega obrtnika ali gostinca (31. člen), dolžnosti učenca (32. člen) in obveznosti, če stranka pogodbo samovoljno razdere (30. člen).

9. Glede nagrad učencev določa osnutek, da se izplačujejo vso dobo praktičnega in teoretičnega izobraževanja, v alternativi, ki jo predlaga gospodarska zbornica SR Slovenije, pa določa, da se te nagrade izplačujejo samo med praktičnim izobraževanjem, šolskimi počitnicami in bolezenskim dopustom (tretji odstavek 30. člena). Pripominjamo, da se z določbo o nagradi, ki pripada učencu ves čas izobraževanja, strinja tudi komisija za kulturo in izobraževanje republiškega sveta za Slovenijo ZSJ in drugi udeleženci javne razprave v osnutku zakona.

S tem, kako določiti najnižji znesek nagrade, osnutek računa z družbenimi dogovori med delovnimi organizacijami oziroma med obrtniki posameznih gospodarskih panog. Iniciativo za te družbene dogovore naj bi dala gospodarska zbornica SR Slovenije. Najnižji možni znesek nagrade učencev v delovnem razmerju lahko določi tudi občinska skupščina za svoje območje, vendar v skladu z navedenimi družbenimi dogovori (33. člen).

10. Ob koncu izobraževanja se predpisuje zaključni izpit za poklic v obliki praktičnega izdelka ali storitve iz dejavnosti poklica (22. člen).

Zaključni izpit naj bi osebe, ki se izobražujejo, opravile pred komisijo (23. člen). Vsebina zaključnega izpita naj bi se določila z nomenklaturo poklicev.

11. V 45. členu so določene sankcije za delovne organizacije oziroma za samostojne obrtnike ali gostince v primeru, če kršijo predvidene določbe.

12. V prehodnih in končnih določbah je predvideno:

— da se uvaja izobraževanje po tem zakonu postopoma, vendar pa najpozneje v enem letu po določbi nomenklature za posamezne poklice (46. člen);

— da določbe tega zakona glede učnih pogodb veljajo tudi za učence poklicnih šol (prvi odstavek 47. člena);

— da ostanejo še naprej v veljavi učne pogodbe, ki bodo sklenjene pred uveljavitvijo tega zakona (drugi odstavek 47. člena);

— da gospodarska zbornica SR Slovenije določi začasno nomenklaturo poklicev v enem letu po uveljavitvi zakona (prvi odstavek 49. člena);

— da se odloči začetek izobraževanja za posamezne poklice, za katere se izobražuje v skladu z določbami tega zakona (drugi odstavek 48. člena) in

— da preneha z uveljavitvijo tega zakona zakon o nagrajevanju vajencev (Uradni list SRS, št. 303-29/65). Določbe tega zakona v celoti vsebuje ta osnutek (49. člen).

POROČILA

Odbor za prosveto in kulturo republiškega zbora je na seji dne 4. novembra 1969 obravnaval osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretar za prosveto in kulturo.

V načelni razpravi je odbor ugotovil, da je osnutek zakona izdelan na podlagi izhodišč, sprejetih v predlogu za izdajo zakona. Potreba po tem zakonu je velika, ker bo omogočil ustreznejši uk in zaposlitev večjega števila učencev, ki niso uspešno končali osnovne šole. Teh je sedaj približno 10 000 na leto. Del teh učencev se je doslej brez družbenega nadzora izučeval pri zasebnih obrtnikih in v delovnih organizacijah za manj zahtevne poklice na način, kot so oni sami smatrali, da je to potrebno. To je dovedlo tudi do anomalij in so

primeri, da poteka uk brez ustreznega strokovnega nadzora in mentorstva ter se izkorišča bolj v pridobitvene namene, ker se izplačujejo učencem minimalne nagrade. To se kaže tudi v tem, da nekatere delovne organizacije in zasebniki stremijo po čezmernem podaljševanju praktičnega pouka, hkrati pa ugovarjajo potrebi po teoretičnem pouku na šolah. Ko je bila ukinjena uredba o vajencih, ki je urejala pravice in dolžnosti vajencev delovnih organizacij in zasebnikov, je postal problem še bolj pereč.

Odbor je ugodno ocenil intencijo zakona, ki prihaja do izraza v več določbah, da bodo o vseh pomembnejših vprašanjih izobraževanja neposredno soodločali ustrezni organi gospodarske zbornice. Da bo doseženo čimbolj funkcionalno ravnovesje med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem, bi bilo koristno, da sodelujejo pri programiranju izobraževanja za posamezen poklic tudi šolski zavodi iz iste stroke in druge institucije.

V načelni razpravi je odbor tudi ugotovil, da otežkoča natančno ocenjevanje ustreznosti posameznih določb osnutka pomanjkanja nomenklature poklicev; ta še ni izdelana.

V podrobni obravnavi so bile dane k posameznim členom naslednje pripombe:

K 4. členu: Po mnenju nekaterih članov odbora določbe tega člena niso sprejemljive iz načelnih razlogov. Spoštovati je treba določbo 27. člena zakona o srednjem šolstvu, po kateri se na srednjo šolo lahko vpiše le učenec, ki je uspešno končal osnovno šolo. Ta zakon sprejemamo predvsem zaradi tega, ker še zmeraj približno 40 % otrok uspešno ne dokonča osnovne šole in ker so poklici, za katere se je možno usposabljati tudi brez ustreznega znanja osemletke. S tem zakonom torej odpiramo mladini večje možnosti za izobraževanje in za zaposlitev. Slej ko prej pa ostane cilj, da bi čimveč otrok uspešno končalo osnovno šolo. Prizadevanja so torej vzporedna in bo v perspektivi odpadla potreba po tistih določilih tega zakona, ki zmanjšujejo raven predznanja, dasiravno bodo takšni in še novi poklici obstajali. Tudi po mnenju gospodarske zbornice ne bi bilo smotrno v tem zakonu dopuščati možnost avtomatičnega preskakovanja dveh razredov osnovne šole, ki so po učni snovi najzahtevnejši in dajejo zato solidno osnovo za šolanje v srednjih šolah in za polnejšo vključitev v proizvodne in širše družbene odnose. Vprašanje je, kako bi učenci nadoknadili zamujeno učno snov, ker šole, ki bodo delovale po tem zakonu in srednje šole ne morejo znova posredovati osnovnošolskega znanja, marveč morajo, zlasti srednje šole, graditi svoje učne programe na osvojenem znanju osnovne šole.

Predlogi odbora gredo v tej smeri, da se vsem učencem omogoči čimbolj racionalen prehod iz ene na drugo šolo, vendar ta ne sme iti na škodo vrzeli v znanju. Popolno osnovnošolsko izobrazbo si je mogoče pridobiti v osnovnih šolah za odrasle ali pa s preizkusom znanja pred sprejemom na srednjo šolo.

K 6. členu: Predstavnik izobraževalne skupnosti SR Slovenije je seznanil odbor s težavami, ki jih imajo skupnosti in strokovne šole v zvezi s plačevanjem prispevkov zavodom za socialno zavarovanje za primer nesreče pri delu. Nekateri učenci niso zavarovani, med skupnostjo in zavodi za socialno zavarovanje pa še ni bil dosežen sporazum. To vprašanje mora biti rešeno do predložitve predloga zakona.

K 9. členu: Pri izdelavi izobraževalnih programov bo morala biti posvečena posebna skrb metodam in pogojem izobraževalnega procesa, ki morajo biti zasnovani tako, da bodo učenci čimprej pridobili delovne navade.

K 10. členu: Določbe tega člena naj se dopolnijo tako, da bodo pri sestavljanju učnih programaov sodelovali tudi ustrezni šolski zavodi in druge strokovne ali znanstvene institucije.

K 15. členu: Glede na dosedanjo prakso, da so nekatere delovne organizacije prenehale financirati lastne šole in so te avtomatično padle v breme občin ali pa izobraževalnih skupnosti, je bila dana pripomba, da bi ta člen dopolnili z določbo o dolžnostih ustanoviteljev šol, če nameravajo ukiniti šolo, ker zanjo ni več potrebe. Treba je zagotoviti, da se bodo izšolali vsi vpisani učenci.

K 19. členu: V strokovnih šolah, zlasti poklicnih, povzroča precejšnje težave pomanjkljiva pedagoška izobrazba učiteljev, ki sicer imajo ustrezno strokovno izobrazbo. Potrebno je, da bo zavod za šolstvo tudi za učitelje teh šol organiziral tečaje in druge oblike izobraževanja, vendar ne zadošča, da bo zavod izdal samo potrdilo o udeležbi. Nujno je potrebna preizkušnja osvojenega znanja in pedagoške usposobljenosti.

K 30. členu: 7. točka se spremeni tako, da se glasi:

»Mesečna nagrada, ki jo prejema učenec.« Črtata se zadnji odstavek tega člena in alternativa.

Odbor je zavzel stališče, naj se nagrade učencem izplačujejo vsak mesec ves čas trajanja izobraževanja. S tem je podarjena celovitost teoretičnega in praktičnega izobraževanja, hkrati pa bodo mesečne nagrade stimulirale učence tudi za delo v šoli.

K 33. členu: V drugi vrsti drugega odstavka se popravi tiskovna napaka. Beseda »večje« se nadomesti z besedo »nižje«.

Odbor je za poročevalca na seji republiškega zbora določil poslanca Jožeta Žnidaršiča.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij.

Št.: 61-52/69

Ljubljana, 6. 11. 1969

Odbor za družbenoekonomske odnose republiškega zbora je na seji dne 6. novembra 1969 obravnaval osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

V načelni obravnavi so poslanci menili, da osnutek zakona uspešno rešuje problem izobraževanja oseb za take poklice, ki po svoji izobraževalni vsebini niso toliko zahtevni, da bi bilo zanje potrebno izobraževanje po predmetnikih in učnih načrtih srednjih šol s tem, da ureja vprašanje poklicnega izobraževanja za tiste poklice, za katere zadostuje manj kot dvoletno šolanje in odpira možnost za poklicno usposabljanje tudi tiste mladine, ki ni uspešno končala osnovnošolsko obveznost.

Osnutek zakona vsebuje tudi pravne rešitve sklepanja učnih pogodb za mladino, ki se odloči za učno razmerje v delovni organizaciji ali pri obrtniku, ne glede na to, ali se izobražuje v poklicni šoli ali pa se bo izobraževala v skladu z določbami, ki jih vsebuje osnutek tega zakona.

Sklepanje učnih razmerij v SR Sloveniji je neurejeno že od prenehanja veljavnosti zvezne uredbe o vajencih in je zato treba celotno problematiko učnih razmerij urediti z republiškim predpisom.

Pri podrobni obravnavi zakonskega osnutka je odbor dal naslednje spreminjevalne ali dopolnilne predloge:

k 4. členu: Drugi odstavek se dopolni in spremeni tako, da se glasi:

»Navodila in vpisne pogoje za nadaljevanje izobraževanja na ustrezni poklicni šoli izda zavod za šolstvo SR Slovenije skupaj z gospodarsko zbornico SR Slovenije.«

Odbor je mnenja, da je treba poleg navodil za izvajanje izobraževanja v poklicnih šolah določiti tudi vpisne pogoje za nadaljevanje izobraževanja, ker se bo z nomenklaturo poklicev določila le minimalna predizobrazba, ki pa bo različna glede na posamezne poklice. V takih primerih bo šlo bolj za predkvalifikacijo delavca in je zato treba določiti tudi vpisne pogoje za eventualno nadaljevanje izobraževanja v poklicnih šolah.

k 6. členu: Prvi odstavek tega člena se spremeni tako, da se glasi:

»Za osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, pa še niso zdravstveno zavarovane, veljajo predpisi o zdravstvenem zavarovanju učencev poklicnih šol.«

S to spremembo bi se glede zdravstvenega zavarovanja izenačile osebe, ki se izobražujejo po tem zakonu z osebami, ki se izobražujejo v poklicnih šolah.

k 8. členu: V predzadnji vrsti prvega odstavka se beseda »po« nadomesti z besedo »pa«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 9. členu: V četrti vrsti drugega odstavka se med besede »... splošno izobraževalne predmete« ter »in okvirno« doda besedilo »in družbeno-ekonomska znanja«.

Po mnenju odbora so družbenoekonomska znanja v splošno izobraževalnih predmetih premalo upoštevana in bi jih bilo treba posebej vključiti v izobraževalni program.

k 12. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Praktično in teoretično izobraževanje sme trajati največ 8 ur dnevno, pri čemer tedensko ne sme presegati 42 ur. Teoretičnega izobraževanja sme biti največ 5 ur dnevno.«

Sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti in točnosti besedila.

k 19. členu: Zadnja vrsta četrtega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»Učiteljem izda zavod za šolstvo SR Slovenije potrdilo o tem, da izpolnjujejo pogoje po tem členu.«

Ni dovolj, če dobijo učitelji šole samo potrdilo o udeležbi na tečaju o pridobitvi izobrazbe, temveč morajo dobiti tudi potrdilo o tem, da so sposobni opravljati delo iz svojega delokroga.

k 20. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Ravnatelje šole imenuje in razrešuje ustanovitelj šole. Imenuje ga na podlagi razpisa.«

Po mnenju odbora ni možno, da bi ravnatelja šole razreševal ustanovitelj z razpisom, temveč ga z razpisom lahko le imenuje.

k 25. členu: Na koncu tretjega odstavka se črta »pika« in doda besedilo:

»... in osebam, ki se izobražujejo v poklicnih šolah in za katere poklicna šola organizira praktični pouk v delovnih organizacijah in pri obrtnikih.«

Stališče odbora je, da ne bi bilo treba skleniti učnih pogodb tudi osebam, ki se izobražujejo v poklicnih šolah in ki jim šola organizira praktični pouk. S tem bi bile izenačene z osebami, ki so v delovnem razmerju in se izobražujejo po pogodbi o štipendiji z osebami, ki so sprejete v šole po prvem odstavku 17. člena tega zakona.

k 28. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se besede »... do 30. septembra«, nadomestijo z besedami »... do 15. septembra«.

Sprememba je potrebna zaradi tega, ker poklicne šole pričenjajo s poukom 1. septembra in bi podaljšanje roka za sklepanje učnih pogodb lahko slabo vplivalo na izobraževalni proces.

k 30. členu: Odbor odklanja alternativni predlog gospodarske zbornice SR Slovenije k sedmi točki tretjega odstavka tega člena, ker meni, da nagrade niso toliko velike, da jih ne bi mogle delovne organizacije ali obrtniki izplačevati tudi v času teoretičnega izobraževanja učencev, ko imajo ti največ izdatkov za oskrbo s šolskimi potrebščinami.

k 33. členu: V drugi vrsti drugega odstavka se beseda »večje« nadomesti z besedo »manjše«.

Sprememba je redakcijskega značaja.

V celoti se črta zadnji odstavek.

Odbor je mnenja, da ne kaže omejevati delovnih organizacij oziroma obrtnikov, da ne bi smeli izplačevati učencem tudi večje nagrade, če imajo za to možnosti in poslovni interes.

k 38. členu: Sedma točka se spremeni tako, da se glasi:

»7. če učenec ponovno hudo krši dolžnosti, ki so določene v splošnih samoupravnih aktih delovne organizacije in navedene v 32. členu tega zakona.«

Po mnenju odbora naj bi imela delovna organizacija možnost, da razdre učno pogodbo tudi v primeru, če učenec krši dolžnosti, ki so navedene v njenih samoupravnih aktih, ki vsebujejo preciznejša določila o disciplinskih prekrških, kakor pa 32. člen. S tem določilom bi bile osebe, ki se poklicno izobražujejo, izenačene z osebami, ki so v rednem delovnem razmerju.

k 43. členu: Začetek prve vrste se spremeni tako, da se glasi:

»Za delo pristojni občinski upravni organi...«

Sprememba je redakcijskega značaja.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da sprejme osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij skupaj s predloženimi spremljevalnimi in dopolnilnimi predlogi.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Maksa Jamška.

Št.: 61-52/69

Ljubljana, 7. 11. 1969

Odbor za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora je na seji dne 4. 11. 1969 obravnaval osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

V načelni obravnavi so poslanci pozitivno ocenili zakonski osnutek, zlasti s stališča, da gre za pomemben zakon, ki ureja številna odprta vprašanja s področja poklicnega izobraževanja. Poslanci so podprli stališča gospodarstva, ki jih je v javni razpravi povzela gospodarska zbornica zlasti, da se s tem

zakonom odpirajo široke možnosti izobraževanja in zaposlitve tako mladine in že zaposlenih delavcev od priučevanja na delovnem mestu do izobraževanja v poklicnih in drugih srednjih ter visokih šolah. Pomembna je tudi ugotovitev, da 40 % mladine ne dokonča osnovne šole. Prav tako ostane določeno število mladine po končani šolski obveznosti brez zaposlitve, ker ni imela doslej ustreznih izobraževalnih možnosti, da bi se lahko ta mladina poklicno usposobila in se uspešno vključila v proizvodnjo. Ta zakonski osnutek pa daje širše možnosti izobraževanja za tiste poklice, za katere zadostuje manj kot dvoletno šolanje.

Pri obravnavi zakonskega osnutka po posameznih členih so člani odbora predlagali naslednje spremembe in dopolnitve:

k 4. členu: besedilo tega člena se dopolni tako, da se začne: »Kdor je uspešno končal izobraževanje za poklic iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, ki traja najmanj dve leti...«

Besedilo je treba dopolniti zato, da se določi minimalni pogoj za nadaljnje izobraževanje oziroma za vpis na ustrezno poklicno šolo, ki ima rang srednje šole.

k 12. členu: besedilo prvega odstavka se preoblikuje tako, da se glasi: »Praktično izobraževanje sme trajati največ 8 ur dnevno, od tega sme biti teoretičnega izobraževanja največ 5 ur. Praktično in teoretično izobraževanje skupaj ne sme presegati tedensko 42 ur.«

Sprememba besedila je potrebna zaradi večje jasnosti, da znaša praktično in teoretično izobraževanje skupaj 42 ur tedensko.

k 30. členu: v odstavku pod a), v četrti alinei naj se beseda »ustrezno« nadomesti z bolj določenim izrazom.

Strokovnost osebe, ki je odgovorna za poklicno izobraževanje, bi morala biti bolj določno podana. Z besedo »ustrezno« strokovnost ni opredeljen noben pogoj niti potreben normativ.

k 30. členu: z alternativnim predlogom tretjega odstavka tega člena, ki ga je predlagala gospodarska zbornica SR Slovenije, se odbor ni strinjal.

Po mnenju odbora nagrada učencev že tako ni velika. Učenci pa imajo v času šolanja precej izdatkov za šolske potrebščine, za bivanje v domu ali za vožnje v šolo itd.

k 33. členu: besedilo člena se spremeni tako, da se:

— v celoti črta drugi odstavek,

— v tretjem odstavku se pred besedo »odstavka« črtata besedi... »*in drugega*«,...

— v četrtem odstavku se črta beseda »*lahko*« beseda »največji« pa se nadomesti z besedo »*najnižji*«.

Sprememba je potrebna zato, ker ni nobene potrebe, da se nagrade učencev, ki jih plačujejo gospodarske organizacije, jemljejo kot merilo za nagrade, ki jih naj plačujejo obrtniki. Nagrajevanje učencev v okviru občine naj bo usklajeno za oba sektorja lastništva, kar dovolj jasno določa dosedanji tretji odstavek tega člena.

Občinska skupščina pa naj določi (torej ne fakultativno: da lahko določi) za svoje območje najnižji znesek nagrade, ki ne sme biti nižji od zneskov, določenih z družbenimi dogovori.

k 43. členu: beseda »*inšpekcija*« naj se črta in se besedilo tega člena začne: »Za delo pristojni upravni organi...«

Sprememba je potrebna zato, da se upravno nadzorstvo določi na širši osnovi v okviru upravnih organov, ki so v posamezni občini pristojni za področje dela.

Odbor predlaga republiškemu zboru, da zakonski osnutek sprejme skupaj z navedenimi spremembami in dopolnitvami.

Za svojega poročevalca je odbor določil poslanca Karla Forteja.

Št.: 61-52/69

Ljubljana, 5. 11. 1969

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje je na seji dne 5. novembra 1969 obravnaval osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, ki ga je na podlagi 258. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije predložil republiški sekretar za prosveto in kulturo. Hkrati je obravnaval tudi mnenje, ki ga je zakonskemu osnutku posredoval odbor gospodarskega zbora za družbenoekonomske odnose.

V načelni razpravi je bila poudarjena pomembnost predloženega zakonskega osnutka, s katerim urejamo izobraževanje za poklice, za katere zadostuje manj kot dveletno šolanje in do sedaj pravno še ni bilo urejeno; hkrati pa sprejemamo tudi pravne rešitve v zvezi s sklepanjem učnih pogodb za mladino, ki stopi v učno razmerje v delovni organizaciji ali pri samostojnem obrtniku. Uveljavitev zakona pa bo pomenila tudi prispevek k racionalizaciji v vzgoji in izobraževanju, saj je pričakovati, da se bo šolanje za nekatere poklice, za katere je sedaj potrebno izobraževanje v srednjih šolah, lahko vključilo v sistem poklicnega izobraževanja, ki ga ureja predloženi zakonski osnutek.

Odbor je ugodno ocenil možnosti, ki jih nakazuje zakon, da si tudi mladina brez uspešno dokončane osnovne šole lahko pridobi nekatere poklice. Letno namreč okoli 10 000 otrok ne konča uspešno obvezne osemletne šole in sta jim tako nadaljnje izobraževanje in ustrezna zaposlitev onemogočeni. Del te mladine se je doslej brez primernega družbenega in strokovnega nadzora izučeval pri zasebnih obrtnikih in delovnih organizacijah. Ker bo z nomenklaturo poklicev določena tudi minimalna predizobrazba, ki jo morajo imeti učenci, odpade bojazen, da bi nižja izobrazbena zahteva, to je nepopolna osemletka, postala pravilo v poklicnem izobraževanju. S tem v zvezi je bilo opozorjeno, da še vedno ni izdelana nomenklatura poklicev, kar bo oviralo uveljavitev tako pomembnega sistemskega zakona; pri oblikovanju nomenklature poklicev naj bi poleg gospodarske zbornice sodelovale tudi druge institucije, v katerih delovno območje sodi strokovno izobraževanje.

Člani odbora so v načelni razpravi opozorili tudi na nekatere pomanjkljivosti zakonskega osnutka. Zakon izhaja predvsem iz tehnoloških potreb, premalo pa iz težnje, da bi se mladina ob poklicnem izobraževanju usposabljala tudi za družbeno uveljavljanje. Položaj te mladine je treba izenačiti z drugimi mladimi ljudmi, ki se izobražujejo na različnih zvrsteh šol, tako glede družbenega izobraževanja kot tudi glede letnega odmora ter nagrad. Dana je bila tudi pripomba, da ob tem ko težimo k čim višjemu strokovnemu nivoju šolanja tudi na tej izobrazbeni stopnji, zakonski osnutek predvideva za učitelje dokaj nizke izobrazbene zahteve.

V podrobni obravnavi osnutka zakona je odbor dal posameznim členom naslednje pripombe ter spreminjevalne in dopolnilne predloge:

k 2. členu: 3. odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Na podlagi nomenklature poklicev določi republiški sekretariat za prosveto in kulturo minimalno predizobrazbo, ki je potrebna za izobraževanje.«

Odbor je menil, da določitev minimalne predizobrazbe, ki je potrebna za izobraževanje po tem zakonu, v celoti sodi med naloge republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, ki pri tem ne vpliva na vsebino praktičnega in teoretičnega izobraževanja za tiste poklice, ki jih obsega nomenklatura.

k 4. členu: 2. odstavek se dopolni in spremeni tako, da se glasi:

»Navodila in vpisne pogoje za nadaljevanje izobraževanja na ustrezni poklicni šoli izda zavod za šolstvo SR Slovenije skupaj z gospodarsko zbornico SR Slovenije.«

Z nomenklaturo poklicev bo določena minimalna predizobrazba, ki je potrebna za izobraževanje po tem zakonu in ki bo različna glede na posamezne poklice. Zaradi tega je potrebno, da razen navodil tudi vpisni pogoji zagotovijo raven izobrazbe, ki je nujna za uspešno izobraževanje na poklicni šoli, ki je srednja šola.

k 6. členu: Besedilo se spremeni tako, da se glasi:

»Za osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, pa še niso zdravstveno zavarovane, veljajo predpisi o zdravstvenem zavarovanju učencev poklicnih šol.«

S predlagano spremembo so osebe, ki se izobražujejo izenačene, z osebami, ki se izobražujejo v poklicnih šolah. Izenačenje glede zdravstvenega zavarovanja je smiselno in potrebno, odpadlo pa bi tudi vse nadaljnje pojasnjevanje, ki izvira iz neenakih pravic.

k 7. členu: Črta se besedilo za besedo »služba«.

Celotna dejavnost prosvetno pedagoške službe je urejena s posebnim zakonom o pedagoški službi.

k 8. členu: Dana je bila pripomba, naj bi bile v samem zakonu natančneje navedene pravice in dolžnosti oseb, ki se šolajo po tem zakonu, ker iz besedila zakonskega osnutka ni dovolj jasno, katere določbe zakona o srednjem šolstvu veljajo tudi v tem primeru.

V zadnjem stavku prvega odstavka se v predzadnji vrsti za besedo »izobražujejo« odpravi tiskovna napaka tako, da se besedilo glasi: »po predpisih o varstvu pri delu.«

k 9. členu: V drugem odstavku se v predzadnji vrsti za besedo »vsebuje« vstavi izraz »družbenoekonomska znanja ter«.

Že v načelni razpravi je odbor opozoril, da je potrebno v izobraževalni program v večji meri vključiti tudi družbenoekonomska znanja.

k 10. členu: Besedilo zadnjega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»Splošno izobraževalni del izobraževalnega programa določi republiški sekretariat za prosveto in kulturo po predhodnem mnenju organov iz prejšnjega odstavka.«

Odbor je sicer ugodno ocenil namen zakona, ki prihaja do izraza tudi v prvem odstavku tega člena, da bodo o vseh pomembnejših vprašanjih izobraževanja neposredno odločali organi gospodarske zbornice oziroma pristojni republiški upravni organ, vendar je menil, da določitev splošno izobraževalnega dela izobraževalnega programa sodi v področje republiškega sekretariata za prosveto in kulturo.

k 12. členu: Prvi odstavek se preuredi in oblikuje tako, da se glasi:

»Praktično in teoretično izobraževanje sme trajati največ 8 ur dnevno, pri čemer tedensko izobraževanje ne sme presegati 42 ur. Teoretičnega izobraževanja sme biti največ 5 ur dnevno.«

Sprememba je potrebna zaradi večje točnosti in jasnosti besedila, saj se 42 ur nanaša na skupno, t. j. praktično in teoretično izobraževanje in ne le na teoretično, kot bi se lahko razumelo iz dosedanjega besedila.

k 13. členu: Besedilo prvega odstavka se na koncu dopolni z besedami »v sporazumu s šolo«.

Dopolnitev je potrebna, da bi se dosegla večja usklajenost pri organizaciji izobraževalnega procesa.

k 16. členu: V drugem odstavku se za besedo »kulturo« postavi pika, nadaljnje besedilo pa se črta.

Imenovanje komisije iz prejšnjega člena v celoti sodi med naloge republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.

k 19. členu: V tretji vrsti četrtega odstavka se črta besedilo »ter rok, do katerega si jo morajo učitelji pridobiti«.

Upravni organ ne more določati roka, do katerega si morajo učitelji pridobiti ustrezno izobrazbo; določiti ga mora zakon.

Besedilo četrtega odstavka se na koncu dopolni z besedilom »in preizkusu znanja«.

k 20. členu: Besedilo prvega odstavka je treba preoblikovati tako, da bo razvidno, da ustanovitelj ravnatelja šole ne razrešuje z razpisom.

V drugem odstavku se za besedo »tehniško« vstavita besedi »ali ustrezno«.

Dopolnitev je potrebna, ker šole po tem zakonu izobražujejo tudi za poklice s področja družbenih služb.

k 25. členu: Sedanji drugi odstavek postane tretji.

Sprememba je redakcijskega značaja.

k 28. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se rok za sklepanje učnih pogodb spremeni tako, da se le-te sklepajo od 1. junija do 15. septembra in ne do 30. septembra, kot je navedeno.

Sprememba roka je potrebna zaradi tega, ker poklicne šole pričenjajo s poukom 1. septembra. Kolikor bi osebe sklepale učne pogodbe vse do konca septembra, vseh teh oseb ne bi bilo mogoče ali vsaj ne brez škode vključiti v izobraževalni proces.

k 29. členu: V tretjem odstavku se v prvi vrsti črta beseda »občinski«, za besedilom »upravni organ« pa se vstavijo besede »pristojen za delo«.

Dopolnitev je redakcijske narave.

V četrtem odstavku se besedilo »gospodarska zbornica SR Slovenije« nadomesti z »republiški sekretariat za delo«.

Določitev vsebine in oblike registra učnih pogodb je naloga republiškega sekretariata za delo kot upravnega organa.

V petem odstavku se v drugi vrsti črta beseda »komunalni«.

k 30. členu: Odbor se ni strinjal s predlogom gospodarske zbornice SR Slovenije, ki je dan kot alternativa za tretji odstavek 30. člena.

k 31. členu: Doda se nova druga alinea, katere besedilo se glasi:

»— da omogoči demokratično učno-vzgojne odnose, v katerih se lahko učenci vključujejo v samoupravno življenje;«.

Že v sami učni pogodbi naj bo poudarjena dolžnost delovne organizacije oziroma obrtnika, da učencu zagotovi za uk in vzgojo ustrezne demokratične odnose.

k 33. členu: V drugem odstavku se v drugi vrsti beseda »večje« nadomesti z besedo »manjše«.

Sprememba popravlja tiskovno napako.

V četrtem odstavku se beseda »največji« nadomesti z besedo »najnižji«.

Delovnih organizacij oziroma obrtnikov ne kaže omejevati tako, da ne bi smele izplačevati učencem tudi večjih nagrad, če imajo za to možnosti in poslovni interes, vsekakor pa je potrebno določiti najnižji znesek nagrad.

k 35. členu: Besedilo se spremeni tako, da se glasi:

»Učence, ki sklepajo pogodbe, praviloma predhodno obravnava strokovna služba za poklicno usmerjanje pri zavodu za zaposlovanje; pred nastopom izobraževanja pa morajo biti zdravstveno pregledani.«

Strokovna služba za poklicno usmerjanje pri zavodih za zaposlovanje je usposobljena opravljati nalogo, ki jo predvideva ta člen. Glede zdravstvenih pregledov učencev pa je odbor menil, naj bodo obvezni pred začetkom izobraževanja, v naslednjih letih pa le po potrebi.

k 37. členu: Besedilo drugega odstavka naj se ustrezno preformulira tako, da daje delovna organizacija oziroma obrtnik soglasje za opravljanje zaključnega izpita učencev le v primerih, ko je do konca učnega razmerja še več kot tri mesece.

k 43. členu: Izraz »Za inšpekcijo dela pristojni upravni organi« se nadomesti s primernejšim besedilom »Za delo pristojni občinski upravni organi«.

Dan je bil tudi predlog, naj se med prehodnimi in končnimi določbami uredi tudi rok za pridobitev ustrezne izobrazbe učiteljev, ki naj ne bo daljši od treh let.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil svojega predsednika Dušana Šinigoja.

Št.: 61-52/69

Ljubljana, 17. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij na svoji 12. seji dne 12. 11. 1969.

V načelni razpravi je komisija sprejela stališče, da naj se s posebnima zakonoma uredi posebej poklicno izobraževanje, kot je urejeno v obravnavanem osnutku, in posebej učna razmerja, ki nastanejo po pogodbah o izobraževanju. To pa iz razloga, ker osnutek zakona v bistvu urejuje dve statusno različni pravni sferi, in sicer: (1) posebej pedagoški proces na področju poklicnega izobraževanja, kot ga predvideva ta osnutek in (2) posebej učna razmerja, iz katerih izhaja vrsta drugih pravnih posledic kot pa pri poklicnem izobraževanju. V tem smislu so učna razmerja glede na svoje pravne posledice vključena statusno tako na področje delovnih razmerij kot tudi na področje civilno-pravnih razmerij. Slednji status izvira iz značaja teh razmerij, ki dejansko nastajajo na področju pogodbene volje strank oz. sklepanja učnih pogodb, kar pa se bistveno razlikuje od značaja pedagoškega procesa v okviru poklicnega izobraževanja in odnosov v tem procesu.

Komisija je ugotovila, da je osnutek zakona terminološko precej nejasen. Osnutek namreč uvaja terminologijo, ki se v več določbah glede pojmovno istega instituta med seboj razlikuje ter je tudi sicer komplicirana, zaradi

česar je osnutek nepregleden in neprecizen. Osnutek predvsem uporablja kompliciran terminologijo glede opredelitve pojma: »vajenec«, kjer v eni določbi navaja, da gre: »za osebe oziroma učence, ki se izobražujejo po določbah tega zakona ali v poklicnih šolah po določbah zakona o srednjem šolstvu«, v drugi določbi pa, da gre: »za osebe, ki se praktično izobražujejo za poklic v delovni organizaciji ali pri obrtniku v skladu z določbami tega zakona ali zakona o srednjem šolstvu«. Komisija je v zvezi s tem imela načelno pripombo, da naj predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga vanj vključi ustreznejši terminus za te osebe na primer: »vajenec« ali »učenec v gospodarstvu« in podobno, ki se bo enotno uporabljal in bo jasno opredeljeval status takih oseb na področju učnih razmerij oziroma bo njihov status jasno razmejil od statusa drugih oseb v drugih razmerjih.

Osnutek zakona uvaja pri obeh sistemskih sferah, ki jih urejuje, to je pri poklicnem izobraževanju in učnih razmerjih, pristojnosti več vrst organov glede istih materialnih razmerij oziroma institutov. Tako se prepletajo pristojnosti gospodarske zbornice, republiškega sekretariata za gospodarstvo, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, pristojnega republiškega upravnega organa za področja družbenih služb, na primer, pri določitvi nomenklature poklicev v 5. členu osnutka, pri določevanju strokovnega in splošno-izobraževalnega programa v 10. členu osnutka, pri imenovanju predsednika in članov komisije za zaključni izpit v 23. členu osnutka itd. Predlagatelj naj bi zato pri sestavi predloga zakona upošteval pripombe komisije, da področja poklicnega izobraževanja in učnih razmerij urejajo specifična materialna razmerja, katerim ne ustreza takšna razvejanost pristojnosti večjega števila organov, pač pa pristojnosti manjšega števila organov, ki so sicer neposredno po svoji funkciji vezani na eno ali drugo področje.

V podrobni obravnavi osnutka zakona je komisija sprejela naslednja mnenja, stališča in pripombe:

K 1. členu: Besedilo »samostojni obrtniki in samostojni gostinci« v drugem odstavku naj predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga točneje precizira, ker sicer utegne povzročiti nejasnosti, da se pogodbe o izobraževanju sklepajo tudi med samostojnimi obrtniki in samostojnimi gostinci.

K 4. členu: Drugi odstavek naj se dopolni in spremeni tako, da se glasi:

»Navodila in vpisne pogoje za nadaljevanje izobraževanja na ustrezni poklicni šoli izda zavod za šolstvo SR Slovenije.«

Komisija je smatrala, da je potrebno v zakonu pooblastiti zavod za šolstvo SR Slovenije, da poleg navodil izda oziroma določi tudi vpisne pogoje za nadaljevanja izobraževanja na ustrezni poklicni šoli, ker bo nomenklatura poklicev, ki jo predvideva 5. člen osnutka, določal le minimalno predizobrazbo, ki pa bo različna glede na posamezne poklice. Ker bo v teh primerih šlo bolj za predkvalifikacijo osebe, ki je uspešno končala izobraževanje za poklic iz prvega odstavka 1. člena osnutka tega zakona, je potrebno v to določbo vključiti tudi vpisne pogoje za morebitno nadaljevanje izobraževanja na ustrezni poklicni šoli.

K 5. členu: Ta člen naj se spremeni tako, da se glasi:

»Nomenklaturo poklicev določi republiški sekretariat za gospodarstvo na predlog gospodarske zbornice SR Slovenije.«

Ta sprememba je potrebna. Komisija namreč smatra, da je pri določevanju nomenklature za področje gospodarstva potrebno izhajati iz velikega pomena, ki ga bo nomenklatura imela pri urejanju poklicnega izobraževanja po tem zakonu tako, da je bolj primerno vezati določanje nomenklature na pristojnost

republiškega upravnega organa, ob upoštevanju gospodarske zbornice SR Slovenije kot strokovne institucije, ki lahko na področju gospodarstva strokovno najustrezneje izoblikuje predlog take nomenklature.

Komisija je bila mnenja, da določevanje nomenklature poklicev za področje družbenih služb ne pride v poštev za zakonsko ureditev, ker doslej niso bili izkazani primeri poklicev v družbenih službah in bi v takem primeru zakon dejansko urejal določeno družbeno situacijo za v bodoče, ki pa trenutno ni podana.

K 6. členu: Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi:

»Osebe, ki se izobražujejo v skladu z določbami tega zakona, pa še niso zdravstveno zavarovane, imajo pravico do zdravstvenega zavarovanja po predpisih o zdravstvenem zavarovanju v obsegu kot ga imajo učenci poklicnih šol«.

Komisija smatra, da je ta sprememba potrebna, ker se tako izenačijo v obsegu pravic do zdravstvenega zavarovanja osebe, ki se izobražujejo po tem zakonu, z učenci poklicnih šol, ki take pravice že imajo.

K 7. členu: Ta člen naj se spremeni tako, da se glasi:

»Strokovno nadzorstvo nad izobraževanjem opravlja pedagoška služba v skladu s posebnimi predpisi.«

Posebno predpisovanje sodelovanja pedagoške službe z gospodarsko zbornico SR Slovenije pri strokovnem nadzorstvu nad izobraževanjem ni potrebno, ker možnost takega sodelovanja predvidevata 2. in 3. člen zakona o pedagoški službi (Uradni list SRS, št. 14-109/69).

K 8. členu: Besedilo prvega odstavka glede uporabe drugih predpisov, če ni s tem zakonom drugače določeno, je nejasno. Predlagatelj naj prvi odstavek pri sestavi predloga zakona ustrezno preformulira oziroma konkretno precizira smiselno uporabo določb drugih predpisov v primerih, kadar ni s tem zakonom drugače določeno.

K 9. členu: Četrti odstavek naj se črta, ker je nepotreben.

Že iz drugega in tretjega odstavka tega člena izhaja izvajanje izobraževalnega programa kot celote glede na njegovo strukturo, ki vsebuje strokovni in splošno-izobraževalni del ter del programa o varstvu pri delu in ni potrebe še za posebni poudarek o potekanju tega programa kot celote.

K 10. členu: Ta člen se v celoti spremeni tako, da se glasi:

»Strokovni del izobraževalnega programa določi za poklice zavod za šolstvo SR Slovenije po predhodnem mnenju gospodarske zbornice SR Slovenije.

Splošno-izobraževalni del izobraževalnega programa določi za poklice organ iz prejšnjega odstavka na predlog republiškega sekretarja za prosveto in kulturo.«

Komisija je smatrala, da je primerneje, da določi strokovni del izobraževalnega programa zavod za šolstvo SR Slovenije po predhodnem mnenju gospodarske zbornice, kot pa samo gospodarska zbornica SR Slovenije, ker to bolj spada v okvir nalog, ki jih ta zavod ima kot izvrševalec pedagoške službe v SR Sloveniji po 2. in 3. členu citiranega zakona o pedagoški službi, kot pa v okvir neposredne pristojnosti gospodarske zbornice SR Slovenije, ki pa bo po taki ureditvi kot strokovna gospodarska institucija imela vselej možnost posredovati predhodno strokovno mnenje.

Komisija je glede na smiselno enako mnenje kot pri 5. členu osnutka iz prvega odstavka tega člena izpustila besedilo o določevanju strokovnega dela izobraževalnega programa za poklice s področja družbenih služb.

K 12. členu: Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Praktično in teoretično izobraževanje sme trajati največ 8 ur dnevno, pri čemer tedensko ne sme presegati 42 ur. Teoretičnega izobraževanja sme biti največ 5 ur dnevno.«

To spremembo je narekovala večja jasnost in preciznost besedila oziroma jasna razmejitev med časom skupnega praktičnega in teoretičnega izobraževanja ter dnevnim časom samo teoretičnega izobraževanja.

K tretjemu odstavku je komisija imela pripombo, da ni jasno ali zagotavlja osebam, ki se izobražujejo po tem zakonu, 21 delovnih dni letnega dopusta ob analogni uporabi določb temeljnega zakona o delovnih razmerjih o letnem dopustu v členih 63 do 74, ali 21 dni šolskih počitnic, ki pa so drugačen institut kot letni dopust. Zato naj predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga jasno precizira ta institut ter ga razmeji od instituta letnega dopusta.

K 13. členu: Izjemna razporeditev praktičnega izobraževanja med dvaindvajseto in šesto uro naslednjega dne oziroma nočno delo za osebe, ki še niso stare osemnajst let v tistih delovnih organizacijah, kjer se delovni proces opravlja izključno samo v tem času, po tretjem odstavku tega člena, ni v skladu z mednarodno konvencijo št. 90, ki ureja nočno delo otrok v industriji in ki jo je Jugoslavija ratificirala dne 15. 1. 1957, ter je bila registrirana pri BIT — mednarodnem biroju za delo 20. 2. 1957 — (Uradni list FLRJ — dodatek »Mednarodne pogodbe«, št. 6/57), ter z določbo člena 55 v zvezi s členom 54 temeljnega zakona o delovnih razmerjih (drugi odstavek 55. člena je bil noveliran z Uradnim listom SFRJ št. 20/69), v kateri je realizirana ta konvencija. Nočno delo mladine do 18 let je namreč po citiranih predpisih sploh prepovedano v času od dvaindvajsete do šeste ure zjutraj. To absolutno prepoved pa uživajo le zaposlene osebe do 17. leta starosti. Za mladino med 17. in 18. letom starosti pa so možne izjeme. Tako zaposleno osebo lahko delovna skupnost izjemoma razporedi na nočno delo, kadar zaradi posebno hudih okoliščin tako terja splošna korist ob enakih pogojih, ob katerih sme razporediti delavko po 54. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih, to je: a) v primeru višje sile, ko nastane dnevna prekinitev dela, ki je ni bilo mogoče pričakovati in nima periodičnega značaja in b) če to terjajo posebne resne družbene, ekonomske, socialne ali podobne okoliščine pod pogojem, da dobi delovna organizacija za uvedbo takega dela soglasje pristojnega republiškega upravnega organa, ki predhodno zahteva mnenje republiškega odbora strokovnega sindikata in republiške gospodarske zbornice.

Te pripombe komisije k temu odstavku glede nočnega dela zaposlene mladine do 18 let naj predlagatelj upošteva pri formulaciji novega odstavka v zakonskem predlogu.

K 14. členu: Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »Šolo lahko ustanovijo družbeno-politične skupnosti ter delovne in druge organizacije.«

Ta sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti in preciznosti besedila.

K 15. členu: V 3. točki prvega odstavka naj se nadomesti beseda »omogočeno« z besedo »zagotovljeno«, besedilo 6. točke prvega odstavka pa se nadomesti z besedilom »6. če so ji zagotovljena finančna sredstva«.

Ti dve spremembi sta potrebni zaradi večje jasnosti in preciznosti besedila.

K 16. členu: V prvem odstavku naj se črtata besedi: »po komisiji«, drugi odstavek pa se v celoti črta.

Ti dve spremembi je narekovala poenostavitev postopka ugotovitve ustanovitvenih pogojev šole ter upoštevanje načelne pripombe o neprimernosti odločanja oziroma pristojnosti večjega števila organov v posameznih materialnih institutih tega zakona.

K 17. členu: Tretji odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »Šola mora sprejeti osebe, ki imajo sklenjeno učno pogodbo, in osebe, če so brez učne pogodbe in imajo zagotovljeno praktično izobraževanje v delovnih organizacijah.«

Ta sprememba je le redakcijske narave.

K 19. členu: V tretjem odstavku naj se besede: »petim odstavkom 38. člena in 39. člena« nadomestijo z besedami: »38. in 39. členom«.

Ta sprememba je potrebna, ker je 38. člen v besedilu zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67) brez odstavkov.

Zadnji stavek 4. odstavka naj se spremeni tako, da se glasi:

»Učiteljem izda zavod za šolstvo SR Slovenije potrdilo o tem, da izpolnjujejo pogoje po tem členu.«

Po mnenju komisije ne zadostuje, da izda učiteljem zavod za šolstvo SR Slovenije potrdilo o udeležbi na tečajih in drugih oblikah izobraževanja za pridobitev pedagoške izobrazbe, pač pa je potrebno, da učitelji dobijo tudi potrdilo o tem, da izpolnjujejo pogoje za opravljanje pouka splošno-izobraževalnih ter teoretičnih predmetov in praktičnega pouka.

K 20. členu: Prvi odstavek naj se spremeni tako, da se glasi: »Ravnatelja šole imenuje in razrešuje ustanovitelj šole.«

Navajanje razpisa tudi za razreševanje ravnatelja ni mogoče, ker se lahko z razpisom le imenuje, ne pa tudi razrešuje. Prav tako ni potrebno še posebej določevati, da se ravnatelj imenuje z razpisom, ker je to vodilno delovno mesto na šoli, vsa vodilna delovna mesta pa se morajo v skladu z drugim odstavkom 22. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih zasedati po razpisu oziroma po tretjem odstavku istega člena, tudi druga delovna mesta, če je tako določeno v zakonu ali v predpisu izvršnega sveta.

K 23. členu: Besedilo drugega odstavka je povsem nejasno. Predlagatelj naj pri sestavi zakonskega predloga točno navede, koliko članov kdo imenuje s tem, da izpusti imenovanje enega člana komisije po pristojnem republiškem organu pri poklicih na področju družbenih služb glede na pripombo komisije k 5. in 10. členu osnutka zakona.

K 27. členu: V drugem in tretjem odstavku je potrebno precizirati, da gre za: »pristojni občinski upravni organ za delo«, ker opredelitev: »pristojni upravni organ občinske skupščine« ne pove, za kateri občinski upravni organ gre oziroma, kateri občinski upravni organ je pristojen za ugotavljanje pogojev, ki jih mora delovna organizacija oziroma obrtnik izpolnjevati, da lahko sklene učno pogodbo.

Zaradi pripombe k drugemu in tretjemu odstavku, naj se v četrtem odstavku spremeni besedilo o drugostopnem republiškem organu, ki določa o pritožbi zoper odločbo pristojnega občinskega upravnega organa za delo, in sicer namesto: »republiški sekretariat za gospodarstvo« v » republiški sekretariat za delo«.

K 28. členu: V tretjem odstavku naj se besedi: »za sklepanje« nadomestita z besedama: »pri sklepanju«.

Ta sprememba je redakcijske narave.

K 29. členu: Glede na pripombo komisije k drugemu in tretjemu odstavku 27. člena osnutka naj se v tretjem odstavku tega člena precizira kot organ pristojen za registracijo učnih pogodb: »občinski upravni organ, pristojen za delo«.

Glede na pripombo k tretjemu odstavku tega člena, ter smiselno uporabo pripombe k četrtemu odstavku 27. člena, pa je potrebno v četrtem odstavku določiti, da vsebino in obliko registra določi republiški sekretariat za delo.

K 31. členu: V peti alinei tega člena naj se črtajo besede: »in telesni razvoj učenca«, ker delovna organizacija oziroma obrtnik nista dolžna skrbeti za telesni razvoj učenca, kvečjemu za njegovo rekreacijo. Zato je potrebno, da se ta alinea spremeni tako, da naj se glasi: »— da skrbi za varnost pri delu in za zdravje učenca«.

K 35. členu: Besedi: »poklicna svetovalnica« naj se nadomestita s strokovno ustreznim terminusom: »strokovna služba za poklicno svetovanje zavodov za zaposlovanje«.

K 37. členu: V tretjem odstavku tega člena naj se med besedi »pogodba« in »ustrezno« vstavi beseda »lahko«, ker ni primerno z zakonom nalagati drugi pogodbeni stranki, to je delovni organizaciji oziroma obrtniku, da avtomatično upošteva ustrezno podaljšanje učne pogodbe v primeru, če učenec poklicne šole ponavlja razred zaradi negativnih ocen. Pri učni pogodbi je namreč potrebno upoštevati tudi pogodbeno voljo strank, ker v takih primerih po vsej verjetnosti delovna organizacija oziroma obrtnik ne bo zainteresirana oziroma zinteresiran, da še vedno vzdržuje pogodbeno učno razmerje z učencem, ki ponavlja razred zaradi negativnih ocen. Zaradi tega je primerneje določiti fakultativno možnost podaljšanja učne pogodbe in ne obligatorno.

K 38. členu: 7. točka prvega odstavka naj se spremeni tako, da se glasi:

»7. če učenec hudo krši dolžnosti, ki so določene v splošnih samoupravnih aktih delovne organizacije in navedene v 32. členu tega zakona«.

Po mnenju komisije naj bi imela delovna organizacija možnost razdreti učno pogodbo tudi v primeru, če učenec hudo krši dolžnosti, ki so navedene v njenih samoupravnih aktih, kateri vsebujejo preciznejša določila o dejanskih stanjih teh kršitev kot pa v 32. členu tega osnutka. Pri tem pa ni potrebno navajanje ponovne hude kršitve dolžnosti, ker že sama teža teh kršitev z opredelitvijo, da gre za hude kršitve, daje možnost delovni organizaciji oziroma obrtniku, da lahko razdere učno pogodbo.

Glede na pripombo komisije k tretjemu odstavku 37. člena tega osnutka bi bilo potrebno v prvi odstavek tega člena vstaviti novo 8. točko, ki naj se glasi: »8. če učenec ponavlja razred zaradi negativnih ocen«.

Drugi odstavek tega člena naj se v celoti črta, ker ima učenec v primeru razveze učne pogodbe po 7. točki prvega odstavka tega člena, če smatra, da so kršene njegove pravice, še vedno možnost sprožiti ustrezni spor pri sodišču splošne pristojnosti in zaradi tega ni potrebno določevanje postopka za ugotavljanje kršitev pri delovnih organizacijah v njihovih splošnih aktih, pri obrtnikih pa po občinskem upravnem organu, ki je pristojen za delo. Torej ni primerno vnašati v ta člen določbe o pristojnosti glede ugotavljanja navedenih kršitev še po vmesnem organu, preden učenec sproži morebitni spor pred sodiščem.

K 39. členu: Glede na civilno-pravno načelo proste pogodbene volje strank pri sklepanju in razvezovanju pogodb bi bilo potrebno določbo tega

člena o taksativno naštetih primerih, kdaj lahko učenec razdere učno pogodbo, pri sestavi zakonskega predloga nadomestiti z ustrezno določbo, da lahko učenec vsak čas na podlagi svoje zahteve enostransko razdere učno pogodbo.

K 41. členu: Glede na pripombo k tretjemu odstavku 29. člena tega osnutka naj predlagatelj pri sestavi zakonskega predloga ustrezno preoblikuje besedilo tega člena tako, da določi obveznost delovne organizacije oziroma obrtnika, ki razdere učno pogodbo, da sporoči vse v tem členu navedene podatke samo pristojnemu registrskemu upravnemu organu, to je občinskemu upravnemu organu, ki je pristojen za delo. To je primerno iz razloga, da se enotno uredijo registrski podatki tako glede sklepanja kot tudi prenehanja učnih pogodb. Obenem pa imajo tudi šole oziroma poklicne šole možnost, da vsak čas preverijo oziroma vpogledajo te podatke v registru, ki funkcionira z upoštevanjem načela javnosti in zaupanja v verodostojnost teh podatkov.

K 42. členu: Predlagatelj naj bi pri sestavi zakonskega predloga ta člen dopolnil z določbo, da je v sporih, ki izvirajo iz učne pogodbe, učenec oproščen plačila sodnih taks za vloge in druge priloge ter za odločbe in druge akte v postopku, analogno, kot je to urejeno v 127. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih glede postopka za uveljavitev pravic iz dela v delovni organizaciji.

Prav tako naj bi se ta člen dopolnil z določbo, da je v postopku o sporih, ki izvirajo iz učne pogodbe, zlasti pa pri določanju narokov in rokov, sodišče vselej dolžno paziti na to, da je treba te spore hitro reševati, analogno kot je to urejeno v 414. členu zakona o pravdnem postopku v njegovem 3. delu, ki govori o posebnih postopkih, in sicer 27. poglavje, členi 413—417.

K 43. členu: Glede na pripombo komisije k drugemu in tretjemu odstavku 27. člena tega osnutka naj se besedilo v tem členu: »Za inšpekcijo dela pristojni upravni organi« nadomesti z besedilom: »Za delo pristojni občinski upravni organi«.

K 44. členu: Zadnji del besedila tega člena: »ter lahko stopi v delovno razmerje.« je nepotreben, ker je ta možnost podana že z ureditvijo v 19. členu temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki v prvem odstavku določa, da je vsako prosto delovno mesto dostopno vsakemu delavcu, če izpolnjuje splošne in posebne pogoje in če svojo prosto voljo, da stopi na delo na določeno delovno mesto v delovni organizaciji, sporoči v roku in na način, kot je določeno v objavi o prostem delovnem mestu.

K 45. členu: Glede na načelno stališče komisije, ki ga je sprejela ob obravnavi predloga zakona o rudarstvu, in sicer poglavja kazenskih določb, je potrebno, da predlagatelj skupaj z republiškim sekretariatom za pravosodje in občo upravo sestavi prečiščeno besedilo tega člena oziroma poglavja »Kazenske določbe« tako, da v zakonskem predlogu upošteva družbeno težo in posledice dejanj, ki predstavljajo kršitve določb tega zakona ter opiše dejanske stane prekrškov delovnih organizacij oziroma obrtnikov z upoštevanjem razpona višine denarnih kazni posebej za delovne organizacije in posebej za obrtnike v skladu z določilom 7. člena temeljnega zakona o prekrških.

K 48. členu: Pri sestavi zakonskega predloga naj predlagatelj upošteva pripombe komisije k 5. členu tega osnutka ter spremeni ta člen tako, da naj se glasi: »Republiški sekretariat za gospodarstvo določi na predlog gospodarske zbornice SR Slovenije začasno nomenklaturo poklicev po 5. členu tega zakona najpozneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

Republiški sekretariat za gospodarstvo določi na predlog gospodarske zbornice SR Slovenije tudi začetek izobraževanja za posamezne poklice, za katere se izobražuje v skladu z določbami tega zakona.«

Komisija smatra, da bi bilo potrebno oziroma primerno v poglavje prehodnih in končnih določb osnutka zakona vstaviti tudi določbi o roku za uskladitev organizacije in pogojev za delo šol, ki že izvajajo izobraževanje v smislu določb tega zakona, s pogoji po tem zakonu ter o roku, v katerem bi morali učitelji teh šol pridobiti ustrezno izobrazbo po 19. členu osnutka tega zakona.

Št.: 61-52/69
Ljubljana, 13. 11. 1969

PREDLOG ODLOKA

o delovnem področju zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije, o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini Socialistične republike Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije pri njihovem delu

A. Delovno področje zborov

1. člen

Republiški zbor in gospodarski zbor enakopravno obravnavata vprašanja s področja gospodarstva in financ, kot so: stanje in razvoj posameznih gospodarskih področij, stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, urbanizma in prostorskega planiranja; raziskovalno delo na področju gospodarstva; vprašanja ekonomskih odnosov s tujino; bančnega in kreditnega sistema; notranje delitve v delovnih organizacijah na področju gospodarstva; delo in funkcioniranje samoupravnih organov v gospodarskih organizacijah; delovna razmerja na področju gospodarstva; stanje kadrov in potrebe po kadrih na gospodarskem področju; druga vprašanja s področja gospodarskih odnosov in gospodarskega razvoja ter druga vprašanja gospodarskega področja, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti.

Republiški zbor in gospodarski zbor sprejmeta zakone, dajeta avtentične razlage zakonov in sprejemata druge akte o gospodarskih organizacijah, gospodarskem poslovanju in združevanju v gospodarstvu; o ukrepih in instrumentih za usmerjanje in uresničevanje gospodarske politike; o prispevkih, davkih, taksah in drugih davščinah; o javnih posojilih; o denarju in drugih plačilnih sredstvih in o plačilnem prometu; o kreditnih in bančnih poslih; o cenah in kontroli cen; o zavarovanju; o varstvu pred elementarnimi nesrečami; o zemlji, gozdovih in vodah, cestah in izkoriščanju naravnih bogastev in drugih naravnih sil; o varstvu živali in rastlin; o prometu in zvezah; o projektiranju in gradnji, o komunalnem in stanovanjskem gospodarstvu ter urbanizmu in prostorskem planiranju; o merah, standardih, tehničnih normativih, patentih, znamkah, vzorcih in modelih; o drugih vprašanjih s področja gospodarstva in financ in o drugih vprašanjih s teh področij, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti.

2. člen

Republiški zbor in prosvetno-kulturni zbor enakopravno obravnavata stanje in razvoj izobraževanja in vzgoje, znanosti, umetnosti in drugih področij kulture in telesne kulture: sistem in organizacija znanstveno-raziskovalnega dela; vprašanja s področja kulturnih stikov s tujino; organizacijo in delovanje služb, kakor tudi stanje kadrov in potrebe po kadrih na teh področjih; financiranje teh področij v okviru delitve družbenega proizvoda, določene z družbenim planom in drugimi akti Skupščine SR Slovenije; samoupravne in ekonomske odnose ter notranjo delitev v delovnih organizacijah teh področij, kot tudi druga vprašanja s teh področij, ki imajo pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti; obravnavata statute in druge akte, ki jih samoupravne skupnosti ter delovne in druge organizacije s področja dela zbora predložijo Skupščini SR Slovenije v potrditev oziroma soglasje.

Republiški zbor in prosvetno-kulturni zbor enakopravno sprejemata zakone, dajeta avtentične razlage zakonov in sprejemata druge akte, s katerimi se urejajo vprašanja na področju izobraževanja, znanosti in umetnosti in na drugih področjih kulture, avtorskih pravic in telesne kulture; druga vprašanja s teh področij, ki imajo pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti.

3. člen

Republiški zbor in socialno-zdravstveni zbor enakopravno obravnavata stanje in probleme na področju zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja; financiranje zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja; organizacijo in delovanje zdravstvene službe in zdravstvenega zavarovanja; stanje in probleme na področju invalidskega in pokojninskega zavarovanja; financiranje invalidsko-pokojninskega zavarovanja; varstvo, rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov; stanje in probleme na področju socialnega in otroškega varstva; organizacijo in financiranje socialnega in otroškega varstva; vprašanja s področja socialnega zavarovanja naših občanov na delu v tujini in njihovih družinskih članov; samoupravljanje, ekonomske odnose in notranjo delitev v delovnih organizacijah s področja socialnega in zdravstvenega varstva; raziskovalno delo na področju zdravstva in socialnega varstva ter druga vprašanja s področja zdravstva, socialnega zavarovanja in drugih področij socialne politike, ki imajo pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti; obravnavata statute in druge akte, ki jih samoupravne skupnosti ter delovne in druge organizacije s področja dela zbora predložijo Skupščini SR Slovenije v potrditev oziroma soglasje.

Republiški zbor in socialno-zdravstveni zbor enakopravno sprejemata zakone, dajeta avtentične razlage zakonov in sprejemata druge akte, s katerimi se urejajo vprašanja zdravstvenega in socialnega varstva ter socialnega zavarovanja; zakonska zveza, družina, posvojitev in skrbništvo; zdravstveno nadzorstvo nad živili in predmeti splošne rabe; nadzorstvo nad prometom in zdravili; nadzorstvo nad proizvodnjo in prometom mamil in strupov; varstvo vojaških invalidov; varstvo pri delu in druga vprašanja s področja zdravstva, socialnega zavarovanja in drugih področij socialne politike, ki imajo pomen za delovne ljudi in delovne skupnosti.

4. člen

Gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor in njihova telesa sodelujejo pri obravnavi vprašanj z enakopravnega delovnega področja s samoupravnimi skupnostmi, samoupravnimi in delovnimi organizacijami s svojega področja in se neposredno povezujejo z organi samoupravljanja teh skupnosti in organizacij.

Odbori zborov delovnih skupnosti obvezno vabijo na svoje seje predstavnike ustreznih zainteresiranih skupnosti in organizacij, ko obravnavajo posamezen akt za svoj zbor, in sicer praviloma takrat, ko obravnavajo osnutek akta.

5. člen

Gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor kot najvišji organi samoupravljanja na svojem področju dela samostojno obravnavajo vprašanja v zvezi z izvrševanjem zakonov in drugih aktov Skupščine SR Slovenije in druga vprašanja skupnega pomena za delovne in druge samoupravne organizacije in delovne skupnosti s svojega področja, usklajujejo njihove medsebojne odnose in razvijajo sodelovanje med njimi, sodelujejo pri uresničevanju samoupravnih dogovorov in iskanju najustreznejših rešitev za vprašanja skupnega pomena. O teh vprašanjih imajo pravico dajati ustreznim delovnim in drugim samoupravnim organizacijam in državnim organom priporočila.

Gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor, vsak na svojem področju dela, zlasti spremlja in proučuje v sodelovanju z delovnimi organizacijami, razvoj samoupravljanja in samoupravnih odnosov na področju dela iz pristojnosti zbora, kot tudi vprašanja, ki nastajajo v zvezi z razvojem samoupravljanja; spremlja in proučuje razvoj družbenoekonomskih odnosov na posameznih področjih dela iz pristojnosti zbora z nalogo, da varuje ustavni položaj in samoupravne pravice delovnih ljudi in delovnih skupnosti ter krepi položaj delovnih ljudi; v zvezi s tem izdaja sklepe za izvajanje sprejete politike, in obvezuje poslance zbora k aktivnemu delovanju v samoupravnih skupnostih in delovnih in drugih organizacijah.

Gospodarski zbor, prosvetno-kulturni zbor in socialno-zdravstveni zbor samostojno obravnava statute in druge akte samoupravnih skupnosti ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki spadajo v njegovo področje, ter druge zadeve s svojega področja, ki jih po zakonu dobiva Skupščina SR Slovenije v obravnavo oziroma na vpogled.

Vsak od zborov po svojih organih v skladu z zakonom sodeluje v postopku družbenega dogovarjanja med asociacijami delovnih organizacij s področja zbora, usklajuje posamične in skupne interese delovnih ljudi in ustvarja skupno podlago za reševanje posameznih vprašanj s področja pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov delavcev.

6. člen

Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti enakopravno obravnavata:

— temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih odnosov, kot so sistem in razvoj družbenega samoupravljanja, vloga in medsebojna razmerja med družbeno-političnimi organi, družbeno-političnih skupnosti, delovnimi organi-

zacijami in družbenimi organizacijami in varstvo ter zagotavljanja pogojev za uresničevanje volilne pravice ter udeležbe občanov v neposrednem odločanju o družbenih zadevah;

— temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja, sistem razdelitve družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij;

— temeljna vprašanja s področja financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, zlasti sistem financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti ter njihovih medsebojnih odnosov, sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin;

— vprašanja s področja narodne obrambe in vsa tista vprašanja s področja mednarodnih odnosov, ki ne spadajo v delovno področje enega od zborov delovnih skupnosti;

— akte o osnovah družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije in njihovo uresničevanje, to je akte o dolgoročnih družbenoekonomskih usmeritvah ter o kratkoročnem in srednjeročnem načrtu družbenoekonomskega razvoja republike;

— republiški proračun in zaključni račun o izvršitvi republiškega proračuna.

Republiški zbor in enotni zbor delovnih skupnosti enakopravno sprejemata zakone, dajeta avtentične razlage zakonov in sprejemata druge akte, s katerimi se urejajo zadeve na področjih, navedenih v prvem odstavku.

7. člen

Republiški zbor samostojno:

— obravnava in sprejema zakone, daje avtentične razlage zakonov in sprejema druge akte o organizaciji in delu državnih organov in drugih služb, ki opravljajo zadeve, pomembne za republiko; o delovnih razmerjih, položaju in samoupravnih pravicah delovnih ljudi, ki delajo v državnih organih, družbeno-političnih skupnostih, družbeno-političnih organizacijah in društvih ter v drugih skupnostih in o vprašanjih njihove notranje delitve dohodka; o stanju kadrov in o potrebah po kadrih pri državnih organih; o vprašanjih s področja državne varnosti; o dedovanju; o razlastitvi; o vprašanjih s področja pravosodnega sistema (o ureditvi sodišč, javnega tožilstva in javnega pravobranilstva; o odvetništvu in drugih oblikah pravne pomoči; o izvrševanju kazenskih sankcij; o gospodarskih prekrških in prestopkih); o varnosti prometa; o zborovanjih in drugih javnih shodih; o društvih; o tisku in drugih oblikah informacij; o pravnem položaju verskih skupnosti;

— sklepa o spremembi meja SR Slovenije in o območjih občin v SR Sloveniji;

— voli in razrešuje predsednika in člane izvršnega sveta;

— voli in razrešuje predsednika in sodnike ustavnega sodišča SR Slovenije;

— voli in razrešuje predsednika, sodnike in sodnike porotnike vrhovnega sodišča SR Slovenije, višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani ter okrožnih sodišč in okrožnih gospodarskih sodišč v SR Sloveniji;

— imenuje in razrešuje republiške sekretarje, republiškega javnega tožilca in republiškega javnega pravobranilca, ter druge republiške funkcionarje in člane organov upravljanja, ki jih po ustavi, zakonu ali drugem aktu Skupščine SR Slovenije voli Skupščina SR Slovenije;

— uresničuje pravice skupščine glede odgovornosti politično-izvršilnih organov in republiških funkcionarjev skupščini;

— razpravlja in odpravlja protiustavne in nezakonite akte izvršnega sveta;
— odloča o podaljšanju mandata odbornikom občinskih skupščin in odloča o tem, da je prenehalo stanje, zaradi katerega jim je bil mandat podaljšan;
— odloča o nadomestilih in povračilih republiškim poslancem in funkcionarjem, ki jih voli ali imenuje skupščina;
— opravlja druge zadeve iz pristojnosti skupščine, ki niso v enakopravnem delovnem področju drugih zborov ali v samostojnem področju kakšnega drugega zbora.

8. člen

Pred odločanjem v republiškem zboru o vprašanjih iz samostojne pristojnosti republiškega zbora, mora o teh vprašanjih razpravljati pristojni odbor oziroma drugo delovno telo zbora.
Pristojni odbor republiškega zbora oziroma drugo delovno telo zbora obvezno pritegne k razpravi o navedenih vprašanjih in o predlogih aktov, s katerimi se ta vprašanja urejajo, predstavnike samoupravnih skupnosti in delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki se jih ta vprašanja oziroma njihovo urejanje neposredno tiče. Predstavniki praviloma sodelujejo v razpravi o osnutku akta.
Poročilo odbora oziroma drugega delovnega telesa zbora mora obsegati stališča, predloge in mnenja predstavnikov samoupravnih skupnosti in delovnih in drugih samoupravnih organizacij.

B. Vprašanja, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije

9. člen

Delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije zavzemajo stališča in dajejo mnenja in predloge pred obravnavo in odločanjem v pristojnih zborih;
— o pravicah in dolžnostih občin; o sistemu in pogojih za razvoj družbenega samoupravljanja na vseh področjih v občini; o položaju, nalogah in financiranju samoupravnih interesnih skupnosti občanov in njihovem odnosu do občinske skupščine;
— o sistemu financiranja družbeno-političnih skupnosti; o delitvenih razmerjih med družbeno-političnimi skupnostmi; o vrstah in stopnjah prispevkov, ki se določajo za financiranje samoupravnih skupnosti in za posebne namene ter o republiškem proračunu;
— o kratkoročnem in srednjeročnem načrtu družbenoekonomskega razvoja republike in o dolgoročnem programiranju razvoja posameznih dejavnosti; o izvajanju teh načrtov in programov;
— o območjih občin v SR Sloveniji; o položaju, pogojih delovanja in upravljanja komunalnih delovnih organizacij; o vprašanjih stanovanjske graditve in njenega financiranja ter o drugih vprašanjih stanovajske politike; o načinu gospodarjenja s stanovanjskim fondom o načinu pridobivanja, urejanja in uporabe gradbenih zemljišč;
— o sistemu regionalnega programiranja; o sistemu urbanističnega planiranja; o regionalnem planu SR Slovenije; o varstvu narave; o geodetski službi in o katastru;

— o sistemu varnosti prometa; o splošnih vprašanjih s področja javnega reda in miru; o varstvu pred elementarnimi in drugimi hudimi nesrečami ter o požarni varnosti;

— o položaju, pogojih dela, sistemu financiranja in sistemu organizacije osnovnega in srednjega šolstva ter predšolskih ustanov;

— o sistemu zdravstvenega varstva; o sistemu otroškega varstva; o sistemu varstva mater in otrok, mladine, invalidov in ostarelih oseb in o sistemu organizacije in delovanja zdravstvenih in socialnih služb.

Delegati občin, zbrani na zasedanju, zavzemajo stališča in dajejo mnenja in predloge pred obravnavo in odločanjem v pristojnih zborih tudi o drugih vprašanjih, ki so skupnega pomena za občane v občinah in v samoupravnih skupnostih, da bi se uskladil razvoj samoupravnih odnosov in razvijalo medsebojno sodelovanje teh skupnosti, če to predlaga izvršni svet, eden od zborov skupščine, ena četrtina občinskih skupščin ali predsednik skupščine.

O stališčih, mnenjih in predlogih, ki jih sprejmejo delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, morajo pristojni zbori razpravljati in o njih sklepati.

C. Razmerja med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu in odločanju

10. člen

Predlog za izdajo zakona, osnutek ali predlog zakona ter predloge drugih aktov (v nadaljnjem besedilu: predlog akta) prejmemo poleg predsednikov pristojnih zborov tudi predsedniki drugih zborov. Predsedniki teh zborov odločijo na lastno pobudo, na predlog predsednika skupščine, izvršnega sveta ali četrtine poslancev zbora, da pošljejo predlog akta poslancem svojega zbora, če se predlog akta nanaša tudi na vprašanja iz pristojnosti zbora ali na vprašanja, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi s področja zbora.

11. člen

Kadar v smislu določb 10. člena tega odloka prejmejo predlog akta člani zbora, v katerega delovno področje ne spada zadeva, na katero se akt nanaša, se članom tega zbora pošiljajo tudi poročila, mnenja, predlogi in amandmaji teles Skupščine SR Slovenije, ter mnenja, predlogi in amandmaji izvršnega sveta in predlogi predlagatelja akta.

12. člen

Zbor delovnih skupnosti na seji najprej odloči ali se stavi na dnevni red seje zbora predlog akta iz 10. člena, za katerega sprejem ni pristojen.

13. člen

Zbor delovnih skupnosti lahko med obravnavo predloga akta, za katerega sprejem ni pristojen, predlaga pristojnim zborom spremembe ali dopolnitve k predlogu tega akta.

Pristojna zbora lahko odločata o predlogih aktov iz 10. člena tega odloka šele, ko so zainteresirani zbori, ki niso pristojni za sprejem akta, o njem razpravljali. Mnenja, stališča in predloge k aktu mora zainteresirani zbor dati najkasneje štirinajst dni potem, ko je predsednik tega zbora akt prejel.

14. člen

Če zbor, ki je obravnaval predlog akta, za katerega sprejem ni pristojen, sklene podati pristojnima zboroma predlog za spremembo ali dopolnitev akta, lahko določi tudi svoje predstavnike, ki bodo sodelovali pri obravnavi spornega vprašanja na sejah pristojnih zborov.

15. člen

Mnenja zainteresiranega zbora o predlogu akta, kot tudi njegove predloge za spremembe in dopolnitve akta, obvezno obravnavata pristojna zbora in o njih z glasovanjem zavzameta svoje stališče. Če pristojna zbora ne sprejmeta mnenja ali predlogov zainteresiranega zbora delovnih skupnosti za spremembo ali dopolnitev predloga zakona ali predloga drugega akta (družbenega plana, proračuna, resolucije, deklaracije, priporočila, odloka), lahko v soglasju z zborom, ki je dal predlog za spremembo ali dopolnitev predloga zakona ali drugega akta, skleneta, da imata skupno sejo z zainteresiranim zborom, ali da sestavita s tem zborom skupno komisijo z nalogo, da prouči sporno vprašanje in da zborom poročilo s predlogom za njegovo rešitev. V primeru, če se sestavi skupna kmisija za proučitev spornega vprašanja, sodelujejo v 14. členu določeni predstavniki zainteresiranega zbora v tej komisiji kot člani.

17. člen

Pristojna zbora potem, ko je bil izveden postopek v skladu s 15. oziroma 16. členom tega odloka, odločata o predlogu akta.

Č. Končna določba

18. člen

Ta odlok začne veljati takoj.

Z uveljavitvijo tega odloka prenehajo veljati določbe 77. do 80. člena, 82. člena, 85. do 87. člena in prvega odstavka 89. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

A.

Z amandmaji k ustavi SR Slovenije, sprejetimi dne 30. januarja letos, se je spremenila sestava skupščine in njenih zborov. Odpravljen je bil organizacijsko-politični zbor, ki je dotlej enakopravno z republiškim zborom obravnaval vprašanja družbeno-političnega sistema ter sprejemal zakone in druge akte z določenih področij in republiški proračun, vzpostavljen pa je bil enotni zbor

delovnih skupnosti. V zvezi s tem ustavni amandma VII okvirno določa nujne spremembe v pristojnosti skupščinskih zborov, s tem, da nalaga poslovniku skupščine, da natančneje določi delovna področja posameznih zborov.

Osnovni vprašanji, ki ju je treba v poslovniku urediti, se nanašata:

— na natančnejšo opredelitev delovnega področja enotnega zbora delovnih skupnosti in razmejitev od delovnih področij ostalih zborov delovnih skupnosti, zlasti gospodarskega zbora;

— na razdelitev zadev, ki so bile doslej v pristojnosti organizacijsko-političnega zbora med zbore delovnih skupnosti in v samostojno delovno področje republiškega zbora.

Pri reševanju teh vprašanj je komisija izhajala s stališča, da bi večino zadev obravnavala enakopravno dva zbora; kolikor pa ostanejo nekatere zadeve v samostojni pristojnosti republiškega zbora, naj o večini od njih pred razpravo in odločanjem v tem zboru razpravlja in da mnenje, stališča in predloge zasedanje delegatov občin.

Nekatere zadeve, ki so bile doslej v delovnem področju organizacijsko-političnega zbora (temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih odnosov in financiranja družbeno-političnih skupnosti ter republiški proračun in zaključni račun), so bila že z amandmaji dana v pristojnosti enotnega zbora delovnih skupnosti; druge zadeve pa naj spadajo v pristojnost drugih zborov delovnih skupnosti, v skladu z njihovo naravo in potrebami in interesi delovnih ljudi, ki jih posamezni zbor zastopa. Podrobnejšo razmejitev delovnih področij med posameznimi zbori je urejena v predloženih določilih o pristojnosti zborov.

V okviru določb 2. točke ustavnega amandmaja VII predlog odloka natančneje določa delovno področje republiškega in gospodarskega zbora. Upoštevane so tudi izkušnje dosedanje prakse. V enakopravno delovno pristojnosti teh dveh zborov spadajo tudi vprašanja s področja zunanjetrgovinskega in deviznega režima, blagovne menjave in drugih odnosov s tujino.

V določbi, ki govori o enakopravni delovni pristojnosti republiškega in prosvetno-kulturnega zbora, je povzeto besedilo iz dosedanjega poslovnika prosvetno-kulturnega zbora, dodana pa so v smislu sprememb, izvedenih z ustavnimi amandmaji, vprašanja notranje delitve sredstev v okviru delitve družbenega proizvoda, določene z družbenim planom in drugimi akti skupščine, in pa vprašanja s področja kulturnih stikov s tujino.

Tudi delovno področje socialno-zdravstvenega zbora je povzeto iz poslovnika socialno-zdravstvenega zbora. Dosedanja pristojnost se razširja še na vprašanja notranje delitve sredstev, dalje zakonske zveze, družine, posvojitve in skrbništva ter stanovanjskih razmerij, pa tudi na vprašanja s področja socialnega zavarovanja naših občanov na delu v tujini in njihovih družinskih članov. Komisija smatra, da je vsa ta vprašanja treba obravnavati v okviru socialne politike.

V smislu ustavnih amandmajev je v predlogu odloka bolj kot v dosedanjih določbah poslovnika obdelana vloga specializiranih zborov delovnih skupnosti kot najvišjih organov samoupravljanja na svojem področju dela. V razpravah o ustavnih spremembah je bila ponovno poudarjena misel, da se zbori delovnih skupnosti kar najbolj obrnejo k samoupravni bazi, iz katere izhajajo. V predlogu odloka so zato določbe o pravicah in dolžnostih zborov delovnih skupnosti in njihovih poslancev do samoupravnih skupnosti ter delovnih in drugih organizacij razširjene. Nova je določba, da morajo odbori zborov obvezno

vabiti predstavnike samoupravnih skupnosti ter delovnih in drugih organizacij posameznih področij, kadar za zbor proučujejo vprašanje ali pripravljajo akt z njihovega delovnega področja (npr. predstavniki delovnih organizacij s področja knjižničarstva, če pripravljajo zakon o knjižnicah). Ti zastopniki morajo biti z raznih območij republike, da se s tem zagotovi kompleksna proučitev vprašanja, upoštevajoč značilnosti in specifičnosti posameznih predelov Slovenije. Pri tem bo treba v skladu z ustavno določbo (26. člen) vključiti tudi delovne ljudi (oziroma njihove organizacije), ki z osebnim delom samostojno opravljajo kulturno, poklicno ali drugo dejavnost in ki imajo v načelu enak družbenoekonomski položaj in v osnovi enake pravice in obveznosti kot delovni ljudje v delovnih organizacijah.

V okviru enakopravne pristojnosti republiškega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti so podrobneje obdelana področja, ki jih naštevajo ustavni amandmaji kot nujno pristojnost. Komisija je kot vidik za razmejitev pristojnosti med enotnim zborom delovnih skuponsti in specializiranimi zbori upoštevala interes vseh področij združenega dela za reševanje posameznih vprašanj, oziroma interes specializiranega področja. Glede na to je v delovno področje enotnega zbora vnesla tudi problematiko s področja mednarodnih odnosov, kolikor ni ta problematika že zajeta v specializiranih zborih delovnih skupnosti, in problematiko s področja narodne obrambe. Glede vprašanj s področja državne varnosti pa je komisija ostala pri predlogu, da spadajo ta vprašanja v samostojno pristojnost republiškega zbora.

Samostojna pristojnost republiškega zbora je nujno postavljena širše kot doslej, v njegovo samostojno pristojnost spadajo nekatera vprašanja, ki sta jih do sedaj enakropravno reševala predvsem republiški in organizacijsko-politični zbor. O nekaterih teh vprašanjih iz samostojne pristojnosti republiškega zbora razpravljajo delegati občin, zbrani na zasedanju v skupščini, vendar pa ostaja vrsta področij nepokrita, zlasti uprava, pravosodje, družbene organizacije, državna varnost itd., ki so imela doslej svoje predstavnike v organizacijsko-političnem zboru in je ta zbor enakopravno z republiškim reševal vprašanja z njihovih področij. Zato je bil dan predlog, naj bi predstavniki samoupravnih skupnosti in delovnih in drugih samoupravnih organizacij z raznih območij republike obvezno sodelovali na sejah odborov republiškega zbora, kadar ti odbori obravnavajo vprašanja z navedenih področij. Predlagani način pritegovanja predstavnikov samoupravnih in delovnih skupnosti pomeni tudi enega izmed načinov, da se izvede misel, izražena med razpravo o ustavnih amandmajih, da je namreč treba delovnim ljudem s področja uprave, pravosodja in družbenih organizacij, ki z odpravo organizacijsko-političnega zbora nimajo več svojih poslancev v republiški skupščini, zagotoviti na drug način možnost, da vplivajo na reševanje vprašanj, ki se jih tičejo.

B.

Ko predlog odloka določa, katera so tista vprašanja, glede katerih morajo dati mnenja delegati občin, zbrani na zasedanju v Skupščini SR Slovenije, le razčlenjuje jasne določbe ustavnega amandmaja. Omejuje se na temeljna vprašanja, saj le o teh morajo dati delegati občin svoje mnenje pristojnima zborama, preden razpravljata in odločata o njih. To seveda ne pomeni, da bi delegati ne mogli razpravljati tudi o drugih vprašanjih s pristojnosti republiške

skupščine, če se za to pokaže potreba in če to zahteva ali četrtina občin, ali izvršni svet, ali eden izmed zborov skupščine ali predsednik republiške skupščine. Čeprav med mnenji o temeljnih vprašanjih z naštetih področij in mnenjih o drugih vprašanjih ter aktih glede njihovega pravnega značaja in politične teže ne more biti razlike, gre v prvem primeru vendarle za točno določeno obveznost skupščine, da ta vprašanja obravnava zasedanje delegatov občin, glede drugih vprašanj pa gre samo za možnost, da jih delegati pod pogoji, določenimi v ustavnem amandmaju in v tem odloku obravnavajo in dajo o njih svoje predloge, mnenja in stališča.

Komisija ugotavlja, da bo treba predpisati tudi način obveščanja skupščin o odločitvah pristojnih zborov glede predlogov, mnenj in stališč zasedanja delegatov občin. To pa je materija, ki jo bodo morali urejati poslovniki posameznih zborov.

C.

Ustavni amandmaji nalagajo poslovniku skupščine obveznost, da uredi postopek usklajevanja med pristojnima zboroma in zainteresiranimi zbori, če gre za vprašanja oziroma akte, ki imajo pomen za delovne ljudi in občane, ki jih ti zbori predstavljajo in glede katerih predlagajo pristojnima zboroma določene spremembe ali dopolnitve.

Vsak zbor je do sedaj obravnaval predlog zakona, družbenega plana, ali drugo vprašanje z delovnega področja drugega zbora in dajal pristojnima zboroma mnenje. Določba ustavnega amandmaja in predložena rešitev glede odnosov med zbori v tem odloku ima namen, da to pravico zainteresiranih zborov razširi v primerih, ko gre za vprašanja, ki imajo poseben pomen za delovne ljudi in občane, ki jih posamezen zbor predstavlja. Obenem naj bi v predloženem postpoku mnenja zainteresiranih zborov dobila večjo težo, kar pomeni, da morata pristojna zbora o njih razpravljati in glasovati. V primeru, če predloge oziroma mnenja zainteresiranega zbora ne sprejme, mora pristojni zbor svojo odločitev argumentirati. Vsestransko in poglobljeno obravnavanje sporne zadeve predlog rešuje z razpravo na sejah pristojnih zborov. Ta način velja za predlog za izdajo zakona in za osnutek zakona oziroma drugega akta. V tretji fazi, ko gre za predlog zakona oziroma predlog drugega akta (družbenega plana, proračuna, resolucije, deklaracije, priporočila ali odloka) pa predlog odloka zaradi temeljitejše proučitve spornega vprašanja omogoča tudi skupno sejo pristojnih zborov in zainteresiranega zbora, oziroma ustanovitev skupne komisije teh zborov. Kdaj bo sklicana skupna seja zborov oziroma ustanovljena skupna komisija, je odvisno od sporazumne odločitve teh zborov. Predlog torej skuša v največji možni meri zagotoviti vpliv zainteresiranih zborov na razpravo in odločanje v pristojnih zborih o vprašanju ali aktu, ki je posebnega pomena za delovne ljudi in občane, katere predsatvlja, vendar ne krni z ustavo določene pristojnosti posameznih zborov, niti ne zmanjšuje njihove politične in družbene odgovornosti za tako ali drugačno odločitev. Komisija meni, da je s predlaganim postopkom omogočeno, da se ob upoštevanju mnenj in argumentov vseh prizadetih dejavnikov poišče za dano situacijo najustreznejša rešitev.

Z odlokom o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije, ki ga je sprejela Skupščina SR Slovenije prejšnjega sklica na zadnjih sejah zborov, so bile prilagojene ustavnim amandmajem določbe poslovnika

o prvih sejah zborov in prve skupne seje vseh zborov ter določbe o sodelovanju zborov delovnih skupnosti pri volitvah in imenovanjih. S tem je bilo omogočeno konstituiranje novo izvoljene skupščine po ustavnih spremembah. Sedanja skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije je pripravila odlok o začasni ureditvi sklica in dela enotnega zbora delovnih skupnosti in zasedanja delegatov občin v Skupščini SR Slovenije, ki so ga zbori skupščine sprejeli na sejah v juliju letošnjega leta, sedaj pa predlaga predlog odloka o delovnem področju zborov in zasedanja delegatov občin ter o razmerjih med zbori. Skupna komisija sodi, da so s temi odloki izvedene najbistvenejše spremembe v dosedanjem poslovniku Skupščine SR Slovenije, ki jo terjajo ustavni amandmaji, in da je z njimi omogočeno redno delo skupščine in njenih zborov. Ob svojem delu pa je komisija ugotovila vrsto določb v sedanjem poslovniku, ki jih je tudi treba uskladiti z novo strukturo skupščine, pa tudi z novo vlogo skupščine v odnosih do federacije, občinskih skupščin ter samoupravnih in drugih skupnosti. Zlasti pri obravnavi teh vprašanj komisija tesno sodeluje z ustreznima komisijama zvezne skupščine in zbora narodov. Komisija je tudi prejela vrsto predlogov za spremembe posameznih določb poslovnika od poslancev, od posameznih komisij skupščine in gospodarske zbornice in je obveščena, da predloge za spremembe in dopolnitve poslovnika skupščine posamezni poslanci in telesa skupščine še pripravljajo. Glede na dejstvo, da je z do sedaj že sprejetimi odloki in predlogom odloka, ki je predložen, omogočeno redno delo skupščine, in glede na potrebo, da se v sedaj veljavnem poslovniku izvedejo spremembe in dopolnitve, ki jih terjajo ustavni amandmaji in dveletne izkušnje prakse pri izvajanju dosedanjega poslovnika skupščine, se je komisija odločila, da v svojem nadaljnjem delu ne bo več predlagala parcialnih rešitev posameznih problemov. Skupna komisija vseh zborov skupščine za spremembe in dopolnitve poslovnika bo pristopila k obravnavi celotnega poslovnika in bo skupščini in njenim zborom dala predlog novega, prečiščenega besedila poslovnika Skupščine SR Slovenije. Pri tem svojem delu bo upoštevala vse že dane predloge za spremembe in dopolnitve, kakor tudi tiste, ki jih bo še prejela bodisi pismeno, bodisi v razpravah o delovni osnovi prečiščenega besedila poslovnika.

POROČILA

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji 18. novembra 1969 obravnavala predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije, o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

K predlogu odloka komisija ni imela načelnih pripomb.

V podrobni obravnavi besedila predlaganega odloka pa je komisija predlagala naslednje spremembe oziroma dopolnitve:

K 3. členu: V 10. vrsti prvega odstavka se besedilo »vprašanja s področja socialnega zavarovanja naših občanov na delu v tujini in njihovih družinskih članov« dopolni tako, da se glasi: »vprašanja stikov s tujino na področju zdravstva in socialnega varstva, zlasti s področja socialnega zavarovanja naših občanov na delu v tujini in njihovih družinskih članov«.

Omejevanje pristojnosti republiškega zbora in socialno-zdravstvenega zbora glede stikov s tujino le na obravnavo vprašanj s področja socialnega zavarovanja zaposlenih v tujini, ne ustreza širini socialno-zdravstvenega področja. V stikih s tujino so lahko aktualna tudi druga vprašanja s področja zdravstva in socialnega varstva v širšem smislu in ne le vprašanja socialnega zavarovanja zaposlenih v tujini, čeprav je to trenutno najpomembnejši vidik in je prav, da je še posebej poudarjen.

Če bi ostalo pri prvotni formulaciji, bi obravnava vseh drugih vprašanj mednarodnih stikov na področju zdravstva in socialnega varstva spadala po četrti alinei 6. člena predloženega odloka v pristojnost republiškega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti, kar pa ne bi bila ustrezna rešitev.

K 5. členu: V drugi vrsti prvega odstavka se med besedama »kot« in »organi« črta beseda »najvišji«.

Označevanje zborov republiške skupščine kot najvišjih organov samoupravljanja na ustreznih področjih ni primerno in ni v skladu z ustavno terminologijo, po kateri je Skupščina SR Slovenije najvišji organ oblasti in organ družbenega samoupravljanja (134. člen ustave SR Slovenije). Delitev na višje in nižje organe je tako sprejemljiva po oblastvenem vidiku, čeprav tudi v tem primeru v odnosih med družbeno-političnimi skupnostmi ne gre za odnose subordinacije, temveč za širše in ožje družbeno-politične skupnosti; nikakor pa delitve na višje in nižje organe ne gre omenjati ob označevanju skupščine kot samoupravnega organa.

K 7. členu: V začetku osme alinee se beseda »razpravlja« nadomesti z besedo »razveljavlja«, s čimer se popravlja očitna strojepisna napaka.

Sicer pa so bili v razpravi k temu členu izraženi pomisleki glede ustreznosti predlaganega osebnega samostojnega delovnega področja republiškega zbora, ki se v primerjavi z dosedanjo ureditvijo znatno razširja. Amandma VII k ustavi SR Slovenije namreč v prvi točki določa, da »zadeve iz pristonjosti Skupščine SR Slovenije izvršuje praviloma republiški zbor enakopravno s pristojnim zborom delovnih skupnosti oziroma enakopravno z enotnim zborom delovnih skupnosti«. To ustavno načelo torej postavlja kot pravilo dvodomno odločanje. Še bolj restriktivna je v tem smislu določba četrtega odstavka 2. točke istega ustavnega amandmaja, po kateri »republiški zbor samostojno opravlja zadeve, določene v 152. členu ustave SR Slovenije, razen volitev poslancev v zbor narodov zvezne skupščine in razpisja splošnih volitev v občinske skupščine«.

Širok obseg samostojnih pooblastil republiškega zbora deloma odstopa od intencije omenjenih ustavnih določb. Zaradi čim doslednejše izvedbe načela dvodomnega odločanja bi bilo zato potrebno ožje določati samostojne pristojnosti republiškega zbora in še proučiti, katere od zadev, navedene v prvi alinei 7. člena bi bilo mogoče izločiti in jih dati v področje enakopravnega odločanja z ustreznim zborom delovnih skupnosti (na primer: o tisku in drugih oblikah informacij — morebiti s prosvetno-kulturnim zborom, o razlastitvi in dedovanju — morebiti z enotnim zborom delovnih skupnosti, ker gre za temeljna vprašanja pravic občanov).

Kolikor ne bi bilo mogoče v tej smeri še pravočasno spremeniti predloženi odlok, pa bi bilo nujno te pripombe upoštevati ob kasnejših spremembah poslovnika glede delovnega področja zborov.

K 10. členu: V 5. in 6. vrsti se beseda »poslancev« oziroma »poslancem« nadomesti z besedo »članov« oziroma »članom« zaradi terminološke uskladitve z ostalim besedilom, kjer se v enakem pomenu uporablja izraz »člani zbora«.

K 16. členu: V 4. vrsti se besda »lahko« nadomesti z besedo »skleneta«, v 6. vrsti pa se beseda »skleneta« črta.

Sprememba je potrebna zaradi večje jasnosti besedila. Čeprav je v predloženem besedilu beseda »lahko« uporabljena v tem smislu, da pristojna zbora lahko izbereta prvo ali drugo možnost za sporazumevanje z nepristojnim zborom, bi vendarle utegnilo priti do tolmačenja, da ta beseda v omenjeni zvezi pomeni le fakultativno možnost in ne obvezo. Tako pojmovanje pa ne bi bilo v skladu z določbo drugega odstavka 4. točke VII. amandmaja k republiški ustavi, po kateri se mora za primer nesoglasja opraviti postopek, določen s poslovnikom. Po spremembi besedila je jasno razvidno, da gre za obveznost postopka ob možnosti izbire prve ali druge oblike usklajevanja stališč.

K 18. členu: V prvem odstavku se beseda »takoj« nadomesti z besedilom »naslednji dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije«.

Sprememba je potrebna zaradi spoštovanja ustavnega načela, izraženega v 215. členu ustave SR Slovenije, po katerem noben predpis ali splošni akt ne more začeti veljati pred objavo.

Št.: 0201-3/69
Ljubljana, 18. 11. 1969

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 4. decembra 1969 obravnavala amandmaje, ki so jih poslanci gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije Franc Lamut, Tone Bole in Natan Bernot predložili k predlogu odloka o delovnem področju zborov Skupščine Socilastične republike Slovenije, o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Komisija je bila mnenja, da amandmaji, ki jih predlaga poslanec Franc Lamut, niso sprejemljivi, ker nasprotujejo ustavni koncepciji delitve pristojnosti med posameznimi skupščinskimi telesi. Pristojnosti republiškega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti so načelno urejene v tretjem odstavku 2. točke amandmaja VII k republiški ustavi. Sistem razdelitve družbenega proizvoda ter sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin, kar naj bi po 6. členu perdloženega odloka spadalo v pristojnost republiškega zbora in enotnega zbora delovnih skupnosti, sodi med temeljna vprašanja družbeno-ekonomskih odnosov ter financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti po omenjenem ustavnem amandmaju, zaradi česar teh pristojnosti ni mogoče črtati in nadomestiti z besedilom, kakršnega predlaga poslanec Franc Lamut.

Sprememba, ki jo predlaga poslanec Tone Bole, sicer ne nasprotuje načelni opredelitvi pristojnosti republiškega in enotnega zbora delovnih skupnosti po omenjenem ustavnem amandmaju in ne črta nekaterih bistvenih pristojnosti kot amandma poslanca Lamuta — vendar je komisija mnenja, da je predlagani pojem »sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda« nejasen zlasti v razmerju do sistema družbenega planiranja, ki naj bi po tem amandmaju ostal v predloženem odloku. Ker pojmovno ne more biti razlike med

prvim in drugim izrazom, komisija meni, da je ta smisel ustrezneje izražen z besedilom »sistem družbenega planiranja«, kot ga vsebuje druga alinea prvega odstavka 6. člena predloženega odloka. Ker je tudi sistem razdelitve družbenega proizvoda v predloženem odloku ustrezno opredeljen, je bila komisija mnenja, da je smisel predloženega amandmaja poslanca Boleta že ustrezneje podan v besedilu predloženega odloka, hkrati pa bi sprejem amandmaja vnesel v odlok tudi nejasnost.

Spremembe, ki jih je predlagal poslanec Natan Bernot, niso sprejemljive, ker poskuša prenesti v pristojnost republiškega in gospodarskega zbora zadeve, ki po svoji naravi sodijo v pristojnost republiškega in prosvetno-kulturnega zbora; to sta sistem in organizacija znanstveno-raziskovalnega in razvojnega dela ter sistem vzgoje in izobraževanja kadrov, ki je enoten in ga ne bi bilo mogoče deliti na več sistemov glede na različne družbene dejavnosti.

Št.: 0201-3/69
Ljubljana, 5. 12. 1969

Skupna komisija vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve poslovnika je na seji dne 9. decembra 1969 obravnavala amandmaje, ki so jih poslanci gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije Franc Lamut, Tone Bole in Natan Bernot predložili k predlogu odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije, o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu.

Skupna komisija je soglašala z mnenjem zakonodajno-pravne komisije, da amandmaja poslanca Franca Lamuta k drugi in tretji alinei 6. člena predloga odloka nista sprejemljiva, ker nasprotujeta ustavni koncepciji delitve pristojnosti med posameznimi zbori skupščine, da amandma poslanca Toneta Boleta k drugi alinei 6. člena vnaša v besedilo predloga odloka nejasnosti v razmerju do sistema družbenega planiranja in da amandma poslanca Natana Bernota ni sprejemljiv, ker daje v pristojnost republiškega in gospodarskega zbora sistem in organizacijo znanstveno-raziskovalnega in razvojnega dela ter sistem vzgoje in izobraževanja kadrov, ki morajo biti enotni za vse družbene dejavnosti.

Na seji skupne komisije so bili navzoči tudi predlagatelji amandmajev Franc Lamut, Tone Bole in Natan Bernot. Predlagatelja amandmajev k 6. členu predloga odloka Franc Lamut in Tone Bole sta vztrajala pri mnenju, da besedilo druge alinee 6. člena predloga odloka ni dovolj jasno in razmejitev delovnega področja med enotnim zborom delovnih skupnosti in gospodarskim zborom ni dovolj ustrezno opredeljena. Zato sta na seji predlagala novo besedilo svojega amandmaja, in sicer: v drugi alinei 6. člena se črtajo besede »sistem razdelitve družbenega proizvoda in« in nadomestijo z besedami »sistem delitve družbenega proizvoda in delitvenih razmerij ter«.

S takim besedilom je po mišljenju predlagateljev amandmaja poudarjena aktivna funkcija delitvenih razmerij nasproti delitvi družbenega proizvoda in zajet celoten proces družbene reprodukcije in družbeni proizvod od akumulacije do potrošnje. S tem je dan delitvenim razmerjem značaj aktivnega dejavnika v gospodarjenju. (Prav to pa sta želela poslanca doseči s prejšnjimi amandmaji, ko sta predlagala besedilo »sistem spodbujanja rasti družbenega proizvoda«.)

K predlaganemu novemu besedilu amandmaja poslancev Franca Lamuta in Toneta Boleta skupna komisija ni imela pripomb. Poudarjeno pa je bilo, da mora zlasti sedaj pri začetku izvajanja ustavnih amandmajev in formiranja prakse o delovnih področjih posameznih zborov delovnih skupnosti in razmejitvi pristojnosti med njimi, predsedstvo skupščine, ki po 108. členu poslovnika razlaga določbe o pristojnosti zborov, tem vprašanjem posvetiti največjo skrb. To velja sicer za razmejitev pristojnosti pri vseh pomembnejših aktih in za vse zbore delovnih skupnosti, zlasti pa še razmejitev med delovnim področjem enotnega zbora delovnih skupnosti in delovnim področjem gospodarskega zbora.

Poslanec Natan Bernot je po razpravi svoj amandma umaknil glede na to, da ustava določa osnovno razmejitev med zbori delovnih skupnosti, pri čemer pa je poudaril pomen in pomembnost vprašanja, ki ga je s svojim amandmajem sprožil, in potrebo, da se v razpravah v komisiji za ustavna vprašanja o strukturi in organizaciji republiške skupščine v prihodnje upošteva povezanost znanstveno-raziskovalnega in razvojnega dela z gospodarstvom.

PREDLOG ODLOKA

o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani

I.

Prvi odstavek II. točke odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani (Uradni list SRS, št. 10-63/68 in št. 34-250/68) se spremeni tako, da se prvotno predvidena skupna vrednost investicije v višini 350 000 dinarjev zviša za 72 743 dinarjev, tako da znaša 422 743 dinarjev; s tem zneskom bodo pokrita vsa instalacijska dela in plačilo garancijskega pologa v višini 35 000 dinarjev.

Tretji odstavek II. točke se črta.

II.

Zvišana sredstva za izvedbo investicije v višini 72 743 dinarjev zagotovi v letu 1969 SR Slovenija iz republiških proračunskih sredstev.

III.

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Z odlokom o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani (Ur. list SRS, št. 10-63/68) je bilo v točki III. določeno, da sredstva za izvedbo investicije v znesku 350 000 din zagotovita v enakem razmerju republika in narodna galerija

kot investitor. Sredstva SR Slovenije v znesku 175 000 din bi smel investitor uporabiti šele, ko bi zagotovil svojo udeležbo. Investitor svojega deleža ni mogel zagotoviti, zato je bila z odlokom o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju narodne galerije v Ljubljani (Ur. list SRS, št. 34-250/68) točka III. prvotnega doloka spremenjena tako, da celotna sredstva za investicijo v znesku 350 000 din zagotovi SR Slovenija iz republiškega proračuna za leto 1968.

Pri izvajanju investicijskih del je investitor ugotovil, da odobrena sredstva ne bodo zadoščala. Zaradi povečanega obsega del in podražitev gradbenih in obrtniških del je investitor zaprosil za dodatna sredstva.

Republiški sekretariat za finance je v zvezi s sklepom izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, št. 021-54/68 z dne 25. 3. 1969, s katerim je bil pooblaščen za nadzor nad investicijskimi objekti, ki se financirajo na podlagi finančnih programov, zahtevek za plačilo podražitev, ki so nastale pri nameščanju ogrevalnih in prezračevalnih naprav v narodni galeriji v Ljubljani, odstopil v pregled in oceno strokovnjaku.

Pri pregledu vzrokov, ki jih navaja investitor v opravičilo za nastale podražitve, in podrobnem pregledu dokumentacije dejanskih stroškov je pooblaščeni strokovnjak ugotovil:

— Stene v kleti, stopnišču in obodne stene so pretežno zidane iz kamna, pri sestavljanju predračuna pa so predpostavljali, da so stene zidane iz opeke. Prebijanje sten iz kamna je povzročilo več rušenja in večji obseg zidarskih del, kot je bilo predvideno. Enako se je zaradi povečanega obsega zidarskih del povečal tudi obseg soboslikarskih del. Vsega navedenega prvotni predračun ni mogel predvideti.

— Gradbena in obrtniška dela v času izvajanja investicije so se podražila in zato 10 % garancijski polog ne zadošča za kritje nastalih podražitev. Obračunane cene gradbenih in obrtniških del ustrezajo dejanskim cenam, medtem ko je obračun instalacij za prezračevanje in ogrevanje celo za 13 % nižji od današnjih cen.

— Stroški za povečani obseg del in podražitve znašajo 72 743 din.

Na osnovi utemeljenih razlogov za povečanje prvotne skupne vrednosti investicije (350 000 din) za 72 743 din, predlagamo, da SR Slovenija zagotovi ta znesek iz republiških proračunskih sredstev.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora — poročilo z dne 10. 11. 1969, št. 402-75/69.

Odbor za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 11. 11. 1969, št. 402-75/69.

Zakonodajno pravna komisija Skupščine SR Slovenije — poročilo z dne 20. 10. 1969, št. 402-75/69.

PREDLOG ODLOKA

o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentovskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru

I

II. točka odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru (Uradni list SRS, št. 18-150/67) se spremeni in dopolni tako, da se glasi:

»Graditev objekta iz prejšnje točke se je pričela leta 1967 in je bila končana leta 1968.

Skupna vrednost investicije znaša 4 667 635,11 dinarja ter obsega pripravljalna, gradbena, obrtniška in instalacijska dela s kotlarno in transformatorjem, zunanje priključke, ureditev okolice, nakup nadomestnih stanovanj, stroške investitorja, dodatna dela pri graditvi in opremljanju ter stroške za dodatne načrte in odkupe zemljišč.

Do konca leta 1966 je bilo plačano 493 711 din iz sredstev Združenja visokošolskih zavodov v Mariboru, potrebna pa so še sredstva v višini 4 173 924 dinarjev.«

II

V III. točki se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Za dodatna dela pri graditvi in opremljanju ter za dodatne načrte in odkupe zemljišč zagotovita sredstva v višini 10 000,11 dinarja Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru, v višini 221 585 dinarjev pa SR Slovenija iz sredstev republiških proračunskih sredstev.«

III

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

Z odlokom o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru (Uradni list SRS, št. 18-150/67) je bilo urejeno sofinanciranje SR Slovenije pri graditvi. Skupna vrednost investicije je bila 4 436 050 dinarjev; s tem je bila krita vrednost gradbenih, obrtniških in instalacijskih del s kotlarno in transformatorjem, zunanjih priključkov, ureditve okolice, nakupa nadomestnih stanovanj in stroškov investitorja. Od te vsote je že do konca leta 1966 prispevalo 493 711 dinarjev Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru. Za dograditev še potrebnih 3 942 339 dinarjev sta zagotovila sredstva SR Slovenija v višini 2 218 025 dinarjev iz sredstev dodatnega davka od prometa blaga na drobno ter Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru v višini 1 224 314 dinarjev iz lastnih sredstev in z najetjem kredita pri skladu SRS za zidanje stanovanjskih hiš v višini 500 000 dinarjev.

Gradnja se je pričela v letu 1967 in je potekala po predvidenem programu, tako da je bil lahko tehnični pregled opravljen 15. avgusta 1968; ko pa so bile še odpravljene pri pregledu ugotovljene pomanjkljivosti in ponovno opravljen tehnični pregled, je bilo izdano uporabno dovoljenje in je bil 28. septembra 1968 objekt izročen v uporabo. Njegova kapaciteta je 226 ležišč s pripadajočimi prostori, sanitarijami, stanovanjem za upravnika in poslovnimi prostori za študentske organizacije.

Zaradi nepredvidenih, a nujnih dodatnih del, ki jih je bilo treba izvršiti med potekom gradnje, se je v prvotnem odloku navedena investicijska vsota povečala od 4 436 050 dinarjev za 231 585,11 dinarja na 4 667 635,11 dinarja Povečanje pa ni nastalo zaradi podražitev, saj je bila z izvajalcem del, tj. s podjetjem »Stavbar« v Mariboru, sklenjena leta 1967 pogodba o izvršitvi vseh del za fiksno ceno na ključ (osnova za izračun vrednosti investicije so bile pri tem cene konec leta 1965, ki so se do lani povečale najmanj za 19 %!), ampak samo zaradi dodatnih del, ki jih na osnovi glavnega projekta ni bilo mogoče predvideti in jih je bilo nujno treba izvršiti na zahtevo inšpekcijskih organov v postopku za pridobitev uporabnega dovoljenja.

Po dokončanem finančnem obračunu stroškov za vsa dela je investitor pripravil tale pregled izpolnitve finančnega programa za sofinanciranje graditve stolpiča:

Zap. št.	Opis	Planirano po odloku	Stroški po dokon. obrač.	% izpolnitve	Razlika (+ —)
1	2	3	4	5	6
I.	Pripravljalna dela				
1.	Odkup zemljišč	8 000	9 720 00	121	+ 1 720 00
2.	Geološke raziskave	10 770	10 304 00	96	— 466 00
3.	Projekti in dokumentacija	106 000	117 104 45	110	+ 11 104 45
	SKUPAJ I.	124 770	137 128 45	110	+ 12 358 45
II.	Gradbena dela z opremo				
1.	Gradbena dela	1 580 940	1 802 038 75	114	+ 221 098 75
2.	Obrtniška dela	607 730	640 923 55	105	+ 33 193 55
3.	Instalacijska dela s kotlarno	945 080	1 118 011 35	118	+ 172 931 35
4.	Oprema	468 000	523 044 00	112	+ 55 044 00
	SKUPAJ II.	3 601 750	4 084 017 65	113	+ 482 267 65
III.	Ostala dela				
1.	Komunalni priključki	120 000	75 026 30	63	— 44 973 70
2.	Transformator	72 500	10 932 50	15	— 61 567 50
3.	Gradbeni in projekt. nadzor	66 000	33 897 40	51	— 32 102 60
4.	Ureditev okolja, nakup nad. stan.	260 000	254 606 45	98	— 5 393 55
5.	Prispevki	191 030	72 026 36	38	— 119 003 64
	SKUPAJ III.	709 530	446 489 01	63	— 263 040 99
	SKUPAJ I.—III.	4 436 050	4 667 635 11	105,2	+ 231 585 11

Investitor je posamezne razlike pojasnil takole:

I. Zvišanje izdatkov za pripravljalna dela je nastalo zaradi dodatnih odškodnin za zemljišča po pravnomočnih sodbah, ki jih v programu ni bilo mogoče predvideti, ter zaradi dodatnih stroškov za dopolnilne načrte za ureditev okolja, za energetski kanal s komunalnimi priključki in za preureditev kletnih prostorov za potrebe študentskih organizacij. Glavni projekt (izdelan 1965) se je v postopku za pridobitev gradbenega dovoljenja moral prilagoditi spremenjenim gradbenim predpisom, deloma pa je bilo treba zaradi smotrnosti in funkcionalnosti spremeniti in dopolniti nekatere rešitve oziroma izdelati dodatne projekte.

II. 1. Zvišanje gradbenih del je nastalo predvsem zaradi gradnje zveznega energetskega kanala med starim in novim domom, ki v predračunu ni bil upoštevan, in zaradi 27 ton betonskega železa, vgrajenega v temelje v skladu s protipotresnimi predpisi, kar pa zaradi razlike med projektom in popisom del ni bilo upoštevano. Poleg tega je izvajalec med gradnjo izvršil še vrsto dodatnih gradbenih del, ki jih je z vpisom v gradbeni dnevnik zahteval nadzorni organ.

2. Prekoračitev planiranih obrtniških del je nastala deloma zaradi povečanja obsega gradbenih del, predvsem pa zaradi dodatnih del, ki so jih ob tehničnem prevzemu zahtevali inšpekcijski organi. Gre za razne funkcionalne izpopolnitve in dodatke, ki v projektu in popisu del niso bila zajeta, bila pa so neobhodno potrebna za pridobitev uporabnega dovoljenja.

3. V predračunskih stroških instalacijskih del s kotlarno, ki ima zmogljivost za ogrevanje 4 stanovanjskih stolpičev, ni bil upoštevan povezovalni energetski kanal, omehčevalne naprave, hidrofor in instalacija pralnice. Vsi ti dodatki so bili potrebni za smotrno in funkcionalno rabo obeh domov.

4. Zvišanje izdatkov za opremo je pripisati predvsem razliki za 33 ležišč med projektom in popisom del, ki v ceni na ključ ni bila upoštevana in jo je bilo treba izvajalcu naknadno priznati (45 610 din). Preostala prekoračitev pa je nastala zaradi zahtev inšpekcijskih organov v postopku za izdajo uporabnega dovoljenja.

III. Prihranki pri ostalih delih (skupaj 263 040 99 din, to je 37 % znižanje) so nastali predvsem zato, ker je investitor izvajal gradnjo v lastni režiji s pomočjo gradbenega odbora, ki je z vrsto uspešnih pogodbenih aranžmajev bistveno vplival na pocenitev.

1. Del izdatkov za komunalne priključke mu je uspelo prevaliti na komunalni sklad, ki je hkrati tudi uredil okolje prvega študentskega doma po pogodbi iz leta 1964.

2. Z odobritvijo posojila v znesku 96 000 din z 2 % obrestmi in 8-letno vračilno dobo podjetju Elektro Maribor pa je podjetje prevzelo stroške opreme transformatorske postaje.

3. Skupni stroški gradbenega in projektantskega nadzora, ki ga je opravljal s pomočjo gradbenega odbora sam investitor, so se pocenili za 49 % glede na plansko kalkulacijo, v primerjavi z dejanskimi provizijami specializiranih organizacij pa še znatno bolj.

4. V finančnem programu je bilo predvideno le delno rušenje poslovnega in stanovanjskega provizorija ob parku 5 in eno nadomestno stanovanje, po gradbenem dovoljenju pa je bilo treba porušiti celotni provizorij in zagotoviti 3 nadomestna stanovanja. Spričo teh dodatnih obveznosti bi se morali stroški v točki III/4. povečati na 325 554 dinarjev. Gradbeni odbor pa je z odstopom pravice do najetja stanovanjskega posojila za individualno gradnjo 1 nosilcu

stanovanjske pravice uspel te stroške znižati tako, da so planirani izdatki v tej postavki doseženi samo 98 %.

5. Prihranek na prispevkih gre na račun oprostitve planiranega prispevka za energetiko.

Opisana dodatna in spreminjevalna dela so bila torej nujno potrebna tako zaradi zahtev inšpekcijskih organov kot zaradi smotrnosti in funkcionalnosti objekta.

Financiranje gradnje je potekalo takole:

Zap. št.	Viri financiranja	Plan (po odloku)	Izvršitev	Razlika
1.	Lastna sredstva ZVZ	1 718 025	1 728 025 11	+ 10 000 11
2.	Posojilo (sklad SRS za stan. gradnjo)	500 000	500 000 00	—
3.	Sredstva SRS	2 218 025	2 218 025 00	—
SKUPAJ		4 436 050	4 446 050 11	+ 10 000 11
Premostitveno posojilo		—	221 585 00	+ 221 585 00
SKUPAJ		4 436 050	4 667 635 11	+ 231 585 11

S prvotnim odlokom zagotovljena sredstva so bila torej v celoti izčrpana, poleg tega pa je Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru prevzelo še obveznost, da iz lastnih sredstev delno pokrije (v višini 10 0000 11 din) nastalo povečanje investicijskih stroškov. Preostali del prekoračitve v višini 221 585 dinarjev pa je začasno pokrit s premostitvenim posojilom KBH v Ljubljani, ki zapade v plačilo delno 1. 7. 1969, delno pa 31. 12. 1969.

Investitor je uspešno obračal investicijska sredstva in dosegel pri nekaterih delih celo pocenitev (vsega skupaj za 263 040 99 dinarja). Povprečna cena ležišča z vso opremo v novem stolpiču je le 20 662 dinarjev, kar je glede na zagotovljeni komfort najbrž najnižja možna cena v Sloveniji. Investitor je izčrpal vse svoje možnosti udeležbe, saj je za dosego pocenitev celo za več let vezal svoja še razpoložljiva sredstva. Nujno potrebnih dodatnih del ni mogel predvideti. Zato je utemeljen njegov predlog. da po končnem obračunu še manjkajoča sredstva v višini 221 585 dinarjev, ki so začasno pokrita s premostitvenim posojilom pri KBH v Ljubljani (št. posojila 622027-1525-5), prevzame v odplačilo SR Slovenija z dopolnitvijo odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru.

POROČILA

Odbor za finance in proračun republiškega zbora je na 9. seji 6. novembra 1969 obravnaval predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru, ki ga je Skupščini SR Slovenije predložil izvršni svet.

Odbor je ugotovil, da se je gradnja začela v letu 1967 in da je bila končana v letu 1968, da je bil objekt grajen po pogodbi z gradbenim podjetjem »Stavbar« za fiksno ceno na ključ, a je pogodbeni znesek prekoračen za 231 585 11, od katerega naj zagotovi združenje visokošolskih zavodov v Mariboru 10 000 11 dinarjev, razliko 221 585 dinarjev pa SR Slovenija iz sredstev republiškega proračuna.

Do podražitve je prišlo zaradi dodatnih del, ki jih v projektu ni bilo mogoče predvideti, tako na primer zaradi dodatnih odškodnin za zemljišča po pravnomočnih sodbah, dopolnilne ureditve okolja, dodatnega energetskega kanala za povezavo, upoštevanja protipotresnih predpisov, povečanja stroškov za opremo zaradi dodatnih 33 ležišč itd.

Ob podrobni obravnavi predloga odloka predlaga odbor sledečo spremembo:

K II. točki: besedilo: »SR Slovenije iz sredstev republiških proračunskih sredstev« na koncu drugega odstavka naj se zamenja z besedilom:

»SR Slovenija iz sredstev republiškega proračuna.«

Sprememba je redakcijskega značaja.

Odbor predlaga zboru, da sprejme predlagani odlok.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil poslanca Poldeta Mačka.

Št.: 402-75/69

Ljubljana, 10. 11. 1969

Odbor za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora — poročilo z dne 11. 11. 1969, št. 402-75/69.

Zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije je obravnavala osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru na svoji 11. seji dne 31. oktobra 1969.

V načelni razpravi komisija ni imela pripomb glede na ugotovitev, da je do povečanja investicijskega zneska prišlo zaradi dodatnih del oziroma dodatnih stroškov za ta dela, ki so bila nujno potrebna zaradi zahtev inšpekcijskih organov kot tudi zaradi smotrnosti in funkcionalnosti objekta, in ne zaradi običajnih podražitev.

V podrobni obravnavi besedila osnutka je komisija imela le pripombo:

K II. točki: Na koncu besedila novega tretjega odstavka III. točke odloka naj se besedilo: »SR Slovenije iz sredstev republiških proračunskih sredstev.« v besedilu predloga odloka nadomesti z besedilom: »SR Slovenija iz sredstev republiškega proračuna.«

Ta sprememba je redakcijske narave.

Št.: 402-75/69

Ljubljana, 3. 11. 1969

POROČILO

k informaciji o delu in možnostih organizacije glasbene mladine Slovenije in informacijo o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji

Odbor prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti je na seji dne 3. novembra 1969 obravnaval informacijo o delu in možnostih organizacije glasbene mladine Slovenije in informacijo o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji, ki ju je pripravil in prosvetno-kulturnemu zboru predložil v obravnavo republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

Odbor je v razpravi ugotovil, da je delovanje glasbene mladine Slovenije, kljub razmeroma kratkemu obstoju, naletelo na dokaj širok odmev pri mladih ljudeh in spodbudilo njihovo pripravljenost za aktivno sodelovanje. Gibanje glasbene mladine Slovenije, ki je lahko zelo pomemben dejavnik v estetiki, predvsem glasbeni vzgoji mladine kot tudi v afirmaciji mladih umetnikov, zasluži večjo pozornost in materialno skrb celotne družbe glasbene mladine Slovenije. Glasbena mladina Slovenije, najmlajša med organizacijami te vrste v Jugoslaviji, ni dosegla tolikšnega razmaha in uspehov kot glasbena mladina v drugih republikah, predvsem zaradi razdrobljene in pomanjkljive organizacije — gibanje je v začetku imelo svoj republiški odbor, ki pa je kasneje razpadel v dve skupnosti Ljubljane in Maribor — neustrezne materialne podpore kot tudi zaradi neizdelanega koncepta celotne estetske vzgoje mladine pri nas.

Odbor se je zavzel za enotno in samostojno organizacijo glasbene mladine Slovenije, ki naj trdneje poveže in okrepi sedanji skupnosti v Ljubljani in Mariboru. Zato je utemeljen predlog za ustanovitev republiškega odbora glasbene mladine Slovenije, ki naj ugotovi specifične vzgojne glasbene cilje gibanja in njihovo uresničitev zagotavlja s strokovno izdelanim delovnim programom. Enotno republiško vodstvo naj bo sposobno strokovno načrtno voditi, usmerjati in usklajevati različne oblike in akcije, pri tem pa v vodenje v večji meri pritegniti samo mladino.

Člani odbora so ocenili, da ne bi bilo smotrno vezati delovanja glasbene mladine Slovenije na kakršnokoli drugo institucijo, ker bo samostojna lahko dosegla večje učinke in spodbudila družbeno zavzetost dejavnikov, kot so Zveza mladine, glasbeni pedagogi in drugi. Zagotoviti ji je treba stalnega strokovnjaka, ki bo z lastnimi zamislimi in organizacijskimi sposobnostmi lahko bistveno prispeval k delu glasbene mladine. Glasbena mladina Slovenije naj se pri iskanju najbolj prilagodljivih oblik za pritegnitev čim širšega kroga mladine povezuje z vsemi dejavniki kulturnega in glasbenega življenja v Sloveniji, ki so že doslej zelo uspešno posredovali glasbene prireditve za mlade poslušalce ali omogočili glasbene nastope mladine same. Pri tem kaže povezovati posredovalno dejavnost prireditvene poslovalnice Festival, Zveze kulturno-prosvetnih organizacij, RTV, opernih hiš, glasbenih in drugih šol, katerih prvenstveni cilj ni glasbena vzgoja mladine, lahko pa uresničijo najboljšo izvedbo in organizacijo zamisli o vzgoji te vrste. Obe sedanji skupnosti, ki naj ju enotna organizacija trdneje poveže in okrepi, naj v večji meri pritegneta tudi mladino izven večjih centrov ter tako širita svoj pozitivni vzgojni vpliv na kulturno manj razvita območja.

Odbor je podprl predlog, da sklad SR Slovenije za pospeševanje kulturnih dejavnosti izdatneje podpre gibanje glasbene mladine Slovenije; hkrati pa je potrebno pritegniti tudi sredstva občin, pa tudi delovnih organizacij, le-teh predvsem takrat, ko so prireditve namenjene glasbeni vzgoji delavske mladine.

Dejavnost glasbene mladine Slovenije opozarja na neusklajeno posredovanje kulturnih prireditev v celoti, o čemer govori tudi informacija republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, priložena gradivu o glasbeni mladini Slovenije. Člani odbora so bili mnenja, da je posredništvo kulturnih prireditev tako resno vprašanje na področju kulture, da ga kaže ponovno obravnavati na podlagi temeljitejših analiz.

Ugotovljeno je bilo, da še vedno ni dosežena usklajenost posredniških naporov, kar otežuje načrtno razporejenost glasbenih in drugih kulturnih prireditev na Slovenskem in je večkrat tudi vzrok za slab obisk. Dogovoriti se kaže tudi o tem, ali in koliko naj bo republika soudeležena pri letnih prireditvah ljubljanskega Festivala, predvsem kadar gre za oblike trajnejšega in širšega pomena, upoštevajoč pri tem izkušnje nekaterih drugih republik. Finančne soudeležbe republike pa bi nujno terjale tudi njen vpliv pri oblikovanju programa.

Za poročevalca na seji zbora je odbor določil svojega člana Mirana Hasla.

Št.: 64-10/69
Ljubljana, 4. 11. 1969

PREDLOG ODLOKA

o razreštvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo

Na podlagi 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi z 22. členom zakona o narodni obrambi (Uradni list FLRJ, št. 30-315/55 in Uradni list SFRJ, št. 14-275/65) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije na svoji seji sprejel

ODLOK

o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo

I.

Dolžnosti člana sveta za narodno obrambo SR Slovenije se razreši:
Sveto K o b a l, dosedanji republiški sekretar za gospodarstvo;
dolžnosti tajnika sveta za narodno obrambo SR Slovenije se razreši:
Rudolf H r i b e r n i k, dosedanji republiški sekretar za narodno obrambo.

II.

Za člana sveta za narodno obrambo SR Slovenije se imenujeta:
Silvo G o r e n c, republiški sekretar za notranje zadeve:
Andrej L e v i č n i k, republiški sekretar za gospodarstvo;
za tajnika sveta za narodno obrambo SR Slovenije se imenuje:
Franc K o č e v a r, republiški sekretar za narodno obrambo.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je ugotovila, da so v svetu za narodno obrambo SR Slovenije potrebne nekatere kadrovske spremembe.

Umrl je član sveta Slavko Furlan, tedanji republiški sekretar za notranje zadeve, Sveto Kobal je bil ob izvolitvi za poslanca zvezne skupščine razrešen dolžnosti sekretarja za gospodarstvo. Tajnik sveta Rudolf Hribernik pa je bil razrešen dolžnosti republiškega sekretarja za narodno obrambo.

Da bi zagotovili nemoteno delo sveta za narodno obrambo SR Slovenije, predlaga komisija za volitve in imenovanja republiškemu zboru Skupščine SR Slovenije, da razreši člana in tajnika ter namesto njih imenuje

za člana:

— Silva Gorenca, republiškega sekretarja za notranje zadeve. Rojen je bil 18. decembra 1929 v Raki pri Krškem in je leta 1966 diplomiral na visoki šoli za politične vede. Najprej je bil zaposlen na raznih delovnih mestih v gospodarstvu, od leta 1959 pa je bil predsednik občinskega odbora SZDL Brežice, od 1960. leta sekretar občinskega komiteja ZKS Brežice, nato podpredsednik okrajnega ljudskega odbora Novo mesto in organizacijski sekretar okrajnega komiteja ZKS Novo mesto. Od leta 1965 je bil politični delavec v CK ZK Slovenije, nato pa od 1966 naprej pomočnik, nato pa namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve. Je član stalnega dela republiške konference ZK Slovenije in član komisije CK ZKS za družbeno-politična in idejna vprašanja prosvete in znanosti ter usposabljanja članov Zveze komunistov;

— Andreja Levičnika, republiškega sekretarja za gospodarstvo. Rojen je bil 11. oktobra 1928 v Ljubljani in je diplomiral leta 1967 na ekonomski fakulteti v Ljubljani. Delal je na raznih delovnih mestih v gospodarstvu, od leta 1963 je pomočnik direktorja inštituta za ekonomijo in demografijo pri ekonomski fakulteti v Ljubljani, nato direktor tovarne trikotažnega perila »Pletenina« v Ljubljani. Od aprila 1966 do aprila 1969 je bil tudi predsednik skupščine občine Ljubljana-Center. Od 28. maja 1969 dalje republiški sekretar za gospodarstvo;

za tajnika:

— Franca Kočevarja, republiškega sekretarja za narodno obrambo. Rojen je bil 16. septembra 1918 v Metliki in leta 1950 dovršil višjo vojno akademijo. Je narodni heroj, nosilec »Spomenice 1941« in generalpolkovnik JLA. Po vojni je opravljal razne funkcije v JLA, od leta 1968 do 28. maja 1968 je bil inšpektor v državnem sekretariatu za narodno obrambo v Beogradu. Od 28. maja 1969 dalje je republiški sekretar za narodno obrambo.

PREDLOG ODLOKA

o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje

Na podlagi ustavnega amandmaja VIII in 114. člena poslovnika Skupščine Socialistične republike Slovenije je Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora, gospodarskega zbora, prosvetno-kulturnega zbora in na seji socialno-zdravstvenega zbora sprejela

ODLOK

o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje

I.

Ustanovi se komisija za pravosodje kot stalna komisija Skupščine Socialistične republike Slovenije z nalogo, da spremlja in proučuje vprašanje pravosodnega sistema in družbeno-politično problematiko na področju pravosodja z vidika utrjevanja ustavnosti, zakonitosti in varovanja pravic občanov in delovnih organizacij; komisija daje zborom skupščine poročila in mnenja o vprašanjih s področja pravosodja ter predloge za zakonske in druge rešitve.

II.

Pri svojem delu komisija za pravosodje sodeluje z družbeno-političnimi, delovnimi in drugimi organizacijami, z občinskimi skupščinami in ustreznimi telesi zvezne skupščine.

Preden obravnava komisija določena vprašanja iz svojega delovnega področja, morajo dati mnenje o teh vprašanjih predstavniki republiških in področnih pravosodnih organov in drugih zainteresiranih organov in organizacij. Katera so ta vprašanja in način ter oblika dela pri obravnavanju teh vprašanj si predpiše komisija s poslovnikom.

III.

Komisija za pravosodje ima predsednika, podpredsednika in 15 članov, ki so izvoljeni iz vrst poslancev in občanov.

OBRAZLOŽITEV

Komisija za volitve in imenovanja je na seji dne 19. 9. 1969 razpravljala o predlogu o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje v skladu s sklepom predsedstva Skupščine SR Slovenije, sprejetega na seji dne 2. julija 1969.

Takrat je predsedstvo razpravljalo o predlogu predstavnika ustavnega sodišča SR Slovenije za pravosodje. Predlog je podprl s posebno vlogo tudi republiški sekretar za pravosodje in občo upravo. Razprava o potrebi ustanovitve komisije za pravosodje se je pričela že med javno razpravo o ustavnih amandmajih.

Razlogi, ki so bili navedeni za ustanovitev te komisije, so:

— da bo morala skupščina v zvezi z reformo pravosodja posvečati več skrbi razvoju tega področja;

— da delovni ljudje iz pravosodja niso več neposredno zastopani v skupščini po ukinitvi organizacijsko-političnega zbora;

— da v skupščini ni drugega organa, ki bi lahko poglobljeno razpravljal o pravosodju in njegovih problemih.

Po predlogu odloka, ki ga je pripravila komisija za volitve in imenovanja, ima komisija za pravosodje naslednje naloge:

— spremlja in proučuje vprašanja pravosodnega sistema z vidika utrjevanja ustavnosti, zakonitosti in varovanja pravic občanov in delovnih organizacij;

— daje zborom skupščine priporočila, mnenja in predloge o vprašanjih s področja pravosodja;

— daje predloge za zakonske in druge predpise.

Preden obravnava komisija določena vprašanja s svojega delovnega področja, morajo dati mnenja o teh vprašanjih predstavniki republiških in področnih pravosodnih organov in drugih zainteresiranih organov in organizacij. Katera so ta vprašanja in način ter oblike dela pri obravnavanju teh vprašanj, si predpiše komisija s poslovnikom.

Komisija za volitve in imenovanja predlaga zborom Skupščine SR Slovenije predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje. Na podlagi nalog, ki jih ima komisija Skupščine SR Slovenije za pravosodje, bo komisija za volitve in imenovanja pripravila predlog kandidatov za sestav te komisije in ga predložila Skupščini SR Slovenije.

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupšine SR Slovenije za pravosodje

Na podlagi 3. točke odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje (Uradni list SRS, št. 31-221/69) so republiški zbor, gospodarski zbor, prosvetno-kulturni in socialno-zdravstveni zbor sprejeli

ODLOK

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje

V komisijo Skupščine SR Slovenije za pravosodje se izvolijo:

za predsednika:

dr. Jože Brilej, podpredsednik Skupščine SR Slovenije,

za podpredsednika:

dr. Darko Černej, sodnik ustavnega sodišča SR Slovenije,

za člane:

dr. Josip Globevnik, predsednik pravnega sveta izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije,

dr. Peter Kobe, redni profesor na pravni fakulteti v Ljubljani,

Riko Kolenc, javni tožilec SR Slovenije,

Jože Pernuš, predsednik višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani,

Janko Pibernik, predsednik občinskega sodišča v Krškem,

Lojze Piškur, predsednik vrhovnega sodišča SR Slovenije,

dr. Svetozar Polič, predsednik okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru,

Majda Poljanšek, poslanka prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije,

Egon Prinčič, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije,

Ivan Repinc, predsednik okrožnega sodišča v Kranju,

Franc Svetina, predsednik skupščine občine Šentjur pri Celju,
Rudi Šelih, samostojni odvetnik v Ljubljani, predsednik odvetniške zbornice Slovenije,
dr. Bojan Špicar, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije,
Štefan Toth, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije,
Franc Venturini, direktor višje pravne šole v Mariboru.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 10. oktobra 1969 razpravljala o kandidatih za predsednika, podpredsednika in člane komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje.

Pri pripravi predlogov za sestav komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje je komisija za volitve in imenovanja sodelovala s pravnim svetom izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, društvom pravnikov SR Slovenije, odvetniško zbornico SR Slovenije, gospodarsko zbornico SR Slovenije, z nekaterimi komisijami za volitve in imenovanja in kandidatov za predsednika te komisije.

Na podlagi razprave komisija za volitve in imenovanja predlaga, da zbori Skupščine SR Slovenije izvolijo naslednje kandidate:

za predsednika:

dr. Jože Brilej, podpredsednik Skupščine SR Slovenije, rojen 1910, pravna fakulteta;

za podpredsednika:

dr. Darko Černej, sodnik ustavnega sodišča SR Slovenije, rojen 1906, pravna fakulteta;

za člane:

dr. Josip Globevnik, predsednik pravnega sveta izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije od 1967, rojen 1908, pravna fakulteta;

dr. Peter Kobe, redni profesor na pravni fakulteti v Ljubljani od 1966, rojen 1916, pravna fakulteta;

Riko Kolenc, javni tožilec SR Slovenije od 1966, rojen 1916, pravna fakulteta;

Jože Pernuš, predsednik višjega gospodarskega sodišča v Ljubljani od 1962, rojen 1916, pravna fakulteta;

Janko Pibernik, predsednik občinskega sodišča v Krškem od 1964, rojen 1929, pravna fakulteta;

Lojze Piškur, predsednik vrhovnega sodišča SR Slovenije od 1963, rojen 1908, pravna fakulteta;

dr. Svetozar Polič, predsednik okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru od 1954, rojen 1916, pravna fakulteta;

Majda Poljanšek, profesor, direktor delavske univerze »Boris Kidrič«, Ljubljana od 1967, poslanka prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije, rojena 1938, filozofska fakulteta;

Egon Prinčič, pomočnik glavnega direktorja »Luka« Koper, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1933, pravna fakulteta;

Ivan Repinc, predsednik okrožnega sodišča v Kranju od 1960, rojen 1923, pravna fakulteta;

Franc Svetina, predsednik skupščine občine Šentjur pri Celju od 1969, rojen 1935, pravna fakulteta;

Rudi Šelih, samostojni odvetnik v Ljubljani od 1961, predsednik odvetniške zbornice Slovenije, rojen 1929, pravna fakulteta;

dr. Bojan Špicar, direktor republiškega zavoda za socialno zavarovanje od 1953, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1914, pravna fakulteta;

Štefan Toth, glavni direktor grosističnega trgovskega podjetja »Potrošnik«, Murska Sobota od 1969, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1931, pravna fakulteta;

Franc Venturini, direktor višje pravne šole v Mariboru od 1960, rojen 1911, pravna fakulteta:

PREDLOG ODLOKA

o ustanovitvi in imenovanju začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravih skupnosti

Na podlagi ustavnega amandmaja VIII in 156. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na seji dne 19. novembra 1969 sprejel

ODLOK

o ustanovitvi in imenovanju začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti

I.

Ustanovi se začasna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti z nalogo, da obravnava vsa vprašanja iz pristojnosti enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije, ki se nanašajo na ekonomsko politiko v prihodnjem letu, zlasti o družbenoekonomskih izhodiščih za republiško bilanco ter o načelih za zajemanje in razdelitev dohodkov.

II.

Začasna komisija ima predsednika in 8 članov.

III.

Začasno komisijo sestavljajo:
predsednik: Janez Vidmar;
člani: dr. Milan Hodalič, dr. Ivan Kopač, dr. Aleksandra Kornhauser, dr. Boris Kuhar, Matija Malešič, Stane Pungerčar, Dušan Sinigoj, Mara Žlebnik.

OBRAZLOŽITEV

Enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije obravnava med drugim temeljna vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, kot so sistem družbenega planiranja, sistem razdelitve družbenega proizvoda in sistem delovnih razmerij, ter temeljna vprašanja s področja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti, zlasti sistem financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti ter njihovih medsebojnih odnosov, sistem prispevkov, davkov, taks in drugih davščin. Skupaj z republiškim zborom sprejema akte o osnovah družbenoekonomskega razvoja SR Slovenije, o dolgoročnih družbenoekonomskih usmeritvah ter o kratkoročnem in srednjeročnem načrtu družbenoekonomskega razvoja republike ter republiški proračun in zaključni račun o izvršitvi republiškega proračuna.

Glede na takšno delovno področje enotnega zbora delovnih skupnosti je med najbolj perečimi nalogami proučevanje vprašanj, ki se nanašajo na ekonomsko politiko republike v prihodnjem letu, in na družbenoekonomska izhodišča za republiško bilanco sredstev. V zvezi s tem se je treba dogovoriti o načelih za zajemanje in razdelitev dohodkov. Zato je bila sestavljena delovna skupina, v katero so bili vključeni po trije člani vsakega od zborov delovnih skupnosti. Ta delovna skupina je z delom že pričela. Glede na pomembnost vprašanj, ki jih proučuje, zlasti v zvezi z izdelavo resolucije, katere osnutek je izvršni svet že predložil, mora v skladu z določbami poslovnika skupščine to delovno skupino kot začasno komisijo ustanoviti zbor. Predlagana komisija naj bi z raznih vidikov nadaljevala obravnavo navedenih vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in pomagala zboru pri uskladitvi različnih gledanj, ki bi se pojavila pri posameznih vprašanjih.

Predlog odloka o ustanovitvi začasne komisije enotnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti je s tem utemeljen.

PREDLOG ODLOKA

o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah

Na podlagi ustavnega amandmaja VIII in 156. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na svoji seji sprejel

ODLOK

o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah

I.

Ustanovi se komisija za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah kot stalna komisija enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije z nalogo, da proučuje in spremlja razvoj samoupravnega prava delovnih organizacij ter usmerja in usklajuje prizadevanje samoupravnih organov, organizacij in raziskovalnih institucij, ki delajo na tem področju.

II.

Pri svojem delu komisija za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah sodeluje z družbeno-političnimi in drugimi organizacijami ter združenji, zlasti z Zvezo sindikatov Slovenije.

III.

Komisija za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah ima predsednika, podpredsednika in 13 članov, ki so izvoljeni iz vrst poslancev in občanov.

OBRAZLOŽITEV

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je poslal 10. septembra 1969 Skupščini SR Slovenije predlog za oblikovanje komisije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah. O tem predlogu je razpravljalo predsedstvo skupščine na seji dne 18. septembra 1969 in sprejelo sklep, da se taka komisija ustanovi kot stalno telo enotnega zbora delovnih skupnosti. Zato naj komisija za volitve in imenovanja pripravi ustrezni predlog odloka o ustanovitvi in predlog odloka o imenovanju predsednika, podpredsednika in članov te komisije.

Samoupravno pravo delovnih organizacij postaja iz leta v leto pomembnejši regulator samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah. Zato je na plenumu republiškega sveta Zveze sindikatov kot tudi na predsedstvu Skupščine SR Slovenije prevladalo mnenje, da je potrebno na republiški ravni ustanoviti telo za usmerjanje in spremljanje razvoja samoupravnega prava delovnih organizacij, ki bi zlasti proučevalo tekoča vprašanja nadaljnjega razvoja samoupravnega prava delovnih organizacij. Delovne organizacije bodo namreč morale v prihodnjem obdobju normativno urediti mnogo vprašanj in v svojih splošnih aktih zagotoviti uresničevanje XIII. amandmaja za spremembo ustave SR Slovenije, temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka, zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih, temeljnega zakona o podjetjih, temeljnega zakona o zavodih itd. Že doslej smo večkrat ugotavljali številne vrzeli v samoupravnem pravu delovnih organizacij, ki pa zaradi neusklajenosti prizadevanj niso bile učinkovito odpravljene. Predlagana komisija naj bi omogočila ustreznejše reševanje vprašanj, ki se zastavljajo v zvezi z izvajanjem navedenih predpisov, pri tem zagotavljala nadaljnji razvoj in oblikovanje čimbolj učinkovitih samoupravnih norm.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja predlaga, da enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije sprejme predlog odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah.

PREDLOG ODLOKA

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah

Na podlagi III. točke odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah (Uradni list SRS, št. ..../69) je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na svoji seji sprejel

ODLOK

o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah

V komisijo enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah se izvolijo

za predsednika: Franc Lamut, podpredsednik gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije,

za podpredsednika: Tomaž Ertl, vodja oddelka za študij dela v železarni Jesenice,

za člane: Vinko Bohinc, vodja kadrovske službe v tovarni »Metalna«, Maribor,
Tone Erjavec, pomočnik vodje splošnega sektorja v tovarni »Aero«, Celje,
Peter Finžgar, poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije,
Franc Hudej, politični delavec komiteja konference ZK Ljubljana,
dr. Franc Jurc, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije,
Boris Kovšca, direktor splošnega sektorja industrije cementa in azbestcementa »Salonit«, Anhovo,
dr. Stane Možina, samostojni raziskovalec v inštitutu za sociologijo in filozofijo v Ljubljani,
Stane Pungerčar, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije,
Franc Šali, diplomirani sociolog, občinska konferenca SZDL Novo mesto,
Mitja Švab, predsednik komisije za družbeno samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije,
Peter Toš, strokovni sodelavec v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije,
Drago Ulčar, direktor splošno-kadrovskega sektorja »Luka« Koper,
Jože Zorčič, pomočnik glavnega direktorja Zasavskih premogovnikov Trbovlje.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 10. oktobra 1969 razpravljala o kandidatih za sestav komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah.

Po določbah 1. točke predloga odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah ima ta komisija nalogo, da proučuje in spremlja razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah in da usmerja ter usklajuje prizadevanja samoupravnih organov, organizacij in raziskovalnih institucij, ki delajo na tem področju.

Da bi čim hitreje pristopili k izvajanju navedenih nalog, komisija za volitve in imenovanja predlaga, da enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije na isti seji izvoli predsednika, podpredsednika in člane komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah. Predlog kandidatov je naslednji:

za predsednika: Franc Lamut, generalni direktor tovarne »Vega«, Ljubljana, podpredsednik gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1929, pravna fakulteta, od 1964—1966 predsednik občinskega odbora SZDL Ljubljana-Center, od 1966 dalje na sedanjem delovnem mestu;

za podpredsednika: Tomaž Ertl, vodja oddelka za študij dela v železarni Jesenice, rojen 1932, visoka šola za politične vede, od 1961—1962 profesionalni predsednik sindikalne podružnice železarne Jesenice, od 1967—1969 sekretar tovarniškega komiteja ZK v železarni Jesenice, od 1969 dalje na sedanjem delovnem mestu;

za člane: Vinko Bohinc, vodja kadrovske službe v tovarni »Metalna«, Maribor, rojen 1925, višja politična šola in višja šola za organizacijo dela, bil večkrat član delavskega sveta in sekretar raznih komisij organov samoupravljanja v podjetju, je predsednik komisije za samoupravljanje pri delavskem svetu podjetja;

Tone Erjavec, pomočnik vodje splošnega sektorja v tovarni »Aero«, Celje, rojen 1926, srednja ekonomska šola, je član delavskega sveta podjetja in predsednik komisije za samoupravljanje pri občinskem sindikalnem svetu Celje;

Peter Finžgar, sociolog, ravnatelj šolskega centra za kovinarsko in avtomehansko stroko, Škofja Loka, poslanec prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1935, filozofska fakulteta I. stopnje, je član občinskega komiteja ZKS Škofja Loka, član sveta za vzgojo in izobraževanje pri SO Škofja Loka, od 1968 dalje na sedanjem delovnem mestu;

Franc Hudej, politični delavec komiteja mestne konference ZK Ljubljana, rojen 1939, visoka šola za

politične vede, bil profesionalni predsednik komisije za gospodarstvo in delavsko samoupravljanje pri CK LMS, je sekretar komisije za samoupravne odnose in idejnopolitične ter ekonomske procese v gospodarstvu pri komiteju mestne konference ZK Ljubljana in član komisije za samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije;

dr. Franc Jurc, zdravnik-specialist, predstojnik dispanzerja za medicino dela v zdravstvenem domu Maribor, poslanec socialno-zdravstvenega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1935, medicinska fakulteta, od 1961 dalje na sedanjem delovnem mestu;

Boris Kovšca, diplomirani pravnik, direktor splošnega sektorja industrije cementa »Salonit«, Anhovo, rojen 1932, diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani leta 1957, sodniški izpit opravil leta 1963, od 1958—1964 sodnik okrajnega sodišča Nova Gorica, od 1964—30. 4. 1969 v. d. predsednika in nato predsednik občinskega sodišča Nova Gorica, od 1. 5. 1969 dalje na sedanjem delovnem mestu;

dr. Stane Možina, samostojni raziskovalec v inštitutu za sociologijo in filozofijo v Ljubljani, rojen 1927, prirodoslovno-matematična fakulteta in filozofska fakulteta ter doktorat industrijske psihologije, bil član sveta zavoda SR Slovenije za zaposlovanje delavcev, član sveta zavoda SR Slovenije za produktivnost dela, član ObSS Ljubljana-Bežigrad in vodja komisije za metodiko pri zvezi delavskih in ljudskih univerz v Ljubljani;

Stane Pungerčar, predsednik občinskega sindikalnega sveta Litija, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, rojen 1919, višja šolska izobrazba, je predsednik temeljne izobraževalne skupnosti Litija, od 1969 dalje na sedanjem delovnem mestu;

Franc Šali, diplomirani sociolog, občinska konferenca SZDL Novo mesto, rojen 1941, filozofska fakulteta — sociologija;

Mitja Švab, predsednik komisije za družbeno samoupravljanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, rojen 1925, visoka šola za politične vede, je predsednik skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje;

Peter Toš, strokovni sodelavec pri študijsko-analitski skupini v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, rojen 1939, pravna fakulteta;

Drago Ulčar, direktor splošno-kadrovskega sektorja »Luka« Koper, rojen 1932, pravna fakulteta;

Jože Zorčič, pomočnik glavnega direktorja Zasavskih premogovnikov Trbovlje, rojen 1929, tehnična srednja

šola in šola za organizacijo dela, je predsednik komisije za rekreacijo in oddih pri DS v podjetju, bil predsednik CO DS rudnika Trbovlje-Hrastnik in večkrat član UO in DS podjetja.

Komisija Skupščine SR Slovenje za volitve in imenovanja je pri izbiri kandidatov sodelovala z republiškim svetom Zveze sindikatov Slovenije, gospodarsko zbornico SR Slovenije, s predsedniki zborov Skupščine SR Slovenije in z nekaterimi komisijami za volitve in imenovanja občinskih skupščin.

PREDLOG ODLOKA

o ustanovitvi komisije in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov

Na podlagi 160. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sta republiški zbor in prosvetno-kulturni zbor sprejela

ODLOK

o ustanovitvi komisije in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov

I.

Ustanovi se komisija za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov kot skupna komisija republiškega zbora Skupščine SR Slovenije z nalogo, da pregleda statute univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov, jih prouči glede skladnosti z zakonom o visokem šolstvu in drugimi predpisi ter o tem poroča republiškemu zboru in prosvetno-kulturnemu zboru.

II.

Pri svojem delu komisija sodeluje z družbeno-političnimi in drugimi organizacijami ter združenji, in sicer predvsem:

- s Socialistično zvezo delovnih ljudi,
- z Zvezo sindikatov Slovenije,
- z Zvezo mladine Slovenije,
- z univerzo v Ljubljani,
- z združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru,
- s skupnostjo višjih in visokih šol v Ljubljani,
- z gospodarsko zbornico SR Slovenije.

III.

V komisijo se izvolijo:

za predsednika: dr. Aleksandra Kornhauser, poslanka prosvetno-kulturnega zbora,

za člane: Ciril Baškovič, predsednik izvršnega odbora skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov,

dr. Vladimir Bračič, poslanec prosvetno-kulturnega zbora,

Zvone Dragan, predsednik komisije za družbeno-ekonomske odnose in ekonomsko politiko pri CK ZKS,

dr. Branko Furlan, poslanec republiškega zbora,

Vojko Ozim, direktor inštituta za mineralne vode, Maribor,

Miloš Polič, poslanec republiškega zbora,

Ciril Ribičič, predsednik študijske komisije pri izvršnem odboru skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov,

dr. Bojan Rus, poslanec republiškega zbora.

OBRAZLOŽITEV

Po določililh 7. člena zakona o visokem šolstvu (Uradni list SR Slovenije, št. 9/69) potrjuje Skupščina SR Slovenije statut univerze v Ljubljani, statute združenj visokošolskih zavodov in statute visokošolskih zavodov.

Da bi to obširno in zahtevno delo kar najbolj koordinirano in pospešeno steklo, naj bi vse naštete statute pred potrjevanjem v pristojnih zborih temeljito proučila posebna delovna skupina, ki naj bi bila kot skupna komisija republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora sestavljena iz poslancev teh zborov, iz članov zakonodajno-pravne komisije Skupščine SR Slovenije in iz zunanjih znanstvenih, strokovnih in javnih delavcev.

K svojemu delu bo komisija poleg predstavnikov univerze, združenj in visokošolskih zavodov vabila tudi stalno določene predstavnike vseh tistih institucij in korporacij, ki so glavni porabniki kadrov z visokošolsko izobrazbo. Tako širok krog sodelujočih bo omogočil temeljito strokovno in politično proučitev statutov in zagotovil takšno njihovo vsebino, ki bo skladna tako z zakonom o visokem šolstvu in drugimi predpisi kot s širokimi družbenimi interesi na področju visokega šolstva oziroma šolanja kadrov z visokošolsko izobrazbo.

Tako uskladene statute univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov bo komisija predlagala pristojnima zboroma v potrditev, kot to predpisuje zakon o visokem šolstvu.

PREDLOG ODLOKA

o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije

Na podlagi pete alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. ustavnega amandmaja ter v zvezi s 5. členom zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o cestnem skladu SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 22-80/67) in 11. členom odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 15-119/69) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije sprejel

ODLOK

o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije

I.

Razrešijo se člani upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, ki jim je potekla mandatna doba:

Franc Bajc, direktor avtoturističnega podjetja »Izletnik«, Celje;

Lojze Blenkuš, pomočnik republiškega sekretarja za urbanizem;

Rudolf Cimolini, dosedanji direktor skupnosti cestnih podjetij SR Slovenije;

dr. Danilo Dougan, predsednik Turistične zveze Slovenije;

Lado Košiček, sekretar Avto-moto zveze Slovenije;

Anton Mravljak, direktor cestnega podjetja Maribor;

Rajko Novak, direktor razvojnega sektorja trgovskega podjetja »Petrol«, Ljubljana;

Ivo Pinterič, dosedanji direktor cementarne Trbovlje;

Drago Vončina, vodja splošne službe rudnika svinca in topilnice Mežica;

Franc Vrečar, dosedanji direktor prometnega podjetja »Ljubljana-Transport«, Ljubljana.

II.

Razrešita se člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije Alojz Briški, dosedanji pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve, in Viktor Zupančič, dosedanji poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

III.

V upravni odbor cestnega sklada SR Slovenije se namesto članov, ki jim je potekla mandatna doba, imenujejo za dobo štirih let:

dr. Danilo Dougan, predsednik Turistične zveze Slovenije;

Franc Gorenc, direktor poslovnega združenja cestnih podjetij, Ljubljana;

Lado Košiček, sekretar Avto-moto zveze Slovenije;

Pavel Pečenko, samostojni projektant ljubljanskega urbanističnega zavoda Ljubljana;

Branko Rebek, mestni inženir skupščine občine Celje;

Franc Štojs, direktor cementarne Trbovlje;

Milan Vizovišek, direktor avtobusnega prometa Maribor;

Drago Vončina, vodja splošne službe rudnika svinca in topilnice Mežica;

Tine Zaletel, direktor poslovnega združenja za cestni transport »Vektor«, Ljubljana;

Franc Žvan, predsednik skupščine občine Jesenice.

IV.

V upravni odbor cestnega sklada SR Slovenije se namesto Alojza Briškija in Viktorja Zupančiča do izteka njunega mandata imenujeta:

Peter Gluhar, pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve;

Miloš Polič, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

Glede na številne probleme, ki so izbili v času razprav o kandidatih za člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, daje komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja obširnejšo obrazložitev odloka.

Dne 9. 4. 1969 je komisija pismeno obvestila z zakonom določene predlagatelje, da je nekaterim članom upravnega odbora cestnega sklada potekel mandat in prosila za predloge novih kandidatov. Pismeni predlogi predlagateljev so bili naslednji:

— Avto-moto zveza Slovenije je predlagala, da ostane kot član upravnega odbora cestnega sklada še nadalje štiri leta Lado Košiček, sekretar Avto-moto zveze Slovenije;

— Turistična zveza Slovenije je predlagala, da ostane kot član upravnega odbora cestnega sklada še nadaljnja štiri leta dr. Danilo Dougan, predsednik Turistične zveze Slovenije;

— gospodarska zbornica SR Slovenije je predlagala, da se podaljša mandatna doba sedanjemu članu upravnega odbora cestnega sklada Dragu Vončini, vodji splošne službe rudnika svinca in topilnice Mežica; nadalje je predlagala za člane upravnega odbora sklada Franca Gorenca, direktorja poslovnega združenja cestnih podjetij Ljubljana, Tineta Zaletela, direktorja poslovnega združenja za cestni transport »Vektor«, Ljubljana in Milana Vizoviška, direktorja avtobusnega podjetja Maribor;

— republiški sekretariat za notranje zadeve je predlagal, da se namesto Alojza Briškija, dosedanjega pomočnika republiškega sekretarja za notranje zadeve, imenuje za člana upravnega odbora sklada Peter Gluhar, sedanji pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve.

V času konzultacij je komisija za volitve in imenovanja bila obveščena o dopisu predsednika delavskega sveta cestnega podjetja Celje (št. I-116/10-69 z dne 29. 5. 1969) predsedniku gospodarske zbornice SR Slovenije Leopoldu

Kresetu, v katerem je med drugim navedeno: »Ugotavljamo, da upravni odbor poslovnega združenja (cestnih podjetij) o tem vprašanju ni razpravljal, čeprav je bilo dovolj časa za nujen sklic seje ali vsaj za telefonski posvet s posameznimi člani. Ko smo neuradno zvedeli, da bo 20. seja sveta za promet in zveze gospodarske zbornice SR Slovenije imenovala novega člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, smo poskušali nadomesti zamujeno in smo se po telefonu posvetovali z večino članov upravnega odbora (z vsemi, ki so bili dosegljivi) poslovnega združenja in se dogovorili, da naj bi bil na seji imenovan za člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije v prihodnji mandatni dobi predsednik upravnega odbora poslovnega združenja cestnih podjetij tovariš Divjak Stane. Ta odgovor je bil dne 15. maja 1969 po telefonu sporočen tudi tovarišu Zaletelu Tinetu, predsedniku sveta za promet in zveze gospodarske zbornice SR Slovenije, ki ga je sprejel.

Želimo imeti jasen in nedvoumen odgovor gospodarske zbornice SR Slovenije, s kako pravico in motivacijo je ovrgla naš predlog ter po kaki demokratični poti in od koga je bil predlagan za člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije tovariš Gorenc Franc.

V tem pismu smo vam posredovali stališče delavskega sveta našega podjetja, ki ga je sprejel na današnji seji (29. 5. 1969), na katerem bomo vztrajali do popolnega razčiščenja, po kaki poti in na kak način so opravljali volitve in imenovanja v gospodarski zbornici SR Slovenije in kdo so tisti posamezniki, ki si s samovoljnimi odločitvami dovoljujejo rušiti pristojnosti samoupravnih organov ali jih celo namenoma zanemariti.«

Predsednik gospodarske zbornice je na ta dopis odgovoril z dopisom št. 111-1/69 z dne 3. 6. 1969:

»Spoštovani tovariši, preseneča me vaše pismo št. I-116/10-69, s katerim ugovarjate proti temu, da je zbornični svet za promet in zveze predlagal Skupščini SR Slovenije, da imenuje tovariša Franca Gorenca za člana cestnega sklada SR Slovenije. Še bolj pa nas presenečajo očitki glede nedemokratičnosti postopka oziroma vaša trditev, da svet za promet in zveze ni pristojen za tak predlog brez soglasja poslovnega združenja cestnih podjetij.

V odgovor na vaše pismo samo nekaj ugotovitev:

1. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o cestnem skladu SR Slovenije točno določa gospodarski zbornici SR Slovenije pravico, da predlaga Skupščini SR Slovenije določeno število predstavnikov v upravni odbor cestnega sklada. Ker sodi ta sklad med organe, ki rešujejo probleme transporta, je v smislu tolmačenja zbornicnega statuta ravno svet za promet in zveze pristojen, da daje predloge zbornice za imenovanja v cestni sklad SR Slovenije.

2. Svet za promet in zveze združuje vse panoge in zvrsti prometne dejavnosti in ne samo podjetja, ki so neposredno povezana s cestno problematiko. Zato ni in ne more biti vezan samo na stališča cestnih podjetij ali poslovnega združenja, marveč predstavlja integralni interes celotne panoge in posredno tudi celotnega gospodarstva. Poleg tega je vsak zbornični svet, tako tudi svet za promet in zveze, po demokratičnih metodah izvoljeni organ družbenega upravljanja ter kot tak odloča samostojno.

3. V svetu za promet in zveze imajo svojega predstavnika tudi cestna podjetja. Ta predstavnik ima vso možnost, da na sejah sveta tolmači in brani interese svoje grupacije. V sedanji mandatni dobi je ta predstavnik celo iz

vašega podjetja. Žal moramo ugotoviti, da na sporni seji dne 16. 5. vaš izvoljeni predstavnik ni bil navzoč, čeprav je bil na predpisan način pravočasno povabljen in seznanjen z dnevnim redom.

4. Na seji dne 16. 5. je svet formalno popolnoma neoporečno glasoval o predlogih predstavnikov za cestni sklad SR Slovenije. Tovariš Franc Gorenc je bil predlagan na seji z utemeljitvijo, da kot direktor PZ cestnih podjetij vsekakor lahko ustrezno predstavlja skupne interese cestnih podjetij iz cele Slovenije. Poleg tega je znano, da se je tudi kot poslanec Skupščine SR Slovenije vselej odločno zavzemal za ustrezne rešitve cestne problematike. Zato je svet za promet in zveze v okviru svoje pristojnosti popolnoma samostojno in po predpisanem demokratičnem postopku sklenil, da ga predlaga za člana cestnega sklada SR Slovenije. Proti temu predlogu ni bilo niti enega glasu, niti ni bilo drugih predlogov.

5. Gornjega predloga navsezadnje niti ni mogoče šteti za akt imenovanja, saj je znano, da o tem dokončno sklepa Skupščina SR Slovenije na podlagi splošnih družbenih interesov. Torej tudi po tej strani ne more biti govora o kaki samovolji ali nedemokratičnosti.«

Na ta dopis pa je predsednik delavskega sveta cestnega podjetja Celje odpisal dne 5. 6. 1969 (št. dopisa I-116-13/69):

»Zelo spoštovani tovariš predsednik! Zares se ne maramo spuščati v polemiko o zadevi, ki smo vam jo sporočili s svojim pismom št. I-116/10-69, ker menimo, da je bistvo zadeve popolnoma jasno in nepolemično. Prav tega bistva pa se v svojem cenjenem pismu št. 111-1/69-01-3/KI z dne 3. 6. 1969 niste dotaknili.

Vaši ugotovitvi, ki ju navajate po točkama 1 in 2, sta nesporni in znani, zato o njiju delavski svet ni imel vzroka razpravljati. Dovolite torej, da se dotaknemo bistva zadeve, ki je bila v pismu našega delavskega sveta nedvoumno pojasnjena, v vašem cenjenem pismu pa ni niti omenjena.

Za časa, ko je bil sprejet zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o cestnem skladu SR Slovenije, poslovno združenje cestnih podjetij SR Slovenije še ni obstojalo. Razumljivo je torej, da je gospodarska zbornica kot pristojni organ, morala predlagati predstavnike v upravni odbor cestnega sklada neposredno iz cestnih podjetij.

Trdno smo prepričani, da je zborničnі svet za promet in zveze na svoji seji dne 16. 5. formalno popolnoma neoporečno glasoval o predlogih predstavnikov za cestni sklad SR Slovenije, prav tako prepričani pa smo, da ni bil pravilen in demokratičen način, po katerem se je oblikoval predlog za novega predstavnika cestnega gospodarstva namesto dosedanjega, ki mu je potekel mandat. Samo in edino to je bil predmet razprave na našem delavskem svetu, ki bo moral žal ugotoviti, da mu v svojem cenjenem pismu niste odgovorili. Ponavljamo, da nimamo ničesar proti osebi direktorja poslovnega združenja cestnih podjetij tovariša Gorenca Franca, niti proti njegovemu predlaganju za člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije. Ne strinjamo se edino z načinom, kako je do tega predloga prišlo. Dovoljujemo si vas ponovno spomniti, da o predlogu ni razpravljal niti upravni odbor poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije, niti delavski sveti v kateremkoli včlanjenem podjetju, torej organi družbenega in delavskega upravljanja, ki so po našem mnenju edini pristojni predlagati zborničnemu

svetu za promet in zveze kandidate iz svoje panoge za tako važen organ družbenega upravljanja, kot je to upravni odbor cestnega sklada.

Spoštovani tovariš predsednik, v našem pismu smo vas seznanili tudi z dejstvom, da je bil predsednik zborničnega sveta za promet in zveze obveščen pred sejo sveta o stališču cestnih podjetij v zvezi s kandidaturo in da je to stališče tudi akceptiral. Zelo nas zanima, kdo je bil predlagatelj tovariša Gorenca Franca in zakaj ni predsednik sveta sporočil kandidature cestnih podjetij, ki mu je bila sporočena. Jasno nam je, da je bila kandidatura tovariša Gorenca Franca sklenjena vnaprej in mimo vseh organov upravljanja v cestnem gospodarstvu s tendenco, da ostane edina. Kako naj si sicer tolmačimo zamolčano kandidaturo tovariša Divjaka Staneta.

Dovoljujemo si izraziti misel, da bistvo demokracije ni v brezhibni formalnosti zaključnih postopkov, temveč v iskrenih, zares demokratičnih postopkih, na katerih bi morali sloneti zaključki. Vsebina torej, ne reklamni napis, spoštovani tovariš predsednik.«

Komisija za volitve in imenovanja je po razpravi na seji dne 12. junija 1969 sklenila priporočiti gospodarski zbornici SR Slovenije, naj v sodelovanju s poslovnim združenjem cestnih podjetij SR Slovenije oziroma cestnim podjetjem v Celju ponovno prouči svoj predlog kandidatov za člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije in najde sporazumno rešitev.

Komisija za volitve in imenovanja je na svoj dopis prejela od gospodarske zbornice SR Slovenije naslednji odgovor:

»V zvezi z vašim dopisom št. 111-5/69 z dne 12. 6. 1969, ki se nanaša na predloge zbornice glede članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, vam sporočamo, da je bil upravni odbor gospodarske zbornice SR Slovenije na 31. seji dne 17. 6. 1969 informiran o ugovoru cestnega podjetja Celje in o priporočilu vaše komisije. Pri tem je ugotovil, da je bil postopek predlagatelja formalno neoporečen, kakor tudi, da predlagani kandidati docela ustrezajo. Upravni odbor je zato zavrnil ugovore cestnega podjetja Celje kot neutemeljene ter je potrdil prvotni predlog zborničnega sveta za promet in zveze.

Prosimo vas, da smatrate torej naš prvotni predlog za imenovanje predstavnikov v cestni sklad SR Slovenije za še vedno veljaven.«

Temu odgovoru je bil priložen tudi izvleček iz zapisnika seje upravnega odbora poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije, ki se glasi:

»V zvezi z imenovanjem predstavnika cestnih podjetij za novega člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije in v zvezi s korespondenco med cestnim podjetjem v Celju in predsednikom naslovljene zbornice v tej isti zadevi, sporočamo naslovu, da je o celotni zadevi razpravljal upravni odbor poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije na svoji 12. seji dne 18. 6. 1969 in sprejel sledeči sklep: Upravni odbor poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije predlaga za novega člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije kot predstavnika cestnih podjetij tovariša Gorenc Franca, direktorja poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije. Upravni odbor združenja daje s tem svoje soglasje k predhodnemu sklepu sveta za promet in zveze gospodarske zbornice SR Slovenije, s katerim je predlagal tovariša Gorenc Franca za novega člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, kot predstavnika cestnih podjetij. Za podajanje tozadevnih predlogov v bodoče predlaga upravni odbor združenja svetu za promet in zveze gospodarske zbornice SR Slovenije, da v izogib eventualnim

nesoglasjem, predhodno pridobi tozadevno mnenje oziroma predlog upravnega odbora poslovnega združenja cestnih podjetij SR Slovenije.

Glede na navedeno posredujemo citirani sklep naslovni zbornici v vednost in nadaljnji postopek.«

V času, ko se je razčiščevalo vprašanje kandidata gospodarske zbornice, so prejeli posamezni člani komisije za volitve in imenovanja vrsto pobud, da se vključi med kandidate za upravni odbor cestnega sklada SR Slovenije več predsednikov občinskih skupščin in organizacij, direktorjev ustanov itd., kar vse kaže na izreden interes za ta sklad.

Glede na to, da so z zakonom o cestnem skladu SR Slovenije omejene možnosti za razširitev upravnega odbora sklada, komisija za volitve in imenovanja ni mogla iti prek svojih pristojnosti 5. člena zakona namreč določa, da Skupščina SR Slovenije imenuje predsednika in 5 članov izmed javnih delavcev in strokovnjakov s področja cest in cestnega prometa, 3 člane izmed oseb, ki jih predlagajo občinske skupščine, po enega člana na predlog Avto-moto zveze Slovenije, Turistične zveze Slovenije, republiškega sekretariata za gospodarstvo in republiškega sekretariata za notranje zadeve, 7 članov, od katerih morajo biti trije predstavniki cestnih podjetij, pa izmed oseb, ki jih predlaga gospodarska zbornica Slovenije.

Komisija za volitve in imenovanja je na seji dne 19. 9. 1969 ponovno razpravljala o kandidatih za člane upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije. Pri sestavi predloženega predloga odloka je komisija za volitve in imenovanja v mejah zakonitih možnosti upoštevala pripombe, ki so bile dane na sejah republiškega in gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, da je upravni odbor cestnega sklada izredno pomemben za republiko, in bi morala biti v upravnem odboru cestnega sklada zastopana tudi skupščina ter da ni med predlaganimi kandidati niti enega strokovnjaka. Ker je medtem tovariš Viktor Zupančič, dosedanji poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije zaprosil za razrešitev dolžnosti člana upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije, predlagamo namesto njega za člana upravnega odbora poslanca republiškega zbora inž. Miloša Poliča in namesto prvotno predlaganega glavnega direktorja trgovskega podjetja »Petrol« Ljubljana Jožeta Rožmana (trgovsko podjetje »Petrol« Ljubljana je zastopano v upravnem odboru sklada že tri mandatne dobe) iz vrst strokovnjakov inž. Pavla Pečenka, samostojnega projektanta ljubljanskega urbanističnega zavoda.

Po seji komisije za volitve in imenovanja je komisija dne 23. 9. 1969 prejela od poslovnega združenja gospodarskih organizacij Slovenije dopis, v katerem predlagajo, naj bi imel upravni odbor cestnega sklada SR Slovenije tudi predstavnika gozdnogospodarskih organizacij.

Nadalje je bila vrsta predlogov v tem smislu, da naj bi bila znotraj upravnega odbora cestnega sklada zastopana različna področja prometa. V zvezi s tem so bili člani komisije za volitve in imenovanja mnenja, da je potrebno ob pripravah zakonov oziroma drugih aktov s področja cest, proučiti celotno problematiko enotnega obravnavanja prometa v SR Sloveniji ter v zvezi s tem vlogo in funkcijo upravnega odbora cestnega sklada.

Na gospodarskem zboru Skupščine SR Slovenije je bila dana tudi pripomba, da se v upravnem odboru cestnega sklada ponavljajo vedno isti organi oziroma organizacije z istih področij. Statistični pregled upravnega odbora cestnega sklada od 1963. leta dalje po krajih zaposlitve daje naslednji odgovor na to pripombo:

Kraj	Imenovanje			
	1963	1965	1967	(po predl.)
Celje	—	1	1	1
Koper	—	1	1	1
Jesenice	—	—	—	1
Ljubljana	14	12	11	10
Maribor	—	1	2	2
Mežica	—	—	1	1
Murska Sobota	—	—	1	1
Nova Gorica	1	—	1	1
Novo mesto	—	—	1	1
Trbovlje	—	—	1	1

Med 10 sedanjimi člani in kandidati iz Ljubljane je 6 članov oziroma kandidatov, ki jih po zakonu predlagajo pristojni republiški organi oziroma organizacije.

Na pripombo v republiškem zboru, ali je lahko republiški poslanec predsednik upravnega odbora cestnega sklada glede na to, da cestni sklad opravlja tudi nekatere upravno-pravne zadeve, je zakonodajno-pravna komisija Skupščine SR Slovenije zavzela naslednje stališče: iz določil četrtega odstavka 66. člena in prvega odstavka 181. člena ustave SR Slovenije izhaja, da funkcije predsednika upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije ni nerazdružljiva z mandatom republiškega poslanca.

Glede na navedene pripombe komisija predlaga, da republiški zbor Skupščine SR Slovenije:

1. sprejme sklep, da pristojni organi prouče vlogo in funkcijo upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije in predložijo Skupščini SR Slovenije spremembe oziroma dopolnitve zakona o cestnem skladu SR Slovenije;

2. omogoči tekoče normalno delo sklada s tem, da v upravni odbor cecstnega sklada SR Slovenije imenuje nove člane. Za nove člane predlaga komisija sledeče kandidate:

dr. Danilo Dougan, predsednik Turistične zveze Slovenije, rojen leta 1909, pravna fakulteta, na sedanjem delovnem mestu je od 23. 10. 1962;

Peter Gluhar, pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve, rojen leta 1928, pravna fakulteta, na sedanjem delovnem mestu je od 10. 6. 1967;

Franc Gorenc, direktor biroja poslovnega združenja cestnih podjetij v Ljubljani, rojen leta 1914, srednja tehnična šola — gradbeni oddelek, od 1962—1968 direktor cestnega podjetja Novo mesto; na sedanjem delovnem mestu je od leta 1968;

Lado Košiček, sekretar Avto-moto zveze Slovenije, rojen leta 1924, 4 razredi srednje, 3 razredi nadaljevalne šole, na sedanjem delovnem mestu je od leta 1950;

Pavel Pečenko, samostojni projektant ljubljanskega urbanističnega zavoda, rojen leta 1928, gradbena fakulteta, na sedanjem delovnem mestu je od leta 1963;

Miloš Polič, vodja oddelka za ceste in izolacije zavoda za raziskavo materiala in rekonstrukcij SR Slovenije, rojen leta 1914, inženirska tehnična vojna akademija, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije;

inž. Branko Rebek, mestni inženir v organih uprave skupščine občine Celje, rojen leta 1932, fakulteta za arhitekturo, na sedanjem delovnem mestu je od 1. 9. 1966;

Franc Štojs, direktor cementarne Trbovlje, rojen leta 1939, ekonomska fakulteta, od 1960 do 26. 2. 1969 finančni knjigovodja in računovodja v cementarni Trbovlje, na sedanjem delovnem mestu je od 27. 2. 1969;

Milan Vizovišek, direktor avtobusnega podjetja Maribor, rojen leta 1922, 8 razredov gimnazije, od 1957—1965 pomočnik direktorja avtobusnega podjetja Maribor, od 1965 dalje v. d. direktorja in nato direktor avtobusnega podjetja Maribor;

Drago Vončina, vodja splošne službe rudnika svinca in topilnice Mežica, rojen leta 1927, osnovna šola;

Tine Zaletel, direktor biroja poslovnega združenja »Vektor«, Ljubljana, rojen leta 1922, 4 razredi meščanske šole in 1 razred srednje tehniške šole, od 1960—1963 glavni direktor poslovnega združenja »Slovenija-transport«, Ljubljana, na sedanjem delovnem mestu je od leta 1964;

Franc Žvan, predsednik skupščine občine Jesenice, rojen leta 1925, 4 razredi meščanske šole in diplomski izpit za učitelja, od 1964—1967 politični sekretar občinskega komiteja ZKS Jesenice, od leta 1967 dalje na sedanjem delovnem mestu.

Upravni odbor cestnega sklada bi bil z razrešitvijo in imenovanjem novih članov naslednji:

predsednik: Alojz Žokalj, poslanec gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije;

člani: Janez Bukovec, višji predavatelj na ekonomski fakulteti, Ljubljana;
Tone Dobrajc, direktor mariborskega vodovoda, Maribor (ob imenovanju podpredsednik skupščine občine Maribor);
dr. Danilo Dougan, predsednik Turistične zveze Slovenije;
Peter Gluhar, pomočnik republiškega sekretarja za notranje zadeve;
Franc Gorenc, direktor poslovnega združenja cestnih podjetij, Ljubljana;
Stane Gorjanc, pomočnik glavnega direktorja Interevropa, Koper (ob imenovanju direktor tovornega prometa Interevropa, Koper);
Lado Košiček, sekretar Avto-moto zveze Slovenije;
Lado Kotnik, direktor cestnega podjetja Novo mesto (ob imenovanju tehnični direktor cestnega podjetja Novo mesto);
Janez Lanščak, namestnik glavnega direktorja tovarne oblačil, pletenin in perila »Mura«, Murska Sobota (ob imenovanju predsednik skupščine občine Murska Sobota);
Danijel Lepin, glavni republiški prometni inšpektor v republiškem sekretariatu za gospodarstvo;

Ivan Markovič, direktor cestnega podjetja Nova Gorica;

Pavel Pečenko, samostojni projektant ljubljanskega urbanističnega zavoda, Ljubljana;

Miloš Polič, poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije;

Branko Rebek, mestni inženir skupščine občine Celje;

Franc Štojs, direktor cementarne Trbovlje;

Milan Vizovišek, direktor avtobusnega prometa Maribor;

Drago Vončina, vodja splošne službe rudnika svinca in topilnice Mežica;

Tine Zaletel, direktor poslovnega združenja za cestni transport »Vektor« Ljubljana;

Franc Žvan, predsednik skupščine občine Jesenice.

PREDLOG ODLOKA

o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem

Na podlagi 17. alinee 135. člena in 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. in VII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije je republiški zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije na seji sprejel

ODLOK

o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem

Za republiškega sekretarja za urbanizem se imenuje Boris Mikoš, šef biroja za gradnje pri Radio-televizija Ljubljana.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je ugotovila, da je nezasedeno mesto republiškega sekretarja za urbanizem. Po razrešitvi ing. Draga Lipiča je bil do svoje smrti vršilec dolžnosti republiškega sekretarja za urbanizem Marko Šlajmer, direktor biroja za regionalno prostorsko planiranje.

Na izpraznjeno mesto republiškega sekretarja za urbanizem se predlaga Boris Mikoš, šef biroja za gradnje pri RTV Ljubljana.

Rojen je bil 31. decembra 1925 v Dravogradu. Je absolvent gradbene fakultete. Leta 1952 je bil urednik študentskega lista »Tribuna«, od leta 1954 do 1959 tehnični direktor SGP »Zidar« v Kočevju, nato leto dni inštruktor okrajnega komiteja ZKJ. Leta 1960 je bil izvoljen za predsednika okrajnega

odbora SZDL Ljubljana, marca 1961 pa za predsednika Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana. Od leta 1963 do 1968 je bil generalni direktor RTV Ljubljana. Od novembra 1968 je na sedanjem mestu. Je član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije in član komisije CK ZK Slovenije za mednacionalne in medrepubliške odnose. V času okupacije je bil julija 1941 izseljen na Hrvatsko. V NOB se je vključil 5. maja 1943.

PREDLOG ODLOKA

o razrešitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. in XXIII. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije ter v zvezi z 12. in 19. členom zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije sprejel

ODLOK

o razrešitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici

Dr. Karel Tassotti, se razreši dolžnosti sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 19. 9. 1969 razpravljala o vlogi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici dr. Karla Tassottija, v kateri prosi, da ga Skupščina SR Slovenije razreši funkcije sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici, ker je bil izvoljen za predsednika občinskega sodišča v Novi Gorici.

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je obrazložitev sprejela kot utemeljeno; zato predlaga, da republiški zbor Skupščine SR Slovenije razreši dr. Karla Tassottija dolžnosti sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/67) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije sprejel

ODLOK

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto

I.

Okrožno sodišče v Novem mestu ima 128 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Slavo Adlešič, nabavni referent, industrija motornih vozil Novo mesto, tovarna opreme, Črnomelj;

Viktor Auer, predsednik občinskega sindikalnega sveta, Sevnica;

Vika Avsec, psiholog, kamunalni zavod za zaposlovanje, Novo mesto;

Jožko Bajc, direktor, tovarna čokolade in peciva »Imperial«, Krško;

Ivan Bajt, mojster izmene, belokranjska železolivarna in strojna tovarna »Belt«, Črnomelj;

Jožica Bajt, daktilograf, gozdno gospodarstvo, Novo mesto;

Franc Barbič, samostojni obrtnik, Novo mesto, Partizanska 10;

Stane Barbo, zasebni kmetovalec, Gornje Kamence 14, p. Novo mesto;

Ljubomir Bastač, pomočnik direktorja, komunalni zavod za socialno zavarovanje, Novo mesto;

Slavko Bele, upokojenec, Novo mesto, Jerebova 2;

Vladimir Berce, vodja sprejemne pisarne, »Dana« tovarna rastlinskih specialitet in destilacija, Mirna;

Milica Bevc, vodja kontrole, »Novoteks« tekstilna tovarna, Novo mesto, obrat Metlika;

Vinko Bevc, zasebni kmetovalec, Bela cerkev 8, p. Bela cerkev;

Slavko Bogovič, nabavni referent, »Novoteks« tekstilna tovarna, Novo mesto;

Marija Breznik, gospodinja, Trebnje 79, p. Trebnje;

Jože Brodarič, računovodja, »Rog« zavod za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, Novo mesto;

Marija Bukovec, gospodinja, Trebnje 11, p. Trebnje;

Jože Butara, šef izpostave, »Varnost« podjetje za čuvanje ljudskega premoženja, Novo mesto;

Henrik Cigoj, upokojenec, Novo mesto, Dilančeva 1;

Karel Čater, direktor, trgovsko podjetje »Ljudska potrošnja«, Brežice;

Vinko Černelič, računovodja, zdravilišče Čateške Toplice;

Ivan Deržanič, zasebni kmetovalec, Arnova sela 20, p. Artiče;

Milorad Dimitrič, direktor, zavod za požarno varnost, Novo mesto;

Peter Drenik, lesni tehnik, »Novoles« lesni kombinat, Straža pri Novem mestu;

Marjan Drenovec, elektromehanik, »Pionir« splošno gradbeno podjetje, Novo mesto;

Stane Drobnič, upravnik, komunalni zavod za socialno zavarovanje, Krško;

Zofka Ferlež, administratorka, skupščina občine Črnomelj;
Štefan Galič, direktor, »Gorjanci« avto promet tuzemska špedicija, Straža pri Novem mestu;
Nada Gostič, ravnateljica, osnovna šola »Katja Rupena«, Novo mesto;
Ivan Gabrijan, vodja splošnega sektorja, rudnik rjavega premoga, Kanižarica;
Franc Gračner, rudarski tehnik, rudnik rjavega premoga, Senovo;
Marija Gregorič, referent za socialno skrbstvo, skupščina občine Metlika;
Sonja Grögl, svetovalec in analitik za kmetijstvo in gozdarstvo, skupščina občine Novo mesto;
Tone Hočevar, inženir-projektant, gozdno gospodarstvo Novo mesto;
Franc Hribar, upokojenec, Pijavice, p. Tržišče;
Anton Hutar, zasebni kmetovalec, Rožni dol 8, p. Semič;
Miloš Jakopec, novinar, »Dolenjski list«, Novo mesto;
Ana Jakše, učiteljica, osnovna šola, Črnomelj;
Ana Janko, referent za skrbništvo, center za socialno delo, Novo mesto;
Jože Jarkovič, zasebni kmetovalec, Čadraže 4, p. Bela cerkev;
Betka Jazbec, konfekcionarka, konfekcija »Lisca«, Sevnica;
Franc Junkar, varnostni tehnik, Termoelektrarna, Brestanica;
Franc Kebe, poslovodja, knjigarna in papirnica, Brežice;
Jože Kerin, zasebni kmetovalec, Dolenje 4, p. Leskovec pri Krškem;
Marica Keršič, tehnični sekretar občinskega komiteja ZK, Sevnica;
Franc Kirn, vodja tehnične službe, hotel Grad, Otočec;
Emil Klakočar, vodja vinogradniškega posestva, »Agrokombinat«, Krško;
Jože Knez, upokojenec, Sevnica, Poljska pot;
Lojze Kočevar, kadrovik, združeno podjetje »Iskra« Kranj, tovarna kondenzatorjev, Semič;
Bojan Kolenc, samostojni obrtnik, Mirna 15, p. Mirna;
Andrej Kovačič, vodja plana, skupščina občine Krško;
Bogdana Kovačič, referent za bilančni obračun, »Krka« tovarna zdravil, Novo mesto;
Slava Krampelj, kadrovik, splošna vodna skupnost Dolenjske, Novo mesto;
Jože Kresal, cestar, komunalno obrtno podjetje, Trebnje;
Ivan Kristan, referent za javni red in mir, skupščina občine Novo mesto;
Heda Križ, planer, »Krka« tovarna zdravil, Novo mesto;
Viliem Kršak, tehnolog, remontni zavod, Bregana;
Slavko Kržan, ravnatelj, osnovna šola, Veliki Gaber;
Ada Longar, konfekcionarka, »Modna oblačila«, Trebnje;
Albin Luzar, vodja splošnega sektorja, kmetijska zadruga »Krka«, Novo mesto;
Rudi Malešič, upokojenec, Radna 18, p. Boštanj;
Brigita Mavser, socialna delavka, splošna bolnica, Novo mesto;
Franc Medle, zasebni kmetovalec, Šmarjeta 4, p. Šmarjeta;
Alojz Metelko, šef semenske službe, kmetijska zadruga, Trebnje;
Pavel Mihelčič, trgovski poslovodja, trgovsko podjetje »Mercator«, Novo mesto;

Heda Mikolavčič, upokojenka, Krško, Cesta 4. julija 63;
Venceslav Mirtič, vodja elektro oddelka, industrija motornih vozil, Novo mesto;
Franc Mlinar, trgovski poslovodja, kmetijska zadruga »Krka«, Novo mesto;
Rudolf Mlinarič, referent za pravne zadeve, sekcija za vzdrževanje prog, Novo mesto;
Dušan Modic, profesor, gimnazija, Novo mesto;
Ivan Mohar, obračunski knjigovodja, »Labod« tovarna perila, Novo mesto;
Stanko Molan, kmetijski tehnik, kmetijska zadruga »Agraria«, Brežice;
Vane Murn, upokojenec, Novo mesto, Resljeva;
Angelca Nenadič, knjigovodja, »Labod« tovarna perila, Novo mesto;
Marija Novak, obratni knjigovodja, tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj«, Krško;
Dr. Božo Oblak, zdravnik, zdravstveni dom, Novo mesto;
Silvo Oblak, šef oddelka za patente, »Krka« tovarna zdravil, Novo mesto;
Ivan Pate, vzdrževalec strojev, »Novoteks« tekstilna tovarna, Novo mesto;
Franc Pavlakovič, šef krajevnega urada, krajevni urad, Vinica;
Meta Pavlič, referent za asfalt in gramoz, cestno podjetje, Novo mesto;
Andrej Per, kmetijski tehnik, kmetijska zadruga, Bizeljsko;
Franc Perme, ravnatelj, vajenska šola lesne stroke, Sevnica;
Jože Peterkoč, rudarski nadzornik, rudnik rjavega premoga, Senovo;
Martina Petrič, upokojenka, Novo mesto, Breg 11;
Janez Pezdir, trgovski delavec, »Novotehna«, Novo mesto;
Karel Pinterič, referent za požarno varnost in promet, skupščina občine Brežice;
Justin Pirc, vodja nabave, tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj«, Krško;
Jože Pirkovič, vodja montaže drsnih obročkov, združeno podjetje »Iskra« Kranj, obrat uporov, Šentjernej;
Maks Pišec, vodja oddelka tehnične kontrole, belokranjska železolivarna in strojna tovarna »Belt«, Črnomelj;
Ivan Plut, vodja splošne službe, združeno podjetje »Iskra« Kranj, keramični kondenzatorji, Žužemberk;
Anton Pohor, pedagoški svetovalec, pedagoški zavod, Videm-Krško;
Stane Ponikvar, trgovski poslovodja, veletrgovina »Mercator«, poslovna enota »Gradišče«, Trebnje;
Štefan Potočnik, vodja komercialnega sektorja, »Kemooprema«, Trebnje;
Ignac Praznik, vodja kontrole, industrija obutve, Novo mesto;
Ivan Preskar, profesor, osnovna šola »Bratov Ribar«, Brežice;
Vekoslav Prevalšek, računovodja, »Metlikatrans«, transportno podjetje, Metlika;
Evgen Pungerčič, vodja splošnega oddelka, »Dolenjka« trgovsko podjetje, Novo mesto;
Miha Radanovič, samostojni obrtnik, Brežice, Levstikova 3;
Tone Rems, fakturist, pekarna in slaščičarna, Novo mesto;

Miran Resnik, steklarski mojster, splošno gradbeno podjetje, Krško;
Vida Romih, finančni knjigovodja, rudnik lignita, gline in kremenovih peskov, Globoko;
Primož Rueh, nabavni referent, tovarna pohištva, Brežice;
Danilo Rus, veterinarski inšpektor, skupščina občine Črnomelj;
Boris Savnik, upravitelj, poklicna kovinarska in mehanična šola, Novo mesto;
Dušan Slana, šef sektorja za splošne zadeve, PTT podjetje, Novo mesto;
Stanko Slapšak, vodja transporta, Metalna Maribor, Krmelj;
Ivan Starman, upokojenec, Brežice, Ulica 21. maja;
Milica Šali, sekretar občinskega odbora Rdečega križa, Novo mesto;
Stane Šeško, vodja tehničnega sektorja, mizarska produktivna zadruga, Sevnica;
Ružica Škof, vodja kontrolne službe, belokranjska trikotažna industrija »Beti«, Metlika;
Stana Škufca, organizator-analitik, »Novoteks« tekstilna tovarna, Novo mesto;
Jože Štok, vodja kadrovsko-socialnega sektorja, »Novoles« lesni komnat, Straža pri Novem mestu;
Tone Štrucelj, referent izvoza, belokranjska trikotažna industrija »Beti«, Metlika;
Franc Taborski, upokojenec, Novo mesto, Zagrebška 8;
Janja Trampuš, vodja pisarne, skupščina občine Krško;
Jože Urbanč, predmetni učitelj, osnovna šola, Krško;
Franc Urbančič, nabavni referent, »Mirna« tovarna šivalnih strojev, Mirna;
Anton Urbas, zasebni kmetovalec, Grabrovec 11, p. Metlika;
Franc Veselič, medicinski tehnik, splošna bolnica, Brežice;
Jože Vidervol, referent za gojenje gozdov, gozdno gospodarstvo Novo mesto, gozdni obrat, Črnomelj;
Bruno Vidmar, zasebni kmetovalec, Gabrijele 6, p. Krmelj;
Ivanka Vilčnik, socialna delavka, konfekcija »Lisca«, Sevnica;
Ivanka Vodopivec, oddelkovodja, trgovsko podjetje »Preskrba«, Krško;
Marjan Vrabec, sekretar, združeno podjetje »Iskra« Kranj, tovarna usmerniških naprav, Novo mesto;
Slavo Vraničar, računovodja, kmetijska zadruga, Črnomelj;
Jurij Zidanšek, šef komerciale, kmetijska zadruga, Trebnje;
Jožef Zupančič, zasebni kmetovalec, Trebnje 5, p. Trebnje;
Jože Žarn, vodja nabavne službe, »Kovinarska«, Krško.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 10. oktobra 1969 razpravljala o številu in kandidatih za sodnike porotnike okrožnega sodišča v Novem mestu.

Obrazložitev predsedništva okrožnega sodišča Novo mesto k predlogu kandidatov za sodnike porotnike je naslednja:

»Sodniki porotniki tukajšnjega sodišča so bili izvoljeni s sklepom Skupščine SR Slovenije z dne 3. 11. 1967, št. 111-12/67 in jim tako poteče mandatna doba dne 3. 11. 1969.

Predsednik okrožnega sodišča je zato že poleti začel s pripravami za izbiro kandidatov, pri tem upošteval stališče in napotila naslovne komisije. Pri izbiri kandidatov za sodnike porotnike so sodelovale občinske komisije za volitve in imenovanja, delovne organizacije, ustanove v družbenih službah in družbeno-politične organizacije.

Tako smo se s posebno vlogo obrnili na komisijo za volitve in imenovanja skupščin vseh tukajšnjih občin, jih seznanjali s številom in z razdelitvijo sodnikov porotnikov po zaposlitvi ter jih zaprosili, da se vključijo v naše priprave s svojimi pripombami, s sodelovanjem z družbeno-političnimi in delovnimi organizacijami in jim pomagajo pri izbiri kandidatov. Kakor povzemamo iz dosedaj prispelih poročil komisij, so člani komisij pozdravili ta pristop in se tudi večinoma aktivno vključili v naše priprave.

S posebnimi vlogami, ponekod tudi osebno, smo se obrnili na delovne organizacije. V vlogah smo delovnim organizacijam na kratko prikazali pomen institucije sodnikov porotnikov v pravosodju, jih opozorili na kvalitete, ki jih morajo imeti sodniki porotniki in predlagali, da organi samoupravljanja določijo kandidate za sodnike porotnike. Organi samoupravljanja so to delo opravili z zavzetostjo, izbirali kandidate na sejah delavskega sveta ali upravnega odbora in so le izjemni primeri, da je poslalo predlog samo vodstvo podjetja. To velja tudi za družbene službe.

Osebno in pismeno smo seznanjali z našimi pripravami tudi vsa vodstva SZDL, se z njihovimi predstavniki načelno pogovorili o tej akciji in jih tudi prosili, da nam pomagajo pri izbiri s konkretnimi predlogi kandidatov, predvsem iz vrst družbenih služb, zasebnega kmetijstva, obrti in ostalih poklicev. Vsa vodstva SZDL so to delo lepo opravila in nam je bila njihova pomoč koristna. Konkretne predloge so sestavili na podlagi razprav na krajevnih odborih, ali pa je o tem razpravljal izvršni odbor občinske konference.

Pri pripravi predloga za število in seznam kandidatov za sodnike porotnike smo upoštevali več elementov, ki vplivajo na število in strukturo sodnikov porotnikov.

1. Število sodnikov porotnikov

Z že omenjenim sklepom je določenih pri tukajšnjem sodišču 100 sodnikov porotnikov. To število se je pokazalo kot prenizko. Povečani pripad zahteva več obravnavnih dni, pritegnitev sodnikov porotnikov v drugostopno sojenja, močnejše angažiranje sodnikov porotnikov v poklicu in družbeno-politični dejavnosti, izostajanje sodnikov porotnikov, vse to opravičuje predlog za povečanje. Večje število sodnikov porotnikov tudi olajšuje določevanje sodnikov porotnikov v konkretnih zadevah.

Zato predlagamo, da se določi za nadaljnjo mandatno dobo 128 sodnikov porotnikov.

2. Razdelitev sodnikov porotnikov po teritoriju

Pri razdelitvi kandidatov za sodnike porotnike po teritorialnem načelu — pri tem smo konzultirali občinske komisije za volitve in imenovanja in politična vodstva — smo upoštevali število glavnih zadev, ki jih obravnava tukajšnje sodišče in ki odpadejo na posamezne občine.

Občine	Prebivalstvo po občinah	Pripadle zadeve po občinah					Kandidati po občinah	
		k	Kž	P	Gž	%	štev.	%
Brežice	25 000	13	39	54	41	12	15	12
Črnomelj	17 000	14	41	38	23	9	12	9
Krško	27 000	17	46	65	65	15	16	13
Metlika	7 000	7	19	18	12	4	6	5
Novo mesto	45 000	36	140	148	159	38	55	43
Sevnica	19 000	16	26	38	58	11	11	8
Trebnje	17 000	18	38	43	45	11	13	10
Skupaj:		121	349	404	403	100	128	100

Pri tej razdelitvi smo upoštevali pripad, povečali pa smo število sodnikov porotnikov, ki prebivajo v Novem mestu ali bližnji okolici. To smo storili zaradi tega, ker izpad oziroma izostanek sodnikov porotnikov na dan obravnave izpolnimo z lažje dosegljivimi sodniki porotniki. Nekoliko pa smo zmanjšali število sodnikov porotnikov iz sevniške občine, ker ima ta občina najslabše prometne zveze z Novim mestom.

3. Sestava kandidatov po panogi zaposlitve

Tu smo upoštevali sorazmerje med številom zaposlenih v gospodarski dejavnosti, v družbenih službah, v zasebni dejavnosti in ostalih poklicih. To je bil torej kriterij, ki je služil za osnovo za število kandidatov po posameznih panogah.

	Dosedanji porotniki		Predlagani kandidati	
	število	%	število	%
Družbeni sektor gospodarstva	57	57	74	57
Negospodarske dejavnosti	33	33	28	22
Zasebni kmetje	5	5	11	9
Upokojenci	3	3	11	9
Gospodinje	1	1	2	1,5
Obrtniki	1	1	2	1,5
Skupaj:	100	100	128	100

Zmanjšalo se je število sodnikov porotnikov iz negospodarske dejavnosti, povečalo pa število zasebnih kmetov in upokojencev. Stremeli smo za tem, da je iz vsake občine vsaj po eden zasebni kmet, v Novem mestu jih je pa več. Povečalo se je tudi število upokojencev; tu gre predvsem za tako zvane mlade upokojence, v starosti okrog 45 let in se bodo po našem mnenju laže odzivali vabilom na obravnave.

4. Šolska izobrazba

V primerjavi s šolsko izobrazbo dosedanjih sodnikov porotnikov ni kakšnih bistvenih sprememb. Povečalo se je število sodnikov porotnikov s srednjo strokovno izobrazbo, kar potrjuje splošno znano dejstvo, da se želé občani čim bolj izobraževati.

	Dosed. porotniki		Pred. kandidati	
	število	%	število	%
Osnovna šola, šola za KV in VKV delavce in nepopolna srednja šola	33	33	39	31
Popolna srednja šola	37	37	53	41
Višje in visoke šole	30	30	36	28
Skupaj:	100	100	128	100

5. Starostna sestava kandidatov

V primerjavi s starostno sestavo sodnikov porotnikov za predlagano in dosedanjo mandatno dobo ugotovimo, da se je rahlo povečalo število sodnikov porotnikov, ki so že izpolnili 45 let. Po našem mnenju to vendarle kaže, da organi, ki so sodelovali pri izbiri kandidatov, smatrajo, da so potrebne za pravilno sojenje tudi določene življenjske izkušnje, kar zlasti velja za okrožno sodišče, npr. razvezne pravde, težja kazniva dejanja.

	Dosed. porotniki		Pred. kandidati	
	število	%	število	%
Do 30 let	10	10	11	8
Od 30—45 let	67	67	72	56
Nad 45 let	23	23	45	36
Skupaj:	100	100	128	100

6. Sestava kandidatov po spolu

V pripravah za izbiro kandidatov smo priporočali delovnim organizacijam in drugim, da upoštevajo pri tem tudi udeležbo žensk v tej službi. Kljub temu se je delež žensk zmanjšal za 3 %.

	Dosed. porotniki		Pred. kandidati	
	število	%	število	%
Moški	74	74	98	77
Ženske	26	26	30	23
Skupaj:	100	100	128	100

7. Delež dosedanjih sodnikov porotnikov

V prejšnji mandatni dobi za sodnike porotnike smo izmenjali 74 %, po sedanjem predlogu pa bi izmenjali 70 % sodnikov porotnikov. Ta odstotek je nastal predvsem zaradi povečanja števila sodnikov porotnikov, izločujemo tudi sodnike porotnike, ki so bili že dve mandatni dobi v tej funkciji, pa tudi nekatere, ki iz objektivnih razlogov ne morejo več sodelovati, izpustili pa smo tudi nedisciplinirane sodnike porotnike in pa take, ki so zaradi svoje poklicne dejavnosti ali družbeno-politične angažiranosti preveč zaposleni.

Iz poročil, ki so nam jih poslale delovne organizacije, je razbrati, da so organi samoupravljanja (delavski sveti in upravni odbori) izbrali in predlagali 47 kandidatov za sodnike porotnike, t. j. 83 %, sindikalne podružnice v delovnih organizacijah v 11 %, v 6 % pa je sporočilo predlog samo vodstvo podjetja.«

Komisija za volitve in imenovanja je obrazložitev predsedništva okrožnega sodišča. Novo mesto sprejela kot utemeljeno in predlaga, da republiški zbor Skupščine SR Slovenije izvoli v predlogu odloka navedene kandidate za sodnike porotnike okrožnega sodišča Novo mesto.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila in izvolivi sodnikov porotnikov vrhovnega sodišča SR Slovenije

Na podlagi 16. alinee 135. člena in 4. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije ter II. amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije (Uradni list SRS, št. 16-144/67) in 17. člena zakona o sodiščih splošne pristojnosti (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je republiški zbor Skupščine SR Slovenije sprejel

ODLOK

o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov vrhovnega sodišča SR Slovenije

I.

Vrhovno sodišče SR Slovenije ima 25 sodnikov porotnikov.

II.

Za sodnike porotnike se izvolijo:

Ivan Brumen, vodja službe storitvenih dejavnosti pri gospodarski zbornici SR Slovenije;

Elica Dolenc, upokojenka, Maribor, Aškerčeva 4;

Franc Dragan, upokojenec, Krško, Kvedrova 1;

Franc Fale, sekretar železarne Ravne na Koroškem;

Ivan Grašič, svetovalec in analitik za prosveto in kulturo skupščine občine Novo mesto;

Lojze Herman, šef službe za splošne zadeve pri centralnem komiteju ZK Slovenije;

Fanika Jugovič, analitik pri kreditni banki Celje, podružnica za kmetijstvo;

Ludvik Kejžar, vodja priprave dela strojnega vzdrževanja v železarni Jesenice;

Zdravko Klasek, predavatelj na višji pomorski šoli, Piran;

Ivo Kranjc, ravnatelj šolskega centra za blagovni promet, Maribor;

Veljko Križnik, glavni direktor kmetijskega kombinata Žalec;

Franc Leben, vodja služb za upravno-gospodarske zadeve pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije;

Marija Lukanc, šef izpostave komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Ljubljana, izpostava Kamnik;

Ado Naglav, upravnik revirskega muzeja NOB, Trbovlje;

Slavko Oblak, direktor medkrajevnega potniškega prometa pri »Ljubljana-Transport«, Ljubljana;

Lojze Ocepek, upokojenec, Ljubljana, Veselova 8;

Koloman Paller, pravni referent, INA-Nafta, Lendava;

Miro Posega, šef splošnega sektorja pri avtobusnem podjetju, Maribor;

Cilka Prešern, upokojenka, Ljubljana, Ruska 3;

Slavka Šemrov, upokojenka, Zalog 141, p. Ljubljana-Polje;

Franc Tomažič, sekretar kmetijsko-vinarske zadruge, Vipava;

Rudi Veselič, v. d. tajnika skupščine občine Ljubljana-Center;

Savo Vovk, direktor združenega kmetijsko-gozdarskega podjetja, Kočevje;

Lojze Založnik, višji tehnolog, združeno podjetje »Iskra« Kranj, »Iskra« tovarna elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov, Kranj;

Viktor Zupančič, dosedanji poslanec republiškega zbora Skupščine SR Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

Predsednik vrhovnega sodišča SR Slovenije je komisiji Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja poslal pismeni predlog kandidatov za sodnike porotnike vrhovnega sodišča SR Slovenije. Dne 3. 11. 1969 poteče mandatna doba sedanjim sodnikom porotnikom. Predsedstvo sodišča predlaga enako število kandidatov za sodnike porotnike kot dosedaj. Od sedanjih 25 sodnikov porotnikov naj bi jih ostalo 15 ali 60 % še za eno mandatno dobo.

Iz poročila predsedstva vrhovnega sodišča SR Slovenije je razvidno, koliko zadev je reševalo v letu 1968, in sicer: iz področja ljubljanskega okrožja 397 kazenskih zadev in 493 civilnih zadev; iz področja mariborskega okrožja 248 kazenskih zadev in 255 civilnih zadev; iz področja koprskega okrožja 88 kazenskih zadev in 153 civilnih zadev; iz področja celjskega okrožja 116 kazenskih zadev in 90 civilnih zadev; iz področja novomeškega okrožja 109 kazenskih zadev in 79 civilnih zadev; iz področja kranjskega okrožja 97 kazenskih zadev in 88 civilnih zadev; iz področja mursko-soboškega okrožja 63 kazenskih zadev in 50 civilnih zadev in iz področja novogoriškega okrožja 13 kazenskih zadev in 53 civilnih zadev.

Med predlaganimi kandidati je zaposlenih: v gospodarstvu 10 ali 40 %, v družbenih službah 8 ali 32 %, v družbeno-političnih organizacijah 2 ali 8 % in 5 upokojencev ali 20 %. Med predlaganimi kandidati je 5 žensk ali 20 %.

Predloge za kandidate so zbirale komisije za volitve in imenovanja občinskih skupščin ob sodelovanju s predstavniki družbeno-političnih organizacij v občini in samoupravnimi organi v delovnih organizacijah.

PREDLOG ODLOKA

o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij

Na podlagi 5. alinee 152. člena ustave Socialistične republike Slovenije in II. ustavnega amandmaja ter v zvezi s 3. členom zakona o gospodarjenju in razpolaganju s skupnimi rezervami gospodarskih organizacij (Uradni list SRS, št. 4-19/66) in 11. členom odloka o spremembah in dopolnitvah poslovnika Skupščine SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 15-119/69) je republiški zbor Skupščine SRS Slovenije na seji sprejel

ODLOK

o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij

Razreši se član upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij

Drago Marolt, komercialni direktor v Združenih papirnicah, papirnica Vevče.

V upravni odbor republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij se namesto Draga Marolta do izteka njegovega mandata imenuje

Branko Paš, namestnik glavnega direktorja strojne tovarne Trbovlje.

OBRAZLOŽITEV

Komisija Skupščine SR Slovenije za volitve in imenovanja je na seji dne 10. 10. 1969 obravnavala vlogo člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij Draga Marolta, komercialnega direktorja Združenih papirnic, papirnica Vevče, v kateri prosi, da ga Skupščina SR Slovenije razreši dolžnosti člana tega upravnega odbora, ker odhaja na novo službeno dolžnost v ZDA.

Komisija je obrazložitev sprejela kot utemeljeno in predlaga, da republiški zbor Skupščine SR Slovenije razreši Draga Marolta dolžnosti člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij in na izpraznjeno mesto imenuje Branka Paša, namestnika glavnega direktorja strojne tovarne Trbovlje in predavatelja za organizacijo proizvodnje na ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Branko Paš, rojen 1925, diplomiral na ekonomski fakulteti, od 1. 4. 1953 dalje je zaposlen na raznih delovnih mestih v strojni tovarni Trbovlje.

PREDLOG ODLOKA

o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru

Na podlagi ustavnega amandmaja VII in v zvezi z 12. členom zakona o sodiščih splošne pristojnosti SR Slovenije (Uradni list SRS, št. 20-220/65) je Skupščina SR Slovenije na seji republiškega zbora sprejela

ODLOK

o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru

I.

Za okrožno sodišče v Celju se določa 13 sodniških mest.
Za okrožno sodišče v Kopru se določa 8 sodniških mest.

II.

Ta odlok začne veljati dan po objavi v »Uradnem listu SRS«.
S tem dnem prenehajo veljati določbe I. točke odloka o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v LR Sloveniji (Uradni list LRS, št. 44-218/58), ki se nanašajo na določitev števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru.

OBRAZLOŽITEV

Iz statističnih pregledov republiškega sekretariata za pravosodje in občo upravo je razvidno, da zadnja leta pri vseh sodiščih v SR Sloveniji močno narašča pripad novih zadev. Pripad je narastel že v takem številu, da ga ni več mogoče reševati s povečanimi prizadevanji sodnikov. Ta okoliščina kaže, da je dosedanja sistematizacija delovnih mest sodnikov pri okrožnih sodiščih iz leta 1958, kot tudi pri občinskih sodiščih, že zastarela, ker ne upošteva stanja, do katerega je prišlo v zadnjih letih. Na veliko delovno obremenitev sodnikov pri vseh sodiščih v SR Sloveniji in na posledice, ki izhajajo iz tega, je opozorilo vrhovno sodišče že v svojem poročilu o problemih sodstva v SR Sloveniji, ki ga je predložilo v obravnavanje tudi skupščini.

Posebno se je zaostrilo stanje pri okrožnih sodiščih v Celju in v Kopru. Sedanja obremenitev sodnikov pri teh sodiščih je tolikšna, da je zaradi nje ogroženo tekoče in kvalitetno delo sodišča.

Predlog obeh sodišč, da se pri vsakem od njih poveča število za enega, sta podprla tudi vrhovno sodišče SR Slovenije in republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo pripravlja kompleksno sistemizacijo sodniških mest pri okrožnih sodiščih in posebna republiška merila za določanje števila sodnikov pri posameznih sodiščih v SR Sloveniji. Ta merila pripravlja sporazumno in dogovorno s posameznimi sodišči. Po sedanjih predvidevanjih pa bo mogoče šele v letu 1970 za vsa sodišča v SR Sloveniji pristopiti h končni in realni sistemizaciji novih sodniških mest. ker so vse dosedanje sistemizacije v pretežni večini zastarele in nerealne.

SEZNAM GOVORNIKOV

Republiški zbor

Albreht Roman: 89
Bart Franc: 110
Baškovič Ciril: 107
Benčina Drago: 52, 182
Benedikt dr. Majda: 169, 173
Blenkuš Lojze: 40
Bohanec Slavko: 43, 137, 202
Bojc Pavle: 124
Božič Jože: 32, 131, 139
Bračič dr. Vladimir: 56, 64, 65, 66
Cimolini Rudolf: 38
Cvenk Miran: 141, 159
Česnik Janko: 142
Florjančič Jože: 64
Forte Karel: 101, 143, 152
Franko Ivan: 114, 171
Furlan dr. Branko: 141, 189
Gaspari Majda: 174, 183, 185
Gorenc Silvo: 45, 136
Goslar Miran: 150
Hočevar dr. France: 121, 123, 199
Jamšek Maks: 21, 179
Jenko Marjan: 206, 210
Jenko Stane: 149, 151, 180
Jerman Riko: 47
Kastrin Vida: 64
Kladnik Marija: 28
Klančnik Gregor: 82, 119, 174, 192, 203
Klemenčič Ivo: 168, 189
Kočar Magda: 35, 63, 77, 118, 142, 175
Kolarič Marjan: 41, 42
Komel Lojze: 133, 135
Korbar Boris: 53
Košir Martin: 180, 186, 189
Kreft Ivan: 16, 50, 74, 151, 167, 175, 192
Kropušek Tone: 14, 21
Kuster Janko: 62
Lešnik Zoran: 49, 50, 113, 134
Logar dr. Anton: 59, 67
Maček Polde: 157, 177
Majdič Ivo: 170
Matičič Cene: 9, 37, 61, 65, 66, 98, 138, 139, 143, 188
Novinšek Jože: 131
Orožen Marjan: 31, 212
Polič Miloš: 159, 161, 187
Pučnik Ivan: 48, 117, 130, 179, 204
Pušenjak Rado: 13, 30, 48, 80, 165, 166, 168, 178
Razdevšek Franc: 142, 143
Rebek Rudi: 34
Remc Tone: 18, 95, 153, 178, 208, 211
Renko Ivan: 153, 173, 196
Roter Zdenko: 105, 127, 202
Rus dr. Vojan: 25, 71, 194
Sambt Štefan: 112
Simončič Lado: 212
Simoneti Rino: 5
Smrekar Andrej: 79, 140
Sovdat Sonja: 174
Sterger dr. Aleksander: 62
Svetelj Franc: 48, 94, 138
Šuster Dagmar: 19
Tavčar Adolf: 139, 149, 172
Tribušon Tone: 86
Ulrih Ela: 197
Vadnjal Boris: 132, 155, 160, 161, 163, 165
Verbič Janez: 168
Vidmar Josip: 54
Vižintin Milo: 118, 181
Vrviščar Franc: 51, 85
Zidar Milovan: 125, 128, 130
Zupan Ivan: 144, 152
Žlender Mirko: 103, 123, 138, 150, 161
Žnidaršič Jože: 190
Žokalj Alojz: 158, 160, 162

Gospodarski zbor

Antončič Alojz: 225
Atelšek Ivan: 224, 236, 249, 250
Bernot Natan: 311
Bricelj Franc: 251, 254
Česnik Janko: 322
Divjak Stane: 267, 279
Globačnik Jože: 217, 231
Grošelj Anton: 273
Eržen Jože: 227, 228, 264
Javornik Jože: 244
Jerman Riko: 250, 251
Klemenčič Ivo: 248
Knez Jože: 219, 237, 291, 313
Komel Lojze: 240
Korelc Franc: 245, 314
Korenčan Viktor: 257
Lamut Franc: 222, 272, 286, 319, 320, 321, 322
Lesar Jože: 224, 255, 256, 290, 303
Lutar Karel: 238
Makovec Stojan: 241, 292
Močnik dr. Rastko: 321

Nemec Štefan: 223, 270, 279
Papič Ferdo: 255, 263, 264, 270, 273
Pavlič dr. Stane: 252
Petauer Franc: 275, 291, 300
Prinčič Egon: 248
Pungerčar Stane: 286, 287, 301, 317, 320, 321
Pušenjak Rado: 281, 285
Puterle Franc: 229
Razdevšek Franc: 257
Rozman Jože: 315
Simoneti Rino: 255, 256, 299
Simšič Stane: 268, 269
Sonc Ivo: 229, 290
Tribušon Tone: 293
Vadnjal Boris: 239, 265, 268
Valentinčič Jože: 234, 305
Vavpotič Rudi: 244, 253
Vidmar Janez: 307
Vidmar Martin: 241, 244
Vrbančič Jože: 272
Vujčič Peter: 256, 257
Zimšek Anton: 280
Zupan Ivan: 226, 235, 243, 245, 258, 276
Žigon Žarko: 239
Žlebnik Mara: 267
Žokalj Alojz: 268

Prosvetno-kulturni zbor

Baškovič Ciril: 395
Benko dr. Vladimir: 331
Berčič dr. Branko: 383
Bizjak Franc: 339
Bohanec Slavko: 324, 328, 330, 334
Bohinc Jože: 333, 388
Bračič Danilo: 386
Bračič dr. Vladimir: 352, 366, 374
Dimnik Adolf: 367
Dolar Jože: 340, 375
Feldin Boris: 329, 357, 373
Finžgar Peter: 377
Fusilli Leo: 338
Gabrijelčič Marjan: 391
Gostenčnik Lojzka: 381
Hasl Miran: 359, 372, 385
Höfler Janez: 387
Jalen France: 374
Jerman Riko: 326
Justin Desan: 345
Kogej Pavle: 335
Kornhauser dr. Aleksandra: 342, 392
Kuhelj dr. Anton: 355
Lah Marjan: 363, 364, 369
Melanšek Jože: 348, 368
Miklič Rado: 346
Novak Mira: 379
Petrič dr. Ernest: 332, 371, 372
Poljanšek Miloš: 350, 394
Praprotnik Adolf: 381
Rojc Emil: 334, 365
Suhadolnik Jože: 375, 398
Šinigoj Dušan: 354, 380, 382, 383
Šlajmer Majda: 341
Štefanič Lojze: 372
Švajncer Janez: 371
Tavčar Marjan: 357
Uršič Vlado: 371
Zajc Ludvik: 349
Zupan Franc: 335
Zupan France: 364

Socialno-zdravstveni zbor

Gaspari Majda: 406, 411
Kompare Dušan: 402
Košuta dr. Srečko: 404
Osredkar Slavko: 409, 412
Pečavar dr. Albin: 408
Pratengrazer Jože: 404, 411
Razdevšek Milan: 405
Sagaj Franc: 406
Šlibar dr. Marta: 407
Tomič Zora: 403, 405, 408, 412

Enotni zbor delovnih skupnosti

Feldin Boris: 457
Hafner Vinko: 462
Hasl Miran: 444
Javh Zdravko: 449
Kavčič Stane: 416
Knez Jože: 453
Kornhauser dr. Aleksandra: 453
Kosmač Franc: 436
Kovačič dr. Edmund: 432
Krese Leopold: 430

Kuhar dr. Boris: 451
Lamut Franc: 440
Marolt Jože: 427
Miklavc Janez: 456
Papič Ferdo: 460
Petauer Franc: 461
Poljanšek Majda: 438
Rojc Emil: 434
Špicar dr. Bojan: 447
Uršič Vlado: 448
Vadnjal Boris: 463
Vidmar Janez: 425

Zasedanje delegatov občin

Bavčar Boris: 507
Berden Milan: 512
Čehovin Stane: 494
Dekleva Vitomir: 486
Hafner Vinko: 517
Hočevar dr. France: 516
Jerman Riko: 525
Jogan Savin: 481
Jurkas Vinko: 507
Kočar Magda: 530
Kraigher Sergej: 467, 526, 530
Ladava Anton: 499
Maček Polde: 505
Muršec Franjo: 482
Novinšek Jože: 524
Polc Peter: 491
Požar Stojan: 488
Radej Jože: 495
Seitl Viktor: 501
Šimac Rudi: 490
Štrukelj Jožko: 469, 513
Turk Karlo: 497
Urevc Franc: 484
Zager Rudi: 508
Žele Ivan: 511, 530

VSEBINA

Republiški zbor

5. seja — 1. oktobra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 3
2. Sporočila pred določitvijo dnevnega reda 3
3. Določitev dnevnega reda 4

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 4. seje republiškega zbora 4

2. Predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu (skupno z gospodarskim zborom) 5

Govorniki:

Rino Simoneti 5
Cene Matičič 9
Rado Pušenjak 13
Tone Kropušek 14
Ivan Kreft 16

3. Predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke 17

Govorniki:

Tone Remc 18
Dagmar Šuster 19
Maks Jamšek 21
Tone Kropušek 21
Dr. Vojan Rus 25
Marija Kladnik 28
Rado Pušenjak 30
Marjan Orožen 31
Jože Božič 32
Rudi Rebek 34
Magda Kočar 35
Cene Matičič 37

4. Poslanska vprašanja 38

Govorniki:

Rudolf Cimolini 38
Lojze Blenkuš 40
Marjan Kolarič 41
Slavko Bohanec 43
Silvo Gorenc 45
Riko Jerman 47
Ivan Pučnik 48
Rado Pušenjak 48
Franc Svetelj 48
Zoran Lešnik 49

5. Obravnava aktov republiške skupnosti otroškega varstva 50

Govorniki:

Ivan Kreft 50
Franc Vrviščar 51
Drago Benčina 52
Boris Korbar 53

6. Predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti 54

Govornik:

Josip Vidmar 54

7. Predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam 55

8. Predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval 56

9. Predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru . . . 56

Govorniki:

Dr. Vladimir Bračič 56
Dr. Anton Logar 59
Cene Matičič 61
Janko Kuster 62
Dr. Aleksander Sterger 62
Magda Kočar 63
Jože Florjančič 64
Vida Kastrin 64
Dr. Vladimir Bračič 64
Cene Matičič 65
Dr. Vladimir Bračič 66
Dr. Anton Logar 67

10. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 67

11. Volitve in imenovanja: 67

— predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici 67

— predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo 68

— predlog odloka o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem 68

6. seja — 19. in 20. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 69
2. Poročila pred določitvijo dnevnega reda 69
3. Določitev dnevnega reda 69

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 5. seje republiškega zbora 70

2. Osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 (skupno z enotnim zborom) 71

Govorniki:

Dr. Vojan Rus 71
Ivan Kreft 74
Magda Kočar 77
Andrej Smrekar 79
Rado Pušenjak 80
Gregor Klančnik 82
Franc Vrviščar 85
Tone Tribušon 86
Roman Albreht 89
Franc Svetelj 94
Tone Remc 95
Cene Matičič 98
Karel Forte 101
Mirko Žlender 103
Zdenko Roter 105
Ciril Baškovič 107
Franc Bart 110
Štefan Sambt 112
Zoran Lešnik 113
Ivan Franko 114
Ivan Pučnik 117
Magda Kočar 118
Milo Vižintin 118
Gregor Klančnik 119
Dr. France Hočevar 121
Mirko Žlender 123
Dr. France Hočevar 123

3. Poslanska vprašanja 124

Govorniki:

Pavle Bojc 124
Milovan Zidar 125
Zdenko Roter 127
Milovan Zidar 128
Ivan Pučnik 130
Milovan Zidar 130
Jože Božič 131
Jože Novinšek 131
Boris Vadnjal 132
Lojze Komel 133

Zoran Lešnik 134
Lojze Komel 135
Silvo Gorenc 136
Slavko Bohanec 137
Mirko Žlender 138
Franc Svetelj 138
Cene Matičič 138
Jože Božič 139
Cene Matičič 139
Adolf Tavčar 139
Andrej Smrekar 140

4. Predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev 140

5. Predlog zakona o rudarstvu 140

Govornika:

Dr. Branko Furlan 141
Miran Cvenk 141

6. Predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma 141

Govorniki:

Franc Razdevšek 142
Magda Kočar 142
Janko Česnik 142
Cene Matičič 143
Karel Forte 143
Franc Razdevšek 143

7. Osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970 144

Govorniki:

Ivan Zupan 144
Stane Jenko 149
Adolf Tavčar 149
Mirko Žlender 150
Miran Goslar 150
Ivan Kreft 151
Stane Jenko 151
Karel Forte 152
Ivan Zupan 152
Tone Remc 153
Ivan Renko 153

8. Predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica 155

Govorniki:

Boris Vadnjal 155
Polde Maček 157
Alojz Žokalj 158
Miran Cvenk 159
Miloš Polič 159
Boris Vadnjal 160
Alojz Žokalj 160
Boris Vadnjal 161

Miloš Polič 161
Mirko Žlender 161
Alojz Žokalj 162

9. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki 163

Govornik:

Boris Vadnjal 163

10. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno 165

Govornik:

Rado Pušenjak 165

11. Predlog zakona o označevanju vina 166

Govorniki:

Rado Pušenjak 166
Ivan Kreft 167
Janez Verbič 168
Rado Pušenjak 168
Ivo Klemenčič 168

12. Predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v Sloveniji 168

Govorniki:

Dr. Majda Benedik 169
Ivo Majdič 170
Ivan Franko 171
Adolf Tavčar 172
Ivan Renko 173
Dr. Majda Benedik 173
Majda Gaspari 174
Sonja Sovdat 174
Gregor Klančnik 174
Ivan Kreft 175

13. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih 175

Govorniki:

Magda Kočar 175
Polde Maček 177
Rado Pušenjak 178
Tone Remc 178
Ivan Pučnik 179
Maks Jamšek 179
Stane Jenko 180
Martin Košir 180
Milo Vižintin 181
Drago Benčina 182
Majda Gaspari 183

14. Osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb 185

15. Osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva 185

Govorniki:

Martin Košir 186
Miloš Polič 187
Cene Matičič 188
Ivo Klemenčič 189
Martin Košir 189
Dr. Branko Furlan 189

16. Osnutek zakona o tržni inšpekciji 190

17. Osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij 190

Govorniki:

Jože Žnidaršič 190
Ivan Kreft 192
Gregor Klančnik 192
Dr. Vojan Rus 194
Ivan Renko 196
Ela Ulrih 197
Dr. France Hočevar 199
Zdenko Roter 202
Slavko Bohanec 202
Gregor Klančnik 203
Ivan Pučnik 204

18. Predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu 205

Govornika:

Marjan Jenko 206
Tone Remc 208
Marjan Jenko 210

19. Predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani 210

20. Predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru 210

Govornik:

Tone Remc 211

21. Volitve in imenovanja:

— predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 211
— predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije 212

Govornika:

Lado Simončič 212
Marjan Orožen 212

— predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij 214
— predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru 214

— predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto 214
— predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča SR Slovenije 214
— predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, statutov združenj visokošolskih zavodov in statutov visokošolskih zavodov 214

Gospodarski zbor

5. seja — 1. oktobra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 216
2. Določitev dnevnega reda 216

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 4. seje gospodarskega zbora 217

2. Predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvo 217

Govorniki:

Jože Globačnik 217
Jože Knez 219
Franc Lamut 222
Štefan Nemec 223
Ivan Atelšek 224
Jože Lesar 224
Alojz Antončič 225
Ivan Zupan 226
Jože Eržen 227

3. Predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke 228

Govorniki:

Ivo Sonc 229
Franc Puterle 229
Jože Globačnik 231
Tine Valentinčič 234
Ivan Zupan 235
Ivan Atelšek 236
Jože Knez 237

4. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 238

5. Volitve in imenovanja:

— predlog odloka o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem 238

Govornik:

Karel Lutar 238

6. Poslanska vprašanja 238

Govorniki:

Boris Vadnjal 239
Žarko Žigon 239
Lojze Komel 240
Stojan Makovec 241
Martin Vidmar 241
Ivan Zupan 243
Martin Vidmar 244
Jože Javornik 244
Rudi Vavpotič 244
Ivan Zupan 245
Franc Korelc 245

6. seja — 19. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 247
2. Določitev dnevnega reda 247

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 5. seje gospodarskega zbora 248

2. Poslanska vprašanja 248

Govorniki:

Egon Prinčič 248
Ivo Klemenčič 248
Ivan Atelšek 249
Riko Jerman 250
Franc Bricelj 251
Riko Jerman 251
Dr. Stane Pavlič 252
Rudi Vavpotič 253
Franc Bricelj 254
Ferdo Papič 255
Jože Lesar 255
Rino Simoneti 255
Jože Lesar 256
Peter Vujčič 256
Rino Simoneti 256
Peter Vujčič 257

3. Predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma 257

Govornika:
Franc Razdevšek 257
Viktor Korenčan 257

4. Osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970 258

Govorniki:
Ivan Zupan 258
Ferdo Papič 263
Janez Eržen 264
Ferdo Papič 264

5. Predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kredita pri mednarodni banki za obnovo in razvoj in informacija o problematiki modernizacije hitre ceste Šentilj—Nova Gorica 264

Govorniki:
Boris Vadnjal 265
Mara Žlebnik 267
Stane Divjak 267
Stane Simšič 268
Boris Vadnjal 268
Alojz Žokalj 268
Stane Simšič 269

6. Osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva 269

7. Nadaljevanje razprave o osnutku zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970 270

Govorniki:
Ferdo Papič 270
Štefan Nemec 270
Jože Vrbančič 272
Franc Lamut 272
Anton Grošelj 273
Ferdo Papič 273
Franc Petauer 275
Ivan Zupan 276

8. Osnutek zakona o tržni inšpekciji 278

9. Predlog zakona o rudarstvu 278

Govornik:
Stane Divjak 279

10. Osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb 279

Govornik:
Štefan Nemec 279

11. Predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev . . 280

Govornik:
Anton Zimšek 280

12. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno 281

13. Predlog zakona o označevanju vina 281

14. Nadaljevanje razprave o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa blaga na drobno 281

Govornik:

Rado Pušenjak 281

15. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 286

16. Predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu 286

Govornika:

Stane Pungerčar 286
Franc Lamut 286

17. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije 287

18. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij 288

7. seja — 26. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 289
2. Določitev dnevnega reda 289

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 6. seje gospodarskega zbora 289

2. Poslanska vprašanja 289

Govorniki:

Jože Lesar 290
Ivo Sonc 290
Franc Petauer 291
Jože Knez 291
Stojan Makovec 292

3. Razprava o pogojih gospodarjenja v letu 1970 292

Govorniki:

Tone Tribušon 293
Rino Simoneti 299
Franc Petauer 300

Stane Pungerčar 301
Jože Lesar 303
Jože Valentinčič 305
Janez Vidmar 307
Natan Bernot 311
Jože Knez 313
Franc Korelc 314
Jože Rozman 315

4. Nadaljevanje obravnave o predlogu odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanjih v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu . . . 317

Govorniki:

Stane Pungerčar 317
Franc Lamut 319
Stane Pungerčar 320
Franc Lamut 320
Dr. Rastko Močnik 321
Janko Česnik 322
Franc Lamut 322

Prosvetno-kulturni zbor

5. seja — 2. oktobra

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 323
2. Določitev dnevnega reda 323

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 4. seje prosvetno-kulturnega zbora 324

2. Poslanska vprašanja 324

Govorniki:

Slavko Bohanec 324
Riko Jerman 326
Slavko Bohanec 328
Boris Feldin 329
Dr. Vladimir Benko 331
Dr. Ernest Petrič 332
Jože Bohinc 333
Slavko Bohanec 334
Emil Rojc 334
Franc Zupan 335

3. Informacija o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji 335

Govorniki:

Pavle Kogej 335
Leo Fusilli 338

Franc Bizjak 339
Jože Dolar 340
Majda Šlajmer 341
Dr. Aleksandra Kornhauser 342
Desan Justin 345
Rado Miklič 346
Jože Melanšek 348
Ludvik Zajc 349
Miloš Poljanšek 350

4. Predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru . . . 352

Govornika:
Dr. Vladimir Bračič 352
Dušan Šinigoj 354

5. Predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti 355

Govornik:
Dr. Anton Kuhelj 355

6. Predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval 356

7. Predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam 357

Govorniki:
Boris Feldin 357
Marjan Tavčar 357
Miran Hasl 359

8. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 360

6. seja — 26. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 362
2. Določitev dnevnega reda 362

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 5. seje prosvetno-kuturnega zbora 363

2. Poslanska vprašanja 363

Govorniki:
Marjan Lah 363
France Zupan 364
Marjan Lah 364
Emil Rojc 365

Dr. Vladimir Bračič 366
Adolf Dimnik 367
Jože Melanšek 368
Marjan Lah 369
Janez Švajncer 371
Dr. Ernest Petrič 371
Vlado Uršič 371
Lojze Štefanič 372
Miran Hasl 372
Dr. Ernest Petrič 372
Boris Feldin 373
Dr. Vladimir Bračič 374

3. Osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij 374

Govorniki:

France Jalen 374
Jože Suhadolnik 375
Jože Dolar 375
Peter Finžgar 377
Mira Novak 379
Dušan Šinigoj 380
Lojzka Gostenčnik 381
Adolf Praprotnik 381
Dušan Šinigoj 382

4. Razprava o organizaciji glasbene mladine Slovenije in o posredovanju kulturnih prireditev 383

Govorniki:

Dr. Branko Berčič 383
Miran Hasl 385
Danilo Bračič 386
Janez Höfler 387
Jože Bohinc 388
Marjan Gabrijelčič 391
Dr. Aleksandra Kornhauser 392
Miloš Poljanšek 394

5. Predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje gradnje študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru 395

Govorniki:

Ciril Baškovič 395

6. Predlog odloka o spremembah odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani 396

7. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju namestnika republiškega sekretarja za prosveto in kulturo 396

8. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 397

9. Predlog odloka o ustanovitvi in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov 397

10. Predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu 398

Govornik:

Jože Suhadolnik 398

Socialno-zdravstveni zbor

5. seja — 3. oktobra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 401
2. Določitev dnevnega reda 401

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 4. seje socialno-zdravstvenega zbora 402

2. Poslanska vprašanja 402

Govorniki:

Dušan Kompare 402
Zora Tomič 403
Dr. Srečko Košuta 404
Jože Pratengrazer 404
Zora Tomič 405
Milan Razdevšek 405
Majda Gaspari 406
Franc Sagaj 406
Dr. Marta Šlibar 407
Dr. Albin Pečavar 408
Zora Tomič 408

3. Izvajanje stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva 409

Govornik:

Slavko Osredkar 409

4. Poročilo o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov 410

Govornika:

Majda Gaspari 411
Jože Pratengrazer 411

5. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih 412

Govornika:
Slavko Osredkar 412
Zora Tomič 412

6. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 413

Enotni zbor delovnih skupnosti

2. seja — 19. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Odsotnost poslancev 414
2. Določitev dnevnega reda 414

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika 1. seje zbora 415

2. Predlog odloka o ustanovitvi in sestavi začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti 415

3. Osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 416

Govorniki:
Stane Kavčič 416
Janez Vidmar 425
Jože Marolt 427
Leopold Krese 430
Dr. Edmund Kovačič 432
Emil Rojc 434
Franc Kosmač 436
Majda Poljanšek 438
Franc Lamut 440
Miran Hasl 444
Dr. Bojan Špicar 447
Vlado Uršič 448
Dr. Zdravko Javh 449
Dr. Boris Kuhar 451
Jože Knez 453
Dr. Aleksandra Kornhauser 453
Janez Miklavc 456
Boris Feldin 458
Ferdo Papič 460
Franc Petauer 461
Vinko Hafner 462

4. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki 463

Govornik:
Boris Vadnjal 463

5. Predlog odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah 465

6. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah 465

Zasedanje delegatov občin

1. zasedanje — 13. novembra 1969

Pred dnevnim redom:

1. Uvodni govor predsednika Skupščine SR Slovenije Sergeja Kraigherja 467
2. Določitev dnevnega reda 468

Dnevni red:

1. Obravnava osnutka resolucije o okvirih ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 469

Govorniki:
Jožko Štrukelj 469
Savin Jogan 481
Franjo Muršec 482
Franc Urevc 484
Vitomir Dekleva 486
Stojan Požar 488
Rudi Šimac 490
Peter Polc 491
Stane Čehovin 494
Jože Radej 495
Karlo Turk 497
Anton Ladava 499
Viktor Seitl 501
Polde Maček 505
Vinko Jurkas 507
Boris Bavčar 507
Rudi Zager 508
Ivan Žele 511
Milan Berden 512
Jožko Štrukelj 513
Dr. France Hočevar 516
Vinko Hafner 517
Jože Novinšek 524
Riko Jerman 525
Sergej Kraigher 526
Ivan Žele 530
Magda Kočar 530
Sergej Kraigher 530

PRILOGE

1. Pismena vprašanja poslancev:

— Zdravko Dolinšek, poslanec republiškega zbora 538
— Ivan Kreft, poslanec republiškega zbora 539
— Zoran Lešnik, poslanec republiškega zbora 540
— Franc Svetelj, poslanec republiškega zbora 540
— Roman Pirjevec, poslanec republiškega zbora 542
— Miloš Polič, poslanec republiškega zbora 543
— Ivan Pučnik, poslanec republiškega zbora 543
— Rado Pušenjak, poslanec republiškega zbora 543
— Rudi Rebek, poslanec republiškega zbora 544
— Jože Žnidaršič, poslanec republiškega zbora 545
— Ivan Atelšek, poslanec gospodarskega zbora 545
— Jože Javornik, poslanec gospodarskega zbora 546
— Jože Lesar, Jože Knez, Albin Kurent in Janez Šter, poslanci gospodarskega zbora 546
— Ferdo Papič, poslanec gospodarskega zbora 547
— Žarko Žigon, poslanec gospodarskega zbora 547
— Boris Feldin, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 548
— Miran Hasl, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 550
— Jože Melanšek, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 550
— Emil Rojc, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 551
— Janez Švajncer, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 551
— Marjan Tavčar, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 553
— France Zupan, poslanec prosvetno-kulturnega zbora 554

2. Predlog za izdajo zakona o sredstvih SR Slovenije za posege v gospodarstvu 555

Poročila:

— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega in republiškega zbora 559
— zakonodajno-pravne komisije 561

3. Predlog za izdajo zakona o progresivnem davku na presežne osebne dohodke 562

Poročila:

— odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora in odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora 571
— zakonodajno-pravne komisije 574

4. Poročilo h gradivu o poslovanju republiške skupnosti otroškega varstva 576

5. Predlog za izdajo zakona o Slovenski akademiji znanosti in umetnosti 577

Poročila:

— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora 580
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za znanstveno raziskovalno delo 581
— zakonodajno-pravne komisije 582

6. Predlog za izdajo zakona o obveznem pošiljanju tiskov študijskim knjižnicam 583

Poročila:

— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora 585
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za kulturne dejavnosti 585
— zakonodajno-pravne komisije 586

7. Predlog za izdajo zakona o nostrifikaciji v tujini pridobljenih šolskih spričeval 587

Poročila:

— zakonodajno-pravne komisije 589
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora 590
— odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora . . . 590

8. Predlog zakona o prenehanju višje stomatološke šole v Mariboru . . . 590
Obrazložitev 591

Poročila:

— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora 595
— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora — dodatno poročilo 596
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje . . . 597
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje — dodatno poročilo 598
— zakonodajno-pravne komisije 598

9. Poročilo o obravnavi informacije o izobrazbeni strukturi zaposlenih v Sloveniji 598

10. Poročilo o izvajanju stališč Skupščine SR Slovenije o izboljšanju zavodskega socialnega varstva 601

11. Poročilo o obravnavi poročila o izvajanju zakona o varstvu nekaterih kategorij žrtev fašističnega nasilja, civilnih žrtev vojne, žrtev vojnega materiala in njihovih družinskih članov 603

12. Osnutek resolucije o okvirih ekonomske politike in politiki zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo v letu 1970 604
Mnenja, stališča in predlogi delegatov občin 618

Poročila:

— odbora za finance in proračun ter odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora 624
— odbora za finance in proračun ter odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora — dodatno poročilo 629
— začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora delovnih skupnosti 631
— začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti enotnega zbora — dodatno poročilo 633
— zakonodajno-pravne komisije 636

13. Predlog zakona o rudarstvu 638
Obrazložitev 643
Amandmaja izvršnega sveta 646

Poročila:

— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . 646
— zakonodajno-pravne komisije 647
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo 650

14. Osnutek zakona o spremembah zakona o usmeritvi sredstev SR Slovenije za investicije v gospodarstvu v letih 1966—1970 651
Obrazložitev 652

Poročila:

— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora . . . 654
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . 656
— zakonodajno-pravne komisije 657

15. Predlog za izdajo zakona o povračilu dela obresti uporabnikom investicijskih kreditov na področju turizma 658

Poročila:

— odbora za finance in proračun republiškega zbora 660
— odbora za proizvodnjo in promet gospodarskega zbora 661
— zakonodajno-pravne komisije 661

16. Predlog odloka o potrditvi subsidiarne pogodbe, sklenjene med SR Slovenijo in SFR Jugoslavijo, zaradi najetja kreditov pri mednarodni banki za obnovo in razvoj 662
Obrazložitev 662

Poročila:

— odbora za proizvodnjo in blagovni promet in odbora za finance in proračun republiškega zbora 664
— zakonodajno-pravne komisije 666

17. Predlog odloka o dodelitvi sredstev za pomoč prizadetim ob potresu v Banjaluki 667
Obrazložitev 667

Poročila:

— zakonodajno-pravne komisije 668
— odbora za finance in proračun republiškega zbora 668
— začasne komisije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti 668

18. Predlog za izdajo zakona o minimalnem osebnem dohodku delavcev . 669
Obrazložitev 673

Poročila:

— odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora 676
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora 678
— zakonodajno-pravne komisije 679

19. Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiškem davku od prometa na drobno 681
Obrazložitev 681

Poročila:

— odbora za finance in proračun republiškega zbora 683
— odbora za finance gospodarskega zbora 685
— zakonodajno-pravne komisije 685

20. Predlog zakona o označevanju vina 686
Obrazložitev 689

Poročila:

— odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora . . 691
— zakonodajno-pravne komisije 692

21. Predlog sklepa in priporočila za izboljšanje krvodajalske dejavnosti v SR Sloveniji 693
Obrazložitev 695

Poročilo:

— zakonodajno-pravne komisije 696

22. Predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnih zavodih 697

Poročila:

— odbora za socialno politiko in zdravstvo republiškega zbora 702
— odbora za socialno in otroško varstvo socialno-zdravstvenega zbora 703
— zakonodajno-pravne komisije 703

23. Osnutek zakona o zaposlovanju slepih invalidnih oseb 704
Obrazložitev 704

Poročila:

— zakonodajno-pravne komisije 708
— odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora 709
— odbora za družbenoekonomske odnose gospodarskega zbora 709
— odbora za invalidsko varstvo in invalidsko-pokojninsko zavarovanje socialno-zdravstvenega zbora 709

24. Osnutek zakona o tehničnih inšpekcijah na področju industrije in gradbeništva 710
Obrazložitev 713

Poročila:

— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora in odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora 716
— zakonodajno-pravne komisije 717

25. Osnutek zakona o tržni inšpekciji 718
Obrazložitev 719

Poročila:

— odbora za družbeno-politični sistem in notranjo politiko republiškega zbora in odbora za proizvodnjo in blagovni promet gospodarskega zbora 721
— zakonodajno-pravne komisije 722

26. Osnutek zakona o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerij 723
Obrazložitev 734

Poročila:

— odbora za prosveto in kulturo republiškega zbora 739
— odbora za družbenoekonomske odnose republiškega zbora 741
— odbora za proizvodnjo in blagovni promet republiškega zbora . . . 743
— odbora prosvetno-kulturnega zbora za vzgojo in izobraževanje . . . 745
— zakonodajno-pravne komisije 748

27. Predlog odloka o delovnem področju zborov Skupščine SR Slovenije o vprašanjih, glede katerih morajo dati mnenje delegati občin na zasedanju v Skupščini SR Slovenije in o razmerjih med zbori Skupščine SR Slovenije pri njihovem delu 755
Obrazložitev 761

Poročila:

— zakonodajno-pravne komisije 765
— zakonodajno-pravne komisije — dodatno poročilo 767
— skupne komisije vseh zborov Skupščine SR Slovenije za spremembe in dopolnitve poslovnika 768

28. Predlog odloka o spremembi odloka o finančnem programu za financiranje namestitve ogrevalnih in prezračevalnih naprav v poslopju Narodne galerije v Ljubljani 769
Obrazložitev 769

Poročila:
— odbora za finance in proračun republiškega zbora 770
— odbora za kulturne dejavnosti prosvetno-kulturnega zbora 770
— zakonodajno-pravne komisije 770

29. Predlog odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o finančnem programu za sofinanciranje graditve študentskega stanovanjskega stolpiča II v Mariboru 771
Obrazložitev 771

Poročila:
— odbora za finance in proračun republiškega zbora 774
— odbora za vzgojo in izobraževanje prosvetno-kulturnega zbora . . 775
— zakonodajno-pravne komisije 775

30. Poročilo k informaciji o delu in možnostih organizacije glasbene mladine Slovenije in informacijo o posredovanju kulturnih prireditev v Sloveniji 776

31. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov sveta za narodno obrambo 777
Obrazložitev 778

32. Predlog odloka o ustanovitvi komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 778
Obrazložitev 779

33. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije Skupščine SR Slovenije za pravosodje 780
Obrazložitev 781

34. Predlog odloka o ustanovitvi in imenovanju začasne komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za proučitev vprašanj s področja družbenoekonomskih odnosov in vprašanj financiranja družbeno-političnih in samoupravnih skupnosti 782
Obrazložitev 783

35. Predlog odloka o ustanovitvi komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah 783
Obrazložitev 784

36. Predlog odloka o izvolitvi predsednika, podpredsednika in članov komisije enotnega zbora delovnih skupnosti Skupščine SR Slovenije za razvoj samoupravnega prava v delovnih organizacijah 785
Obrazložitev 786

37. Predlog odloka o ustanovitvi komisije in izvolitvi predsednika in članov skupne komisije republiškega zbora in prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SR Slovenije za proučitev statutov univerze v Ljubljani, združenj visokošolskih zavodov in visokošolskih zavodov 788
Obrazložitev 789

38. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju nekaterih članov upravnega odbora cestnega sklada SR Slovenije 790
Obrazložitev 791

39. Predlog odloka o imenovanju republiškega sekretarja za urbanizem . . 798
Obrazložitev 798

40. Predlog odloka o razrešitvi sodnika okrožnega sodišča v Novi Gorici . 799
Obrazložitev 799

41. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov okrožnega sodišča Novo mesto 799
Obrazložitev 803

42. Predlog odloka o določitvi števila in izvolitvi sodnikov porotnikov vrhovnega sodišča SR Slovenije 807
Obrazložitev 808

43. Predlog odloka o razrešitvi in imenovanju člana upravnega odbora republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij 809
Obrazložitev 809

44. Predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri okrožnih sodiščih v Celju in Kopru 810
Obrazložitev 810

45. Seznam govornikov 811

Izdala in založila
Skupščina SR Slovenije

Urednik
Milan Megušar-Borut

Natisnila
tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani

junija 1970

v 300 izvodih

Obseg 840 strani

SKUPŠČINA SRS
DOKUMENTACIJA
St-S:18/2